Khuddakanikāye Vinayapiṭake

Bhadantamahābuddhaghosattherena katā

PĀRĀJIKAKAṆḌA-AṬṬHAKATHĀ

(Paṭhamo bhāgo)

Buddhavasse 2552 Marammavasse 1370 AD. 2008

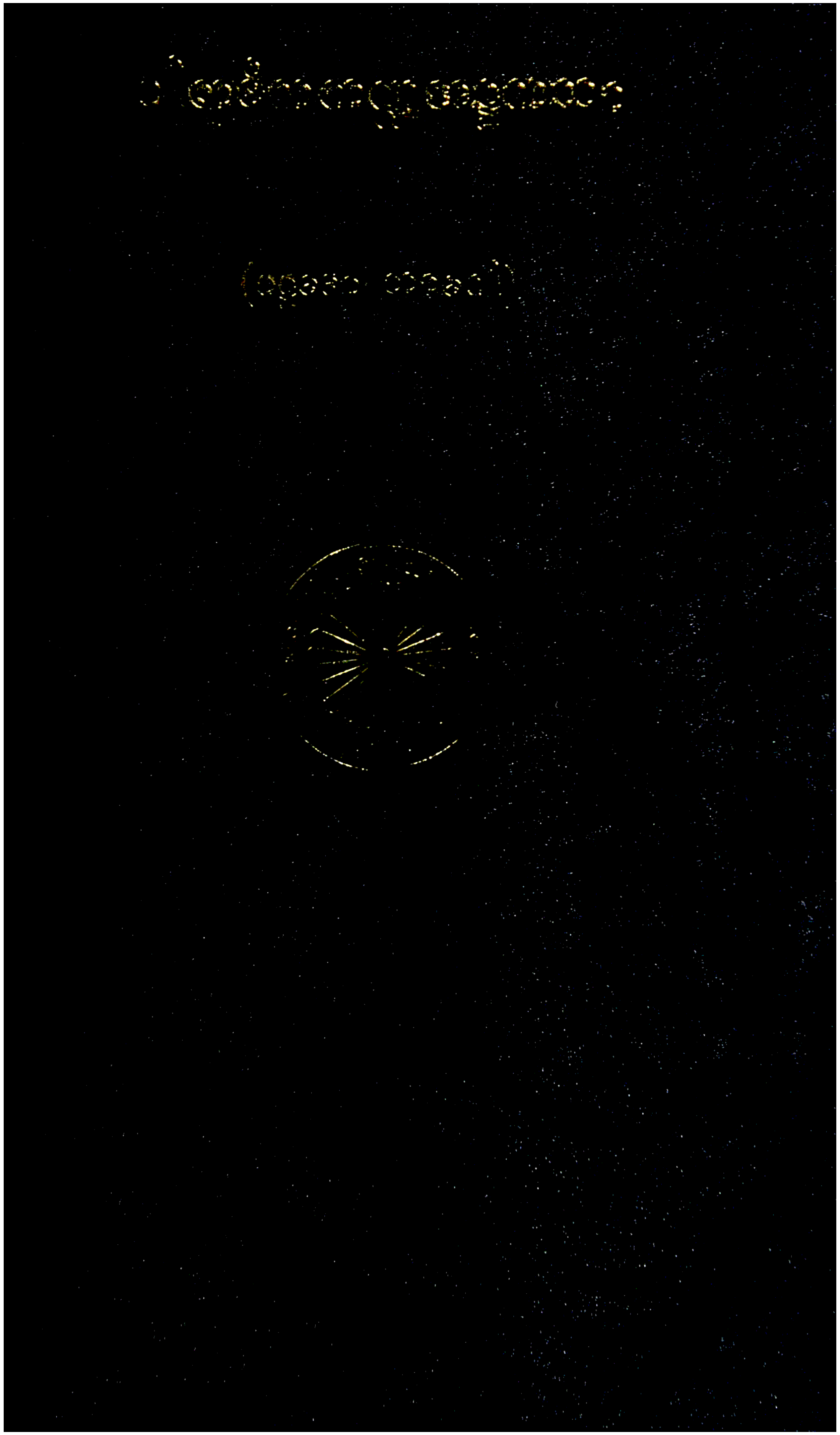

Nidānakathā

Sirimatā amhākaṁ Buddhena Bhagavatā Arahatā Sammāsambuddhena sakalalokapatthaṭamahākaruṇāsinehasiniddhahadayena sabbattha appaṭihatasabbaññutānāvaraṇādiñāṇobhāsasamujjalitena sanarāmaralokagurunā sadevakassa lokassa atthāya hitāya sukhāya dhammo ca vinayo ca desito paññatto, so pariyattipaṭipattipaṭivedhavasena vibhattesu tīsu saddhammesu pariyattisaddhammo nāma, tadeva ca sāsanaṭṭhitiyā pamāṇaṁ, satiyeva hi tasmiṁ itare uppajjanti, nāsati, vuttañhetaṁ **Aṅguttaraṭṭhakathāyaṁ**— (Aṁ-Ṭṭha 1. 72 piṭṭhe)

"Suttantesu asantesu, pamuṭṭhe vinayamhi ca.
Tamo bhavissati loko, sūriye atthaṅgate yathā.

Suttante rakkhite sante, paṭipatti hoti rakkhitā.
Paṭipattiyaṁ ṭhito dhīro, yogakkhemā na dhaṁsatī"ti.

Teneva ca saddhammaciraṭṭhitikāmino theravarā Mahākassapādayo pariyattisaddhammasaṅkhātaṁ Tepiṭakaṁ Buddhavacanaṁ saṅgītimāropetvā Buddhasāsanaṁ saṁrakkhiṁsu, taṁkālikā ca rājāno saddhammābhivuddhikāmā tesaṁ saṅgītikārānamanubalappadānena sahāyattamupāgamuṁ.

Tathā hi catūhādhikatimāsaparinibbute Bhagavati Mahākassapattherappamukhehi pañcahi arahantasatehi Rājagahe **paṭhamā dhammasaṅgīti** katā rañño Māgadhassa Ajātasattuno visesānuggahamādāya.

Vassasataparinibbute ca Bhagavati Mahāyasattherappamukhehi sattahi arahantasatehi Vesāliyaṁ **dutiyā dhammasaṅgīti** katā, tadā ca Kālāsoko mahīpati tesaṁ sahāyattamupāgato.

Tathāgataparinibbānato pana dvinnaṁ vassasatānamupari pañcattiṁsatime vasse Mahāmoggaliputtatissattherappamukhehi arahantasahassehi Pāṭaliputte **tatiyā dhammasaṅgīti** katā sakalalokapatthaṭayasassa Dhammāsokassa bhūpatino niratisayānuggahaṁ laddhāna.

နိဒါနကထာ

သိရိမတာ အမှာကံ ဗုဒ္ဓေန ဘဂဝတာ အရဟတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန သကလလောကပတ္ထဋမဟာကရုဏာသိနေဟသိနိဒ္ဓဟဒယေန သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတသဗ္ဗညုတာနာဝရဏာဒိဉာဏောဘာသသမုဇ္ဇလိတေန သနရာမရလောကဂုရုနာ သဒေဝကဿ လောကဿ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော ပညတ္တော၊ သော ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိပဋိဝေဓဝသေန ဝိဘတ္တေသု တီသု သဒ္ဓမ္မေသု ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မော နာမ၊ တဒေဝ စ သာသနဋ္ဌိတိယာ ပမာဏံ၊ သတိယေဝ ဟိ တသ္မိံ ဣတရေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ နာသတိ၊ ဝုတ္တဉှေတံ **အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ**—

"သုတ္တန္တေသု အသန္တေသု၊ ပမုဋ္ဌေ ဝိနယမှိ စ။
တမော ဘဝိဿတိ လောကော၊ သူရိယေ အတ္ထင်္ဂတေ ယထာ။

သုတ္တန္တေ ရက္ခိတေ သန္တေ၊ ပဋိပတ္တိ ဟောတိ ရက္ခိတာ။
ပဋိပတ္တိယံ ဌိတော ဓီရော၊ ယောဂက္ခေမာ န ဓံသတီ"တိ။

တေနေဝ စ သဒ္ဓမ္မစိရဋ္ဌိတိကာမာ ထေရဝရာ မဟာကဿပါဒယော ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မသင်္ခါတံ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သင်္ဂီတိမာရောပေတွာ ဗုဒ္ဓသာသနံ သံရက္ခိံသု၊ တံကာလိကာ စ ရာဇာနော သဒ္ဓမ္မာဘိဝုဒ္ဓိကာမာ တေသံ သင်္ဂီတိကာရာနမနုဗလပ္ပဒါနေန သဟာယတ္တမုပါဂမုံ။

တထာ ဟိ စတူဟာဓိကတိမာသပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ မဟာကဿပတ္ထေရပ္ပမုခေဟိ ပဉ္စဟိ အရဟန္တသတေဟိ ရာဇဂဟေ **ပဌမာ ဓမ္မသင်္ဂီတိ** ကတာ ရညော မာဂဓဿ အဇာတသတ္တုနော ဝိသေသာနုဂ္ဂဟမာဒါယ။

ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေ စ ဘဂဝတိ မဟာယသတ္ထေရပ္ပမုခေဟိ သတ္တဟိ အရဟန္တသတေဟိ ဝေသာလိယံ **ဒုတိယာ ဓမ္မသင်္ဂီတိ** ကတာ၊ တဒါ စ ကာလာသောကော မဟီပတိ တေသံ သဟာယတ္တမုပါဂတော။

တထာဂတပရိနိဗ္ဗာနတော ပန ဒွိန္နံ ဝဿသတာနမုပရိ ပဉ္စတ္တိံသတိမေ ဝဿေ မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရပ္ပမုခေဟိ အရဟန္တသဟဿေဟိ ပါဋလိပုတ္တေ **တတိယာ ဓမ္မသင်္ဂီတိ** ကတာ သကလလောကပတ္ထဋယသဿ ဓမ္မာသောကဿ ဘူပတိနော နိရတိသယာနုဂ္ဂဟံ လဒ္ဓါန။

Sammāsambuddhaparinibbutito pana catunnaṁ vassasatānamupari paṇṇāse vasse Laṅkādīpe Vaṭṭagāmaṇirājino kāle Mātulajanapade Ālokaleṇe **catutthī dhammasaṅgīti** katā pañcahi arahantasatehi Mahādhammarakkhitattherappamukhehi, yā loke “potthakāropanasaṅgītī”ti pākaṭā.

Buddhavasse pana catussatādhikadvisahassānamupari pannarasamasaṅkhyaṁ sampatte imasmimpi Marammaraṭṭhe **Mindon**nāmassa mahādhammarājino kāle Mandalay itipākaṭe Ratanāpuñjanagare **pañcamī dhammasaṅgīti** katā catussatādhikadvisahassattherehi Dakkhiṇārāmavāsītipiṭakadharabhadantajāgarattherappamukhehi tasseva rañño anavasesānuggahamādāya, yā loke “selakkharāropanasaṅgītī”ti vuccati.

Itthaṁ sudaṁ Buddhassa Bhagavato sāsanaṁ iddhañceva hoti phītañca vitthārikaṁ bāhujaññaṁ puthubhūtaṁ yāvajjatanā.

Cirakālato panetaṁ Buddhavacanaṁ lekhaparamparāya ceva muddaṇaparamparāya ca anekakkhattuṁ parivattiyābhataṁ na sakkā dāni vattuṁ “paṭhamadutiyatatiyādisaṅgītimāropitākāreneva sabbaso parisuddhan”ti, aññadatthu panādhunikapotthakesu saṁvijjamānehi kehici pamādalekhādisañjātakhalitādhikaparibhaṭṭhapāṭhehi malīnamevetaṁ, tathā hi nānādesiyapotthakesu aññamaññaṁ saṁsandiyamānesu anekā visadisapāṭhā dissanti.

Tatoyeva ca Buddhavacanassa suparisuddhabhāvakāmino mahātherā sasatthantarapiṭakattayakovidā dhammavinayaṁ vācentāyeva te khalitādhikaparibhaṭṭhapāṭhe disvā evaṁ samacintesuṁ kathesuṁ ca—

“Advayavādino suparisuddhavacanassa tassa Bhagavato pāvacanaṁ advayaṁ suparisuddhaṁ nimmalamevassa, imesu pana pāvacanapotthakesu aññamaññaṁ visadisā ceva aparisuddhā ca pāṭhā dissanti, nissaṁsayaṁ kho ayameva mūlapāṭho, yo nesaṁ yuttisampanno, tadañño pana pamādalekhapāṭhoyeva, tādisā ca dissanti ādhunikapāvacanapotthakesu kismiñci kismiñci ṭhāne.

Kāmañcetedāni na tāva bahutarā, yāva yathābhūtaṁ pāḷiyā atthaṁ paṭisedheyyuṁ, etarahi pana asodhiyamānā te gacchante gacchante

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗုတိတော ပန စတုန္နံ ဝဿသတာနမုပရိ ပဏ္ဏာသေ ဝဿေ လင်္ကာဒီပေ ဝဋ္ဋဂါမဏိရာဇိနော ကာလေ မာတုလဇနပဒေ အာလောကလေဏေ **စတုတ္ထီ ဓမ္မသင်္ဂီတိ** ကတာ ပဉ္စဟိ အရဟန္တသတေဟိ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရပ္ပမုခေဟိ၊ ယာ လောကေ “ပေါတ္ထကာရောပနသင်္ဂီတိ”တိ ပါကဋာ။

ဗုဒ္ဓဝဿေ ပန စတုဿတာဓိကဒွိသဟဿာနမုပရိ ပန္နရသမသင်္ချံ သမ္ပတ္တေ ဣမသ္မိမ္ပိ မရမ္မရဋ္ဌေ **မင်းတုန်း**နာမဿ မဟာဓမ္မရာဇိနော ကာလေ မန္တလေး ဣတိပါကဋေ ရတနာပုဉ္ဇနဂရေ **ပဉ္စမီ ဓမ္မသင်္ဂီတိ** ကတာ စတုဿတာဓိကဒွိသဟဿတ္ထေရေဟိ ဒက္ခိဏာရာမဝါသီတိပိဋကဓရဘဒန္တဇာဂရတ္ထေရပ္ပမုခေဟိ တဿေဝ ရညော အနဝသေသာနုဂ္ဂဟမာဒါယ၊ ယာ လောကေ “သေလက္ခရာရောပနသင်္ဂီတိ”တိ ဝုစ္စတိ။

ဣတ္ထံ သုဒံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သာသနံ ဣဒ္ဓဉ္စေဝ ဟောတိ ဖီတဉ္စ ဝိတ္ထာရိကံ ဗာဟုဇညံ ပုထုဘူတံ ယာဝဇ္ဇတနာ။

စိရကာလတော ပနေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ လေခပရမ္ပရာယ စေဝ မုဒ္ဒဏပရမ္ပရာယ စ အနေကက္ခတ္တုံ ပရိဝတ္တိယာဘတံ န သက္ကာ ဒါနိ ဝတ္တုံ “ပဌမဒုတိယတတိယာဒိသင်္ဂီတိမာရောပိတာကာရေနေဝ သဗ္ဗသော ပရိသုဒ္ဓ”န္တိ၊ အညဒတ္ထု ပနာဓုနိကပေါတ္ထကေသု သံဝိဇ္ဇမာနေဟိ ကေဟိစိ ပမာဒလေခါဒိသဉ္ဇာတခလိတာဓိကပရိဘဋ္ဌပါဌေဟိ မလီနမေဝေတံ၊ တထာ ဟိ နာနာဒေသိယပေါတ္ထကေသု အညမညံ သံသန္ဒိယမာနေသု အနေကာ ဝိသဒိသပါဌာ ဒိဿန္တိ။

တတောယေဝ စ ဗုဒ္ဓဝစနဿ သုပရိသုဒ္ဓဘာဝကာမာ မဟာထေရာ သသတ္ထန္တရပိဋကတ္တယကောဝိဒါ ဓမ္မဝိနယံ ဝါစေန္တာယေဝ တေ ခလိတာဓိကပရိဘဋ္ဌပါဌေ ဒိသွာ ဧဝံ သမစိန္တေသုံ ကထေသုံ စ—

“အဒွယဝါဒိနော သုပရိသုဒ္ဓဝစနဿ တဿ ဘဂဝတော ပါဝစနံ အဒွယံ သုပရိသုဒ္ဓံ နိမ္မလမေဝဿ၊ ဣမေသု ပန ပါဝစနပေါတ္ထကေသု အညမညံ ဝိသဒိသာ စေဝ အပရိသုဒ္ဓါ စ ပါဌာ ဒိဿန္တိ၊ နိဿံသယံ ခေါ အယမေဝ မူလပါဌော၊ ယော နေသံ ယုတ္တိသမ္ပန္နော၊ တဒညော ပန ပမာဒလေခပါဌောယေဝ၊ တာဒိသာ စ ဒိဿန္တိ အာဓုနိကပါဝစနပေါတ္ထကေသု ကိသ္မိဉ္စိ ကိသ္မိဉ္စိ ဌာနေ။

ကာမဉ္စေတေဒါနိ န တာဝ ဗဟုတရာ၊ ယာဝ ယထာဘူတံ ပါဠိယာ အတ္ထံ ပဋိသေဓေယျုံ၊ တေရဟိ ပန အသောဓိယမာနာ တေ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ

kāle bahutarā bahutarā jāyeyyuṁ, taṁkālikā ca pacchimā janā te sodhetuṁ asamatthā yathādhippetaṁ pāḷiyā atthaṁ na sammā jāneyyuṁ, evamete saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvatteyyuṁ.

Vuttaṁ hetaṁ **Aṅguttaranikāye**— (Aṁ 1. 60 piṭṭhe)

'Dveme bhikkhave dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattanti, katame dve, dunnikkhittaṁ ca padabyañjanaṁ attho ca dunnīto, dunnikkhittassa bhikkhave padabyañjanassa atthopi dunnayo hoti, ime kho bhikkhave dve dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṁvattantī'ti.

Yaṁnūna mayaṁ te sodhetvā nimmalaṁ parisuddhaṁ Buddhavacanaṁ sampatiṭṭhāpeyyāma, tadassa saddhammaciraṭṭhitiyā bahujanahitāya bahujanasukhāya ca, taṁ pana na sukaraṁ sampādetuṁ aññatra dhammikarājūnamanuggahenā"ti.

Sā panāyaṁ kathā patthaṭā sādhujanaparamparāya, sutā ca **U Nu** nāmadheyyaggamahāmaccappamukhehi Marammaraṭṭhissarehi, sutvāna te evaṁ samacintesuṁ sammantayiṁsu ca "na kho panetaṁ amhākaṁ patirūpaṁ, ye mayaṁ pubbakehi dhammikehi dhammarājūhi samanuggahitassa Buddhasāsanassa parihānikāraṇaṁ passamānāyeva ajjhupekkhitvā appossukkā vihareyyāma, yaṁnūna mayaṁ sāsanopakārupāye sampādetvā visesato ca ādhunikapāvacanapotthakesu dissamāne saṁsayaṭṭhānīye pamādalekhapāṭhe saṁsodhetukāmānaṁ mahātherānaṁ ajjhāsayaṁ paripūretvā Buddhasāsanaṁ anuggaṇheyyāmā"ti, atha te sabbepi sāsanānuggahāya katasanniṭṭhānā ahesuṁ.

Anuggahitukāmehipi ca tehi na sakkā āṇāya kātuṁ vinā mahājanacchandasañjātopadesena, mahājanappatinidhibhūtā hi etarahi Marammikā rājāno, upadeso ca santhāgārasamitiyaṁ mahājanappatinidhibhūtānaṁ matisajīvānaṁ chandeneva samuppajjati, tasmā Buddhasāsanānuggahāya santhāgārasamitiyaṁ ekaṁ dhammupadesaṁ paññāpetvā **Buddhasāsanasamiti** nāma mahāsamiti samuṭṭhāpitā. Tassā kho pana samitiyā sabhāpati hoti *Thado*sirīsudhammopādhidhārī ***Sir*** **U Thwin**vhayo mahāseṭṭhi, upasabhāpati pana *Thado*sirīsudhammopādhidhārīyeva **U Thein Maung**vhayo padhānaḍḍavinicchayamandiramhi mahākkhadassādhipati, sabbakammavidhāyako pana

ကာလေ ဗဟုတရာ ဗဟုတရာ ဇာယေယျုံ၊ တံကာလိကာ စ ပစ္ဆိမာ ဇနာ တေ သောဓေတုံ အသမတ္ထာ ယထာဓိပ္ပေတံ ပါဠိယာ အတ္ထံ န သမ္မာ ဇာနေယျုံ၊ ဧဝမေတေ သဒ္ဓမ္မဿ သမ္မောသာယ အန္တရဓာနာယ သံဝတ္တေယျုံ။

ဝုတ္တံ ဟေတံ **အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ**—

'ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သဒ္ဓမ္မဿ သမ္မောသာယ အန္တရဓာနာယ သံဝတ္တန္တိ၊ ကတမေ ဒွေ၊ ဒုန္နိက္ခိတ္တံ စ ပဒဗျဉ္ဇနံ အတ္ထော စ ဒုန္နီတော၊ ဒုန္နိက္ခိတ္တဿ ဘိက္ခဝေ ပဒဗျဉ္ဇနဿ အတ္ထောပိ ဒုန္နယော ဟောတိ၊ ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒွေ ဓမ္မာ သဒ္ဓမ္မဿ သမ္မောသာယ အန္တရဓာနာယ သံဝတ္တန္တီ'တိ။

ယံနူန မယံ တေ သောဓေတွာ နိမ္မလံ ပရိသုဒ္ဓံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သမ္ပတိဋ္ဌာပေယျာမ၊ တဒဿ သဒ္ဓမ္မစိရဋ္ဌိတိယာ ဗဟုဇနဟိတာယ ဗဟုဇနသုခါယ စ၊ တံ ပန န သုကရံ သမ္ပာဒေတုံ အညတြ ဓမ္မိကရာဇူနမနုဂ္ဂဟေနာ"တိ။

သာ ပနာယံ ကထာ ပတ္ထဋာ သာဓုဇနပရမ္ပရာယ၊ သုတာ စ **ဦးနု** နာမဓေယျဂ္ဂမဟာမစ္စပ္ပမုခေဟိ မရမ္မရဋ္ဌိဿရေဟိ၊ သုတွာန တေ ဧဝံ သမစိန္တေသုံ သမ္မန္တယိံသု စ "န ခေါ ပနေတံ အမှာကံ ပတိရူပံ၊ ယေ မယံ ပုဗ္ဗကေဟိ ဓမ္မိကေဟိ ဓမ္မရာဇူဟိ သမနုဂ္ဂဟိတဿ ဗုဒ္ဓသာသနဿ ပရိဟာနိကာရဏံ ပဿမာနာယေဝ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ အပ္ပေါဿုက္ကာ ဝိဟရေယျာမ၊ ယံနူန မယံ သာသနောပကာရုပါယေ သမ္ပာဒေတွာ ဝိသေသတော စ အာဓုနိကပါဝစနပေါတ္ထကေသု ဒိဿမာနေ သံသယဋ္ဌာနီယေ ပမာဒလေခပါဌေ သံသောဓေတုကာမာနံ မဟာထေရာနံ အဇ္ဈာသယံ ပရိပူရေတွာ ဗုဒ္ဓသာသနံ အနုဂ္ဂဏှေယျာမာ"တိ၊ အထ တေ သဗ္ဗေပိ သာသနာနုဂ္ဂဟာယ ကတသန္နိဋ္ဌာနာ အဟေသုံ။

အနုဂ္ဂဟိတုကာမေဟိပိ စ တေဟိ န သက္ကာ အာဏာယ ကာတုံ ဝိနာ မဟာဇနစ္ဆန္ဒသဉ္ဇာတောပဒေသေန၊ မဟာဇနပ္ပတိနိဓိဘူတာ ဟိ ဧတရဟိ မရမ္မိကာ ရာဇာနော၊ ဥပဒေသော စ သန္ထာဂါရသမိတိယံ မဟာဇနပ္ပတိနိဓိဘူတာနံ မတိသဇီဝါနံ ဆန္ဒေနေဝ သမုပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ ဗုဒ္ဓသာသနာနုဂ္ဂဟာယ သန္ထာဂါရသမိတိယံ ဧကံ ဓမ္မုပဒေသံ ပညာပေတွာ **ဗုဒ္ဓသာသနသမိတိ** နာမ မဟာသမိတိ သမုဋ္ဌာပိတာ။ တဿာ ခေါ ပန သမိတိယာ သဘာပတိ ဟောတိ သတိုးသိရီသုဓမ္မောပါဓိဓာရီ **ဆာဦးသွင်**ဝှယော မဟာသေဋ္ဌိ၊ ဥပသဘာပတိ ပန သတိုးသိရီသုဓမ္မောပါဓိဓာရီယေဝ **ဦးသိန်းမောင်**ဝှယော ပဓာနဍ္ဍဝိနိစ္ဆယမန္ဒိရမှိ မဟာက္ခဒဿာဓိပတိ၊ သဗ္ဗကမ္မဝိဓာယကော ပန

hitadharo *Thado*mahāsaresīthūpādhiko **U Chan Htun**vhayo upadesikādhipatipadhānanītivedimahāmantī. Bhaṇḍuppādako pana raṭṭhissarānaṁ patinidhibhūto **U Win** nāmadheyyo sāsanaṭṭhānikamahāmatto.

Atha te Buddhasāsanasamitikā “yāyeva kho panatthāya samuṭṭhāpitāyaṁ samiti, tadatthamidāni visesato kāhāmā”ti Marammaraṭṭhebhipākaṭaguṇasamudayasamudite tattha tattha padhānanāyakabhūte paropaṇṇāsamahāthere dīghadassino nimantiya evamārocesuṁ “ayaṁ bhante amhākaṁ Buddhasāsanamahāsamiti Buddhasāsanānuggahatthāyeva raṭṭhissarānaṁ dhammupadesena samuṭṭhāpitā, sacedāni bhante pubbe viya dhammasaṅgītiṁ katvā sāsanaṁ paggaṇhituṁ yujjeyya, mahātherā ca tathā kātumiccheyyuṁ, vissatthāva bhante karontu, mayaṁ tattha kāyañāṇapaccayabalehi niravasesaṁ byāvaṭā bhavissāmā”ti.

Atha kho te mahātherā “dhammasaṅgītiṁ karissāmā”ti katasanniṭṭhānā evaṁ pativedesuṁ “kattabbāyevesā dhammasaṅgīti, nesā na kattabbā, tasmā mayaṁ dāni piṭakapotthakāni pañcamasaṅgītisilālekhāya samānetvā tāniyeva sarīraṁ katvā pāḷisaṁsodhanapubbaṅgamaṁ dhammasaṅgītiṁ kassāma, yāya ādhunikapotthakesu paramparāparivattanavasena sañjātā pamādalekhapāṭhā ca nirākarīyissanti, visodhitañca suparisuddhaṁ pāvacanamūlaṁ labhitvā taṁ muddāpetvā sakalaloke nānāraṭṭhesu nānādesesu byāpanavasena Buddhasāsanassa ciraṭṭhiti ca sādhiyissati, sabbe ca Theravādikā raṭṭhā Marammaraṭṭhasahitā ekato hutvā Buddhasāsanaṁ abhūtapubbapaggahena paggaṇhituṁ labhissanti, sā ca purimikā pañca saṅgītiyo upanidhāya **chaṭṭhasaṅgīti** nāma bhavissati, tañca sabbaṁ bhavissati bahujanahitāya bahujanasukhāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṁ, bahūni panettha āvassakakiccāni paṭikacceva samādapetabbāni tumhākamāyattāni, tasmā saṅgītikālavavatthānādikiccaṁ tumhākaṁyeva bhāro hotū”ti.

Atha te Buddhasāsanasamitikā sāsanapālakānaṁ mahātherānaṁ chandañca ruciñca samādāya ovādañca sirasā sampaṭicchitvā therānaṁ ceva attano ca kattabbakiccānaṁ pariniṭṭhānasamayaṁ sallakkhetvā “ayaṁ chaṭṭhasaṅgīti Sammāsambuddhaparinibbānato catussatādhikānaṁ dvinnaṁ vassasahassānamupari

ဟိတဓရော သတိုးမဟာသရေစည်သူပါဓိကော **ဦးချန်ထွန်း**ဝှယော ပဓာနဉ္ဇ-ဝိနိစ္ဆယမန္တီရမှိ မဟာကွဒ္ဒသော၊ ဘဏ္ဍုပ္ပါဒကော ပန ရဋ္ဌိဿရာနံ ပတိနိဓိဘူတော **ဦးဝင်း** နာမဓေယျော သာသနဋ္ဌာနိကမဟာမတ္တော။

အထ တေ ဗုဒ္ဓသာသနသမိတိကာ “ယာယေဝ ခေါ ပနတ္ထာယ သမုဋ္ဌာပိတာယံ သမိတိ၊ တဒတ္ထမိဒါနိ ဝိသေသတော ကာဟာမာ”တိ မရမ္မရဋ္ဌေဘိပါကဋဂုဏသမုဒယသမုဒိတေ တတ္ထ တတ္ထ ပဓာနနာယကဘူတေ ပရောပဏ္ဏာသမဟာထေရေ ဒီဃဒဿိနော နိမန္တိယ ဧဝမာရောစေသုံ “အယံ ဘန္တေ အမှာကံ ဗုဒ္ဓသာသနမဟာသမိတိ ဗုဒ္ဓသာသနာနုဂ္ဂဟတ္ထာယေဝ ရဋ္ဌိဿရာနံ ဓမ္မုပဒေသေန သမုဋ္ဌာပိတာ၊ သစေဒါနိ ဘန္တေ ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ ကတွာ သာသနံ ပဂ္ဂဏှိတုံ ယုဇ္ဇေယျ၊ မဟာထေရာ စ တထာ ကာတုမိစ္ဆေယျုံ၊ ဝိဿတ္ထာဝ ဘန္တေ ကရောန္တု၊ မယံ တတ္ထ ကာယဉာဏပစ္စယဗလေဟိ နိရဝသေသံ ဗျာဝဋာ ဘဝိဿာမာ”တိ။

အထ ခေါ တေ မဟာထေရာ “ဓမ္မသင်္ဂီတိံ ကရိဿာမာ”တိ ကတသန္နိဋ္ဌာနာ ဧဝံ ပတိဝေဒေသုံ “ကတ္တဗ္ဗာယေဝေသာ ဓမ္မသင်္ဂီတိ၊ နေသာ န ကတ္တဗ္ဗာ၊ တသ္မာ မယံ ဒါနိ ပိဋကပေါတ္ထကာနိ ပဉ္စမသင်္ဂီတိသိလာလေခါယ သမာနေတွာ တာနိယေဝ သရီရံ ကတွာ ပါဠိသံသောဓနပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ ကဿာမ၊ ယာယ အာဓုနိကပေါတ္ထကေသု ပရမ္ပရာပရိဝတ္တနဝသေန သဉ္ဇာတာ ပမာဒလေခပါဌာ စ နိရာကရီယိဿန္တိ၊ ဝိသောဓိတဉ္စ သုပရိသုဒ္ဓံ ပါဝစနမူလံ လဘိတွာ တံ မုဒ္ဒါပေတွာ သကလလောကေ နာနာရဋ္ဌေသု နာနာဒေသေသု ဗျာပနဝသေန ဗုဒ္ဓသာသနဿ စိရဋ္ဌိတိ စ သာဓိယိဿတိ၊ သဗ္ဗေ စ ထေရဝါဒိကာ ရဋ္ဌာ မရမ္မရဋ္ဌသဟိတာ ဧကတော ဟုတွာ ဗုဒ္ဓသာသနံ အဘူတပုဗ္ဗပဂ္ဂဟေန ပဂ္ဂဏှိတုံ လဘိဿန္တိ၊ သာ စ ပုရိမိကာ ပဉ္စ သင်္ဂီတိယော ဥပနိဓာယ **ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိ** နာမ ဘဝိဿတိ၊ တဉ္စ သဗ္ဗံ ဘဝိဿတိ ဗဟုဇနဟိတာယ ဗဟုဇနသုခါယ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဒေဝမနုဿာနံ၊ ဗဟူနိ ပနေတ္ထ အာဝဿကကိစ္စာနိ ပဋိကစ္စေဝ သမာဒပေတဗ္ဗာနိ တုမှာကမာယတ္တာနိ၊ တသ္မာ သင်္ဂီတိကာလဝဝတ္ထာနာဒိကိစ္စံ တုမှာကံယေဝ ဘာရော ဟောတူ”တိ။

အထ တေ ဗုဒ္ဓသာသနသမိတိကာ သာသနပါလကာနံ မဟာထေရာနံ ဆန္ဒဉ္စ ရုစိဉ္စ သမာဒါယ ဩဝါဒဉ္စ သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ထေရာနံ စေဝ အတ္တနော စ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စာနံ ပရိနိဋ္ဌာနသမယံ သလ္လက္ခေတွာ “အယံ ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာနတော စတုဿတာဓိကာနံ ဒွိန္နံ ဝဿသဟဿာနမုပရိ

aṭṭhanavutime vasse vesākhapuṇṇamito paṭṭhāya ārabhitabbā, dve ca vassāni kattabbā, pañcannaṁ ca sāsanavassasahassānamupaḍḍhavasse vesākhapuṇṇamiyaṁyeva pariniṭṭhāpetabbā"ti saṅgītikālaṁ vavatthapesuṁ.

Tato paṭṭhāya ca te punappunaṁ sannipatitvā sammantayitvā saṅgītiyā pubbakiccesu nirantaraṁ byāvaṭā honti, "mahantaṁ kho Jinasāsanaṁ mahatiyāyevetaṁ pūjāya pūjanīyan"ti mantvā tehi kārāpitāni mahantamahantāni sāsanamandirāni, tattha saṅgītiṁ kurumānassa bhikkhusaṁghassa sukhasannisajjatthaṁ sannipātaṭṭhānabhūtaṁ mahantaṁ saṅgītimandiraṁ Yangon nāma rājadhāniyaṁ **Sirīmaṅgala**tthale **Kaba Aye** (Lokasāma) nāmakassa cetiyassa āsanne selapabbataguhāvesena kārāpitaṁ tibhūmakaṁ pāyaso silā-iṭṭhakāyomayaṁ, evaṁ mahantampetaṁ ekasaṁvacchareneva pariniṭṭhāpitaṁ iddhiyā maññe nimmitaṁ, tañca bahi ṭhatvā apekkhattaṁ sayaṁjātaselapabbato viya dissati, anto pavisitvā olokayataṁ pana olokitolokitaṭṭhānato dassanīyaṁ pāsādikaṁ ramaṇīyaṁ atittikarameva hutvā devavimānamiva khāyati. Tassa panāvidūre aḍḍhateyyānaṁ saṅgītikārabhikkhusahassānaṁ nivāsappahonakā cattāro iṭṭhakamayā mahāpāsādā ceva iṭṭhakamayāyeva bhojanamahāsālā ca mahāsīmāpāsādādayo ca muddaṇayantasālā ca tatheva kārāpitā.

Mahātherāpi ca "saṅgītikiccaṁ nāma therādheyyaṁ, therānaṁ ovādeneva kattabbaṁ, na vinā tena, tasmā bhikkhusaṁghassa ceva upāsakānañca sabbampi saṅgītipaṭibaddhamovādaṁ dātuṁ bhavitabbamettha ovādadāyakasaṁghasabhāyapī"ti Marammaraṭṭhadhajūpame aggamahāpaṇḍitopādhidhārino ca raṭṭhovādācariyasammate ca raṭṭhavinayadharasammate ca aññe cābhipākaṭagarubhāvanīyādiguṇagaṇasamaṅginoti parosataṁ nāyakamahāthere uccinitvā "chaṭṭhasaṅgīti-ovādācariyasaṁghanāyakasabhaṁ" nāmekaṁ padhānamahāsaṁghasabhaṁ patiṭṭhāpesuṁ, te ca nāyakamahātherā Sambuddhavacanaratanākarapārage vividhasatthantaragahanāsaṅgacārine therānuthere pañcavīsatimatte samuccinitvā "chaṭṭhasaṅgītidhurandharasabhā"ti ca sammannitvā tassā sabhāya bhāraṁ niyyātesuṁ sabbāni saṅgītipaṭibaddhakiccāni saṁvidahituṁ. Te ca saṅgītidhurandharasabhikā therā sakalamarammaraṭṭhe **Nyaung Yan Sayadaw**ti abhipākaṭaṁ "Aggamahāpaṇḍito" pādhinā ceva "Abhidhajamahāraṭṭhagurū" pādhinā cāti

အဋ္ဌနဝုတိမေ ဝဿေ ဝေသာခပုဏ္ဏမိတော ပဋ္ဌာယ အာရဘိတဗ္ဗာ၊ ဒွေ စ ဝဿာနိ ကတ္တဗ္ဗာ၊ ပဉ္စန္နံ စ သာသနဝဿသဟဿာနမုပဍ္ဎဝဿေ ဝေသာခပုဏ္ဏမိယံယေဝ ပရိနိဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ”တိ သင်္ဂီတိကာလံ ဝဝတ္ထပေသုံ။

တတော ပဋ္ဌာယ စ တေ ပုနပ္ပုနံ သန္နိပတိတွာ သမ္မန္တယိတွာ သင်္ဂီတိယာ ပုဗ္ဗကိစ္စေသု နိရန္တရံ ဗျာဝဋာ ဟောန္တိ၊ “မဟန္တံ ခေါ ဇိနသာသနံ မဟတိယာယေဝေတံ ပူဇာယ ပူဇနီယ”န္တိ မန္တွာ တေဟိ ကာရာပိတာနိ မဟန္တမဟန္တာနိ သာသနမန္ဒိရာနိ၊ တတ္ထ သင်္ဂီတိံ ကုရုမာနဿ ဘိက္ခုသံဃဿ သုခသန္နိသဇ္ဇတ္ထံ သန္နိပါတဋ္ဌာနဘူတံ မဟန္တံ သင်္ဂီတိမန္ဒိရံ ရန်ကုန် နာမ ရာဇဓာနိယံ **သိရီမင်္ဂလ**တ္ထလေ **ကမ္ဘာအေး** (လောကသာမ) နာမကဿ စေတိယဿ အာသန္နေ သေလပဗ္ဗတဂုဟာဝေသေန ကာရာပိတံ တိဘူမကံ ပါယသော သိလာဣဋ္ဌကာယောမယံ၊ ဧဝံ မဟန္တမ္ပေတံ ဧကသံဝစ္ဆရေနေဝ ပရိနိဋ္ဌာပိတံ ဣဒ္ဓိယာ မညေ နိမ္မိတံ၊ တဉ္စ ဗဟိ ဌတွာ အပေက္ခတံ သယံဇာတသေလပဗ္ဗတော ဝိယ ဒိဿတိ၊ အန္တော ပဝိသိတွာ ဩလောကယတံ ပန ဩလောကိတောလောကိတဋ္ဌာနတော ဒဿနီယံ ပါသာဒိကံ ရမဏီယံ အတိတ္တိကရမေဝ ဟုတွာ ဒေဝဝိမာနမိဝ ခါယတိ။ တဿ ပနာဝိဒူရေ အဍ္ဎတေယျာနံ သင်္ဂီတိကာရဘိက္ခုသဟဿာနံ နိဝါသပ္ပဟောနကာ စတ္တာရော ဣဋ္ဌကမယာ မဟာပါသာဒါ စေဝ ဣဋ္ဌကမယာယေဝ ဘောဇနမဟာသာလာ စ မဟာသီမာပါသာဒါဒယော စ မုဒ္ဒဏယန္တသာလာ စ တထေဝ ကာရာပိတာ။

မဟာထေရာပိ စ “သင်္ဂီတိကိစ္စံ နာမ ထေရာဓေယျံ၊ ထေရာနံ ဩဝါဒေနေဝ ကတ္တဗ္ဗံ၊ န ဝိနာ တေန၊ တသ္မာ ဘိက္ခုသံဃဿ စေဝ ဥပါသကာနဉ္စ သဗ္ဗမ္ပိ သင်္ဂီတိပဋိဗဒ္ဓမောဝါဒံ ဒါတုံ ဘဝိတဗ္ဗမေတ္ထ ဩဝါဒဒါယကသံဃသဘာယပီ”တိ မရမ္မရဋ္ဌဓဇူပမေ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတောပါဓိဓာရိနော စ ရဋ္ဌောဝါဒါစရိယသမ္မတေ စ ရဋ္ဌဝိနယဓရသမ္မတေ စ အညေ စာဘိပါကဋဂရုဘာဝနီယာဒိဂုဏဂဏသမင်္ဂိနောတိ ပရောသတံ နာယကမဟာထေရေ ဥစ္စိနိတွာ “ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိဩဝါဒါစရိယသံဃနာယကသဘံ” နာမေကံ ပဓာနမဟာသံဃသဘံ ပတိဋ္ဌာပေသုံ၊ တေ စ နာယကမဟာထေရာ သမ္ဗုဒ္ဓဝစနရတနာကရပါရဂေ ဝိဝိဓသတ္ထန္တရဂဟနာသင်္ဂစာရိနေ ထေရာနုထေရေ ပဉ္စဝီသတိမတ္တေ သမုစ္စိနိတွာ “ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိဓုရန္ဓရသဘာ”တိ စ သမ္မန္နိတွာ တဿာ သဘာယ ဘာရံ နိယျာတေသုံ သဗ္ဗာနိ သင်္ဂီတိပဋိဗဒ္ဓကိစ္စာနိ သံဝိဒဟိတုံ။ တေ စ သင်္ဂီတိဓုရန္ဓရသဘိကာ ထေရာ သကလမရမ္မရဋ္ဌေ **ညောင်ရမ်းဆရာတော်**တိ အဘိပါကဋံ “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတော” ပါဓိနာ စေဝ “အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရူ” ပါဓိနာ စာတိ

dvīhi Marammaraṭṭhissarasamappitopādhīhi virājitaṁ jātiyā āsītivassikaṁ upasampadāya saṭṭhivassaṁ “Bhadantarevataṁ” nāma mahātheravaraṁ sabhāpatiṁ katvā Tepiṭake Buddhavacane ceva nānāsatthesu ca kovide dhammācariyakavipadappatte bhikkhū uccinitvā aṭṭhadasādivaggavasena parosataṁ pāḷivisodhakavagge ceva sambahule ca paṭivisodhakavagge bandhāpetvā visodhanappaṭivisodhanehi Buddhavacanaṁ suparisuddhattaṁ paṭipāpetvā dhammasaṅgītimakaṁsu yathā taṁ porāṇakasaṅgītikārā.

Evaṁ saṅgītimāropitassa Tepiṭakassa Buddhavacanassa atthasaṁvaṇṇanābhūtā Aṭṭhakathāyo ca saṁvijjanti manoramāya tantinayānucchavikāya bhāsāya Ācariyabuddhaghosādīhi theravarehi katā.

Tāsampi Aṭṭhakathānaṁ sadesīyamūlehi ceva videsīyamūlehi ca saṁsanditvā Tepiṭakassa viya Buddhavacanassa visodhanapaṭivisodhanavasena mahātherā pāvacanadassino saṁvaṇṇanākovidā pāṭhasodhanamakaṁsu.

Iccevamaṭṭhakathāyo ca pamādakhalitādhika paribhaṭṭhapāṭhānaṁ nirākaraṇavasena visodhitā ceva paṭivisodhitā ca hutvā Buddhasāsanamuddaṇayantālaye samappitā suṭṭhu muddāpaṇāya.

Muddāpaṇakāle ca Piṭakattayamuddāpaṇe viya mahātheravarā mūlasodheyyapattapāṭhakehi gahaṭṭhapaṇḍitehi ceva dhammācariyabhikkhupaṇḍitehi ca anekavāraṁ parisodhitaṁ osānasodheyyapattaṁ paṭivisodhitamūlapotthakena ceva aññehi sadesa desantarika Aṭṭhakathāpotthakehi ca vividhabyākaraṇādisatthehi ca punappunaṁ saṁsandetvā suvisada paribyattakaṇḍavāra vākyaccheda saṅketatañca sampāpetvā mahatā parissamena osānasodhanamakaṁsu.

Evametā Aṭṭhakathāyo theravādīnekāyika vibudhappamukhānaṁ satthāgamaratanālaya sāragāhīnaṁ veyyākaraṇakesarīnaṁ accantanimmalañāṇavārinā paridhovitā, tā vibudhappavarekagocarā vimuttirasassādadāyiniyo Piṭakattayassatthaṁ paribyattaṁ pakāsentiyo ciraṁ vilasantiyo lokatthasiddhiṁ sādhayantūti.

ဒွီဟိ မရမ္မရဋ္ဌိဿရသမပ္ပိတောပါဓီဟိ ဝိရာဇိတံ ဇာတိယာ အာသီတိဝဿိကံ ဥပသမ္ပဒါယ သဋ္ဌိဝဿံ “ဘဒန္တရေဝတံ” နာမ မဟာထေရဝရံ သဘာပတိံ ကတွာ တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ စေဝ နာနာသတ္ထေသု စ ကောဝိဒေ ဓမ္မာစရိယကဝိပဒပ္ပတ္တေ ဘိက္ခူ ဥစ္စိနိတွာ အဋ္ဌဒသာဒိဝဂ္ဂဝသေန ပရောသတံ ပါဠိဝိသောဓကဝဂ္ဂေ စေဝ သမ္ဗဟုလေ စ ပဋိဝိသောဓကဝဂ္ဂေ ဗန္ဓာပေတွာ ဝိသောဓနပ္ပဋိဝိသောဓနေဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ သုပရိသုဒ္ဓတ္တံ ပဋိပါပေတွာ ဓမ္မသင်္ဂီတိမကံသု ယထာ တံ ပေါရာဏကသင်္ဂီတိကာရာ။

ဧဝံ သင်္ဂီတိမာရောပိတဿ တေပိဋကဿ ဗုဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဘူတာ အဋ္ဌကထာယော စ သံဝိဇ္ဇန္တိ မနောရမာယ တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကာယ ဘာသာယ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသာဒီဟိ ထေရဝရေဟိ ကတာ။

တာသမ္ပိ အဋ္ဌကထာနံ သဒေသီယမူလေဟိ စေဝ ဝိဒေသီယမူလေဟိ စ သံသန္ဒိတွာ တေပိဋကဿ ဝိယ ဗုဒ္ဓဝစနဿ ဝိသောဓနပဋိဝိသောဓနဝသေန မဟာထေရာ ပါဝစနဒဿိနော သံဝဏ္ဏနာကောဝိဒါ ပါဌသောဓနမကံသု။

ဣစ္စေဝမဋ္ဌကထာယော စ ပမာဒခလိတာဓိက ပရိဘဋ္ဌပါဌာနံ နိရာကရဏဝသေန ဝိသောဓိတာ စေဝ ပဋိဝိသောဓိတာ စ ဟုတွာ ဗုဒ္ဓသာသနမုဒ္ဒဏယန္တာလယေ သမပ္ပိတာ သုဋ္ဌု မုဒ္ဒါပဏာယ။

မုဒ္ဒါပဏကာလေ စ ပိဋကတ္တယမုဒ္ဒါပဏေ ဝိယ မဟာထေရဝရာ မူလသောဓေယျပတ္တပါဌကေဟိ ဂဟဋ္ဌပဏ္ဍိတေဟိ စေဝ ဓမ္မာစရိယဘိက္ခုပဏ္ဍိတေဟိ စ အနေကဝါရံ ပရိသောဓိတံ ဩသာနသောဓေယျပတ္တံ ပဋိဝိသောဓိတမူလပေါတ္ထကေန စေဝ အညေဟိ သဒေသ ဒေသန္တရိက အဋ္ဌကထာပေါတ္ထကေဟိ စ ဝိဝိဓဗျာကရဏာဒိသတ္ထေဟိ စ ပုနပ္ပုနံ သံသန္ဒေတွာ သုဝိသဒ ပရိဗျတ္တကဏ္ဍဝါရ ဝါကျစ္ဆေဒ သင်္ကေတတဉ္စ သမ္ပာပေတွာ မဟတာ ပရိဿမေန ဩသာနသောဓနမကံသု။

ဧဝမေတာ အဋ္ဌကထာယော ထေရဝါဒီနေကာယိက ဝိဗုဓပ္ပမုခါနံ သတ္ထာဂမရတနာလယ သာရဂါဟီနံ ဝေယျာကရဏကေသရီနံ အစ္စန္တနိမ္မလဉာဏဝါရိနာ ပရိဓောဝိတာ၊ တာ ဝိဗုဓပ္ပဝရေကဂေါစရာ ဝိမုတ္တိရသဿာဒဒါယိနိယော ပိဋကတ္တယဿတ္ထံ ပရိဗျတ္တံ ပကာသေန္တိယော စိရံ ဝိလသန္တိယော လောကတ္ထသိဒ္ဓိံ သာဓယန္တူတိ။

Tenetaṁ vuccati—

1. Mūlakaṁ pariyattīva, sāsanassa Mahesino.
Pariyattippamāṇo hi, ciraṁ saddhammasaṇṭhiti.
2. Tasmā taṁ rakkhituṁ therā, dhammasaṅgāhakā purā.
Rājāno upanissāya, akaṁsu dhammasaṅgahe.
3. **Paṭhamaṁ** dhammasaṅgītiṁ, **Ajātasattu**rājino.
Anuggahena katvāna, pālayuṁ Jinasāsanaṁ.
4. **Dutiyaṁ** tu tathā katvā, **Kālāsokassa** rājino.
Kāle tamupanissāya, pālayuṁ Jinasāsanaṁ.
5. **Tatiyaṁ**pica katvāna, **Dhammāsokassa** rājino.
Anuggahena Buddhassa, sāsanaṁ abhipālayuṁ.
6. **Catutthiṁ** pana Laṅkāyaṁ, **Vaṭṭagāmaṇi**rājino.
Kālamhi potthakāruḷhaṁ, katvāna pālayuṁ tathā.
7. Imasmiṁ Marammaraṭṭhepi, **Mindon**nāma narādhipaṁ.
Rajjaṁ samanusāsantaṁ, ratanattayamāmakaṁ.
8. Sannissāya mahātherā, thirasīlā guṇākarā.
Pañcamiṁ dhammasaṅgītiṁ, karontā sāsanaṭṭhitiṁ.
9. Patthayantā likhāpetvā, silāpaṭṭesu peṭakaṁ.
Vāyāmena mahantena, pālayuṁ Jinasāsanaṁ.
10. Itthaṁ purā mahātherā, rājāno cāpi dhammikā.
Sāsanaṁ paripālesuṁ, jīvitaṁ viya attano.
11. Tathāpi khalitādāni, dissanti Piṭakattaye.
Paramparāya lekhāya, sañjātā muddaṇena ca.
12. Disvāna te mahātherā, vācentāva Tipeṭakaṁ.
Vuccamānanayenevaṁ, cintesuṁ mantayiṁsu ca.
13. "Katvāna sādhukaṁ gantha-suddhikaṁ sāsanāyukaṁ.
Yaṁnūna dhammasaṅgītiṁ, kareyyāma mayaṁ" iti.

တေနေတံ ဝုစ္စတိ—

၁။ မူလကံ ပရိယတ္တီဝ၊ သာသနဿ မဟေသိနော။
ပရိယတ္တိပ္ပမာဏာ ဟိ၊ စိရံ သဒ္ဓမ္မသဏ္ဌိတိ။

၂။ တသ္မာ တံ ရက္ခိတုံ ထေရာ၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ ပုရာ။
ရာဇာနော ဥပနိဿာယ၊ အကံသု ဓမ္မသင်္ဂဟေ။

၃။ **ပဌမံ** ဓမ္မသင်္ဂီတိံ၊ **အဇာတသတ္တု**ရာဇိနော။
အနုဂ္ဂဟေန ကတွာန၊ ပါလယုံ ဇိနသာသနံ။

၄။ **ဒုတိယံ** တု တထာ ကတွာ၊ **ကာလာသောကဿ** ရာဇိနော။
ကာလေ တမုပနိဿာယ၊ ပါလယုံ ဇိနသာသနံ။

၅။ **တတိယံ**ပိစ ကတွာန၊ **ဓမ္မာသောကဿ** ရာဇိနော။
အနုဂ္ဂဟေန ဗုဒ္ဓဿ၊ သာသနံ အဘိပါလယုံ။

၆။ **စတုတ္ထိံ** ပန လင်္ကာယံ၊ **ဝဋ္ဋဂါမဏိ**ရာဇိနော။
ကာလမှိ ပေါတ္ထကာရုဠှံ၊ ကတွာန ပါလယုံ တထာ။

၇။ ဣမသ္မိံ မရမ္မရဋ္ဌေပိ၊ **မင်းတုန်း**နာမ နရာဓိပံ။
ရဇ္ဇံ သမနုသာသန္တံ၊ ရတနတ္တယမာမကံ။

၈။ သန္နိဿာယ မဟာထေရာ၊ ထိရသီလာ ဂုဏာကရာ။
ပဉ္စမိံ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ၊ ကရောန္တာ သာသနဋ္ဌိတိံ။

၉။ ပတ္ထယန္တာ လိခါပေတွာ၊ သိလာပဋ္ဋေသု ပေဋကံ။
ဝါယာမေန မဟန္တေန၊ ပါလယုံ ဇိနသာသနံ။

၁၀။ ဣတ္ထံ ပုရာ မဟာထေရာ၊ ရာဇာနော စာပိ ဓမ္မိကာ။
သာသနံ ပရိပါလေသုံ၊ ဇီဝိတံ ဝိယ အတ္တနော။

၁၁။ တထာပိ ခလိတာဒါနိ၊ ဒိဿန္တိ ပိဋကတ္တယေ။
ပရမ္ပရာယ လေခါယ၊ သဉ္ဇာတာ မုဒ္ဒဏေန စ။

၁၂။ ဒိသွာန တေ မဟာထေရာ၊ ဝါစေန္တာဝ တိပေဋကံ။
ဝုစ္စမာနနယေနေဝံ၊ စိန္တေသုံ မန္တယိံသု စ။

၁၃။ "ကတွာန သာဓုကံ ဂန္ထ- သုဒ္ဓိကံ သာသနာယုကံ။
ယံနူန ဓမ္မသင်္ဂီတိံ၊ ကရေယျာမ မယံ" ဣတိ။

14. Etamatthaṁ suṇitvāna, **U Nu** nāma mahāsayo.
Marammavisaye **agga-mahāmacca**dhurandharo.

15. “Sāsanāyattakiccāni, sampādentā visesato.
Saṅgītiyañca therānaṁ, sampūrentā manorathaṁ.

16. Yathā rakkhiṁsu porāṇā, surājāno tathā mayaṁ.
Saṁrakkheyyāma Sambuddha-sāsanaṁ” iti cintiya.

17. Mahāmaccehi aññehi, saṅgamehi ca mantiya.
Suppatiṭṭhāpayitvāna, **Buddhasāsana**saṅgamaṁ.

18. Mahātherānamādāya, chandaṁ idha nivāsinaṁ.
Aññesu Sīhaḷādīsu, videsesu ca vāsinaṁ.

19. Kāretvā dhammasaṅgītiṁ, sodhetvā Satthusāsanaṁ.
Saddhammānuggahatthāya, karaṁ daḷhaparakkamaṁ.

20. **Sirīmaṅgala**vikhyāte, thalasmiṁ pavare subhe.
Cetiyassāvidūramhi, **Kaba Aye** itisaññino.

21. Guhāvesena kāretvā, mahāsaṅgītimandiraṁ.
Āvāsādiñca bhikkhūnaṁ, kāresi muddaṇālayaṁ.

22. Ganthasaṁsodhanaṁ dhamma-saṅgītiyā tu paṇḍitā.
Mahātheravarākaṁsu, satimantā punappunaṁ.

23. Muddāpente ca passitvā, mahātherehi pañcahi.
Sodheyyapattamosānaṁ, nimmalattaṁ supāpitaṁ.

24. Katvā suvisadaṁ Buddha-bhāsitaṁ Piṭakattayaṁ.
Yathā muddāpitaṁ āsi, sāsanatthaṁ Mahesino.

25. Tathā Aṭṭhakathāyo ca, saṁsodhetvā punappunaṁ.
Suṭṭhu muddāpitā honti, sabbalokatthasiddhiyāti.

၁၄။ ဧတမတ္ထံ သုဏိတွာန၊ **ဦးနု** နာမ မဟာသယော။
မရမ္မဝိသယေ **အဂ္ဂ- မဟာမစ္စ**ဓုရန္ဓရော။

၁၅။ “သာသနာယတ္တကိစ္စာနိ၊ သမ္ပာဒေန္တာ ဝိသေသတော။
သင်္ဂီတိယဉ္စ ထေရာနံ၊ သမ္ပူရေန္တာ မနောရထံ။

၁၆။ ယထာ ရက္ခိံသု ပေါရာဏာ၊ သုရာဇာနော တထာ မယံ။
သံရက္ခေယျာမ သမ္ဗုဒ္ဓ- သာသနံ” ဣတိ စိန္တိယ။

၁၇။ မဟာမစ္စေဟိ အညေဟိ၊ သင်္ဂမေဟိ စ မန္တိယ။
သုပ္ပတိဋ္ဌာပယိတွာန၊ **ဗုဒ္ဓသာသန**သင်္ဂမံ။

၁၈။ မဟာထေရာနမာဒါယ၊ ဆန္ဒံ ဣဓ နိဝါသိနံ။
အညေသု သီဟဠာဒီသု၊ ဝိဒေသေသု စ ဝါသိနံ။

၁၉။ ကာရေတွာ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ၊ သောဓေတွာ သတ္ထုသာသနံ။
သဒ္ဓမ္မာနုဂ္ဂဟတ္ထာယ၊ ကရံ ဒဠှပရက္ကမံ။

၂၀။ **သိရီမင်္ဂလ**ဝိချာတေ၊ ထလသ္မိံ ပဝရေ သုဘေ။
စေတိယဿာဝိဒူရမှိ၊ **ကမ္ဘာအေး** ဣတိသညိနော။

၂၁။ ဂုဟာဝေသေန ကာရေတွာ၊ မဟာသင်္ဂီတိမန္ဒိရံ။
အာဝါသာဒိဉ္စ ဘိက္ခူနံ၊ ကာရေသိ မုဒ္ဒဏာလယံ။

၂၂။ ဂန္ထသံသောဓနံ ဓမ္မ- သင်္ဂီတိယာ တု ပဏ္ဍိတာ။
မဟာထေရဝရာကံသု၊ သတိမန္တာ ပုနပ္ပုနံ။

၂၃။ မုဒ္ဒါပေန္တေ စ ပဿိတွာ၊ မဟာထေရေဟိ ပဉ္စဟိ။
သောဓေယျပတ္တမောသာနံ၊ နိမ္မလတ္တံ သုပါပိတံ။

၂၄။ ကတွာ သုဝိသဒံ ဗုဒ္ဓ၊ ဘာသိတံ ပိဋကတ္တယံ။
ယထာ မုဒ္ဒါပိတံ အာသိ၊ သာသနတ္ထံ မဟေသိနော။

၂၅။ တထာ အဋ္ဌကထာယော စ၊ သံသောဓေတွာ ပုနပ္ပုနံ။
သုဋ္ဌု မုဒ္ဒါပိတာ ဟောန္တိ၊ သဗ္ဗလောကတ္ထသိဒ္ဓိယာတိ။

၂၅၀၀ - ဗုဒ္ဓဝဿေ

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathā

Paṭhamabhāga

Mātikā — Piṭṭhaṅka

Ganthārambhakathā

Bāhiranidānakathā

Paṭhamamahāsaṅgītikathā 4
Dutiyasaṅgītikathā 25
Tatiyasaṅgītikathā 29
Verañjakaṇḍavaṇṇanā 79

1. Pārājikakaṇḍa

1. Paṭhamapārājika Sudinnabhāṇavāravaṇṇanā 169
Makkaṭīvatthukathā 192
Catubbidhavinayakathā 195
Bhikkhupadabhājanīyavaṇṇanā 203
Sikkhāsājīvapadabhājanīyavaṇṇanā 209
Sikkhāpaccakkhānavibhaṅgavaṇṇanā 211
Mūlapaññattivaṇṇanā 221
Paṭhamacatukkakathāvaṇṇanā 226
Ekūnasattatidvisatacatukkakathā 227
Santhatacatukkabhedakathā 231
Bhikkhupaccatthikacatukkabhedavaṇṇanā 232
Āpattānāpattivāravaṇṇanā 233
Pakiṇṇakakathā 235
Vinītavatthuvaṇṇanā 236
2. Dutiyapārājika dhaniyavatthuvaṇṇanā 247

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ

ပဌမဘာဂ

မာတိကာ — ပိဋ္ဌင်္က

ဂန္ထာရမ္ဘကထာ

ဗာဟိရနိဒါနကထာ

ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာ ၄
ဒုတိယသင်္ဂီတိကထာ ၂၅
တတိယသင်္ဂီတိကထာ ၂၉
ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ ၇၉

၁-ပါရာဇိကကဏ္ဍ

၁-ပဌမပါရာဇိက သုဒိန္နဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ ၁၆၉
မက္ကဋီဝတ္ထုကထာ ၁၉၂
စတုဗ္ဗိဓဝိနယကထာ ၁၉၅
ဘိက္ခုပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ ၂၀၃
သိက္ခာသာဇီဝပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ ၂၀၉
သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝိဘင်္ဂဝဏ္ဏနာ ၂၁၁
မူလပညတ္တိဝဏ္ဏနာ ၂၂၁
ပဌမစတုက္ကကထာဝဏ္ဏနာ ၂၂၆
ဧကူနသတ္တတိဒွိသတစတုက္ကကထာ ၂၂၇
သန္ထတစတုက္ကဘေဒကထာ ၂၃၁
ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကစတုက္ကဘေဒဝဏ္ဏနာ ၂၃၂
အာပတ္တာနာပတ္တိဝါရဝဏ္ဏနာ ၂၃၃
ပကိဏ္ဏကကထာ ၂၃၅
ဝိနီတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ ၂၃၆
၂-ဒုတိယပါရာဇိက ဓနိယဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ ၂၄၇

Mātikā			Piṭṭhaṅka
Pāḷimuttakavinicchaya	...	...	251
Padabhājanīyavaṇṇanā	...	...	259
Pañcavīsati-avahārakathā	...	...	263
Bhūmaṭṭhakathā	...	...	269
Thalaṭṭhakathā	...	...	280
Ākāsaṭṭhakathā	...	...	281
Vehāsaṭṭhakathā	...	...	283
Udakaṭṭhakathā	...	...	285
Nāvaṭṭhakathā	...	...	289
Yānaṭṭhakathā	...	...	290
Bhāraṭṭhakathā	...	...	293
Ārāmaṭṭhakathā	...	...	294
Vihāraṭṭhakathā	...	...	296
Khettaṭṭhakathā	...	...	296
Vatthuṭṭhakathā	...	...	298
Araññaṭṭhakathā	...	...	298
Udakakathā	...	...	300
Dantaponakathā	...	...	302
Vanappatikathā	...	...	303
Haraṇakakathā	...	...	304
Upanidhikathā	...	...	306
Suṅkaghātakathā	...	...	314
Pāṇakathā	...	...	316
Apadakathā	...	...	317
Dvipadakathā	...	...	318
Catuppadakathā	...	...	318
Bahuppadakathā	...	...	320
Ocarakakathā	...	...	320

မာတိကာ			ပိဋ္ဌင်္က
ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယ	....	....	၂၅၁
ပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ	....	....	၂၅၉
ပဉ္စဝီသတိအဝဟာရကထာ	....	....	၂၆၃
ဘူမဋ္ဌကထာ	....	....	၂၆၉
ထလဋ္ဌကထာ	....	....	၂၈၀
အာကာသဋ္ဌကထာ	....	....	၂၈၁
ဝေဟာသဋ္ဌကထာ	....	....	၂၈၃
ဥဒကဋ္ဌကထာ	....	....	၂၈၅
နာဝဋ္ဌကထာ	....	....	၂၈၉
ယာနဋ္ဌကထာ	....	....	၂၉၀
ဘာရဋ္ဌကထာ	....	....	၂၉၃
အာရာမဋ္ဌကထာ	....	....	၂၉၄
ဝိဟာရဋ္ဌကထာ	....	....	၂၉၆
ခေတ္တဋ္ဌကထာ	....	....	၂၉၆
ဝတ္ထုဋ္ဌကထာ	....	....	၂၉၈
အရညဋ္ဌကထာ	....	....	၂၉၈
ဥဒကကထာ	....	....	၃၀၀
ဒန္တပေါနကထာ	....	....	၃၀၂
ဝနပ္ပတိကထာ	....	....	၃၀၃
ဟရဏကကထာ	....	....	၃၀၄
ဥပနိဓိကထာ	....	....	၃၀၆
သုင်္ကဃာတကထာ	....	....	၃၁၄
ပါဏကထာ	....	....	၃၁၆
အပဒကထာ	....	....	၃၁၇
ဒွိပဒကထာ	....	....	၃၁၈
စတုပ္ပဒကထာ	....	....	၃၁၈
ဗဟုပ္ပဒကထာ	....	....	၃၂၀
ဩစရကကထာ	....	....	၃၂၀

Mātikā			Piṭṭhaṅka
Oṇirakkhakathā	...	...	321
Saṁvidāvahārakathā	...	...	321
Saṅketakammakathā	...	...	322
Nimittakammakathā	...	...	323
Āṇattikathā	...	...	323
Āpattibheda	...	...	325
Anāpattibheda	...	...	326
Pakiṇṇakakathā	...	...	328
Vinītavatthuvaṇṇanā	...	...	329
Kusasaṅkāmanavatthukathā	...	...	330

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathāya paṭhamabhāge mātikā niṭṭhitā.

မာတိကာ			ပိဋ္ဌင်္က
ဩဏိရက္ခကထာ	....	....	၃၂၁
သံဝိဒါဝဟာရကထာ	....	....	၃၂၁
သင်္ကေတကမ္မကထာ	....	....	၃၂၂
နိမိတ္တကမ္မကထာ	....	....	၃၂၃
အာဏတ္တိကထာ	....	....	၃၂၃
အာပတ္တိဘေဒ	....	....	၃၂၅
အနာပတ္တိဘေဒ	....	....	၃၂၆
ပကိဏ္ဏကကထာ	....	....	၃၂၈
ဝိနီတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ	....	....	၃၂၉
ကုသသင်္ကာမနဝတ္ထုကထာ	....	....	၃၃၀

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာယ ပဌမဘာဂေ
မာတိကာ နိဋ္ဌိတာ။

Vinayapiṭaka

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Ganthārambhakathā

Yo kappakoṭīhipi appameyyaṁ,
Kālaṁ karonto atidukkarāni.
Khedaṁ gato lokahitāya Nātho,
Namo Mahākāruṇikassa tassa.

Asambudhaṁ Buddhanisevitaṁ yaṁ,
Bhavābhavaṁ gacchati jīvaloko.
Namo avijjādikilesajāla-
Viddhaṁsino dhammavarassa tassa.

Guṇehi yo sīlasamādhipaññā-
Vimuttiñāṇappabhutīhi yutto.
Khettaṁ janānaṁ kusalatthikānaṁ,
Tamariyasaṁghaṁ sirasā namāmi.

Iccevamaccantanamassaneyyaṁ[1],
Namassamāno ratanattayaṁ yaṁ.
Puññābhisandaṁ vipulaṁ alatthaṁ,
Tassānubhāvena hatantarāyo.

1. Namassanīyaṁ (Sī)

ဝိနယပိဋက

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဂန္ထာရမ္ဘကထာ

ယော ကပ္ပကောဋီဟိပိ အပ္ပမေယျံ၊
ကာလံ ကရောန္တော အတိဒုက္ကရာနိ။
ခေဒံ ဂတော လောကဟိတာယ နာထော၊
နမော မဟာကာရုဏိကဿ တဿ။

အသမ္ဗုဓံ ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ ယံ၊
ဘဝါဘဝံ ဂစ္ဆတိ ဇီဝလောကော။
နမော အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသဇာလ-
ဝိဒ္ဓံသိနော ဓမ္မဝရဿ တဿ။

ဂုဏေဟိ ယော သီလသမာဓိပညာ-
ဝိမုတ္တိဉာဏပ္ပဘုတီဟိ ယုတ္တော။
ခေတ္တံ ဇနာနံ ကုသလတ္ထိကာနံ၊
တမရိယသံဃံ သိရသာ နမာမိ။

ဣစ္စေဝမစ္စန္တနမဿနေယျံ[၁]၊
နမဿမာနော ရတနတ္တယံ ယံ။
ပုညာဘိသန္ဒံ ဝိပုလံ အလတ္ထံ၊
တဿာနုဘာဝေန ဟတန္တရာယော။

၁-နမဿနီယံ (သီ)

Yasmiṁ ṭhite sāsanamaṭṭhitassa,
Patiṭṭhitaṁ hoti susaṇṭhitassa.
Taṁ vaṇṇayissaṁ vinayaṁ amissaṁ,
Nissāya pubbācariyānubhāvaṁ.

Kāmañca pubbācariyāsabhehi,
Ñāṇambuniddhotamalāsavehi.
Visuddhavijjāpaṭisambhidehi,
Saddhammasaṁvaṇṇanakovidehi.

Sallekhiye nosulabhūpamehi,
Mahāvihārassa dhajūpamehi.
Saṁvaṇṇitoyaṁ vinayo nayehi,
Cittehi sambuddhavaranvayehi.

Saṁvaṇṇanā Sīhaḷadīpakena,
Vākyena esā pana saṅkhatattā[1].
Na kiñci atthaṁ abhisambhuṇāti,
Dīpantare bhikkhujanassa yasmā.

Tasmā imaṁ Pāḷinayānurūpaṁ,
Saṁvaṇṇanaṁ dāni samārabhissaṁ.
Ajjhesanaṁ Buddhasirivhayassa,
Therassa sammā samanussaranto.

Saṁvaṇṇanaṁ tañca samārabhanto,
Tassā Mahā-aṭṭhakathaṁ sarīraṁ.
Katvā Mahāpaccariyaṁ tatheva,
Kurundināmādisu vissutāsu.

Vinicchayo Aṭṭhakathāsu vutto,
Yo yuttamatthaṁ apariccajanto.
Tatopi antogadhatheravādaṁ,
Saṁvaṇṇanaṁ samma samārabhissaṁ.

1. Saṅkhaṭattā (Sī)

ယသ္မိံ ဌိတေ သာသနမဋ္ဌိတဿ၊
ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတိ သုသဏ္ဌိတဿ။
တံ ဝဏ္ဏယိဿံ ဝိနယံ အမိဿံ၊
နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝံ။

ကာမဉ္စ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘေဟိ၊
ဉာဏမ္ဗုနိဒ္ဓောတမလာသဝေဟိ။
ဝိသုဒ္ဓဝိဇ္ဇာပဋိသမ္ဘိဒေဟိ၊
သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏနကောဝိဒေဟိ။

သလ္လေခိယေ နောသုလဘူပမေဟိ၊
မဟာဝိဟာရဿ ဓဇူပမေဟိ။
သံဝဏ္ဏိတောယံ ဝိနယော နယေဟိ၊
စိတ္တေဟိ သမ္ဗုဒ္ဓဝရန္ဝယေဟိ။

သံဝဏ္ဏနာ သီဟဠဒီပကေန၊
ဝါကျေန ဧသာ ပန သင်္ခတတ္တာ[၁]။
န ကိဉ္စိ အတ္ထံ အဘိသမ္ဘုဏာတိ၊
ဒီပန္တရေ ဘိက္ခုဇနဿ ယသ္မာ။

တသ္မာ ဣမံ ပါဠိနယာနုရူပံ၊
သံဝဏ္ဏနံ ဒါနိ သမာရဘိဿံ။
အဇ္ဈေသနံ ဗုဒ္ဓသိရိဝှယဿ၊
ထေရဿ သမ္မာ သမနုဿရန္တော။

သံဝဏ္ဏနံ တဉ္စ သမာရဘန္တော၊
တဿာ မဟာအဋ္ဌကထံ သရီရံ။
ကတွာ မဟာပစ္စရိယံ တထေဝ၊
ကုရုန္ဒိနာမာဒိသု ဝိဿုတာသု။

ဝိနိစ္ဆယော အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော၊
ယော ယုတ္တမတ္ထံ အပရိစ္စဇန္တော။
တတောပိ အန္တောဂဓထေရဝါဒံ၊
သံဝဏ္ဏနံ သမ္မ သမာရဘိဿံ။

၁-သင်္ခဋတ္တာ (သီ)

Taṁ me nisāmentu pasannacittā,
Therā ca bhikkhū navamajjhimā ca.
Dhammappadīpassa Tathāgatassa,
Sakkacca dhammaṁ patimānayantā.

Buddhena dhammo vinayo ca vutto,
Yo tassa puttehi tatheva ñāto.
So yehi tesaṁ matimaccajantā,
Yasmā pure Aṭṭhakathā akaṁsu.

Tasmā hi yaṁ Aṭṭhakathāsu vuttaṁ,
Taṁ vajjayitvāna pamādalekhaṁ.
Sabbampi sikkhāsu sagāravānaṁ,
Yasmā pamāṇaṁ idha paṇḍitānaṁ.

Tato ca bhāsantarameva hitvā
Vitthāramaggañca samāsayitvā.
Vinicchayaṁ sabbamasesayitvā,
Tantikkamaṁ kiñci[1] avokkamitvā.

Suttantikānaṁ vacanānamatthaṁ,
Suttānurūpaṁ paridīpayantī.
Yasmā ayaṁ hessati vaṇṇanāpi,
Sakkacca tasmā anusikkhitabbāti.

1. Kañci (Sī)

တံ မေ နိသာမေန္တု ပသန္နစိတ္တာ၊
ထေရာ စ ဘိက္ခူ နဝမဇ္ဈိမာ စ။
ဓမ္မပ္ပဒီပဿ တထာဂတဿ၊
သက္ကစ္စ ဓမ္မံ ပတိမာနယန္တာ။

ဗုဒ္ဓေန ဓမ္မော ဝိနယော စ ဝုတ္တော၊
ယော တဿ ပုတ္တေဟိ တထေဝ ဉာတော။
သော ယေဟိ တေသံ မတိမစ္စဇန္တာ၊
ယသ္မာ ပုရေ အဋ္ဌကထာ အကံသု။

တသ္မာ ဟိ ယံ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ၊
တံ ဝဇ္ဇယိတွာန ပမာဒလေခံ။
သဗ္ဗမ္ပိ သိက္ခာသု သဂါရဝါနံ၊
ယသ္မာ ပမာဏံ ဣဓ ပဏ္ဍိတာနံ။

တတော စ ဘာသန္တရမေဝ ဟိတွာ၊
ဝိတ္ထာရမဂ္ဂဉ္စ သမာသယိတွာ။
ဝိနိစ္ဆယံ သဗ္ဗမသေသယိတွာ၊
တန္တိက္ကမံ ကိဉ္စိ[၁] အဝေါက္ကမိတွာ။

သုတ္တန္တိကာနံ ဝစနာနမတ္ထံ၊
သုတ္တာနုရူပံ ပရိဒီပယန္တီ။
ယသ္မာ အယံ ဟေဿတိ ဝဏ္ဏနာပိ၊
သက္ကစ္စ တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာတိ။

၁-ကဉ္စိ (သီ)

Bāhiranidānakathā

Tattha **taṁ vaṇṇayissaṁ vinayan**ti vuttattā vinayo tāva vavatthapetabbo[1]. Tenetaṁ vuccati “vinayo nāma idha sakalaṁ Vinayapiṭakaṁ adhippetan”ti. Saṁvaṇṇanatthaṁ panassa ayaṁ **mātikā**.

Vuttaṁ yena yadā yasmā, dhāritaṁ yena cābhataṁ.
Yatthappatiṭṭhitañceta, metaṁ vatvā vidhiṁ tato.

Tenāti-ādipāṭhassa, atthaṁ nānappakārato.
Dassayanto karissāmi, Vinayassatthavaṇṇananti.

Tattha **vuttaṁ yena yadā yasmāti** idaṁ tāva vacanaṁ “tena samayena Buddho Bhagavā Verañjāyaṁ viharatī”ti evamādivacanaṁ sandhāya vuttaṁ. Idañhi Buddhassa Bhagavato attapaccakkhavacanaṁ na hoti, tasmā vattabbametaṁ “idaṁ vacanaṁ kena vuttaṁ, kadā vuttaṁ, kasmā ca vuttan”ti. āyasmatā Upālittherena vuttaṁ, tañca pana paṭhamamahāsaṅgītikāle.

Paṭhamamahāsaṅgītikathā

Paṭhamamahāsaṅgīti nāma cesā kiñcāpi pañcasatika**saṅgītikkhandhake** vuttā, nidānakosallatthaṁ pana idhāpi iminā nayena veditabbā. Dhammacakkappavattanañhi ādiṁ katvā yāva Subhaddaparibbājakavinayanā katabuddhakicce Kusinārāyaṁ upavattane Mallānaṁ sālavane yamakasālānamantare visākhapuṇṇamadivase[2] paccūsasamaye anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbute Bhagavati Lokanāthe Bhagavato parinibbāne sannipatitānaṁ sattannaṁ bhikkhusatasahassānaṁ saṁghatthero āyasmā Mahākassapo sattāhaparinibbute Bhagavati Subhaddena vuḍḍhapabbajitena “alaṁ āvuso mā socittha, mā paridevittha, sumuttā mayaṁ tena mahāsamaṇena, upaddutā ca homa[3] ‘idaṁ vo kappati, idaṁ vo na kappatī’ti, idāni pana mayaṁ yaṁ icchissāma, taṁ karissāma, yaṁ na icchissāma, na taṁ karissāmā”ti[4] vuttavacanamanussaranto “ṭhānaṁ kho panetaṁ vijjati yaṁ pāpabhikkhū ‘atītasatthukaṁ pāvacanan’ti

---

1. Vavatthapetabbo ko so vinayoti (Syā)
2. Visākhapuṇṇamīdivase (Syā)
3. Mayaṁ homa (Vi 4. 480 piṭṭhe)
4. Vi 4. 480; Dī 2. 134 piṭṭhe.

ဗာဟိရနိဒါနကထာ

တတ္ထ **တံ ဝဏ္ဏယိဿံ ဝိနယန္တိ** ဝုတ္တတ္တာ ဝိနယော တာဝ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော[၁]။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ “ဝိနယော နာမ ဣဓ သကလံ ဝိနယပိဋကံ အဓိပ္ပေတ”န္တိ။ သံဝဏ္ဏနတ္ထံ ပနဿ အယံ **မာတိကာ**။

ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ၊ ဓာရိတံ ယေန စာဘတံ။
ယတ္ထပ္ပတိဋ္ဌိတဉ္စေတ,မေတံ ဝတွာ ဝိဓိံ တတော။

တေနာတိအာဒိပါဌဿ၊ အတ္ထံ နာနပ္ပကာရတော။
ဒဿယန္တော ကရိဿာမိ၊ ဝိနယဿတ္ထဝဏ္ဏနန္တိ။

တတ္ထ **ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ**တိ ဣဒံ တာဝ ဝစနံ “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီ”တိ ဧဝမာဒိဝစနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဣဒဉှိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အတ္တပစ္စက္ခဝစနံ န ဟောတိ၊ တသ္မာ ဝတ္တဗ္ဗမေတံ “ဣဒံ ဝစနံ ကေန ဝုတ္တံ, ကဒါ ဝုတ္တံ, ကသ္မာ စ ဝုတ္တ”န္တိ။ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန ဝုတ္တံ၊ တဉ္စ ပန ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ။

ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာ

ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ နာမ စေသာ ကိဉ္စာပိ ပဉ္စသတိက**သင်္ဂီတိက္ခန္ဓကေ** ဝုတ္တာ၊ နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ ပန ဣဓာပိ ဣမိနာ နယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဉှိ အာဒိံ ကတွာ ယာဝ သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝိနယနာ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ ကုသိနာရာယံ ဥပဝတ္တနေ မလ္လာနံ သာလဝနေ ယမကသာလာနမန္တရေ ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသေ[၂] ပစ္စူသသမယေ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ လောကနာထေ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနေ သန္နိပတိတာနံ သတ္တန္နံ ဘိက္ခုသတသဟဿာနံ သံဃတ္ထေရော အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ သုဘဒ္ဒေန ဝုဍ္ဎပဗ္ဗဇိတေန “အလံ အာဝုသော မာ သောစိတ္ထ၊ မာ ပရိဒေဝိတ္ထ၊ သုမုတ္တာ မယံ တေန မဟာသမဏေန၊ ဥပဒ္ဒုတာ စ ဟောမ[၃] ‘ဣဒံ ဝေါ ကပ္ပတိ ဣဒံ ဝေါ န ကပ္ပတီ’တိ၊ ဣဒါနိ ပန မယံ ယံ ဣစ္ဆိဿာမ, တံ ကရိဿာမ၊ ယံ န ဣစ္ဆိဿာမ, န တံ ကရိဿာမာ”တိ[၄] ဝုတ္တဝစနမနုဿရန္တော “ဌာနံ ခေါ ပနေတံ ဝိဇ္ဇတိ ယံ ပါပဘိက္ခူ ‘အတီတသတ္ထုကံ ပါဝစန’န္တိ

၁-ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော ကော သော ဝိနယောတိ (သျာ)
၂-ဝိသာခပုဏ္ဏမီဒိဝသေ (သျာ)
၃-မယံ ဟောမ (ဝိ ၄-၄၈၀-ပိဋ္ဌေ)
၄-ဝိ ၄-၄၈၀၊ ဒီ ၂-၁၃၄-ပိဋ္ဌေ။

maññamānā pakkhaṁ labhitvā nacirasseva saddhammaṁ antaradhāpeyyuṁ. Yāva ca dhammavinayo tiṭṭhati tāva anatītasatthukameva pāvacanaṁ hoti. Vuttañhetaṁ Bhagavatā—

‘Yo vo Ānanda mayā dhammo ca vinayo ca desito paññatto, so vo mamaccayena Satthā’ti[1].

Yannūnāhaṁ dhammañca vinayañca saṅgāyeyyaṁ, yathayidaṁ sāsanaṁ addhaniyaṁ assa ciraṭṭhitikaṁ.

Yañcāhaṁ Bhagavatā—

‘Dhāressasi pana me tvaṁ Kassapa sāṇāni paṁsukūlāni nibbasanānī’ti vatvā cīvare sādhāraṇaparibhogena ceva,

‘Ahaṁ bhikkhave yāvade[2] ākaṅkhāmi vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharāmi, Kassapopi bhikkhave yāvade ākaṅkhati vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharatī’ti—

Evamādinā nayena navānupubbavihārachaḷabhiññāppabhede uttarimanussadhamme attanā samasamaṭṭhapanena ca anuggahito, tassa[3] kimaññaṁ āṇaṇyaṁ[4] bhavissati, nanu maṁ Bhagavā rājā viya sakakavaca-issariyānuppadānena attano kulavaṁsappatiṭṭhāpakaṁ puttaṁ ‘saddhammavaṁsappatiṭṭhāpako me ayaṁ bhavissatī’ti mantvā iminā asādhāraṇena anuggahena anuggahesī”ti cintayanto dhammavinayasaṅgāyanatthaṁ bhikkhūnaṁ ussāhaṁ janesi. Yathāha—

“Atha kho āyasmā Mahākassapo bhikkhū āmantesi, ekamidāhaṁ āvuso samayaṁ Pāvāya Kusināraṁ addhānamaggappaṭipanno mahatā bhikkhusaṁghena saddhiṁ pañcamattehi bhikkhusatehī”ti[5] sabbaṁ **Subhaddakaṇḍaṁ** vitthārato veditabbaṁ.

1. Dī 2. 126 piṭṭhe. 2. Yāvadeva (Sī, Syā, Saṁ 1. 412 piṭṭhe) 3. Tassa me (Sī, Syā)
4. Āṇanyaṁ (Sī), ānaṇyaṁ (Syā) 5. Dī 2. 133 piṭṭhe.

မညမာနာ ပက္ခံ လဘိတွာ နစိရဿေဝ သဒ္ဓမ္မံ အန္တရဓာပေယျုံ။ ယာဝ စ ဓမ္မဝိနယော တိဋ္ဌတိ တာဝ အနတီတသတ္ထုကမေဝ ပါဝစနံ ဟောတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ—

‘ယော ဝေါ အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော ပညတ္တော၊ သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္ထာ’တိ[၁]။

ယန္နူနာဟံ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျံ, ယထယိဒံ သာသနံ အဒ္ဓနိယံ အဿ စိရဋ္ဌိတိကံ။

ယဉ္စာဟံ ဘဂဝတာ—

‘ဓာရေဿသိ ပန မေ တွံ ကဿပ သာဏာနိ ပံသုကူလာနိ နိဗ္ဗသနာနီ’တိ ဝတွာ စီဝရေ သာဓာရဏပရိဘောဂေန စေဝ,

‘အဟံ ဘိက္ခဝေ ယာဝဒေ[၂] အာကင်္ခါမိ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ။ပ။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရာမိ၊ ကဿပေါပိ ဘိက္ခဝေ ယာဝဒေ အာကင်္ခတိ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ။ပ။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ’တိ—

ဧဝမာဒိနာ နယေန နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရဆဠဘိညာပ္ပဘေဒေ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ အတ္တနာ သမသမဋ္ဌပနေန စ အနုဂ္ဂဟိတော၊ တဿ[၃] ကိမညံ အာဏဏျံ[၄] ဘဝိဿတိ၊ နနု မံ ဘဂဝါ ရာဇာ ဝိယ သကကဝစဣဿရိယာနုပ္ပဒါနေန အတ္တနော ကုလဝံသပ္ပတိဋ္ဌာပကံ ပုတ္တံ ‘သဒ္ဓမ္မဝံသပ္ပတိဋ္ဌာပကော မေ အယံ ဘဝိဿတီ’တိ မန္တွာ ဣမိနာ အသာဓာရဏေန အနုဂ္ဂဟေန အနုဂ္ဂဟေသီ”တိ စိန္တယန္တော ဓမ္မဝိနယသင်္ဂါယနတ္ထံ ဘိက္ခူနံ ဥဿာဟံ ဇနေသိ။ ယထာဟ—

“အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ၊ ဧကမိဒါဟံ အာဝုသော သမယံ ပါဝါယ ကုသိနာရံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိံ ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟီ”တိ[၅] သဗ္ဗံ **သုဘဒ္ဒကဏ္ဍံ** ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁-ဒီ ၂-၁၂၆-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ယာဝဒေဝ (သီ၊ သျာ၊ သံ ၁-၄၁၂-ပိဋ္ဌေ) ၃-တဿ မေ (သီ၊ သျာ)
၄-အာဏဏျံ (သီ)၊ အာနဏျံ (သျာ) ၅-ဒီ ၂-၁၃၃-ပိဋ္ဌေ။

Tato paraṁ āha—

“Handa mayaṁ āvuso dhammañca vinayañca saṅgāyeyyāma, pure adhammo dippati[1], dhammo paṭibāhiyyati[2], avinayo dippati, vinayo paṭibāhiyyati, pure adhammavādino balavanto honti dhammavādino dubbalā honti, avinayavādino balavanto honti, vinayavādino dubbalā hontī”ti[3].

Bhikkhū āhaṁsu “tena hi bhante thero bhikkhū uccinatū”ti. Thero sakalanavaṅgasatthusāsanapariyattidhare puthujjana sotāpannasakadāgāmi-anāgāmisukkhavipassakakhīṇāsavabhikkhū anekasate anekasahasse ca vajjetvā Tipiṭakasabbapariyattippabhedadhare paṭisambhidāppatte mahānubhāve yebhuyyena Bhagavatā etadaggaṁ āropite tevijjādibhede khīṇāsavabhikkhūyeva ekūnapañcasate pariggahesi. Ye sandhāya idaṁ vuttaṁ “atha kho āyasmā Mahākassapo ekenūnāni[4] pañca arahantasatāni uccinī”ti[5].

Kissa pana thero ekenūnamakāsīti. Āyasmato Ānandattherassa okāsakaraṇatthaṁ. Tena hāyasmatā sahāpi vināpi na sakkā dhammasaṅgīti kātuṁ. So hāyasmā sekkho sakaraṇīyo, tasmā sahāpi na sakkā, yasmā panassa kiñci Dasabaladesitaṁ Suttageyyādikaṁ Bhagavato asammukhā paṭiggahitaṁ nāma natthi, tasmā vināpi na sakkā. Yadi evaṁ sekkhopi samāno dhammasaṅgītiyā bahukārattā Therena uccinitabbo assa, atha kasmā na uccinitoti? Parūpavādavivajjanato. Thero hi āyasmante Ānande ativiya vissattho ahosi. Tathā hi naṁ sirasmiṁ palitesu jātesupi “na vāyaṁ Kumārako mattamaññāsī”ti[6] kumārakavādena ovadati. Sakyakulappasuto cāyaṁ āyasmā Tathāgatassa bhātā cūḷapituputto. Tatra hi bhikkhū chandāgamanaṁ viya maññamānā “bahū asekkhapaṭisambhidāppatte bhikkhū ṭhapetvā Ānandaṁ sekkhapaṭisambhidāppattaṁ thero uccinī”ti upavadeyyuṁ, taṁ parūpavādaṁ parivajjento “Ānandaṁ vinā

1. Dibbati (Ka) 2. Paṭibāhīyati (Sī, Syā) 3. Vi 4. 481 piṭṭhe.
4. Ekenūna... (Ka) 5. Vi 4. 481 piṭṭhe. 6. Saṁ 1. 418 piṭṭhe.

တတော ပရံ အာဟ—

“ဟန္ဒ မယံ အာဝုသော ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျာမ၊ ပုရေ အဓမ္မော ဒိပ္ပတိ[၁]၊ ဓမ္မော ပဋိဗာဟိယျတိ[၂]၊ အဝိနယော ဒိပ္ပတိ၊ ဝိနယော ပဋိဗာဟိယျတိ၊ ပုရေ အဓမ္မဝါဒိနော ဗလဝန္တော ဟောန္တိ ဓမ္မဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိ၊ အဝိနယဝါဒိနော ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ ဝိနယဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တီ”တိ[၃]။

ဘိက္ခူ အာဟံသု “တေန ဟိ ဘန္တေ ထေရော ဘိက္ခူ ဥစ္စိနတူ”တိ။ ထေရော သကလနဝင်္ဂသတ္ထုသာသနပရိယတ္တိဓရေ ပုထုဇ္ဇန သောတာပန္နသကဒါဂါမိအနာဂါမိသုက္ခဝိပဿကခီဏာသဝဘိက္ခူ အနေကသတေ အနေကသဟဿေ စ ဝဇ္ဇေတွာ တိပိဋကသဗ္ဗပရိယတ္တိပ္ပဘေဒဓရေ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တေ မဟာနုဘာဝေ ယေဘုယျေန ဘဂဝတာ ဧတဒဂ္ဂံ အာရောပိတေ တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒေ ခီဏာသဝဘိက္ခူယေဝ ဧကူနပဉ္စသတေ ပရိဂ္ဂဟေသိ။ ယေ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ “အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဧကေနူနာနိ[၄] ပဉ္စအရဟန္တသတာနိ ဥစ္စိနီ”တိ[၅]။

ကိဿ ပန ထေရော ဧကေနူနမကာသီတိ။ အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ ဩကာသကရဏတ္ထံ၊ တေန ဟာယသ္မတာ သဟာပိ ဝိနာပိ န သက္ကာ ဓမ္မသင်္ဂီတိ ကာတုံ၊ သော ဟာယသ္မာ သေက္ခော သကရဏီယော၊ တသ္မာ သဟာပိ န သက္ကာ၊ ယသ္မာ ပနဿ ကိဉ္စိ ဒသဗလဒေသိတံ သုတ္တဂေယျာဒိကံ ဘဂဝတော အသမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတံ နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဝိနာပိ န သက္ကာ။ ယဒိ ဧဝံ သေက္ခောပိ သမာနော ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ ဗဟုကာရတ္တာ ထေရေန ဥစ္စိနိတဗ္ဗော အဿ၊ အထ ကသ္မာ န ဥစ္စိနိတောတိ? ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော။ ထေရော ဟိ အာယသ္မန္တေ အာနန္ဒေ အတိဝိယ ဝိဿတ္ထော အဟောသိ၊ တထာ ဟိ နံ သိရသ္မိံ ပလိတေသု ဇာတေသုပိ “န ဝါယံ ကုမာရကော မတ္တမညာသီ”တိ[၆] ကုမာရကဝါဒေန ဩဝဒတိ။ သကျကုလပ္ပသုတော စာယံ အာယသ္မာ တထာဂတဿ ဘာတာ စူဠပိတုပုတ္တော။ တတြ ဟိ ဘိက္ခူ ဆန္ဒာဂမနံ ဝိယ မညမာနာ “ဗဟူ အသေက္ခပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တေ ဘိက္ခူ ဌပေတွာ အာနန္ဒံ သေက္ခပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တံ ထေရော ဥစ္စိနီ”တိ ဥပဝဒေယျုံ၊ တံ ပရူပဝါဒံ ပရိဝဇ္ဇေန္တော “အာနန္ဒံ ဝိနာ

၁-ဒိဗ္ဗတိ (က) ၂-ပဋိဗာဟီယတိ (သီ၊ သျာ) ၃-ဝိ ၄-၄၈၁-ပိဋ္ဌေ။
၄-ဧကေနူန....(က) ၅-ဝိ ၄-၄၈၁-ပိဋ္ဌေ။ ၆-သံ ၁-၄၁၈-ပိဋ္ဌေ။

saṅgīti na sakkā kātuṁ, bhikkhūnaṁyeva anumatiyā gahessāmī”ti na uccini[1].

Atha sayameva bhikkhū Ānandassatthāya theraṁ yāciṁsu. Yathāha—

“Bhikkhū āyasmantaṁ Mahākassapaṁ etadavocuṁ—‘ayaṁ bhante āyasmā Ānando kiñcāpi sekkho, abhabbo chandā dosā mohā bhayā agatiṁ gantuṁ, bahu cānena Bhagavato santike dhammo ca vinayo ca pariyatto, tena hi bhante thero āyasmantampi Ānandaṁ uccinatū’ti. Atha kho āyasmā Mahākassapo āyasmantampi Ānandaṁ uccinī”ti[2].

Evaṁ bhikkhūnaṁ anumatiyā uccinitena tenāyasmatā saddhiṁ pañca therasatāni ahesuṁ.

Atha kho therānaṁ bhikkhūnaṁ etadahosi “kattha nu kho mayaṁ dhammañca vinayañca saṅgāyeyyāmā”ti. Atha kho therānaṁ bhikkhūnaṁ etadahosi “Rājagahaṁ kho mahāgocaraṁ pahūtasenāsanaṁ, yannūna mayaṁ Rājagahe vassaṁ vasantā dhammañca vinayañca saṅgāyeyyāma, nāññe bhikkhū Rājagahe vassaṁ upagaccheyyun”ti[2]. Kasmā pana nesaṁ etadahosi. Idaṁ amhākaṁ thāvarakammaṁ, koci visabhāgapuggalo saṁghamajjhaṁ pavisitvā ukkoṭeyyāti. Athāyasmā Mahākassapo ñattidutiyena kammena sāvesi. Taṁ **Saṅgītikkhandhake** vuttanayeneva ñātabbaṁ.

Atha Tathāgatassa parinibbānato sattasu sādhukīḷanadivasesu sattasu ca dhātupūjādivasesu vītivattesu “aḍḍhamāso atikkanto, idāni gimhānaṁ diyaḍḍho māso seso, upakaṭṭhā vassūpanāyikā”ti mantvā Mahākassapatthero “Rājagahaṁ āvuso gacchāmā”ti upaḍḍhaṁ bhikkhusaṁghaṁ gahetvā ekaṁ maggaṁ gato. Anuruddhattheropi upaḍḍhaṁ gahetvā ekaṁ maggaṁ gato, Ānandatthero pana Bhagavato pattacīvaraṁ gahetvā bhikkhusaṁghaparivuto Sāvatthiṁ gantvā Rājagahaṁ gantukāmo yena Sāvatthi, tena cārikaṁ pakkāmi[3]. Ānandattherena gatagataṭṭhāne mahāparidevo ahosi “bhante Ānanda kuhiṁ Satthāraṁ ṭhapetvā

1. Taṁ na uccini (Sī, Syā)   2. Vi 4. 481 piṭṭhe.   3. Pakkami (Ka)

သင်္ဂီတိ န သက္ကာ ကာတုံ၊ ဘိက္ခူနံယေဝ အနုမတိယာ ဂဟေဿာမီ”တိ န ဥစ္စိနိ[၁]။

အထ သယမေဝ ဘိက္ခူ အာနန္ဒဿတ္ထာယ ထေရံ ယာစိံသု။ ယထာဟ—

“ဘိက္ခူ အာယသ္မန္တံ မဟာကဿပံ ဧတဒဝေါစုံ—‘အယံ ဘန္တေ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ကိဉ္စာပိ သေက္ခော၊ အဘဗ္ဗော ဆန္ဒာ ဒေါသာ မောဟာ ဘယာ အဂတိံ ဂန္တုံ၊ ဗဟု စာနေန ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ပရိယတ္တော၊ တေန ဟိ ဘန္တေ ထေရော အာယသ္မန္တမ္ပိ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနတူ’တိ။ အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တမ္ပိ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနီ”တိ[၂]။

ဧဝံ ဘိက္ခူနံ အနုမတိယာ ဥစ္စိနိတေန တေနာယသ္မတာ သဒ္ဓိံ ပဉ္စ ထေရသတာနိ အဟေသုံ။

အထ ခေါ ထေရာနံ ဘိက္ခူနံ ဧတဒဟောသိ “ကတ္ထ နု ခေါ မယံ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျာမာ”တိ။ အထ ခေါ ထေရာနံ ဘိက္ခူနံ ဧတဒဟောသိ “ရာဇဂဟံ ခေါ မဟာဂေါစရံ ပဟူတသေနာသနံ၊ ယန္နူန မယံ ရာဇဂဟေ ဝဿံ ဝသန္တာ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျာမ၊ နာညေ ဘိက္ခူ ရာဇဂဟေ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆေယျု”န္တိ[၂]။ ကသ္မာ ပန နေသံ ဧတဒဟောသိ။ ဣဒံ အမှာကံ ထာဝရကမ္မံ၊ ကောစိ ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလော သံဃမဇ္ဈံ ပဝိသိတွာ ဥက္ကောဋေယျာတိ။ အထာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဉတ္တိဒုတိယေန ကမ္မေန သာဝေသိ။ တံ **သင်္ဂီတိက္ခန္ဓကေ** ဝုတ္တနယေနေဝ ဉာတဗ္ဗံ။

အထ တထာဂတဿ ပရိနိဗ္ဗာနတော သတ္တသု သာဓုကီဠနဒိဝသေသု သတ္တသု စ ဓာတုပူဇာဒိဝသေသု ဝီတိဝတ္တေသု “အဍ္ဎမာသော အတိက္ကန္တော၊ ဣဒါနိ ဂိမှာနံ ဒိယဍ္ဎော မာသော သေသော၊ ဥပကဋ္ဌာ ဝဿူပနာယိကာ”တိ မန္တွာ မဟာကဿပတ္ထေရော “ရာဇဂဟံ အာဝုသော ဂစ္ဆာမာ”တိ ဥပဍ္ဎံ ဘိက္ခုသံဃံ ဂဟေတွာ ဧကံ မဂ္ဂံ ဂတော။ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရောပိ ဥပဍ္ဎံ ဂဟေတွာ ဧကံ မဂ္ဂံ ဂတော၊ အာနန္ဒတ္ထေရော ပန ဘဂဝတော ပတ္တစီဝရံ ဂဟေတွာ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော သာဝတ္ထိံ ဂန္တွာ ရာဇဂဟံ ဂန္တုကာမော ယေန သာဝတ္ထိ၊ တေန စာရိကံ ပက္ကာမိ[၃]။ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဂတဂတဋ္ဌာနေ မဟာပရိဒေဝေါ အဟောသိ “ဘန္တေ အာနန္ဒ ကုဟိံ သတ္ထာရံ ဌပေတွာ

၁-တံ န ဥစ္စိနိ (သီ၊ သျာ)   ၂-ဝိ ၄-၄၈၁-ပိဋ္ဌေ။   ၃-ပက္ကမိ (က)

āgatosī”ti. Anupubbena pana Sāvatthiṁ anuppatte there Bhagavato parinibbānadivase viya mahāparidevo ahosi.

Tatra sudaṁ āyasmā Ānando aniccatādipaṭisaṁyuttāya dhammiyā kathāya taṁ mahājanaṁ saññāpetvā Jetavanaṁ pavisitvā Dasabalena vasitagandhakuṭiyā dvāraṁ vivaritvā mañcapīṭhaṁ nīharitvā papphoṭetvā gandhakuṭiṁ sammajjitvā milātamālākacavaraṁ chaḍḍetvā mañcapīṭhaṁ atiharitvā puna yathāṭhāne ṭhapetvā Bhagavato ṭhitakāle karaṇīyaṁ vattaṁ sabbamakāsi. Atha thero Bhagavato parinibbānato pabhuti ṭhānanisajjabahulattā ussannadhātukaṁ kāyaṁ samassāsetuṁ dutiyadivase khīravirecanaṁ pivitvā vihāreyeva nisīdi, yaṁ sandhāya Subhena māṇavena pahitaṁ māṇavakaṁ etadavoca—

> “Akālo kho māṇavaka, atthi me ajja bhesajjamattā pītā, appeva nāma svepi upasaṅkameyyāmā”ti[1].

Dutiyadivase Cetakattherena pacchāsamaṇena gantvā Subhena māṇavena puṭṭho Dīghanikāye **Subhasuttaṁ** nāma dasamaṁ suttamabhāsi.

Atha thero Jetavanavihāre khaṇḍaphullappaṭisaṅkharaṇaṁ kārāpetvā upakaṭṭhāya vassūpanāyikāya Rājagahaṁ gato. Tathā Mahākassapatthero Anuruddhatthero ca sabbaṁ bhikkhusaṁghaṁ gahetvā Rājagahameva gato.

Tena kho pana samayena Rājagahe aṭṭhārasa mahāvihārā honti. Te sabbepi chaḍḍitapatita-uklāpā ahesuṁ, Bhagavato hi parinibbāne sabbe bhikkhū attano attano pattacīvaraṁ gahetvā vihāre ca pariveṇe ca chaḍḍetvā agamaṁsu. Tattha therā Bhagavato vacanapūjanatthaṁ titthiyavādaparimocanatthañca “paṭhamaṁ māsaṁ khaṇḍaphullappaṭisaṅkharaṇaṁ karomā”ti cintesuṁ, titthiyā hi evaṁ vadeyyuṁ “samaṇassa Gotamassa sāvakā Satthari ṭhiteyeva vihāre paṭijaggiṁsu, parinibbute chaḍḍesun”ti. Tesaṁ vādaparimocanatthañca cintesunti vuttaṁ hoti. Vuttampi hetaṁ—

1. Dī 1. 188 piṭṭhe.

အာဂတောသီ”တိ။ အနုပုဗ္ဗေန ပန သာဝတ္ထိံ အနုပ္ပတ္တေ ထေရေ ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနဒိဝသေ ဝိယ မဟာပရိဒေဝေါ အဟောသိ။

တတြ သုဒံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အနိစ္စတာဒိပဋိသံယုတ္တာယ ဓမ္မိယာ ကထာယ တံ မဟာဇနံ သညာပေတွာ ဇေတဝနံ ပဝိသိတွာ ဒသဗလေန ဝသိတဂန္ဓကုဋိယာ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ မဉ္စပီဌံ နီဟရိတွာ ပပ္ဖောဋေတွာ ဂန္ဓကုဋိံ သမ္မဇ္ဇိတွာ မိလာတမာလာကစဝရံ ဆဍ္ဍေတွာ မဉ္စပီဌံ အတိဟရိတွာ ပုန ယထာဌာနေ ဌပေတွာ ဘဂဝတော ဌိတကာလေ ကရဏီယံ ဝတ္တံ သဗ္ဗမကာသိ။ အထ ထေရော ဘဂဝတော ပရိနိဗ္ဗာနတော ပဘုတိ ဌာနနိသဇ္ဇဗဟုလတ္တာ ဥဿန္နဓာတုကံ ကာယံ သမဿာသေတုံ ဒုတိယဒိဝသေ ခီရဝိရေစနံ ပိဝိတွာ ဝိဟာရေယေဝ နိသီဒိ၊ ယံ သန္ဓာယ သုဘေန မာဏဝေန ပဟိတံ မာဏဝကံ ဧတဒဝေါစ—

> “အကာလော ခေါ မာဏဝက၊ အတ္ထိ မေ အဇ္ဇ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ ပီတာ၊ အပ္ပေဝ နာမ သွေပိ ဥပသင်္ကမေယျာမာ”တိ[၁]။

ဒုတိယဒိဝသေ စေတကတ္ထေရေန ပစ္ဆာသမဏေန ဂန္တွာ သုဘေန မာဏဝေန ပုဋ္ဌော ဒီဃနိကာယေ **သုဘသုတ္တံ** နာမ ဒသမံ သုတ္တမဘာသိ။

အထ ထေရော ဇေတဝနဝိဟာရေ ခဏ္ဍဖုလ္လပ္ပဋိသင်္ခရဏံ ကာရာပေတွာ ဥပကဋ္ဌာယ ဝဿူပနာယိကာယ ရာဇဂဟံ ဂတော။ တထာ မဟာကဿပတ္ထေရော အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော စ သဗ္ဗံ ဘိက္ခုသံဃံ ဂဟေတွာ ရာဇဂဟမေဝ ဂတော။

တေန ခေါ ပန သမယေန ရာဇဂဟေ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိဟာရာ ဟောန္တိ။ တေ သဗ္ဗေပိ ဆဍ္ဍိတပတိတဥက္လာပါ အဟေသုံ၊ ဘဂဝတော ဟိ ပရိနိဗ္ဗာနေ သဗ္ဗေ ဘိက္ခူ အတ္တနော အတ္တနော ပတ္တစီဝရံ ဂဟေတွာ ဝိဟာရေ စ ပရိဝေဏေ စ ဆဍ္ဍေတွာ အဂမံသု။ တတ္ထ ထေရာ ဘဂဝတော ဝစနပူဇနတ္ထံ တိတ္ထိယဝါဒပရိမောစနတ္ထဉ္စ “ပဌမံ မာသံ ခဏ္ဍဖုလ္လပ္ပဋိသင်္ခရဏံ ကရောမာ”တိ စိန္တေသုံ၊ တိတ္ထိယာ ဟိ ဧဝံ ဝဒေယျုံ “သမဏဿ ဂေါတမဿ သာဝကာ သတ္ထရိ ဌိတေယေဝ ဝိဟာရေ ပဋိဇဂ္ဂိံသု၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဆဍ္ဍေသု”န္တိ။ တေသံ ဝါဒပရိမောစနတ္ထဉ္စ စိန္တေသုန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ—

၁-ဒီ ၁-၁၈၈-ပိဋ္ဌေ။

“Atha kho therānaṁ bhikkhūnaṁ etadahosi—Bhagavatā kho āvuso khaṇḍaphullappaṭisaṅkharaṇaṁ vaṇṇitaṁ, handa mayaṁ āvuso paṭhamaṁ māsaṁ khaṇḍaphullappaṭisaṅkharaṇaṁ karoma, majjhimaṁ māsaṁ sannipatitvā dhammañca vinayañca saṅgāyissāmā”ti[1].

Te dutiyadivase gantvā rājadvāre aṭṭhaṁsu. Ajātasattu rājā āgantvā vanditvā “kiṁ bhante āgatatthā”ti attanā kattabbakiccaṁ paṭipucchi. Therā aṭṭhārasa mahāvihārapaṭisaṅkharaṇatthāya hatthakammaṁ paṭivedesuṁ. “Sādhu bhante”ti rājā hatthakammakārake manusse adāsi. Therā paṭhamaṁ māsaṁ sabbavihāre paṭisaṅkharāpetvā rañño ārocesuṁ “niṭṭhitaṁ mahārāja vihārapaṭisaṅkharaṇaṁ, idāni dhammavinayasaṅgahaṁ karomā”ti. Sādhu bhante vissatthā[2] karotha, mayhaṁ āṇācakkaṁ, tumhākaṁ dhammacakkaṁ hotu, āṇāpetha bhante kiṁ karomīti. Saṅgahaṁ karontānaṁ bhikkhūnaṁ sannisajjaṭṭhānaṁ mahārājāti. Kattha karomi bhanteti. Vebhārapabbatapasse Sattapaṇṇi[3] guhādvāre kātuṁ yuttaṁ mahārājāti. “Sādhu bhante”ti kho rājā Ajātasattu Vissakammunā[4] nimmitasadisaṁ suvibhattabhittitthambhasopānaṁ nānāvidhamālākammalatākammavicittaṁ abhibhavantamiva rājabhavanavibhūtiṁ avahasantamiva devavimānasiriṁ siriyā niketamiva ekanipātatitthamiva ca devamanussanayanavihaṅgānaṁ lokarāmaṇeyyakamiva sampiṇḍitaṁ daṭṭhabbasāramaṇḍaṁ maṇḍapaṁ kārāpetvā vividhakusumadāmolambaka viniggalantacāruvitānaṁ ratanavicittamaṇikoṭṭimatalamiva ca naṁ nānāpupphūpahāravicittasupariniṭṭhitabhūmikammaṁ brahmavimānasadisaṁ alaṅkaritvā tasmiṁ mahāmaṇḍape pañcasatānaṁ bhikkhūnaṁ anagghāni pañca kappiyapaccattharaṇasatāni paññapetvā dakkhiṇabhāgaṁ nissāya uttarābhimukhaṁ therāsanaṁ maṇḍapamajjhe puratthābhimukhaṁ Buddhassa Bhagavato āsanārahaṁ dhammāsanaṁ paññapetvā dantakhacitaṁ bījaniñcettha ṭhapetvā bhikkhusaṁghassa ārocāpesi “niṭṭhitaṁ bhante mama kiccan”ti.

[5] Tasmiṁ kho pana samaye ekacce bhikkhū āyasmantaṁ Ānandaṁ sandhāya evamāhaṁsu “imasmiṁ bhikkhusaṁghe eko bhikkhu vissagandhaṁ vāyanto vicaratī”ti. Thero taṁ sutvā imasmiṁ bhikkhusaṁghe añño vissagandhaṁ

1. Vi 4. 482 piṭṭhe. 2. Visaṭṭhā (Ka) 3. Sattapaṇṇa (Syā)
4. Visukammunā (Ka) 5-5. Ettako pāṭho (Sī-Syā-potthakesu na dissati.)

“အထ ခေါ ထေရာနံ ဘိက္ခူနံ ဧတဒဟောသိ—ဘဂဝတာ ခေါ အာဝုသော ခဏ္ဍဖုလ္လပ္ပဋိသင်္ခရဏံ ဝဏ္ဏိတံ၊ ဟန္ဒ မယံ အာဝုသော ပဌမံ မာသံ ခဏ္ဍဖုလ္လပ္ပဋိသင်္ခရဏံ ကရောမ၊ မဇ္ဈိမံ မာသံ သန္နိပတိတွာ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယိဿာမာ”တိ[၁]။

တေ ဒုတိယဒိဝသေ ဂန္တွာ ရာဇဒွါရေ အဋ္ဌံသု။ အဇာတသတ္တု ရာဇာ အာဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ “ကိံ ဘန္တေ အာဂတတ္ထာ”တိ အတ္တနာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ ပဋိပုစ္ဆိ။ ထေရာ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိဟာရပဋိသင်္ခရဏတ္ထာယ ဟတ္ထကမ္မံ ပဋိဝေဒေသုံ။ “သာဓု ဘန္တေ”တိ ရာဇာ ဟတ္ထကမ္မကာရကေ မနုဿေ အဒါသိ။ ထေရာ ပဌမံ မာသံ သဗ္ဗဝိဟာရေ ပဋိသင်္ခရာပေတွာ ရညော အာရောစေသုံ “နိဋ္ဌိတံ မဟာရာဇ ဝိဟာရပဋိသင်္ခရဏံ၊ ဣဒါနိ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟံ ကရောမာ”တိ။ သာဓု ဘန္တေ ဝိဿတ္ထာ[၂] ကရောထ၊ မယှံ အာဏာစက္ကံ၊ တုမှာကံ ဓမ္မစက္ကံ ဟောတု၊ အာဏာပေထ ဘန္တေ ကိံ ကရောမီတိ။ သင်္ဂဟံ ကရောန္တာနံ ဘိက္ခူနံ သန္နိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ မဟာရာဇာတိ။ ကတ္ထ ကရောမိ ဘန္တေတိ။ ဝေဘာရပဗ္ဗတပဿေ သတ္တပဏ္ဏိ[၃] ဂုဟာဒွါရေ ကာတုံ ယုတ္တံ မဟာရာဇာတိ။ “သာဓု ဘန္တေ”တိ ခေါ ရာဇာ အဇာတသတ္တု ဝိဿကမ္မုနာ[၄] နိမ္မိတသဒိသံ သုဝိဘတ္တဘိတ္တိထမ္ဘသောပါနံ နာနာဝိဓမာလာကမ္မလတာကမ္မဝိစိတ္တံ အဘိဘဝန္တမိဝ ရာဇဘဝနဝိဘူတိံ အဝဟသန္တမိဝ ဒေဝဝိမာနသိရိံ သိရိယာ နိကေတမိဝ ဧကနိပါတတိတ္ထမိဝ စ ဒေဝမနုဿနယနဝိဟင်္ဂါနံ လောကရာမဏေယျကမိဝ သမ္ပိဏ္ဍိတံ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍံ မဏ္ဍပံ ကာရာပေတွာ ဝိဝိဓကုသုမဒါမောလမ္ဗက ဝိနိဂ္ဂလန္တစာရုဝိတာနံ ရတနဝိစိတ္တမဏိကောဋ္ဋိမတလမိဝ စ နံ နာနာပုပ္ဖူပဟာရဝိစိတ္တသုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မံ ဗြဟ္မဝိမာနသဒိသံ အလင်္ကရိတွာ တသ္မိံ မဟာမဏ္ဍပေ ပဉ္စသတာနံ ဘိက္ခူနံ အနဂ္ဃာနိ ပဉ္စ ကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏသတာနိ ပညပေတွာ ဒက္ခိဏဘာဂံ နိဿာယ ဥတ္တရာဘိမုခံ ထေရာသနံ မဏ္ဍပမဇ္ဈေ ပုရတ္ထာဘိမုခံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အာသနာရဟံ ဓမ္မာသနံ ပညပေတွာ ဒန္တခစိတံ ဗီဇနိဉ္စေတ္ထ ဌပေတွာ ဘိက္ခုသံဃဿ အာရောစာပေသိ “နိဋ္ဌိတံ ဘန္တေ မမ ကိစ္စ”န္တိ။

[၅]တသ္မိံ ခေါ ပန သမယေ ဧကစ္စေ ဘိက္ခူ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ သန္ဓာယ ဧဝမာဟံသု “ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ ဧကော ဘိက္ခု ဝိဿဂန္ဓံ ဝါယန္တော ဝိစရတီ”တိ။ ထေရော တံ သုတွာ ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ အညော ဝိဿဂန္ဓံ

၁-ဝိ ၄-၄၈၂-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိသဋ္ဌာ (က) ၃-သတ္တပဏ္ဏ (သျာ)
၄-ဝိသုကမ္မုနာ (က) ၅-၅-ဧတ္တကော ပါဌော (သီ၊ သျာ-ပေါတ္ထကေသု န ဒိဿတိ။

vāyanto vicaraṇakabhikkhu nāma natthi. Addhā ete maṁ sandhāya vadantīti saṁvegaṁ āpajji. Ekacce bhikkhū āyasmantaṁ Ānandaṁ āhaṁsu "sve āvuso sannipāto, tvañca sekkho sakaraṇīyo, tena te na yuttaṁ sannipātaṁ gantuṁ, appamatto hohī"ti.

Atha kho āyasmā Ānando "sve sannipāto, na kho pana metaṁ patirūpaṁ, yvāhaṁ sekkho samāno sannipātaṁ gaccheyyan"ti bahudeva rattiṁ kāyagatāya satiyā vītināmetvā rattiyā paccūsasamayaṁ caṅkamā orohitvā vihāraṁ pavisitvā "nipajjissāmī"ti kāyaṁ āvajjesi. Dve pādā bhūmito muttā, appattañca sīsaṁ bimbohanaṁ[1], etasmiṁ antare anupādāya āsavehi cittaṁ vimucci. Ayañhi āyasmā caṅkamena bahi vītināmetvā visesaṁ nibbattetuṁ asakkonto cintesi "nanu maṁ Bhagavā etadavoca 'katapuññosi tvaṁ Ānanda, padhānamanuyuñja, khippaṁ hohisi anāsavo'ti[2]. Buddhānañca kathādoso nāma natthi, mama accāraddhaṁ vīriyaṁ, tena me cittaṁ uddhaccāya saṁvattati, handāhaṁ vīriyasamathaṁ[3] yojemī"ti caṅkamā orohitvā pādadhovanaṭṭhāne ṭhatvā pāde dhovitvā vihāraṁ pavisitvā mañcake nisīditvā "thokaṁ vissamissāmī"ti kāyaṁ mañcake upanāmesi. Dve pādā bhūmito muttā, sīsañca bimbohanaṁ asampattaṁ. Etasmiṁ antare anupādāya āsavehi cittaṁ vimuttaṁ. Catu-iriyāpathavirahitaṁ therassa arahattaṁ ahosi. Tena "imasmiṁ sāsane anipanno anisinno aṭṭhito acaṅkamanto ko bhikkhu arahattaṁ patto"ti vutte "Ānandatthero"ti vattuṁ vaṭṭati.

Atha kho therā bhikkhū dutiyadivase katabhattakiccā pattacīvaraṁ paṭisāmetvā dhammasabhāyaṁ sannipatitā. Ānandatthero pana attano arahattappattiṁ ñāpetukāmo bhikkhūhi saddhiṁ na gato. Bhikkhū yathāvuḍḍhaṁ attano attano pattāsane nisīdantā Ānandattherassa āsanaṁ ṭhapetvā nisinnā. Tattha kehici "etaṁ āsanaṁ kassā"ti vutte Ānandattherassāti. Ānando pana kuhiṁ gatoti. Tasmiṁ samaye thero cintesi "idāni mayhaṁ gamanakālo"ti. Tato attano ānubhāvaṁ dassento pathaviyaṁ nimujjitvā attano āsaneyeva attānaṁ dassesi. Ākāsenāgantvā nisīdītipi eke.

1. Bibbohanaṁ (Abhidhānappadīpikāṭīkā) 2. Dī 2. 119 piṭṭhe.
3. Vīriyasamataṁ (bahūsu) Aṁ-Ṭṭha 3. 124; Abhi-Ṭṭha 2. 251 piṭṭhesu passitabbaṁ.

ဝါယန္တော ဝိစရဏကဘိက္ခု နာမ နတ္ထိ။ အဒ္ဓါ ဧတေ မံ သန္ဓာယ ဝဒန္တီတိ သံဝေဂံ အာပဇ္ဇိ။ ဧကစ္စေ ဘိက္ခူ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ အာဟံသု "သွေ အာဝုသော သန္နိပါတော၊ တွဉ္စ သေက္ခော သကရဏီယော၊ တေန တေ န ယုတ္တံ သန္နိပါတံ ဂန္တုံ၊ အပ္ပမတ္တော ဟောဟီ"တိ။

အထ ခေါ အာယသ္မာ အာနန္ဒော "သွေ သန္နိပါတော၊ န ခေါ ပန မေတံ ပတိရူပံ၊ ယွာဟံ သေက္ခော သမာနော သန္နိပါတံ ဂစ္ဆေယျ"န္တိ ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ ကာယဂတာယ သတိယာ ဝီတိနာမေတွာ ရတ္တိယာ ပစ္စူသသမယံ စင်္ကမာ ဩရောဟိတွာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ "နိပဇ္ဇိဿာမီ"တိ ကာယံ အာဝဇ္ဇေသိ။ ဒွေ ပါဒါ ဘူမိတော မုတ္တာ၊ အပ္ပတ္တဉ္စ သီသံ ဗိမ္ဗောဟနံ[၁]၊ ဧတသ္မိံ အန္တရေ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ။ အယဉ္ဟိ အာယသ္မာ စင်္ကမေန ဗဟိ ဝီတိနာမေတွာ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တော စိန္တေသိ "နနု မံ ဘဂဝါ ဧတဒဝေါစ 'ကတပုညောသိ တွံ အာနန္ဒ၊ ပဓာနမနုယုဉ္ဇ၊ ခိပ္ပံ ဟောဟိသိ အနာသဝေါ'တိ[၂]။ ဗုဒ္ဓါနဉ္စ ကထာဒေါသော နာမ နတ္ထိ၊ မမ အစ္စာရဒ္ဓံ ဝီရိယံ၊ တေန မေ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စာယ သံဝတ္တတိ၊ ဟန္ဒာဟံ ဝီရိယသမထံ[၃] ယောဇေမီ"တိ စင်္ကမာ ဩရောဟိတွာ ပါဒဓောဝနဋ္ဌာနေ ဌတွာ ပါဒေ ဓောဝိတွာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ မဉ္စကေ နိသီဒိတွာ "ထောကံ ဝိဿမိဿာမီ"တိ ကာယံ မဉ္စကေ ဥပနာမေသိ။ ဒွေ ပါဒါ ဘူမိတော မုတ္တာ၊ သီသဉ္စ ဗိမ္ဗောဟနံ အသမ္ပတ္တံ။ ဧတသ္မိံ အန္တရေ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ။ စတုဣရိယာပထဝိရဟိတံ ထေရဿ အရဟတ္တံ အဟောသိ။ တေန "ဣမသ္မိံ သာသနေ အနိပန္နော အနိသိန္နော အဋ္ဌိတော အစင်္ကမန္တော ကော ဘိက္ခု အရဟတ္တံ ပတ္တော"တိ ဝုတ္တေ "အာနန္ဒတ္ထေရော"တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။

အထ ခေါ ထေရာ ဘိက္ခူ ဒုတိယဒိဝသေ ကတဘတ္တကိစ္စာ ပတ္တစီဝရံ ပဋိသာမေတွာ ဓမ္မသဘာယံ သန္နိပတိတာ။ အာနန္ဒတ္ထေရော ပန အတ္တနော အရဟတ္တပ္ပတ္တိံ ဉာပေတုကာမော ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ န ဂတော။ ဘိက္ခူ ယထာဝုဍ္ဎံ အတ္တနော အတ္တနော ပတ္တာသနေ နိသီဒန္တာ အာနန္ဒတ္ထေရဿ အာသနံ ဌပေတွာ နိသိန္နာ။ တတ္ထ ကေဟိစိ "ဧတံ အာသနံ ကဿာ"တိ ဝုတ္တေ အာနန္ဒတ္ထေရဿာတိ။ အာနန္ဒော ပန ကုဟိံ ဂတောတိ။ တသ္မိံ သမယေ ထေရော စိန္တေသိ "ဣဒါနိ မယှံ ဂမနကာလော"တိ။ တတော အတ္တနော အာနုဘာဝံ ဒဿေန္တော ပထဝိယံ နိမုဇ္ဇိတွာ အတ္တနော အာသနေယေဝ အတ္တာနံ ဒဿေသိ။ အာကာသေနာဂန္တွာ နိသီဒီတိပိ ဧကေ။

၁-ဗိဗ္ဗောဟနံ (အဘိဓာနပ္ပဒီပိကာ ဋီကာ) ၂-ဒီ ၂-၁၁၉-ပိဋ္ဌေ။
၃-ဝီရိယသမတံ (ဗဟူသု) အံ-ဋ္ဌ ၃-၁၂၄၊ အဘိ-ဋ္ဌ ၂-၂၅၁-ပိဋ္ဌေသု ပဿိတဗ္ဗံ။

Evaṁ nisinne tasmiṁ āyasmante Mahākassapatthero bhikkhū āmantesi "āvuso kiṁ paṭhamaṁ saṅgāyāma dhammaṁ vā vinayaṁ vā"ti. Bhikkhū āhaṁsu "bhante Mahākassapa **vinayo nāma Buddhasāsanassa āyu, vinaye ṭhite sāsanaṁ ṭhitaṁ hoti,** tasmā paṭhamaṁ vinayaṁ saṅgāyāmā"ti. Kaṁ dhuraṁ katvāti. Āyasmantaṁ Upālinti. Kiṁ Ānando nappahotīti. No nappahoti, api ca kho pana Sammāsambuddho dharamānoyeva vinayapariyattiṁ nissāya āyasmantaṁ Upāliṁ etadagge ṭhapesi "etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ vinayadharānaṁ yadidaṁ Upālī"ti[1]. Tasmā Upālittheraṁ pucchitvā vinayaṁ saṅgāyāmāti. Tato thero vinayaṁ pucchanatthāya attanāva attānaṁ sammanni. Upālittheropi vissajjanatthāya sammanni. Tatrāyaṁ Pāḷi—

Atha kho āyasmā Mahākassapo saṁghaṁ ñāpesi—

"Suṇātu me āvuso saṁgho, yadi saṁghassa pattakallaṁ, ahaṁ Upāliṁ vinayaṁ puccheyyan"ti.

Āyasmāpi Upāli saṁghaṁ ñāpesi—

"Suṇātu me bhante saṁgho, yadi saṁghassa pattakallaṁ, ahaṁ āyasmatā Mahākassapena vinayaṁ puṭṭho vissajjeyyan"ti.

Evaṁ attanāva attānaṁ sammannitvā āyasmā Upāli uṭṭhāyāsanā ekaṁsaṁ cīvaraṁ katvā there bhikkhū vanditvā dhammāsane nisīdi dantakhacitaṁ bījaniṁ[2] gahetvā, tato āyasmā Mahākassapo therāsane nisīditvā āyasmantaṁ Upāliṁ vinayaṁ pucchi "paṭhamaṁ āvuso Upāli pārājikaṁ kattha paññattan"ti. Vesāliyaṁ bhanteti. Kaṁ ārabbhāti. Sudinnaṁ Kalandaputtaṁ ārabbhāti. Kismiṁ vatthusminti. Methunadhammeti.

Atha kho āyasmā Mahākassapo āyasmantaṁ Upāliṁ paṭhamassa pārājikassa vatthumpi pucchi, nidānampi pucchi, puggalampi pucchi, paññattimpi pucchi, anupaññattimpi pucchi, āpattimpi pucchi, anāpattimpi pucchi. Yathā ca paṭhamassa, tathā dutiyassa, tathā tatiyassa, tathā catutthassa pārājikassa vatthumpi pucchi -pa- anāpattimpi pucchi. Puṭṭho puṭṭho Upālitthero vissajjesi.

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe. 2. Vījaniṁ (Sī, Syā)

ဧဝံ နိသိန္နေ တသ္မိံ အာယသ္မန္တေ မဟာကဿပတ္ထေရော ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ "အာဝုသော ကိံ ပဌမံ သင်္ဂါယာမ ဓမ္မံ ဝါ ဝိနယံ ဝါ"တိ။ ဘိက္ခူ အာဟံသု "ဘန္တေ မဟာကဿပ **ဝိနယော နာမ ဗုဒ္ဓသာသနဿ အာယု၊ ဝိနယေ ဌိတေ သာသနံ ဌိတံ ဟောတိ၊** တသ္မာ ပဌမံ ဝိနယံ သင်္ဂါယာမာ"တိ။ ကံ ဓုရံ ကတွာတိ။ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိန္တိ။ ကိံ အာနန္ဒော နပ္ပဟောတီတိ။ နော နပ္ပဟောတိ၊ အပိ စ ခေါ ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဓရမာနောယေဝ ဝိနယပရိယတ္တိံ နိဿာယ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ "ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝိနယဓရာနံ ယဒိဒံ ဥပါလီ"တိ[1]။ တသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရံ ပုစ္ဆိတွာ ဝိနယံ သင်္ဂါယာမာတိ။ တတော ထေရော ဝိနယံ ပုစ္ဆနတ္ထာယ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္မန္နိ။ ဥပါလိတ္ထေရောပိ ဝိဿဇ္ဇနတ္ထာယ သမ္မန္နိ။ တတြာယံ ပါဠိ—

အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ သံဃံ ဉာပေသိ—

"သုဏာတု မေ အာဝုသော သံဃော၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ အဟံ ဥပါလိံ ဝိနယံ ပုစ္ဆေယျ"န္တိ။

အာယသ္မာပိ ဥပါလိ သံဃံ ဉာပေသိ—

"သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ အဟံ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန ဝိနယံ ပုဋ္ဌော ဝိဿဇ္ဇေယျ"န္တိ။

ဧဝံ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္မန္နိတွာ အာယသ္မာ ဥပါလိ ဥဋ္ဌာယာသနာ ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ ထေရေ ဘိက္ခူ ဝန္ဒိတွာ ဓမ္မာသနေ နိသီဒိ ဒန္တခစိတံ ဗီဇနိံ[2] ဂဟေတွာ၊ တတော အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ထေရာသနေ နိသီဒိတွာ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ ဝိနယံ ပုစ္ဆိ "ပဌမံ အာဝုသော ဥပါလိ ပါရာဇိကံ ကတ္ထ ပညတ္တ"န္တိ။ ဝေသာလိယံ ဘန္တေတိ။ ကံ အာရဗ္ဘာတိ။ သုဒိန္နံ ကလန္ဒပုတ္တံ အာရဗ္ဘာတိ။ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိန္တိ။ မေထုနဓမ္မေတိ။

အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိံ ပဌမဿ ပါရာဇိကဿ ဝတ္ထုမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ နိဒါနမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပညတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ အနုပညတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ အာပတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ အနာပတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ။ ယထာ စ ပဌမဿ, တထာ ဒုတိယဿ, တထာ တတိယဿ, တထာ စတုတ္ထဿ ပါရာဇိကဿ ဝတ္ထုမ္ပိ ပုစ္ဆိ။ပ။ အနာပတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ။ ပုဋ္ဌော ပုဋ္ဌော ဥပါလိတ္ထေရော ဝိဿဇ္ဇေသိ။

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝီဇနိံ (သီ၊ သျာ)

tato imāni cattāri pārājikāni “Pārājikakaṇḍaṁ nāma idan”ti saṅgahaṁ āropetvā ṭhapesuṁ. Terasa saṁghādisesāni “terasakan”ti ṭhapesuṁ. Dve sikkhāpadāni “aniyatānī”ti ṭhapesuṁ. Tiṁsa sikkhāpadāni “nissaggiyapācittiyānī”ti ṭhapesuṁ. Dvenavuti sikkhāpadāni “pācittiyānī”ti ṭhapesuṁ. Cattāri sikkhāpadāni “pāṭidesanīyānī”ti ṭhapesuṁ. Pañcasattati sikkhāpadāni “sekhiyānī”ti ṭhapesuṁ. Satta dhamme “adhikaraṇasamathā”ti ṭhapesuṁ.

Evaṁ Mahāvibhaṅgaṁ saṅgahaṁ āropetvā Bhikkhunīvibhaṅge aṭṭha sikkhāpadāni “pārājikakaṇḍaṁ nāma idan”ti ṭhapesuṁ. Sattarasa sikkhāpadāni “sattarasakan”ti ṭhapesuṁ. Tiṁsa sikkhāpadāni “nissaggiyapācittiyānī”ti ṭhapesuṁ. Chasaṭṭhisatasikkhāpadāni “pācittiyānī”ti ṭhapesuṁ. Aṭṭha sikkhāpadāni “pāṭidesanīyānī”ti ṭhapesuṁ. Pañcasattati sikkhāpadāni “sekhiyānī”ti thapesuṁ. Satta dhamme “adhikaraṇasamathā”ti ṭhapesuṁ. Evaṁ Bhikkhunīvibhaṅgaṁ saṅgahaṁ āropetvā eteneva upāyena Khandhakaparivārepi āropesuṁ. Evametaṁ sa-ubhatovibhaṅgakhandhakaparivāraṁ Vinayapiṭakaṁ saṅgahamārūḷhaṁ sabbaṁ Mahākassapatthero pucchi. Upālitthero vissajjesi. Pucchāvissajjanapariyosāne pañca arahantasatāni saṅgahaṁ āropitanayeneva gaṇasajjhāyamakaṁsu. Vinayasaṅgahāvasāne Upālitthero dantakhacitaṁ bījaniṁ nikkhipitvā dhammāsanā orohitvā vuḍḍhe bhikkhū vanditvā attano pattāsane nisīdi.

Vinayaṁ saṅgāyitvā dhammaṁ saṅgāyitukāmo āyasmā Mahākassapo bhikkhū pucchi “dhammaṁ saṅgāyantehi kaṁ puggalaṁ dhuraṁ katvā dhammo saṅgāyitabbo”ti. Bhikkhū “Ānandattheraṁ dhuraṁ katvā”ti āhaṁsu.

Atha kho āyasmā Mahākassapo saṁghaṁ ñāpesi—

“Suṇātu me āvuso saṁgho, yadi saṁghassa pattakallaṁ, ahaṁ Ānandaṁ dhammaṁ puccheyyan”ti.

Atha kho āyasmā Ānando saṁghaṁ ñāpesi—

“Suṇātu me bhante saṁgho, yadi saṁghassa pattakallaṁ, ahaṁ āyasmatā Mahākassapena dhammaṁ puṭṭho vissajjeyyan”ti.

တတော ဣမာနိ စတ္တာရိ ပါရာဇိကာနိ “ပါရာဇိကကဏ္ဍံ နာမ ဣဒ”န္တိ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ဌပေသုံ။ တေရသ သံဃာဒိသေသာနိ “တေရသက”န္တိ ဌပေသုံ။ ဒွေ သိက္ခာပဒါနိ “အနိယတာနီ”တိ ဌပေသုံ။ တိံသ သိက္ခာပဒါနိ “နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ ဒွေနဝုတိ သိက္ခာပဒါနိ “ပါစိတ္တိယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ စတ္တာရိ သိက္ခာပဒါနိ “ပါဋိဒေသနီယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ ပဉ္စသတ္တတိ သိက္ခာပဒါနိ “သေခိယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ သတ္တ ဓမ္မေ “အဓိကရဏသမထာ”တိ ဌပေသုံ။

ဧဝံ မဟာဝိဘင်္ဂံ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂေ အဋ္ဌ သိက္ခာပဒါနိ “ပါရာဇိကကဏ္ဍံ နာမ ဣဒ”န္တိ ဌပေသုံ။ သတ္တရသ သိက္ခာပဒါနိ “သတ္တရသက”န္တိ ဌပေသုံ။ တိံသ သိက္ခာပဒါနိ “နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ ဆသဋ္ဌိသတသိက္ခာပဒါနိ “ပါစိတ္တိယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ အဋ္ဌ သိက္ခာပဒါနိ “ပါဋိဒေသနီယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ ပဉ္စသတ္တတိ သိက္ခာပဒါနိ “သေခိယာနီ”တိ ဌပေသုံ။ သတ္တ ဓမ္မေ “အဓိကရဏသမထာ”တိ ဌပေသုံ။ ဧဝံ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂံ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ခန္ဓကပရိဝါရေပိ အာရောပေသုံ။ ဧဝမေတံ သဥဘတောဝိဘင်္ဂခန္ဓကပရိဝါရံ ဝိနယပိဋကံ သင်္ဂဟမာရူဠှံ သဗ္ဗံ မဟာကဿပတ္ထေရော ပုစ္ဆိ။ ဥပါလိတ္ထေရော ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာပရိယောသာနေ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ သင်္ဂဟံ အာရောပိတနယေနေဝ ဂဏသဇ္ဈာယမကံသု။ ဝိနယသင်္ဂဟာဝသာနေ ဥပါလိတ္ထေရော ဒန္တခစိတံ ဗီဇနိံ နိက္ခိပိတွာ ဓမ္မာသနာ ဩရောဟိတွာ ဝုဍ္ဎေ ဘိက္ခူ ဝန္ဒိတွာ အတ္တနော ပတ္တာသနေ နိသီဒိ။

ဝိနယံ သင်္ဂါယိတွာ ဓမ္မံ သင်္ဂါယိတုကာမော အာယသ္မာ မဟာကဿပော ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိ “ဓမ္မံ သင်္ဂါယန္တေဟိ ကံ ပုဂ္ဂလံ ဓုရံ ကတွာ ဓမ္မော သင်္ဂါယိတဗ္ဗော”တိ။ ဘိက္ခူ “အာနန္ဒတ္ထေရံ ဓုရံ ကတွာ”တိ အာဟံသု။

အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ သံဃံ ဉာပေသိ—

“သုဏာတု မေ အာဝုသော သံဃော၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ အဟံ အာနန္ဒံ ဓမ္မံ ပုစ္ဆေယျ”န္တိ။

အထ ခေါ အာယသ္မာ အာနန္ဒော သံဃံ ဉာပေသိ—

“သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ အဟံ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန ဓမ္မံ ပုဋ္ဌော ဝိဿဇ္ဇေယျ”န္တိ။

Atha kho āyasmā Ānando uṭṭhāyāsanā ekaṁsaṁ cīvaraṁ katvā there bhikkhū vanditvā dhammāsane nisīdi dantakhacitaṁ bījaniṁ gahetvā. Atha Mahākassapatthero Ānandattheraṁ dhammaṁ pucchi, “Brahmajālaṁ āvuso Ānanda kattha bhāsitan”ti. Antarā ca bhante Rājagahaṁ antarā ca Nāḷandaṁ Rājāgārake Ambalaṭṭhikāyanti. Kaṁ ārabbhāti. Suppiyañca paribbājakaṁ Brahmadattañca māṇavanti. Kismiṁ vatthusminti. Vaṇṇāvaṇṇeti. Atha kho āyasmā Mahākassapo āyasmantaṁ Ānandaṁ Brahmajālassa nidānampi pucchi, puggalampi pucchi. (Vatthumpi pucchi)[1] Sāmaññaphalaṁ panāvuso Ānanda kattha bhāsitanti. Rājagahe bhante Jīvakambavaneti. Kena saddhinti. Ajātasattunā Vedehiputtena saddhinti. Atha kho āyasmā Mahākassapo āyasmantaṁ Ānandaṁ Sāmaññaphalassa nidānampi pucchi, puggalampi pucchi. Etenevupāyena pañca nikāye pucchi.

Pañcanikāyā nāma Dīghanikāyo Majjhimanikāyo Saṁyuttanikāyo Aṅguttaranikāyo Khuddakanikāyoti. Tattha Khuddakanikāyo nāma cattāro nikāye ṭhapetvā avasesaṁ Buddhavacanaṁ. Tattha vinayo āyasmatā Upālittherena vissajjito, sesakhuddakanikāyo cattāro ca nikāyā Ānandattherena. Tadetaṁ sabbampi Buddhavacanaṁ rasavasena ekavidhaṁ, dhammavinayavasena duvidhaṁ, paṭhamamajjhimapacchimavasena tividhaṁ, tathā piṭakavasena, nikāyavasena pañcavidhaṁ, aṅgavasena navavidhaṁ, dhammakkhandhavasena caturāsītisahassavidhanti veditabbaṁ.

Kathaṁ **rasavasena ekavidhaṁ**. Yañhi Bhagavatā anuttaraṁ sammāsambodhiṁ abhisambujjhitvā yāva anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, etthantare pañcacattālīsavassāni devamanussanāgayakkhādayo anusāsantena paccavekkhantena vā vuttaṁ, sabbaṁ taṁ ekarasaṁ vimuttirasameva hoti. Evaṁ rasavasena ekavidhaṁ.

Kathaṁ **dhammavinayavasena duvidhaṁ**. Sabbameva cetaṁ dhammo ceva vinayo cāti saṅkhyaṁ gacchati. Tattha Vinayapiṭakaṁ **vinayo,** avasesaṁ Buddhavacanaṁ **dhammo,** tenevāha “yannūna mayaṁ āvuso dhammañca vinayañca saṅgāyeyyāmā”ti

1. ( ) Sabbatthapi natthi.

အထ ခေါ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဥဋ္ဌာယာသနာ ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ ထေရေ ဘိက္ခူ ဝန္ဒိတွာ ဓမ္မာသနေ နိသီဒိ ဒန္တခစိတံ ဗီဇနိံ ဂဟေတွာ။ အထ မဟာကဿပတ္ထေရော အာနန္ဒတ္ထေရံ ဓမ္မံ ပုစ္ဆိ “ဗြဟ္မဇာလံ အာဝုသော အာနန္ဒ ကတ္ထ ဘာသိတ”န္တိ။ အန္တရာ စ ဘန္တေ ရာဇဂဟံ အန္တရာ စ နာဠန္ဒံ ရာဇာဂါရကေ အမ္ဗလဋ္ဌိကာယန္တိ။ ကံ အာရဗ္ဘာတိ။ သုပ္ပိယဉ္စ ပရိဗ္ဗာဇကံ ဗြဟ္မဒတ္တဉ္စ မာဏဝန္တိ။ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိန္တိ။ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေတိ။ အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ဗြဟ္မဇာလဿ နိဒါနမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ ပုစ္ဆိ။ (ဝတ္ထုမ္ပိ ပုစ္ဆိ)[၁] သာမညဖလံ ပနာဝုသော အာနန္ဒ ကတ္ထ ဘာသိတန္တိ။ ရာဇဂဟေ ဘန္တေ ဇီဝကမ္ဗဝနေတိ။ ကေန သဒ္ဓိန္တိ။ အဇာတသတ္တုနာ ဝေဒေဟိပုတ္တေန သဒ္ဓိန္တိ။ အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ သာမညဖလဿ နိဒါနမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ ပုစ္ဆိ။ ဧတေနေဝုပါယေန ပဉ္စ နိကာယေ ပုစ္ဆိ။

ပဉ္စနိကာယာ နာမ ဒီဃနိကာယော မဇ္ဈိမနိကာယော သံယုတ္တနိကာယော အင်္ဂုတ္တရနိကာယော ခုဒ္ဒကနိကာယောတိ။ တတ္ထ ခုဒ္ဒကနိကာယော နာမ စတ္တာရော နိကာယေ ဌပေတွာ အဝသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနံ။ တတ္ထ ဝိနယော အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန ဝိဿဇ္ဇိတော၊ သေသခုဒ္ဒကနိကာယော စတ္တာရော စ နိကာယာ အာနန္ဒတ္ထေရေန။ တဒေတံ သဗ္ဗမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ရသဝသေန ဧကဝိဓံ။ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ၊ ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝသေန တိဝိဓံ။ တထာ ပိဋကဝသေန။ နိကာယဝသေန ပဉ္စဝိဓံ၊ အင်္ဂဝသေန နဝဝိဓံ၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရာသီတိသဟဿဝိဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထံ **ရသဝသေန ဧကဝိဓံ။** ယဉှိ ဘဂဝတာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိတွာ ယာဝ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ၊ ဧတ္ထန္တရေ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿာနိ ဒေဝမနုဿနာဂယက္ခာဒယော အနုသာသန္တေန ပစ္စဝေက္ခန္တေန ဝါ ဝုတ္တံ၊ သဗ္ဗံ တံ ဧကရသံ ဝိမုတ္တိရသမေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ ရသဝသေန ဧကဝိဓံ။

ကထံ **ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ။** သဗ္ဗမေဝ စေတံ ဓမ္မော စေဝ ဝိနယော စာတိ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ တတ္ထ ဝိနယပိဋကံ **ဝိနယော၊** အဝသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနံ **ဓမ္မော၊** တေနေဝါဟ “ယန္နူန မယံ အာဝုသော ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျာမာ”တိ

၁-( ) သဗ္ဗတ္ထပိ နတ္ထိ။

“ahaṁ Upāliṁ vinayaṁ puccheyyaṁ, Ānandaṁ dhammaṁ puccheyyan”ti ca. Evaṁ dhammavinayavasena duvidhaṁ.

Kathaṁ **paṭhamamajjhimapacchimavasena tividhaṁ**. Sabbameva hidaṁ paṭhamabuddhavacanaṁ majjhimabuddhavacanaṁ pacchimabuddhavacananti tippabhedaṁ hoti. Tattha—

Anekajātisaṁsāraṁ, sandhāvissaṁ anibbisaṁ.
Gahakāraṁ gavesanto, dukkhā jāti punappunaṁ.
Gahakāraka diṭṭhosi, puna gehaṁ na kāhasi.
Sabbā te phāsukā bhaggā, gahakūṭaṁ visaṅkhataṁ.
Visaṅkhāragataṁ cittaṁ, taṇhānaṁ khayamajjhagāti[1]—

Idaṁ **paṭhamabuddhavacanaṁ.**

Keci “Yadā have pātubhavanti dhammā”ti **Khandhake** udānagāthaṁ āhu. Esā pana pāṭipadadivase sabbaññubhāvappattassa somanassamayañāṇena paccayākāraṁ paccavekkhantassa uppannā udānagāthāti veditabbā.

Yaṁ pana parinibbānakāle abhāsi, “handa dāni bhikkhave āmantayāmi vo, vayadhammā saṅkhārā, appamādena sampādethā”ti[2], idaṁ **pacchimabuddhavacanaṁ.**

Ubhinnamantare yaṁ vuttaṁ, etaṁ **majjhimabuddhavacanan**ti evaṁ paṭhamamajjhimapacchimavasena tividhaṁ.

Kathaṁ **piṭakavasena tividhaṁ**. Sabbampi hetaṁ Vinayapiṭakaṁ Suttantapiṭakaṁ Abhidhammapiṭakanti tippabhedameva hoti. Tattha paṭhamasaṅgītiyaṁ saṅgītañca asaṅgītañca sabbampi samodhānetvā ubhayāni Pātimokkhāni dve Vibhaṅgāni dvāvīsati Khandhakāni soḷasaparivārāti idaṁ **Vinayapiṭakaṁ** nāma.

Brahmajālādicatuttiṁsasuttasaṅgaho Dīghanikāyo, Mūlapariyāyasuttādi diyaḍḍhasatadvesuttasaṅgaho Majjhimanikāyo, Oghataraṇasuttādisattasuttasahassa sattasatadvāsaṭṭhisuttasaṅgaho Saṁyuttanikāyo, Cittapariyādānasuttādinavasuttasahassa pañcasatasattapaññāsasuttasaṅgaho Aṅguttaranikāyo, Khuddakapāṭha Dhammapada Udāna Itivuttaka

1. Khu 1. 36 Dhammapade. 2. Dī 2. 128 piṭṭhe.

“အဟံ ဥပါလိံ ဝိနယံ ပုစ္ဆေယျံ၊ အာနန္ဒံ ဓမ္မံ ပုစ္ဆေယျ”န္တိ စ။ ဧဝံ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ။

ကထံ **ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝသေန တိဝိဓံ**။ သဗ္ဗမေဝ ဟိဒံ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနံ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနန္တိ တိပ္ပဘေဒံ ဟောတိ။ တတ္ထ—

အနေကဇာတိသံသာရံ၊ သန္ဓာဝိဿံ အနိဗ္ဗိသံ။
ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော၊ ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ။
ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသိ၊ ပုန ဂေဟံ န ကာဟသိ။
သဗ္ဗာ တေ ဖာသုကာ ဘဂ္ဂါ၊ ဂဟကူဋံ ဝိသင်္ခတံ။
ဝိသင်္ခါရဂတံ စိတ္တံ၊ တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါတိ[၁]—

ဣဒံ **ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ**။

ကေစိ “ယဒါ ဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာ”တိ **ခန္ဓကေ** ဥဒါနဂါထံ အာဟု။ ဧသာ ပန ပါဋိပဒဒိဝသေ သဗ္ဗညုဘာဝပ္ပတ္တဿ သောမနဿမယဉာဏေန ပစ္စယာကာရံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဥပ္ပန္နာ ဥဒါနဂါထာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယံ ပန ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ အဘာသိ “ဟန္ဒ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ၊ ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ၊ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထာ”တိ[၂]၊ ဣဒံ **ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနံ**။

ဥဘိန္နမန္တရေ ယံ ဝုတ္တံ၊ ဧတံ **မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန**န္တိ ဧဝံ ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝသေန တိဝိဓံ။

ကထံ **ပိဋကဝသေန တိဝိဓံ**။ သဗ္ဗမ္ပိ ဟေတံ ဝိနယပိဋကံ သုတ္တန္တပိဋကံ အဘိဓမ္မပိဋကန္တိ တိပ္ပဘေဒမေဝ ဟောတိ။ တတ္ထ ပဌမသင်္ဂီတိယံ သင်္ဂီတဉ္စ အသင်္ဂီတဉ္စ သဗ္ဗမ္ပိ သမောဓာနေတွာ ဥဘယာနိ ပါတိမောက္ခာနိ ဒွေ ဝိဘင်္ဂါနိ ဒွါဝီသတိ ခန္ဓကာနိ သောဠသပရိဝါရာတိ ဣဒံ **ဝိနယပိဋကံ** နာမ။

ဗြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္တိံသသုတ္တသင်္ဂဟော ဒီဃနိကာယော, မူလပရိယာယသုတ္တာဒိ ဒိယဍ္ဎသတဒွေသုတ္တသင်္ဂဟော မဇ္ဈိမနိကာယော, ဩဃတရဏသုတ္တာဒိ သတ္တသုတ္တသဟဿ သတ္တသတ ဒွါသဋ္ဌိသုတ္တသင်္ဂဟော သံယုတ္တနိကာယော, စိတ္တပရိယာဒါနသုတ္တာဒိ နဝသုတ္တသဟဿ ပဉ္စသတ သတ္တပဉ္ဉာသသုတ္တသင်္ဂဟော အင်္ဂုတ္တရနိကာယော, ခုဒ္ဒကပါဌ ဓမ္မပဒ ဥဒါန ဣတိဝုတ္တက

၁-ခု ၁-၃၆-ဓမ္မပဒေ။ ၂-ဒီ ၂-၁၂၈-ပိဋ္ဌေ။

Suttanipāta Vimānavatthu Petavatthu Theragāthā Therīgāthā Jātaka Niddesa Paṭisambhidā Apadāna Buddhavaṁsa Cariyāpiṭakavasena pannarasappabhedo Khuddakanikāyoti idaṁ **Suttantapiṭakaṁ** nāma.

Dhammasaṅgaho Vibhaṅgo Dhātukathā Puggalapaññatti Kathāvatthu Yamakaṁ Paṭṭhānanti idaṁ **Abhidhammapiṭakaṁ** nāma. Tattha—

Vividhavisesanayattā, vinayanato ceva kāyavācānaṁ.
Vinayatthavidūhi ayaṁ, vinayo vinayoti akkhāto.

Vividhā hi ettha pañcavidhapātimokkhuddesapārājikādi satta-āpattikkhandhamātikāvibhaṅgādippabhedā nayā, visesabhūtā ca daḷhīkammasithilakaraṇappayojanā anupaññattinayā, kāyikavācasika-ajjhācāranisedhanato cesa kāyaṁ vācañca vineti, tasmā vividhanayattā visesanayattā kāyavācānañca vinayanato vinayoti akkhāto. Tenetametassa vacanatthakosallatthaṁ vuttaṁ—

“Vividhavisesanayattā, vinayanato ceva kāyavācānaṁ.
Vinayatthavidūhi ayaṁ, vinayo vinayoti akkhāto”ti.

Itaraṁ pana—

Atthānaṁ sūcanato, suvuttato savanatotha sūdanato.
Suttāṇā suttasabhā-gato ca suttanti[1] akkhātaṁ.

Tañhi attatthaparatthādibhede atthe sūceti, suvuttā cettha atthā veneyyajjhāsayānulomena vuttattā. Savati cetaṁ atthe sassamiva phalaṁ, pasavatīti vuttaṁ hoti. Sūdati cetaṁ[2] dhenu viya khīraṁ, paggharatīti vuttaṁ hoti. Suṭṭhu ca ne tāyati, rakkhatīti vuttaṁ hoti. Suttasabhāgañcetaṁ. Yathā hi tacchakānaṁ suttaṁ pamāṇaṁ hoti, evametampi viññūnaṁ. Yathā ca suttena saṅgahitāni pupphāni na vikiriyanti na viddhaṁsiyanti, evametena saṅgahitā atthā. Tenetametassa vacanatthakosallatthaṁ vuttaṁ—

“Atthānaṁ sūcanato, suvuttato savanatotha sūdanato.
Suttāṇā suttasabhā, gato ca suttanti akkhātan”ti.

1. Suttaṁ suttanti (Sī, Syā) 2. Sūdati ca (Syā)

သုတ္တနိပါတ ဝိမာနဝတ္ထု ပေတဝတ္ထု ထေရဂါထာ ထေရီဂါထာ ဇာတက နိဒ္ဒေသ ပဋိသမ္ဘိဒါ အပဒါန ဗုဒ္ဓဝံသ စရိယာပိဋကဝသေန ပန္နရသပ္ပဘေဒေါ ခုဒ္ဒကနိကာယောတိ ဣဒံ **သုတ္တန္တပိဋကံ** နာမ။

ဓမ္မသင်္ဂဟော ဝိဘင်္ဂေါ ဓာတုကထာ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ကထာဝတ္ထု ယမကံ ပဋ္ဌာနန္တိ ဣဒံ **အဘိဓမ္မပိဋကံ** နာမ။ တတ္ထ—

ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ဝိနယနတော စေဝ ကာယဝါစာနံ။
ဝိနယတ္ထဝိဒူဟိ အယံ၊ ဝိနယော ဝိနယောတိ အက္ခာတော။

ဝိဝိဓာ ဟိ ဧတ္ထ ပဉ္စဝိဓ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသ ပါရာဇိကာဒိ သတ္တအာပတ္တိက္ခန္ဓမာတိကာ ဝိဘင်္ဂါဒိပ္ပဘေဒါ နယာ၊ ဝိသေသဘူတာ စ ဒဠှီကမ္မ သိထိလကရဏပ္ပယောဇနာ အနုပညတ္တိနယာ၊ ကာယိကဝါစသိကအဇ္ဈာစာရနိသေဓနတော စေသ ကာယံ ဝါစဉ္စ ဝိနေတိ၊ တသ္မာ ဝိဝိဓနယတ္တာ ဝိသေသနယတ္တာ ကာယဝါစာနဉ္စ ဝိနယနတော ဝိနယောတိ အက္ခာတော။ တေနေတမေတဿ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ ဝုတ္တံ—

“ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ဝိနယနတော စေဝ ကာယဝါစာနံ။
ဝိနယတ္ထဝိဒူဟိ အယံ၊ ဝိနယော ဝိနယောတိ အက္ခာတော”တိ။

ဣတရံ ပန—

အတ္ထာနံ သူစနတော၊ သုဝုတ္တတော သဝနတောထ သူဒနတော။
သုတ္တာဏာ သုတ္တသဘာ,ဂတော စ သုတ္တန္တိ[1] အက္ခာတံ။

တဉှိ အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒိဘေဒေ အတ္ထေ သူစေတိ၊ သုဝုတ္တာ စေတ္ထ အတ္ထာ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုလောမေန ဝုတ္တတ္တာ။ သဝတိ စေတံ အတ္ထေ သဿမိဝ ဖလံ၊ ပသဝတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သူဒတိ စေတံ[2] ဓေနုဝိယ ခီရံ၊ ပဂ္ဃရတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုဋ္ဌု စ နေ တာယတိ ရက္ခတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တသဘာဂဉ္စေတံ၊ ယထာ ဟိ တစ္ဆကာနံ သုတ္တံ ပမာဏံ ဟောတိ၊ ဧဝမေတမ္ပိ ဝိညူနံ။ ယထာ စ သုတ္တေန သင်္ဂဟိတာနိ ပုပ္ဖါနိ န ဝိကိရိယန္တိ န ဝိဒ္ဓံသိယန္တိ၊ ဧဝမေတေန သင်္ဂဟိတာ အတ္ထာ။ တေနေတမေတဿ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ ဝုတ္တံ—

“အတ္ထာနံ သူစနတော၊ သုဝုတ္တတော သဝနတောထ သူဒနတော။
သုတ္တာဏာ သုတ္တသဘာ,ဂတော စ သုတ္တန္တိ အက္ခာတ”န္တိ။

၁-သုတ္တံ သုတ္တန္တိ (သီ၊ သျာ) ၂-သူဒတိ စ (သျာ)

Itaro pana—

Yaṁ ettha vuḍḍhimanto, salakkhaṇā pūjitā paricchinnā.
Vuttādhikā ca dhammā, abhidhammo tena akkhāto.

Ayañhi abhi-saddo vuḍḍhilakkhaṇa[1] pūjitaparicchinnādhikesu dissati. Tathā hesa “bāḷhā me āvuso dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamantī”ti-ādīsu[2] vuḍḍhiyaṁ āgato. “Yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā”ti-ādīsu[3] lakkhaṇe[4]. “Rājābhirājā manujindo”ti-ādīsu[5] pūjite. “Paṭibalo vinetuṁ abhidhamme abhivinaye”ti-ādīsu[6] paricchinne, aññamaññasaṅkaravirahite dhamme ca vinaye cāti vuttaṁ hoti. “Abhikkantena vaṇṇenā”ti-ādīsu[7] adhike.

Ettha ca “rūpūpapattiyā maggaṁ bhāveti, mettāsahagatena cetasā ekaṁ disaṁ pharitvā viharatī”ti-ādinā[8] nayena vuḍḍhimantopi dhammā vuttā. “Rūpārammaṇaṁ vā saddārammaṇaṁ vā”ti-ādinā nayena ārammaṇādīhi lakkhaṇīyattā[9] salakkhaṇāpi. “Sekkhā dhammā asekkhā dhammā lokuttarā dhammā”ti-ādinā nayena pūjitāpi. Pūjārahāti adhippāyo. “Phasso hoti vedanā hotī”ti-ādinā nayena sabhāvaparicchinnattā paricchinnāpi. “Mahaggatā dhammā appamāṇā dhammā anuttarā dhammā”ti-ādinā nayena adhikāpi dhammā vuttā. Tenetametassa vacanatthakosallatthaṁ vuttaṁ—

“Yaṁ ettha vuḍḍhimanto, salakkhaṇā pūjitā paricchinnā.
Vuttādhikā ca dhammā, abhidhammo tena akkhāto”ti.

Yaṁ panettha avisiṭṭhaṁ, taṁ—

Piṭakaṁ piṭakatthavidū, pariyattibbhājanatthato[10] āhu.
Tena samodhānetvā, tayopi vinayādayo ñeyyā.

1. Vuḍḍhisalakkhaṇa (sabbattha)
2. Ma 3. 307; Saṁ 3. 71 piṭṭhādīsu.
3. Ma 1. 25 piṭṭhe.
4. Salakkhaṇe (sabbattha)
5. Ma 2. 351; Khu 1. 368 piṭṭhe.
6. Vi 3. 97 piṭṭhe.
7. Khu 2. 10 piṭṭhe.
8. Abhi 1. 44 piṭṭhādīsu.
9. Sallakkhaṇīyattā (Sī, Syā)
10. Pariyattibhājanatthato (Sī, Syā)

ဣတရော ပန—

ယံ ဧတ္ထ ဝုဍ္ဎိမန္တော၊ သလက္ခဏာ ပူဇိတာ ပရိစ္ဆိန္နာ။
ဝုတ္တာဓိကာ စ ဓမ္မာ၊ အဘိဓမ္မော တေန အက္ခာတော။

အယဉှိ အဘိသဒ္ဒေါ ဝုဍ္ဎိလက္ခဏ[၁] ပူဇိတပရိစ္ဆိန္နာဓိကေသု ဒိဿတိ။ တထာဟေသ “ဗာဠှာ မေ အာဝုသော ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ၊ နော ပဋိက္ကမန္တီ”တိအာဒီသု[၂] ဝုဍ္ဎိယံ အာဂတော။ “ယာ တာ ရတ္တိယော အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာ”တိအာဒီသု[၃] လက္ခဏေ[၄]။ “ရာဇာဘိရာဇာ မနုဇိန္ဒော”တိအာဒီသု[၅] ပူဇိတေ။ “ပဋိဗလော ဝိနေတုံ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေ”တိအာဒီသု[၆] ပရိစ္ဆိန္နေ။ အညမညသင်္ကရဝိရဟိတေ ဓမ္မေ စ ဝိနယေ စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေန”တိအာဒီသု[၇] အဓိကေ။

ဧတ္ထ စ “ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတီ”တိအာဒိနာ[၈] နယေန ဝုဍ္ဎိမန္တောပိ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ သဒ္ဒါရမ္မဏံ ဝါ”တိအာဒိနာ နယေန အာရမ္မဏာဒီဟိ လက္ခဏီယတ္တာ[၉] သလက္ခဏာပိ။ “သေက္ခာ ဓမ္မာ အသေက္ခာ ဓမ္မာ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာ”တိအာဒိနာ နယေန ပူဇိတာပိ။ ပူဇာရဟာတိ အဓိပ္ပါယော။ “ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတီ”တိအာဒိနာ နယေန သဘာဝပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ပရိစ္ဆိန္နာပိ။ “မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ အနုတ္တရာ ဓမ္မာ”တိအာဒိနာ နယေန အဓိကာပိ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ တေနေတမေတဿ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ ဝုတ္တံ—

“ယံ ဧတ္ထ ဝုဍ္ဎိမန္တော၊ သလက္ခဏာ ပူဇိတာ ပရိစ္ဆိန္နာ။
ဝုတ္တာဓိကာ စ ဓမ္မာ၊ အဘိဓမ္မော တေန အက္ခာတော”တိ။

ယံ ပနေတ္ထ အဝိသိဋ္ဌံ၊ တံ—

ပိဋကံ ပိဋကတ္ထဝိဒူ၊ ပရိယတ္တိဗ္ဘာဇနတ္ထတော[၁၀] အာဟု။
တေန သမောဓာနေတွာ၊ တယောပိ ဝိနယာဒယော ဉေယျာ။

၁-ဝုဍ္ဎိသလက္ခဏ (သဗ္ဗတ္ထ)
၂-မ ၃-၃၀၇၊ သံ ၃-၇၁-ပိဋ္ဌာဒီသု။
၃-မ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။
၄-သလက္ခဏေ (သဗ္ဗတ္ထ)
၅-မ ၂-၃၅၁၊ ခု ၁-၃၆၈-ပိဋ္ဌေ။
၆-ဝိ ၃-၉၇-ပိဋ္ဌေ။
၇-ခု ၂-၁၀-ပိဋ္ဌေ။
၈-အဘိ ၁-၄၄-ပိဋ္ဌာဒီသု။
၉-သလ္လက္ခဏီယတ္တာ (သီ၊ သျာ)
၁၀-ပရိယတ္တိဘာဇနတ္ထတော (သီ၊ သျာ)

Pariyattipi hi “mā piṭakasampadānenā”ti-ādīsu[1] piṭakanti vuccati. “Atha puriso āgaccheyya kudālapiṭakaṁ ādāyā”ti-ādīsu[2] yaṁ kiñci bhājanampi. Tasmā piṭakaṁ piṭakatthavidū pariyattibbhājanatthato āhu.

Idāni **tena samodhānetvā tayopi vinayādayo ñeyyā**ti tena evaṁ duvidhatthena piṭaka-saddena saha samāsaṁ katvā vinayo ca so piṭakañca pariyattibhāvato tassa tassa atthassa bhājanato cāti Vinayapiṭakaṁ. Yathāvutteneva nayena suttantañca taṁ piṭakañcāti Suttantapiṭakaṁ. Abhidhammo ca so piṭakañcāti Abhidhammapiṭakanti evamete tayopi vinayādayo ñeyyā.

Evaṁ ñatvā ca[3] punapi tesveva piṭakesu nānappakārakosallatthaṁ—

Desanāsāsanakathā, bhedaṁ tesu yathārahaṁ.
Sikkhāpahānagambhīra, bhāvañca paridīpaye.
Pariyattibhedaṁ sampattiṁ, vipattiñcāpi yaṁ yahiṁ.
Pāpuṇāti yathā bhikkhu, tampi sabbaṁ vibhāvaye.

Tatrāyaṁ paridīpanā vibhāvanā ca: Etāni hi tīṇi piṭakāni yathākkamaṁ āṇā vohāraparamatthadesanā, yathāparādha yathānuloma yathādhammasāsanāni, saṁvarāsaṁvara diṭṭhiviniveṭhana nāmarūpaparicchedakathāti ca vuccanti.

Ettha hi Vinayapiṭakaṁ āṇārahena Bhagavatā āṇābāhullato desitattā **āṇādesanā**, Suttantapiṭakaṁ vohārakusalena Bhagavatā vohārabāhullato desitattā **vohāradesanā**, Abhidhammapiṭakaṁ paramatthakusalena Bhagavatā paramatthabāhullato desitattā **paramatthadesanā**ti vuccati.

Tathā paṭhamaṁ ye te pacurāparādhā sattā te yathāparādhaṁ ettha sāsitāti **yathāparādhasāsanaṁ**, dutiyaṁ anekajjhāsayānusayacariyādhimuttikā sattā yathānulomaṁ ettha sāsitāti **yathānulomasāsanaṁ**, tatiyaṁ dhammapuñjamatte “ahaṁ mamā”tisaññino sattā yathādhammaṁ ettha sāsitāti **yathādhammasāsanan**ti vuccati.

1. Aṁ 1. 189 piṭṭhādīsu. 2. Ma 1. 178; Aṁ 1. 205 piṭṭhe. 3. Ñatvāva (Sī, Ka)

ပရိယတ္တိပိ ဟိ “မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေနာ”တိအာဒီသု[၁] ပိဋကန္တိ ဝုစ္စတိ။ “အထ ပုရိသော အာဂစ္ဆေယျ ကုဒါလပိဋကံ အာဒါယာ”တိအာဒီသု[၂] ယံ ကိဉ္စိ ဘာဇနမ္ပိ။ တသ္မာ ပိဋကံ ပိဋကတ္ထဝိဒူ ပရိယတ္တိဗ္ဘာဇနတ္ထတော အာဟု။

ဣဒါနိ **တေန သမောဓာနေတွာ တယောပိ ဝိနယာဒယော ဉေယျာ**တိ တေန ဧဝံ ဒုဝိဓတ္ထေန ပိဋကသဒ္ဒေန သဟ သမာသံ ကတွာ ဝိနယော စ သော ပိဋကဉ္စ ပရိယတ္တိဘာဝတော တဿ တဿ အတ္ထဿ ဘာဇနတော စာတိ ဝိနယပိဋကံ။ ယထာဝုတ္တေနေဝ နယေန သုတ္တန္တဉ္စ တံ ပိဋကဉ္စာတိ သုတ္တန္တပိဋကံ။ အဘိဓမ္မော စ သော ပိဋကဉ္စာတိ အဘိဓမ္မပိဋကန္တိ ဧဝမေတေ တယောပိ ဝိနယာဒယော ဉေယျာ။

ဧဝံ ဉတွာ စ[၃] ပုနပိ တေသွေဝ ပိဋကေသု နာနပ္ပကာရကောသလ္လတ္ထံ—

ဒေသနာသာသနကထာ, ဘေဒံ တေသု ယထာရဟံ။
သိက္ခာပဟာနဂမ္ဘီရ, ဘာဝဉ္စ ပရိဒီပယေ။
ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ ယံ ယဟိံ။
ပါပုဏာတိ ယထာ ဘိက္ခု၊ တမ္ပိ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေ။

တတြာယံ ပရိဒီပနာ ဝိဘာဝနာ စ၊ ဧတာနိ ဟိ တီဏိ ပိဋကာနိ ယထာက္ကမံ အာဏာ ဝေါဟာရ ပရမတ္ထဒေသနာ, ယထာပရာဓ ယထာနုလောမ ယထာဓမ္မသာသနာနိ, သံဝရာသံဝရ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌန နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာတိ စ ဝုစ္စန္တိ။

ဧတ္ထ ဟိ ဝိနယပိဋကံ အာဏာရဟေန ဘဂဝတာ အာဏာဗာဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ **အာဏာဒေသနာ**, သုတ္တန္တပိဋကံ ဝေါဟာရကုသလေန ဘဂဝတာ ဝေါဟာရဗာဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ **ဝေါဟာရဒေသနာ**, အဘိဓမ္မပိဋကံ ပရမတ္ထကုသလေန ဘဂဝတာ ပရမတ္ထဗာဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ **ပရမတ္ထဒေသနာ**တိ ဝုစ္စတိ။

တထာ ပဌမံ ယေ တေ ပစုရာပရာဓာ သတ္တာ တေ ယထာပရာဓံ ဧတ္ထ သာသိတာတိ **ယထာပရာဓသာသနံ**, ဒုတိယံ အနေကဇ္ဈာသယာနုသယစရိယာဓိမုတ္တိကာ သတ္တာ ယထာနုလောမံ ဧတ္ထ သာသိတာတိ **ယထာနုလောမသာသနံ**, တတိယံ ဓမ္မပုဉ္ဇမတ္တေ “အဟံ မမာ”တိသညိနော သတ္တာ ယထာဓမ္မံ ဧတ္ထ သာသိတာတိ **ယထာဓမ္မသာသန**န္တိ ဝုစ္စတိ။

၁-အံ ၁-၁၈၉-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၂-မ ၁-၁၇၈၊ အံ ၁-၂၀၅-ပိဋ္ဌေ။ ၃-ဉတွာဝ (သီ၊ က)

Tathā paṭhamaṁ ajjhācārapaṭipakkhabhūto saṁvarāsaṁvaro ettha kathitoti **saṁvarāsaṁvarakathā**, dutiyaṁ dvāsaṭṭhidiṭṭhipaṭipakkhabhūtā diṭṭhiviniveṭhanā ettha kathitāti **diṭṭhiviniveṭhanakathā**, tatiyaṁ ragādipatipakkhabhūto nāmarūpaparicchedo ettha kathitoti **nāmarūpaparicchedakathā**ti vuccati.

Tīsupi cetesu tisso sikkhā tīṇi pahānāni catubbidho ca gambhīrabhāvo veditabbo. Tathā hi Vinayapiṭake visesena **adhisīlasikkhā** vuttā, Suttantapiṭake **adhicittasikkhā**, Abhidhammapiṭake **adhipaññāsikkhā.**

Vinayapiṭake ca **vītikkamappahānaṁ** kilesānaṁ vītikkamapaṭipakkhattā sīlassa, Suttantapiṭake **pariyuṭṭhānappahānaṁ** pariyuṭṭhānapaṭipakkhattā samādhissa, Abhidhammapiṭake **anusayappahānaṁ** anusayapaṭipakkhattā paññāya.

Paṭhame ca **tadaṅgappahānaṁ** kilesānaṁ, itaresu **vikkhambhanasamucchedappahānāni.** Paṭhame ca **duccaritasaṁkilesassa** pahānaṁ, itaresu **taṇhādiṭṭhisaṁkilesānaṁ.**

Ekamekasmiñcettha catubbidhopi dhammatthadesanāpaṭivedhagambhīrabhāvo veditabbo. Tattha **dhammo**ti Pāḷi. **Attho**ti tassā yevattho. **Desanā**ti tassā manasāvavatthāpitāya Pāḷiyā desanā. **Paṭivedho**ti Pāḷiyā Pāḷi-atthassa ca yathābhūtāvabodho. Tīsupi cetesu ete dhammatthadesanāpaṭivedhā yasmā sasādīhi viya mahāsamuddo mandabuddhīhi dukkhogāhā alabbhaneyyapatiṭṭhā ca, tasmā gambhīrā. Evaṁ ekamekasmiṁ ettha catubbidhopi gambhīrabhāvo veditabbo.

Aparo nayo. **Dhammo**ti hetu, vuttañhetaṁ "hetumhi ñāṇaṁ dhammapaṭisambhidā"ti. **Attho**ti hetuphalaṁ, vuttañhetaṁ "hetuphale ñāṇaṁ atthapaṭisambhidā"ti. **Desanā**ti paññatti, yathādhammaṁ dhammābhilāpoti adhippāyo. **Paṭivedho**ti abhisamayo. So ca lokiyalokuttaro visayato asammohato ca atthānurūpaṁ dhammesu dhammānurūpaṁ atthesu paññattipathānurūpaṁ paññattīsu avabodho.

Idāni yasmā etesu piṭakesu yaṁ yaṁ dhammajātaṁ vā atthajātaṁ vā, yā cāyaṁ yathā yathā ñāpetabbo attho sotūnaṁ ñāṇassa abhimukho hoti, tathā tathā tadatthajotikā desanā, yo

တထာ ပဌမံ အဇ္ဈာစာရပဋိပက္ခဘူတော သံဝရာသံဝရော ဧတ္ထ ကထိတောတိ **သံဝရာသံဝရကထာ**, ဒုတိယံ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိပဋိပက္ခဘူတာ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနာ ဧတ္ထ ကထိတာတိ **ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာ**, တတိယံ ရာဂါဒိပဋိပက္ခဘူတော နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ ဧတ္ထ ကထိတောတိ **နာမရူပပရိစ္ဆေဒကထာ**တိ ဝုစ္စတိ။

တီသုပိ စေတေသု တိဿော သိက္ခာ တီဏိ ပဟာနာနိ စတုဗ္ဗိဓော စ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ဝိနယပိဋကေ ဝိသေသေန **အဓိသီလသိက္ခာ** ဝုတ္တာ။ သုတ္တန္တပိဋကေ **အဓိစိတ္တသိက္ခာ**။ အဘိဓမ္မပိဋကေ **အဓိပညာသိက္ခာ**။

ဝိနယပိဋကေ စ **ဝီတိက္ကမပ္ပဟာနံ** ကိလေသာနံ ဝီတိက္ကမပဋိပက္ခတ္တာ သီလဿ။ သုတ္တန္တပိဋကေ **ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ** ပရိယုဋ္ဌာနပဋိပက္ခတ္တာ သမာဓိဿ။ အဘိဓမ္မပိဋကေ **အနုသယပ္ပဟာနံ** အနုသယပဋိပက္ခတ္တာ ပညာယ။

ပဌမေ စ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ** ကိလေသာနံ၊ ဣတရေသု **ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနာနိ**။ ပဌမေ စ **ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ** ပဟာနံ၊ ဣတရေသု **တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေသာနံ**။

ဧကမေကသ္မိဉ္စေတ္ထ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **ဓမ္မော**တိ ပါဠိ။ **အတ္ထော**တိ တဿာယေဝတ္ထော။ **ဒေသနာ**တိ တဿာ မနသာဝဝတ္ထာပိတာယ ပါဠိယာ ဒေသနာ။ **ပဋိဝေဓော**တိ ပါဠိယာ ပါဠိအတ္ထဿ စ ယထာဘူတာဝဗောဓော။ တီသုပိ စေတေသု ဧတေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓာ ယသ္မာ သသာဒီဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒေါ မန္ဒဗုဒ္ဓီဟိ ဒုက္ခောဂါဟာ အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌာ စ၊ တသ္မာ ဂမ္ဘီရာ။ ဧဝံ ဧကမေကသ္မိံ ဧတ္ထ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပရော နယော။ **ဓမ္မော**တိ ဟေတု၊ ဝုတ္တဉှေတံ ‘‘ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ’’တိ။ **အတ္ထော**တိ ဟေတုဖလံ၊ ဝုတ္တဉှေတံ ‘‘ဟေတုဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ’’တိ။ **ဒေသနာ**တိ ပညတ္တိ၊ ယထာဓမ္မံ ဓမ္မာဘိလာပေါတိ အဓိပ္ပါယော။ **ပဋိဝေဓော**တိ အဘိသမယော။ သော စ လောကိယလောကုတ္တရော ဝိသယတော အသမ္မောဟတော စ အတ္ထာနုရူပံ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုရူပံ အတ္ထေသု ပညတ္တိပထာနုရူပံ ပညတ္တီသု အဝဗောဓော။

ဣဒါနိ ယသ္မာ ဧတေသု ပိဋကေသု ယံ ယံ ဓမ္မဇာတံ ဝါ အတ္ထဇာတံ ဝါ၊ ယာ စာယံ ယထာ ယထာ ဉာပေတဗ္ဗော အတ္ထော သောတူနံ ဉာဏဿ အဘိမုခေါ ဟောတိ, တထာ တထာ တဒတ္ထဇောတိကာ ဒေသနာ၊ ယော

cettha aviparītāvabodhasaṅkhāto paṭivedho, sabbametaṁ anupacitakusalasambhārehi duppaññehi sasādīhi viya mahāsamuddo dukkhogāhaṁ alabbhaneyyapatiṭṭhañca, tasmā gambhīraṁ. Evampi ekamekasmiṁ ettha catubbidhopi gambhīrabhāvo veditabbo.

Ettāvatā ca—

Desanāsāsanakathā, bhedaṁ tesu yathārahaṁ.
Sikkhāpahānagambhīra, bhāvañca paridīpayeti—

Ayaṁ gāthā vuttatthā hoti.

Pariyattibhedaṁ sampattiṁ, vipattiñcāpi yaṁ yahiṁ.
Pāpuṇāti yathā bhikkhu, tampi sabbaṁ vibhāvayeti—

Ettha pana tīsu piṭakesu tividho **pariyattibhedo** daṭṭhabbo. Tisso hi pariyattiyo alagaddūpamā nissaraṇatthā bhaṇḍāgārikapariyattīti.

Tattha yā duggahitā, upārambhādihetu pariyāpuṭā, ayaṁ **alagaddūpamā.** Yaṁ sandhāya vuttaṁ, “seyyathāpi bhikkhave puriso alagaddatthiko alagaddagavesī alagaddapariyesanaṁ caramāno, so passeyya mahantaṁ alagaddaṁ, tamenaṁ bhoge vā naṅguṭṭhe vā gaṇheyya, tassa so alagaddo paṭiparivattitvā hatthe vā bāhāya vā aññatarasmiṁ vā aṅgapaccaṅge ḍaṁseyya. So tatonidānaṁ maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ. Taṁ kissa hetu? Duggahitattā bhikkhave alagaddassa. Evameva kho bhikkhave idhekacce moghapurisā dhammaṁ pariyāpuṇanti Suttaṁ -pa- Vedallaṁ. Te taṁ dhammaṁ pariyāpuṇitvā tesaṁ dhammānaṁ paññāya atthaṁ na upaparikkhanti. Tesaṁ te dhammā paññāya atthaṁ anupaparikkhataṁ na nijjhānaṁ khamanti. Te upārambhānisaṁsā ceva dhammaṁ pariyāpuṇanti itivādappamokkhānisaṁsā ca. Yassa catthāya dhammaṁ pariyāpuṇanti, tañcassa atthaṁ nānubhonti. Tesaṁ te dhammā duggahitā dīgharattaṁ ahitāya dukkhāya saṁvattanti. Taṁ kissa hetu? Duggahitattā bhikkhave dhammānan”ti[1].

1. Ma 1. 186 piṭṭhe.

စေတ္ထ အဝိပရီတာဝဗောဓသင်္ခါတော ပဋိဝေဓော၊ သဗ္ဗမေတံ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရေဟိ ဒုပ္ပညေဟိ သသာဒီဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒေါ ဒုက္ခောဂါဟံ အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌဉ္စ၊ တသ္မာ ဂမ္ဘီရံ။ ဧဝမ္ပိ ဧကမေကသ္မိံ ဧတ္ထ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧတ္တာဝတာ စ—

ဒေသနာသာသနကထာ, ဘေဒံ တေသု ယထာရဟံ။
သိက္ခာပဟာနဂမ္ဘီရ, ဘာဝဉ္စ ပရိဒီပယေတိ—

အယံ ဂါထာ ဝုတ္တတ္ထာ ဟောတိ။

ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ ယံ ယဟိံ။
ပါပုဏာတိ ယထာ ဘိက္ခု၊ တမ္ပိ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေတိ—

ဧတ္ထ ပန တီသု ပိဋကေသု တိဝိဓော **ပရိယတ္တိဘေဒေါ** ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တိဿော ဟိ ပရိယတ္တိယော အလဂဒ္ဒူပမာ နိဿရဏတ္ထာ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တီတိ။

တတ္ထ ယာ ဒုဂ္ဂဟိတာ, ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု ပရိယာပုဋာ၊ အယံ **အလဂဒ္ဒူပမာ**။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသော အလဂဒ္ဒတ္ထိကော အလဂဒ္ဒဂဝေသီ အလဂဒ္ဒပရိယေသနံ စရမာနော၊ သော ပဿေယျ မဟန္တံ အလဂဒ္ဒံ၊ တမေနံ ဘောဂေ ဝါ နင်္ဂုဋ္ဌေ ဝါ ဂဏှေယျ၊ တဿ သော အလဂဒ္ဒေါ ပဋိပရိဝတ္တိတွာ ဟတ္ထေ ဝါ ဗာဟာယ ဝါ အညတရသ္မိံ ဝါ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေ ဍံသေယျ။ သော တတောနိဒါနံ မရဏံ ဝါ နိဂစ္ဆေယျ မရဏမတ္တံ ဝါ ဒုက္ခံ။ တံ ကိဿ ဟေတု၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ ဘိက္ခဝေ အလဂဒ္ဒဿ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဣဓေကစ္စေ မောဃပုရိသာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ သုတ္တံ။ပ။ ဝေဒလ္လံ။ တေ တံ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏိတွာ တေသံ ဓမ္မာနံ ပညာယ အတ္ထံ န ဥပပရိက္ခန္တိ။ တေသံ တေ ဓမ္မာ ပညာယ အတ္ထံ အနုပပရိက္ခတံ န နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ။ တေ ဥပါရမ္ဘာနိသံသာ စေဝ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခာနိသံသာ စ။ ယဿ စတ္ထာယ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ တဉ္စဿ အတ္ထံ နာနုဘောန္တိ။ တေသံ တေ ဓမ္မာ ဒုဂ္ဂဟိတာ ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ။ တံ ကိဿ ဟေတု၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာန”န္တိ[၁]။

၁-မ ၁-၁၈၆-ပိဋ္ဌေ။

Yā pana suggahitā, sīlakkhandhādipāripūriṁ yeva ākaṅkhamānena pariyāpuṭā, na upārambhādihetu. Ayaṁ **nissaraṇatthā**. Yaṁ sandhāya vuttaṁ, “tesaṁ te dhammā suggahitā dīgharattaṁ hitāya sukhāya saṁvattanti. Taṁ kissa hetu? Suggahitattā bhikkhave dhammānan”ti[1].

Yaṁ pana pariññātakkhandho pahīnakileso bhāvitamaggo paṭividdhākuppo sacchikatanirodho khīṇāsavo kevalaṁ paveṇīpālanatthāya vaṁsānurakkhaṇatthāya pariyāpuṇāti. Ayaṁ **bhaṇḍāgārikapariyattī**ti.

Vinaye pana suppaṭipanno bhikkhu sīlasampattiṁ nissāya tisso vijjā pāpuṇāti, tāsaṁ yeva ca tattha pabhedavacanato. Sutte suppaṭipanno samādhisampadaṁ nissāya cha abhiññā pāpuṇāti, tāsaṁ yeva ca tattha pabhedavacanato. Abhidhamme suppaṭipanno paññāsampadaṁ nissāya catasso paṭisambhidā pāpuṇāti. Tāsañca tattheva pabhedavacanato. Evametesu suppaṭipanno yathākkamena imaṁ vijjāttayachaḷabhiññācatupaṭisambhidābhedaṁ sampattiṁ pāpuṇāti.

Vinaye pana duppaṭipanno anuññātasukhasamphassa-attharaṇapāvuraṇādiphassasāmaññato paṭikkhittesu upādinnaphassādīsu[2] anavajjasaññī hoti. Vuttampi hetaṁ “tathāhaṁ Bhagavatā dhammaṁ desitaṁ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā, te paṭisevato nālaṁ antarāyāyā”ti[3]. Tato dussīlabhāvaṁ pāpuṇāti. Sutte duppaṭipanno “cattārome bhikkhave puggalā santo saṁvijjamānā”ti-ādīsu[4] adhippāyaṁ ajānanto duggahitaṁ gaṇhāti. Yaṁ sandhāya vuttaṁ, “attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhati, attānañca kanati, bahuñca apuññaṁ pasavatī”ti[5]. Tato micchādiṭṭhitaṁ pāpuṇāti. Abhidhamme duppaṭipanno dhammacintaṁ atidhāvanto acinteyyānipi cinteti, tato cittakkhepaṁ pāpuṇāti. Vuttañhetaṁ, “cattārimāni bhikkhave acinteyyāni na cintetabbāni, yāni cintento ummādassa vighātassa bhāgī assā”ti[6]. Evametesu duppaṭipanno yathākkamena imaṁ dussīlabhāvamicchādiṭṭhitācittakkhepabhedaṁ vipattiṁ pāpuṇātīti.

1. Ma 1. 187 piṭṭhe.
2. Upādinnakaphassādīsu (Dī-Ṭṭha 1. 22 piṭṭhe.)
3. Vi 2. 175; Ma 1. 182 piṭṭhe.
4. Aṁ 1. 311 piṭṭhādīsu.
5. Vi 2. 177; Ma 1. 185 piṭṭhe.
6. Aṁ 1. 392 piṭṭhe.

ယာ ပန သုဂ္ဂဟိတာ, သီလက္ခန္ဓာဒိပါရိပူရိံယေဝ အာကင်္ခမာနေန ပရိယာပုဋ္ဌာ၊ န ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု။ အယံ **နိဿရဏတ္ထာ**။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “တေသံ တေ ဓမ္မာ သုဂ္ဂဟိတာ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ သံဝတ္တန္တိ။ တံ ကိဿ ဟေတု၊ သုဂ္ဂဟိတတ္တာ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာန”န္တိ[1]။

ယံ ပန ပရိညာတက္ခန္ဓော ပဟီနကိလေသော ဘာဝိတမဂ္ဂေါ ပဋိဝိဒ္ဓါကုပ္ပော သစ္ဆိကတနိရောဓော ခီဏာသဝေါ ကေဝလံ ပဝေဏီပါလနတ္ထာယ ဝံသာနုရက္ခဏတ္ထာယ ပရိယာပုဏာတိ။ အယံ **ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တီ**တိ။

ဝိနယေ ပန သုပ္ပဋိပန္နော ဘိက္ခု သီလသမ္ပတ္တိံ နိဿာယ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ပါပုဏာတိ၊ တာသံယေဝ စ တတ္ထ ပဘေဒဝစနတော။ သုတ္တေ သုပ္ပဋိပန္နော သမာဓိသမ္ပဒံ နိဿာယ ဆ အဘိညာ ပါပုဏာတိ၊ တာသံယေဝ စ တတ္ထ ပဘေဒဝစနတော။ အဘိဓမ္မေ သုပ္ပဋိပန္နော ပညာသမ္ပဒံ နိဿာယ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏာတိ။ တာသဉ္စ တတ္ထေဝ ပဘေဒဝစနတော။ ဧဝမေတေသု သုပ္ပဋိပန္နော ယထာက္ကမေန ဣမံ ဝိဇ္ဇာတ္တယဆဠဘိညာစတုပဋိသမ္ဘိဒါဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ပါပုဏာတိ။

ဝိနယေ ပန ဒုပ္ပဋိပန္နော အနုညာတသုခသမ္ဖဿအတ္ထရဏပါဝုရဏာဒိဖဿသာမညတော ပဋိက္ခိတ္တေသု ဥပါဒိန္နဖဿာဒီသု[2] အနဝဇ္ဇသညီ ဟောတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ “တထာဟံ ဘဂဝတာ ဓမ္မံ ဒေသိတံ အာဇာနာမိ၊ ယထာ ယေမေ အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာ၊ တေ ပဋိသေဝတော နာလံ အန္တရာယာယာ”တိ[3]။ တတော ဒုဿီလဘာဝံ ပါပုဏာတိ။ သုတ္တေ ဒုပ္ပဋိပန္နော “စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ”တိအာဒီသု[4] အဓိပ္ပါယံ အဇာနန္တော ဒုဂ္ဂဟိတံ ဂဏှာတိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “အတ္တနာ ဒုဂ္ဂဟိတေန အမှေ စေဝ အဗ္ဘာစိက္ခတိ၊ အတ္တာနဉ္စ ခနတိ၊ ဗဟုဉ္စ အပုညံ ပသဝတီ”တိ[5]။ တတော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ ပါပုဏာတိ။ အဘိဓမ္မေ ဒုပ္ပဋိပန္နော ဓမ္မစိန္တံ အတိဓာဝန္တော အစိန္တေယျာနိပိ စိန္တေတိ၊ တတော စိတ္တက္ခေပံ ပါပုဏာတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ “စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ အစိန္တေယျာနိ န စိန္တေတဗ္ဗာနိ၊ ယာနိ စိန္တေန္တော ဥမ္မာဒဿ ဝိဃာတဿ ဘာဂီ အဿာ”တိ[6]။ ဧဝမေတေသု ဒုပ္ပဋိပန္နော ယထာက္ကမေန ဣမံ ဒုဿီလဘာဝမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာစိတ္တက္ခေပဘေဒံ ဝိပတ္တိံ ပါပုဏာတီတိ။

၁- မ ၁-၁၈၇-ပိဋ္ဌေ။
၂- ဥပါဒိန္နကဖဿာဒီသု (ဒီ-ဋ္ဌ ၁-၂၂-ပိဋ္ဌေ။)
၃- ဝိ ၂-၁၇၅၊ မ ၁-၁၈၂-ပိဋ္ဌေ။
၄- အံ ၁-၃၁၁-ပိဋ္ဌာဒီသု။
၅- ဝိ ၂-၁၇၇၊ မ ၁-၁၈၅-ပိဋ္ဌေ။
၆- အံ ၁-၃၉၂-ပိဋ္ဌေ။

Ettāvatā ca—

Pariyattibhedaṁ sampattiṁ, vipattiñcāpi yaṁ yahiṁ.
Pāpuṇāti yathā bhikkhu, tampi sabbaṁ vibhāvayeti—

Ayampi gāthā vuttatthā hoti. Evaṁ nānappakārato piṭakāni ñatvā tesaṁ vasenetaṁ Buddhavacanaṁ tividhanti ñātabbaṁ.

Kathaṁ nikāyavasena pañcavidhaṁ? Sabbameva cetaṁ Dīghanikāyo Majjhimanikāyo Saṁyuttanikāyo Aṅguttaranikāyo Khuddakanikāyoti pañcappabhedaṁ hoti. Tattha katamo **Dīghanikāyo**? Tivaggasaṅgahāni Brahmajālādīni catuttiṁsa suttāni.

Catuttiṁseva suttantā, tivaggo yassa saṅgaho.
Esa Dīghanikāyoti, paṭhamo anulomiko.

Kasmā panesa Dīghanikāyoti vuccati? Dīghappamāṇānaṁ suttānaṁ samūhato nivāsato ca. Samūhanivāsā hi nikāyoti vuccanti. “Nāhaṁ bhikkhave aññaṁ ekanikāyampi samanupassāmi evaṁ cittaṁ, yathayidaṁ bhikkhave tiracchānagatā pāṇā[1]. Poṇikanikāyo cikkhallikanikāyo”ti evamādīni cettha sādhakāni sāsanato ca lokato ca. Evaṁ sesānampi nikāyabhāve vacanattho veditabbo.

Katamo **Majjhimanikāyo**? Majjhimappamāṇāni pañcadasavaggasaṅgahāni Mūlapariyāyasuttādīni diyaḍḍhasataṁ dve ca suttāni.

Diyaḍḍhasataṁ suttantā, dve ca suttāni yattha so.
Nikāyo Majjhimo pañcadasa-vaggapariggaho.

Katamo **Saṁyuttanikāyo**? Devatāsaṁyuttādivasena ṭhitāni Oghataraṇādīni satta suttasahassāni satta ca suttasatāni dvāsaṭṭhi ca suttāni.

Satta suttasahassāni, satta suttasatāni ca.
Dvāsaṭṭhi ceva suttantā, eso Saṁyuttasaṅgaho.

---

1. Saṁ 2. 123 piṭṭhe.

ဧတ္တာဝတာ စ—

ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ ယံ ယဟိံ။
ပါပုဏာတိ ယထာ ဘိက္ခု၊ တမ္ပိ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေတိ—

အယမ္ပိ ဂါထာ ဝုတ္တတ္ထာ ဟောတိ။ ဧဝံ နာနပ္ပကာရတော ပိဋကာနိ ဉတွာ တေသံ ဝသေနေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ တိဝိဓန္တိ ဉာတဗ္ဗံ။

ကထံ နိကာယဝသေန ပဉ္စဝိဓံ။ သဗ္ဗမေဝ စေတံ ဒီဃနိကာယော မဇ္ဈိမနိကာယော သံယုတ္တနိကာယော အင်္ဂုတ္တရနိကာယော ခုဒ္ဒကနိကာယောတိ ပဉ္စပ္ပဘေဒံ ဟောတိ။ တတ္ထ ကတမော **ဒီဃနိကာယော**။ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ ဗြဟ္မဇာလာဒီနိ စတုတ္တိံသ သုတ္တာနိ။

စတုတ္တိံသေဝ သုတ္တန္တာ၊ တိဝဂ္ဂေါ ယဿ သင်္ဂဟော။
ဧသ ဒီဃနိကာယောတိ၊ ပဌမော အနုလောမိကော။

ကသ္မာ ပနေသ ဒီဃနိကာယောတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီဃပ္ပမာဏာနံ သုတ္တာနံ သမူဟတော နိဝါသတော စ၊ သမူဟနိဝါသာ ဟိ နိကာယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ “နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကနိကာယမ္ပိ သမနုပဿာမိ ဧဝံ စိတ္တံ၊ ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ တိရစ္ဆာနဂတာ ပါဏာ[၁]။ ပေါဏိကနိကာယော စိက္ခလ္လိကနိကာယော”တိ ဧဝမာဒီနိ စေတ္ထ သာဓကာနိ သာသနတော စ လောကတော စ။ ဧဝံ သေသာနမ္ပိ နိကာယဘာဝေ ဝစနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကတမော **မဇ္ဈိမနိကာယော**။ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏာနိ ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ မူလပရိယာယသုတ္တာဒီနိ ဒိယဍ္ဎသတံ ဒွေ စ သုတ္တာနိ။

ဒိယဍ္ဎသတံ သုတ္တန္တာ၊ ဒွေ စ သုတ္တာနိ ယတ္ထ သော။
နိကာယော မဇ္ဈိမော ပဉ္စ-ဒသဝဂ္ဂပရိဂ္ဂဟော။

ကတမော **သံယုတ္တနိကာယော**။ ဒေဝတာသံယုတ္တာဒိဝသေန ဌိတာနိ ဩဃတရဏာဒီနိ သတ္တ သုတ္တသဟဿာနိ သတ္တ စ သုတ္တသတာနိ ဒွါသဋ္ဌိ စ သုတ္တာနိ။

သတ္တ သုတ္တသဟဿာနိ၊ သတ္တ သုတ္တသတာနိ စ။
ဒွါသဋ္ဌိ စေဝ သုတ္တန္တာ၊ ဧသော သံယုတ္တသင်္ဂဟော။

၁-သံ ၂-၁၂၃-ပိဋ္ဌေ။

၁၉၀၄၀

Katamo **Aṅguttaranikāyo**? Ekeka-aṅgātirekavasena ṭhitāni Cittapariyādānādīni nava suttasahassāni pañca suttasatāni sattapaññāsañca suttāni.

Nava suttasahassāni, pañca suttasatāni ca.
Sattapaññāsa suttāni, saṅkhyā Aṅguttare ayaṁ.

Katamo **Khuddakanikāyo**? Sakalaṁ Vinayapiṭakaṁ Abhidhammapiṭakaṁ Khuddakapāṭhādayo ca pubbe nidassitā pannarasabhedā, ṭhapetvā cattāro nikāye avasesaṁ Buddhavacananti.

Ṭhapetvā caturo pete, nikāye Dīgha-ādike.
Tadaññaṁ Buddhavacanaṁ, nikāyo Khuddako matoti.

Evaṁ nikāyavasena pañcavidhaṁ.

Kathaṁ aṅgavasena navavidhaṁ? Sabbameva hidaṁ Suttaṁ Geyyaṁ Veyyākaraṇaṁ Gāthā Udānaṁ Itivuttakaṁ Jātakaṁ Abbhutadhammaṁ Vedallanti navappabhedaṁ hoti. Tattha ubhatovibhaṅganiddesakhandhakaparivārā Suttanipāte Maṅgalasuttaratanasuttanālakasuttatuvaṭṭakasuttāni aññampi ca suttanāmakaṁ Tathāgatavacanaṁ **Suttan**ti veditabbaṁ. Sabbampi sagāthakaṁ suttaṁ **Geyyan**ti veditabbaṁ. Visesena Saṁyuttake sakalopi Sagāthāvaggo, sakalaṁ Abhidhammapiṭakaṁ, niggāthakaṁ suttaṁ, yañca aññampi aṭṭhahi aṅgehi asaṅgahitaṁ Buddhavacanaṁ, taṁ **Veyyākaraṇan**ti veditabbaṁ. Dhammapadaṁ Theragāthā Therīgāthā Suttanipāte nosuttanāmikā suddhikagāthā ca **Gāthā**ti veditabbā. Somanassañāṇamayikagāthāpaṭisaṁyuttā dvāsīti suttantā **Udānan**ti veditabbaṁ. "Vuttañhetaṁ Bhagavatā"ti-ādinayappavattā Dasuttarasatasuttantā **Itivuttakan**ti veditabbaṁ. Apaṇṇakajātakādīni paññāsādhikāni pañca jātakasatāni **Jātakan**ti veditabbaṁ. "Cattārome bhikkhave acchariyā abbhutā dhammā Ānande"ti[1]ādinayappavattā sabbepi acchariya-abbhutadhammapaṭisaṁyuttā suttantā **Abbhutadhamman**ti veditabbaṁ. Cūḷavedallamahāvedallasammādiṭṭhisakkapañhasaṅkhārabhājaniyamahāpuṇṇamasuttādayo sabbepi vedañca tuṭṭhiñca laddhā laddhā pucchitasuttantā **Vedallan**ti veditabbaṁ. Evaṁ aṅgavasena navavidhaṁ.

1. Dī 2. 119 piṭṭhe.

ကတမော **အင်္ဂုတ္တရနိကာယော**။ ဧကေကအင်္ဂါတိရေကဝသေန ဌိတာနိ စိတ္တပရိယာဒါနာဒီနိ နဝ သုတ္တသဟဿာနိ ပဉ္စ သုတ္တသတာနိ သတ္တပညာသဉ္စ သုတ္တာနိ။

နဝ သုတ္တသဟဿာနိ၊ ပဉ္စ သုတ္တသတာနိ စ။
သတ္တပညာသ သုတ္တာနိ၊ သင်္ချာ အင်္ဂုတ္တရေ အယံ။

ကတမော **ခုဒ္ဒကနိကာယော**။ သကလံ ဝိနယပိဋကံ အဘိဓမ္မပိဋကံ ခုဒ္ဒကပါဌာဒယော စ ပုဗ္ဗေ နိဒဿိတာ ပန္နရသဘေဒါ၊ ဌပေတွာ စတ္တာရော နိကာယေ အဝသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ။

ဌပေတွာ စတုရောပေတေ၊ နိကာယေ ဒီဃအာဒိကေ။
တဒညံ ဗုဒ္ဓဝစနံ၊ နိကာယော ခုဒ္ဒကော မတောတိ။

ဧဝံ နိကာယဝသေန ပဉ္စဝိဓံ။

ကထံ အင်္ဂဝသေန နဝဝိဓံ။ သဗ္ဗမေဝ ဟိဒံ သုတ္တံ ဂေယျံ ဝေယျာကရဏံ ဂါထာ ဥဒါနံ ဣတိဝုတ္တကံ ဇာတကံ အဗ္ဘုတဓမ္မံ ဝေဒလ္လန္တိ နဝပ္ပဘေဒံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဥဘတောဝိဘင်္ဂနိဒ္ဒေသခန္ဓကပရိဝါရာ သုတ္တနိပါတေ မင်္ဂလ-သုတ္တရတနသုတ္တနာလကသုတ္တတုဝဋ္ဋကသုတ္တာနိ အညမ္ပိ စ သုတ္တနာမကံ တထာဂတဝစနံ **သုတ္တ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗမ္ပိ သဂါထကံ သုတ္တံ **ဂေယျ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ, ဝိသေသေန သံယုတ္တကေ သကလောပိ သဂါထာဝဂ္ဂေါ။ သကလံ အဘိဓမ္မပိဋကံ, နိဂ္ဂါထကံ သုတ္တံ, ယဉ္စ အညမ္ပိ အဋ္ဌဟိ အင်္ဂေဟိ အသင်္ဂဟိတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ၊ တံ **ဝေယျာကရဏ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဓမ္မပဒံ ထေရဂါထာ ထေရီဂါထာ သုတ္တနိပါတေ နောသုတ္တနာမိကာ သုဒ္ဓိကဂါထာ စ **ဂါထာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သောမနဿ-ဉာဏမယိကဂါထာပဋိသံယုတ္တာ ဒွါသီတိ သုတ္တန္တာ **ဥဒါန**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ "ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ ဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ **ဣတိဝုတ္တ-က**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အပဏ္ဏကဇာတကာဒီနိ ပညာသာဓိကာနိ ပဉ္စ ဇာတကသတာနိ **ဇာတက**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ "စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ အစ္ဆရိယာ အဗ္ဘုတာ ဓမ္မာ အာနန္ဒေ"တိ[1]အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ သဗ္ဗေပိ အစ္ဆရိယအဗ္ဘုတဓမ္မပဋိသံယုတ္တာ သုတ္တန္တာ **အဗ္ဘုတဓမ္မ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ စူဠဝေဒလ္လ မဟာဝေဒလ္လ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သက္ကပဉှ-သင်္ခါရဘာဇနိယ မဟာပုဏ္ဏမသုတ္တာဒယော သဗ္ဗေပိ ဝေဒဉ္စ တုဋ္ဌိဉ္စ လဒ္ဓါ လဒ္ဓါ ပုစ္ဆိတသုတ္တန္တာ **ဝေဒလ္လ**န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ အင်္ဂဝသေန နဝဝိဓံ။

၁-ဒီ ၂-၁၁၉-ပိဋ္ဌေ။

Kathaṁ dhammakkhandhavasena caturāsītisahassavidhaṁ. Sabbameva cetaṁ Buddhavacanaṁ—

Dvāsīti[1] Buddhato gaṇhiṁ, dve sahassāni bhikkhuto.
Caturāsīti sahassāni, ye me dhammā pavattinoti[2]—

Evaṁ paridīpitadhammakkhandhavasena caturāsītisahassappabhedaṁ hoti. Tattha ekānusandhikaṁ suttaṁ eko dhammakkhandho. Yaṁ anekānusandhikaṁ, tattha anusandhivasena dhammakkhandhagaṇanā. Gāthābandhesu pañhāpucchanaṁ eko dhammakkhandho, vissajjanaṁ eko. Abhidhamme ekamekaṁ tikadukabhājanaṁ ekamekañca cittavārabhājanaṁ eko dhammakkhandho. Vinaye atthi vatthu, atthi mātikā, atthi padabhājanīyaṁ, atthi antarāpatti, atthi āpatti, atthi anāpatti, atthi tikacchedo. Tattha ekameko koṭṭhāso ekameko dhammakkhandhoti veditabbo. Evaṁ dhammakkhandhavasena caturāsītisahassavidhaṁ.

Evametaṁ abhedato rasavasena ekavidhaṁ, bhedato dhammavinayādivasena duvidhādibhedaṁ Buddhavacanaṁ saṅgāyantena Mahākassapappamukhena vasīgaṇena ayaṁ dhammo, ayaṁ vinayo, idaṁ paṭhamabuddhavacanaṁ, idaṁ majjhimabuddhavacanaṁ, idaṁ pacchimabuddhavacanaṁ, idaṁ Vinayapiṭakaṁ, idaṁ Suttantapiṭakaṁ, idaṁ Abhidhammapiṭakaṁ, ayaṁ Dīghanikāyo -pa- ayaṁ Khuddakanikāyo, imāni Suttādīni navaṅgāni, imāni caturāsītidhammakkhandhasahassānīti imaṁ pabhedaṁ vavatthapetvāva saṅgītaṁ. Na kevalañca ettakameva, aññampi uddānasaṅgahavaggasaṅgaha peyyāla saṅgaha ekakanipāta dukanipātādinipātasaṅgahasaṁyuttasaṅgaha paṇṇāsasaṅgahādi-anekavidhaṁ tīsu piṭakesu sandissamānaṁ saṅgahappabhedaṁ vavatthapetvā-eva sattahi māsehi saṅgītaṁ. Saṅgītipariyosāne cassa "idaṁ Mahākassapattherena dasabalassa sāsanaṁ pañcavassasahassaparimāṇaṁ kālaṁ pavattanasamatthaṁ katan"ti sañjātappamodā sādhukāraṁ viya dadamānā ayaṁ mahāpathavī udakapariyantaṁ katvā anekappakāraṁ kampi saṅkampi sampakampi sampavedhi, anekāni ca acchariyāni pāturahesunti ayaṁ **paṭhamamahāsaṅgīti** nāma. Yā loke—

Satehi pañcahi katā, tena pañcasatāti ca.
Thereheva katattā ca, therikāti pavuccatīti.

1. Dvāsītiṁ (Sī)   2. Khu 2. 347 Theragāthāyaṁ.

ကထံ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရာသီတိသဟဿဝိဓံ။ သဗ္ဗမေဝ စေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ—

ဒွါသီတိ[၁] ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ၊ ဒွေ သဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။
စတုရာသီတိ သဟဿာနိ၊ ယေ မေ ဓမ္မာ ပဝတ္တိနောတိ[၂]—

ဧဝံ ပရိဒီပိတဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရာသီတိသဟဿပ္ပဘေဒံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဧကာနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓော။ ယံ အနေကာနုသန္ဓိကံ၊ တတ္ထ အနုသန္ဓိဝသေန ဓမ္မက္ခန္ဓဂဏနာ။ ဂါထာဗန္ဓေသု ပဉှာပုစ္ဆနံ ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓော၊ ဝိဿဇ္ဇနံ ဧကော။ အဘိဓမ္မေ ဧကမေကံ တိကဒုကဘာဇနံ ဧကမေကဉ္စ စိတ္တဝါရဘာဇနံ ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓော။ ဝိနယေ အတ္ထိ ဝတ္ထု၊ အတ္ထိ မာတိကာ၊ အတ္ထိ ပဒဘာဇနီယံ၊ အတ္ထိ အန္တရာပတ္တိ၊ အတ္ထိ အာပတ္တိ၊ အတ္ထိ အနာပတ္တိ၊ အတ္ထိ တိကစ္ဆေဒေါ။ တတ္ထ ဧကမေကော ကောဋ္ဌာသော ဧကမေကော ဓမ္မက္ခန္ဓောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရာသီတိသဟဿဝိဓံ။

ဧဝမေတံ အဘေဒတော ရသဝသေန ဧကဝိဓံ၊ ဘေဒတော ဓမ္မဝိနယာဒိဝသေန ဒုဝိဓာဒိဘေဒံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သင်္ဂါယန္တေန မဟာကဿပပ္ပမုခေန ဝသီဂဏေန အယံ ဓမ္မော၊ အယံ ဝိနယော၊ ဣဒံ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ၊ ဣဒံ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနံ၊ ဣဒံ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနံ၊ ဣဒံ ဝိနယပိဋကံ၊ ဣဒံ သုတ္တန္တပိဋကံ၊ ဣဒံ အဘိဓမ္မပိဋကံ၊ အယံ ဒီဃနိကာယော။ပ။ အယံ ခုဒ္ဒကနိကာယော၊ ဣမာနိ သုတ္တာဒီနိ နဝင်္ဂါနိ၊ ဣမာနိ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနီတိ ဣမံ ပဘေဒံ ဝဝတ္ထပေတွာဝ သင်္ဂီတံ။ န ကေဝလဉ္စ ဧတ္တကမေဝ၊ အညမ္ပိ ဥဒ္ဒါနသင်္ဂဟဝဂ္ဂသင်္ဂဟ ပေယျာလသင်္ဂဟ ဧကကနိပါတ ဒုကနိပါတာဒိနိပါတသင်္ဂဟ သံယုတ္တသင်္ဂဟ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟာဒိအနေကဝိဓံ တီသု ပိဋကေသု သန္ဒိဿမာနံ သင်္ဂဟပ္ပဘေဒံ ဝဝတ္ထပေတွာဧဝ သတ္တဟိ မာသေဟိ သင်္ဂီတံ။ သင်္ဂီတိပရိယောသာနေ စဿ "ဣဒံ မဟာကဿပတ္ထေရေန ဒသဗလဿ သာသနံ ပဉ္စဝဿသဟဿပရိမာဏံ ကာလံ ပဝတ္တနသမတ္ထံ ကတ"န္တိ သဉ္ဇာတပ္ပမောဒါ သာဓုကာရံ ဝိယ ဒဒမာနာ အယံ မဟာပထဝီ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ အနေကပ္ပကာရံ ကမ္ပိ သင်္ကမ္ပိ သမ္ပကမ္ပိ သမ္ပဝေဓိ၊ အနေကာနိ စ အစ္ဆရိယာနိ ပါတုရဟေသုန္တိ အယံ **ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ** နာမ။ ယာ လောကေ—

သတေဟိ ပဉ္စဟိ ကတာ၊ တေန ပဉ္စသတာတိ စ။
ထေရေဟေဝ ကတတ္တာ စ၊ ထေရိကာတိ ပဝုစ္စတီတိ။

၁-ဒွါသီတိံ (သီ)   ၂-ခု ၂-၃၄၇-ထေရဂါထာယံ။

Imissā pana paṭhamamahāsaṅgītiyā pavattamānāya vinayaṁ pucchantena āyasmatā Mahākassapena “paṭhamaṁ āvuso Upāli pārājikaṁ kattha paññattan”ti-evamādivacanapariyosāne “vatthumpi pucchi, nidānampi pucchi, puggalampi pucchī”ti ettha nidāne pucchite taṁ nidānaṁ ādito pabhuti vitthāretvā yena ca paññattaṁ, yasmā ca paññattaṁ, sabbametaṁ kathetukāmena āyasmatā Upālittherena vuttaṁ “tena samayena Buddho Bhagavā Verañjāyaṁ viharatī”ti sabbaṁ vattabbaṁ. Evamidaṁ āyasmatā Upālittherena vuttaṁ, tañca pana paṭhamamahāsaṅgītikāle vuttanti veditabbaṁ. Ettāvatā ca “idaṁ vacanaṁ kena vuttaṁ kadā vuttan”ti etesaṁ padānaṁ attho pakāsito hoti.

Idāni kasmā vuttanti ettha vuccate, yasmā ayamāyasmatā Mahākassapattherena nidānaṁ puṭṭho, tasmānena taṁ nidānaṁ ādito pabhuti vitthāretuṁ vuttanti. Evamidaṁ āyasmatā Upālittherena paṭhamamahāsaṅgītikāle vadantenāpi iminā kāraṇena vuttanti veditabbaṁ. Ettāvatā ca **“Vuttaṁ yena yadā yasmā”**ti imesaṁ mātikāpadānaṁ attho pakāsito hoti.

Idāni **dhāritaṁ yena cābhataṁ, yatthappatiṭṭhitañcetametaṁ vatvā vidhiṁ tato**ti etesaṁ atthappakāsanatthaṁ idaṁ vuccati. Taṁ panetaṁ “tena samayena Buddho Bhagavā Verañjāyaṁ viharatī”ti-evamādivacanapaṭimaṇḍitanidānaṁ Vinayapiṭakaṁ kena dhāritaṁ, kenābhataṁ, kattha patiṭṭhitanti. Vuccate, ādito tāva idaṁ Bhagavato sammukhā āyasmatā Upālittherena dhāritaṁ, tassa sammukhato aparinibbute Tathāgate chaḷabhiññādibhedehi anekehi bhikkhusahassehi parinibbute Tathāgate Mahākassapappamukhehi dhammasaṅgāhakattherehi. Kenābhatanti Jambudīpe tāva Upālittheramādiṁkatvā ācariyaparamparāya yāva tatiyasaṅgīti, tāva ābhataṁ. Tatrāyaṁ **ācariyaparamparā**—

Upāli Dāsako ceva, Soṇako Siggavo tathā.
Tisso Moggaliputto ca, pañcete vijitāvino.
Paramparāya vinayaṁ, dīpe jambusirivhaye.
Acchijjamānamānesuṁ, tatiyo yāva saṅgaho.

ဣမိဿာ ပန ပဌမမဟာသင်္ဂီတိယာ ပဝတ္တမာနာယ ဝိနယံ ပုစ္ဆန္တေန အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန “ပဌမံ အာဝုသော ဥပါလိ ပါရာဇိကံ ကတ္ထ ပညတ္တ”န္တိဧဝမာဒိဝစနပရိယောသာနေ “ဝတ္ထုမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ နိဒါနမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပုဂ္ဂလမ္ပိ ပုစ္ဆီ”တိ ဧတ္ထ နိဒါနေ ပုစ္ဆိတေ တံ နိဒါနံ အာဒိတော ပဘုတိ ဝိတ္ထာရေတွာ ယေန စ ပညတ္တံ၊ ယသ္မာ စ ပညတ္တံ၊ သဗ္ဗမေတံ ကထေတုကာမေန အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန ဝုတ္တံ “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီ”တိ သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဧဝမိဒံ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန ဝုတ္တံ၊ တဉ္စ ပန ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧတ္တာဝတာ စ “ဣဒံ ဝစနံ ကေန ဝုတ္တံ ကဒါ ဝုတ္တ”န္တိ ဧတေသံ ပဒါနံ အတ္ထော ပကာသိတော ဟောတိ။

ဣဒါနိ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ ဧတ္ထ ဝုစ္စတေ၊ ယသ္မာ အယမာယသ္မတာ မဟာကဿပတ္ထေရေန နိဒါနံ ပုဋ္ဌော၊ တသ္မာနေန တံ နိဒါနံ အာဒိတော ပဘုတိ ဝိတ္ထာရေတုံ ဝုတ္တန္တိ။ ဧဝမိဒံ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ ဝဒန္တေနာပိ ဣမိနာ ကာရဏေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧတ္တာဝတာ စ **“ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ”**တိ ဣမေသံ မာတိကာပဒါနံ အတ္ထော ပကာသိတော ဟောတိ။

ဣဒါနိ **ဓာရိတံ ယေန စာဘတံ၊ ယတ္ထပ္ပတိဋ္ဌိတဉ္စေတမေတံ ဝတွာ ဝိဓိံ တတော**တိ ဧတေသံ အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ ဣဒံ ဝုစ္စတိ။ တံ ပနေတံ “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီ”တိဧဝမာဒိဝစနပဋိမဏ္ဍိတနိဒါနံ ဝိနယပိဋကံ ကေန ဓာရိတံ, ကေနာဘတံ, ကတ္ထ ပတိဋ္ဌိတန္တိ။ ဝုစ္စတေ၊ အာဒိတော တာဝ ဣဒံ ဘဂဝတော သမ္မုခါ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန ဓာရိတံ၊ တဿ သမ္မုခတော အပရိနိဗ္ဗုတေ တထာဂတေ ဆဠဘိညာဒိဘေဒေဟိ အနေကေဟိ ဘိက္ခုသဟဿေဟိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တထာဂတေ မဟာကဿပပ္ပမုခေဟိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ။ ကေနာဘတန္တိ ဇမ္ဗုဒီပေ တာဝ ဥပါလိတ္ထေရမာဒိံကတွာ အာစရိယပရမ္ပရာယ ယာဝ တတိယသင်္ဂီတိ၊ တာဝ အာဘတံ။ တတြာယံ **အာစရိယပရမ္ပရာ**—

ဥပါလိ ဒါသကော စေဝ၊ သောဏကော သိဂ္ဂဝေါ တထာ။
တိဿော မောဂ္ဂလိပုတ္တော စ၊ ပဉ္စေတေ ဝိဇိတာဝိနော။
ပရမ္ပရာယ ဝိနယံ၊ ဒီပေ ဇမ္ဗုသိရိဝှယေ။
အစ္ဆိဇ္ဇမာနမာနေသုံ၊ တတိယော ယာဝ သင်္ဂဟော။

Āyasmā hi Upāli imaṁ vinayavaṁsaṁ vinayatantiṁ vinayapaveṇiṁ Bhagavato sammukhā uggahetvā bahūnaṁ bhikkhūnaṁ hadaye patiṭṭhāpesi, tassa hāyasmato santike vinayavaṁsaṁ uggahetvā vinaye pakataññutaṁ pattesu puggalesu puthujjanasotāpannasakadāgāmi-anāgāmino gaṇanapathaṁ vītivattā, khīṇāsavānaṁ sahassamekaṁ ahosi. Dāsakattheropi tasseva saddhivihāriko ahosi, so Upālittherassa sammukhā uggahetvā tatheva vinayaṁ vācesi, tassāpi āyasmato santike uggahetvā vinaye pakataññutaṁ pattā puthujjanādayo gaṇanapathaṁ vītivattā, khīṇāsavānaṁ sahassameva ahosi. Soṇakattheropi Dāsakattherassa saddhivihāriko ahosi, sopi attano upajjhāyassa Dāsakattherassa sammukhā uggahetvā tatheva vinayaṁ vācesi, tassāpi āyasmato santike uggahetvā vinaye pakataññutaṁ pattā puthujjanādayo gaṇanapathaṁ vītivattā, khīṇāsavānaṁ sahassameva ahosi. Siggavattheropi Soṇakattherassa saddhivihāriko ahosi, sopi attano upajjhāyassa Soṇakattherassa santike vinayaṁ uggahetvā arahantasahassassa dhuraggāho ahosi, tassa panāyasmato santike uggahetvā vinaye pakataññutaṁ pattā puthujjanasotāpannasakadāgāmi-anāgāminopi khīṇāsavāpi "ettakāni satānī"ti vā "ettakāni sahassānī"ti vā aparicchinnā ahesuṁ. Tadā kira Jambudīpe atimahā bhikkhusamudāyo[1] ahosi. Moggaliputtatissattherassa pana ānubhāvo tatiyasaṅgītiyaṁ pākaṭo bhavissati. Evamidaṁ Vinayapiṭakaṁ Jambudīpe tāva imāya ācariyaparamparāya yāva tatiyasaṅgīti, tāva ābhatanti veditabbaṁ.

Paṭhamamahāsaṅgītikathā niṭṭhitā.

Dutiyasaṅgītikathā

Dutiyasaṅgītivijānanatthaṁ pana ayamanukkamo veditabbo. Yadā hi—

Saṅgāyitvāna saddhammaṁ, jotayitvā ca sabbadhi.
Yāva jīvitapariyantaṁ, ṭhatvā pañcasatāpi te.

---

1. Samūho (Sī), samudayo (Syā)

အာယသ္မာ ဟိ ဥပါလိ ဣမံ ဝိနယဝံသံ ဝိနယတန္တိံ ဝိနယပဝေဏိံ ဘဂဝတော သမ္မုခါ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဗဟူနံ ဘိက္ခူနံ ဟဒယေ ပတိဋ္ဌာပေသိ၊ တဿ ဟာယသ္မတော သန္တိကေ ဝိနယဝံသံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဝိနယေ ပကတညုတံ ပတ္တေသု ပုဂ္ဂလေသု ပုထုဇ္ဇနသောတာပန္နသကဒါဂါမိအနာဂါမိနော ဂဏနပထံ ဝီတိဝတ္တာ၊ ခီဏာသဝါနံ သဟဿမေကံ အဟောသိ။ ဒါသကတ္ထေရောပိ တဿေဝ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော အဟောသိ၊ သော ဥပါလိတ္ထေရဿ သမ္မုခါ ဥဂ္ဂဟေတွာ တထေဝ ဝိနယံ ဝါစေသိ၊ တဿာပိ အာယသ္မတော သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဝိနယေ ပကတညုတံ ပတ္တာ ပုထုဇ္ဇနာဒယော ဂဏနပထံ ဝီတိဝတ္တာ၊ ခီဏာသဝါနံ သဟဿမေဝ အဟောသိ။ သောဏကတ္ထေရောပိ ဒါသကတ္ထေရဿ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော အဟောသိ၊ သောပိ အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ ဒါသကတ္ထေရဿ သမ္မုခါ ဥဂ္ဂဟေတွာ တထေဝ ဝိနယံ ဝါစေသိ၊ တဿာပိ အာယသ္မတော သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဝိနယေ ပကတညုတံ ပတ္တာ ပုထုဇ္ဇနာဒယော ဂဏနပထံ ဝီတိဝတ္တာ၊ ခီဏာသဝါနံ သဟဿမေဝ အဟောသိ။ သိဂ္ဂဝတ္ထေရောပိ သောဏကတ္ထေရဿ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော အဟောသိ၊ သောပိ အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ သောဏကတ္ထေရဿ သန္တိကေ ဝိနယံ ဥဂ္ဂဟေတွာ အရဟန္တသဟဿဿ ဓုရဂ္ဂါဟော အဟောသိ၊ တဿ ပနာယသ္မတော သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဝိနယေ ပကတညုတံ ပတ္တာ ပုထုဇ္ဇနသောတာပန္နသကဒါဂါမိအနာဂါမိနောပိ ခီဏာသဝါပိ "ဧတ္တကာနိ သတာနီ"တိ ဝါ "ဧတ္တကာနိ သဟဿာနီ"တိ ဝါ အပရိစ္ဆိန္နာ အဟေသုံ။ တဒါ ကိရ ဇမ္ဗုဒီပေ အတိမဟာ ဘိက္ခုသမုဒါယော[၁] အဟောသိ။ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ ပန အာနုဘာဝေါ တတိယသင်္ဂီတိယံ ပါကဋော ဘဝိဿတိ။ ဧဝမိဒံ ဝိနယပိဋကံ ဇမ္ဗုဒီပေ တာဝ ဣမာယ အာစရိယပရမ္ပရာယ ယာဝ တတိယသင်္ဂီတိ၊ တာဝ အာဘတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယသင်္ဂီတိကထာ

ဒုတိယသင်္ဂီတိဝိဇာနနတ္ထံ ပန အယမနုက္ကမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယဒါ ဟိ—

သင်္ဂါယိတွာန သဒ္ဓမ္မံ၊ ဇောတယိတွာ စ သဗ္ဗဓိ။
ယာဝ ဇီဝိတပရိယန္တံ၊ ဌတွာ ပဉ္စသတာပိ တေ။

၁-သမူဟော (သီ)၊ သမုဒယော (သျာ)

Khīṇāsavā jutīmanto, therā Kassapa-ādayo.
Khīṇasnehapadīpāva, nibbāyiṁsu anālayā.

Athānukkamena gacchantesu rattindivesu vassasataparinibbute Bhagavati Vesālikā Vajjiputtakā bhikkhū Vesāliyaṁ “kappati siṅgīloṇakappo, kappati dvaṅgulakappo, kappati gāmantarakappo, kappati āvāsakappo, kappati anumatikappo, kappati āciṇṇakappo, kappati amathitakappo, kappati jaḷogiṁ pātuṁ, kappati adasakaṁ nisīdanaṁ, kappati jātarūparajatan”ti imāni dasa vatthūni dīpesuṁ. Tesaṁ Susunāgaputto Kāḷāsoko nāma rājā pakkho ahosi.

Tena kho pana samayena āyasmā Yaso Kākaṇḍakaputto Vajjīsu cārikaṁ caramāno “Vesālikā kira Vajjiputtakā bhikkhū Vesāliyaṁ dasa vatthūni dīpentī”ti sutvā “na kho panetaṁ patirūpaṁ, yvāhaṁ dasabalassa sāsanavipattiṁ sutvā appossukko bhaveyyaṁ, handāhaṁ adhammavādino niggahetvā dhammaṁ dīpemī”ti cintento yena Vesālī tadavasari. Tatra sudaṁ āyasmā Yaso Kākaṇḍakaputto Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyaṁ.

Tena kho pana samayena Vesālikā Vajjiputtakā bhikkhū tadahuposathe kaṁsapātiṁ udakena pūretvā majjhe bhikkhusaṁghassa ṭhapetvā āgatāgate Vesālike upāsake evaṁ vadanti “dethāvuso saṁghassa kahāpaṇampi aḍḍhampi pādampi māsakarūpampi, bhavissati saṁghassa parikkhārena karaṇīyan”ti sabbaṁ tāva vattabbaṁ, yāva “imāya pana vinayasaṅgītiyā satta bhikkhusatāni anūnāni anadhikāni ahesuṁ, tasmā ayaṁ dutiyasaṅgīti sattasatikāti vuccatī”ti.

Evaṁ tasmiṁ ca sannipāte dvādasa bhikkhusatasahassāni sannipatiṁsu āyasmatā Yasena samussāhitā. Tesaṁ majjhe āyasmatā Revatena puṭṭhena Sabbakāmittherena vinayaṁ vissajjentena tāni dasa vatthūni vinicchitāni, adhikaraṇaṁ vūpasamitaṁ. Atha therā “puna dhammañca vinayañca saṅgāyissāmā”ti Tipiṭakadhare pattapaṭisambhide sattasate bhikkhū uccinitvā

ခီဏာသဝါ ဇုတိမန္တော၊ ထေရာ ကဿပအာဒယော။
ခီဏသ္နေဟပဒီပါဝ၊ နိဗ္ဗာယိံသု အနာလယာ။

အထာနုက္ကမေန ဂစ္ဆန္တေသု ရတ္တိန္ဒိဝေသု ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ ဝေသာလိကာ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ ဘိက္ခူ ဝေသာလိယံ “ကပ္ပတိ သိင်္ဂီလောဏကပ္ပော၊ ကပ္ပတိ ဒွင်္ဂုလကပ္ပော၊ ကပ္ပတိ ဂါမန္တရကပ္ပော၊ ကပ္ပတိ အာဝါသကပ္ပော၊ ကပ္ပတိ အနုမတိကပ္ပော၊ ကပ္ပတိ အာစိဏ္ဏကပ္ပော၊ ကပ္ပတိ အမထိတကပ္ပော၊ ကပ္ပတိ ဇဠောဂိံ ပါတုံ၊ ကပ္ပတိ အဒသကံ နိသီဒနံ၊ ကပ္ပတိ ဇာတရူပရဇတ”န္တိ ဣမာနိ ဒသ ဝတ္ထူနိ ဒီပေသုံ။ တေသံ သုသုနာဂပုတ္တော ကာဠာသောကော နာမ ရာဇာ ပက္ခော အဟောသိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ ယသော ကာကဏ္ဍကပုတ္တော ဝဇ္ဇီသု စာရိကံ စရမာနော ‘‘ဝေသာလိကာ ကိရ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ ဘိက္ခူ ဝေသာလိယံ ဒသ ဝတ္ထူနိ ဒီပေန္တီ”တိ သုတွာ “န ခေါ ပနေတံ ပတိရူပံ၊ ယွာဟံ ဒသဗလဿ သာသနဝိပတ္တိံ သုတွာ အပ္ပေါဿုက္ကော ဘဝေယျံ၊ ဟန္ဒာဟံ အဓမ္မဝါဒိနော နိဂ္ဂဟေတွာ ဓမ္မံ ဒီပေမီ’’တိ စိန္တေန္တော ယေန ဝေသာလီ တဒဝသရိ။ တတြ သုဒံ အာယသ္မာ ယသော ကာကဏ္ဍကပုတ္တော ဝေသာလိယံ ဝိဟရတိ မဟာဝနေ ကူဋာဂါရသာလာယံ။

တေန ခေါ ပန သမယေန ဝေသာလိကာ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ ဘိက္ခူ တဒဟုပေါသထေ ကံသပါတိံ ဥဒကေန ပူရေတွာ မဇ္ဈေ ဘိက္ခုသံဃဿ ဌပေတွာ အာဂတာဂတေ ဝေသာလိကေ ဥပါသကေ ဧဝံ ဝဒန္တိ ‘‘ဒေထာဝုသော သံဃဿ ကဟာပဏမ္ပိ အဍ္ဎမ္ပိ ပါဒမ္ပိ မာသကရူပမ္ပိ၊ ဘဝိဿတိ သံဃဿ ပရိက္ခာရေန ကရဏီယ’’န္တိ သဗ္ဗံ တာဝ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ယာဝ “ဣမာယ ပန ဝိနယသင်္ဂီတိယာ သတ္တ ဘိက္ခုသတာနိ အနူနာနိ အနဓိကာနိ အဟေသုံ၊ တသ္မာ အယံ ဒုတိယသင်္ဂီတိ သတ္တသတိကာတိ ဝုစ္စတီ’’တိ။

ဧဝံ တသ္မိံ စ သန္နိပါတေ ဒွါဒသ ဘိက္ခုသတသဟဿာနိ သန္နိပတိံသု အာယသ္မတာ ယသေန သမုဿာဟိတာ။ တေသံ မဇ္ဈေ အာယသ္မတာ ရေဝတေန ပုဋ္ဌေန သဗ္ဗကာမိတ္ထေရေန ဝိနယံ ဝိဿဇ္ဇေန္တေန တာနိ ဒသ ဝတ္ထူနိ ဝိနိစ္ဆိတာနိ၊ အဓိကရဏံ ဝူပသမိတံ။ အထ ထေရာ “ပုန ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယိဿာမာ”တိ တိပိဋကဓရေ ပတ္တပဋိသမ္ဘိဒေ သတ္တသတေ ဘိက္ခူ ဥစ္စိနိတွာ

Vesāliyaṁ Vālikārāme[1] sannipatitvā Mahākassapattherena saṅgāyitasadisameva sabbaṁ sāsanamalaṁ sodhetvā puna piṭakavasena nikāyavasena aṅgavasena dhammakkhandhavasena ca sabbaṁ dhammañca vinayañca saṅgāyiṁsu. Ayaṁ saṅgīti aṭṭhahi māsehi niṭṭhitā. Yā loke—

> Satehi sattahi katā, tena sattasatāti ca.
> Pubbe kataṁ upādāya, dutiyāti ca vuccatīti.

Sā panāyaṁ—

> Yehi therehi saṅgītā, saṅgīti tesu vissutā.
> Sabbakāmī ca Sāḷho ca, Revato Khujjasobhito.
>
> Yaso ca Sāṇasambhūto, ete saddhivihārikā.
> Therā Ānandatherassa, diṭṭhapubbā Tathāgataṁ.
>
> Sumano Vāsabhagāmī ca, ñeyyā saddhivihārikā.
> Dve ime Anuruddhassa, diṭṭhapubbā Tathāgataṁ.
>
> Dutiyo pana saṅgīto, yehi therehi saṅgaho.
> Sabbepi pannabhārā te, katakiccā anāsavāti.

Ayaṁ dutiyasaṅgīti.

Evamimaṁ dutiyasaṅgītiṁ saṅgāyitvā therā "uppajjissati nu kho anāgatepi sāsanassa evarūpaṁ abbudan"ti olokayamānā imaṁ addasaṁsu "ito vassasatassa upari aṭṭhārasame vasse Pāṭaliputte **Dhammāsoko** nāma rājā uppajjitvā sakalajambudīpe rajjaṁ kāressati, so Buddhasāsane pasīditvā mahantaṁ lābhasakkāraṁ pavattayissati, tato titthiyā lābhasakkāraṁ patthayamānā sāsane pabbajitvā sakaṁ sakaṁ diṭṭhiṁ paridīpessanti, evaṁ sāsane mahantaṁ abbudaṁ uppajjissatī"ti. Atha nesaṁ etadahosi "kiṁ nu kho mayaṁ etasmiṁ abbude uppanne sammukhā bhavissāma na bhavissāmā"ti. Atha te sabbeva tadā attano asammukhabhāvaṁ ñatvā "ko nu kho taṁ adhikaraṇaṁ vūpasametuṁ samattho bhavissatī"ti sakalaṁ manussalokaṁ chakāmāvacaradevalokañca olokentā na kañci disvā, Brahmaloke **Tissaṁ** nāma mahābrahmānaṁ

1. Vālukārāme (Sī)

ဝေသာလိယံ ဝါလိကာရာမေ[1] သန္နိပတိတွာ မဟာကဿပတ္ထေရေန သင်္ဂါယိတသဒိသမေဝ သဗ္ဗံ သာသနမလံ သောဓေတွာ ပုန ပိဋကဝသေန နိကာယဝသေန အင်္ဂဝသေန ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စ သဗ္ဗံ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယိံသု။ အယံ သင်္ဂီတိ အဋ္ဌဟိ မာသေဟိ နိဋ္ဌိတာ။ ယာ လောကေ—

> သတေဟိ သတ္တဟိ ကတာ၊ တေန သတ္တသတာတိ စ။
> ပုဗ္ဗေ ကတံ ဥပါဒါယ၊ ဒုတိယာတိ စ ဝုစ္စတီတိ။

သာ ပနာယံ—

> ယေဟိ ထေရေဟိ သင်္ဂီတာ၊ သင်္ဂီတိ တေသု ဝိဿုတာ။
> သဗ္ဗကာမီ စ သာဠှော စ၊ ရေဝတော ခုဇ္ဇသောဘိတော။
>
> ယသော စ သာဏသမ္ဘူတော၊ ဧတေ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ။
> ထေရာ အာနန္ဒထေရဿ၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ တထာဂတံ။
>
> သုမနော ဝါသဘဂါမီ စ၊ ဉေယျာ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ။
> ဒွေ ဣမေ အနုရုဒ္ဓဿ၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ တထာဂတံ။
>
> ဒုတိယော ပန သင်္ဂီတော၊ ယေဟိ ထေရေဟိ သင်္ဂဟော။
> သဗ္ဗေပိ ပန္နဘာရာ တေ၊ ကတကိစ္စာ အနာသဝါတိ။

အယံ ဒုတိယသင်္ဂီတိ။

ဧဝမိမံ ဒုတိယသင်္ဂီတိံ သင်္ဂါယိတွာ ထေရာ "ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ နု ခေါ အနာဂတေပိ သာသနဿ ဧဝရူပံ အဗ္ဗုဒ"န္တိ ဩလောကယမာနာ ဣမံ အဒ္ဒသံသု "ဣတော ဝဿသတဿ ဥပရိ အဋ္ဌာရသမေ ဝဿေ ပါဋလိပုတ္တေ **ဓမ္မာသောကော** နာမ ရာဇာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ရဇ္ဇံ ကာရေဿတိ၊ သော ဗုဒ္ဓသာသနေ ပသီဒိတွာ မဟန္တံ လာဘသက္ကာရံ ပဝတ္တယိဿတိ၊ တတော တိတ္ထိယာ လာဘသက္ကာရံ ပတ္ထယမာနာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သကံ သကံ ဒိဋ္ဌိံ ပရိဒီပေဿန္တိ၊ ဧဝံ သာသနေ မဟန္တံ အဗ္ဗုဒံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ"တိ။ အထ နေသံ ဧတဒဟောသိ "ကိံ နု ခေါ မယံ ဧတသ္မိံ အဗ္ဗုဒေ ဥပ္ပန္နေ သမ္မုခါ ဘဝိဿာမ န ဘဝိဿာမာ"တိ။ အထ တေ သဗ္ဗေဝ တဒါ အတ္တနော အသမ္မုခဘာဝံ ဉတွာ "ကော နု ခေါ တံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေတုံ သမတ္ထော ဘဝိဿတီ"တိ သကလံ မနုဿလောကံ ဆကာမာဝစရဒေဝလောကဉ္စ ဩလောကေန္တာ န ကဉ္စိ ဒိသွာ, ဗြဟ္မလောကေ **တိဿံ** နာမ မဟာဗြဟ္မာနံ

၁-ဝါလုကာရာမေ (သီ)

addasaṁsu parittāyukaṁ uparibrahmalokūpapattiyā bhāvitamaggaṁ, disvāna nesaṁ etadahosi—“sace mayaṁ etassa brahmuno manussaloke nibbattanatthāya ussāhaṁ kareyyāma, addhā esa Moggalibrāhmaṇassa gehe paṭisandhiṁ gahessati, tato ca mantehi palobhito nikkhamitvā pabbajissati, so evaṁ pabbajitvā sakalaṁ Buddhavacanaṁ uggahetvā adhigatapaṭisambhido hutvā titthiye madditvā taṁ adhikaraṇaṁ vinicchitvā sāsanaṁ paggaṇhissatī”ti.

Te brahmalokaṁ gantvā Tissaṁ mahābrahmānaṁ etadavocuṁ “ito vassasatassa upari aṭṭhārasame vasse sāsane mahantaṁ abbudaṁ uppajjissati, mayañca sakalaṁ manussalokaṁ chakāmāvacaradevalokañca olokayamānā kañci sāsanaṁ paggahetuṁ samatthaṁ adisvā brahmalokaṁ vicinantā bhavantameva addasāma, sādhu sappurisa manussaloke nibbattitvā Dasabalassa sāsanaṁ paggaṇhituṁ paṭiññaṁ dehī”ti.

Evaṁ vutte mahābrahmā “ahaṁ kira sāsane uppannaṁ abbudaṁ sodhetvā sāsanaṁ paggahetuṁ samattho bhavissāmī”ti haṭṭhapahaṭṭho udaggudaggo hutvā sādhūti paṭissuṇitvā paṭiññaṁ adāsi. Therā brahmaloke taṁ karaṇīyaṁ tīretvā puna paccāgamiṁsu.

Tena kho pana samayena Siggavatthero ca Caṇḍavajjitthero ca dvepi navakā honti daharabhikkhū Tipiṭakadharā pattapaṭisambhidā khīṇāsavā, te taṁ adhikaraṇaṁ na sampāpuṇiṁsu. Therā “tumhe āvuso amhākaṁ imasmiṁ adhikaraṇe no sahāyakā ahuvattha, tena vo idaṁ daṇḍakammaṁ hotu—Tisso nāma brahmā Moggalibrāhmaṇassa gehe paṭisandhiṁ gaṇhissati, taṁ tumhākaṁ eko nīharitvā pabbājetu, eko Buddhavacanaṁ uggaṇhāpetū”ti vatvā sabbepi yāvatāyukaṁ ṭhatvā—

Sabbakāmippabhutayo, tepi[1] therā mahiddhikā.
Aggikkhandhāva lokamhi, jalitvā parinibbutā.
Dutiyaṁ saṅgahaṁ katvā, visodhetvāna sāsanaṁ.
Anāgatepi katvāna, hetuṁ saddhammasuddhiyā.

1. Yepi (Ka)

အဒ္ဒသံသု ပရိတ္တာယုကံ ဥပရိဗြဟ္မလောကူပပတ္တိယာ ဘာဝိတမဂ္ဂံ၊ ဒိသွာန နေသံ ဧတဒဟောသိ—“သစေ မယံ ဧတဿ ဗြဟ္မုနော မနုဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ ဥဿာဟံ ကရေယျာမ၊ အဒ္ဓါ ဧသ မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဟေဿတိ၊ တတော စ မန္တေဟိ ပလောဘိတော နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇိဿတိ၊ သော ဧဝံ ပဗ္ဗဇိတွာ သကလံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဟေတွာ အဓိဂတပဋိသမ္ဘိဒေါ ဟုတွာ တိတ္ထိယေ မဒ္ဒိတွာ တံ အဓိကရဏံ ဝိနိစ္ဆိတွာ သာသနံ ပဂ္ဂဏှိဿတီ”တိ။

တေ ဗြဟ္မလောကံ ဂန္တွာ တိဿံ မဟာဗြဟ္မာနံ ဧတဒဝေါစုံ “ဣတော ဝဿသတဿ ဥပရိ အဋ္ဌာရသမေ ဝဿေ သာသနေ မဟန္တံ အဗ္ဗုဒံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ မယဉ္စ သကလံ မနုဿလောကံ ဆကာမာဝစရဒေဝလောကဉ္စ ဩလောကယမာနာ ကဉ္စိ သာသနံ ပဂ္ဂဟေတုံ သမတ္ထံ အဒိသွာ ဗြဟ္မလောကံ ဝိစိနန္တာ ဘဝန္တမေဝ အဒ္ဒသာမ၊ သာဓု သပ္ပုရိသ မနုဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဒသဗလဿ သာသနံ ပဂ္ဂဏှိတုံ ပဋိညံ ဒေဟီ”တိ။

ဧဝံ ဝုတ္တေ မဟာဗြဟ္မာ “အဟံ ကိရ သာသနေ ဥပ္ပန္နံ အဗ္ဗုဒံ သောဓေတွာ သာသနံ ပဂ္ဂဟေတုံ သမတ္ထော ဘဝိဿာမီ”တိ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော ဥဒဂ္ဂုဒဂ္ဂေါ ဟုတွာ သာဓူတိ ပဋိဿုဏိတွာ ပဋိညံ အဒါသိ။ ထေရာ ဗြဟ္မလောကေ တံ ကရဏီယံ တီရေတွာ ပုန ပစ္စာဂမိံသု။

တေန ခေါ ပန သမယေန သိဂ္ဂဝတ္ထေရော စ စဏ္ဍဝဇ္ဇိတ္ထေရော စ ဒွေပိ နဝကာ ဟောန္တိ ဒဟရဘိက္ခူ တိပိဋကဓရာ ပတ္တပဋိသမ္ဘိဒါ ခီဏာသဝါ၊ တေ တံ အဓိကရဏံ န သမ္ပာပုဏိံသု။ ထေရာ “တုမှေ အာဝုသော အမှာကံ ဣမသ္မိံ အဓိကရဏေ နော သဟာယကာ အဟုဝတ္ထ၊ တေန ဝေါ ဣဒံ ဒဏ္ဍကမ္မံ ဟောတု—တိဿော နာမ ဗြဟ္မာ မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိဿတိ၊ တံ တုမှာကံ ဧကော နီဟရိတွာ ပဗ္ဗာဇေတု၊ ဧကော ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှာပေတူ”တိ ဝတွာ သဗ္ဗေပိ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ—

သဗ္ဗကာမိပ္ပဘုတယော၊ တေပိ[1] ထေရာ မဟိဒ္ဓိကာ။
အဂ္ဂိက္ခန္ဓာဝ လောကမှိ၊ ဇလိတွာ ပရိနိဗ္ဗုတာ။
ဒုတိယံ သင်္ဂဟံ ကတွာ၊ ဝိသောဓေတွာန သာသနံ။
အနာဂတေပိ ကတွာန၊ ဟေတုံ သဒ္ဓမ္မသုဒ္ဓိယာ။

၁-ယေပိ (က)

Khīṇāsavā vasippattā, pabhinnapaṭisambhidā.
Aniccatāvasaṁ therā, tepi nāma upāgatā.
Evaṁ aniccataṁ jammiṁ, ñatvā durabhisambhavaṁ.
Taṁ pattuṁ vāyame dhīro, yaṁ niccaṁ amataṁ padanti.

Ettāvatā sabbākārena **dutiyasaṅgītivaṇṇanā** niṭṭhitā hoti.

Tatiyasaṅgītikathā

Tissopi kho **mahābrahmā** brahmalokato cavitvā Moggalibrāhmaṇassa gehe paṭisandhiṁ aggahisi, Siggavattheropi tassa paṭisandhiggahaṇato pabhuti satta vassāni brāhmaṇassa gehaṁ piṇḍāya pāvisi, ekadivasampi uḷuṅkamattaṁ vā yāguṁ kaṭacchumattaṁ vā bhattaṁ nālattha. Sattannaṁ pana vassānaṁ accayena ekadivasaṁ “aticchatha bhante”ti vacanamattaṁ alattha, taṁdivasameva brāhmaṇopi bahiddhā kiñci karaṇīyaṁ katvā āgacchanto paṭipathe theraṁ disvā “bho pabbajita amhākaṁ gehaṁ agamitthā”ti āha. Āma brāhmaṇa agamimhāti. Api kiñci labhitthāti. Āma brāhmaṇa labhimhāti. So gehaṁ gantvā pucchi “tassa pabbajitassa kiñci adatthā”ti. Na kiñci adamhāti. Brāhmaṇo dutiyadivase gharadvāreyeva nisīdi “ajja pabbajitaṁ musāvādena niggahessāmī”ti. Thero dutiyadivase brāhmaṇassa gharadvāraṁ sampatto. Brāhmaṇo theraṁ disvāva evamāha “tumhe hiyyo amhākaṁ gehe kiñci aladdhāyeva ‘labhimhā’ti avocuttha, vaṭṭati nu kho tumhākaṁ musāvādo”ti. Thero āha “mayaṁ brāhmaṇa tumhākaṁ gehe satta vassāni ‘aticchathā’ti vacanamattampi alabhitvā hiyyo ‘aticchathā’ti vacanamattaṁ labhimha, athetaṁ paṭisanthāraṁ upādāya evamavocumhā”ti.

Brāhmaṇo cintesi “ime paṭisanthāramattampi labhitvā ‘labhimhā’ti pasaṁsanti, aññaṁ kiñci khādanīyaṁ bhojanīyaṁ labhitvā kasmā na pasaṁsantī”ti pasīditvā attano atthāya paṭiyāditabhattato kaṭacchumattaṁ bhikkhaṁ tadupiyañca byañjanaṁ dāpetvā “imaṁ bhikkhaṁ sabbakālaṁ tumhe labhissathā”ti

ခီဏာသဝါ ဝသိပ္ပတ္တာ၊ ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒါ။
အနိစ္စတာဝသံ ထေရာ၊ တေပိ နာမ ဥပါဂတာ။
ဧဝံ အနိစ္စတံ ဇမ္မိံ၊ ဉတွာ ဒုရဘိသမ္ဘဝံ။
တံ ပတ္တုံ ဝါယမေ ဓီရော၊ ယံ နိစ္စံ အမတံ ပဒန္တိ။

ဧတ္တာဝတာ သဗ္ဗာကာရေန **ဒုတိယသင်္ဂီတိဝဏ္ဏနာ** နိဋ္ဌိတာ ဟောတိ။

တတိယသင်္ဂီတိကထာ

တိဿောပိ ခေါ **မဟာဗြဟ္မာ** ဗြဟ္မလောကတော စဝိတွာ မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ အဂ္ဂဟေသိ၊ သိဂ္ဂဝတ္ထေရောပိ တဿ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော ပဘုတိ သတ္တ ဝဿာနိ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ၊ ဧကဒိဝသမ္ပိ ဥဠုင်္ကမတ္တံ ဝါ ယာဂုံ ကဋစ္ဆုမတ္တံ ဝါ ဘတ္တံ နာလတ္ထ။ သတ္တန္နံ ပန ဝဿာနံ အစ္စယေန ဧကဒိဝသံ “အတိစ္ဆထ ဘန္တေ”တိ ဝစနမတ္တံ အလတ္ထ၊ တံဒိဝသမေဝ ဗြာဟ္မဏောပိ ဗဟိဒ္ဓါ ကိဉ္စိ ကရဏီယံ ကတွာ အာဂစ္ဆန္တော ပဋိပထေ ထေရံ ဒိသွာ “ဘော ပဗ္ဗဇိတ အမှာကံ ဂေဟံ အဂမိတ္ထာ”တိ အာဟ။ အာမ ဗြာဟ္မဏ အဂမိမှာတိ။ အပိ ကိဉ္စိ လဘိတ္ထာတိ။ အာမ ဗြာဟ္မဏ လဘိမှာတိ။ သော ဂေဟံ ဂန္တွာ ပုစ္ဆိ “တဿ ပဗ္ဗဇိတဿ ကိဉ္စိ အဒတ္ထာ”တိ။ န ကိဉ္စိ အဒမှာတိ။ ဗြာဟ္မဏော ဒုတိယဒိဝသေ ဃရဒွါရေယေဝ နိသီဒိ “အဇ္ဇ ပဗ္ဗဇိတံ မုသာဝါဒေန နိဂ္ဂဟေဿာမီ”တိ။ ထေရော ဒုတိယဒိဝသေ ဗြာဟ္မဏဿ ဃရဒွါရံ သမ္ပတ္တော။ ဗြာဟ္မဏော ထေရံ ဒိသွာဝ ဧဝမာဟ “တုမှေ ဟိယျော အမှာကံ ဂေဟေ ကိဉ္စိ အလဒ္ဓါယေဝ ‘လဘိမှာ’တိ အဝေါစုတ္ထ၊ ဝဋ္ဋတိ နု ခေါ တုမှာကံ မုသာဝါဒေါ”တိ။ ထေရော အာဟ “မယံ ဗြာဟ္မဏ တုမှာကံ ဂေဟေ သတ္တ ဝဿာနိ ‘အတိစ္ဆထာ’တိ ဝစနမတ္တမ္ပိ အလဘိတွာ ဟိယျော ‘အတိစ္ဆထာ’တိ ဝစနမတ္တံ လဘိမှ၊ အထေတံ ပဋိသန္ထာရံ ဥပါဒါယ ဧဝမဝေါစုမှာ”တိ။

ဗြာဟ္မဏော စိန္တေသိ “ဣမေ ပဋိသန္ထာရမတ္တမ္ပိ လဘိတွာ ‘လဘိမှာ’တိ ပသံသန္တိ၊ အညံ ကိဉ္စိ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ လဘိတွာ ကသ္မာ န ပသံသန္တီ”တိ ပသီဒိတွာ အတ္တနော အတ္ထာယ ပဋိယာဒိတဘတ္တတော ကဋစ္ဆုမတ္တံ ဘိက္ခံ တဒုပိယဉ္စ ဗျဉ္ဇနံ ဒါပေတွာ “ဣမံ ဘိက္ခံ သဗ္ဗကာလံ တုမှေ လဘိဿထာ”တိ

āha. So punadivasato pabhuti upasaṅkamantassa therassa upasamaṁ disvā bhiyyoso mattāya pasīditvā theraṁ niccakālaṁ attano ghare bhattavissaggakaraṇatthāya yāci. Thero adhivāsetvā divase divase bhattakiccaṁ katvā gacchanto thokaṁ thokaṁ Buddhavacanaṁ kathetvā gacchati. Sopi kho māṇavako soḷasavassuddesikoyeva tiṇṇaṁ vedānaṁ pāragū ahosi. Brahmalokato āgatasuddhasattassa āsane vā sayane vā añño koci nisajjitā vā nipajjitā vā natthi. So yadā ācariyagharaṁ gacchati, tadāssa mañcapīṭhaṁ setena vatthena paṭicchādetvā laggetvā ṭhapenti. Thero cintesi "samayo dāni māṇavakaṁ pabbājetuṁ, cirañca me idhāgacchantassa, na ca kāci māṇavakena saddhiṁ kathā uppajjati, handa dāni iminā upāyena pallaṅkaṁ nissāya uppajjissatī"ti gehaṁ gantvā yathā tasmiṁ gehe ṭhapetvā māṇavakassa pallaṅkaṁ aññaṁ na kiñci āsanaṁ dissati, tathā adhiṭṭhāsi. Brāhmaṇassa gehajano theraṁ disvā aññaṁ kiñci āsanaṁ apassanto māṇavakassa pallaṅkaṁ attharitvā therassa adāsi. Nisīdi thero pallaṅke. Māṇavakopi kho taṅkhaṇaññeva ācariyagharā āgamma theraṁ attano pallaṅke nisinnaṁ disvā kupito anattamano "ko mama pallaṅkaṁ samaṇassa paññapesī"ti āha.

Thero bhattakiccaṁ katvā vūpasante māṇavakassa caṇḍikkabhāve evamāha "kiṁ pana tvaṁ māṇavaka kiñci mantaṁ jānāsī"ti. Māṇavako "bho pabbajita mayi dāni mante ajānante aññe ke jānissantī"ti vatvā theraṁ pucchi "tumhe pana mantaṁ jānāthā"ti. Puccha māṇavaka, pucchitvā sakkā jānituntі. Atha kho māṇavako tīsu vedesu sanighaṇḍukeṭubhesu sākkharappabhedesu itihāsapañcamesu yāni yāni gaṇṭhiṭṭhānāni, yesaṁ yesaṁ nayaṁ neva attanā passati, nāpissa ācariyo addasa, tesu tesu theraṁ pucchi. Thero pakatiyāpi tiṇṇaṁ vedānaṁ pāragū, idāni pana paṭisambhidāppatto, tenassa natthi tesaṁ pañhānaṁ vissajjane bhāroti tāvadeva te pañhe vissajjetvā māṇavakaṁ āha "māṇavaka ahaṁ tayā bahuṁ pucchito, ahampi dāni taṁ ekaṁ pañhaṁ pucchāmi, byākarissasi me"ti. Āma bho pabbajita puccha, byākarissāmīti. Thero **Cittayamake** imaṁ pañhaṁ pucchi—

အာဟ။ သော ပုနဒိဝသတော ပဘုတိ ဥပသင်္ကမန္တဿ ထေရဿ ဥပသမံ ဒိသွာ ဘိယျောသော မတ္တာယ ပသီဒိတွာ ထေရံ နိစ္စကာလံ အတ္တနော ဃရေ ဘတ္တဝိဿဂ္ဂကရဏတ္ထာယ ယာစိ။ ထေရော အဓိဝါသေတွာ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ ဂစ္ဆန္တော ထောကံ ထောကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ကထေတွာ ဂစ္ဆတိ။ သောပိ ခေါ မာဏဝကော သောဠသဝဿုဒ္ဒေသိကောယေဝ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ အဟောသိ။ ဗြဟ္မလောကတော အာဂတသုဒ္ဓသတ္တဿ အာသနေ ဝါ သယနေ ဝါ အညော ကောစိ နိသဇ္ဇိတာ ဝါ နိပဇ္ဇိတာ ဝါ နတ္ထိ။ သော ယဒါ အာစရိယဃရံ ဂစ္ဆတိ၊ တဒါဿ မဉ္စပီဌံ သေတေန ဝတ္ထေန ပဋိစ္ဆာဒေတွာ လဂ္ဂေတွာ ဌပေန္တိ။ ထေရော စိန္တေသိ "သမယော ဒါနိ မာဏဝကံ ပဗ္ဗာဇေတုံ၊ စိရဉ္စ မေ ဣဓာဂစ္ဆန္တဿ၊ န စ ကာစိ မာဏဝကေန သဒ္ဓိံ ကထာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဟန္ဒ ဒါနိ ဣမိနာ ဥပါယေန ပလ္လင်္ကံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ"တိ ဂေဟံ ဂန္တွာ ယထာ တသ္မိံ ဂေဟေ ဌပေတွာ မာဏဝကဿ ပလ္လင်္ကံ အညံ န ကိဉ္စိ အာသနံ ဒိဿတိ၊ တထာ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟဇနော ထေရံ ဒိသွာ အညံ ကိဉ္စိ အာသနံ အပဿန္တော မာဏဝကဿ ပလ္လင်္ကံ အတ္ထရိတွာ ထေရဿ အဒါသိ။ နိသီဒိ ထေရော ပလ္လင်္ကေ။ မာဏဝကောပိ ခေါ တင်္ခဏညေဝ အာစရိယဃရာ အာဂမ္မ ထေရံ အတ္တနော ပလ္လင်္ကေ နိသိန္နံ ဒိသွာ ကုပိတော အနတ္တမနော "ကော မမ ပလ္လင်္ကံ သမဏဿ ပညပေသီ"တိ အာဟ။

ထေရော ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ ဝူပသန္တေ မာဏဝကဿ စဏ္ဍိက္ကဘာဝေ ဧဝမာဟ "ကိံ ပန တွံ မာဏဝက ကိဉ္စိ မန္တံ ဇာနာသီ"တိ။ မာဏဝကော "ဘော ပဗ္ဗဇိတ မယိ ဒါနိ မန္တေ အဇာနန္တေ အညေ ကေ ဇာနိဿန္တီ"တိ ဝတွာ ထေရံ ပုစ္ဆိ "တုမှေ ပန မန္တံ ဇာနာထာ"တိ။ ပုစ္ဆ မာဏဝက၊ ပုစ္ဆိတွာ သက္ကာ ဇာနိတုန္တိ။ အထ ခေါ မာဏဝကော တီသု ဝေဒေသု သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘေသု သာက္ခရပ္ပဘေဒေသု ဣတိဟာသပဉ္စမေသု ယာနိ ယာနိ ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနာနိ၊ ယေသံ ယေသံ နယံ နေဝ အတ္တနာ ပဿတိ၊ နာပိဿ အာစရိယော အဒ္ဒသ၊ တေသု တေသု ထေရံ ပုစ္ဆိ။ ထေရော ပကတိယာပိ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ၊ ဣဒါနိ ပန ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တော၊ တေနဿ နတ္ထိ တေသံ ပဉှာနံ ဝိဿဇ္ဇနေ ဘာရောတိ တာဝဒေဝ တေ ပဉှေ ဝိဿဇ္ဇေတွာ မာဏဝကံ အာဟ "မာဏဝက အဟံ တယာ ဗဟုံ ပုစ္ဆိတော၊ အဟမ္ပိ ဒါနိ တံ ဧကံ ပဉှံ ပုစ္ဆာမိ၊ ဗျာကရိဿသိ မေ"တိ။ အာမ ဘော ပဗ္ဗဇိတ ပုစ္ဆ, ဗျာကရိဿာမီတိ။ ထေရော **စိတ္တယမကေ** ဣမံ ပဉှံ ပုစ္ဆိ—

“Yassa cittaṁ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaṁ nirujjhissati nuppajjissati. Yassa vā pana cittaṁ nirujjhissati nuppajjissati, tassa cittaṁ uppajjati na nirujjhatī”ti.

Māṇavo uddhaṁ vā adho vā harituṁ asakkonto “kiṁ nāma bho pabbajita idan”ti āha. Buddhamanto nāmāyaṁ māṇavāti. Sakkā panāyaṁ bho mayhampi dātunti. Sakkā māṇava amhehi gahitapabbajjaṁ gaṇhantassa dātunti. Tato māṇavo mātāpitaro upasaṅkamitvā āha “ayaṁ pabbajito Buddhamantaṁ nama jānāti, na ca attano santike apabbajitassa deti, ahaṁ etassa santike pabbajitvā mantaṁ uggaṇhissāmī”ti.

Athassa mātāpitaro pabbajitvāpi no putto mante gaṇhatu, gahetvā puna āgamissatīti maññamānā “uggaṇha puttā”ti anujāniṁsu. Thero dārakaṁ pabbājetvā dvattiṁsākārakammaṭṭhānaṁ tāva ācikkhi. So tattha parikammaṁ karonto nacirasseva sotāpattiphale patiṭṭhahi. Tato thero cintesi “sāmaṇero sotāpattiphale patiṭṭhito, abhabbo dāni sāsanato nivattituṁ, sace panassāhaṁ kammaṭṭhānaṁ vaḍḍhetvā katheyyaṁ, arahattaṁ pāpuṇeyya, appossukko bhaveyya Buddhavacanaṁ gahetuṁ, samayo dāni naṁ Caṇḍavajjittherassa santikaṁ pesetun”ti. Tato āha “ehi tvaṁ sāmaṇera therassa santikaṁ gantvā Buddhavacanaṁ uggaṇha, mama vacanena tañca ārogyaṁ puccha, evañca vadehi ‘upajjhāyo maṁ bhante tumhākaṁ santikaṁ pahiṇī’ti, ‘ko nāma te upajjhāyo’ti ca vutte ‘Siggavatthero nāma bhante’ti vadeyyāsi, ‘ahaṁ ko nāmā’ti vutte evaṁ vadeyyāsā’ ‘mama upajjhāyo bhante tumhākaṁ nāmaṁ jānātī’ti”.

“Evaṁ bhante”ti kho Tisso sāmaṇero theraṁ abhivādetvā padakkhiṇaṁ katvā anupubbena Caṇḍavajjittherassa santikaṁ gantvā vanditvā ekamantaṁ aṭṭhāsi. Thero sāmaṇeraṁ pucchi “kuto āgatosī”ti. Upajjhāyo maṁ bhante tumhākaṁ santikaṁ pahiṇīti. Ko nāma te upajjhāyoti. Siggavatthero nāma bhanteti. Ahaṁ ko nāmāti. Mama upajjhāyo bhante tumhākaṁ nāmaṁ jānātīti. Pattacīvaraṁ dāni paṭisāmehīti. “Sādhu bhante”ti sāmaṇero pattacīvaraṁ paṭisāmetvā punadivase pariveṇaṁ sammajjitvā udakadantaponaṁ upaṭṭhāpesi. Thero tassa sammajjitaṭṭhānaṁ puna

“ယဿ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ န နိရုဇ္ဈတိ၊ တဿ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈိဿတိ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ။ ယဿ ဝါ ပန စိတ္တံ နိရုဇ္ဈိဿတိ နုပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ တဿ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ န နိရုဇ္ဈတီ”တိ။

မာဏဝေါ ဥဒ္ဓံ ဝါ အဓော ဝါ ဟရိတုံ အသက္ကောန္တော “ကိံ နာမ ဘော ပဗ္ဗဇိတ ဣဒ”န္တိ အာဟ။ ဗုဒ္ဓမန္တော နာမာယံ မာဏဝါတိ။ သက္ကာ ပနာယံ ဘော မယှမ္ပိ ဒါတုန္တိ။ သက္ကာ မာဏဝ အမှေဟိ ဂဟိတပဗ္ဗဇ္ဇံ ဂဏှန္တဿ ဒါတုန္တိ။ တတော မာဏဝေါ မာတာပိတရော ဥပသင်္ကမိတွာ အာဟ “အယံ ပဗ္ဗဇိတော ဗုဒ္ဓမန္တံ နာမ ဇာနာတိ၊ န စ အတ္တနော သန္တိကေ အပဗ္ဗဇိတဿ ဒေတိ၊ အဟံ ဧတဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ မန္တံ ဥဂ္ဂဏှိဿာမီ”တိ။

အထဿ မာတာပိတရော ပဗ္ဗဇိတွာပိ နော ပုတ္တော မန္တေ ဂဏှာတု၊ ဂဟေတွာ ပုန အာဂမိဿတီတိ မညမာနာ “ဥဂ္ဂဏှ ပုတ္တာ”တိ အနုဇာနိံသု။ ထေရော ဒါရကံ ပဗ္ဗာဇေတွာ ဒွတ္တိံသာကာရကမ္မဋ္ဌာနံ တာဝ အာစိက္ခိ။ သော တတ္ထ ပရိကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ တတော ထေရော စိန္တေသိ “သာမဏေရော သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌိတော၊ အဘဗ္ဗော ဒါနိ သာသနတော နိဝတ္တိတုံ၊ သစေ ပနဿာဟံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝဍ္ဎေတွာ ကထေယျံ၊ အရဟတ္တံ ပါပုဏေယျ၊ အပ္ပောဿုက္ကော ဘဝေယျ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဂဟေတုံ၊ သမယော ဒါနိ နံ စဏ္ဍဝဇ္ဇိတ္ထေရဿ သန္တိကံ ပေသေတု”န္တိ။ တတော အာဟ “ဧဟိ တွံ သာမဏေရ ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှ၊ မမ ဝစနေန တဉ္စ အာရောဂျံ ပုစ္ဆ၊ ဧဝဉ္စ ဝဒေဟိ ‘ဥပဇ္ဈာယော မံ ဘန္တေ တုမှာကံ သန္တိကံ ပဟိဏီ’တိ၊ ‘ကော နာမ တေ ဥပဇ္ဈာယော’တိ စ ဝုတ္တေ ‘သိဂ္ဂဝတ္ထေရော နာမ ဘန္တေ’တိ ဝဒေယျာသိ၊ ‘အဟံ ကော နာမာ’တိ ဝုတ္တေ ဧဝံ ဝဒေယျာသိ’ ‘မမ ဥပဇ္ဈာယော ဘန္တေ တုမှာကံ နာမံ ဇာနာတီ’တိ”။

“ဧဝံ ဘန္တေ”တိ ခေါ တိဿော သာမဏေရော ထေရံ အဘိဝါဒေတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ အနုပုဗ္ဗေန စဏ္ဍဝဇ္ဇိတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ။ ထေရော သာမဏေရံ ပုစ္ဆိ “ကုတော အာဂတောသီ”တိ။ ဥပဇ္ဈာယော မံ ဘန္တေ တုမှာကံ သန္တိကံ ပဟိဏီတိ။ ကော နာမ တေ ဥပဇ္ဈာယောတိ။ သိဂ္ဂဝတ္ထေရော နာမ ဘန္တေတိ။ အဟံ ကော နာမာတိ။ မမ ဥပဇ္ဈာယော ဘန္တေ တုမှာကံ နာမံ ဇာနာတီတိ။ ပတ္တစီဝရံ ဒါနိ ပဋိသာမေဟီတိ။ “သာဓု ဘန္တေ”တိ သာမဏေရော ပတ္တစီဝရံ ပဋိသာမေတွာ ပုနဒိဝသေ ပရိဝေဏံ သမ္မဇ္ဇိတွာ ဥဒကဒန္တပေါနံ ဥပဋ္ဌာပေသိ။ ထေရော တဿ သမ္မဇ္ဇိတဋ္ဌာနံ ပုန

sammajji, taṁ udakaṁ chaḍḍetvā aññaṁ udakaṁ āhari, tañca dantakaṭṭhaṁ apanetvā aññaṁ dantakaṭṭhaṁ gaṇhi, evaṁ satta divasāni katvā sattame divase puna pucchi. Sāmaṇero punapi pubbe kathitasadisameva kathesi. Thero "so vatāyaṁ[1] brāhmaṇo"ti sañjānitvā "kimatthaṁ āgatosī"ti āha. Buddhavacanaṁ uggaṇhatthāya bhanteti. Thero "uggaṇha dāni sāmaṇerā"ti vatvā puna divasato pabhuti Buddhavacanaṁ paṭṭhapesi. Tisso sāmaṇerova hutvā ṭhapetvā Vinayapiṭakaṁ sabbaṁ Buddhavacanaṁ uggaṇhi saddhiṁ Aṭṭhakathāya, upasampannakāle pana avassikova samāno Tipiṭakadharo ahosi. Ācariyupajjhāyā Moggaliputtatissattherassa hatthe sakalaṁ Buddhavacanaṁ patiṭṭhāpetvā yāvatāyukaṁ ṭhatvā parinibbāyiṁsu. Moggaliputtatissattheropi aparena samayena kammaṭṭhānaṁ vaḍḍhetvā arahattappatto bahūnaṁ dhammavinayaṁ vācesi.

Tena kho pana samayena Bindusārassa rañño ekasataputtā ahesuṁ. Te sabbe asoko attanā saddhiṁ ekamātikaṁ Tissakumāraṁ ṭhapetvā ghātesi, ghātento ca cattāri vassāni anabhisittova rajjaṁ kāretvā catunnaṁ vassānaṁ accayena Tathāgatassa parinibbānato dvinnaṁ vassasatānaṁ upari aṭṭhārasame vasse sakalajambudīpe ekarajjābhisekaṁ pāpuṇi. Abhisekānubhāvena cassa imā rājiddhiyo āgatā—mahāpathaviyā heṭṭhā yojanappamāṇe āṇā pavattati, tathā upari ākāse. Anotattadahato aṭṭhahi kājehi soḷasa pānīyaghaṭe divase divase devatā āharanti, yato sāsane uppannasaddho hutvā aṭṭha ghaṭe bhikkhusaṁghassa adāsi, dve ghaṭe saṭṭhimattānaṁ Tipiṭakadharabhikkhūnaṁ, dve ghaṭe aggamahesiyā asandhimittāya, cattāro ghaṭe attanā paribhuñji. Devatā-eva Himavante nāgalatādantakaṭṭhaṁ nāma atthi siniddhaṁ mudukaṁ rasavantaṁ, taṁ divase divase āharanti, yena rañño ca mahesiyā ca soḷasannañca nāṭakitthisahassānaṁ saṭṭhimattānañca bhikkhusahassānaṁ devasikaṁ dantaponakiccaṁ nippajjati. Devasikameva cassa devatā agadāmalakaṁ agadaharītakaṁ suvaṇṇavaṇṇañca gandharasasampannaṁ ambapakkaṁ āharanti. Tathā Chaddantadahato pañcavaṇṇanivāsanapāvuraṇaṁ pītakavaṇṇahatthapuñchanapaṭakaṁ dibbañca pānakaṁ āharanti. Devasikameva panassa

1. Suvaco vatāyaṁ (Syā)

သမ္မဇ္ဇိ၊ တံ ဥဒကံ ဆဍ္ဍေတွာ အညံ ဥဒကံ အာဟရိ၊ တဉ္စ ဒန္တကဋ္ဌံ အပနေတွာ အညံ ဒန္တကဋ္ဌံ ဂဏှိ၊ ဧဝံ သတ္တ ဒိဝသာနိ ကတွာ သတ္တမေ ဒိဝသေ ပုန ပုစ္ဆိ။ သာမဏေရော ပုနပိ ပုဗ္ဗေ ကထိတသဒိသမေဝ ကထေသိ။ ထေရော "သော ဝတာယံ[၁] ဗြာဟ္မဏော"တိ သဉ္ဇာနိတွာ "ကိမတ္ထံ အာဂတောသီ"တိ အာဟ။ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှတ္ထာယ ဘန္တေတိ။ ထေရော "ဥဂ္ဂဏှ ဒါနိ သာမဏေရာ"တိ ဝတွာ ပုန ဒိဝသတော ပဘုတိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပဋ္ဌပေသိ။ တိဿော သာမဏေရောဝ ဟုတွာ ဌပေတွာ ဝိနယပိဋကံ သဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှိ သဒ္ဓိံ အဋ္ဌကထာယ၊ ဥပသမ္ပန္နကာလေ ပန အဝဿိကောဝ သမာနော တိပိဋကဓရော အဟောသိ။ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ ဟတ္ထေ သကလံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိံသု။ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရောပိ အပရေန သမယေန ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တပ္ပတ္တော ဗဟူနံ ဓမ္မဝိနယံ ဝါစေသိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန ဗိန္ဒုသာရဿ ရညော ဧကသတပုတ္တာ အဟေသုံ။ တေ သဗ္ဗေ အသောကော အတ္တနာ သဒ္ဓိံ ဧကမာတိကံ တိဿကုမာရံ ဌပေတွာ ဃာတေသိ၊ ဃာတေန္တော စ စတ္တာရိ ဝဿာနိ အနဘိသိတ္တောဝ ရဇ္ဇံ ကာရေတွာ စတုန္နံ ဝဿာနံ အစ္စယေန တထာဂတဿ ပရိနိဗ္ဗာနတော ဒွိန္နံ ဝဿသတာနံ ဥပရိ အဋ္ဌာရသမေ ဝဿေ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဧကရဇ္ဇာဘိသေကံ ပါပုဏိ။ အဘိသေကာနုဘာဝေန စဿ ဣမာ ရာဇိဒ္ဓိယော အာဂတာ—မဟာပထဝိယာ ဟေဋ္ဌာ ယောဇနပ္ပမာဏေ အာဏာ ပဝတ္တတိ၊ တထာ ဥပရိ အာကာသေ။ အနောတတ္တဒဟတော အဋ္ဌဟိ ကာဇေဟိ သောဠသ ပါနီယဃဋေ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဒေဝတာ အာဟရန္တိ၊ ယတော သာသနေ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေါ ဟုတွာ အဋ္ဌ ဃဋေ ဘိက္ခုသံဃဿ အဒါသိ၊ ဒွေ ဃဋေ သဋ္ဌိမတ္တာနံ တိပိဋကဓရဘိက္ခူနံ၊ ဒွေ ဃဋေ အဂ္ဂမဟေသိယာ အသန္ဓိမိတ္တာယ၊ စတ္တာရော ဃဋေ အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇိ။ ဒေဝတာဝ ဟိမဝန္တေ နာဂလတာဒန္တကဋ္ဌံ နာမ အတ္ထိ သိနိဒ္ဓံ မုဒုကံ ရသဝန္တံ, တံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ အာဟရန္တိ၊ ယေန ရညော စ မဟေသိယာ စ သောဠသန္နဉ္စ နာဋကိတ္ထိသဟဿာနံ သဋ္ဌိမတ္တာနဉ္စ ဘိက္ခုသဟဿာနံ ဒေဝသိကံ ဒန္တပေါနကိစ္စံ နိပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒေဝသိကမေဝ စဿ ဒေဝတာ အဂဒါမလကံ အဂဒဟရီတကံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဉ္စ ဂန္ဓရသသမ္ပန္နံ အမ္ဗပက္ကံ အာဟရန္တိ။ တထာ ဆဒ္ဒန္တဒဟတော ပဉ္စဝဏ္ဏနိဝါသနပါဝုရဏံ ပီတကဝဏ္ဏဟတ္ထပုဉ္ဆနပဋကံ ဒိဗ္ဗဉ္စ ပါနကံ အာဟရန္တိ။ ဒေဝသိကမေဝ ပနဿ

၁-သုဝစော ဝတာယံ (သျာ)

nhānagandhaṁ anuvilepanagandhaṁ pārupanatthāya asuttamayikaṁ sumanapupphapaṭaṁ mahārahañca añjanaṁ nāgabhavanato nāgarājāno āharanti. Chaddantadaheva uṭṭhitassa sālino nava vāhasahassāni divase divase sukā āharanti. Mūsikā nitthusakaṇe karonti, ekopi khaṇḍataṇḍulo na hoti. Rañño sabbaṭṭhānesu ayameva taṇḍulo paribhogaṁ gacchati. Madhumakkhikā madhuṁ karonti. Kammārasālāsu acchā kūṭaṁ paharanti. Karavīkasakuṇā āgantvā madhurassaraṁ vikūjantā rañño balikammaṁ karonti.

Imāhi iddhīhi samannāgato rājā ekadivasaṁ suvaṇṇasaṅkhalikabandhanaṁ pesetvā catunnaṁ Buddhānaṁ adhigatarūpadassanaṁ kappāyukaṁ Kāḷaṁ nāma nāgarājānaṁ ānayitvā setacchattassa heṭṭhā mahārahe pallaṅke nisīdāpetvā anekasatavaṇṇehi jalaja thalajapupphehi suvaṇṇapupphehi ca pūjaṁ katvā sabbālaṅkārapaṭimaṇḍitehi soḷasahi nāṭakitthisahassehi samantato parikkhipitvā “anantañāṇassa tāva me saddhammavaracakkavattino Sammāsambuddhassa rūpaṁ imesaṁ akkhīnaṁ āpāthaṁ karohī”ti vatvā tena nimmitaṁ sakalasarīravippakiṇṇapuññappabhāvanibbattāsītānubyañjana paṭimaṇḍita dvattiṁsamahāpurisalakkhaṇasassirīkatāya vikasitakamaluppalapuṇḍarīkapaṭimaṇḍitamiva salilatalaṁ tārāgaṇarasmijālavisadavipphuritasobhāsamujjalitamiva gaganatalaṁ nīla pīta lohitādibhedavicitravaṇṇaraṁsi vinaddhabyāmappabhā parikkhepa vilāsitāya sañjhāppabhānurāga-indadhanuvijjulatāparikkhittamiva kanakagirisikharaṁ nānāvirāgavimalaketumālāsamujjalitacārumatthakasobhaṁ nayanarasāyatanamiva brahmadevamanujanāgayakkhagaṇānaṁ Buddharūpaṁ passanto satta divasāni akkhipūjaṁ nāma akāsi.

Rājā kira abhisekaṁ pāpuṇitvā tīṇiyeva saṁvaccharāni bāhirakapāsaṇḍaṁ pariggaṇhi, catutthe saṁvacchare Buddhasāsane pasīdi. Tassa kira pitā Bindusāro brāhmaṇabhatto ahosi. So brāhmaṇānañca brāhmaṇajātiyapāsaṇḍānañca paṇḍaraṅgaparibbājakādīnaṁ saṭṭhisahassamattānaṁ niccabhattaṁ paṭṭhapesi. Asokopi pitarā pavattitaṁ dānaṁ attano antepure tatheva dadamāno ekadivasaṁ sīhapañjare ṭhito te upasamaparibāhirena ācārena bhuñjamāne asaṁyatindriye avinīta-iriyāpathe disvā cintesi “īdisaṁ dānaṁ upaparikkhitvā yuttaṭṭhāne dātuṁ vaṭṭatī”ti. Evaṁ cintetvā amacce āha “gacchatha bhaṇe attano attano

နှာနဂန္ဓံ အနုဝိလေပနဂန္ဓံ ပါရုပနတ္ထာယ အသုတ္တမယိကံ သုမနပုပ္ဖပဋံ မဟာရဟဉ္စ အဉ္ဇနံ နာဂဘဝနတော နာဂရာဇာနော အာဟရန္တိ။ ဆဒ္ဒန္တဒဟေဝ ဥဋ္ဌိတဿ သာလိနော နဝ ဝါဟသဟဿာနိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ သုကာ အာဟရန္တိ။ မူသိကာ နိတ္ထုသကဏေ ကရောန္တိ၊ ဧကောပိ ခဏ္ဍတဏ္ဍုလော န ဟောတိ။ ရညော သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု အယမေဝ တဏ္ဍုလော ပရိဘောဂံ ဂစ္ဆတိ။ မဓုမက္ခိကာ မဓုံ ကရောန္တိ။ ကမ္မာရသာလာသု အစ္ဆာ ကူဋံ ပဟရန္တိ။ ကရဝီကသကုဏာ အာဂန္တွာ မဓုရဿရံ ဝိကူဇန္တာ ရညော ဗလိကမ္မံ ကရောန္တိ။

ဣမာဟိ ဣဒ္ဓီဟိ သမန္နာဂတော ရာဇာ ဧကဒိဝသံ သုဝဏ္ဏသင်္ခလိကဗန္ဓနံ ပေသေတွာ စတုန္နံ ဗုဒ္ဓါနံ အဓိဂတရူပဒဿနံ ကပ္ပါယုကံ ကာဠံ နာမ နာဂရာဇာနံ အာနယိတွာ သေတစ္ဆတ္တဿ ဟေဋ္ဌာ မဟာရဟေ ပလ္လင်္ကေ နိသီဒါပေတွာ အနေကသတဝဏ္ဏေဟိ ဇလဇ ထလဇပုပ္ဖေဟိ သုဝဏ္ဏပုပ္ဖေဟိ စ ပူဇံ ကတွာ သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတေဟိ သောဠသဟိ နာဋကိတ္ထိသဟဿေဟိ သမန္တတော ပရိက္ခိပိတွာ “အနန္တဉာဏဿ တာဝ မေ သဒ္ဓမ္မဝရစက္ကဝတ္တိနော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ရူပံ ဣမေသံ အက္ခီနံ အာပါထံ ကရောဟီ”တိ ဝတွာ တေန နိမ္မိတံ သကလသရီရဝိပ္ပကိဏ္ဏပုညပ္ပဘာဝနိဗ္ဗတ္တာသီတာနုဗျဉ္ဇနပဋိမဏ္ဍိတ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏသဿိရီကတာယ ဝိကသိတကမလုပ္ပလပုဏ္ဍရီကပဋိမဏ္ဍိတမိဝ သလိလတလံ တာရာဂဏရသ္မိဇာလဝိသဒဝိပ္ဖုရိတသောဘာသမုဇ္ဇလိတမိဝ ဂဂနတလံ နီလပီတလောဟိတာဒိဘေဒဝိစိတြဝဏ္ဏရံသိဝိနဒ္ဓဗျာမပ္ပဘာပရိက္ခေပဝိလာသိတာယ သဉ္ဈာပ္ပဘာနုရာဂဣန္ဒဓနုဝိဇ္ဇုလတာပရိက္ခိတ္တမိဝ ကနကဂိရိသိခရံ နာနာဝိရာဂဝိမလကေတုမာလာသမုဇ္ဇလိတစာရုမတ္ထကသောဘံ နယနရသာယတနမိဝ ဗြဟ္မဒေဝမနုဇနာဂယက္ခဂဏာနံ ဗုဒ္ဓရူပံ ပဿန္တော သတ္တ ဒိဝသာနိ အက္ခိပူဇံ နာမ အကာသိ။

ရာဇာ ကိရ အဘိသေကံ ပါပုဏိတွာ တီဏိယေဝ သံဝစ္ဆရာနိ ဗာဟိရကပါသဏ္ဍံ ပရိဂ္ဂဏှိ၊ စတုတ္ထေ သံဝစ္ဆရေ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပသီဒိ။ တဿ ကိရ ပိတာ ဗိန္ဒုသာရော ဗြာဟ္မဏဘတ္တော အဟောသိ။ သော ဗြာဟ္မဏာနဉ္စ ဗြာဟ္မဏဇာတိယပါသဏ္ဍာနဉ္စ ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗာဇကာဒီနံ သဋ္ဌိသဟဿမတ္တာနံ နိစ္စဘတ္တံ ပဋ္ဌပေသိ။ အသောကောပိ ပိတရာ ပဝတ္တိတံ ဒါနံ အတ္တနော အန္တေပုရေ တထေဝ ဒဒမာနော ဧကဒိဝသံ သီဟပဉ္ဇရေ ဌိတော တေ ဥပသမပရိဗာဟိရေန အာစာရေန ဘုဉ္ဇမာနေ အသံယတိန္ဒြိယေ အဝိနီတဣရိယာပထေ ဒိသွာ စိန္တေသိ “ဤဒိသံ ဒါနံ ဥပပရိက္ခိတွာ ယုတ္တဋ္ဌာနေ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ။ ဧဝံ စိန္တေတွာ အမစ္စေ အာဟ “ဂစ္ဆထ ဘဏေ အတ္တနော အတ္တနော

sādhusammate samaṇabrāhmaṇe antepuraṁ atiharatha, dānaṁ dassāmā”ti. Amaccā “sādhu devā”ti rañño paṭissuṇitvā te te paṇḍaraṅgaparibbājakājīvakaniganṭhādayo ānetvā “ime mahārāja amhākaṁ arahanto”ti āhaṁsu.

Atha rājā antepure uccāvacāni āsanāni paññapetvā “āgacchantū”ti vatvā āgatāgate āha “attano attano patirūpe āsane nisīdathā”ti. Tesu ekacce bhaddapīṭhakesu, ekacce phalakapīṭhakesu nisīdiṁsu. Te disvā rājā “natthi nesaṁ anto sāro”ti ñatvā tesaṁ anurūpaṁ khādanīyaṁ bhojanīyaṁ datvā uyyojesi.

Evaṁ gacchante kāle ekadivasaṁ rājā sīhapañjare ṭhito addasa Nigrodhasāmaṇeraṁ rājaṅgaṇena gacchantaṁ dantaṁ guttaṁ santindriyaṁ iriyāpathasampannaṁ. Ko panāyaṁ **Nigrodho** nāma. Bindusārarañño jeṭṭhaputtassa Sumanarājakumārassa putto.

Tatrāyaṁ **anupubbikathā**[1]—

Bindusārarañño kira dubbalakāleyeva Asokakumāro attanā laddhaṁ Ujjenīrajjaṁ pahāya āgantvā sabbanagaraṁ attano hatthagataṁ katvā Sumanarājakumāraṁ aggahesi. Taṁdivasameva Sumanassa rājakumārassa Sumanā nāma devī paripuṇṇagabbhā ahosi, sā aññātakavesena nikkhamitvā avidūre aññataraṁ Caṇḍālagāmaṁ sandhāya gacchantī jeṭṭhakacaṇḍālassa gehato avidūre aññatarasmiṁ nigrodharukkhe adhivatthāya devatāya “ito ehi Sumane”ti vadantiyā saddaṁ sutvā tassā samīpaṁ gatā. Devatā attano ānubhāvena ekaṁ sālaṁ nimminitvā “ettha vasāhī”ti adāsi. Sā taṁ sālaṁ pāvisi. Gatadivaseyeva ca puttaṁ vijāyi. Sā tassa nigrodhadevatāya pariggahitattā Nigrodhotveva nāmaṁ akāsi. Jeṭṭhakacaṇḍālo diṭṭhadivasato pabhuti taṁ attano sāmidhītaraṁ viya maññamāno nibaddhavattaṁ paṭṭhapesi. Rajadhītā tattha satta vassāni vasi, Nigrodhakumāropi sattavassiko jāto. Tadā Mahāvaruṇatthero nāma eko arahā dārakassa hetusampadaṁ disvā rakkhitvā tattha viharamāno “sattavassiko dāni dārako, kālo naṁ

1. Ānupubbīkathā (Sī)

သာဓုသမ္မတေ သမဏဗြာဟ္မဏေ အန္တေပုရံ အတိဟရထ၊ ဒါနံ ဒဿာမာ”တိ။ အမစ္စာ “သာဓု ဒေဝါ”တိ ရညော ပဋိဿုဏိတွာ တေ တေ ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗာဇကာဇီဝကနိဂဏ္ဌာဒယော အာနေတွာ “ဣမေ မဟာရာဇ အမှာကံ အရဟန္တော”တိ အာဟံသု။

အထ ရာဇာ အန္တေပုရေ ဥစ္စာဝစာနိ အာသနာနိ ပညပေတွာ “အာဂစ္ဆန္တူ”တိ ဝတွာ အာဂတာဂတေ အာဟ “အတ္တနော အတ္တနော ပတိရူပေ အာသနေ နိသီဒထာ”တိ။ တေသု ဧကစ္စေ ဘဒ္ဒပီဌကေသု, ဧကစ္စေ ဖလကပီဌကေသု နိသီဒိံသု။ တေ ဒိသွာ ရာဇာ “နတ္ထိ နေသံ အန္တော သာရော”တိ ဉတွာ တေသံ အနုရူပံ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ ဒတွာ ဥယျောဇေသိ။

ဧဝံ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ ဧကဒိဝသံ ရာဇာ သီဟပဉ္ဇရေ ဌိတော အဒ္ဒသ နိဂြောဓသာမဏေရံ ရာဇင်္ဂဏေန ဂစ္ဆန္တံ ဒန္တံ ဂုတ္တံ သန္တိန္ဒြိယံ ဣရိယာပထသမ္ပန္နံ။ ကော ပနာယံ **နိဂြောဓော** နာမ။ ဗိန္ဒုသာရရညော ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ သုမနရာဇကုမာရဿ ပုတ္တော။

တတြာယံ **အနုပုဗ္ဗိကထာ**[၁]—

ဗိန္ဒုသာရရညော ကိရ ဒုဗ္ဗလကာလေယေဝ အသောကကုမာရော အတ္တနာ လဒ္ဓံ ဥဇ္ဇေနီရဇ္ဇံ ပဟာယ အာဂန္တွာ သဗ္ဗနဂရံ အတ္တနော ဟတ္ထဂတံ ကတွာ သုမနရာဇကုမာရံ အဂ္ဂဟေသိ။ တံဒိဝသမေဝ သုမနဿ ရာဇကုမာရဿ သုမနာ နာမ ဒေဝီ ပရိပုဏ္ဏဂဗ္ဘာ အဟောသိ၊ သာ အညာတကဝေသေန နိက္ခမိတွာ အဝိဒူရေ အညတရံ စဏ္ဍာလဂါမံ သန္ဓာယ ဂစ္ဆန္တီ ဇေဋ္ဌကစဏ္ဍာလဿ ဂေဟတော အဝိဒူရေ အညတရသ္မိံ နိဂြောဓရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာယ ဒေဝတာယ “ဣတော ဧဟိ သုမနေ”တိ ဝဒန္တိယာ သဒ္ဒံ သုတွာ တဿာ သမီပံ ဂတာ။ ဒေဝတာ အတ္တနော အာနုဘာဝေန ဧကံ သာလံ နိမ္မိနိတွာ “ဧတ္ထ ဝသာဟီ”တိ အဒါသိ။ သာ တံ သာလံ ပါဝိသိ။ ဂတဒိဝသေယေဝ စ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ သာ တဿ နိဂြောဓဒေဝတာယ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ နိဂြောဓောတွေဝ နာမံ အကာသိ။ ဇေဋ္ဌကစဏ္ဍာလော ဒိဋ္ဌဒိဝသတော ပဘုတိ တံ အတ္တနော သာမိဓီတရံ ဝိယ မညမာနော နိဗဒ္ဓဝတ္တံ ပဋ္ဌပေသိ။ ရာဇဓီတာ တတ္ထ သတ္တ ဝဿာနိ ဝသိ၊ နိဂြောဓကုမာရောပိ သတ္တဝဿိကော ဇာတော။ တဒါ မဟာဝရုဏတ္ထေရော နာမ ဧကော အရဟာ ဒါရကဿ ဟေတုသမ္ပဒံ ဒိသွာ ရက္ခိတွာ တတ္ထ ဝိဟရမာနော “သတ္တဝဿိကော ဒါနိ ဒါရကော၊ ကာလော နံ

၁-အာနုပုဗ္ဗီကထာ (သီ)

pabbājetun”ti cintetvā rājadhītāya ārocāpetvā Nigrodhakumāraṁ pabbājesi. Kumāro khuraggeyeva arahattaṁ pāpuṇi. So ekadivasaṁ pātova sarīraṁ jaggitvā ācariyupajjhāyavattaṁ katvā pattacīvaramādāya “mātu-upāsikāya gehadvāraṁ gacchāmī”ti nikkhami, mātunivāsanaṭṭhānañcassa dakkhiṇadvārena nagaraṁ pavisitvā nagaramajjhena gantvā pācīnadvārena nikkhamitvā gantabbaṁ hoti.

Tena ca samayena Asoko dhammarājā pācīnadisābhimukho sīhapañjare caṅkamati, taṅkhaṇaññeva Nigrodho rājaṅgaṇaṁ sampāpuṇi santindriyo santamānaso yugamattaṁ pekkhamāno. Tena vuttaṁ “ekadivasaṁ rājā sīhapañjare ṭhito addasa Nigrodhasāmaṇeraṁ rājaṅgaṇena gacchantaṁ dantaṁ guttaṁ santindriyaṁ iriyāpathasampannan”ti. Disvā panassa etadahosi—“ayaṁ jano sabbopi vikkhittacitto bhantamigappaṭibhāgo. Ayaṁ pana dārako avikkhittacitto, ativiya cassa ālokitavilokitaṁ samiñjanapasāraṇañca sobhati. Addhā etassa abbhantare lokuttaradhammo bhavissatī”ti. Rañño saha dassaneneva sāmaṇere cittaṁ pasīdi, pemaṁ saṇṭhahi. Kasmā? Pubbe hi kira puññakaraṇakāle esa rañño jeṭṭhabhātā vāṇijako ahosi. Vuttampi hetaṁ—

“Pubbe va sannivāsena, paccuppannahitena vā.
Evaṁ taṁ jāyate pemaṁ, uppalaṁ va yathodake”ti[1].

Atha rājā sañjātapemo sabahumāno[2] “etaṁ sāmaṇeraṁ pakkosathā”ti amacce pesesi. Te aticirāyantīti puna dve tayo pesesi “turitaṁ āgacchatū”ti. Sāmaṇero attano pakatiyā eva agamāsi. Rājā “patirūpamāsanaṁ ñatvā nisīdathā”ti āha. So ito cito ca viloketvā “natthi dāni aññe bhikkhū”ti samussitasetacchattaṁ rājapallaṅkaṁ upasaṅkamitvā pattaggahaṇatthāya rañño ākāraṁ dassesi. Rājā taṁ pallaṅkasamīpaṁ upagacchantaṁyeva disvā cintesi “ajjeva dāni ayaṁ sāmaṇero imassa gehassa sāmiko bhavissatī”ti. Sāmaṇero rañño hatthe pattaṁ datvā pallaṅkaṁ abhiruhitvā nisīdi. Rājā attano atthāya sampāditaṁ sabbaṁ

1. Jā 1. 66 piṭṭhe.
2. Sambahumāno (Syā, Ka)

ပဗ္ဗာဇေတု”န္တိ စိန္တေတွာ ရာဇဓီတာယ အာရောစာပေတွာ နိဂြောဓကုမာရံ ပဗ္ဗာဇေသိ။ ကုမာရော ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ သော ဧကဒိဝသံ ပါတောဝ သရီရံ ဇဂ္ဂိတွာ အာစရိယုပဇ္ဈာယဝတ္တံ ကတွာ ပတ္တစီဝရမာဒါယ “မာတုဥပါသိကာယ ဂေဟဒွါရံ ဂစ္ဆာမီ”တိ နိက္ခမိ၊ မာတုနိဝါသနဋ္ဌာနဉ္စဿ ဒက္ခိဏဒွါရေန နဂရံ ပဝိသိတွာ နဂရမဇ္ဈေန ဂန္တွာ ပါစီနဒွါရေန နိက္ခမိတွာ ဂန္တဗ္ဗံ ဟောတိ။

တေန စ သမယေန အသောကော ဓမ္မရာဇာ ပါစီနဒိသာဘိမုခေါ သီဟပဉ္ဇရေ စင်္ကမတိ၊ တင်္ခဏညေဝ နိဂြောဓော ရာဇင်္ဂဏံ သမ္ပာပုဏိ သန္တိန္ဒြိယော သန္တမာနသော ယုဂမတ္တံ ပေက္ခမာနော။ တေန ဝုတ္တံ “ဧကဒိဝသံ ရာဇာ သီဟပဉ္ဇရေ ဌိတော အဒ္ဒသ နိဂြောဓသာမဏေရံ ရာဇင်္ဂဏေန ဂစ္ဆန္တံ ဒန္တံ ဂုတ္တံ သန္တိန္ဒြိယံ ဣရိယာပထသမ္ပန္န”န္တိ။ ဒိသွာ ပနဿ ဧတဒဟောသိ— “အယံ ဇနော သဗ္ဗောပိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဘန္တမိဂပ္ပဋိဘာဂေါ။ အယံ ပန ဒါရကော အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော၊ အတိဝိယ စဿ အာလောကိတဝိလောကိတံ သမိဉ္ဇနပသာရဏဉ္စ သောဘတိ။ အဒ္ဓါ ဧတဿ အဗ္ဘန္တရေ လောကုတ္တရဓမ္မော ဘဝိဿတီ”တိ။ ရညော သဟ ဒဿနေနေဝ သာမဏေရေ စိတ္တံ ပသီဒိ၊ ပေမံ သဏ္ဌဟိ။ ကသ္မာ? ပုဗ္ဗေ ဟိ ကိရ ပုညကရဏကာလေ ဧသ ရညော ဇေဋ္ဌဘာတာ ဝါဏိဇကော အဟောသိ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ—

“ပုဗ္ဗေ ဝ သန္နိဝါသေန၊ ပစ္စုပ္ပန္နဟိတေန ဝါ။
ဧဝံ တံ ဇာယတေ ပေမံ၊ ဥပ္ပလံ ဝ ယထောဒကေ”တိ[၁]။

အထ ရာဇာ သဉ္ဇာတပေမော သဗဟုမာနော[၂] “ဧတံ သာမဏေရံ ပက္ကောသထာ”တိ အမစ္စေ ပေသေသိ။ တေ အတိစိရာယန္တီတိ ပုန ဒွေ တယော ပေသေသိ “တုရိတံ အာဂစ္ဆတူ”တိ။ သာမဏေရော အတ္တနော ပကတိယာ ဧဝ အဂမာသိ။ ရာဇာ “ပတိရူပမာသနံ ဉတွာ နိသီဒထာ”တိ အာဟ။ သော ဣတော စိတော စ ဝိလောကေတွာ “နတ္ထိ ဒါနိ အညေ ဘိက္ခူ”တိ သမုဿိတသေတစ္ဆတ္တံ ရာဇပလ္လင်္ကံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပတ္တဂ္ဂဟဏတ္ထာယ ရညော အာကာရံ ဒဿေသိ။ ရာဇာ တံ ပလ္လင်္ကသမီပံ ဥပဂစ္ဆန္တံယေဝ ဒိသွာ စိန္တေသိ “အဇ္ဇေဝ ဒါနိ အယံ သာမဏေရော ဣမဿ ဂေဟဿ သာမိကော ဘဝိဿတီ”တိ။ သာမဏေရော ရညော ဟတ္ထေ ပတ္တံ ဒတွာ ပလ္လင်္ကံ အဘိရုဟိတွာ နိသီဒိ။ ရာဇာ အတ္တနော အတ္ထာယ သမ္ပါဒိတံ သဗ္ဗံ

၁-ဇာ ၁-၆၆-ပိဋ္ဌေ။
၂-သမ္ဗဟုမာနော (သျာ၊ က)

yāgukhajjakabhattavikatiṁ upanāmesi. Sāmaṇero attano yāpanīyamattakameva sampaṭicchi. Bhattakiccāvasāne rājā āha "Satthārā tumhākaṁ dinnovādaṁ jānāthā"ti. Jānāmi mahārāja ekadesenāti. Tāta mayhampi naṁ kathehīti. "Sādhu mahārājā"ti rañño anurūpaṁ Dhammapade Appamādavaggaṁ anumodanatthāya abhāsi.

Rājā pana "Appamādo amatapadaṁ, pamādo maccuno padan"ti sutvāva "aññātaṁ tāta pariyosāpehī"ti āha. Anumodanāvasāne ca "aṭṭha te tāta dhuvabhattāni dammī"ti āha. Sāmaṇero āha "etāni ahaṁ upajjhāyassa dammi mahārājā"ti. Ko ayaṁ tāta upajjhāyo nāmāti. Vajjāvajjaṁ disvā codetā sāretā ca mahārājāti. Aññānipi te tāta aṭṭha dammīti, etāni ācariyassa dammi mahārājāti. Ko ayaṁ tāta ācariyo nāmāti. Imasmiṁ sāsane sikkhitabbakadhammesu patiṭṭhāpetā mahārājāti. Sādhu tāta aññānipi te aṭṭha dammīti. Etānipi bhikkhusaṁghassa dammi mahārājāti. Ko ayaṁ tāta bhikkhusaṁgho nāmāti. Yaṁ nissāya mahārāja amhākaṁ ācariyupajjhāyānañca mama ca pabbajjā ca upasampadā cāti. Rājā bhiyyoso mattāya tuṭṭhacitto āha "aññānipi te tāta aṭṭha dammī"ti. Sāmaṇero sādhūti sampaṭicchitvā punadivase dvattiṁsa bhikkhū gahetvā rājantepuraṁ pavisitvā bhattakiccamakāsi. Rājā "aññepi dvattiṁsa bhikkhū tumhehi saddhiṁ sve bhikkhaṁ gaṇhantū"ti. Etenevupāyena divase divase vaḍḍhāpento saṭṭhisahassānaṁ brāhmaṇaparibbājakādīnaṁ bhattaṁ upacchinditvā antonivesane saṭṭhisahassānaṁ bhikkhūnaṁ niccabhattaṁ paṭṭhapesi Nigrodhatthere gateneva pasādena. Nigrodhattheropi rājānaṁ saparisaṁ tīsu saraṇesu pañcasu ca sīlesu patiṭṭhāpetvā Buddhasāsane pothujjanikena pasādena acalappasādaṁ katvā patiṭṭhāpesi. Puna rājā **Asokārāmaṁ** nāma mahāvihāraṁ kāretvā saṭṭhisahassānaṁ bhikkhūnaṁ niccabhattaṁ paṭṭhapesi, sakalajambudīpe caturāsītiyā nagarasahassesu caturāsīti vihārasahassāni kārāpesi caturāsītisahassacetiyapaṭimaṇḍitāni dhammeneva, no adhammena.

Ekadivasaṁ kira rājā Asokārāme mahādānaṁ datvā saṭṭhisahassabhikkhusaṁghassa majjhe nisajja saṁghaṁ catūhi paccayehi pavāretvā imaṁ pañhaṁ

ယာဂုခဇ္ဇကဘတ္တဝိကတိံ ဥပနာမေသိ။ သာမဏေရော အတ္တနော ယာပနီယမတ္တကမေဝ သမ္ပဋိစ္ဆိ။ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ ရာဇာ အာဟ "သတ္ထာရာ တုမှာကံ ဒိန္နောဝါဒံ ဇာနာထာ"တိ။ ဇာနာမိ မဟာရာဇ ဧကဒေသေနာတိ။ တာတ မယှမ္ပိ နံ ကထေဟီတိ။ "သာဓု မဟာရာဇာ"တိ ရညော အနုရူပံ ဓမ္မပဒေ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂံ အနုမောဒနတ္ထာယ အဘာသိ။

ရာဇာ ပန "အပ္ပမာဒေါ အမတပဒံ၊ ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒ"န္တိ သုတွာဝ "အညာတံ တာတ ပရိယောသာပေဟီ"တိ အာဟ။ အနုမောဒနာဝသာနေ စ "အဋ္ဌ တေ တာတ ဓုဝဘတ္တာနိ ဒမ္မီ"တိ အာဟ။ သာမဏေရော အာဟ "ဧတာနိ အဟံ ဥပဇ္ဈာယဿ ဒမ္မိ မဟာရာဇာ"တိ။ ကော အယံ တာတ ဥပဇ္ဈာယော နာမာတိ။ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ဒိသွာ စောဒေတာ သာရေတာ စ မဟာရာဇာတိ။ အညာနိပိ တေ တာတ အဋ္ဌ ဒမ္မီတိ၊ ဧတာနိ အာစရိယဿ ဒမ္မိ မဟာရာဇာတိ။ ကော အယံ တာတ အာစရိယော နာမာတိ။ ဣမသ္မိံ သာသနေ သိက္ခိတဗ္ဗကဓမ္မေသု ပတိဋ္ဌာပေတာ မဟာရာဇာတိ။ သာဓု တာတ အညာနိပိ တေ အဋ္ဌ ဒမ္မီတိ။ ဧတာနိပိ ဘိက္ခုသံဃဿ ဒမ္မိ မဟာရာဇာတိ။ ကော အယံ တာတ ဘိက္ခုသံဃော နာမာတိ။ ယံ နိဿာယ မဟာရာဇ အမှာကံ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနဉ္စ မမ စ ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဥပသမ္ပဒါ စာတိ။ ရာဇာ ဘိယျောသော မတ္တာယ တုဋ္ဌစိတ္တော အာဟ "အညာနိပိ တေ တာတ အဋ္ဌ ဒမ္မီ"တိ။ သာမဏေရော သာဓူတိ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ပုနဒိဝသေ ဒွတ္တိံသ ဘိက္ခူ ဂဟေတွာ ရာဇန္တေပုရံ ပဝိသိတွာ ဘတ္တကိစ္စမကာသိ။ ရာဇာ "အညေပိ ဒွတ္တိံသ ဘိက္ခူ တုမှေဟိ သဒ္ဓိံ သွေ ဘိက္ခံ ဂဏှန္တူ"တိ။ ဧတေနေဝုပါယေန ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဝဍ္ဎာပေန္တော သဋ္ဌိသဟဿာနံ ဗြာဟ္မဏပရိဗ္ဗာဇကာဒီနံ ဘတ္တံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ အန္တောနိဝေသနေ သဋ္ဌိသဟဿာနံ ဘိက္ခူနံ နိစ္စဘတ္တံ ပဋ္ဌပေသိ နိဂြောဓတ္ထေရေ ဂတေနေဝ ပသာဒေန။ နိဂြောဓတ္ထေရောပိ ရာဇာနံ သပရိသံ တီသု သရဏေသု ပဉ္စသု စ သီလေသု ပတိဋ္ဌာပေတွာ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပေါထုဇ္ဇနိကေန ပသာဒေန အစလပ္ပသာဒံ ကတွာ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ပုန ရာဇာ **အသောကာရာမံ** နာမ မဟာဝိဟာရံ ကာရေတွာ သဋ္ဌိသဟဿာနံ ဘိက္ခူနံ နိစ္စဘတ္တံ ပဋ္ဌပေသိ၊ သကလဇမ္ဗုဒီပေ စတုရာသီတိယာ နဂရသဟဿေသု စတုရာသီတိ ဝိဟာရသဟဿာနိ ကာရာပေသိ စတုရာသီတိသဟဿစေတိယပဋိမဏ္ဍိတာနိ ဓမ္မေနေဝ၊ နော အဓမ္မေန။

ဧကဒိဝသံ ကိရ ရာဇာ အသောကာရာမေ မဟာဒါနံ ဒတွာ သဋ္ဌိသဟဿဘိက္ခုသံဃဿ မဇ္ဈေ နိသဇ္ဇ သံဃံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ပဝါရေတွာ ဣမံ ပဉှံ

pucchi “bhante Bhagavatā desitadhammo nāma kittako hotī”ti. Aṅgato mahārāja navaṅgāni, khandhato caturāsītidhammakkhandhasahassānīti. Rājā dhamme pasīdisvā “ekekaṁ dhammakkhandhaṁ ekekavihārena pūjessāmī”ti ekadivasameva channavutikoṭidhanaṁ visajjetvā amacce āṇāpesi “etha bhaṇe ekamekasmiṁ nagare ekamekaṁ vihāraṁ kārāpentā caturāsītiyā nagarasahassesu caturāsītivihārasahassāni kārāpethā”ti. Sayañca Asokārāme Asokamahāvihāratthāya kammaṁ paṭṭhapesi. Saṁgho Indaguttattheraṁ nāma mahiddhikaṁ mahānubhāvaṁ khīṇāsavaṁ navakammādhiṭṭhāyakaṁ adāsi. Thero yaṁ yaṁ na niṭṭhāti, taṁ taṁ attano ānubhāvena niṭṭhāpesi. Evampi tīhi saṁvaccharehi vihārakammaṁ niṭṭhāpesi, ekadivasameva sabbanagarehi paṇṇāni āgamiṁsu.

Amaccā rañño ārocesuṁ “niṭṭhitāni deva caturāsītivihārasahassānī”ti. Rājā nagare bheriṁ carāpesi “ito sattannaṁ divasānaṁ accayena vihāramaho bhavissati, sabbe aṭṭha sīlaṅgāni samādiyitvā antonagare ca bahinagare ca vihāramahaṁ paṭiyādentū”ti. Tato sattannaṁ divasānaṁ accayena sabbālaṅkāravibhūsitāya anekasatasahassasaṅkhyāya caturaṅginiyā senāya parivuto devaloke Amaravatiyā rājadhāniyā sirito adhikatarasassirīkaṁ viya nagaraṁ kātukāmena ussāhajātena mahājanena alaṅkatapaṭiyattaṁ nagaraṁ anuvicaranto vihāraṁ gantvā bhikkhusaṁghassa majjhe aṭṭhāsi.

Tasmiṁ ca khaṇe sannipatitā asīti bhikkhukoṭiyo ahesuṁ, bhikkhunīnañca channavutisatasahassāni. Tattha khīṇāsavabhikkhūyeva satasahassasaṅkhyā ahesuṁ, tesaṁ etadahosi “sace rājā attano adhikāraṁ anavasesaṁ passeyya, ativiya Buddhasāsane pasīdeyyā”ti, tato **lokavivaraṇaṁ** nāma pāṭihāriyaṁ akaṁsu. Rājā Asokārāme ṭhitova catuddisā anuvilokento samantato samuddapariyantaṁ Jambudīpaṁ passati caturāsītiṁ ca vihārasahassāni uḷārāya vihāramahapūjāya virocamānāni, so taṁ vibhūtiṁ passamāno uḷārena pītipāmojjena samannāgato “atthi pana aññassapi kassaci evarūpaṁ pītipāmojjaṁ uppannapubban”ti cintento bhikkhusaṁghaṁ pucchi “bhante amhākaṁ Lokanāthassa Dasabalassa sāsane ko mahāpariccāgaṁ pariccaji,

ပုစ္ဆိ “ဘန္တေ ဘဂဝတာ ဒေသိတဓမ္မော နာမ ကိတ္တကော ဟောတီ”တိ။ အင်္ဂတော မဟာရာဇ နဝင်္ဂါနိ၊ ခန္ဓတော စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနီတိ။ ရာဇာ ဓမ္မေ ပသီဒိတွာ “ဧကေကံ ဓမ္မက္ခန္ဓံ ဧကေကဝိဟာရေန ပူဇေဿာမီ”တိ ဧကဒိဝသမေဝ ဆန္နဝုတိကောဋိဓနံ ဝိသဇ္ဇေတွာ အမစ္စေ အာဏာပေသိ “ဧထ ဘဏေ ဧကမေကသ္မိံ နဂရေ ဧကမေကံ ဝိဟာရံ ကာရာပေန္တာ စတုရာသီတိယာ နဂရသဟဿေသု စတုရာသီတိဝိဟာရသဟဿာနိ ကာရာပေထာ”တိ။ သယဉ္စ အသောကာရာမေ အသောကမဟာဝိဟာရတ္ထာယ ကမ္မံ ပဋ္ဌပေသိ။ သံဃော ဣန္ဒဂုတ္တတ္ထေရံ နာမ မဟိဒ္ဓိကံ မဟာနုဘာဝံ ခီဏာသဝံ နဝကမ္မာဓိဋ္ဌာယကံ အဒါသိ။ ထေရော ယံ ယံ န နိဋ္ဌာတိ၊ တံ တံ အတ္တနော အာနုဘာဝေန နိဋ္ဌာပေသိ။ ဧဝမ္ပိ တီဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ ဝိဟာရကမ္မံ နိဋ္ဌာပေသိ၊ ဧကဒိဝသမေဝ သဗ္ဗနဂရေဟိ ပဏ္ဏာနိ အာဂမိံသု။

အမစ္စာ ရညော အာရောစေသုံ “နိဋ္ဌိတာနိ ဒေဝ စတုရာသီတိဝိဟာရသဟဿာနီ”တိ။ ရာဇာ နဂရေ ဘေရိံ စရာပေသိ “ဣတော သတ္တန္နံ ဒိဝသာနံ အစ္စယေန ဝိဟာရမဟော ဘဝိဿတိ၊ သဗ္ဗေ အဋ္ဌ သီလင်္ဂါနိ သမာဒိယိတွာ အန္တောနဂရေ စ ဗဟိနဂရေ စ ဝိဟာရမဟံ ပဋိယာဒေန္တူ”တိ။ တတော သတ္တန္နံ ဒိဝသာနံ အစ္စယေန သဗ္ဗာလင်္ကာရဝိဘူသိတာယ အနေကသတသဟဿသင်္ချာယ စတုရင်္ဂိနိယာ သေနာယ ပရိဝုတော ဒေဝလောကေ အမရဝတိယာ ရာဇဓာနိယာ သိရိတော အဓိကတရသဿိရိကံ ဝိယ နဂရံ ကာတုကာမေန ဥဿာဟဇာတေန မဟာဇနေန အလင်္ကတပဋိယတ္တံ နဂရံ အနုဝိစရန္တော ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဘိက္ခုသံဃဿ မဇ္ဈေ အဋ္ဌာသိ။

တသ္မိံ စ ခဏေ သန္နိပတိတာ အသီတိ ဘိက္ခုကောဋိယော အဟေသုံ၊ ဘိက္ခုနီနဉ္စ ဆန္နဝုတိသတသဟဿာနိ။ တတ္ထ ခီဏာသဝဘိက္ခူယေဝ သတသဟဿသင်္ချာ အဟေသုံ၊ တေသံ ဧတဒဟောသိ “သစေ ရာဇာ အတ္တနော အဓိကာရံ အနဝသေသံ ပဿေယျ၊ အတိဝိယ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပသီဒေယျာ”တိ၊ တတော **လောကဝိဝရဏံ** နာမ ပါဋိဟာရိယံ အကံသု။ ရာဇာ အသောကာရာမေ ဌိတောဝ စတုဒ္ဒိသာ အနုဝိလောကေန္တော သမန္တတော သမုဒ္ဒပရိယန္တံ ဇမ္ဗုဒီပံ ပဿတိ စတုရာသီတိံ စ ဝိဟာရသဟဿာနိ ဥဠာရာယ ဝိဟာရမဟပူဇာယ ဝိရောစမာနာနိ၊ သော တံ ဝိဘူတိံ ပဿမာနော ဥဠာရေန ပီတိပါမောဇ္ဇေန သမန္နာဂတော “အတ္ထိ ပန အညဿပိ ကဿစိ ဧဝရူပံ ပီတိပါမောဇ္ဇံ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗ”န္တိ စိန္တေန္တော ဘိက္ခုသံဃံ ပုစ္ဆိ “ဘန္တေ အမှာကံ လောကနာထဿ ဒသဗလဿ သာသနေ ကော မဟာပရိစ္စာဂံ ပရိစ္စဇိ၊

kassa pariccāgo mahanto”ti. Bhikkhusaṁgho Moggaliputtatissattherassa bhāramakāsi. Thero āha “mahārāja Dasabalassa sāsane paccayadāyako nāma tayā sadiso dharamānepi Tathāgate na koci ahosi, taveva pariccāgo mahā”ti. Rājā therassa vacanaṁ sutvā uḷārena pītipāmojjena ni0rantaraṁ phuṭṭhasarīro hutvā cintesi “natthi kira mayā sadiso paccayadāyako, mayhaṁ kira pariccāgo mahā, ahaṁ kira deyyadhammena sāsanaṁ paggaṇhāmi, kiṁ panāhaṁ evaṁ sati sāsanassa dāyādo homi, na homī”ti, tato nhikkhusaṁghaṁ pucchi “bhavāmi nu kho ahaṁ bhante sāsanassa dāyādo”ti.

Tato Moggaliputtatissatthero rañño idaṁ vacanaṁ sutvā rājaputtassa Mahindassa upanissayasampattiṁ sampassamāno “sace ayaṁ kumāro pabbajissati, sāsanassa ativiya vuḍḍhi bhavissatī”ti cintetvā rājānaṁ etadavoca “na kho mahārāja ettāvatā sāsanassa dāyādo hoti, apica kho ‘paccayadāyako’ti vā ‘upaṭṭhāko’ti vā saṅkhyaṁ gacchati, yopi hi mahārāja pathavito yāva brahmalokaparimāṇaṁ paccayarāsiṁ dadeyya, sopi sāsane ‘dāyādo’ti saṅkhyaṁ na gacchatī”ti. Atha kathañcarahi bhante sāsanassa dāyādo hotīti. Yo hi koci mahārāja aḍḍho vā daliddo vā attano orasaṁ puttaṁ pabbājeti, ayaṁ vuccati mahārāja dāyādo sāsanassāti.

Evaṁ vutte Asoko rājā ahaṁ kira evarūpaṁ pariccāgaṁ katvāpi neva sāsanassa dāyādabhāvaṁ pattoti sāsane dāyādabhāvaṁ patthayamāno ito cito ca viloketvā addasa Mahindakumāraṁ avidūre ṭhitaṁ, disvānassa etadahosi ‘kiñcāpi ahaṁ imaṁ kumāraṁ Tissakumārassa pabbajitakālato pabhuti oparajje ṭhapetukāmo, atha kho oparajjatopi pabbajjāva uttamā”ti, tato kumāraṁ āha “sakkhasi tvaṁ tāta pabbajitun”ti. Kumāro pakatiyāpi Tissakumārassa pabbajitakālato pabhuti pabbajitukāmova, rañño vacanaṁ sutvā ativiya pāmojjajāto hutvā āha “pabbajāmi deva, maṁ pabbājetvā tumhe sāsanadāyādā hothā”ti.

Tena ca samayena rājadhītā saṁghamittāpi tasmiṁyeva ṭhāne ṭhitā hoti, tassā ca sāmiko Aggibrahmā nāma kumāro yuvarājena

ကဿ ပရိစ္စာဂေါ မဟန္တော”တိ။ ဘိက္ခုသံဃော မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ ဘာရမကာသိ။ ထေရော အာဟ “မဟာရာဇ ဒသဗလဿ သာသနေ ပစ္စယဒါယကော နာမ တယာ သဒိသော ဓရမာနေပိ တထာဂတေ န ကောစိ အဟောသိ၊ တဝေဝ ပရိစ္စာဂေါ မဟာ”တိ။ ရာဇာ ထေရဿ ဝစနံ သုတွာ ဥဠာရေန ပီတိပါမောဇ္ဇေန နိရန္တရံ ဖုဋ္ဌသရီရော ဟုတွာ စိန္တေသိ “နတ္ထိ ကိရ မယာ သဒိသော ပစ္စယဒါယကော၊ မယှံ ကိရ ပရိစ္စာဂေါ မဟာ၊ အဟံ ကိရ ဒေယျဓမ္မေန သာသနံ ပဂ္ဂဏှာမိ၊ ကိံ ပနာဟံ ဧဝံ သတိ သာသနဿ ဒါယာဒေါ ဟောမိ, န ဟောမီ”တိ၊ တတော ဘိက္ခုသံဃံ ပုစ္ဆိ “ဘဝါမိ နု ခေါ အဟံ ဘန္တေ သာသနဿ ဒါယာဒေါ”တိ။

တတော မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော ရညော ဣဒံ ဝစနံ သုတွာ ရာဇပုတ္တဿ မဟိန္ဒဿ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ သမ္ပဿမာနော “သစေ အယံ ကုမာရော ပဗ္ဗဇိဿတိ၊ သာသနဿ အတိဝိယ ဝုဍ္ဎိ ဘဝိဿတီ”တိ စိန္တေတွာ ရာဇာနံ ဧတဒဝေါစ “န ခေါ မဟာရာဇ ဧတ္တာဝတာ သာသနဿ ဒါယာဒေါ ဟောတိ၊ အပိစ ခေါ ‘ပစ္စယဒါယကော’တိ ဝါ ‘ဥပဋ္ဌာကော’တိ ဝါ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ၊ ယောပိ ဟိ မဟာရာဇ ပထဝိတော ယာဝ ဗြဟ္မလောကပရိမာဏံ ပစ္စယရာသိံ ဒဒေယျ၊ သောပိ သာသနေ ‘ဒါယာဒေါ’တိ သင်္ချံ န ဂစ္ဆတီ”တိ။ အထ ကထဉ္စရဟိ ဘန္တေ သာသနဿ ဒါယာဒေါ ဟောတီတိ။ ယော ဟိ ကောစိ မဟာရာဇ အဍ္ဎော ဝါ ဒလိဒ္ဒေါ ဝါ အတ္တနော ဩရသံ ပုတ္တံ ပဗ္ဗာဇေတိ၊ အယံ ဝုစ္စတိ မဟာရာဇ ဒါယာဒေါ သာသနဿာတိ။

ဧဝံ ဝုတ္တေ အသောကော ရာဇာ အဟံ ကိရ ဧဝရူပံ ပရိစ္စာဂံ ကတွာပိ နေဝ သာသနဿ ဒါယာဒဘာဝံ ပတ္တောတိ သာသနေ ဒါယာဒဘာဝံ ပတ္ထယမာနော ဣတော စိတော စ ဝိလောကေတွာ အဒ္ဒသ မဟိန္ဒကုမာရံ အဝိဒူရေ ဌိတံ၊ ဒိသွာနဿ ဧတဒဟောသိ “ကိဉ္စာပိ အဟံ ဣမံ ကုမာရံ တိဿကုမာရဿ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဘုတိ ဩပရဇ္ဇေ ဌပေတုကာမော၊ အထ ခေါ ဩပရဇ္ဇတောပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝ ဥတ္တမာ”တိ၊ တတော ကုမာရံ အာဟ “သက္ခသိ တွံ တာတ ပဗ္ဗဇိတု”န္တိ။ ကုမာရော ပကတိယာပိ တိဿကုမာရဿ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဘုတိ ပဗ္ဗဇိတုကာမောဝ၊ ရညော ဝစနံ သုတွာ အတိဝိယ ပါမောဇ္ဇဇာတော ဟုတွာ အာဟ “ပဗ္ဗဇာမိ ဒေဝ၊ မံ ပဗ္ဗာဇေတွာ တုမှေ သာသနဒါယာဒါ ဟောထာ”တိ။

တေန စ သမယေန ရာဇဓီတာ သံဃမိတ္တာပိ တသ္မိံယေဝ ဌာနေ ဌိတာ ဟောတိ၊ တဿာ စ သာမိကော အဂ္ဂိဗြဟ္မာ နာမ ကုမာရော ယုဝရာဇေန

Tissakumārena saddhiṁ pabbajito hoti. Rājā taṁ disvā āha "tvampi amma pabbajituṁ sakkhasī"ti. Sādhu tāta sakkomīti. Rājā puttānaṁ manaṁ labhitvā pahaṭṭhacitto bhikkhusaṁghaṁ etadavoca "bhante ime dārake pabbājetvā maṁ sāsane dāyādaṁ karothā"ti. Saṁgho rañño vacanaṁ sampaṭicchitvā kumāraṁ Moggaliputtatissattherena upajjhāyena Mahādevattherena ca ācariyena pabbājesi, Majjhantikattherena ācariyena upasampādesi. Tadā kira kumāro paripuṇṇavīsativassova hoti, so tasmiṁyeva upasampadasīmamaṇḍale saha paṭisambhidāhi arahattaṁ pāpuṇi. Saṁghamittāyapi rājadhītāya ācariyā Āyupālittherī nāma, upajjhāyā pana Dhammapālittherī nāma ahosi. Tadā Saṁghamittā aṭṭhārasavassā hoti, taṁ pabbajitamattaṁ tasmiṁyeva sīmamaṇḍale sikkhāya patiṭṭhāpesuṁ. Ubhinnaṁ pabbajitakāle rājā chabbassābhiseko hoti.

Atha Mahindatthero upasampannakālato pabhuti attano upajjhāyasseva santike dhammañca vinayañca pariyāpuṇanto dvepi saṅgītiyo ārūḷhaṁ Tipiṭakasaṅgahitaṁ sāṭṭhakathaṁ sabbaṁ theravādaṁ tiṇṇaṁ vassānaṁ abbhantare uggahetvā attano upajjhāyassa antevāsikānaṁ sahassamattānaṁ bhikkhūnaṁ pāmokkho ahosi. Tadā Asoko dhammarājā navavassābhiseko hoti. Rañño pana aṭṭhavassābhisekakāleyeva Konta[1]puttatissatthero byādhipaṭikammatthaṁ bhikkhācāravattena āhiṇḍanto pasatamattaṁ sappiṁ alabhitvā byādhibalena parikkhīṇāyusaṅkhāro bhikkhusaṁghaṁ appamādena ovaditvā ākāse pallaṅkena nisīditvā tejodhātuṁ samāpajjitvā parinibbāyi. Rājā taṁ pavattiṁ sutvā therassa sakkāraṁ katvā "mayi nāma rajjaṁ kārente evaṁ bhikkhūnaṁ paccayā dullabhā"ti nagarassa catūsu dvāresu pokkharaṇiyo kārāpetvā bhesajjassa pūrāpetvā dāpesi.

Tena kira samayena Pāṭaliputtassa catūsu dvāresu cattāri satasahassāni sabhāyaṁ satasahassanti divase divase pañcasatasahassāni rañño uppajjanti. Tato rājā Nigrodhattherassa devasikaṁ satasahassaṁ visajjesi. Buddhassa cetiye gandhamālādīhi pūjanatthāya satasahassaṁ.

1. Kunta (Sī)

တိဿကုမာရေန သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိတော ဟောတိ။ ရာဇာ တံ ဒိသွာ အာဟ “တွမ္ပိ အမ္မ ပဗ္ဗဇိတုံ သက္ခသီ”တိ။ သာဓု တာတ သက္ကောမီတိ။ ရာဇာ ပုတ္တာနံ မနံ လဘိတွာ ပဟဋ္ဌစိတ္တော ဘိက္ခုသံဃံ ဧတဒဝေါစ “ဘန္တေ ဣမေ ဒါရကေ ပဗ္ဗာဇေတွာ မံ သာသနေ ဒါယာဒံ ကရောထာ”တိ။ သံဃော ရညော ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ကုမာရံ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရေန ဥပဇ္ဈာယေန မဟာဒေဝတ္ထေရေန စ အာစရိယေန ပဗ္ဗာဇေသိ၊ မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရေန အာစရိယေန ဥပသမ္ပာဒေသိ။ တဒါ ကိရ ကုမာရော ပရိပုဏ္ဏဝီသတိဝဿောဝ ဟောတိ၊ သော တသ္မိံယေဝ ဥပသမ္ပဒသီမမဏ္ဍလေ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ သံဃမိတ္တာယပိ ရာဇဓီတာယ အာစရိယာ အာယုပါလိတ္ထေရီ နာမ၊ ဥပဇ္ဈာယာ ပန ဓမ္မပါလိတ္ထေရီ နာမ အဟောသိ။ တဒါ သံဃမိတ္တာ အဋ္ဌာရသဝဿာ ဟောတိ၊ တံ ပဗ္ဗဇိတမတ္တံ တသ္မိံယေဝ သီမမဏ္ဍလေ သိက္ခာယ ပတိဋ္ဌာပေသုံ။ ဥဘိန္နံ ပဗ္ဗဇိတကာလေ ရာဇာ ဆဗ္ဗဿာဘိသေကော ဟောတိ။

အထ မဟိန္ဒတ္ထေရော ဥပသမ္ပန္နကာလတော ပဘုတိ အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿေဝ သန္တိကေ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ ပရိယာပုဏန္တော ဒွေပိ သင်္ဂီတိယော အာရူဠှံ တိပိဋကသင်္ဂဟိတံ သာဋ္ဌကထံ သဗ္ဗံ ထေရဝါဒံ တိဏ္ဏံ ဝဿာနံ အဗ္ဘန္တရေ ဥဂ္ဂဟေတွာ အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ အန္တေဝါသိကာနံ သဟဿမတ္တာနံ ဘိက္ခုနံ ပါမောက္ခော အဟောသိ။ တဒါ အသောကော ဓမ္မရာဇာ နဝဝဿာဘိသေကော ဟောတိ။ ရညော ပန အဋ္ဌဝဿာဘိသေကကာလေယေဝ ကောန္တ[1]ပုတ္တတိဿတ္ထေရော ဗျာဓိပဋိကမ္မတ္ထံ ဘိက္ခာစာရဝတ္တေန အာဟိဏ္ဍန္တော ပသတမတ္တံ သပ္ပိံ အလဘိတွာ ဗျာဓိဗလေန ပရိက္ခီဏာယုသင်္ခါရော ဘိက္ခုသံဃံ အပ္ပမာဒေန ဩဝဒိတွာ အာကာသေ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိတွာ တေဇောဓာတုံ သမာပဇ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ ရာဇာ တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ ထေရဿ သက္ကာရံ ကတွာ “မယိ နာမ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တေ ဧဝံ ဘိက္ခုနံ ပစ္စယာ ဒုလ္လဘာ”တိ နဂရဿ စတူသု ဒွါရေသု ပေါက္ခရဏိယော ကာရာပေတွာ ဘေသဇ္ဇဿ ပူရာပေတွာ ဒါပေသိ။

တေန ကိရ သမယေန ပါဋလိပုတ္တဿ စတူသု ဒွါရေသု စတ္တာရိ သတသဟဿာနိ သဘာယံ သတသဟဿန္တိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပဉ္စသတသဟဿာနိ ရညော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တတော ရာဇာ နိဂြောဓတ္ထေရဿ ဒေဝသိကံ သတသဟဿံ ဝိသဇ္ဇေသိ။ ဗုဒ္ဓဿ စေတိယေ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ ပူဇနတ္ထာယ သတသဟဿံ။

၁-ကုန္တ (သီ)

Dhammassa satasahassaṁ, taṁ dhammadharānaṁ bahussutānaṁ catupaccayatthāya upanīyati. saṁghassa satasahassaṁ. Catūsu dvāresu bhesajjatthāya satasahassaṁ. Evaṁ sāsane uḷāro lābhasakkāro nibbatti.

Titthiyā parihīnalābhasakkārā antamaso ghāsacchādanampi alabhantā lābhasakkāraṁ patthayamānā sāsane pabbajitvā sakāni sakāni diṭṭhigatāni "ayaṁ dhammo, ayaṁ vinayo"ti dīpenti. Pabbajjaṁ alabhamānāpi sayameva muṇḍetvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā vihāresu vicarantā uposathampi pavāraṇampi saṁghakammampi gaṇakammampi pavisanti. Bhikkhū tehi saddhiṁ uposathaṁ na karonti. Tadā Moggaliputtatissatthero "uppannaṁ dāni idaṁ adhikaraṇaṁ, taṁ nacirasseva kakkhaḷaṁ bhavissati, na kho panetaṁ sakkā imesaṁ majjhe vasantena vūpasametun"ti Mahindattherassa gaṇaṁ niyyātetvā attanā phāsuvihārena viharitukāmo ahogaṅgapabbataṁ agamāsi. Tepi kho titthiyā bhikkhusaṁghena dhammena vinayena Satthusāsanena niggayhamānāpi dhammavinayānulomāya paṭipattiyā asaṇṭhahantā anekarūpaṁ sāsanassa abbudañca malañca kaṇṭakañca samuṭṭhāpesuṁ, keci aggiṁ paricaranti, keci pañcātapena tāpenti, keci ādiccaṁ anuparivattanti, keci dhammañca vinayañca vobhindissāmāti paggaṇhiṁsu. Tadā bhikkhusaṁgho na tehi saddhiṁ uposathaṁ vā pavāraṇaṁ vā akāsi, Asokārāme sattavassāni uposatho upacchijji, raññopi etamatthaṁ ārocesuṁ. Rājā ekaṁ amaccaṁ āṇāpesi "vihāraṁ gantvā adhikaraṇaṁ vūpasametvā uposathaṁ kārāpehī"ti. Amacco rājānaṁ paṭipucchituṁ avisahanto aññe amacce upasaṅkamitvā āha "rājā maṁ 'vihāraṁ gantvā adhikaraṇaṁ vūpasametvā uposathaṁ kārāpehī'ti pahiṇi, kathaṁ nu kho adhikaraṇaṁ vūpasammatī"ti. Te āhaṁsu "mayaṁ evaṁ sallakkhema 'yathā nāma paccantaṁ vūpasamentā core ghātenti, evameva ye uposathaṁ na karonti, te māretukāmo rājā bhavissatī'ti". Atha so amacco vihāraṁ gantvā bhikkhusaṁghaṁ sannipātetvā āha "ahaṁ raññā 'uposathaṁ kārāpehī'ti pesito, karotha dāni bhante uposathan"ti. Bhikkhū "na mayaṁ titthiyehi saddhiṁ uposathaṁ karomā"ti āhaṁsu. Atha amacco therāsanato paṭṭhāya asinā sīsāni pātetuṁ āraddho.

ဓမ္မဿ သတသဟဿံ၊ တံ ဓမ္မဓရာနံ ဗဟုဿုတာနံ စတုပစ္စယတ္ထာယ ဥပနီယတိ။ သံဃဿ သတသဟဿံ။ စတူသု ဒွါရေသု ဘေသဇ္ဇတ္ထာယ သတသဟဿံ။ ဧဝံ သာသနေ ဥဠာရော လာဘသက္ကာရော နိဗ္ဗတ္တိ။

တိတ္ထိယာ ပရိဟီနလာဘသက္ကာရာ အန္တမသော ဃာသစ္ဆာဒနမ္ပိ အလဘန္တာ လာဘသက္ကာရံ ပတ္ထယမာနာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သကာနိ သကာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ "အယံ ဓမ္မော၊ အယံ ဝိနယော"တိ ဒီပေန္တိ။ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘမာနာပိ သယမေဝ မုဏ္ဍေတွာ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတွာ ဝိဟာရေသု ဝိစရန္တာ ဥပေါသထမ္ပိ ပဝါရဏမ္ပိ သံဃကမ္မမ္ပိ ဂဏကမ္မမ္ပိ ပဝိသန္တိ။ ဘိက္ခူ တေဟိ သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ န ကရောန္တိ။ တဒါ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော "ဥပ္ပန္နံ ဒါနိ ဣဒံ အဓိကရဏံ၊ တံ နစိရဿေဝ ကက္ခဠံ ဘဝိဿတိ၊ န ခေါ ပနေတံ သက္ကာ ဣမေသံ မဇ္ဈေ ဝသန္တေန ဝူပသမေတု"န္တိ မဟိန္ဒတ္ထေရဿ ဂဏံ နိယျာတေတွာ အတ္တနာ ဖာသုဝိဟာရေန ဝိဟရိတုကာမော အဟောဂင်္ဂပဗ္ဗတံ အဂမာသိ။ တေပိ ခေါ တိတ္ထိယာ ဘိက္ခုသံဃေန ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္ထုသာသနေန နိဂ္ဂယှမာနာပိ ဓမ္မဝိနယာနုလောမာယ ပဋိပတ္တိယာ အသဏ္ဌဟန္တာ အနေကရူပံ သာသနဿ အဗ္ဗုဒဉ္စ မလဉ္စ ကဏ္ဋကဉ္စ သမုဋ္ဌာပေသုံ၊ ကေစိ အဂ္ဂိံ ပရိစရန္တိ၊ ကေစိ ပဉ္စာတပေန တာပေန္တိ၊ ကေစိ အာဒိစ္စံ အနုပရိဝတ္တန္တိ၊ ကေစိ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ ဝေါဘိန္ဒိဿာမာတိ ပဂ္ဂဏှိံသု။ တဒါ ဘိက္ခုသံဃော န တေဟိ သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ ဝါ ပဝါရဏံ ဝါ အကာသိ၊ အသောကာရာမေ သတ္တဝဿာနိ ဥပေါသထော ဥပစ္ဆိဇ္ဇိ၊ ရညောပိ ဧတမတ္ထံ အာရောစေသုံ။ ရာဇာ ဧကံ အမစ္စံ အာဏာပေသိ "ဝိဟာရံ ဂန္တွာ အဓိကရဏံ ဝူပသမေတွာ ဥပေါသထံ ကာရာပေဟီ"တိ။ အမစ္စော ရာဇာနံ ပဋိပုစ္ဆိတုံ အဝိသဟန္တော အညေ အမစ္စေ ဥပသင်္ကမိတွာ အာဟ "ရာဇာ မံ 'ဝိဟာရံ ဂန္တွာ အဓိကရဏံ ဝူပသမေတွာ ဥပေါသထံ ကာရာပေဟီ'တိ ပဟိဏိ၊ ကထံ နု ခေါ အဓိကရဏံ ဝူပသမ္မတီ"တိ။ တေ အာဟံသု "မယံ ဧဝံ သလ္လက္ခေမ 'ယထာ နာမ ပစ္စန္တံ ဝူပသမေန္တာ စောရေ ဃာတေန္တိ၊ ဧဝမေဝ ယေ ဥပေါသထံ န ကရောန္တိ၊ တေ မာရေတုကာမော ရာဇာ ဘဝိဿတီ'တိ"။ အထ သော အမစ္စော ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဘိက္ခုသံဃံ သန္နိပါတေတွာ အာဟ "အဟံ ရညာ 'ဥပေါသထံ ကာရာပေဟီ'တိ ပေသိတော၊ ကရောထ ဒါနိ ဘန္တေ ဥပေါသထ"န္တိ။ ဘိက္ခူ "န မယံ တိတ္ထိယေဟိ သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ ကရောမာ"တိ အာဟံသု။ အထ အမစ္စော ထေရာသနတော ပဋ္ဌာယ အသိနာ သီသာနိ ပါတေတုံ အာရဒ္ဓေါ။

Addasā kho Tissatthero taṁ amaccaṁ tathā vippaṭipannaṁ. Tissatthero nāma na yo vā so vā, rañño ekamātiko bhātā Tissakumāro nāma, taṁ kira rājā pattābhiseko oparajje ṭhapesi. So ekadivasaṁ vanacāraṁ gato addasa mahantaṁ migasaṁghaṁ cittakīḷāya kīḷantaṁ, disvānassa etadahosi “ime tāva tiṇabhakkhā migā evaṁ kīḷanti, ime pana samaṇā rājakule paṇītāni bhojanāni bhuñjitvā mudukāsu seyyāsu sayamānā kiṁva nāma kīḷitaṁ na kīḷissantī”ti, so tato āgantvā imaṁ attano vitakkaṁ rañño ārocesi. Rājā aṭṭhāne kukkuccāyitaṁ kumārena, handa naṁ evaṁ saññāpessāmīti ekadivasaṁ kenaci kāraṇena kuddho viya hutvā “ehi sattadivasena rajjaṁ sampaṭiccha, tato taṁ ghātessāmī”ti maraṇabhayena tajjetvā tamatthaṁ saññāpesi. So kira kumāro sattame maṁ divase māressatīti na cittarūpaṁ nhāyi, na bhuñji, na supi, ativiya lūkhasarīro ahosi. Tato naṁ rājā pucchi “kissa tvaṁ evarūpo jāto”ti. Maraṇabhayena devāti. Are tvaṁ nāma paricchinnamaraṇaṁ sampassamāno vissattho na kīḷasi, bhikkhū assāsapassāsanibaddhaṁ maraṇaṁ pekkhamānā kathaṁ kīḷissantīti. Tato pabhuti kumāro sāsane pasīdi.

So puna ekadivasaṁ migavaṁ nikkhamitvā araññe anuvicaramāno addasa Yonakamahādhammarakkhitattheraṁ aññatarena hatthināgena sālasākhaṁ gahetvā bījiyamānaṁ nisinnaṁ, disvā pāmojjajāto cintesi “kadā nu kho ahampi ayaṁ mahāthero viya pabbajeyyaṁ, siyā nu kho so divaso”ti. Thero tassāsayaṁ viditvā tassa passantasseva ākāse uppatitvā Asokārāme pokkharaṇiyā udakatale ṭhatvā cīvarañca uttarāsaṅgañca ākāse laggetvā nhāyituṁ āraddho.

Kumāro therassānubhāvaṁ disvā ativiya pasanno “ajjeva pabbajissāmī”ti nivattitvā rañño ārocesi “pabbajissāmahaṁ devā”ti. Rājā anekappakāraṁ yācitvāpi taṁ nivattetuṁ asakkonto Asokārāmagamanīyamaggaṁ alaṅkārāpetvā kumāraṁ chaṇavesaṁ gāhāpetvā alaṅkatāya senāya parivārāpetvā vihāraṁ nesi. “Yuvarājā kira pabbajissatī”ti sutvā bahū bhikkhū pattacīvarāni paṭiyādesuṁ. Kumāro

အဒ္ဒသာ ခေါ တိဿတ္ထေရော တံ အမစ္စံ တထာ ဝိပ္ပဋိပန္နံ။ တိဿတ္ထေရော နာမ န ယော ဝါ သော ဝါ၊ ရညော ဧကမာတိကော ဘာတာ တိဿကုမာရော နာမ၊ တံ ကိရ ရာဇာ ပတ္တာဘိသေကော ဩပရဇ္ဇေ ဌပေသိ။ သော ဧကဒိဝသံ ဝနစာရံ ဂတော အဒ္ဒသ မဟန္တံ မိဂသံဃံ စိတ္တကီဠာယ ကီဠန္တံ၊ ဒိသွာနဿ ဧတဒဟောသိ “ဣမေ တာဝ တိဏဘက္ခာ မိဂါ ဧဝံ ကီဠန္တိ၊ ဣမေ ပန သမဏာ ရာဇကုလေ ပဏီတာနိ ဘောဇနာနိ ဘုဉ္ဇိတွာ မုဒုကာသု သေယျာသု သယမာနာ ကိံဝ နာမ ကီဠိတံ န ကီဠိဿန္တီ”တိ၊ သော တတော အာဂန္တွာ ဣမံ အတ္တနော ဝိတက္ကံ ရညော အာရောစေသိ။ ရာဇာ အဋ္ဌာနေ ကုက္ကုစ္စာယိတံ ကုမာရေန၊ ဟန္ဒ နံ ဧဝံ သညာပေဿာမီတိ ဧကဒိဝသံ ကေနစိ ကာရဏေန ကုဒ္ဓေါ ဝိယ ဟုတွာ “ဧဟိ သတ္တဒိဝသေန ရဇ္ဇံ သမ္ပဋိစ္ဆ၊ တတော တံ ဃာတေဿာမီ”တိ မရဏဘယေန တဇ္ဇေတွာ တမတ္ထံ သညာပေသိ။ သော ကိရ ကုမာရော သတ္တမေ မံ ဒိဝသေ မာရေဿတီတိ န စိတ္တရူပံ နှာယိ, န ဘုဉ္ဇိ, န သုပိ၊ အတိဝိယ လူခသရီရော အဟောသိ။ တတော နံ ရာဇာ ပုစ္ဆိ “ကိဿ တွံ ဧဝရူပေါ ဇာတော”တိ။ မရဏဘယေန ဒေဝါတိ။ အရေ တွံ နာမ ပရိစ္ဆိန္နမရဏံ သမ္ပဿမာနော ဝိဿတ္ထော န ကီဠသိ၊ ဘိက္ခူ အဿာသပဿာသနိဗဒ္ဓံ မရဏံ ပေက္ခမာနာ ကထံ ကီဠိဿန္တီတိ။ တတော ပဘုတိ ကုမာရော သာသနေ ပသီဒိ။

သော ပုန ဧကဒိဝသံ မိဂဝံ နိက္ခမိတွာ အရညေ အနုဝိစရမာနော အဒ္ဒသ ယောနကမဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ အညတရေန ဟတ္ထိနာဂေန သာလသာခံ ဂဟေတွာ ဗီဇိယမာနံ နိသိန္နံ၊ ဒိသွာ ပါမောဇ္ဇဇာတော စိန္တေသိ “ကဒါ နု ခေါ အဟမ္ပိ အယံ မဟာထေရော ဝိယ ပဗ္ဗဇေယျံ၊ သိယာ နု ခေါ သော ဒိဝသော”တိ။ ထေရော တဿာသယံ ဝိဒိတွာ တဿ ပဿန္တဿေဝ အာကာသေ ဥပ္ပတိတွာ အသောကာရာမေ ပေါက္ခရဏိယာ ဥဒကတလေ ဌတွာ စီဝရဉ္စ ဥတ္တရာသင်္ဂဉ္စ အာကာသေ လဂ္ဂေတွာ နှာယိတုံ အာရဒ္ဓေါ။

ကုမာရော ထေရဿာနုဘာဝံ ဒိသွာ အတိဝိယ ပသန္နော “အဇ္ဇေဝ ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ နိဝတ္တိတွာ ရညော အာရောစေသိ “ပဗ္ဗဇိဿာမဟံ ဒေဝါ”တိ။ ရာဇာ အနေကပ္ပကာရံ ယာစိတွာပိ တံ နိဝတ္တေတုံ အသက္ကောန္တော အသောကာရာမဂမနီယမဂ္ဂံ အလင်္ကာရာပေတွာ ကုမာရံ ဆဏဝေသံ ဂါဟာပေတွာ အလင်္ကတာယ သေနာယ ပရိဝါရာပေတွာ ဝိဟာရံ နေသိ။ “ယုဝရာဇာ ကိရ ပဗ္ဗဇိဿတီ”တိ သုတွာ ဗဟူ ဘိက္ခူ ပတ္တစီဝရာနိ ပဋိယာဒေသုံ။ ကုမာရော

padhānagharaṁ gantvā Mahādhammarakkhitattherasseva santike pabbaji saddhiṁ purisahassena, kumārassa pana anupabbajitānaṁ gaṇanaparicchedo natthi. Kumāro rañño catuvassābhisekakāle pabbajito. Athaññopi rañño bhāgineyyo Saṁghamittāya sāmiko Aggibrahmā nāma kumāro atthi, Saṁghamittā taṁ paṭicca ekameva puttaṁ vijāyi. Sopi “yuvarājā pabbajito”ti sutvā rājānaṁ upasaṅkamitvā “ahampi deva pabbajissāmī”ti yāci. “Pabbaja tātā”ti ca raññā anuññāto taṁdivasameva pabbaji.

Evaṁ anupabbajito, uḷāravibhavena khattiyajanena.
Rañño kaniṭṭhabhātā, Tissattheroti viññeyyo.

So taṁ amaccaṁ tathā vippaṭipannaṁ disvā cintesi “na rājā there mārāpetuṁ pahiṇeyya, addhā imassevetaṁ amaccassa duggahitaṁ bhavissatī”ti gantvā sayaṁ tassāsanne āsane nisīdi. So theraṁ sañjānitvā satthaṁ nipātetuṁ avisahanto gantvā rañño ārocesi “ahaṁ deva uposathaṁ kātuṁ anicchantānaṁ ettakānaṁ nāma bhikkhūnaṁ sīsāni pātesiṁ, atha ayyassa Tissattherassa paṭipāṭi sampattā, kinti karomī”ti. Rājā sutvāva “are kiṁ pana tvaṁ mayā bhikkhū ghātetuṁ pesito”ti tāvadeva sarīre uppannadāho hutvā vihāraṁ gantvā there bhikkhū pucchi “ayaṁ bhante amacco mayā anāṇattova evaṁ akāsi, kassa nu kho iminā pāpena bhavitabban”ti. Ekacce therā “ayaṁ tava vacanena akāsi, tuyhetaṁ pāpan”ti āhaṁsu, ekacce “ubhinnampi vo etaṁ pāpan”ti āhaṁsu, ekacce evamāhaṁsu “kiṁ pana te mahārāja atthi cittaṁ ‘ayaṁ gantvā bhikkhū ghātetū’ti”. Natthi bhante, kusalādhippāyo ahaṁ pesesiṁ “samaggo bhikkhusaṁgho uposathaṁ karotū”ti. Sace tvaṁ kusalādhippāyo, natthi tuyhaṁ pāpaṁ, amaccassevetaṁ pāpanti. Rājā dveḷhakajāto āha “atthi nu kho bhante koci bhikkhu mametaṁ dveḷhakaṁ chinditvā sāsanaṁ paggahetuṁ samattho”ti. Atthi mahārāja Moggaliputtatissatthero nāma, so te imaṁ dveḷhakaṁ chinditvā sāsanaṁ paggaṇhituṁ samatthoti. Rājā tadaheva cattāro dhammakathike ekekabhikkhusahassaparivāre cattāro ca amacce ekekapurisasahassaparivāre “theraṁ gaṇhitvā āgacchathā”ti pesesi. Te gantvā “rājā pakkosatī”ti āhaṁsu. Thero

ပဓာနဃရံ ဂန္တွာ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရဿေဝ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိ, သဒ္ဓိံ ပုရိသသတသဟဿေန၊ ကုမာရဿ ပန အနုပဗ္ဗဇိတာနံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ။ ကုမာရော ရညော စတုဝဿာဘိသေကကာလေ ပဗ္ဗဇိတော။ အထညောပိ ရညော ဘာဂိနေယျော သံဃမိတ္တာယ သာမိကော အဂ္ဂိဗြဟ္မာ နာမ ကုမာရော အတ္ထိ၊ သံဃမိတ္တာ တံ ပဋိစ္စ ဧကမေဝ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ သောပိ “ယုဝရာဇာ ပဗ္ဗဇိတော”တိ သုတွာ ရာဇာနံ ဥပသင်္ကမိတွာ “အဟမ္ပိ ဒေဝ ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ ယာစိ။ “ပဗ္ဗဇ တာတာ”တိ စ ရညာ အနုညာတော တံဒိဝသမေဝ ပဗ္ဗဇိ။

ဧဝံ အနုပဗ္ဗဇိတော၊ ဥဠာရဝိဘဝေန ခတ္တိယဇနေန။
ရညော ကနိဋ္ဌဘာတာ၊ တိဿတ္ထေရောတိ ဝိညေယျော။

သော တံ အမစ္စံ တထာ ဝိပ္ပဋိပန္နံ ဒိသွာ စိန္တေသိ “န ရာဇာ ထေရေ မာရာပေတုံ ပဟိဏေယျ၊ အဒ္ဓါ ဣမဿေဝေတံ အမစ္စဿ ဒုဂ္ဂဟိတံ ဘဝိဿတီ”တိ ဂန္တွာ သယံ တဿာသန္နေ အာသနေ နိသီဒိ။ သော ထေရံ သဉ္ဇာနိတွာ သတ္ထံ နိပါတေတုံ အဝိသဟန္တော ဂန္တွာ ရညော အာရောစေသိ “အဟံ ဒေဝ ဥပေါသထံ ကာတုံ အနိစ္ဆန္တာနံ ဧတ္တကာနံ နာမ ဘိက္ခူနံ သီသာနိ ပါတေသိံ၊ အထ အယျဿ တိဿတ္ထေရဿ ပဋိပါဋိ သမ္ပတ္တာ၊ ကိန္တိ ကရောမီ”တိ။ ရာဇာ သုတွာဝ “အရေ ကိံ ပန တွံ မယာ ဘိက္ခူ ဃာတေတုံ ပေသိတော”တိ တာဝဒေဝ သရီရေ ဥပ္ပန္နဒါဟော ဟုတွာ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ထေရေ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိ “အယံ ဘန္တေ အမစ္စော မယာ အနာဏတ္တောဝ ဧဝံ အကာသိ၊ ကဿ နု ခေါ ဣမိနာ ပါပေန ဘဝိတဗ္ဗ”န္တိ။ ဧကစ္စေ ထေရာ “အယံ တဝ ဝစနေန အကာသိ၊ တုယှေတံ ပါပ”န္တိ အာဟံသု၊ ဧကစ္စေ “ဥဘိန္နမ္ပိ ဝေါ ဧတံ ပါပ”န္တိ အာဟံသု၊ ဧကစ္စေ ဧဝမာဟံသု “ကိံ ပန တေ မဟာရာဇ အတ္ထိ စိတ္တံ ‘အယံ ဂန္တွာ ဘိက္ခူ ဃာတေတူ’တိ”။ နတ္ထိ ဘန္တေ၊ ကုသလာဓိပ္ပါယော အဟံ ပေသေသိံ “သမဂ္ဂေါ ဘိက္ခုသံဃော ဥပေါသထံ ကရောတူ”တိ။ သစေ တွံ ကုသလာဓိပ္ပါယော၊ နတ္ထိ တုယှံ ပါပံ၊ အမစ္စဿေဝေတံ ပါပန္တိ။ ရာဇာ ဒွေဠှကဇာတော အာဟ “အတ္ထိ နု ခေါ ဘန္တေ ကောစိ ဘိက္ခု မမေတံ ဒွေဠှကံ ဆိန္ဒိတွာ သာသနံ ပဂ္ဂဟေတုံ သမတ္ထော”တိ။ အတ္ထိ မဟာရာဇ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော နာမ၊ သော တေ ဣမံ ဒွေဠှကံ ဆိန္ဒိတွာ သာသနံ ပဂ္ဂဏှိတုံ သမတ္ထောတိ။ ရာဇာ တဒဟေဝ စတ္တာရော ဓမ္မကထိကေ ဧကေကဘိက္ခုသဟဿပရိဝါရေ စတ္တာရော စ အမစ္စေ ဧကေကပုရိသသဟဿပရိဝါရေ “ထေရံ ဂဏှိတွာ အာဂစ္ဆထာ”တိ ပေသေသိ။ တေ ဂန္တွာ “ရာဇာ ပက္ကောသတီ”တိ အာဟံသု။ ထေရော

nāgacchi. Dutiyampi kho rājā aṭṭha dhammakathike aṭṭha ca amacce sahassasahassaparivāreyeva pesesi “rājā bhante pakkosatīti vatvā gaṇhitvāva āgacchathā”ti. Te tatheva āhaṁsu. Dutiyampi thero nāgacchi. Rājā there pucchi “ahaṁ bhante dvikkhattuṁ pahiṇiṁ, kasmā thero nāgacchakī”ti. “Rājā pakkosatī”ti vuttattā mahārāja nāgacchati, evaṁ pana vutte āgaccheyya “sāsanaṁ bhante osīdati, amhākaṁ sāsanaṁ paggahatthāya sahāyakā hothā”ti. Atha rājā tathā vatvā soḷasa dhammakathike soḷasa ca amacce sahassasahassaparivāre pesesi, bhikkhū ca paṭipucchi “mahallako nu kho bhante thero daharo nu kho”ti. Mahallako mahārājāti. Vayhaṁ vā sivikaṁ vā abhiruhissati bhanteti. Nābhiruhissati mahārājāti. Kuhiṁ bhante thero vasatīti. Upari Gaṅgāya mahārājāti. Rājā āha “tena hi bhaṇe nāvāsaṅghāṭaṁ bandhitvā tattheva theraṁ nisīdāpetvā dvīsupi tīresu ārakkhaṁ saṁvidhāya theraṁ ānethā”ti. Bhikkhū ca amaccā ca therassa santikaṁ gantvā rañño sāsanaṁ ārocesuṁ.

Thero sutvā “yaṁ kho ahaṁ mūlato paṭṭhāya sāsanaṁ paggaṇhissāmīti pabbajitomhi, ayaṁ dāni me so kālo anuppatto”ti cammakhaṇḍaṁ gaṇhitvāva uṭṭhahi. Atha thero sve Pāṭaliputtaṁ sampāpuṇissatīti rattibhāge rājā supinaṁ addasa, evarūpo supino ahosi “sabbaseto hatthināgo āgantvā rājānaṁ sīsato paṭṭhāya parāmasitvā dakkhiṇahatthe aggahesī”ti. Punadivase rājā supinajjhāyake pucchi “mayā evarūpo supino diṭṭho, kiṁ me bhavissatī”ti. Eko taṁ mahārāja samaṇanāgo dakkhiṇahatthe gaṇhissatīti. Atha rājā tāvadeva “thero āgato”ti sutvā Gaṅgātīraṁ gantvā nadiṁ otaritvā abbhuggacchanto jāṇumatte udake theraṁ sampāpuṇitvā therassa nāvāto otarantassa hatthaṁ adāsi. Thero rājānaṁ dakkhiṇahatthe aggahesi. Taṁ disvā asiggāhā therassa sīsaṁ pātessāmāti kosato asiṁ abbāhiṁsu. Kasmā? Etaṁ kira cārittaṁ rājakulesu “yo rājānaṁ hatthe gaṇhati, tassa asinā sīsaṁ pātetabban”ti. Rājā chāyaṁyeva disvā āha “pubbepi ahaṁ bhikkhūsu viraddhakāraṇā assādaṁ na vindāmi, mā kho there virajjhitthā”ti. Thero pana kasmā rājānaṁ

နာဂစ္ဆိ။ ဒုတိယမ္ပိ ခေါ ရာဇာ အဋ္ဌ ဓမ္မကထိကေ အဋ္ဌ စ အမစ္စေ သဟဿသဟဿပရိဝါရေယေဝ ပေသေသိ “ရာဇာ ဘန္တေ ပက္ကောသတီတိ ဝတွာ ဂဏှိတွာဝ အာဂစ္ဆထာ”တိ။ တေ တထေဝ အာဟံသု။ ဒုတိယမ္ပိ ထေရော နာဂစ္ဆိ။ ရာဇာ ထေရေ ပုစ္ဆိ “အဟံ ဘန္တေ ဒွိက္ခတ္တုံ ပဟိဏိံ၊ ကသ္မာ ထေရော နာဂစ္ဆတီ”တိ။ “ရာဇာ ပက္ကောသတီ”တိ ဝုတ္တတ္တာ မဟာရာဇ နာဂစ္ဆတိ၊ ဧဝံ ပန ဝုတ္တေ အာဂစ္ဆေယျ “သာသနံ ဘန္တေ ဩသီဒတိ၊ အမှာကံ သာသနံ ပဂ္ဂဟတ္ထာယ သဟာယကာ ဟောထာ”တိ။ အထ ရာဇာ တထာ ဝတွာ သောဠသ ဓမ္မကထိကေ သောဠသ စ အမစ္စေ သဟဿသဟဿပရိဝါရေ ပေသေသိ၊ ဘိက္ခူ စ ပဋိပုစ္ဆိ “မဟလ္လကော နု ခေါ ဘန္တေ ထေရော ဒဟရော နု ခေါ”တိ။ မဟလ္လကော မဟာရာဇာတိ။ ဝယှံ ဝါ သိဝိကံ ဝါ အဘိရုဟိဿတိ ဘန္တေတိ။ နာဘိရုဟိဿတိ မဟာရာဇာတိ။ ကုဟိံ ဘန္တေ ထေရော ဝသတီတိ။ ဥပရိ ဂင်္ဂါယ မဟာရာဇာတိ။ ရာဇာ အာဟ “တေန ဟိ ဘဏေ နာဝါသင်္ဃာဋံ ဗန္ဓိတွာ တတ္ထေဝ ထေရံ နိသီဒါပေတွာ ဒွီသုပိ တီရေသု အာရက္ခံ သံဝိဓာယ ထေရံ အာနေထာ”တိ။ ဘိက္ခူ စ အမစ္စာ စ ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ရညော သာသနံ အာရောစေသုံ။

ထေရော သုတွာ “ယံ ခေါ အဟံ မူလတော ပဋ္ဌာယ သာသနံ ပဂ္ဂဏှိဿာမီတိ ပဗ္ဗဇိတောမှိ၊ အယံ ဒါနိ မေ သော ကာလော အနုပ္ပတ္တော”တိ စမ္မခဏ္ဍံ ဂဏှိတွာဝ ဥဋ္ဌဟိ။ အထ ထေရော သွေ ပါဋလိပုတ္တံ သမ္ပာပုဏိဿတီတိ ရတ္တိဘာဂေ ရာဇာ သုပိနံ အဒ္ဒသ၊ ဧဝရူပေါ သုပိနော အဟောသိ “သဗ္ဗသေတော ဟတ္ထိနာဂေါ အာဂန္တွာ ရာဇာနံ သီသတော ပဋ္ဌာယ ပရာမသိတွာ ဒက္ခိဏဟတ္ထေ အဂ္ဂဟေသီ”တိ။ ပုနဒိဝသေ ရာဇာ သုပိနဇ္ဈာယကေ ပုစ္ဆိ “မယာ ဧဝရူပေါ သုပိနော ဒိဋ္ဌော၊ ကိံ မေ ဘဝိဿတီ”တိ။ ဧကော တံ မဟာရာဇ သမဏနာဂေါ ဒက္ခိဏဟတ္ထေ ဂဏှိဿတီတိ။ အထ ရာဇာ တာဝဒေဝ “ထေရော အာဂတော”တိ သုတွာ ဂင်္ဂါတီရံ ဂန္တွာ နဒိံ ဩတရိတွာ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆန္တော ဇာဏုမတ္တေ ဥဒကေ ထေရံ သမ္ပာပုဏိတွာ ထေရဿ နာဝါတော ဩတရန္တဿ ဟတ္ထံ အဒါသိ။ ထေရော ရာဇာနံ ဒက္ခိဏဟတ္ထေ အဂ္ဂဟေသိ။ တံ ဒိသွာ အသိဂ္ဂါဟာ ထေရဿ သီသံ ပါတေဿာမာတိ ကောသတော အသိံ အဗ္ဗာဟိံသု။ ကသ္မာ? ဧတံ ကိရ စာရိတ္တံ ရာဇကုလေသု “ယော ရာဇာနံ ဟတ္ထေ ဂဏှာတိ၊ တဿ အသိနာ သီသံ ပါတေတဗ္ဗ”န္တိ။ ရာဇာ ဆာယံယေဝ ဒိသွာ အာဟ “ပုဗ္ဗေပိ အဟံ ဘိက္ခူသု ဝိရဒ္ဓကာရဏာ အဿာဒံ န ဝိန္ဒာမိ၊ မာ ခေါ ထေရေ ဝိရဇ္ဈိတ္ထာ”တိ။ ထေရော ပန ကသ္မာ ရာဇာနံ

hatthe aggahesīti. Yasmā raññā pañhaṁ pucchanatthāya pakkosāpito, tasmā antevāsiko me ayanti aggahesi.

Rājā theraṁ attano uyyānaṁ netvā bāhirato tikkhattuṁ parivārāpetvā ārakkhaṁ ṭhapetvā sayameva therassa pāde dhovitvā telena makkhetvā therassa santike nisīditvā "paṭibalo nu kho thero mama kaṅkhaṁ chinditvā uppannaṁ adhikaraṇaṁ vūpasametvā sāsanaṁ paggaṇhitun"ti vīmaṁsanatthāya "ahaṁ bhante ekaṁ pāṭihāriyaṁ daṭṭhukāmo"ti āha. Kataraṁ pāṭihāriyaṁ daṭṭhukāmosi mahārājāti. Pathavīkampanaṁ bhanteti. Sakalapathavīkampanaṁ daṭṭhukāmosi mahārāja padesapathavīkampananti. Kataraṁ panettha bhante dukkaranti. Kiṁ nu kho mahārāja kaṁsapātiyā udakapuṇṇāya sabbaṁ udakaṁ kampetuṁ dukkaraṁ udāhu upaḍḍhanti. Upaḍḍhuṁ bhanteti. Evameva kho mahārāja padesapathavīkampanaṁ dukkaranti. Tena hi bhante padesapathavīkampanaṁ passissāmīti. Tena hi mahārāja samantato yojane puratthimāya disāya ekena cakkena sīmaṁ akkamitvā ratho tiṭṭhatu, dakkhiṇāya disāya dvīhi pādehi sīmaṁ akkamitvā asso tiṭṭhatu, pacchimāya disāya ekena pādena sīmaṁ akkamitvā purisso tiṭṭhatu, uttarāya disāya upaḍḍhabhāgena sīmaṁ akkamitvā ekā udakapāti tiṭṭhatūti. Rājā tathā kārāpesi. Thero abhiññāpādakaṁ catutthajjhānaṁ samāpajjitvā tato vuṭṭhāya "rājā passatū"ti yojanappamāṇapathavīcalanaṁ adhiṭṭhahi. Puratthimāya disāya rathassa antosīmāya ṭhito pādova cali, itaro na cali. Evaṁ dakkhiṇapacchimadisāsu assapurisānaṁ antosīmāya ṭhitapādāyeva caliṁsu upaḍḍhupaḍḍhaṁ sarīrañca, uttaradisāya udakapātiyāpi antosīmāya ṭhitaṁ upaḍḍhabhāgagatameva udakaṁ cali, avasesaṁ niccalamahosīti. Rājā taṁ pāṭihāriyaṁ disvā "sakkhati dāni thero sāsanaṁ paggaṇhitun"ti niṭṭhaṁ gantvā attano kukkuccaṁ pucchi—"ahaṁ bhante ekaṁ amaccaṁ 'vihāraṁ gantvā adhikaraṇaṁ vūpasametvā uposathaṁ kārāpehī'ti pahiṇiṁ, so vihāraṁ gantvā ettake bhikkhū jīvitā voropesi, etaṁ pāpaṁ kassa hotī"ti.

Kiṁ pana te mahārāja atthi cittaṁ "ayaṁ vihāraṁ gantvā bhikkhū ghātetū"ti. Natthi bhanteti. Sace te mahārāja natthi evarūpaṁ cittaṁ, natthi tuyhaṁ pāpanti. Atha thero rājānaṁ etamatthaṁ iminā suttena

ဟတ္ထေ အဂ္ဂဟေသီတိ။ ယသ္မာ ရညာ ပဉှံ ပုစ္ဆနတ္ထာယ ပက္ကောသာပိတော၊ တသ္မာ အန္တေဝါသိကော မေ အယန္တိ အဂ္ဂဟေသိ။

ရာဇာ ထေရံ အတ္တနော ဥယျာနံ နေတွာ ဗာဟိရတော တိက္ခတ္တုံ ပရိဝါရာပေတွာ အာရက္ခံ ဌပေတွာ သယမေဝ ထေရဿ ပါဒေ ဓောဝိတွာ တေလေန မက္ခေတွာ ထေရဿ သန္တိကေ နိသီဒိတွာ "ပဋိဗလော နု ခေါ ထေရော မမ ကင်္ခံ ဆိန္ဒိတွာ ဥပ္ပန္နံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေတွာ သာသနံ ပဂ္ဂဏှိတု"န္တိ ဝီမံသနတ္ထာယ "အဟံ ဘန္တေ ဧကံ ပါဋိဟာရိယံ ဒဋ္ဌုကာမော"တိ အာဟ။ ကတရံ ပါဋိဟာရိယံ ဒဋ္ဌုကာမောသိ မဟာရာဇာတိ။ ပထဝီကမ္ပနံ ဘန္တေတိ။ သကလပထဝီကမ္ပနံ ဒဋ္ဌုကာမောသိ မဟာရာဇ ပဒေသပထဝီကမ္ပနန္တိ။ ကတရံ ပနေတ္ထ ဘန္တေ ဒုက္ကရန္တိ။ ကိံ နု ခေါ မဟာရာဇ ကံသပါတိယာ ဥဒကပုဏ္ဏာယ သဗ္ဗံ ဥဒကံ ကမ္ပေတုံ ဒုက္ကရံ ဥဒါဟု ဥပဍ္ဎန္တိ။ ဥပဍ္ဎံ ဘန္တေတိ။ ဧဝမေဝ ခေါ မဟာရာဇ ပဒေသပထဝီကမ္ပနံ ဒုက္ကရန္တိ။ တေန ဟိ ဘန္တေ ပဒေသပထဝီကမ္ပနံ ပဿိဿာမီတိ။ တေန ဟိ မဟာရာဇ သမန္တတော ယောဇနေ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ဧကေန စက္ကေန သီမံ အက္ကမိတွာ ရထော တိဋ္ဌတု၊ ဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ ဒွီဟိ ပါဒေဟိ သီမံ အက္ကမိတွာ အဿော တိဋ္ဌတု၊ ပစ္ဆိမာယ ဒိသာယ ဧကေန ပါဒေန သီမံ အက္ကမိတွာ ပုရိသော တိဋ္ဌတု၊ ဥတ္တရာယ ဒိသာယ ဥပဍ္ဎဘာဂေန သီမံ အက္ကမိတွာ ဧကာ ဥဒကပါတိ တိဋ္ဌတူတိ။ ရာဇာ တထာ ကာရာပေသိ။ ထေရော အဘိညာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ "ရာဇာ ပဿတူ"တိ ယောဇနပ္ပမာဏပထဝီစလနံ အဓိဋ္ဌဟိ။ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ရထဿ အန္တောသီမာယ ဌိတော ပါဒောဝ စလိ၊ ဣတရော န စလိ။ ဧဝံ ဒက္ခိဏပစ္ဆိမဒိသာသု အဿပုရိသာနံ အန္တောသီမာယ ဌိတပါဒါယေဝ စလိံသု ဥပဍ္ဎုပဍ္ဎံ သရီရဉ္စ၊ ဥတ္တရဒိသာယ ဥဒကပါတိယာပိ အန္တောသီမာယ ဌိတံ ဥပဍ္ဎဘာဂဂတမေဝ ဥဒကံ စလိ၊ အဝသေသံ နိစ္စလမဟောသီတိ။ ရာဇာ တံ ပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ "သက္ခတိ ဒါနိ ထေရော သာသနံ ပဂ္ဂဏှိတု"န္တိ နိဋ္ဌံ ဂန္တွာ အတ္တနော ကုက္ကုစ္စံ ပုစ္ဆိ—"အဟံ ဘန္တေ ဧကံ အမစ္စံ 'ဝိဟာရံ ဂန္တွာ အဓိကရဏံ ဝူပသမေတွာ ဥပေါသထံ ကာရာပေဟီ'တိ ပဟိဏိံ၊ သော ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဧတ္တကေ ဘိက္ခူ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေသိ၊ ဧတံ ပါပံ ကဿ ဟောတီ"တိ။

ကိံ ပန တေ မဟာရာဇ အတ္ထိ စိတ္တံ "အယံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဘိက္ခူ ဃာတေတူ"တိ။ နတ္ထိ ဘန္တေတိ။ သစေ တေ မဟာရာဇ နတ္ထိ ဧဝရူပံ စိတ္တံ၊ နတ္ထိ တုယှံ ပါပန္တိ။ အထ ထေရော ရာဇာနံ ဧတမတ္ထံ ဣမိနာ သုတ္တေန

saññāpesi—"cetanāhaṁ bhikkhave kammaṁ vadāmi, cetayitvā kammaṁ karoti kāyena vācāya manasā"ti[1].

Tamevatthaṁ paridīpetuṁ **Tittirajātakaṁ**[2] āhari—atīte mahārāja dīpakatittiro tāpasaṁ pucchi—

"Ñātako no nisinnoti, bahu āgacchate jano.
Paṭicca kammaṁ phusati, tasmiṁ me saṅkate mano"ti.

Tāpaso āha "atthi pana te cittaṁ mama saddena ca rūpadassanena ca āgantvā ete pakkhino bajjhantu vā haññantu vā"ti. "Natthi bhante"ti tittiro āha. Tato naṁ tāpaso saññāpesi "sace te natthi cittaṁ, natthi pāpaṁ, cetayantameva hi pāpaṁ phusati, nācetayantaṁ.

Na paṭicca kammaṁ phusati, mano ce nappadussati.
Appossukkassa bhadrassa, na pāpamupalimpatī"ti.

Evaṁ thero rājānaṁ saññāpetvā tattheva rājuyyāne satta divasāni vasanto rājānaṁ samayaṁ uggaṇhāpesi. Rājā sattame divase Asokārāme bhikkhusaṁghaṁ sannipātāpetvā sāṇipākāraṁ parikkhipāpetvā sāṇipākārantare nisinno ekaladdhike ekaladdhike bhikkhū ekato ekato kārāpetvā ekamekaṁ bhikkhusamūhaṁ pakkosāpetvā pucchi "kiṁvādī Sammāsambuddho"ti. Tato sassatavādino "sassatavādī"ti āhaṁsu. Ekaccasassatikā -pa-. Antānantikā. Amarāvikkhepikā. Adhiccasamuppannikā. Saññīvādā. Asaññīvādā. Nevasaññīnāsaññīvādā. Ucchedavādā. Diṭṭhadhammanibbānavādā "Diṭṭhadhammanibbānavādī"ti āhaṁsu. Rājā paṭhamameva samayassa uggahitattā "nayime bhikkhū, aññatitthiyā ime"ti ñatvā tesaṁ setakāni vatthāni datvā uppabbājesi. Te sabbepi saṭṭhisahassā ahesuṁ.

Athaññe bhikkhū pakkosāpetvā pucchi "kiṁvādī bhante Sammāsambuddho"ti. Vibhajjavādī mahārājāti. Evaṁ vutte rājā theraṁ pucchi "vibhajjavādī bhante Sammāsambuddho"ti. Āma mahārājāti. Tato rājā "suddhaṁ dāni bhante sāsanaṁ, karotu bhikkhusaṁgho uposathan"ti ārakkhaṁ datvā nagaraṁ pāvisi.

1. Aṁ 2. 363 piṭṭhe. 2. Jā 1. 102 piṭṭhe.

သညာပေသိ—"စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ၊ စေတယိတွာ ကမ္မံ ကရောတိ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ"တိ[၁]။

တမေဝတ္ထံ ပရိဒီပေတုံ **တိတ္တိရဇာတကံ**[၂] အာဟရိ—အတီတေ မဟာရာဇ ဒီပကတိတ္တိရော တာပသံ ပုစ္ဆိ—

"ဉာတကော နော နိသိန္နောတိ၊ ဗဟု အာဂစ္ဆတေ ဇနော။
ပဋိစ္စ ကမ္မံ ဖုသတိ၊ တသ္မိံ မေ သင်္ကတေ မနော"တိ။

တာပသော အာဟ "အတ္ထိ ပန တေ စိတ္တံ မမ သဒ္ဒေန စ ရူပဒဿနေန စ အာဂန္တွာ ဧတေ ပက္ခိနော ဗဇ္ဈန္တု ဝါ ဟညန္တု ဝါ"တိ။ "နတ္ထိ ဘန္တေ"တိ တိတ္တိရော အာဟ။ တတော နံ တာပသော သညာပေသိ "သစေ တေ နတ္ထိ စိတ္တံ၊ နတ္ထိ ပါပံ၊ စေတယန္တမေဝ ဟိ ပါပံ ဖုသတိ၊ နာစေတယန္တံ။

န ပဋိစ္စ ကမ္မံ ဖုသတိ၊ မနော စေ နပ္ပဒုဿတိ။
အပ္ပောဿုက္ကဿ ဘဒြဿ၊ န ပါပမုပလိမ္ပတီ"တိ။

ဧဝံ ထေရော ရာဇာနံ သညာပေတွာ တတ္ထေဝ ရာဇုယျာနေ သတ္တ ဒိဝသာနိ ဝသန္တော ရာဇာနံ သမယံ ဥဂ္ဂဏှာပေသိ။ ရာဇာ သတ္တမေ ဒိဝသေ အသောကာရာမေ ဘိက္ခုသံဃံ သန္နိပါတာပေတွာ သာဏိပါကာရံ ပရိက္ခိပါပေတွာ သာဏိပါကာရန္တရေ နိသိန္နော ဧကလဒ္ဓိကေ ဧကလဒ္ဓိကေ ဘိက္ခူ ဧကတော ဧကတော ကာရာပေတွာ ဧကမေကံ ဘိက္ခုသမူဟံ ပက္ကောသာပေတွာ ပုစ္ဆိ "ကိံဝါဒီ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ။ တတော သဿတဝါဒိနော "သဿတဝါဒီ"တိ အာဟံသု။ ဧကစ္စသဿတိကာ။ပ။ အန္တာနန္တိကာ။ အမရာဝိက္ခေပိကာ။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကာ။ သညီဝါဒါ။ အသညီဝါဒါ။ နေဝသညီနာသညီဝါဒါ။ ဥစ္ဆေဒဝါဒါ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒါ "ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒီ"တိ အာဟံသု။ ရာဇာ ပဌမမေဝ သမယဿ ဥဂ္ဂဟိတတ္တာ "နယိမေ ဘိက္ခူ၊ အညတိတ္ထိယာ ဣမေ"တိ ဉတွာ တေသံ သေတကာနိ ဝတ္ထာနိ ဒတွာ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေသိ။ တေ သဗ္ဗေပိ သဋ္ဌိသဟဿာ အဟေသုံ။

အထညေ ဘိက္ခူ ပက္ကောသာပေတွာ ပုစ္ဆိ "ကိံဝါဒီ ဘန္တေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ။ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ မဟာရာဇာတိ။ ဧဝံ ဝုတ္တေ ရာဇာ ထေရံ ပုစ္ဆိ "ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ဘန္တေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ။ အာမ မဟာရာဇာတိ။ တတော ရာဇာ "သုဒ္ဓံ ဒါနိ ဘန္တေ သာသနံ၊ ကရောတု ဘိက္ခုသံဃော ဥပေါသထ"န္တိ အာရက္ခံ ဒတွာ နဂရံ ပါဝိသိ။

၁-အံ ၂-၃၆၃-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဇာ ၁-၁၀၂-ပိဋ္ဌေ။

Samaggo saṁgho sannipatitvā uposathaṁ akāsi. Tasmiṁ sannipāte saṭṭhi bhikkhusatasahassāni ahesuṁ, tasmiṁ samāgame Moggaliputtatissatthero parappavādaṁ maddamāno kathāvatthuppakaraṇaṁ abhāsi, tato saṭṭhisatasahassasaṅkhyesu bhikkhūsu uccinitvā Tipiṭakapariyattidharānaṁ pabhinnapaṭisambhidānaṁ tevijjādibhedānaṁ bhikkhūnaṁ sahassamekaṁ gahetvā yathā Mahākassapatthero ca Kākaṇḍakaputto Yasatthero ca dhammañca vinayañca saṅgāyiṁsu, evameva dhammañca vinayañca saṅgāyanto sabbaṁ sāsanamalaṁ visodhetvā tatiyasaṅgītiṁ akāsi, saṅgītipariyosāne anekappakāraṁ pathavī akampittha. Ayaṁ saṅgīti navahi māsehi niṭṭhitā. Yā loke—

Katā bhikkhusahassena, tasmā "sahassikā"ti ca.
Purimā dve upādāya, "tatiyā"ti ca vuccatīti.

Ayaṁ tatiyasaṅgīti.

Ettāvatā ca "kenābhatan"ti etassa pañhassa vissajjanatthaṁ yaṁ avocumha "Jambudīpe tāva Upālittheraṁ ādiṁ katvā ācariyaparamparāya yāva tatiyasaṅgīti, tāva ābhataṁ. Tatrāyaṁ **ācariyaparamparā**—

Upāli Dāsako ceva, Soṇako Siggavo tathā.
Tisso Moggaliputto ca, pañcete vijitāvino.
Paramparāya vinayaṁ, dīpe jambusirivhaye.
Acchijjamānamānesuṁ, tatiyo yāva saṅgaho"ti.

Tassattho pakāsitova hoti.

Tatiyasaṅgahato pana uddhaṁ imaṁ dīpaṁ Mahindādīhi ābhataṁ, Mahindato uggahetvā kañci kālaṁ Ariṭṭhattherādīhi ābhataṁ, tato yāvajjatanā tesaṁyeva antevāsikaparamparabhūtāya ācariyaparamparāya ābhatanti veditabbaṁ. Yathāhu porāṇā—

"Tato Mahindo iṭṭiyo, uttiyo sambalo tathā.
Bhaddanāmo ca paṇḍito.

Ete nāgā mahāpaññā, Jambudīpā idhāgatā.
Vinayaṁ te vācayiṁsu, piṭakaṁ Tambapaṇṇiyā.

သမဂ္ဂေါ သံဃော သန္နိပတိတွာ ဥပေါသထံ အကာသိ။ တသ္မိံ သန္နိပါတေ သဋ္ဌိ ဘိက္ခုသတသဟဿာနိ အဟေသုံ၊ တသ္မိံ သမာဂမေ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော ပရပ္ပဝါဒံ မဒ္ဒမာနော ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏံ အဘာသိ၊ တတော သဋ္ဌိသတသဟဿသင်္ချေသု ဘိက္ခူသု ဥစ္စိနိတွာ တိပိဋကပရိယတ္တိဓရာနံ ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒါနံ တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒါနံ ဘိက္ခူနံ သဟဿမေကံ ဂဟေတွာ ယထာ မဟာကဿပတ္ထေရော စ ကာကဏ္ဍကပုတ္တော ယသတ္ထေရော စ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယိံသု၊ ဧဝမေဝ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယန္တော သဗ္ဗံ သာသနမလံ ဝိသောဓေတွာ တတိယသင်္ဂီတိံ အကာသိ၊ သင်္ဂီတိပရိယောသာနေ အနေကပ္ပကာရံ ပထဝီ အကမ္ပိတ္ထ။ အယံ သင်္ဂီတိ နဝဟိ မာသေဟိ နိဋ္ဌိတာ။ ယာ လောကေ—

ကတာ ဘိက္ခုသဟဿေန၊ တသ္မာ "သဟဿိကာ"တိ စ။
ပုရိမာ ဒွေ ဥပါဒါယ၊ "တတိယာ"တိ စ ဝုစ္စတီတိ။

အယံ တတိယသင်္ဂီတိ။

ဧတ္တာဝတာ စ "ကေနာဘတ"န္တိ ဧတဿ ပဉှဿ ဝိဿဇ္ဇနတ္ထံ ယံ အဝေါစုမှ "ဇမ္ဗုဒီပေ တာဝ ဥပါလိတ္ထေရံ အာဒိံ ကတွာ အာစရိယပရမ္ပရာယ ယာဝ တတိယသင်္ဂီတိ၊ တာဝ အာဘတံ။ တတြာယံ **အာစရိယပရမ္ပရာ**—

ဥပါလိ ဒါသကော စေဝ၊ သောဏကော သိဂ္ဂဝေါ တထာ။
တိဿော မောဂ္ဂလိပုတ္တော စ၊ ပဉ္စေတေ ဝိဇိတာဝိနော။
ပရမ္ပရာယ ဝိနယံ၊ ဒီပေ ဇမ္ဗုသိရိဝှယေ။
အစ္ဆိဇ္ဇမာနမာနေသုံ၊ တတိယော ယာဝ သင်္ဂဟော"တိ။

တဿတ္ထော ပကာသိတောဝ ဟောတိ။

တတိယသင်္ဂဟတော ပန ဥဒ္ဓံ ဣမံ ဒီပံ မဟိန္ဒာဒီဟိ အာဘတံ၊ မဟိန္ဒတော ဥဂ္ဂဟေတွာ ကဉ္စိ ကာလံ အရိဋ္ဌတ္ထေရာဒီဟိ အာဘတံ၊ တတော ယာဝဇ္ဇတနာ တေသံယေဝ အန္တေဝါသိကပရမ္ပရဘူတာယ အာစရိယပရမ္ပရာယ အာဘတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာဟု ပေါရာဏာ—

"တတော မဟိန္ဒော ဣဋ္ဋိယော၊ ဥတ္တိယော သမ္ဗလော တထာ။
ဘဒ္ဒနာမော စ ပဏ္ဍိတော။

ဧတေ နာဂါ မဟာပညာ၊ ဇမ္ဗုဒီပါ ဣဓာဂတာ။
ဝိနယံ တေ ဝါစယိံသု၊ ပိဋကံ တမ္ဗပဏ္ဏိယာ။

Nikāye pañca vācesuṁ, satta ceva pakaraṇe.
Tato Ariṭṭho medhāvī, Tissadatto ca paṇḍito.

Visārado Kāḷasumano, thero ca Dīghanāmako.
Dīghasumano ca paṇḍito.

Punadeva Kāḷasumano, Nāgatthero ca Buddharakkhito.
Tissatthero ca medhāvī, Devatthero ca paṇḍito.

Punadeva Sumano medhāvī, vinaye ca visārado.
Bahussuto Cūḷanāgo, gajova duppadhaṁsiyo.

Dhammapālitanāmo ca, rohaṇe sādhupūjito.
Tassa sisso mahāpañño, khemanāmo tipeṭako.

Dīpe tārakarājāva, paññāya atirocatha.
Upatisso ca medhāvī, Phussadevo mahākathī[1].

Punadeva Sumano medhāvī, pupphanāmo bahussuto.
Mahākathī[1] mahāsivo, piṭake sabbattha kovido.

Punadeva Upāli medhāvī, vinaye ca visārado.
Mahānāgo mahāpañño, saddhammavaṁsakovido.

Punadeva Abhayo medhāvī, piṭake sabbattha kovido.
Tissatthero ca medhāvī, vinaye ca visārado.

Tassa Sisso mahāpañño, pupphanāmo bahussuto.
Sāsanaṁ anurakkhanto, Jambudīpe patiṭṭhito.

Cūḷābhayo ca medhāvī, vinaye ca visārado.
Tissatthero ca medhāvī, saddhammavaṁsakovido.

Cūḷadevo ca medhāvī, vinaye ca visārado.
Sivatthero ca medhāvī, vinaye sabbattha kovido.

Ete nāgā mahāpaññā, vinayaññū maggakovidā.
Vinayaṁ dīpe pakāsesuṁ, piṭakaṁ Tambapaṇṇiyā"ti.

1. Mahākavi (Sī, Syā)

နိကာယေ ပဉ္စ ဝါစေသုံ၊ သတ္တ စေဝ ပကရဏေ။
တတော အရိဋ္ဌော မေဓာဝီ၊ တိဿဒတ္တော စ ပဏ္ဍိတော။

ဝိသာရဒေါ ကာဠသုမနော၊ ထေရော စ ဒီဃနာမကော။
ဒီဃသုမနော စ ပဏ္ဍိတော။

ပုနဒေဝ ကာဠသုမနော၊ နာဂတ္ထေရော စ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော။
တိဿတ္ထေရော စ မေဓာဝီ၊ ဒေဝတ္ထေရော စ ပဏ္ဍိတော။

ပုနဒေဝ သုမနော မေဓာဝီ၊ ဝိနယေ စ ဝိသာရဒေါ။
ဗဟုဿုတော စူဠနာဂေါ၊ ဂဇောဝ ဒုပ္ပဓံသိယော။

ဓမ္မပါလိတနာမော စ၊ ရောဟဏေ သာဓုပူဇိတော။
တဿ သိဿော မဟာပညော၊ ခေမနာမော တိပေဋကော။

ဒီပေ တာရကရာဇာဝ၊ ပညာယ အတိရောစထ။
ဥပတိဿော စ မေဓာဝီ၊ ဖုဿဒေဝေါ မဟာကထီ[၁]။

ပုနဒေဝ သုမနော မေဓာဝီ၊ ပုပ္ဖနာမော ဗဟုဿုတော။
မဟာကထီ[၁] မဟာသိဝေါ၊ ပိဋကေ သဗ္ဗတ္ထ ကောဝိဒေါ။

ပုနဒေဝ ဥပါလိ မေဓာဝီ၊ ဝိနယေ စ ဝိသာရဒေါ။
မဟာနာဂေါ မဟာပညော၊ သဒ္ဓမ္မဝံသကောဝိဒေါ။

ပုနဒေဝ အဘယော မေဓာဝီ၊ ပိဋကေ သဗ္ဗတ္ထ ကောဝိဒေါ။
တိဿတ္ထေရော စ မေဓာဝီ၊ ဝိနယေ စ ဝိသာရဒေါ။

တဿ သိဿော မဟာပညော၊ ပုပ္ဖနာမော ဗဟုဿုတော။
သာသနံ အနုရက္ခန္တော၊ ဇမ္ဗုဒီပေ ပတိဋ္ဌိတော။

စူဠာဘယော စ မေဓာဝီ၊ ဝိနယေ စ ဝိသာရဒေါ။
တိဿတ္ထေရော စ မေဓာဝီ၊ သဒ္ဓမ္မဝံသကောဝိဒေါ။

စူဠဒေဝေါ စ မေဓာဝီ၊ ဝိနယေ စ ဝိသာရဒေါ။
သိဝတ္ထေရော စ မေဓာဝီ၊ ဝိနယေ သဗ္ဗတ္ထ ကောဝိဒေါ။

ဧတေ နာဂါ မဟာပညာ၊ ဝိနယညူ မဂ္ဂကောဝိဒါ။
ဝိနယံ ဒီပေ ပကာသေသုံ၊ ပိဋကံ တမ္ဗပဏ္ဏိယာ"တိ။

၁-မဟာကဝိ (သီ၊ သျာ)

Tatrāyaṁ **anupubbikathā**—Moggaliputtatissatthero kira imaṁ tatiyadhammasaṅgītiṁ katvā evaṁ cintesi “kattha nu kho anāgate sāsanaṁ suppatiṭṭhitaṁ bhaveyyā”ti. Athassa upaparikkhato etadahosi “paccantimesu kho janapadesu suppatiṭṭhitaṁ bhavissatī”ti, so tesaṁ tesaṁ bhikkhūnaṁ bhāraṁ katvā te te bhikkhū tattha tattha pesesi, Majjhantikattheraṁ **Kasmīragandhāraraṭṭhaṁ** pesesi “tvaṁ etaṁ raṭṭhaṁ gantvā ettha sāsanaṁ patiṭṭhāpehī”ti, Mahādevattheraṁ[1] tatheva vatvā **Mahiṁsakamaṇḍalaṁ** pesesi, Rakkhitattheraṁ **vanavāsiṁ.** Yonakadhammarakkhitattheraṁ **Aparantakaṁ.** Mahādhammarakkhitattheraṁ **Mahāraṭṭhaṁ.** Mahārakkhitattheraṁ **Yonakalokaṁ.** Majjhimattheraṁ **Himavantadesabhāgaṁ.** Soṇattherañca Uttarattherañca **Suvaṇṇabhūmiṁ.** Attano saddhivihārikaṁ Mahindattheraṁ Iṭṭiyattherena Uttiyattherena Sambalattherena Bhaddasālattherena ca saddhiṁ **Tambapaṇṇidīpaṁ** pesesi “tumhe Tambapaṇṇidīpaṁ gantvā ettha sāsanaṁ patiṭṭhāpethā”ti. Sabbepi taṁ taṁ disābhāgaṁ gacchantā attapañcamā agamaṁsu “paccantimesu janapadesu pañcavaggo gaṇo alaṁ upasampadakammāyā”ti maññamānā.

Tena kho pana samayena Kasmīragandhāraraṭṭhe sassapākasamaye Aravāḷo[2] nāma nāgarājā karakavassaṁ nāma vassāpetvā sassaṁ harāpetvā mahāsamuddaṁ pāpeti. **Majjhantika**tthero pana Pāṭaliputtato vehāsaṁ abbhuggantvā Himavati Aravāḷadahassa upari otaritvā aravāḷadahapiṭṭhiyaṁ caṅkamatipi tiṭṭhatipi nisīdatipi seyyampi kappeti. Nāgamāṇavakā taṁ disvā Aravāḷassa nāgarājassa ārocesuṁ “mahārāja eko chinnabhinnapaṭadharo bhaṇḍu kāsāvavasano amhākaṁ udakaṁ dūsetī”ti. Nāgarājā tāvadeva kodhābhibhūto nikkhamitvā theraṁ disvā makkhaṁ asahamāno antalikkhe anekāni bhiṁsanakāni nimmini, tato tato bhusā vātā vāyanti, rukkhā chijjanti, pabbatakūṭāni patanti, meghā gajjanti, vijjulatā niccharanti, asaniyo phalanti, bhinnaṁ viya gaganatalaṁ udakaṁ paggharati, bhayānakarūpā nāgakumārā sannipatanti, sayampi dhūmāyati pajjalati, paharaṇavuṭṭhiyo vissajjeti, “ko ayaṁ muṇḍako chinnabhinnapaṭadharo”ti-ādīhi pharusavacanehi theraṁ santajjesi, “etha gaṇhatha

1. Mahārevattheraṁ (Ka) 2. Āravāḷo (Syā, Yojanā)

တတြာယံ **အနုပုဗ္ဗိကထာ**—မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော ကိရ ဣမံ တတိယဓမ္မသင်္ဂီတိံ ကတွာ ဧဝံ စိန္တေသိ “ကတ္ထ နု ခေါ အနာဂတေ သာသနံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ ဘဝေယျာ”တိ။ အထဿ ဥပပရိက္ခတော ဧတဒဟောသိ “ပစ္စန္တိမေသု ခေါ ဇနပဒေသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ ဘဝိဿတီ”တိ၊ သော တေသံ တေသံ ဘိက္ခူနံ ဘာရံ ကတွာ တေ တေ ဘိက္ခူ တတ္ထ တတ္ထ ပေသေသိ၊ မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရံ **ကသ္မီရဂန္ဓာရရဋ္ဌံ** ပေသေသိ “တွံ ဧတံ ရဋ္ဌံ ဂန္တွာ ဧတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေဟီ”တိ၊ မဟာဒေဝတ္ထေရံ[၁] တထေဝ ဝတွာ **မဟိံသကမဏ္ဍလံ** ပေသေသိ၊ ရက္ခိတတ္ထေရံ **ဝနဝါသိံ**။ ယောနကဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ **အပရန္တကံ**။ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ **မဟာရဋ္ဌံ**။ မဟာရက္ခိတတ္ထေရံ **ယောနကလောကံ**။ မဇ္ဈိမတ္ထေရံ **ဟိမဝန္တဒေသဘာဂံ**။ သောဏတ္ထေရဉ္စ ဥတ္တရတ္ထေရဉ္စ **သုဝဏ္ဏဘူမိံ**။ အတ္တနော သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ မဟိန္ဒတ္ထေရံ ဣဋ္ဋိယတ္ထေရေန ဥတ္တိယတ္ထေရေန သမ္ဗလတ္ထေရေန ဘဒ္ဒသာလတ္ထေရေန စ သဒ္ဓိံ **တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ** ပေသေသိ “တုမှေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ဂန္တွာ ဧတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေထာ”တိ။ သဗ္ဗေပိ တံ တံ ဒိသာဘာဂံ ဂစ္ဆန္တာ အတ္တပဉ္စမာ အဂမံသု “ပစ္စန္တိမေသု ဇနပဒေသု ပဉ္စဝဂ္ဂေါ ဂဏော အလံ ဥပသမ္ပဒကမ္မာယာ”တိ မညမာနာ။

တေန ခေါ ပန သမယေန ကသ္မီရဂန္ဓာရရဋ္ဌေ သဿပါကသမယေ အရဝါဠော[၂] နာမ နာဂရာဇာ ကရကဝဿံ နာမ ဝဿာပေတွာ သဿံ ဟရာပေတွာ မဟာသမုဒ္ဒံ ပါပေတိ။ **မဇ္ဈန္တိက**တ္ထေရော ပန ပါဋလိပုတ္တတော ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ဟိမဝတိ အရဝါဠဒဟဿ ဥပရိ ဩတရိတွာ အရဝါဠဒဟပိဋ္ဌိယံ စင်္ကမတိပိ တိဋ္ဌတိပိ နိသီဒတိပိ သေယျမ္ပိ ကပ္ပေတိ။ နာဂမာဏဝကာ တံ ဒိသွာ အရဝါဠဿ နာဂရာဇဿ အာရောစေသုံ “မဟာရာဇ ဧကော ဆိန္နဘိန္နပဋဓရော ဘဏ္ဍု ကာသာဝဝသနော အမှာကံ ဥဒကံ ဒူသေတီ”တိ။ နာဂရာဇာ တာဝဒေဝ ကောဓာဘိဘူတော နိက္ခမိတွာ ထေရံ ဒိသွာ မက္ခံ အသဟမာနော အန္တလိက္ခေ အနေကာနိ ဘိံသနကာနိ နိမ္မိနိ၊ တတော တတော ဘုသာ ဝါတာ ဝါယန္တိ၊ ရုက္ခာ ဆိဇ္ဇန္တိ၊ ပဗ္ဗတကူဋာနိ ပတန္တိ၊ မေဃာ ဂဇ္ဇန္တိ၊ ဝိဇ္ဇုလတာ နိစ္ဆရန္တိ၊ အသနိယော ဖလန္တိ၊ ဘိန္နံ ဝိယ ဂဂနတလံ ဥဒကံ ပဂ္ဃရတိ၊ ဘယာနကရူပါ နာဂကုမာရာ သန္နိပတန္တိ၊ သယမ္ပိ ဓူမာယတိ ပဇ္ဇလတိ၊ ပဟရဏဝုဋ္ဌိယော ဝိဿဇ္ဇေတိ၊ “ကော အယံ မုဏ္ဍကော ဆိန္နဘိန္နပဋဓရော”တိအာဒီဟိ ဖရုသဝစနေဟိ ထေရံ သန္တဇ္ဇေသိ၊ “ဧထ ဂဏှထ

၁-မဟာရေဝတ္ထေရံ (က) ၂-အာရဝါဠော (သျာ၊ ယောဇနာ)

hanatha[1] niddhamatha imaṁ samaṇan”ti nāgabalaṁ āṇāpesi. Thero sabbaṁ taṁ bhiṁsanakaṁ attano iddhibalena paṭibāhitvā nāgarājānaṁ āha—

“Sadevakopi ce loko, āgantvā tāsayeyya maṁ.
Na me paṭibalo assa, janetuṁ bhayabheravaṁ.

Sacepi tvaṁ mahiṁ sabbaṁ, sasamuddaṁ sapabbataṁ.
Ukkhipitvā mahānāga, khipeyyāsi mamūpari.

Neva me sakkuṇeyyāsi, janetuṁ bhayabheravaṁ.
Aññadatthu tavevassa, vighāto uragādhipā”ti.

Evaṁ vutte nāgarājā vihatānubhāvo nipphalavāyāmo dukkhī dummano ahosi. Taṁ thero taṅkhaṇānurūpāya dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṁsetvā tīsu saraṇesu pañcasu ca sīlesu patiṭṭhāpesi saddhiṁ caturāsītiyā nāgasahassehi, aññepi bahū Himavantavāsino yakkhā ca gandhabbā ca kumbhaṇḍā ca therassa dhammakathaṁ sutvā saraṇesu ca sīlesu ca patiṭṭhahiṁsu. Pañcakopi yakkho saddhiṁ bhariyāya yakkhiniyā pañcahi ca puttasatehi paṭhame phale patiṭṭhito. Athāyasmā Majjhintikatthero sabbepi nāgayakkharakkhase āmantetvā evamāha—

“Mā dāni kodhaṁ janayittha, ito uddhaṁ yathā pure.
Sassaghātañca mā kattha, sukhakāmā hi pāṇino.
Karotha mettaṁ sattesu, vasantu manujā sukhan”ti.

Te sabbepi “sādhu bhante”ti therassa paṭissuṇitvā yathānusiṭṭhaṁ paṭipajjiṁsu. Taṁdivasameva ca nāgarājassa pūjāsamayo hoti. Atha nāgarājā attano ratanamayaṁ pallaṅkaṁ āharāpetvā therassa paññapesi. Nisīdi thero pallaṅke. Nāgarājāpi theraṁ bījayamāno samīpe aṭṭhāsi. Tasmiṁ khaṇe Kasmīragandhāraraṭṭhavāsino āgantvā theraṁ disvā amhākaṁ nāgarājatopi thero mahiddhikataroti therameva vanditvā nisinnā. Thero tesaṁ Āsīvisopamasuttaṁ

1. Bandhatha (Sī)

ဟနထ[၁] နိဒ္ဓမထ ဣမံ သမဏ”န္တိ နာဂဗလံ အာဏာပေသိ။ ထေရော သဗ္ဗံ တံ ဘိံသနကံ အတ္တနော ဣဒ္ဓိဗလေန ပဋိဗာဟိတွာ နာဂရာဇာနံ အာဟ—

“သဒေဝကောပိ စေ လောကော၊ အာဂန္တွာ တာသယေယျ မံ။
န မေ ပဋိဗလော အဿ၊ ဇနေတုံ ဘယဘေရဝံ။

သစေပိ တွံ မဟိံ သဗ္ဗံ၊ သသမုဒ္ဒံ သပဗ္ဗတံ။
ဥက္ခိပိတွာ မဟာနာဂ၊ ခိပေယျာသိ မမူပရိ။

နေဝ မေ သက္ကုဏေယျာသိ၊ ဇနေတုံ ဘယဘေရဝံ။
အညဒတ္ထု တဝေဝဿ၊ ဝိဃာတော ဥရဂါဓိပါ”တိ။

ဧဝံ ဝုတ္တေ နာဂရာဇာ ဝိဟတာနုဘာဝေါ နိပ္ဖလဝါယာမော ဒုက္ခီ ဒုမ္မနော အဟောသိ။ တံ ထေရော တင်္ခဏာနုရူပါယ ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္ဒဿေတွာ သမာဒပေတွာ သမုတ္တေဇေတွာ သမ္ပဟံသေတွာ တီသု သရဏေသု ပဉ္စသု စ သီလေသု ပတိဋ္ဌာပေသိ သဒ္ဓိံ စတုရာသီတိယာ နာဂသဟဿေဟိ၊ အညေပိ ဗဟူ ဟိမဝန္တဝါသိနော ယက္ခာ စ ဂန္ဓဗ္ဗာ စ ကုမ္ဘဏ္ဍာ စ ထေရဿ ဓမ္မကထံ သုတွာ သရဏေသု စ သီလေသု စ ပတိဋ္ဌဟိံသု။ ပဉ္စကောပိ ယက္ခော သဒ္ဓိံ ဘရိယာယ ယက္ခိနိယာ ပဉ္စဟိ စ ပုတ္တသတေဟိ ပဌမေ ဖလေ ပတိဋ္ဌိတော။ အထာယသ္မာ မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရော သဗ္ဗေပိ နာဂယက္ခရက္ခသေ အာမန္တေတွာ ဧဝမာဟ—

“မာ ဒါနိ ကောဓံ ဇနယိတ္ထ၊ ဣတော ဥဒ္ဓံ ယထာ ပုရေ။
သဿဃာတဉ္စ မာ ကတ္ထ၊ သုခကာမာ ဟိ ပါဏိနော။
ကရောထ မေတ္တံ သတ္တေသု၊ ဝသန္တု မနုဇာ သုခ”န္တိ။

တေ သဗ္ဗေပိ “သာဓု ဘန္တေ”တိ ထေရဿ ပဋိဿုဏိတွာ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇိံသု။ တံဒိဝသမေဝ စ နာဂရာဇဿ ပူဇာသမယော ဟောတိ။ အထ နာဂရာဇာ အတ္တနော ရတနမယံ ပလ္လင်္ကံ အာဟရာပေတွာ ထေရဿ ပညပေသိ။ နိသီဒိ ထေရော ပလ္လင်္ကေ။ နာဂရာဇာပိ ထေရံ ဗီဇယမာနော သမီပေ အဋ္ဌာသိ။ တသ္မိံ ခဏေ ကသ္မီရဂန္ဓာရရဋ္ဌဝါသိနော အာဂန္တွာ ထေရံ ဒိသွာ အမှာကံ နာဂရာဇတောပိ ထေရော မဟိဒ္ဓိကတရောတိ ထေရမေဝ ဝန္ဒိတွာ နိသိန္နာ။ ထေရော တေသံ အာသီဝိသောပမသုတ္တံ

၁-ဗန္ဓထ (သီ)

kathesi, suttapariyosāne asītiyā pāṇasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi, kulasatasahassaṁ pabbaji, tato pabhuti ca Kasmīragandhārā yāvajjatanā kāsāvapajjotā isivātapaṭivātā eva.

Gantvā Kasmīragandhāraṁ, isi Majjhantiko tadā.
Duṭṭhaṁ nāgaṁ pasādetvā, mocesi bandhanā bahūti.

Mahādevattheropi Mahiṁsakamaṇḍalaṁ gantvā **Devadūtasuttaṁ** kathesi, suttapariyosāne cattālīsa pāṇasahassāni dhammacakkhuṁ paṭilabhiṁsu, cattālīsaṁyeva pāṇasahassāni pabbajiṁsu.

Gantvāna raṭṭhaṁ Mahiṁsaṁ, Mahādevo mahiddhiko.
Codetvā Devadūtehi, mocesi bandhanā bahūti.

Rakkhitatthero pana Vanavāsiṁ gantvā ākāse ṭhatvā **Anamataggapariyāyakathāya** Vanavāsike pasādesi, kathāpariyosāne panassa saṭṭhisahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi, sattatisahassamattā pabbajiṁsu, pañcavihārasatāni patiṭṭhahiṁsu. Evaṁ so tattha sāsanaṁ patiṭṭhāpesi.

Gantvāna Rakkhitatthero, Vanavāsiṁ mahiddhiko.
Antalikkhe ṭhito tattha, desesi Anamataggiyanti.

Yonakadhammarakkhitattheropi Aparantakaṁ gantvā **Aggikkhandhopamasuttantakathāya** Aparantake pasādetvā sttati pāṇasahassāni dhammāmataṁ pāyesi, khattiyakulato eva purisasahassāni pabbajiṁsu, samadhikāni ca cha itthisahassāni. Evaṁ so tattha sāsanaṁ patiṭṭhāpesi.

Aparantaṁ vigāhitvā, Yonako Dhammarakkhito.
Aggikkhandhopamenettha, pasādesi jane bahūti.

Mahādhammarakkhitatthero pana Mahāraṭṭhaṁ gantvā **Mahānāradakassapajātakakathāya** Mahāraṭṭhake pasādetvā caturāsīti pāṇasahassāni maggaphalesu patiṭṭhāpesi, terasasahassāni pabbajiṁsu. Evaṁ so tattha sāsanaṁ patiṭṭhāpesi.

Mahāraṭṭhaṁ isi gantvā, so Mahādhammarakkhito.
Jātakaṁ kathayitvāna, pasādesi mahājananti.

ကထေသိ၊ သုတ္တပရိယောသာနေ အသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ကုလသတသဟဿံ ပဗ္ဗဇိ၊ တတော ပဘုတိ စ ကသ္မီရဂန္ဓာရာ ယာဝဇ္ဇတနာ ကာသာဝပဇ္ဇောတာ ဣသိဝါတပဋိဝါတာ ဧဝ။

ဂန္တွာ ကသ္မီရဂန္ဓာရံ၊ ဣသိ မဇ္ဈန္တိကော တဒါ။
ဒုဋ္ဌံ နာဂံ ပသာဒေတွာ၊ မောစေသိ ဗန္ဓနာ ဗဟူတိ။

မဟာဒေဝတ္ထေရောပိ မဟိံသကမဏ္ဍလံ ဂန္တွာ **ဒေဝဒူတသုတ္တံ** ကထေသိ၊ သုတ္တပရိယောသာနေ စတ္တာလီသ ပါဏသဟဿာနိ ဓမ္မစက္ခုံ ပဋိလဘိံသု၊ စတ္တာလီသံယေဝ ပါဏသဟဿာနိ ပဗ္ဗဇိံသု။

ဂန္တွာန ရဋ္ဌံ မဟိံသံ၊ မဟာဒေဝေါ မဟိဒ္ဓိကော။
စောဒေတွာ ဒေဝဒူတေဟိ၊ မောစေသိ ဗန္ဓနာ ဗဟူတိ။

ရက္ခိတတ္ထေရော ပန ဝနဝါသိံ ဂန္တွာ အာကာသေ ဌတွာ **အနမတဂ္ဂပရိယာယကထာယ** ဝနဝါသိကေ ပသာဒေသိ၊ ကထာပရိယောသာနေ ပနဿ သဋ္ဌိသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ သတ္တတိသဟဿမတ္တာ ပဗ္ဗဇိံသု၊ ပဉ္စဝိဟာရသတာနိ ပတိဋ္ဌဟိံသု။ ဧဝံ သော တတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။

ဂန္တွာန ရက္ခိတတ္ထေရော၊ ဝနဝါသိံ မဟိဒ္ဓိကော။
အန္တလိက္ခေ ဌိတော တတ္ထ၊ ဒေသေသိ အနမတဂ္ဂိယန္တိ။

ယောနကဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရောပိ အပရန္တကံ ဂန္တွာ **အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တန္တကထာယ** အပရန္တကေ ပသာဒေတွာ သတ္တတိ ပါဏသဟဿာနိ ဓမ္မာမတံ ပါယေသိ၊ ခတ္တိယကုလတော ဧဝ ပုရိသသဟဿာနိ ပဗ္ဗဇိံသု၊ သမဓိကာနိ စ ဆ ဣတ္ထိသဟဿာနိ။ ဧဝံ သော တတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။

အပရန္တံ ဝိဂါဟိတွာ၊ ယောနကော ဓမ္မရက္ခိတော။
အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမေနေတ္ထ၊ ပသာဒေသိ ဇနေ ဗဟူတိ။

မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရော ပန မဟာရဋ္ဌံ ဂန္တွာ **မဟာနာရဒကဿပဇာတကကထာယ** မဟာရဋ္ဌကေ ပသာဒေတွာ စတုရာသီတိ ပါဏသဟဿာနိ မဂ္ဂဖလေသု ပတိဋ္ဌာပေသိ၊ တေရသသဟဿာနိ ပဗ္ဗဇိံသု။ ဧဝံ သော တတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။

မဟာရဋ္ဌံ ဣသိ ဂန္တွာ၊ သော မဟာဓမ္မရက္ခိတော။
ဇာတကံ ကထယိတွာန၊ ပသာဒေသိ မဟာဇနန္တိ။

Mahārakkhitattheropi Yonakaraṭṭhaṁ gantvā **Kāḷakārāmasuttantakathāya** Yonakalokaṁ pasādetvā sattatisahassādhikassa[1] pāṇasatasahassassa maggaphalālaṅkāraṁ adāsi, santike cassa dasasahassāni pabbajiṁsu. Evaṁ sopi tattha sāsanaṁ patiṭṭhāpesi.

Yonaraṭṭhaṁ tadā gantvā, so Mahārakkhito isi.
Kāḷakārāmasuttena, te pasādesi yonaketi.

Majjhimatthero pana **Kassapagotta**ttherena **Aḷakadeva**ttherena[2] **Dundubhissara**ttherena[3] **Mahādeva**ttherena[4] ca saddhiṁ Himavantadesabhāgaṁ gantvā Dhammacakkappavattanasuttantakathāya taṁ desaṁ pasādetvā asītipāṇakoṭiyo maggaphalaratanāni paṭilābhesi, pañcapi ca therā pañca raṭṭhāni pasādesuṁ, ekamekassa santike satasahassamattā pabbajiṁsu. Evaṁ te tattha sāsanaṁ patiṭṭhāpesuṁ.

Gantvāna Majjhimatthero, Himavantaṁ pasādayi.
Yakkhasenaṁ pakāsento, Dhammacakkapavattananti.

Soṇattheropi saddhiṁ **Uttara**ttherena Suvaṇṇabhūmiṁ agamāsi. Tena ca samayena tattha ekā rakkhasī samuddato nikkhamitvā rājakule jāte jāte dārake khādati. Taṁdivasameva ca rājakule eko dārako jāto hoti, manussā theraṁ disvā "rakkhasānaṁ sahāyako eso"ti maññamānā āvudhāni gahetvā theraṁ paharitukāmā āgacchanti. Thero "kiṁ tumhe āvudhahatthā āgacchathā"ti āha. Te āhaṁsu "rājakule jāte jāte dārake rakkhasā khādanti, tesaṁ tumhe sahāyakā"ti. Thero "na mayaṁ rakkhasānaṁ sahāyakā, samaṇā nāma mayaṁ viratā pāṇātipātā -pa- viratā majjapānā, ekabhattikā sīlavanto kalyāṇadhammā"ti āha. Tasmiṁyeva ca khaṇe sā rakkhasī saparivārā samuddato nikkhami "rājakule dārako jāto, taṁ khādissāmī"ti. Manussā taṁ disvā "esā bhante rakkhasī āgacchatī"ti bhītā viraviṁsu. Thero rakkhasehi diguṇe attabhāve nimminitvā tehi attabhāvehi taṁ rakkhasiṁ saparisaṁ majjhe katvā ubhosu passesu

1. Sattatiṁsasahassādhikassa (Sī, Syā)
2. Aḷakarevattherena (Ka)
3. Dundabhiyattherena (Ka)
4. Mahārevattherena (Ka), Sahassadevattherena (Syā)

မဟာရက္ခိတတ္ထေရောပိ ယောနကရဋ္ဌံ ဂန္တွာ **ကာဠကာရာမသုတ္တန္တကထာယ** ယောနကလောကံ ပသာဒေတွာ သတ္တတိသဟဿာဓိကဿ[1] ပါဏသတသဟဿဿ မဂ္ဂဖလာလင်္ကာရံ အဒါသိ၊ သန္တိကေ စဿ ဒသသဟဿာနိ ပဗ္ဗဇိံသု။ ဧဝံ သောပိ တတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။

ယောနရဋ္ဌံ တဒါ ဂန္တွာ၊ သော မဟာရက္ခိတော ဣသိ။
ကာဠကာရာမသုတ္တေန၊ တေ ပသာဒေသိ ယောနကေတိ။

မဇ္ဈိမတ္ထေရော ပန **ကဿပဂေါတ္တ**တ္ထေရေန **အဠကဒေဝ**တ္ထေရေန[2] **ဒုန္ဒုဘိဿရ**တ္ထေရေန[3] **မဟာဒေဝ**တ္ထေရေန[4] စ သဒ္ဓိံ ဟိမဝန္တဒေသဘာဂံ ဂန္တွာ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ္တန္တကထာယ တံ ဒေသံ ပသာဒေတွာ အသီတိပါဏကောဋိယော မဂ္ဂဖလရတနာနိ ပဋိလာဘေသိ၊ ပဉ္စပိ စ ထေရာ ပဉ္စ ရဋ္ဌာနိ ပသာဒေသုံ၊ ဧကမေကဿ သန္တိကေ သတသဟဿမတ္တာ ပဗ္ဗဇိံသု။ ဧဝံ တေ တတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသုံ။

ဂန္တွာန မဇ္ဈိမတ္ထေရော၊ ဟိမဝန္တံ ပသာဒယိ။
ယက္ခသေနံ ပကာသေန္တော၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနန္တိ။

သောဏတ္ထေရောပိ သဒ္ဓိံ **ဥတ္တရ**တ္ထေရေန သုဝဏ္ဏဘူမိံ အဂမာသိ။ တေန စ သမယေန တတ္ထ ဧကာ ရက္ခသီ သမုဒ္ဒတော နိက္ခမိတွာ ရာဇကုလေ ဇာတေ ဇာတေ ဒါရကေ ခါဒတိ။ တံဒိဝသမေဝ စ ရာဇကုလေ ဧကော ဒါရကော ဇာတော ဟောတိ၊ မနုဿာ ထေရံ ဒိသွာ "ရက္ခသာနံ သဟာယကော ဧသော"တိ မညမာနာ အာဝုဓာနိ ဂဟေတွာ ထေရံ ပဟရိတုကာမာ အာဂစ္ဆန္တိ။ ထေရော "ကိံ တုမှေ အာဝုဓဟတ္ထာ အာဂစ္ဆထာ"တိ အာဟ။ တေ အာဟံသု "ရာဇကုလေ ဇာတေ ဇာတေ ဒါရကေ ရက္ခသာ ခါဒန္တိ၊ တေသံ တုမှေ သဟာယကာ"တိ။ ထေရော "န မယံ ရက္ခသာနံ သဟာယကာ၊ သမဏာ နာမ မယံ ဝိရတာ ပါဏာတိပါတာ။ပ။ ဝိရတာ မဇ္ဇပါနာ၊ ဧကဘတ္တိကာ သီလဝန္တော ကလျာဏဓမ္မာ"တိ အာဟ။ တသ္မိံယေဝ စ ခဏေ သာ ရက္ခသီ သပရိဝါရာ သမုဒ္ဒတော နိက္ခမိ "ရာဇကုလေ ဒါရကော ဇာတော၊ တံ ခါဒိဿာမီ"တိ။ မနုဿာ တံ ဒိသွာ "ဧသာ ဘန္တေ ရက္ခသီ အာဂစ္ဆတီ"တိ ဘီတာ ဝိရဝိံသု။ ထေရော ရက္ခသေဟိ ဒိဂုဏေ အတ္တဘာဝေ နိမ္မိနိတွာ တေဟိ အတ္တဘာဝေဟိ တံ ရက္ခသိံ သပရိသံ မဇ္ဈေ ကတွာ ဥဘောသု ပဿေသု

၁-သတ္တတိံသသဟဿာဓိကဿ (သီ၊ သျာ) ၂-အဠကရေဝတ္ထေရေန (က) ၃-ဒုန္ဒဘိယတ္ထေရေန (က)
၄-မဟာရေဝတ္ထေရေန (က)၊ သဟဿဒေဝတ္ထေရေန (သျာ)

parikkhipi. Tassā saparisāya etadahosi “addhā imehi idaṁ ṭhānaṁ laddhaṁ bhavissati, mayaṁ pana imesaṁ bhakkhā bhavissāmā”ti sabbe rakkhasā bhītā vegasā palāyiṁsu. Theropi te yāva adassanaṁ, tāva palāpetvā dīpassa samantato rakkhaṁ ṭhapesi. Tasmiṁ ca samaye sannipatitaṁ mahājanakāyaṁ **Brahmajālasuttantakathāya** pasādetvā saraṇesu ca sīlesu ca patiṭṭhāpesi. Saṭṭhisahassānaṁ panettha dhammābhisamayo ahosi, kuladārakānaṁ aḍḍhuḍḍhāni sahassāni pabbajiṁsu, kuladhītānaṁ diyaḍḍhasahassaṁ. Evaṁ so tattha sāsanaṁ patiṭṭhāpesi. Tato pabhuti rājakule jātadārakānaṁ Soṇuttaranāmameva karonti.

Suvaṇṇabhūmiṁ gantvāna, Soṇuttarā mahiddhikā.
Pisāce niddhametvāna, Brahmajālamadesisunti[1].

Mahindatthero pana “Tambapaṇṇidīpaṁ gantvā sāsanaṁ patiṭṭhāpehī”ti upajjhāyena ca bhikkhusaṁghena ca ajjhiṭṭho cintesi “kālo nu kho me Tambapaṇṇidīpaṁ gantuṁ, no”ti. Athassa vīmaṁsato “na tāva kālo”ti ahosi. Kiṁ panassa disvā etadahosi? Muṭasivarañño mahallakabhāvaṁ. Tato cintesi “ayaṁ rājā mahallako, na sakkā imaṁ gaṇhitvā sāsanaṁ paggahetuṁ, idāni panassa putto Devānaṁpiyatisso rajjaṁ kāressati, taṁ gaṇhitvā sakkā bhavissati sāsanaṁ paggahetuṁ, handa yāva so samayo āgacchati, tāva ñātake olokema, puna dāni mayaṁ imaṁ janapadaṁ āgaccheyyāma vā na vā”ti. So evaṁ cintetvā upajjhāyañca bhikkhusaṁghañca vanditvā Asokārāmato nikkhamma tehi **Iṭṭiyā**dīhi catūhi therehi Saṁghamittāya puttena **Sumana**sāmaṇerena **Bhaṇḍukena** ca upāsakena saddhiṁ Rājagahanagaraparivattakena Dakkhiṇāgirijanapade cārikaṁ caramāno ñātake olokento cha māse atikkāmesi. Athānupubbena mātu nivesanaṭṭhānaṁ Vedisanagaraṁ[2] nāma sampatto. Asoko kira kumārakāle janapadaṁ labhitvā Ujjeniṁ gacchanto Vedisanagaraṁ patvā Vedisaseṭṭhissa dhītaraṁ aggahesi. Sā taṁdivasameva gabbhaṁ gaṇhitvā Ujjeniyaṁ Mahindakumāraṁ vijāyi. Kumārassa cuddasavassakāle rājā abhisekaṁ pāpuṇi. Sā tassa

1. Brahmajālaṁ adesayunti (Sī) 2. Vediyanagaraṁ (Ka, Sī), Veṭisanagaraṁ (Ka)

ပရိက္ခိပိ။ တဿာ သပရိသာယ ဧတဒဟောသိ “အဒ္ဓါ ဣမေဟိ ဣဒံ ဌာနံ လဒ္ဓံ ဘဝိဿတိ၊ မယံ ပန ဣမေသံ ဘက္ခာ ဘဝိဿာမာ”တိ သဗ္ဗေ ရက္ခသာ ဘီတာ ဝေဂသာ ပလာယိံသု။ ထေရောပိ တေ ယာဝ အဒဿနံ, တာဝ ပလာပေတွာ ဒီပဿ သမန္တတော ရက္ခံ ဌပေသိ။ တသ္မိံ စ သမယေ သန္နိပတိတံ မဟာဇနကာယံ **ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန္တကထာယ** ပသာဒေတွာ သရဏေသု စ သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ သဋ္ဌိသဟဿာနံ ပနေတ္ထ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ကုလဒါရကာနံ အဍ္ဎုဍ္ဎာနိ သဟဿာနိ ပဗ္ဗဇိံသု၊ ကုလဓီတာနံ ဒိယဍ္ဎသဟဿံ။ ဧဝံ သော တတ္ထ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ တတော ပဘုတိ ရာဇကုလေ ဇာတဒါရကာနံ သောဏုတ္တရနာမမေဝ ကရောန္တိ။

သုဝဏ္ဏဘူမိံ ဂန္တွာန၊ သောဏုတ္တရာ မဟိဒ္ဓိကာ။
ပိသာစေ နိဒ္ဓမေတွာန၊ ဗြဟ္မဇာလမဒေသိသုန္တိ[၁]။

မဟိန္ဒတ္ထေရော ပန “တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ဂန္တွာ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေဟီ”တိ ဥပဇ္ဈာယေန စ ဘိက္ခုသံဃေန စ အဇ္ဈိဋ္ဌော စိန္တေသိ “ကာလော နု ခေါ မေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ဂန္တုံ၊ နော”တိ။ အထဿ ဝီမံသတော “န တာဝ ကာလော”တိ အဟောသိ။ ကိံ ပနဿ ဒိသွာ ဧတဒဟောသိ? မုဋသိဝရညော မဟလ္လကဘာဝံ။ တတော စိန္တေသိ “အယံ ရာဇာ မဟလ္လကော၊ န သက္ကာ ဣမံ ဂဏှိတွာ သာသနံ ပဂ္ဂဟေတုံ၊ ဣဒါနိ ပနဿ ပုတ္တော ဒေဝါနံပိယတိဿော ရဇ္ဇံ ကာရေဿတိ၊ တံ ဂဏှိတွာ သက္ကာ ဘဝိဿတိ သာသနံ ပဂ္ဂဟေတုံ၊ ဟန္ဒ ယာဝ သော သမယော အာဂစ္ဆတိ၊ တာဝ ဉာတကေ ဩလောကေမ၊ ပုန ဒါနိ မယံ ဣမံ ဇနပဒံ အာဂစ္ဆေယျာမ ဝါ န ဝါ”တိ။ သော ဧဝံ စိန္တေတွာ ဥပဇ္ဈာယဉ္စ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ ဝန္ဒိတွာ အသောကာရာမတော နိက္ခမ္မ တေဟိ **ဣဋ္ဋိယာ**ဒီဟိ စတူဟိ ထေရေဟိ သံဃမိတ္တာယ ပုတ္တေန **သုမန**သာမဏေရေန **ဘဏ္ဍုကေန** စ ဥပါသကေန သဒ္ဓိံ ရာဇဂဟနဂရပရိဝတ္တကေန ဒက္ခိဏာဂိရိဇနပဒေ စာရိကံ စရမာနော ဉာတကေ ဩလောကေန္တော ဆ မာသေ အတိက္ကာမေသိ။ အထာနုပုဗ္ဗေန မာတု နိဝေသနဋ္ဌာနံ ဝေဒိသနဂရံ[၂] နာမ သမ္ပတ္တော။ အသောကော ကိရ ကုမာရကာလေ ဇနပဒံ လဘိတွာ ဥဇ္ဇေနိံ ဂစ္ဆန္တော ဝေဒိသနဂရံ ပတွာ ဝေဒိသသေဋ္ဌိဿ ဓီတရံ အဂ္ဂဟေသိ။ သာ တံဒိဝသမေဝ ဂဗ္ဘံ ဂဏှိတွာ ဥဇ္ဇေနိယံ မဟိန္ဒကုမာရံ ဝိဇာယိ။ ကုမာရဿ စုဒ္ဒသဝဿကာလေ ရာဇာ အဘိသေကံ ပါပုဏိ။ သာ တဿ

၁-ဗြဟ္မဇာလံ အဒေသယုန္တိ (သီ) ၂-ဝေဒိယနဂရံ (က-သီ)၊ ဝေဋိသနဂရံ (က)

mātā tena samayena ñātighare vasati. Tena vuttaṁ “athānupubbena mātu nivesanaṭṭhānaṁ Veṭisanagaraṁ nāma sampatto”ti.

Sampattañca pana theraṁ disvā theramātā devī pādesu sirasā vanditvā bhikkhaṁ datvā theraṁ attanā kataṁ Vedisagirimahāvihāraṁ nāma āropesi. Thero tasmiṁ vihāre nisinno cintesi “amhākaṁ idha kattabbakiccaṁ niṭṭhitaṁ, samayo nu kho idāni Laṅkādīpaṁ gantun”ti. Tato cintesi “anubhavatu tāva me pitarā pesitaṁ abhisekaṁ Devānaṁpiyatisso, ratanattayaguṇañca suṇātu, chaṇatthañca nagarato nikkhamitvā Missakapabbataṁ abhiruhatu, tadā taṁ tattha dakkhissāmā”ti. Athāparaṁ ekamāsaṁ tattheva vāsaṁ kappesi, māsātikkamena ca jeṭṭhamūlamāsapuṇṇamāyaṁ uposathadivase sannipatitā sabbepi “kālo nu kho amhākaṁ Tambapaṇṇidīpaṁ gamanāya, udāhu no”ti mantayiṁsu. Tenāhu porāṇā—

“Mahindo nāma nāmena, saṁghatthero tadā ahu.
Iṭṭiyo Uttiyo thero, Bhaddasālo ca Sambalo.

Sāmaṇero ca Sumano, chaḷabhiñño mahiddhiko.
Bhaṇḍuko sattamo tesaṁ, diṭṭhasacco upāsako.
Iti hete Mahānāgā, mantayiṁsu rahogatā”ti[1].

Tadā Sakko Devānamindo Mahindattheraṁ upasaṅkamitvā etadavoca “kālaṅkato bhante Muṭasivarājā, idāni Devānaṁpiyatissamahārājā rajjaṁ kāreti, Sammāsambuddhena ca tumhe byākatā ‘anāgate Mahindo nāma bhikkhu Tambapaṇṇidīpaṁ pasādessatī’ti, tasmātiha vo bhante kālo dīpavaraṁ gamanāya, ahampi vo sahāyo bhavissāmī”ti. Kasmā pana Sakko evamāha. Bhagavā kirassa bodhimūleyeva Buddhacakkhunā lokaṁ voloketvā anāgate imassa dīpassa sampattiṁ disvā etamatthaṁ ārocesi, “tadā tvampi sahāyo bhaveyyāsī”ti ca āṇāpesi, tasmā evamāha. Thero tassa vacanaṁ sampaṭicchitvā attasattamo Veddhisakapabbatā vehāsaṁ uppatitvā Anurādhapurassa puratthimadisāya Missakapabbate patiṭṭhahi. Yaṁ panetarahi “cetiyapabbato”tipi sañjānanti. Tenāhu porāṇā—

1. Dīpavaṁse 12. 12, 13 gāthāsu.

မာတာ တေန သမယေန ဉာတိဃရေ ဝသတိ။ တေန ဝုတ္တံ “အထာနုပုဗ္ဗေန မာတု နိဝေသနဋ္ဌာနံ ဝေဋိသနဂရံ နာမ သမ္ပတ္တော”တိ။

သမ္ပတ္တဉ္စ ပန ထေရံ ဒိသွာ ထေရမာတာ ဒေဝီ ပါဒေသု သိရသာ ဝန္ဒိတွာ ဘိက္ခံ ဒတွာ ထေရံ အတ္တနာ ကတံ ဝေဒိသဂိရိမဟာဝိဟာရံ နာမ အာရောပေသိ။ ထေရော တသ္မိံ ဝိဟာရေ နိသိန္နော စိန္တေသိ “အမှာကံ ဣဓ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ နိဋ္ဌိတံ၊ သမယော နု ခေါ ဣဒါနိ လင်္ကာဒီပံ ဂန္တု”န္တိ။ တတော စိန္တေသိ “အနုဘဝတု တာဝ မေ ပိတရာ ပေသိတံ အဘိသေကံ ဒေဝါနံပိယတိဿော၊ ရတနတ္တယဂုဏဉ္စ သုဏာတု၊ ဆဏတ္ထဉ္စ နဂရတော နိက္ခမိတွာ မိဿကပဗ္ဗတံ အဘိရုဟတု၊ တဒါ တံ တတ္ထ ဒက္ခိဿာမာ”တိ။ အထာပရံ ဧကမာသံ တတ္ထေဝ ဝါသံ ကပ္ပေသိ၊ မာသာတိက္ကမေန စ ဇေဋ္ဌမူလမာသပုဏ္ဏမာယံ ဥပေါသထဒိဝသေ သန္နိပတိတာ သဗ္ဗေပိ “ကာလော နု ခေါ အမှာကံ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ဂမနာယ, ဥဒါဟု နော”တိ မန္တယိံသု။ တေနာဟု ပေါရာဏာ—

“မဟိန္ဒော နာမ နာမေန၊ သံဃတ္ထေရော တဒါ အဟု။
ဣဋ္ဋိယော ဥတ္တိယော ထေရော၊ ဘဒ္ဒသာလော စ သမ္ဗလော။

သာမဏေရော စ သုမနော၊ ဆဠဘိညော မဟိဒ္ဓိကော။
ဘဏ္ဍုကော သတ္တမော တေသံ၊ ဒိဋ္ဌသစ္စော ဥပါသကော။
ဣတိ ဟေတေ မဟာနာဂါ၊ မန္တယိံသု ရဟောဂတာ”တိ[၁]။

တဒါ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော မဟိန္ဒတ္ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတဒဝေါစ “ကာလင်္ကတော ဘန္တေ မုဋသိဝရာဇာ၊ ဣဒါနိ ဒေဝါနံပိယတိဿမဟာရာဇာ ရဇ္ဇံ ကာရေတိ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန စ တုမှေ ဗျာကတာ ‘အနာဂတေ မဟိန္ဒော နာမ ဘိက္ခု တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ပသာဒေဿတီ’တိ၊ တသ္မာတိဟ ဝေါ ဘန္တေ ကာလော ဒီပဝရံ ဂမနာယ၊ အဟမ္ပိ ဝေါ သဟာယော ဘဝိဿာမီ”တိ။ ကသ္မာ ပန သက္ကော ဧဝမာဟ။ ဘဂဝါ ကိရဿ ဗောဓိမူလေယေဝ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေတွာ အနာဂတေ ဣမဿ ဒီပဿ သမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ ဧတမတ္ထံ အာရောစေသိ၊ “တဒါ တွမ္ပိ သဟာယော ဘဝေယျာသီ”တိ စ အာဏာပေသိ၊ တသ္မာ ဧဝမာဟ။ ထေရော တဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ အတ္တသတ္တမော ဝေဒိသကပဗ္ဗတာ ဝေဟာသံ ဥပ္ပတိတွာ အနုရာဓပုရဿ ပုရတ္ထိမဒိသာယ မိဿကပဗ္ဗတေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ယံ ပနေတရဟိ “စေတိယပဗ္ဗတော”တိပိ သဉ္ဇာနန္တိ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ—

၁-ဒီပဝံသေ-၁၂၊ ၁၂-၁၃-ဂါထာသု။

“Vedisagirimhi Rājagahe, vasitvā tiṁsarattiyo.
Kālova gamanassāti, gacchāma dīpamuttamaṁ.

Paḷīnā Jambudīpā te[1], haṁsarājāva ambare.
Evamuppatitā therā, nipatiṁsu naguttame.

Purato purasetṭhassa, pabbate meghasannibhe.
Patiṁsu sīlakūṭamhi[2], haṁsāva nagamuddhanī”ti[3].

Evaṁ iṭṭiyādīhi saddhiṁ āgantvā patiṭṭhahanto ca āyasmā Mahindatthero Sammāsambuddhassa parinibbānato dvinnaṁ vassasatānaṁ upari chattiṁsatime vasse imasmiṁ dīpe patiṭṭhahīti veditabbo. Ajātasattussa hi aṭṭhame vasse Sammāsambuddho parinibbāyi, tasmiṁyeva vasse Sīhakumārassa putto Tambapaṇṇidīpassa ādirājā Vijayakumāro imaṁ dīpamāgantvā manussāvāsaṁ akāsi. Jambudīpe Udayabhaddassa cuddasame vasse idha vijayo kālamakāsi. Udayabhaddassa pañcadasame vasse Paṇḍuvāsudevo nāma imasmiṁ dīpe rajjaṁ pāpuṇi. Tattha Nāgadāsakarañño vīsatime vasse idha Paṇḍuvāsudevo kālamakāsi. Tasmiṁyeva ca vasse Abhayo nāma rājakumāro imasmiṁdīpe rajjaṁ pāpuṇi. Tattha Susunāgarañño sattarasame vasse idha Abhayarañño vīsativassāni paripūriṁsu. Atha Abhayassa vīsatime vasse Paṇḍukābhayo[4] nāma Dāmariko rajjaṁ aggahesi. Tattha Kāḷāsokassa soḷasame vasse idha Paṇḍukassa sattarasavassāni paripūriṁsu, tāni heṭṭhā ekena vassena saha aṭṭhārasa honti. Tattha Candaguttassa cuddasame vasse idha Paṇḍukābhayo kālamakāsi, Muṭasivarājā rajjaṁ pāpuṇi. Tattha Asokadhammarājassa sattarasame vasse idha Muṭasivarājā kālamakāsi, Devānampiyatisso rajjaṁ pāpuṇi. Parinibbute ca Sammāsambuddhe Ajātasattu catuvīsati vassāni rajjaṁ kāresi. Udayabhaddo soḷasa. Anuruddho ca Muṇḍo ca aṭṭha. Nāgadāsako catuvīsati. Susunāgo aṭṭhārasa. Tasseva putto Kāḷāsoko aṭṭhavīsati. Tato tassa puttakā dasa Bhātukarājāno dvevīsati vassāni rajjaṁ kāresuṁ. Tesaṁ pacchato nava Nandā dvevīsatimeva. Candagutto catuvīsati. Bindusāro aṭṭhavīsati. Tassāvasāne

1. Jambudīpāto (Sī, Syā)
2. Silakūṭamhi (Sī), pīḷakūṭamhi (Syā)
3. Dīpavaṁse 12. 35, 37 gāthāsu.
4. Pakuṇḍakābhayo (sabbattha)

“ဝေဒိသဂိရိမှိ ရာဇဂဟေ၊ ဝသိတွာ တိံသရတ္တိယော။
ကာလောဝ ဂမနဿာတိ၊ ဂစ္ဆာမ ဒီပမုတ္တမံ။

ပဠီနာ ဇမ္ဗုဒီပါ တေ[၁]၊ ဟံသရာဇာဝ အမ္ဗရေ။
ဧဝမုပ္ပတိတာ ထေရာ၊ နိပတိံသု နဂုတ္တမေ။

ပုရတော ပုရသေဋ္ဌဿ၊ ပဗ္ဗတေ မေဃသန္နိဘေ။
ပတိံသု သီလကူဋမှိ[၂]၊ ဟံသာဝ နဂမုဒ္ဓနီ”တိ[၃]။

ဧဝံ ဣဋ္ဋိယာဒီဟိ သဒ္ဓိံ အာဂန္တွာ ပတိဋ္ဌဟန္တော စ အာယသ္မာ မဟိန္ဒတ္ထေရော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပရိနိဗ္ဗာနတော ဒွိန္နံ ဝဿသတာနံ ဥပရိ ဆတ္တိံသတိမေ ဝဿေ ဣမသ္မိံ ဒီပေ ပတိဋ္ဌဟီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဇာတသတ္တုဿ ဟိ အဋ္ဌမေ ဝဿေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပရိနိဗ္ဗာယိ၊ တသ္မိံယေဝ ဝဿေ သီဟကုမာရဿ ပုတ္တော တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပဿ အာဒိရာဇာ ဝိဇယကုမာရော ဣမံ ဒီပမာဂန္တွာ မနုဿာဝါသံ အကာသိ။ ဇမ္ဗုဒီပေ ဥဒယဘဒ္ဒဿ စုဒ္ဒသမေ ဝဿေ ဣဓ ဝိဇယော ကာလမကာသိ။ ဥဒယဘဒ္ဒဿ ပဉ္စဒသမေ ဝဿေ ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝေါ နာမ ဣမသ္မိံ ဒီပေ ရဇ္ဇံ ပါပုဏိ။ တတ္ထ နာဂဒါသကရညော ဝီသတိမေ ဝဿေ ဣဓ ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝေါ ကာလမကာသိ။ တသ္မိံယေဝ စ ဝဿေ အဘယော နာမ ရာဇကုမာရော ဣမသ္မိံ ဒီပေ ရဇ္ဇံ ပါပုဏိ။ တတ္ထ သုသုနာဂရညော သတ္တရသမေ ဝဿေ ဣဓ အဘယရညော ဝီသတိဝဿာနိ ပရိပူရိံသု။ အထ အဘယဿ ဝီသတိမေ ဝဿေ ပဏ္ဍုကာဘယော[၄] နာမ ဒါမရိကော ရဇ္ဇံ အဂ္ဂဟေသိ။ တတ္ထ ကာဠာသောကဿ သောဠသမေ ဝဿေ ဣဓ ပဏ္ဍုကဿ သတ္တရသဝဿာနိ ပရိပူရိံသု၊ တာနိ ဟေဋ္ဌာ ဧကေန ဝဿေန သဟ အဋ္ဌာရသ ဟောန္တိ။ တတ္ထ စန္ဒဂုတ္တဿ စုဒ္ဒသမေ ဝဿေ ဣဓ ပဏ္ဍုကာဘယော ကာလမကာသိ၊ မုဋသိဝရာဇာ ရဇ္ဇံ ပါပုဏိ။ တတ္ထ အသောကဓမ္မရာဇဿ သတ္တရသမေ ဝဿေ ဣဓ မုဋသိဝရာဇာ ကာလမကာသိ၊ ဒေဝါနံပိယတိဿော ရဇ္ဇံ ပါပုဏိ။ ပရိနိဗ္ဗုတေ စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ အဇာတသတ္တု စတုဝီသတိ ဝဿာနိ ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ ဥဒယဘဒ္ဒေါ သောဠသ။ အနုရုဒ္ဓေါ စ မုဏ္ဍော စ အဋ္ဌ။ နာဂဒါသကော စတုဝီသတိ။ သုသုနာဂေါ အဋ္ဌာရသ။ တဿေဝ ပုတ္တော ကာဠာသောကော အဋ္ဌဝီသတိ။ တတော တဿ ပုတ္တကာ ဒသ ဘာတုကရာဇာနော ဒွေဝီသတိ ဝဿာနိ ရဇ္ဇံ ကာရေသုံ။ တေသံ ပစ္ဆတော နဝ နန္ဒာ ဒွေဝီသတိမေဝ။ စန္ဒဂုတ္တော စတုဝီသတိ။ ဗိန္ဒုသာရော အဋ္ဌဝီသတိ။ တဿာဝသာနေ

၁-ဇမ္ဗုဒီပါတော (သီ၊ သျာ)
၂-သီလကူဋမှိ (သီ)၊ ပီဠကူဋမှိ (သျာ)
၃-ဒီပဝံသေ-၁၂၊ ၃၅-၃၇-ဂါထာသု။
၄-ပကုဏ္ဍကာဘယော (သဗ္ဗတ္ထ)

Asoko rajjaṁ pāpuṇi. Tassa pure abhisekā cattāri abhisekato aṭṭhārasame vasse imasmiṁdīpe Mahindatthero patiṭṭhito. Evametena rājavaṁsānusārena veditabbametaṁ “Sammāsambuddhassa parinibbānato dvinnaṁ vassasatānaṁ upari chattiṁsatime vasse imasmiṁ dīpe patiṭṭhahī”ti.

Tasmiṁ ca divase Tambapaṇṇidīpe **jeṭṭhamūlanakkhattaṁ** nāma hoti. Rājā nakkhattaṁ ghosāpetvā “chaṇaṁ karothā”ti amacce ca āṇāpetvā cattālīsapurisasahassaparivāro nagaramhā nikkhamitvā yena Missakapabbato tena pāyāsi migavaṁ kīḷitukāmo. Atha tasmiṁ pabbate adhivatthā ekā devatā “rañño there dassessāmī”ti rohitamigarūpaṁ gahetvā avidūre tiṇapaṇṇāni khādamānā viya carati. Rājā taṁ disvā “ayuttaṁ dāni pamattaṁ vijjhitun”ti jiyaṁ phoṭesi, migo ambatthalamaggaṁ gahetvā palāyituṁ ārabhi, rājā piṭṭhito piṭṭhito anubandhanto ambatthalameva abhiruhi, migopi therānaṁ avidūre antaradhāyi. Mahindatthero rājānaṁ avidūre āgacchantaṁ disvā “mamaṁyeva rājā passatu, mā itare”ti adhiṭṭhahitvā “Tissa Tissa ito ehī”ti āha. Rājā sutvā cintesi “imasmiṁ dīpe jāto maṁ ‘Tissā’ti nāmaṁ gahetvā ālapituṁ samattho nāma natthi, ayaṁ pana chinnabhinnapaṭadharo bhaṇḍu kāsāvavasano maṁ nāmena ālapati, ko nu kho ayaṁ bhavissati manusso vā amanusso vā”ti. Thero āha—

“Samaṇā mayaṁ mahārāja, Dhammarājassa sāvakā.
Taveva anukampāya, Jambudīpā idhāgatā”ti[1].

Tena ca samayena Devānaṁpiyatissamahārājā ca Asokadhammarājā ca adiṭṭhasahāyakā honti. Devānaṁpiyatissamahārājassa ca puññānubhāvena chātapabbatapāde ekamhi veḷugumbe tisso veḷuyaṭṭhiyo rathayaṭṭhippamāṇā uppajjiṁsu, ekā latāyaṭṭhi nāma, ekā pupphayaṭṭhi nāma, ekā sakuṇayaṭṭhi nāma. Tāsu latāyaṭṭhi rajatavaṇṇā hoti, taṁ alaṅkaritvā uppannalatā kañcanavaṇṇā khāyati. Pupphayaṭṭhiyaṁ pana nīlapītalohitodātakāḷavaṇṇāni pupphāni suvibhattavaṇṭapattakiñjakkhāni hutvā khāyanti. Sakuṇayaṭṭhiyaṁ haṁsakukkuṭajīvajīvakādayo sakuṇā nānappakārāni ca catuppadāni sajīvāni viya khāyanti. Vuttampi cetaṁ **Dīpavaṁse**—

1. Dīpavaṁse 12. 51 gāthāyaṁ.

အသောကော ရဇ္ဇံ ပါပုဏိ။ တဿ ပုရေ အဘိသေကာ စတ္တာရိ အဘိသေကတော အဋ္ဌာရသမေ ဝဿေ ဣမသ္မိံ ဒီပေ မဟိန္ဒတ္ထေရော ပတိဋ္ဌိတော။ ဧဝမေတေန ရာဇဝံသာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗမေတံ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပရိနိဗ္ဗာနတော ဒွိန္နံ ဝဿသတာနံ ဥပရိ ဆတ္တိံသတိမေ ဝဿေ ဣမသ္မိံ ဒီပေ ပတိဋ္ဌဟိ”တိ။

တသ္မိံ စ ဒိဝသေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ **ဇေဋ္ဌမူလနက္ခတ္တံ** နာမ ဟောတိ။ ရာဇာ နက္ခတ္တံ ဃောသာပေတွာ “ဆဏံ ကရောထာ”တိ အမစ္စေ စ အာဏာပေတွာ စတ္တာလီသပုရိသသဟဿပရိဝါရော နဂရမှာ နိက္ခမိတွာ ယေန မိဿကပဗ္ဗတော တေန ပါယာသိ မိဂဝံ ကီဠိတုကာမော။ အထ တသ္မိံ ပဗ္ဗတေ အဓိဝတ္ထာ ဧကာ ဒေဝတာ “ရညော ထေရေ ဒဿေဿာမီ”တိ ရောဟိတမိဂရူပံ ဂဟေတွာ အဝိဒူရေ တိဏပဏ္ဏာနိ ခါဒမာနာ ဝိယ စရတိ။ ရာဇာ တံ ဒိသွာ “အယုတ္တံ ဒါနိ ပမတ္တံ ဝိဇ္ဈိတု”န္တိ ဇိယံ ဖောဋေသိ၊ မိဂေါ အမ္ဗတ္ထလမဂ္ဂံ ဂဟေတွာ ပလာယိတုံ အာရဘိ၊ ရာဇာ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓန္တော အမ္ဗတ္ထလမေဝ အဘိရုဟိ၊ မိဂေါပိ ထေရာနံ အဝိဒူရေ အန္တရဓာယိ။ မဟိန္ဒတ္ထေရော ရာဇာနံ အဝိဒူရေ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ “မမံယေဝ ရာဇာ ပဿတု, မာ ဣတရေ”တိ အဓိဋ္ဌဟိတွာ “တိဿ တိဿ ဣတော ဧဟီ”တိ အာဟ။ ရာဇာ သုတွာ စိန္တေသိ “ဣမသ္မိံ ဒီပေ ဇာတော မံ ‘တိဿာ’တိ နာမံ ဂဟေတွာ အာလပိတုံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ၊ အယံ ပန ဆိန္နဘိန္နပဋဓရော ဘဏ္ဍု ကာသာဝဝသနော မံ နာမေန အာလပတိ၊ ကော နု ခေါ အယံ ဘဝိဿတိ မနုဿော ဝါ အမနုဿော ဝါ”တိ။ ထေရော အာဟ—

“သမဏာ မယံ မဟာရာဇ၊ ဓမ္မရာဇဿ သာဝကာ။
တဝေဝ အနုကမ္ပာယ၊ ဇမ္ဗုဒီပါ ဣဓာဂတာ”တိ[၁]။

တေန စ သမယေန ဒေဝါနံပိယတိဿမဟာရာဇာ စ အသောကဓမ္မရာဇာ စ အဒိဋ္ဌသဟာယကာ ဟောန္တိ။ ဒေဝါနံပိယတိဿမဟာရာဇဿ စ ပုညာနုဘာဝေန ဆာတပဗ္ဗတပါဒေ ဧကမှိ ဝေဠုဂုမ္ဗေ တိဿော ဝေဠုယဋ္ဌိယော ရထယဋ္ဌိပ္ပမာဏာ ဥပ္ပဇ္ဇိံသု၊ ဧကာ လတာယဋ္ဌိ နာမ၊ ဧကာ ပုပ္ဖယဋ္ဌိ နာမ၊ ဧကာ သကုဏယဋ္ဌိ နာမ။ တာသု လတာယဋ္ဌိ ရဇတဝဏ္ဏာ ဟောတိ၊ တံ အလင်္ကရိတွာ ဥပ္ပန္နလတာ ကဉ္စနဝဏ္ဏာ ခါယတိ။ ပုပ္ဖယဋ္ဌိယံ ပန နီလပီတလောဟိတောဒါတကာဠဝဏ္ဏာနိ ပုပ္ဖာနိ သုဝိဘတ္တဝဏ္ဋပတ္တကိဉ္ဇက္ခာနိ ဟုတွာ ခါယန္တိ။ သကုဏယဋ္ဌိယံ ဟံသကုက္ကုဋဇီဝဇီဝကာဒယော သကုဏာ နာနပ္ပကာရာနိ စ စတုပ္ပဒါနိ သဇီဝါနိ ဝိယ ခါယန္တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ **ဒီပဝံသေ**—

၁-ဒီပဝံသေ-၁၂၊ ၅၁-ဂါထာယံ။

“Chātapabbatapādamhi, veḷuyaṭṭhī tayo ahu.
Setā rajatayaṭṭhīva, latā kañcanasannibhā.

Nīlādi yādisaṁ pupphaṁ, pupphayaṭṭhimhi tādisaṁ.
Sakuṇā sakuṇayaṭṭhimhi, sarūpeneva saṇṭhitā”ti.

Samuddatopissa muttāmaṇiveḷuriyādi anekavihitaṁ ratanaṁ uppajji. Tambapaṇṇiyaṁ pana aṭṭha muttā uppajjiṁsu hayamuttā gajamuttā rathamuttā āmalakamuttā valayamuttā aṅguliveṭhakamuttā kakudhaphalamuttā pākatikamuttāti, so tā ca yaṭṭhiyo tā ca muttā aññañca bahuṁ ratanaṁ Asokassa dhammarañño paṇṇākāratthāya pesesi. Asoko pasīditvā tassa pañca rājakakudhabhaṇḍāni[1] pahiṇi chattaṁ cāmaraṁ khaggaṁ moḷiṁ ratanapādukaṁ, aññañca abhisekatthāya bahuvidhaṁ paṇṇākāraṁ. Seyyathidaṁ, saṅkhaṁ Gaṅgodakaṁ vaḍḍhamānaṁ vaṭaṁsakaṁ bhiṅgāraṁ[2] nandiyāvaṭṭaṁ sivikaṁ kaññaṁ kaṭacchuṁ adhovimaṁ dussayugaṁ hatthapuñchanaṁ haricandanaṁ aruṇavaṇṇamattikaṁ añjanaṁ harītakaṁ āmalakanti. Vuttampi cetaṁ **Dīpavaṁse**—

“Vālabījanimuṇhīsaṁ chattaṁ khaggañca pādukaṁ.
Veṭhanaṁ sārapāmaṅgaṁ, bhiṅgāraṁ[2] nandivaṭṭakaṁ.
Sivikaṁ saṅkhaṁ vaṭaṁsañca, adhovimaṁ vatthakoṭikaṁ.
Sovaṇṇapātiṁ kaṭacchuṁ, mahagghaṁ hatthapuñchanaṁ.
Anotattodakaṁ kaññaṁ[3], uttamaṁ haricandanaṁ.
Aruṇavaṇṇamattikaṁ, añjanaṁ nāgamāhaṭaṁ.
Harītakaṁ āmalakaṁ, mahagghaṁ amatosadhaṁ.
Saṭṭhivāhasataṁ sāliṁ, sugandhaṁ suvakāhaṭaṁ[4].
Puññakammābhinibbattaṁ, pāhesi asokavhayo”ti.

Na kevalañcetaṁ āmisapaṇṇākāraṁ, imaṁ kira dhammapaṇṇākārampi pesesi—

“Ahaṁ Buddhañca dhammañca, saṁghañca saraṇaṁ gato.
Upāsakattaṁ desesiṁ, Sakyaputtassa sāsane.

1. Rājakakudabhaṇḍāni (Ka)
2. Bhiṅkāraṁ (Sī)
3. Kājaṁ (Syā, Ka)
4. Sukamāhaṭaṁ (Dīpavaṁsa)

“ဆာတပဗ္ဗတပါဒမှိ၊ ဝေဠုယဋ္ဌီ တယော အဟု။
သေတာ ရဇတယဋ္ဌီဝ၊ လတာ ကဉ္စနသန္နိဘာ။

နီလာဒိ ယာဒိသံ ပုပ္ဖံ၊ ပုပ္ဖယဋ္ဌိမှိ တာဒိသံ။
သကုဏာ သကုဏယဋ္ဌိမှိ၊ သရူပေနေဝ သဏ္ဌိတာ”တိ။

သမုဒ္ဒတောပိဿ မုတ္တာမဏိဝေဠုရိယာဒိ အနေကဝိဟိတံ ရတနံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ တမ္ဗပဏ္ဏိယံ ပန အဋ္ဌ မုတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇိံသု ဟယမုတ္တာ ဂဇမုတ္တာ ရထမုတ္တာ အာမလကမုတ္တာ ဝလယမုတ္တာ အင်္ဂုလိဝေဌကမုတ္တာ ကကုဓဖလမုတ္တာ ပါကတိကမုတ္တာတိ၊ သော တာ စ ယဋ္ဌိယော တာ စ မုတ္တာ အညဉ္စ ဗဟုံ ရတနံ အသောကဿ ဓမ္မရညော ပဏ္ဏာကာရတ္ထာယ ပေသေသိ။ အသောကော ပသီဒိတွာ တဿ ပဉ္စ ရာဇကကုဓဘဏ္ဍာနိ[1] ပဟိဏိ ဆတ္တံ စာမရံ ခဂ္ဂံ မောဠိံ ရတနပါဒုကံ, အညဉ္စ အဘိသေကတ္ထာယ ဗဟုဝိဓံ ပဏ္ဏာကာရံ။ သေယျထိဒံ၊ သင်္ခံ ဂင်္ဂေါဒကံ ဝဍ္ဎမာနံ ဝဋံသကံ ဘိင်္ဂါရံ[2] နန္ဒိယာဝဋ္ဋံ သိဝိကံ ကညံ ကဋစ္ဆုံ အဓောဝိမံ ဒုဿယုဂံ ဟတ္ထပုဉ္ဆနံ ဟရိစန္ဒနံ အရုဏဝဏ္ဏမတ္တိကံ အဉ္ဇနံ ဟရီတကံ အာမလကန္တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ **ဒီပဝံသေ**—

“ဝါလဗီဇနိမုဏှီသံ ဆတ္တံ ခဂ္ဂဉ္စ ပါဒုကံ။
ဝေဌနံ သာရပါမင်္ဂံ၊ ဘိင်္ဂါရံ[2] နန္ဒိဝဋ္ဋကံ။
သိဝိကံ သင်္ခံ ဝဋံသဉ္စ၊ အဓောဝိမံ ဝတ္ထကောဋိကံ။
သောဝဏ္ဏပါတိံ ကဋစ္ဆုံ၊ မဟဂ္ဃံ ဟတ္ထပုဉ္ဆနံ။
အနောတတ္တောဒကံ ကညံ[3]၊ ဥတ္တမံ ဟရိစန္ဒနံ။
အရုဏဝဏ္ဏမတ္တိကံ၊ အဉ္ဇနံ နာဂမာဟဋံ။
ဟရီတကံ အာမလကံ၊ မဟဂ္ဃံ အမတောသဓံ။
သဋ္ဌိဝါဟသတံ သာလိံ၊ သုဂန္ဓံ သုဝကာဟဋံ[4]။
ပုညကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တံ၊ ပါဟေသိ အသောကဝှယော”တိ။

န ကေဝလဉ္စေတံ အာမိသပဏ္ဏာကာရံ၊ ဣမံ ကိရ ဓမ္မပဏ္ဏာကာရမ္ပိ ပေသေသိ—

“အဟံ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ သံဃဉ္စ သရဏံ ဂတော။
ဥပါသကတ္တံ ဒေသေသိံ၊ သကျပုတ္တဿ သာသနေ။

၁-ရာဇကကုဒဘဏ္ဍာနိ (က)
၂-ဘိင်္ကာရံ (သီ)
၃-ကာဇံ (သျာ၊ က)
၄-သုကမာဟဋံ (ဒီပဝံသ)

Imesu tīsu vatthūsu, uttame Jinasāsane.
Tvampi cittaṁ pasādehi, saddhā saraṇamupehī”ti.

Svāyaṁ rājā taṁdivasaṁ Asokaraññā pesitena abhisekena ekamāsābhisitto hoti, visākhapuṇṇamāyaṁ hissa abhisekamakaṁsu. So acirassutaṁ taṁ sāsanappavattiṁ anussaramāno taṁ therassa “samaṇā mayaṁ mahārāja, Dhammarājassa sāvakā”ti vacanaṁ sutvā “ayyā nu kho āgatā”ti tāvadeva āvudhaṁ nikkhipitvā ekamantaṁ nisīdi sammodanīyaṁ kathaṁ kathayamāno. Yathāha—

“Āvudhaṁ nikkhipitvāna, ekamantaṁ upāvisi.
Nisajja rājā sammodi, bahuṁ atthūpasañhitan”ti[1].

Sammodanīyakathañca kurumāneyeva tasmiṁ tānipi cattālīsapurisasahassāni āgantvā samparivāresuṁ. Tadā thero itarepi cha jane dassesi. Rājā disvā “ime kadā āgatā”ti āha. Mayā saddhiṁyeva mahārājāti. Idāni pana Jambudīpe aññepi evarūpā samaṇā santīti. Santi mahārāja etarahi Jambudīpo kāsāvapajjoto isivātapaṭivāto. Tasmiṁ—

Tevijjā iddhipattā ca, cetopariyāyakovidā.
Khīṇāsavā arahanto, bahū Buddhassa sāvakāti[1].

Bhante kena āgatatthāti. Neva mahārāja udakena, na thalenāti. Rājā “ākāsena āgatā”ti aññāsi. Thero “atthi nu kho rañño paññāveyyattiyan”ti vīmaṁsanatthāya āsannaṁ ambarukkhaṁ ārabbha pañhaṁ pucchi “kiṁnāmo ayaṁ mahārāja rukkho”ti. Ambarukkho nāma bhanteti. Imaṁ pana mahārāja ambaṁ muñcitvā añño ambo atthi natthīti. Atthi bhante aññepi bahū ambarukkhāti. Imañca ambaṁ te ca ambe muñcitvā atthi nu kho mahārāja aññe rukkhāti. Atthi bhante, te pana na ambarukkhāti. Aññe ambe ca anambe ca muñcitvā atthi pana añño rukkhoti. Ayameva bhante ambarukkhoti. Sādhu mahārāja paṇḍitosi. Atthi pana te mahārāja ñātakāti. Atthi bhante bahū janāti. Te muñcitvā aññe keci aññātakāpi atthi mahārājāti. Aññātakā bhante ñātakehi bahutarāti. Tava ñātake ca aññātake ca muñcitvā atthañño koci

1. Dīpavaṁse 12. 25, 56 gāthāsu.

ဣမေသု တီသု ဝတ္ထူသု၊ ဥတ္တမေ ဇိနသာသနေ။
တွမ္ပိ စိတ္တံ ပသာဒေဟိ၊ သဒ္ဓါ သရဏမုပေဟီ”တိ။

သွာယံ ရာဇာ တံဒိဝသံ အသောကရညာ ပေသိတေန အဘိသေကေန ဧကမာသာဘိသိတ္တော ဟောတိ၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ ဟိဿ အဘိသေကမကံသု။ သော အစိရဿုတံ တံ သာသနပ္ပဝတ္တိံ အနုဿရမာနော တံ ထေရဿ “သမဏာ မယံ မဟာရာဇ၊ ဓမ္မရာဇဿ သာဝကာ”တိ ဝစနံ သုတွာ “အယျာ နု ခေါ အာဂတာ”တိ တာဝဒေဝ အာဝုဓံ နိက္ခိပိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ သမ္မောဒနီယံ ကထံ ကထယမာနော။ ယထာဟ—

“အာဝုဓံ နိက္ခိပိတွာန၊ ဧကမန္တံ ဥပါဝိသိ။
နိသဇ္ဇ ရာဇာ သမ္မောဒိ၊ ဗဟုံ အတ္ထူပသဉှိတ”န္တိ[၁]။

သမ္မောဒနီယကထဉ္စ ကုရုမာနေယေဝ တသ္မိံ တာနိပိ စတ္တာလီသပုရိသသဟဿာနိ အာဂန္တွာ သမ္ပရိဝါရေသုံ။ တဒါ ထေရော ဣတရေပိ ဆ ဇနေ ဒဿေသိ။ ရာဇာ ဒိသွာ “ဣမေ ကဒါ အာဂတာ”တိ အာဟ။ မယာ သဒ္ဓိံယေဝ မဟာရာဇာတိ။ ဣဒါနိ ပန ဇမ္ဗုဒီပေ အညေပိ ဧဝရူပါ သမဏာ သန္တီတိ။ သန္တိ မဟာရာဇ ဧတရဟိ ဇမ္ဗုဒီပေါ ကာသာဝပဇ္ဇောတော ဣသိဝါတပဋိဝါတော။ တသ္မိံ—

တေဝိဇ္ဇာ ဣဒ္ဓိပတ္တာ စ၊ စေတောပရိယာယကောဝိဒါ။
ခီဏာသဝါ အရဟန္တော၊ ဗဟူ ဗုဒ္ဓဿ သာဝကာတိ[၁]။

ဘန္တေ ကေန အာဂတတ္ထာတိ။ နေဝ မဟာရာဇ ဥဒကေန, န ထလေနာတိ။ ရာဇာ “အာကာသေန အာဂတာ”တိ အညာသိ။ ထေရော “အတ္ထိ နု ခေါ ရညော ပညာဝေယျတ္တိယ”န္တိ ဝီမံသနတ္ထာယ အာသန္နံ အမ္ဗရုက္ခံ အာရဗ္ဘ ပဉှံ ပုစ္ဆိ “ကိံနာမော အယံ မဟာရာဇ ရုက္ခော”တိ။ အမ္ဗရုက္ခော နာမ ဘန္တေတိ။ ဣမံ ပန မဟာရာဇ အမ္ဗံ မုဉ္စိတွာ အညော အမ္ဗော အတ္ထိ နတ္ထီတိ။ အတ္ထိ ဘန္တေ အညေပိ ဗဟူ အမ္ဗရုက္ခာတိ။ ဣမဉ္စ အမ္ဗံ တေ စ အမ္ဗေ မုဉ္စိတွာ အတ္ထိ နု ခေါ မဟာရာဇ အညေ ရုက္ခာတိ။ အတ္ထိ ဘန္တေ၊ တေ ပန န အမ္ဗရုက္ခာတိ။ အညေ အမ္ဗေ စ အနမ္ဗေ စ မုဉ္စိတွာ အတ္ထိ ပန အညော ရုက္ခောတိ။ အယမေဝ ဘန္တေ အမ္ဗရုက္ခောတိ။ သာဓု မဟာရာဇ ပဏ္ဍိတောသိ။ အတ္ထိ ပန တေ မဟာရာဇ ဉာတကာတိ။ အတ္ထိ ဘန္တေ ဗဟူ ဇနာတိ။ တေ မုဉ္စိတွာ အညေ ကေစိ အညာတကာပိ အတ္ထိ မဟာရာဇာတိ။ အညာတကာ ဘန္တေ ဉာတကေဟိ ဗဟုတရာတိ။ တဝ ဉာတကေ စ အညာတကေ စ မုဉ္စိတွာ အတ္ထညော ကောစိ

၁-ဒီပဝံသေ-၁၂၊ ၂၅-၅၆-ဂါထာသု။

mahārājāti. Ahameva bhanteti. Sādhu mahārāja attā nāma attano neva ñātako na aññātakoti. Atha thero “paṇḍito rājā sakkhissati dhammaṁ aññātun”ti **Cūḷahatthipadopamasuttaṁ** kathesi. Kathāpariyosāne rājā tīsu saraṇesu patiṭṭhahi saddhiṁ cattālīsāya pāṇasahassehi.

Taṅkhaṇaññeva ca rañño bhattaṁ āhariyittha. Rājā ca suttantaṁ suṇanto-eva aññāsi “na imesaṁ imasmiṁ kāle bhojanaṁ kappatī”ti, “apucchitvā pana bhuñjituṁ ayuttan”ti cintetvā “bhuñjissatha bhante”ti pucchi. Na mahārāja amhākaṁ imasmiṁ kāle bhojanaṁ kappatīti. Kasmiṁ kāle bhante kappatīti. Aruṇuggamanato paṭṭhāya yāva majjhanhikasamayā mahārājāti. Gacchāma bhante nagaranti. Alaṁ mahārāja idheva vasissāmāti. Sace bhante tumhe vasatha, ayaṁ dārako āgacchatūti. Mahārāja ayaṁ dārako āgataphalo viññātasāsano pabbajjāpekkho, idāni pabbajissatīti. Rājā “tena hi bhante sve rathaṁ pesessāmi, taṁ abhiruhitvā āgaccheyyāthā”ti, vatvā vanditvā pakkāmi.

Thero acirapakkantassa rañño Sumanasāmaṇeraṁ āmantesi “ehi tvaṁ Sumana dhammasavanassa kālaṁ ghosehī”ti. Bhante kittakaṁ ṭhānaṁ sāvento ghosemīti. Sakalaṁ Tambapaṇṇidīpanti. “Sādhu bhante”ti sāmaṇero abhiññāpādakaṁ catutthajjhānaṁ samāpajjitvā vuṭṭhāya adhiṭṭhahitvā samāhitena cittena sakalaṁ Tambapaṇṇidīpaṁ sāvento tikkhattuṁ dhammasavanassa kālaṁ ghosesi. Rājā taṁ saddaṁ sutvā therānaṁ santikaṁ pesesi “kiṁ bhante atthi koci upaddavo”ti. Natthamhākaṁ koci upaddavo, dhammasavanassa kālaṁ ghosāpayimha, Buddhavacanaṁ kathetukāmamhāti. Tañca pana sāmaṇerassa saddaṁ sutvā bhummā devatā saddamanussāvesuṁ, etenupāyena yāva brahmalokā saddo abbhuggacchi, tena saddena mahā devatāsannipāto ahosi. Thero mahantaṁ devatāsannipātaṁ disvā **Samacittasuttantaṁ** kathesi. Kathāpariyosāne asaṅkhyeyyānaṁ devatānaṁ dhammābhisamayo ahosi, bahū nāgā ca supaṇṇā ca saraṇesu patiṭṭhahiṁsu. Yādisova Sāriputtattherassa imaṁ suttantaṁ kathayato devatāsannipāto ahosi, tādiso Mahindattherassāpi jāto. Atha tassā rattiyā accayena rājā

မဟာရာဇာတိ။ အဟမေဝ ဘန္တေတိ။ သာဓု မဟာရာဇ အတ္တာ နာမ အတ္တနော နေဝ ဉာတကော န အညာတကောတိ။ အထ ထေရော “ပဏ္ဍိတော ရာဇာ သက္ခိဿတိ ဓမ္မံ အညာတု”န္တိ **စူဠဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တံ** ကထေသိ။ ကထာပရိယောသာနေ ရာဇာ တီသု သရဏေသု ပတိဋ္ဌဟိ သဒ္ဓိံ စတ္တာလီသာယ ပါဏသဟဿေဟိ။

တင်္ခဏညေဝ စ ရညော ဘတ္တံ အာဟရိယိတ္ထ။ ရာဇာ စ သုတ္တန္တံ သုဏန္တောဧဝ အညာသိ “န ဣမေသံ ဣမသ္မိံ ကာလေ ဘောဇနံ ကပ္ပတီ”တိ၊ “အပုစ္ဆိတွာ ပန ဘုဉ္ဇိတုံ အယုတ္တ”န္တိ စိန္တေတွာ “ဘုဉ္ဇိဿထ ဘန္တေ”တိ ပုစ္ဆိ။ န မဟာရာဇ အမှာကံ ဣမသ္မိံ ကာလေ ဘောဇနံ ကပ္ပတီတိ။ ကသ္မိံ ကာလေ ဘန္တေ ကပ္ပတီတိ။ အရုဏုဂ္ဂမနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မဇ္ဈန္ဟိကသမယာ မဟာရာဇာတိ။ ဂစ္ဆာမ ဘန္တေ နဂရန္တိ။ အလံ မဟာရာဇ ဣဓေဝ ဝသိဿာမာတိ။ သစေ ဘန္တေ တုမှေ ဝသထ၊ အယံ ဒါရကော အာဂစ္ဆတူတိ။ မဟာရာဇ အယံ ဒါရကော အာဂတဖလော ဝိညာတသာသနော ပဗ္ဗဇ္ဇာပေက္ခော, ဣဒါနိ ပဗ္ဗဇိဿတီတိ။ ရာဇာ “တေန ဟိ ဘန္တေ သွေ ရထံ ပေသေဿာမိ၊ တံ အဘိရုဟိတွာ အာဂစ္ဆေယျာထာ”တိ ဝတွာ ဝန္ဒိတွာ ပက္ကာမိ။

ထေရော အစိရပက္ကန္တဿ ရညော သုမနသာမဏေရံ အာမန္တေသိ “ဧဟိ တွံ သုမန ဓမ္မသဝနဿ ကာလံ ဃောသေဟီ”တိ။ ဘန္တေ ကိတ္တကံ ဌာနံ သာဝေန္တော ဃောသေမီတိ။ သကလံ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပန္တိ။ “သာဓု ဘန္တေ”တိ သာမဏေရော အဘိညာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌဟိတွာ သမာဟိတေန စိတ္တေန သကလံ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ သာဝေန္တော တိက္ခတ္တုံ ဓမ္မသဝနဿ ကာလံ ဃောသေသိ။ ရာဇာ တံ သဒ္ဒံ သုတွာ ထေရာနံ သန္တိကံ ပေသေသိ “ကိံ ဘန္တေ အတ္ထိ ကောစိ ဥပဒ္ဒဝေါ”တိ။ နတ္ထမှာကံ ကောစိ ဥပဒ္ဒဝေါ၊ ဓမ္မသဝနဿ ကာလံ ဃောသာပယိမှ, ဗုဒ္ဓဝစနံ ကထေတုကာမမှာတိ။ တဉ္စ ပန သာမဏေရဿ သဒ္ဒံ သုတွာ ဘုမ္မာ ဒေဝတာ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုံ၊ ဧတေနုပါယေန ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ သဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိ၊ တေန သဒ္ဒေန မဟာ ဒေဝတာသန္နိပါတော အဟောသိ။ ထေရော မဟန္တံ ဒေဝတာသန္နိပါတံ ဒိသွာ **သမစိတ္တသုတ္တန္တံ** ကထေသိ။ ကထာပရိယောသာနေ အသင်္ချေယျာနံ ဒေဝတာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ဗဟူ နာဂါ စ သုပဏ္ဏာ စ သရဏေသု ပတိဋ္ဌဟိံသု။ ယာဒိသောဝ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ ဣမံ သုတ္တန္တံ ကထယတော ဒေဝတာသန္နိပါတော အဟောသိ၊ တာဒိသော မဟိန္ဒတ္ထေရဿာပိ ဇာတော။ အထ တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ရာဇာ

therānaṁ rathaṁ pesesi. Sārathī rathaṁ ekamante ṭhapetvā therānaṁ ārocesi “āgato bhante ratho, abhiruhatha, gacchissāmā”ti. Therā “na mayaṁ rathaṁ abhiruhāma, gaccha tvaṁ, pacchā mayaṁ āgacchissāmā”ti vatvā vehāsaṁ abbhuggantvā Anurādhapurassa puratthimadisāyaṁ paṭhamakacetiyaṭṭhāne otariṁsu. Tañhi cetiyaṁ therehi paṭhamaṁ otiṇṇaṭṭhāne katattāyeva “Paṭhamakacetiyan”ti vuccati.

Rājāpi sārathiṁ pesetvā “antonivesane maṇḍapaṁ paṭiyādethā”ti amacce āṇāpesi. Tāvadeva sabbe haṭṭhatuṭṭhā ativiya pāsādikaṁ maṇḍapaṁ paṭiyādesuṁ. Puna rājā cintesi “hiyyo thero sīlakkhandhaṁ kathayamāno ‘uccāsayanamahāsayanaṁ na kappatī’ti āha, nisīdissanti nu kho ayyā āsanesu, na nisīdissantī”ti. Tassevaṁ cintayantasseva so sārathi[1] nagaradvāraṁ sampatto. Tato addasa there paṭhamataraṁ āgantvā kāyabandhanaṁ bandhitvā cīvaraṁ pārupante, disvā ativiya pasannacitto hutvā āgantvā rañño ārocesi “āgatā deva therā”ti. Rājā “rathaṁ ārūḷhā”ti pucchi. Na ārūḷhā deva, api ca mama pacchato nikkhamitvā paṭhamataraṁ āgantvā pācīnadvāre ṭhitāti. Rājā “rathampi nābhirūhiṁsū”ti sutvā “na dāni ayyā uccāsayanamahāsayanaṁ sādiyissantī”ti cintetvā “tena hi bhaṇe therānaṁ bhūmattharaṇasaṅkhepena āsanāni paññapethā”ti vatvā paṭipathaṁ agamāsi. Amaccā pathaviyaṁ taṭṭikaṁ paññapetvā upari kojavakādīni cittattharaṇāni paññapesuṁ, uppātapāṭhakā disvā “gahitā dāni imehi pathavī, ime Tambapaṇṇidīpassa sāmikā bhavissantī”ti byākariṁsu. Rājāpi gantvā there vanditvā Mahindattherassa hatthato pattaṁ gahetvā mahatiyā pūjāya ca sakkārena ca there nagaraṁ pavesetvā antonivesanaṁ pavesesi. Thero āsanapaññattiṁ disvā “amhākaṁ sāsanaṁ sakalalaṅkādīpe pathavī viya patthaṭaṁ niccalañca hutvā patiṭṭhahissatī”ti cintento nisīdi. Rājā there paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā anuḷādevīpamukhāni pañca itthisatāni “therānaṁ abhivādanaṁ pūjāsakkārañca karontū”ti pakkosāpetvā ekamantaṁ nisīdi. Thero bhattakiccāvasāne rañño saparijanassa dhammaratanavassaṁ vassento

1. Sārathī (Ka)

ထေရာနံ ရထံ ပေသေသိ။ သာရထိ ရထံ ဧကမန္တေ ဌပေတွာ ထေရာနံ အာရောစေသိ “အာဂတော ဘန္တေ ရထော၊ အဘိရုဟထ, ဂစ္ဆိဿာမာ”တိ။ ထေရာ “န မယံ ရထံ အဘိရုဟာမ၊ ဂစ္ဆ တွံ၊ ပစ္ဆာ မယံ အာဂစ္ဆိဿာမာ”တိ ဝတွာ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ အနုရာဓပုရဿ ပုရတ္ထိမဒိသာယံ ပဌမကစေတိယဋ္ဌာနေ ဩတရိံသု။ တဉှိ စေတိယံ ထေရေဟိ ပဌမံ ဩတိဏ္ဏဋ္ဌာနေ ကတတ္တာယေဝ “ပဌမကစေတိယ”န္တိ ဝုစ္စတိ။

ရာဇာပိ သာရထိံ ပေသေတွာ “အန္တောနိဝေသနေ မဏ္ဍပံ ပဋိယာဒေထာ”တိ အမစ္စေ အာဏာပေသိ။ တာဝဒေဝ သဗ္ဗေ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ အတိဝိယ ပါသာဒိကံ မဏ္ဍပံ ပဋိယာဒေသုံ။ ပုန ရာဇာ စိန္တေသိ “ဟိယျော ထေရော သီလက္ခန္ဓံ ကထယမာနော ‘ဥစ္စာသယနမဟာသယနံ န ကပ္ပတီ’တိ အာဟ၊ နိသီဒိဿန္တိ နု ခေါ အယျာ အာသနေသု, န နိသီဒိဿန္တီ”တိ။ တဿေဝံ စိန္တယန္တဿေဝ သော သာရထိ[၁] နဂရဒွါရံ သမ္ပတ္တော။ တတော အဒ္ဒသ ထေရေ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ ကာယဗန္ဓနံ ဗန္ဓိတွာ စီဝရံ ပါရုပန္တေ၊ ဒိသွာ အတိဝိယ ပသန္နစိတ္တော ဟုတွာ အာဂန္တွာ ရညော အာရောစေသိ “အာဂတာ ဒေဝ ထေရာ”တိ။ ရာဇာ “ရထံ အာရူဠှာ”တိ ပုစ္ဆိ။ န အာရူဠှာ ဒေဝ၊ အပိ စ မမ ပစ္ဆတော နိက္ခမိတွာ ပဌမတရံ အာဂန္တွာ ပါစီနဒွါရေ ဌိတာတိ။ ရာဇာ “ရထမ္ပိ နာဘိရူဟိံသူ”တိ သုတွာ “န ဒါနိ အယျာ ဥစ္စာသယနမဟာသယနံ သာဒိယိဿန္တီ”တိ စိန္တေတွာ “တေန ဟိ ဘဏေ ထေရာနံ ဘူမတ္ထရဏသင်္ခေပေန အာသနာနိ ပညပေထာ”တိ ဝတွာ ပဋိပထံ အဂမာသိ။ အမစ္စာ ပထဝိယံ တဋ္ဋိကံ ပညပေတွာ ဥပရိ ကောဇဝကာဒီနိ စိတ္တတ္ထရဏာနိ ပညပေသုံ၊ ဥပ္ပါတပါဌကာ ဒိသွာ “ဂဟိတာ ဒါနိ ဣမေဟိ ပထဝီ၊ ဣမေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပဿ သာမိကာ ဘဝိဿန္တီ”တိ ဗျာကရိံသု။ ရာဇာပိ ဂန္တွာ ထေရေ ဝန္ဒိတွာ မဟိန္ဒတ္ထေရဿ ဟတ္ထတော ပတ္တံ ဂဟေတွာ မဟတိယာ ပူဇာယ စ သက္ကာရေန စ ထေရေ နဂရံ ပဝေသေတွာ အန္တောနိဝေသနံ ပဝေသေသိ။ ထေရော အာသနပညတ္တိံ ဒိသွာ “အမှာကံ သာသနံ သကလလင်္ကာဒီပေ ပထဝီ ဝိယ ပတ္ထဋံ နိစ္စလဉ္စ ဟုတွာ ပတိဋ္ဌဟိဿတီ”တိ စိန္တေန္တော နိသီဒိ။ ရာဇာ ထေရေ ပဏီတေန ခါဒနီယေန ဘောဇနီယေန သဟတ္ထာ သန္တပ္ပေတွာ သမ္ပဝါရေတွာ အနုဠာဒေဝီပမုခါနိ ပဉ္စ ဣတ္ထိသတာနိ “ထေရာနံ အဘိဝါဒနံ ပူဇာသက္ကာရဉ္စ ကရောန္တူ”တိ ပက္ကောသာပေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ ထေရော ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ ရညော သပရိဇနဿ ဓမ္မရတနဝဿံ ဝဿေန္တော

၁-သာရထီ (က)

Petavatthuṁ Vimānavatthuṁ Saccasaṁyuttañca kathesi. Taṁ therassa dhammadesanaṁ sutvā tāni pañcapi itthisatāni sotāpattiphalaṁ sacchākaṁsu.

Yepi te manussā purimadivase Missakapabbate there addasaṁsu, te tesu tesu ṭhānesu therānaṁ guṇe kathenti. Tesaṁ sutvā mahājanakāyo rājaṅgaṇe sannipatitvā mahāsaddaṁ akāsi. Rājā “kiṁ eso saddo”ti pucchi. Nāgarā deva “there daṭṭhuṁ na labhāmā”ti viravantīti. Rājā “sace idha pavisissanti, okāso na bhavissatī”ti cintetvā “gacchatha bhaṇe hatthisālaṁ paṭijaggitvā vālukaṁ ākiritvā pañcavaṇṇāni pupphāni vikiritvā celavitānaṁ bandhitvā maṅgalahatthiṭṭhāne therānaṁ āsanāni paññapethā”ti āha. Amaccā tathā akaṁsu. Thero tattha gantvā nisīditvā **Devadūtasuttantaṁ** kathesi, kathāpariyosāne pāṇasahassaṁ sotāpattiphale patiṭṭhahi. Tato “hatthisālā atisambādhā”ti dakkhiṇadvāre Nandanavanuyyāne āsanaṁ paññapesuṁ. Thero tattha nisīditvā **Āsīvisopamasuttaṁ** kathesi. Tampi sutvā pāṇasahassaṁ sotāpattiphalaṁ paṭilabhi.

Evaṁ āgatadivasato dutiyadivase aḍḍhateyyasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi. Therassa Nandanavane āgatāgatāhi kulitthīhi kulasuṇhāhi kulakumārīhi saddhiṁ sammodamānasseva sāyanhasamayo jāto. Thero kālaṁ sallakkhetvā “gacchāma dāni Missakapabbatan”ti uṭṭhahi. Amaccā “kattha bhante gacchathā”ti. Amhākaṁ nivāsanaṭṭhānanti. Te rañño saṁviditaṁ katvā rājānumatena āhaṁsu “akālo bhante idāni tattha gantuṁ, idameva Nandanavanuyyānaṁ ayyānaṁ āvāsaṭṭhānaṁ hotū”ti. Alaṁ gacchāmāti. Puna rañño vacanenāhaṁsu “rājā bhante āha ‘etaṁ Meghavanaṁ nāma uyyānaṁ mama pitu santakaṁ nagarato nātidūraṁ nāccāsannaṁ gamanāgamanasampannaṁ, ettha therā vāsaṁ kappentū’ti”. Vasiṁsu therā Meghavanuyyāne.

Rājāpi kho tassā rattiyā accayena therassa samīpaṁ gantvā sukhasayitabhāvaṁ pucchitvā “kappati bhante bhikkhusaṁghassa ārāmo”ti pucchi. Thero “kappati mahārājā”ti vatvā imaṁ suttaṁ āhari **“anujānāmi bhikkhave ārāman”ti**. Rājā tuṭṭho suvaṇṇabhiṅgāraṁ gahetvā therassa hatthe udakaṁ pātetvā Mahāmeghavanuyyānaṁ adāsi,

ပေတဝတ္ထုံ ဝိမာနဝတ္ထုံ သစ္စသံယုတ္တဉ္စ ကထေသိ။ တံ ထေရဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ တာနိ ပဉ္စပိ ဣတ္ထိသတာနိ သောတာပတ္တိဖလံ သစ္ဆာကံသု။

ယေပိ တေ မနုဿာ ပုရိမဒိဝသေ မိဿကပဗ္ဗတေ ထေရေ အဒ္ဒသံသု၊ တေ တေသု တေသု ဌာနေသု ထေရာနံ ဂုဏေ ကထေန္တိ။ တေသံ သုတွာ မဟာဇနကာယော ရာဇင်္ဂဏေ သန္နိပတိတွာ မဟာသဒ္ဒံ အကာသိ။ ရာဇာ ''ကိံ ဧသော သဒ္ဒေါ''တိ ပုစ္ဆိ။ နာဂရာ ဒေဝ “ထေရေ ဒဋ္ဌုံ န လဘာမာ”တိ ဝိရဝန္တီတိ။ ရာဇာ ''သစေ ဣဓ ပဝိသိဿန္တိ၊ ဩကာသော န ဘဝိဿတီ''တိ စိန္တေတွာ “ဂစ္ဆထ ဘဏေ ဟတ္ထိသာလံ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ ဝါလုကံ အာကိရိတွာ ပဉ္စဝဏ္ဏာနိ ပုပ္ဖါနိ ဝိကိရိတွာ စေလဝိတာနံ ဗန္ဓိတွာ မင်္ဂလဟတ္ထိဋ္ဌာနေ ထေရာနံ အာသနာနိ ပညပေထာ”တိ အာဟ။ အမစ္စာ တထာ အကံသု။ ထေရော တတ္ထ ဂန္တွာ နိသီဒိတွာ **ဒေဝဒူတသုတ္တန္တံ** ကထေသိ၊ ကထာပရိယောသာနေ ပါဏသဟဿံ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ တတော “ဟတ္ထိသာလာ အတိသမ္ဗာဓာ”တိ ဒက္ခိဏဒွါရေ နန္ဒနဝနုယျာနေ အာသနံ ပညပေသုံ။ ထေရော တတ္ထ နိသီဒိတွာ **အာသီဝိသောပမသုတ္တံ** ကထေသိ။ တမ္ပိ သုတွာ ပါဏသဟဿံ သောတာပတ္တိဖလံ ပဋိလဘိ။

ဧဝံ အာဂတဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသေ အဍ္ဍတေယျသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ထေရဿ နန္ဒနဝနေ အာဂတာဂတာဟိ ကုလိတ္ထီဟိ ကုလသုဏှာဟိ ကုလကုမာရီဟိ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒမာနဿေဝ သာယန္ဟသမယော ဇာတော။ ထေရော ကာလံ သလ္လက္ခေတွာ “ဂစ္ဆာမ ဒါနိ မိဿကပဗ္ဗတ”န္တိ ဥဋ္ဌဟိ။ အမစ္စာ “ကတ္ထ ဘန္တေ ဂစ္ဆထာ”တိ။ အမှာကံ နိဝါသနဋ္ဌာနန္တိ။ တေ ရညော သံဝိဒိတံ ကတွာ ရာဇာနုမတေန အာဟံသု “အကာလော ဘန္တေ ဣဒါနိ တတ္ထ ဂန္တုံ၊ ဣဒမေဝ နန္ဒနဝနုယျာနံ အယျာနံ အာဝါသဋ္ဌာနံ ဟောတူ”တိ။ အလံ ဂစ္ဆာမာတိ။ ပုန ရညော ဝစနေနာဟံသု “ရာဇာ ဘန္တေ အာဟ ‘ဧတံ မေဃဝနံ နာမ ဥယျာနံ မမ ပိတု သန္တကံ နဂရတော နာတိဒူရံ နာစ္စာသန္နံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ၊ ဧတ္ထ ထေရာ ဝါသံ ကပ္ပေန္တူ’တိ”။ ဝသိံသု ထေရာ မေဃဝနုယျာနေ။

ရာဇာပိ ခေါ တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန ထေရဿ သမီပံ ဂန္တွာ သုခသယိတဘာဝံ ပုစ္ဆိတွာ “ကပ္ပတိ ဘန္တေ ဘိက္ခုသံဃဿ အာရာမော”တိ ပုစ္ဆိ။ ထေရော “ကပ္ပတိ မဟာရာဇာ”တိ ဝတွာ ဣမံ သုတ္တံ အာဟရိ ''**အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာရာမ**”န္တိ။ ရာဇာ တုဋ္ဌော သုဝဏ္ဏဘိင်္ဂါရံ ဂဟေတွာ ထေရဿ ဟတ္ထေ ဥဒကံ ပါတေတွာ မဟာမေဃဝနုယျာနံ အဒါသိ၊

saha udakapātena pathavī kampi. Ayaṁ Mahāvihāre paṭhamo pathavīkampo ahosi. Rājā bhīto theraṁ pucchi "kasmā bhante pathavī kampatī"ti. Mā bhāyi mahārāja, imasmiṁ dīpe Dasabalassa sāsanaṁ patiṭṭhahissati, idañca paṭhamaṁ vihāraṭṭhānaṁ bhavissati, tassetaṁ pubbanimittanti. Rājā bhiyyoso mattāya pasīdi. Thero punadivasepi rājageheyeva bhuñjitvā Nandanavane **Anamataggiyāni** kathesi, punadivase **Aggikkhandhopamasuttaṁ** kathesi, etenevupāyena satta divasāni kathesi, desanāpariyosāne aḍḍhanavamānaṁ pāṇasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi. Tato paṭṭhāya ca Nandanavanaṁ sāsanassa jotipātubhāvaṭṭhānanti katvā "Jotivanan"ti nāmaṁ labhi. Sattame pana divase therā antepure rañño **Appamādasuttaṁ** kathayitvā Cetiyagirimeva agamaṁsu.

Atha kho rājā amacce pucchi "thero amhe gāḷhena ovādena ovadati, gaccheyya nu kho"ti. Amaccā "tumhehi deva thero ayācito sayameva āgato, tasmā tassa anāpucchāva gamanampi bhaveyyā"ti āhaṁsu. Tato rājā rathaṁ abhiruhitvā dve ca deviyo āropetvā Cetiyagiriṁ agamāsi mahañca rājānubhāvena[1]. Gantvā deviyo ekamantaṁ apakkamāpetvā sayameva therānaṁ samīpaṁ upasaṅkamanto ati viya kilantarūpo hutvā upasaṅkami. Tato naṁ thero āha "kasmā tvaṁ mahārāja evaṁ kilamamāno āgato"ti. Tumhe mama gāḷhaṁ ovādaṁ datvā idāni gantukāmā nu khoti jānanatthaṁ bhanteti. Na mayaṁ mahārāja gantukāmā, apica vassūpanāyikakālo nāmāyaṁ mahārāja, tatra samaṇena vassūpanāyikaṭṭhānaṁ ñātuṁ vaṭṭatīti. Taṁdivasameva Ariṭṭho nāma amacco pañcapaṇṇāsāya jeṭṭhakaniṭṭhabhātukehi saddhiṁ rañño samīpe ṭhito āha "icchāmahaṁ deva therānaṁ santike pabbajitun"ti. "Sādhu bhaṇe pabbajassū"ti rājā anujānitvā theraṁ sampaṭicchāpesi. Thero tadaheva pabbājesi. Sabbe khuraggeyeva arahattaṁ pāpuṇiṁsu.

Rājāpi kho taṅkhaṇeyeva kaṇṭakena cetiyaṅgaṇaṁ parikkhipitvā dvāsaṭṭhiyā leṇesu kammaṁ paṭṭhapetvā nagarameva agamāsi. Tepi therā dasabhātikasamākulaṁ rājakulaṁ pasādetvā mahājanaṁ ovadamānā Cetiyagirimhi vassaṁ vasiṁsu, tadāpi Cetiyagirimhi paṭhamaṁ vassaṁ upagatā

1. Mahaccā rājānubhāvena (Ka)

သဟ ဥဒကပါတေန ပထဝီ ကမ္ပိ။ အယံ မဟာဝိဟာရေ ပဌမော ပထဝီကမ္ပော အဟောသိ။ ရာဇာ ဘီတော ထေရံ ပုစ္ဆိ “ကသ္မာ ဘန္တေ ပထဝီ ကမ္ပတီ”တိ။ မာ ဘာယိ မဟာရာဇ၊ ဣမသ္မိံ ဒီပေ ဒသဗလဿ သာသနံ ပတိဋ္ဌဟိဿတိ၊ ဣဒဉ္စ ပဌမံ ဝိဟာရဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတိ၊ တဿေတံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တန္တိ။ ရာဇာ ဘိယျောသော မတ္တာယ ပသီဒိ။ ထေရော ပုနဒိဝသေပိ ရာဇဂေဟေယေဝ ဘုဉ္ဇိတွာ နန္ဒနဝနေ **အနမတဂ္ဂိယာနိ** ကထေသိ၊ ပုနဒိဝသေ **အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တံ** ကထေသိ၊ ဧတေနေဝုပါယေန သတ္တ ဒိဝသာနိ ကထေသိ၊ ဒေသနာပရိယောသာနေ အဍ္ဎနဝမာနံ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ တတော ပဋ္ဌာယ စ နန္ဒနဝနံ သာသနဿ ဇောတိပါတုဘာဝဋ္ဌာနန္တိ ကတွာ “ဇောတိဝန”န္တိ နာမံ လဘိ။ သတ္တမေ ပန ဒိဝသေ ထေရာ အန္တေပုရေ ရညော **အပ္ပမာဒသုတ္တံ** ကထယိတွာ စေတိယဂိရိမေဝ အဂမံသု။

အထ ခေါ ရာဇာ အမစ္စေ ပုစ္ဆိ “ထေရော အမှေ ဂါဠှေန ဩဝါဒေန ဩဝဒတိ၊ ဂစ္ဆေယျ နု ခေါ”တိ။ အမစ္စာ “တုမှေဟိ ဒေဝ ထေရော အယာစိတော သယမေဝ အာဂတော၊ တသ္မာ တဿ အနာပုစ္ဆာဝ ဂမနမ္ပိ ဘဝေယျာ”တိ အာဟံသု။ တတော ရာဇာ ရထံ အဘိရုဟိတွာ ဒွေ စ ဒေဝိယော အာရောပေတွာ စေတိယဂိရိံ အဂမာသိ မဟစ္စ ရာဇာနုဘာဝေန[1]။ ဂန္တွာ ဒေဝိယော ဧကမန္တံ အပက္ကမာပေတွာ သယမေဝ ထေရာနံ သမီပံ ဥပသင်္ကမန္တော အတိ ဝိယ ကိလန္တရူပေါ ဟုတွာ ဥပသင်္ကမိ။ တတော နံ ထေရော အာဟ “ကသ္မာ တွံ မဟာရာဇ ဧဝံ ကိလမမာနော အာဂတော”တိ။ တုမှေ မမ ဂါဠှံ ဩဝါဒံ ဒတွာ ဣဒါနိ ဂန္တုကာမာ နု ခေါတိ ဇာနနတ္ထံ ဘန္တေတိ။ န မယံ မဟာရာဇ ဂန္တုကာမာ၊ အပိစ ဝဿူပနာယိကကာလော နာမာယံ မဟာရာဇ၊ တတြ သမဏေန ဝဿူပနာယိကဋ္ဌာနံ ဉာတုံ ဝဋ္ဋတီတိ။ တံဒိဝသမေဝ အရိဋ္ဌော နာမ အမစ္စော ပဉ္စပဏ္ဏာသာယ ဇေဋ္ဌကနိဋ္ဌဘာတုကေဟိ သဒ္ဓိံ ရညော သမီပေ ဌိတော အာဟ “ဣစ္ဆာမဟံ ဒေဝ ထေရာနံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတု”န္တိ။ “သာဓု ဘဏေ ပဗ္ဗဇဿူ”တိ ရာဇာ အနုဇာနိတွာ ထေရံ သမ္ပဋိစ္ဆာပေသိ။ ထေရော တဒဟေဝ ပဗ္ဗာဇေသိ။ သဗ္ဗေ ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု။

ရာဇာပိ ခေါ တင်္ခဏေယေဝ ကဏ္ဋကေန စေတိယင်္ဂဏံ ပရိက္ခိပိတွာ ဒွါသဋ္ဌိယာ လေဏေသု ကမ္မံ ပဋ္ဌပေတွာ နဂရမေဝ အဂမာသိ။ တေပိ ထေရာ ဒသဘာတိကသမာကုလံ ရာဇကုလံ ပသာဒေတွာ မဟာဇနံ ဩဝဒမာနာ စေတိယဂိရိမှိ ဝဿံ ဝသိံသု၊ တဒါပိ စေတိယဂိရိမှိ ပဌမံ ဝဿံ ဥပဂတာ

၁-မဟစ္စာ ရာဇာနုဘာဝေန (က)

dvāsaṭṭhi arahanto ahesuṁ. Athāyasmā Mahāmahindo vutthavasso pavāretvā kattikapuṇṇamāyaṁ uposathadivase rājānaṁ etadavoca “mahārāja amhehi ciradiṭṭho Sammāsambuddho, anāthavāsaṁ vasimha, icchāma mayaṁ Jambudīpaṁ gantun”ti. Rājā āha “ahaṁ bhante tumhe catūhi paccayehi upaṭṭhahāmi, ayañca mahājano tumhe nissāya tīsu saraṇesu patiṭṭhito, kasmā tumhe ukkaṇṭhitatthā”ti. Ciradiṭṭho no mahārāja Sammāsambuddho, abhivādanapaccuṭṭhāna-añjalikammasāmīcikammakaraṇaṭṭhānaṁ natthi, tenamha ukkaṇṭhitāti. Nanu bhante tumhe avocuttha “parinibbuto Sammāsambuddho”ti. Kiñcāpi mahārāja parinibbuto, atha khvassa sarīradhātuyo tiṭṭhantīti. Aññātaṁ bhante, thūpapatiṭṭhānaṁ tumhe ākaṅkhathāti, karomi bhante thūpaṁ, bhūmibhāgaṁ dāni vicinātha, apica bhante dhātuyo kuto lacchāmāti. Sumanena saddhiṁ mantehi mahārājāti.

“Sādhu bhante”ti rājā Sumanaṁ upasaṅkamitvā pucchi “kuto dāni bhante dhātuyo lacchāmā”ti. Sumano āha “appossukko tvaṁ mahārāja vīthiyo sodhāpetvā dhajapaṭākapuṇṇaghaṭādīhi alaṅkārāpetvā saparijano uposathaṁ samādiyitvā sabbatāḷāvacare upaṭṭhāpetvā maṅgalahatthiṁ sabbālaṅkārapaṭimaṇḍitaṁ kārāpetvā upari cassa setacchattaṁ ussāpetvā sāyanhasamaye Mahānāgavanuyyānābhimukho yāhi, addhā tasmiṁ ṭhāne dhātuyo lacchasī”ti. Rājā “sādhū”ti sampaṭicchi. Therā Cetiyagirimeva agamaṁsu. Tatrāyasmā Mahindatthero Sumanasāmaṇeraṁ āha “gaccha tvaṁ sāmaṇera Jambudīpe tava ayyakaṁ Asokaṁ dhammarājānaṁ upasaṅkamitvā mama vacanena evaṁ vadehi ‘sahāyo vo mahārāja Devānaṁpiyatisso Buddhasāsane pasanno, thūpaṁ patiṭṭhāpetukāmo, tumhākaṁ kira hatthe dhātu atthi, taṁ me dethā’ti, taṁ gahetvā Sakkaṁ devarājānaṁ upasaṅkamitvā evaṁ vadehi ‘tumhākaṁ kira mahārāja hatthe dve dhātuyo atthi dakkhiṇadāṭhā ca dakkhiṇakkhakañca, tato tumhe dakkhiṇadāṭhaṁ pūjetha, dakkhiṇakkhakaṁ pana mayhaṁ dethā’ti. Evañca naṁ vadehi ‘kasmā tvaṁ mahārāja amhe Tambapaṇṇidīpaṁ pahiṇitvā pamajjasī’ti”.

“Sādhu bhante”ti kho Sumano therassa vacanaṁ sampaṭicchitvā tāvadeva pattacīvaramādāya vehāsaṁ abbhuggantvā Pāṭaliputtadvāre oruyha

ဒွါသဋ္ဌိ အရဟန္တော အဟေသုံ။ အထာယသ္မာ မဟာမဟိန္ဒော ဝုတ္ထဝဿော ပဝါရေတွာ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယံ ဥပေါသထဒိဝသေ ရာဇာနံ ဧတဒဝေါစ "မဟာရာဇ အမှေဟိ စိရဒိဋ္ဌော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ အနာထဝါသံ ဝသိမှ၊ ဣစ္ဆာမ မယံ ဇမ္ဗုဒီပံ ဂန္တု"န္တိ။ ရာဇာ အာဟ "အဟံ ဘန္တေ တုမှေ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟာမိ၊ အယဉ္စ မဟာဇနော တုမှေ နိဿာယ တီသု သရဏေသု ပတိဋ္ဌိတော၊ ကသ္မာ တုမှေ ဥက္ကဏ္ဌိတတ္ထာ"တိ။ စိရဒိဋ္ဌော နော မဟာရာဇ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ အဘိဝါဒနပစ္စုဋ္ဌာနအဉ္ဇလိကမ္မသာမီစိကမ္မကရဏ-ဋ္ဌာနံ နတ္ထိ၊ တေနမှ ဥက္ကဏ္ဌိတာတိ။ နနု ဘန္တေ တုမှေ အဝေါစုတ္ထ "ပရိနိဗ္ဗုတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ။ ကိဉ္စာပိ မဟာရာဇ ပရိနိဗ္ဗုတော၊ အထ ခွဿ သရီရ-ဓာတုယော တိဋ္ဌန္တီတိ။ အညာတံ ဘန္တေ၊ ထူပပတိဋ္ဌာနံ တုမှေ အာကင်္ခထာတိ၊ ကရောမိ ဘန္တေ ထူပံ၊ ဘူမိဘာဂံ ဒါနိ ဝိစိနာထ၊ အပိစ ဘန္တေ ဓာတုယော ကုတော လစ္ဆာမာတိ။ သုမနေန သဒ္ဓိံ မန္တေဟိ မဟာရာဇာတိ။

"သာဓု ဘန္တေ"တိ ရာဇာ သုမနံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆိ "ကုတော ဒါနိ ဘန္တေ ဓာတုယော လစ္ဆာမာ"တိ။ သုမနော အာဟ "အပ္ပေါဿုက္ကော တွံ မဟာရာဇ ဝီထိယော သောဓာပေတွာ ဓဇပဋာကပုဏ္ဏဃဋာဒီဟိ အလင်္ကာ-ရာပေတွာ သပရိဇနော ဥပေါသထံ သမာဒိယိတွာ သဗ္ဗတာဠာဝစရေ ဥပဋ္ဌာပေတွာ မင်္ဂလဟတ္ထိံ သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတံ ကာရာပေတွာ ဥပရိ စဿ သေတစ္ဆတ္တံ ဥဿာပေတွာ သာယန္ဟသမယေ မဟာနာဂဝနုယျာနာဘိ-မုခေါ ယာဟိ၊ အဒ္ဓါ တသ္မိံ ဌာနေ ဓာတုယော လစ္ဆသီ"တိ။ ရာဇာ "သာဓူ"တိ သမ္ပဋိစ္ဆိ။ ထေရာ စေတိယဂိရိမေဝ အဂမံသု။ တတြာယသ္မာ မဟိန္ဒတ္ထေရော သုမနသာမဏေရံ အာဟ "ဂစ္ဆ တွံ သာမဏေရ ဇမ္ဗုဒီပေ တဝ အယျကံ အသောကံ ဓမ္မရာဇာနံ ဥပသင်္ကမိတွာ မမ ဝစနေန ဧဝံ ဝဒေဟိ 'သဟာယော ဝေါ မဟာရာဇ ဒေဝါနံပိယတိဿော ဗုဒ္ဓသာသနေ ပသန္နော၊ ထူပံ ပတိဋ္ဌာပေတုကာမော၊ တုမှာကံ ကိရ ဟတ္ထေ ဓာတု အတ္ထိ၊ တံ မေ ဒေထာ'တိ၊ တံ ဂဟေတွာ သက္ကံ ဒေဝရာဇာနံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝံ ဝဒေဟိ 'တုမှာကံ ကိရ မဟာရာဇ ဟတ္ထေ ဒွေ ဓာတုယော အတ္ထိ ဒက္ခိဏဒါဌာ စ ဒက္ခိဏက္ခကဉ္စ၊ တတော တုမှေ ဒက္ခိဏဒါဌံ ပူဇေထ၊ ဒက္ခိဏက္ခကံ ပန မယှံ ဒေထာ'တိ။ ဧဝဉ္စ နံ ဝဒေဟိ 'ကသ္မာ တွံ မဟာရာဇ အမှေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ပဟိဏိတွာ ပမဇ္ဇသီ'တိ"။

"သာဓု ဘန္တေ"တိ ခေါ သုမနော ထေရဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ တာဝဒေဝ ပတ္တစီဝရမာဒါယ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပါဋလိပုတ္တဒွါရေ ဩရုယှ

rañño santikaṁ gantvā etamatthaṁ ārocesi. Rājā tuṭṭho sāmaṇerassa hatthato pattaṁ gahetvā gandhehi ubbaṭṭetvā varamuttasadisānaṁ dhātūnaṁ pūretvā adāsi, so taṁ gahetvā Sakkaṁ devarājānaṁ upasaṅkami. Sakko devarājā sāmaṇeraṁ disvāva "kiṁ bhante Sumana āhiṇḍasī"ti āha. Tvaṁ mahārāja amhe Tambapaṇṇidīpaṁ pesetvā kasmā pamajjasīti. Nappamajjāmi bhante, vadehi, kiṁ karomīti. Tumhākaṁ kira hatthe dve dhātuyo atthi dakkhiṇadāṭhā ca dakkhiṇakkhakañca, tato tumhe dakkhiṇadāṭhaṁ pūjetha, dakkhiṇakkhakaṁ pana mayhaṁ dethāti. "Sādhu bhante"ti kho Sakko devānamindo yojanappamāṇaṁ maṇithūpaṁ ugghāṭetvā dakkhiṇakkhakadhātuṁ nīharitvā Sumanassa adāsi. So taṁ gahetvā Cetiyagirimhiyeva patiṭṭhāsi.

Atha kho Mahindapamukhā sabbepi te mahānāgā Asokadhammarājena dinnadhātuyo Cetiyagirimhiyeva patiṭṭhāpetvā dakkhiṇakkhakaṁ ādāya vaḍḍhamānakacchāyāya Mahānāgavanuyyānamagamaṁsu. Rājāpi kho Sumanena vuttappakāraṁ pūjāsakkāraṁ katvā hatthikkhandhavaragato sayaṁ maṅgalahatthimatthake setaccattaṁ dhārayamāno Mahānāgavanaṁ sampāpuṇi. Athassa etadahosi "sace ayaṁ Sammāsambuddhassa dhātu, chattaṁ apanamatu, maṅgalahatthī jaṇṇukehi bhūmiyaṁ patiṭṭhahatu, dhātucaṅkoṭakaṁ mayhaṁ matthake patiṭṭhātū"ti. Saha rañño cittuppādena chattaṁ apanami, hatthī jaṇṇukehi patiṭṭhahi, dhātucaṅkoṭakaṁ rañño matthake patiṭṭhahi. Rājā amateneva abhisittagatto viya paramena pītipāmojjena samannāgato hutvā pucchi "dhātuṁ bhante kiṁ karomā"ti. Hatthikumbhamhiyeva tāva mahārāja ṭhapehīti. Rājā dhātucaṅkoṭakaṁ gahetvā hatthikumbhe ṭhapesi. Pamudito nāgo koñcanādaṁ nadi. Mahāmegho uṭṭhahitvā pokkharavassaṁ vassi, udakapariyantaṁ katvā mahābhūmicālo ahosi, "paccantepi nāma Sammāsambuddhassa dhātu patiṭṭhahissatī"ti devamanussā pamodiṁsu. Evaṁ iddhānubhāvasiriyā devamanussānaṁ pītiṁ janayanto—

Puṇṇamāyaṁ mahāvīro, cātumāsiniyā idha.
Āgantvā devalokamhā, hatthikumbhe patiṭṭhitoti.

Athassa so hatthināgo anekatāḷāvacaraparivārito ativiya uḷārena pūjāsakkārena sakkariyamāno pacchimadisābhimukhova hutvā

ရညော သန္တိကံ ဂန္တွာ ဧတမတ္ထံ အာရောစေသိ။ ရာဇာ တုဋ္ဌော သာမဏေရဿ ဟတ္ထတော ပတ္တံ ဂဟေတွာ ဂန္ဓေဟိ ဥဗ္ဗဋ္ဋေတွာ ဝရမုတ္တသဒိသာနံ ဓာတူနံ ပူရေတွာ အဒါသိ၊ သော တံ ဂဟေတွာ သက္ကံ ဒေဝရာဇာနံ ဥပသင်္ကမိ။ သက္ကော ဒေဝရာဇာ သာမဏေရံ ဒိသွာဝ "ကိံ ဘန္တေ သုမန အာဟိဏ္ဍသီ"တိ အာဟ။ တွံ မဟာရာဇ အမှေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ပေသေတွာ ကသ္မာ ပမဇ္ဇသီတိ။ နပ္ပမဇ္ဇာမိ ဘန္တေ၊ ဝဒေဟိ, ကိံ ကရောမီတိ။ တုမှာကံ ကိရ ဟတ္ထေ ဒွေ ဓာတုယော အတ္ထိ ဒက္ခိဏဒါဌာ စ ဒက္ခိဏက္ခကဉ္စ၊ တတော တုမှေ ဒက္ခိဏဒါဌံ ပူဇေထ၊ ဒက္ခိဏက္ခကံ ပန မယှံ ဒေထာတိ။ "သာဓု ဘန္တေ"တိ ခေါ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော ယောဇနပ္ပမာဏံ မဏိထူပံ ဥဂ္ဃါဋေတွာ ဒက္ခိဏက္ခကဓာတုံ နီဟရိတွာ သုမနဿ အဒါသိ။ သော တံ ဂဟေတွာ စေတိယဂိရိမှိယေဝ ပတိဋ္ဌာသိ။

အထ ခေါ မဟိန္ဒပမုခါ သဗ္ဗေပိ တေ မဟာနာဂါ အသောကဓမ္မရာဇေန ဒိန္နဓာတုယော စေတိယဂိရိမှိယေဝ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ဒက္ခိဏက္ခကံ အာဒါယ ဝဍ္ဎမာနကစ္ဆာယာယ မဟာနာဂဝနုယျာနမဂမံသု။ ရာဇာပိ ခေါ သုမနေန ဝုတ္တပ္ပကာရံ ပူဇာသက္ကာရံ ကတွာ ဟတ္ထိက္ခန္ဓဝရဂတော သယံ မင်္ဂလဟတ္ထိမတ္ထကေ သေတစ္ဆတ္တံ ဓာရယမာနော မဟာနာဂဝနံ သမ္ပာပုဏိ။ အထဿ ဧတဒဟောသိ "သစေ အယံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓာတု၊ ဆတ္တံ အပနမတု, မင်္ဂလဟတ္ထီ ဇဏ္ဏုကေဟိ ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌဟတု, ဓာတုစင်္ကောဋကံ မယှံ မတ္ထကေ ပတိဋ္ဌာတူ"တိ။ သဟ ရညော စိတ္တုပ္ပါဒေန ဆတ္တံ အပနမိ၊ ဟတ္ထီ ဇဏ္ဏုကေဟိ ပတိဋ္ဌဟိ၊ ဓာတုစင်္ကောဋကံ ရညော မတ္ထကေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ရာဇာ အမတေနေဝ အဘိသိတ္တဂတ္တော ဝိယ ပရမေန ပီတိပါမောဇ္ဇေန သမန္နာဂတော ဟုတွာ ပုစ္ဆိ "ဓာတုံ ဘန္တေ ကိံ ကရောမာ"တိ။ ဟတ္ထိကုမ္ဘမှိယေဝ တာဝ မဟာရာဇ ဌပေဟီတိ။ ရာဇာ ဓာတုစင်္ကောဋကံ ဂဟေတွာ ဟတ္ထိကုမ္ဘေ ဌပေသိ။ ပမုဒိတော နာဂေါ ကောဉ္စနာဒံ နဒိ။ မဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာ ပေါက္ခရဝဿံ ဝဿိ၊ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ မဟာဘူမိစာလော အဟောသိ၊ "ပစ္စန္တေပိ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓာတု ပတိဋ္ဌဟိဿတီ"တိ ဒေဝမနုဿာ ပမောဒိံသု။ ဧဝံ ဣဒ္ဓါနုဘာဝသိရိယာ ဒေဝမနုဿာနံ ပီတိံ ဇနယန္တော—

ပုဏ္ဏမာယံ မဟာဝီရော၊ စာတုမာသိနိယာ ဣဓ။
အာဂန္တွာ ဒေဝလောကမှာ၊ ဟတ္ထိကုမ္ဘေ ပတိဋ္ဌိတောတိ။

အထဿ သော ဟတ္ထိနာဂေါ အနေကတာဠာဝစရပရိဝါရိတော အတိဝိယ ဥဠာရေန ပူဇာသက္ကာရေန သက္ကရိယမာနော ပစ္ဆိမဒိသာဘိမုခေါဝ ဟုတွာ

apasakkanto yāva nagarassa puratthimadvāraṁ, tāva gantvā puratthimena dvārena nagaraṁ pavisitvā sakalanāgarena uḷārāya pūjāya karīyamānāya dakkhiṇadvārena nikkhamitvā Thūpārāmassa pacchimadisābhāge Mahejavatthu nāma kira atthi, tattha gantvā puna Thūpārāmābhimukhoyeva paṭinivatti. Tena ca samayena Thūpārāme purimakānaṁ tiṇṇaṁ Sammāsambuddhānaṁ Paribhogacetiyaṭṭhānaṁ hoti.

Atīte kira ayaṁ dīpo Ojadīpo nāma ahosi, rājā Abhayo nāma, nagaraṁ Abhayapuraṁ nāma, Cetiyapabbato Devakūṭapabbato nāma, Thūpārāmo Paṭiyārāmo nāma. Tena kho pana samayena Kakusandho Bhagavā loke uppanno hoti, tassa sāvako Mahādevo nāma thero bhikkhusahassena saddhiṁ Devakūṭe patiṭṭhāsi Mahindatthero viya Cetiyapabbate. Tena kho pana samayena Ojadīpe sattā pajjarakena anayabyasanaṁ āpajjanti. Addasā kho Kakusandho Bhagavā Buddhacakkhunā lokaṁ olokento te satte anayabyasanamāpajjante, disvā cattālīsāya bhikkhusahassehi parivuto agamāsi, tassānubhāvena tāvadeva pajjarako vūpasanto, roge vūpasante Bhagavā dhammaṁ desesi, caturāsītiyā pāṇasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi. Bhagavā dhamakaraṇaṁ datvā pakkāmi, taṁ anto pakkhipitvā Paṭiyārāme cetiyamakaṁsu. Mahādevo dīpaṁ anusāsanto vihāsi.

Koṇāgamanassa pana Bhagavato kāle ayaṁ dīpo Varadīpo nāma ahosi, rājā Sameṇḍī nāma, nagaraṁ Vaḍḍhamānaṁ nāma, pabbato Suvaṇṇakūṭo nāma. Tena kho pana samayena Varadīpe dubbuṭṭhikā hoti dubbhikkhaṁ dussassaṁ, sattā chātakarogena anayabyasanaṁ āpajjanti. Addasā kho Koṇāgamano Bhagavā Buddhacakkhunā lokaṁ olokento te satte anayabyasanamāpajjante, disvā tiṁsabhikkhusahassaparivuto agamāsi, Buddhānubhāvena devo sammādhāramanuppavecchi, subhikkhaṁ ahosi, Bhagavā Dhammaṁ desesi, caturāsītiyā pāṇasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi. Bhagavā bhikkhusahassaparivāraṁ Mahāsumanaṁ nāma theraṁ dīpe ṭhapetvā Kāyabandhanaṁ datvā pakkāmi, taṁ anto pakkhipitvā cetiyamakaṁsu.

Kassapassa pana Bhagavato kāle ayaṁ dīpo Maṇḍadīpo nāma ahosi, rājā Jayanto nāma, nagaraṁ Visālaṁ nāma, pabbato Subhakūṭo

အပသက္ကန္တော ယာဝ နဂရဿ ပုရတ္ထိမဒွါရံ၊ တာဝ ဂန္တွာ ပုရတ္ထိမေန ဒွါရေန နဂရံ ပဝိသိတွာ သကလနာဂရေန ဥဠာရာယ ပူဇာယ ကရီယမာနာယ ဒက္ခိဏဒွါရေန နိက္ခမိတွာ ထူပါရာမဿ ပစ္ဆိမဒိသာဘာဂေ မဟေဇဝတ္ထု နာမ ကိရ အတ္ထိ၊ တတ္ထ ဂန္တွာ ပုန ထူပါရာမာဘိမုခေါယေဝ ပဋိနိဝတ္တိ။ တေန စ သမယေန ထူပါရာမေ ပုရိမကာနံ တိဏ္ဏံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ပရိဘောဂစေတိယဋ္ဌာနံ ဟောတိ။

အတီတေ ကိရ အယံ ဒီပေါ ဩဇဒီပေါ နာမ အဟောသိ၊ ရာဇာ အဘယော နာမ၊ နဂရံ အဘယပုရံ နာမ၊ စေတိယပဗ္ဗတော ဒေဝကူဋပဗ္ဗတော နာမ၊ ထူပါရာမော ပဋိယာရာမော နာမ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ကကုသန္ဓော ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပန္နော ဟောတိ၊ တဿ သာဝကော မဟာဒေဝေါ နာမ ထေရော ဘိက္ခုသဟဿေန သဒ္ဓိံ ဒေဝကူဋေ ပတိဋ္ဌာသိ မဟိန္ဒတ္ထေရော ဝိယ စေတိယပဗ္ဗတေ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဩဇဒီပေ သတ္တာ ပဇ္ဇရကေန အနယဗျသနံ အာပဇ္ဇန္တိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ကကုသန္ဓော ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဩလောကေန္တော တေ သတ္တေ အနယဗျသနမာပဇ္ဇန္တေ၊ ဒိသွာ စတ္တာလီသာယ ဘိက္ခုသဟဿေဟိ ပရိဝုတော အဂမာသိ၊ တဿာနုဘာဝေန တာဝဒေဝ ပဇ္ဇရကော ဝူပသန္တော၊ ရောဂေ ဝူပသန္တေ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ဘဂဝါ ဓမကရဏံ ဒတွာ ပက္ကာမိ၊ တံ အန္တော ပက္ခိပိတွာ ပဋိယာရာမေ စေတိယမကံသု။ မဟာဒေဝေါ ဒီပံ အနုသာသန္တော ဝိဟာသိ။

ကောဏာဂမနဿ ပန ဘဂဝတော ကာလေ အယံ ဒီပေါ ဝရဒီပေါ နာမ အဟောသိ၊ ရာဇာ သမေဏ္ဍီ နာမ၊ နဂရံ ဝဍ္ဎမာနံ နာမ၊ ပဗ္ဗတော သုဝဏ္ဏကူဋော နာမ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဝရဒီပေ ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာ ဟောတိ ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဒုဿဿံ၊ သတ္တာ ဆာတကရောဂေန အနယဗျသနံ အာပဇ္ဇန္တိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ကောဏာဂမနော ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဩလောကေန္တော တေ သတ္တေ အနယဗျသနမာပဇ္ဇန္တေ၊ ဒိသွာ တိံသဘိက္ခုသဟဿပရိဝုတော အဂမာသိ၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ဒေဝေါ သမ္မာဓာရမနုပ္ပဝေစ္ဆိ၊ သုဘိက္ခံ အဟောသိ၊ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသဟဿပရိဝါရံ မဟာသုမနံ နာမ ထေရံ ဒီပေ ဌပေတွာ ကာယဗန္ဓနံ ဒတွာ ပက္ကာမိ၊ တံ အန္တော ပက္ခိပိတွာ စေတိယမကံသု။

ကဿပဿ ပန ဘဂဝတော ကာလေ အယံ ဒီပေါ မဏ္ဍဒီပေါ နာမ အဟောသိ၊ ရာဇာ ဇယန္တော နာမ၊ နဂရံ ဝိသာလံ နာမ၊ ပဗ္ဗတော သုဘကူဋော

nāma. Tena kho pana samayena Maṇḍadīpe mahāvivādo hoti, bahū sattā kalahaviggahajātā anayabyasanaṁ āpajjanti. Addasā kho Kassapo Bhagavā Buddhacakkhunā lokaṁ olokento te satte anayabyasanamāpajjante, disvā vīsatibhikkhusahassaparivuto āgantvā vivādaṁ vūpasametvā dhammaṁ desesi, caturāsītiyā pāṇasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi. Bhagavā bhikkhusahassaparivāraṁ Sabbanandaṁ nāma theraṁ dīpe patiṭṭhāpetvā Udakasāṭakaṁ datvā pakkāmi, taṁ anto pakkhipitvā cetiyamakaṁsu. Evaṁ Thūpārāme purimakānaṁ tiṇṇaṁ Buddhānaṁ cetiyāni patiṭṭhahiṁsu, tāni sāsanantaradhānena nassanti, ṭhānamattaṁ avasissati. Tasmā vuttaṁ "tena ca samayena Thūpārāme purimakānaṁ tiṇṇaṁ Sammāsambuddhānaṁ Paribhogacetiyaṭṭhānaṁ hotī"ti. Tadetaṁ vinaṭṭhesu cetiyesu devatānubhāvena kaṇṭakasamākiṇṇasākhehi nānāgacchehi parivutaṁ tiṭṭhati "mā naṁ koci ucchiṭṭhāsucimalakacavarehi padūsesī"ti.

Atha khvassa hatthino purato purato gantvā rājapurisā sabbagacche chinditvā bhūmiṁ sodhetvā taṁ hatthatalasadisamakaṁsu. Hatthināgo gantvā taṁ ṭhānaṁ purato katvā tassa pacchimadisābhāge Bodhirukkhaṭṭhāne aṭṭhāsi. Athassa matthakato dhātuṁ oropetuṁ ārabhiṁsu. Nāgo oropetuṁ na deti. Rājā theraṁ pucchi "kasmā bhante nāgo dhātuṁ oropetuṁ na detī"ti. Ārūḷhaṁ mahārāja oropetuṁ na vaṭṭatīti. Tasmiṁ ca kāle abhayavāpiyā udakaṁ chinnaṁ hoti, samantā bhūmi phalitā hoti, su-uddharā mattikāpiṇḍā, tato mahājano sīghaṁ sīghaṁ mattikaṁ āharitvā hatthikumbhappamāṇaṁ vatthumakāsi. Tāvadeva ca thūpakaraṇatthaṁ iṭṭhakā kātuṁ ārabhiṁsu, na yāva iṭṭhakā pariniṭṭhanti, tāva hatthināgo katipāhaṁ divā Bodhirukkhaṭṭhāne hatthisālāyaṁ tiṭṭhati, rattiṁ thūpapatiṭṭhānabhūmiṁ pariyāyati. Atha vatthuṁ cināpetvā rājā theraṁ pucchi "kīdiso bhante thūpo kātabbo"ti. Vīhirāsisadiso mahārājāti.

"Sādhu bhante"ti rājā jaṅghappamāṇaṁ[1] thūpaṁ cināpetvā dhātu-oropanatthāya mahāsakkāraṁ kāresi, sakalanagarañca janapado ca dhātumahadassanatthaṁ sannipati, sannipatite ca pana tasmiṁ mahājanakāye

1. Gajappamāṇaṁ (?)

နာမ။ တေန ခေါ ပန သမယေန မဏ္ဍဒီပေ မဟာဝိဝါဒေါ ဟောတိ၊ ဗဟူ သတ္တာ ကလဟဝိဂ္ဂဟဇာတာ အနယဗျသနံ အာပဇ္ဇန္တိ။ အဒ္ဒသာ ခေါ ကဿပေါ ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဩလောကေန္တော တေ သတ္တေ အနယဗျသနမာပဇ္ဇန္တေ၊ ဒိသွာ ဝီသတိဘိက္ခုသဟဿပရိဝုတော အာဂန္တွာ ဝိဝါဒံ ဝူပသမေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသဟဿပရိဝါရံ သဗ္ဗနန္ဒံ နာမ ထေရံ ဒီပေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ဥဒကသာဋကံ ဒတွာ ပက္ကာမိ၊ တံ အန္တော ပက္ခိပိတွာ စေတိယမကံသု။ ဧဝံ ထူပါရာမေ ပုရိမကာနံ တိဏ္ဏံ ဗုဒ္ဓါနံ စေတိယာနိ ပတိဋ္ဌဟိံသု၊ တာနိ သာသနန္တရဓာနေန နဿန္တိ၊ ဌာနမတ္တံ အဝသိဿတိ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ "တေန စ သမယေန ထူပါရာမေ ပုရိမကာနံ တိဏ္ဏံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ပရိဘောဂစေတိယဋ္ဌာနံ ဟောတီ"တိ။ တဒေတံ ဝိနဋ္ဌေသု စေတိယေသု ဒေဝတာနုဘာဝေန ကဏ္ဋကသမာကိဏ္ဏသာခေဟိ နာနာဂစ္ဆေဟိ ပရိဝုတံ တိဋ္ဌတိ "မာ နံ ကောစိ ဥစ္ဆိဋ္ဌာသုစိမလကစဝရေဟိ ပဒူသေသီ"တိ။

အထ ခွဿ ဟတ္ထိနော ပုရတော ပုရတော ဂန္တွာ ရာဇပုရိသာ သဗ္ဗဂစ္ဆေ ဆိန္ဒိတွာ ဘူမိံ သောဓေတွာ တံ ဟတ္ထတလသဒိသမကံသု။ ဟတ္ထိနာဂေါ ဂန္တွာ တံ ဌာနံ ပုရတော ကတွာ တဿ ပစ္ဆိမဒိသာဘာဂေ ဗောဓိရုက္ခဋ္ဌာနေ အဋ္ဌာသိ။ အထဿ မတ္ထကတော ဓာတုံ ဩရောပေတုံ အာရဘိံသု။ နာဂေါ ဩရောပေတုံ န ဒေတိ။ ရာဇာ ထေရံ ပုစ္ဆိ "ကသ္မာ ဘန္တေ နာဂေါ ဓာတုံ ဩရောပေတုံ န ဒေတီ"တိ။ အာရူဠှံ မဟာရာဇ ဩရောပေတုံ န ဝဋ္ဋတီတိ။ တသ္မိံ စ ကာလေ အဘယဝါပိယာ ဥဒကံ ဆိန္နံ ဟောတိ၊ သမန္တာ ဘူမိ ဖလိတာ ဟောတိ၊ သုဥဒ္ဓရာ မတ္တိကာပိဏ္ဍာ၊ တတော မဟာဇနော သီဃံ သီဃံ မတ္တိကံ အာဟရိတွာ ဟတ္ထိကုမ္ဘပ္ပမာဏံ ဝတ္ထုမကာသိ။ တာဝဒေဝ စ ထူပကရဏတ္ထံ ဣဋ္ဌကာ ကာတုံ အာရဘိံသု၊ န ယာဝ ဣဋ္ဌကာ ပရိနိဋ္ဌန္တိ၊ တာဝ ဟတ္ထိနာဂေါ ကတိပါဟံ ဒိဝါ ဗောဓိရုက္ခဋ္ဌာနေ ဟတ္ထိသာလာယံ တိဋ္ဌတိ၊ ရတ္တိံ ထူပပတိဋ္ဌာနဘူမိံ ပရိယာယတိ။ အထ ဝတ္ထုံ စိနာပေတွာ ရာဇာ ထေရံ ပုစ္ဆိ "ကီဒိသော ဘန္တေ ထူပေါ ကာတဗ္ဗော"တိ။ ဝီဟိရာသိသဒိသော မဟာရာဇာတိ။

"သာဓု ဘန္တေ"တိ ရာဇာ ဇင်္ဃပ္ပမာဏံ[1] ထူပံ စိနာပေတွာ ဓာတုဩရောပနတ္ထာယ မဟာသက္ကာရံ ကာရေသိ၊ သကလနဂရဉ္စ ဇနပဒေါ စ ဓာတုမဟဒဿနတ္ထံ သန္နိပတိ၊ သန္နိပတိတေ စ ပန တသ္မိံ မဟာဇနကာယေ

၁-ဂဇပ္ပမာဏံ (?)

Dasabalassa dhātu hatthikumbhato sattatālappamāṇaṁ vehāsaṁ abbhuggantvā yamakapāṭihāriyaṁ dassesi, tehi tehi dhātuppadesehi channaṁ vaṇṇānaṁ udakadhārā ca aggikkhandhā ca pavattanti, Sāvatthiyaṁ kaṇḍambamūle Bhagavatā dassitapāṭihāriyasadisameva pāṭihāriyaṁ ahosi, tañca kho neva therānubhāvena, na devatānubhāvena, apica kho Buddhānubhāveneva. Bhagavā kira dharamānova adhiṭṭhāsi "mayi parinibbute Tambapaṇṇidīpe Anurādhapurassa dakkhiṇadisābhāge purimakānaṁ tiṇṇaṁ Buddhānaṁ Paribhogacetiyaṭṭhāne mama dakkhiṇakkhakadhātu patiṭṭhānadivase yamakapāṭihāriyaṁ hotū"ti.

Evaṁ acintiyā Buddhā, Buddhadhammā acintiyā.
Acintiye pasannānaṁ, vipāko hoti acintiyoti[1].

Sammāsambuddho kira imaṁ dīpaṁ dharamānakālepi tikkhattuṁ āgamāsi, paṭhamaṁ yakkhadamanatthaṁ ekakova āgantvā yakkhe dametvā "mayi parinibbute imasmiṁ dīpe sāsanaṁ patiṭṭhahissatī"ti Tambapaṇṇidīpe rakkhaṁ karonto tikkhattuṁdīpaṁ āvijji[2]. Dutiyaṁ mātulabhāgineyyānaṁ nāgarājūnaṁ damanatthāya ekakova āgantvā te dametvā agamāsi. Tatiyaṁ pañcabhikkhusataparivāro āgantvā mahācetiyaṭṭhāne ca thūpārāmacetiyaṭṭhāne ca mahābodhipatiṭṭhitaṭṭhāne ca mahiyaṅgaṇacetiyaṭṭhāne ca mutiyaṅgaṇacetiyaṭṭhāne ca dīghavāpicetiyaṭṭhāne ca kalyāṇiyacetiyaṭṭhāne ca nirodhasamāpattiṁ samāpajjitvā nisīdi, idamassa catutthaṁ dhātusarīrena āgamanaṁ.

Dhātusarīrato ca panassa nikkhanta-udakaphusitehi sakalatambapaṇṇitale na koci aphuṭṭhokāso nāma ahosi. Evamassa taṁ dhātusarīraṁ udakaphusitehi tambapaṇṇitalassa pariḷāhaṁ vūpasametvā mahājanassa pāṭihāriyaṁ dassetvā otaritvā rañño matthake patiṭṭhāsi. Rājā saphalaṁ manussapaṭilābhaṁ maññamāno mahantaṁ sakkāraṁ karitvā dhātuṁ patiṭṭhāpesi, saha dhātupatiṭṭhāpanena mahābhūmicālo ahosi. Tasmiṁ ca pana dhātupāṭihāriye cittaṁ pasādetvā rañño bhātā Abhayo nāma rājakumāro purisasahassena saddhiṁ pabbaji, Cetaraṭṭhagāmato pañca dārakasatāni pabbajiṁsu, tathā dvāramaṇḍalādīhi gāmakehi nikkhamitvā

1. Apa 1. 7 piṭṭhe. 2. Āvijjhi (Sī, Syā)

ဒသဗလဿ ဓာတု ဟတ္ထိကုမ္ဘတော သတ္တတာလပ္ပမာဏံ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ယမကပါဋိဟာရိယံ ဒဿေသိ၊ တေဟိ တေဟိ ဓာတုပ္ပဒေသေဟိ ဆန္နံ ဝဏ္ဏာနံ ဥဒကဓာရာ စ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာ စ ပဝတ္တန္တိ၊ သာဝတ္ထိယံ ကဏ္ဍမ္ဗမူလေ ဘဂဝတာ ဒဿိတပါဋိဟာရိယသဒိသမေဝ ပါဋိဟာရိယံ အဟောသိ၊ တဉ္စ ခေါ နေဝ ထေရာနုဘာဝေန, န ဒေဝတာနုဘာဝေန၊ အပိစ ခေါ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနေဝ။ ဘဂဝါ ကိရ ဓရမာနောဝ အဓိဋ္ဌာသိ "မယိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ အနုရာဓပုရဿ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဂေ ပုရိမကာနံ တိဏ္ဏံ ဗုဒ္ဓါနံ ပရိဘောဂ-စေတိယဋ္ဌာနေ မမ ဒက္ခိဏက္ခကဓာတု ပတိဋ္ဌာနဒိဝသေ ယမကပါဋိဟာရိယံ ဟောတူ"တိ။

ဧဝံ အစိန္တိယာ ဗုဒ္ဓါ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ အစိန္တိယာ။
အစိန္တိယေ ပသန္နာနံ၊ ဝိပါကော ဟောတိ အစိန္တိယောတိ[၁]။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ကိရ ဣမံ ဒီပံ ဓရမာနကာလေပိ တိက္ခတ္တုံ အာဂမာသိ၊ ပဌမံ ယက္ခဒမနတ္ထံ ဧကကောဝ အာဂန္တွာ ယက္ခေ ဒမေတွာ "မယိ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဣမသ္မိံ ဒီပေ သာသနံ ပတိဋ္ဌဟိဿတီ"တိ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ရက္ခံ ကရောန္တော တိက္ခတ္တုံ ဒီပံ အာဝိဇ္ဇိ[၂]။ ဒုတိယံ မာတုလဘာဂိနေယျာနံ နာဂရာဇူနံ ဒမနတ္ထာယ ဧကကောဝ အာဂန္တွာ တေ ဒမေတွာ အဂမာသိ။ တတိယံ ပဉ္စဘိက္ခုသတ-ပရိဝါရော အာဂန္တွာ မဟာစေတိယဋ္ဌာနေ စ ထူပါရာမစေတိယဋ္ဌာနေ စ မဟာ-ဗောဓိပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ စ မဟိယင်္ဂဏစေတိယဋ္ဌာနေ စ မုတိယင်္ဂဏစေတိယ-ဋ္ဌာနေ စ ဒီဃဝါပိစေတိယဋ္ဌာနေ စ ကလျာဏိယစေတိယဋ္ဌာနေ စ နိရောဓ-သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ၊ ဣဒမဿ စတုတ္ထံ ဓာတုသရီရေန အာဂမနံ။

ဓာတုသရီရတော စ ပနဿ နိက္ခန္တဥဒကဖုသိတေဟိ သကလတမ္ဗပဏ္ဏိ-တလေ န ကောစိ အဖုဋ္ဌောကာသော နာမ အဟောသိ။ ဧဝမဿ တံ ဓာတု-သရီရံ ဥဒကဖုသိတေဟိ တမ္ဗပဏ္ဏိတလဿ ပရိဠာဟံ ဝူပသမေတွာ မဟာဇနဿ ပါဋိဟာရိယံ ဒဿေတွာ ဩတရိတွာ ရညော မတ္ထကေ ပတိဋ္ဌာသိ။ ရာဇာ သဖလံ မနုဿပဋိလာဘံ မညမာနော မဟန္တံ သက္ကာရံ ကရိတွာ ဓာတုံ ပတိဋ္ဌာပေသိ၊ သဟ ဓာတုပတိဋ္ဌာပနေန မဟာဘူမိစာလော အဟောသိ။ တသ္မိံ စ ပန ဓာတုပါဋိဟာရိယေ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ရညော ဘာတာ အဘယော နာမ ရာဇကုမာရော ပုရိသသဟဿေန သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိ၊ စေတရဋ္ဌဂါမတော ပဉ္စ ဒါရကသတာနိ ပဗ္ဗဇိံသု၊ တထာ ဒွါရမဏ္ဍလာဒီဟိ ဂါမကေဟိ နိက္ခမိတွာ

၁-အပ ၁-၇-ပိဋ္ဌေ။ ၂-အာဝိဇ္ဈိ (သီ၊ သျာ)

pañcapañca dārakasatāni, sabbānipi antonagarato ca bahinagarato ca pabbajitāni tiṁsabhikkhusahassāni ahesuṁ. Niṭṭhite pana thūpasmiṁ rājā ca rājabhātikā ca deviyo ca devanāgayakkhānampi vimhayakaraṁ paccekaṁ paccekaṁ pūjamakaṁsu niṭṭhitāya pana dhātupūjāya patiṭṭhite dhātuvare Mahindatthero Meghavanuyyānameva gantvā vāsaṁ kappesi.

Tasmiṁ kho pana samaye Anuḷā devī pabbajitukāmā hutvā rañño ārocesi. Rājā tassā vacanaṁ sutvā theraṁ etadavoca “Anuḷā bhante devī pabbajitukāmā, pabbājetha nan”ti. Na mahārāja amhākaṁ mātugāmaṁ pabbājetuṁ kappati, Pāṭaliputte pana mayhaṁ bhaginī Saṁghamittattherī nāma atthi, taṁ pakkosāpehi. Imasmiṁ ca pana mahārāja dīpe purimakānaṁ tiṇṇaṁ Sammāsambuddhānaṁ bodhi patiṭṭhāsi, amhākampi Bhagavato sarasaraṁsijālavissajjanakena bodhinā idha patiṭṭhātabbaṁ, tasmā tathā sāsanaṁ pahiṇeyyāsi, yathā Saṁghamittā bodhiṁ gahetvā āgacceyyāti.

“Sādhu bhante”ti rājā therassa vacanaṁ sampaṭicchitvā amaccehi saddhiṁ mantento Ariṭṭhaṁ nāma attano bhāgineyyaṁ āha “sakkhissasi tvaṁ tāta Pāṭaliputtaṁ gantvā mahābodhinā saddhiṁ ayyaṁ Saṁghamittattheriṁ ānetun”ti. Sakkhissāmi deva sace me pabbajjaṁ anujānissasīti. Gaccha tāta theriṁ ānetvā pabbajāhīti. So rañño ca therassa ca sāsanaṁ gahetvā therassa adhiṭṭhānavasena ekadivaseneva jambukolapaṭṭanaṁ gantvā nāvaṁ abhiruhitvā samuddaṁ atikkamitvā Pāṭaliputtameva agamāsi. Anuḷāpi kho devī pañcahi kaññāsatehi pañcahi ca antepurikāsatehi saddhiṁ dasa sīlāni samādiyitvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā nagarassa ekadese upassayaṁ kārāpetvā nivāsaṁ kappesi. Ariṭṭhopi taṁdivasameva rañño sāsanaṁ appesi, evañca avoca “putto te deva Mahindatthero evamāha ‘sahāyakassa kira te Devānaṁpiyatissassa rañño bhātu jāyā Anuḷā nāma devī pabbajitukāmā, taṁ pabbājetuṁ ayyaṁ Saṁghamittattheriṁ pahiṇatha, ayyāyeva ca saddhiṁ mahābodhin’ti”. Therassa sāsanaṁ ārocetvā Saṁghamittattheriṁ upasaṅkamitvā evamāha “ayye tumhākaṁ bhātā Mahindatthero maṁ tumhākaṁ santikaṁ pesesi, Devānaṁpiyatissassa rañño bhātu jāyā Anuḷā nāma

ပဉ္စပဉ္စ ဒါရကသတာနိ၊ သဗ္ဗာနိပိ အန္တောနဂရတော စ ဗဟိနဂရတော စ ပဗ္ဗဇိတာနိ တိံသဘိက္ခုသဟဿာနိ အဟေသုံ။ နိဋ္ဌိတေ ပန ထူပသ္မိံ ရာဇာ စ ရာဇဘာတိကာ စ ဒေဝိယော စ ဒေဝနာဂယက္ခာနမ္ပိ ဝိမှယကရံ ပစ္စေကံ ပစ္စေကံ ပူဇမကံသု၊ နိဋ္ဌိတာယ ပန ဓာတုပူဇာယ ပတိဋ္ဌိတေ ဓာတုဝရေ မဟိန္ဒတ္ထေရော မေဃဝနုယျာနမေဝ ဂန္တွာ ဝါသံ ကပ္ပေသိ။

တသ္မိံ ခေါ ပန သမယေ အနုဠာ ဒေဝီ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ ဟုတွာ ရညော အာရောစေသိ။ ရာဇာ တဿာ ဝစနံ သုတွာ ထေရံ ဧတဒဝေါစ “အနုဠာ ဘန္တေ ဒေဝီ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ၊ ပဗ္ဗာဇေထ န”န္တိ။ န မဟာရာဇ အမှာကံ မာတုဂါမံ ပဗ္ဗာဇေတုံ ကပ္ပတိ၊ ပါဋလိပုတ္တေ ပန မယှံ ဘဂိနီ သံဃမိတ္တတ္ထေရီ နာမ အတ္ထိ၊ တံ ပက္ကောသာပေဟိ။ ဣမသ္မိံ စ ပန မဟာရာဇ ဒီပေ ပုရိမကာနံ တိဏ္ဏံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ဗောဓိ ပတိဋ္ဌာသိ၊ အမှာကမ္ပိ ဘဂဝတော သရသရံသိဇာလဝိဿဇ္ဇနကေန ဗောဓိနာ ဣဓ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗံ၊ တသ္မာ တထာ သာသနံ ပဟိဏေယျာသိ၊ ယထာ သံဃမိတ္တာ ဗောဓိံ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆေယျာတိ။

“သာဓု ဘန္တေ”တိ ရာဇာ ထေရဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ အမစ္စေဟိ သဒ္ဓိံ မန္တေန္တော အရိဋ္ဌံ နာမ အတ္တနော ဘာဂိနေယျံ အာဟ “သက္ခိဿသိ တွံ တာတ ပါဋလိပုတ္တံ ဂန္တွာ မဟာဗောဓိနာ သဒ္ဓိံ အယျံ သံဃမိတ္တတ္ထေရိံ အာနေတု”န္တိ။ သက္ခိဿာမိ ဒေဝ သစေ မေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အနုဇာနိဿသီတိ။ ဂစ္ဆ တာတ ထေရိံ အာနေတွာ ပဗ္ဗဇာဟီတိ။ သော ရညော စ ထေရဿ စ သာသနံ ဂဟေတွာ ထေရဿ အဓိဋ္ဌာနဝသေန ဧကဒိဝသေနေဝ ဇမ္ဗုကောလပဋ္ဋနံ ဂန္တွာ နာဝံ အဘိရုဟိတွာ သမုဒ္ဒံ အတိက္ကမိတွာ ပါဋလိပုတ္တမေဝ အဂမာသိ။ အနုဠာပိ ခေါ ဒေဝီ ပဉ္စဟိ ကညာသတေဟိ ပဉ္စဟိ စ အန္တေပုရိကာသတေဟိ သဒ္ဓိံ ဒသ သီလာနိ သမာဒိယိတွာ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတွာ နဂရဿ ဧကဒေသေ ဥပဿယံ ကာရာပေတွာ နိဝါသံ ကပ္ပေသိ။ အရိဋ္ဌောပိ တံဒိဝသမေဝ ရညော သာသနံ အပ္ပေသိ၊ ဧဝဉ္စ အဝေါစ “ပုတ္တော တေ ဒေဝ မဟိန္ဒတ္ထေရော ဧဝမာဟ ‘သဟာယကဿ ကိရ တေ ဒေဝါနံပိယတိဿဿ ရညော ဘာတု ဇာယာ အနုဠာ နာမ ဒေဝီ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ၊ တံ ပဗ္ဗာဇေတုံ အယျံ သံဃမိတ္တတ္ထေရိံ ပဟိဏထ၊ အယျာယေဝ စ သဒ္ဓိံ မဟာဗောဓိ’န္တိ”။ ထေရဿ သာသနံ အာရောစေတွာ သံဃမိတ္တတ္ထေရိံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝမာဟ “အယျေ တုမှာကံ ဘာတာ မဟိန္ဒတ္ထေရော မံ တုမှာကံ သန္တိကံ ပေသေသိ၊ ဒေဝါနံပိယတိဿဿ ရညော ဘာတု ဇာယာ အနုဠာ နာမ

devī pañcahi kaññāsatehi pañcahi ca antepurikāsatehi saddhiṁ pabbajitukāmā, taṁ kira āgantvā pabbājethā"ti. Sā tāvadeva turitaturitā rañño santikaṁ gantvā evamāha "mahārāja mayhaṁ bhātā Mahindatthero evaṁ pahiṇi 'Rañño kira bhātu jāyā Anuḷā nāma devī pañcahi kaññāsatehi pañcahi ca antepurikāsatehi saddhiṁ pabbajitukāmā mayhaṁ āgamanaṁ udikkhatā', gacchāmahaṁ mahārāja Tambapaṇṇidīpan"ti.

Rājā āha "amma puttopi me Mahindatthero nattā ca me Sumanasāmaṇero maṁ chinnahatthaṁ viya karontā Tambapaṇṇidīpaṁ gatā, tassa mayhaṁ tepi apassantassa uppanno soko tava mukhaṁ passantassa vūpasammati, alaṁ amma mā tvaṁ agamāsī"ti. Bhāriyaṁ me mahārāja bhātu vacanaṁ, Anuḷāpi khattiyā itthisahassaparivutā pabbajjāpurekkhārā maṁ paṭimāneti, gacchāmahaṁ mahārājāti. Tena hi amma mahābodhiṁ gahetvā gacchāhīti. Kuto rañño mahābodhi. Rājā kira tato pubbe eva dhātuggahaṇatthāya anāgate Sumane Laṅkādīpaṁ mahābodhiṁ pesetukāmo "kathaṁ nu kho asatthaghātārahaṁ mahābodhiṁ pesessāmī"ti upāyaṁ apassanto Mahādevaṁ nāma amaccaṁ pucchi. So āha "santi deva bahū paṇḍitā bhikkhū"ti. Taṁ sutvā rājā bhikkhusaṁghassa bhattaṁ paṭiyādetvā bhattakiccāvasāne saṁghaṁ pucchi "gantabbaṁ nu kho bhante Bhagavato mahābodhinā Laṅkādīpaṁ, no"ti. Saṁgho Moggaliputtatissattherassa bhāramakāsi.

Thero "gantabbaṁ mahārāja mahābodhinā Laṅkādīpan"ti vatvā Bhagavato **pañca mahā-adhiṭṭhānāni** kathesi. Katamāni pañca. Bhagavā kira mahāparinibbānamañce nipanno Laṅkādīpe mahābodhipatiṭṭhāpanatthāya "Asokamahārājā mahābodhiggahaṇatthaṁ gamissati, tadā mahābodhissa dakkhiṇasākhā sayameva chijjitvā suvaṇṇakaṭāhe patiṭṭhātū"ti adhiṭṭhāsi, idamekamadhiṭṭhānaṁ.

"Tattha patiṭṭhānakāle ca mahābodhi himavalāhakagabbhaṁ pavisitvā patiṭṭhātū"ti adhiṭṭhāsi, idaṁ dutiyamadhiṭṭhānaṁ.

ဒေဝီ ပဉ္စဟိ ကညာသတေဟိ ပဉ္စဟိ စ အန္တေပုရိကာသတေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ၊ တံ ကိရ အာဂန္တွာ ပဗ္ဗာဇေထာ”တိ။ သာ တာဝဒေဝ တုရိတတုရိတာ ရညော သန္တိကံ ဂန္တွာ ဧဝမာဟ “မဟာရာဇ မယှံ ဘာတာ မဟိန္ဒတ္ထေရော ဧဝံ ပဟိဏိ ‘ရညော ကိရ ဘာတု ဇာယာ အနုဠာ နာမ ဒေဝီ ပဉ္စဟိ ကညာသတေဟိ ပဉ္စဟိ စ အန္တေပုရိကာသတေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ မယှံ အာဂမနံ ဥဒိက္ခတိ’၊ ဂစ္ဆာမဟံ မဟာရာဇ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပ”န္တိ။

ရာဇာ အာဟ “အမ္မ ပုတ္တောပိ မေ မဟိန္ဒတ္ထေရော နတ္တာ စ မေ သုမနသာမဏေရော မံ ဆိန္နဟတ္ထံ ဝိယ ကရောန္တာ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ ဂတာ၊ တဿ မယှံ တေပိ အပဿန္တဿ ဥပ္ပန္နော သောကော တဝ မုခံ ပဿန္တဿ ဝူပသမ္မတိ၊ အလံ အမ္မ မာ တွံ အဂမာသီ”တိ။ ဘာရိယံ မေ မဟာရာဇ ဘာတု ဝစနံ၊ အနုဠာပိ ခတ္တိယာ ဣတ္ထိသဟဿပရိဝုတာ ပဗ္ဗဇ္ဇာပုရေက္ခာရာ မံ ပဋိမာနေတိ၊ ဂစ္ဆာမဟံ မဟာရာဇာတိ။ တေန ဟိ အမ္မ မဟာဗောဓိံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆာဟီတိ။ ကုတော ရညော မဟာဗောဓိ။ ရာဇာ ကိရ တတော ပုဗ္ဗေ ဧဝ ဓာတုဂ္ဂဟဏတ္ထာယ အနာဂတေ သုမနေ လင်္ကာဒီပံ မဟာဗောဓိံ ပေသေတုကာမော “ကထံ နု ခေါ အသတ္ထဃာတာရဟံ မဟာဗောဓိံ ပေသေဿာမီ”တိ ဥပါယံ အပဿန္တော မဟာဒေဝံ နာမ အမစ္စံ ပုစ္ဆိ။ သော အာဟ “သန္တိ ဒေဝ ဗဟူ ပဏ္ဍိတာ ဘိက္ခူ”တိ။ တံ သုတွာ ရာဇာ ဘိက္ခုသံဃဿ ဘတ္တံ ပဋိယာဒေတွာ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ သံဃံ ပုစ္ဆိ “ဂန္တဗ္ဗံ နု ခေါ ဘန္တေ ဘဂဝတော မဟာဗောဓိနာ လင်္ကာဒီပံ, နော”တိ။ သံဃော မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ ဘာရမကာသိ။

ထေရော “ဂန္တဗ္ဗံ မဟာရာဇ မဟာဗောဓိနာ လင်္ကာဒီပ”န္တိ ဝတွာ ဘဂဝတော **ပဉ္စ မဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ** ကထေသိ။ ကတမာနိ ပဉ္စ။ ဘဂဝါ ကိရ မဟာပရိနိဗ္ဗာနမဉ္စေ နိပန္နော လင်္ကာဒီပေ မဟာဗောဓိပတိဋ္ဌာပနတ္ထာယ “အသောကမဟာရာဇာ မဟာဗောဓိဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဂမိဿတိ၊ တဒါ မဟာဗောဓိဿ ဒက္ခိဏသာခါ သယမေဝ ဆိဇ္ဇိတွာ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ပတိဋ္ဌာတူ”တိ အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒမေကမဓိဋ္ဌာနံ။

“တတ္ထ ပတိဋ္ဌာနကာလေ စ မဟာဗောဓိ ဟိမဝလာဟကဂဗ္ဘံ ပဝိသိတွာ ပတိဋ္ဌာတူ”တိ အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ ဒုတိယမဓိဋ္ဌာနံ။

“Sattame divase himavalāhakagabbhato oruyha suvaṇṇakaṭāhe patiṭṭhahanto pattehi ca phalehi ca chabbaṇṇaraṁsiyo muñcatū”ti adhiṭṭhāsi, idaṁ tatiyamadhiṭṭhānaṁ.

“Thūpārāme dakkhiṇakkhakadhātu cetiyamhi patiṭṭhānadivase Yamakapāṭihāriyaṁ karotū”ti adhiṭṭhāsi, idaṁ catutthamadhiṭṭhānaṁ.

“Laṅkādīpamhiyeva me doṇamattā dhātuyo Mahācetiyamhi patiṭṭhānakāle Buddhavesaṁ gahetvā vehāsaṁ abbhuggantvā Yamakapāṭihāriyaṁ karontū”ti adhiṭṭhāsi, idaṁ pañcamamadhiṭṭhānanti.

Rājā imāni pañca mahā-adhiṭṭhānāni sutvā pasannacitto Pāṭaliputtato yāva mahābodhi, tāva maggaṁ paṭijaggāpetvā suvaṇṇakaṭāhatthāya bahuṁ suvaṇṇaṁ nīharāpesi. Tāvadeva ca rañño cittaṁ ñatvā Vissakammadevaputto kammāravaṇṇaṁ nimminitvā purato aṭṭhāsi. Rājā taṁ disvā “tāta imaṁ suvaṇṇaṁ gahetvā kaṭāhaṁ karohī”ti āha. Pamāṇaṁ deva jānāthāti. Tvameva tāta ñatvā karohīti. “Sādhu deva, karissāmī”ti suvaṇṇaṁ gahetvā attano ānubhāvena hatthena parimajjitvā suvaṇṇakaṭāhaṁ nimmini navahatthaparikkhepaṁ pañcahatthubbedhaṁ tihatthavikkhambhaṁ aṭṭhaṅgulabahalaṁ hatthisoṇḍappamāṇamukhavaṭṭiṁ. Atha rājā sattayojanāyāmāya tiyojanavitthārāya mahatiyā senāya Pāṭaliputtato nikkhamitvā ariyasaṁghamādāya mahābodhisamīpaṁ agamāsi. Senā samussitadhajapaṭākaṁ nānāratanavicittaṁ anekālaṅkārapaṭimaṇḍitaṁ nānāvidhakusumasamākiṇṇaṁ anekatūriyasaṁghuṭṭhaṁ mahābodhiṁ parikkhipi. Rājā sahassamatte gaṇapāmokkhe mahāthere gahetvā sakalajambudīpe pattābhisekānaṁ rājūnaṁ sahassena attānañca mahābodhiñca parivārāpetvā mahābodhimūle ṭhatvā mahābodhiṁ ullokesi. mahābodhissa khandhañca dakkhiṇamahāsākhāya catuhatthappamāṇappadesañca ṭhapetvā avasesaṁ adassanaṁ agamāsi.

Rājā taṁ pāṭihāriyaṁ disvā uppannapītipāmojjo “ahaṁ bhante imaṁ pāṭihāriyaṁ disvā tuṭṭho mahābodhiṁ sakalajambudīparajjena pūjemī”ti bhikkhusaṁghassa vatvā abhisekamadāsi. Tato pupphagandhādīhi pūjetvā tikkhattuṁ padakkhiṇaṁ katvā aṭṭhasu ṭhānesu vanditvā uṭṭhāya añjaliṁ

“သတ္တမေ ဒိဝသေ ဟိမဝလာဟကဂဗ္ဘတော ဩရုယှ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ပတိဋ္ဌဟန္တော ပတ္တေဟိ စ ဖလေဟိ စ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော မုဉ္စတူ”တိ အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ တတိယမဓိဋ္ဌာနံ။

“ထူပါရာမေ ဒက္ခိဏက္ခကဓာတု စေတိယမှိ ပတိဋ္ဌာနဒိဝသေ ယမကပါဋိဟာရိယံ ကရောတူ”တိ အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ စတုတ္ထမဓိဋ္ဌာနံ။

“လင်္ကာဒီပမှိယေဝ မေ ဒေါဏမတ္တာ ဓာတုယော မဟာစေတိယမှိ ပတိဋ္ဌာနကာလေ ဗုဒ္ဓဝေသံ ဂဟေတွာ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ယမကပါဋိဟာရိယံ ကရောန္တု။”တိ အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ ပဉ္စမမဓိဋ္ဌာနန္တိ။

ရာဇာ ဣမာနိ ပဉ္စ မဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ သုတွာ ပသန္နစိတ္တော ပါဋလိပုတ္တတော ယာဝ မဟာဗောဓိ, တာဝ မဂ္ဂံ ပဋိဇဂ္ဂါပေတွာ သုဝဏ္ဏကဋာဟတ္ထာယ ဗဟုံ သုဝဏ္ဏံ နီဟရာပေသိ။ တာဝဒေဝ စ ရညော စိတ္တံ ဉတွာ ဝိဿကမ္မဒေဝပုတ္တော ကမ္မာရဝဏ္ဏံ နိမ္မိနိတွာ ပုရတော အဋ္ဌာသိ။ ရာဇာ တံ ဒိသွာ “တာတ ဣမံ သုဝဏ္ဏံ ဂဟေတွာ ကဋာဟံ ကရောဟီ”တိ အာဟ။ ပမာဏံ ဒေဝ ဇာနာထာတိ။ တွမေဝ တာတ ဉတွာ ကရောဟီတိ။ “သာဓု ဒေဝ, ကရိဿာမီ”တိ သုဝဏ္ဏံ ဂဟေတွာ အတ္တနော အာနုဘာဝေန ဟတ္ထေန ပရိမဇ္ဇိတွာ သုဝဏ္ဏကဋာဟံ နိမ္မိနိ နဝဟတ္ထပရိက္ခေပံ ပဉ္စဟတ္ထုဗ္ဗေဓံ တိဟတ္ထဝိက္ခမ္ဘံ အဋ္ဌင်္ဂုလဗဟလံ ဟတ္ထိသောဏ္ဍပ္ပမာဏမုခဝဋ္ဋိံ။ အထ ရာဇာ သတ္တယောဇနာယာမာယ တိယောဇနဝိတ္ထာရာယ မဟတိယာ သေနာယ ပါဋလိပုတ္တတော နိက္ခမိတွာ အရိယသံဃမာဒါယ မဟာဗောဓိသမီပံ အဂမာသိ။ သေနာ သမုဿိတဓဇပဋာကံ နာနာရတနဝိစိတ္တံ အနေကာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတံ နာနာဝိဓကုသုမသမာကိဏ္ဏံ အနေကတူရိယသံဃုဋ္ဌံ မဟာဗောဓိံ ပရိက္ခိပိ။ ရာဇာ သဟဿမတ္တေ ဂဏပါမောက္ခေ မဟာထေရေ ဂဟေတွာ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ပတ္တာဘိသေကာနံ ရာဇူနံ သဟဿေန အတ္တာနဉ္စ မဟာဗောဓိဉ္စ ပရိဝါရာပေတွာ မဟာဗောဓိမူလေ ဌတွာ မဟာဗောဓိံ ဥလ္လောကေသိ။ မဟာဗောဓိဿ ခန္ဓဉ္စ ဒက္ခိဏမဟာသာခါယ စတုဟတ္ထပ္ပမာဏပ္ပဒေသဉ္စ ဌပေတွာ အဝသေသံ အဒဿနံ အဂမာသိ။

ရာဇာ တံ ပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ဥပ္ပန္နပီတိပါမောဇ္ဇော “အဟံ ဘန္တေ ဣမံ ပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ တုဋ္ဌော မဟာဗောဓိံ သကလဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇေန ပူဇေမီ”တိ ဘိက္ခုသံဃဿ ဝတွာ အဘိသေကမဒါသိ။ တတော ပုပ္ဖဂန္ဓာဒီဟိ ပူဇေတွာ တိက္ခတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ အဋ္ဌသု ဌာနေသု ဝန္ဒိတွာ ဥဋ္ဌာယ အဉ္ဇလိံ

paggayha ṭhatvā saccavacanakiriyāya bodhiṁ gaṇhitukāmo bhūmito yāva mahābodhissa dakkhiṇasākhā, tāva uccaṁ katvā ṭhapitassa sabbaratanamayapīṭhassa upari suvaṇṇakaṭāhaṁ ṭhapāpetvā ratanapīṭhaṁ āruyha suvaṇṇatulikaṁ gahetvā manosilāya lekhaṁ katvā "yadi mahābodhinā Laṅkādīpe patiṭṭhātabbaṁ, yadi cāhaṁ Buddhasāsane nibbematiko bhaveyyaṁ, mahābodhi sayameva imasmiṁ suvaṇṇakaṭāhe oruyha patiṭṭhātū"ti saccavacanakiriyamakāsi, saha saccakiriyāya bodhisākhā manosilāya paricchinnaṭṭhāne chijjitvā gandhakalalapūrassa suvaṇṇakaṭāhassa upari aṭṭhāsi. Tassa ubbedhena dasahattho khando hoti, catuhatthā pañca mahāsākhā pañcahiyeva phalehi paṭimaṇḍitā, khuddakasākhānaṁ pana sahassaṁ. Atha rājā mūlalekhāya upari tivaṅgulappadese aññaṁ lekhaṁ paricchindi. Tato tāvadeva pupphuḷakā[1] hutvā dasa mahāmūlāni nikkhamiṁsu. Puna uparūpari tivaṅgule tivaṅgule aññā nava lekhā paricchindi, tāhipi dasa dasa pupphuḷakā hutvā navuti mūlāni nikkhamiṁsu. Paṭhamakā dasa mahāmūlā caturaṅgulamattaṁ nikkhantā. Itarepi gavakkhajālasadisaṁ anusibbantā nikkhantā. Ettakaṁ pāṭihāriyaṁ rājā ratanapīṭhamatthake ṭhitoyeva disvā añjaliṁ paggayha mahānādaṁ nadi, anekāni bhikkhusahassāni sādhukāramakaṁsu, sakalarājasenā unnādinī ahosi, celukkhepasatasahassāni pavattayiṁsu, bhūmaṭṭhakadeve ādiṁ katvā yāva brahmakāyikā devā, tāva sādhukāraṁ pavattayiṁsu. Rañño imaṁ pāṭihāriyaṁ passantassa pītiyā nirantaraṁ phuṭasarīrassa añjaliṁ paggahetvā ṭhitasseva mahābodhi mūlasatena suvaṇṇakaṭāhe patiṭṭhāsi. Dasa mahāmūlāni suvaṇṇakaṭāhatalaṁ āhacca aṭṭhaṁsu, avasesāni navuti khuddakamūlāni anupubbena vaḍḍhanakāni hutvā gandhakalale oruyha ṭhitāni.

Evaṁ suvaṇṇakaṭāhe patiṭṭhitamatte mahābodhimhi mahāpathavī cali, ākāse devadundubhiyo phaliṁsu, pabbatānaṁ naccehi devānaṁ sādhukārehi yakkhānaṁ hiṅkārehi asurānaṁ thutijappehi brahmānaṁ apphoṭanehi meghānaṁ gajjitehi catuppadānaṁ ravehi pakkhīnaṁ rutehi

1. Bubbulakā (Sī), bubbuḷakā (Syā)

ပဂ္ဂယှ ဌတွာ သစ္စဝစနကိရိယာယ ဗောဓိံ ဂဏှိတုကာမော ဘူမိတော ယာဝ မဟာဗောဓိဿ ဒက္ခိဏသာခါ, တာဝ ဥစ္စံ ကတွာ ဌပိတဿ သဗ္ဗရတနမယပီဌဿ ဥပရိ သုဝဏ္ဏကဋာဟံ ဌပါပေတွာ ရတနပီဌံ အာရုယှ သုဝဏ္ဏတုလိကံ ဂဟေတွာ မနောသိလာယ လေခံ ကတွာ "ယဒိ မဟာဗောဓိနာ လင်္ကာဒီပေ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗံ၊ ယဒိ စာဟံ ဗုဒ္ဓသာသနေ နိဗ္ဗေမတိကော ဘဝေယျံ၊ မဟာဗောဓိ သယမေဝ ဣမသ္မိံ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ဩရုယှ ပတိဋ္ဌာတူ"တိ သစ္စဝစနကိရိယမကာသိ၊ သဟ သစ္စကိရိယာယ ဗောဓိသာခါ မနောသိလာယ ပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနေ ဆိဇ္ဇိတွာ ဂန္ဓကလလပူရဿ သုဝဏ္ဏကဋာဟဿ ဥပရိ အဋ္ဌာသိ။ တဿ ဥဗ္ဗေဓေန ဒသဟတ္ထော ခန္ဓော ဟောတိ၊ စတုဟတ္ထာ ပဉ္စ မဟာသာခါ ပဉ္စဟိယေဝ ဖလေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတာ၊ ခုဒ္ဒကသာခါနံ ပန သဟဿံ။ အထ ရာဇာ မူလလေခါယ ဥပရိ တိဝင်္ဂုလပ္ပဒေသေ အညံ လေခံ ပရိစ္ဆိန္ဒိ။ တတော တာဝဒေဝ ပုပ္ဖုဠကာ[1] ဟုတွာ ဒသ မဟာမူလာနိ နိက္ခမိံသု။ ပုန ဥပရူပရိ တိဝင်္ဂုလေ တိဝင်္ဂုလေ အညာ နဝ လေခါ ပရိစ္ဆိန္ဒိ၊ တာဟိပိ ဒသ ဒသ ပုပ္ဖုဠကာ ဟုတွာ နဝုတိ မူလာနိ နိက္ခမိံသု။ ပဌမကာ ဒသ မဟာမူလာ စတုရင်္ဂုလမတ္တံ နိက္ခန္တာ။ ဣတရေပိ ဂဝက္ခဇာလသဒိသံ အနုသိဗ္ဗန္တာ နိက္ခန္တာ။ ဧတ္တကံ ပါဋိဟာရိယံ ရာဇာ ရတနပီဌမတ္ထကေ ဌိတောယေဝ ဒိသွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ မဟာနာဒံ နဒိ၊ အနေကာနိ ဘိက္ခုသဟဿာနိ သာဓုကာရမကံသု၊ သကလရာဇသေနာ ဥန္နာဒိနီ အဟောသိ၊ စေလုက္ခေပသတသဟဿာနိ ပဝတ္တယိံသု၊ ဘူမဋ္ဌကဒေဝေ အာဒိံ ကတွာ ယာဝ ဗြဟ္မကာယိကာ ဒေဝါ, တာဝ သာဓုကာရံ ပဝတ္တယိံသု။ ရညော ဣမံ ပါဋိဟာရိယံ ပဿန္တဿ ပီတိယာ နိရန္တရံ ဖုဋသရီရဿ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ ဌိတဿေဝ မဟာဗောဓိ မူလသတေန သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ပတိဋ္ဌာသိ။ ဒသ မဟာမူလာနိ သုဝဏ္ဏကဋာဟတလံ အာဟစ္စ အဋ္ဌံသု၊ အဝသေသာနိ နဝုတိ ခုဒ္ဒကမူလာနိ အနုပုဗ္ဗေန ဝဍ္ဎနကာနိ ဟုတွာ ဂန္ဓကလလေ ဩရုယှ ဌိတာနိ။

ဧဝံ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ပတိဋ္ဌိတမတ္တေ မဟာဗောဓိမှိ မဟာပထဝီ စလိ၊ အာကာသေ ဒေဝဒုန္ဒုဘိယော ဖလိံသု၊ ပဗ္ဗတာနံ နစ္စေဟိ ဒေဝါနံ သာဓုကာရေဟိ ယက္ခာနံ ဟိင်္ကာရေဟိ အသုရာနံ ထုတိဇပ္ပေဟိ ဗြဟ္မာနံ အပ္ဖောဋနေဟိ မေဃာနံ ဂဇ္ဇိတေဟိ စတုပ္ပဒါနံ ရဝေဟိ ပက္ခီနံ ရုတေဟိ

၁-ဗုဗ္ဗုလကာ (သီ)၊ ဗုဗ္ဗုဠကာ (သျာ)

sabbatāḷāvacarānaṁ sakasakapaṭibhānehi pathavītalato yāva brahmalokā, tāva ekakolāhalaṁ ekaninnādaṁ ahosi. Pañcasu sākhāsu phalato phalato chabbaṇṇaraṁsiyo nikkhamitvā sakalacakkavāḷaṁ ratanagopānasīvinaddhaṁ viya kurumānā yāva brahmalokā abbhuggacchiṁsu, taṅkhaṇato ca pana pabhuti satta divasāni mahābodhi himavalāhakagabbhaṁ pavisitvā aṭṭhāsi, na koci mahābodhiṁ passati. Rājā ratanapīṭhato oruyha satta divasāni mahābodhipūjaṁ kāresi. Sattame divase sabbadisāhi himañca chabbaṇṇaraṁsiyo ca[1] āvattitvā mahābodhimeva pavisiṁsu. Vigatahimavalāhake vippasanne cakkavāḷagabbhe mahābodhi paripuṇṇakhandhasākhāpasākhāpañcaphalapaṭimaṇḍito suvaṇṇakaṭāhe patiṭṭhitova paññāyittha. Rājā mahābodhiṁ disvā tehi pāṭihāriyehi sañjātapītipāmojjo "sakalajambudīparajjena taruṇamahābodhiṁ pūjessāmī"ti abhisekaṁ datvā satta divasāni mahābodhiṭṭhāneyeva aṭṭhāsi.

Mahābodhi pubbakattikapavāraṇādivase sāyanhasamaye paṭhamaṁ suvaṇṇakaṭāhe patiṭṭhahi, tato himagabbhasattāhaṁ abhisekasattāhañca vītināmetvā kāḷapakkhassa uposathadivase rājā ekadivaseneva Pāṭaliputtaṁ pavisitvā kattikajuṇhapakkhassa pāṭipadadivase mahābodhiṁ pācīnamahāsālamūle ṭhapesi. Suvaṇṇakaṭāhe patiṭṭhitadivasato sattarasame divase mahābodhissa abhinavaṅkurā pāturahesuṁ, te disvāpi pasanno rājā puna mahābodhiṁ rajjena pūjento sakalajambudīpābhisekamadāsi. Tadā Sumanasāmaṇero kattikapuṇṇamadivase dhātuggahaṇatthaṁ gato mahābodhissa kattikachaṇapūjaṁ addasa. Evaṁ Mahābodhimaṇḍato ānetvā Pāṭaliputte ṭhapitaṁ mahābodhiṁ sandhāyāha "tena hi amma mahābodhiṁ gahetvā gacchāhī"ti. Sā "sādhū"ti sampaṭicchi.

Rājā mahābodhirakkhaṇatthāya aṭṭhārasa devatākulāni aṭṭha amaccakulāni aṭṭha brāhmaṇakulāni aṭṭha kuṭumbiyakulāni aṭṭha gopakakulāni aṭṭha taracchakulāni aṭṭha ca kāliṅgakulāni datvā udakasiñcanatthāya ca aṭṭha suvaṇṇaghaṭe aṭṭha ca rajataghaṭe datvā iminā parivārena

1. Raṁsiyo ca (Sī, Syā)

သဗ္ဗတာဠာဝစရာနံ သကသကပဋိဘာနေဟိ ပထဝီတလတော ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ, တာဝ ဧကကောလာဟလံ ဧကနိန္နာဒံ အဟောသိ။ ပဉ္စသု သာခါသု ဖလတော ဖလတော ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော နိက္ခမိတွာ သကလစက္ကဝါဠံ ရတနဂေါပါနသီဝိနဒ္ဓံ ဝိယ ကုရုမာနာ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိံသု၊ တင်္ခဏတော စ ပန ပဘုတိ သတ္တ ဒိဝသာနိ မဟာဗောဓိ ဟိမဝလာဟကဂဗ္ဘံ ပဝိသိတွာ အဋ္ဌာသိ၊ န ကောစိ မဟာဗောဓိံ ပဿတိ။ ရာဇာ ရတနပီဌတော ဩရုယှ သတ္တ ဒိဝသာနိ မဟာဗောဓိပူဇံ ကာရေသိ။ သတ္တမေ ဒိဝသေ သဗ္ဗဒိသာဟိ ဟိမဉ္စ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော စ[၁] အာဝတ္တိတွာ မဟာဗောဓိမေဝ ပဝိသိံသု။ ဝိဂတဟိမဝလာဟကေ ဝိပ္ပသန္နေ စက္ကဝါဠဂဗ္ဘေ မဟာဗောဓိ ပရိပုဏ္ဏခန္ဓသာခါပသာခါပဉ္စဖလပဋိမဏ္ဍိတော သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ပတိဋ္ဌိတောဝ ပညာယိတ္ထ။ ရာဇာ မဟာဗောဓိံ ဒိသွာ တေဟိ ပါဋိဟာရိယေဟိ သဉ္ဇာတပီတိပါမောဇ္ဇော "သကလဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇေန တရုဏမဟာဗောဓိံ ပူဇေဿာမီ"တိ အဘိသေကံ ဒတွာ သတ္တ ဒိဝသာနိ မဟာဗောဓိဋ္ဌာနေယေဝ အဋ္ဌာသိ။

မဟာဗောဓိ ပုဗ္ဗကတ္တိကပဝါရဏာဒိဝသေ သာယနှသမယေ ပဌမံ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ပတိဋ္ဌဟိ၊ တတော ဟိမဂဗ္ဘသတ္တာဟံ အဘိသေကသတ္တာဟဉ္စ ဝီတိနာမေတွာ ကာဠပက္ခဿ ဥပေါသထဒိဝသေ ရာဇာ ဧကဒိဝသေနေဝ ပါဋလိပုတ္တံ ပဝိသိတွာ ကတ္တိကဇုဏှပက္ခဿ ပါဋိပဒဒိဝသေ မဟာဗောဓိံ ပါစီနမဟာသာလမူလေ ဌပေသိ။ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ ပတိဋ္ဌိတဒိဝသတော သတ္တရသမေ ဒိဝသေ မဟာဗောဓိဿ အဘိနဝင်္ကုရာ ပါတုရဟေသုံ၊ တေ ဒိသွာပိ ပသန္နော ရာဇာ ပုန မဟာဗောဓိံ ရဇ္ဇေန ပူဇေန္တော သကလဇမ္ဗုဒီပါဘိသေကမဒါသိ။ တဒါ သုမနသာမဏေရော ကတ္တိကပုဏ္ဏမဒိဝသေ ဓာတုဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဂတော မဟာဗောဓိဿ ကတ္တိကဆဏပူဇံ အဒ္ဒသ။ ဧဝံ မဟာဗောဓိမဏ္ဍတော အာနေတွာ ပါဋလိပုတ္တေ ဌပိတံ မဟာဗောဓိံ သန္ဓာယာဟ "တေန ဟိ အမ္မ မဟာဗောဓိံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆာဟီ"တိ။ သာ "သာဓူ"တိ သမ္ပဋိစ္ဆိ။

ရာဇာ မဟာဗောဓိရက္ခဏတ္ထာယ အဋ္ဌာရသ ဒေဝတာကုလာနိ အဋ္ဌ အမစ္စကုလာနိ အဋ္ဌ ဗြာဟ္မဏကုလာနိ အဋ္ဌ ကုဋုမ္ဗိယကုလာနိ အဋ္ဌ ဂေါပကကုလာနိ အဋ္ဌ တရစ္ဆကုလာနိ အဋ္ဌ စ ကာလိင်္ဂကုလာနိ ဒတွာ ဥဒကာသိဉ္စနတ္ထာယ စ အဋ္ဌ သုဝဏ္ဏဃဋေ အဋ္ဌ စ ရဇတဃဋေ ဒတွာ ဣမိနာ ပရိဝါရေန

၁- ရံသိယော စ (သီ၊ သျာ)

mahābodhiṁ Gaṅgāya nāvaṁ āropetvā sayampi nagarato nikkhamitvā viñjhāṭaviṁ samatikkamma anupubbena sattahi divasehi tāmalittiṁ anuppatto. Antarāmagge devanāgamanussā uḷāraṁ mahābodhipūjamakaṁsu. Rājāpi samuddatīre satta divasāni mahābodhiṁ ṭhapetvā sakalajambudīpamahārajjaṁ adāsi. Idamassa tatiyaṁ jambudīparajjasampadānaṁ hoti.

Evaṁ mahārajjena pūjetvā māgasiramāsassa[1] paṭhamapāṭipadadivase Asokodhammarājā mahābodhiṁ ukkhipitvā galappamāṇaṁ udakaṁ oruyha nāvāyaṁ patiṭṭhāpetvā Saṁghamittattherimpi saparivāraṁ nāvaṁ āropetvā Ariṭṭhaṁ amaccaṁ etadavoca "ahaṁ tāta mahābodhiṁ tikkhattuṁ sakalajambudīparajjena pūjetvā galappamāṇaṁ udakaṁ oruyha mama sahāyakassa pesesiṁ, sopi evameva mahābodhiṁ pūjetū"ti, evaṁ sahāyakassa sāsanaṁ datvā "gacchati vatare Dasabalassa sarasaraṁsijālaṁ vimuñcanto Mahābodhirukkho"ti vanditvā añjaliṁ paggahetvā assūni pavattayamāno aṭṭhāsi. Sāpi kho mahābodhisamārūḷhā nāvā passato passato mahārājassa mahāsamuddatalaṁ pakkhantā[2], mahāsamuddepi samantā yojanaṁ vīciyo vūpasantā, pañca vaṇṇāni padumāni pupphitāni, antalikkhe dibbāni tūriyāni pavajjiṁsu, ākāse jalaja thalajarukkhādisannissitāhi devatāhi pavattitā ativiya uḷārā pūjā ahosi. Saṁghamittattherīpi supaṇṇarūpena mahāsamudde nāgakulāni santāsesi, te ca utrastarūpā nāgā āgantvā taṁ vibhūtiṁ passitvā theriṁ yācitvā mahābodhiṁ nāgabhavanaṁ atiharitvā satta divasāni nāgarajjena pūjetvā puna nāvāyaṁ patiṭṭhāpesuṁ. Taṁ divasameva nāvā jambukolapaṭṭanaṁ agamāsi. Asokamahārājāpi mahābodhiviyogadukkhito kanditvā roditvā yāva dassanavisayaṁ oloketvā paṭinivatti.

Devānampiyatisso mahārājāpi kho Sumanasāmaṇerassa vacanena māgasiramāsassa paṭhamapāṭipadadivasato pabhuti uttaradvārato paṭṭhāya yāva jambukolapaṭṭanaṁ, tāva maggaṁ sodhāpetvā alaṅkārāpetvā nagarato nikkhamanadivase uttaradvārasamīpe samuddasālavatthusmiṁ ṭhitoyeva tāya vibhūtiyā mahāsamudde āgacchantaṁyeva mahābodhiṁ

1. Migasirassa (Syā) 2. Pakkhandā (Ka)

မဟာဗောဓိံ ဂင်္ဂါယ နာဝံ အာရောပေတွာ သယမ္ပိ နဂရတော နိက္ခမိတွာ ဝိဉ္ဈာဋဝိံ သမတိက္ကမ္မ အနုပုဗ္ဗေန သတ္တဟိ ဒိဝသေဟိ တာမလိတ္တိံ အနုပ္ပတ္တော။ အန္တရာမဂ္ဂေ ဒေဝနာဂမနုဿာ ဥဠာရံ မဟာဗောဓိပူဇမကံသု။ ရာဇာပိ သမုဒ္ဒတီရေ သတ္တ ဒိဝသာနိ မဟာဗောဓိံ ဌပေတွာ သကလဇမ္ဗုဒီပမဟာရဇ္ဇံ အဒါသိ။ ဣဒမဿ တတိယံ ဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇသမ္ပဒါနံ ဟောတိ။

ဧဝံ မဟာရဇ္ဇေန ပူဇေတွာ မာဂသိရမာသဿ[၁] ပဌမပါဋိပဒဒိဝသေ အသောကော ဓမ္မရာဇာ မဟာဗောဓိံ ဥက္ခိပိတွာ ဂလပ္ပမာဏံ ဥဒကံ ဩရုယှ နာဝါယံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ သံဃမိတ္တတ္ထေရိမ္ပိ သပရိဝါရံ နာဝံ အာရောပေတွာ အရိဋ္ဌံ အမစ္စံ ဧတဒဝေါစ "အဟံ တာတ မဟာဗောဓိံ တိက္ခတ္တုံ သကလဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇေန ပူဇေတွာ ဂလပ္ပမာဏံ ဥဒကံ ဩရုယှ မမ သဟာယကဿ ပေသေသိံ၊ သောပိ ဧဝမေဝ မဟာဗောဓိံ ပူဇေတူ"တိ၊ ဧဝံ သဟာယကဿ သာသနံ ဒတွာ "ဂစ္ဆတိ ဝတရေ ဒသဗလဿ သရသရံသိဇာလံ ဝိမုဉ္စန္တော မဟာဗောဓိရုက္ခော"တိ ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ အဿူနိ ပဝတ္တယမာနော အဋ္ဌာသိ။ သာပိ ခေါ မဟာဗောဓိသမာရူဠှာ နာဝါ ပဿတော ပဿတော မဟာရာဇဿ မဟာသမုဒ္ဒတလံ ပက္ခန္တာ[၂]၊ မဟာသမုဒ္ဒေပိ သမန္တာ ယောဇနံ ဝီစိယော ဝူပသန္တာ၊ ပဉ္စ ဝဏ္ဏာနိ ပဒုမာနိ ပုပ္ဖိတာနိ၊ အန္တလိက္ခေ ဒိဗ္ဗာနိ တူရိယာနိ ပဝဇ္ဇိံသု၊ အာကာသေ ဇလဇ ထလဇရုက္ခာဒိသန္နိဿိတာဟိ ဒေဝတာဟိ ပဝတ္တိတာ အတိဝိယ ဥဠာရာ ပူဇာ အဟောသိ။ သံဃမိတ္တတ္ထေရီပိ သုပဏ္ဏရူပေန မဟာသမုဒ္ဒေ နာဂကုလာနိ သန္တာသေသိ၊ တေ စ ဥတြသ္တရူပါ နာဂါ အာဂန္တွာ တံ ဝိဘူတိံ ပဿိတွာ ထေရိံ ယာစိတွာ မဟာဗောဓိံ နာဂဘဝနံ အတိဟရိတွာ သတ္တ ဒိဝသာနိ နာဂရဇ္ဇေန ပူဇေတွာ ပုန နာဝါယံ ပတိဋ္ဌာပေသုံ။ တံ ဒိဝသမေဝ နာဝါ ဇမ္ဗုကောလပဋ္ဋနံ အဂမာသိ။ အသောကမဟာရာဇာပိ မဟာဗောဓိဝိယောဂဒုက္ခိတော ကန္ဒိတွာ ရောဒိတွာ ယာဝ ဒဿနဝိသယံ ဩလောကေတွာ ပဋိနိဝတ္တိ။

ဒေဝါနံပိယတိဿော မဟာရာဇာပိ ခေါ သုမနသာမဏေရဿ ဝစနေန မာဂသိရမာသဿ ပဌမပါဋိပဒဒိဝသတော ပဘုတိ ဥတ္တရဒွါရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဇမ္ဗုကောလပဋ္ဋနံ, တာဝ မဂ္ဂံ သောဓာပေတွာ အလင်္ကာရာပေတွာ နဂရတော နိက္ခမနဒိဝသေ ဥတ္တရဒွါရသမီပေ သမုဒ္ဒသာလဝတ္ထုသ္မိံ ဌိတောယေဝ တာယ ဝိဘူတိယာ မဟာသမုဒ္ဒေ အာဂစ္ဆန္တံယေဝ မဟာဗောဓိံ

၁-မိဂသိရဿ (သျာ) ၂-ပက္ခန္ဒာ (က)

therassa ānubhāvena disvā tuṭṭhamānaso nikkhamitvā sabbaṁ maggaṁ pañcavaṇṇehi pupphehi okirāpento antarantare puppha-agghiyāni ṭhapento ekāheneva jambukolapaṭṭanaṁ gantvā sabbatāḷāvacaraparivuto pupphadhūmagandhavāsādīhi pūjayamāno galappamāṇaṁ udakaṁ oruyha “āgato vatare Dasabalassa sarasaraṁsijālavissajjanako Mahābodhirukkho”ti pasannacitto mahābodhiṁ ukkhipitvā uttamaṅge sirasmiṁ patiṭṭhāpetvā mahābodhiṁ parivāretvā āgatehi soḷasahi jātisampannakulehi saddhiṁ samuddato paccuttaritvā samuddatīre mahābodhiṁ ṭhapetvā tīṇi divasāni sakalatambapaṇṇidīparajjena pūjesi, soḷasannaṁ jātisampannakulānaṁ rajjaṁ vicāresi. Atha catutthe divase mahābodhiṁ ādāya uḷāraṁ pūjaṁ kurumāno anupubbena Anurādhapuraṁ sampatto. Anurādhapurepi mahāsakkāraṁ katvā cātuddasīdivase vaḍḍhamānakacchāyāya mahābodhiṁ uttaradvārena pavesetvā nagaramajjhena atiharanto dakkhiṇadvārena nikkhamitvā dakkhiṇadvārato pañcadhanusatike ṭhāne yattha amhākaṁ Sammāsambuddho nirodhasamāpattiṁ samāpajjitvā nisīdi, purimakā ca tayo Sammāsambuddhā samāpattiṁ appetvā nisīdiṁsu, yattha Kakusandhassa Bhagavato Mahāsirīsabodhi, Konāgamanassa Bhagavato Udumbarabodhi, Kassapasammāsambuddhassa ca nigrodhabodhi patiṭṭhāsi, tasmiṁ Mahāmeghavanuyyānassa tilakabhūte Sumanasāmaṇerassa vacanena paṭhamameva katabhūmiparikamme rājavatthudvārakoṭṭhakaṭṭhāne mahābodhiṁ patiṭṭhāpesi.

Kathaṁ? Tāni kira bodhiṁ parivāretvā āgatāni soḷasa jātisampannakulāni rājavesaṁ gaṇhiṁsu. Rājā dovārikavesaṁ gaṇhi, soḷasa kulāni mahābodhiṁ gahetvā oropayiṁsu. mahābodhi tesaṁ hatthato muttasamanantarameva asītihatthappamāṇaṁ vehāsaṁ abbhuggantvā chabbaṇṇaraṁsiyo muñci, raṁsiyo sakaladīpaṁ pattharitvā upari brahmalokaṁ āhacca aṭṭhaṁsu. Mahābodhipāṭihāriyaṁ disvā sañjātappasādāni dasapurisasahassāni anupubbavipassanaṁ paṭṭhapetvā arahattaṁ patvā pabbajiṁsu. Yāva sūriyatthaṅgamā mahābodhi antalikkhe aṭṭhāsi, atthaṅgamite pana sūriye rohiṇinakkhattena pathaviyaṁ patiṭṭhāsi, saha bodhipatiṭṭhānā udakapariyantaṁ katvā mahāpathavī akampi, patiṭṭhahitvā ca pana mahābodhi satta divasāni himagabbhe sannisīdi, lokassa adassanaṁ agamāsi.

ထေရဿ အာနုဘာဝေန ဒိသွာ တုဋ္ဌမာနသော နိက္ခမိတွာ သဗ္ဗံ မဂ္ဂံ ပဉ္စဝဏ္ဏေဟိ ပုပ္ဖေဟိ ဩကိရာပေန္တော အန္တရန္တရေ ပုပ္ဖအဂ္ဃိယာနိ ဌပေန္တော ဧကာဟေနေဝ ဇမ္ဗုကောလပဋ္ဋနံ ဂန္တွာ သဗ္ဗတာဠာဝစရပရိဝုတော ပုပ္ဖဓူမဂန္ဓဝါသာဒီဟိ ပူဇယမာနော ဂလပ္ပမာဏံ ဥဒကံ ဩရုယှ “အာဂတော ဝတရေ ဒသဗလဿ သရသရံသိဇာလဝိဿဇ္ဇနကော မဟာဗောဓိရုက္ခော”တိ ပသန္နစိတ္တော မဟာဗောဓိံ ဥက္ခိပိတွာ ဥတ္တမင်္ဂေ သိရသ္မိံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ မဟာဗောဓိံ ပရိဝါရေတွာ အာဂတေဟိ သောဠသဟိ ဇာတိသမ္ပန္နကုလေဟိ သဒ္ဓိံ သမုဒ္ဒတော ပစ္စုတ္တရိတွာ သမုဒ္ဒတီရေ မဟာဗောဓိံ ဌပေတွာ တီဏိ ဒိဝသာနိ သကလတမ္ဗပဏ္ဏိဒီပရဇ္ဇေန ပူဇေသိ၊ သောဠသန္နံ ဇာတိသမ္ပန္နကုလာနံ ရဇ္ဇံ ဝိစာရေသိ။ အထ စတုတ္ထေ ဒိဝသေ မဟာဗောဓိံ အာဒါယ ဥဠာရံ ပူဇံ ကုရုမာနော အနုပုဗ္ဗေန အနုရာဓပုရံ သမ္ပတ္တော။ အနုရာဓပုရေပိ မဟာသက္ကာရံ ကတွာ စာတုဒ္ဒသီဒိဝသေ ဝဍ္ဎမာနကစ္ဆာယာယ မဟာဗောဓိံ ဥတ္တရဒွါရေန ပဝေသေတွာ နဂရမဇ္ဈေန အတိဟရန္တော ဒက္ခိဏဒွါရေန နိက္ခမိတွာ ဒက္ခိဏဒွါရတော ပဉ္စဓနုသတိကေ ဌာနေ ယတ္ထ အမှာကံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ၊ ပုရိမကာ စ တယော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ သမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ နိသီဒိံသု၊ ယတ္ထ ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော မဟာသိရီသဗောဓိ, ကောနာဂမနဿ ဘဂဝတော ဥဒုမ္ဗရဗောဓိ, ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ စ နိဂြောဓဗောဓိ ပတိဋ္ဌာသိ၊ တသ္မိံ မဟာမေဃဝနုယျာနဿ တိလကဘူတေ သုမနသာမဏေရဿ ဝစနေန ပဌမမေဝ ကတဘူမိပရိကမ္မေ ရာဇဝတ္ထုဒွါရကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ မဟာဗောဓိံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။

ကထံ? တာနိ ကိရ ဗောဓိံ ပရိဝါရေတွာ အာဂတာနိ သောဠသ ဇာတိသမ္ပန္နကုလာနိ ရာဇဝေသံ ဂဏှိံသု။ ရာဇာ ဒေါဝါရိကဝေသံ ဂဏှိ၊ သောဠသ ကုလာနိ မဟာဗောဓိံ ဂဟေတွာ ဩရောပယိံသု။ မဟာဗောဓိ တေသံ ဟတ္ထတော မုတ္တသမနန္တရမေဝ အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏံ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော မုဉ္စိ၊ ရံသိယော သကလဒီပံ ပတ္ထရိတွာ ဥပရိ ဗြဟ္မလောကံ အာဟစ္စ အဋ္ဌံသု။ မဟာဗောဓိပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ သဉ္ဇာတပ္ပသာဒါနိ ဒသပုရိသသဟဿာနိ အနုပုဗ္ဗဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ ပဗ္ဗဇိံသု။ ယာဝ သူရိယတ္ထင်္ဂမာ မဟာဗောဓိ အန္တလိက္ခေ အဋ္ဌာသိ၊ အတ္ထင်္ဂမိတေ ပန သူရိယေ ရောဟိဏိနက္ခတ္တေန ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာသိ၊ သဟ ဗောဓိပတိဋ္ဌာနာ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ မဟာပထဝီ အကမ္ပိ၊ ပတိဋ္ဌဟိတွာ စ ပန မဟာဗောဓိ သတ္တ ဒိဝသာနိ ဟိမဂဗ္ဘေ သန္နိသီဒိ၊ လောကဿ အဒဿနံ အဂမာသိ။

Sattame divase vigatavalāhakaṁ nabhaṁ ahosi, chabbaṇṇaraṁsiyo jalantā vipphurantā niccharimsu. Mahābodhissa khandho ca sākhāyo ca pattāni ca pañca phalāni ca dassiṁsu. Mahindatthero ca Saṁghamittattherī ca rājā ca saparivārā mahābodhiṭṭhānameva agamaṁsu. Yebhuyyena ca sabbe dīpavāsino sannipatiṁsu, tesaṁ passantānaṁyeva uttarasākhato ekaṁ phalaṁ paccitvā sākhato mucci, thero hatthaṁ upanāmesi, phalaṁ therassa hatthe patiṭṭhāsi, taṁ thero “ropaya mahārājā”ti rañño adāsi. Rājā gahetvā suvaṇṇakaṭāhe madhurapaṁsuṁ ākiritvā gandhakalalaṁ pūretvā ropetvā mahābodhi-āsannaṭṭhāne[1] ṭhapesi. Sabbesaṁ passantānaṁyeva catuhatthappamāṇā aṭṭha taruṇabodhirukkhā uṭṭhahiṁsu. Rājā taṁ acchariyaṁ disvā aṭṭha taruṇabodhirukkhe setacchattena pūjetvā abhisekamadāsi. Tato ekaṁ Bodhirukkhaṁ āgamanakāle mahābodhinā paṭhamapatiṭṭhitokāse jambukolapaṭṭane ropayiṁsu. Ekaṁ Tavakkabrāhmaṇassa gāmadvāre, ekaṁ Thūpārāme, ekaṁ Issaranimmānavihāre, ekaṁ paṭhamacetiyaṭṭhāne, ekaṁ Cetiyapabbate, ekaṁ Rohaṇajanapadamhi Kājaragāme[2], ekaṁ Rohaṇajanapadamhiyeva Candanagāme. Itaresaṁ catunnaṁ phalānaṁ bījehi jāte dvattiṁsa bodhitaruṇe yojaniya-ārāmesu patiṭṭhāpesuṁ.

Evaṁ puttanattuparamparāya samantā dīpavāsīnaṁ hitāya sukhāya patiṭṭhite Dasabalassa dhammadhajabhūte mahābodhimhi Anuḷā devī pañcahi kaññāsatehi pañcahi ca antepurikāsatehīti mātugāmasahassena saddhiṁ Saṁghamittattheriyā santike pabbajitvā nacirasseva saparivārā arahatte patiṭṭhāsi. Ariṭṭhopi kho rañño bhāgineyyo pañcahi purisasatehi saddhiṁ therassa santike pabbajitvā nacirasseva saparivāro arahatte patiṭṭhāsi.

Athekadivasaṁ rājā mahābodhiṁ vanditvā therena saddhiṁ Thūpārāmaṁ gacchati, tassa lohapāsādaṭṭhānaṁ sampattassa purisā pupphāni abhihariṁsu. Rājā therassa pupphāni adāsi, thero pupphehi lohapāsādaṭṭhānaṁ pūjesi, pupphesu bhūmiyaṁ patitamattesu mahābhūmicālo ahosi. Rājā “kasmā bhante bhūmi calitā”ti pucchi. Ismiṁ mahārāja okāse saṁghassa anāgate uposathāgāraṁ bhavissati, tassetaṁ pubbanimittanti.

1. Mahābodhi-āsanaṭṭhāne (Sī, Ka), mahā-āsanaṭṭhāne (Ṭīkā) 2. Gocaragāme (Ka)

သတ္တမေ ဒိဝသေ ဝိဂတဝလာဟကံ နဘံ အဟောသိ၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော ဇလန္တာ ဝိပ္ဖုရန္တာ နိစ္ဆရိံသု။ မဟာဗောဓိဿ ခန္ဓော စ သာခါယော စ ပတ္တာနိ စ ပဉ္စ ဖလာနိ စ ဒဿိံသု။ မဟိန္ဒတ္ထေရော စ သံဃမိတ္တတ္ထေရီ စ ရာဇာ စ သပရိဝါရာ မဟာဗောဓိဋ္ဌာနမေဝ အဂမံသု။ ယေဘုယျေန စ သဗ္ဗေ ဒီပဝါသိနော သန္နိပတိံသု၊ တေသံ ပဿန္တာနံယေဝ ဥတ္တရသာခတော ဧကံ ဖလံ ပစ္စိတွာ သာခတော မုစ္စိ၊ ထေရော ဟတ္ထံ ဥပနာမေသိ၊ ဖလံ ထေရဿ ဟတ္ထေ ပတိဋ္ဌာသိ၊ တံ ထေရော “ရောပယ မဟာရာဇာ”တိ ရညော အဒါသိ။ ရာဇာ ဂဟေတွာ သုဝဏ္ဏကဋာဟေ မဓုရပံသုံ အာကိရိတွာ ဂန္ဓကလလံ ပူရေတွာ ရောပေတွာ မဟာဗောဓိအာသန္နဋ္ဌာနေ[၁] ဌပေသိ။ သဗ္ဗေသံ ပဿန္တာနံယေဝ စတုဟတ္ထပ္ပမာဏာ အဋ္ဌ တရုဏဗောဓိရုက္ခာ ဥဋ္ဌဟိံသု။ ရာဇာ တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ အဋ္ဌ တရုဏဗောဓိရုက္ခေ သေတစ္ဆတ္တေန ပူဇေတွာ အဘိသေကမဒါသိ။ တတော ဧကံ ဗောဓိရုက္ခံ အာဂမနကာလေ မဟာဗောဓိနာ ပဌမပတိဋ္ဌိတောကာသေ ဇမ္ဗုကောလပဋ္ဋနေ ရောပယိံသု။ ဧကံ တဝက္ကဗြာဟ္မဏဿ ဂါမဒွါရေ၊ ဧကံ ထူပါရာမေ၊ ဧကံ ဣဿရနိမ္မာနဝိဟာရေ၊ ဧကံ ပဌမစေတိယဋ္ဌာနေ၊ ဧကံ စေတိယပဗ္ဗတေ၊ ဧကံ ရောဟဏဇနပဒမှိ ကာဇရဂါမေ[၂]၊ ဧကံ ရောဟဏဇနပဒမှိယေဝ စန္ဒနဂါမေ။ ဣတရေသံ စတုန္နံ ဖလာနံ ဗီဇေဟိ ဇာတေ ဒွတ္တိံသ ဗောဓိတရုဏေ ယောဇနိယအာရာမေသု ပတိဋ္ဌာပေသုံ။

ဧဝံ ပုတ္တနတ္တုပရမ္ပရာယ သမန္တာ ဒီပဝါသီနံ ဟိတာယ သုခါယ ပတိဋ္ဌိတေ ဒသဗလဿ ဓမ္မဓဇဘူတေ မဟာဗောဓိမှိ အနုဠာ ဒေဝီ ပဉ္စဟိ ကညာသတေဟိ ပဉ္စဟိ စ အန္တေပုရိကာသတေဟီတိ မာတုဂါမသဟဿေန သဒ္ဓိံ သံဃမိတ္တတ္ထေရိယာ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ သပရိဝါရာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ အရိဋ္ဌောပိ ခေါ ရညော ဘာဂိနေယျော ပဉ္စဟိ ပုရိသသတေဟိ သဒ္ဓိံ ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ သပရိဝါရော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။

အထေကဒိဝသံ ရာဇာ မဟာဗောဓိံ ဝန္ဒိတွာ ထေရေန သဒ္ဓိံ ထူပါရာမံ ဂစ္ဆတိ၊ တဿ လောဟပါသာဒဋ္ဌာနံ သမ္ပတ္တဿ ပုရိသာ ပုပ္ဖာနိ အဘိဟရိံသု။ ရာဇာ ထေရဿ ပုပ္ဖာနိ အဒါသိ၊ ထေရော ပုပ္ဖေဟိ လောဟပါသာဒဋ္ဌာနံ ပူဇေသိ၊ ပုပ္ဖေသု ဘူမိယံ ပတိတမတ္တေသု မဟာဘူမိစာလော အဟောသိ။ ရာဇာ “ကသ္မာ ဘန္တေ ဘူမိ စလိတာ”တိ ပုစ္ဆိ။ ဣသ္မိံ မဟာရာဇ ဩကာသေ သံဃဿ အနာဂတေ ဥပေါသထာဂါရံ ဘဝိဿတိ၊ တဿေတံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တန္တိ။

၁-မဟာဗောဓိအာသနဋ္ဌာနေ (သီ၊ က)၊ မဟာအာသနဋ္ဌာနေ (ဋီကာ) ၂-ဂေါစရဂါမေ (က)

Rājā puna therena saddiṁ gacchanto ambaṅgaṇaṭṭhānaṁ patto. Tatthassa vaṇṇagandhasampannaṁ atimadhurarasamekaṁ ambapakkaṁ āharīyittha. Rājā taṁ therassa paribhogatthāya adāsi. Thero tattheva paribhuñjitvā "idaṁ ettheva ropethā"ti āha. Rājā taṁ ambaṭṭhiṁ gahetvā tattheva ropetvā udakaṁ āsiñci, saha ambabījaropanena pathavī akampi. Rājā "kasmā bhante pathavī kampitthā"ti pucchi. Imasmiṁ mahārāja okāse saṁghassa anāgate Ambaṅgaṇaṁ nāma sannipātaṭṭhānaṁ bhavissati, tassetaṁ pubbanimittanti.

Rājā tattha aṭṭha pupphamuṭṭhiyo okiritvā vanditvā puna therena saddhiṁ gacchanto Mahācetiyaṭṭhānaṁ patto. Tatthassa purisā campakapupphāni abhihariṁsu, tāni rājā therassa adāsi. Thero Mahācetiyaṭṭhānaṁ pupphehi pūjetvā vandi, tāvadeva mahāpathavī saṅkampi. Rājā "kasmā bhante pathavī kampitthā"ti pucchi. Imasmiṁ mahārāja okāse anāgate Buddhassa Bhagavato asadiso mahāthūpo bhavissati, tassetaṁ pubbanimittanti. Ahameva karomi bhanteti. Alaṁ mahārāja tumhākaṁ aññaṁ bahukammaṁ atthi, tumhākaṁ pana nattā Duṭṭhagāmaṇī Abhayo nāma kāressatīti. Atha rājā "sace bhante mayhaṁ nattā karissati, kataṁyeva mayā"ti dvādasahatthaṁ pāsāṇatthambhaṁ āharāpetvā "Devānaṁpiyatissassa rañño nattā Duṭṭhagāmaṇī Abhayo nāma imasmiṁ padese Thūpaṁ karotū"ti akkharāni likhāpetvā patiṭṭhāpetvā vanditvā theraṁ pucchi "patiṭṭhitaṁ nu kho bhante Tambapaṇṇidīpe sāsanan"ti. Patiṭṭhitaṁ mahārāja sāsanaṁ, mūlāni panassa na tāva otarantīti. Kadā pana bhante mūlāni otiṇṇāni nāma bhavissantīti. Yadā mahārāja Tambapaṇṇidīpakānaṁ mātāpitūnaṁ Tambapaṇṇidīpe jāto dārako Tambapaṇṇidīpe pabbajitvā Tambapaṇṇidīpamhiyeva vinayaṁ uggahetvā Tambapaṇṇidīpe vācessati, tadā sāsanassa mūlāni otiṇṇāni nāma bhavissantīti. Atthi pana bhante ediso bhikkhūti. Atthi mahārāja, Mahā-ariṭṭho bhikkhu paṭibalo etasmiṁ kammeti. Mayā ettha bhante kiṁ kattabbanti. Maṇḍapaṁ mahārāja kātuṁ vaṭṭatīti. "Sādhu bhante"ti rājā meghavaṇṇābhayassa amaccassa pariveṇaṭṭhāne mahāsaṅgītikāle Ajātasattumahārājena katamaṇḍapappakāraṁ rājānubhāvena maṇḍapaṁ kāretvā sabbatāḷāvacare sakasakasippesu payojetvā "sāsanassa mūlāni

ရာဇာ ပုန ထေရေန သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တော အမ္ဗင်္ဂဏဋ္ဌာနံ ပတ္တော။ တတ္ထဿ ဝဏ္ဏဂန္ဓသမ္ပန္နံ အတိမဓုရရသမေကံ အမ္ဗပက္ကံ အာဟရိယိတ္ထ။ ရာဇာ တံ ထေရဿ ပရိဘောဂတ္ထာယ အဒါသိ။ ထေရော တတ္ထေဝ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ "ဣဒံ ဧတ္ထေဝ ရောပေထာ"တိ အာဟ။ ရာဇာ တံ အမ္ဗဋ္ဌိံ ဂဟေတွာ တတ္ထေဝ ရောပေတွာ ဥဒကံ အာသိဉ္စိ၊ သဟ အမ္ဗဗီဇရောပနေန ပထဝီ အကမ္ပိ။ ရာဇာ "ကသ္မာ ဘန္တေ ပထဝီ ကမ္ပိတ္ထာ"တိ ပုစ္ဆိ။ ဣမသ္မိံ မဟာရာဇ ဩကာသေ သံဃဿ အနာဂတေ အမ္ဗင်္ဂဏံ နာမ သန္နိပါတဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတိ၊ တဿေတံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တန္တိ။

ရာဇာ တတ္ထ အဋ္ဌ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော ဩကိရိတွာ ဝန္ဒိတွာ ပုန ထေရေန သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တော မဟာစေတိယဋ္ဌာနံ ပတ္တော။ တတ္ထဿ ပုရိသာ စမ္ပကပုပ္ဖာနိ အဘိဟရိံသု၊ တာနိ ရာဇာ ထေရဿ အဒါသိ။ ထေရော မဟာစေတိယဋ္ဌာနံ ပုပ္ဖေဟိ ပူဇေတွာ ဝန္ဒိ၊ တာဝဒေဝ မဟာပထဝီ သင်္ကမ္ပိ။ ရာဇာ "ကသ္မာ ဘန္တေ ပထဝီ ကမ္ပိတ္ထာ"တိ ပုစ္ဆိ။ ဣမသ္မိံ မဟာရာဇ ဩကာသေ အနာဂတေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အသဒိသော မဟာထူပေါ ဘဝိဿတိ၊ တဿေတံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တန္တိ။ အဟမေဝ ကရောမိ ဘန္တေတိ။ အလံ မဟာရာဇ တုမှာကံ အညံ ဗဟုကမ္မံ အတ္ထိ၊ တုမှာကံ ပန နတ္တာ ဒုဋ္ဌဂါမဏီ အဘယော နာမ ကာရေဿတီတိ။ အထ ရာဇာ "သစေ ဘန္တေ မယှံ နတ္တာ ကရိဿတိ၊ ကတံယေဝ မယာ"တိ ဒွါဒသဟတ္ထံ ပါသာဏတ္ထမ္ဘံ အာဟရာပေတွာ "ဒေဝါနံပိယတိဿဿ ရညော နတ္တာ ဒုဋ္ဌဂါမဏီ အဘယော နာမ ဣမသ္မိံ ပဒေသေ ထူပံ ကရောတူ"တိ အက္ခရာနိ လိခါပေတွာ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ဝန္ဒိတွာ ထေရံ ပုစ္ဆိ "ပတိဋ္ဌိတံ နု ခေါ ဘန္တေ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ သာသန"န္တိ။ ပတိဋ္ဌိတံ မဟာရာဇ သာသနံ၊ မူလာနိ ပနဿ န တာဝ ဩတရန္တီတိ။ ကဒါ ပန ဘန္တေ မူလာနိ ဩတိဏ္ဏာနိ နာမ ဘဝိဿန္တီတိ။ ယဒါ မဟာရာဇ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပကာနံ မာတာပိတူနံ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ဇာတော ဒါရကော တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ပဗ္ဗဇိတွာ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပမှိယေဝ ဝိနယံ ဥဂ္ဂဟေတွာ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ဝါစေဿတိ၊ တဒါ သာသနဿ မူလာနိ ဩတိဏ္ဏာနိ နာမ ဘဝိဿန္တီတိ။ အတ္ထိ ပန ဘန္တေ ဧဒိသော ဘိက္ခူတိ။ အတ္ထိ မဟာရာဇ, မဟာအရိဋ္ဌော ဘိက္ခု ပဋိဗလော ဧတသ္မိံ ကမ္မေတိ။ မယာ ဧတ္ထ ဘန္တေ ကိံ ကတ္တဗ္ဗန္တိ။ မဏ္ဍပံ မဟာရာဇ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီတိ။ "သာဓု ဘန္တေ"တိ ရာဇာ မေဃဝဏ္ဏာဘယဿ အမစ္စဿ ပရိဝေဏဋ္ဌာနေ မဟာသင်္ဂီတိကာလေ အဇာတသတ္တုမဟာရာဇေန ကတမဏ္ဍပပ္ပကာရံ ရာဇာနုဘာဝေန မဏ္ဍပံ ကာရေတွာ သဗ္ဗတာဠာဝစရေ သကသကသိပ္ပေသု ပယောဇေတွာ "သာသနဿ မူလာနိ

otarantāni passissāmī”ti anekapurisasahassaparivuto Thūpārāmaṁ anuppatto.

Tena kho pana samayena Thūpārāme aṭṭhasaṭṭhi bhikkhusahassāni sannipatiṁsu, Mahāmahindattherassa āsanaṁ dakkhiṇābhimukhaṁ paññattaṁ hoti, Mahā-ariṭṭhattherassa dhammāsanaṁ uttarābhimukhaṁ paññattaṁ hoti. Atha kho Mahā-ariṭṭhatthero Mahindattherena ajjhiṭṭho attano anurūpena pattānukkamena dhammāsane nisīdi. Mahindattherapamukhā aṭṭhasaṭṭhi mahātherā dhammāsanaṁ parivāretvā nisīdiṁsu. Raññopi kaniṭṭhabhātā Mattābhayatthero nāma “dhuraggāho hutvā vinayaṁ uggaṇhissāmī”ti pañcahi bhikkhusatehi saddhiṁ Mahā-ariṭṭhattherassa dhammāsanameva parivāretvā nisīdi, avasesāpi bhikkhū sarājikā ca parisā attano attano pattāsane nisīdiṁsu.

Athāyasmā Mahā-ariṭṭhatthero “tena samayena Buddho Bhagavā Verañjāyaṁ viharati Naḷerupucimandamūle”ti vinayanidānaṁ abhāsi, bhāsite ca panāyasmatā Ariṭṭhattherena vinayanidāne ākāsaṁ mahāviravaṁ ravi, akālavijjulatā nicchariṁsu, devatā sādhukāramadaṁsu, mahāpathavī udakapariyantaṁ katvā saṅkampi. Evaṁ anekesu pāṭihāriyesu vattamānesu āyasmā Ariṭṭhatthero Mahāmahindapamukhehi aṭṭhasaṭṭhiyā paccekagaṇīhi khīṇāsavamahātherehi tadaññehi ca aṭṭhasaṭṭhibhikkhusahassehi parivuto paṭhamakattikapavāraṇādivase Thūpārāmavihāramajje Satthu karuṇāguṇadīpakaṁ Bhagavato anusiṭṭhikarānaṁ kāyakammavacīkammavipphanditavinayanaṁ Vinayapiṭakaṁ pakāsesi, pakāsetvā ca yāvatāyukaṁ tiṭṭhamāno bahūnaṁ vācetvā bahūnaṁ hadaye patiṭṭhāpetvā anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyi. Tepi kho Mahāmahindappamukhā tasmiṁ samāgame—

Aṭṭhasaṭṭhi mahātherā, dhuraggāhā samāgatā.
Paccekagaṇino sabbe, Dhammarājassa sāvakā.
Khīṇāsavā vasippattā, tevijjā iddhikovidā.
Uttamatthamabhiññāya, anusāsiṁsu rājino.
Ālokaṁ dassayitvāna, obhāsetvā mahiṁ imaṁ.
Jalitvā aggikkhandhāva, nibbāyiṁsu[1] mahesayo.

1. Parinibbiṁsu (Sī, Syā)

ဩတရန္တာနိ ပဿိဿာမီ”တိ အနေကပုရိသသဟဿပရိဝုတော ထူပါရာမံ အနုပ္ပတ္တော။

တေန ခေါ ပန သမယေန ထူပါရာမေ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဘိက္ခုသဟဿာနိ သန္နိပတိံသု၊ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရဿ အာသနံ ဒက္ခိဏာဘိမုခံ ပညတ္တံ ဟောတိ၊ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရဿ ဓမ္မာသနံ ဥတ္တရာဘိမုခံ ပညတ္တံ ဟောတိ။ အထ ခေါ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရော မဟိန္ဒတ္ထေရေန အဇ္ဈိဋ္ဌော အတ္တနော အနုရူပေန ပတ္တာနုက္ကမေန ဓမ္မာသနေ နိသီဒိ။ မဟိန္ဒတ္ထေရပမုခါ အဋ္ဌသဋ္ဌိ မဟာထေရာ ဓမ္မာသနံ ပရိဝါရေတွာ နိသီဒိံသု။ ရညောပိ ကနိဋ္ဌဘာတာ မတ္တာဘယတ္ထေရော နာမ “ဓုရဂ္ဂါဟော ဟုတွာ ဝိနယံ ဥဂ္ဂဏှိဿာမီ”တိ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရဿ ဓမ္မာသနမေဝ ပရိဝါရေတွာ နိသီဒိ၊ အဝသေသာပိ ဘိက္ခူ သရာဇိကာ စ ပရိသာ အတ္တနော အတ္တနော ပတ္တာသနေ နိသီဒိံသု။

အထာယသ္မာ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရော “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ နဠေရုပုစိမန္ဒမူလေ”တိ ဝိနယနိဒါနံ အဘာသိ၊ ဘာသိတေ စ ပနာယသ္မတာ အရိဋ္ဌတ္ထေရေန ဝိနယနိဒါနေ အာကာသံ မဟာဝိရဝံ ရဝိ၊ အကာလဝိဇ္ဇုလတာ နိစ္ဆရိံသု၊ ဒေဝတာ သာဓုကာရမဒံသု၊ မဟာပထဝီ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ သင်္ကမ္ပိ။ ဧဝံ အနေကေသု ပါဋိဟာရိယေသု ဝတ္တမာနေသု အာယသ္မာ အရိဋ္ဌတ္ထေရော မဟာမဟိန္ဒပမုခေဟိ အဋ္ဌသဋ္ဌိယာ ပစ္စေကဂဏီဟိ ခီဏာသဝမဟာထေရေဟိ တဒညေဟိ စ အဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခုသဟဿေဟိ ပရိဝုတော ပဌမကတ္တိကပဝါရဏာဒိဝသေ ထူပါရာမဝိဟာရမဇ္ဈေ သတ္ထု ကရုဏာဂုဏဒီပကံ ဘဂဝတော အနုသိဋ္ဌိကရာနံ ကာယကမ္မဝစီကမ္မဝိပ္ဖန္ဒိတဝိနယနံ ဝိနယပိဋကံ ပကာသေသိ၊ ပကာသေတွာ စ ယာဝတာယုကံ တိဋ္ဌမာနော ဗဟူနံ ဝါစေတွာ ဗဟူနံ ဟဒယေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ တေပိ ခေါ မဟာမဟိန္ဒပ္ပမုခါ တသ္မိံ သမာဂမေ—

အဋ္ဌသဋ္ဌိ မဟာထေရာ၊ ဓုရဂ္ဂါဟာ သမာဂတာ။
ပစ္စေကဂဏိနော သဗ္ဗေ၊ ဓမ္မရာဇဿ သာဝကာ။
ခီဏာသဝါ ဝသိပ္ပတ္တာ၊ တေဝိဇ္ဇာ ဣဒ္ဓိကောဝိဒါ။
ဥတ္တမတ္ထမဘိညာယ၊ အနုသာသိံသု ရာဇိနော။
အာလောကံ ဒဿယိတွာန၊ ဩဘာသေတွာ မဟိံ ဣမံ။
ဇလိတွာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာဝ၊ နိဗ္ဗာယိံသု[1] မဟေသယော။

၁-ပရိနိဗ္ဗိံသု (သီ၊ သျာ)

Tesaṁ parinibbānato aparabhāge aññepi tesaṁ therānaṁ antevāsikā Tissadattakāḷasumanadīghasumanādayo ca Mahā-ariṭṭhattherassa antevāsikā antevāsikānaṁ antevāsikā cāti evaṁ pubbe vuttappakārā ācariyaparamparā imaṁ Vinayapiṭakaṁ yāvajjatanā ānesuṁ. Tena vuttaṁ—

“Tatiyasaṅgahato pana uddhaṁ imaṁ dīpaṁ Mahindādīhi ābhataṁ, Mahindato uggahetvā kañci kālaṁ Ariṭṭhattherādīhi ābhataṁ, tato yāvajjatanā tesaṁyeva antevāsikaparamparabhūtāya ācariyaparamparāya ābhatan”ti.

Kattha patiṭṭhitanti? Yesaṁ Pāḷito ca atthato ca anūnaṁ vattati, maṇighaṭe pakkhittatelamiva īsakampi na paggharati, evarūpesu adhimattasatigatidhitimantesu lajjīsu kukkuccakesu sikkhākāmesu puggalesu patiṭṭhitanti veditabbaṁ. Tasmā vinayapatiṭṭhāpanatthaṁ vinayapariyattiyā ānisaṁsaṁ sallakkhetvā sikkhākāmena bhikkhunā vinayo pariyāpuṇitabbo.

Tatrāyaṁ **vinayapariyattiyā ānisaṁso,** vinayapariyattikusalo hi puggalo sāsane paṭiladdhasaddhānaṁ kulaputtānaṁ mātāpituṭṭhāniyo hoti. Tadāyattā hi nesaṁ pabbajjā upasampadā vattānuvattapaṭipatti ācāragocarakusalatā. Api cassa vinayapariyattiṁ nissāya attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito, kukkuccapakatānaṁ bhikkhūnaṁ paṭisaraṇaṁ hoti, visārado saṁghamajjhe voharati, paccatthike sahadhammena suniggahitaṁ niggaṇhāti, saddhammaṭṭhitiyā paṭipanno hoti. Tenāha Bhagavā “pañcime bhikkhave ānisaṁsā vinayadhare puggale, attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito -pa- saddhammaṭṭhitiyā paṭipanno hotī”ti[1].

Ye cāpi saṁvaramūlakā kusalā dhammā vuttā Bhagavatā, vinayadharo puggalo tesaṁ dāyādo, vinayamūlakattā tesaṁ dhammānaṁ. Vuttampi hetaṁ Bhagavatā “vinayo saṁvaratthāya, saṁvaro avippaṭisāratthāya, avippaṭisāro pāmojjatthāya, pāmojjaṁ pītatthāya, pīti passaddhatthāya, passaddhi sukhatthāya, sukhaṁ samādhatthāya, samādhi yathābhūtañāṇadassanatthāya, yathābhūtañāṇadassanaṁ nibbidatthāya, nibbidā virāgatthāya, virāgo

1. Vi 5. 236 piṭṭhe.

တေသံ ပရိနိဗ္ဗာနတော အပရဘာဂေ အညေပိ တေသံ ထေရာနံ အန္တေဝါသိကာ တိဿဒတ္တကာဠသုမနဒီဃသုမနာဒယော စ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရဿ အန္တေဝါသိကာ အန္တေဝါသိကာနံ အန္တေဝါသိကာ စာတိ ဧဝံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရာ အာစရိယပရမ္ပရာ ဣမံ ဝိနယပိဋကံ ယာဝဇ္ဇတနာ အာနေသုံ။ တေန ဝုတ္တံ—

“တတိယသင်္ဂဟတော ပန ဥဒ္ဓံ ဣမံ ဒီပံ မဟိန္ဒာဒီဟိ အာဘတံ၊ မဟိန္ဒတော ဥဂ္ဂဟေတွာ ကဉ္စိ ကာလံ အရိဋ္ဌတ္ထေရာဒီဟိ အာဘတံ၊ တတော ယာဝဇ္ဇတနာ တေသံယေဝ အန္တေဝါသိကပရမ္ပရဘူတာယ အာစရိယပရမ္ပရာယ အာဘတ”န္တိ။

ကတ္ထ ပတိဋ္ဌိတန္တိ? ယေသံ ပါဠိတော စ အတ္ထတော စ အနူနံ ဝတ္တတိ၊ မဏိဃဋေ ပက္ခိတ္တတေလမိဝ ဤသကမ္ပိ န ပဂ္ဃရတိ၊ ဧဝရူပေသု အဓိမတ္တသတိဂတိဓိတိမန္တေသု လဇ္ဇီသု ကုက္ကုစ္စကေသု သိက္ခာကာမေသု ပုဂ္ဂလေသု ပတိဋ္ဌိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ ဝိနယပတိဋ္ဌာပနတ္ထံ ဝိနယပရိယတ္တိယာ အာနိသံသံ သလ္လက္ခေတွာ သိက္ခာကာမေန ဘိက္ခုနာ ဝိနယော ပရိယာပုဏိတဗ္ဗော။

တတြာယံ **ဝိနယပရိယတ္တိယာ အာနိသံသော၊** ဝိနယပရိယတ္တိကုသလော ဟိ ပုဂ္ဂလော သာသနေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓါနံ ကုလပုတ္တာနံ မာတာပိတုဋ္ဌာနိယော ဟောတိ။ တဒါယတ္တာ ဟိ နေသံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါ ဝတ္တာနုဝတ္တပဋိပတ္တိ အာစာရဂေါစရကုသလတာ။ အပိ စဿ ဝိနယပရိယတ္တိံ နိဿာယ အတ္တနော သီလက္ခန္ဓော သုဂုတ္တော ဟောတိ သုရက္ခိတော၊ ကုက္ကုစ္စပကတာနံ ဘိက္ခူနံ ပဋိသရဏံ ဟောတိ၊ ဝိသာရဒေါ သံဃမဇ္ဈေ ဝေါဟရတိ၊ ပစ္စတ္ထိကေ သဟဓမ္မေန သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဏှာတိ၊ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “ပဉ္စိမေ ဘိက္ခဝေ အာနိသံသာ ဝိနယဓရေ ပုဂ္ဂလေ၊ အတ္တနော သီလက္ခန္ဓော သုဂုတ္တော ဟောတိ သုရက္ခိတော။ပ။ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ ပဋိပန္နော ဟောတီ”တိ[၁]။

ယေ စာပိ သံဝရမူလကာ ကုသလာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာ၊ ဝိနယဓရော ပုဂ္ဂလော တေသံ ဒါယာဒေါ၊ ဝိနယမူလကတ္တာ တေသံ ဓမ္မာနံ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ ဘဂဝတာ “ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ၊ သံဝရော အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာယ၊ အဝိပ္ပဋိသာရော ပါမောဇ္ဇတ္ထာယ၊ ပါမောဇ္ဇံ ပီတတ္ထာယ၊ ပီတိ ပဿဒ္ဓတ္ထာယ၊ ပဿဒ္ဓိ သုခတ္ထာယ၊ သုခံ သမာဓတ္ထာယ၊ သမာဓိ ယထာဘူတဉာဏဒဿနတ္ထာယ၊ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ နိဗ္ဗိဒတ္ထာယ၊ နိဗ္ဗိဒါ ဝိရာဂတ္ထာယ၊ ဝိရာဂေါ

၁-ဝိ ၅-၂၃၆-ပိဋ္ဌေ။

vimuttatthāya, vimutti vimuttiñāṇadassanatthāya, vimuttiñāṇadassanaṁ anupādāparinibbānatthāya, etadatthā kathā, etadatthā mantanā, etadatthā upanisā, etadatthaṁ sotāvadhānaṁ, yadidaṁ anupādācittassa vimokkho"ti[1]. Tasmā vinayapariyattiyā āyogo karaṇīyoti.

Ettāvatā ca yā sā Vinayasaṁvaṇṇanatthaṁ mātikā ṭhapitā, tattha—

Vuttaṁ yena yadā yasmā, dhāritaṁ yena cābhataṁ.
Yatthappatiṭṭhitañceta, metaṁ vatvā vidhiṁ tatoti—

Imissā tāva gāthāya attho pakāsito. Vinayassa ca bāhiranidānavaṇṇanā yathādhippāyaṁ saṁvaṇṇitā hotīti.

Bāhiranidānakathā niṭṭhitā.

1. Vi 5. 288 piṭṭhe.

ဝိမုတ္တတ္ထာယ၊ ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတ္ထာယ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ၊ ဧတဒတ္ထာ ကထာ, ဧတဒတ္ထာ မန္တနာ, ဧတဒတ္ထာ ဥပနိသာ, ဧတဒတ္ထံ သောတာဝဓာနံ၊ ယဒိဒံ အနုပါဒါစိတ္တဿ ဝိမောက္ခော"တိ[၁]။ တသ္မာ ဝိနယပရိယတ္တိယာ အာယောဂေါ ကရဏီယောတိ။

ဧတ္တာဝတာ စ ယာ သာ ဝိနယသံဝဏ္ဏနတ္ထံ မာတိကာ ဌပိတာ၊ တတ္ထ—

ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ၊ ဓာရိတံ ယေန စာဘတံ။
ယတ္ထပ္ပတိဋ္ဌိတဉ္စေတ,မေတံ ဝတွာ ဝိဓိံ တတောတိ—

ဣမိဿာ တာဝ ဂါထာယ အတ္ထော ပကာသိတော။ ဝိနယဿ စ ဗာဟိရနိဒါနဝဏ္ဏနာ ယထာဓိပ္ပါယံ သံဝဏ္ဏိတာ ဟောတီတိ။

ဗာဟိရနိဒါနကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁-ဝိ ၅-၂၈၈-ပိဋ္ဌေ။

Verañjakaṇḍavaṇṇanā

1. Idāni

Tenāti-ādipāṭhassa, atthaṁ nānappakārato.
Dassayanto karissāmi, vinayassatthavaṇṇananti—

Vuttattā **tena samayena Buddho Bhagavā**ti-ādīnaṁ atthavaṇṇanaṁ karissāmi. Seyyathidaṁ, **tenā**ti aniyamaniddesavacanaṁ. Tassa sarūpena avuttenapi aparabhāge atthato siddhena yenāti iminā vacanena paṭiniddeso kātabbo, aparabhāge hi vinayapaññattiyācanahetubhūto āyasmato Sāriputtassa parivitakko siddho. Tasmā yena samayena so parivitakko udapādi, tena samayena Buddho Bhagavā Verañjāyaṁ viharatīti evamettha sambandho veditabbo. Ayañhi sabbasmimpi vinaye yutti, yadidaṁ yattha yattha tenāti vuccati, tattha tattha pubbe vā pacchā vā atthato siddhena yenāti iminā vacanena paṭiniddeso kātabboti.

Tatridaṁ mukhamattanidassanaṁ—tena hi bhikkhave bhikkhūnaṁ sikkhāpadaṁ paññapessāmi, yena Sudinno methunaṁ dhammaṁ paṭisevi, yasmā paṭisevi, tasmā paññapessāmīti vuttaṁ hoti. Evaṁ tāva pubbe atthato siddhena yenāti iminā vacanena paṭiniddeso yujjati. Tena samayena Buddho Bhagavā Rājagahe viharati, yena samayena Dhaniyo kumbhakāraputto rañño dārūni adinnaṁ ādiyīti evaṁ pacchā atthato siddhena yenāti iminā vacanena paṭiniddeso yujjatīti vutto tenāti vacanassa attho. **Samayenā**ti ettha pana samayasaddo tāva—

Samavāye khaṇe kāle, samūhe hetudiṭṭhisu.
Paṭilābhe pahāne ca, paṭivedhe ca dissati.

Tathā hissa "appeva nāma svepi upasaṅkameyyāma kālañca samayañca upādāyā"ti[1] evamādīsu samavāyo attho. "Ekova kho bhikkhave khaṇo ca samayo ca brahmacariyavāsāyā"ti[2] evamādīsu khaṇo.

---

1. Dī 1. 188 piṭṭhe.
2. Aṁ 3. 61 piṭṭhe.

ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ

၁။ ဣဒါနိ

တေနာတိအာဒိပါဌဿ၊ အတ္ထံ နာနပ္ပကာရတော။
ဒဿယန္တော ကရိဿာမိ၊ ဝိနယဿတ္ထဝဏ္ဏနန္တိ—

ဝုတ္တတ္တာ **တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ**တိအာဒီနံ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမိ။ သေယျထိဒံ၊ **တေနာ**တိ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနံ။ တဿ သရူပေန အဝုတ္တေနပိ အပရဘာဂေ အတ္ထတော သိဒ္ဓေန ယေနာတိ ဣမိနာ ဝစနေန ပဋိနိဒ္ဒေသော ကာတဗ္ဗော၊ အပရဘာဂေ ဟိ ဝိနယပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတော အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ပရိဝိတက္ကော သိဒ္ဓေါ။ တသ္မာ ယေန သမယေန သော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီတိ ဧဝမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယဉှိ သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ ဝိနယေ ယုတ္တိ, ယဒိဒံ ယတ္ထ ယတ္ထ တေနာတိ ဝုစ္စတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ပုဗ္ဗေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ အတ္ထတော သိဒ္ဓေန ယေနာတိ ဣမိနာ ဝစနေန ပဋိနိဒ္ဒေသော ကာတဗ္ဗောတိ။

တတြိဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံ—တေန ဟိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမိ၊ ယေန သုဒိန္နော မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိ၊ ယသ္မာ ပဋိသေဝိ၊ တသ္မာ ပညပေဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ တာဝ ပုဗ္ဗေ အတ္ထတော သိဒ္ဓေန ယေနာတိ ဣမိနာ ဝစနေန ပဋိနိဒ္ဒေသော ယုဇ္ဇတိ။ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ၊ ယေန သမယေန ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော ရညော ဒါရူနိ အဒိန္နံ အာဒိယီတိ ဧဝံ ပစ္ဆာ အတ္ထတော သိဒ္ဓေန ယေနာတိ ဣမိနာ ဝစနေန ပဋိနိဒ္ဒေသော ယုဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တော တေနာတိ ဝစနဿ အတ္ထော။ **သမယေနာ**တိ ဧတ္ထ ပန သမယသဒ္ဒေါ တာဝ—

သမဝါယေ ခဏေ ကာလေ၊ သမူဟေ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု။
ပဋိလာဘေ ပဟာနေ စ၊ ပဋိဝေဓေ စ ဒိဿတိ။

တထာ ဟိဿ "အပ္ပေဝ နာမ သွေပိ ဥပသင်္ကမေယျာမ ကာလဉ္စ သမယဉ္စ ဥပါဒါယာ"တိ[၁] ဧဝမာဒီသု သမဝါယော အတ္ထော။ "ဧကောဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ခဏော စ သမယော စ ဗြဟ္မစရိယဝါသာယာ"တိ[၂] ဧဝမာဒီသု ခဏော။

၁-ဒီ ၁-၁၈၈-ပိဋ္ဌေ။
၂-အံ ၃-၆၁-ပိဋ္ဌေ။

“uṇhasamayo pariḷāhasamayo”ti[1] evamādīsu kālo. “Mahāsamayo pavanasmin”ti[2] evamādīsu samūho. “Samayopi kho te Bhaddāli appaṭividdho ahosi, Bhagavā kho Sāvatthiyaṁ viharati, Bhagavāpi maṁ jānissati ‘Bhaddāli nāma bhikkhu Satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī’ti. Ayampi kho te Bhaddāli samayo appaṭividdho ahosī”ti[3] evamādīsu hetu. “Tena kho pana samayena uggahamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto samayappavādake tindukācīre ekasālake Mallikāya ārāme paṭivasatī”ti[4] evamādīsu diṭṭhi.

“Diṭṭhe dhamme ca yo attho, yo cattho samparāyiko.
Atthābhisamayā dhīro, paṇḍitoti pavuccatī”ti[5]—

Evamādīsu paṭilābho. “Sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā”ti[6] evamādīsu pahānaṁ. “Dukkhassa pīḷanaṭṭho saṅkhataṭṭho santāpaṭṭho vipariṇāmaṭṭho abhisamayaṭṭho”ti[7] evamādīsu paṭivedho attho. Idha panassa kālo attho. Tasmā yena kālena āyasmato Sāriputtassa vinayapaññattiyācanahetubhūto parivitakko udapādi, tena kālenāti evamettha attho daṭṭhabbo.

Etthāha “atha kasmā yathā suttante ‘ekaṁ samayan’ti upayogavacanena niddeso kato, abhidhamme ca ‘yasmiṁ samaye kāmāvacaran’ti bhummavacanena, tathā akatvā idha ‘tena samayenā’ti karaṇavacanena niddeso kato”ti. Tattha tathā, idha ca aññathā atthasambhavato. Kathaṁ? Suttante tāva accantasaṁyogattho sambhavati. Yañhi samayaṁ Bhagavā Brahmajālādīni suttantāni desesi, accantameva taṁ samayaṁ karuṇāvihārena vihāsi, tasmā tadatthajotanatthaṁ tattha upayoganiddeso kato. Abhidhamme ca adhikaraṇattho bhāvenabhāvalakkhaṇattho ca sambhavati. Adhikaraṇañhi kālattho samūhattho ca samayo tattha vuttānaṁ phassādidhammānaṁ khaṇasamavāyahetusaṅkhātassa ca samayassa bhāvena tesaṁ bhāvo lakkhiyati, tasmā tadatthajotanatthaṁ tattha bhummavacanena niddeso kato. Idha pana hetu-attho karaṇattho ca sambhavati.

1. Vi 2. 155 piṭṭhe. 2. Dī 2. 201 piṭṭhe. 3. Ma 2. 102 piṭṭhe. 4. Ma 2. 214 piṭṭhe.
5. Saṁ 1. 90 piṭṭhe. 6. Ma 1. 15 piṭṭhe. 7. Khu 9. 293 Paṭisambhidāmagge.

“ဥဏှသမယော ပရိဠာဟသမယော”တိ[၁] ဧဝမာဒီသု ကာလော။ “မဟာသမယော ပဝနသ္မိ”န္တိ[၂] ဧဝမာဒီသု သမူဟော။ “သမယောပိ ခေါ တေ ဘဒ္ဒါလိ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓေါ အဟောသိ၊ ဘဂဝါ ခေါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ၊ ဘဂဝါပိ မံ ဇာနိဿတိ ‘ဘဒ္ဒါလိ နာမ ဘိက္ခု သတ္ထုသာသနေ သိက္ခာယ အပရိပူရကာရီ’တိ။ အယမ္ပိ ခေါ တေ ဘဒ္ဒါလိ သမယော အပ္ပဋိဝိဒ္ဓေါ အဟောသီ”တိ[၃] ဧဝမာဒီသု ဟေတု။ “တေန ခေါ ပန သမယေန ဥဂ္ဂဟမာနော ပရိဗ္ဗာဇကော သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော သမယပ္ပဝါဒကေ တိန္ဒုကာစီရေ ဧကသာလကေ မလ္လိကာယ အာရာမေ ပဋိဝသတီ”တိ[၄] ဧဝမာဒီသု ဒိဋ္ဌိ။

“ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ စ ယော အတ္ထော၊ ယော စတ္ထော သမ္ပရာယိကော။
အတ္ထာဘိသမယာ ဓီရော၊ ပဏ္ဍိတောတိ ပဝုစ္စတီ”တိ[၅]—

ဧဝမာဒီသု ပဋိလာဘော။ “သမ္မာ မာနာဘိသမယာ အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿာ”တိ[၆] ဧဝမာဒီသု ပဟာနံ။ “ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌော သင်္ခတဋ္ဌော သန္တာပဋ္ဌော ဝိပရိဏာမဋ္ဌော အဘိသမယဋ္ဌော”တိ[၇] ဧဝမာဒီသု ပဋိဝေဓော အတ္ထော။ ဣဓ ပနဿ ကာလော အတ္ထော။ တသ္မာ ယေန ကာလေန အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ဝိနယပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ၊ တေန ကာလေနာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဧတ္ထာဟ “အထ ကသ္မာ ယထာ သုတ္တန္တေ ‘ဧကံ သမယ’န္တိ ဥပယောဂဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော၊ အဘိဓမ္မေ စ ‘ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရ’န္တိ ဘုမ္မဝစနေန၊ တထာ အကတွာ ဣဓ ‘တေန သမယေနာ’တိ ကရဏဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော”တိ။ တတ္ထ တထာ, ဣဓ စ အညထာ အတ္ထသမ္ဘဝတော။ ကထံ? သုတ္တန္တေ တာဝ အစ္စန္တသံယောဂတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ ယဉှိ သမယံ ဘဂဝါ ဗြဟ္မဇာလာဒီနိ သုတ္တန္တာနိ ဒေသေသိ၊ အစ္စန္တမေဝ တံ သမယံ ကရုဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ၊ တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ တတ္ထ ဥပယောဂနိဒ္ဒေသော ကတော။ အဘိဓမ္မေ စ အဓိကရဏတ္ထော ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတ္ထော စ သမ္ဘဝတိ။ အဓိကရဏဉှိ ကာလတ္ထော သမူဟတ္ထော စ သမယော တတ္ထ ဝုတ္တာနံ ဖဿာဒိဓမ္မာနံ ခဏသမဝါယဟေတုသင်္ခါတဿ စ သမယဿ ဘာဝေန တေသံ ဘာဝေါ လက္ခီယတိ၊ တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ တတ္ထ ဘုမ္မဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော။ ဣဓ ပန ဟေတုအတ္ထော ကရဏတ္ထော စ သမ္ဘဝတိ။

၁-ဝိ ၂-၁၅၅-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဒီ ၂-၂၀၁-ပိဋ္ဌေ။ ၃-မ ၂-၁၀၂-ပိဋ္ဌေ။ ၄-မ ၂-၂၁၄-ပိဋ္ဌေ။
၅-သံ ၁-၉၀-ပိဋ္ဌေ။ ၆-မ ၁-၁၅-ပိဋ္ဌေ။ ၇-ခု ၉-၂၉၃-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ။

yo hi so sikkhāpadapaññattisamayo Sāriputtādīhipi dubbiññeyyo, tena samayena hetubhūtena karaṇabhūtena ca sikkhāpadāni paññāpayanto sikkhāpadapaññattihetuñca apekkhamāno Bhagavā tattha tattha vihāsi, tasmā tadatthajotanatthaṁ idha karaṇavacanena niddeso katoti veditabbo. Hoti cettha—

Upayogena bhummena, taṁ taṁ atthamapekkhiya.
Aññatra samayo vutto, karaṇeneva so idhāti.

Porāṇā pana vaṇṇayanti "ekaṁ samayanti vā 'yasmiṁ samaye'ti vā 'tena samayenā'ti vā abhilāpamattabhedo esa, sabbattha bhummameva attho"ti. Tasmā tesaṁ laddhiyā "tena samayenā"ti vuttepi "tasmiṁ samaye"ti attho veditabbo.

Buddho Bhagavāti imesaṁ padānaṁ parato atthaṁ vaṇṇayissāma. **Verañjāyaṁ viharatī**ti ettha pana **Verañjā**ti aññatarassa nagarassetaṁ adhivacanaṁ, tassaṁ Verañjāyaṁ, samīpatthe bhummavacanaṁ. **Viharatī**ti avisesena iriyāpathadibbabrahma-ariyavihāresu aññataravihārasamaṅgīparidīpanametaṁ. Idha pana ṭhānagamananisajjāsayanappabhedesu iriyāpathesu aññatara-iriyāpathasamāyogaparidīpanaṁ, tena ṭhitopi gacchantopi nisinnopi sayānopi Bhagavā viharaticceva veditabbo. So hi ekaṁ iriyāpathabādhanaṁ aññena iriyāpathena vicchinditvā aparipatantaṁ attabhāvaṁ harati pavatteti, tasmā viharatīti vuccati.

Naḷerupucimandamūleti ettha **Naḷeru** nāma yakkho. **Pucimando**ti Nimbarukkho. **Mūlan**ti samīpaṁ, ayañhi mūlasaddo "mūlāni uddhareyya antamaso usīranāḷimattānipī"ti[1] ādīsu mūlamūle dissati. "Lobho akusalamūlan"ti[2] ādīsu asādhāraṇahetumhi. "Yāva majjhanhike kāle chāyā pharati, nivāte paṇṇāni patanti, ettāvatā rukkhamūlan"ti-ādīsu samīpe. Idha pana samīpe adhippeto, tasmā Naḷeruyakkhena adhiggahitassa Pucimandassa samīpeti evamettha attho daṭṭhabbo. So kira Pucimando ramaṇīyo pāsādiko anekesaṁ rukkhānaṁ ādhipaccaṁ viya kurumāno tassa nagarassa avidūre gamanāgamanasampanne ṭhāne ahosi.

1. Aṁ 1. 519 piṭṭhe. 2. Dī 3. 180 piṭṭhe.

ယော ဟိ သော သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယော သာရိပုတ္တာဒီဟိပိ ဒုဗ္ဗိညေယျော၊ တေန သမယေန ဟေတုဘူတေန ကရဏဘူတေန စ သိက္ခာပဒါနိ ပညာပယန္တော သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဉ္စ အပေက္ခမာနော ဘဂဝါ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟာသိ၊ တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ ဣဓ ကရဏဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဟောတိ စေတ္ထ—

ဥပယောဂေန ဘုမ္မေန၊ တံ တံ အတ္ထမပေက္ခိယ။
အညတြ သမယော ဝုတ္တော၊ ကရဏေနေဝ သော ဣဓာတိ။

ပေါရာဏာ ပန ဝဏ္ဏယန္တိ "ဧကံ သမယန္တိ ဝါ 'ယသ္မိံ သမယေ'တိ ဝါ 'တေန သမယေနာ'တိ ဝါ အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ ဧသ၊ သဗ္ဗတ္ထ ဘုမ္မမေဝ အတ္ထော"တိ။ တသ္မာ တေသံ လဒ္ဓိယာ "တေန သမယေနာ"တိ ဝုတ္တေပိ "တသ္မိံ သမယေ"တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ ဣမေသံ ပဒါနံ ပရတော အတ္ထံ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ **ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီ**တိ ဧတ္ထ ပန **ဝေရဉ္ဇာ**တိ အညတရဿ နဂရဿေတံ အဓိဝစနံ၊ တဿံ ဝေရဉ္ဇာယံ၊ သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ။ **ဝိဟရတီ**တိ အဝိသေသေန ဣရိယာပထဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေသု အညတရဝိဟာရသမင်္ဂိပရိဒီပနမေတံ။ ဣဓ ပန ဌာနဂမနနိသဇ္ဇာသယနပ္ပဘေဒေသု ဣရိယာပထေသု အညတရဣရိယာပထသမာယောဂပရိဒီပနံ၊ တေန ဌိတောပိ ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိန္နောပိ သယာနောပိ ဘဂဝါ ဝိဟရတိစ္စေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ဟိ ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတိ၊ တသ္မာ ဝိဟရတီတိ ဝုစ္စတိ။

နဠေရုပုစိမန္ဒမူလေတိ ဧတ္ထ **နဠေရု** နာမ ယက္ခော။ **ပုစိမန္ဒော**တိ နိမ္ဗရုက္ခော။ **မူလ**န္တိ သမီပံ၊ အယဉှိ မူလသဒ္ဒေါ "မူလာနိ ဥဒ္ဓရေယျ အန္တမသော ဥသီရနာဠိမတ္တာနိပီ"တိ[1] အာဒီသု မူလမူလေ ဒိဿတိ။ "လောဘော အကုသလမူလ"န္တိ[2] အာဒီသု အသာဓာရဏဟေတုမှိ။ "ယာဝ မဇ္ဈန္ဟိကေ ကာလေ ဆာယာ ဖရတိ၊ နိဝါတေ ပဏ္ဏာနိ ပတန္တိ၊ ဧတ္တာဝတာ ရုက္ခမူလ"န္တိ-အာဒီသု သမီပေ။ ဣဓ ပန သမီပေ အဓိပ္ပေတော၊ တသ္မာ နဠေရုယက္ခေန အဓိဂ္ဂဟိတဿ ပုစိမန္ဒဿ သမီပေတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သော ကိရ ပုစိမန္ဒော ရမဏီယော ပါသာဒိကော အနေကေသံ ရုက္ခာနံ အာဓိပစ္စံ ဝိယ ကုရုမာနော တဿ နဂရဿ အဝိဒူရေ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နေ ဌာနေ အဟောသိ။

၁-အံ ၁-၅၁၉-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဒီ ၃-၁၈၀-ပိဋ္ဌေ။

Atha Bhagavā Verañjaṁ gantvā patirūpe ṭhāne viharanto tassa rukkhassa samīpe heṭṭhābhāge vihāsi. Tena vuttaṁ **"Verañjāyaṁ viharati Naḷerupucimandamūle"**ti.

Tattha siyā "yadi tāva Bhagavā Verañjāyaṁ viharati, 'Naḷerupucimandamūle'ti na vattabbaṁ, atha tattha viharati, 'Veraṉjāyan'ti na vattabbaṁ, na hi sakkā ubhayattha teneva samayena apubbaṁ acarimaṁ viharitun"ti. Na kho panetaṁ evaṁ daṭṭhabbaṁ, nanu avocumha "samīpatthe bhummavacanan"ti. Tasmā yathā Gaṅgāyamunādīnaṁ samīpe goyūthāni carantāni "gaṅgāya caranti, Yamunāya carantī"ti vuccanti, evamidhāpi yadidaṁ Verañjāya samīpe Naḷerupucimandamūlaṁ, tattha viharanto vuccati "Verañjāyaṁ viharati Naḷerupucimandamūle"ti. Gocaragāmanidassanatthaṁ hissa Veraṅjāvacanaṁ, pabbajitānurūpanivāsanaṭṭhānanidassanatthaṁ Naḷerupucimandamūlavacanaṁ.

Tattha Verañjākittanena āyasmā Upālitthero Bhagavato gahaṭṭhānuggahakaraṇaṁ dasseti, Naḷerupucimandamūlakittanena pabbajitānuggahakaraṇaṁ. Tathā purimena paccayaggahaṇato attakilamathānuyogavivajjanaṁ, pacchimena vatthukāmappahānato kāmasukhallikānuyogavivajjanupāyadassanaṁ. Purimena ca dhammadesanābhiyogaṁ, pacchimena vivekādhimuttiṁ. Purimena karuṇāya upagamanaṁ, pacchimena paññāya apagamanaṁ. Purimena sattānaṁ hitasukhanipphādanādhimuttataṁ, pacchimena parahitasukhakaraṇe nirupalepanaṁ. Purimena dhammikasukhāpariccāganimittaṁ phāsuvihāraṁ, pacchimena uttarimanussadhammānuyoganimittaṁ. Purimena manussānaṁ upakārabahulataṁ, pacchimena devatānaṁ. Purimena loke jātassa loke saṁvaḍḍhabhāvaṁ, pacchimena lokena anupalittataṁ. Purimena "ekapuggalo bhikkhave loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṁ. Katamo ekapuggalo, Tathāgato Arahaṁ Sammāsambuddho"ti[1] vacanato yadatthaṁ Bhagavā uppanno, tadatthaparinipphādanaṁ, pacchimena yattha uppanno, tadanurūpavihāraṁ. Bhagavā hi paṭhamaṁ Lumbinīvane, dutiyaṁ Bodhimaṇḍeti lokiyalokuttarāya uppattiyā vaneyeva uppanno, tenassa vaneyeva vihāraṁ dassetīti evamādinā nayenettha atthayojanā veditabbā.

1. Aṁ 1. 21 piṭṭhe.

အထ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇံ ဂန္တွာ ပတိရူပေ ဌာနေ ဝိဟရန္တော တဿ ရုက္ခဿ သမီပေ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ ဝိဟာသိ။ တေန ဝုတ္တံ "**ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ နဠေရုပုစိမန္ဒမူလေ**"တိ။

တတ္ထ သိယာ "ယဒိ တာဝ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ၊ 'နဠေရုပုစိမန္ဒမူလေ'တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ၊ အထ တတ္ထ ဝိဟရတိ၊ 'ဝေရဉ္ဇာယ'န္တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ၊ န ဟိ သက္ကာ ဥဘယတ္ထ တေနေဝ သမယေန အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဝိဟရိတု"န္တိ။ န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ နနု အဝေါစုမှ "သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစန"န္တိ။ တသ္မာ ယထာ ဂင်္ဂါယမုနာဒီနံ သမီပေ ဂေါယူထာနိ စရန္တာနိ "ဂင်္ဂါယ စရန္တိ၊ ယမုနာယ စရန္တီ"တိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဧဝမိဓာပိ ယဒိဒံ ဝေရဉ္ဇာယ သမီပေ နဠေရုပုစိမန္ဒမူလံ၊ တတ္ထ ဝိဟရန္တော ဝုစ္စတိ "ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ နဠေရုပုစိမန္ဒမူလေ"တိ။ ဂေါစရဂါမနိဒဿနတ္ထံ ဟိဿ ဝေရဉ္ဇာဝစနံ၊ ပဗ္ဗဇိတာနုရူပနိဝါသနဋ္ဌာနနိဒဿနတ္ထံ နဠေရုပုစိမန္ဒမူလဝစနံ။

တတ္ထ ဝေရဉ္ဇာကိတ္တနေန အာယသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရော ဘဂဝတော ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏံ ဒဿေတိ၊ နဠေရုပုစိမန္ဒမူလကိတ္တနေန ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟကရဏံ။ တထာ ပုရိမေန ပစ္စယဂ္ဂဟဏတော အတ္တကိလမထာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနံ၊ ပစ္ဆိမေန ဝတ္ထုကာမပ္ပဟာနတော ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနုပါယဒဿနံ။ ပုရိမေန စ ဓမ္မဒေသနာဘိယောဂံ၊ ပစ္ဆိမေန ဝိဝေကာဓိမုတ္တိံ။ ပုရိမေန ကရုဏာယ ဥပဂမနံ၊ ပစ္ဆိမေန ပညာယ အပဂမနံ။ ပုရိမေန သတ္တာနံ ဟိတသုခနိပ္ဖာဒနာဓိမုတ္တတံ၊ ပစ္ဆိမေန ပရဟိတသုခကရဏေ နိရုပလေပနံ။ ပုရိမေန ဓမ္မိကသုခါပရိစ္စာဂနိမိတ္တံ ဖာသုဝိဟာရံ၊ ပစ္ဆိမေန ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနုယောဂနိမိတ္တံ။ ပုရိမေန မနုဿာနံ ဥပကာရဗဟုလတံ၊ ပစ္ဆိမေန ဒေဝတာနံ။ ပုရိမေန လောကေ ဇာတဿ လောကေ သံဝဍ္ဎဘာဝံ၊ ပစ္ဆိမေန လောကေန အနုပလိတ္တတံ။ ပုရိမေန "ဧကပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟုဇနဟိတာယ ဗဟုဇနသုခါယ လောကာနုကမ္ပာယ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဒေဝမနုဿာနံ။ ကတမော ဧကပုဂ္ဂလော၊ တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ[၁] ဝစနတော ယဒတ္ထံ ဘဂဝါ ဥပ္ပန္နော, တဒတ္ထပရိနိပ္ဖါဒနံ၊ ပစ္ဆိမေန ယတ္ထ ဥပ္ပန္နော, တဒနုရူပဝိဟာရံ။ ဘဂဝါ ဟိ ပဌမံ လုမ္ဗိနီဝနေ၊ ဒုတိယံ ဗောဓိမဏ္ဍေတိ လောကိယလောကုတ္တရာယ ဥပ္ပတ္တိယာ ဝနေယေဝ ဥပ္ပန္နော၊ တေနဿ ဝနေယေဝ ဝိဟာရံ ဒဿေတီတိ ဧဝမာဒိနာ နယေနေတ္ထ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၁-အံ ၁-၂၁-ပိဋ္ဌေ။

Mahatā bhikkhusaṁghena saddhinti ettha **mahatā**ti guṇamahattenapi mahatā, saṅkhyāmahattenapi, so hi bhikkhusaṁgho guṇehipi mahā ahosi, yasmā yo tattha pacchimako, so sotāpanno. Saṅkhyāyapi mahā, pañcasatasaṅkhyattā. Bhikkhūnaṁ baṁghena **bhikkhusaṁghena.** Diṭṭhi sīla sāmañña saṅkhātasaṅghātena[1] samaṇagaṇenāti attho. **Saddhin**ti ekato. **Pañcamattehi bhikkhusatehī**ti pañca mattā etesanti **pañcamattāni.** Mattāti pamāṇaṁ vuccati, tasmā yathā "bhojane mattaññū"ti vutte bhojane mattaṁ jānāti, pamāṇaṁ jānātīti attho hoti, evamidhāpi tesaṁ bhikkhusatānaṁ pañca mattā pañcappamāṇanti evamattho daṭṭhabbo. Bhikkhūnaṁ satāni **bhikkhusatāni.** Tehi pañcamattehi bhikkhusatehi. Etena yaṁ vuttaṁ mahatā bhikkhusaṁghena saddhinti, ettha tassa mahato bhikkhusaṁghassa saṅkhyāmahattaṁ dassitaṁ hoti. Parato panassa "nirabbudo hi Sāriputta bhikkhusaṁgho nirādīnavo apagatakāḷako suddho sāre patiṭṭhito, imesaṁ hi Sāriputta pañcannaṁ bhikkhusatānaṁ yo pacchimako, so sotāpanno"ti vacanena guṇamahattaṁ āvi bhavissati.

Assosi kho Verañjo brāhmaṇoti **assosī**ti suṇi upalabhi, sotadvārasampattavacananigghosānusārena aññāsi. **Kho**ti padapūraṇamatte avadhāraṇatthe vā nipāto. Tattha avadhāraṇatthena assosi eva, nāssa koci savanantarāyo ahosīti ayamattho veditabbo. Padapūraṇena pana byañjanasiliṭṭhatāmattameva. Verañjāyaṁ jāto, Verañjāyaṁ bhavo, Verañjā vā assa nivāsoti **Verañjo.** Mātāpitūhi katanāmavasena panāyaṁ "Udayo"ti vuccati. Brahmaṁ aṇatīti **brāhmaṇo,** mante sajjhāyatīti attho. Idameva hi jātibrāhmaṇānaṁ niruttivacanaṁ. Ariyā pana bāhitapāpattā brāhmaṇāti vuccanti.

Idāni yamatthaṁ Verañjo brāhmaṇo assosi, taṁ pakāsento **"samaṇo khalu bho Gotamo"**ti-ādimāha. Tattha samitapāpattā **"samaṇo"**ti veditabbo. Vuttañhetaṁ "bāhitapāpoti brāhmaṇo[2],

1. Saṅghātasaṅkhātena (Dī-Ṭṭha 1. 36 piṭṭhe)
2. Khu 1. 69 piṭṭhe.

မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိန္တိ ဧတ္ထ **မဟတာ**တိ ဂုဏမဟတ္တေနပိ မဟတာ, သင်္ချာမဟတ္တေနပိ၊ သော ဟိ ဘိက္ခုသံဃော ဂုဏေဟိပိ မဟာ အဟောသိ၊ ယသ္မာ ယော တတ္ထ ပစ္ဆိမကော၊ သော သောတာပန္နော။ သင်္ချာယပိ မဟာ၊ ပဉ္စသတသင်္ချတ္တာ။ ဘိက္ခူနံ သံဃေန **ဘိက္ခုသံဃေန။** ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ခါတသင်္ဃာတေန[1] သမဏဂဏေနာတိ အတ္ထော။ **သဒ္ဓိန္တိ** ဧကတော။ **ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟီ**တိ ပဉ္စ မတ္တာ ဧတေသန္တိ **ပဉ္စမတ္တာနိ။** မတ္တာတိ ပမာဏံ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မာ ယထာ "ဘောဇနေ မတ္တညူ"တိ ဝုတ္တေ ဘောဇနေ မတ္တံ ဇာနာတိ, ပမာဏံ ဇာနာတီတိ အတ္ထော ဟောတိ၊ ဧဝမိဓာပိ တေသံ ဘိက္ခုသတာနံ ပဉ္စ မတ္တာ ပဉ္စပ္ပမာဏန္တိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဘိက္ခူနံ သတာနိ **ဘိက္ခုသတာနိ။** တေဟိ ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ။ ဧတေန ယံ ဝုတ္တံ မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိန္တိ၊ ဧတ္ထ တဿ မဟတော ဘိက္ခုသံဃဿ သင်္ချာမဟတ္တံ ဒဿိတံ ဟောတိ။ ပရတော ပနဿ "နိရဗ္ဗုဒေါ ဟိ သာရိပုတ္တ ဘိက္ခုသံဃော နိရာဒီနဝေါ အပဂတကာဠကော သုဒ္ဓေါ သာရေ ပတိဋ္ဌိတော၊ ဣမေသံ ဟိ သာရိပုတ္တ ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ ယော ပစ္ဆိမကော, သော သောတာပန္နော"တိ ဝစနေန ဂုဏမဟတ္တံ အာဝိ ဘဝိဿတိ။

အဿောသိ ခေါ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏောတိ **အဿောသီ**တိ သုဏိ ဥပလဘိ၊ သောတဒွါရသမ္ပတ္တဝစနနိဂ္ဃောသာနုသာရေန အညာသိ။ **ခေါ**တိ ပဒပူရဏမတ္တေ အဝဓာရဏတ္ထေ ဝါ နိပါတော။ တတ္ထ အဝဓာရဏတ္ထေန အဿောသိ ဧဝ၊ နာဿ ကောစိ သဝနန္တရာယော အဟောသီတိ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဒပူရဏေန ပန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာမတ္တမေဝ။ ဝေရဉ္ဇာယံ ဇာတော၊ ဝေရဉ္ဇာယံ ဘဝေါ၊ ဝေရဉ္ဇာ ဝါ အဿ နိဝါသောတိ **ဝေရဉ္ဇော။** မာတာပိတူဟိ ကတနာမဝသေန ပနာယံ "ဥဒယော"တိ ဝုစ္စတိ။ ဗြဟ္မံ အဏတီတိ **ဗြာဟ္မဏော၊** မန္တေ သဇ္ဈာယတီတိ အတ္ထော။ ဣဒမေဝ ဟိ ဇာတိဗြာဟ္မဏာနံ နိရုတ္တိဝစနံ။ အရိယာ ပန ဗာဟိတပါပတ္တာ ဗြာဟ္မဏာတိ ဝုစ္စန္တိ။

ဣဒါနိ ယမတ္ထံ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော အဿောသိ၊ တံ ပကာသေန္တော **"သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမော"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သမိတပါပတ္တာ **"သမဏော"**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဉှေတံ "ဗာဟိတပါပေါတိ ဗြာဟ္မဏော[2]၊

၁-သင်္ဃာတသင်္ခါတေန (ဒီ-ဋ္ဌ ၁-၃၆-ပိဋ္ဌေ)
၂-ခု ၁-၆၉-ပိဋ္ဌေ။

samitapāpattā ‘samaṇo’ti vuccatī’ti[1]. Bhagavā ca anuttarena ariyamaggena samitapāpo, tenassa yathābhuccaguṇādhigatametaṁ nāmaṁ yadidaṁ samaṇoti. **Khalū**ti anussavanatthe nipāto. **Bho**ti brāhmaṇajātikānaṁ jātisamudāgataṁ ālapanamattaṁ. Vuttampi hetaṁ—

“Bhovādī nāma so hoti, sace hoti sakiñcano”ti[2].

Gotamoti Bhagavantaṁ gottavasena parikitteti, tasmā samaṇo khalu bho Gotamoti ettha samaṇo kira bho Gotamagottoti evamattho daṭṭhabbo. **Sakyaputto**ti idaṁ pana Bhagavato uccākulaparidīpanaṁ. **Sakyakulā pabbajito**ti saddhāpabbajitabhāvaparidīpanaṁ, kenaci pārijuññena anabhibhūto aparikkhīṇaṁyeva taṁ kulaṁ pahāya saddhāya pabbajitoti vuttaṁ hoti. Tato paraṁ vuttatthameva. **Taṁ kho panā**ti itthambhūtākhyānatthe upayogavacanaṁ, tassa kho pana bhoto Gotamassāti attho. **Kalyāṇo**ti kalyāṇaguṇasamannāgato, seṭṭhoti vuttaṁ hoti. **Kittisaddo**ti kitti eva, thutighoso vā.

Itipi so Bhagavāti-ādīsu pana ayaṁ tāva yojanā, so Bhagavā itipi Arahaṁ, itipi Samāsambuddho -pa- itipi Bhagavāti, iminā ca iminā ca kāraṇenāti vuttaṁ hoti.

Idāni vinayadharānaṁ suttantanayakosallatthaṁ Vinayasaṁvaṇṇanārambhe Buddhaguṇapaṭisaṁyuttāya dhammiyā kathāya cittasampahaṁsanatthañca etesaṁ vadānaṁ vitthāranayena vaṇṇanaṁ karissāmi, tasmā yaṁ vuttaṁ so Bhagavā itipi Arahanti-ādi. Tattha ārakattā, arīnaṁ arānañca hatattā, paccayādīnaṁ arahattā, pāpakaraṇe rahābhāvāti imehi tāva kāraṇehi so Bhagavā Arahanti veditabbo. Ārakā hi so sabbakilesehi suvidūravidūre ṭhito, maggena savāsanānaṁ kilesānaṁ viddhaṁsitattāti ārakattā **Arahaṁ.** Te cānena kilesārayo maggena hatāti arīnaṁ hatattāpi **Arahaṁ.** Yañcetaṁ avijjābhavataṇhāmayanābhi puññādi-abhisaṅkhārāraṁ jarāmaraṇanemi āsavasamudayamayena akkhena vijjhitvā tibhavarathe samāyojitaṁ anādikālappavattaṁ saṁsāracakkaṁ, tassānena

1. Khu 1. 51 piṭṭhe.
2. Khu 1. 70, 376 piṭṭhesu.

သမိတပါပတ္တာ ‘သမဏော’တိ ဝုစ္စတီ’’တိ[၁]။ ဘဂဝါ စ အနုတ္တရေန အရိယမဂ္ဂေန သမိတပါပေါ၊ တေနဿ ယထာဘုစ္စဂုဏာဓိဂတမေတံ နာမံ ယဒိဒံ သမဏောတိ။ **ခလူ**တိ အနုဿဝနတ္ထေ နိပါတော။ **ဘော**တိ ဗြာဟ္မဏဇာတိကာနံ ဇာတိသမုဒါဂတံ အာလပနမတ္တံ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ—

“ဘောဝါဒီ နာမ သော ဟောတိ၊ သစေ ဟောတိ သကိဉ္စနော”တိ[၂]။

ဂေါတမောတိ ဘဂဝန္တံ ဂေါတ္တဝသေန ပရိကိတ္တေတိ၊ တသ္မာ သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမောတိ ဧတ္ထ သမဏော ကိရ ဘော ဂေါတမဂေါတ္တောတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သကျပုတ္တော**တိ ဣဒံ ပန ဘဂဝတော ဥစ္စာကုလပရိဒီပနံ။ **သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတော**တိ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနံ၊ ကေနစိ ပါရိဇုညေန အနဘိဘူတော အပရိက္ခီဏံယေဝ တံ ကုလံ ပဟာယ သဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတော ပရံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **တံ ခေါ ပနာ**တိ ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ၊ တဿ ခေါ ပန ဘောတော ဂေါတမဿာတိ အတ္ထော။ **ကလျာဏော**တိ ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတော၊ သေဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကိတ္တိသဒ္ဒေါ**တိ ကိတ္တိ ဧဝ၊ ထုတိဃောသော ဝါ။

ဣတိပိ သော ဘဂဝါတိအာဒီသု ပန အယံ တာဝ ယောဇနာ၊ သော ဘဂဝါ ဣတိပိ အရဟံ၊ ဣတိပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ပ။ ဣတိပိ ဘဂဝါတိ၊ ဣမိနာ စ ဣမိနာ စ ကာရဏေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ ဝိနယဓရာနံ သုတ္တန္တနယကောသလ္လတ္ထံ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာရမ္ဘေ ဗုဒ္ဓဂုဏပဋိသံယုတ္တာယ ဓမ္မိယာ ကထာယ စိတ္တသမ္ပဟံသနတ္ထဉ္စ ဧတေသံ ပဒါနံ ဝိတ္ထာရနယေန ဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမိ၊ တသ္မာ ယံ ဝုတ္တံ သော ဘဂဝါ ဣတိပိ အရဟန္တိအာဒိ။ တတ္ထ အာရကတ္တာ, အရီနံ အရာနဉ္စ ဟတတ္တာ, ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာ, ပါပကရဏေ ရဟာဘာဝါတိ ဣမေဟိ တာဝ ကာရဏေဟိ သော ဘဂဝါ အရဟန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အာရကာ ဟိ သော သဗ္ဗကိလေသေဟိ သုဝိဒူရဝိဒူရေ ဌိတော၊ မဂ္ဂေန သဝါသနာနံ ကိလေသာနံ ဝိဒ္ဓံသိတတ္တာတိ အာရကတ္တာ **အရဟံ**။ တေ စာနေန ကိလေသာရယော မဂ္ဂေန ဟတာတိ အရီနံ ဟတတ္တာပိ **အရဟံ**။ ယဉ္စေတံ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယနာဘိ ပုညာဒိအဘိသင်္ခါရာရံ ဇရာမရဏနေမိ အာသဝသမုဒယမယေန အက္ခေန ဝိဇ္ဈိတွာ တိဘဝရထေ သမာယောဇိတံ အနာဒိကာလပ္ပဝတ္တံ သံသာရစက္ကံ၊ တဿာနေန

၁-ခု ၁-၅၁-ပိဋ္ဌေ။
၂-ခု ၁-၇၀-၃၇၆-ပိဋ္ဌေသု။

Bodhimaṇḍe vīriyapādehi sīlapathaviyaṁ patiṭṭhāya saddhāhatthena kammakkhayakaraṁ ñāṇapharasuṁ gahetvā sabbe arā hatāti arānaṁ hatattāpi **Arahaṁ.**

Atha vā saṁsāracakkanti anamataggasaṁsāravaṭṭaṁ vuccati, tassa ca avijjā nābhi, mūlattā, jarāmaraṇaṁ nemi, pariyosānattā, sesā dasa dhammā arā, avijjāmūlakattā jarāmaraṇapariyantattā ca. Tattha dukkhādīsu aññāṇaṁ avijjā, kāmabhave ca avijjā kāmabhave saṅkhārānaṁ paccayo hoti, rūpabhave avijjā rūpabhave saṅkhārānaṁ paccayo hoti, arūpabhave avijjā arūpabhave saṅkhārānaṁ paccayo hoti. Kāmabhave saṅkhārā kāmabhave paṭisandhiviññāṇassa paccayā honti. Esa nayo itaresu. Kāmabhave paṭisandhiviññāṇaṁ kāmabhave nāmarūpassa paccayo hoti, tathā rūpabhave. Arūpabhave nāmasseva paccayo hoti. Kāmabhave nāmarūpaṁ kāmabhave saḷāyatanassa paccayo hoti, rūpabhave nāmarūpaṁ rūpabhave tiṇṇaṁ āyatanānaṁ paccayo hoti, arūpabhave nāmaṁ arūpabhave ekassāyatanassa paccayo hoti. Kāmabhave saḷāyatanaṁ kāmabhave chabbidhassa phassassa paccayo hoti, rūpabhave tīṇi āyatanāni rūpabhave tiṇṇaṁ phassānaṁ, arūpabhave ekamāyatanaṁ arūpabhave ekassa phassassa paccayo hoti. Kāmabhave cha phassā kāmabhave channaṁ vedanānaṁ paccayā honti, rūpabhave tayo tattheva tissannaṁ, arūpabhave eko tattheva ekissā vedanāya paccayo hoti. Kāmabhave cha vedanā kāmabhave channaṁ taṇhākāyānaṁ paccayā honti, rūpabhave tisso tattheva tiṇṇaṁ, arūpabhave ekā vedanā arūpabhave ekassa taṇhākāyassa paccayo hoti. Tattha tattha sā sā taṇhā tassa tassa upādānassa paccayo, upādānādayo bhavādīnaṁ.

Kathaṁ? Idhekacco "kāme paribhuñjissāmī"ti kāmupādānapaccayā kāyena duccaritaṁ carati, vācāya. Manasā duccaritaṁ carati, duccaritapāripūriyā apāye upapajjati. Tatthassa upapattihetubhūtaṁ kammaṁ kammabhavo, kammanibbattā khandhā upapattibhavo, khandhānaṁ nibbatti jāti, paripāko jarā, bhedo maraṇaṁ.

ဗောဓိမဏ္ဍေ ဝီရိယပါဒေဟိ သီလပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာယ သဒ္ဓါဟတ္ထေန ကမ္မက္ခယကရံ ဉာဏဖရသုံ ဂဟေတွာ သဗ္ဗေ အရာ ဟတာတိ အရာနံ ဟတတ္တာပိ **အရဟံ**။

အထ ဝါ သံသာရစက္ကန္တိ အနမတဂ္ဂသံသာရဝဋ္ဋံ ဝုစ္စတိ၊ တဿ စ အဝိဇ္ဇာ နာဘိ, မူလတ္တာ၊ ဇရာမရဏံ နေမိ, ပရိယောသာနတ္တာ၊ သေသာ ဒသ ဓမ္မာ အရာ, အဝိဇ္ဇာမူလကတ္တာ ဇရာမရဏပရိယန္တတ္တာ စ။ တတ္ထ ဒုက္ခာဒီသု အညာဏံ အဝိဇ္ဇာ၊ ကာမဘဝေ စ အဝိဇ္ဇာ ကာမဘဝေ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ရူပဘဝေ အဝိဇ္ဇာ ရူပဘဝေ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော ဟောတိ၊ အရူပဘဝေ အဝိဇ္ဇာ အရူပဘဝေ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကာမဘဝေ သင်္ခါရာ ကာမဘဝေ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ ဧသ နယော ဣတရေသု။ ကာမဘဝေ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ ကာမဘဝေ နာမရူပဿ ပစ္စယော ဟောတိ၊ တထာ ရူပဘဝေ။ အရူပဘဝေ နာမဿေဝ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကာမဘဝေ နာမရူပံ ကာမဘဝေ သဠာယတနဿ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ရူပဘဝေ နာမရူပံ ရူပဘဝေ တိဏ္ဏံ အာယတနာနံ ပစ္စယော ဟောတိ၊ အရူပဘဝေ နာမံ အရူပဘဝေ ဧကဿာယတနဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကာမဘဝေ သဠာယတနံ ကာမဘဝေ ဆဗ္ဗိဓဿ ဖဿဿ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ရူပဘဝေ တီဏိ အာယတနာနိ ရူပဘဝေ တိဏ္ဏံ ဖဿာနံ၊ အရူပဘဝေ ဧကမာယတနံ အရူပဘဝေ ဧကဿ ဖဿဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကာမဘဝေ ဆ ဖဿာ ကာမဘဝေ ဆန္နံ ဝေဒနာနံ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ရူပဘဝေ တယော တတ္ထေဝ တိဿန္နံ၊ အရူပဘဝေ ဧကော တတ္ထေဝ ဧကိဿာ ဝေဒနာယ ပစ္စယော ဟောတိ။ ကာမဘဝေ ဆ ဝေဒနာ ကာမဘဝေ ဆန္နံ တဏှာကာယာနံ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ရူပဘဝေ တိဿော တတ္ထေဝ တိဏ္ဏံ၊ အရူပဘဝေ ဧကာ ဝေဒနာ အရူပဘဝေ ဧကဿ တဏှာကာယဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ တတ္ထ တတ္ထ သာ သာ တဏှာ တဿ တဿ ဥပါဒါနဿ ပစ္စယော၊ ဥပါဒါနာဒယော ဘဝါဒီနံ။

ကထံ? ဣဓေကစ္စော "ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိဿာမီ"တိ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ ကာယေန ဒုစ္စရိတံ စရတိ၊ ဝါစာယ။ မနသာ ဒုစ္စရိတံ စရတိ၊ ဒုစ္စရိတပါရိပူရိယာ အပါယေ ဥပပဇ္ဇတိ။ တတ္ထဿ ဥပပတ္တိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ၊ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတိ၊ ပရိပါကော ဇရာ၊ ဘေဒေါ မရဏံ။

Aparo “saggasampattiṁ anubhavissāmī”ti tatheva sucaritaṁ carati, sucaritapāripūriyā sagge upapajjati. Tatthassa upapattihetubhūtaṁ kammaṁ kammabhavoti so eva nayo.

Aparo pana “brahmalokasampattiṁ anubhavissāmī”ti kāmupādānapaccayā eva mettaṁ bhāveti, karuṇaṁ. Muditaṁ. Upekkhaṁ bhāveti, bhāvanāpāripūriyā brahmaloke nibbattati. Tatthassa nibbattihetubhūtaṁ kammaṁ kammabhavoti soyeva nayo.

Aparo “arūpabhavasampattiṁ anubhavissāmī”ti tatheva ākāsānañcāyatanādisamāpattiyo bhāveti, bhāvanāpāripūriyā tattha nibbattati. Tatthassa nibbattihetubhūtaṁ kammaṁ kammabhavo, kammanibbattā khandhā upapattibhavo, khandhānaṁ nibbatti jāti, paripāko jarā, bhedo maraṇanti. Esa nayo sesupādānamūlikāsupi yojanāsu.

Evaṁ “ayaṁ avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā, ubhopete hetusamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṁ. Atītampi addhānaṁ. Anāgatampi addhānaṁ avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā, ubhopete hetusamuppannāti paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇan”ti etena nayena sabbapadāni vitthāretabbāni. Tattha avijjā saṅkhārā eko saṅkhepo, viññāṇanāmarūpasaḷāyatanaphassavedanā eko, taṇhupādānabhavā eko, jātijarā maraṇaṁ eko. Purimasaṅkhepo cettha atīto addhā, dve majjhimā paccuppanno, jātijarāmaraṇaṁ anāgato. Avijjāsaṅkhāraggahaṇena cettha taṇhupādānabhavā gahitāva hontīti ime pañca dhammā atīte kammavaṭṭaṁ, viññāṇādayo pañca dhammā etarahi vipākavaṭṭaṁ, taṇhupādānabhavaggahaṇena avijjāsaṅkhārā gahitāva hontīti ime pañca dhammā etarahi kammavaṭṭaṁ, jātijarāmaraṇāpadesena viññāṇādīnaṁ niddiṭṭhattā ime pañca dhammā āyatiṁ vipākavaṭṭaṁ. Te ākārato vīsatividhā honti. Saṅkhāraviññāṇānañcettha antarā eko sandhi, vedanātaṇhānamantarā eko, bhavajātīnamantarā eko. Iti Bhagavā evaṁ catusaṅkhepaṁ tiyaddhaṁ vīsatākāraṁ tisandhiṁ paṭiccasamuppādaṁ sabbākārato jānāti passati aññāti paṭivijjhati, taṁ ñātaṭṭhena ñāṇaṁ, pajānanaṭṭhena paññā, tena vuccati paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇanti. Iminā dhammaṭṭhitiñāṇena Bhagavā te dhamme yathābhūtaṁ ñatvā

အပရော “သဂ္ဂသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိဿာမီ”တိ တထေဝ သုစရိတံ စရတိ၊ သုစရိတပါရိပူရိယာ သဂ္ဂေ ဥပပဇ္ဇတိ။ တတ္ထဿ ဥပပတ္တိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါတိ သော ဧဝ နယော။

အပရော ပန “ဗြဟ္မလောကသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိဿာမီ”တိ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ ဧဝ မေတ္တံ ဘာဝေတိ၊ ကရုဏံ။ မုဒိတံ။ ဥပေက္ခံ ဘာဝေတိ၊ ဘာဝနာပါရိပူရိယာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တတိ။ တတ္ထဿ နိဗ္ဗတ္တိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါတိ သောယေဝ နယော။

အပရော “အရူပဘဝသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိဿာမီ”တိ တထေဝ အာကာသာနဉ္စာယတနာဒိသမာပတ္တိယော ဘာဝေတိ၊ ဘာဝနာပါရိပူရိယာ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တတိ။ တတ္ထဿ နိဗ္ဗတ္တိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ၊ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတိ၊ ပရိပါကော ဇရာ၊ ဘေဒေါ မရဏန္တိ။ ဧသ နယော သေသုပါဒါနမူလိကာသုပိ ယောဇနာသု။

ဧဝံ “အယံ အဝိဇ္ဇာ ဟေတု၊ သင်္ခါရာ ဟေတုသမုပ္ပန္နာ၊ ဥဘောပေတေ ဟေတုသမုပ္ပန္နာတိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ။ အတီတမ္ပိ အဒ္ဓါနံ။ အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓါနံ အဝိဇ္ဇာ ဟေတု၊ သင်္ခါရာ ဟေတုသမုပ္ပန္နာ၊ ဥဘောပေတေ ဟေတုသမုပ္ပန္နာတိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ”န္တိ ဧတေန နယေန သဗ္ဗပဒါနိ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာနိ။ တတ္ထ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ ဧကော သင်္ခေပေါ၊ ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာ ဧကော၊ တဏှုပါဒါနဘဝါ ဧကော၊ ဇာတိဇရာ မရဏံ ဧကော။ ပုရိမသင်္ခေပေါ စေတ္ထ အတီတော အဒ္ဓါ၊ ဒွေ မဇ္ဈိမာ ပစ္စုပ္ပန္နော၊ ဇာတိဇရာမရဏံ အနာဂတော။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တဏှုပါဒါနဘဝါ ဂဟိတာဝ ဟောန္တီတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အတီတေ ကမ္မဝဋ္ဋံ၊ ဝိညာဏာဒယော ပဉ္စ ဓမ္မာ ဧတရဟိ ဝိပါကဝဋ္ဋံ၊ တဏှုပါဒါနဘဝဂ္ဂဟဏေန အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ ဂဟိတာဝ ဟောန္တီတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဧတရဟိ ကမ္မဝဋ္ဋံ၊ ဇာတိဇရာမရဏာပဒေသေန ဝိညာဏာဒီနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အာယတိံ ဝိပါကဝဋ္ဋံ။ တေ အာကာရတော ဝီသတိဝိဓာ ဟောန္တိ။ သင်္ခါရဝိညာဏာနဉ္စေတ္ထ အန္တရာ ဧကော သန္ဓိ၊ ဝေဒနာတဏှာနမန္တရာ ဧကော၊ ဘဝဇာတီနမန္တရာ ဧကော။ ဣတိ ဘဂဝါ ဧဝံ စတုသင်္ခေပံ တိယဒ္ဓံ ဝီသတာကာရံ တိသန္ဓိံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ သဗ္ဗာကာရတော ဇာနာတိ ပဿတိ အညာတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ တံ ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏံ၊ ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာ၊ တေန ဝုစ္စတိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏန္တိ။ ဣမိနာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏေန ဘဂဝါ တေ ဓမ္မေ ယထာဘူတံ ဉတွာ

tesu nibbindanto virajjanto vimuccanto vuttappakārassa imassa saṁsāracakkassa are hani vihani viddhaṁsesi, evampi **arānaṁ hatattā Arahaṁ.**

Aggadakkhiṇeyyattā ca cīvarādipaccaye arahati pūjāvisesañca, teneva ca uppanne Tathāgate ye keci mahesakkhā devamanussā, na te aññattha pūjaṁ karonti. Tathā hi brahmā Sahampati Sinerumattena ratanadāmena Tathāgataṁ pūjesi, yathābalañca aññepi devā manussā ca Bimbisārakosalarājādayo parinibbutampi ca Bhagavantaṁ uddissa channavutikoṭidhanaṁ visajjetvā Asokamahārājā sakalajambudīpe caturāsītivihārasahassāni patiṭṭhāpesi, ko pana vādo aññesaṁ pūjāvisesānanti. Evaṁ **paccayādīnaṁ arahattāpi Arahaṁ.** Yathā ca loke keci paṇḍitamānino bālā asilokabhayena raho pāpaṁ karonti, evamesa na kadāci karotīti **pāpakaraṇe rahābhāvatopi Arahaṁ.** Hoti cettha—

Ārakattā hatattā ca, kilesārīna so Muni.
Hatasaṁsāracakkāro, paccayādīna cāraho.
Na raho karoti pāpāni, Arahaṁ tena vuccatīti.

Sammā sāmañca sabbadhammānaṁ buddhattā pana **Sammāsambuddho.** Tathā hesa sabbadhamme sammā sāmañca buddho, abhiññeyye dhamme abhiññeyyato buddho, pariññeyye dhamme pariññeyyato, pahātabbe dhamme pahātabbato, sacchikātabbe dhamme sacchikātabbato, bhāvetabbe dhamme bhāvetabbato. Teneva cāha—

Abhiññeyyaṁ abhiññātaṁ, bhāvetabbañca bhāvitaṁ.
Pahātabbaṁ pahīnaṁ me, tasmā Buddhosmi brāhmaṇāti[1].

Apica cakkhu dukkhasaccaṁ, tassa mūlakāraṇabhāvena taṁsamuṭṭhāpikā purimataṇhā samudayasaccaṁ, ubhinnaṁ appavatti nirodhasaccaṁ, nirodhappajānanā paṭipadā maggasaccanti evaṁ ekekapaduddhārenāpi sabbadhamme sammā sāmañca buddho. Esa nayo sota ghāna jivhā kāyamanesupi. Eteneva nayena rūpādīni cha āyatanāni, cakkhuviññāṇādayo cha viññāṇakāyā, cakkhusamphassādayo cha phassā, cakkhusamphassājādayo cha vedanā, rūpasaññādayo cha saññā, rūpasañcetanādayo cha cetanā, rūpataṇhādayo

1. Ma 2. 352; Khu 1. 368 piṭṭhesu.

တေသု နိဗ္ဗိန္ဒန္တော ဝိရဇ္ဇန္တော ဝိမုစ္စန္တော ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ဣမဿ သံသာရစက္ကဿ အရေ ဟနိ ဝိဟနိ ဝိဒ္ဓံသေသိ၊ ဧဝမ္ပိ **အရာနံ ဟတတ္တာ အရဟံ**။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတ္တာ စ စီဝရာဒိပစ္စယေ အရဟတိ ပူဇာဝိသေသဉ္စ၊ တေနေဝ စ ဥပ္ပန္နေ တထာဂတေ ယေ ကေစိ မဟေသက္ခာ ဒေဝမနုဿာ၊ န တေ အညတ္ထ ပူဇံ ကရောန္တိ။ တထာ ဟိ ဗြဟ္မာ သဟမ္ပတိ သိနေရုမတ္တေန ရတနဒါမေန တထာဂတံ ပူဇေသိ၊ ယထာဗလဉ္စ အညေပိ ဒေဝါ မနုဿာ စ ဗိမ္ဗိသာရကောသလရာဇာဒယော ပရိနိဗ္ဗုတမ္ပိ စ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ဆန္နဝုတိကောဋိဓနံ ဝိသဇ္ဇေတွာ အသောကမဟာရာဇာ သကလဇမ္ဗုဒီပေ စတုရာသီတိဝိဟာရသဟဿာနိ ပတိဋ္ဌာပေသိ၊ ကော ပန ဝါဒေါ အညေသံ ပူဇာဝိသေသာနန္တိ။ ဧဝံ **ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာပိ အရဟံ**။ ယထာ စ လောကေ ကေစိ ပဏ္ဍိတမာနိနော ဗာလာ အသိလောကဘယေန ရဟော ပါပံ ကရောန္တိ၊ ဧဝမေသ န ကဒါစိ ကရောတီတိ **ပါပကရဏေ ရဟာဘာဝတောပိ အရဟံ**။ ဟောတိ စေတ္ထ—

အာရကတ္တာ ဟတတ္တာ စ၊ ကိလေသာရီန သော မုနိ။
ဟတသံသာရစက္ကာရော၊ ပစ္စယာဒီန စာရဟော။
န ရဟော ကရောတိ ပါပါနိ၊ အရဟံ တေန ဝုစ္စတီတိ။

သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ ပန **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ**။ တထာ ဟေသ သဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မာ သာမဉ္စ ဗုဒ္ဓေါ၊ အဘိညေယျေ ဓမ္မေ အဘိညေယျတော ဗုဒ္ဓေါ၊ ပရိညေယျေ ဓမ္မေ ပရိညေယျတော, ပဟာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ ပဟာတဗ္ဗတော, သစ္ဆိကာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ သစ္ဆိကာတဗ္ဗတော, ဘာဝေတဗ္ဗေ ဓမ္မေ ဘာဝေတဗ္ဗတော။ တေနေဝ စာဟ—

အဘိညေယျံ အဘိညာတံ၊ ဘာဝေတဗ္ဗဉ္စ ဘာဝိတံ။
ပဟာတဗ္ဗံ ပဟီနံ မေ၊ တသ္မာ ဗုဒ္ဓေါသ္မိ ဗြာဟ္မဏာတိ[၁]။

အပိစ စက္ခု ဒုက္ခသစ္စံ၊ တဿ မူလကာရဏဘာဝေန တံသမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာ သမုဒယသစ္စံ၊ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ၊ နိရောဓပ္ပဇာနနာ ပဋိပဒါ မဂ္ဂသစ္စန္တိ ဧဝံ ဧကေကပဒုဒ္ဓါရေနာပိ သဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မာ သာမဉ္စ ဗုဒ္ဓေါ။ ဧသ နယော သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယမနေသုပိ။ ဧတေနေဝ နယေန ရူပါဒီနိ ဆ အာယတနာနိ၊ စက္ခုဝိညာဏာဒယော ဆ ဝိညာဏကာယာ၊ စက္ခုသမ္ဖဿာဒယော ဆ ဖဿာ၊ စက္ခုသမ္ဖဿဇာဒယော ဆ ဝေဒနာ၊ ရူပသညာဒယော ဆ သညာ၊ ရူပသဉ္စေတနာဒယော ဆ စေတနာ၊ ရူပတဏှာဒယော

၁-မ ၂-၃၅၂၊ ခု ၁-၃၆၈-ပိဋ္ဌေသု။

cha taṇhākāyā, rūpavitakkādayo cha vitakkā, rūpavicārādayo cha vicārā, rūpakkhandhādayo pañcakkhandhā, dasa kasiṇāni, dasa anussatiyo, uddhumātakasaññādivasena dasa saññā, kesādayo dvattiṁsākārā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, kāmabhavādayo nava bhavā, paṭhamādīni cattāri jhānāni, mettābhāvanādayo catasso appamaññā, catasso arūpasamāpattiyo, paṭilomato jarāmaraṇādīni anulomato avijjādīni paṭiccasamuppādaṅgāni ca yojetabbāni.

Tatrāyaṁ ekapadayojanā—“jarāmaraṇaṁ dukkhasaccaṁ, jāti samudayasaccaṁ, ubhinnampi nissaraṇaṁ nirodhasaccaṁ, nirodhappajānanā paṭipadā maggasaccan”ti evaṁ ekekapaduddhārena sabbadhamme sammā sāmañca buddho anubuddho paṭividdho. Tena vuttaṁ **sammā sāmañca sabbadhammānaṁ buddhattā pana Sammāsambuddho**ti.

Vijjāhi pana caraṇena ca sampannattā **Vijjācaraṇasampanno,** tattha **vijjā**ti tissopi vijjā aṭṭhapi vijjā. Tisso vijjā Bhayabheravasutte[1] vuttanayeneva veditabbā, aṭṭha vijjā Ambaṭṭhasutte[2]. Tatra hi vipassanāñāṇena manomayiddhiyā ca saha cha abhiññā pariggahetvā aṭṭha vijjā vuttā. **Caraṇa**nti sīlasaṁvaro indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satta saddhammā cattāri rūpāvacarajjhānānīti ime pannarasa dhammā veditabbā. Imeyeva hi pannarasa dhammā, yasmā etehi carati ariyasāvako gacchati amataṁ disaṁ, tasmā caraṇanti vuttā. Yathāha “idha Mahānāma ariyasāvako sīlavā hotī”tivitthāro[3]. Bhagavā imāhi vijjāhi iminā ca caraṇena samannāgato, tena vuccati Vijjācaraṇasampannoti. Tattha vijjāsampadā Bhagavato sabbaññutaṁ pūretvā ṭhitā, caraṇasampadā mahākāruṇikataṁ. So sabbaññutāya sabbasattānaṁ atthānatthaṁ ñatvā mahākāruṇikatāya anatthaṁ parivajjetvā atthe niyojeti, yathā taṁ Vijjācaraṇasampanno. Tenassa sāvakā suppaṭipannā honti, no duppaṭipannā, vijjācaraṇavipannānañhi sāvakā attantapādayo viya.

Sobhanagamanattā, sundaraṁ ṭhānaṁ gatattā, sammāgatattā, sammā ca gadattā **Sugato.** Gamanampi hi gatanti vuccati. Tañca Bhagavato sobhanaṁ

1. Ma 1. 26 piṭṭhe. 2. Dī 1. 94 piṭṭhe. 3. Ma 2. 17 piṭṭhe.

ဆ တဏှာကာယာ၊ ရူပဝိတက္ကာဒယော ဆ ဝိတက္ကာ၊ ရူပဝိစာရာဒယော ဆ ဝိစာရာ၊ ရူပက္ခန္ဓာဒယော ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဒသ ကသိဏာနိ၊ ဒသ အနုဿတိယော၊ ဥဒ္ဓုမာတကသညာဒိဝသေန ဒသ သညာ၊ ကေသာဒယော ဒွတ္တိံသာကာရာ၊ ဒွါဒသာယတနာနိ၊ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော၊ ကာမဘဝါဒယော နဝ ဘဝါ၊ ပဌမာဒီနိ စတ္တာရိ ဈာနာနိ၊ မေတ္တာဘာဝနာဒယော စတဿော အပ္ပမညာ၊ စတဿော အရူပသမာပတ္တိယော၊ ပဋိလောမတော ဇရာမရဏာဒီနိ အနုလောမတော အဝိဇ္ဇာဒီနိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒင်္ဂါနိ စ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

တတြာယံ ဧကပဒယောဇနာ—“ဇရာမရဏံ ဒုက္ခသစ္စံ၊ ဇာတိ သမုဒယသစ္စံ၊ ဥဘိန္နမ္ပိ နိဿရဏံ နိရောဓသစ္စံ၊ နိရောဓပ္ပဇာနနာ ပဋိပဒါ မဂ္ဂသစ္စ”န္တိ ဧဝံ ဧကေကပဒုဒ္ဓါရေန သဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မာ သာမဉ္စ ဗုဒ္ဓေါ အနုဗုဒ္ဓေါ ပဋိဝိဒ္ဓေါ။ တေန ဝုတ္တံ **သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိ။

ဝိဇ္ဇာဟိ ပန စရဏေန စ သမ္ပန္နတ္တာ **ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော၊** တတ္ထ **ဝိဇ္ဇာ**တိ တိဿောပိ ဝိဇ္ဇာ အဋ္ဌပိ ဝိဇ္ဇာ။ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဘယဘေရဝသုတ္တေ[1] ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ အဋ္ဌ ဝိဇ္ဇာ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ[2]။ တတြ ဟိ ဝိပဿနာဉာဏေန မနောမယိဒ္ဓိယာ စ သဟ ဆ အဘိညာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အဋ္ဌ ဝိဇ္ဇာ ဝုတ္တာ။ **စရဏ**န္တိ သီလသံဝရော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ ဘောဇနေ မတ္တညုတာ ဇာဂရိယာနုယောဂေါ သတ္တ သဒ္ဓမ္မာ စတ္တာရိ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနီတိ ဣမေ ပန္နရသ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမေယေဝ ဟိ ပန္နရသ ဓမ္မာ, ယသ္မာ ဧတေဟိ စရတိ အရိယသာဝကော ဂစ္ဆတိ အမတံ ဒိသံ၊ တသ္မာ စရဏန္တိ ဝုတ္တာ။ ယထာဟ “ဣဓ မဟာနာမ အရိယသာဝကော သီလဝါ ဟောတီ”တိ ဝိတ္ထာရော[3]။ ဘဂဝါ ဣမာဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ ဣမိနာ စ စရဏေန သမန္နာဂတော၊ တေန ဝုစ္စတိ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောတိ။ တတ္ထ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ဘဂဝတော သဗ္ဗညုတံ ပူရေတွာ ဌိတာ၊ စရဏသမ္ပဒါ မဟာကာရုဏိကတံ။ သော သဗ္ဗညုတာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ အတ္ထာနတ္ထံ ဉတွာ မဟာကာရုဏိကတာယ အနတ္ထံ ပရိဝဇ္ဇေတွာ အတ္ထေ နိယောဇေတိ၊ ယထာ တံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော။ တေနဿ သာဝကာ သုပ္ပဋိပန္နာ ဟောန္တိ, နော ဒုပ္ပဋိပန္နာ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏဝိပန္နာနဉှိ သာဝကာ အတ္တန္တပါဒယော ဝိယ။

သောဘနဂမနတ္တာ, သုန္ဒရံ ဌာနံ ဂတတ္တာ, သမ္မာဂတတ္တာ, သမ္မာ စ ဂဒတ္တာ **သုဂတော**။ ဂမနမ္ပိ ဟိ ဂတန္တိ ဝုစ္စတိ။ တဉ္စ ဘဂဝတော သောဘနံ

၁-မ ၁-၂၆-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဒီ ၁-၉၄-ပိဋ္ဌေ။ ၃-မ ၂-၁၇-ပိဋ္ဌေ။

parisuddhamanavajjaṁ. Kiṁ pana tanti? Ariyamaggo. Tena hesa gamanena khemaṁ disaṁ asajjamāno gatoti **sobhanagamanattā Sugato.** Sundarañcesa ṭhānaṁ gato amataṁ nibbānanti **sundaraṁ ṭhānaṁ gatattāpi Sugato.** Sammā ca gato, tena tena maggena pahīne, kilese puna apaccāgacchanto. Vuttañcetaṁ “sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchatīti Sugato -pa- arahattamaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchatīti Sugato”ti[1]. Sammā vā āgato, Dīpaṅkarapādamūlato pabhuti yāva Bodhimaṇḍo[2], tāva samatiṁsapārapūritāya sammāpaṭipattiyā sabbalokassa hitasukhameva karonto sassataṁ ucchedaṁ kāmasukhaṁ attakilamathanti ime ca ante anupagacchanto āgatoti **sammāgatattāpi Sugato.** Sammā cesa gadati, yuttaṭṭhāne yuttameva vācaṁ bhāsatīti **sammā gadattāpi Sugato.**

Tatridaṁ sādhakasuttaṁ—yaṁ Tathāgato vācaṁ jānāti abhūtaṁ atacchaṁ anatthasaṁhitaṁ, sā ca paresaṁ appiyā amanāpā, na taṁ Tathāgato vācaṁ bhāsati. Yampi Tathāgato vācaṁ jānāti bhūtaṁ tacchaṁ anatthasaṁhitaṁ, sā ca paresaṁ appiyā amanāpā, tampi Tathāgato vācaṁ na bhāsati. Yañca kho Tathāgato vācaṁ jānāti bhūtaṁ tacchaṁ atthasaṁhitaṁ, sā ca paresaṁ appiyā amanāpā, tatra kālaññū Tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaraṇāya. Yaṁ Tathāgato vācaṁ jānāti abhūtaṁ atacchaṁ anatthasaṁhitaṁ, sā ca paresaṁ piyā manāpā, na taṁ Tathāgato vācaṁ bhāsati. Yampi Tathāgato vācaṁ jānāti bhūtaṁ tacchaṁ anatthasaṁhitaṁ, sā ca paresaṁ piyā manāpā, tampi Tathāgato vācaṁ na bhāsati. Yañca kho Tathāgato vācaṁ jānāti bhūtaṁ tacchaṁ atthasaṁhitaṁ, sā ca paresaṁ piyā manāpā tatra kālaññū Tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaraṇāyāti[3]. Evaṁ **sammā gadattāpi Sugato**ti veditabbo.

Sabbathā viditalokattā pana **Lokavidū,** so hi Bhagavā sabhāvato samudayato nirodhato nirodhūpāyatoti sabbathā lokaṁ avedi aññāsi paṭivijjhi. Yathāha—yattha kho āvuso na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṁ taṁ gamanena

1. Khu 7. 88 piṭṭhe. 2. Bodhimaṇḍā (sabbattha) 3. Ma 2. 57 piṭṭhe.

ပရိသုဒ္ဓမနဝဇ္ဇံ။ ကိံ ပန တန္တိ? အရိယမဂ္ဂေါ။ တေန ဟေသ ဂမနေန ခေမံ ဒိသံ အသဇ္ဇမာနော ဂတောတိ **သောဘနဂမနတ္တာ သုဂတော**။ သုန္ဒရဉ္စေသ ဌာနံ ဂတော အမတံ နိဗ္ဗာနန္တိ **သုန္ဒရံ ဌာနံ ဂတတ္တာပိ သုဂတော**။ သမ္မာ စ ဂတော, တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟီနေ ကိလေသေ ပုန အပစ္စာဂစ္ဆန္တော။ ဝုတ္တဉ္စေတံ “သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟီနာ၊ တေ ကိလေသေ န ပုနေတိ န ပစ္စေတိ န ပစ္စာဂစ္ဆတီတိ သုဂတော။ပ။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟီနာ၊ တေ ကိလေသေ န ပုနေတိ န ပစ္စေတိ န ပစ္စာဂစ္ဆတီတိ သုဂတော”တိ[၁]။ သမ္မာ ဝါ အာဂတော, ဒီပင်္ကရပါဒမူလတော ပဘုတိ ယာဝ ဗောဓိမဏ္ဍော[၂]၊ တာဝ သမတိံသပါရမိပူရိတာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သဗ္ဗလောကဿ ဟိတသုခမေဝ ကရောန္တော သဿတံ ဥစ္ဆေဒံ ကာမသုခံ အတ္တကိလမထန္တိ ဣမေ စ အန္တေ အနုပဂစ္ဆန္တော အာဂတောတိ **သမ္မာဂတတ္တာပိ သုဂတော**။ သမ္မာ စေသ ဂဒတိ, ယုတ္တဋ္ဌာနေ ယုတ္တမေဝ ဝါစံ ဘာသတီတိ **သမ္မာ ဂဒတ္တာပိ သုဂတော**။

တတြိဒံ သာဓကသုတ္တံ—ယံ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ၊ သာ စ ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပါ၊ န တံ တထာဂတော ဝါစံ ဘာသတိ။ ယမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ၊ သာ စ ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပါ၊ တမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ န ဘာသတိ။ ယဉ္စ ခေါ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အတ္ထသံဟိတံ၊ သာ စ ပရေသံ အပ္ပိယာ အမနာပါ၊ တတြ ကာလညူ တထာဂတော ဟောတိ တဿာ ဝါစာယ ဝေယျာကရဏာယ။ ယံ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ၊ သာ စ ပရေသံ ပိယာ မနာပါ၊ န တံ တထာဂတော ဝါစံ ဘာသတိ။ ယမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ၊ သာ စ ပရေသံ ပိယာ မနာပါ၊ တမ္ပိ တထာဂတော ဝါစံ န ဘာသတိ။ ယဉ္စ ခေါ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ ဘူတံ တစ္ဆံ အတ္ထသံဟိတံ၊ သာ စ ပရေသံ ပိယာ မနာပါ တတြ ကာလညူ တထာဂတော ဟောတိ တဿာ ဝါစာယ ဝေယျာကရဏာယာတိ[၃]။ ဧဝံ **သမ္မာ ဂဒတ္တာပိ သုဂတော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သဗ္ဗထာ ဝိဒိတလောကတ္တာ ပန **လောကဝိဒူ၊** သော ဟိ ဘဂဝါ သဘာဝတော သမုဒယတော နိရောဓတော နိရောဓူပါယတောတိ သဗ္ဗထာ လောကံ အဝေဒိ အညာသိ ပဋိဝိဇ္ဈိ။ ယထာဟ—ယတ္ထ ခေါ အာဝုသော န ဇာယတိ န ဇီယတိ န မီယတိ န စဝတိ န ဥပပဇ္ဇတိ၊ နာဟံ တံ ဂမနေန

၁-ခု ၇-၈၈-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဗောဓိမဏ္ဍာ (သဗ္ဗတ္ထ) ၃-မ ၂-၅၇-ပိဋ္ဌေ။

lokassa antaṁ ñāteyyaṁ daṭṭheyyaṁ patteyyanti vadāmi. Na cāhaṁ āvuso appatvāva lokassa antaṁ dukkhassa antakiriyaṁ vadāmi. Api cāhaṁ āvuso imasmiṁyeva byāmamatte kaḷevare sasaññimhi samanake lokañca paññapemi lokasamudayañca lokanirodhañca lokanirodhagāminiñca paṭipadaṁ.

Gamanena na pattabbo, lokassanto kudācanaṁ.
Na ca appatvā lokantaṁ, dukkhā atthi pamocanaṁ.

Tasmā have Lokavidū sumedho,
Lokantagū vusitabrahmacariyo.
Lokassa antaṁ samitāvi ñatvā,
Nāsīsatī lokamimaṁ parañcā"ti[1].

Api ca tayo lokā saṅkhāraloko sattaloko okāsalokoti. Tattha "eko loko sabbe sattā āhāraṭṭhitikā"ti[2] āgataṭṭhāne saṅkhāraloko veditabbo. "Sassato lokoti vā asassato lokoti vā"ti[3] āgataṭṭhāne sattaloko.

"Yāvatā candimasūriyā, pariharanti disā bhanti virocanā.
Tāva sahassadhā loko, ettha te vattatī vaso"ti[4]—

āgataṭṭhāne okāsaloko. Tampi Bhagavā sabbathā avedi. Tathā hissa "eko loko sabbe sattā āhāraṭṭhitikā. Dve lokā nāmañca rūpañca. Tayo lokā tisso vedanā. Cattāro lokā cattāro āhārā. Pañca lokā pañcupādānakkhandhā. Cha lokā cha ajjhattikāni āyatanāni. Satta lokā satta viññāṇaṭṭhitiyo. Aṭṭha lokā aṭṭha lokadhammā. Nava lokā nava sattāvāsā. Dasa lokā dasāyatanāni. Dvādasa lokā dvādasāyatanāni. Aṭṭhārasa lokā aṭṭhārasa dhātuyo"ti[5] ayaṁ saṅkhāralokopi sabbathā vidito.

---

1. Aṁ 1. 357; Saṁ 1. 61 piṭṭhesu.
2. Khu 9. 117 Paṭisambhidāmagge.
3. Dī 1. 175 piṭṭhādīsu.
4. Ma 1. 404 piṭṭhe.
5. Khu 9. 117 Paṭisambhidāmagge.

လောကဿ အန္တံ ဉာတေယျံ ဒဋ္ဌေယျံ ပတ္တေယျန္တိ ဝဒါမိ။ န စာဟံ အာဝုသော အပ္ပတွာဝ လောကဿ အန္တံ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယံ ဝဒါမိ။ အပိ စာဟံ အာဝုသော ဣမသ္မိံယေဝ ဗျာမမတ္တေ ကဠေဝရေ သသညိမှိ သမနကေ လောကဉ္စ ပညပေမိ လောကသမုဒယဉ္စ လောကနိရောဓဉ္စ လောကနိရောဓဂါမိနိဉ္စ ပဋိပဒံ။

ဂမနေန န ပတ္တဗ္ဗော၊ လောကဿန္တော ကုဒါစနံ။
န စ အပ္ပတွာ လောကန္တံ၊ ဒုက္ခာ အတ္ထိ ပမောစနံ။

တသ္မာ ဟဝေ လောကဝိဒူ သုမေဓော၊
လောကန္တဂူ ဝုသိတဗြဟ္မစရိယော။
လောကဿ အန္တံ သမိတာဝိ ဉတွာ၊
နာသီသတီ လောကမိမံ ပရဉ္စာ”တိ[၁]။

အပိ စ တယော လောကာ သင်္ခါရလောကော သတ္တလောကော ဩကာသလောကောတိ။ တတ္ထ “ဧကော လောကော သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ”တိ[၂] အာဂတဋ္ဌာနေ သင်္ခါရလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ “သဿတော လောကောတိ ဝါ အသဿတော လောကောတိ ဝါ”တိ[၃] အာဂတဋ္ဌာနေ သတ္တလောကော။

“ယာဝတာ စန္ဒိမသူရိယာ၊ ပရိဟရန္တိ ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစနာ။
တာဝ သဟဿဓာ လောကော၊ ဧတ္ထ တေ ဝတ္တတီ ဝသော”တိ[၄]—

အာဂတဋ္ဌာနေ ဩကာသလောကော။ တမ္ပိ ဘဂဝါ သဗ္ဗထာ အဝေဒိ။ တထာ ဟိဿ “ဧကော လောကော သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။ ဒွေ လောကာ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ။ တယော လောကာ တိဿော ဝေဒနာ။ စတ္တာရော လောကာ စတ္တာရော အာဟာရာ။ ပဉ္စ လောကာ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ဆ လောကာ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ။ သတ္တ လောကာ သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော။ အဋ္ဌ လောကာ အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ။ နဝ လောကာ နဝ သတ္တာဝါသာ။ ဒသ လောကာ ဒသာယတနာနိ။ ဒွါဒသ လောကာ ဒွါဒသာယတနာနိ။ အဋ္ဌာရသ လောကာ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော”တိ[၅] အယံ သင်္ခါရလောကောပိ သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော။

၁-အံ ၁-၃၅၇၊ သံ ၁-၆၁-ပိဋ္ဌေသု။
၂-ခု ၉-၁၁၇-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ။
၃-ဒီ ၁-၁၇၅-ပိဋ္ဌာဒီသု။
၄-မ ၁-၄၀၄-ပိဋ္ဌေ။
၅-ခု ၉-၁၁၇-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ။

Yasmā panesa sabbesampi sattānaṁ āsayaṁ jānāti, anusayaṁ jānāti, caritaṁ jānāti, adhimuttiṁ jānāti, apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhabbe abhabbe satte jānāti, tasmāssa sattalokopi sabbathā vidito. Yathā ca sattaloko, evaṁ okāsalokopi. Tathā hesa ekaṁ cakkavāḷaṁ āyāmato ca vitthārato ca yojanānaṁ dvādasa satasahassāni tīṇi sahassāni cattāri satāni paññāsañca yojanāni. Parikkhepato—

Sabbaṁ satasahassāni, chattiṁsa parimaṇḍalaṁ.
Dasañceva sahassāni, aḍḍhuḍḍhāni satāni ca.

Tattha—

Duve satasahassāni, cattāri nahutāni ca.
Ettakaṁ bahalattena, saṅkhātāyaṁ vasundharā.

Tassā eva sandhārakaṁ—

Cattāri satasahassāni, aṭṭheva nahutāni ca.
Ettakaṁ bahalattena, jalaṁ vāte patiṭṭhitaṁ.

Tassāpi sandhārako—

Navasatasahassāni, māluto nabhamuggato.
Saṭṭhi ceva sahassāni, esā lokassa saṇṭhiti.

Evaṁ saṇṭhite cettha yojanānaṁ—

Caturāsīti sahassāni, ajjhogāḷho mahaṇṇave.
Accuggato tāvadeva, Sinerupabbatuttamo.

Tato upaḍḍhupaḍḍhena, pamāṇena yathākkamaṁ.
Ajjhogāḷhuggatā dibbā, nānāratanacittitā[1].

Yugandharo Īsadharo, Karavīko Sudassano.
Nemindharo Vinatako, Assakaṇṇo girī brahā.

Ete satta mahāselā, Sinerussa samantato.
Mahārājānamāvāsā, devayakkhanisevitā.

---

1. Nānāratanavicittā (Ka)

ယသ္မာ ပနေသ သဗ္ဗေသမ္ပိ သတ္တာနံ အာသယံ ဇာနာတိ, အနုသယံ ဇာနာတိ, စရိတံ ဇာနာတိ, အဓိမုတ္တိံ ဇာနာတိ၊ အပ္ပရဇက္ခေ မဟာရဇက္ခေ တိက္ခိန္ဒြိယေ မုဒိန္ဒြိယေ သွာကာရေ ဒွါကာရေ သုဝိညာပယေ ဒုဝိညာပယေ ဘဗ္ဗေ အဘဗ္ဗေ သတ္တေ ဇာနာတိ၊ တသ္မာဿ သတ္တလောကောပိ သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော။ ယထာ စ သတ္တလောကော၊ ဧဝံ ဩကာသလောကောပိ။ တထာ ဟေသ ဧကံ စက္ကဝါဠံ အာယာမတော စ ဝိတ္ထာရတော စ ယောဇနာနံ ဒွါဒသ သတသဟဿာနိ တီဏိ သဟဿာနိ စတ္တာရိ သတာနိ ပညာသဉ္စ ယောဇနာနိ။ ပရိက္ခေပတော—

သဗ္ဗံ သတသဟဿာနိ၊ ဆတ္တိံသ ပရိမဏ္ဍလံ။
ဒသဉ္စေဝ သဟဿာနိ၊ အဍ္ဎုဍ္ဎာနိ သတာနိ စ။

တတ္ထ—

ဒုဝေ သတသဟဿာနိ၊ စတ္တာရိ နဟုတာနိ စ။
ဧတ္တကံ ဗဟလတ္တေန၊ သင်္ခါတာယံ ဝသုန္ဓရာ။

တဿာ ဧဝ သန္ဓာရကံ—

စတ္တာရိ သတသဟဿာနိ၊ အဋ္ဌေဝ နဟုတာနိ စ။
ဧတ္တကံ ဗဟလတ္တေန၊ ဇလံ ဝါတေ ပတိဋ္ဌိတံ။

တဿာပိ သန္ဓာရကော—

နဝသတသဟဿာနိ၊ မာလုတော နဘမုဂ္ဂတော။
သဋ္ဌိ စေဝ သဟဿာနိ၊ ဧသာ လောကဿ သဏ္ဌိတိ။

ဧဝံ သဏ္ဌိတေ စေတ္ထ ယောဇနာနံ—

စတုရာသီတိ သဟဿာနိ၊ အဇ္ဈောဂါဠှော မဟဏ္ဏဝေ။
အစ္စုဂ္ဂတော တာဝဒေဝ၊ သိနေရုပဗ္ဗတုတ္တမော။

တတော ဥပဍ္ဎုပဍ္ဎေန၊ ပမာဏေန ယထာက္ကမံ။
အဇ္ဈောဂါဠှုဂ္ဂတာ ဒိဗ္ဗာ၊ နာနာရတနစိတ္တိတာ[၁]။

ယုဂန္ဓရော ဤသဓရော၊ ကရဝီကော သုဒဿနော။
နေမိန္ဓရော ဝိနတကော၊ အဿကဏ္ဏော ဂိရီ ဗြဟာ။

ဧတေ သတ္တ မဟာသေလာ၊ သိနေရုဿ သမန္တတော။
မဟာရာဇာနမာဝါသာ၊ ဒေဝယက္ခနိသေဝိတာ။

၁-နာနာရတနဝိစိတ္တာ (က)

Yojanānaṁ satānucco, Himavā pañca pabbato.
Yojanānaṁ sahassāni, tīṇi āyatavitthato.
Caturāsītisahassehi, kūṭehi paṭimaṇḍito.

Tipañcayojanakkhandha, parikkhepā nagavhayā.
Paññāsa yojanakkhandha, sākhāyāmā samantato.

Satayojanavitthiṇṇā, tāvadeva ca uggatā.
Jambū yassānubhāvena, Jambudīpo pakāsito.

Dve asīti sahassāni, ajjhogāḷho mahaṇṇave.
Accuggato tāvadeva, cakkavāḷasiluccayo.
Parikkhipitvā taṁ sabbaṁ, lokadhātumayaṁ ṭhito.

Tattha candamaṇḍalaṁ ekūnapaññāsayojanaṁ, sūriyamaṇḍalaṁ paññāsayojanaṁ, Tāvatiṁsabhavanaṁ dasasahassayojanaṁ. Tathā Asurabhavanaṁ Avīcimahānirayo Jambudīpo ca. Aparagoyānaṁ sattasahassayojanaṁ. Tathā pubbavideho. Uttarakuru aṭṭhasahassayojano. Ekameko cettha mahādīpo pañcasatapañcasataparittadīpaparivāro, taṁ sabbampi ekaṁ cakkavāḷaṁ ekā lokadhātu, tadantaresu Lokantarikanirayā. Evaṁ anantāni cakkavāḷāni anantā lokadhātuyo Bhagavā anantena Buddhañāṇena avedi aññāsi paṭivijjhi. Evamassa okāsalokopi sabbathā vidito. Evampi **sabbathā viditalokattā Lokavidū.**

Attano pana guṇehi visiṭṭhatarassa kassaci abhāvā natthi etassa uttaroti **Anuttaro.** Tathā hesa sīlaguṇenāpi sabbaṁ lokamabhibhavati, samādhi -pa- paññā. Vimutti. Vimuttiñāṇadassanaguṇenāpi. Sīlaguṇenāpi asamo asamasamo appaṭimo appaṭibhāgo appaṭipuggalo -pa-. Vimuttiñāṇadassanaguṇenāpi. Yathāha—na kho panāhaṁ bhikkhave samanupassāmi[1] sadevake loke samārake -pa- sadevamanussāya attanā sīlasampannataranti vitthāro.

1. Na kho panāhaṁ passāmi (Saṁ 1. 141; Aṁ 1. 328 piṭṭhesu.)

ယောဇနာနံ သတာနုစ္စော၊ ဟိမဝါ ပဉ္စ ပဗ္ဗတော။
ယောဇနာနံ သဟဿာနိ၊ တီဏိ အာယတဝိတ္ထတော။
စတုရာသီတိသဟဿေဟိ၊ ကူဋေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတော။

တိပဉ္စယောဇနက္ခန္ဓ,ပရိက္ခေပါ နဂဝှယာ။
ပညာသ ယောဇနက္ခန္ဓ,သာခါယာမာ သမန္တတော။

သတယောဇနဝိတ္ထိဏ္ဏာ၊ တာဝဒေဝ စ ဥဂ္ဂတာ။
ဇမ္ဗူ ယဿာနုဘာဝေန၊ ဇမ္ဗုဒီပေါ ပကာသိတော။

ဒွေ အသီတိ သဟဿာနိ၊ အဇ္ဈောဂါဠှော မဟဏ္ဏဝေ။
အစ္စုဂ္ဂတော တာဝဒေဝ၊ စက္ကဝါဠသိလုစ္စယော။
ပရိက္ခိပိတွာ တံ သဗ္ဗံ၊ လောကဓာတုမယံ ဌိတော။

တတ္ထ စန္ဒမဏ္ဍလံ ဧကူနပညာသယောဇနံ၊ သူရိယမဏ္ဍလံ ပညာသယောဇနံ၊ တာဝတိံသဘဝနံ ဒသသဟဿယောဇနံ။ တထာ အသုရဘဝနံ အဝီစိမဟာနိရယော ဇမ္ဗုဒီပေါ စ။ အပရဂေါယာနံ သတ္တသဟဿယောဇနံ။ တထာ ပုဗ္ဗဝိဒေဟော။ ဥတ္တရကုရု အဋ္ဌသဟဿယောဇနော။ ဧကမေကော စေတ္ထ မဟာဒီပေါ ပဉ္စသတပဉ္စသတပရိတ္တဒီပပရိဝါရော၊ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဧကံ စက္ကဝါဠံ ဧကာ လောကဓာတု၊ တဒန္တရေသု လောကန္တရိကနိရယာ။ ဧဝံ အနန္တာနိ စက္ကဝါဠာနိ အနန္တာ လောကဓာတုယော ဘဂဝါ အနန္တေန ဗုဒ္ဓဉာဏေန အဝေဒိ အညာသိ ပဋိဝိဇ္ဈိ။ ဧဝမဿ ဩကာသလောကောပိ သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော။ ဧဝမ္ပိ **သဗ္ဗထာ ဝိဒိတလောကတ္တာ လောကဝိဒူ။**

အတ္တနော ပန ဂုဏေဟိ ဝိသိဋ္ဌတရဿ ကဿစိ အဘာဝါ နတ္ထိ ဧတဿ ဥတ္တရောတိ **အနုတ္တရော။** တထာ ဟေသ သီလဂုဏေနာပိ သဗ္ဗံ လောကမဘိဘဝတိ၊ သမာဓိ။ပ။ ပညာ။ ဝိမုတ္တိ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏေနာပိ။ သီလဂုဏေနာပိ အသမော အသမသမော အပ္ပဋိမော အပ္ပဋိဘာဂေါ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော။ပ။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏေနာပိ။ ယထာဟ—န ခေါ ပနာဟံ ဘိက္ခဝေ သမနုပဿာမိ[၁] သဒေဝကေ လောကေ သမာရကေ။ပ။ သဒေဝမနုဿာယ အတ္တနာ သီလသမ္ပန္နတရန္တိ ဝိတ္ထာရော။

၁-န ခေါ ပနာဟံ ပဿာမိ (သံ ၁-၁၄၁၊ အံ ၁-၃၂၈-ပိဋ္ဌေသု။)

Evaṁ Aggappasādasuttādīni[1] “na me ācariyo atthī”ti-ādikā gāthāyo[2] ca vitthāretabbā.

Purisadamme sāretīti **Purisadammasārathi,** dameti vinetīti vuttaṁ hoti. Tattha **purisadammā**ti adantā dametuṁ yuttā tiracchānapurisāpi manussapurisāpi amanussapurisāpi. Tathā hi Bhagavatā tiracchānapurisāpi Apalāḷo nāgarājā Cūḷodaro Mahodaro Aggisikho Dhūmasikho Dhanapālako hatthīti evamādayo damitā nibbisā katā saraṇesu ca sīlesu ca patiṭṭhāpitā, manussapurisāpi Saccaka Nigaṇṭhaputta Ambaṭṭhamāṇavaka Pokkharasāti Soṇadaṇḍa Kūṭadantādayo. Amanussapurisāpi Āḷavaka Sūciloma Kharaloma yakkha Sakkadevarājādayo damitā vinītā vicitrehi vinayanūpāyehi. “Ahaṁ kho kesi purisadammaṁ saṇhenapi vinemi, pharusenapi vinemi, saṇhapharusenapi vinemī”ti idañcettha suttaṁ[3] vitthāretabbaṁ. Atha vā visuddhasīlādīnaṁ paṭhamajjhānādīni sotāpannādīnañca uttarimaggapaṭipadaṁ ācikkhanto dantepi dametiyeva.

Atha vā anuttaro purisadammasārathīti ekamevidaṁ atthapadaṁ. Bhagavā hi tathā purisadamme sāreti, yathā ekapallaṅkeneva nisinnā aṭṭha disā asajjamānā dhāvanti, tasmā “anuttaro purisadammasārathī”ti vuccati. “Hatthidamakena bhikkhave hatthidammo sārito ekaṁyeva disaṁ dhāvatī”ti idañcettha suttaṁ[4] vitthāretabbaṁ.

Diṭṭhadhammikasamparāyikaparamatthehi yathārahaṁ anusāsatīti **Satthā.** Apica satthā viyāti Satthā, Bhagavā satthavāho. “Yathā satthavāho satthe kantāraṁ tāreti, corakantāraṁ tāreti, vāḷakantāraṁ tāreti, dubbhikkhakantāraṁ tāreti, nirudakakantāraṁ tāreti uttāreti nittāreti patāreti khemantabhumiṁ sampāpeti, evameva Bhagavā Satthā satthavāho satte kantāraṁ tāreti jātikantāraṁ tāretī”ti-ādinā[5] niddesanayenapettha attho veditabbo.

1. Aṁ 1. 343; Khu 1. 254 piṭṭhesu.
2. Ma 1. 227; Vi 3. 12 piṭṭhesu.
3. Aṁ 1. 427 piṭṭhe.
4. Ma 3. 264 piṭṭhe.
5. Khu 7. 353 Mahāniddese.

ဧဝံ အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ္တာဒီနိ[၁] “န မေ အာစရိယော အတ္ထီ”တိအာဒိကာ ဂါထာယော[၂] စ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာ။

ပုရိသဒမ္မေ သာရေတီတိ **ပုရိသဒမ္မသာရထိ၊** ဒမေတိ ဝိနေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ပုရိသဒမ္မာ**တိ အဒန္တာ ဒမေတုံ ယုတ္တာ တိရစ္ဆာနပုရိသာပိ မနုဿပုရိသာပိ အမနုဿပုရိသာပိ။ တထာ ဟိ ဘဂဝတာ တိရစ္ဆာနပုရိသာပိ အပလာဠော နာဂရာဇာ စူဠောဒရော မဟောဒရော အဂ္ဂိသိခေါ ဓူမသိခေါ ဓနပါလကော ဟတ္ထီတိ ဧဝမာဒယော ဒမိတာ နိဗ္ဗိသာ ကတာ သရဏေသု စ သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပိတာ၊ မနုဿပုရိသာပိ သစ္စကနိဂဏ္ဌပုတ္တ အမ္ဗဋ္ဌမာဏဝက ပေါက္ခရသာတိ သောဏဒဏ္ဍ ကူဋဒန္တာဒယော။ အမနုဿပုရိသာပိ အာဠဝက သူစိလောမ ခရလောမ ယက္ခ သက္ကဒေဝရာဇာဒယော ဒမိတာ ဝိနီတာ ဝိစိတြေဟိ ဝိနယနူပါယေဟိ။ “အဟံ ခေါ ကေသိ ပုရိသဒမ္မံ သဏှေနပိ ဝိနေမိ၊ ဖရုသေနပိ ဝိနေမိ၊ သဏှဖရုသေနပိ ဝိနေမီ”တိ ဣဒဉ္စေတ္ထ သုတ္တံ[၃] ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ အထ ဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာဒီနံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ သောတာပန္နာဒီနဉ္စ ဥတ္တရိမဂ္ဂပဋိပဒံ အာစိက္ခန္တော ဒန္တေပိ ဒမေတိယေဝ။

အထ ဝါ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထီတိ ဧကမေဝိဒံ အတ္ထပဒံ။ ဘဂဝါ ဟိ တထာ ပုရိသဒမ္မေ သာရေတိ၊ ယထာ ဧကပလ္လင်္ကေနေဝ နိသိန္နာ အဋ္ဌ ဒိသာ အသဇ္ဇမာနာ ဓာဝန္တိ၊ တသ္မာ “အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထီ”တိ ဝုစ္စတိ။ “ဟတ္ထိဒမကေန ဘိက္ခဝေ ဟတ္ထိဒမ္မော သာရိတော ဧကံယေဝ ဒိသံ ဓာဝတီ”တိ ဣဒဉ္စေတ္ထ သုတ္တံ[၄] ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသတီတိ **သတ္ထာ။** အပိစ သတ္ထာ ဝိယာတိ သတ္ထာ၊ ဘဂဝါ သတ္ထဝါဟော။ “ယထာ သတ္ထဝါဟော သတ္ထေ ကန္တာရံ တာရေတိ၊ စောရကန္တာရံ တာရေတိ၊ ဝါဠကန္တာရံ တာရေတိ၊ ဒုဗ္ဘိက္ခကန္တာရံ တာရေတိ၊ နိရုဒကကန္တာရံ တာရေတိ ဥတ္တာရေတိ နိတ္တာရေတိ ပတာရေတိ ခေမန္တဘူမိံ သမ္ပာပေတိ၊ ဧဝမေဝ ဘဂဝါ သတ္ထာ သတ္ထဝါဟော သတ္တေ ကန္တာရံ တာရေတိ ဇာတိကန္တာရံ တာရေတီ”တိအာဒိနာ[၅] နိဒ္ဒေသနယေနပေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁-အံ ၁-၃၄၃၊ ခု ၁-၂၅၄-ပိဋ္ဌေသု။
၂-မ ၁-၂၂၇၊ ဝိ ၃-၁၂-ပိဋ္ဌေသု။
၃-အံ ၁-၄၂၇-ပိဋ္ဌေ။
၄-မ ၃-၂၆၄-ပိဋ္ဌေ။
၅-ခု ၇-၃၅၃-မဟာနိဒ္ဒေသေ။

Devamanussānanti devānañca manussānañca, ukkaṭṭhaparicchedavasenetaṁ vuttaṁ bhabbapuggalaparicchedavasena ca. Bhagavā pana tiracchānagatānampi anusāsanippadānena satthāyeva. Tepi hi Bhagavato dhammasavanena upanissayasampattiṁ patvā tāya eva upanissayasampattiyā dutiye tatiye vā attabhāve maggaphalabhāgino honti. Maṇḍūkadevaputtādayo cettha nidassanaṁ. Bhagavati kira Gaggarāya pokkharaṇiyā tīre Campānagaravāsīnaṁ dhammaṁ desayamāne eko maṇḍūko Bhagavato sare nimittaṁ aggahesi, taṁ eko vacchapālako daṇḍamolubbha tiṭṭhanto tassa sīse sannirumbhitvā aṭṭhāsi. So tāvadeva kālaṁ katvā Tāvatiṁsabhavane dvādasayojanike kanakavimāne nibbatti, suttappabuddho viya ca tattha accharāsaṁghaparivutaṁ attānaṁ disvā "are ahampi nāma idha nibbattosmi, kiṁ nu kho kammaṁ akāsin"ti āvajjento na aññaṁ kiñci addasa aññatra Bhagavato sare nimittaggāhā, so tāvadeva saha vimānena āgantvā Bhagavato pāde sirasā vandi. Bhagavā jānantova pucchi—

"Ko me vandati pādāni, iddhiyā yasasā jalaṁ.
Abhikkantena vaṇṇena, sabbā obhāsayaṁ disā"ti.

Maṇḍūkohaṁ pure āsiṁ, udake vārigocaro.
Tava Dhammaṁ suṇantassa, avadhi vacchapālakoti[1].

Bhagavā tassa dhammaṁ desesi, desanāvasāne caturāsītiyā pāṇasahassānaṁ dhammābhisamayo ahosi, devaputtopi sotāpattiphale patiṭṭhāya sitaṁ katvā pakkāmīti.

Yaṁ pana kiñci atthi ñeyyaṁ nāma, tassa sabbassa buddhattā vimokkhantikañāṇavasena **Buddho.** Yasmā vā cattāri saccāni attanāpi bujjhi, aññepi satte bodhesi, tasmā evamādīhipi kāraṇehi Buddho. Imassa catthassa viññāpanatthaṁ "bujjhitā saccānīti Buddho, bodhetā pajāyāti Buddho"ti evaṁ pavatto sabbopi Niddesanayo[2] Paṭisambhidānayo vā[3] vitthāretabbo.

Bhagavāti idaṁ panassa guṇavisiṭṭhasattuttamagarugāravādhivacanaṁ. Tenāhu porāṇā—

1. Khu 2. 73 piṭṭhe. 2. Khu 7. 363 piṭṭhe. 3. Khu 9. 172 piṭṭhe.

ဒေဝမနုဿာနန္တိ ဒေဝါနဉ္စ မနုဿာနဉ္စ၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေနေတံ ဝုတ္တံ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလပရိစ္ဆေဒဝသေန စ။ ဘဂဝါ ပန တိရစ္ဆာနဂတာနမ္ပိ အနုသာသနိပ္ပဒါနေန သတ္ထာယေဝ။ တေပိ ဟိ ဘဂဝတော ဓမ္မသဝနေန ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ ပတွာ တာယ ဧဝ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ ဒုတိယေ တတိယေ ဝါ အတ္တဘာဝေ မဂ္ဂဖလဘာဂိနော ဟောန္တိ။ မဏ္ဍူကဒေဝပုတ္တာဒယော စေတ္ထ နိဒဿနံ။ ဘဂဝတိ ကိရ ဂဂ္ဂရာယ ပေါက္ခရဏိယာ တီရေ စမ္ပာနဂရဝါသီနံ ဓမ္မံ ဒေသယမာနေ ဧကော မဏ္ဍူကော ဘဂဝတော သရေ နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသိ၊ တံ ဧကော ဝစ္ဆပါလကော ဒဏ္ဍမောလုဗ္ဘ တိဋ္ဌန္တော တဿ သီသေ သန္နိရုမ္ဘိတွာ အဋ္ဌာသိ။ သော တာဝဒေဝ ကာလံ ကတွာ တာဝတိံသဘဝနေ ဒွါဒသယောဇနိကေ ကနကဝိမာနေ နိဗ္ဗတ္တိ၊ သုတ္တပ္ပဗုဒ္ဓေါ ဝိယ စ တတ္ထ အစ္ဆရာသံဃပရိဝုတံ အတ္တာနံ ဒိသွာ "အရေ အဟမ္ပိ နာမ ဣဓ နိဗ္ဗတ္တောသ္မိ၊ ကိံ နု ခေါ ကမ္မံ အကာသိ"န္တိ အာဝဇ္ဇေန္တော န အညံ ကိဉ္စိ အဒ္ဒသ အညတြ ဘဂဝတော သရေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟာ၊ သော တာဝဒေဝ သဟ ဝိမာနေန အာဂန္တွာ ဘဂဝတော ပါဒေ သိရသာ ဝန္ဒိ။ ဘဂဝါ ဇာနန္တောဝ ပုစ္ဆိ—

"ကော မေ ဝန္ဒတိ ပါဒါနိ၊ ဣဒ္ဓိယာ ယသသာ ဇလံ။
အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေန၊ သဗ္ဗာ ဩဘာသယံ ဒိသာ"တိ။

မဏ္ဍူကောဟံ ပုရေ အာသိံ၊ ဥဒကေ ဝါရိဂေါစရော။
တဝ ဓမ္မံ သုဏန္တဿ၊ အဝဓိ ဝစ္ဆပါလကောတိ[၁]။

ဘဂဝါ တဿ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ ဒေသနာဝသာနေ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ဒေဝပုတ္တောပိ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယ သိတံ ကတွာ ပက္ကာမီတိ။

ယံ ပန ကိဉ္စိ အတ္ထိ ဉေယျံ နာမ၊ တဿ သဗ္ဗဿ ဗုဒ္ဓတ္တာ ဝိမောက္ခန္တိကဉာဏဝသေန **ဗုဒ္ဓေါ**။ ယသ္မာ ဝါ စတ္တာရိ သစ္စာနိ အတ္တနာပိ ဗုဇ္ဈိ၊ အညေပိ သတ္တေ ဗောဓေသိ၊ တသ္မာ ဧဝမာဒီဟိပိ ကာရဏေဟိ ဗုဒ္ဓေါ။ ဣမဿ စတ္ထဿ ဝိညာပနတ္ထံ "ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ"တိ ဧဝံ ပဝတ္တော သဗ္ဗောပိ နိဒ္ဒေသနယော[၂] ပဋိသမ္ဘိဒါနယော ဝါ[၃] ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗော။

ဘဂဝါတိ ဣဒံ ပနဿ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသတ္တုတ္တမဂရုဂါရဝါဓိဝစနံ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ—

၁-ခု ၂-၇၃-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ခု ၇-၃၆၃-ပိဋ္ဌေ။ ၃-ခု ၉-၁၇၂-ပိဋ္ဌေ။

“Bhagavāti vacanaṁ seṭṭhaṁ, Bhagavāti vacanamuttamaṁ.
Guru gāravayutto so, Bhagavā tena vuccatī”ti.

Catubbidhaṁ hi nāmaṁ āvatthikaṁ liṅgikaṁ nemittikaṁ adhiccasamuppannanti. Adhiccasamuppannaṁ nāma lokiyavohārena “yadicchakan”ti vuttaṁ hoti. Tattha vaccho dammo balibaddoti evamādi āvatthikaṁ, daṇḍī chattī sikhī karīti evamādi liṅgikaṁ, tevijjo chaḷabhiññoti evamādi nemittikaṁ, sirivaḍḍhako dhanavaḍḍhakoti evamādi vacanatthamanapekkhitvā pavattaṁ adhiccasamuppannaṁ. Idaṁ pana Bhagavāti nāmaṁ nemittikaṁ, na Mahāmāyāya, na Suddhodanamahārājena na asītiyā ñātisahassehi kataṁ, na sakkasantusitādīhi devatāvisesehi. Vuttañhetaṁ Dhammasenāpatinā “Bhagavāti netaṁ nāmaṁ mātarā kataṁ -pa- vimokkhantikametaṁ Buddhānaṁ Bhagavantānaṁ bodhiyā mūle saha sabbaññutaññāṇassa paṭilābhā sacchikāpaññatti yadidaṁ Bhagavā”ti[1].

Yaṁguṇanemittikañcetaṁ nāmaṁ, tesaṁ guṇānaṁ pakāsanatthaṁ imaṁ gāthaṁ vadanti—

“Bhagī bhajī bhāgī vibhattavā iti,
Akāsi bhagganti garūti bhāgyavā.
Bahūhi ñāyehi subhāvitattano,
Bhavantago so Bhagavāti vuccatī”ti.

Niddese[1] vuttanayeneva cettha tesaṁ tesaṁ padānamattho daṭṭhabbo.

Ayaṁ pana aparo nayo—

Bhāgyavā[2] bhaggavā yutto, bhagehi ca vibhattavā.
Bhattavā vantagamano, bhavesu Bhagavā tatoti.

Tattha vaṇṇāgamo vaṇṇavipariyayoti etaṁ niruttilakkhaṇaṁ gahetvā saddanayena vā pisodarādipakkhepalakkhaṇaṁ gahetvā yasmā lokiyalokuttarasukhābhinibbattakaṁ dānasīlāni pārappattaṁ bhāgyamassa[3] atthi, tasmā bhāgyavā[2]ti vattabbe Bhagavāti vuccatīti ñātabbaṁ. Yasmā pana lobha dosamoha viparītamanasikāra ahirikānottappa kodhūpanāha makkhapaḷāsa-issāmacchariyamāyāsāṭheyyathambhasārambhamānātimāna madapamāda

1. Khu 7. 162 piṭṭhādīsu. 2. Bhagyavā (Ka) 3. Bhagyamassa (Ka)

“ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ၊ ဘဂဝါတိ ဝစနမုတ္တမံ။
ဂရု ဂါရဝယုတ္တော သော၊ ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတီ”တိ။

စတုဗ္ဗိဓံ ဟိ နာမံ အာဝတ္ထိကံ လိင်္ဂိကံ နေမိတ္တိကံ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နန္တိ။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ နာမ လောကိယဝေါဟာရေန “ယဒိစ္ဆက”န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဝစ္ဆော ဒမ္မော ဗလိဗဒ္ဒေါတိ ဧဝမာဒိ အာဝတ္ထိကံ၊ ဒဏ္ဍီ ဆတ္တီ သိခီ ကရီတိ ဧဝမာဒိ လိင်္ဂိကံ၊ တေဝိဇ္ဇော ဆဠဘိညောတိ ဧဝမာဒိ နေမိတ္တိကံ၊ သိရိဝဍ္ဎကော ဓနဝဍ္ဎကောတိ ဧဝမာဒိ ဝစနတ္ထမနပေက္ခိတွာ ပဝတ္တံ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ။ ဣဒံ ပန ဘဂဝါတိ နာမံ နေမိတ္တိကံ၊ န မဟာမာယာယ, န သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇေန န အသီတိယာ ဉာတိသဟဿေဟိ ကတံ, န သက္ကသန္တုသိတာဒီဟိ ဒေဝတာဝိသေသေဟိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဓမ္မသေနာပတိနာ “ဘဂဝါတိ နေတံ နာမံ မာတရာ ကတံ။ပ။ ဝိမောက္ခန္တိကမေတံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ ဗောဓိယာ မူလေ သဟ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘာ သစ္ဆိကာပညတ္တိ ယဒိဒံ ဘဂဝါ”တိ[၁]။

ယံဂုဏနေမိတ္တိကဉ္စေတံ နာမံ၊ တေသံ ဂုဏာနံ ပကာသနတ္ထံ ဣမံ ဂါထံ ဝဒန္တိ—

“ဘဂီ ဘဇီ ဘာဂီ ဝိဘတ္တဝါ ဣတိ၊
အကာသိ ဘဂ္ဂန္တိ ဂရူတိ ဘာဂျဝါ။
ဗဟူဟိ ဉာယေဟိ သုဘာဝိတတ္တနော၊
ဘဝန္တဂေါ သော ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတီ”တိ။

နိဒ္ဒေသေ[၁] ဝုတ္တနယေနေဝ စေတ္ထ တေသံ တေသံ ပဒါနမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အယံ ပန အပရော နယော—

ဘာဂျဝါ[၂] ဘဂ္ဂဝါ ယုတ္တော၊ ဘဂေဟိ စ ဝိဘတ္တဝါ။
ဘတ္တဝါ ဝန္တဂမနော၊ ဘဝေသု ဘဂဝါ တတောတိ။

တတ္ထ ဝဏ္ဏာဂမော ဝဏ္ဏဝိပရိယယောတိ ဧတံ နိရုတ္တိလက္ခဏံ ဂဟေတွာ သဒ္ဒနယေန ဝါ ပိသောဒရာဒိပက္ခေပလက္ခဏံ ဂဟေတွာ ယသ္မာ လောကိယလောကုတ္တရသုခါဘိနိဗ္ဗတ္တကံ ဒါနသီလာဒိပါရပ္ပတ္တံ ဘာဂျမဿ[၃] အတ္ထိ၊ တသ္မာ ဘာဂျဝါ[၂]တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတီတိ ဉာတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ ပန လောဘ ဒေါသမောဟ ဝိပရီတမနသိကာရ အဟိရိကာနောတ္တပ္ပ ကောဓူပနာဟ မက္ခ ပဠာသဣဿာ မစ္ဆရိယ မာယာသာဌေယျ ထမ္ဘ သာရမ္ဘ မာနာတိမာန မဒ ပမာဒ-

၁-ခု ၇-၁၆၂-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၂-ဘာဂျဝါ (က) ၃-ဘာဂျမဿ (က)

taṇhāvijjā tividhākusalamūla duccarita saṁkilesa mala visamasaññā vitakkapapañca catubbidha vipariyesa āsava gantha ogha yogāgati taṇhuppādupādānapañcacetokhīla vinibandha nīvaraṇābhinandana cha vivādamūla taṇhākāya sattānusaya-aṭṭhamicchatta nava taṇhāmūlaka dasākusalakammapatha dvāsaṭṭhi diṭṭhigata-aṭṭhasatataṇhāvicaritappabheda sabbadaratha pariḷāhakilesasatasahassāni, saṅkhepato vā pañca kilesa-abhisaṅkhārakhandhamaccudevaputtamāre abhañji, tasmā **bhaggattā etesaṁ parissayānaṁ bhaggavā**ti vattabbe **Bhagavā**ti vuccati. Āha cettha—

> “Bhaggarāgo bhaggadoso, bhaggamoho anāsavo.
> Bhaggāssa pāpakā dhammā, Bhagavā tena vuccatī”ti.

Bhāgyavantatāya cassa satapuññajalakkhaṇadharassa rūpakāyasampatti dīpitā hoti, bhaggadosatāya dhammakāyasampatti. Tathā lokiyaparikkhakānaṁ bahumatabhāvo, gahaṭṭhapabbajitehi abhigamanīyatā, abhigatānañca nesaṁ kāyacittadukkhāpanayane paṭibalabhāvo. Āmisadānadhammadānehi upakāritā. Lokiyalokuttarasukhehi ca sampayojanasamatthatā dīpitā hoti.

Yasmā ca loke issariyadhammayasasirīkāmapayattesu chasu dhammesu bhagasaddo vattati. Paramañcassa sakacitte issariyaṁ, aṇimā laghimādikaṁ vā lokiyasammataṁ sabbākāraparipūraṁ atthi, tathā lokuttaro dhammo, lokattayabyāpako yathābhuccaguṇādhigato ativiya parisuddho yaso, rūpakāyadassanabyāvaṭajana nayanappasādajananasamatthā sabbākāraparipūrā sabbaṅgapaccaṅgasirī, yaṁ yaṁ etena icchitaṁ patthitaṁ attahitaṁ parahitaṁ vā, tassa tassa tatheva abhinipphannattā icchiticchitatthanipphattisaññito kāmo, sabbalokagarubhāvappattihetubhūto sammāvāyāmasaṅkhāto payatto ca atthi, tasmā imehi bhagehi yuttattāpi **bhagā assa santī**ti iminā atthena “Bhagavā”ti vuccati.

Yasmā pana kusalādīhi bhedehi sabbadhamme, khandhāyatanadhātusacca-indriyapaṭiccasamuppādādīhi vā kusalādidhamme, pīḷanasaṅkhatasantāpavipariṇāmaṭṭhena vā dukkhamariyasaccaṁ, āyūhananidānasaṁyoga palibodhaṭṭhena samudayaṁ,

တဏှာဝိဇ္ဇာ တိဝိဓာကုသလမူလ ဒုစ္စရိတ သံကိလေသ မလ ဝိသမသညာ ဝိတက္ကပပဉ္စ စတုဗ္ဗိဓ ဝိပရိယေသ အာသဝ ဂန္ထ ဩဃ ယောဂါဂတိ တဏှုပ္ပါဒုပါဒါနပဉ္စစေတောခီလ ဝိနိဗန္ဓ နီဝရဏာဘိနန္ဒန ဆ ဝိဝါဒမူလ တဏှာကာယ သတ္တာနုသယအဋ္ဌမိစ္ဆတ္တ နဝ တဏှာမူလက ဒသာကုသလကမ္မပထ ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတအဋ္ဌသတတဏှာဝိစရိတပ္ပဘေဒ သဗ္ဗဒရထ ပရိဠာဟကိလေသသတသဟဿာနိ၊ သင်္ခေပတော ဝါ ပဉ္စ ကိလေသအဘိသင်္ခါရခန္ဓမစ္စုဒေဝပုတ္တမာရေ အဘဉ္ဇိ၊ တသ္မာ **ဘဂ္ဂတ္တာ ဧတေသံ ပရိဿယာနံ ဘဂ္ဂဝါ**တိ ဝတ္တဗ္ဗေ **ဘဂဝါ**တိ ဝုစ္စတိ။ အာဟ စေတ္ထ—

> “ဘဂ္ဂရာဂေါ ဘဂ္ဂဒေါသော၊ ဘဂ္ဂမောဟော အနာသဝေါ။
> ဘဂ္ဂါဿ ပါပကာ ဓမ္မာ၊ ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတီ”တိ။

ဘာဂျဝန္တတာယ စဿ သတပုညဇလက္ခဏဓရဿ ရူပကာယသမ္ပတ္တိ ဒီပိတာ ဟောတိ၊ ဘဂ္ဂဒေါသတာယ ဓမ္မကာယသမ္ပတ္တိ။ တထာ လောကိယပရိက္ခကာနံ ဗဟုမတဘာဝေါ၊ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတေဟိ အဘိဂမနီယတာ၊ အဘိဂတာနဉ္စ နေသံ ကာယစိတ္တဒုက္ခာပနယနေ ပဋိဗလဘာဝေါ။ အာမိသဒါနဓမ္မဒါနေဟိ ဥပကာရိတာ။ လောကိယလောကုတ္တရသုခေဟိ စ သမ္ပယောဇနသမတ္ထတာ ဒီပိတာ ဟောတိ။

ယသ္မာ စ လောကေ ဣဿရိယဓမ္မယသသိရိကာမပယတ္တေသု ဆသု ဓမ္မေသု ဘဂသဒ္ဒေါ ဝတ္တတိ။ ပရမဉ္စဿ သကစိတ္တေ ဣဿရိယံ၊ အဏိမာ လဃိမာဒိကံ ဝါ လောကိယသမ္မတံ သဗ္ဗာကာရပရိပူရံ အတ္ထိ၊ တထာ လောကုတ္တရော ဓမ္မော၊ လောကတ္တယဗျာပကော ယထာဘုစ္စဂုဏာဓိဂတော အတိဝိယ ပရိသုဒ္ဓေါ ယသော၊ ရူပကာယဒဿနဗျာဝဋဇန နယနပ္ပသာဒဇနနသမတ္ထာ သဗ္ဗာကာရပရိပူရာ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂသိရီ၊ ယံ ယံ ဧတေန ဣစ္ဆိတံ ပတ္ထိတံ အတ္တဟိတံ ပရဟိတံ ဝါ, တဿ တဿ တထေဝ အဘိနိပ္ဖန္နတ္တာ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတတ္ထနိပ္ဖတ္တိသညိတော ကာမော၊ သဗ္ဗလောကဂရုဘာဝပ္ပတ္တိဟေတုဘူတော သမ္မာဝါယာမသင်္ခါတော ပယတ္တော စ အတ္ထိ၊ တသ္မာ ဣမေဟိ ဘဂေဟိ ယုတ္တတ္တာပိ **ဘဂါ အဿ သန္တီ**တိ ဣမိနာ အတ္ထေန “ဘဂဝါ”တိ ဝုစ္စတိ။

ယသ္မာ ပန ကုသလာဒီဟိ ဘေဒေဟိ သဗ္ဗဓမ္မေ, ခန္ဓာယတနဓာတုသစ္စဣန္ဒြိယပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါဒီဟိ ဝါ ကုသလာဒိဓမ္မေ, ပီဠနသင်္ခတသန္တာပဝိပရိဏာမဋ္ဌေန ဝါ ဒုက္ခမရိယသစ္စံ, အာယူဟနနိဒါနသံယောဂ ပလိဗောဓဋ္ဌေန သမုဒယံ,

nissaraṇavivekāsaṅkhata-amataṭṭhena nirodhaṁ, niyyānahetudassanādhipateyyaṭṭhena maggaṁ vibhattavā, vibhajitvā vivaritvā desitavāti vuttaṁ hoti, tasmā **vibhattavā**ti vattabbe “Bhagavā”ti vuccati.

Yasmā ca esa dibbabrahma-ariyavihāre kāyacitta-upadhiviveke suññatappaṇihitānimittavimokkhe aññe ca lokiyalokuttare uttarimanussadhamme bhaji sevi bahulamakāsi, tasmā **bhattavā**ti vattabbe Bhagavāti vuccati.

Yasmā pana tīsu bhavesu taṇhāsaṅkhātaṁ gamanaṁ anena vantaṁ, tasmā **bhavesu vantagamano**ti vattabbe bhavasaddato bhakāraṁ gamanasaddato gakāraṁ vantasaddato vakārañca dīghaṁ katvā ādāya “Bhagavā”ti vuccati, yathā loke “mehanassa khassa mālā”ti vattabbe “Mekhalā”ti vuccati.

So imaṁ lokanti so Bhagavā imaṁ lokaṁ. Idāni vattabbaṁ nidasseti. **Sadevakan**ti saha devehi sadevakaṁ. Evaṁ saha mārena **samārakaṁ.** Saha brahmunā **sabrahmakaṁ.** Saha samaṇabrāhmaṇehi **sassamaṇabrāhmaṇiṁ.** Pajātattā **pajā,** taṁ pajaṁ. Saha devamanussehi **sadevamanussaṁ.** Tattha sadevakavacanena pañcakāmāvacaradevaggahaṇaṁ veditabbaṁ, samārakavacanena chaṭṭhakāmāvacaradevaggahaṇaṁ, sabrahmakavacanena brahmakāyikādibrahmaggahaṇaṁ, sassamaṇabrāhmaṇīvacanena sāsanassa paccatthikapaccāmittasamaṇabrāhmaṇaggahaṇaṁ, samitapāpabāhitapāpasamaṇabrāhmaṇaggahaṇañca, pajāvacanena sattalokaggahaṇaṁ, sadevamanussavacanena sammutideva-avasesamanussaggahaṇaṁ, evamettha tīhi padehi okāsaloko, dvīhi pajāvasena sattaloko gahitoti veditabbo.

Aparo nayo sadevakaggahaṇena arūpāvacaradevaloko gahito, samārakaggahaṇena chakāmāvacaradevaloko, sabrahmakaggahaṇena rūpī brahmaloko, sassamaṇabrāhmaṇādiggahaṇena catuparisavasena sammutidevehi[1] vā saha manussaloko, avasesasabbasattaloko vā.

1. Sammatidevehi (Syā)

နိဿရဏဝိဝေကာသင်္ခတအမတဋ္ဌေန နိရောဓံ, နိယျာနဟေတုဒဿနာဓိပတေယျဋ္ဌေန မဂ္ဂံ ဝိဘတ္တဝါ၊ ဝိဘဇိတွာ ဝိဝရိတွာ ဒေသိတဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တသ္မာ **ဝိဘတ္တဝါ**တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “ဘဂဝါ”တိ ဝုစ္စတိ။

ယသ္မာ စ ဧသ ဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေ ကာယစိတ္တဉပဓိဝိဝေကေ သုညတပ္ပဏိဟိတာနိမိတ္တဝိမောက္ခေ အညေ စ လောကိယလောကုတ္တရေ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ ဘဇိ သေဝိ ဗဟုလမကာသိ၊ တသ္မာ **ဘတ္တဝါ**တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ။

ယသ္မာ ပန တီသု ဘဝေသု တဏှာသင်္ခါတံ ဂမနံ အနေန ဝန္တံ၊ တသ္မာ **ဘဝေသု ဝန္တဂမနော**တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဘဝသဒ္ဒတော ဘကာရံ ဂမနသဒ္ဒတော ဂကာရံ ဝန္တသဒ္ဒတော ဝကာရဉ္စ ဒီဃံ ကတွာ အာဒါယ “ဘဂဝါ”တိ ဝုစ္စတိ၊ ယထာ လောကေ “မေဟနဿ ခဿ မာလာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “မေခလာ”တိ ဝုစ္စတိ။

သော ဣမံ လောကန္တိ သော ဘဂဝါ ဣမံ လောကံ။ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ နိဒဿေတိ။ **သဒေဝက**န္တိ သဟ ဒေဝေဟိ သဒေဝကံ။ ဧဝံ သဟ မာရေန **သမာရကံ**။ သဟ ဗြဟ္မုနာ **သဗြဟ္မကံ**။ သဟ သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ **သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ**။ ပဇာတတ္တာ **ပဇာ**၊ တံ ပဇံ။ သဟ ဒေဝမနုဿေဟိ **သဒေဝမနုဿံ**။ တတ္ထ သဒေဝကဝစနေန ပဉ္စကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သမာရကဝစနေန ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ၊ သဗြဟ္မကဝစနေန ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံ၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏီဝစနေန သာသနဿ ပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏံ, သမိတပါပဗာဟိတပါပသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏဉ္စ၊ ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ၊ သဒေဝမနုဿဝစနေန သမ္မုတိဒေဝအဝသေသမနုဿဂ္ဂဟဏံ၊ ဧဝမေတ္ထ တီဟိ ပဒေဟိ ဩကာသလောကော၊ ဒွီဟိ ပဇာဝသေန သတ္တလောကော ဂဟိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပရော နယော သဒေဝကဂ္ဂဟဏေန အရူပါဝစရဒေဝလောကော ဂဟိတော၊ သမာရကဂ္ဂဟဏေန ဆကာမာဝစရဒေဝလောကော၊ သဗြဟ္မကဂ္ဂဟဏေန ရူပီ ဗြဟ္မလောကော၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏာဒိဂ္ဂဟဏေန စတုပရိသဝသေန သမ္မုတိဒေဝေဟိ[၁] ဝါ သဟ မနုဿလောကော၊ အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကော ဝါ။

၁-သမ္မုတိဒေဝေဟိ (သျာ)

Apicettha sadevakavacanena ukkaṭṭhaparicchedato sabbassāpi lokassa sacchikatabhāvaṁ sādhento tassa Bhagavato kittisaddo abbhuggato. Tato yesaṁ siyā “Māro mahānubhāvo chakāmāvacarissaro vasavattī, kiṁ sopi etena sacchikato”ti, tesaṁ vimatiṁ vidhamanto **samārakan**ti abbhuggato. Yesaṁ pana siyā “brahmā mahānubhāvo ekaṅguliyā ekasmiṁ cakkavāḷasahasse ālokaṁ pharati, dvīhi -pa- dasahi aṅgulīhi dasasu cakkavāḷasahassesu ālokaṁ pharati, anuttarañca jhānasamāpattisukhaṁ paṭisaṁvedeti, kiṁ sopi sacchikato”ti, tesaṁ vimatiṁ vidhamanto **sabrahmakan**ti abbhuggato. Tato yesaṁ siyā “puthū samaṇabrāhmaṇā sāsanapaccatthikā, kiṁ tepi sacchikatā”ti, tesaṁ vimatiṁ vidhamanto **sassamaṇabrāhmaṇiṁ pajan**ti abbhuggato. Evaṁ ukkaṭṭhukkaṭṭhānaṁ sacchikatabhāvaṁ pakāsetvā atha sammutideve avasesamanusse ca upādāya ukkaṭṭhaparicchedavasena sesasattalokassa sacchikatabhāvaṁ pakāsento **sadevamanussan**ti abbhuggato. Ayametthānusandhikkamo.

Sayaṁ abhiññā sacchikatvā pavedetīti ettha pana **sayan**ti sāmaṁ, aparaneyyo hutvā. **Abhiññā**ti abhiññāya, adhikena ñāṇena ñatvāti attho. **Sacchikatvā**ti paccakkhaṁ katvā, etena anumānādipaṭikkhepo kato hoti. **Pavedetī**ti bodheti ñāpeti pakāseti. **So dhammaṁ deseti ādikalyāṇaṁ -pa- pariyosānakalyāṇan**ti so Bhagavā sattesu kāruññataṁ paṭicca hitvāpi anuttaraṁ vivekasukhaṁ dhammaṁ deseti, tañca kho appaṁ vā bahuṁ vā desento ādikalyāṇādippakārameva deseti.

Kathaṁ? Ekagāthāpi hi samantabhadrakattā dhammassa paṭhamapādena ādikalyāṇā, dutiyatatiyapādehi majjhekalyāṇā, pacchimapādena pariyosānakalyāṇā. Ekānusandhikaṁ suttaṁ nidānena ādikalyāṇaṁ, nigamanena pariyosānakalyāṇaṁ, sesena majjhekalyāṇaṁ. Nānānusandhikaṁ suttaṁ paṭhamānusandhinā ādikalyāṇaṁ, pacchimena pariyosānakalyāṇaṁ, sesehi majjhekalyāṇaṁ. Sakalopi sāsanadhammo attano atthabhūtena sīlena ādikalyāṇo, samathavipassanāmaggaphalehi majjhekalyāṇo, nibbānena pariyosānakalyāṇo. Sīlasamādhīhi vā ādikalyāṇo, vipassanāmaggehi majjhekalyāṇo, phalanibbānehi

အပိစေတ္ထ သဒေဝကဝစနေန ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော သဗ္ဗဿာပိ လောကဿ သစ္ဆိကတဘာဝံ သာဓေန္တော တဿ ဘဂဝတော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ တတော ယေသံ သိယာ “မာရော မဟာနုဘာဝေါ ဆကာမာဝစရိဿရော ဝသဝတ္တီ၊ ကိံ သောပိ ဧတေန သစ္ဆိကတော”တိ၊ တေသံ ဝိမတိံ ဝိဓမေန္တော **သမာရကန္တိ** အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ ယေသံ ပန သိယာ “ဗြဟ္မာ မဟာနုဘာဝေါ ဧကင်္ဂုလိယာ ဧကသ္မိံ စက္ကဝါဠသဟဿေ အာလောကံ ဖရတိ၊ ဒွီဟိ။ပ။ ဒသဟိ အင်္ဂုလီဟိ ဒသသု စက္ကဝါဠသဟဿေသု အာလောကံ ဖရတိ၊ အနုတ္တရဉ္စ ဈာနသမာပတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒေတိ၊ ကိံ သောပိ သစ္ဆိကတော”တိ၊ တေသံ ဝိမတိံ ဝိဓမေန္တော **သဗြဟ္မကန္တိ** အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ တတော ယေသံ သိယာ “ပုထူ သမဏဗြာဟ္မဏာ သာသနပစ္စတ္ထိကာ၊ ကိံ တေပိ သစ္ဆိကတာ”တိ၊ တေသံ ဝိမတိံ ဝိဓမေန္တော **သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ ပဇန္တိ** အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ ဧဝံ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌာနံ သစ္ဆိကတဘာဝံ ပကာသေတွာ အထ သမ္မုတိဒေဝေ အဝသေသမနုဿေ စ ဥပါဒါယ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန သေသသတ္တလောကဿ သစ္ဆိကတဘာဝံ ပကာသေန္တော **သဒေဝမနုဿန္တိ** အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ အယမေတ္ထာနုသန္ဓိက္ကမော။

သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေတီတိ ဧတ္ထ ပန **သယန္တိ** သာမံ၊ အပရနေယျော ဟုတွာ။ **အဘိညာ**တိ အဘိညာယ၊ အဓိကေန ဉာဏေန ဉတွာတိ အတ္ထော။ **သစ္ဆိကတွာ**တိ ပစ္စက္ခံ ကတွာ၊ ဧတေန အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါ ကတော ဟောတိ။ **ပဝေဒေတီ**တိ ဗောဓေတိ ဉာပေတိ ပကာသေတိ။ **သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ။ပ။ ပရိယောသာနကလျာဏန္တိ** သော ဘဂဝါ သတ္တေသု ကာရုညတံ ပဋိစ္စ ဟိတွာပိ အနုတ္တရံ ဝိဝေကသုခံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ တဉ္စ ခေါ အပ္ပံ ဝါ ဗဟုံ ဝါ ဒေသေန္တော အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ ဒေသေတိ။

ကထံ? ဧကဂါထာပိ ဟိ သမန္တဘဒ္ဒကတ္တာ ဓမ္မဿ ပဌမပါဒေန အာဒိကလျာဏာ၊ ဒုတိယတတိယပါဒေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏာ၊ ပစ္ဆိမပါဒေန ပရိယောသာနကလျာဏာ။ ဧကာနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ နိဒါနေန အာဒိကလျာဏံ၊ နိဂမနေန ပရိယောသာနကလျာဏံ၊ သေသေန မဇ္ဈေကလျာဏံ။ နာနာနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ ပဌမာနုသန္ဓိနာ အာဒိကလျာဏံ၊ ပစ္ဆိမေန ပရိယောသာနကလျာဏံ၊ သေသေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏံ။ သကလောပိ သာသနဓမ္မော အတ္တနော အတ္ထဘူတေန သီလေန အာဒိကလျာဏော၊ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဖလေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏော၊ နိဗ္ဗာနေန ပရိယောသာနကလျာဏော။ သီလသမာဓီဟိ ဝါ အာဒိကလျာဏော၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂေဟိ မဇ္ဈေကလျာဏော၊ ဖလနိဗ္ဗာနေဟိ

pariyosānakalyāṇo. Buddhasubodhitāya vā ādikalyāṇo, dhammasudhammatāya majjhekalyāṇo, saṁghasuppaṭipattiyā pariyosānakalyāṇo. Taṁ sutvā tathattāya paṭipannena adhigantabbāya abhisambodhiyā vā ādikalyāṇo, paccekabodhiyā majjhekalyāṇo, sāvakabodhiyā pariyosānakalyāṇo. Suyyamāno cesa nīvaraṇavikkhambhanato savanenapi kalyāṇameva āvahatīti ādikalyāṇo, paṭipajjiyamāno samathavipassanāsukhāvahanato paṭipattiyāpi kalyāṇameva āvahatīti majjhekalyāṇo, tathā paṭipanno ca paṭipattiphale niṭṭhite tādibhāvāvahanato paṭipattiphalenapi kalyāṇameva āvahatīti pariyosānakalyāṇo. Nāthappabhavattā ca pabhavasuddhiyā ādikalyāṇo, atthasuddhiyā majjhekalyāṇo, kiccasuddhiyā pariyosānakalyāṇo. Tasmā eso Bhagavā appaṁ vā bahuṁ vā desento ādikalyāṇadippakārameva desetīti veditabbo.

Sātthaṁ sabyañjananti evamādīsu pana yasmā imaṁ dhammaṁ desento sāsanabrahmacariyaṁ maggabrahmacariyañca pakāseti, nānānayehi dīpeti, tañca yathānurūpaṁ atthasampattiyā **sātthaṁ.** Byañjanasampattiyā **sabyañjanaṁ.** Saṅkāsanapakāsana vivaraṇa vibhajana uttānīkaraṇa paññatti atthapada samāyogato sātthaṁ, akkharapadabyañjanākāraniruttiniddesasampattiyā sabyañjanaṁ. Atthagambhīratāpaṭivedhagambhīratāhi sātthaṁ, dhammagambhīratādesanāgambhīratāhi sabyañjanaṁ. Atthapaṭibhānapaṭisambhidāvisayato sātthaṁ, dhammaniruttipaṭisambhidāvisayato sabyañjanaṁ. Paṇḍitavedanīyato parikkhakajanappasādakanti[1] sātthaṁ, saddheyyato lokiyajanappasādakanti sabyañjanaṁ. Gambhīrādhippāyato sātthaṁ, uttānapadato sabyañjanaṁ. Upanetabbassa abhāvato sakalaparipuṇṇabhāvena **kevalaparipuṇṇaṁ,** apanetabbassa abhāvato niddosabhāvena **parisuddhaṁ,** sikkhattayapariggahitattā brahmabhūtehi seṭṭhehi caritabbato tesañca cariyabhāvato **brahmacariyaṁ.** Tasmā sātthaṁ sabyañjanaṁ -pa- brahmacariyaṁ pakāsetīti vuccati.

Apica yasmā sanidānaṁ sa-uppattikañca desento ādikalyāṇaṁ deseti, veneyyānaṁ anurūpato atthassa aviparītatāya ca hetudāharaṇayuttato ca majjhekalyāṇaṁ, sotūnaṁ saddhāpaṭilābhena

1. Sarikkhakajanappasādakanti (Ka)

ပရိယောသာနကလျာဏော။ ဗုဒ္ဓသုဗောဓိတာယ ဝါ အာဒိကလျာဏော၊ ဓမ္မသုဓမ္မတာယ မဇ္ဈေကလျာဏော၊ သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော။ တံ သုတွာ တထတ္တာယ ပဋိပန္နေန အဓိဂန္တဗ္ဗာယ အဘိသမ္ဗောဓိယာ ဝါ အာဒိကလျာဏော၊ ပစ္စေကဗောဓိယာ မဇ္ဈေကလျာဏော၊ သာဝကဗောဓိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော။ သုယျမာနော စေသ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနတော သဝနေနပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ အာဒိကလျာဏော၊ ပဋိပဇ္ဇိယမာနော သမထဝိပဿနာသုခါဝဟနတော ပဋိပတ္တိယာပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ မဇ္ဈေကလျာဏော၊ တထာ ပဋိပန္နော စ ပဋိပတ္တိဖလေ နိဋ္ဌိတေ တာဒိဘာဝါဝဟနတော ပဋိပတ္တိဖလေနပိ ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ ပရိယောသာနကလျာဏော။ နာထပ္ပဘဝတ္တာ စ ပဘဝသုဒ္ဓိယာ အာဒိကလျာဏော၊ အတ္ထသုဒ္ဓိယာ မဇ္ဈေကလျာဏော၊ ကိစ္စသုဒ္ဓိယာ ပရိယောသာနကလျာဏော။ တသ္မာ ဧသော ဘဂဝါ အပ္ပံ ဝါ ဗဟုံ ဝါ ဒေသေန္တော အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ ဒေသေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနန္တိ ဧဝမာဒီသု ပန ယသ္မာ ဣမံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သာသနဗြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ ပကာသေတိ၊ နာနာနယေဟိ ဒီပေတိ၊ တဉ္စ ယထာနုရူပံ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ **သာတ္ထံ**။ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနံ**။ သင်္ကာသနပကာသန ဝိဝရဏ ဝိဘဇန ဥတ္တာနီကရဏ ပညတ္တိ အတ္ထပဒ သမာယောဂတော သာတ္ထံ၊ အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသသမ္ပတ္တိယာ သဗျဉ္ဇနံ။ အတ္ထဂမ္ဘီရတာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရတာဟိ သာတ္ထံ၊ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာဒေသနာဂမ္ဘီရတာဟိ သဗျဉ္ဇနံ။ အတ္ထပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယတော သာတ္ထံ၊ ဓမ္မနိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဝိသယတော သဗျဉ္ဇနံ။ ပဏ္ဍိတဝေဒနီယတော ပရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကန္တိ[1] သာတ္ထံ၊ သဒ္ဓေယျတော လောကိယဇနပ္ပသာဒကန္တိ သဗျဉ္ဇနံ။ ဂမ္ဘီရာဓိပ္ပာယတော သာတ္ထံ၊ ဥတ္တာနပဒတော သဗျဉ္ဇနံ။ ဥပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော သကလပရိပုဏ္ဏဘာဝေန **ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ**၊ အပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော နိဒ္ဒောသဘာဝေန **ပရိသုဒ္ဓံ**၊ သိက္ခတ္တယပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဗြဟ္မဘူတေဟိ သေဋ္ဌေဟိ စရိတဗ္ဗတော တေသဉ္စ စရိယဘာဝတော **ဗြဟ္မစရိယံ**။ တသ္မာ သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ။ပ။ ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိ ဝုစ္စတိ။

အပိစ ယသ္မာ သနိဒါနံ သဉပ္ပတ္တိကဉ္စ ဒေသေန္တော အာဒိကလျာဏံ ဒေသေတိ၊ ဝေနေယျာနံ အနုရူပတော အတ္ထဿ အဝိပရီတတာယ စ ဟေတုဒါဟရဏယုတ္တတော စ မဇ္ဈေကလျာဏံ၊ သောတူနံ သဒ္ဓါပဋိလာဘေန

၁-သရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကန္တိ (က)

nigamanena ca pariyosānakalyāṇaṁ deseti. Evaṁ desento ca brahmacariyaṁ pakāseti. Tañca paṭipattiyā adhigamabyattito sātthaṁ, pariyattiyā āgamabyattito sabyañjanaṁ, sīlādipañcadhammakkhandhayuttato kevalaparipuṇṇaṁ, nirupakkilesato nittharaṇatthāya pavattito lokāmisanirapekkhato ca parisuddhaṁ, seṭṭhaṭṭhena brahmabhūtānaṁ Buddhapaccekabuddhabuddhasāvakānaṁ cariyato brahmacariyanti vuccati. Tasmāpi so dhammaṁ deseti ādikalyāṇaṁ -pa- brahmacariyaṁ pakāsetīti vuccati.

Sādhu kho panāti sundaraṁ kho pana, atthāvahaṁ sukhāvahanti vuttaṁ hoti. **Tathārūpānaṁ Arahatan**ti yathārūpo so bhavaṁ Gotamo, evarūpānaṁ yathābhuccaguṇādhigamena loke arahantoti laddhasaddānaṁ Arahataṁ. **Dassanaṁ hotī**ti pasādasommāni akkhīni ummīlitvā dassanamattampi sādhu hotīti evaṁ ajjhāsayaṁ katvā **atha kho Verañjo brāhmaṇo yena Bhagavā tenupasaṅkamī**ti.

2. **Yenā**ti bhummatthe karaṇavacanaṁ. Tasmā yattha Bhagavā, tattha upasaṅkamīti evamettha attho daṭṭhabbo. Yena vā kāraṇena Bhagavā devamanussehi upasaṅkamitabbo, tena kāraṇena upasaṅkamīti evamettha attho daṭṭhabbo. Kena ca kāraṇena Bhagavā upasaṅkamitabbo? Nānappakāraguṇavisesādhigamādhippāyena, sāduphalūpabhogādhippāyena dijagaṇehi niccaphalitamahārukkho viya. Upasaṅkamīti ca gatoti vuttaṁ hoti. **Upasaṅkamitvā**ti upasaṅkamanapariyosānadīpanaṁ. Atha vā evaṁ gato tato āsannataraṁ ṭhānaṁ Bhagavato samīpasaṅkhātaṁ gantvātipi vuttaṁ hoti.

Bhagavatā saddhiṁ sammodīti yathā khamanīyādīni pucchanto Bhagavā tena, evaṁ sopi Bhagavatā saddhiṁ samappavattamodo ahosi. Sītodakaṁ viya uṇhodakena sammoditaṁ ekībhāvaṁ agamāsi. Yāya ca "kacci bho Gotama khamanīyaṁ, kacci yāpanīyaṁ, kacci bhoto Gotamassa ca sāvakānañca appābādhaṁ appātaṅkaṁ lahuṭṭhānaṁ balaṁ phāsuvihāro"ti-ādikāya kathāya sammodi, taṁ pītipāmojjasaṅkhātaṁ sammodaṁ jananato sammodituṁ yuttabhāvato ca **sammodanīyaṁ,** atthabyañjanamadhuratāya sucirampi kālaṁ sāretuṁ nirantaraṁ pavattetuṁ araharūpato saritabbabhāvato ca **sāraṇīyaṁ,** suyyamānasukhato vā sammodanīyaṁ,

နိဂမနေန စ ပရိယောသာနကလျာဏံ ဒေသေတိ။ ဧဝံ ဒေသေန္တော စ ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိ။ တဉ္စ ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂမဗျတ္တိတော သာတ္ထံ၊ ပရိယတ္တိယာ အာဂမဗျတ္တိတော သဗျဉ္ဇနံ၊ သီလာဒိပဉ္စဓမ္မက္ခန္ဓယုတ္တတော ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ၊ နိရုပက္ကိလေသတော နိတ္ထရဏတ္ထာယ ပဝတ္တိတော လောကာမိသနိရပေက္ခတော စ ပရိသုဒ္ဓံ၊ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဗြဟ္မဘူတာနံ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ စရိယတော ဗြဟ္မစရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာပိ သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ။ပ။ ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိ ဝုစ္စတိ။

သာဓု ခေါ ပနာတိ သုန္ဒရံ ခေါ ပန၊ အတ္ထာဝဟံ သုခါဝဟန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တထာရူပါနံ အရဟတ**န္တိ ယထာရူပေါ သော ဘဝံ ဂေါတမော၊ ဧဝရူပါနံ ယထာဘုစ္စဂုဏာဓိဂမေန လောကေ အရဟန္တောတိ လဒ္ဓသဒ္ဒါနံ အရဟတံ။ **ဒဿနံ ဟောတီ**တိ ပသာဒသောမ္မာနိ အက္ခီနိ ဥမ္မီလိတွာ ဒဿနမတ္တမ္ပိ သာဓု ဟောတီတိ ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ **အထ ခေါ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမီ**တိ။

၂။ **ယေနာ**တိ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ တသ္မာ ယတ္ထ ဘဂဝါ, တတ္ထ ဥပသင်္ကမီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယေန ဝါ ကာရဏေန ဘဂဝါ ဒေဝမနုဿေဟိ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော၊ တေန ကာရဏေန ဥပသင်္ကမီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ကေန စ ကာရဏေန ဘဂဝါ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော? နာနပ္ပကာရဂုဏဝိသေသာဓိဂမာဓိပ္ပါယေန၊ သာဒုဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယေန ဒိဇဂဏေဟိ နိစ္စဖလိတမဟာရုက္ခော ဝိယ။ ဥပသင်္ကမီတိ စ ဂတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥပသင်္ကမိတွာ**တိ ဥပသင်္ကမနပရိယောသာနဒီပနံ။ အထ ဝါ ဧဝံ ဂတော တတော အာသန္နတရံ ဌာနံ ဘဂဝတော သမီပသင်္ခါတံ ဂန္တွာတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒီတိ ယထာ ခမနီယာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော ဘဂဝါ တေန၊ ဧဝံ သောပိ ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ အဟောသိ။ သီတောဒကံ ဝိယ ဥဏှောဒကေန သမ္မောဒိတံ ဧကီဘာဝံ အဂမာသိ။ ယာယ စ “ကစ္စိ ဘော ဂေါတမ ခမနီယံ, ကစ္စိ ယာပနီယံ, ကစ္စိ ဘောတော ဂေါတမဿ စ သာဝကာနဉ္စ အပ္ပါဗာဓံ အပ္ပါတင်္ကံ လဟုဋ္ဌာနံ ဗလံ ဖာသုဝိဟာရော”တိ-အာဒိကာယ ကထာယ သမ္မောဒိ၊ တံ ပီတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတံ သမ္မောဒံ ဇနနတော သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော စ **သမ္မောဒနီယံ၊** အတ္ထဗျဉ္ဇနမဓုရတာယ သုစိရမ္ပိ ကာလံ သာရေတုံ နိရန္တရံ ပဝတ္တေတုံ အရဟရူပတော သရိတဗ္ဗဘာဝတော စ **သာရဏီယံ၊** သုယျမာနသုခတော ဝါ သမ္မောဒနီယံ၊

anussariyamānasukhato sāraṇīyaṁ, tathā byañjanaparisuddhatāya sammodanīyaṁ, atthaparisuddhatāya sāraṇīyanti evaṁ anekehi pariyāyehi sammodanīyaṁ sāraṇīyaṁ kathaṁ vītisāretvā pariyosāpetvā niṭṭhāpetvā yenatthena āgato, taṁ pucchitukāmo ekamantaṁ nisīdi.

Ekamantanti bhāvanapuṁsakaniddeso "visamaṁ candimasūriyā parivattantī"ti[1]ādīsu viya. Tasmā yathā nisinno ekamantaṁ nisinno hoti, tathā nisīdīti evamettha attho daṭṭhabbo. Bhummatthe vā etaṁ upayogavacanaṁ. **Nisīdī**ti upāvisi. Paṇḍitā hi purisā garuṭṭhāniyaṁ upasaṅkamitvā āsanakusalatāya ekamantaṁ nisīdanti, ayañca tesaṁ aññataro, tasmā ekamantaṁ nisīdi.

Kathaṁ nisinno pana ekamantaṁ nisinno hotīti? Cha nisajjadose vajjetvā. Seyyathidaṁ? Atidūraṁ accāsannaṁ uparivātaṁ unnatappadesaṁ atisammukhaṁ atipacchāti. Atidūre nisinno hi sace kathetukāmo hoti, uccāsaddena kathetabbaṁ hoti. Accāsanne nisinno saṅghaṭṭanaṁ karoti. Uparivāte nisinno sarīragandhena bādhati. Unnatappadese nisinno agāravaṁ pakāseti. Atisammukhā nisinno sace daṭṭhukāmo hoti, cakkhunā cakkhuṁ āhacca daṭṭhabbaṁ hoti. Atipacchā nisinno sace daṭṭhukāmo hoti, gīvaṁ pasāretvā daṭṭhabbaṁ hoti. Tasmā ayampi ete cha nisajjadose vajjetvā nisīdi. Tena vuttaṁ "ekamantaṁ nisīdī"ti.

Ekamantaṁ nisinno kho Verañjo brāhmaṇo Bhagavantaṁ etadavocāti **etan**ti idāni vattabbamatthaṁ dasseti. **Dakāro** padasandhikaro, **avocā**ti abhāsi. **Sutaṁ metan**ti sutaṁ me etaṁ, etaṁ mayā sutanti idāni vattabbamatthaṁ dasseti. **Bho Gotamā**ti Bhagavantaṁ gottena ālapati.

Idāni yaṁ tena sutaṁ, taṁ dassento **"na samaṇo Gotamo"**ti evamādimāha. Tatrāyaṁ anuttānapadavaṇṇanā—**brāhmaṇe**ti jātibrāhmaṇe. **Jiṇṇe**ti jajjarībhūte, jarāya khaṇḍiccādibhāvaṁ āpādite. **Vuḍḍhe**ti aṅgapaccaṅgānaṁ vuḍḍhimariyādappatte. **Mahallake**ti jātimahallakatāya samannāgate, cirakālappasuteti vuttaṁ hoti. **Addhagate**ti addhānaṁ

1. Aṁ 1. 386 piṭṭhe.

အနုဿရိယမာနသုခတော သာရဏီယံ၊ တထာ ဗျဉ္ဇနပရိသုဒ္ဓတာယ သမ္မောဒနီယံ၊ အတ္ထပရိသုဒ္ဓတာယ သာရဏီယန္တိ ဧဝံ အနေကေဟိ ပရိယာယေဟိ သမ္မောဒနီယံ သာရဏီယံ ကထံ ဝီတိသာရေတွာ ပရိယောသာပေတွာ နိဋ္ဌာပေတွာ ယေနတ္ထေန အာဂတော၊ တံ ပုစ္ဆိတုကာမော ဧကမန္တံ နိသီဒိ။

ဧကမန္တန္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော "ဝိသမံ စန္ဒိမသူရိယာ ပရိဝတ္တန္တီ"တိ[1]-အာဒီသု ဝိယ။ တသ္မာ ယထာ နိသိန္နော ဧကမန္တံ နိသိန္နော ဟောတိ၊ တထာ နိသီဒီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ။ **နိသီဒီ**တိ ဥပါဝိသိ။ ပဏ္ဍိတာ ဟိ ပုရိသာ ဂရုဋ္ဌာနိယံ ဥပသင်္ကမိတွာ အာသနကုသလတာယ ဧကမန္တံ နိသီဒန္တိ၊ အယဉ္စ တေသံ အညတရော၊ တသ္မာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။

ကထံ နိသိန္နော ပန ဧကမန္တံ နိသိန္နော ဟောတီတိ? ဆ နိသဇ္ဇဒောသေ ဝဇ္ဇေတွာ။ သေယျထိဒံ? အတိဒူရံ အစ္စာသန္နံ ဥပရိဝါတံ ဥန္နတပ္ပဒေသံ အတိသမ္မုခံ အတိပစ္ဆာတိ။ အတိဒူရေ နိသိန္နော ဟိ သစေ ကထေတုကာမော ဟောတိ၊ ဥစ္စာသဒ္ဒေန ကထေတဗ္ဗံ ဟောတိ။ အစ္စာသန္နေ နိသိန္နော သင်္ဃဋ္ဋနံ ကရောတိ။ ဥပရိဝါတေ နိသိန္နော သရီရဂန္ဓေန ဗာဓတိ။ ဥန္နတပ္ပဒေသေ နိသိန္နော အဂါရဝံ ပကာသေတိ။ အတိသမ္မုခါ နိသိန္နော သစေ ဒဋ္ဌုကာမော ဟောတိ၊ စက္ခုနာ စက္ခုံ အာဟစ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဟောတိ။ အတိပစ္ဆာ နိသိန္နော သစေ ဒဋ္ဌုကာမော ဟောတိ၊ ဂီဝံ ပသာရေတွာ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဟောတိ။ တသ္မာ အယမ္ပိ ဧတေ ဆ နိသဇ္ဇဒောသေ ဝဇ္ဇေတွာ နိသီဒိ။ တေန ဝုတ္တံ ''ဧကမန္တံ နိသီဒီ''တိ။

ဧကမန္တံ နိသိန္နော ခေါ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစာတိ **ဧတ**န္တိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗမတ္ထံ ဒဿေတိ။ **ဒကာရော** ပဒသန္ဓိကရော၊ **အဝေါစာ**တိ အဘာသိ။ **သုတံ မေတ**န္တိ သုတံ မေ ဧတံ၊ ဧတံ မယာ သုတန္တိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗမတ္ထံ ဒဿေတိ။ **ဘော ဂေါတမာ**တိ ဘဂဝန္တံ ဂေါတ္တေန အာလပတိ။

ဣဒါနိ ယံ တေန သုတံ၊ တံ ဒဿေန္တော **"န သမဏော ဂေါတမော"**တိ ဧဝမာဒိမာဟ။ တတြာယံ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ—**ဗြာဟ္မဏေ**တိ ဇာတိဗြာဟ္မဏေ။ **ဇိဏ္ဏေ**တိ ဇဇ္ဇရီဘူတေ, ဇရာယ ခဏ္ဍိစ္စာဒိဘာဝံ အာပါဒိတေ။ **ဝုဍ္ဎေ**တိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ဝုဍ္ဎိမရိယာဒပ္ပတ္တေ။ **မဟလ္လကေ**တိ ဇာတိမဟလ္လကတာယ သမန္နာဂတေ၊ စိရကာလပ္ပသုတေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဒ္ဓဂတေ**တိ အဒ္ဓါနံ

၁-အံ ၁-၃၈၆-ပိဋ္ဌေ။

gate, dve tayo rājaparivaṭṭe atīteti adhippāyo. **Vayo-anuppatte**ti pacchimavayaṁ sampatte, pacchimavayo nāma vassasatassa pacchimo tatiyabhāgo.

Apica **jiṇṇe**ti porāṇe, cirakālappavattakulanvayeti vuttaṁ hoti. **Vuḍḍhe**ti sīlācārādiguṇavuḍḍhiyutte. **Mahallake**ti vibhavamahattatāya samannāgate mahaddhane mahābhoge. **Addhagate**ti maggappaṭipanne, brāhmaṇānaṁ vatacariyādimariyādaṁ avītikkamma caramāne. **Vayo-anuppatte**ti jātivuḍḍhabhāvaṁ antimavayaṁ anuppatteti evamettha yojanā veditabbā.

Idāni **abhivādetī**ti evamādīni **na samaṇo Gotamo**ti ettha vuttanakārena yojetvā evamatthato veditabbāni—na vandati vā nāsanā vuṭṭhahati vā nāpi idha bhonto nisīdantūti evaṁ āsanena vā upanimantetīti. Ettha hi vāsaddo vibhāvane nāma atthe “rūpaṁ niccaṁ vā aniccaṁ vā”ti-ādīsu viya. Evaṁ vatvā atha attano abhivādanādīni akarontaṁ Bhagavantaṁ disvā āha **“tayidaṁ bho Gotama tathevā”**ti. Yaṁ taṁ mayā sutaṁ, taṁ tatheva, taṁ savanañca me dassanañca saṁsandati sameti, atthato ekībhāvaṁ gacchati. Na hi bhavaṁ Gotamo -pa- āsanena vā nimantetīti. Evaṁ attanā sutaṁ diṭṭhena nigametvā nindanto āha **“tayidaṁ bho Gotama na sampannamevā”**ti. Taṁ abhivādanādīnaṁ akaraṇaṁ na yuttameva.

Athassa Bhagavā attukkaṁsanaparavambhanadosaṁ anupagamma karuṇāsītalahadayena taṁ aññāṇaṁ vidhamitvā yuttabhāvaṁ dassetukāmo āha **“nāhaṁ taṁ brāhmaṇa -pa- muddhāpi tassa vipateyyā”**ti. Tatrāyaṁ saṅkhepattho—ahaṁ brāhmaṇa appaṭihatena sabbaññutaññāṇacakkhunā olokentopi taṁ puggalaṁ etasmiṁ sadevakādibhede loke na passāmi, yamahaṁ abhivādeyyaṁ vā paccuṭṭheyyaṁ vā āsanena vā nimanteyyaṁ. Anacchariyaṁ vā[1] etaṁ, yvāhaṁ ajja sabbaññutaṁ patto evarūpaṁ nipaccakārārahaṁ puggalaṁ na passāmi. Apica kho yadāpāhaṁ sampatijātova uttarābhimukho sattapadavītihārena gantvā sakalaṁ dasasahassilokadhātuṁ olokesiṁ, tadāpi etasmiṁ sadevakādibhede loke taṁ puggalaṁ na passāmi,

1. Anacchariyaṁ ca (Sī)

ဂတေ၊ ဒွေ တယော ရာဇပရိဝဋ္ဋေ အတီတေတိ အဓိပ္ပါယော။ **ဝယော-အနုပ္ပတ္တေ**တိ ပစ္ဆိမဝယံ သမ္ပတ္တေ၊ ပစ္ဆိမဝယော နာမ ဝဿသတဿ ပစ္ဆိမော တတိယဘာဂေါ။

အပိစ **ဇိဏ္ဏေ**တိ ပေါရာဏေ၊ စိရကာလပ္ပဝတ္တကုလန္ဝယေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝုဍ္ဎေ**တိ သီလာစာရာဒိဂုဏဝုဍ္ဎိယုတ္တေ။ **မဟလ္လကေ**တိ ဝိဘဝမဟတ္တတာယ သမန္နာဂတေ မဟဒ္ဓနေ မဟာဘောဂေ။ **အဒ္ဓဂတေ**တိ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နေ, ဗြာဟ္မဏာနံ ဝတစရိယာဒိမရိယာဒံ အဝီတိက္ကမ္မ စရမာနေ။ **ဝယောအနုပ္ပတ္တေ**တိ ဇာတိဝုဍ္ဎဘာဝံ အန္တိမဝယံ အနုပ္ပတ္တေတိ ဧဝမေတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣဒါနိ **အဘိဝါဒေတီ**တိ ဧဝမာဒီနိ **န သမဏော ဂေါတမော**တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနကာရေန ယောဇေတွာ ဧဝမတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗာနိ—န ဝန္ဒတိ ဝါ နာသနာ ဝုဋ္ဌဟတိ ဝါ နာပိ ဣဓ ဘောန္တော နိသီဒန္တူတိ ဧဝံ အာသနေန ဝါ ဥပနိမန္တေတီတိ။ ဧတ္ထ ဟိ ဝါသဒ္ဒေါ ဝိဘာဝနေ နာမ အတ္ထေ “ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါ”တိအာဒီသု ဝိယ။ ဧဝံ ဝတွာ အထ အတ္တနော အဘိဝါဒနာဒီနိ အကရောန္တံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ အာဟ **“တယိဒံ ဘော ဂေါတမ တထေဝါ”**တိ။ ယံ တံ မယာ သုတံ, တံ တထေဝ၊ တံ သဝနဉ္စ မေ ဒဿနဉ္စ သံသန္ဒတိ သမေတိ, အတ္ထတော ဧကီဘာဝံ ဂစ္ဆတိ။ န ဟိ ဘဝံ ဂေါတမော။ပ။ အာသနေန ဝါ နိမန္တေတီတိ။ ဧဝံ အတ္တနာ သုတံ ဒိဋ္ဌေန နိဂမေတွာ နိန္ဒန္တော အာဟ **“တယိဒံ ဘော ဂေါတမ န သမ္ပန္နမေဝါ”**တိ။ တံ အဘိဝါဒနာဒီနံ အကရဏံ န ယုတ္တမေဝ။

အထဿ ဘဂဝါ အတ္တုက္ကံသနပရဝမ္ဘနဒေါသံ အနုပဂမ္မ ကရုဏာသီတလဟဒယေန တံ အညာဏံ ဝိဓမိတွာ ယုတ္တဘာဝံ ဒဿေတုကာမော အာဟ **“နာဟံ တံ ဗြာဟ္မဏ။ပ။ မုဒ္ဓါပိ တဿ ဝိပတေယျာ”**တိ။ တတြာယံ သင်္ခေပတ္ထော—အဟံ ဗြာဟ္မဏ အပ္ပဋိဟတေန သဗ္ဗညုတညာဏစက္ခုနာ ဩလောကေန္တောပိ တံ ပုဂ္ဂလံ ဧတသ္မိံ သဒေဝကာဒိဘေဒေ လောကေ န ပဿာမိ၊ ယမဟံ အဘိဝါဒေယျံ ဝါ ပစ္စုဋ္ဌေယျံ ဝါ အာသနေန ဝါ နိမန္တေယျံ။ အနစ္ဆရိယံ ဝါ[1] ဧတံ, ယွာဟံ အဇ္ဇ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော ဧဝရူပံ နိပစ္စကာရာရဟံ ပုဂ္ဂလံ န ပဿာမိ။ အပိစ ခေါ ယဒါပါဟံ သမ္ပတိဇာတောဝ ဥတ္တရာဘိမုခေါ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန ဂန္တွာ သကလံ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဩလောကေသိံ၊ တဒါပိ ဧတသ္မိံ သဒေဝကာဒိဘေဒေ လောကေ တံ ပုဂ္ဂလံ န ပဿာမိ၊

၁-အနစ္ဆရိယံ စ (သီ)

yamahaṁ abhivādeyyaṁ vā paccuṭṭheyyaṁ vā āsanena vā nimanteyyaṁ. Atha kho maṁ soḷasakappasahassāyuko khīṇāsavamahābrahmāpi añjaliṁ paggahetvā "tvaṁ loke mahāpuriso, tvaṁ sadevakassa lokassa aggo ca jeṭṭho ca seṭṭho ca, natthi tayā uttaritaro"ti sañjātasomanasso patimānesi, tadāpi cāhaṁ attanā uttaritaraṁ apassanto āsabhiṁ vācaṁ nicchāresiṁ "aggohamasmi lokassa, jeṭṭhohamasmi lokassa, seṭṭhohamasmi lokassā"ti. Evaṁ sampatijātassapi mayhaṁ abhivādanādiraho puggalo natthi, svāhaṁ idāni sabbaññutaṁ patto kaṁ abhivādeyyaṁ vā -pa- āsanena vā nimanteyyaṁ, tasmā tvaṁ brāhmaṇa mā Tathāgatā[1] evarūpaṁ nipaccakāraṁ patthayittha. Yaṁ hi brāhmaṇa Tathāgato abhivādeyya vā -pa- āsanena vā nimanteyya, muddhāpi tassa puggalassa rattipariyosāne paripākasithilabandhanaṁ vaṇṭā pavutta[2] tālaphalamiva gīvato pacchijjitvā sahasāva bhūmiyaṁ vipateyyāti.

3. Evaṁ vuttepi brāhmaṇo duppaññatāya Tathāgatassa loke jeṭṭhabhāvaṁ asallakkhento kevalaṁ taṁ vacanaṁ asahamāno āha **"arasarūpo bhavaṁ Gotamo"**ti. Ayaṁ kirassa adhippāyo—yaṁ loke abhivādanapaccuṭṭhāna-añjalikammasāmīcikammaṁ "sāmaggiraso"ti vuccati, taṁ bhoto Gotamassa natthi, tasmā arasarūpo bhavaṁ Gotamo, arasajātiko arasasabhāvoti. Athassa Bhagavā cittamudubhāvajananatthaṁ ujuvipaccanīkabhāvaṁ pariharanto aññathā tassa vacanassatthaṁ attani sandassento **"atthi khvesa brāhmaṇa pariyāyo"**ti-ādimāha.

Tattha **pariyāyo**ti kāraṇaṁ. Ayañhi pariyāyasaddo desanāvārakāraṇesu vattati. "Madhupiṇḍikapariyāyotveva naṁ dhārehī"ti-ādīsu[3] hi esa desanāyaṁ vattati. "Kassa nu kho Ānanda ajja pariyāyo bhikkhuniyo ovaditun"ti-ādīsu[4] vāre. "Sādhu bhante Bhagavā aññaṁ pariyāyaṁ ācikkhatu, yathāyaṁ bhikkhusaṁgho aññāya saṇṭhaheyyā"ti-ādīsu[5] kāraṇe. Svāyamidha kāraṇe vattati. Tasmā ettha evamattho daṭṭhabbo—atthi kho brahmaṇa etaṁ kāraṇaṁ, yena kāraṇena maṁ

1. Tathāgate (Ka) 2. Pamutta (Sī), pamuttaṁ (Syā) 3. Ma 1. 161 piṭṭhe.
4. Ma 3. 315 piṭṭhe. 5. Vi 1. 88 piṭṭhe.

ယမဟံ အဘိဝါဒေယျံ ဝါ ပစ္စုဋ္ဌေယျံ ဝါ အာသနေန ဝါ နိမန္တေယျံ။ အထ ခေါ မံ သောဠသကပ္ပသဟဿာယုကော ခီဏာသဝမဟာဗြဟ္မာပိ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ “တွံ လောကေ မဟာပုရိသော၊ တွံ သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂေါ စ ဇေဋ္ဌော စ သေဋ္ဌော စ၊ နတ္ထိ တယာ ဥတ္တရိတရော”တိ သဉ္ဇာတသောမနဿော ပတိမာနေသိ၊ တဒါပိ စာဟံ အတ္တနာ ဥတ္တရိတရံ အပဿန္တော အာသဘိံ ဝါစံ နိစ္ဆာရေသိံ “အဂ္ဂေါဟမသ္မိ လောကဿ၊ ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ၊ သေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿာ”တိ။ ဧဝံ သမ္ပတိဇာတဿာပိ မယှံ အဘိဝါဒနာဒိရဟော ပုဂ္ဂလော နတ္ထိ၊ သွာဟံ ဣဒါနိ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော ကံ အဘိဝါဒေယျံ ဝါ။ပ။ အာသနေန ဝါ နိမန္တေယျံ၊ တသ္မာ တွံ ဗြာဟ္မဏ မာ တထာဂတာ[1] ဧဝရူပံ နိပစ္စကာရံ ပတ္ထယိတ္ထ။ ယံ ဟိ ဗြာဟ္မဏ တထာဂတော အဘိဝါဒေယျ ဝါ။ပ။ အာသနေန ဝါ နိမန္တေယျ၊ မုဒ္ဓါပိ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ရတ္တိပရိယောသာနေ ပရိပါကသိထိလဗန္ဓနံ ဝဏ္ဋာ ပဝုတ္တ[2] တာလဖလမိဝ ဂီဝတော ပစ္ဆိဇ္ဇိတွာ သဟသာဝ ဘူမိယံ ဝိပတေယျာတိ။

၃။ ဧဝံ ဝုတ္တေပိ ဗြာဟ္မဏော ဒုပ္ပညတာယ တထာဂတဿ လောကေ ဇေဋ္ဌဘာဝံ အသလ္လက္ခေန္တော ကေဝလံ တံ ဝစနံ အသဟမာနော အာဟ **“အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော”**တိ။ အယံ ကိရဿ အဓိပ္ပါယော—ယံ လောကေ အဘိဝါဒနပစ္စုဋ္ဌာနအဉ္ဇလိကမ္မသာမီစိကမ္မံ “သာမဂ္ဂိရသော”တိ ဝုစ္စတိ၊ တံ ဘောတော ဂေါတမဿ နတ္ထိ၊ တသ္မာ အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော, အရသဇာတိကော အရသသဘာဝေါတိ။ အထဿ ဘဂဝါ စိတ္တမုဒုဘာဝဇနနတ္ထံ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘာဝံ ပရိဟရန္တော အညထာ တဿ ဝစနဿတ္ထံ အတ္တနိ သန္ဒဿေန္တော **“အတ္ထိ ခွေသ ဗြာဟ္မဏ ပရိယာယော”**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ပရိယာယော**တိ ကာရဏံ။ အယဉှိ ပရိယာယသဒ္ဒေါ ဒေသနာဝါရကာရဏေသု ဝတ္တတိ။ “မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယောတွေဝ နံ ဓာရေဟီ”တိအာဒီသု[3] ဟိ ဧသ ဒေသနာယံ ဝတ္တတိ။ “ကဿ နု ခေါ အာနန္ဒ အဇ္ဇ ပရိယာယော ဘိက္ခုနိယော ဩဝဒိတု”န္တိအာဒီသု[4] ဝါရေ။ “သာဓု ဘန္တေ ဘဂဝါ အညံ ပရိယာယံ အာစိက္ခတု၊ ယထာယံ ဘိက္ခုသံဃော အညာယ သဏ္ဌဟေယျာ”တိအာဒီသု[5] ကာရဏေ။ သွာယမိဓ ကာရဏေ ဝတ္တတိ။ တသ္မာ ဧတ္ထ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော—အတ္ထိ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ဧတံ ကာရဏံ, ယေန ကာရဏေန မံ

၁-တထာဂတေ (က) ၂-ပမုတ္တ (သီ)၊ ပမုတ္တံ (သျာ) ၃-မ ၁-၁၆၁-ပိဋ္ဌေ။
၄-မ ၃-၃၁၅-ပိဋ္ဌေ။ ၅-ဝိ ၁-၈၈-ပိဋ္ဌေ။

“arasarūpo bhavaṁ Gotamo”ti vadamāno puggalo sammā vadeyya, avitathavādīti saṅkhyaṁ gaccheyya. Katamo pana soti? Ye te brāhmaṇa rūparasā -pa- phoṭṭhabbarasā. Te Tathāgatassa pahīnāti. Kiṁ vuttaṁ hoti, ye te jātivasena vā upapattivasena vā seṭṭhasammatānampi puthujjanānaṁ rūpārammaṇādīni assādentānaṁ abhinandantānaṁ rajjantānaṁ uppajjanti kāmasukhassādasaṅkhātā rūparasasaddagandharasaphoṭṭhabbarasā, ye imaṁ lokaṁ gīvāya bandhitvā viya āviñchanti, vatthārammaṇādisāmaggiyañca uppannattā sāmaggirasāti vuccanti, te sabbepi Tathāgatassa pahīnāti. Mayhaṁ pahīnāti vattabbepi mamākārena attānaṁ anukkhipanto dhammaṁ deseti, desanāvilāso vā esa Bhagavato.

Tattha **pahīnā**ti cittasantānato vigatā jahitā vā. Etasmiṁ panatthe karaṇe sāmivacanaṁ daṭṭhabbaṁ. Ariyamaggasatthena ucchinnaṁ taṇhāvijjāmayaṁ mūlametesanti **ucchinnamūlā.** Tālavatthu viya nesaṁ vatthu katanti **tālāvatthukatā.** Yathā hi tālarukkhaṁ samūlaṁ uddharitvā tassa vatthumatte tasmiṁ padese kate na puna tassa tālassa uppatti paññāyati, evaṁ ariyamaggasatthena samūle rūpādirase uddharitvā tesaṁ pubbe uppannapubbabhāvena vatthumatte cittasantāne kate sabbepi te tālāvatthukatāti vuccanti. Avirūḷhidhammattā vā matthakacchinnatālo viya katāti **tālāvatthukatā.** Yasmā pana evaṁ tālāvatthukatā anabhāvaṁ katā honti, yathā nesaṁ pacchābhāvo na hoti, tathā katā honti. Tasmā āha **“anabhāvaṁkatā”**ti. Ayaṁ hettha padacchedo, anu-abhāvaṁ katā **anabhāvaṁkatā**ti. Anabhāvaṁ gatātipi pāṭho. Tassa anu-abhāvaṁ gatāti attho. Tattha padacchedo anu-abhāvaṁ gatā anabhāvaṁ gatāti, yathā anu-acchariyā anacchariyāti. **Āyatiṁ anuppādadhammā**ti anāgate anuppajjanakasabhāvā. Ye hi abhāvaṁ gatā te puna kathaṁ uppajjissanti. Tenāha “anabhāvaṁ gatā āyatiṁ anuppādadhammā”ti.

Ayaṁ kho brāhmaṇa pariyāyoti idaṁ kho brāhmaṇa kāraṇaṁ, yena maṁ sammā vadamāno vadeyya arasarūpo samaṇo Gotamoti. **No ca kho yaṁ tvaṁ sandhāya vadesī**ti yañca kho tvaṁ sandhāya vadesi, so pariyāyo na hoti. Kasmā pana Bhagavā evamāha, nanu evaṁ

“အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော”တိ ဝဒမာနော ပုဂ္ဂလော သမ္မာ ဝဒေယျ၊ အဝိတထဝါဒီတိ သင်္ချံ ဂစ္ဆေယျ။ ကတမော ပန သောတိ? ယေ တေ ဗြာဟ္မဏ ရူပရသာ။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရသာ။ တေ တထာဂတဿ ပဟီနာတိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ယေ တေ ဇာတိဝသေန ဝါ ဥပပတ္တိဝသေန ဝါ သေဋ္ဌသမ္မတာနမ္ပိ ပုထုဇ္ဇနာနံ ရူပါရမ္မဏာဒီနိ အဿာဒေန္တာနံ အဘိနန္ဒန္တာနံ ရဇ္ဇန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ကာမသုခဿာဒသင်္ခါတာ ရူပရသသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗရသာ၊ ယေ ဣမံ လောကံ ဂီဝါယ ဗန္ဓိတွာ ဝိယ အာဝိဉ္ဆန္တိ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိသာမဂ္ဂိယဉ္စ ဥပ္ပန္နတ္တာ သာမဂ္ဂိရသာတိ ဝုစ္စန္တိ၊ တေ သဗ္ဗေပိ တထာဂတဿ ပဟီနာတိ။ မယှံ ပဟီနာတိ ဝတ္တဗ္ဗေပိ မမာကာရေန အတ္တာနံ အနုက္ခိပန္တော ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ ဒေသနာဝိလာသော ဝါ ဧသ ဘဂဝတော။

တတ္ထ **ပဟီနာ**တိ စိတ္တသန္တာနတော ဝိဂတာ ဇဟိတာ ဝါ။ ဧတသ္မိံ ပနတ္ထေ ကရဏေ သာမိဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အရိယမဂ္ဂသတ္ထေန ဥစ္ဆိန္နံ တဏှာဝိဇ္ဇာမယံ မူလမေတေသန္တိ **ဥစ္ဆိန္နမူလာ။** တာလဝတ္ထု ဝိယ နေသံ ဝတ္ထု ကတန္တိ **တာလာဝတ္ထုကတာ။** ယထာ ဟိ တာလရုက္ခံ သမူလံ ဥဒ္ဓရိတွာ တဿ ဝတ္ထုမတ္တေ တသ္မိံ ပဒေသေ ကတေ န ပုန တဿ တာလဿ ဥပ္ပတ္တိ ပညာယတိ၊ ဧဝံ အရိယမဂ္ဂသတ္ထေန သမူလေ ရူပါဒိရသေ ဥဒ္ဓရိတွာ တေသံ ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗဘာဝေန ဝတ္ထုမတ္တေ စိတ္တသန္တာနေ ကတေ သဗ္ဗေပိ တေ တာလာဝတ္ထုကတာတိ ဝုစ္စန္တိ။ အဝိရူဠှိဓမ္မတ္တာ ဝါ မတ္ထကစ္ဆိန္နတာလော ဝိယ ကတာတိ **တာလာဝတ္ထုကတာ။** ယသ္မာ ပန ဧဝံ တာလာဝတ္ထုကတာ အနဘာဝံ ကတာ ဟောန္တိ၊ ယထာ နေသံ ပစ္ဆာဘာဝေါ န ဟောတိ၊ တထာ ကတာ ဟောန္တိ။ တသ္မာ အာဟ **“အနဘာဝံကတာ”**တိ။ အယံ ဟေတ္ထ ပဒစ္ဆေဒေါ၊ အနုအဘာဝံ ကတာ **အနဘာဝံကတာ**တိ။ အနဘာဝံ ဂတာတိပိ ပါဌော။ တဿ အနုအဘာဝံ ဂတာတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ပဒစ္ဆေဒေါ အနုအဘာဝံ ဂတာ အနဘာဝံ ဂတာတိ၊ ယထာ အနုအစ္ဆရိယာ အနစ္ဆရိယာတိ။ **အာယတိံ အနုပ္ပါဒဓမ္မာ**တိ အနာဂတေ အနုပ္ပဇ္ဇနကသဘာဝါ။ ယေ ဟိ အဘာဝံ ဂတာ တေ ပုန ကထံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ။ တေနာဟ “အနဘာဝံ ဂတာ အာယတိံ အနုပ္ပါဒဓမ္မာ”တိ။

အယံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ပရိယာယောတိ ဣဒံ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ကာရဏံ၊ ယေန မံ သမ္မာ ဝဒမာနော ဝဒေယျ အရသရူပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ။ **နော စ ခေါ ယံ တွံ သန္ဓာယ ဝဒေသီ**တိ ယဉ္စ ခေါ တွံ သန္ဓာယ ဝဒေသိ၊ သော ပရိယာယော န ဟောတိ။ ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ ဧဝမာဟ၊ နနု ဧဝံ

vutte yo brāhmaṇena vutto sāmaggiraso, tassa attani vijjamānatā anuññātā hotīti. Vuccate, na hoti. Yo hi taṁ sāmaggirasaṁ kātuṁ bhabbo hutvā na karoti, so tadabhāvena arasarūpoti vattabbo bhaveyya. Bhagavā pana abhabbova etaṁ kātuṁ, tenassa karaṇe abhabbataṁ pakāsento āha “no ca kho yaṁ tvaṁ sandhāya vadesī”ti. Yaṁ pariyāyaṁ sandhāya tvaṁ maṁ “arasarūpo”ti vadesi, so amhesu neva vattabboti.

4. Evaṁ brāhmaṇo attanā adhippetaṁ arasarūpataṁ āropetuṁ asakkonto athāparaṁ **“nibbhogo bhavaṁ Gotamo”**ti-ādimāha. Sabbapariyāyesu cettha vuttanayeneva yojanakkamaṁ viditvā sandhāya bhāsitamattaṁ[1] evaṁ veditabbaṁ—brāhmaṇo tameva vayovuḍḍhānaṁ abhivādanakammādiṁ loke sāmaggiparibhogoti maññamāno tadabhāvena Bhagavantaṁ nibbhogoti āha. Bhagavā pana yvāyaṁ rūpādīsu sattānaṁ chandarāgaparibhogo. Tadabhāvaṁ attani sampassamāno aparampi pariyāyaṁ anujānāti.

5. Puna brāhmaṇo yaṁ loke vayovuḍḍhānaṁ abhivādanādikulasamudācārakammaṁ lokiyā karonti, tassa akiriyaṁ sampassamāno Bhagavantaṁ **“Akiriyavādo”**ti āha. Bhagavā pana yasmā kāyaduccaritādīnaṁ akiriyaṁ vadati, tasmā taṁ akiriyavādaṁ attani sampassamāno aparampi pariyāyaṁ anujānāti. Tattha ca **kāyaduccaritan**ti pāṇātipāta-adinnādānamicchācāracetanā veditabbā. **Vacīduccaritan**ti musāvādapisuṇavācāpharusavācāsamphappalāpacetanā veditabbā. **Manoduccaritan**ti abhijjhābyāpādamicchādiṭṭhiyo veditabbā. Ṭhapetvā te dhamme avasesā akusalā dhammā **“anekavihitā pāpakā akusalā dhammā”**ti veditabbā.

6. Puna brāhmaṇo tameva abhivādanādikammaṁ Bhagavati apassanto imaṁ āgamma ayaṁ lokatanti lokapaveṇī ucchijjatīti maññamāno Bhagavantaṁ **“Ucchedavādo”**ti āha. Bhagavā pana yasmā aṭṭhasu lobhasahagatacittesu pañcakāmaguṇikarāgassa dvīsu akusalacittesu uppajjamānakadosassa ca anāgāmimaggena ucchedaṁ vadati. Sabbākusalasambhavassa pana niravasesassa mohassa arahattamaggena ucchedaṁ vadati. Ṭhapetvā te tayo avasesānaṁ pāpakānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ yathānurūpaṁ catūhi

---

1. Bhāsitamatthaṁ (Sī, Syā, Ka)

ဝုတ္တေ ယော ဗြာဟ္မဏေန ဝုတ္တော သာမဂ္ဂိရသော၊ တဿ အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာနတာ အနုညာတာ ဟောတီတိ။ ဝုစ္စတေ၊ န ဟောတိ။ ယော ဟိ တံ သာမဂ္ဂိရသံ ကာတုံ ဘဗ္ဗော ဟုတွာ န ကရောတိ၊ သော တဒဘာဝေန အရသရူပေါတိ ဝတ္တဗ္ဗော ဘဝေယျ။ ဘဂဝါ ပန အဘဗ္ဗောဝ ဧတံ ကာတုံ၊ တေနဿ ကရဏေ အဘဗ္ဗတံ ပကာသေန္တော အာဟ “နော စ ခေါ ယံ တွံ သန္ဓာယ ဝဒေသီ”တိ။ ယံ ပရိယာယံ သန္ဓာယ တွံ မံ “အရသရူပေါ”တိ ဝဒေသိ၊ သော အမှေသု နေဝ ဝတ္တဗ္ဗောတိ။

၄။ ဧဝံ ဗြာဟ္မဏော အတ္တနာ အဓိပ္ပေတံ အရသရူပတံ အာရောပေတုံ အသက္ကောန္တော အထာပရံ “**နိဗ္ဘောဂေါ ဘဝံ ဂေါတမော**”တိအာဒိမာဟ။ သဗ္ဗပရိယာယေသု စေတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇနက္ကမံ ဝိဒိတွာ သန္ဓာယ ဘာသိတမတ္တံ[၁] ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ—ဗြာဟ္မဏော တမေဝ ဝယောဝုဍ္ဎာနံ အဘိဝါဒနကမ္မာဒိံ လောကေ သာမဂ္ဂိပရိဘောဂေါတိ မညမာနော တဒဘာဝေန ဘဂဝန္တံ နိဗ္ဘောဂေါတိ အာဟ။ ဘဂဝါ ပန ယွာယံ ရူပါဒီသု သတ္တာနံ ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂေါ။ တဒဘာဝံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။

၅။ ပုန ဗြာဟ္မဏော ယံ လောကေ ဝယောဝုဍ္ဎာနံ အဘိဝါဒနာဒိကုလသမုဒါစာရကမ္မံ လောကိယာ ကရောန္တိ၊ တဿ အကိရိယံ သမ္ပဿမာနော ဘဂဝန္တံ “**အကိရိယဝါဒေါ**”တိ အာဟ။ ဘဂဝါ ပန ယသ္မာ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ အကိရိယံ ဝဒတိ၊ တသ္မာ တံ အကိရိယဝါဒံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။ တတ္ထ စ **ကာယဒုစ္စရိတ**န္တိ ပါဏာတိပါတအဒိန္နာဒါနမိစ္ဆာစာရစေတနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဝစီဒုစ္စရိတ**န္တိ မုသာဝါဒပိသုဏဝါစာဖရုသဝါစာသမ္ဖပ္ပလာပစေတနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **မနောဒုစ္စရိတ**န္တိ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဌပေတွာ တေ ဓမ္မေ အဝသေသာ အကုသလာ ဓမ္မာ “**အနေကဝိဟိတာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ**”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၆။ ပုန ဗြာဟ္မဏော တမေဝ အဘိဝါဒနာဒိကမ္မံ ဘဂဝတိ အပဿန္တော ဣမံ အာဂမ္မ အယံ လောကတန္တိ လောကပဝေဏီ ဥစ္ဆိဇ္ဇတီတိ မညမာနော ဘဂဝန္တံ “**ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ**”တိ အာဟ။ ဘဂဝါ ပန ယသ္မာ အဋ္ဌသု လောဘသဟဂတစိတ္တေသု ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဿ ဒွီသု အကုသလစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနကဒေါသဿ စ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ဥစ္ဆေဒံ ဝဒတိ။ သဗ္ဗာကုသလသမ္ဘဝဿ ပန နိရဝသေသဿ မောဟဿ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဥစ္ဆေဒံ ဝဒတိ။ ဌပေတွာ တေ တယော အဝသေသာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ယထာနုရူပံ စတူဟိ

၁-ဘာသိတမတ္ထံ (သီ၊ သျာ၊ က)

maggehi ucchedaṁ vadati, tasmā taṁ ucchedavādaṁ attani sampassamāno aparampi pariyāyaṁ anujānāti.

7. Puna brāhmaṇo "jigucchati maññe samaṇo Gotamo idaṁ vayovuḍḍhānaṁ abhivādanādikulasamudācārakammaṁ, tena taṁ na karotī"ti maññamāno Bhagavantaṁ **"jegucchī"**ti āha. Bhagavā pana yasmā jigucchati kāyaduccaritādīhi. Kiṁ vuttaṁ hoti, yañca tividhaṁ kāyaduccaritaṁ, yañca catubbidhaṁ vacīduccaritaṁ, yañca tividhaṁ manoduccaritaṁ, yā ca ṭhapetvā tāni duccaritāni avasesānaṁ lāmakaṭṭhena pāpakānaṁ akosallasambhūtaṭṭhena akusalānaṁ dhammānaṁ samāpatti samāpajjanā samaṅgibhāvo, taṁ sabbampi gūthaṁ viya maṇḍanakajātiyo puriso jigucchati hirīyati. Tasmā taṁ jegucchitaṁ attani sampassamāno aparampi pariyāyaṁ anujānāti. Tattha **kāyaduccaritenā**ti upayogatthe karaṇavacanaṁ daṭṭhabbaṁ.

8. Puna brāhmaṇo tameva abhivādanādikammaṁ Bhagavati apassanto "ayaṁ imaṁ lokajeṭṭhakakammaṁ vineti vināseti. Atha vā yasmā etaṁ sāmīcikammaṁ na karoti, tasmā ayaṁ vinetabbo niggaṇhitabbo"ti maññamāno Bhagavantaṁ **"venayiko"**ti āha. Tatrāyaṁ padattho, vinayatīti vinayo, vināsetīti vuttaṁ hoti. Vinayo eva **venayiko.** Vinayaṁ vā arahatīti **venayiko,** niggahaṁ arahatīti vuttaṁ hoti. Bhagavā pana yasmā rāgādīnaṁ vinayāya vūpasamāya dhammaṁ deseti, tasmā venayiko hoti. Ayameva cettha padattho. Vinayāya dhammaṁ desetīti venayiko, vicitrā hi taddhitavutti. Svāyaṁ taṁ venayikabhāvaṁ attani sampassamāno aparampi pariyāyaṁ anujānāti.

9. Puna brāhmaṇo yasmā abhivādanādīni sāmīcikammāni karontā vayovuḍḍhe tosenti hāsenti, akarontā pana tāpenti vihesenti domanassaṁ nesaṁ uppādenti. Bhagavā ca tāni na karoti, tasmā "ayaṁ vayovuḍḍhe tapatī"ti maññamāno sappurisācāravirahitattā vā "kapaṇapuriso ayan"ti maññamāno Bhagavantaṁ **"tapassī"**ti āha. Tatrāyaṁ padattho, tapatīti tapo, roseti vihesetīti vuttaṁ hoti, sāmīcikammākaraṇassetaṁ nāmaṁ. Tapo assa atthīti **tapassī.** Dutiye atthavikappe byañjanāni avicāretvā loke kapaṇapuriso tapassīti vuccati. Bhagavā pana ye akusalā dhammā lokaṁ tapanato

မဂ္ဂေဟိ ဥစ္ဆေဒံ ဝဒတိ၊ တသ္မာ တံ ဥစ္ဆေဒဝါဒံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။

၇။ ပုန ဗြာဟ္မဏော "ဇိဂုစ္ဆတိ မညေ သမဏော ဂေါတမော ဣဒံ ဝယောဝုဍ္ဎာနံ အဘိဝါဒနာဒိကုလသမုဒါစာရကမ္မံ၊ တေန တံ န ကရောတီ"တိ မညမာနော ဘဂဝန္တံ **"ဇေဂုစ္ဆီ"**တိ အာဟ။ ဘဂဝါ ပန ယသ္မာ ဇိဂုစ္ဆတိ ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ယဉ္စ တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စရိတံ၊ ယဉ္စ စတုဗ္ဗိဓံ ဝစီဒုစ္စရိတံ၊ ယဉ္စ တိဝိဓံ မနောဒုစ္စရိတံ၊ ယာ စ ဌပေတွာ တာနိ ဒုစ္စရိတာနိ အဝသေသာနံ လာမကဋ္ဌေန ပါပကာနံ အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇနာ သမင်္ဂိဘာဝေါ၊ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဂူထံ ဝိယ မဏ္ဍနကဇာတိယော ပုရိသော ဇိဂုစ္ဆတိ ဟိရီယတိ။ တသ္မာ တံ ဇေဂုစ္ဆိတံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။ တတ္ထ **ကာယဒုစ္စရိတေနာ**တိ ဥပယောဂတ္ထေ ကရဏဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၈။ ပုန ဗြာဟ္မဏော တမေဝ အဘိဝါဒနာဒိကမ္မံ ဘဂဝတိ အပဿန္တော "အယံ ဣမံ လောကဇေဋ္ဌကကမ္မံ ဝိနေတိ ဝိနာသေတိ။ အထ ဝါ ယသ္မာ ဧတံ သာမီစိကမ္မံ န ကရောတိ၊ တသ္မာ အယံ ဝိနေတဗ္ဗော နိဂ္ဂဏှိတဗ္ဗော"တိ မညမာနော ဘဂဝန္တံ **"ဝေနယိကော"**တိ အာဟ။ တတြာယံ ပဒတ္ထော၊ ဝိနယတီတိ ဝိနယော၊ ဝိနာသေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိနယော ဧဝ **ဝေနယိကော။** ဝိနယံ ဝါ အရဟတီတိ **ဝေနယိကော၊** နိဂ္ဂဟံ အရဟတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဘဂဝါ ပန ယသ္မာ ရာဂါဒီနံ ဝိနယာယ ဝူပသမာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ တသ္မာ ဝေနယိကော ဟောတိ။ အယမေဝ စေတ္ထ ပဒတ္ထော။ ဝိနယာယ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဝေနယိကော၊ ဝိစိတြာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ။ သွာယံ တံ ဝေနယိကဘာဝံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။

၉။ ပုန ဗြာဟ္မဏော ယသ္မာ အဘိဝါဒနာဒီနိ သာမီစိကမ္မာနိ ကရောန္တာ ဝယောဝုဍ္ဎေ တောသေန္တိ ဟာသေန္တိ၊ အကရောန္တာ ပန တာပေန္တိ ဝိဟေသေန္တိ ဒေါမနဿံ နေသံ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ ဘဂဝါ စ တာနိ န ကရောတိ၊ တသ္မာ "အယံ ဝယောဝုဍ္ဎေ တပတီ"တိ မညမာနော သပ္ပုရိသာစာရဝိရဟိတတ္တာ ဝါ "ကပဏပုရိသော အယ"န္တိ မညမာနော ဘဂဝန္တံ **"တပဿီ"**တိ အာဟ။ တတြာယံ ပဒတ္ထော၊ တပတီတိ တပေါ၊ ရောသေတိ ဝိဟေသေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သာမီစိကမ္မာကရဏဿေတံ နာမံ။ တပေါ အဿ အတ္ထီတိ **တပဿီ။** ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပ္ပေ ဗျဉ္ဇနာနိ အဝိစာရေတွာ လောကေ ကပဏပုရိသော တပဿီတိ ဝုစ္စတိ။ ဘဂဝါ ပန ယေ အကုသလာ ဓမ္မာ လောကံ တပနတော

tapanīyāti vuccanti, tesaṁ pahīnattā yasmā tapassīti saṅkhyaṁ gato, tasmā taṁ tapassitaṁ attani sampassamāno aparampi pariyāyaṁ anujānāti. Tatrāyaṁ padattho, tapantīti tapā, akusaladhammānametaṁ adhivacanaṁ. Vuttampi hetaṁ “idha tappati pecca tappatī”ti. Tathā[1] te tape assi nirassi pahāsi viddhaṁsesīti tapassī.

10. Puna brāhmaṇo taṁ abhivādanādikammaṁ devalokagabbhasampattiyā devalokapaṭisandhipaṭilābhāya saṁvattatīti maññamāno Bhagavati cassa abhāvaṁ disvā Bhagavantaṁ **“apagabbho”**ti āha. Kodhavasena vā Bhagavato mātukucchismiṁ paṭisandhiggahaṇe dosaṁ dassentopi evamāha. Tatrāyaṁ padattho—gabbhato apagatoti **apagabbho,** abhabbo devalokūpapattiṁ pāpuṇituntī adhippāyo. Hīno vā gabbho assāti apagabbho, devalokagabbhaparibāhirattā āyatiṁ hīnagabbhapaṭilābhabhāgīti. Hīno vāssa mātukucchimhi gabbhavāso ahosīti adhippāyo. Bhagavato pana yasmā āyatiṁ gabbhaseyyā apagatā, tasmā so taṁ apagabbhataṁ attani sampassamāno aparampi pariyāyaṁ anujānāti. Tatra ca **yassa kho brāhmaṇa āyatiṁ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā**ti etesaṁ padānaṁ evamattho daṭṭhabbo—brāhmaṇa yassa puggalassa anāgate gabbhaseyyā punabbhave ca abhinibbatti anuttarena maggena vihatakāraṇattā pahīnāti. Gabbhaseyyaggahaṇena cettha jalābujayoni gahitā, punabbhavābhinibbattiggahaṇena itarā tissopi.

Apica gabbhassa seyyā **gabbhaseyyā.** Punabbhavo eva abhinibbatti **punabbhavābhinibbattī**ti evamettha attho daṭṭhabbo. Yathā ca viññāṇaṭṭhitīti vuttepi na viññāṇato aññā ṭhiti atthi, evamidhāpi na gabbhato aññā seyyāti veditabbā. Abhinibbatti ca nāma yasmā punabbhavabhūtāpi apunabbhavabhūtāpi atthi, idha ca punabbhavabhūtā adhippetā, tasmā vuttaṁ “punabbhavo eva abhinibbatti punabbhavābhinibbattī”ti.

11. Evaṁ āgatakālato paṭṭhāya arasarūpatādīhi aṭṭhahi akkosavatthūhi akkosantampi brāhmaṇaṁ Bhagavā Dhammissaro Dhammarājā

1. Tathāyaṁ (Sī)

တပနီယာတိ ဝုစ္စန္တိ၊ တေသံ ပဟီနတ္တာ ယသ္မာ တပဿီတိ သင်္ချံ ဂတော၊ တသ္မာ တံ တပဿိတံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။ တတြာယံ ပဒတ္ထော၊ တပန္တီတိ တပါ၊ အကုသလဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ “ဣဓ တပ္ပတိ ပေစ္စ တပ္ပတီ”တိ။ တထာ[၁] တေ တပေ အဿိ နိရဿိ ပဟာသိ ဝိဒ္ဓံသေသီတိ တပဿီ။

၁၀။ ပုန ဗြာဟ္မဏော တံ အဘိဝါဒနာဒိကမ္မံ ဒေဝလောကဂဗ္ဘသမ္ပတ္တိယာ ဒေဝလောကပဋိသန္ဓိပဋိလာဘာယ သံဝတ္တတီတိ မညမာနော ဘဂဝတိ စဿ အဘာဝံ ဒိသွာ ဘဂဝန္တံ “**အပဂဗ္ဘော**”တိ အာဟ။ ကောဓဝသေန ဝါ ဘဂဝတော မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ ဒေါသံ ဒဿေန္တောပိ ဧဝမာဟ။ တတြာယံ ပဒတ္ထော—ဂဗ္ဘတော အပဂတောတိ **အပဂဗ္ဘော၊** အဘဗ္ဗော ဒေဝလောကူပပတ္တိံ ပါပုဏိတုန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဟီနော ဝါ ဂဗ္ဘော အဿာတိ အပဂဗ္ဘော၊ ဒေဝလောကဂဗ္ဘပရိဗာဟိရတ္တာ အာယတိံ ဟီနဂဗ္ဘပဋိလာဘဘာဂီတိ။ ဟီနော ဝါဿ မာတုကုစ္ဆိမှိ ဂဗ္ဘဝါသော အဟောသီတိ အဓိပ္ပါယော။ ဘဂဝတော ပန ယသ္မာ အာယတိံ ဂဗ္ဘသေယျာ အပဂတာ၊ တသ္မာ သော တံ အပဂဗ္ဘတံ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။ တတြ စ **ယဿ ခေါ ဗြာဟ္မဏ အာယတိံ ဂဗ္ဘသေယျာ ပုနဗ္ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ ပဟီနာ**တိ ဧတေသံ ပဒါနံ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော—ဗြာဟ္မဏ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ အနာဂတေ ဂဗ္ဘသေယျာ ပုနဗ္ဘဝေ စ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ အနုတ္တရေန မဂ္ဂေန ဝိဟတကာရဏတ္တာ ပဟီနာတိ။ ဂဗ္ဘသေယျဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ဇလာဗုဇယောနိ ဂဟိတာ၊ ပုနဗ္ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိဂ္ဂဟဏေန ဣတရာ တိဿောပိ။

အပိစ ဂဗ္ဘဿ သေယျာ **ဂဗ္ဘသေယျာ။** ပုနဗ္ဘဝေါ ဧဝ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ **ပုနဗ္ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တီ**တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယထာ စ ဝိညာဏဋ္ဌိတီတိ ဝုတ္တေပိ န ဝိညာဏတော အညာ ဌိတိ အတ္ထိ၊ ဧဝမိဓာပိ န ဂဗ္ဘတော အညာ သေယျာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ စ နာမ ယသ္မာ ပုနဗ္ဘဝဘူတာပိ အပုနဗ္ဘဝဘူတာပိ အတ္ထိ၊ ဣဓ စ ပုနဗ္ဘဝဘူတာ အဓိပ္ပေတာ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ “ပုနဗ္ဘဝေါ ဧဝ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ပုနဗ္ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တီ”တိ။

၁၁။ ဧဝံ အာဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ အရသရူပတာဒီဟိ အဋ္ဌဟိ အက္ကောသဝတ္ထူဟိ အက္ကောသန္တမ္ပိ ဗြာဟ္မဏံ ဘဂဝါ ဓမ္မဿရော ဓမ္မရာဇာ

၁-တထာယံ (သီ)

Dhammassāmī Tathāgato anukampāya sītaleneva cakkhunā olokento yaṁ dhammadhātuṁ paṭivijjhitvā desanāvilāsappatto hoti, tassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā vigatavalāhake antalikkhe samabbhuggato puṇṇacando viya saradakāle sūriyo viya ca brāhmaṇassa hadayandhakāraṁ vidhamanto tāniyeva akkosavatthūni tena tena pariyāyena aññathā dassetvā punapi attano karuṇāvipphāraṁ aṭṭhahi lokadhammehi akampiyabhāvena paṭiladdhaṁtādiguṇalakkhaṇaṁ pathavīsamacittataṁ akuppadhammatañca pakāsento "ayaṁ brāhmaṇo kevalaṁ palitasirakhaṇḍadantavalittacatādīhi attano vuḍḍhabhāvaṁ sañjānāti, no ca kho jānāti attānaṁ jātiyā anugataṁ jarāya anusaṭaṁ byādhinā abhibhūtaṁ maraṇena abbhāhataṁ vaṭṭakhāṇubhūtaṁ ajja maritvā puna sveva uttānasayanadārakabhāvagamanīyaṁ. Mahantena kho pana ussāhena mama santikaṁ āgato, tadassa āgamanaṁ sātthakaṁ hotū"ti cintetvā imasmiṁ loke attano appaṭisamaṁ purejātabhāvaṁ dassento **seyyathāpi brāhmaṇā**ti-ādinā nayena brāhmaṇassa dhammadesanaṁ vaḍḍhesi.

Tattha **seyyathā**ti opammatthe nipāto, **pī**ti sambhāvanatthe. Ubhayenāpi yathā nāma brāhmaṇāti dasseti. **Kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā**ti ettha pana kiñcāpi kukkuṭiyā vuttappakārato ūnādhikānipi aṇḍāni honti, atha kho vacanasiliṭṭhatāya evaṁ vuttanti veditabbaṁ. Evañhi loke siliṭṭhavacanaṁ hoti. **Tānassū**ti tāni assu, bhaveyyunti vuttaṁ hoti. **Kukkuṭiyā sammā adhisayitānī**ti tāya janettiyā kukkuṭiyā pakkhe pasāretvā tesaṁ upari sayantiyā sammā adhisayitāni. **Sammā pariseditānī**ti kālena kālaṁ utuṁ gaṇhāpentiyā suṭṭhu samantato seditāni, usmīkatānīti vuttaṁ hoti. **Sammā paribhāvitānī**ti kālena kālaṁ suṭṭhu samantato bhāvitāni, kukkuṭagandhaṁ gāhāpitānīti vuttaṁ hoti.

Idāni yasmā tāya kukkuṭiyā evaṁ tīhi pakārehi tāni aṇḍāni paripāliyamānāni na pūtīni honti. Yopi nesaṁ allasineho, so pariyādānaṁ gacchati. Kapālaṁ tanukaṁ hoti, pādanakhasikhā ca mukhatuṇḍakañca kharaṁ hoti, kukkuṭapotakā paripākaṁ gacchanti, kapālassa tanukattā bahiddhā āloko anto paññāyati. Atha te kukkuṭapotakā

ဓမ္မဿာမီ တထာဂတော အနုကမ္ပာယ သီတလေနေဝ စက္ခုနာ ဩလောကေန္တော ယံ ဓမ္မဓာတုံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တော ဟောတိ၊ တဿာ ဓမ္မဓာတုယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဝိဂတဝလာဟကေ အန္တလိက္ခေ သမဗ္ဘုဂ္ဂတော ပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယ သရဒကာလေ သူရိယော ဝိယ စ ဗြာဟ္မဏဿ ဟဒယန္ဓကာရံ ဝိဓမေန္တော တာနိယေဝ အက္ကောသဝတ္ထူနိ တေန တေန ပရိယာယေန အညထာ ဒဿေတွာ ပုနပိ အတ္တနော ကရုဏာဝိပ္ဖာရံ အဋ္ဌဟိ လောကဓမ္မေဟိ အကမ္ပိယဘာဝေန ပဋိလဒ္ဓံတာဒိဂုဏလက္ခဏံ ပထဝီသမစိတ္တတံ အကုပ္ပဓမ္မတဉ္စ ပကာသေန္တော “အယံ ဗြာဟ္မဏော ကေဝလံ ပလိတသိရခဏ္ဍဒန္တဝလိတ္တစတာဒီဟိ အတ္တနော ဝုဍ္ဎဘာဝံ သဉ္ဇာနာတိ၊ နော စ ခေါ ဇာနာတိ အတ္တာနံ ဇာတိယာ အနုဂတံ ဇရာယ အနုသဋံ ဗျာဓိနာ အဘိဘူတံ မရဏေန အဗ္ဘာဟတံ ဝဋ္ဋခါဏုဘူတံ အဇ္ဇ မရိတွာ ပုန သွေဝ ဥတ္တာနသယနဒါရကဘာဝဂမနီယံ။ မဟန္တေန ခေါ ပန ဥဿာဟေန မမ သန္တိကံ အာဂတော၊ တဒဿ အာဂမနံ သာတ္ထကံ ဟောတူ”တိ စိန္တေတွာ ဣမသ္မိံ လောကေ အတ္တနော အပ္ပဋိသမံ ပုရေဇာတဘာဝံ ဒဿေန္တော **သေယျထာပိ ဗြာဟ္မဏာ**တိအာဒိနာ နယေန ဗြာဟ္မဏဿ ဓမ္မဒေသနံ ဝဍ္ဎေသိ။

•

တတ္ထ **သေယျထာ**တိ ဩပမ္မတ္ထေ နိပါတော၊ **ပီ**တိ သမ္ဘာဝနတ္ထေ။ ဥဘယေနာပိ ယထာ နာမ ဗြာဟ္မဏာတိ ဒဿေတိ။ **ကုက္ကုဋိယာ အဏ္ဍာနိ အဋ္ဌ ဝါ ဒသ ဝါ ဒွါဒသ ဝါ**တိ ဧတ္ထ ပန ကိဉ္စာပိ ကုက္ကုဋိယာ ဝုတ္တပ္ပကာရတော ဦနာဓိကာနိပိ အဏ္ဍာနိ ဟောန္တိ၊ အထ ခေါ ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝဉ္ဟိ လောကေ သိလိဋ္ဌဝစနံ ဟောတိ။ **တာနဿူ**တိ တာနိ အဿု၊ ဘဝေယျုန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကုက္ကုဋိယာ သမ္မာ အဓိသယိတာနီ**တိ တာယ ဇနေတ္တိယာ ကုက္ကုဋိယာ ပက္ခေ ပသာရေတွာ တေသံ ဥပရိ သယန္တိယာ သမ္မာ အဓိသယိတာနိ။ **သမ္မာ ပရိသေဒိတာနီ**တိ ကာလေန ကာလံ ဥတုံ ဂဏှာပေန္တိယာ သုဋ္ဌု သမန္တတော သေဒိတာနိ၊ ဥသ္မီကတာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သမ္မာ ပရိဘာဝိတာနီ**တိ ကာလေန ကာလံ သုဋ္ဌု သမန္တတော ဘာဝိတာနိ၊ ကုက္ကုဋဂန္ဓံ ဂါဟာပိတာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ ယသ္မာ တာယ ကုက္ကုဋိယာ ဧဝံ တီဟိ ပကာရေဟိ တာနိ အဏ္ဍာနိ ပရိပါလိယမာနာနိ န ပူတီနိ ဟောန္တိ။ ယောပိ နေသံ အလ္လသိနေဟော၊ သော ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆတိ။ ကပါလံ တနုကံ ဟောတိ၊ ပါဒနခသိခါ စ မုခတုဏ္ဍကဉ္စ ခရံ ဟောတိ၊ ကုက္ကုဋပေါတကာ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကပါလဿ တနုကတ္တာ ဗဟိဒ္ဓါ အာလောကော အန္တော ပညာယတိ။ အထ တေ ကုက္ကုဋပေါတကာ

စာကြည့်ခန်း
၁၂၉၆

“ciraṁ vata mayaṁ saṅkuṭitahatthapādā sambādhe sayimha, ayañca bahi āloko dissati, ettha dāni no sukhavihāro bhavissatī”ti nikkhamitukāmā hutvā kapālaṁ pādena paharanti, gīvaṁ pasārenti. Tato taṁ kapālaṁ dvedhā bhijjati, kukkuṭapotakā pakkhe vidhunantā taṅkhaṇānurūpaṁ viravantā nikkhamanti. Evaṁ nikkhamantānañca nesaṁ yo paṭhamataraṁ nikkhamati, so jeṭṭhoti vuccati. Tasmā Bhagavā tāya upamāya attano jeṭṭhakabhāvaṁ sādhetukāmo brāhmaṇaṁ pucchi **“yo nu kho tesaṁ kukkuṭacchāpakānaṁ -pa- kinti svassa vacanīyo”**ti. Tattha **kukkuṭacchāpakānan**ti kukkuṭapotakānaṁ. **Kinti svassa vacanīyo**ti so kinti vacanīyo assa, kinti vattabbo bhaveyya jeṭṭho vā kaniṭṭho vāti. Sesaṁ uttānatthameva.

Tato brāhmaṇo āha **“jeṭṭhotissa bho Gotama vacanīyo”**ti. Bho Gotama so “jeṭṭho” iti assa vacanīyo. Kasmāti ce. So hi nesaṁ jeṭṭho, yasmā so nesaṁ vuḍḍhataroti attho. Athassa Bhagavā opammaṁ sampaṭipādento āha **“evameva kho ahaṁ brāhmaṇā”**ti-ādi. Yathā so kukkuṭacchāpako jeṭṭhoti saṅkhyaṁ gacchati, evamahampi avijjāgatāya pajāya. Avijjāgatāyāti **avijjā** vuccati aññāṇaṁ, tattha gatāya. **Pajāyā**ti sattādhivacanametaṁ, tasmā ettha avijjaṇḍakosassa anto paviṭṭhesu sattesūti evamattho daṭṭhabbo. **Aṇḍabhūtāyā**ti aṇḍe bhūtāya jātāya sañjātāya. Yathā hi aṇḍe nibbattā ekacce sattā aṇḍabhūtāti vuccati, evamayaṁ sabbāpi pajā avijjaṇḍakose nibbattattā aṇḍabhūtāti vuccati. **Pariyonaddhāyā**ti tena avijjaṇḍakosena samantato onaddhāya baddhāya veṭhitāya. **Avijjaṇḍakosaṁ padāletvā**ti taṁ avijjāmayaṁ aṇḍakosaṁ bhinditvā. **Ekova loke**ti sakalepi lokasannivāse ahameva eko adutiyo. **Anuttaraṁ sammāsambodhiṁ abhisambuddho**ti anuttaranti uttaravirahitaṁ sabbaseṭṭhaṁ. **Sammāsambodhin**ti sammā sāmañca bodhiṁ. Atha vā pasatthaṁ sundarañca bodhiṁ. Bodhīti rukkhopi, maggopi, sabbaññutaññāṇampi, nibbānampi vuccati. “Bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho”ti[1] ca “antarā ca Gayaṁ antarā ca bodhin”ti[2] ca āgataṭṭhānesu hi rukkho bodhīti vuccati.

1. Vi 3. 1; Khu 1. 77 piṭṭhādīsu.
2. Vi 3. 11; Ma 1. 227 piṭṭhādīsu.

‘စိရံ ဝတ မယံ သင်္ကုဋိတဟတ္ထပါဒါ သမ္ဗာဓေ သယိမှ၊ အယဉ္စ ဗဟိ အာလောကော ဒိဿတိ၊ ဧတ္ထ ဒါနိ နော သုခဝိဟာရော ဘဝိဿတီ”တိ နိက္ခမိတုကာမာ ဟုတွာ ကပါလံ ပါဒေန ပဟရန္တိ၊ ဂီဝံ ပသာရေန္တိ။ တတော တံ ကပါလံ ဒွေဓာ ဘိဇ္ဇတိ၊ ကုက္ကုဋပေါတကာ ပက္ခေ ဝိဓုနန္တာ တင်္ခဏာနုရူပံ ဝိရဝန္တာ နိက္ခမန္တိ။ ဧဝံ နိက္ခမန္တာနဉ္စ နေသံ ယော ပဌမတရံ နိက္ခမတိ၊ သော ဇေဋ္ဌောတိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ ဘဂဝါ တာယ ဥပမာယ အတ္တနော ဇေဋ္ဌကဘာဝံ သာဓေတုကာမော ဗြာဟ္မဏံ ပုစ္ဆိ **“ယော နု ခေါ တေသံ ကုက္ကုဋစ္ဆာပကာနံ။ပ။ ကိန္တိ သွဿ ဝစနီယော”**တိ။ တတ္ထ **ကုက္ကုဋစ္ဆာပကာန**န္တိ ကုက္ကုဋပေါတကာနံ။ **ကိန္တိ သွဿ ဝစနီယော**တိ သော ကိန္တိ ဝစနီယော အဿ၊ ကိန္တိ ဝတ္တဗ္ဗော ဘဝေယျ ဇေဋ္ဌော ဝါ ကနိဋ္ဌော ဝါတိ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

တတော ဗြာဟ္မဏော အာဟ **“ဇေဋ္ဌောတိဿ ဘော ဂေါတမ ဝစနီယော”**တိ။ ဘော ဂေါတမ သော **“ဇေဋ္ဌော”**ဣတိ အဿ ဝစနီယော။ ကသ္မာတိ စေ။ သော ဟိ နေသံ ဇေဋ္ဌော၊ ယသ္မာ သော နေသံ ဝုဍ္ဎတရောတိ အတ္ထော။ အထဿ ဘဂဝါ ဩပမ္မံ သမ္ပဋိပါဒေန္တော အာဟ **“ဧဝမေဝ ခေါ အဟံ ဗြာဟ္မဏာ”**တိအာဒိ။ ယထာ သော ကုက္ကုဋစ္ဆာပကော ဇေဋ္ဌောတိ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ၊ ဧဝမဟမ္ပိ အဝိဇ္ဇာဂတာယ ပဇာယ။ အဝိဇ္ဇာဂတာယာတိ **အဝိဇ္ဇာ** ဝုစ္စတိ အညာဏံ၊ တတ္ထ ဂတာယ။ **ပဇာယာ**တိ သတ္တာဓိဝစနမေတံ၊ တသ္မာ ဧတ္ထ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသဿ အန္တော ပဝိဋ္ဌေသု သတ္တေသူတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဏ္ဍဘူတာယာ**တိ အဏ္ဍေ ဘူတာယ ဇာတာယ သဉ္ဇာတာယ။ ယထာ ဟိ အဏ္ဍေ နိဗ္ဗတ္တာ ဧကစ္စေ သတ္တာ အဏ္ဍဘူတာတိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဧဝမယံ သဗ္ဗာပိ ပဇာ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသေ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ အဏ္ဍဘူတာတိ ဝုစ္စတိ။ **ပရိယောနဒ္ဓါယာ**တိ တေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသေန သမန္တတော ဩနဒ္ဓါယ ဗဒ္ဓါယ ဝေဌိတာယ။ **အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ**တိ တံ အဝိဇ္ဇာမယံ အဏ္ဍကောသံ ဘိန္ဒိတွာ။ **ဧကောဝ လောကေ**တိ သကလေပိ လောကသန္နိဝါသေ အဟမေဝ ဧကော အဒုတိယော။ **အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိ အနုတ္တရန္တိ ဥတ္တရဝိရဟိတံ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ။ **သမ္မာသမ္ဗောဓိ**န္တိ သမ္မာ သာမဉ္စ ဗောဓိံ။ အထ ဝါ ပသတ္ထံ သုန္ဒရဉ္စ ဗောဓိံ။ ဗောဓီတိ ရုက္ခောပိ, မဂ္ဂေါပိ, သဗ္ဗညုတညာဏမ္ပိ, နိဗ္ဗာနမ္ပိ ဝုစ္စတိ။ “ဗောဓိရုက္ခမူလေ ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ[၁] စ “အန္တရာ စ ဂယံ အန္တရာ စ ဗောဓိ”န္တိ[၂] စ အာဂတဋ္ဌာနေသု ဟိ ရုက္ခော ဗောဓီတိ ဝုစ္စတိ။

၁-ဝိ ၃-၁၊ ခု ၁-၇၇-ပိဋ္ဌာဒီသု။
၂-ဝိ ၃-၁၁၊ မ ၁-၂၂၇-ပိဋ္ဌာဒီသု။

"bodhi vuccati catūsu maggesu ñāṇan"ti[1] āgataṭṭhāne maggo. "Pappoti bodhiṁ varabhūrimedhaso"ti[2] āgataṭṭhāne sabbaññutaññāṇaṁ. "Patvāna bodhiṁ amataṁ asaṅkhatan"ti āgataṭṭhāne nibbānaṁ. Idha pana Bhagavato arahattamaggañāṇaṁ adhippetaṁ. Sabbaññutaññāṇantipi vadanti. Aññesaṁ arahattamaggo anuttarā bodhi hoti na hotīti? Na hoti. Kasmā, asabbaguṇadāyakattā. Tesañhi kassaci arahattamaggo arahattaphalameva deti. Kassaci tisso vijjā. Kassaci cha abhiññā. Kassaci catasso paṭisambhidā. Kassaci sāvakaparamiñāṇaṁ. Paccekabuddhānampi paccekabodhiñāṇameva deti. Buddhānaṁ pana sabbaguṇasampattiṁ deti, abhiseko viya rañño sabbalokissariyabhāvaṁ. Tasmā aññassa kassacipi anuttarā bodhi na hotīti. **Abhisambuddho**ti abbhaññāsiṁ paṭivijjhiṁ, pattomhi adhigatomhīti vuttaṁ hoti.

Idāni yadetaṁ Bhagavatā **"evameva kho ahaṁ brāhmaṇā"**ti-ādinā nayena vuttaṁ opammasampaṭipādanaṁ, taṁ evamatthena saddhiṁ saṁsanditvā veditabbaṁ. Yathā hi tassā kukkuṭiyā attano aṇḍesu adhisayanāditividhakiriyākaraṇaṁ, evaṁ Bodhipallaṅke nisinnassa bodhisattabhūtassa Bhagavato attano cittasantāne aniccaṁ dukkhaṁ anattāti tividhānapassanākaraṇaṁ, kukkuṭiyā tividhakiriyāsampādanena aṇḍānaṁ apūtibhāvo viya bodhisattabhūtassa Bhagavato tividhānupassanāsampādanena vipassanāñāṇassa aparihāni, kukkuṭiyā tividhakiriyākaraṇena aṇḍānaṁ allasinehapariyādānaṁ viya bodhisattabhūtassa Bhagavato tividhānupassanāsampādanena bhavattayānugatanikantisinehapariyādānaṁ, kukkuṭiyā tividhakiriyākaraṇena aṇḍakapālānaṁ tanubhāvo viya bodhisattabhūtassa Bhagavato tividhānupassanāsampādanena avijjaṇḍakosassa tanubhāvo, kukkuṭiyā tividhakiriyākaraṇena kukkuṭacchāpakassa pādanakhasikhātuṇḍakānaṁ thaddhakharabhāvo viya bodhisattabhūtassa Bhagavato tividhānupassanāsampādanena vipassanāñāṇassa tikkhakharavippasannasūrabhāvo, kukkuṭiyātividhakiriyākaraṇena kukkuṭacchāpakassa paripākakālo viya bodhisattabhūtassa Bhagavato tividhānupassanāsampādanena vipassanāñāṇassa paripākakālo vaḍḍhitakālo gabbhaggahaṇakālo veditabbo.

1. Khu 8. 231 Cūḷaniddese. 2. Dī 3. 129 piṭṭhe.

"ဗောဓိ ဝုစ္စတိ စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏ"န္တိ[၁] အာဂတဋ္ဌာနေ မဂ္ဂေါ။ "ပပ္ပေါတိ ဗောဓိံ ဝရဘူရိမေဓသော"တိ[၂] အာဂတဋ္ဌာနေ သဗ္ဗညုတညာဏံ။ "ပတွာန ဗောဓိံ အမတံ အသင်္ခတ"န္တိ အာဂတဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗာနံ။ ဣဓ ပန ဘဂဝတော အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ အဓိပ္ပေတံ။ သဗ္ဗညုတညာဏန္တိပိ ဝဒန္တိ။ အညေသံ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ အနုတ္တရာ ဗောဓိ ဟောတိ န ဟောတီတိ? န ဟောတိ။ ကသ္မာ၊ အသဗ္ဗဂုဏဒါယကတ္တာ။ တေသဉ္ဟိ ကဿစိ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ အရဟတ္တဖလမေဝ ဒေတိ။ ကဿစိ တိဿော ဝိဇ္ဇာ။ ကဿစိ ဆ အဘိညာ။ ကဿစိ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ။ ကဿစိ သာဝကပါရမိဉာဏံ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနမ္ပိ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏမေဝ ဒေတိ။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန သဗ္ဗဂုဏသမ္ပတ္တိံ ဒေတိ၊ အဘိသေကော ဝိယ ရညော သဗ္ဗလောကိဿရိယဘာဝံ။ တသ္မာ အညဿ ကဿစိပိ အနုတ္တရာ ဗောဓိ န ဟောတီတိ။ **အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ**တိ အဗ္ဘညာသိံ ပဋိဝိဇ္ဈိံ၊ ပတ္တောမှိ အဓိဂတောမှီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ ယဒေတံ ဘဂဝတာ "**ဧဝမေဝ ခေါ အဟံ ဗြာဟ္မဏာ**"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ ဩပမ္မသမ္ပဋိပါဒနံ၊ တံ ဧဝမတ္ထေန သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိတွာ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ ဟိ တဿာ ကုက္ကုဋိယာ အတ္တနော အဏ္ဍေသု အဓိသယနာဒိတိဝိဓကိရိယာကရဏံ၊ ဧဝံ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ နိသိန္နဿ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော အတ္တနော စိတ္တသန္တာနေ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ တိဝိဓာနုပဿနာကရဏံ၊ ကုက္ကုဋိယာ တိဝိဓကိရိယာသမ္ပါဒနေန အဏ္ဍာနံ အပူတိဘာဝေါ ဝိယ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိဝိဓာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန ဝိပဿနာဉာဏဿ အပရိဟာနိ၊ ကုက္ကုဋိယာ တိဝိဓကိရိယာကရဏေန အဏ္ဍာနံ အလ္လသိနေဟပရိယာဒါနံ ဝိယ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိဝိဓာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန ဘဝတ္တယာနုဂတနိကန္တိသိနေဟပရိယာဒါနံ၊ ကုက္ကုဋိယာ တိဝိဓကိရိယာကရဏေန အဏ္ဍကပါလာနံ တနုဘာဝေါ ဝိယ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝဘော တိဝိဓာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသဿ တနုဘာဝေါ၊ ကုက္ကုဋိယာ တိဝိဓကိရိယာကရဏေန ကုက္ကုဋစ္ဆာပကဿ ပါဒနခသိခါတုဏ္ဍကာနံ ထဒ္ဓခရဘာဝေါ ဝိယ ဗောဓိသာတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိဝိဓာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန ဝိပဿနာဉာဏဿ တိက္ခခရဝိပ္ပသန္နသူရဘာဝေါ၊ ကုက္ကုဋိယာ တိဝိဓကိရိယာကရဏေန ကုက္ကုဋစ္ဆာပကဿ ပရိပါကကာလော ဝိယ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိဝိဓာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန ဝိပဿနာဉာဏဿ ပရိပါကကာလော ဝဍ္ဎိတကာလော ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏကာလော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁-ခု ၈-၂၃၁-စူဠနိဒ္ဒေသေ။ ၂-ဒီ ၃-၁၂၉-ပိဋ္ဌေ။

Tato kukkuṭiyā tividhakiriyākaraṇena kukkuṭacchāpakassa pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṁ padāletvā pakkhe papphoṭetvā sotthinā abhinibbhidākālo viya bodhisattabhūtassa Bhagavato tividhānupassanāsampādanena vipassanāñāṇaṁ gabbhaṁ gaṇhāpetvā anupubbādhigatena arahattamaggena avijjaṇḍakosaṁ padāletvā abhiññāpakkhe papphoṭetvā sotthinā sakalabuddhaguṇasacchikatakālo veditabboti.

Svāhaṁ brāhmaṇa jeṭṭho seṭṭho lokassāti so ahaṁ brāhmaṇa yathā tesaṁ kukkuṭapotakānaṁ paṭhamataraṁ aṇḍakosaṁ padāletvā abhinibbhido kukkuṭapotako jeṭṭho hoti, evaṁ avijjāgatāya pajāya taṁ avijjaṇḍakosaṁ padāletvā paṭhamataraṁ ariyāya jātiyā jātattā jeṭṭho vuḍḍhataroti saṅkhyaṁ gato. Sabbaguṇehi pana appaṭisamattā seṭṭhoti.

Evaṁ Bhagavā attano anuttaraṁ jeṭṭhaseṭṭhabhāvaṁ brāhmaṇassa pakāsetvā idāni yāya paṭipadāya taṁ adhigato, taṁ paṭipadaṁ pubbabhāgato pabhuti dassetuṁ **"āraddhaṁ kho pana me brāhmaṇā"**ti-ādimāha. Imaṁ vā Bhagavato anuttaraṁ jeṭṭhaseṭṭhabhāvaṁ sutvā brāhmaṇassa cittamevamuppannaṁ "kāya nu kho paṭipadāya imaṁ patto"ti. Tassa cittamaññāya "imāyāhaṁ paṭipadāya imaṁ anuttaraṁ jeṭṭhaseṭṭhabhāvaṁ patto"ti dassento evamāha. Tattha **āraddhaṁ kho pana me brāhmaṇa vīriyaṁ ahosī**ti brāhmaṇa na mayā ayaṁ anuttaro jeṭṭhaseṭṭhabhāvo kusītena muṭṭhassatinā sāraddhakāyena vikkhittacittena adhigato, apica kho tadadhigamāya āraddhaṁ kho pana me vīriyaṁ ahosi, Bodhimaṇḍe nisinnena mayā caturaṅgasamannāgataṁ vīriyaṁ āraddhaṁ ahosi, paggahitaṁ asithilappavattitanti vuttaṁ hoti. Āraddhattāyeva ca me taṁ **asallīnaṁ** ahosi. Na kevalañca vīriyameva, satipi me ārammaṇābhimukhībhāvena **upaṭṭhitā** ahosi. Upaṭṭhitattāyeva ca **asammuṭṭhā. Passaddho kāyo asāraddho**ti kāyacittapassaddhivasena kāyopi me passaddho ahosi. Tattha yasmā nāmakāye passaddhe rūpakāyopi passaddhoyeva hoti, tasmā nāmakāyo rūpakāyoti avisesetvāva

တတော ကုက္ကုဋိယာ တိဝိဓကိရိယာကရဏေန ကုက္ကုဋစ္ဆာပကဿ ပါဒနခသိခါယ ဝါ မုခတုဏ္ဍကေန ဝါ အဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ ပက္ခေ ပပ္ဖောဋေတွာ သောတ္ထိနာ အဘိနိဗ္ဘိဒါကာလော ဝိယ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိဝိဓာနုပဿနာသမ္ပာဒနေန ဝိပဿနာဉာဏံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေတွာ အနုပုဗ္ဗာဓိဂတေန အရဟတ္တမဂ္ဂေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ အဘိညာပက္ခေ ပပ္ဖောဋေတွာ သောတ္ထိနာ သကလဗုဒ္ဓဂုဏသစ္ဆိကတကာလော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

သွာဟံ ဗြာဟ္မဏ ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော လောကဿာတိ သော အဟံ ဗြာဟ္မဏ ယထာ တေသံ ကုက္ကုဋပေါတကာနံ ပဌမတရံ အဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ အဘိနိဗ္ဘိဒေါ ကုက္ကုဋပေါတကော ဇေဋ္ဌော ဟောတိ၊ ဧဝံ အဝိဇ္ဇာဂတာယ ပဇာယ တံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ ပဌမတရံ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတ္တာ ဇေဋ္ဌော ဝုဍ္ဎတရောတိ သင်္ချံ ဂတော။ သဗ္ဗဂုဏေဟိ ပန အပ္ပဋိသမတ္တာ သေဋ္ဌောတိ။

ဧဝံ ဘဂဝါ အတ္တနော အနုတ္တရံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ ဗြာဟ္မဏဿ ပကာသေတွာ ဣဒါနိ ယာယ ပဋိပဒါယ တံ အဓိဂတော၊ တံ ပဋိပဒံ ပုဗ္ဗဘာဂတော ပဘုတိ ဒဿေတုံ **"အာရဒ္ဓံ ခေါ ပန မေ ဗြာဟ္မဏာ"**တိ အာဒိမာဟ။ ဣမံ ဝါ ဘဂဝတော အနုတ္တရံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ သုတွာ ဗြာဟ္မဏဿ စိတ္တမေဝမုပ္ပန္နံ 'ကာယ နု ခေါ ပဋိပဒါယ ဣမံ ပတ္တော"တိ။ တဿ စိတ္တမညာယ "ဣမာယာဟံ ပဋိပဒါယ ဣမံ အနုတ္တရံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ ပတ္တော"တိ ဒဿေန္တော ဧဝမာဟ။ တတ္ထ **အာရဒ္ဓံ ခေါ ပန မေ ဗြာဟ္မဏ ဝီရိယံ အဟောသီ**တိ ဗြာဟ္မဏ န မယာ အယံ အနုတ္တရော ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝေါ ကုသီတေန မုဋ္ဌဿတိနာ သာရဒ္ဓကာယေန ဝိက္ခိတ္တစိတ္တေန အဓိဂတော၊ အပိစ ခေါ တဒဓိဂမာယ အာရဒ္ဓံ ခေါ ပန မေ ဝီရိယံ အဟောသိ၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ နိသိန္နေန မယာ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ဝီရိယံ အာရဒ္ဓံ အဟောသိ၊ ပဂ္ဂဟိတံ အသိထိလပ္ပဝတ္တိတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာရဒ္ဓတ္တာယေဝ စ မေ တံ **အသလ္လီနံ** အဟောသိ။ န ကေဝလဉ္စ ဝီရိယမေဝ၊ သတိပိ မေ အာရမ္မဏာဘိမုခီဘာဝေန **ဥပဋ္ဌိတာ** အဟောသိ။ ဥပဋ္ဌိတတ္တာယေဝ စ **အသမ္မုဋ္ဌာ။ ပဿဒ္ဓေါ ကာယော အသာရဒ္ဓေါ**တိ ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိဝသေန ကာယောပိ မေ ပဿဒ္ဓေါ အဟောသိ။ တတ္ထ ယသ္မာ နာမကာယေ ပဿဒ္ဓေ ရူပကာယောပိ ပဿဒ္ဓေါယေဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ နာမကာယော ရူပကာယောတိ အဝိသေသေတွာဝ

passaddho kāyoti vuttaṁ. **Asāraddho**ti so ca kho passaddhattāyeva asāraddho, vigatadarathoti vuttaṁ hoti. **Samāhitaṁ cittaṁ ekaggan**ti cittampi me sammā āhitaṁ suṭṭhu ṭhapitaṁ appitaṁ viya ahosi. Samāhitattā eva ca ekaggaṁ acalaṁ nipphandananti. Ettāvatā jhānassa pubbabhāgapaṭipadā kathitā hoti.

Paṭhamajjhānakathā

Idāni imāya paṭipadāya adhigataṁ paṭhamajjhānaṁ ādiṁ katvā vijjattayapariyosānaṁ visesaṁ dassento **"so kho ahan"ti-ādi**māha. Tattha **vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehī**ti-ādīnaṁ kiñcāpi "tattha katame kāmā, chando kāmo, rāgo kāmo, chandarāgo kāmo, saṅkappo kāmo, rāgo kāmo, saṅkapparāgo kāmo. Ime vuccanti kāmā. Tattha katame akusalā dhammā. Kāmacchando -pa- vicikicchā. Ime vuccanti akusalā dhammā. Iti imehi ca kāmehi imehi ca akusalehi dhammehi vivitto hoti pavivitto. Tena vuccati vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehī"ti-ādinā[1] nayena Vibhaṅgeyeva attho vutto. Tathāpi Aṭṭhakathānayaṁ vinā na suṭṭhu pākaṭoti Aṭṭhakathānayeneva naṁ pakāsayissāma.

Seyyathidaṁ—**vivicceva kāmehī**ti kāmehi viviccitvā vinā hutvā apasakketvā. Yo panāyamettha evakāro, so niyamatthoti veditabbo. Yasmā ca niyamattho, tasmā tasmiṁ paṭhamajjhānaṁ upasampajja viharaṇasamaye avijjamānānampi kāmānaṁ tassa paṭhamajjhānassa paṭipakkhabhāvaṁ kāmapariccāgeneva cassa adhigamaṁ dīpeti. Kathaṁ? Vivicceva kāmehīti evaṁ hi niyame kariyamāne idaṁ paññāyati. Nūnimassa[2] jhānassa kāmā paṭipakkhabhūtā, yesu sati idaṁ na pavattati andhakāre sati padīpo viya, tesaṁ pariccāgeneva cassa adhigamo hoti orimatīrapariccāgena pārimatīrasseva. Tasmā niyamaṁ karotīti.

Tattha siyā "kasmā panesa pubbapadeyeva vutto, na uttarapade, kiṁ akusalehi dhammehi avivиccāpi jhānaṁ upasampajja vihareyyā"ti.

1. Abhi 2. 266 piṭṭhe.
2. Nūnamassa (Sī), Nanvimassa (Ka)

ပဿဒ္ဓေါ ကာယောတိ ဝုတ္တံ။ **အသာရဒ္ဓေါ**တိ သော စ ခေါ ပဿဒ္ဓတ္တာယေဝ အသာရဒ္ဓေါ၊ ဝိဂတဒရထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သမာဟိတံ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂ**န္တိ စိတ္တမ္ပိ မေ သမ္မာ အာဟိတံ သုဋ္ဌု ဌပိတံ အပ္ပိတံ ဝိယ အဟောသိ။ သမာဟိတတ္တာ ဧဝ စ ဧကဂ္ဂံ အစလံ နိပ္ဖန္ဒနန္တိ။ ဧတ္တာဝတာ ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ ကထိတာ ဟောတိ။

ပဌမဇ္ဈာနကထာ

ဣဒါနိ ဣမာယ ပဋိပဒါယ အဓိဂတံ ပဌမဇ္ဈာနံ အာဒိံ ကတွာ ဝိဇ္ဇတ္တယပရိယောသာနံ ဝိသေသံ ဒဿေန္တော **"သော ခေါ အဟံ"**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ**တိအာဒီနံ ကိဉ္စာပိ "တတ္ထ ကတမေ ကာမာ၊ ဆန္ဒော ကာမော၊ ရာဂေါ ကာမော၊ ဆန္ဒရာဂေါ ကာမော၊ သင်္ကပ္ပေါ ကာမော၊ ရာဂေါ ကာမော၊ သင်္ကပ္ပရာဂေါ ကာမော။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ကာမာ။ တတ္ထ ကတမေ အကုသလာ ဓမ္မာ။ ကာမစ္ဆန္ဒော။ပ။ ဝိစိကိစ္ဆာ။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ အကုသလာ ဓမ္မာ။ ဣတိ ဣမေဟိ စ ကာမေဟိ ဣမေဟိ စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝိဝိတ္တော ဟောတိ ပဝိဝိတ္တော။ တေန ဝုစ္စတိ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ"တိအာဒိနာ[၁] နယေန ဝိဘင်္ဂေယေဝ အတ္ထော ဝုတ္တော။ တထာပိ အဋ္ဌကထာနယံ ဝိနာ န သုဋ္ဌု ပါကဋောတိ အဋ္ဌကထာနယေနေဝ နံ ပကာသယိဿာမ။

သေယျထိဒံ—**ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ**တိ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စိတွာ ဝိနာ ဟုတွာ အပသက္ကေတွာ။ ယော ပနာယမေတ္ထ ဧဝကာရော၊ သော နိယမတ္ထောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယသ္မာ စ နိယမတ္ထော၊ တသ္မာ တသ္မိံ ပဌမဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရဏသမယေ အဝိဇ္ဇမာနာနမ္ပိ ကာမာနံ တဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ ပဋိပက္ခဘာဝံ ကာမပရိစ္စာဂေနေဝ စဿ အဓိဂမံ ဒီပေတိ။ ကထံ? ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီတိ ဧဝံ ဟိ နိယမေ ကရိယမာနေ ဣဒံ ပညာယတိ။ နူနိမဿ[၂] ဈာနဿ ကာမာ ပဋိပက္ခဘူတာ၊ ယေသု သတိ ဣဒံ န ပဝတ္တတိ အန္ဓကာရေ သတိ ပဒီပေါ ဝိယ၊ တေသံ ပရိစ္စာဂေနေဝ စဿ အဓိဂမော ဟောတိ ဩရိမတီရပရိစ္စာဂေန ပါရိမတီရဿေဝ။ တသ္မာ နိယမံ ကရောတီတိ။

တတ္ထ သိယာ "ကသ္မာ ပနေသ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ ဝုတ္တော, န ဥတ္တရပဒေ၊ ကိံ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အဝိဝိစ္စာပိ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရေယျာ"တိ။

၁-အဘိ ၂-၂၆၆-ပိဋ္ဌေ။
၂-နူနမဿ (သီ)၊ နန္ဝိမဿ (က)

Na kho panetaṁ evaṁ daṭṭhabbaṁ. Taṁnissaraṇato hi pubbapadeyeva[1] esa vutto. Kāmadhātusamatikkamanato hi kāmarāgapaṭipakkhato ca idaṁ jhānaṁ kāmānameva nissaraṇaṁ. Yathāha “kāmānametaṁ nissaraṇaṁ yadidaṁ nekkhamman”ti[2]. Uttarapadepi pana yathā “idheva bhikkhave paṭhamo samaṇo, idha dutiyo samaṇo”ti[3] ettha evakāro ānetvā vuccati, evaṁ vattabbo. Na hi sakkā ito aññehipi nīvaraṇasaṅkhātehi akusalehi dhammehi avivicca jhānaṁ upasampajja viharituṁ. Tasmā “vivicceva kāmehi, vivicceva akusalehi dhammehī”ti evaṁ padadvayepi esa daṭṭhabbo. Padadvayepi ca kiñcāpi “viviccā”ti iminā sādhāraṇavacanena tadaṅgavivekādayo kāyavivekādayo ca sabbepi vivekā saṅgahaṁ gacchanti, tathāpi kāyaviveko cittaviveko vikkhambhanavivekoti tayo eva idha daṭṭhabbā. “Kāmehī”ti iminā pana padena ye ca niddese “katame vatthukāmā manāpiyā rūpā”ti-ādinā[4] nayena vatthukāmā vuttā, ye ca tattheva Vibhaṅge ca “chando kāmo”ti-ādinā[5] nayena kilesakāmā vuttā, te sabbepi saṅgahitā icceva daṭṭhabbā. Evañhi sati “vivicceva kāmehī”ti vatthukāmehipi viviccevāti attho yujjati. Tena kāyaviveko vutto hoti.

Vivicca akusalehi dhammehīti kilesakāmehi sabbākusalehi dhammehi vā viviccāti attho yujjati. Tena cittaviveko vutto hoti. Purimena cettha vatthukāmehi vivekavacanatoyeva kāmasukhapariccāgo, dutiyena kilesakāmehi vivekavacanato nekkhammasukhapariggaho vibhāvito hoti. Evaṁ vatthukāmakilesakāmavivekavacanatoyeva ca etesaṁ paṭhamena saṁkilesavatthuppahānaṁ, dutiyena saṁkilesappahānaṁ. Paṭhamena lolabhāvassa hetupariccāgo, dutiyena bālabhāvassa. Paṭhamena ca payogasuddhi, dutiyena āsayaposanaṁ vibhāvitaṁ hotīti viññātabbaṁ. Esa tāva nayo “kāmehī”ti ettha vuttakāmesu vatthukāmapakkhe.

Kilesakāmapakkhe pana chandoti ca rāgoti ca evamādīhi anekabhedo kāmacchandoyeva kāmoti adhippeto. So ca

1. Pubbapade (Visuddhi 1. 136; Abhi-Ṭṭha 1. 208; Paṭisaṁ-Ṭṭha 1. 166 piṭṭhesu.)
2. Khu 1. 237 Itivuttake.
3. Ma 1. 92 piṭṭhe.
4. Khu 7. 1 piṭṭhe.
5. Khu 7. 2; Abhi 2. 266 piṭṭhesu.

န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တံနိဿရဏတော ဟိ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ[၁] ဧသ ဝုတ္တော။ ကာမဓာတုသမတိက္ကမနတော ဟိ ကာမရာဂပဋိပက္ခတော စ ဣဒံ ဈာနံ ကာမာနမေဝ နိဿရဏံ။ ယထာဟ "ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ ယဒိဒံ နေက္ခမ္မ"န္တိ[၂]။ ဥတ္တရပဒေပိ ပန ယထာ "ဣဓေဝ ဘိက္ခဝေ ပဌမော သမဏော, ဣဓ ဒုတိယော သမဏော"တိ[၃] ဧတ္ထ ဧဝကာရော အာနေတွာ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော။ န ဟိ သက္ကာ ဣတော အညေဟိပိ နီဝရဏသင်္ခါတေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အဝိဝိစ္စ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုံ။ တသ္မာ "ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ, ဝိဝိစ္စေဝ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ"တိ ဧဝံ ပဒဒွယေပိ ဧသ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပဒဒွယေပိ စ ကိဉ္စာပိ "ဝိဝိစ္စာ"တိ ဣမိနာ သာဓာရဏဝစနေန တဒင်္ဂဝိဝေကာဒယော ကာယဝိဝေကာဒယော စ သဗ္ဗေပိ ဝိဝေကာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တထာပိ ကာယဝိဝေကော စိတ္တဝိဝေကော ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကောတိ တယော ဧဝ ဣဓ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ "ကာမေဟီ"တိ ဣမိနာ ပန ပဒေန ယေ စ နိဒ္ဒေသေ "ကတမေ ဝတ္ထုကာမာ မနာပိယာ ရူပါ"တိအာဒိနာ[၄] နယေန ဝတ္ထုကာမာ ဝုတ္တာ၊ ယေ စ တတ္ထေဝ ဝိဘင်္ဂေ စ "ဆန္ဒော ကာမော"တိအာဒိနာ[၅] နယေန ကိလေသကာမာ ဝုတ္တာ၊ တေ သဗ္ဗေပိ သင်္ဂဟိတာ ဣစ္စေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဧဝဉှိ သတိ "ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ"တိ ဝတ္ထုကာမေဟိပိ ဝိဝိစ္စေဝါတိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။ တေန ကာယဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။

ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီတိ ကိလေသကာမေဟိ သဗ္ဗာကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝါ ဝိဝိစ္စာတိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။ တေန စိတ္တဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ပုရိမေန စေတ္ထ ဝတ္ထုကာမေဟိ ဝိဝေကဝစနတောယေဝ ကာမသုခပရိစ္စာဂေါ၊ ဒုတိယေန ကိလေသကာမေဟိ ဝိဝေကဝစနတော နေက္ခမ္မသုခပရိဂ္ဂဟော ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။ ဧဝံ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမဝိဝေကဝစနတောယေဝ စ ဧတေသံ ပဌမေန သံကိလေသဝတ္ထုပ္ပဟာနံ၊ ဒုတိယေန သံကိလေသပ္ပဟာနံ။ ပဌမေန လောလဘာဝဿ ဟေတုပရိစ္စာဂေါ၊ ဒုတိယေန ဗာလဘာဝဿ။ ပဌမေန စ ပယောဂသုဒ္ဓိ၊ ဒုတိယေန အာသယပေါသနံ ဝိဘာဝိတံ ဟောတီတိ ဝိညာတဗ္ဗံ။ ဧသ တာဝ နယော "ကာမေဟီ"တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တကာမေသု ဝတ္ထုကာမပက္ခေ။

ကိလေသကာမပက္ခေ ပန ဆန္ဒောတိ စ ရာဂေါတိ စ ဧဝမာဒီဟိ အနေကဘေဒေါ ကာမစ္ဆန္ဒောယေဝ ကာမောတိ အဓိပ္ပေတော။ သော စ

၁-ပုဗ္ဗပဒေ (ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၁၃၆၊ အဘိ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၈၊ ပဋိသံ-ဋ္ဌ ၁-၁၆၆-ပိဋ္ဌေသု။) ၂-ခု ၁-၂၃၇-ဣတိဝုတ္တကေ။
၃-မ ၁-၉၂-ပိဋ္ဌေ။ ၄-ခု ၇-၁-ပိဋ္ဌေ။ ၅-ခု ၇-၂၊ အဘိ ၂-၂၆၆-ပိဋ္ဌေသု၊
ဝိ-ဋ္ဌ ၁-၈

akusalapariyāpannopi samāno “tattha katamo kāmacchando, kāmo”ti-ādinā nayena Vibhaṅge jhānapaṭipakkhato viyuṁ vutto. Kilesakāmattā vā purimapade vutto, akusalapariyāpannattā dutiyapade. Anekabhedato cassa kāmatoti avatvā kāmehīti vuttaṁ. Aññesampi ca dhammānaṁ akusalabhāve vijjamāne “tatta katame akusalā dhammā, kāmacchando”ti-ādinā nayena Vibhaṅge[1] parijhānaṅgapaccanīkapaṭipakkhabhāvadassanato nīvaraṇāneva vuttāni. Nīvaraṇāni hi jhānaṅgapaccanīkāni, tesaṁ jhānaṅgāneva paṭipakkhāni, viddhaṁsakānīti vuttaṁ hoti. Tathā hi “samādhi kāmacchandassa paṭipakkho, pīti byāpādassa, vitakko thinamiddhassa, sukhaṁ uddhaccakukkuccassa, vicāro vicikicchāyā”ti **Peṭake**[2] vuttaṁ.

Evamettha “vivicceva kāmehī”ti iminā kāmacchandassa vikkhambhanaviveko vutto hoti, “vivicca akusalehi dhammehī”ti iminā pañcannampi nīvaraṇānaṁ. Aggahitaggahaṇena pana paṭhamena kāmacchandassa, dutiyena sesanīvaraṇānaṁ. Tathā paṭhamena tīsu akusalamūlesu pañcakāmaguṇabhedavisayassa lobhassa, dutiyena āghātavatthubhedādivisayānaṁ dosamohānaṁ. Oghādīsu vā dhammesu paṭhamena kāmogha kāmayoga kāmāsavakāmupādāna abhijjhākāyagantha kāmarāgasaṁyojanānaṁ, dutiyena avasesa-oghayogāsava-upādānaganthasaṁyojanānaṁ. Paṭhamena ca taṇhāya taṁsampayuttakānañca, dutiyena avijjāya taṁsampayuttakānañca. Apica paṭhamena lobhasampayutta-aṭṭhacittuppādānaṁ, dutiyena sesānaṁ catunnaṁ akusalacittuppādānaṁ vikkhambhanaviveko vutto hotīti veditabbo. Ayaṁ tāva “vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehī”ti ettha atthappakāsanā.

Ettāvatā ca paṭhamassa jhānassa pahānaṅgaṁ dassetvā idāni sampayogaṅgaṁ dassento **“savitakkaṁ savicāran”**ti-ādimāha. Tattha vitakkanaṁ vitakko, ūhananti vuttaṁ hoti. Svāyaṁ ārammaṇe cittassa abhiniropanalakkhaṇo, āhananapariyāhananaraso. Tathā hi “tena yogāvacaro ārammaṇaṁ vitakkāhataṁ vitakkapariyāhataṁ karotī”ti vuccati. Ārammaṇe cittassa ānayanapaccupaṭṭhāno. Vicaraṇaṁ vicāro,

1. Abhi 2. 266 piṭṭhe. 2. Gavesitabbo.

အကုသလပရိယာပန္နောပိ သမာနော “တတ္ထ ကတမော ကာမစ္ဆန္ဒော၊ ကာမော”တိအာဒိနာ နယေန ဝိဘင်္ဂေ ဈာနပဋိပက္ခတော ဝိယုံ ဝုတ္တော။ ကိလေသကာမတ္တာ ဝါ ပုရိမပဒေ ဝုတ္တော၊ အကုသလပရိယာပန္နတ္တာ ဒုတိယပဒေ။ အနေကဘေဒတော စဿ ကာမတောတိ အဝတွာ ကာမေဟီတိ ဝုတ္တံ။ အညေသမ္ပိ စ ဓမ္မာနံ အကုသလဘာဝေ ဝိဇ္ဇမာနေ “တတ္ထ ကတမေ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ ကာမစ္ဆန္ဒော”တိအာဒိနာ နယေန ဝိဘင်္ဂေ[၁] ဥပရိဈာနင်္ဂပစ္စနီကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော နီဝရဏာနေဝ ဝုတ္တာနိ။ နီဝရဏာနိ ဟိ ဈာနင်္ဂပစ္စနီကာနိ၊ တေသံ ဈာနင်္ဂါနေဝ ပဋိပက္ခာနိ၊ ဝိဒ္ဓံသကာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တထာ ဟိ “သမာဓိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဋိပက္ခော၊ ပီတိ ဗျာပါဒဿ၊ ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓဿ၊ သုခံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ၊ ဝိစာရော ဝိစိကိစ္ဆာယာ”တိ **ပေဋကေ**[၂] ဝုတ္တံ။

ဧဝမေတ္ထ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ”တိ ဣမိနာ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ “ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ”တိ ဣမိနာ ပဉ္စန္နမ္ပိ နီဝရဏာနံ။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ပန ပဌမေန ကာမစ္ဆန္ဒဿ၊ ဒုတိယေန သေသနီဝရဏာနံ။ တထာ ပဌမေန တီသု အကုသလမူလေသု ပဉ္စကာမဂုဏဘေဒဝိသယဿ လောဘဿ၊ ဒုတိယေန အာဃာတဝတ္ထုဘေဒါဒိဝိသယာနံ ဒောသမောဟာနံ။ ဩဃာဒီသု ဝါ ဓမ္မေသု ပဌမေန ကာမောဃကာမယောဂကာမာသဝကာမုပါဒါနအဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထကာမရာဂသံယောဇနာနံ၊ ဒုတိယေန အဝသေသဩဃယောဂါသဝဥပါဒါနဂန္ထသံယောဇနာနံ။ ပဌမေန စ တဏှာယ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ၊ ဒုတိယေန အဝိဇ္ဇာယ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ။ အပိစ ပဌမေန လောဘသမ္ပယုတ္တအဋ္ဌစိတ္တုပ္ပါဒါနံ၊ ဒုတိယေန သေသာနံ စတုန္နံ အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒါနံ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ တာဝ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ”တိ ဧတ္ထ အတ္ထပ္ပကာသနာ။

ဧတ္တာဝတာ စ ပဌမဿ ဈာနဿ ပဟာနင်္ဂံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သမ္ပယောဂင်္ဂံ ဒဿေန္တော **“သဝိတက္ကံ သဝိစာရ”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဝိတက္ကနံ ဝိတက္ကော၊ ဦဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သွာယံ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊ အာဟနနပရိယာဟနနရသော။ တထာ ဟိ “တေန ယောဂါဝစရော အာရမ္မဏံ ဝိတက္ကာဟတံ ဝိတက္ကပရိယာဟတံ ကရောတီ”တိ ဝုစ္စတိ။ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိစရဏံ ဝိစာရော၊

၁-အဘိ ၂-၂၆၆-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဂဝေသိတဗ္ဗော။

anusañcaraṇanti vuttaṁ hoti. Svāyaṁ ārammaṇānumajjanalakkhaṇo, tattha sahajātānuyojanaraso, cittassa anuppabandhanapaccupaṭṭhāno. Santepi ca nesaṁ katthaci avippayoge oḷārikaṭṭhena ghaṇḍābhighātasaddo viya cetaso paṭhamābhinipāto vitakko, sukhumaṭṭhena anuravo viya anuppabandho vicāro. Vipphāravā cettha vitakko paripphandanabhāvo cittassa, ākāse uppatitukāmassa pakkhino pakkhavikkhepo viya, padumābhimukhapāto viya ca gandhānubandhacetaso bhamarassa. Santavutti vicāro nātiparipphandanabhāvo cittassa, ākāse uppatitassa pakkhino pakkhappasāraṇaṁ viya, paribbhamanaṁ viya ca padumābhimukhapatitassa bhamarassa padumassa uparibhāge. So pana nesaṁ viseso paṭhamadutiyajjhānesu pākaṭo hoti. Iti iminā ca vitakkena, iminā ca vicārena saha vattati rukkho viya pupphena ca phalena cāti idaṁ jhānaṁ "savitakkaṁ savicāran"ti vuccati. Vibhaṅge pana "iminā ca vitakkena, iminā ca vicārena upeto hoti samupeto"ti-ādinā[1] nayena puggalādhiṭṭhānā desanā katā, attho pana tatrāpi evameva daṭṭhabbo.

Vivekajanti ettha vivitti viveko, nīvaraṇavigamoti attho. Vivittoti vā viveko, nīvaraṇavivitto jhānasampayuttadhammarāsīti attho. Tasmā vivekā, tasmiṁ vā viveke jātanti vivekajaṁ. **Pītisukhan**ti ettha pinayatīti pīti, sā sampiyāyanalakkhaṇā, kāyacittapīnanarasā, pharaṇarasā vā, odagyapaccupaṭṭhānā. Sukhanaṁ sukhaṁ, suṭṭhu vā khādati khanati ca kāyacittābādhanti sukhaṁ, taṁ sātalakkhaṇaṁ, sampayuttakānaṁ upabrūhanarasaṁ, anuggahapaccupaṭṭhānaṁ. Satipi ca nesaṁ katthaci avippayoge iṭṭhārammaṇapaṭilābhatuṭṭhi pīti, paṭiladdhārasānubhavanaṁ sukhaṁ. Yattha pīti, tattha sukhaṁ, yattha sukhaṁ, tattha na niyamato pīti. Saṅkhārakkhandhasaṅgahitā pīti, vedanākkhandhasaṅgahitaṁ sukhaṁ. Kantārakhinnassa vanantodakadassanasavanesu viya pīti, vanacchāyappavesana-udakaparibhogesu viya sukhaṁ. Tasmiṁ tasmiṁ samaye pākaṭabhāvato cetaṁ vuttanti veditabbaṁ. Ayañca pīti idañca sukhaṁ assa jhānassa, asmiṁ vā jhāne atthīti idaṁ jhānaṁ "pītisukhan"ti vuccati.

Atha vā pīti ca sukhañca pītisukhaṁ dhammavinayādayo viya. Vivekajaṁ pītisukhamassa jhānassa, asmiṁ vā jhāne atthīti evampi vivekajaṁpītisukhaṁ.

1. Abhi 2. 267 piṭṭhe.

အနုသဉ္စရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သွာယံ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏော၊ တတ္ထ သဟဇာတာနုယောဇနရသော၊ စိတ္တဿ အနုပ္ပဗန္ဓနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ သန္တေပိ စ နေသံ ကတ္ထစိ အဝိပ္ပယောဂေ ဩဠာရိကဋ္ဌေန ဃဏ္ဍာဘိဃာတသဒ္ဒေါ ဝိယ စေတသော ပဌမာဘိနိပါတော ဝိတက္ကော၊ သုခုမဋ္ဌေန အနုရဝေါ ဝိယ အနုပ္ပဗန္ဓော ဝိစာရော။ ဝိပ္ဖာရဝါ စေတ္ထ ဝိတက္ကော ပရိပ္ဖန္ဒနဘာဝေါ စိတ္တဿ၊ အာကာသေ ဥပ္ပတိတုကာမဿ ပက္ခိနော ပက္ခဝိက္ခေပေါ ဝိယ, ပဒုမာဘိမုခပါတော ဝိယ စ ဂန္ဓာနုဗန္ဓစေတသော ဘမရဿ။ သန္တဝုတ္တိ ဝိစာရော နာတိပရိပ္ဖန္ဒနဘာဝေါ စိတ္တဿ၊ အာကာသေ ဥပ္ပတိတဿ ပက္ခိနော ပက္ခပ္ပသာရဏံ ဝိယ, ပရိဗ္ဘမနံ ဝိယ စ ပဒုမာဘိမုခပတိတဿ ဘမရဿ ပဒုမဿ ဥပရိဘာဂေ။ သော ပန နေသံ ဝိသေသော ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနေသု ပါကဋော ဟောတိ။ ဣတိ ဣမိနာ စ ဝိတက္ကေန, ဣမိနာ စ ဝိစာရေန သဟ ဝတ္တတိ ရုက္ခော ဝိယ ပုပ္ဖေန စ ဖလေန စာတိ ဣဒံ ဈာနံ “သဝိတက္ကံ သဝိစာရ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိဘင်္ဂေ ပန “ဣမိနာ စ ဝိတက္ကေန, ဣမိနာ စ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော”တိအာဒိနာ[1] နယေန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဒေသနာ ကတာ၊ အတ္ထော ပန တတြာပိ ဧဝမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဝိဝေကဇန္တိ ဧတ္ထ ဝိဝိတ္တိ ဝိဝေကော၊ နီဝရဏဝိဂမောတိ အတ္ထော။ ဝိဝိတ္တောတိ ဝါ ဝိဝေကော၊ နီဝရဏဝိဝိတ္တော ဈာနသမ္ပယုတ္တဓမ္မရာသီတိ အတ္ထော။ တသ္မာ ဝိဝေကာ, တသ္မိံ ဝါ ဝိဝေကေ ဇာတန္တိ ဝိဝေကဇံ။ **ပီတိသုခ**န္တိ ဧတ္ထ ပိနယတီတိ ပီတိ၊ သာ သမ္ပိယာယနလက္ခဏာ၊ ကာယစိတ္တပီနနရသာ၊ ဖရဏရသာ ဝါ၊ ဩဒဂျပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ သုခနံ သုခံ၊ သုဋ္ဌု ဝါ ခါဒတိ ခနတိ စ ကာယစိတ္တာဗာဓန္တိ သုခံ၊ တံ သာတလက္ခဏံ၊ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဥပဗြူဟနရသံ၊ အနုဂ္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ သတိပိ စ နေသံ ကတ္ထစိ အဝိပ္ပယောဂေ ဣဋ္ဌာရမ္မဏပဋိလာဘတုဋ္ဌိ ပီတိ၊ ပဋိလဒ္ဓရသာနုဘဝနံ သုခံ။ ယတ္ထ ပီတိ၊ တတ္ထ သုခံ၊ ယတ္ထ သုခံ၊ တတ္ထ န နိယမတော ပီတိ။ သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတာ ပီတိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတံ သုခံ။ ကန္တာရခိန္နဿ ဝနန္တောဒကဒဿနသဝနေသု ဝိယ ပီတိ၊ ဝနစ္ဆာယပ္ပဝေသနဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ သုခံ။ တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ ပါကဋဘာဝတော စေတံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယဉ္စ ပီတိ ဣဒဉ္စ သုခံ အဿ ဈာနဿ, အသ္မိံ ဝါ ဈာနေ အတ္ထီတိ ဣဒံ ဈာနံ “ပီတိသုခ”န္တိ ဝုစ္စတိ။

အထ ဝါ ပီတိ စ သုခဉ္စ ပီတိသုခံ ဓမ္မဝိနယာဒယော ဝိယ။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခမဿ ဈာနဿ, အသ္မိံ ဝါ ဈာနေ အတ္ထီတိ ဧဝမ္ပိ ဝိဝေကဇံပီတိသုခံ။

၁-အဘိ ၂-၂၆၇-ပိဋ္ဌေ။

Yatheva hi jhānaṁ, evaṁ pītisukhampettha vivekajameva hoti, tañcassa atthīti tasmā ekapadeneva “vivekajaṁpītisukhan”tipi vattuṁ yujjati. Vibhaṅge[1] pana “idaṁ sukhaṁ imāya pītiyā sahagatan”ti-ādinā nayenetaṁ vuttaṁ, attho pana tatrāpi evameva daṭṭhabbo.

Paṭhamanti haṇanānupubbato[2] paṭhamaṁ, idaṁ paṭhamaṁ samāpajjatītipi paṭhamaṁ. Paccanīkadhamme jhāpetīti **jhānaṁ,** iminā yogino jhāyantītipi jhānaṁ, paccanīkadhamme ḍahanti, gocaraṁ vā cintentīti attho. Sayaṁ vā taṁ jhāyati upanijjhāyatīti jhānaṁ, teneva upanijjhānalakkhaṇanti vuccati. Tadetaṁ ārammaṇūpanijjhānaṁ lakkhaṇūpanijjhānanti duvidhaṁ hoti. Tattha **ārammaṇūpanijjhānan**ti saha upacārena aṭṭha samāpattiyo vuccanti. Kasmā? Kasiṇādi-ārammaṇūpanijjhāyanato. **Lakkhaṇūpanijjhānan**ti vipassanāmaggaphalāni vuccanti. Kasmā? Lakkhaṇūpanijjhāyanato. Ettha hi vipassanā aniccalakkhaṇādīni upanijjhāyati. Vipassanāya upanijjhāyanakiccaṁ pana maggena sijjhatīti maggo lakkhaṇūpanijjhānanti vuccati. Phalaṁ pana nirodhassa tathalakkhaṇaṁ upanijjhāyatīti lakkhaṇūpanijjhānanti vuccati. Imasmiṁ panatthe ārammaṇūpanijjhānameva jhānanti adhippetaṁ.

Etthāha “katamaṁ pana taṁ jhānaṁ nāma, yaṁ savitakkaṁ savicāraṁ -pa- pītisukhanti evaṁ apadesaṁ arahatī”ti. Vuccate, yathā sadhano saparijanoti-ādīsu ṭhapetvā dhanañca parijanañca añño apadesāraho hoti[3], evaṁ ṭhapetvā vitakkādidhamme aññaṁ apadesārahaṁ natthi. Yathā pana sarathā sapatti senāti vutte senaṅgesuyeva senāsammuti, evamidha pañcasu aṅgesuyeva jhānasammuti veditabbā. Katamesu pañcasu? Vitakko vicāro pīti sukhaṁ cittekaggatāti etesu. Etāneva hissa “savitakkaṁ savicāran”ti-ādinā nayena aṅgabhāvena vuttāni. Avuttattā ekaggatā aṅgaṁ na hotīti ce. Tañca na. Kasmā? Vuttattā eva. Sāpi hi Vibhaṅge[1] “jhānanti vitakko vicāro pīti sukhaṁ cittassekaggatā”ti evaṁ vuttāyeva, tasmā yathā savitakkaṁ savicāranti, evaṁ sacittekaggatanti idha avuttepi iminā vibhaṅgavacanena cittekaggatāpi aṅgamevāti veditabbā.

1. Abhi 2. 267 piṭṭhe. 2. Gaṇanānupubbatā (Ka)
3. Añño apadesāraho na hoti (Sī, Syā), nāñño apadesāraho hoti (Ka)

ယထေဝ ဟိ ဈာနံ၊ ဧဝံ ပီတိသုခမ္ပေတ္ထ ဝိဝေကဇမေဝ ဟောတိ၊ တဉ္စဿ အတ္ထီတိ တသ္မာ ဧကပဒေနေဝ “ဝိဝေကဇံပီတိသုခ”န္တိပိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။ ဝိဘင်္ဂေ[1] ပန “ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ပီတိယာ သဟဂတ”န္တိအာဒိနာ နယေနေတံ ဝုတ္တံ၊ အတ္ထော ပန တတြာပိ ဧဝမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပဌမန္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော[2] ပဌမံ၊ ဣဒံ ပဌမံ သမာပဇ္ဇတီတိပိ ပဌမံ။ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဈာပေတီတိ **ဈာနံ၊** ဣမိနာ ယောဂိနော ဈာယန္တီတိပိ ဈာနံ၊ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဍဟန္တိ၊ ဂေါစရံ ဝါ စိန္တေန္တီတိ အတ္ထော။ သယံ ဝါ တံ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ၊ တေနေဝ ဥပနိဇ္ဈာနလက္ခဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ တဒေတံ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ တတ္ထ **အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ** သဟ ဥပစာရေန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ဝုစ္စန္တိ။ ကသ္မာ? ကသိဏာဒိအာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာယနတော။ **လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ** ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနိ ဝုစ္စန္တိ။ ကသ္မာ? လက္ခဏူပနိဇ္ဈာယနတော။ ဧတ္ထ ဟိ ဝိပဿနာ အနိစ္စလက္ခဏာဒီနိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ။ ဝိပဿနာယ ဥပနိဇ္ဈာယနကိစ္စံ ပန မဂ္ဂေန သိဇ္ဈတီတိ မဂ္ဂေါ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဖလံ ပန နိရောဓဿ တထလက္ခဏံ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနမေဝ ဈာနန္တိ အဓိပ္ပေတံ။

ဧတ္ထာဟ “ကတမံ ပန တံ ဈာနံ နာမ, ယံ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ။ပ။ ပီတိသုခန္တိ ဧဝံ အပဒေသံ အရဟတီ”တိ။ ဝုစ္စတေ၊ ယထာ သဓနော သပရိဇနောတိအာဒီသု ဌပေတွာ ဓနဉ္စ ပရိဇနဉ္စ အညော အပဒေသာရဟော ဟောတိ[3]၊ ဧဝံ ဌပေတွာ ဝိတက္ကာဒိဓမ္မေ အညံ အပဒေသာရဟံ နတ္ထိ။ ယထာ ပန သရထာ သပတ္တိ သေနာတိ ဝုတ္တေ သေနင်္ဂေသုယေဝ သေနာသမ္မုတိ၊ ဧဝမိဓ ပဉ္စသု အင်္ဂေသုယေဝ ဈာနသမ္မုတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကတမေသု ပဉ္စသု? ဝိတက္ကော ဝိစာရော ပီတိ သုခံ စိတ္တေကဂ္ဂတာတိ ဧတေသု။ ဧတာနေဝ ဟိဿ “သဝိတက္ကံ သဝိစာရ”န္တိအာဒိနာ နယေန အင်္ဂဘာဝေန ဝုတ္တာနိ။ အဝုတ္တတ္တာ ဧကဂ္ဂတာ အင်္ဂံ န ဟောတီတိ စေ။ တဉ္စ န။ ကသ္မာ? ဝုတ္တတ္တာ ဧဝ။ သာပိ ဟိ ဝိဘင်္ဂေ[1] “ဈာနန္တိ ဝိတက္ကော ဝိစာရော ပီတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တာယေဝ၊ တသ္မာ ယထာ သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ၊ ဧဝံ သစိတ္တေကဂ္ဂတန္တိ ဣဓ အဝုတ္တေပိ ဣမိနာ ဝိဘင်္ဂဝစနေန စိတ္တေကဂ္ဂတာပိ အင်္ဂမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၁-အဘိ ၂-၂၆၇-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ (က)
၃-အညော အပဒေသာရဟော န ဟောတိ (သီ၊ သျာ)၊ နာညော အပဒေသာရဟော ဟောတိ (က)

Yena hi adhippāyena Bhagavatā uddeso kato, so eva tena Vibhaṅgepi pakāsitoti.

Upasampajjāti upagantvā, pāpuṇitvāti vuttaṁ hoti. Upasampādayitvā vā, nipphādetvāti vuttaṁ hoti. Vibhaṅge[1] pana "upasampajjāti paṭhamassa jhānassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā samphusanā sacchikiriyā upasampadā"ti vuttaṁ, tassāpi evamevattho veditabbo. **Vihāsin**ti Bodhimaṇḍe nisajjasaṅkhātena iriyāpathavihārena itivuttappakārajhānasamaṅgī hutvā attabhāvassa iriyaṁ vuttiṁ pālanaṁ yapanaṁ yāpanaṁ cāraṁ vihāraṁ abhinipphādesinti attho. Vuttaṁ hetaṁ Vibhaṅge[1] "viharatīti iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati, tena vuccati viharatī"ti.

Kiṁ pana katvā Bhagavā imaṁ jhānaṁ upasampajja vihāsīti? Kammaṭṭhānaṁ bhāvetvā. Kataraṁ? Ānāpānassatikammaṭṭhānaṁ. Aññena tadatthikena kiṁ kātabbanti? Aññenapi etaṁ vā kammaṭṭhānaṁ pathavīkasiṇādīnaṁ vā aññataraṁ bhāvetabbaṁ. Tesaṁ bhāvanānayo **Visuddhimagge**[2] vuttanayeneva veditabbo. Idha pana vuccamāne atibhāriyaṁ vinayanidānaṁ hoti, tasmā Pāḷiyā atthappakāsanamattameva karomāti.

Paṭhamajjhānakathā niṭṭhitā.

Dutiyajjhānakathā

Vitakkavicārānaṁ vūpasamāti vitakkassa ca vicārassa cāti imesaṁ dvinnaṁ vūpasamā samatikkamā, dutiyajjhānakkhaṇe apātubhāvāti vuttaṁ hoti. Tattha kiñcāpi dutiyajjhāne sabbepi paṭhamajjhānadhammā na santi, aññeyeva hi paṭhamajjhāne phassādayo, aññe idha, oḷārikassa pana oḷārikassa aṅgassa samatikkamā paṭhamajjhānato paresaṁ dutiyajjhānādīnaṁ adhigamo hotīti dīpanatthaṁ "vitakkavicārānaṁ vūpasamā"ti evaṁ vuttanti veditabbaṁ. **Ajjhattan**ti idha niyakajjhattamadhippetaṁ. Vibhaṅge[3] pana "ajjhattaṁ paccattan"ti ettakameva vuttaṁ. Yasmā pana niyakajjhattaṁ adhippetaṁ, tasmā attani jātaṁ attano santāne nibbattanti ayamettha attho.

1. Abhi 2. 255 piṭṭhe. 2. Visuddhi 1. 119 piṭṭhādīsu. 3. Abhi 2. 268 piṭṭhe.

ယေန ဟိ အဓိပ္ပါယေန ဘဂဝတာ ဥဒ္ဒေသော ကတော၊ သော ဧဝ တေန ဝိဘင်္ဂေပိ ပကာသိတောတိ။

ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ ဥပဂန္တွာ၊ ပါပုဏိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဥပသမ္ပာဒယိတွာ ဝါ၊ နိပ္ဖါဒေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိဘင်္ဂေ[1] ပန "ဥပသမ္ပဇ္ဇာတိ ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘော ပဋိလာဘော ပတ္တိ သမ္ပတ္တိ ဖုသနာ သမ္ဖုသနာ သစ္ဆိကိရိယာ ဥပသမ္ပဒါ"တိ ဝုတ္တံ၊ တဿာပိ ဧဝမေဝတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဝိဟာသိ**န္တိ ဗောဓိမဏ္ဍေ နိသဇ္ဇသင်္ခါတေန ဣရိယာပထဝိဟာရေန ဣတိဝုတ္တပ္ပကာရဈာနသမင်္ဂီ ဟုတွာ အတ္တဘာဝဿ ဣရိယံ ဝုတ္တိံ ပါလနံ ယပနံ ယာပနံ စာရံ ဝိဟာရံ အဘိနိပ္ဖါဒေသိန္တိ အတ္ထော။ ဝုတ္တံ ဟေတံ ဝိဘင်္ဂေ[1] "ဝိဟရတီတိ ဣရိယတိ ဝတ္တတိ ပါလေတိ ယပေတိ ယာပေတိ စရတိ ဝိဟရတိ၊ တေန ဝုစ္စတိ ဝိဟရတီ"တိ။

ကိံ ပန ကတွာ ဘဂဝါ ဣမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသီတိ? ကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေတွာ။ ကတရံ? အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာနံ။ အညေန တဒတ္ထိကေန ကိံ ကာတဗ္ဗန္တိ? အညေနပိ ဧတံ ဝါ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပထဝီကသိဏာဒီနံ ဝါ အညတရံ ဘာဝေတဗ္ဗံ။ တေသံ ဘာဝနာနယော **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ**[2] ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣဓ ပန ဝုစ္စမာနေ အတိဘာရိယံ ဝိနယနိဒါနံ ဟောတိ၊ တသ္မာ ပါဠိယာ အတ္ထပ္ပကာသနမတ္တမေဝ ကရောမာတိ။

ပဌမဇ္ဈာနကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယဇ္ဈာနကထာ

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဝိတက္ကဿ စ ဝိစာရဿ စာတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဝူပသမာ သမတိက္ကမာ၊ ဒုတိယဇ္ဈာနက္ခဏေ အပါတုဘာဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဒုတိယဇ္ဈာနေ သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာနဓမ္မာ န သန္တိ၊ အညေယေဝ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနေ ဖဿာဒယော၊ အညေ ဣဓ၊ ဩဠာရိကဿ ပန ဩဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပဌမဇ္ဈာနတော ပရေသံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနံ အဓိဂမော ဟောတီတိ ဒီပနတ္ထံ "ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အဇ္ဈတ္တ**န္တိ ဣဓ နိယကဇ္ဈတ္တမဓိပ္ပေတံ။ ဝိဘင်္ဂေ[3] ပန "အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တ"န္တိ ဧတ္တကမေဝ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန နိယကဇ္ဈတ္တံ အဓိပ္ပေတံ၊ တသ္မာ အတ္တနိ ဇာတံ အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။

၁-အဘိ ၂-၂၅၅-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၁၁၉-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၃-အဘိ ၂-၂၆၈-ပိဋ္ဌေ။

Sampasādananti sampasādanaṁ vuccati saddhā. Sampasādanayogato jhānampi sampasādanaṁ nīlavaṇṇayogato nīlavatthaṁ viya. Yasmā vā taṁ jhānaṁ sampasādanasamannāgatattā vitakkavicārakkhobhavūpasamanena ceto sampasādayati, tasmāpi sampasādananti vuttaṁ. Imasmiṁ ca atthavikappe sampasādanaṁ cetasoti evaṁ padasambandho veditabbo, purimasmiṁ pana atthavikappe cetasoti etaṁ ekodibhāvena saddhiṁ yojetabbaṁ. Tatrāyaṁ atthayojanā, eko udetīti **ekodi,** vitakkavicārehi anajjhārūḷhattā aggo seṭṭho hutvā udetīti attho. Seṭṭhopi hi loke ekoti vuccati. Vitakkavicāravirahato vā eko asahāyo hutvātipi vattuṁ vaṭṭati. Atha vā sampayuttadhamme udāyatīti udi, uṭṭhāpetīti attho. Seṭṭhaṭṭhena eko ca so udi cāti ekodi, samādhissetaṁ adhivacanaṁ. Iti imaṁ ekodiṁ bhāveti vaḍḍhayatīti idaṁ dutiyajjhānaṁ **ekodibhāvaṁ.** So panāyaṁ ekodi yasmā cetaso, na sattassa, na jīvassa, tasmā etaṁ **cetaso ekodibhāvan**ti vuttaṁ.

Nanu cāyaṁ saddhā paṭhamajjhānepi atthi, ayañca ekodināmako samādhi, atha kasmā idameva sampasādanaṁ “cetaso ekodibhāvañcā”ti vuttanti? Vuccate, aduṁ hi paṭhamajjhānaṁ vitakkavicārakkhobhena vīcitaraṅgasamākulamiva jalaṁ na suppasannaṁ hoti, tasmā satiyāpi saddhāya sampasādananti na vuttaṁ. Na suppasannattāyeva cettha samādhipi na suṭṭhu pākaṭo, tasmā ekodibhāvantipi na vuttaṁ. Imasmiṁ pana jhāne vitakkavicārapalibodhābhāvena laddhokāsā balavatī saddhā, balavasaddhāsahāyappaṭilābheneva ca samādhipi pākaṭo, tasmā idameva evaṁ vuttanti veditabbaṁ. Vibhaṅge[1] pana “sampasādananti yā saddhā saddahanā okappanā abhippasādo. Cetaso ekodibhāvanti yā cittassa ṭhiti -pa- sammāsamādhī”ti ettakameva vuttaṁ. Evaṁ vuttena panetena saddhiṁ ayaṁ atthavaṇṇanā yathā na virujjhati aññadatthu saṁsandati ceva sameti ca, evaṁ veditabbā.

Avitakkaṁ avicāranti bhāvanāya pahīnattā etasmiṁ, etassa vā vitakko natthīti avitakkaṁ. Imināva nayena avicāraṁ. Vibhaṅgepi[1] vuttaṁ—iti ayañca vitakko ayañca vicāro santā honti samitā

1. Abhi 2. 268 piṭṭhe.

သမ္ပသာဒနန္တိ သမ္ပသာဒနံ ဝုစ္စတိ သဒ္ဓါ။ သမ္ပသာဒနယောဂတော ဈာနမ္ပိ သမ္ပသာဒနံ နီလဝဏ္ဏယောဂတော နီလဝတ္ထံ ဝိယ။ ယသ္မာ ဝါ တံ ဈာနံ သမ္ပသာဒနသမန္နာဂတတ္တာ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘဝူပသမနေန စေတော သမ္ပသာဒယတိ၊ တသ္မာပိ သမ္ပသာဒနန္တိ ဝုတ္တံ။ ဣမသ္မိံ စ အတ္ထဝိကပ္ပေ သမ္ပသာဒနံ စေတသောတိ ဧဝံ ပဒသမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ပုရိမသ္မိံ ပန အတ္ထဝိကပ္ပေ စေတသောတိ ဧတံ ဧကောဒိဘာဝေန သဒ္ဓိံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတြာယံ အတ္ထယောဇနာ၊ ဧကော ဥဒေတီတိ **ဧကောဒိ၊** ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ အနဇ္ဈာရူဠ္ဟတ္တာ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဥဒေတီတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌောပိ ဟိ လောကေ ဧကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိတက္ကဝိစာရဝိရဟတော ဝါ ဧကော အသဟာယော ဟုတွာတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ အထ ဝါ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဥဒါယတီတိ ဥဒိ၊ ဥဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဧကော စ သော ဥဒိ စာတိ ဧကောဒိ၊ သမာဓိဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဣတိ ဣမံ ဧကောဒိံ ဘာဝေတိ ဝဍ္ဎယတီတိ ဣဒံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ **ဧကောဒိဘာဝံ။** သော ပနာယံ ဧကောဒိ ယသ္မာ စေတသော၊ န သတ္တဿ၊ န ဇီဝဿ၊ တသ္မာ ဧတံ **စေတသော ဧကောဒိဘာဝ**န္တိ ဝုတ္တံ။

နနု စာယံ သဒ္ဓါ ပဌမဇ္ဈာနေပိ အတ္ထိ၊ အယဉ္စ ဧကောဒိနာမကော သမာဓိ၊ အထ ကသ္မာ ဣဒမေဝ သမ္ပသာဒနံ “စေတသော ဧကောဒိဘာဝဉ္စာ”တိ ဝုတ္တန္တိ? ဝုစ္စတေ၊ အဒုံ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘေန ဝီစိတရင်္ဂသမာကုလမိဝ ဇလံ န သုပ္ပသန္နံ ဟောတိ၊ တသ္မာ သတိယာပိ သဒ္ဓါယ သမ္ပသာဒနန္တိ န ဝုတ္တံ။ န သုပ္ပသန္နတ္တာယေဝ စေတ္ထ သမာဓိပိ န သုဋ္ဌု ပါကဋော၊ တသ္မာ ဧကောဒိဘာဝန္တိပိ န ဝုတ္တံ။ ဣမသ္မိံ ပန ဈာနေ ဝိတက္ကဝိစာရပလိဗောဓာဘာဝေန လဒ္ဓေါကာသာ ဗလဝတီ သဒ္ဓါ၊ ဗလဝသဒ္ဓါသဟာယပ္ပဋိလာဘေနေဝ စ သမာဓိပိ ပါကဋော၊ တသ္မာ ဣဒမေဝ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိဘင်္ဂေ[1] ပန “သမ္ပသာဒနန္တိ ယာ သဒ္ဓါ သဒ္ဒဟနာ ဩကပ္ပနာ အဘိပ္ပသာဒေါ။ စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ ယာ စိတ္တဿ ဌိတိ။ပ။ သမ္မာသမာဓီ”တိ ဧတ္တကမေဝ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ဝုတ္တေန ပနေတေန သဒ္ဓိံ အယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ယထာ န ဝိရုဇ္ဈတိ အညဒတ္ထု သံသန္ဒတိ စေဝ သမေတိ စ၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ ဘာဝနာယ ပဟီနတ္တာ ဧတသ္မိံ၊ ဧတဿ ဝါ ဝိတက္ကော နတ္ထီတိ အဝိတက္ကံ။ ဣမိနာဝ နယေန အဝိစာရံ။ ဝိဘင်္ဂေပိ[1] ဝုတ္တံ—ဣတိ အယဉ္စ ဝိတက္ကော အယဉ္စ ဝိစာရော သန္တာ ဟောန္တိ သမိတာ

၁-အဘိ ၂-၂၆၈-ပိဋ္ဌေ။

vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā, tena vuccati avitakkaṁ avicāranti.

Etthāha “nanu ca vitakkavicārānaṁ vūpasamāti imināpi ayamattho siddho, atha kasmā puna vuttaṁ avitakkaṁ avicāran”ti. Vuccate, evametaṁ siddhovāyamattho, na panetaṁ tadatthadīpakaṁ, nanu avocumha “oḷārikassa pana oḷārikassa aṅgassa samatikkamā paṭhamajjhānato paresaṁ dutiyajjhānādīnaṁ adhigamo hotīti dīpanatthaṁ ‘vitakkavicārānaṁ vūpasamā’ti evaṁ vuttan”ti.

Apica vitakkavicārānaṁ vūpasamā idaṁ sampasādanaṁ, na kilesakālusiyassā[1]. Vitakkavicārānañca vūpasamā ekodibhāvaṁ, na upacārajjhānamiva nīvaraṇappahānā, na paṭhamajjhānamiva ca aṅgapātubhāvāti evaṁ sampasādana-ekodibhāvānaṁ hetuparidīpakamidaṁ vacanaṁ. Tathā vitakkavicārānaṁ vūpasamā idaṁ avitakka-avicāraṁ, na tatiyacatutthajjhānāni viya, cakkhuviññāṇādīni viya ca abhāvāti evaṁ avitakka-avicārabhāvassa hetuparidīpakañca, na vitakkavicārābhāvamattaparidīpakaṁ. Vitakkavicārābhāvamattaparidīpakameva pana “avitakkaṁ avicāran”ti idaṁ vacanaṁ, tasmā purimaṁ vatvāpi puna vattabbamevāti.

Samādhijanti paṭhamajjhānasamādhito, sampayuttasamādhito vā jātanti attho. Tattha kiñcāpi paṭhamampi sampayuttasamādhito jātaṁ, atha kho ayameva samādhīti vattabbataṁ arahati vitakkavicārakkhobhavirahena ativiya acalattā, suppasannattā ca. Tasmā imassa vaṇṇabhaṇanatthaṁ idameva “samādhijan”ti vuttaṁ. **Pītisukhan**ti idaṁ vuttanayameva.

Dutiyanti gaṇanānupubbato dutiyaṁ, idaṁ dutiyaṁ samāpajjatītipi dutiyaṁ. **Jhānan**ti ettha pana yathā paṭhamajjhānaṁ vitakkādīhi pañcaṅgikaṁ hoti, evamidaṁ sampasādādīhi caturaṅgikanti veditabbaṁ. Yathāha “jhānanti sampasādo pīti sukhaṁ cittassekaggatā”ti[2]. Piriyāyoyeva ceso, sampasādanaṁ pana ṭhapetvā nippariyāyena tivaṅgikamevetaṁ hoti. Yathāha “katamaṁ tasmiṁ samaye tivaṅgikaṁ jhānaṁ hoti? Pīti sukhaṁ cittassekaggatā”ti[3]. Sesaṁ vuttanayamevāti.

Dutiyajjhānakathā niṭṭhitā.

1. Kālussisassa (Ka) 2. Abhi 2. 268 piṭṭhe. 3. Abhi 1. 44 piṭṭhe peyyāle.

ဝူပသန္တာ အတ္ထင်္ဂတာ အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတာ အပ္ပိတာ ဗျပ္ပိတာ သောသိတာ ဝိသောသိတာ ဗျန္တီကတာ၊ တေန ဝုစ္စတိ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ။

ဧတ္ထာဟ “နနု စ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဣမိနာပိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ၊ အထ ကသ္မာ ပုန ဝုတ္တံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရ”န္တိ။ ဝုစ္စတေ၊ ဧဝမေတံ သိဒ္ဓေါဝါယမတ္ထော၊ န ပနေတံ တဒတ္ထဒီပကံ၊ နနု အဝေါစုမှ “ဩဠာရိကဿ ပန ဩဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပဌမဇ္ဈာနတော ပရေသံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနံ အဓိဂမော ဟောတီတိ ဒီပနတ္ထံ ‘ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ’တိ ဧဝံ ဝုတ္တ”န္တိ။

အပိစ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ ဣဒံ သမ္ပသာဒနံ၊ န ကိလေသကာလုသိယဿ[၁]။ ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာ ဧကောဒိဘာဝံ၊ န ဥပစာရဇ္ဈာနမိဝ နီဝရဏပ္ပဟာနာ၊ န ပဌမဇ္ဈာနမိဝ စ အင်္ဂပါတုဘာဝါတိ ဧဝံ သမ္ပသာဒနဧကောဒိဘာဝါနံ ဟေတုပရိဒီပကမိဒံ ဝစနံ။ တထာ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ ဣဒံ အဝိတက္ကအဝိစာရံ၊ န တတိယစတုတ္ထဇ္ဈာနာနိ ဝိယ, စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ ဝိယ စ အဘာဝါတိ ဧဝံ အဝိတက္ကအဝိစာရဘာဝဿ ဟေတုပရိဒီပကဉ္စ၊ န ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္တပရိဒီပကံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္တပရိဒီပကမေဝ ပန “အဝိတက္ကံ အဝိစာရ”န္တိ ဣဒံ ဝစနံ၊ တသ္မာ ပုရိမံ ဝတွာပိ ပုန ဝတ္တဗ္ဗမေဝါတိ။

သမာဓိဇန္တိ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိတော, သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဝါ ဇာတန္တိ အတ္ထော။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ပဌမမ္ပိ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဇာတံ၊ အထ ခေါ အယမေဝ သမာဓီတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘဝိရဟေန အတိဝိယ အစလတ္တာ, သုပ္ပသန္နတ္တာ စ။ တသ္မာ ဣမဿ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ဣဒမေဝ “သမာဓိဇ”န္တိ ဝုတ္တံ။ **ပီတိသုခ**န္တိ ဣဒံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဒုတိယန္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော ဒုတိယံ၊ ဣဒံ ဒုတိယံ သမာပဇ္ဇတီတိပိ ဒုတိယံ။ **ဈာန**န္တိ ဧတ္ထ ပန ယထာ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝိတက္ကာဒီဟိ ပဉ္စင်္ဂိကံ ဟောတိ၊ ဧဝမိဒံ သမ္ပသာဒါဒီဟိ စတုရင်္ဂိကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာဟ “ဈာနန္တိ သမ္ပသာဒေါ ပီတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ”တိ[၂]။ ပရိယာယောယေဝ စေသော၊ သမ္ပသာဒနံ ပန ဌပေတွာ နိပ္ပရိယာယေန တိဝင်္ဂိကမေဝေတံ ဟောတိ။ ယထာဟ “ကတမံ တသ္မိံ သမယေ တိဝင်္ဂိကံ ဈာနံ ဟောတိ? ပီတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ”တိ[၃]။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

ဒုတိယဇ္ဈာနကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁-ကာလုဿိယဿ (က) ၂-အဘိ ၂-၂၆၈-ပိဋ္ဌေ။ ၃-အဘိ ၁-၄၄-ပိဋ္ဌေ ပေယျာလေ။

Tatiyajjhānakathā

Pītiyā ca virāgāti ettha vuttatthāyeva pīti. **Virāgo**ti tassā jigucchanaṁ vā samatikkamo vā. Ubhinnamantarā **ca**-saddo sampiṇḍanattho, so hi vūpasamaṁ vā sampiṇḍeti vitakkavicāravūpasamaṁ vā. Tattha yadā vūpasamameva sampiṇḍeti, tadā pītiyā virāgā ca, kiñca bhiyyo vūpasamā cāti evaṁ yojanā veditabbā. Imissā ca yojanāyaṁ virāgo jigucchanattho hoti, tasmā pītiyā jigucchanā ca vūpasamā cāti ayamattho daṭṭhabbo. Yadā pana vitakkavicāravūpasamaṁ sampiṇḍeti, tadā pītiyā ca virāgā, kiñca bhiyyo vitakkavicārānañca vūpasamāti evaṁ yojanā veditabbā. Imissā ca yojanāyaṁ virāgo samatikkamanattho hoti, tasmā pītiyā ca samatikkamā, vitakkavicārānañca vūpasamāti ayamattho daṭṭhabbo.

Kāmañcete vitakkavicārā dutiyajjhāneyeva vūpasantā, imassa pana jhānassa maggaparidīpanatthaṁ, vaṇṇabhaṇanatthañcetaṁ vuttaṁ. “Vitakkavicārānaṁ vūpasamā”ti hi vutte idaṁ paññāyati “nūna vitakkavicāravūpasamo maggo imassa jhānassā”ti. Yathā ca tatiye ariyamagge appahīnānampi sakkāyadiṭṭhādīnaṁ “pañcannaṁ orambhāgiyānaṁ saṁyojanānaṁ pahānā”ti[1] evaṁ pahānaṁ vuccamānaṁ vaṇṇabhaṇanaṁ hoti, tadadhigamāya ussukānaṁ ussāhajanakaṁ, evamevaṁ idha avūpasantānampi vitakkavicārānaṁ vūpasamo vuccamāno vaṇṇabhaṇanaṁ hoti, tenāyamattho vutto “pītiyā ca samatikkamā, vitakkavicārānañca vūpasamā”ti.

Upekkhako ca vihāsinti ettha upapattito ikkhatīti upekkhā, samaṁ passati, apakkhapatitāva hutvā passatīti attho. Tāya visadāya vipulāya thāmagatāya samannāgatattā tatiyajjhānasamaṅgī upekkhakoti vuccati. Upekkhā pana dasavidhā hoti chaḷaṅgupekkhā brahmavihārupekkhā bojjhaṅgupekkhā vīriyupekkhā saṅkhārupekkhā vedanupekkhā vipassanupekkhā tatramajjhattupekkhā jhānupekkhā pārisuddhupekkhāti. Evamayaṁ dasavidhāpi tattha tattha āgatanayato bhūmipuggalacittārammaṇato, khandhasaṅgaha-ekakkhaṇakusalattikasaṅkhepavasena ca **Aṭṭhasāliniyā** Dhammasaṅgahaṭṭhakathāya[2] vuttanayeneva veditabbā, idha pana vuccamānā vinayanidānaṁ

1. Ma 2. 98 piṭṭhe.
2. Abhi-Ṭṭha 1. 216 piṭṭhe.

တတိယဇ္ဈာနကထာ

ပီတိယာ စ ဝိရာဂါတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တတ္ထာယေဝ ပီတိ။ **ဝိရာဂေါ**တိ တဿာ ဇိဂုစ္ဆနံ ဝါ သမတိက္ကမော ဝါ။ ဥဘိန္နမန္တရာ **စ**-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော၊ သော ဟိ ဝူပသမံ ဝါ သမ္ပိဏ္ဍေတိ ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမံ ဝါ။ တတ္ထ ယဒါ ဝူပသမမေဝ သမ္ပိဏ္ဍေတိ၊ တဒါ ပီတိယာ ဝိရာဂါ စ, ကိဉ္စ ဘိယျော ဝူပသမာ စာတိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမိဿာ စ ယောဇနာယံ ဝိရာဂေါ ဇိဂုစ္ဆနတ္ထော ဟောတိ၊ တသ္မာ ပီတိယာ ဇိဂုစ္ဆနာ စ ဝူပသမာ စာတိ အယမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယဒါ ပန ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ၊ တဒါ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ, ကိဉ္စ ဘိယျော ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာတိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမိဿာ စ ယောဇနာယံ ဝိရာဂေါ သမတိက္ကမနတ္ထော ဟောတိ၊ တသ္မာ ပီတိယာ စ သမတိက္ကမာ, ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာတိ အယမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကာမဉ္စေတေ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဒုတိယဇ္ဈာနေယေဝ ဝူပသန္တာ၊ ဣမဿ ပန ဈာနဿ မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ, ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထဉ္စေတံ ဝုတ္တံ။ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ”တိ ဟိ ဝုတ္တေ ဣဒံ ပညာယတိ “နူန ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမော မဂ္ဂေါ ဣမဿ ဈာနဿာ”တိ။ ယထာ စ တတိယေ အရိယမဂ္ဂေ အပ္ပဟီနာနမ္ပိ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ “ပဉ္စန္နံ ဩရမ္ဘာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ ပဟာနာ”တိ[1] ဧဝံ ပဟာနံ ဝုစ္စမာနံ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ၊ တဒဓိဂမာယ ဥဿုကာနံ ဥဿာဟဇနကံ၊ ဧဝမေဝံ ဣဓ အဝူပသန္တာနမ္ပိ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမော ဝုစ္စမာနော ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ၊ တေနာယမတ္ထော ဝုတ္တော “ပီတိယာ စ သမတိက္ကမာ, ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာ”တိ။

ဥပေက္ခကော စ ဝိဟာသိန္တိ ဧတ္ထ ဥပပတ္တိတော ဣက္ခတီတိ ဥပေက္ခာ၊ သမံ ပဿတိ, အပက္ခပတိတာဝ ဟုတွာ ပဿတီတိ အတ္ထော။ တာယ ဝိသဒါယ ဝိပုလာယ ထာမဂတာယ သမန္နာဂတတ္တာ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ ဥပေက္ခကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဥပေက္ခာ ပန ဒသဝိဓာ ဟောတိ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ ဝီရိယုပေက္ခာ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝေဒနုပေက္ခာ ဝိပဿနုပေက္ခာ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ ဈာနုပေက္ခာ ပါရိသုဒ္ဓုပေက္ခာတိ။ ဧဝမယံ ဒသဝိဓာပိ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတနယတော ဘူမိပုဂ္ဂလစိတ္တာရမ္မဏတော, ခန္ဓသင်္ဂဟ-ဧကက္ခဏကုသလတ္တိကသင်္ခေပဝသေန စ **အဋ္ဌသာလိနိယာ** ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယ[2] ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဣဓ ပန ဝုစ္စမာနာ ဝိနယနိဒါနံ

၁-မ ၂-၉၈-ပိဋ္ဌေ။
၂-အဘိ-ဋ္ဌ ၁-၂၁၆-ပိဋ္ဌေ။

atibhāriyaṁ karotīti na vuttā. Lakkhaṇādito pana idha adhippetupekkhā majjhattalakkhaṇā, anābhogarasā, abyāpārapaccupaṭṭhānā, pītivirāgapadaṭṭhānāti.

Etthāha "nanu cāyaṁ atthato tatramajjhattupekkhāva hoti, sā ca paṭhamadutiyajjhānesupi atthi. Tasmā tatrāpi 'upekkhako ca vihāsin'ti evamayaṁ vattabbā siyā, sā kasmā na vuttā"ti. Aparibyattakiccato. Aparibyattaṁ hi tassā tattha kiccaṁ, vitakkādīhi abhibhūtattā. Idha panāyaṁ vitakkavicārapītīhi anabhibhūtattā ukkhittasirā viya hutvā paribyattakiccā jātā, tasmā vuttāti.

Niṭṭhitā "upekkhako ca vihāsin"ti etassa sabbaso atthavaṇṇanā.

Idāni **sato ca sampajāno**ti ettha saratīti **sato**, sampajānātīti **sampajāno**. Puggalena sati ca smpajaññañca vuttaṁ. Tattha saraṇalakkhaṇā sati, asammussanarasā, ārakkhapaccupaṭṭhānā. Asammohalakkhaṇaṁ sampajaññaṁ, tīraṇarasaṁ, pavicayapaccupaṭṭhānaṁ. Tattha kiñcāpi idaṁ satisampajaññaṁ purimajjhānesupi atthi, muṭṭhassatissa hi asampajānassa upacārajjhānamattampi na sampajjati, pageva appanā, oḷārikattā pana tesaṁ jhānānaṁ bhūmiyaṁ viya purisassa cittassa gati sukhā hoti, abyattaṁ tattha satisampajaññakiccaṁ. Oḷārikaṅgappahānena pana sukhumattā imassa jhānassa purisassa khuradhārāyaṁ viya satisampajaññakiccapariggahitāyeva cittassa gati icchitabbāti idheva vuttaṁ. Kiñca bhiyyo[1]—yathāpi dhenupago vaccho dhenuto apanīto arakkhiyamāno punadeva dhenuṁ upagacchati, evamidaṁ tatiyajjhānasukhaṁ pītito apanītampi satisampajaññārakkhena arakkhiyamānaṁ punadeva pītiṁ upagaccheyya, pītisampayuttameva siyā, sukhe vāpi sattā rajjanti, idañca atimadhuraṁ sukhaṁ, tato paraṁ sukhābhāvā. Satisampajaññānubhāvena panettha sukhe asārajjanā hoti, no aññathāti imampi atthavisesaṁ dassetuṁ idamidheva vuttanti veditabbaṁ.

Idāni **sukhañca kayena paṭisaṁvedesin**ti ettha kiñcāpi tatiyajjhānasamaṅgino sukhappaṭisaṁvedanābhogo natthi, evaṁ santepi yasmā tassa nāmakāyena sampayuttaṁ sukhaṁ, yaṁ vā taṁ nāmakāyasampayuttaṁ sukhaṁ, taṁsamuṭṭhānenassa yasmā atipaṇītena rūpena rūpakāyo phuṭo,

1. Kiñci bhiyyo (Syā)

အတိဘာရိယံ ကရောတီတိ န ဝုတ္တာ။ လက္ခဏာဒိတော ပန ဣဓ အဓိပ္ပေတုပေက္ခာ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ၊ အနာဘောဂရသာ၊ အဗျာပါရပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပီတိဝိရာဂပဒဋ္ဌာနာတိ။

ဧတ္ထာဟ "နနု စာယံ အတ္ထတော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာဝ ဟောတိ၊ သာ စ ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနေသုပိ အတ္ထိ။ တသ္မာ တတြာပိ 'ဥပေက္ခကော စ ဝိဟာသိ'န္တိ ဧဝမယံ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယာ၊ သာ ကသ္မာ န ဝုတ္တာ"တိ။ အပရိဗျတ္တကိစ္စတော။ အပရိဗျတ္တံ ဟိ တဿာ တတ္ထ ကိစ္စံ၊ ဝိတက္ကာဒီဟိ အဘိဘူတတ္တာ။ ဣဓ ပနာယံ ဝိတက္ကဝိစာရပီတီဟိ အနဘိဘူတတ္တာ ဥက္ခိတ္တသိရာ ဝိယ ဟုတွာ ပရိဗျတ္တကိစ္စာ ဇာတာ၊ တသ္မာ ဝုတ္တာတိ။

နိဋ္ဌိတာ "ဥပေက္ခကော စ ဝိဟာသိ"န္တိ ဧတဿ သဗ္ဗသော အတ္ထဝဏ္ဏနာ။

ဣဒါနိ **သတော စ သမ္ပဇာနော**တိ ဧတ္ထ သရတီတိ **သတော**၊ သမ္ပဇာနာတီတိ **သမ္ပဇာနော**။ ပုဂ္ဂလေန သတိ စ သမ္ပဇညဉ္စ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ သရဏလက္ခဏာ သတိ၊ အသမ္မုဿနရသာ၊ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အသမ္မောဟလက္ခဏံ သမ္ပဇညံ၊ တီရဏရသံ၊ ပဝိစယပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဣဒံ သတိသမ္ပဇညံ ပုရိမဇ္ဈာနေသုပိ အတ္ထိ၊ မုဋ္ဌဿတိဿ ဟိ အသမ္ပဇာနဿ ဥပစာရဇ္ဈာနမတ္တမ္ပိ န သမ္ပဇ္ဇတိ၊ ပဂေဝ အပ္ပနာ၊ ဩဠာရိကတ္တာ ပန တေသံ ဈာနာနံ ဘူမိယံ ဝိယ ပုရိသဿ စိတ္တဿ ဂတိ သုခါ ဟောတိ၊ အဗျတ္တံ တတ္ထ သတိသမ္ပဇညကိစ္စံ။ ဩဠာရိကင်္ဂပ္ပဟာနေန ပန သုခုမတ္တာ ဣမဿ ဈာနဿ ပုရိသဿ ခုရဓာရာယံ ဝိယ သတိသမ္ပဇညကိစ္စပရိဂ္ဂဟိတာယေဝ စိတ္တဿ ဂတိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဣဓေဝ ဝုတ္တံ။ ကိဉ္စ ဘိယျော[1]—ယထာပိ ဓေနုပဂေါ ဝစ္ဆော ဓေနုတော အပနီတော အရက္ခိယမာနော ပုနဒေဝ ဓေနုံ ဥပဂစ္ဆတိ၊ ဧဝမိဒံ တတိယဇ္ဈာနသုခံ ပီတိတော အပနီတမ္ပိ သတိသမ္ပဇညာရက္ခေန အရက္ခိယမာနံ ပုနဒေဝ ပီတိံ ဥပဂစ္ဆေယျ၊ ပီတိသမ္ပယုတ္တမေဝ သိယာ၊ သုခေ ဝါပိ သတ္တာ ရဇ္ဇန္တိ၊ ဣဒဉ္စ အတိမဓုရံ သုခံ၊ တတော ပရံ သုခါဘာဝါ။ သတိသမ္ပဇညာနုဘာဝေန ပနေတ္ထ သုခေ အသာရဇ္ဇနာ ဟောတိ၊ နော အညထာတိ ဣမမ္ပိ အတ္ထဝိသေသံ ဒဿေတုံ ဣဒမိဓေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒါနိ **သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသိန္တိ** ဧတ္ထ ကိဉ္စာပိ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂိနော သုခပ္ပဋိသံဝေဒနာဘောဂေါ နတ္ထိ၊ ဧဝံ သန္တေပိ ယသ္မာ တဿ နာမကာယေန သမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ ယံ ဝါ တံ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ တံသမုဋ္ဌာနေနဿ ယသ္မာ အတိပဏီတေန ရူပေန ရူပကာယော ဖုဋော၊

၁-ကိဉ္စိ ဘိယျော (သျာ)

yassa phuṭattā jhānā vuṭṭhitopi sukhaṁ paṭisaṁvedeyya, tasmā etamatthaṁ dassento "sukhañca kāyena paṭisaṁvedesin"ti āha.

Idāni **yaṁ taṁ ariyā ācikkhanti upekkhako satimā sukhavihārī**ti ettha[1] yaṁjhānahetu yaṁjhānakāraṇā taṁ tatiyajjhānasamaṅgīpuggalaṁ buddhādayo ariyā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti pakāsenti, pasaṁsantīti adhippāyo. Kinti? Upekkhako satimā sukhavihārīti, taṁ tatiyaṁ jhānaṁ upasampajja vihāsinti evamettha yojanā veditabbā.

Kasmā pana taṁ te evaṁ pasaṁsantīti? Pasaṁsārahato. Ayaṁ hi yasmā atimadhurasukhe sukhapāramippattepi tatiyajjhāne upekkhako, na tattha sukhābhisaṅgena ākaḍḍhīyati, yathā ca pīti na uppajjati, evaṁ upaṭṭhitassatitāya satimā. Yasmā ca ariyakantaṁ, ariyajanasevitameva ca asaṁkiliṭṭhaṁ sukhaṁ nāmakāyena paṭisaṁvedeti, tasmā pasaṁsāraho. Iti pasaṁsārahato naṁ ariyā te evaṁ pasaṁsāhetubhūte guṇe pakāsentā "upekkhako satimā sukhavihārī"ti evaṁ pasaṁsantīti veditabbaṁ.

Tatiyanti gaṇanānupubbato tatiyaṁ, idaṁ tatiyaṁ samāpajjatītipi tatiyaṁ. **Jhānan**ti ettha ca yathā dutiyaṁ sampasādādīhi caturaṅgikaṁ, evamidaṁ upekkhādīhi pañcaṅgikaṁ. Yathāha "jhānanti upekkhā sati sampajaññaṁ sukhaṁ cittassekaggatā"ti[2]. Pariyāyoyeva ceso, upekkhāsatisampajaññāni pana ṭhapetvā nippariyāyena duvaṅgikamevetaṁ hoti. Yathāha "katamaṁ tasmiṁ samaye duvaṅgikaṁ jhānaṁ hoti? Sukhaṁ cittassekaggatā"ti[3]. Sesaṁ vuttanayamevāti.

Tatiyajjhānakathā niṭṭhitā.

Catutthajjhānakathā

Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānāti kāyikasukhassa ca kāyikadukkhassa ca pahānā. **Pubbevā**ti tañca kho pubbeva, na

1. Idaṁ etthātipadaṁ adhikaṁ viya dissati.
2. Abhi 2. 270 piṭṭhe.
3. Abhi 1. 45 piṭṭhe peyyāle.

ယဿ ဖုဋ္ဌတ္တာ ဈာနာ ဝုဋ္ဌိတောပိ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျ၊ တသ္မာ ဧတမတ္ထံ ဒဿေန္တော "သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသီ"န္တိ အာဟ။

ဣဒါနိ **ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ**တိ ဧတ္ထ[1] ယံဈာနဟေတု ယံဈာနကာရဏာ တံ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ဒေသေန္တိ ပညပေန္တိ ပဋ္ဌပေန္တိ ဝိဝရန္တိ ဝိဘဇန္တိ ဥတ္တာနီကရောန္တိ ပကာသေန္တိ၊ ပသံသန္တီတိ အဓိပ္ပါယော။ ကိန္တိ? ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီတိ၊ တံ တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိန္တိ ဧဝမေတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကသ္မာ ပန တံ တေ ဧဝံ ပသံသန္တီတိ? ပသံသာရဟတော။ အယံ ဟိ ယသ္မာ အတိမဓုရသုခေ သုခပါရမိပ္ပတ္တေပိ တတိယဇ္ဈာနေ ဥပေက္ခကော၊ န တတ္ထ သုခါဘိသင်္ဂေန အာကဍ္ဎီယတိ၊ ယထာ စ ပီတိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာယ သတိမာ။ ယသ္မာ စ အရိယကန္တံ, အရိယဇနသေဝိတမေဝ စ အသံကိလိဋ္ဌံ သုခံ နာမကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ၊ တသ္မာ ပသံသာရဟော။ ဣတိ ပသံသာရဟတော နံ အရိယာ တေ ဧဝံ ပသံသာဟေတုဘူတေ ဂုဏေ ပကာသေန္တာ "ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ"တိ ဧဝံ ပသံသန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတိယန္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော တတိယံ၊ ဣဒံ တတိယံ သမာပဇ္ဇတီတိပိ တတိယံ။ **ဈာန**န္တိ ဧတ္ထ စ ယထာ ဒုတိယံ သမ္ပသာဒါဒီဟိ စတုရင်္ဂိကံ၊ ဧဝမိဒံ ဥပေက္ခာဒီဟိ ပဉ္စင်္ဂိကံ။ ယထာဟ "ဈာနန္တိ ဥပေက္ခာ သတိ သမ္ပဇညံ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ"တိ[2]။ ပရိယာယောယေဝ စေသော၊ ဥပေက္ခာသတိသမ္ပဇညာနိ ပန ဌပေတွာ နိပ္ပရိယာယေန ဒုဝင်္ဂိကမေဝေတံ ဟောတိ။ ယထာဟ "ကတမံ တသ္မိံ သမယေ ဒုဝင်္ဂိကံ ဈာနံ ဟောတိ? သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ"တိ[3]။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

တတိယဇ္ဈာနကထာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုတ္ထဇ္ဈာနကထာ

သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာတိ ကာယိကသုခဿ စ ကာယိကဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ။ **ပုဗ္ဗေဝါ**တိ တဉ္စ ခေါ ပုဗ္ဗေဝ၊ န

၁-ဣဒံ ဧတ္ထာတိပဒံ အဓိကံ ဝိယ ဒိဿတိ။ ၂-အဘိ ၂-၂၇၀-ပိဋ္ဌေ။ ၃-အဘိ ၁-၄၅-ပိဋ္ဌေ ပေယျာလေ။

catutthajjhānakkhaṇe. **Somanassadomanassānaṁ atthaṅgamā**ti cetasikasukhassa ca cetasikadukkhassa cāti imesampi dvinnaṁ pubbeva atthaṅgamā, pahānā icceva vuttaṁ hoti. Kadā pana nesaṁ pahānaṁ hoti? Catunnaṁ jhānānaṁ upacārakkhaṇe. Somanassaṁ hi catutthajjhānassa upacārakkhaṇeyeva pahīyati, dukkhadomanassasukhāni paṭhamadutiyatatiyānaṁ upacārakkhaṇesu. Evametesaṁ pahānakkamena avuttānaṁ, Indriyavibhaṅge pana indriyānaṁ uddesakkameneva idhāpi vuttānaṁ sukha dukkha somanassa domanassānaṁ pahānaṁ veditabbaṁ.

Yadi panetāni tassa tassa jhānassa upacārakkhaṇeyeva pahīyanti, atha kasmā "kattha cuppannaṁ dukkhindriyaṁ aparisesaṁ nirujjhati? Idha bhikkhave bhikkhu vivicceva kāmehi -pa- paṭhamaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Etthuppannaṁ dukkhindriyaṁ aparisesaṁ nirujjhati. Kattha cuppannaṁ domanassindriyaṁ. Sukhindriyaṁ. Somanassindriyaṁ aparisesaṁ nirujjhati? Idha bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Etthuppannaṁ somanassindriyaṁ aparisesaṁ nirujjhatī"ti[1] evaṁ jhānesveva nirodho vuttoti? Atisayanirodhattā. Atisayanirodho hi nesaṁ paṭhamajjhānādīsu, na nirodhoyeva, nirodhoyeva pana upacārakkhaṇe, nātisayanirodho. Tathā hi nānāvajjane paṭhamajjhānūpacāre niruddhassāpi dukkhindriyassa ḍaṁsamakasādisamphassena vā visamāsanupatāpena vā siyā uppatti, na tveva anto-appanāyaṁ. Upacāre vā niruddhampetaṁ na suṭṭhu niruddhaṁ hoti paṭipakkhena avihatattā. Anto-appanāyaṁ pana pītipharaṇena sabbo kāyo sukhokkanto hoti. Sukhokkantakāyassa ca suṭṭhu niruddhaṁ hoti dukkhindriyaṁ paṭipakkhena vihatattā. Nānāvajjane eva ca dutiyajjhānūpacāre pahīnassa domanassindriyassa yasmā etaṁ vitakkavicārappaccayepi kāyakilamathe, cittupaghāte ca sati uppajjati, vitakkavicārābhāve neva uppajjati. Yattha pana uppajjati, tattha vitakkavicārabhāve. Appahīnā eva ca dutiyajjhānūpacāre vitakkavicārāti tatthassa siyā uppatti appahīnapaccayattā. Na tveva dutiyajjhāne pahīnapaccayattā. Tathā tatiyajjhānūpacāre pahīnassāpi sukhindriyassa pītisamuṭṭhānapaṇītarūpaphuṭakāyassa siyā uppatti, na tveva tatiyajjhāne. Tatiyajjhāne hi sukhassa

1. Saṁ 3. 188 piṭṭhe.

စတုတ္ထဇ္ဈာနက္ခဏေ။ **သောမနဿဒောမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ**တိ စေတသိကသုခဿ စ စေတသိကဒုက္ခဿ စာတိ ဣမေသမ္ပိ ဒွိန္နံ ပုဗ္ဗေဝ အတ္ထင်္ဂမာ၊ ပဟာနာ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကဒါ ပန နေသံ ပဟာနံ ဟောတိ? စတုန္နံ ဈာနာနံ ဥပစာရက္ခဏေ။ သောမနဿံ ဟိ စတုတ္ထဇ္ဈာနဿ ဥပစာရက္ခဏေယေဝ ပဟီယတိ၊ ဒုက္ခဒောမနဿသုခါနိ ပဌမဒုတိယတတိယာနံ ဥပစာရက္ခဏေသု။ ဧဝမေတေသံ ပဟာနက္ကမေန အဝုတ္တာနံ, ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ ပန ဣန္ဒြိယာနံ ဥဒ္ဒေသက္ကမေနေဝ ဣဓာပိ ဝုတ္တာနံ သုခဒုက္ခသောမနဿဒောမနဿာနံ ပဟာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယဒိ ပနေတာနိ တဿ တဿ ဈာနဿ ဥပစာရက္ခဏေယေဝ ပဟီယန္တိ၊ အထ ကသ္မာ “ကတ္ထ စုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ။ပ။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဧတ္ထုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ။ ကတ္ထ စုပ္ပန္နံ ဒောမနဿိန္ဒြိယံ။ သုခိန္ဒြိယံ။ သောမနဿိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သုခဿ စ ပဟာနာ။ပ။ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဧတ္ထုပ္ပန္နံ သောမနဿိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီ”တိ[1] ဧဝံ ဈာနေသွေဝ နိရောဓော ဝုတ္တောတိ? အတိသယနိရောဓတ္တာ။ အတိသယနိရောဓော ဟိ နေသံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီသု, န နိရောဓောယေဝ၊ နိရောဓောယေဝ ပန ဥပစာရက္ခဏေ, နာတိသယနိရောဓော။ တထာ ဟိ နာနာဝဇ္ဇနေ ပဌမဇ္ဈာနူပစာရေ နိရုဒ္ဓဿာပိ ဒုက္ခိန္ဒြိယဿ ဍံသမကသာဒိသမ္ဖဿေန ဝါ ဝိသမာသနုပတာပေန ဝါ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ၊ န တွေဝ အန္တောအပ္ပနာယံ။ ဥပစာရေ ဝါ နိရုဒ္ဓမ္ပေတံ န သုဋ္ဌု နိရုဒ္ဓံ ဟောတိ ပဋိပက္ခေန အဝိဟတတ္တာ။ အန္တောအပ္ပနာယံ ပန ပီတိဖရဏေန သဗ္ဗော ကာယော သုခေါက္ကန္တော ဟောတိ။ သုခေါက္ကန္တကာယဿ စ သုဋ္ဌု နိရုဒ္ဓံ ဟောတိ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ ပဋိပက္ခေန ဝိဟတတ္တာ။ နာနာဝဇ္ဇနေ ဧဝ စ ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေ ပဟီနဿ ဒောမနဿိန္ဒြိယဿ ယသ္မာ ဧတံ ဝိတက္ကဝိစာရပ္ပစ္စယေပိ ကာယကိလမထေ, စိတ္တုပဃာတေ စ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝေ နေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယတ္ထ ပန ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တတ္ထ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ။ အပ္ပဟီနာ ဧဝ စ ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေ ဝိတက္ကဝိစာရာတိ တတ္ထဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ အပ္ပဟီနပစ္စယတ္တာ။ န တွေဝ ဒုတိယဇ္ဈာနေ ပဟီနပစ္စယတ္တာ။ တထာ တတိယဇ္ဈာနူပစာရေ ပဟီနဿာပိ သုခိန္ဒြိယဿ ပီတိသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပဖုဋကာယဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ၊ န တွေဝ တတိယဇ္ဈာနေ။ တတိယဇ္ဈာနေ ဟိ သုခဿ

၁-သံ ၃-၁၈၈-ပိဋ္ဌေ။

paccayabhūtā pīti sabbaso niruddhāti. Tathā catutthajjhānūpacāre pahīnassāpi somanassindriyassa āsannattā, appanāppattāya upekkhāya abhāvena sammā anatikkantattā ca siyā uppatti, na tveva catutthajjhāne. Tasmā eva ca "etthuppannaṁ dukkhindriyaṁ aparisesaṁ nirujjhatī"ti tattha tattha aparisesaggahaṇaṁ katanti.

Etthāha "athevaṁ tassa tassa jhānassūpacāre pahīnāpi etā vedanā idha kasmā samāharī"ti. Sukhaggahaṇatthaṁ. Yā hi ayaṁ "adukkhamasukhan"ti ettha adukkhamasukhā vedanā vuttā, sā sukhumā atidubbiññeyyā, na sakkā sukhena gahetuṁ. Tasmā yathā nāma duṭṭhassa yathā vā tathā vā upasaṅkamitvā gahetuṁ asakkuṇeyyassa goṇassa gahaṇatthaṁ gopo ekasmiṁ vaje sabbe gāvo samāharati, athekekaṁ nīharanto paṭipāṭiyā āgataṁ "ayaṁ so, gaṇhatha nan"ti tampi gāhāpayati. Evameva Bhagavā sukhaggahaṇatthaṁ sabbā etā samāhari. Evañhi samāhaṭā etā dassetvā "yaṁ neva sukhaṁ na dukkhaṁ na somanassaṁ na domanassaṁ, ayaṁ adukkhamasukhā vedanā"ti sakkā hoti esā gāhayituṁ.

Apica adukkhamasukhāya cetovimuttiyā paccayadassanatthañcāpi etā vuttāti veditabbā. Dukkhappahānādayo[1] hi tassā paccayā. Yathāha—cattāro kho āvuso paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyā. Idhāvuso bhikkhu sukhassa ca pahānā -pa- catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati, ime kho āvuso cattāro paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyāti[2]. Yathā vā aññattha pahīnāpi sakkāyadiṭṭhi-ādayo tatiyamaggassa vaṇṇabhaṇanatthaṁ tattha pahīnāti vuttā. Evaṁ vaṇṇabhaṇanatthampetassa jhānassetā idha vuttātipi veditabbā. Paccayaghātena vā ettha rāgadosānaṁ atidūrabhāvaṁ dassetumpetā vuttāti veditabbā. Etāsu hi sukhaṁ somanassassa paccayo, somanassaṁ rāgassa, dukkhaṁ domanassassa, domanassaṁ dosassa. Sukhādighātena ca te sappaccayā rāgadosā hatāti atidūre hontīti.

Adukkhamasukhanti dukkhābhāvena adukkhaṁ, sukhābhāvena asukhaṁ, etenettha dukkhasukhapaṭipakkhabhūtaṁ tatiyavedanaṁ dīpeti, na dukkhasukhābhāvamattaṁ.

1. Sukhappahānādayo (bahūsu)
2. Ma 1. 370 piṭṭhe.

ပစ္စယဘူတာ ပီတိ သဗ္ဗသော နိရုဒ္ဓါတိ။ တထာ စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေ ပဟီနဿာပိ သောမနဿိန္ဒြိယဿ အာသန္နတ္တာ, အပ္ပနာပ္ပတ္တာယ ဥပေက္ခာယ အဘာဝေန သမ္မာ အနတိက္ကန္တတ္တာ စ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ၊ န တွေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ။ တသ္မာ ဧဝ စ "ဧတ္ထုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီ"တိ တတ္ထ တတ္ထ အပရိသေသဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ။

ဧတ္ထာဟ "အထေဝံ တဿ တဿ ဈာနဿူပစာရေ ပဟီနာပိ ဧတာ ဝေဒနာ ဣဓ ကသ္မာ သမာဟရီ"တိ။ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ။ ယာ ဟိ အယံ "အဒုက္ခမသုခ"န္တိ ဧတ္ထ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ ဝုတ္တာ၊ သာ သုခုမာ အတိဒုဗ္ဗိညေယျာ၊ န သက္ကာ သုခေန ဂဟေတုံ။ တသ္မာ ယထာ နာမ ဒုဋ္ဌဿ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ ဥပသင်္ကမိတွာ ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျဿ ဂေါဏဿ ဂဟဏတ္ထံ ဂေါပေါ ဧကသ္မိံ ဝဇေ သဗ္ဗေ ဂါဝေါ သမာဟရတိ၊ အထေကေကံ နီဟရန္တော ပဋိပါဋိယာ အာဂတံ "အယံ သော၊ ဂဏှထ န"န္တိ တမ္ပိ ဂါဟာပယတိ။ ဧဝမေဝ ဘဂဝါ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ သဗ္ဗာ ဧတာ သမာဟရိ။ ဧဝဉှိ သမာဟဋာ ဧတာ ဒဿေတွာ "ယံ နေဝ သုခံ န ဒုက္ခံ န သောမနဿံ န ဒေါမနဿံ၊ အယံ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ"တိ သက္ကာ ဟောတိ ဧသာ ဂါဟယိတုံ။

အပိစ အဒုက္ခမသုခါယ စေတောဝိမုတ္တိယာ ပစ္စယဒဿနတ္ထဉ္စာပိ ဧတာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒုက္ခပ္ပဟာနာဒယော[1] ဟိ တဿာ ပစ္စယာ။ ယထာဟ— စတ္တာရော ခေါ အာဝုသော ပစ္စယာ အဒုက္ခမသုခါယ စေတောဝိမုတ္တိယာ သမာပတ္တိယာ။ ဣဓာဝုသော ဘိက္ခု သုခဿ စ ပဟာနာ။ပ။ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ၊ ဣမေ ခေါ အာဝုသော စတ္တာရော ပစ္စယာ အဒုက္ခမသုခါယ စေတောဝိမုတ္တိယာ သမာပတ္တိယာတိ[2]။ ယထာ ဝါ အညတ္ထ ပဟီနာပိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒယော တတိယမဂ္ဂဿ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ တတ္ထ ပဟီနာတိ ဝုတ္တာ။ ဧဝံ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထမ္ပေတဿ ဈာနဿေတာ ဣဓ ဝုတ္တာတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပစ္စယဃာတေန ဝါ ဧတ္ထ ရာဂဒေါသာနံ အတိဒူရဘာဝံ ဒဿေတုမ္ပေတာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧတာသု ဟိ သုခံ သောမနဿဿ ပစ္စယော၊ သောမနဿံ ရာဂဿ၊ ဒုက္ခံ ဒေါမနဿဿ၊ ဒေါမနဿံ ဒေါသဿ။ သုခါဒိဃာတေန စ တေ သပ္ပစ္စယာ ရာဂဒေါသာ ဟတာတိ အတိဒူရေ ဟောန္တီတိ။

အဒုက္ခမသုခန္တိ ဒုက္ခာဘာဝေန အဒုက္ခံ၊ သုခါဘာဝေန အသုခံ၊ ဧတေနေတ္ထ ဒုက္ခသုခပဋိပက္ခဘူတံ တတိယဝေဒနံ ဒီပေတိ၊ န ဒုက္ခသုခါဘာဝမတ္တံ။

၁-သုခပ္ပဟာနာဒယော (ဗဟူသု)
၂-မ ၁-၃၇၀-ပိဋ္ဌေ။

Tatiyavedanā nāma adukkhamasukhā, upekkhātipi vuccati. Sā iṭṭhāniṭṭhaviparītānubhavanalakkhaṇā, majjhattarasā, avibhūtapaccupaṭṭhānā, sukhanirodhapadaṭṭhānāti veditabbā. **Upekkhāsatipārisuddhin**ti upekkhāya janitasatipārisuddhiṁ. Imasmiññhijhāne suparisuddhāsati. Yā ca tassā satiyā pārisuddhi, sā upekkhāya katā na aññena. Tasmā etaṁ "upekkhāsatipārisuddhin"ti vuccati. **Vibhaṅge**pi vuttaṁ "ayaṁ sati imāya upekkhāya visadā hoti parisuddhā pariyodātā, tena vuccati upekkhāsatipārisuddhin"ti[1]. Yāya ca upekkhāya ettha satiyā pārisuddhi hoti, sā atthato tatramajjhattatā veditabbā. Na kevalañcettha tāya satiyeva parisuddhā, apica kho sabbepi sampayuttadhammā, satisīsena pana desanā vuttā.

Tattha kiñcāpi ayaṁ upekkhā heṭṭhāpi tīsu jhānesu vijjati, yathā pana divā sūriyappabhābhibhavā, sommabhāvena ca attano upakārakattena vā sabhāgāya rattiyā alābhā divā vijjamānāpi candalekhā aparisuddhā hoti apariyodātā, evamayampi tatramajjhattupekkhācandalekhā vitakkavicārādipaccanīkadhammatejābhibhavā, sabhāgāya ca upekkhāvedanārattiyā alābhā vijjamānāpi paṭhamādijjhānabhedesu aparisuddhā hoti. Tassā ca aparisuddhāya divā aparisuddhacandalekhāya pabhā viya sahajātāpi sati-ādayo aparisuddhāva honti. Tasmā tesu ekampi "upekkhāsatipārisuddhin"ti na vuttaṁ. Idha pana vitakkādipaccanīkadhammatejātibhavābhāvā, sabhāgāya ca upekkhāvedanārattiyā paṭilābhā ayaṁ tatramajjhattupekkhācandalekhā ativiya parisuddhā, tassā parisuddhattā parisuddhacandalekhāya pabhā viya sahajātāpi sati-ādayo parisuddhā honti pariyodātā, tasmā idameva "upekkhāsatipārisuddhin"ti vuttanti veditabbaṁ.

Catutthanti gaṇanānupubbato catutthaṁ, idaṁ catutthaṁ samāpajjatītipi catutthaṁ. **Jhānan**ti ettha yathā tatiyaṁ upekkhādīhi pañcaṅgikaṁ, evamidaṁ upekkhādīhi tivaṅgikaṁ. Yathāha "jhānanti upekkhā sati cittassekaggatā"ti[1]. Pariyāyo eva ceso, ṭhapetvā pana satiṁ upekkhekaggatameva[2] gahetvā nippariyāyena duvaṅgikamevetaṁ hoti. Yathāha "katamaṁ

1. Abhi 2. 271 piṭṭhe.
2. Upekkhāvedanameva (sabbattha)

တတိယဝေဒနာ နာမ အဒုက္ခမသုခါ၊ ဥပေက္ခာတိပိ ဝုစ္စတိ။ သာ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရီတာနုဘဝနလက္ခဏာ၊ မဇ္ဈတ္တရသာ၊ အဝိဘူတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သုခနိရောဓပဒဋ္ဌာနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ**န္တိ ဥပေက္ခာယ ဇနိတသတိပါရိသုဒ္ဓိံ။ ဣမသ္မိဉှိ ဈာနေ သုပရိသုဒ္ဓါ သတိ။ ယာ စ တဿာ သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ သာ ဥပေက္ခာယ ကတာ န အညေန။ တသ္မာ ဧတံ “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဝိဘင်္ဂေ**ပိ ဝုတ္တံ “အယံ သတိ ဣမာယ ဥပေက္ခာယ ဝိသဒါ ဟောတိ ပရိသုဒ္ဓါ ပရိယောဒါတာ၊ တေန ဝုစ္စတိ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ”န္တိ[1]။ ယာယ စ ဥပေက္ခာယ ဧတ္ထ သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိ ဟောတိ၊ သာ အတ္ထတော တတြမဇ္ဈတ္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ န ကေဝလဉ္စေတ္ထ တာယ သတိယေဝ ပရိသုဒ္ဓါ၊ အပိစ ခေါ သဗ္ဗေပိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ သတိသီသေန ပန ဒေသနာ ဝုတ္တာ။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ အယံ ဥပေက္ခာ ဟေဋ္ဌာပိ တီသု ဈာနေသု ဝိဇ္ဇတိ၊ ယထာ ပန ဒိဝါ သူရိယပ္ပဘာဘိဘဝါ, သောမ္မဘာဝေန စ အတ္တနော ဥပကာရကတ္တေန ဝါ သဘာဂါယ ရတ္တိယာ အလာဘာ ဒိဝါ ဝိဇ္ဇမာနာပိ စန္ဒလေခါ အပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ အပရိယောဒါတာ၊ ဧဝမယမ္ပိ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာစန္ဒလေခါ ဝိတက္ကဝိစာရာဒိပစ္စနီကဓမ္မတေဇာဘိဘဝါ, သဘာဂါယ စ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ အလာဘာ ဝိဇ္ဇမာနာပိ ပဌမာဒိဇ္ဈာနဘေဒေသု အပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ။ တဿာ စ အပရိသုဒ္ဓါယ ဒိဝါ အပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ ပဘာ ဝိယ သဟဇာတာပိ သတိအာဒယော အပရိသုဒ္ဓါဝ ဟောန္တိ။ တသ္မာ တေသု ဧကမ္ပိ “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ”န္တိ န ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန ဝိတက္ကာဒိပစ္စနီကဓမ္မတေဇာဘိဘဝါဘာဝါ, သဘာဂါယ စ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ ပဋိလာဘာ အယံ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာစန္ဒလေခါ အတိဝိယ ပရိသုဒ္ဓါ၊ တဿာ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ ပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ ပဘာ ဝိယ သဟဇာတာပိ သတိအာဒယော ပရိသုဒ္ဓါ ဟောန္တိ ပရိယောဒါတာ၊ တသ္မာ ဣဒမေဝ “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ”န္တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စတုတ္ထန္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော စတုတ္ထံ၊ ဣဒံ စတုတ္ထံ သမာပဇ္ဇတီတိပိ စတုတ္ထံ။ **ဈာန**န္တိ ဧတ္ထ ယထာ တတိယံ ဥပေက္ခာဒီဟိ ပဉ္စင်္ဂိကံ၊ ဧဝမိဒံ ဥပေက္ခာဒီဟိ တိဝင်္ဂိကံ။ ယထာဟ “ဈာနန္တိ ဥပေက္ခာ သတိ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ”တိ[1]။ ပရိယာယော ဧဝ စေသော၊ ဌပေတွာ ပန သတိံ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတမေဝ[2] ဂဟေတွာ နိပ္ပရိယာယေန ဒုဝင်္ဂိကမေဝေတံ ဟောတိ။ ယထာဟ “ကတမံ

၁-အဘိ ၂-၂၇၁-ပိဋ္ဌေ။
၂-ဥပေက္ခာဝေဒနမေဝ (သဗ္ဗတ္ထ)

tasmiṁ samaye duvaṅgikaṁ jhānaṁ hoti? Upekkhā cittassekaggatā”ti[1]. Sesaṁ vuttanayamevāti.

Catutthajjhānakathā niṭṭhitā.

Pubbenivāsakathā

12. Iti imāni cattāri jhānāni kesañci cittekaggatatthāni honti, kesañci vipassanāpādakāni, kesañci abhiññāpādakāni, kesañci nirodhapādakāni, kesañci bhavokkamanatthāni. Tattha khīṇāsavānaṁ cittekaggatatthāni honti. Te hi samāpajjitvā “ekaggacittā sukhaṁ divasaṁ viharissāmā”ti iccevaṁ kasiṇaparikammaṁ katvā aṭṭha samāpattiyo nibbattenti. Sekkhaputhujjanānaṁ “samāpattito vuṭṭhāya samāhitena cittena vipassissāmā”ti nibbattentānaṁ vipassanāpādakāni honti. Ye pana aṭṭha samāpattiyo nibbattetvā abhiññāpādakaṁ jhānaṁ samāpajjitvā samāpattito vuṭṭhāya “ekopi hutvā bahudhā hotī”ti vuttanayā abhiññāyo patthentā nibbattenti, tesaṁ abhiññāpādakāni honti. Ye pana aṭṭha samāpattiyo nibbattetvā “nirodhasamāpattiṁ samāpajjitvā sattāhaṁ acittakā hutvā diṭṭheva dhamme nirodhaṁ nibbānaṁ patvā sukhaṁ viharissāmā”ti nibbattenti, tesaṁ nirodhapādakāni honti. Ye pana aṭṭha samāpattiyo nibbattetvā “aparihīnajjhānā hutvā brahmaloke uppajjissāmā”ti nibbattenti, tesaṁ bhavokkamanatthāni honti.

Bhagavatā panidaṁ catutthajjhānaṁ Bodhirukkhamūle nibbattitaṁ, taṁ tassa vipassanāpādakañceva ahosi abhiññāpādakañca nirodhapādakañca sabbakiccasādhakañca sabbalokiyalokuttaraguṇadāyakanti veditabbaṁ. Yesañca guṇānaṁ dāyakaṁ ahosi, tesaṁ ekadesaṁ dassento “**so evaṁ samāhite citte**”ti-ādimāha.

Tattha **so**ti so ahaṁ. **Evan**ti catutthajjhānakkamanidassanametaṁ, iminā kamena catutthajjhānaṁ paṭilabhitvāti vuttaṁ hoti. **Samāhite**ti iminā

1. Abhi 1. 46 piṭṭhe peyyāle.

တသ္မိံ သမယေ ဒုဝင်္ဂိကံ ဈာနံ ဟောတိ? ဥပေက္ခာ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ”တိ[၁]။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

စတုတ္ထဇ္ဈာနကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာ

၁၂။ ဣတိ ဣမာနိ စတ္တာရိ ဈာနာနိ ကေသဉ္စိ စိတ္တေကဂ္ဂတတ္ထာနိ ဟောန္တိ၊ ကေသဉ္စိ ဝိပဿနာပါဒကာနိ၊ ကေသဉ္စိ အဘိညာပါဒကာနိ၊ ကေသဉ္စိ နိရောဓပါဒကာနိ၊ ကေသဉ္စိ ဘဝေါက္ကမနတ္ထာနိ။ တတ္ထ ခီဏာသဝါနံ စိတ္တေကဂ္ဂတတ္ထာနိ ဟောန္တိ။ တေ ဟိ သမာပဇ္ဇိတွာ “ဧကဂ္ဂစိတ္တာ သုခံ ဒိဝသံ ဝိဟရိဿာမာ”တိ ဣစ္စေဝံ ကသိဏပရိကမ္မံ ကတွာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေန္တိ။ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ “သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ သမာဟိတေန စိတ္တေန ဝိပဿိဿာမာ”တိ နိဗ္ဗတ္တေန္တာနံ ဝိပဿနာပါဒကာနိ ဟောန္တိ။ ယေ ပန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ အဘိညာပါဒကံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ “ဧကောပိ ဟုတွာ ဗဟုဓာ ဟောတီ”တိ ဝုတ္တနယာ အဘိညာယော ပတ္ထေန္တာ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ၊ တေသံ အဘိညာပါဒကာနိ ဟောန္တိ။ ယေ ပန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ “နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ သတ္တာဟံ အစိတ္တကာ ဟုတွာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ သုခံ ဝိဟရိဿာမာ”တိ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ၊ တေသံ နိရောဓပါဒကာနိ ဟောန္တိ။ ယေ ပန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ “အပရိဟီနဇ္ဈာနာ ဟုတွာ ဗြဟ္မလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿာမာ”တိ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ၊ တေသံ ဘဝေါက္ကမနတ္ထာနိ ဟောန္တိ။

ဘဂဝတာ ပနိဒံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဗောဓိရုက္ခမူလေ နိဗ္ဗတ္တိတံ၊ တံ တဿ ဝိပဿနာပါဒကဉ္စေဝ အဟောသိ အဘိညာပါဒကဉ္စ နိရောဓပါဒကဉ္စ သဗ္ဗကိစ္စသာဓကဉ္စ သဗ္ဗလောကိယလောကုတ္တရဂုဏဒါယကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယေသဉ္စ ဂုဏာနံ ဒါယကံ အဟောသိ၊ တေသံ ဧကဒေသံ ဒဿေန္တော “**သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ**”တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **သော**တိ သော အဟံ။ **ဧဝ**န္တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနက္ကမနိဒဿနမေတံ၊ ဣမိနာ ကမေန စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပဋိလဘိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သမာဟိတေ**တိ ဣမိနာ

၁-အဘိ ၁-၄၆-ပိဋ္ဌေ ပေယျာလေ။

catutthajjhānasamādhinā samāhite. **Citte**ti rūpāvacaracitte. **Parisuddhe**ti-ādīsu pana upekkhāsatipārisuddhibhāvena **parisuddhe.** Parisuddhattāyeva **pariyodāte,** pabhassareti vuttaṁ hoti. Sukhādīnaṁ paccayānaṁ ghātena vihatarāgādi-aṅgaṇattā **anaṅgaṇe.** Anaṅgaṇattāyeva ca **vigatūpakkilese.** Aṅgaṇena hi cittaṁ upakkilissati. Subhāvitattā **mudubhūte,** vasībhāvappatteti vuttaṁ hoti. Vase[1] vattamānaṁ hi cittaṁ mudūti vuccati. Muduttāyeva ca **kammaniye** kammakkhame kammayoggeti vuttaṁ hoti. Mudu hi cittaṁ kammaniyaṁ hoti sudhantamiva suvaṇṇaṁ, tadubhayampi ca subhāvitattā eva. Yathāha—nāhaṁ bhikkhave aññaṁ ekadhammampi samanupassami, yaṁ evaṁ bhāvitaṁ bahulīkataṁ mudu ca hoti kammaniyañca, yathayidaṁ bhikkhave cittanti[2].

Etesu parisuddhabhāvādīsu ṭhitattā **ṭhite.** Ṭhitattāyeva **āneñjappatte,** acale niriñjaneti vuttaṁ hoti. Mudukammaññabhāvena vā attano vase ṭhitattā **ṭhite,** saddhādīhi pariggahitattā **āneñjappatte.** Saddhāpariggahitaṁ hi cittaṁ assaddhiyena na iñjati, vīriyapariggahitaṁ kosajjena na iñjati, satipariggahitaṁ pamādena na iñjati, samādhipariggahitaṁ uddhaccena na iñjati, paññāpariggahitaṁ avijjāya na iñjati, obhāsagataṁ kilesandhakārena na iñjati. Imehi chahi dhammehi pariggahitaṁ āneñjappattaṁ cittaṁ hoti. Evaṁ aṭṭhaṅgasamannāgataṁ cittaṁ abhinīhārakkhamaṁ hoti abhiññāsacchikaraṇīyānaṁ dhammānaṁ abhiññāsacchikiriyāya.

Aparo nayo—catutthajjhānasamādhinā **samāhite.** Nīvaraṇadūrībhāvena **parisuddhe.** Vitakkādisamatikkamena **pariyodāte.** Jhānappaṭilābhapaccayānaṁ pāpakānaṁ icchāvacarānaṁ abhāvena **anaṅgaṇe.** Abhijjhādīnaṁ cittupakkilesānaṁ vigamena **vigatūpakkilese.** Ubhayampi cetaṁ **anaṅgaṇavattha**suttānusārena[3] veditabbaṁ. Vasippattiyā **mudubhūte.** Iddhipādabhāvūpagamena **kammaniye.** Bhāvanāpāripūriyā paṇītabhāvūpagamena **ṭhite āneñjappatte,** yathā āneñjappattaṁ hoti, evaṁ ṭhiteti attho. Evampi aṭṭhaṅgasamannāgataṁ cittaṁ abhinīhārakkhamaṁ hoti abhiññāsacchikaraṇīyānaṁ dhammānaṁ abhiññāsacchikiriyāya, pādakaṁ padaṭṭhānabhūtanti attho.

---

1. Vasīvasena (Ka)   2. Aṁ 1. 4 piṭṭhe.   3. Ma 1. 29, 43 piṭṭhesu.

စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိနာ သမာဟိတေ။ **စိတ္တေ**တိ ရူပါဝစရစိတ္တေ။ **ပရိသုဒ္ဓေ**တိ-အာဒီသု ပန ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဘာဝေန **ပရိသုဒ္ဓေ**။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာယေဝ **ပရိယောဒါတေ**၊ ပဘဿရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုခါဒီနံ ပစ္စယာနံ ဃာတေန ဝိဟတရာဂါဒိအင်္ဂဏတ္တာ **အနင်္ဂဏေ**။ အနင်္ဂဏတ္တာယေဝ စ **ဝိဂတူပက္ကိလေသေ**။ အင်္ဂဏေန ဟိ စိတ္တံ ဥပက္ကိလိဿတိ။ သုဘာဝိတတ္တာ **မုဒုဘူတေ**၊ ဝသီဘာဝပ္ပတ္တေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝသေ[၁] ဝတ္တမာနံ ဟိ စိတ္တံ မုဒူတိ ဝုစ္စတိ။ မုဒုတ္တာယေဝ စ **ကမ္မနိယေ** ကမ္မက္ခမေ ကမ္မယောဂ္ဂေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မုဒု ဟိ စိတ္တံ ကမ္မနိယံ ဟောတိ သုဓန္တမိဝ သုဝဏ္ဏံ၊ တဒုဘယမ္ပိ စ သုဘာဝိတတ္တာ ဧဝ။ ယထာဟ—နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ၊ ယံ ဧဝံ ဘာဝိတံ ဗဟုလီကတံ မုဒု စ ဟောတိ ကမ္မနိယဉ္စ၊ ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တန္တိ[၂]။

ဧတေသု ပရိသုဒ္ဓဘာဝါဒီသု ဌိတတ္တာ **ဌိတေ**။ ဌိတတ္တာယေဝ **အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ**၊ အစလေ နိရိဉ္ဇနေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မုဒုကမ္မညဘာဝေန ဝါ အတ္တနော ဝသေ ဌိတတ္တာ **ဌိတေ**၊ သဒ္ဓါဒီဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ **အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ**။ သဒ္ဓါပရိဂ္ဂဟိတံ ဟိ စိတ္တံ အဿဒ္ဓိယေန န ဣဉ္ဇတိ၊ ဝီရိယပရိဂ္ဂဟိတံ ကောသဇ္ဇေန န ဣဉ္ဇတိ၊ သတိပရိဂ္ဂဟိတံ ပမာဒေန န ဣဉ္ဇတိ၊ သမာဓိပရိဂ္ဂဟိတံ ဥဒ္ဓစ္စေန န ဣဉ္ဇတိ၊ ပညာပရိဂ္ဂဟိတံ အဝိဇ္ဇာယ န ဣဉ္ဇတိ၊ ဩဘာသဂတံ ကိလေသန္ဓကာရေန န ဣဉ္ဇတိ။ ဣမေဟိ ဆဟိ ဓမ္မေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တံ စိတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ စိတ္တံ အဘိနီဟာရက္ခမံ ဟောတိ အဘိညာသစ္ဆိကရဏီယာနံ ဓမ္မာနံ အဘိညာသစ္ဆိကိရိယာယ။

အပရော နယော—စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိနာ **သမာဟိတေ**။ နီဝရဏဒူရီဘာဝေန **ပရိသုဒ္ဓေ**။ ဝိတက္ကာဒိသမတိက္ကမေန **ပရိယောဒါတေ**။ ဈာနပ္ပဋိလာဘပစ္စယာနံ ပါပကာနံ ဣစ္ဆာဝစရာနံ အဘာဝေန **အနင်္ဂဏေ**။ အဘိဇ္ဈာဒီနံ စိတ္တုပက္ကိလေသာနံ ဝိဂမေန **ဝိဂတူပက္ကိလေသေ**။ ဥဘယမ္ပိ စေတံ **အနင်္ဂဏဝတ္ထ**သုတ္တာနုသာရေန[၃] ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝသိပ္ပတ္တိယာ **မုဒုဘူတေ**။ ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝူပဂမေန **ကမ္မနိယေ**။ ဘာဝနာပါရိပူရိယာ ပဏီတဘာဝူပဂမေန **ဌိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ**၊ ယထာ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တံ ဟောတိ၊ ဧဝံ ဌိတေတိ အတ္ထော။ ဧဝမ္ပိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ စိတ္တံ အဘိနီဟာရက္ခမံ ဟောတိ အဘိညာသစ္ဆိကရဏီယာနံ ဓမ္မာနံ အဘိညာသစ္ဆိကိရိယာယ, ပါဒကံ ပဒဋ္ဌာနဘူတန္တိ အတ္ထော။

၁-ဝသီဝသေန (က)   ၂-အံ ၁-၄-ပိဋ္ဌေ။   ၃-မ ၁-၂၉-၄၃-ပိဋ္ဌေသု။

Pubbenivāsānussatiñāṇāyāti evaṁ abhiññāpādake jāte etasmiṁ citte pubbenivāsānussatimhi yaṁ ñāṇaṁ, tadatthāya. Tattha **pubbenivāso**ti pubbe atītajātīsu nivutthakkhandhā. **Nivutthā**ti ajjhāvutthā anubhūtā attano santāne uppajjitvā niruddhā, nivutthadhammā vā **nivutthā,** gocaranivāsena nivutthā, attano viññāṇena viññātā paricchinnā, paraviññāṇaviññātāpi vā chinnavaṭumakānussaraṇādīsu. **Pubbenivāsānussatī**ti yāya satiyā pubbenivāsaṁ anussarati, sā pubbenivāsānussati. **Ñāṇa**nti tāya satiyā sampayuttañāṇaṁ. Evamimassa pubbenivāsānussatiñāṇassa atthāya pubbenivāsānussatiñāṇāya, etassa ñāṇassa adhigamāya pattiyāti vuttaṁ hoti. **Abhininnāmesi**nti abhinīhariṁ.

Soti so ahaṁ. **Anekavihita**nti anekavidhaṁ, anekehi vā pakārehi pavattitaṁ, saṁvaṇṇitanti attho. **Pubbenivāsa**nti samanantarātītaṁ bhavaṁ ādiṁ katvā tattha tattha nivutthasantānaṁ. **Anussarāmī**ti "ekampi jātiṁ, dvepi jātiyo"ti evaṁ jātipaṭipātiyā anugantvā anugantvā sarāmi, anudeva vā sarāmi, citte abhininnāmitamatte eva sarāmīti dasseti. Pūritapāramīnañhi mahāpurisānaṁ parikammakaraṇaṁ natthi, tena te cittaṁ abhininnāmetvāva saranti. Ādikammikakulaputtā pana parikammaṁ katvāva saranti, tasmā tesaṁ vasena parikammaṁ vattabbaṁ siyā. Taṁ pana vuccamānaṁ atibhāriyaṁ vinayanidānaṁ karoti, tasmā taṁ na vadāma. Atthikehi pana **Visuddhimagge**[1] vuttanayeneva gahetabbaṁ, idha pana Pāḷimeva vaṇṇayissāma.

Seyyathidanti āraddhappakāradassanatthe nipāto. Teneva yvāyaṁ pubbenivāso āraddho, tassa pakārappabhedaṁ dassento **ekampi jāti**nti-ādimāha. Tattha **ekampi jāti**nti ekampi paṭisandhimūlaṁ cutipariyosānaṁ ekabhavapariyāpannaṁ khandhasantānaṁ. Esa nayo **dvepi jātiyo**ti-ādīsu. **Anekepi saṁvaṭṭakappe**ti-ādīsu pana parihāyamāno kappo **saṁvaṭṭakappo,** vaḍḍhamāno **vivaṭṭakappo**ti veditabbo. Tattha saṁvaṭṭena **saṁvaṭṭaṭṭhāyī** gahito hoti taṁmūlakattā. Vivaṭṭena ca **vivaṭṭaṭṭhāyī.** Evañhi sati yāni tāni "cattārimāni bhikkhave kappassa asaṅkhyeyyāni. Katamāni cattāri? Saṁvaṭṭo saṁvaṭṭaṭṭhāyī vivaṭṭo vivaṭṭaṭṭhāyī"ti[2] vuttāni, tāni sabbāni pariggahitāni honti.

1. Visuddhi 2. 42 piṭṭhādīsu. 2. Aṁ 1. 460 piṭṭhe, Pāḷisaṁkhittā.

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယာတိ ဧဝံ အဘိညာပါဒကေ ဇာတေ ဧတသ္မိံ စိတ္တေ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိမှိ ယံ ဉာဏံ၊ တဒတ္ထာယ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗေနိဝါသော**တိ ပုဗ္ဗေ အတီတဇာတီသု နိဝုတ္ထက္ခန္ဓာ။ **နိဝုတ္ထာ**တိ အဇ္ဈာဝုတ္ထာ အနုဘူတာ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါ၊ နိဝုတ္ထဓမ္မာ ဝါ **နိဝုတ္ထာ,** ဂေါစရနိဝါသေန နိဝုတ္ထာ၊ အတ္တနော ဝိညာဏေန ဝိညာတာ ပရိစ္ဆိန္နာ, ပရဝိညာဏဝိညာတာပိ ဝါ ဆိန္နဝဋုမကာနုဿရဏာဒီသု။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတီ**တိ ယာယ သတိယာ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ၊ သာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။ **ဉာဏ**န္တိ တာယ သတိယာ သမ္ပယုတ္တဉာဏံ။ ဧဝမိမဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ အတ္ထာယ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယ၊ ဧတဿ ဉာဏဿ အဓိဂမာယ ပတ္တိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဘိနိန္နာမေသိ**န္တိ အဘိနီဟရိံ။

သောတိ သော အဟံ။ **အနေကဝိဟိတ**န္တိ အနေကဝိဓံ၊ အနေကေဟိ ဝါ ပကာရေဟိ ပဝတ္တိတံ၊ သံဝဏ္ဏိတန္တိ အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသ**န္တိ သမနန္တရာတီတံ ဘဝံ အာဒိံ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ နိဝုတ္ထသန္တာနံ။ **အနုဿရာမီ**တိ "ဧကမ္ပိ ဇာတိံ, ဒွေပိ ဇာတိယော"တိ ဧဝံ ဇာတိပဋိပါဋိယာ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ သရာမိ၊ အနုဒေဝ ဝါ သရာမိ၊ စိတ္တေ အဘိနိန္နာမိတမတ္တေ ဧဝ သရာမီတိ ဒဿေတိ။ ပူရိတပါရမီနဉှိ မဟာပုရိသာနံ ပရိကမ္မကရဏံ နတ္ထိ၊ တေန တေ စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေတွာဝ သရန္တိ။ အာဒိကမ္မိကကုလပုတ္တာ ပန ပရိကမ္မံ ကတွာဝ သရန္တိ၊ တသ္မာ တေသံ ဝသေန ပရိကမ္မံ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။ တံ ပန ဝုစ္စမာနံ အတိဘာရိယံ ဝိနယနိဒါနံ ကရောတိ၊ တသ္မာ တံ န ဝဒါမ။ အတ္ထိကေဟိ ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ**[1] ဝုတ္တနယေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဣဓ ပန ပါဠိမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။

သေယျထိဒန္တိ အာရဒ္ဓပ္ပကာရဒဿနတ္ထေ နိပါတော။ တေနေဝ ယွာယံ ပုဗ္ဗေနိဝါသော အာရဒ္ဓေါ၊ တဿ ပကာရပ္ပဘေဒံ ဒဿေန္တော **ဧကမ္ပိ ဇာတိ**န္တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧကမ္ပိ ဇာတိ**န္တိ ဧကမ္ပိ ပဋိသန္ဓိမူလံ စုတိပရိယောသာနံ ဧကဘဝပရိယာပန္နံ ခန္ဓသန္တာနံ။ ဧသ နယော **ဒွေပိ ဇာတိယော**တိအာဒီသု။ **အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ**တိ-အာဒီသု ပန ပရိဟာယမာနော ကပ္ပော **သံဝဋ္ဋကပ္ပော၊** ဝၯမာနော **ဝိဝဋ္ဋကပ္ပော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ သံဝဋ္ဋေန **သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ** ဂဟိတော ဟောတိ တံမူလကတ္တာ။ ဝိဝဋ္ဋေန စ **ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ**။ ဧဝဉှိ သတိ ယာနိ တာနိ "စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ ကပ္ပဿ အသင်္ချေယျာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? သံဝဋ္ဋော သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ ဝိဝဋ္ဋော ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ"တိ[2] ဝုတ္တာနိ၊ တာနိ သဗ္ဗာနိ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။

၁-ဝိသုဒ္ဓိ ၂-၄၂-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၂-အံ ၁-၄၆၀-ပိဋ္ဌေ၊ ပါဠိသံခိတ္တာ။

Tattha tayo saṁvaṭṭā tejosaṁvaṭṭo, āposaṁvaṭṭo, vāyosaṁvaṭṭoti. Tisso saṁvaṭṭasīmā Ābhassarā, Subhakiṇhā, Vehapphalāti. Yadā kappo tejena saṁvaṭṭati, Ābhassarato heṭṭhā agginā ḍayhati. Yadā udakena saṁvaṭṭati, Subhakiṇhato heṭṭhā udakena vilīyati. Yadā vātena saṁvaṭṭati, Vehapphalato heṭṭhā vātena viddhaṁsiyati. Vitthārato pana sadāpi ekaṁ Buddhakkhettaṁ vinassati.

Buddhakkhettaṁ nāma tividhaṁ hoti jātikkhettaṁ, āṇākkhettaṁ, visayakkhettañca. Tattha **jātikkhettaṁ** dasasahassacakkavāḷapariyantaṁ hoti, yaṁ Tathāgatassa paṭisandhi-ādīsu kampati. **Āṇākkhettaṁ** koṭisatasahassacakkavāḷapariyantaṁ hoti, yattha Ratanaparittaṁ Khandhaparittaṁ Dhajaggaparittaṁ Āṭānāṭiyaparittaṁ Moraparittanti imesaṁ parittānaṁ ānubhāvo pavattati. **Visayakkhettaṁ** pana anantaṁ aparimāṇaṁ, yaṁ "yāvatā vā pana ākaṅkheyyā"ti[1] vuttaṁ, yattha yaṁ yaṁ ākaṅkhati, taṁ taṁ anussarati. Evametesu tīsu Buddhakkhettesu ekaṁ āṇākkhettaṁ vinassati, tasmiṁ pana vinassante jātikkhettampi vinaṭṭhameva hoti, vinassantañca ekatova vinassati, saṇṭhatantampi ekatova saṇṭhahati. Tassa vināso ca saṇṭhahanañca **Visuddhimagge**[2] vuttaṁ, atthikehi tato gahetabbaṁ.

Ye panete saṁvaṭṭavivaṭṭā vuttā, etesu Bhagavā Bodhimaṇḍe sammāsambodhiṁ abhisambujjhanatthāya nisinno anekepi saṁvaṭṭakappe, anekepi vivaṭṭakappe, anekepi saṁvaṭṭavivaṭṭakappe sari. Kathaṁ? "**Amutrāsin**"ti-ādinā nayena. Tattha **amutrāsin**ti amumhi saṁvaṭṭakappe ahaṁ amumhi bhave vā yoniyā vā gatiyā vā viññāṇaṭṭhitiyā vā sattāvāse vā sattanikāye vā ahosiṁ. **Evaṁnāmo**ti Vessantaro vā Jotipālo vā. **Evaṁgotto**ti bhaggavo vā Gotamo vā. **Evaṁvaṇṇo**ti odāto vā sāmo vā. **Evamāhāro**ti sālimaṁsodanāhāro vā pavattaphalabhojano vā. **Evaṁsukhadukkhappaṭisaṁvedī**ti anekappakārena kāyikacetasikānaṁ, sāmisanirāmisādippabhedānaṁ vā sukhadukkhānaṁ paṭisaṁvedī. **Evamāyupariyanto**ti evaṁ vassasataparamāyupariyanto vā caturāsītikappasahassaparamāyupariyanto vā.

1. Aṁ 1. 229 piṭṭhe. 2. Visuddhi 2. 44 piṭṭhādīsu.

တတ္ထ တယော သံဝဋ္ဋာ တေဇောသံဝဋ္ဋော, အာပေါသံဝဋ္ဋော, ဝါယောသံဝဋ္ဋောတိ။ တိဿော သံဝဋ္ဋသီမာ အာဘဿရာ, သုဘကိဏှာ, ဝေဟပ္ဖလာတိ။ ယဒါ ကပ္ပေါ တေဇေန သံဝဋ္ဋတိ၊ အာဘဿရတော ဟေဋ္ဌာ အဂ္ဂိနာ ဍယှတိ။ ယဒါ ဥဒကေန သံဝဋ္ဋတိ၊ သုဘကိဏှတော ဟေဋ္ဌာ ဥဒကေန ဝိလီယတိ။ ယဒါ ဝါတေန သံဝဋ္ဋတိ၊ ဝေဟပ္ဖလတော ဟေဋ္ဌာ ဝါတေန ဝိဒ္ဓံသိယတိ။ ဝိတ္ထာရတော ပန သဒါပိ ဧကံ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ ဝိနဿတိ။

ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ နာမ တိဝိဓံ ဟောတိ ဇာတိက္ခေတ္တံ, အာဏာက္ခေတ္တံ, ဝိသယက္ခေတ္တဉ္စ။ တတ္ထ **ဇာတိက္ခေတ္တံ** ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ ဟောတိ၊ ယံ တထာဂတဿ ပဋိသန္ဓိအာဒီသု ကမ္ပတိ။ **အာဏာက္ခေတ္တံ** ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ ဟောတိ၊ ယတ္ထ ရတနပရိတ္တံ ခန္ဓပရိတ္တံ ဓဇဂ္ဂပရိတ္တံ အာဋာနာဋိယပရိတ္တံ မောရပရိတ္တန္တိ ဣမေသံ ပရိတ္တာနံ အာနုဘာဝေါ ပဝတ္တတိ။ **ဝိသယက္ခေတ္တံ** ပန အနန္တံ အပရိမာဏံ၊ ယံ "ယာဝတာ ဝါ ပန အာကင်္ခေယျာ"တိ[1] ဝုတ္တံ၊ ယတ္ထ ယံ ယံ အာကင်္ခတိ၊ တံ တံ အနုဿရတိ။ ဧဝမေတေသု တီသု ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တေသု ဧကံ အာဏာက္ခေတ္တံ ဝိနဿတိ၊ တသ္မိံ ပန ဝိနဿန္တေ ဇာတိက္ခေတ္တမ္ပိ ဝိနဋ္ဌမေဝ ဟောတိ၊ ဝိနဿန္တဉ္စ ဧကတောဝ ဝိနဿတိ၊ သဏ္ဌဟန္တမ္ပိ ဧကတောဝ သဏ္ဌဟတိ။ တဿ ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ**[2] ဝုတ္တံ၊ အတ္ထိကေဟိ တတော ဂဟေတဗ္ဗံ။

ယေ ပနေတေ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋာ ဝုတ္တာ၊ ဧတေသု ဘဂဝါ ဗောဓိမဏ္ဍေ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈနတ္ထာယ နိသိန္နော အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ, အနေကေပိ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ, အနေကေပိ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ သရိ။ ကထံ? "**အမုတြာသိ**"န္တိ အာဒိနာ နယေန။ တတ္ထ **အမုတြာသိ**န္တိ အမုမှိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အဟံ အမုမှိ ဘဝေ ဝါ ယောနိယာ ဝါ ဂတိယာ ဝါ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ ဝါ သတ္တာဝါသေ ဝါ သတ္တနိကာယေ ဝါ အဟောသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိ ဝေဿန္တရော ဝါ ဇောတိပါလော ဝါ။ **ဧဝံဂေါတ္တော**တိ ဘဂ္ဂဝေါ ဝါ ဂေါတမော ဝါ။ **ဧဝံဝဏ္ဏော**တိ ဩဒါတော ဝါ သာမော ဝါ။ **ဧဝမာဟာရော**တိ သာလိမံသောဒနာဟာရော ဝါ ပဝတ္တဖလဘောဇနော ဝါ။ **ဧဝံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ**တိ အနေကပ္ပကာရေန ကာယိကစေတသိကာနံ, သာမိသနိရာမိသာဒိပ္ပဘေဒါနံ ဝါ သုခဒုက္ခာနံ ပဋိသံဝေဒီ။ **ဧဝမာယုပရိယန္တော**တိ ဧဝံ ဝဿသတပရမာယုပရိယန္တော ဝါ စတုရာသီတိကပ္ပသဟဿပရမာယုပရိယန္တော ဝါ။

၁-အံ ၁-၂၂၉-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိသုဒ္ဓိ ၂-၄၄-ပိဋ္ဌာဒီသု။

ဝိ-၄ ၁-၉

So tato cuto amutra udapādinti so ahaṁ tato bhavato, yonito, gatito, viññāṇaṭṭhitito, sattāvāsabho, sattanikāyato vā cuto puna amukasmiṁ nāma bhave, yoniyā, gatiyā, viññāṇaṭṭhitiyā, sattāvāse, sattanikāye vā udapādiṁ. **Tatrāpāsin**ti atha tatrāpi bhave, yoniyā, gatiyā, viññāṇaṭṭhitiyā, sattāvāse, sattanikāye vā puna ahosiṁ. **Evaṁnāmo**ti-ādi vuttanayameva.

Atha vā yasmā **amutrāsin**ti idaṁ anupubbena ārohantassa yāvadicchakaṁ saraṇaṁ, **so tato cuto**ti paṭinivattantassa paccavekkhaṇaṁ, tasmā **idhūpapanno**ti imissā idhūpapattiyā anantaraṁ amutra udapādinti Tusitabhavanaṁ sandhāyāhāti veditabbaṁ. **Tatrāpāsiṁ evaṁnāmo**ti tatrāpi Tusitabhavane **Setaketu** nāma devaputto ahosiṁ. **Evaṁgotto**ti tāhi devatāhi saddhiṁ ekagotto. **Evaṁvaṇṇo**ti suvaṇṇavaṇṇo. **Evamāhāro**ti dibbasudhāhāro. **Evaṁsukhadukkhappaṭisaṁvedī**ti evaṁ dibbasukhappaṭisaṁvedī. Dukkhaṁ pana saṅkhāradukkhamattameva. **Evamāyupariyanto**ti evaṁ sattapaññāsavassakoṭisaṭṭhivassasatasahassāyupariyanto. **So tato cuto**ti so ahaṁ tato Tusitabhavanato cuto. **Idhūpapanno**ti idha Mahāmāyāya deviyā kucchimhi nibbatto.

Itīti evaṁ. **Sākāraṁ sa-uddesan**ti nāmagottavasena sa-uddesaṁ, vaṇṇādivasena sākāraṁ. Nāmagottavasena hi satto "Datto, Tisso, Gotamo"ti uddisīyati, vaṇṇādīhi odāto sāmoti nānattato paññāyati. Tasmā nāmagottaṁ uddeso, itare ākārā. Kiṁ pana Buddhāyeva pubbenivāsaṁ sarantīti? Vuccate, na Buddhāyeva, Paccekabuddha Buddhasāvaka titthiyāpi, no ca kho avisesena. Titthiyā hi cattālīsaṁyeva kappe saranti, na tato paraṁ, kasmā? Dubbalapaññattā. Tesañhi nāmarūpaparicchedavirahato dubbalā paññā hoti. Sāvakesu pana asītimahāsāvakā kappasatasahassaṁ saranti. Dve aggasāvakā ekamasaṅkhyeyyaṁ, satasahassañca. Paccekabuddhā dve asaṅkhyeyyāni, satasahassañca. Ettako hi tesaṁ abhinīhāro. Buddhānaṁ pana paricchedo natthi, yāva icchanti, tāva saranti. Titthiyā ca khandhapaṭipāṭimeva saranti, paṭipāṭiṁ muñcitvā cutipaṭisandhivasena sarituṁ na sakkonti. Tesañhi andhānaṁ viya icchitappadesokkamanaṁ natthi. Sāvakā ubhayathāpi saranti. Tathā

သော တတော စုတော အမုတြ ဥဒပါဒိန္တိ သော အဟံ တတော ဘဝတော, ယောနိတော, ဂတိတော, ဝိညာဏဋ္ဌိတိတော, သတ္တာဝါသဘော, သတ္တနိကာယတော ဝါ စုတော ပုန အမုကသ္မိံ နာမ ဘဝေ, ယောနိယာ, ဂတိယာ, ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ, သတ္တာဝါသေ, သတ္တနိကာယေ ဝါ ဥဒပါဒိံ။ **တတြာပါသိ**န္တိ အထ တတြာပိ ဘဝေ, ယောနိယာ, ဂတိယာ, ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ, သတ္တာဝါသေ, သတ္တနိကာယေ ဝါ ပုန အဟောသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိအာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။

အထ ဝါ ယသ္မာ **အမုတြာသိ**န္တိ ဣဒံ အနုပုဗ္ဗေန အာရောဟန္တဿ ယာဝဒိစ္ဆကံ သရဏံ၊ **သော တတော စုတော**တိ ပဋိနိဝတ္တန္တဿ ပစ္စဝေက္ခဏံ၊ တသ္မာ **ဣဓူပပန္နော**တိ ဣမိဿာ ဣဓူပပတ္တိယာ အနန္တရံ အမုတြ ဥဒပါဒိန္တိ တုသိတဘဝနံ သန္ဓာယာဟာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတြာပါသိံ ဧဝံနာမော**တိ တတြာပိ တုသိတဘဝနေ **သေတကေတု** နာမ ဒေဝပုတ္တော အဟောသိံ။ **ဧဝံဂေါတ္တော**တိ တာဟိ ဒေဝတာဟိ သဒ္ဓိံ ဧကဂေါတ္တော။ **ဧဝံဝဏ္ဏော**တိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော။ **ဧဝမာဟာရော**တိ ဒိဗ္ဗသုဓာဟာရော။ **ဧဝံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ**တိ ဧဝံ ဒိဗ္ဗသုခပ္ပဋိသံဝေဒီ။ ဒုက္ခံ ပန သင်္ခါရဒုက္ခမတ္တမေဝ။ **ဧဝမာယုပရိယန္တော**တိ ဧဝံ သတ္တပညာသဝဿကောဋိသဋ္ဌိဝဿသတသဟဿာယုပရိယန္တော။ **သော တတော စုတော**တိ သော အဟံ တတော တုသိတဘဝနတော စုတော။ **ဣဓူပပန္နော**တိ ဣဓ မဟာမာယာယ ဒေဝိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တော။

ဣတီတိ ဧဝံ။ **သာကာရံ သဥဒ္ဒေသ**န္တိ နာမဂေါတ္တဝသေန သဥဒ္ဒေသံ၊ ဝဏ္ဏာဒိဝသေန သာကာရံ။ နာမဂေါတ္တဝသေန ဟိ သတ္တော "ဒတ္တော, တိဿော, ဂေါတမော"တိ ဥဒ္ဒိသီယတိ၊ ဝဏ္ဏာဒီဟိ ဩဒါတော သာမောတိ နာနတ္တတော ပညာယတိ။ တသ္မာ နာမဂေါတ္တံ ဥဒ္ဒေသော၊ ဣတရေ အာကာရာ။ ကိံ ပန ဗုဒ္ဓါယေဝ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ သရန္တီတိ? ဝုစ္စတေ၊ န ဗုဒ္ဓါယေဝ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ ဗုဒ္ဓသာဝက တိတ္ထိယာပိ၊ နော စ ခေါ အဝိသေသေန။ တိတ္ထိယာ ဟိ စတ္တာလီသံယေဝ ကပ္ပေ သရန္တိ၊ န တတော ပရံ၊ ကသ္မာ? ဒုဗ္ဗလပညတ္တာ။ တေသညှိ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဝိရဟိတော ဒုဗ္ဗလာ ပညာ ဟောတိ။ သာဝကေသု ပန အသီတိမဟာသာဝကာ ကပ္ပသတသဟဿံ သရန္တိ။ ဒွေ အဂ္ဂသာဝကာ ဧကမသင်္ချေယျံ, သတသဟဿဉ္စ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဒွေ အသင်္ချေယျာနိ, သတသဟဿဉ္စ။ ဧတ္တကော ဟိ တေသံ အဘိနီဟာရော။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန ပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ၊ ယာဝ ဣစ္ဆန္တိ၊ တာဝ သရန္တိ။ တိတ္ထိယာ စ ခန္ဓပဋိပါဋိမေဝ သရန္တိ၊ ပဋိပါဋိံ မုဉ္စိတွာ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန သရိတုံ န သက္ကောန္တိ။ တေသညှိ အန္ဓာနံ ဝိယ ဣစ္ဆိတပ္ပဒေသောက္ကမနံ နတ္ထိ။ သာဝကာ ဥဘယထာပိ သရန္တိ။ တထာ

Paccekabuddhā. Buddhā pana khandhapaṭipāṭiyāpi cutipaṭisandhivasenapi sīhokkantavasenapi anekāsu kappakoṭīsu heṭṭhā vā upari vā yaṁ yaṁ ṭhānaṁ ākaṅkhanti, taṁ sabbaṁ sarantiyeva.

Ayaṁ kho me brāhmaṇāti-ādīsu **me**ti mayā. **Vijjā**ti viditakaraṇaṭṭhena vijjā. Kiṁ viditaṁ karoti? Pubbenivāsaṁ. **Avijjā**ti tasseva pubbenivāsassa aviditakaraṇaṭṭhena tappaṭicchādakamoho vuccati. **Tamo**ti sveva moho tappaṭicchādakaṭṭhena "tamo"ti vuccati. **Āloko**ti sāyeva vijjā obhāsakaraṇaṭṭhena "ālolo"ti vuccati. Ettha ca vijjā adhigatāti ayaṁ attho, sesaṁ pasaṁsāvacanaṁ. Yojanā panettha ayaṁ kho me vijjā adhigatā, tassa me adhigatavijjassa avijjā vihatā, vinaṭṭhāti attho. Kasmā? Yasmā vijjā uppannā. Esa nayo itarasmimpi padadvaye.

Yathā tanti ettha **yathā**ti opammatthe. **Tan**ti nipāto. Satiyā avippavāsena **appamattassa.** Vīriyātāpena **ātāpino.** Kāye ca jīvite ca anapekkhatāya **pahitattassa,** pesitacittassāti attho. Idaṁ vuttaṁ hoti—yathā appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avijjā vihaññeyya, vijjā uppajjeyya, tamo vihaññeyya, āloko uppajjeyya. Evameva mama avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno. Etassa me padhānānuyogassa anurūpameva phalaṁ laddhanti.

Ayaṁ kho me brāhmaṇa paṭhamā abhinibbhidā ahosi kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhāti ayaṁ kho mama brāhmaṇa pubbenivāsānussatiñāṇamukhatuṇḍakena pubbe nivutthakkhandhapaṭicchādakaṁ avijjaṇḍakosaṁ padāletvā paṭhamā abhinibbhidā paṭhamā nikkhanti paṭhamā ariyajāti ahosi, kukkuṭacchāpakasseva mukhatuṇḍakena vā pādanakhasikhāya vā aṇḍakosaṁ padāletvā tamhā aṇḍakosamhā abhinibbhidā nikkhanti kukkuṭanikāye paccājātīti.

Pubbenivāsakathā niṭṭhitā.

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ ဗုဒ္ဓါ ပန ခန္ဓပဋိပါဋိယာပိ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေနပိ သီဟောက္ကန္တဝသေနပိ အနေကာသု ကပ္ပကောဋီသု ဟေဋ္ဌာ ဝါ ဥပရိ ဝါ ယံ ယံ ဌာနံ အာကင်္ခန္တိ၊ တံ သဗ္ဗံ သရန္တိယေဝ။

အယံ ခေါ မေ ဗြာဟ္မဏာတိအာဒီသု **မေ**တိ မယာ။ **ဝိဇ္ဇာ**တိ ဝိဒိတကရဏဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ။ ကိံ ဝိဒိတံ ကရောတိ? ပုဗ္ဗေနိဝါသံ။ **အဝိဇ္ဇာ**တိ တဿေဝ ပုဗ္ဗေနိဝါသဿ အဝိဒိတကရဏဋ္ဌေန တပ္ပဋိစ္ဆာဒကမောဟော ဝုစ္စတိ။ **တမော**တိ သွေဝ မောဟော တပ္ပဋိစ္ဆာဒကဋ္ဌေန "တမော"တိ ဝုစ္စတိ။ **အာလောကော**တိ သာယေဝ ဝိဇ္ဇာ ဩဘာသကရဏဋ္ဌေန "အာလောကော"တိ ဝုစ္စတိ။ ဧတ္ထ စ ဝိဇ္ဇာ အဓိဂတာတိ အယံ အတ္ထော၊ သေသံ ပသံသာဝစနံ။ ယောဇနာ ပနေတ္ထ အယံ ခေါ မေ ဝိဇ္ဇာ အဓိဂတာ၊ တဿ မေ အဓိဂတဝိဇ္ဇဿ အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ၊ ဝိနဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ ကသ္မာ? ယသ္မာ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ။ ဧသ နယော ဣတရသ္မိမ္ပိ ပဒဒွယေ။

ယထာ တန္တိ ဧတ္ထ **ယထာ**တိ ဩပမ္မတ္ထေ။ **တန္တိ** နိပါတော။ သတိယာ အဝိပ္ပဝါသေန **အပ္ပမတ္တဿ။** ဝီရိယာတာပေန **အာတာပိနော။** ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခတာယ **ပဟိတတ္တဿ၊** ပေသိတစိတ္တဿာတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ—ယထာ အပ္ပမတ္တဿ အာတာပိနော ပဟိတတ္တဿ ဝိဟရတော အဝိဇ္ဇာ ဝိဟညေယျ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ၊ တမော ဝိဟညေယျ၊ အာလောကော ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ ဧဝမေဝ မမ အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ၊ တမော ဝိဟတော၊ အာလောကော ဥပ္ပန္နော။ ဧတဿ မေ ပဓာနာနုယောဂဿ အနုရူပမေဝ ဖလံ လဒ္ဓန္တိ။

အယံ ခေါ မေ ဗြာဟ္မဏ ပဌမာ အဘိနိဗ္ဘိဒါ အဟောသိ ကုက္ကုဋစ္ဆာပကဿေဝ အဏ္ဍကောသမှာတိ အယံ ခေါ မမ ဗြာဟ္မဏ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏမုခတုဏ္ဍကေန ပုဗ္ဗေ နိဝုတ္ထက္ခန္ဓပဋိစ္ဆာဒကံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ ပဌမာ အဘိနိဗ္ဘိဒါ ပဌမာ နိက္ခန္တိ ပဌမာ အရိယဇာတိ အဟောသိ၊ ကုက္ကုဋစ္ဆာပကဿေဝ မုခတုဏ္ဍကေန ဝါ ပါဒနခသိခါယ ဝါ အဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ တမှာ အဏ္ဍကောသမှာ အဘိနိဗ္ဘိဒါ နိက္ခန္တိ ကုက္ကုဋနိကာယေ ပစ္စာဇာတီတိ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာ နိဋ္ဌိတာ။

Dibbacakkhuñāṇakathā

13. **So evaṁ -pa- cutūpapātañāṇāyā**ti cutiyā ca upapāte ca ñāṇāya, yena ñāṇena sattānaṁ cuti ca upapāto ca ñāyati, tadatthanti vuttaṁ hoti. **Cittaṁ abhininnāmesin**ti parikammacittaṁ nīhariṁ. **So dibbena -pa- passāmī**ti ettha pana pūritapāramīnaṁ mahāsattānaṁ parikammakaraṇaṁ natthi. Te hi citte abhininnāmitamatte eva dibbena cakkhunā satte passanti, ādikammikakulaputtā pana parikammaṁ katvā. Tasmā tesaṁ vasena parikammaṁ vattabbaṁ siyā. Taṁ pana vuccamānaṁ atibhāriyaṁ vinayanidānaṁ karoti, tasmā taṁ na vadāma. Atthikehi pana **Visuddhimagge**[1] vuttanayena gahetabbaṁ, idha pana Pāḷimeva vaṇṇayissāma.

Soti so ahaṁ. **Dibbenā**ti-ādīsu dibbasadisattā **dibbaṁ.** Devatānañhi sucaritakammanibbattaṁ pittasemharuhirādīhi apalibuddhaṁ upakkilesavinimuttatāya dūrepi ārammaṇasampaṭicchanasamatthaṁ dibbaṁ pasādacakkhu hoti. Idañcāpi vīriyabhāvanābalanibbattaṁ ñāṇacakkhu tādisamevāti dibbasadisattā dibbaṁ, dibbavihāravasena paṭiladdhattā, attanā ca dibbavihārasannissitattāpi dibbaṁ, ālokapariggahena mahājutikattāpi dibbaṁ, tirokuṭṭādigatarūpadassanena mahāgatikattāpi dibbaṁ. Taṁ sabbaṁ saddasatthānusārena veditabbaṁ. Dassanaṭṭhena **cakkhu.** Cakkhukiccakaraṇena cakkhumivātipi cakkhu. Cutūpapātadassanena diṭṭhivisuddhihetuttā **visuddhaṁ.** Yo hi cutimattameva passati, na upapātaṁ, so ucchedadiṭṭhiṁ gaṇhāti. Yo upapātamattameva passati, na cutiṁ, so navasattapātubhāvadiṭṭhiṁ gaṇhāti. Yo pana tadubhayaṁ passati, so yasmā duvidhampi taṁ diṭṭhigataṁ ativattati, tasmāssa taṁ dassanaṁ diṭṭhivisuddhihetu hoti, tadubhayañca Bhagavā addasa. Tenetaṁ vuttaṁ "cutūpapātadassanena diṭṭhivisuddhihetuttā visuddhan"ti.

Ekādasa-upakkilesavirahato vā visuddhaṁ. Bhagavato hi ekādasa-upakkilesavirahitaṁ dibbacakkhu. Yathāha—so kho ahaṁ Anuruddha "vicikicchā cittassa upakkileso"ti iti viditvā vicikicchaṁ cittassa upakkilesaṁ pajahiṁ. "Amanasikāro -pa-. Thinamiddhaṁ. Chambhitattaṁ. Uppilaṁ[2]. Duṭṭhullaṁ. Accāraddhavīriyaṁ. Atilīnavīriyaṁ. Abhijappā. Nānattasaññā.

1. Visuddhi 2. 53 piṭṭhe. 2. Ubbillāvitaṁ (Sī), ubbillaṁ (Syā), uppilavaṁ (Ka)

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏကထာ

၁၃။ **သော ဧဝံ။ပ။ စုတူပပါတဉာဏာယာ**တိ စုတိယာ စ ဥပပါတေ စ ဉာဏာယ၊ ယေန ဉာဏေန သတ္တာနံ စုတိ စ ဥပပါတော စ ဉာယတိ၊ တဒတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေသိ**န္တိ ပရိကမ္မစိတ္တံ နီဟရိံ။ **သော ဒိဗ္ဗေန။ပ။ ပဿာမီ**တိ ဧတ္ထ ပန ပူရိတပါရမီနံ မဟာသတ္တာနံ ပရိကမ္မကရဏံ နတ္ထိ။ တေ ဟိ စိတ္တေ အဘိနိန္နာမိတမတ္တေ ဧဝ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ သတ္တေ ပဿန္တိ၊ အာဒိကမ္မိကကုလပုတ္တာ ပန ပရိကမ္မံ ကတွာ။ တသ္မာ တေသံ ဝသေန ပရိကမ္မံ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။ တံ ပန ဝုစ္စမာနံ အတိဘာရိယံ ဝိနယနိဒါနံ ကရောတိ၊ တသ္မာ တံ န ဝဒါမ။ အတ္ထိကေဟိ ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ**[1] ဝုတ္တနယေန ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဣဓ ပန ပါဠိမေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။

သောတိ သော အဟံ။ **ဒိဗ္ဗေနာ**တိအာဒီသု ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ **ဒိဗ္ဗံ။** ဒေဝတာနဉှိ သုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ပိတ္တသေမှရုဟိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလေသဝိနိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏသမ္ပဋိစ္ဆနသမတ္ထံ ဒိဗ္ဗံ ပသာဒစက္ခု ဟောတိ။ ဣဒဉ္စာပိ ဝီရိယဘာဝနာဗလနိဗ္ဗတ္တံ ဉာဏစက္ခု တာဒိသမေဝါတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ၊ အတ္တနာ စ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿိတတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ၊ အာလောကပရိဂ္ဂဟေန မဟာဇုတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ၊ တိရောကုဋ္ဋာဒိဂတရူပဒဿနေန မဟာဂတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ တံ သဗ္ဗံ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒဿနဋ္ဌေန **စက္ခု။** စက္ခုကိစ္စကရဏေန စက္ခုမိဝါတိပိ စက္ခု။ စုတူပပါတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ **ဝိသုဒ္ဓံ။** ယော ဟိ စုတိမတ္တမေဝ ပဿတိ၊ န ဥပပါတံ၊ သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ဥပပါတမတ္တမေဝ ပဿတိ၊ န စုတိံ၊ သော နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ပန တဒုဘယံ ပဿတိ၊ သော ယသ္မာ ဒုဝိဓမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဂတံ အတိဝတ္တတိ၊ တသ္မာဿ တံ ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတု ဟောတိ၊ တဒုဘယဉ္စ ဘဂဝါ အဒ္ဒသ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ "စုတူပပါတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ ဝိသုဒ္ဓ"န္တိ။

ဧကာဒသဥပက္ကိလေသဝိရဟတော ဝါ ဝိသုဒ္ဓံ။ ဘဂဝတော ဟိ ဧကာဒသဥပက္ကိလေသဝိရဟိတံ ဒိဗ္ဗစက္ခု။ ယထာဟ—သော ခေါ အဟံ အနုရုဒ္ဓ "ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသော"တိ ဣတိ ဝိဒိတွာ ဝိစိကိစ္ဆံ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသံ ပဇဟိံ။ "အမနသိကာရော။ပ။ ထိနမိဒ္ဓံ။ ဆမ္ဘိတတ္တံ။ ဥပ္ပိလံ[2]။ ဒုဋ္ဌုလ္လံ။ အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယံ။ အတိလီနဝီရိယံ။ အဘိဇပ္ပါ။ နာနတ္တသညာ။

၁-ဝိသုဒ္ဓိ ၂-၅၃-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဥဗ္ဗိလ္လာဝိတံ (သီ)၊ ဥဗ္ဗိလ္လံ (သျာ)၊ ဥပ္ပိလဝံ (က)

“atinijjhāyitattaṁ rūpānaṁ cittassa upakkileso”ti iti viditvā atinijjhāyitattaṁ rūpānaṁ cittassa upakkilesaṁ pajahiṁ. So kho ahaṁ Anuruddha appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsaṁ hi kho sañjānāmi, na ca rūpāni passāmi. Rūpāni hi kho passāmi, na ca obhāsaṁ sañjānāmīti[1] evamādi. Tadevaṁ ekādasupakkilesavirahato visuddhaṁ.

Manussūpacāraṁ atikkamitvā rūpadassanena **atikkantamānusakaṁ,** mānusakaṁ vā maṁsacakkhuṁ atikkantattā atikkantamānusakanti peditabbaṁ. Tena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena.

Satte passāmīti manussamaṁsacakkhunā[2] viya satte passāmi dakkhāmi olokemi. **Cavamāne upapajjamāne**ti ettha cutikkhaṇe vā upapattikkhaṇe vā dibbacakkhunā daṭṭhuṁ na sakkā. Ye pana āsannacutikā idāni cavissanti, te cavamānā. Ye ca gahitapaṭisandhikā sampatinibbattā vā, te **upapajjamānā**ti adhippetā. Te evarūpe cavamāne upapajjamāne ca passāmīti dasseti. **Hīne**ti mohanissandayuttattā hīnānaṁ jātikulabhogādīnaṁ vasena hīḷite ohīḷite uññāte avaññāte. **Paṇīte**ti amohanissandayuttattā tabbiparīte. **Suvaṇṇe**ti adosanissandayuttattā iṭṭhakantamanāpavaṇṇayutte. **Dubbaṇṇe**ti dosanissandayuttattā aniṭṭhākanta-amanāpavaṇṇayutte. Abhirūpe virūpetipi attho. **Sugate**ti sugatigate, alobhanissandayuttattā vā aḍḍhe mahaddhane. **Duggate**ti duggatigate, lobhanissandayuttattā vā dalidde appannapāne. **Yathākammūpage**ti yaṁ yaṁ kammaṁ upacitaṁ, tena tena upagate. Tattha purimehi “cavamāne”ti-ādīhi dibbacakkhukiccaṁ vuttaṁ, iminā pana padena yathākammūpagañāṇakiccaṁ.

Tassa ca ñāṇassa ayamuppattikkamo—so heṭṭhā nirayābhimukhaṁ ālokaṁ vaḍḍhetvā nerayikasatte passati mahantaṁ dukkhamanubhavamāne, taṁ dassanaṁ dibbacakkhukiccameva. So evaṁ manasi karoti “kiṁ nu kho kammaṁ katvā ime sattā etaṁ dukkhamanubhavantī”ti, athassa “idaṁ nāma katvā”ti taṁkammārammaṇaṁ ñāṇaṁ uppajjati. Tathā upari devalokābhimukhaṁ ālokaṁ vaḍḍhetvā nandanavana, missakavana, phārusakavanādīsu satte passati mahāsampattiṁ anubhavamāne, tampi dassanaṁ dibbacakkhukiccameva. So evaṁ manasi

1. Ma 3. 199 piṭṭhe.
2. Manusso maṁsacakkhunā (Sī, Syā), manussā maṁsacakkhunā (?)

“အတိနိဇ္ဈာယိတတ္တံ ရူပါနံ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသော”တိ ဣတိ ဝိဒိတွာ အတိနိဇ္ဈာယိတတ္တံ ရူပါနံ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသံ ပဇဟိံ။ သော ခေါ အဟံ အနုရုဒ္ဓ အပ္ပမတ္တော အာတာပီ ပဟိတတ္တော ဝိဟရန္တော ဩဘာသံ ဟိ ခေါ သဉ္ဇာနာမိ၊ န စ ရူပါနိ ပဿာမိ။ ရူပါနိ ဟိ ခေါ ပဿာမိ၊ န စ ဩဘာသံ သဉ္ဇာနာမီတိ[၁] ဧဝမာဒိ။ တဒေဝံ ဧကာဒသုပက္ကိလေသဝိရဟတော ဝိသုဒ္ဓံ။

မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ ရူပဒဿနေန **အတိက္ကန္တမာနုသကံ၊** မာနုသကံ ဝါ မံသစက္ခုံ အတိက္ကန္တတ္တာ အတိက္ကန္တမာနုသကန္တိ ပေဒိတဗ္ဗံ။ တေန ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန။

သတ္တေ ပဿာမီတိ မနုဿမံသစက္ခုနာ[၂] ဝိယ သတ္တေ ပဿာမိ ဒက္ခာမိ ဩလောကေမိ။ **စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ**တိ ဧတ္ထ စုတိက္ခဏေ ဝါ ဥပပတ္တိက္ခဏေ ဝါ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကာ။ ယေ ပန အာသန္နစုတိကာ ဣဒါနိ စဝိဿန္တိ၊ တေ စဝမာနာ။ ယေ စ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာ သမ္ပတိနိဗ္ဗတ္တာ ဝါ၊ တေ **ဥပပဇ္ဇမာနာ**တိ အဓိပ္ပေတာ။ တေ ဧဝရူပေ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ စ ပဿာမီတိ ဒဿေတိ။ **ဟီနေ**တိ မောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဟီနာနံ ဇာတိကုလဘောဂါဒီနံ ဝသေန ဟီဠိတေ ဩဟီဠိတေ ဥညာတေ အဝညာတေ။ **ပဏီတေ**တိ အမောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ တဗ္ဗိပရီတေ။ **သုဝဏ္ဏေ**တိ အဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဣဋ္ဌကန္တမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ**တိ ဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ အနိဋ္ဌာကန္တ-အမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ။ အဘိရူပေ ဝိရူပေတိပိ အတ္ထော။ **သုဂတေ**တိ သုဂတိဂတေ၊ အလောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ အဍ္ဎေ မဟဒ္ဓနေ။ **ဒုဂ္ဂတေ**တိ ဒုဂ္ဂတိဂတေ၊ လောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ ဒလိဒ္ဒေ အပ္ပန္နပါနေ။ **ယထာကမ္မူပဂေ**တိ ယံ ယံ ကမ္မံ ဥပစိတံ၊ တေန တေန ဥပဂတေ။ တတ္ထ ပုရိမေဟိ “စဝမာနေ”တိအာဒီဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုကိစ္စံ ဝုတ္တံ၊ ဣမိနာ ပန ပဒေန ယထာကမ္မူပဂဉာဏကိစ္စံ။

တဿ စ ဉာဏဿ အယမုပ္ပတ္တိက္ကမော—သော ဟေဋ္ဌာ နိရယာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ နေရယိကသတ္တေ ပဿတိ မဟန္တံ ဒုက္ခမနုဘဝမာနေ၊ တံ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိ ကရောတိ “ကိံ နု ခေါ ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ ဒုက္ခမနုဘဝန္တီ”တိ၊ အထဿ “ဣဒံ နာမ ကတွာ”တိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တထာ ဥပရိ ဒေဝလောကာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ နန္ဒနဝန, မိဿကဝန, ဖာရုသကဝနာဒီသု သတ္တေ ပဿတိ မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနေ၊ တမ္ပိ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိ

၁-မ ၃-၁၉၉-ပိဋ္ဌေ။ ၂-မနုဿော မံသစက္ခုနာ (သီ၊ သျာ)၊ မနုဿာ မံသစက္ခုနာ (?)

karoti “kiṁ nu kho kammaṁ katvā ime sattā etaṁ sampattiṁ anubhavantī”ti athassa “idaṁ nāma katvā”ti taṁkammārammaṇaṁ ñāṇaṁ uppajjati. Idaṁ yathākammūpagañāṇaṁ nāma. Imassa visuṁ parikammaṁ nāma natthi. Yathā cimassa, evaṁ anāgataṁsañāṇassapi. Dibbacakkhupādakāneva hi imāni dibbacakkhunā saheva ijjhanti.

Kāyaduccaritenāti-ādīsu duṭṭhu caritaṁ, duṭṭhaṁ[1] vā caritaṁ kilesapūtikattāti duccaritaṁ, kāyena duccaritaṁ, kāyato vā uppannaṁ duccaritanti **kāyaduccaritaṁ.** Evaṁ vacīmanoduccaritānipi daṭṭhabbāni. **Samannāgatā**ti samaṅgībhūtā. **Ariyānaṁ upavādakā**ti Buddhapaccekabuddhabuddhasāvakānaṁ ariyānaṁ antamaso gihisotāpannānampi anatthakāmā hutvā antimavatthunā vā guṇaparidhaṁsanena vā upavādakā, akkosakā garahakāti vuttaṁ hoti. Tattha “natthi imesaṁ samaṇadhammo, assamaṇā ete”ti vadanto antimavatthunā upavadati. “Natthi imesaṁ jhānaṁ vā vimokkho vā maggo vā phalaṁ vā”ti vadanto guṇaparidhaṁsanena upavadatīti veditabbo. So ca jānaṁ vā upavadeyya ajānaṁ vā, ubhayathāpi ariyūpavādova hoti, bhāriyaṁ kammaṁ saggāvaraṇaṁ, maggāvaraṇañca, satekicchaṁ pana hoti. Tassa ca āvibhāvatthaṁ idaṁ vatthumudāharanti—

Aññatarasmiṁ kira gāme eko thero ca daharabhikkhu ca piṇḍāya caranti, te paṭhamaghareyeva uḷuṅkamattaṁ uṇhayāguṁ labhiṁsu. Therassa ca kucchivāto atthi, so cintesi “ayaṁ yāgu mayhaṁ sappāyā, yāva na sītalā hoti, tāva naṁ pivāmī”ti. So manussehi ummāratthāya āhaṭe dārukkhandhe nisīditvā taṁ pivi. Itaro taṁ jigucchi “aticchāto vatāyaṁ mahallako, amhākaṁ lajjitabbakaṁ akāsī”ti. Thero gāme caritvā vihāraṁ gantvā daharabhikkhuṁ āha “atthi te āvuso imasmiṁ sāsane patiṭṭhā”ti. Āma bhante sotāpanno ahanti. Tena hāvuso uparimaggatthāya vāyāmaṁ mā akāsi, khīṇāsavo tayā upavaditoti. So taṁ khamāpesi, tenassa taṁ pākatikaṁ ahosi. Tasmā yo aññopi ariyaṁ upavadati, tena gantvā sace attanā vuḍḍhataro hoti, “ahaṁ āyasmantaṁ idañcidañca avacaṁ, taṁ me khamāhī”ti khamāpetabbo. Sace navakataro hoti, vanditvā ukkuṭikaṁ nisīditvā añjaliṁ paggahetvā

1. Duṭṭhuṁ (Ka)

ကရောတိ “ကိံ နု ခေါ ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တီ”တိ အထဿ “ဣဒံ နာမ ကတွာ”တိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ ယထာကမ္မူပဂဉာဏံ နာမ။ ဣမဿ ဝိသုံ ပရိကမ္မံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ စိမဿ၊ ဧဝံ အနာဂတံသဉာဏဿပိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုပါဒကာနေဝ ဟိ ဣမာနိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ သဟေဝ ဣဇ္ဈန္တိ။

ကာယဒုစ္စရိတေနာတိ အာဒီသု ဒုဋ္ဌု စရိတံ၊ ဒုဋ္ဌံ[1] ဝါ စရိတံ ကိလေသပူတိကတ္တာတိ ဒုစ္စရိတံ၊ ကာယေန ဒုစ္စရိတံ, ကာယတော ဝါ ဥပ္ပန္နံ ဒုစ္စရိတန္တိ **ကာယဒုစ္စရိတံ**။ ဧဝံ ဝစီမနောဒုစ္စရိတာနိပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ **သမန္နာဂတာ**တိ သမင်္ဂီဘူတာ။ **အရိယာနံ ဥပဝါဒကာ**တိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ အရိယာနံ အန္တမသော ဂိဟိသောတာပန္နာနမ္ပိ အနတ္ထကာမာ ဟုတွာ အန္တိမဝတ္ထုနာ ဝါ ဂုဏပရိဓံသနေန ဝါ ဥပဝါဒကာ၊ အက္ကောသကာ ဂရဟကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ “နတ္ထိ ဣမေသံ သမဏဓမ္မော၊ အဿမဏာ ဧတေ”တိ ဝဒန္တော အန္တိမဝတ္ထုနာ ဥပဝဒတိ။ “နတ္ထိ ဣမေသံ ဈာနံ ဝါ ဝိမောက္ခော ဝါ မဂ္ဂေါ ဝါ ဖလံ ဝါ”တိ ဝဒန္တော ဂုဏပရိဓံသနေန ဥပဝဒတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ ဇာနံ ဝါ ဥပဝဒေယျ အဇာနံ ဝါ၊ ဥဘယထာပိ အရိယူပဝါဒေါဝ ဟောတိ၊ ဘာရိယံ ကမ္မံ သဂ္ဂါဝရဏံ, မဂ္ဂါဝရဏဉ္စ၊ သတေကိစ္ဆံ ပန ဟောတိ။ တဿ စ အာဝိဘာဝတ္ထံ ဣဒံ ဝတ္ထုမုဒါဟရန္တိ—

အညတရသ္မိံ ကိရ ဂါမေ ဧကော ထေရော စ ဒဟရဘိက္ခု စ ပိဏ္ဍာယ စရန္တိ၊ တေ ပဌမဃရေယေဝ ဥဠုင်္ကမတ္တံ ဥဏှယာဂုံ လဘိံသု။ ထေရဿ စ ကုစ္ဆိဝါတော အတ္ထိ၊ သော စိန္တေသိ “အယံ ယာဂု မယှံ သပ္ပါယာ၊ ယာဝ န သီတလာ ဟောတိ၊ တာဝ နံ ပိဝါမီ”တိ။ သော မနုဿေဟိ ဥမ္မာရတ္ထာယ အာဟဋေ ဒါရုက္ခန္ဓေ နိသီဒိတွာ တံ ပိဝိ။ ဣတရော တံ ဇိဂုစ္ဆိ “အတိစ္ဆာတော ဝတာယံ မဟလ္လကော၊ အမှာကံ လဇ္ဇိတဗ္ဗကံ အကာသီ”တိ။ ထေရော ဂါမေ စရိတွာ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဒဟရဘိက္ခုံ အာဟ “အတ္ထိ တေ အာဝုသော ဣမသ္မိံ သာသနေ ပတိဋ္ဌာ”တိ။ အာမ ဘန္တေ သောတာပန္နော အဟန္တိ။ တေန ဟာဝုသော ဥပရိမဂ္ဂတ္ထာယ ဝါယာမံ မာ အကာသိ၊ ခီဏာသဝေါ တယာ ဥပဝဒိတောတိ။ သော တံ ခမာပေသိ၊ တေနဿ တံ ပါကတိကံ အဟောသိ။ တသ္မာ ယော အညောပိ အရိယံ ဥပဝဒတိ၊ တေန ဂန္တွာ သစေ အတ္တနာ ဝုဍ္ဎတရော ဟောတိ၊ “အဟံ အာယသ္မန္တံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ၊ တံ မေ ခမာဟီ”တိ ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ နဝကတရော ဟောတိ၊ ဝန္ဒိတွာ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ

၁-ဒုဋ္ဌုံ (က)

“ahaṁ bhante tumhe idañcidañca avacaṁ, taṁ me khamathā”ti khamāpetabbo. Sace so nakkhamati, disāpakkanto vā hoti. Ye tasmiṁ vihāre bhikkhū vasanti, tesaṁ santikaṁ gantvā sace attanā vuḍḍhataro hoti, ṭhitakeneva, sace navakataro, ukkuṭikaṁ nisīditvā añjaliṁ paggahetvā “ahaṁ bhante asukaṁ nāma āyasmantaṁ idañcidañca avacaṁ, khamatu me so āyasmā”ti evaṁ vadantena khamāpetabbo. Sace so parinibbuto hoti, parinibbutamañcaṭṭhānaṁ gantvā yāva sivathikaṁ gantvāpi khamāpetabbo. Evaṁ kate saggāvaraṇañca maggāvaraṇañca na hoti, pākatikameva hoti.

Micchādiṭṭhikāti viparītadassanā. **Micchādiṭṭhikammasamādānā**ti micchādiṭṭhivasena samādinnanānāvidhakammā, ye ca micchādiṭṭhimūlakesu kāyakammādīsu aññepi samādapenti. Tattha vacīduccaritaggahaṇeneva ariyūpavāde, manoduccaritaggahaṇena ca micchādiṭṭhiyā saṅgahitāyapi imesaṁ dvinnaṁ puna vacanaṁ mahāsāvajjabhāvadassanatthanti veditabbaṁ. Mahāsāvajjo hi ariyūpavādo ānantariyasadiso. Yathāha—seyyathāpi Sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭṭheva dhamme aññaṁ ārādheyya, evaṁsampadamidaṁ Sāriputta vadāmi taṁ vācaṁ appahāya taṁ cittaṁ appahāya taṁ diṭṭhiṁ appaṭinissajjitvā yathābhataṁ nikkhitto, evaṁ nirayeti[1].

Micchādiṭṭhito ca mahāsāvajjataraṁ nāma aññaṁ natthi. Yathāha—nāhaṁ bhikkhave aññaṁ ekadhammampi samanupassāmi, yaṁ evaṁ mahāsāvajjaṁ, yathayidaṁ micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhiparamāni bhikkhave vajjānīti[2].

Kāyassa bhedāti upādinnakkhandhapariccāgā. **Paraṁ maraṇā**ti tadanantaraṁ abhinibbattakkhandhaggahaṇe[3]. Athavā **kāyassa bhedā**ti jīvitindriyassupacchedā. **Paraṁ maraṇā**ti cuticittato uddhaṁ. **Apāyanti** evamādi sabbaṁ nirayavevacanaṁ. Nirayo hi saggamokkhahetubhūtā puññasammatā ayā apetattā, sukhānaṁ vā āyassa abhāvā **apāyo.** Dukkhassa gati paṭisaraṇanti **duggati,** dosabahulatāya vā duṭṭhena kammunā nibbattā gatīti **duggati.** Vivasā nipatanti ettha dukkaṭakārinoti **vinipāto,** vinassantā vā ettha nipatanti sambhijjamānaṅgapaccaṅgāti **vinipāto.** Natthi ettha assādasaññito ayoti **nirayo.**

1. Ma 1. 102 piṭṭhādīsu. 2. Aṁ 1. 35 piṭṭhe. 3. Abhinibbattakkhandhaggahaṇā (Syā)

‘အဟံ ဘန္တေ တုမှေ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ၊ တံ မေ ခမထာ’’တိ ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ သော နက္ခမတိ၊ ဒိသာပက္ကန္တော ဝါ ဟောတိ။ ယေ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ဘိက္ခူ ဝသန္တိ၊ တေသံ သန္တိကံ ဂန္တွာ သစေ အတ္တနာ ဝုဍ္ဎတရော ဟောတိ၊ ဌိတကေနေဝ၊ သစေ နဝကတရော၊ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ “အဟံ ဘန္တေ အသုကံ နာမ အာယသ္မန္တံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ၊ ခမတု မေ သော အာယသ္မာ’’တိ ဧဝံ ဝဒန္တေန ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ သော ပရိနိဗ္ဗုတော ဟောတိ၊ ပရိနိဗ္ဗုတမဉ္စဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ယာဝ သိဝထိကံ ဂန္တွာပိ ခမာပေတဗ္ဗော။ ဧဝံ ကတေ သဂ္ဂါဝရဏဉ္စ မဂ္ဂါဝရဏဉ္စ န ဟောတိ၊ ပါကတိကမေဝ ဟောတိ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာတိ ဝိပရီတဒဿနာ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန သမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ၊ ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမူလကေသု ကာယကမ္မာဒီသု အညေပိ သမာဒပေန္တိ။ တတ္ထ ဝစီဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေနေဝ အရိယူပဝါဒေ, မနောဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေန စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သင်္ဂဟိတာယပိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ပုန ဝစနံ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဟာသာဝဇ္ဇော ဟိ အရိယူပဝါဒေါ အာနန္တရိယသဒိသော။ ယထာဟ—သေယျထာပိ သာရိပုတ္တ ဘိက္ခု သီလသမ္ပန္နော သမာဓိသမ္ပန္နော ပညာသမ္ပန္နော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အညံ အာရာဓေယျ၊ ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ သာရိပုတ္တ ဝဒါမိ တံ ဝါစံ အပ္ပဟာယ တံ စိတ္တံ အပ္ပဟာယ တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော၊ ဧဝံ နိရယေတိ[၁]။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော စ မဟာသာဝဇ္ဇတရံ နာမ အညံ နတ္ထိ။ ယထာဟ—နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ၊ ယံ ဧဝံ မဟာသာဝဇ္ဇံ၊ ယထယိဒံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ ဘိက္ခဝေ ဝဇ္ဇာနီတိ[၂]။

ကာယဿ ဘေဒါတိ ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓပရိစ္စာဂါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ တဒနန္တရံ အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ[၃]။ အထဝါ **ကာယဿ ဘေဒါ**တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿုပစ္ဆေဒါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ စုတိစိတ္တတော ဥဒ္ဓံ။ **အပါယန္တိ** ဧဝမာဒိ သဗ္ဗံ နိရယဝေဝစနံ။ နိရယော ဟိ သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတတ္တာ, သုခါနံ ဝါ အာယဿ အဘာဝါ **အပါယော**။ ဒုက္ခဿ ဂတိ ပဋိသရဏန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ**၊ ဒေါသဗဟုလတာယ ဝါ ဒုဋ္ဌေန ကမ္မုနာ နိဗ္ဗတ္တာ ဂတီတိ **ဒုဂ္ဂတိ**။ ဝိဝသာ နိပတန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ကဋကာရိနောတိ **ဝိနိပါတော**၊ ဝိနဿန္တာ ဝါ ဧတ္ထ နိပတန္တိ သမ္ဘိဇ္ဇမာနင်္ဂပစ္စင်္ဂါတိ **ဝိနိပါတော**။ နတ္ထိ ဧတ္ထ အဿာဒသညိတော အယောတိ **နိရယော**။

၁-မ ၁-၁၀၂-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၂-အံ ၁-၃၅-ပိဋ္ဌေ။ ၃-အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏာ (သျာ)

Atha vā apāyaggahaṇena tiracchānayoniṁ dīpeti. Tiracchānayoni hi apāyo sugatiyā apetattā. Na duggati mahesakkhānaṁ nāgarājādīnaṁ sambhavato. Duggatiggahaṇena pettivisayaṁ dīpeti. So hi apāyo ceva duggati ca sugatito apetattā, dukkhassa ca gatibhūtattā, na tu vinipāto asurasadisaṁ avinipatitattā, petamahiddhikānañhi vimānānipi nibbattanti. Vinipātaggahaṇena asurakāyaṁ dīpeti. So hi yathāvuttenatthena apāyo ceva duggati ca sabbasamussayehi ca vinipatitattā vinipātoti vuccati. Nirayaggahaṇena avīci-ādi-anekappakāraṁ nirayameva dīpeti. **Upapannā**ti upagatā, tattha abhinibbattāti adhippāyo. Vuttavipariyāyena sukkapakkho veditabbo.

Ayaṁ pana viseso—ettha sugatiggahaṇena manussagatipi saṅgayhati. Saggaggahaṇena devagatiyeva. Tattha sundarā gatīti **sugati.** Rūpādivisayehi suṭṭhu aggoti **saggo.** So sabbopi lujjanapalujjanaṭṭhena **loko**ti ayaṁ vacanattho. **Vijjā**ti dibbacakkhuñāṇavijjā. **Avijjā**ti sattānaṁ cutipaṭisandhipaṭicchādikā avijjā. Sesaṁ vuttanayameva. Ayameva hettha viseso—yathā pubbenivāsakathāyaṁ "pubbenivāsānussatiñāṇamukhatuṇḍakena pubbenivutthakkhandhapaṭicchādakaṁ Avijjaṇḍakosaṁ padāletvā"ti vuttaṁ, evamidha "cutūpapātañāṇamukhatuṇḍakena cutūpapātapaṭicchādakaṁ avijjaṇḍakosaṁ padāletvā"ti vattabbanti.

Dibbacakkhuñāṇakathā niṭṭhitā.

Āsavakkhayañāṇakathā

14. **So evaṁ samāhite citte**ti idha vipassanāpādakaṁ catutthajjhānacittaṁ veditabbaṁ. **Āsavānaṁ khayañāṇāyā**ti arahattamaggañāṇatthāya, arahattamaggo hi āsavavināsanato āsavānaṁ khayoti vuccati, tatra cetaṁ ñāṇaṁ tappariyāpannattāti. **Cittaṁ abhininnāmesi**nti vipassanācittaṁ abhinīhariṁ. **So idaṁ dukkhan**ti evamādīsu "ettakaṁ dukkhaṁ, na ito bhiyyo"ti sabbampi dukkhasaccaṁ sarasalakkhaṇapaṭivedhena yathābhūtaṁ abbhaññāsiṁ jāniṁ paṭivijjhiṁ. Tassa ca dukkhassa nibbattikaṁ taṇhaṁ "ayaṁ

ကရောတိ “ကိံ နု ခေါ ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တီ”တိ အထဿ “ဣဒံ နာမ ကတွာ”တိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ ယထာကမ္မူပဂဉာဏံ နာမ။ ဣမဿ ဝိသုံ ပရိကမ္မံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ စိမဿ၊ ဧဝံ အနာဂတံသဉာဏဿာပိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုပါဒကာနေဝ ဟိ ဣမာနိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ သဟေဝ ဣဇ္ဈန္တိ။

ကာယဒုစ္စရိတေနာတိ အာဒီသု ဒုဋ္ဌု စရိတံ၊ ဒုဋ္ဌံ ဝါ စရိတံ ကိလေသပူတိကတ္တာတိ ဒုစ္စရိတံ၊ ကာယေန ဒုစ္စရိတံ, ကာယတော ဝါ ဥပ္ပန္နံ ဒုစ္စရိတန္တိ **ကာယဒုစ္စရိတံ**။ ဧဝံ ဝစီမနောဒုစ္စရိတာနိပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ **သမန္နာဂတာ**တိ သမင်္ဂီဘူတာ။ **အရိယာနံ ဥပဝါဒကာ**တိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ အရိယာနံ အန္တမသော ဂိဟိသောတာပန္နာနမ္ပိ အနတ္ထကာမာ ဟုတွာ အန္တိမဝတ္ထုနာ ဝါ ဂုဏပရိဓံသနေန ဝါ ဥပဝါဒကာ၊ အက္ကောသကာ ဂရဟကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ “နတ္ထိ ဣမေသံ သမဏဓမ္မော၊ အဿမဏာ ဧတေ”တိ ဝဒန္တော အန္တိမဝတ္ထုနာ ဥပဝဒတိ။ “နတ္ထိ ဣမေသံ ဈာနံ ဝါ ဝိမောက္ခော ဝါ မဂ္ဂေါ ဝါ ဖလံ ဝါ”တိ ဝဒန္တော ဂုဏပရိဓံသနေန ဥပဝဒတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ ဇာနံ ဝါ ဥပဝဒေယျ အဇာနံ ဝါ၊ ဥဘယထာပိ အရိယူပဝါဒောဝ ဟောတိ၊ ဘာရိယံ ကမ္မံ သဂ္ဂါဝရဏံ, မဂ္ဂါဝရဏဉ္စ၊ သတေကိစ္ဆံ ပန ဟောတိ။ တဿ စ အာဝိဘာဝတ္ထံ ဣဒံ ဝတ္ထုမုဒါဟရန္တိ—

အညတရသ္မိံ ကိရ ဂါမေ ဧကော ထေရော စ ဒဟရဘိက္ခု စ ပိဏ္ဍာယ စရန္တိ၊ တေ ပဌမဃရေယေဝ ဥဠုင်္ကမတ္တံ ဥဏှယာဂုံ လဘိံသု။ ထေရဿ စ ကုစ္ဆိဝါတော အတ္ထိ၊ သော စိန္တေသိ “အယံ ယာဂု မယှံ သပ္ပါယာ၊ ယာဝ န သီတလာ ဟောတိ၊ တာဝ နံ ပိဝါမီ”တိ။ သော မနုဿေဟိ ဥမ္မာရတ္ထာယ အာဟဋံ ဒါရုက္ခန္ဓံ နိသီဒိတွာ တံ ပိဝိ။ ဣတရော တံ ဇိဂုစ္ဆန္တော “အတိဆာတော ဝတာယံ မဟလ္လကော၊ အမှာကံ လဇ္ဇိတဗ္ဗကံ အကာသီ”တိ။ ထေရော ဂါမေ စရိတွာ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဒဟရဘိက္ခုံ အာဟ “အတ္ထိ တေ အာဝုသော ဣမသ္မိံ သာသနေ ပတိဋ္ဌာ”တိ။ အာမ ဘန္တေ၊ သောတာပန္နော အဟန္တိ။ တေန ဟာဝုသော ဥပရိမဂ္ဂတ္ထာယ ဝါယာမံ မာ အကာသိ၊ ခီဏာသဝေါ တယာ ဥပဝဒိတောတိ။ သော တံ ခမာပေသိ၊ တေနဿ တံ ပါကတိကံ အဟောသိ။ တသ္မာ ယော အညောပိ အရိယံ ဥပဝဒတိ၊ တေန ဂန္တွာ သစေ အတ္တနာ ဝုဍ္ဍတရော ဟောတိ၊ “အဟံ အာယသ္မန္တံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ၊ တံ မေ ခမာဟီ”တိ ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ နဝကတရော ဟောတိ၊ ဝန္ဒိတွာ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ

---

dukkhasamudayo”ti. Tadubhayampi yaṁ ṭhānaṁ patvā nirujjhati, taṁ tesaṁ appavattiṁ nibbānaṁ “ayaṁ dukkhanirodho”ti. Tassa ca sampāpakaṁ ariyamaggaṁ “ayaṁ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti sarasalakkhaṇapaṭivedhena yathābhūtaṁ abbhaññāsiṁ jāniṁ paṭivijjhinti evamattho veditabbo.

Evaṁ sarūpato saccāni dassetvā idāni kilesavasena pariyāyato dassento “**ime āsavā**”ti-ādimāha. **Tassa me evaṁ jānato evaṁ passato**ti tassa mayhaṁ evaṁ jānantassa evaṁ passantassa, saha vipassanāya koṭippattaṁ maggaṁ katheti. **Kāmāsavā**ti kāmāsavato. “**Vimuccitthā**”ti iminā phalakkhaṇaṁ dasseti, maggakkhaṇe hi cittaṁ vimuccati, phalakkhaṇe vimuttaṁ hoti. “**Vimuttasmiṁ vimuttamiti ñāṇan**”ti iminā paccavekkhaṇañāṇaṁ dasseti. **Khīṇā jātī**ti-ādīhi tassa bhūmiṁ. Tena hi ñāṇena Bhagavā paccavekkhanto “khīṇā jātī”ti-ādīni abbhaññāsi. Katamā pana Bhagavato jāti khīṇā, kathañca naṁ abbhaññāsīti? Vuccate, na tāvassa atītā jāti khīṇā pubbeva khīṇattā, na anāgatā anāgate vāyāmābhāvato, na paccuppannā vijjamānattā. Yā pana maggassa abhāvitattā uppajjeyya ekacatupañcavokārabhavesu ekacatupañcakkhandhappabhedā jāti, sā maggassa bhāvitattā anuppādadhammataṁ āpajjanena khīṇā, taṁ so maggabhāvanāya pahīnakilese paccavekkhitvā “kilesābhāve vijjamānampi kammaṁ āyatiṁ appaṭisandhikaṁ hotī”ti jānanto abbhaññāsi.

Vusitanti vutthaṁ parivutthaṁ, kataṁ caritaṁ niṭṭhitanti attho. **Brahmacariyan**ti maggabrahmacariyaṁ, puthujjanakalyāṇakena hi saddhiṁ satta sekkhā brahmacariyavāsaṁ vasanti nāma, khiṇāsavo vutthavāso. Tasmā Bhagavā attano brahmacariyavāsaṁ paccavekkhanto “vusitaṁ brahmacariyan”ti abbhaññāsi. **Kataṁ karaṇīyan**ti catūsu saccesu catūhi maggehi pariññāpahānasacchikiriyābhāvanābhisamayavasena soḷasavidhampi kiccaṁ niṭṭhāpitanti attho. Puthujjanakalyāṇakādayo hi etaṁ kiccaṁ karonti, khīṇāsavo katakaraṇīyo. Tasmā Bhagavā attano karaṇīyaṁ paccavekkhanto “kataṁ karaṇīyan”ti abbhaññāsi. **Nāparaṁ itthattāyā**ti idāni puna itthabhāvāya evaṁsoḷasakiccabhāvāya, kilesakkhayāya vā maggabhāvanākiccaṁ me natthīti abbhaññāsiṁ.

‘အဟံ ဘန္တေ တုမှေ ဥဒ္ဒိဿ အဝစံ၊ တံ မေ ခမထာ”တိ ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ သော န ခမတိ၊ ဒိသာပက္ကန္တော ဝါ ဟောတိ။ ယေ တဿ ဝိဟာရေ ဘိက္ခူ ဝသန္တိ၊ တေသံ သန္တိကံ ဂန္တွာ သစေ အတ္တနာ ဝုဍ္ဎတရော ဟောတိ၊ ဌိတကေနေဝ၊ သစေ နဝကတရော၊ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ “အဟံ ဘန္တေ အသုကံ နာမ အာယသ္မန္တံ ဥဒ္ဒိဿ အဝစံ၊ ခမတု မေ သော အာယသ္မာ”တိ ဧဝံ ဝဒန္တေန ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ သော ပရိနိဗ္ဗုတော ဟောတိ၊ ပရိနိဗ္ဗုတမဉ္စဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ယာဝ သိဝထိကံ ဂန္တွာပိ ခမာပေတဗ္ဗော။ ဧဝံ ကတေ သဂ္ဂါဝရဏဉ္စ မဂ္ဂါဝရဏဉ္စ န ဟောတိ၊ ပါကတိကမေဝ ဟောတိ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာတိ ဝိပရီတဒဿနာ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန သမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ၊ ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမူလကေသု ကာယကမ္မာဒီသု အညေပိ သမာဒပေန္တိ။ တတ္ထ ဝစီဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေနေဝ အရိယူပဝါဒေ, မနောဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေန စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သင်္ဂဟိတာယပိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ပုန ဝစနံ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဟာသာဝဇ္ဇော ဟိ အရိယူပဝါဒေါ အာနန္တရိယသဒိသော။ ယထာဟ— သေယျထာပိ သာရိပုတ္တ ဘိက္ခု သီလသမ္ပန္နော သမာဓိသမ္ပန္နော ပညာသမ္ပန္နော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အညံ အာရာဓေယျ၊ ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ သာရိပုတ္တ ဝဒါမိ တံ ဝါစံ အပ္ပဟာယ တံ စိတ္တံ အပ္ပဟာယ တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော၊ ဧဝံ နိရယေတိ[1]။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော စ မဟာသာဝဇ္ဇတရံ နာမ အညံ နတ္ထိ။ ယထာဟ—နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ၊ ယံ ဧဝံ မဟာသာဝဇ္ဇံ၊ ယထယိဒံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ ဘိက္ခဝေ ဝဇ္ဇာနီတိ[2]။

ကာယဿ ဘေဒါတိ ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓပရိစ္စာဂါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ တဒနန္တရံ အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ[3]။ အထဝါ **ကာယဿ ဘေဒါ**တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿုပစ္ဆေဒါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ စုတိစိတ္တတော ဥဒ္ဓံ။ **အပါယန္တိ** ဧဝမာဒိ သဗ္ဗံ နိရယဝေဝစနံ။ နိရယော ဟိ သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတတ္တာ, သုခါနံ ဝါ အာယဿ အဘာဝါ **အပါယော**။ ဒုက္ခဿ ဂတိ ပဋိသရဏန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ**၊ ဒေါသဗဟုလတာယ ဝါ ဒုဋ္ဌေန ကမ္မုနာ နိဗ္ဗတ္တာ ဂတီတိ **ဒုဂ္ဂတိ**။ ဝိဝသာ နိပတန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ကဋကာရိနောတိ **ဝိနိပါတော**၊ ဝိနဿန္တာ ဝါ ဧတ္ထ နိပတန္တိ သမ္ဘိဇ္ဇမာနင်္ဂပစ္စင်္ဂါတိ **ဝိနိပါတော**။ နတ္ထိ ဧတ္ထ အဿာဒသညိတော အယောတိ **နိရယော**။

၁-မ ၁.၁၀၂-ပိဋ္ဌာဒီသု၊ ၂-အံ ၁.၃၅-ပိဋ္ဌေ၊ ၃-အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏာ (သျာ)

Idāni evaṁ paccavekkhaṇañāṇapariggahitaṁ taṁ āsavānaṁ khayañāṇādhigamaṁ brāhmaṇassa dassento **"ayaṁ kho me brāhmaṇā"**ti-ādimāha. Tattha **vijjā**ti arahattamaggañāṇavijjā. **Avijjā**ti catusaccapaṭicchādikā avijjā. Sesaṁ vuttanayameva. Ayaṁ pana viseso—**ayaṁ kho me brāhmaṇa tatiyā abhinibbhidā ahosī**ti ettha ayaṁ kho mama brāhmaṇa āsavānaṁ khayañāṇamukhatuṇḍakena catusaccapaṭicchādakaṁ avijjaṇḍakosaṁ padāletvā tatiyā abhinibbhidā tatiyā nikkhanti tatiyā ariyajāti ahosi, kukkuṭacchāpakasseva mukhatuṇḍakena vā pādanakhasikhāya vā aṇḍakosaṁ padāletvā tamhā aṇḍakosamhā abhinibbhidā nikkhanti kukkuṭanikāye paccājātīti.

Ettāvatā kiṁ dassetīti? So hi brāhmaṇa kukkuṭacchāpako aṇḍakosaṁ padāletvā tato nikkhamanto sakimeva jāyati, ahaṁ pana pubbenivutthakkhandhapaṭicchādakaṁ avijjaṇḍakosaṁ bhinditvā paṭhamaṁ tāva pubbenivāsānussatiñāṇavijjāya jāto, tato sattānaṁ cutipaṭisandhipaṭicchādakaṁ avijjaṇḍakosaṁ padāletvā dutiyaṁ dibbacakkhuñāṇavijjāya jāto, puna catusaccapaṭicchādakaṁ avijjaṇḍakosaṁ padāletvā tatiyaṁ āsavānaṁ khayañāṇavijjāya jāto, evaṁ tīhi vijjāhi tikkhattuṁ jāto, sā ca me jāti ariyā suparisuddhāti idaṁ dasseti. Evaṁ dassento ca pubbenivāsañāṇena atītaṁsañāṇaṁ, dibbacakkhunā paccuppannānāgataṁsañāṇaṁ, āsavakkhayena sakalalokiyalokuttaraguṇanti evaṁ tīhi vijjāhi sabbepi sabbaññuguṇe pakāsetvā attano ariyāya jātiyā jeṭṭhaseṭṭhabhāvaṁ brāhmaṇassa dassesīti.

Āsavakkhayañāṇakathā niṭṭhitā.

Desanānumodanakathā

15. **Evaṁ vutte Verañjo brāhmaṇo**ti evaṁ Bhagavatā lokānukampakena brāhmaṇaṁ anukampamānena vinigūhitabbepi attano ariyāya jātiyā jeṭṭhaseṭṭhabhāve vijjattayapakāsikāya dhammadesanāya vutte pītivipphāraparipuṇṇagattacitto Verañjo brāhmaṇo taṁ Bhagavato

အထ ဝါ အပါယဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဒီပေတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိ ဟိ အပါယော သုဂတိယာ အပေတတ္တာ။ န ဒုဂ္ဂတိ မဟေသက္ခာနံ နာဂရာဇာဒီနံ သမ္ဘဝတော။ ဒုဂ္ဂတိဂ္ဂဟဏေန ပေတ္တိဝိသယံ ဒီပေတိ။ သော ဟိ အပါယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သုဂတိတော အပေတတ္တာ, ဒုက္ခဿ စ ဂတိဘူတတ္တာ၊ န တု ဝိနိပါတော အသုရသဒိသံ အဝိနိပတိတတ္တာ၊ ပေတမဟိဒ္ဓိကာနဉ္စ ဝိမာနာနိပိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဝိနိပါတဂ္ဂဟဏေန အသုရကာယံ ဒီပေတိ။ သော ဟိ ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန အပါယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သဗ္ဗသမုဿယေဟိ စ ဝိနိပတိတတ္တာ ဝိနိပါတောတိ ဝုစ္စတိ။ နိရယဂ္ဂဟဏေန အဝီစိအာဒိအနေကပ္ပကာရံ နိရယမေဝ ဒီပေတိ။ **ဥပပန္နာ**တိ ဥပဂတာ၊ တတ္ထ အဘိနိဗ္ဗတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန သုက္ကပက္ခော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အယံ ပန ဝိသေသော—ဧတ္ထ သုဂတိဂ္ဂဟဏေန **မ**နုဿဂတိပိ သင်္ဂယှတိ။ သဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန ဒေဝဂတိယေဝ။ တတ္ထ သုန္ဒရာ ဂတီတိ **သုဂတိ**။ ရူပါဒိဝိသယေဟိ သုဋ္ဌု အဂ္ဂေါတိ **သဂ္ဂေါ**။ သော သဗ္ဗောပိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန **လောကော**တိ အယံ ဝစနတ္ထော။ **ဝိဇ္ဇာ**တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဝိဇ္ဇာ။ **အဝိဇ္ဇာ**တိ သတ္တာနံ စုတိပဋိသန္ဓိပဋိစ္ဆာဒိကာ အဝိဇ္ဇာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ အယမေဝ ဟေတ္ထ ဝိသေသော—ယထာ ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာယံ "ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏမုခတုဏ္ဍကေန ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထက္ခန္ဓပဋိစ္ဆာဒကံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ"တိ ဝုတ္တံ၊ ဧဝမိဓ "စုတူပပါတဉာဏမုခတုဏ္ဍကေန စုတူပပါတပဋိစ္ဆာဒကံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။

အာသဝက္ခယဉာဏကထာ

၁၄။ **သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ**တိ ဣဓ ဝိပဿနာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အာသဝါနံ ခယဉာဏာယာ**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏတ္ထာယ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဟိ အာသဝဝိနာသနတော အာသဝါနံ ခယောတိ ဝုစ္စတိ၊ တတြ စေတံ ဉာဏံ တပ္ပရိယာပန္နတ္တာတိ။ **စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေသီ**တိ ဝိပဿနာစိတ္တံ အဘိနီဟရိ။ **သော ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ** ဧဝမာဒီသု "ဧတ္တကံ ဒုက္ခံ၊ န ဣတော ဘိယျော"တိ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခသစ္စံ သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာသိံ ဇာနိံ ပဋိဝိဇ္ဈိံ။ တဿ စ ဒုက္ခဿ နိဗ္ဗတ္တိကံ တဏှံ "အယံ

ariyāya jātiyā jeṭṭhaseṭṭhabhāvaṁ viditvā “īdisaṁ nāmāhaṁ sabbalokajeṭṭhaseṭṭhaṁ sabbaguṇasamannāgataṁ sabbaññuṁ ‘aññesaṁ abhivādanādikammaṁ na karotī’ti avacaṁ, dhīratthu vatare aññāṇan”ti attānaṁ garahitvā “ayaṁ dāni loke ariyāya jatiyā purejātaṭṭhena jeṭṭho, sabbaguṇehi appaṭisamaṭṭhena seṭṭho”ti niṭṭhaṁ gantvā Bhagavantaṁ etadavoca **“jeṭṭho bhavaṁ Gotamo seṭṭho bhavaṁ Gotamo”**ti. Evañca pana vatvā puna taṁ Bhagavato dhammadesanaṁ abbhanumodamāno **“abhikkantaṁ bho Gotama abikkantaṁ bho Gotamā”**ti-ādimāha.

Tatthāyaṁ abhikkantasaddo khayasundarābhirūpa-abbhanumodanesu dissati. “Abhikkantā bhante ratti, nikkhanto paṭhamo yāmo, ciranisinno bhikkhusaṁgho”ti-ādīsu[1] hi khaye dissati. “Ayaṁ me puggalo khamati, imesaṁ catunnaṁ puggalānaṁ abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti-ādīsu[2] sundare.

“Ko me vandati pādāni, iddhiyā yasasā jalaṁ.
Abhikkantena vaṇṇena, sabbā obhāsayaṁ disā”ti—

ādīsu[3] abhirūpe. “Abhikkantaṁ bhante”ti-ādīsu[4] abbhanumodane. Idhāpi abbhanumodaneyeva. Yasmā ca abbhanumodane, tasmā sādhu sādhu bho Gotamāti vuttaṁ hotīti veditabbaṁ.

Bhaye kodhe pasaṁsāyaṁ, turite kotūhalacchare.
Hāse soke pasāde ca, kare āmeḍitaṁ budhoti—

iminā ca lakkhaṇena idha pasādavasena, pasaṁsāvasena cāyaṁ dvikkhattuṁ vuttoti veditabbo.

Atha vā **abhikkantan**ti abhi-iṭṭhaṁ atimanāpaṁ, atisundaranti vuttaṁ hoti. Tattha ekena abhikkantasaddena desanaṁ thometi, ekena attano pasādaṁ. Ayaṁ hi ettha adhippāyo—abhikkantaṁ bho Gotama yadidaṁ bhoto Gotamassa dhammadesanā, abhikkantaṁ yadidaṁ bhoto Gotamassa dhammadesanaṁ āgamma mama pasādoti. Bhagavatoyeva vā vacanaṁ dve dve atthe sandhāya thometi—bhoto Gotamassa vacanaṁ

1. Aṁ 3. 44 piṭṭhe. 2. Aṁ 1. 414 piṭṭhe. 3. Khu 2. 73 piṭṭhe. 4. Dī 1. 80 piṭṭhe.

ဒုက္ခသမုဒယော”တိ။ တဒုဘယမ္ပိ ယံ ဌာနံ ပတွာ နိရုဇ္ဈတိ၊ တံ တေသံ အပ္ပဝတ္တိံ နိဗ္ဗာနံ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ။ တဿ စ သမ္ပာပကံ အရိယမဂ္ဂံ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ”တိ သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာသိံ ဇာနိံ ပဋိဝိဇ္ဈိန္တိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧဝံ သရူပတော သစ္စာနိ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ကိလေသဝသေန ပရိယာယတော ဒဿေန္တော “**ဣမေ အာသဝါ**”တိအာဒိမာဟ။ **တဿ မေ ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော**တိ တဿ မယှံ ဧဝံ ဇာနန္တဿ ဧဝံ ပဿန္တဿ၊ သဟ ဝိပဿနာယ ကောဋိပ္ပတ္တံ မဂ္ဂံ ကထေတိ။ **ကာမာသဝါ**တိ ကာမာသဝတော။ “**ဝိမုစ္စိတ္ထာ**”တိ ဣမိနာ ဖလက္ခဏံ ဒဿေတိ၊ မဂ္ဂက္ခဏေ ဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ၊ ဖလက္ခဏေ ဝိမုတ္တံ ဟောတိ။ “**ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏ**”န္တိ ဣမိနာ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ ဒဿေတိ။ **ခီဏာ ဇာတီ**တိအာဒီဟိ တဿ ဘူမိံ။ တေန ဟိ ဉာဏေန ဘဂဝါ ပစ္စဝေက္ခန္တော “ခီဏာ ဇာတီ”တိအာဒီနိ အဗ္ဘညာသိ။ ကတမာ ပန ဘဂဝတော ဇာတိ ခီဏာ၊ ကထဉ္စ နံ အဗ္ဘညာသီတိ? ဝုစ္စတေ၊ န တာဝဿ အတီတာ ဇာတိ ခီဏာ ပုဗ္ဗေဝ ခီဏတ္တာ၊ န အနာဂတာ အနာဂတေ ဝါယာမာဘာဝတော၊ န ပစ္စုပ္ပန္နာ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ ယာ ပန မဂ္ဂဿ အဘာဝိတတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ဧကစတုပဉ္စဝေါကာရဘဝေသု ဧကစတုပဉ္စက္ခန္ဓပ္ပဘေဒါ ဇာတိ၊ သာ မဂ္ဂဿ ဘာဝိတတ္တာ အနုပ္ပါဒဓမ္မတံ အာပဇ္ဇနေန ခီဏာ၊ တံ သော မဂ္ဂဘာဝနာယ ပဟီနကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခိတွာ “ကိလေသာဘာဝေ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ကမ္မံ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိကံ ဟောတီ”တိ ဇာနန္တော အဗ္ဘညာသိ။

ဝုသိတန္တိ ဝုတ္ထံ ပရိဝုတ္ထံ၊ ကတံ စရိတံ နိဋ္ဌိတန္တိ အတ္ထော။ **ဗြဟ္မစရိယ**န္တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ၊ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန ဟိ သဒ္ဓိံ သတ္တ သေက္ခာ ဗြဟ္မစရိယဝါသံ ဝသန္တိ နာမ၊ ခီဏာသဝေါ ဝုတ္ထဝါသော။ တသ္မာ ဘဂဝါ အတ္တနော ဗြဟ္မစရိယဝါသံ ပစ္စဝေက္ခန္တော “ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယ”န္တိ အဗ္ဘညာသိ။ **ကတံ ကရဏီယ**န္တိ စတူသု သစ္စေသု စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဝသေန သောဠသဝိဓမ္ပိ ကိစ္စံ နိဋ္ဌာပိတန္တိ အတ္ထော။ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကာဒယော ဟိ တံ ကိစ္စံ ကရောန္တိ၊ ခီဏာသဝေါ ကတကရဏီယော။ တသ္မာ ဘဂဝါ အတ္တနော ကရဏီယံ ပစ္စဝေက္ခန္တော “ကတံ ကရဏီယ”န္တိ အဗ္ဘညာသိ။ **နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာ**တိ ဣဒါနိ ပုန ဣတ္ထဘာဝါယ ဧဝံ သောဠသကိစ္စဘာဝါယ, ကိလေသက္ခယာယ ဝါ မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စံ မေ နတ္ထီတိ အဗ္ဘညာသိံ။

abhikkantaṁ dosanāsanato, abhikkantaṁ guṇādhigamanato, tathā saddhājananato, paññājananato, sātthato, sabyañjanato, uttānapadato, gambhīratthato, kaṇṇasukhato, hadayaṅgamato, anattukkaṁsanato, aparavambhanato, karuṇāsītalato, paññāvadātato, āpātharamaṇīyato, vimaddakkhamato, suyyamānasukhato, vīmaṁsiyamānahitatoti evamādīhi yojetabbaṁ.

Tato parampi catūhi upamāhi desanaṁyeva thometi. Tattha **nikkujjitan**ti adhomukhaṭhapitaṁ, heṭṭhāmukhajātaṁ vā. **Ukkujjeyyā**ti upari mukhaṁ kareyya. **Paṭicchannan**ti tiṇapaṇṇādipaṭicchāditaṁ. **Vivareyyā**ti ugghāṭeyya. **Mūḷhassā**ti disāmūḷhassa. **Maggaṁ ācikkheyyā**ti hatthe gahetvā "esa maggo"ti vadeyya. **Andhakāre**ti kāḷapakkhacātuddasī aḍḍharattaghanavanasaṇḍameghapaṭalehi caturaṅge tamasi. Ayaṁ tāva anuttānapadattho. Ayaṁ pana adhippāyayojanā—yathā koci nikkujjitaṁ ukkujjeyya, evaṁ saddhammavimukhaṁ asaddhamme patiṭṭhitaṁ maṁ asaddhammā vuṭṭhāpentena, yathā paṭicchannaṁ vivareyya, evaṁ Kassapassa Bhagavato sāsanantaradhānā pabhuti micchādiṭṭhigahanapaṭicchannaṁ sāsanaṁ vivarantena, yathā mūḷhassa maggaṁ ācikkheyya, evaṁ kummaggamicchāmaggappaṭipannassa me saggamokkhamaggaṁ ācikkhantena, yathā andhakāre telapajjotaṁ dhāreyya, evaṁ mohandhakāre nimuggassa me Buddhādiratanattayarūpāni apassato tappaṭicchādakamohandhakāraviddhaṁsakadesanāpajjotaṁ dhārentena[1] mayhaṁ bhotā Gotamena etehi pariyāyehi pakāsitattā anekapariyāyena dhammo pakāsitoti.

Pasannākārakathā

Evaṁ desanaṁ thometvā imāya desanāya ratanattaye pasannacitto pasannākāraṁ karonto **"esāhan"**ti-ādimāha. Tattha **esāhan**ti eso ahaṁ. **Bhavantaṁ Gotamaṁ saraṇaṁ gacchāmī**ti bhavantaṁ Gotamaṁ saraṇanti gacchāmi, bhavaṁ me Gotamo saraṇaṁ parāyaṇaṁ aghassa tātā[2], hitassa ca vidhātāti iminā adhippāyena Bhavantaṁ Gotamaṁ gacchāmi bhajāmi sevāmi payirupāsāmi, evaṁ vā jānāmi bujjhāmīti. Yesaṁ hi dhātūnaṁ gati-attho, buddhipi tesaṁ attho. Tasmā "gacchāmī"ti imassa jānāmi bujjhāmīti ayampi

1. Pajjotadhāraṇena (Ka) 2. Hatā (Ka)

ဣဒါနိ ဧဝံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏပရိဂ္ဂဟိတံ တံ အာသဝါနံ ခယဉာဏာဓိဂမံ ဗြာဟ္မဏဿ ဒဿေန္တော "**အယံ ခေါ မေ ဗြာဟ္မဏ**"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိဇ္ဇာ**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏဝိဇ္ဇာ။ **အဝိဇ္ဇာ**တိ စတုသစ္စပဋိစ္ဆာဒိကာ အဝိဇ္ဇာ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ အယံ ပန ဝိသေသော—**အယံ ခေါ မေ ဗြာဟ္မဏ တတိယာ အဘိနိဗ္ဘိဒါ အဟောသီ**တိ ဧတ္ထ အယံ ခေါ မမ ဗြာဟ္မဏ အာသဝါနံ ခယဉာဏမုခတုဏ္ဍကေန စတုသစ္စပဋိစ္ဆာဒကံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ တတိယာ အဘိနိဗ္ဘိဒါ တတိယာ နိက္ခန္တိ တတိယာ အရိယဇာတိ အဟောသိ၊ ကုက္ကုဋစ္ဆာပကဿေဝ မုခတုဏ္ဍကေန ဝါ ပါဒနခသိခါယ ဝါ အဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ တမှာ အဏ္ဍကောသမှာ အဘိနိဗ္ဘိဒါ နိက္ခန္တိ ကုက္ကုဋနိကာယေ ပစ္စာဇာတီတိ။

ဧတ္တာဝတာ ကိံ ဒဿေတီတိ? သော ဟိ ဗြာဟ္မဏ ကုက္ကုဋစ္ဆာပကော အဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ တတော နိက္ခမန္တော သကိမေဝ ဇာယတိ၊ အဟံ ပန ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထက္ခန္ဓပဋိစ္ဆာဒကံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ဘိန္ဒိတွာ ပဌမံ တာဝ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဝိဇ္ဇာယ ဇာတော၊ တတော သတ္တာနံ စုတိပဋိသန္ဓိ-ပဋိစ္ဆာဒကံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ ဒုတိယံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဝိဇ္ဇာယ ဇာတော၊ ပုန စတုသစ္စပဋိစ္ဆာဒကံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာ တတိယံ အာသဝါနံ ခယဉာဏဝိဇ္ဇာယ ဇာတော၊ ဧဝံ တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ တိက္ခတ္တုံ ဇာတော၊ သာ စ မေ ဇာတိ အရိယာ သုပရိသုဒ္ဓါတိ ဣဒံ ဒဿေတိ။ ဧဝံ ဒဿေန္တော စ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေန အတီတံသဉာဏံ, ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပစ္စုပ္ပန္နာ-နာဂတံသဉာဏံ, အာသဝက္ခယေန သကလလောကိယလောကုတ္တရဂုဏန္တိ ဧဝံ တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ သဗ္ဗေပိ သဗ္ဗညုဂုဏေ ပကာသေတွာ အတ္တနော အရိယာယ ဇာတိယာ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ ဗြာဟ္မဏဿ ဒဿေသီတိ။

အာသဝက္ခယဉာဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒေသနာနုမောဒနကထာ

၁၅။ **ဧဝံ ဝုတ္တေ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော**တိ ဧဝံ ဘဂဝတာ လောကာ-နုကမ္ပကေန ဗြာဟ္မဏံ အနုကမ္ပမာနေန ဝိနိဂူဟိတဗ္ဗေပိ အတ္တနော အရိယာယ ဇာတိယာ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝေ ဝိဇ္ဇတ္တယပကာသိကာယ ဓမ္မဒေသနာယ ဝုတ္တေ ပီတိဝိပ္ဖာရပရိပုဏ္ဏဂတ္တစိတ္တော ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော တံ ဘဂဝတော

attho vutto. **Dhammañca bhikkhusaṁghañcā**ti ettha pana adhigatamagge, sacchikatanirodhe, yathānusiṭṭhaṁ paṭipajjamāne ca catūsu apāyesu apatamāne[1] dharetīti **dhammo,** so atthato ariyamaggo ceva nibbānañca. Vuttañhetaṁ “yāvatā bhikkhave dhammā saṅkhatā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo tesaṁ aggamakkhāyatī”ti[2] vitthāro. Na kevalañca ariyamaggo ceva nibbānañca, apica kho ariyaphalehi saddhiṁ pariyattidhammopi. Vuttampi hetaṁ **Chattamāṇavakavimāne**—

“Rāgavirāgamanejamasokaṁ,
Dhammamasaṅkhatamappaṭikūlaṁ.
Madhuramimaṁ paguṇaṁ suvibhattaṁ,
Dhammamimaṁ saraṇatthamupehī”ti[3].

Ettha hi **rāgavirāgo**ti maggo kathito. **Anejamasokan**ti phalaṁ. **Dhammamasaṅkhatan**ti nibbānaṁ. **Appaṭikūlaṁ madhuramimaṁ paguṇaṁ suvibhattan**ti piṭakattayena vibhattā sabbadhammakkhandhāti. Diṭṭhisīlasaṅghātena saṁhatoti **saṁgho,** so atthato aṭṭha-ariyapuggalasamūho. Vuttañhetaṁ tasmiṁyeva **Vimāne**—

“Yattha ca dinnamahapphalamāhu, catūsu sucīsu purisayugesu.
Aṭṭha ca puggala dhammadasā te, saṁghamimaṁ saraṇatthamupehī”ti[3].

Bhikkhūnaṁ saṁgho **bhikkhusaṁgho.** Ettāvatā ca brāhmaṇo tīṇi saraṇagamanāni paṭivedesi.

Saraṇagamanakathā

Idāni tesveva tīsu saraṇagamanesu kosallatthaṁ saraṇaṁ, saraṇagamanaṁ, yo saraṇaṁ gacchati, saraṇagamanappabhedo, saraṇagamanaphalaṁ, saṁkileso, bhedoti ayaṁ vidhi veditabbo. So pana idha vuccamāno atibhāriyaṁ vinayanidānaṁ karotīti na vutto, atthikehi pana Papañcasūdaniyaṁ vā Majjhimaṭṭhakathāyaṁ **Bhayabheravasuttavaṇṇanato**[4], Sumaṅgalavilāsiniyaṁ vā Dīghanikāyaṭṭhakathāyaṁ[5] **saraṇavaṇṇanato** gahetabboti.

Upāsakattapaṭivedanākathā

Upāsakaṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretūti maṁ bhavaṁ Gotamo “upāsako ayan”ti evaṁ dhāretūti attho. Upāsakavidhikosallatthaṁ

1. Apatamāne katvā (Sī)
2. Aṁ 1. 343 piṭṭhe.
3. Khu 2. 76 piṭṭhe.
4. Ma-Ṭṭha 1. 136 piṭṭhe.
5. Dī-Ṭṭha 1. 205 piṭṭhe.

အရိယာယ ဇာတိယာ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ ဝိဒိတွာ “ဤဒိသံ နာမာဟံ သဗ္ဗလောကဇေဋ္ဌသေဋ္ဌံ သဗ္ဗဂုဏသမန္နာဂတံ သဗ္ဗညုံ ‘အညေသံ အဘိဝါဒနာဒိကမ္မံ န ကရောတီ’တိ အဝစံ၊ ဓိရတ္ထု ဝတရေ အညာဏ”န္တိ အတ္တာနံ ဂရဟိတွာ “အယံ ဒါနိ လောကေ အရိယာယ ဇာတိယာ ပုရေဇာတဋ္ဌေန ဇေဋ္ဌော, သဗ္ဗဂုဏေဟိ အပ္ပဋိသမဋ္ဌေန သေဋ္ဌော”တိ နိဋ္ဌံ ဂန္တွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “**ဇေဋ္ဌော ဘဝံ ဂေါတမော သေဋ္ဌော ဘဝံ ဂေါတမော**”တိ။ ဝေဠ္ဍ ပန ဝတွာ ပုန တံ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ အဗ္ဘနုမောဒမာနော “**အဘိက္ကန္တံ ဘော ဂေါတမ အဘိက္ကန္တံ ဘော ဂေါတမာ**”တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထာယံ အဘိက္ကန္တသဒ္ဒေါ ခယသုန္ဒရာဘိရူပအဗ္ဘနုမောဒနေသု ဒိဿတိ။ “အဘိက္ကန္တာ ဘန္တေ ရတ္တိ၊ နိက္ခန္တော ပဌမော ယာမော၊ စိရနိသိန္နော ဘိက္ခုသံဃော”တိအာဒီသု[၁] ဟိ ခယေ ဒိဿတိ။ “အယံ မေ ပုဂ္ဂလော ခမတိ၊ ဣမေသံ စတုန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ အဘိက္ကန္တတရော စ ပဏီတတရော စာ”တိအာဒီသု[၂] သုန္ဒရေ။

“ကော မေ ဝန္ဒတိ ပါဒါနိ၊ ဣဒ္ဓိယာ ယသသာ ဇလံ။
အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေန၊ သဗ္ဗာ ဩဘာသယံ ဒိသာ”တိ—

အာဒီသု[၃] အဘိရူပေ။ “အဘိက္ကန္တံ ဘန္တေ”တိအာဒီသု[၄] အဗ္ဘနုမောဒနေ။ ဣဓာပိ အဗ္ဘနုမောဒနေယေဝ။ ယသ္မာ စ အဗ္ဘနုမောဒနေ၊ တသ္မာ သာဓု သာဓု ဘော ဂေါတမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဘယေ ကောဓေ ပသံသာယံ၊ တုရိတေ ကောတူဟလစ္ဆရေ။
ဟာသေ သောကေ ပသာဒေ စ၊ ကရေ အာမေဍိတံ ဗုဓောတိ—

ဣမိနာ စ လက္ခဏေန ဣဓ ပသာဒဝသေန, ပသံသာဝသေန စာယံ ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အထ ဝါ **အဘိက္ကန္တ**န္တိ အဘိဣဋ္ဌံ အတိမနာပံ၊ အတိသုန္ဒရန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ ဧကေန အဘိက္ကန္တသဒ္ဒေန ဒေသနံ ထောမေတိ၊ ဧကေန အတ္တနော ပသာဒံ။ အယံ ဟိ ဧတ္ထ အဓိပ္ပါယော—အဘိက္ကန္တံ ဘော ဂေါတမ ယဒိဒံ ဘောတော ဂေါတမဿ ဓမ္မဒေသနာ၊ အဘိက္ကန္တံ ယဒိဒံ ဘောတော ဂေါတမဿ ဓမ္မဒေသနံ အာဂမ္မ မမ ပသာဒေါတိ။ ဘဂဝတောယေဝ ဝါ ဝစနံ ဒွေ ဒွေ အတ္ထေ သန္ဓာယ ထောမေတိ—ဘောတော ဂေါတမဿ ဝစနံ

၁-အံ ၃-၄၄-ပိဋ္ဌေ။ ၂-အံ ၁-၄၁၇-ပိဋ္ဌေ။ ၃-ခု ၂-၇၃-ပိဋ္ဌေ။ ၄-ဒီ ၁-၇၀-ပိဋ္ဌေ။

panettha ko upāsako, kasmā upāsakoti vuccati, kimassa sīlaṁ, ko ājīvo, kā vipatti, kā sampattīti idaṁ pakiṇṇakaṁ veditabbaṁ. Taṁ atibhāriyakaraṇato idha na vibhattaṁ, atthikehi pana **papañcasūdaniyaṁ Majjhimaṭṭhakathāyaṁ**[1] vuttanayeneva veditabbaṁ. **Ajjatagge**ti ettha ayaṁ aggasaddo ādikoṭikoṭṭhāsaseṭṭhesu dissati. "Ajjatagge samma dovārika āvarāmi dvāraṁ nigaṇṭhānaṁ nigaṇṭhīnan"ti-ādīsu[2] hi ādimhi dissati. "Teneva aṅgulaggena taṁ aṅgulaggaṁ parāmaseyya[3], ucchaggaṁ veḷaggan"ti-ādīsu koṭiyaṁ. "Ambilaggaṁ vā madhuraggaṁ vā tittakaggaṁ vā[4], anujānāmi bhikkhave vihāraggena vā pariveṇaggena vā bhājetun"ti-ādīsu[5] koṭṭhāse. "Yāvatā bhikkhave sattā apadā vā dvipadā vā -pa- Tathāgato tesaṁ aggamakkhāyatī"ti-ādīsu[6] seṭṭhe. Idha panāyaṁ ādimhi daṭṭhabbo. Tasmā **ajjatagge**ti ajjataṁ ādiṁ katvāti evamettha attho veditabbo, **ajjatan**ti ajjabhāvanti vuttaṁ hoti. **Ajjadagge** icceva vā pāṭho, dakāro padasandhikaro, ajja aggaṁ katvāti vuttaṁ hoti. **Pāṇupetan**ti pāṇehi upetaṁ, yāva me jīvitaṁ pavattati, tāva upetaṁ anaññasatthukaṁ tīhi saraṇagamanehi saraṇagataṁ maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu jānātu, ahañhi sacepi me tikhiṇena asinā sīsaṁ chindeyyuṁ, neva Buddhaṁ "na Buddho"ti vā, dhammaṁ "na dhammo"ti vā, saṁghaṁ "na saṁgho"ti vā vadeyyanti. Ettha ca brāhmaṇo "pāṇupetaṁ saraṇagatan"ti puna saraṇagamanaṁ vadanto attasanniyyātanaṁ pakāsetīti veditabbo.

Evaṁ attānaṁ niyyātetvā Bhagavantaṁ saparisaṁ upaṭṭhātukāmo āha **"adhivāsetu ca me bhavaṁ Gotamo Verañjāyaṁ vassāvāsaṁ saddhiṁ bhikkhusaṁghenā"**ti. Kiṁ vuttaṁ hoti—upāsakañca maṁ bhavaṁ Gotamo dhāretu, adhivāsetu ca me Verañjāyaṁ vassāvāsaṁ, tayo māse Verañjaṁ upanissāya mama anuggahatthaṁ vāsaṁ[7] sampaṭicchatūti. **Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvenā**ti athassa vacanaṁ sutvā Bhagavā kāyaṅgaṁ vā vācaṅgaṁ vā acopetvā abbhantareyeva khantiṁ cāretvā tuṇhībhāvena adhivāsesi, brāhmaṇassa anuggahatthaṁ manasāva sampaṭicchīti vuttaṁ hoti.

1. Ma-Ṭṭha 1. 140 piṭṭhe.
2. Ma 2. 43 piṭṭhe.
3. Abhi 4. 237 piṭṭhe.
4. Saṁ 3. 130 piṭṭhe.
5. Vi 4. 317 piṭṭhe.
6. Aṁ 1. 343 piṭṭhe.
7. Vassāvāsaṁ (Sī, Syā)

အဘိက္ကန္တံ ဒေါသနာသနတော, အဘိက္ကန္တံ ဂုဏာဓိဂမနတော၊ တထာ သဒ္ဓါဇနနတော, ပညာဇနနတော၊ သာတ္ထတော, သဗျဉ္ဇနတော၊ ဥတ္တာနပဒတော, ဂမ္ဘီရတ္ထတော၊ ကဏ္ဏသုခတော, ဟဒယင်္ဂမတော၊ အနတ္တုက္ကံသနတော, အပရဝမ္ဘနတော၊ ကရုဏာသီတလတော, ပညာဝဒါတတော၊ အပါထရမဏီယတော, ဝိမဒ္ဒက္ခမတော၊ သုယျမာနသုခတော, ဝီမံသိယမာနဟိတတောတိ ဧဝမာဒီဟိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

တတော ပရမ္ပိ စတူဟိ ဥပမာဟိ ဒေသနံယေဝ ထောမေတိ။ တတ္ထ **နိက္ကုဇ္ဇိတ**န္တိ အဓောမုခဋ္ဌပိတံ၊ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတံ ဝါ။ **ဥက္ကုဇ္ဇေယျာ**တိ ဥပရိ မုခံ ကရေယျ။ **ပဋိစ္ဆန္န**န္တိ တိဏပဏ္ဏာဒိပဋိစ္ဆာဒိတံ။ **ဝိဝရေယျာ**တိ ဥဃာဋေယျ။ **မူဠှဿာ**တိ ဒိသာမူဠှဿ။ **မဂ္ဂံ အာစိက္ခေယျာ**တိ ဟတ္ထေ ဂဟေတွာ "ဧသ မဂ္ဂေါ"တိ ဝဒေယျ။ **အန္ဓကာရေ**တိ ကာဠပက္ခစာတုဒ္ဒသီ အဍ္ဎရတ္တ ဃနဝနသဏ္ဍမေဃပဋလေဟိ စတုရင်္ဂေ တမသိ။ အယံ တာဝ အနုတ္တာနပဒတ္ထော။ အယံ ပန အဓိပ္ပါယယောဇနာ—ယထာ ကောစိ နိက္ကုဇ္ဇိတံ ဥက္ကုဇ္ဇေယျ၊ ဧဝံ သဒ္ဓမ္မဝိမုခံ အသဒ္ဓမ္မေ ပတိတံ မံ အသဒ္ဓမ္မာ ဝုဋ္ဌာပေန္တေန, ယထာ ပဋိစ္ဆန္နံ ဝိဝရေယျ၊ ဧဝံ ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနန္တရဓာနာ ပဘုတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပဋိစ္ဆန္နံ သာသနံ ဝိဝရန္တေန, ယထာ မူဠှဿ မဂ္ဂံ အာစိက္ခေယျ၊ ဧဝံ ကုမ္မဂ္ဂမိစ္ဆာမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နဿ မေ သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂံ အာစိက္ခန္တေန, ယထာ အန္ဓကာရေ တေလပဇ္ဇောတံ ဓာရေယျ၊ ဧဝံ မောဟန္ဓကာရေ နိမုဂ္ဂဿ မေ ဗုဒ္ဓါဒိရတနတ္တယရူပါနိ အပဿတော တပ္ပဋိစ္ဆာဒကမောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသကဒေသနာပဇ္ဇောတံ ဓာရေန္တေန[1] မယှံ ဘောတာ ဂေါတမေန **ဧတေဟိ** ပရိယာယေဟိ ပကာသိတတ္တာ အနေကပရိယာယေန ဓမ္မော ပကာသိတောတိ။

ပသန္နာကာရကထာ

ဧဝံ ဒေသနံ ထောမေတွာ ဣမာယ ဒေသနာယ ရတနတ္တယေ ပသန္နစိတ္တော ပသန္နာကာရံ ကရောန္တော "**ဧသာဟ**"န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧသာဟ**န္တိ ဧသော အဟံ။ **ဘဝန္တံ ဂေါတမံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီ**တိ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ သရဏန္တိ ဂစ္ဆာမိ၊ ဘဝံ မေ ဂေါတမော သရဏံ ပရာယဏံ အဃဿ တာတာ[2], ဟိတဿ စ ဝိဓာတာတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဂစ္ဆာမိ ဘဇာမိ သေဝါမိ ပယိရုပါသာမိ, ဧဝံ ဝါ ဇာနာမိ ဗုဇ္ဈာမီတိ။ ယေသံ ဟိ ဓာတူနံ ဂတိအတ္ထော၊ ဗုဒ္ဓိပိ တေသံ အတ္ထော။ တသ္မာ "ဂစ္ဆာမီ"တိ ဣမဿ ဇာနာမိ ဗုဇ္ဈာမီတိ အယမ္ပိ

၁-ပဇ္ဇောတဓာရဏေန (က)
၂-ဟတာ (ဏ)

Atha kho Verañjo brāhmaṇo Bhagavato adhivāsanaṁ viditvāti atha Verañjo brāhmaṇo "sace me samaṇo Gotamo nādhivāseyya, kāyena vā vācāya vā paṭikkhipeyya. Yasmā pana appaṭikkhipitvā abbhantare khantiṁ cāresi, tasmā me manasāva adhivāsesī"ti evaṁ ākārasallakkhaṇakusalatāya Bhagavato adhivāsanaṁ viditvā attano nisinnāsanato vuṭṭhāya catūsu disāsu Bhagavantaṁ sakkaccaṁ vanditvā tikkhattuṁ padakkhiṇaṁ katvā āgatakālato pabhuti "jātimahallakabrāhmaṇānaṁ abhivādanādīni na karotī"ti vigarahitvāpi idāni viññātabuddhaguṇo kāyena, vācāya, manasā ca anekakkhattuṁ vandantopi atittoyeva hutvā dasanakhasamodhānasamujjalaṁ añjaliṁ paggayha sirasmiṁ patiṭṭhāpetvā yāva dassanavisayo, tāva paṭimukhoyeva apakkamitvā dassanavisayaṁ vijahanaṭṭhāne vanditvā pakkāmi.

Dubbhikkhakathā

16. **Tena kho pana samayena Verañjā dubbhikkhā hotī**ti yasmiṁ samaye Verañjena brāhmaṇena Bhagavā Verañjaṁ upanissāya vassāvāsaṁ yācito, tena samayena Verañjā dubbhikkhā hoti. **Dubbhikkhā**ti dullabhabhikkhā, sā pana dullabhabhikkhatā yattha manussā assaddhā honti appasannā, tattha susassakālepi atisamagghepi[1] pubbaṇṇāparaṇṇe hoti. Verañjāyaṁ pana yasmā na tathā ahosi, apica kho dusassatāya chātakadosena ahosi, tasmā tamatthaṁ dassento "**dvīhitikā**"ti-ādimāha. Tattha **dvīhitikā**ti dvidhā pavatta-īhitikā. Īhitaṁ nāma iriyā, dvidhā pavattā citta-iriyā citta-īhā "ettha lacchāma nu kho kiñci bhikkhamānā, na lacchāmā"ti, "jīvituṁ vā sakkhissāma nu kho, no"ti ayamettha adhippāyo.

Atha vā **dvīhitikā**ti dujjīvikā, īhitaṁ īhā iriyanaṁ pavattanaṁ jīvitanti-ādīni padāni ekatthāni. Tasmā dukkhena īhitaṁ ettha pavattatīti dvīhitikāti ayamettha padattho. **Setaṭṭhikā**ti setakāni aṭṭhīni etthāti setaṭṭhikā. Divasampi yācitvā kiñci aladdhā matānaṁ kapaṇamanussānaṁ ahicchattakavaṇṇehi aṭṭhīhi tatra tatra parikiṇṇāti vuttaṁ

1. Anatimahagghepi (Ka-Sī)

အတ္ထော ဝုတ္တော။ **ဓမ္မဉ္စ ဘိက္ခုသံဃဉ္စာ**တိ ဧတ္ထ ပန အဓိဂတမဂ္ဂေ, သစ္ဆိကတနိရောဓေ, ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ စ စတူသု အပါယေသု အပတမာနေ[1] ဓာရေတီတိ **ဓမ္မော**၊ သော အတ္ထတော အရိယမဂ္ဂေါ စေဝ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ ဝုတ္တဉှေတံ "ယာဝတာ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သင်္ခတာ၊ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ"တိ[2] ဝိတ္ထာရော။ န ကေဝလဉ္စ အရိယမဂ္ဂေါ စေဝ နိဗ္ဗာနဉ္စ၊ အပိစ ခေါ အရိယဖလေဟိ သဒ္ဓိံ ပရိယတ္တိဓမ္မောပိ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ **ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနေ**—

"ရာဂဝိရာဂမနေဇမသောကံ၊ ဓမ္မမသင်္ခတမပ္ပဋိကူလံ။
မဓုရမိမံ ပဂုဏံ သုဝိဘတ္တံ၊ ဓမ္မမိမံ သရဏတ္ထမုပေဟီ"တိ[3]။

ဧတ္ထ ဟိ **ရာဂဝိရာဂေါ**တိ မဂ္ဂေါ ကထိတော။ **အနေဇမသောက**န္တိ ဖလံ။ **ဓမ္မမသင်္ခတ**န္တိ နိဗ္ဗာနံ။ **အပ္ပဋိကူလံ မဓုရမိမံ ပဂုဏံ သုဝိဘတ္တ**န္တိ ပိဋကတ္တယေန ဝိဘတ္တာ သဗ္ဗဓမ္မက္ခန္ဓာတိ။ ဒိဋ္ဌိသီလသံဃာတေန သံဟတောတိ **သံဃော**၊ သော အတ္ထတော အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလသမူဟော။ ဝုတ္တဉှေတံ တသ္မိံယေဝ **ဝိမာနေ**—

"ယတ္ထ စ ဒိန္နမဟပ္ဖလမာဟု၊ စတူသု သုစီသု ပုရိသယုဂေသု။
အဋ္ဌ စ ပုဂ္ဂလ ဓမ္မဒသာ တေ၊ သံဃမိမံ သရဏတ္ထမုပေဟီ"တိ[3]။

ဘိက္ခူနံ သံဃော **ဘိက္ခုသံဃော**။ ဧတ္တာဝတာ စ ဗြာဟ္မဏော တီဏိ သရဏဂမနာနိ ပဋိဝေဒေသိ။

သရဏဂမနကထာ

ဣဒါနိ တေသွေဝ တီသု သရဏဂမနေသု ကောသလ္လတ္ထံ သရဏံ, သရဏဂမနံ, ယော သရဏံ ဂစ္ဆတိ, သရဏဂမနပ္ပဘေဒေါ, သရဏဂမနဖလံ, သံကိလေသော, ဘေဒေါတိ အယံ ဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ပန ဣမဿ ဝုစ္စမာနဿ အတိဘာရိယံ ဝိနယနိဒါနံ ကရောတီတိ န ဝုတ္တော၊ အတ္ထိကေဟိ ပန ပပဉ္စသူဒနိယံ ဝါ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယံ **ဘယဘေရဝသုတ္တဝဏ္ဏနတော**[4], သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယံ ဝါ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ[5] **သရဏဝဏ္ဏနတော** ဂဟေတဗ္ဗောတိ။

ဥပါသကတ္တပဋိဝေဒနာကထာ

ဥပါသကံ မံ ဘဝံ ဂေါတမော ဓာရေတူတိ မံ ဘဝံ ဂေါတမော "ဥပါသကော အယ"န္တိ ဧဝံ ဓာရေတူတိ အတ္ထော။ ဥပါသကဝိဓိကောသလ္လတ္ထံ

၁-အပတမာနေ ကတွာ (သီ) ၂-အံ ၁-၃၄၃-ပိဋ္ဌေ။ ၃-ခု ၂-၇၆-ပိဋ္ဌေ။
၄-မ-ဋ္ဌ ၁-၁၃၆-ပိဋ္ဌေ။ ၅-ဒီ-ဋ္ဌ ၁-၂၀၅-ပိဋ္ဌေ။

hoti. **Setaṭṭikā**tipi pāṭho, tassattho—setā aṭṭi etthāti setaṭṭikā. **Aṭṭī**ti āturatā byādhi rogo. Tattha ca sassānaṁ gabbhaggahaṇakāle setakarogena upahatameva pacchinnakhīraṁ aggahitataṇḍulaṁ paṇḍarapaṇḍaraṁ sālisīsaṁ vā yavagodhumasīsaṁ vā nikkhamati, tasmā setaṭṭikāti vuccati.

Vappakāle suṭṭhu abhisaṅkharitvāpi vuttasassaṁ tattha salākā eva sampajjatīti **salākāvuttā.** Salākāya vā tattha jīvikaṁ[1] pavattentīti **salākāvuttā.** Kiṁ vuttaṁ hoti—tattha kira dhaññavikkayakānaṁ santikaṁ kayakesu gatesu dubbalamanusse abhibhavitvā balavamanussāva dhaññaṁ kiṇitvā gacchanti, dubbalamanussā alabhamānā mahāsaddaṁ karonti. Dhaññavikkayakā “sabbesaṁ saṅgahaṁ karissāmā”ti dhaññakaraṇaṭṭhāne dhaññamāpakaṁ nisīdāpetvā ekapasse vaṇṇajjhakkhaṁ nisīdāpesuṁ, dhaññatthikā vaṇṇajjhakkhassa santikaṁ gacchanti. So āgatapaṭipāṭiyā mūlaṁ gahetvā “itthannāmassa ettakaṁ dātabban”ti salākaṁ likhitvā deti, te taṁ gahetvā dhaññamāpakassa santikaṁ gantvā dinnapaṭipāṭiyā dhaññaṁ gaṇhanti. Evaṁ salākāya tattha jīvikaṁ pavattentīti salākāvuttā.

Na sukarā uñchena paggahena yāpetunti paggahena yo uñcho, tena yāpetuṁ na sukarā, pattaṁ gahetvā yaṁ ariyā uñchaṁ karonti, bhikkhācariyaṁ caranti, tena uñchena yāpetuṁ na sukarāti vuttaṁ hoti. Tadā kira tattha sattaṭṭhagāme piṇḍāya caritvā ekadivasampi yāpanamattaṁ na labhanti.

Tena kho pana samayena Uttarāpathakā assavāṇijā -pa-. Assosi kho Bhagavā udukkhalasaddanti **tenā**ti yasmiṁ samaye Bhagavā Verañjaṁ upanissāya vassāvāsaṁ upagato, tena samayena Uttarāpathavāsikā, Uttarāpathato vā āgatattā evaṁ laddhavohārā assavāṇijā Uttarāpathe assānaṁ uṭṭhānaṭṭhāne pañca assasatāni gahetvā diguṇaṁ tiguṇaṁ lābhaṁ patthayamānā desantaraṁ gacchantā tehi attano vikkāyikabhaṇḍabhūtehi pañcamattehi assasatehi Verañjaṁ vassāvāsaṁ upagatā honti. Kasmā? Na hi sakkā tasmiṁ dese vassike cattāro

1. Jīvitaṁ (Ka)

ပနေတ္ထ ကော ဥပါသကော, ကသ္မာ ဥပါသကောတိ ဝုစ္စတိ, ကိမဿ သီလံ, ကော အာဇီဝေါ, ကာ ဝိပတ္တိ, ကာ သမ္ပတ္တီတိ ဣဒံ ပကိဏ္ဏကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တံ** အတိဘာရိယကရဏတော ဣဓ န ဝိဘတ္တံ၊ အတ္ထိကေဟိ ပန **ပပဉ္စသူဒနိယံ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယံ**[1] ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အဇ္ဇတဂ္ဂေ**တိ ဧတ္ထ အယံ အဂ္ဂ-သဒ္ဒေါ အာဒိကောဋိကောဋ္ဌာသသေဋ္ဌေသု ဒိဿတိ။ “အဇ္ဇတဂ္ဂေ သမ္မ ဒေါဝါရိက အာဝရာမိ ဒွါရံ နိဂဏ္ဌာနံ နိဂဏ္ဌီန”န္တိအာဒီသု[2] ဟိ အာဒိမှိ ဒိဿတိ။ “တေနေဝ အင်္ဂုလဂ္ဂေန တံ အင်္ဂုလဂ္ဂံ ပရာမသေယျ[3]၊ ဥစ္ဆဂ္ဂံ ဝေဠဂ္ဂ”န္တိအာဒီသု ကောဋိယံ။ “အမ္ဗိလဂ္ဂံ ဝါ မဓုရဂ္ဂံ ဝါ တိတ္တကဂ္ဂံ ဝါ[4]၊ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဝိဟာရဂ္ဂေန ဝါ ပရိဝေဏဂ္ဂေန ဝါ ဘာဇေတု”န္တိအာဒီသု[5] ကောဋ္ဌာသေ။ “ယာဝတာ ဘိက္ခဝေ သတ္တာ အပဒါ ဝါ ဒွိပဒါ ဝါ။ပ။ တထာဂတော တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ”တိအာဒီသု[6] သေဋ္ဌေ။ ဣဓ ပနာယံ အာဒိမှိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တသ္မာ **အဇ္ဇတဂ္ဂေ**တိ အဇ္ဇတံ အာဒိံ ကတွာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ **အဇ္ဇတ**န္တိ အဇ္ဇဘာဝန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဇ္ဇဒဂ္ဂေ** ဣစ္စေဝ ဝါ ပါဌော၊ ဒကာရော ပဒသန္ဓိကရော၊ အဇ္ဇ အဂ္ဂံ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပါဏုပေတ**န္တိ ပါဏေဟိ ဥပေတံ၊ ယာဝ မေ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတိ၊ တာဝ ဥပေတံ အနညသတ္ထုကံ တီဟိ သရဏဂမနေဟိ သရဏဂတံ မံ ဘဝံ ဂေါတမော ဓာရေတု ဇာနာတု၊ အဟဉှိ သစေပိ မေ တိခိဏေန အသိနာ သီသံ ဆိန္ဒေယျုံ၊ နေဝ ဗုဒ္ဓံ “န ဗုဒ္ဓေါ”တိ ဝါ, ဓမ္မံ “န ဓမ္မော”တိ ဝါ, သံဃံ “န သံဃော”တိ ဝါ ဝဒေယျန္တိ။ ဧတ္ထ စ ဗြာဟ္မဏော “ပါဏုပေတံ သရဏဂတ”န္တိ ပုန သရဏဂမနံ ဝဒန္တော အတ္တသန္နိယျာတနံ ပကာသေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧဝံ အတ္တာနံ နိယျာတေတွာ ဘဂဝန္တံ သပရိသံ ဥပဋ္ဌာတုကာမော အာဟ **“အဓိဝါသေတု စ မေ ဘဝံ ဂေါတမော ဝေရဉ္ဇာယံ ဝဿာဝါသံ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသံဃေနာ”**တိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ—ဥပါသကဉ္စ မံ ဘဝံ ဂေါတမော ဓာရေတု၊ အဓိဝါသေတု စ မေ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝဿာဝါသံ၊ တယော မာသေ ဝေရဉ္ဇံ ဥပနိဿာယ မမ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ ဝါသံ[7] သမ္ပဋိစ္ဆတူတိ။ **အဓိဝါသေသိ ဘဂဝါ တုဏှီဘာဝေနာ**တိ အထဿ ဝစနံ သုတွာ ဘဂဝါ ကာယင်္ဂံ ဝါ ဝါစင်္ဂံ ဝါ အစောပေတွာ အဗ္ဘန္တရေယေဝ ခန္တိံ ဓာရေန္တော တုဏှီဘာဝေန အဓိဝါသေသိ၊ ဗြာဟ္မဏဿ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ မနသာဝ သမ္ပဋိစ္ဆီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၁-မ-ဋ္ဌ ၁-၁၄၀-ပိဋ္ဌေ။ ၂-မ ၂-၄၃-ပိဋ္ဌေ။ ၃-အဘိ ၄-၂၃၇-ပိဋ္ဌေ။
၄-သံ ၃-၁၃၀-ပိဋ္ဌေ။ ၅-ဝိ ၄-၃၁၇-ပိဋ္ဌေ၊ ၆-အံ ၁-၃၄၃-ပိဋ္ဌေ။ ၇-ဝဿာဝါသံ (သီ၊ သျာ)

māse addhānaṁ paṭipajjituṁ. Upagacchantā ca bahinagare udakena anajjhottharaṇīye ṭhāne attano ca vāsāgārāni, assānañca mandiraṁ kārāpetvā vatiyā parikkhipiṁsu. Tāni tesaṁ vasanaṭṭhānāni "assamaṇḍalikāyo"ti paññāyiṁsu. Tenāha **"tehi assamaṇḍalikāsu bhikkhūnaṁ patthapatthapulakaṁ[1] paññattaṁ hotī"**ti. **Patthapatthapulakan**ti[2] ekamekassa bhikkhuno patthapatthapamāṇaṁ pulakaṁ[3]. Pattho nāma nāḷimattaṁ hoti ekassa purisassa alaṁ yāpanāya. Vuttampi hetaṁ "patthodano nāla'mayaṁ duvinnan"ti[4]. Pulakaṁ[3] nāma nitthusaṁ katvā ussedetvā gahitayavataṇḍulā vuccanti. Yadi hi sathusā honti, pāṇakā vijjhanti, addhānakkhamā na honti. Tasmā te vāṇijā addhānakkhamaṁ katvā yavataṇḍulamādāya addhānaṁ paṭipajjanti "yattha assānaṁ khādanīyaṁ tiṇaṁ dullabhaṁ bhavissati, tatthetaṁ assabhattaṁ bhavissatī"ti.

Kasmā pana tehi taṁ bhikkhūnaṁ paññattanti? Vuccate, na hi te dakkhiṇāpathamanussā viya assaddhā appasannā, te pana saddhā pasannā Buddhamāmakā dhammamāmakā saṁghamāmakā, te pubbaṇhasamayaṁ kenacideva karaṇīyena nagaraṁ pavisantā dve tayo divase addasaṁsu sattaṭṭha bhikkhū sunivatthe supārute iriyāpathasampanne sakalampi nagaraṁ piṇḍāya caritvā kiñci alabhamāne, disvāna nesaṁ etadahosi "ayyā imaṁ nagaraṁ upanissāya vassaṁ upagatā, chātakañca vattati, na ca kiñci labhanti, ativiya kilamanti. Mayañcamha āgantukā, na sakkoma nesaṁ devasikaṁ yāguñca bhattañca paṭiyādetuṁ. Amhākaṁ pana assā sāyañca pāto ca dvikkhattuṁ bhattaṁ labhanti, yannūna mayaṁ ekamekassa assassa pātarāsabhattato ekamekassa bhikkhuno patthapatthapulakaṁ dadeyyāma. Evaṁ ayyā ca na kilamissanti, assā ca yāpessantī"ti. Te bhikkhūnaṁ santikaṁ gantvā etamatthaṁ ārocetvā "bhante tumhe patthapatthapulakaṁ paṭiggahetvā yaṁ vā taṁ vā katvā paribhuñjathā"ti yācitvā devasikaṁ patthapatthapulakaṁ paññapesuṁ. Tena vuttaṁ "tehi assamaṇḍalikāsu bhikkhūnaṁ patthapatthapulakaṁ paññattaṁ hotī"ti.

---

1. Patthapatthamūlakaṁ (Ka)
2. Patthapatthamūlakanti (Ka)
3. Mūlakaṁ (Ka)
4. Khu 6. 99 Jātake.

အထ ခေါ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝတော အဓိဝါသနံ ဝိဒိတွာတိ အထ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော "သစေ မေ သမဏော ဂေါတမော နာဓိဝါသေယျ၊ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ ပဋိက္ခိပေယျ။ ယသ္မာ ပန အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ အဇ္ဈတ္တညေဝ ခန္တိံ ဓာရေသိ၊ တသ္မာ မေ မနသာဝ အဓိဝါသေသီ"တိ ဧဝံ အာကာရ-သလ္လက္ခဏကုသလတာယ ဘဂဝတော အဓိဝါသနံ ဝိဒိတွာ အတ္တနော နိသိန္နာသနတော ဝုဋ္ဌာယ စတူသု ဒိသာသု ဘဂဝန္တံ သက္ကစ္စံ ဝန္ဒိတွာ တိက္ခတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ အာဂတကာလတော ပဘုတိ "ဇာတိမဟလ္လကဗြာဟ္မဏာနံ အဘိဝါဒနာဒီနိ န ကရောတီ"တိ ဝိဂရဟိတွာပိ ဣဒါနိ ဝိညာတဗုဒ္ဓဂုဏော ကာယေန, ဝါစာယ, မနသာ စ အနေကက္ခတ္တုံ ဝန္ဒန္တောပိ အတိတ္တောယေဝ ဟုတွာ ဒသနခသမောဓာနသမုဇ္ဇလံ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ သိရသ္မိံ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ယာဝ ဒဿနဝိသယော, တာဝ ပဋိမုခေါယေဝ အပက္ကမိတွာ ဒဿနဝိသယံ ဝိဇဟနဋ္ဌာနေ ဝန္ဒိတွာ ပက္ကာမိ။

ဒုဗ္ဘိက္ခကထာ

၁၆။ **တေန ခေါ ပန သမယေန ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ ဟောတီ**တိ ယသ္မိံ သမယေ ဝေရဉ္ဇေန ဗြာဟ္မဏေန ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇံ ဥပနိဿာယ ဝဿာဝါသံ ယာစိတော၊ တေန သမယေန ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ ဟောတိ။ **ဒုဗ္ဘိက္ခာ**တိ ဒုလ္လဘဘိက္ခာ၊ သာ ပန ဒုလ္လဘဘိက္ခတာ ယတ္ထ မနုဿာ အဿဒ္ဓါ ဟောန္တိ အပ္ပသန္နာ၊ တတ္ထ သုသဿကာလေပိ အတိသမဂ္ဃေပိ[၁] ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏေ ဟောတိ။ ဝေရဉ္ဇာယံ ပန ယသ္မာ န တထာ အဟောသိ၊ အပိစ ခေါ ဒုဿဿတာယ ဆာတကဒေါသေန အဟောသိ၊ တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော "**ဒွီဟိတိကာ**"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဒွီဟိတိကာ**တိ ဒွိဓာ ပဝတ္တဤဟိတိကာ။ ဤဟိတံ နာမ ဣရိယာ၊ ဒွိဓာ ပဝတ္တာ စိတ္တဣရိယာ စိတ္တဤဟာ "ဧတ္ထ လစ္ဆာမ နု ခေါ ကိဉ္စိ ဘိက္ခမာနာ, န လစ္ဆာမာ"တိ၊ "ဇီဝိတုံ ဝါ သက္ခိဿာမ နု ခေါ, နော"တိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော။

အထ ဝါ **ဒွီဟိတိကာ**တိ ဒုဇ္ဇီဝိကာ၊ ဤဟိတံ ဤဟာ ဣရိယနံ ပဝတ္တနံ ဇီဝိတန္တိအာဒီနိ ပဒါနိ ဧကတ္ထာနိ။ တသ္မာ ဒုက္ခေန ဤဟိတံ ဧတ္ထ ပဝတ္တတီတိ ဒွီဟိတိကာတိ အယမေတ္ထ ပဒတ္ထော။ **သေတဋ္ဌိကာ**တိ သေတကာနိ အဋ္ဌီနိ ဧတ္ထာတိ သေတဋ္ဌိကာ။ ဒိဝသမ္ပိ ယာစိတွာ ကိဉ္စိ အလဒ္ဓါ မတာနံ ကပဏ-မနုဿာနံ အဟိစ္ဆတ္တကဝဏ္ဏေဟိ အဋ္ဌီဟိ တတြ တတြ ပရိကိဏ္ဏာတိ ဝုတ္တံ

၁-အနုတိမဟဂ္ဃေပိ(က-သီ)

Paññattanti niccabhattasaṅkhepena ṭhapitaṁ. Idāni **bhikkhū pubbaṇhasamayaṁ nivāsetvā**ti-ādīsu **pubbaṇhasamayan**ti divasassa pubbabhāgasamayaṁ, pubbaṇhasamayeti attho. Pubbaṇhe vā samayaṁ pubbaṇhasamayaṁ, pubbaṇhe ekaṁ khaṇanti vuttaṁ hoti. Evaṁ accantasaṁyoge upayogavacanaṁ labbhati. **Nivāsetvā**ti paridahitvā, vihāranivāsanaparivattanavasenetaṁ veditabbaṁ. Na hi te tato pubbe anivatthā ahesuṁ. **Pattacīvaramādāyā**ti pattaṁ hatthehi, cīvaraṁ kāyena ādiyitvā, sampaṭicchādetvā dhāretvāti attho. Yena vā tena vā hi pakārena gaṇhantā ādāya-icceva vuccanti yathā "samādāyeva pakkamatī"ti[1]. **Piṇḍaṁ alabhamānā**ti sakalampi Verañjaṁ caritvā tiṭṭhatu piṇḍo, antamaso "aticchathā"ti vācampi alabhamānā.

Patthapatthapulakaṁ ārāmaṁ āharitvāti gatagataṭṭhāne laddhaṁ ekamekaṁ patthapatthapulakaṁ gahetvā ārāmaṁ netvā. **Udukkhale koṭṭetvā koṭṭetvā paribhuñjantī**ti therānaṁ koci kappiyakārako natthi, yo nesaṁ taṁ gahetvā yāguṁ vā bhattaṁ vā paceyya, sāmampi pacanaṁ samaṇasāruppaṁ na hoti na ca vaṭṭati. Te "evaṁ no sallahukavuttitā ca bhavissati, sāmapākaparimocanañcā"ti aṭṭha aṭṭha janā vā dasa dasa janā vā ekato hutvā udukkhale koṭṭetvā koṭṭetvā sakaṁ sakaṁ paṭivīsaṁ udakena temetvā paribhuñjanti. Evaṁ paribhuñjitvā appossukkā samaṇadhammaṁ karonti. Bhagavato pana te assavāṇijā patthapulakañca denti, tadupiyañca sappimadhusakkaraṁ, taṁ āyasmā Ānando āharitvā silāyaṁ pisati, puññavatā paṇḍitapurisena kataṁ manāpameva hoti. Atha naṁ pisitvā sappi-ādīhi sammā yojetvā Bhagavato upanāmesi. Athettha devatā dibbojaṁ pakkhipanti, taṁ Bhagavā paribhuñjati. Paribhuñjitvā phalasamāpattiyā kālaṁ atināmeti[2], na tato paṭṭhāya piṇḍāya carati.

Kiṁ panānandatthero tadā Bhagavato upaṭṭhāko hotīti? Hoti, no ca kho upaṭṭhākaṭṭhānaṁ laddhā. Bhagavato hi paṭhamabodhiyaṁ vīsativassantare nibaddhupaṭṭhāko nāma natthi, kadāci **Nāgasamālatthero** Bhagavantaṁ upaṭṭhāsi, kadāci **Nāgitatthero**, kadāci **Meghiyatthero**, kadāci **Upavāṇatthero**, kadāci **Sāgatatthero**, kadāci **Sunakkhatto**

1. Dī 1. 67 piṭṭhe. 2. Vībhināmeti (Syā)

ဟောတိ။ **သေတဋ္ဋိကာ**တိပိ ပါဌော၊ တဿတ္ထော—သေတာ အဋ္ဋိ ဧတ္ထာတိ သေတဋ္ဋိကာ။ **အဋ္ဋီ**တိ အာတုရတာ ဗျာဓိ ရောဂေါ။ တတ္ထ စ သဿာနံ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏကာလေ သေတကရောဂေန ဥပဟတမေဝ ပစ္ဆိန္နခီရံ အဂ္ဂဟိတတဏ္ဍုလံ ပဏ္ဍရပဏ္ဍရံ သာလိသီသံ ဝါ ယဝဂေါဓုမသီသံ ဝါ နိက္ခမတိ၊ တသ္မာ သေတဋ္ဋိကာတိ ဝုစ္စတိ။

ဝပ္ပကာလေ သုဋ္ဌု အဘိသင်္ခရိတွာပိ ဝုတ္တသဿံ တတ္ထ သလာကာ ဧဝ သမ္ပဇ္ဇတီတိ **သလာကာဝုတ္တာ**။ သလာကာယ ဝါ တတ္ထ ဇီဝိကံ[1] ပဝတ္တေန္တီတိ **သလာကာဝုတ္တာ**။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ—တတ္ထ ကိရ ဓညဝိက္ကယကာနံ သန္တိကံ ကယကေသု ဂတေသု ဒုဗ္ဗလမနုဿေ အဘိဘဝိတွာ ဗလဝမနုဿာဝ ဓညံ ကိဏိတွာ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဒုဗ္ဗလမနုဿာ အလဘမာနာ မဟာသဒ္ဒံ ကရောန္တိ။ ဓညဝိက္ကယကာ "သဗ္ဗေသံ သင်္ဂဟံ ကရိဿာမာ"တိ ဓညကရဏဋ္ဌာနေ ဓညမာပကံ နိသီဒါပေတွာ ဧကပဿေ ဝဏ္ဏဇ္ဈက္ခံ နိသီဒါပေသုံ၊ ဓညတ္ထိကာ ဝဏ္ဏဇ္ဈက္ခဿ သန္တိကံ ဂစ္ဆန္တိ။ သော အာဂတပဋိပါဋိယာ မူလံ ဂဟေတွာ "ဣတ္ထန္နာမဿ ဧတ္တကံ ဒါတဗ္ဗ"န္တိ သလာကံ လိခိတွာ ဒေတိ၊ တေ တံ ဂဟေတွာ ဓညမာပကဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဒိန္နပဋိပါဋိယာ ဓညံ ဂဏှန္တိ။ ဧဝံ သလာကာယ တတ္ထ ဇီဝိကံ ပဝတ္တေန္တီတိ သလာကာဝုတ္တာ။

န သုကရာ ဥဉ္ဆေန ပဂ္ဂဟေန ယာပေတုန္တိ ပဂ္ဂဟေန ယော ဥဉ္ဆော, တေန ယာပေတုံ န သုကရာ၊ ပတ္တံ ဂဟေတွာ ယံ အရိယာ ဥဉ္ဆံ ကရောန္တိ၊ ဘိက္ခာစရိယံ စရန္တိ၊ တေန ဥဉ္ဆေန ယာပေတုံ န သုကရာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တဒါ ကိရ တတ္ထ သတ္တဋ္ဌဂါမေ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ဧကဒိဝသမ္ပိ ယာပနမတ္တံ န လဘန္တိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန ဥတ္တရာပထကာ အဿဝါဏိဇာ။ပ။ အဿောသိ ခေါ ဘဂဝါ ဥဒုက္ခလသဒ္ဒန္တိ တေနာတိ ယသ္မိံ သမယေ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇံ ဥပနိဿာယ ဝဿာဝါသံ ဥပဂတော၊ တေန သမယေန ဥတ္တရာပထဝါသိကာ, ဥတ္တရာပထတော ဝါ အာဂတတ္တာ ဧဝံ လဒ္ဓဝေါဟာရာ အဿဝါဏိဇာ ဥတ္တရာပထေ အဿာနံ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ ပဉ္စ အဿသတာနိ ဂဟေတွာ ဒိဂုဏံ တိဂုဏံ လာဘံ ပတ္ထယမာနာ ဒေသန္တရံ ဂစ္ဆန္တာ တေဟိ အတ္တနော ဝိက္ကာယိကဘဏ္ဍဘူတေဟိ ပဉ္စမတ္တေဟိ အဿသတေဟိ ဝေရဉ္ဇံ ဝဿာဝါသံ ဥပဂတာ ဟောန္တိ။ ကသ္မာ? န ဟိ သက္ကာ တသ္မိံ ဒေသေ ဝဿိကေ စတ္တာရော

၁-ဇီဝိတံ (က)

Licchaviputto. Te attano ruciyā upaṭṭhahitvā yadā icchanti, tadā pakkamanti. Ānandatthero tesu tesu upaṭṭhahantesu appossukko hoti, pakkantesu sayameva vattapaṭipattiṁ karoti. Bhagavāpi "kiñcāpi me ñātiseṭṭho upaṭṭhākaṭṭhānaṁ na tāva labhati, atha kho evarūpesu ṭhānesu ayameva patirūpo"ti adhivāsesi. Tena vuttaṁ "āyasmā panānando patthapulakaṁ silāyaṁ pisitvā Bhagavato upanāmesi, taṁ Bhagavā paribhuñjatī"ti.

Nanu ca manussā dubbhikkhakāle ativiya ussāhajātā puññāni karonti, attanā abhuñjitvāpi bhikkhūnaṁ dātabbaṁ maññanti, te tadā kasmā kaṭacchubhikkhampi na adaṁsu? Ayañca Verañjo brāhmaṇo mahatā ussāhena Bhagavantaṁ vassāvāsaṁ yāci, so kasmā Bhagavato atthibhāvampi na jānātīti? Vuccate, mārāvaṭṭanāya, Verañjañhi brāhmaṇaṁ Bhagavato santikā pakkantamattameva sakalañca nagaraṁ, samantā ca yojanamattaṁ yattha sakkā purebhattaṁ piṇḍāya caritvā paccāgantuṁ, taṁ sabbaṁ māro āvaṭṭetvā mohetvā sabbesaṁ asallakkhaṇabhāvaṁ katvā pakkāmi. Tasmā na koci antamaso sāmīcikammampi kattabbaṁ maññittha.

Kiṁ pana Bhagavāpi mārāvaṭṭanaṁ ajānitvāva tattha vassaṁ upagatoti? No ajānitvā. Atha kasmā CampāsāvatthiRājagahādīnaṁ aññatarasmiṁ na upagatoti? Tiṭṭhantu CampāsāvatthiRājagahādīni, sacepi Bhagavā tasmiṁ saṁvacchare Uttarakuruṁ vā Tidasapuraṁ vā gantvā vassaṁ upagaccheyya, tampi māro āvaṭṭeyya. So kira taṁ saṁvaccharaṁ ativiya āghātena pariyuṭṭhitacitto ahosi, idha pana Bhagavā imaṁ atirekakāraṇaṁ addasa "assavāṇijā bhikkhūnaṁ saṅgahaṁ karissantī"ti. Tasmā Verañjāyameva vassaṁ upagacchi.

Kiṁ pana māro vāṇijake āvaṭṭetuṁ na sakkotīti? No na sakkoti, te pana āvaṭṭitapariyosāne āgamiṁsu. Paṭinivattitvā kasmā nāvaṭṭetīti? Avisahatāya, na hi so Tathāgatassa abhihaṭabhikkhāya nibaddhadānassa appitavattassa antarāyaṁ kātuṁ visahati. Catunnaṁ hi na sakkā antarāyo kātuṁ. Katamesaṁ catunnaṁ? Tathāgatassa abhihaṭabhikkhāsaṅkhepena vā nibaddhadānassa appitavattasaṅkhepena vā pariccattānaṁ catunnaṁ paccayānaṁ na sakkā kenaci antarāyo kātuṁ, Buddhānaṁ

မာသေ အဒ္ဓါနံ ပဋိပဇ္ဇိတုံ။ ဥပဂစ္ဆန္တာ စ ဗဟိနဂရေ ဥဒကေန အနဝေါတ္ထရ-ဏီယေ ဌာနေ အတ္တနော စ ဝါသာဂါရာနိ, အဿာနဉ္စ မန္ဒုရံ ကာရာပေတွာ ဝတိယာ ပရိက္ခိပိံသု။ တာနိ တေသံ ဝသနဋ္ဌာနာနိ "အဿမဏ္ဍလိကာယော"တိ ပညာယိံသု။ တေနာဟ "**တေဟိ အဿမဏ္ဍလိကာသု ဘိက္ခူနံ ပတ္ထပတ္ထပုလကံ**[1] **ပညတ္တံ ဟောတီ**"တိ။ **ပတ္ထပတ္ထပုလကန္တိ**[2] ဧကမေကဿ ဘိက္ခုနော ပတ္ထပတ္ထ-ပမာဏံ ပုလကံ[3]။ ပတ္ထော နာမ နာဠိမတ္တံ ဟောတိ· ဧကဿ ပုရိသဿ အလံ ယာပနာယ။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ "ပတ္ထောဒနော နာလ'မယံ ဒုဝိန္န"န္တိ[4]။ ပုလကံ[5] နာမ နိတ္ထုသံ ကတွာ ဥဿေဒေတွာ ဂဟိတယဝတဏ္ဍုလာ ဝုစ္စန္တိ။ ယဒိ ဟိ သတုသာ ဟောန္တိ, ပါကကာ ဝိဇ္ဇန္တိ, အဒ္ဓါနက္ခမာ န ဟောန္တိ။ တသ္မာ တေ ဝါဏိဇာ အဒ္ဓါနက္ခမံ ကတွာ ယဝတဏ္ဍုလမာဒါယ အဒ္ဓါနံ ပဋိပဇ္ဇန္တိ "ယတ္ထ အဿာနံ ခါဒနီယံ တိဏံ ဒုလ္လဘံ ဘဝိဿတိ, တတ္ထေတံ အဿဘတ္တံ ဘဝိဿတီ"တိ။

ကသ္မာ ပန တေဟိ တံ ဘိက္ခူနံ ပညတ္တန္တိ? ဝုစ္စတေ, န ဟိ တေ ဒက္ခိဏာ-ပထမနုဿာ ဝိယ အဿဒ္ဓါ အပ္ပသန္နာ, တေ ပန သဒ္ဓါ ပသန္နာ ဗုဒ္ဓမာမကာ ဓမ္မမာမကာ သံဃမာမကာ, တေ ပုဗ္ဗဏှသမယံ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန နဂရံ ပဝိသန္တာ ဒွေ တယော ဒိဝသေ အဒ္ဒသံသု သတ္တဋ္ဌ ဘိက္ခူ သုနိဝတ္ထေ သုပါရုတေ ဣရိယာပထသမ္ပန္နေ သကလမ္ပိ နဂရံ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ကိဉ္စိ အလဘမာနေ, ဒိသွာန နေသံ ဧတဒဟောသိ "အယျာ ဣမံ နဂရံ ဥပနိဿာယ ဝဿံ ဥပဂတာ, ဆာတကဉ္စ ဝတ္တတိ, န စ ကိဉ္စိ လဘန္တိ, အတိဝိယ ကိလမန္တိ။ မယဉ္စမှ အာဂန္တုကာ, န သက္ကောမ နေသံ ဒေဝသိကံ ယာဂုဉ္စ ဘတ္တဉ္စ ပဋိယာဒေတုံ။ အမှာကံ ပန အဿာ သာယဉ္စ ပါတော စ ဒွိက္ခတ္တုံ ဘတ္တံ လဘန္တိ, ယန္နူန မယံ ဧကမေကဿ အဿဿ ပါတရာသဘတ္တတော ဧကမေကဿ ဘိက္ခုနော ပတ္ထပတ္ထပုလကံ ဒဒေယျာမ။ ဧဝံ အယျာ စ န ကိလမိဿန္တိ, အဿာ စ ယာပေဿန္တီ"တိ။ တေ ဘိက္ခူနံ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဧတမတ္ထံ အာရောစေတွာ "ဘန္တေ တုမှေ ပတ္ထပတ္ထပုလကံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ယံ ဝါ တံ ဝါ ကတွာ ပရိဘုဉ္ဇထာ"တိ ယာစိတွာ ဒေဝသိကံ ပတ္ထပတ္ထပုလကံ ပညပေသုံ။ တေန ဝုတ္တံ "တေဟိ အဿမဏ္ဍလိကာသု ဘိက္ခူနံ ပတ္ထပတ္ထပုလကံ ပညတ္တံ ဟောတီ"တိ။

၁-ပတ္ထပတ္ထမူလကံ (က)
၂-ပတ္ထပတ္ထမူလကန္တိ (က)
၃-မူလကံ(က)
၄-ခု ၆-၃၉၉-ဇာတကေ။
၅-ဋ္ဌ ၁-၁၀

jīvitassa na sakkā kenaci antarāyo kātuṁ, asītiyā anubyañjanānaṁ byāmappabhāya va na sakkā kenaci antarāyo kātuṁ, candimasūriyadevabrahmānampi hi pabhā Tathāgatassa anubyañjanabyāmappabhāppadesaṁ patvā vihatānubhāvā honti, Buddhānaṁ sabbaññutaññāṇassa na sakkā kenaci antarāyo kātunti imesaṁ catunnaṁ na sakkā kenaci antarāyo kātuṁ. Tasmā mārena akatantarāyaṁ bhikkhaṁ Bhagavā Sasāvakasaṁgho tadā paribhuñjatīti veditabbo.

Evaṁ paribhuñjanto ca ekadivasaṁ **assosi kho Bhagavā udukkhalasaddan**ti Bhagavā patthapatthapulakaṁ koṭṭentānaṁ bhikkhūnaṁ musalasaṅghaṭṭajanitaṁ udukkhalasaddaṁ suṇi. Tato paraṁ **jānantāpi Tathāgatā**ti evamādi yaṁ parato "kiṁ nu kho so Ānanda udukkhalasaddo"ti pucchi, tassa parihāradassanatthaṁ vuttaṁ. Tatrāyaṁ saṅkhepavaṇṇanā—Tathāgatā nāma jānantāpi sace tādisaṁ pucchākāraṇaṁ hoti, pucchanti. Sace pana tādisaṁ pucchākāraṇaṁ natthi, jānantāpi na pucchanti. Yasmā pana Buddhānaṁ ajānanaṁ nāma natthi, tasmā ajānantāpīti na vuttaṁ. **Kālaṁ viditvā pucchantī**ti sace tassā pucchāya so kālo hoti, evaṁ taṁ kālaṁ viditvā pucchanti, sace na hoti, evampi kālaṁ viditvāva na pucchanti. Evaṁ pucchantāpi ca atthasañhitaṁ Tathāgatā pucchanti, yaṁ atthanissitaṁ kāraṇanissitaṁ, tadeva pucchanti, no anatthasañhitaṁ. Kasmā? Yasmā anatthasañhite setughāto Tathāgatānaṁ. **Setu** vuccati maggo, maggeneva tādisassa vacanassa **ghāto**, samucchedoti vuttaṁ hoti.

Idāni **atthasañhitan**ti ettha yaṁ atthasannissitaṁ vacanaṁ Tathāgatā pucchanti, taṁ dassento **"dvīhākārehī"**ti-ādimāha. Tattha **ākārehī**ti kāraṇehi. **Dhammaṁ vā desessāmā**ti aṭṭhuppattiyuttaṁ suttaṁ vā pubbacaritakāraṇayuttaṁ jātakaṁ vā kathayissāma. **Sāvakānaṁ vā sikkhāpadaṁ paññapessāmā**ti sāvakānaṁ vā tāya pucchāya vītikkamaṁ pākaṭaṁ katvā garukaṁ vā lahukaṁ vā sikkhāpadaṁ paññapessāma āṇaṁ ṭhapessāmāti.

Atha kho Bhagavā -pa- etamatthaṁ ārocesīti ettha natthi kiñci vattabbaṁ. Pubbe vuttameva hi bhikkhūnaṁ patthapatthapulakapaṭilābhaṁ, sallahukavuttitaṁ, sāmapākaparimocanañca ārocento etamatthaṁ ārocesīti vuccati.

ပညတ္တန္တိ နိစ္စဘတ္တသင်္ခေပေန ဌပိတံ။ ဧဒါနိ **ဘိက္ခူ ပုဗ္ဗဏှသမယံ နိဝါသေတွာတိ**အာဒီသု **ပုဗ္ဗဏှသမယန္တိ** ဒိဝသဿ ပုဗ္ဗဘာဂသမယံ၊ ပုဗ္ဗဏှသမယေတိ အတ္ထော။ ပုဗ္ဗဏှေ ဝါ သမယံ ပုဗ္ဗဏှသမယံ၊ ပုဗ္ဗဏှေ ဧကံ ခဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ အစ္စန္တသံယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ လဗ္ဘတိ။ **နိဝါသေတွာတိ** ပရိဒဟိတွာ၊ ဝိဟာရနိဝါသနပရိဝတ္တနဝသေနေတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ န ဟိ တေ တတော ပုဗ္ဗေ အနိဝတ္ထာ အဟေသုံ။ **ပတ္တစီဝရမာဒါယာတိ** ပတ္တံ ဟတ္ထေဟိ, စီဝရံ ကာယေန အာဒိယိတွာ၊ သမ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဓာရေတွာတိ အတ္ထော။ ယေန ဝါ တေန ဝါ ဟိ ပကာရေန ဂဏှန္တာ အာဒါယဣစ္စေဝ ဝုစ္စန္တိ ယထာ "သမာဒါယေဝ ပက္ကမတီ"တိ[1]။ **ပိဏ္ဍာယ အလဘမာနာတိ** သကလမ္ပိ ဝေရဉ္ဇံ စရိတွာ တိဋ္ဌတု ပိဏ္ဍော, အန္တမသော "အတိစ္ဆထာ"တိ ဝါစမ္ပိ အလဘမာနာ။

ပတ္ထပတ္ထပုလကံ အာရုမ္ပံ အာဟရိတွာတိ ဂတဂတဋ္ဌာနေ လဒ္ဓံ ဧကမေကံ ပတ္ထပတ္ထပုလကံ ဂဟေတွာ အာရုမ္ပံ နေတွာ။ **ဥဒုက္ခလေ ကောဋ္ဋေတွာ ကောဋ္ဋေတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တီတိ** ထေရာနံ ကောစိ ကပ္ပိယကာရကော နတ္ထိ၊ ယော နေသံ တံ ဂဟေတွာ ယာဂုံ ဝါ ဘတ္တံ ဝါ ပစေယျ၊ သာမမ္ပိ ပစနံ သမဏသာရုပ္ပံ န ဟောတိ န စ ဝဋ္ဋတိ။ တေ "ဧဝံ နော သလ္လဟုကဝုတ္တိတာ စ ဘဝိဿတိ၊ သာမပါကပရိမောစနဉ္စာ"တိ အဋ္ဌ အဋ္ဌ ဇနာ ဝါ ဒသ ဒသ ဇနာ ဝါ ဧကတော ဟုတွာ ဥဒုက္ခလေ ကောဋ္ဋေတွာ ကောဋ္ဋေတွာ သကံ သကံ ပဋိဝိသံ ဥဒကေန တေမေတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ ဧဝံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ အပ္ပေါဿုက္ကာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တိ။ ဘဂဝတော ပန တေ အဿဝါဏိဇာ ပတ္ထပုလကဉ္စ ဒေန္တိ, တဒုပိယဉ္စ သပ္ပိမဓုသက္ကရံ၊ တံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အာဟရိတွာ သိလာယံ ပိသတိ၊ ပုညဝတာ ပဏ္ဍိတပုရိသေန ကတံ မနာပမေဝ ဟောတိ။ အထ နံ ပိသိတွာ သပ္ပိအာဒီဟိ သမ္မာ ယောဇေတွာ ဘဂဝတော ဥပနာမေသိ။ အထေတ္ထ ဒေဝတာ ဒိဗ္ဗောဇံ ပက္ခိပန္တိ၊ တံ ဘဂဝါ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ ဖလသမာပတ္တိယာ ကာလံ အတိနာမေတိ[2]၊ န တတော ပဋ္ဌာယ ပိဏ္ဍာယ စရတိ။

ကိံ ပနာနန္ဒတ္ထေရော တဒါ ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာကော ဟောတီတိ? ဟောတိ, နော စ ခေါ ဥပဋ္ဌာကဋ္ဌာနံ လဒ္ဓါ။ ဘဂဝတော ဟိ ပဌမဗောဓိယံ ဝီသတိဝဿန္တရေ နိဗဒ္ဓုပဋ္ဌာကော နာမ နတ္ထိ၊ ကဒါစိ **နာဂသမာလတ္ထေရော** ဘဂဝန္တံ ဥပဋ္ဌာသိ၊ ကဒါစိ **နာဂိတတ္ထေရော**၊ ကဒါစိ **မေဃိယတ္ထေရော**၊ ကဒါစိ **ဥပဝါဏတ္ထေရော**၊ ကဒါစိ **သာဂတတ္ထေရော**၊ ကဒါစိ **သုနက္ခတ္တော**

၁-ဒီ ၁-၆၇-ပိဋ္ဌေ။

၂-ဝိဘိနာမေတိ (သျာ)

“**Sādhu sādhu Ānandā**”ti idaṁ pana Bhagavā āyasmantaṁ Ānandaṁ sampahaṁsento āha. Sādhukāraṁ pana datvā dvīsu ākāresu ekaṁ gahetvā dhammaṁ desento āha “**tumhehi Ānanda sappurisehi vijitaṁ, pacchimā janatā sālimaṁsodanaṁ atimaññissatī**”ti. Tatrāyamadhippāyo—tumhehi Ānanda sappurisehi evaṁ dubbhikkhe dullabhapiṇḍe imāya sallahukavuttitāya, iminā ca sallekhena vijitaṁ. Kiṁ vijitanti? Dubbhikkhaṁ vijitaṁ, lobho vijito, icchācāro vijito. Kathaṁ? Ayaṁ Verañjā dubbhikkhā, samantato pana anantarā gāmanigamā phalabhāranamitasassā subhikkhā sulabhapiṇḍā. Evaṁ santepi “Bhagavā idheva amhe niggaṇhitvā vasatī”ti ekabhikkhussapi cintā vā vighāto vā natthi. Evaṁ tāva dubbhikkhaṁ vijitaṁ abhibhūtaṁ attano vase vattitaṁ.

Kathaṁ lobho vijito? Ayaṁ Verañjā dubbhikkhā, samantato pana anantarā gāmanigamā phalabhāranamitasassā subhikkhā sulabhapiṇḍā, “handa mayaṁ tattha gantvā paribhuñjissāmā”ti lobhavasena ekabhikkhunāpi ratticchedo vā “pacchimikāya tattha vassaṁ upagacchāmā”ti vassacchedo vā na kato. Evaṁ lobho vijito.

Kathaṁ icchācāro vijito? Ayaṁ Verañjā dubbhikkhā, ime ca manussā amhe dve tayo māse vasantepi na kismiñci maññanti, yannūna mayaṁ guṇavāṇijjaṁ katvā “asuko bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī -pa- asuko chaḷabhiññoti evaṁ manussānaṁ aññamaññaṁ pakāsetvā kucchiṁ paṭijaggitvā pacchā sīlaṁ adhiṭṭhaheyyāmā”ti ekabhikkhunāpi evarūpā icchā na uppāditā. Evaṁ icchācāro vijito abhibhūto attāno vase vattitoti.

Anāgate pana pacchimā janatā vihāre nisinnā appakasireneva labhitvāpi “kiṁ idaṁ uttaṇḍulaṁ atikilinnaṁ aloṇaṁ atiloṇaṁ anambilaṁ accambilaṁ, ko iminā attho”ti-ādinā nayena sālimaṁsodanaṁ atimaññissati, oññātaṁ avaññātaṁ karissati. Atha vā janapado nāma na sabbakālaṁ dubbhikkho hoti, ekadā dubbhikkho hoti, ekadā subhikkho hoti, svāyaṁ yadā subhikkho bhavissati, tadā tumhākaṁ sappurisānaṁ imāya paṭipattiyā pasannā manussā

လိဋ္ဌဝိပုဋ္ဌော။ တေ အတ္တနော ရုစိယာ ဥပဋ္ဌဟိတွာ ယဒါ ဇုဏ္ဍန္တိ၊ တဒါ ပက္ကမန္တိ။ အာနန္ဒတ္ထေရော တေသု တေသု ဥပဋ္ဌဟန္တေသု အပ္ပေါဿုက္ကော ဟောတိ၊ ပက္ကန္တေသု သယမေဝ ဝတ္တပဋိပတ္တိံ ကရောတိ။ ဘဂဝါပိ “ကိဉ္စာပိ မေ ဉာတိသေဋ္ဌော ဥပဋ္ဌာကဋ္ဌာနံ န တာဝ လဘတိ၊ အထ ခေါ ဧဝရူပေသု ဌာနေသု အယမေဝ ပတိရူပေါ”တိ အဓိဝါသေသိ။ တေန ဝုတ္တံ “အာယသ္မာ ပနာနန္ဒော ပတ္ထပုလကံ သိလာယံ ပိသိတွာ ဘဂဝတော ဥပနာမေသိ၊ တံ ဘဂဝါ ပရိဘုဉ္ဇတီ”တိ။

နနု စ မနုဿာ ဒုဗ္ဘိက္ခကာလေ အတိဝိယ ဥဿာဟဇာတာ ပုညာနိ ကရောန္တိ၊ အတ္တနာ အဘုဉ္ဇိတွာပိ ဘိက္ခူနံ ဒါတဗ္ဗံ မညန္တိ၊ တေ တဒါ ကသ္မာ ကဋစ္ဆုဘိက္ခမ္ပိ န အဒံသု? အယဉ္စ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော မဟတာ ဥဿာဟေန ဘဂဝန္တံ ဝဿာဝါသံ ယာစိ၊ သော ကသ္မာ ဘဂဝတော အတ္တဘာဝမ္ပိ န ဇာနာတီတိ? ဝုစ္စတေ၊ မာရာဝဋ္ဋနာယ၊ ဝေရဉ္ဇံ ဟိ ဗြာဟ္မဏံ ဘဂဝတော သန္တိကာ ပက္ကန္တမတ္တမေဝ သကလဉ္စ နဂရံ, သမန္တာ စ ယောဇနမတ္တံ ယတ္ထ သက္ကာ ပုရေဘတ္တံ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ပစ္စာဂန္တုံ၊ တံ သဗ္ဗံ မာရော အာဝဋ္ဋေတွာ မောဟေတွာ သဗ္ဗေသံ အသလ္လက္ခဏဘာဝံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ တသ္မာ န ကောစိ အန္တမသော သာမီစိကမ္မမ္ပိ ကတ္တဗ္ဗံ မညိတ္ထ။

ကိံ ပန ဘဂဝါပိ မာရာဝဋ္ဋနံ အဇာနိတွာဝ တတ္ထ ဝဿံ ဥပဂတောတိ? နော အဇာနိတွာ။ အထ ကသ္မာ စမ္ပာသာဝတ္ထိရာဇဂဟာဒီနံ အညတရသ္မိံ န ဥပဂတောတိ? တိဋ္ဌန္တု စမ္ပာသာဝတ္ထိရာဇဂဟာဒီနိ၊ သစေပိ ဘဂဝါ တသ္မိံ သံဝစ္ဆရေ ဥတ္တရကုရုံ ဝါ တိဒသပုရံ ဝါ ဂန္တွာ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆေယျ၊ တမ္ပိ မာရော အာဝဋ္ဋေယျ။ သော ကိရ တံ သံဝစ္ဆရံ အတိဝိယ အာဃာတေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော အဟောသိ၊ ဣဓ ပန ဘဂဝါ ဣမံ အတိရေကကာရဏံ အဒ္ဒသ “အဿဝါဏိဇာ ဘိက္ခူနံ သင်္ဂဟံ ကရိဿန္တီ”တိ။ တသ္မာ ဝေရဉ္ဇာယမေဝ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ။

ကိံ ပန မာရော ဝါဏိဇကေ အာဝဋ္ဋေတုံ န သက္ကောတီတိ? နော န သက္ကောတိ၊ တေ ပန အာဝဋ္ဋိတပရိယောသာနေ အာဂမိံသု။ ပစ္စာနိဝတ္တိတွာ ကသ္မာ နာဝဋ္ဋေတီတိ? အဝိသဟတာယ၊ န ဟိ သော တထာဂတဿ အဘိဟဋဘိက္ခာယ နိမန္တိတဿ အပ္ပိတဝတ္တဿ အန္တရာယံ ကာတုံ ဝိသဟတိ။ စတုန္နံ ဟိ န သက္ကာ အန္တရာယော ကာတုံ။ ကတမေသံ စတုန္နံ? တထာဂတဿ အဘိဟဋဘိက္ခာသင်္ခေပေန ဝါ နိမန္တိတဿ အပ္ပိတဝတ္တသင်္ခေပေန ဝါ ပရိစ္စတ္တာနံ စတုန္နံ ပစ္စယာနံ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ၊ ဗုဒ္ဓါနံ

bhikkhūnaṁ yāgukhajjakādippabhedena anekappakāraṁ sālivikatiṁ, maṁsodanañca dātabbaṁ maññissanti. Taṁ tumhe nissāya uppannaṁ sakkāraṁ tumhākaṁ sabrahmacārīsaṅkhātā pacchimā janatā tumhākaṁ antare nisīditvā anubhavamānāva atimaññissati, tappaccayaṁ mānañca omānañca karissati. Kathaṁ? Kasmā ettakaṁ pakkaṁ, kiṁ tumhākaṁ bhājanāni natthi, yattha attano santakaṁ pakkhipitvā ṭhapeyyāthāti.

Mahāmoggallānassa sīhanādakathā

17. **Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno**ti-ādīsu **āyasmā**ti piyavacanametaṁ, garugāravasappatissādhivacanametaṁ. **Mahāmoggallāno**ti[1] mahā ca so guṇamahantatāya Moggallāno[2] ca gottenāti Mahāmoggallāno[3]. **Etadavocā**ti etaṁ avoca, idāni vattabbaṁ "etarahi bhante"ti-ādivacanaṁ dasseti. Kasmā avoca? Thero kira pabbajitvā sattame divase sāvakapāramiñāṇassa matthakaṁ patto, Satthārāpi mahiddhikatāya etadagge ṭhapito. So taṁ attano mahiddhikataṁ nissāya cintesi "ayaṁ Verañjā dubbhikkhā, bhikkhū ca kilamanti, yannūnāhaṁ pathaviṁ parivattetvā bhikkhū pappaṭakojaṁ bhojeyyan"ti. Athassa tedahosi "sace panāhaṁ Bhagavato santike viharanto Bhagavantaṁ ayācitvā evaṁ kareyyaṁ, na metaṁ assa patirūpaṁ, yugaggāho viya Bhagavatā saddhiṁ kato bhaveyyā"ti. Tasmā yācitukāmo āgantvā Bhagavantaṁ etadavoca.

Heṭṭhimatalaṁ sampannanti pathaviyā kira heṭṭhimatale pathavimaṇḍo pathavojo pathavipappaṭako atthi, taṁ sandhāya vadati. Tattha **sampannan**ti madhuraṁ, sādurasanti attho. Yatheva hi "tatrassa rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo cā"ti[4] ettha madhuraphaloti attho, evamidhāpi sampannanti madhuraṁ sādurasanti veditabbaṁ. Seyyathāpi **"khuddamadhuṁ anīḷakan"**ti idaṁ panassa madhuratāya opammanidassanatthaṁ vuttaṁ. **Khuddamadhun**ti khuddakama kkhikāhi katamadhu. **Anīḷakan**ti nimmakkhikaṁ nimmakkhikaṇḍakaṁ parisuddhaṁ. Etaṁ kira madhu sabbamadhūhi

1. Mahāmoggalānoti (Ka)
2. Moggalāno (Ka)
3. Mahāmoggalāno (Ka)
4. Ma 2. 29 piṭṭhe.

ဇီဝိတဿ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ၊ အသီတိယာ အနုဗျဉ္ဇနာနံ ဗျာမပ္ပဘာယ ဝါ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ၊ စန္ဒိမသူရိယဒေဝဗြဟ္မာနမ္ပိ ဟိ ပဘာ တထာဂတဿ အနုဗျဉ္ဇနဗျာမပ္ပဘာပ္ပဒေသံ ပတွာ ဝိဟတာနုဘာဝါ ဟောန္တိ၊ ဗုဒ္ဓါနံ သဗ္ဗညုတညာဏဿ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုန္တိ ဣမေသံ စတုန္နံ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ။ တသ္မာ မာရေန အကတန္တရာယံ ဘိက္ခံ ဘဂဝါ သသာဝကသံဃော တဒါ ပရိဘုဉ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧဝံ ပရိဘုဉ္ဇန္တော စ ကေဒိဝသံ **အဿောသိ ခေါ ဘဂဝါ ဥဒုက္ခလသဒ္ဒန္တိ** ဘဂဝါ ပတ္ထပတ္ထပုလကံ ကောဋ္ဋေန္တာနံ ဘိက္ခူနံ မုသလသင်္ဃဋ္ဋဇနိတံ ဥဒုက္ခလသဒ္ဒံ သုဏိ။ တတော ပရံ **ဇာနန္တာပိ တထာဂတာ**တိ ဧဝမာဒိ ယံ ပရတော "ကိံ နု ခေါ သော အာနန္ဒ ဥဒုက္ခလသဒ္ဒေါ"တိ ပုစ္ဆိ၊ တဿ ပရိဟာရဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတြာယံ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ—တထာဂတာ နာမ ဇာနန္တာပိ သစေ တာဒိသံ ပုစ္ဆာကာရဏံ ဟောတိ၊ ပုစ္ဆန္တိ။ သစေ ပန တာဒိသံ ပုစ္ဆာကာရဏံ နတ္ထိ၊ ဇာနန္တာပိ န ပုစ္ဆန္တိ။ ယသ္မာ ပန ဗုဒ္ဓါနံ အဇာနနံ နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မာ အဇာနန္တာပီတိ န ဝုတ္တံ။ **ကာလံ ဝိဒိတွာ ပုစ္ဆန္တီ**တိ သစေ တဿ ပုစ္ဆာယ သော ကာလော ဟောတိ၊ ဧဝံ တံ ကာလံ ဝိဒိတွာ ပုစ္ဆန္တိ၊ သစေ န ဟောတိ၊ ဧဝမ္ပိ ကာလံ ဝိဒိတွာဝ န ပုစ္ဆန္တိ။ ဧဝံ ပုစ္ဆန္တာပိ စ အတ္ထသံဟိတံ တထာဂတာ ပုစ္ဆန္တိ၊ ယံ အတ္ထနိဿိတံ ကာရဏနိဿိတံ၊ တဒေဝ ပုစ္ဆန္တိ၊ နော အနတ္ထသံဟိတံ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အနတ္ထသံဟိတေ သေတုဃာတော တထာဂတာနံ။ **သေတု** ဝုစ္စတိ မဂ္ဂေါ၊ မဂ္ဂေနေဝ တာဒိသဿ ဝစနဿ **ဃာတော၊** သမုစ္ဆေဒေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ **အတ္ထသံဟိတ**န္တိ ဧတ္ထ ယံ အတ္ထသန္နိဿိတံ ဝစနံ တထာဂတာ ပုစ္ဆန္တိ၊ တံ ဒဿေန္တော "**ဒွီဟာကာရေဟီ**"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာကာရေဟီ**တိ ကာရဏေဟိ။ **ဓမ္မံ ဝါ ဒေသေဿာမာ**တိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယုတ္တံ သုတ္တံ ဝါ ပုဗ္ဗစရိတကာရဏယုတ္တံ ဇာတကံ ဝါ ကထယိဿာမ။ **သာဝကာနံ ဝါ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမာ**တိ သာဝကာနံ ဝါ တာယ ပုစ္ဆာယ ဝီတိက္ကမံ ပါကဋံ ကတွာ ဂရုကံ ဝါ လဟုကံ ဝါ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမ အာဏံ ဌပေဿာမာတိ။

အထ ခေါ ဘဂဝါ။ပ။ **တေမတ္တံ အာရောစေသီ**တိ ဧတ္ထ နတ္ထိ ကိဉ္စိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ ဟိ ဘိက္ခူနံ ပတ္ထပတ္ထပုလကပဋိလာဘံ, သလ္လဟုကဝုတ္တိတံ, သာမပါကပရိဘောဇနဉ္စ အာရောစေန္တော တေမတ္တံ အာရောစေသီတိ ဝုစ္စတိ။

aggañca seṭṭhañca surasañca ojavantañca. Tenāha “seyyathāpi khuddamadhuṁ anīḷakaṁ, evamassādan”ti.

Sādhāhaṁ bhanteti sādhu ahaṁ bhante. Ettha **sādhū**ti āyācanavacanametaṁ, pathaviparivattanaṁ āyācanto hi thero Bhagavantaṁ evamāha. **Parivatteyyan**ti ukkujjeyyaṁ, heṭṭhimatalaṁ uparimaṁ kareyyaṁ. Kasmā? Evañhi kate sukhena bhikkhū pappaṭakojaṁ pathavimaṇḍaṁ paribhuñjissantīti. Atha Bhagavā ananuññātukāmopi[1] theraṁ sīhanādaṁ nadāpetuṁ pucchi **“ye pana te Moggallāna pathavinissitā pāṇā, te kathaṁ karissasī**”ti. Ye pathavinissitā gāmanigamādīsu pāṇā, te pathaviyā parivattiyamānāya ākāse saṇṭhātuṁ asakkonte kathaṁ karissasi kattha ṭhapessasīti. Atha thero Bhagavatā etadagge ṭhapitabhāvānurūpaṁ attano iddhānubhāvaṁ pakāsento **“ekāhaṁ bhante**”ti-ādimāha. Tassattho—ekaṁ ahaṁ bhante hatthaṁ yathā ayaṁ mahāpathavī evaṁ abhinimminissāmi pathavisadisaṁ karissāmi. Evaṁ katvā ye pathavinissitā pāṇā, te ekasmiṁ hatthatale ṭhite pāṇe tato dutiyahatthatale saṅkāmento viya tattha saṅkāmessāmīti.

Athassa Bhagavā āyācanaṁ paṭikkhipanto **“alaṁ Moggallānā**”ti-ādimāha. Tattha **alan**ti paṭikkhepavacanaṁ. **Vipallāsampi sattā paṭilabheyyun**ti viparītagāhampi sattā sampāpuṇeyyuṁ. Kathaṁ? Ayaṁ nu kho pathavī, udāhu na ayanti. Atha vā amhākaṁ nu kho ayaṁ gāmo, udāhu aññesanti. Evaṁ nigamajanapadakhettārāmādīsu. Na vā esa vipallāso, acinteyyo hi iddhimato iddhivisayo. Evaṁ pana vipallāsaṁ paṭilabheyyuṁ—idaṁ dubbhikkhaṁ nāma na idāniyeva hoti, anāgatepi bhavissati. Tadā bhikkhū tādisaṁ iddhimantaṁ sabrahmacāriṁ kuto labhissanti, te sotāpanna sakadāgāmi anāgāmi sukkhavipassaka jhānalābhi paṭisambhidāppattakhīṇāsavāpi samānā iddhibalābhāvā parakulāni piṇḍāya upasaṅkamissanti. Tatra manussānaṁ evaṁ bhavissati “Buddhakāle bhikkhū sikkhāsu paripūrakārino ahesuṁ, te guṇe nibbattetvā dubbhikkhakāle pathaviṁ parivattetvā pappaṭakojaṁ paribhuñjiṁsu. Idāni pana sikkhāya paripūrakārino natthi, yadi siyuṁ, tatheva kareyyuṁ, na amhākaṁ yaṁ

1. Ananujānātukāmopi (Ka)

“သာဓု သာဓု အာနန္ဒာ”တိ ဣဒံ ပန ဘဂဝါ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ သမ္ပဟံသေန္တော အာဟ။ သာဓုကာရံ ပန ဒတွာ ဒွိသု အာကာရေသု ဧကံ ဂဟေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော အာဟ **“တုမှေဟိ အာနန္ဒ သပ္ပုရိသေဟိ ဝိဇိတံ၊ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ သာလိမံသောဒနံ အတိမညိဿတီ”**တိ။ တတြာယမဓိပ္ပါယော— တုမှေဟိ အာနန္ဒ သပ္ပုရိသေဟိ ဧဝံ ဒုဗ္ဘိက္ခေ ဒုလ္လဘပိဏ္ဍေ ဣမာယ သလ္လဟုကဝုတ္တိတာယ, ဣမိနာ စ သလ္လေခေန ဝိဇိတံ။ ကိံ ဝိဇိတန္တိ? ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဝိဇိတံ, လောဘော ဝိဇိတော, ဣစ္ဆာစာရော ဝိဇိတော။ ကထံ? အယံ ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ၊ သမန္တတော ပန အနန္တရာ ဂါမနိဂမာ ဖလဘာရနမိတသဿာ သုဘိက္ခာ သုလဘပိဏ္ဍာ။ ဧဝံ သန္တေပိ “ဘဂဝါ ဣဓေဝ အမှေ နိဂ္ဂဏှိတွာ ဝသတီ”တိ ဧကဘိက္ခုဿာပိ စိန္တာ ဝါ ဝိဃာတော ဝါ နတ္ထိ။ ဧဝံ တာဝ ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဝိဇိတံ အဘိဘူတံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တိတံ။

ကထံ လောဘော ဝိဇိတော? အယံ ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ၊ သမန္တတော ပန အနန္တရာ ဂါမနိဂမာ ဖလဘာရနမိတသဿာ သုဘိက္ခာ သုလဘပိဏ္ဍာ၊ “ဟန္ဒ မယံ တတ္ထ ဂန္တွာ ပရိဘုဉ္ဇိဿာမာ”တိ လောဘဝသေန ဧကဘိက္ခုနာပိ ရတ္တိစ္ဆေဒေါ ဝါ “ပစ္ဆိမိကာယ တတ္ထ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆာမာ”တိ ဝဿစ္ဆေဒေါ ဝါ န ကတော။ ဧဝံ လောဘော ဝိဇိတော။

ကထံ ဣစ္ဆာစာရော ဝိဇိတော? အယံ ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ၊ ဣမေ စ မနုဿာ အမှေ ဒွေ တယော မာသေ ဝသန္တေပိ န ကိဉ္စိ မညန္တိ၊ ယန္နူန မယံ ဂုဏဝါဏိဇ္ဇံ ကတွာ “အသုကော ဘိက္ခု ပဌမဇ္ဈာနဿ လာဘီ။ပ။ အသုကော ဆဠဘိညော”တိ ဧဝံ မနုဿာနံ အညမညံ ပကာသေတွာ ကုစ္ဆိံ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ ပစ္ဆာ သီလံ အဓိဋ္ဌဟေယျာမာ”တိ ဧကဘိက္ခုနာပိ ဧဝရူပါ ဣစ္ဆာ န ဥပ္ပါဒိတာ။ ဧဝံ ဣစ္ဆာစာရော ဝိဇိတော အဘိဘူတော အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တိတောတိ။

အနာဂတေ ပန ပစ္ဆိမာ ဇနတာ ဝိဟာရေ နိသိန္နာ အပ္ပကသိရေနေဝ လဘိတွာပိ “ကိံ ဣဒံ ဥတ္တဏ္ဍုလံ အတိကိလိန္နံ အလောဏံ အတိလောဏံ အနမ္ဗိလံ အစ္စမ္ဗိလံ၊ ကော ဣမိနာ အတ္ထော”တိအာဒိနာ နယေန သာလိမံသောဒနံ အတိမညိဿတိ၊ ဩညာတံ အဝညာတံ ကရိဿတိ။ အထ ဝါ ဇနပဒေါ နာမ န သဗ္ဗကာလံ ဒုဗ္ဘိက္ခော ဟောတိ၊ ဧကဒါ ဒုဗ္ဘိက္ခော ဟောတိ၊ ဧကဒါ သုဘိက္ခော ဟောတိ၊ သွာယံ ယဒါ သုဘိက္ခော ဘဝိဿတိ၊ တဒါ တုမှာကံ သပ္ပုရိသာနံ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ ပသန္နာ မနုဿာ

kiñci pakkaṁ vā āmaṁ vā khādituṁ dadeyyun”ti. Evaṁ tesuyeva ariyapuggalesu “natthi ariyapuggalā”ti imaṁ vipallāsaṁ paṭilabheyyuṁ, vipallāsavasena ca ariye garahantā upavadantā apāyupagā bhaveyyuṁ. Tasmā **mā te rucci pathaviṁ parivattetun**ti.

Atha thero imaṁ yācanaṁ alabhamāno aññaṁ yācanto **“sādhubhante”**ti-ādimāha, tampissa Bhagavā paṭikkhipanto **alaṁ Moggallānā**ti-ādimāha. Tattha kiñcāpi na vuttaṁ “vipallāsampi sattā paṭilabheyyun”ti, atha kho pubbe vuttanayeneva gahetabbaṁ. Atthopi cassa vuttasadisameva veditabbo. Yadi pana Bhagavā anujāneyya, thero kiṁ kareyyāti. Mahāsamuddaṁ ekena padavītihārena atikkamitabbaṁ mātikāmattaṁ adhiṭṭhahitvā Naḷerupucimandato Uttarakuru-abhimukhaṁ maggaṁ nīharitvā Uttarakuruṁ gamanāgamanasampanne ṭhāne katvā dasseyya, yathā bhikkhū gocaragāmaṁ viya yathāsukhaṁ piṇḍāya pavisitvā nikkhameyyunti.

Niṭṭhitā Mahāmoggallānassa sīhanādakathā.

——

Vinayapaññattiyācanakathāvaṇṇanā

18. Idāni āyasmā Upāli vinayapaññattiyā mūlato pabhuti nidānaṁ dassetuṁ Sāriputtattherassa sikkhāpadapaṭisaṁyuttaṁ vitakkuppādaṁ dassentā **“athakho āyasmato Sāriputtassā”**ti-ādimāha. Tattha **rahogatassā**ti rahasi gatassa. **Paṭisallīnassā**ti sallīnassa ekībhāvaṁ gatassa. **Katamesānan**ti atītesu Vipassī-ādīsu Buddhesu katamesaṁ. Ciraṁ assa ṭhiti, cirā vā assa ṭhitīti **ciraṭṭhitikaṁ.** Sesamettha uttānapadatthameva.

Kiṁ pana thero imaṁ attano parivitakkaṁ sayaṁ vinicchinituṁ[1] na sakkotīti? Vuccate—sakkotica na sakkoti ca, ayaṁ hi imesaṁ nāma Buddhānaṁ sāsanaṁ na ciraṭṭhitikaṁ ahosi, imesaṁ ciraṭṭhitikanti ettakaṁ sakkoti vinicchinituṁ. Iminā pana kāraṇena na ciraṭṭhitikaṁ ahosi, iminā ciraṭṭhitikanti etaṁ na sakkoti. **Mahāpadumatthero** panāha “etampi

1. Vinicchituṁ (Ka)

ဘိက္ခူနံ ယာဂုခဇ္ဇကာဒိပ္ပဘေဒေန အနေကပ္ပကာရံ သာလိဝိကတိံ, မံသောဒနဉ္စ ဒါတဗ္ဗံ မညိဿန္တိ။ တံ တုမှေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ သက္ကာရံ တုမှာကံ သဗြဟ္မစာရီသဒိတာ ပန္တိမာ ဇနတာ တုမှာကံ အန္တရေ နိသီဒိတွာ အနုဘဝမာနာဝ အတိမညိဿတိ၊ တပ္ပစ္စယံ မာနဉ္စ ဩမာနဉ္စ ကရိဿတိ။ ကထံ? ကသ္မာ ဧတ္တကံ ပက္ကံ, ကိံ တုမှာကံ ဘာဇနာနိ နတ္ထိ၊ ယတ္ထ အတ္တနော သန္တကံ ပက္ခိပိတွာ ဌပေယျာထာတိ။

မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿသီဟနာဒကထာ

၁၇။ **အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော**တိအာဒီသု **အာယသ္မာ**တိ ပိယဝစနမေတံ၊ ဂရုဂါရဝသပ္ပတိဿာဓိဝစနမေတံ။ **မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော**တိ[၁] မဟာ စ သော ဂုဏမဟန္တတာယ မောဂ္ဂလ္လာနော[၂] စ ဂေါတ္တေနာတိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော[၃]။ **ဧတဒဝေါစာ**တိ ဧတံ အဝေါစ၊ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ “ဧတရဟိ ဘန္တေ”တိအာဒိဝစနံ ဒဿေတိ။ ကသ္မာ အဝေါစ? ထေရော ကိရ ပဗ္ဗဇိတွာ သတ္တမေ ဒိဝသေ သာဝကပါရမိဉာဏဿ မတ္ထကံ ပတ္တော၊ သတ္ထာရာပိ မဟိဒ္ဓိကတာယ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတော။ သော တံ အတ္တနော မဟိဒ္ဓိကတံ နိဿာယ စိန္တေသိ “အယံ ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ၊ ဘိက္ခူ စ ကိလမန္တိ၊ ယန္နူနာဟံ ပထဝိံ ပရိဝတ္တေတွာ ဘိက္ခူ ပပ္ပဋကောဇံ ဘောဇေယျ”န္တိ။ အထဿ ဧတဒဟောသိ “သစေ ပနာဟံ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဝိဟရန္တော ဘဂဝန္တံ အယာစိတွာ ဧဝံ ကရေယျံ၊ န မေတံ အဿ ပတိရူပံ၊ ယုဂဂ္ဂါဟော ဝိယ ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ ကတော ဘဝေယျာ”တိ။ တသ္မာ ယာစိတုကာမော အာဂန္တွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ။

ဟေဋ္ဌိမတလံ သမ္ပန္နန္တိ ပထဝိယာ ကိရ ဟေဋ္ဌိမတလေ ပထဝိမဏ္ဍော ပထဝေါဇော ပထဝိပပ္ပဋကော အတ္ထိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ တတ္ထ **သမ္ပန္န**န္တိ မဓုရံ၊ သာဒုရသန္တိ အတ္ထော။ ယထေဝ ဟိ “တဖြဿ ရုက္ခော သမ္ပန္နဖလော စ ဥပပန္နဖလော စာ”တိ[၄] ဧတ္ထ မဓုရဖလောတိ အတ္ထော၊ ဧဝမိဓာပိ သမ္ပန္နန္တိ မဓုရံ သာဒုရသန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေယျထာပိ “**ခုဒ္ဒမဓုံ အနီလက**”န္တိ ဣဒံ ပနဿ မဓုရတာယ ဩပမ္မနိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **ခုဒ္ဒမဓု**န္တိ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာဟိ ကတမဓု။ **အနီလက**န္တိ နိမ္မက္ခိကံ နိမ္မက္ခိကဏ္ဍကံ ပရိသုဒ္ဓံ။ ဧတံ ကိရ မဓု သဗ္ဗမဓူဟိ

၁-မဟာမောဂ္ဂလာနောတိ (က)
၂-မောဂ္ဂလာနော (က)
၃-မဟာမောဂ္ဂလာနော (က)
၄-မ ၂-၂၉-ပိဋ္ဌေ။

soḷasavidhāya paññāya matthakaṁ pattassa aggasāvakassa na bhāriyaṁ, Sammāsambuddhena pana saddhiṁ ekaṭṭhāne vasantassa sayaṁ vinicchayakaraṇaṁ tulaṁ chaḍḍetvā hatthena tulanasadisaṁ hotīti Bhagavantaṁyeva upasaṅkamitvā pucchī"ti. Athassa Bhagavā taṁ vissajjento "**Bhagavato ca Sāriputta Vipassissā**"ti-ādimāha. Taṁ uttānatthameva.

19. Puna thero kāraṇaṁ pucchanto "**ko nu kho bhantehetū**"ti-ādimāha. Tattha **ko nu kho bhante**ti kāraṇapucchā, tassa katamo nu kho bhanteti attho. **Hetu paccayo**ti ubhayametaṁ kāraṇādhivacanaṁ. Kāraṇaṁ hi yasmā tena tassa phalaṁ hinoti pavattati, tasmā hetūtivuccati. Yasmā taṁ paṭicca eti pavattati, tasmā paccayoti vuccati. Evaṁ atthato ekampi vohāravasena ca vacanasiliṭṭhatāya ca tatra tatra etaṁ ubhayampi vuccati. Sesamettha uttānatthameva.

Idāni taṁ hetuñca paccayañcadassetuṁ "**Bhagavā ca Sāriputta Vipassī**ti-ādimāha. Tattha **kilāsuno-ahesun**ti na ālasiyakilāsuno, na hi Buddhānaṁ ālasiyaṁ vā osannavīriyatā vā atthi. Buddhā hi ekassa vā dvinnaṁ vā sakalacakkavāḷassa vā dhammaṁ desentā samakeneva ussāhena dhammaṁ desenti, na parisāya appabhāvaṁ disvā osannavīriyā honti, nāpi mahantabhāvaṁ disvā ussannavīriyā. Yathā hi sīho migarājā sattannaṁ divasānaṁ accayena gocarāya pakkanto khuddake vā mahante vā pāṇe ekasadiseneva vegena dhāvati. Taṁ kissa hetu? "Mā me javo parihāyī"ti. Evaṁ Buddhā appakāya vā mahatiyā vā parisāya samakeneva ussāhena dhammaṁ desenti. Taṁ kissa hetu? "Mā no dhammagarutā parihāyī"ti. Dhammagaruno hi Buddhā dhammagāravāti.

Yathā pana amhākaṁ Bhagavā mahāsamuddaṁ pūrayamāno viya vitthārena dhammaṁ desesi, evaṁ te na desesuṁ. Kasmā? Sattānaṁ apparajakkhatāya. Tesaṁ kira kāle dīghāyukā sattā apparajakkhā ahesuṁ. Te catusaccapaṭisaṁyuttaṁ ekagāthampi sutvā dhammaṁ abhisamenti, tasmā na vitthārena dhammaṁ desesuṁ. Teneva kāraṇena **appakañca nesaṁ ahosi Suttaṁ -pa- Vedallan**ti. Tattha suttādīnaṁ nānattaṁ **paṭhamasaṅgītivaṇṇanāyaṁ** vuttameva.

အဂ္ဂဿ သေဋ္ဌဿ သုရဿ ဩဇဝန္တဿ။ တေနာဟ “သေယျထာပိ ခုဒ္ဒမဓုံ အနီဠကံ၊ ဧဝမဿာဒ”န္တိ။

သာဓာဟံ ဘန္တေတိ သာဓု အဟံ ဘန္တေ။ ဧတ္ထ **သာဓူ**တိ အာယာစန-ဝစနမေတံ၊ ပထဝိပရိဝတ္တနံ အာယာစန္တော ဟိ ထေရော ဘဂဝန္တံ ဧဝမာဟ။ **ပရိဝတ္တေယျ**န္တိ ဥက္ကုဇ္ဇေယျံ၊ ဟေဋ္ဌိမတလံ ဥပရိမံ ကရေယျံ။ ကသ္မာ? ဧဝဉှိ ကတေ သုခေန ဘိက္ခူ ပပ္ပဋကောဇံ ပထဝိမဏ္ဍံ ပရိဘုဉ္ဇိဿန္တီတိ။ အထ ဘဂဝါ အနနုညာတုကာမောပိ[၁] ထေရံ သီဟနာဒံ နဒါပေတုံ ပုစ္ဆိ “**ယေ ပန တေ မောဂ္ဂလ္လာန ပထဝိနိဿိတာ ပါဏာ၊ တေ ကထံ ကရိဿသီ**”တိ။ ယေ ပထဝိနိဿိတာ ဂါမနိဂမာဒီသု ပါဏာ၊ တေ ပထဝိယာ ပရိဝတ္တိယ-မာနာယ အာကာသေ သဏ္ဌာတုံ အသက္ကောန္တေ ကထံ ကရိဿသိ ကတ္ထ ဌပေဿသီတိ။ အထ ထေရော ဘဂဝတာ တေဒဂ္ဂေ ဌပိတဘာဝါနုရူပံ အတ္တနော ဣဒ္ဓါနုဘာဝံ ပကာသေန္တော “**ဧကာဟံ ဘန္တေ**”တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော—ဧကံ အဟံ ဘန္တေ ဟတ္ထံ ယထာ အယံ မဟာပထဝီ ဧဝံ အဘိနိမ္မိနိဿာမိ ပထဝိသဒိသံ ကရိဿာမိ။ ဧဝံ ကတွာ ယေ ပထဝိနိဿိတာ ပါဏာ၊ တေ ဧကသ္မိံ ဟတ္ထတလေ ဌိတေ ပါဏေ တတော ဒုတိယ-ဟတ္ထတလေ သင်္ကာမေန္တော ဝိယ တတ္ထ သင်္ကာမေဿာမီတိ။

အထဿ ဘဂဝါ အာယာစနံ ပဋိက္ခိပန္တော “**အလံ မောဂ္ဂလ္လာနာ**”တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အလ**န္တိ ပဋိက္ခေပဝစနံ။ **ဝိပလ္လာသမ္ပိ သတ္တာ ပဋိ-လဘေယျု**န္တိ ဝိပရီတဂါဟမ္ပိ သတ္တာ သမ္ပာပုဏေယျုံ။ ကထံ? အယံ နု ခေါ ပထဝီ, ဥဒါဟု န အယန္တိ။ အထ ဝါ အမှာကံ နု ခေါ အယံ ဂါမော, ဥဒါဟု အညေသန္တိ။ ဧဝံ နိဂမဇနပဒခေတ္တာရာမာဒီသု။ န ဝါ သော ဝိပလ္လာသော၊ အစိန္တေယျော ဟိ ဣဒ္ဓိမတော ဣဒ္ဓိဝိသယော။ ဧဝံ ပန ဝိပလ္လာသံ ပဋိ-လဘေယျုံ—ဣဒံ ဒုဗ္ဘိက္ခံ နာမ န ဣဒါနိယေဝ ဟောတိ၊ အနာဂတေပိ ဘဝိဿတိ။ တဒါ ဘိက္ခူ တာဒိသံ ဣဒ္ဓိမန္တံ သဗြဟ္မစာရိံ ကုတော လဘိဿန္တိ၊ တေ သောတာပန္န သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ သုက္ခဝိပဿက ဈာနလာဘီ ပဋိ-သမ္ဘိဒါပ္ပတ္တခီဏာသဝါပိ သမာနာ ဣဒ္ဓိဗလာဘာဝါ ပရကုလာနိ ပိဏ္ဍာယ ဥပသင်္ကမိဿန္တိ။ တတြ မနုဿာနံ ဧဝံ ဘဝိဿတိ “ဗုဒ္ဓကာလေ ဘိက္ခူ သိက္ခာသု ပရိပူရကာရိနော အဟေသုံ၊ တေ ဂုဏေ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဒုဗ္ဘိက္ခ-ကာလေ ပထဝိံ ပရိဝတ္တေတွာ ပပ္ပဋကောဇံ ပရိဘုဉ္ဇိံသု။ ဣဒါနိ ပန သိက္ခာယ ပရိပူရကာရိနော နတ္ထိ၊ ယဒိ သိယုံ၊ တထေဝ ကရေယျုံ၊ န အမှာကံ ယံ

၁-အနနုဇာနာတုကာမောပိ (က)

Apaññattaṁsāvakānaṁ sikkhāpadanti sāvakānaṁ niddosatāya dosānurūpato paññapetabbaṁ sattāpattikkhandhavasena āṇāsikkhāpadaṁ apaññattaṁ. **Anuddiṭṭhaṁ Pātimokkhan**ti anvaddhamāsaṁ āṇāpātimokkhaṁ anuddiṭṭhaṁ ahosi. Ovādapātimokkhameva te uddisiṁsu, tampi ca no anvaddhāmāsaṁ. Tathā hi Vipassī Bhagavā channaṁ channaṁ vassānaṁ sakiṁ sakiṁ ovādapātimokkhaṁ uddisi, tañca kho sāmaṁyeva. Sāvakā panassa attano attano vasanaṭṭhānesu na uddisiṁsu. akalajambudīpe ekasmiṁyeva ṭhāne Bandhumatiyā Rājadhāniyā Kheme migadāye Vipassissa Bhagavato vasanaṭṭhāne sabbopi bhikkhusaṁgho uposathaṁ akāsi, tañca kho saṁghuposathameva. Na gaṇuposathaṁ, na puggaluposathaṁ, na pārisuddhi-uposathaṁ, na adhiṭṭhānuposathaṁ.

Tadā kira Jambudīpe caturāsītivihārasahassāni honti, ekamekasmiṁ vihāre abbokiṇṇāni dasapi vīsatipi bhikkhusahassāni vasanti, bhiyyopi vasanti. Uposathārocikā devatā tattha tattha gantvā ārocenti "mārisā ekaṁ vassaṁ atikkantaṁ, dve, tīṇi, cattāri, pañca vassāni atikkantāni, idaṁ chaṭṭhaṁ vassaṁ. Āgāminiyā puṇṇamāsiyā Buddhadassanatthaṁ uposathakaraṇatthañca gantabbaṁ, sampatto vo sannipātakālo"ti. Tato sānubhāvā bhikkhū attano attano ānubhāvena gacchanti, itare devatānubhāvena. Kathaṁ? Te kira bhikkhū pācīnasamuddante vā pacchima-uttaradakkhiṇasamuddante vā ṭhitā gamiyavattaṁ pūretvā pattacīvaramādāya "gacchāmā"ti cittaṁ uppādenti, saha cittuppādā uposathaggaṁ gatāva honti. Te Vipassiṁ Sammāsambuddhaṁ abhivādetvā nisīdanti. Bhagavāpi sannisinnāya parisāya imaṁ **Ovādapātimokkhaṁ** uddisati—

"Khantī paramaṁ tapo titikkhā,
Nibbānaṁ paramaṁ vadanti Buddhā.
Na hi pabbajito parūpaghātī,
Na samaṇo hoti paraṁ viheṭhayanto.

Sabbapāpassa akaraṇaṁ, kusalassa upasampadā.
Sacittapariyodapanaṁ, etaṁ Buddhāna sāsanaṁ.

ကိဉ္စိ ပဏ္ဏံ ဝါ အာမံ ဝါ ခါဒိတုံ ဒဒေယျု”န္တိ။ ဧဝံ တေသုယေဝ အရိယ-ပုဂ္ဂလေသု “နတ္ထိ အရိယပုဂ္ဂလာ”တိ ဣမံ ဝိပလ္လာသံ ပဋိလဘေယျုံ၊ ဝိပလ္လာသ-ဝသေန စ အရိယေ ဂရဟန္တာ ဥပဝဒန္တာ အပါယပူရကာ ဘဝေယျုံ။ တသ္မာ **မာ တေ ရုက္ခ ပထဝိံ ပရိဝဇ္ဇေတု**န္တိ။

အထ ထေရော ဣမံ ယာစနံ အလဘမာနော အညံ ယာစန္တော “**သာဓု-ဘန္တေ**”တိအာဒိမာဟ၊ တမ္ပိဿ ဘဂဝါ ပဋိက္ခိပန္တော **အလံ မောဂ္ဂလ္လာနာ**တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ န ဝုတ္တံ “ဝိပလ္လာသမ္ပိ သတ္တာ ပဋိလဘေယျု”န္တိ၊ အထ ခေါ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ။ အညတြာပိ စဿ ဝုတ္တသဒိ-သမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယဒိ ပန ဘဂဝါ အနုဇာနေယျ၊ ထေရော ကိံ ကရေယျာတိ။ မဟာသမုဒ္ဒံ ဧကေန ပဒဝီတိဟာရေန အတိက္ကမိတဗ္ဗံ မာတိကာ-မတ္တံ အဓိဋ္ဌဟိတွာ နဠေရုပုစိမန္ဒတော ဥတ္တရကုရုအဘိမုခံ မဂ္ဂံ နီဟရိတွာ ဥတ္တရကုရုံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နေ ဌာနေ ကတွာ ဒဿေယျ၊ ယထာ ဘိက္ခူ ဂေါစရဂါမံ ဝိယ ယထာသုခံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိတွာ နိက္ခမေယျု”န္တိ။

နိဋ္ဌိတာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ သီဟနာဒကထာ။

ဝိနယပညတ္တိယာစနကထာဝဏ္ဏနာ

၁၈။ ဣဒါနိ အာယသ္မာ ဥပါလိ ဝိနယပညတ္တိယာ မူလတော ပဘုတိ နိဒါနံ ဒဿေတုံ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတံ ဝိတက္ကုပ္ပါဒံ ဒဿေန္တော “**အထခေါ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ရဟောဂတဿာ**တိ ရဟသိ ဂတဿ။ **ပဋိသလ္လီနဿာ**တိ သလ္လီနဿ ဧကီဘာဝံ ဂတဿ။ **ကတမေသာနန္တိ** အတီတေသု ဝိပဿီအာဒီသု ဗုဒ္ဓေသု ကတမေသံ။ စိရံ အဿ ဌိတိ, စိရာ ဝါ အဿ ဌိတီတိ **စိရဋ္ဌိတိကံ**။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာန-ပဒတ္ထမေဝ။

ကိံ ပန ထေရော ဣမံ အတ္တနော ပရိဝိတက္ကံ သယံ ဝိနိစ္ဆိနိတုံ[1] န သက္ကော-တီတိ? ဝုစ္စတေ—သက္ကောတိ စ န သက္ကောတိ စ၊ အယံ ဟိ ဣမေသံ နာမ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနံ န စိရဋ္ဌိတိကံ အဟောသိ၊ ဣမေသံ စိရဋ္ဌိတိကန္တိ ဧတ္တကံ သက္ကောတိ ဝိနိစ္ဆိနိတုံ။ ဣမိနာ ပန ကာရဏေန န စိရဋ္ဌိတိကံ အဟောသိ၊ ဣမိနာ စိရဋ္ဌိတိကန္တိ ဧတံ န သက္ကောတိ။ **မဟာပဒုမတ္ထေရော** ပနာဟ “ဧတမ္ပိ

---

[1] ၁-ဝိနိစ္ဆိတုံ (က)

Anupavādo anupaghāto, Pātimokkhe ca saṁvaro.
Mattaññutā ca bhattasmiṁ, pantañca sayanāsanaṁ.
Adhicitte ca āyogo, etaṁ Buddhāna sāsanan"ti[1].

Eteneva upāyena itaresampi Buddhānaṁ Pātimokkhuddeso veditabbo. Sabbabuddhānaṁ hi imā tissova ovādapātimokkhagāthāyo honti. Tā dīghāyukaBuddhānaṁ yāva sāsanapariyantā uddesamāgacchanti, Appāyukabuddhānaṁ paṭhamabodhiyaṁyeva. Sikkhāpadapaññattikālato pana pabhuti āṇāpātimokkhameva uddisīyati, tañca kho bhikkhū eva uddisanti, na Buddhā. Tasmā amhākampi Bhagavā paṭhamabodhiyaṁ vīsativassamattameva idaṁ ovādapātimokkhaṁ uddisi. Athekadivasaṁ Pubbārāme Migāramātupāsāde nisinno bhikkhū āmantesi—"na dānāhaṁ bhikkhave ito paraṁ uposathaṁ karissāmi Pātimokkhaṁ uddisissāmi, tumheva dāni bhikkhave ito paraṁ uposathaṁ kareyyātha Pātimokkhaṁ uddiseyyātha. Aṭṭhānametaṁ bhikkhave anavakāso, yaṁ Tathāgato aparisuddhāya parisāya uposathaṁ kareyya Pātimokkhaṁ uddiseyyā"ti[2]. Tato paṭṭhāya bhikkhū āṇāpātimokkhaṁ uddisanti. Idaṁ āṇāpātimokkhaṁ tesaṁ anuddiṭṭhaṁ ahosi. Tena vuttaṁ "anuddiṭṭhaṁ Pātimokkhan"ti.

Tesaṁ Buddhānanti tesaṁ Vipassī-ādīnaṁ tiṇṇaṁ Buddhānaṁ. **Antaradhānenā**ti khandhantaradhānena, parinibbānenāti vuttaṁ hoti. **Buddhānubuddhānan**ti ye tesaṁ Buddhānaṁ anubuddhā sammukhasāvakā, tesañca khandhantaradhānena. **Ye te pacchimā sāvakā**ti ye tesaṁ sammukhasāvakānaṁ santike pabbajitā pacchimā sāvakā. **Nānānāmā**ti "Buddharakkhito Dhammarakkhito"ti-ādināmavasena vividhanāmā. **Nānāgottā**ti "Gotamo Moggallāno"ti-ādigottavasena vividhagottā. **Nānājaccā**ti "khattiyo brāhmaṇo"ti-ādijātivasena nānājaccā. **Nānākulā pabbajitā**ti khattiyakulādivaseneva, uccanīca-uḷāruḷāra[3]bhogādikulavasena vā vividhakulā nikkhamma pabbajitā.

1. Dī 2. 42; Khu 1. 41 piṭṭhesu. 2. Vi 4. 424; Aṁ 3. 44; Khu 1. 138 piṭṭhesu.
3. Uḷārānuḷāra (Syā)

သောဠသဝိဓာယ ပညာယ မတ္ထကံ ပတ္တဿ အဂ္ဂသာဝကဿ န ဘာရိယံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ပန သဒ္ဓိံ ဧကာသနေ ဝသန္တဿ သယံ ဝိနိစ္ဆယကရဏံ တုလံ ဆဍ္ဍေတွာ ဟတ္ထေန တုလနသဒိသံ ဟောတီတိ ဘဂဝန္တံယေဝ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆီ”တိ။ အထဿ ဘဂဝါ တံ ဝိဿဇ္ဇေန္တော “**ဘဂဝတော စ သာရိပုတ္တ ဝိပဿိဿာ**”တိအာဒိမာဟ။ တံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၁၉။ ပုန ထေရော ကာရဏံ ပုစ္ဆန္တော “**ကော နု ခေါ ဘန္တေ ဟေတူ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကော နု ခေါ ဘန္တေ**တိ ကာရဏပုစ္ဆာ၊ တဿ ကတမော နု ခေါ ဘန္တေတိ အတ္ထော။ **ဟေတု ပစ္စယော**တိ ဥဘယမေတံ ကာရဏာဓိဝစနံ။ ကာရဏဉှိ ယသ္မာ တေန တဿ ဖလံ ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ၊ တသ္မာ ဟေတူတိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ တံ ပဋိစ္စ ဧတိ ပဝတ္တတိ၊ တသ္မာ ပစ္စယောတိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ အတ္ထတော ဧကမ္ပိ ဝေါဟာရဝသေန စ ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ စ တတ္ထ တတ္ထ ဧတံ ဥဘယမ္ပိ ဝုစ္စတိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ဣဒါနိ တံ ဟေတုဉ္စ ပစ္စယဉ္စ ဒဿေန္တော “**ဘဂဝါ စ သာရိပုတ္တ ဝိပဿီ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကိလာသုနော အဟေသု**န္တိ န အာလသိယကိလာသုနော၊ န ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ အာလသိယံ ဝါ ဝီရိယန္တရာယော ဝါ အတ္ထိ။ ဗုဒ္ဓါ ဟိ ဧကဿ ဝါ ဒွိန္နံ ဝါ သကလစက္ကဝါဠဿ ဝါ ဓမ္မံ ဒေသေန္တာ သမကေနေဝ ဥဿာဟေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ၊ န ပရိသာယ အပ္ပဘာဝံ ဒိသွာ ဝီရိယံ ဟာပေန္တိ၊ နာပိ မဟန္တဘာဝံ ဒိသွာ ဥဿဟန္တိ။ ယထာ ဟိ သီဟော မိဂရာဇာ သတ္တန္နံ ဒိဝသာနံ အစ္စယေန ဂေါစရာယ ပက္ကန္တော ခုဒ္ဒကေ ဝါ မဟန္တေ ဝါ ပါဏေ ဧကသဒိသေနေဝ ဝေဂေန ဓာဝတိ။ တံ ကိဿ ဟေတု? “မာ မေ ဇဝေါ ပရိဟာယီ”တိ။ ဧဝံ ဗုဒ္ဓါ အပ္ပကာယ ဝါ မဟတိယာ ဝါ ပရိသာယ သမကေနေဝ ဥဿာဟေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ တံ ကိဿ ဟေတု? “မာ နော ဓမ္မဂရုတာ ပရိဟာယီ”တိ။ ဓမ္မဂရုနော ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဓမ္မဂါရဝါတိ။

ယထာ ပန အမှာကံ ဘဂဝါ မဟာသမုဒ္ဒံ ပူရယမာနော ဝိယ ဝိတ္ထာရေန ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ ဧဝံ တေ န ဒေသေသုံ။ ကသ္မာ? သတ္တာနံ အပ္ပရဇက္ခတာယ။ တေသံ ကိရ ကာလေ ဒီဃာယုကာ သတ္တာ အပ္ပရဇက္ခာ အဟေသုံ။ တေ စတုသစ္စပဋိသံယုတ္တံ ဧကဂါထမ္ပိ သုတွာ ဓမ္မံ အဘိသမေန္တိ၊ တသ္မာ န ဝိတ္ထာရေန ဓမ္မံ ဒေသေသုံ။ တေနေဝ ကာရဏေန **အပ္ပကဉ္စ နေသံ အဟောသိ သုတ္တံ။ပ။ ဝေဒလ္လ**န္တိ။ တတ္ထ သုတ္တာဒီနံ နာနတ္တံ **ပဌမသင်္ဂီတိဝဏ္ဏနာယံ** ဝုတ္တမေဝ။

Te taṁ brahmacariyanti te pacchimā sāvakā yasmā ekanāmā ekagottā ekajātikā ekakulā pabbajitā "amhākaṁ sāsanaṁ tanti paveṇī"ti attano bhāraṁ katvā brahmacariyaṁ rakkhanti, ciraṁ pariyattidhammaṁ pariharanti. Ime ca tādisā na honti, tasmā aññamaññaṁ viheṭhentā vilomaṁ gaṇhantā "asuko thero jānissati, asuko thero jānissatī"ti sithilaṁ karontā taṁ brahmacariyaṁ khippaññeva antaradhāpesuṁ, saṅgahaṁ āropetvā na rakkhiṁsu. **Seyyathāpī**ti tassatthassa opammanidassanaṁ. **Vikiratī**ti vikkhipati. **Vidhamatī**ti ṭhānantaraṁ neti. **Viddhaṁsetī**ti ṭhitaṭṭhānato apaneti. **Yathā taṁ suttena asaṅgahitattā**ti yathā suttena asaṅgahitattā[1] aganthitattā abaddhattā evaṁ vikirati yathā suttena asaṅgahitāni vikiriyanti, evaṁ vikiratīti vuttaṁ hoti. **Evameva kho**ti opammasampaṭipādanaṁ. **Antaradhāpesun**ti vaggasaṅgaha paṇṇāsasaṅgahādīhi asaṅgaṇhantā yaṁ yaṁ attano rūccati, taṁ tadeva gahetvā sesaṁ vināsesuṁ adassanaṁ nayiṁsu.

Akilāsuno ca te Bhagavanto ahesuṁ sāvake cetasā ceto paricca ovaditunti apica Sāriputta te Buddhā attano cetasā sāvakānaṁ ceto paricca paricchinditvā ovadituṁ akilāsuno ahesuṁ, paracittaṁ ñatvā anusāsaniṁ na bhāriyato na papañcato addasaṁsu. **Bhūtapubbaṁ Sāriputtā**ti-ādi tesaṁ akilāsubhāvappakāsanatthaṁ vuttaṁ. **Bhiṁsanake**ti bhayānake bhayajananake. **Evaṁ vitakkethā**ti nekkhammavitakkādayo tayo vitakke vitakketha. **Mā evaṁ vitakkayitthā**ti kāmavitakkādayo tayo akusalavitakke mā vitakkayittha. **Evaṁ manasi karothā**ti "aniccaṁ dukkhamanattā asubhan"ti manasi karotha. **Mā evaṁ manasā katthā**ti "aniccaṁ sukhaṁ attā subhan"ti mā manasi akarittha. **Idaṁ pajahathā**ti akusalaṁ pajahatha. **Idaṁ upasampajja viharathā**ti kusalaṁ upasampajja paṭilabhitvā nipphādetvā viharatha.

Anupādāya āsavehi cittāni vimucciṁsūti aggahetvā vimucciṁsu, tesaṁ hi cittāni yehi āsavehi vimucciṁsu, na te tāni gahetvā vimucciṁsu, anuppādanirodhena pana nirujjhamānā aggahetvā vimucciṁsu. Tena vuttaṁ "anupādāya āsavehi cittāni vimucciṁsū"ti. Sabbepi te arahattaṁ

1. Idaṁ padaṁ Sī-Syā-potthakesu natthi.

အပညတ္တံ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒန္တိ သာဝကာနံ နိဒ္ဒေါသတာယ ဒေါသာနုရူပတော ပညပေတဗ္ဗံ သတ္တာပတ္တိက္ခန္ဓဝသေန အာဏာသိက္ခာပဒံ အပညတ္တံ။ **အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ ပါတိမောက္ခန္တိ** အန္ဝဍ္ဍမာသံ အာဏာပါတိမောက္ခံ အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ အဟောသိ။ ဩဝါဒပါတိမောက္ခမေဝ တေ ဥဒ္ဒိသိံသု၊ တမ္ပိ စ နေဝ အန္ဝဍ္ဍမာသံ။ တထာ ဟိ ဝိပဿီ ဘဂဝါ ဆန္နံ ဆန္နံ ဝဿာနံ သကိံ သကိံ ဩဝါဒပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိ၊ တဉ္စ ခေါ သာမံယေဝ။ သာဝကာ ပနဿ အတ္တနော အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေသု န ဥဒ္ဒိသိံသု။ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဧကသ္မိံယေဝ ဌာနေ ဗန္ဓုမတိယာ ရာဇဓာနိယာ ခေမေ မိဂဒါယေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဝသနဋ္ဌာနေ သဗ္ဗောပိ ဘိက္ခုသံဃော ဥပေါသထံ အကာသိ၊ တဉ္စ ခေါ သံဃုပေါသထမေဝ။ န ဂဏုပေါသထံ, န ပုဂ္ဂလုပေါသထံ, န ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထံ, န အဓိဋ္ဌာနုပေါသထံ။

တဒါ ကိရ ဇမ္ဗုဒီပေ စတုရာသီတိဝိဟာရသဟဿာနိ ဟောန္တိ၊ ဧကမေကသ္မိံ ဝိဟာရေ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာနိ ဒသပိ ဝီသတိပိ ဘိက္ခုသဟဿာနိ ဝသန္တိ၊ ဘိယျောပိ ဝသန္တိ။ ဥပေါသထာရောစိကာ ဒေဝတာ တတ္ထ တတ္ထ ဂန္တွာ အာရောစေန္တိ "မာရိသာ ဧကံ ဝဿံ အတိက္ကန္တံ၊ ဒွေ, တီဏိ, စတ္တာရိ, ပဉ္စ ဝဿာနိ အတိက္ကန္တာနိ၊ ဆဋ္ဌံ ဝဿံ။ အာဂါမိနိယာ ပုဏ္ဏမာသိယာ ဗုဒ္ဓဒဿနတ္ထံ ဥပေါသထကရဏတ္ထဉ္စ ဂန္တဗ္ဗံ၊ သမ္ပတ္တော ဝေါ သန္နိပါတကာလော"တိ။ တတော သာနုဘာဝါ ဘိက္ခူ အတ္တနော အတ္တနော အာနုဘာဝေန ဂစ္ဆန္တိ၊ ဣတရေ ဒေဝတာနုဘာဝေန။ ကထံ? တေ ကိရ ဘိက္ခူ ပါစီနသမုဒ္ဒန္တေ ဝါ ပစ္ဆိမဥတ္တရဒက္ခိဏသမုဒ္ဒန္တေ ဝါ ဌိတာ ဂမိယဝတ္တံ ပူရေတွာ ပတ္တစီဝရမာဒါယ "ဂစ္ဆာမာ"တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ သဟ စိတ္တုပ္ပါဒါ ဥပေါသထဂ္ဂံ ဂတာဝ ဟောန္တိ။ တေ ဝိပဿိံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ အဘိဝါဒေတွာ နိသီဒန္တိ။ ဘဂဝါပိ သန္နိသိန္နာယ ပရိသာယ ဣမံ **ဩဝါဒပါတိမောက္ခံ** ဥဒ္ဒိသတိ—

"ခန္တီ ပရမံ တပေါ တီတိက္ခာ၊
နိဗ္ဗာနံ ပရမံ ဝဒန္တိ ဗုဒ္ဓါ။
န ဟိ ပဗ္ဗဇိတော ပရူပဃာတီ၊
န သမဏော ဟောတိ ပရံ ဝိဟေဌယန္တော။

သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ၊ ကုသလဿ ဥပသမ္ပဒါ။
သစိတ္တပရိယောဒပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနံ။

patvā sūriyarasmisamphuṭṭhamiva padumavanaṁ vikasitacittā ahesuṁ. **Tatra sudaṁ Sāriputta bhiṁsanakassa vanasaṇḍassa bhiṁsanakatasmiṁ hotīti tatrā**ti purimavacanāpekkhaṁ. **Sudan**ti padapūraṇamatte nipāto. **Sāriputtā**ti ālapanaṁ. Ayaṁ panettha atthayojanā—**tatrā**ti yaṁ vuttaṁ “aññatarasmiṁ bhiṁsanake vanasaṇḍe”ti, tatra yo so “bhiṁsanako”ti vanasaṇḍo vutto, tassa bhiṁsanakassa vanasaṇḍassa bhiṁsanakatasmiṁ hoti, bhiṁsanakiriyāya hotīti attho. Kiṁ hoti? Idaṁ hoti, yo koci avītarāgo -pa- lomāni haṁsantīti.

Atha vā **tatrā**ti sāmi-atthe bhummaṁ. **Su-**iti nipāto “kiṁsu nāma te bhonto samaṇabrāhmaṇā”ti-ādīsu[1] viya. **Idan**ti adhippetamatthaṁ paccakkhaṁ viya katvā dassanavacanaṁ. Su-idanti **sudaṁ,** sandhivasena ikāralopo veditabbo, “cakkhundriyaṁ itthindriyaṁ anaññātaññassāmītindriyaṁ[2], kiṁsūdha vittan”ti-ādīsu[3] viya. Ayaṁ panettha atthayojanā—tassa Sāriputta bhiṁsanakassa vanasaṇḍassa bhiṁsanakatasmiṁ idaṁsu hoti, **bhiṁsanakatasmin**ti bhiṁsanakabhāveti attho. Ekassa takārassa lopo daṭṭhabbo. **Bhisanakattasmin**tiyeva vā pāṭho. “Bhiṁsanakatāya” iti vā vattabbe liṅgavipallāso kato. Nimittatthe cetaṁ bhummavacanaṁ. Tasmā evaṁ sambandho veditabbo—bhiṁsanakabhāve idaṁsu hoti, bhiṁsanakabhāvanimittaṁ bhiṁsanakabhāvahetu bhiṁsanakabhāvapaccayā idaṁsu hoti. **Yo koci avītarāgo taṁ vanasaṇḍaṁ pavisati, yebhuyyena lomāni haṁsantī**ti bahutarāni lomāni haṁsanti uddhaṁ mukhāni, sūcisadisāni, kaṇṭakasadisāni ca hutvā tiṭṭhanti, appāni na haṁsanti. Bahutarānaṁ vā sattānaṁ haṁsanti, appakānaṁ atisūrapurisānaṁ na haṁsanti.

Idāni **ayaṁ kho Sāriputta hetū**ti-ādi nigamanaṁ. Yañcettha antarantarā na vuttaṁ, taṁ uttānatthameva. Tasmā Pāḷikkameneva veditabbaṁ. Yaṁ pana vuttaṁ **na ciraṭṭhitikaṁ ahosī**ti, taṁ purisayugavasena vuttanti veditabbaṁ. Vassagaṇanāya hi Vipassissa Bhagavato asītivassasahassāni āyu. Sammukhasāvakānampissa tattakameva, evamassa yvāyaṁ sabbapacchimako sāvako, tena saha ghaṭetvā satasahassaṁ, saṭṭhimattāni ca vassasahassāni brahmacariyaṁ aṭṭhāsi. Purisayugavasena pana

---

1. Ma 1. 380 piṭṭhe. 2. Abhi 2. 128 piṭṭhe. 3. Saṁ 1. 39, 216; Khu 1. 306 piṭṭhesu.

အနုပဝါဒေါ အနူပဃာတော၊ ပါတိမောက္ခေ စ သံဝရော။
မတ္တညုတာ စ ဘတ္တသ္မိံ၊ ပန္တဉ္စ သယနာသနံ။
အဓိစိတ္တေ စ အာယောဂေါ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသန”န္တိ[1]။

ဧတေနေဝ ဥပါယေန ဣတရေသမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ ဟိ ဣမာ တိဿော ဩဝါဒပါတိမောက္ခဂါထာယော ဟောန္တိ။ တာ ဒီဃာယုကဗုဒ္ဓါနံ ယာဝ သာသနပရိယန္တာ ဥဒ္ဒေသမာဂစ္ဆန္တိ၊ အပ္ပါယုကဗုဒ္ဓါနံ ပဌမဗောဓိယံယေဝ။ သိက္ခာပဒပညတ္တိကာလတော ပန ပဘုတိ အာဏာပါတိမောက္ခမေဝ ဥဒ္ဒိသီယတိ၊ တဉ္စ ခေါ ဘိက္ခူ ဧဝ ဥဒ္ဒိသန္တိ၊ န ဗုဒ္ဓါ။ တသ္မာ အမှာကမ္ပိ ဘဂဝါ ပဌမဗောဓိယံ ဝီသတိဝဿမတ္တမေဝ ဣဒံ ဩဝါဒပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိ။ အထေကဒိဝသံ ပုဗ္ဗာရာမေ မိဂါရမာတုပါသာဒေ နိသိန္နော ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ— “န ဒါနာဟံ ဘိက္ခဝေ ဣတော ပရံ ဥပေါသထံ ကရိဿာမိ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိဿာမိ၊ တုမှေဝ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ ဣတော ပရံ ဥပေါသထံ ကရေယျာထ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေယျာထ။ အဋ္ဌာနမေတံ ဘိက္ခဝေ အနဝကာသော၊ ယံ တထာဂတော အပရိသုဒ္ဓါယ ပရိသာယ ဥပေါသထံ ကရေယျ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေယျာ”တိ[2]။ တတော ပဋ္ဌာယ ဘိက္ခူ အာဏာပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသန္တိ။ ဣဒံ အာဏာပါတိမောက္ခံ တေသံ အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ “အနုဒ္ဒိဋ္ဌံ ပါတိမောက္ခ”န္တိ။

တေသံ ဗုဒ္ဓါနန္တိ တေသံ ဝိပဿီအာဒီနံ တိဏ္ဏံ ဗုဒ္ဓါနံ။ **အန္တရဓာနေနာတိ** ခန္ဓန္တရဓာနေန၊ ပရိနိဗ္ဗာနေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါနန္တိ** ယေ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ အနုဗုဒ္ဓါ သမ္မုခသာဝကာ၊ တေသဉ္စ ခန္ဓန္တရဓာနေန။ **ယေ တေ ပစ္ဆိမာ သာဝကာတိ** ယေ တေသံ သမ္မုခသာဝကာနံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတာ ပစ္ဆိမာ သာဝကာ။ **နာနာနာမာတိ** “ဗုဒ္ဓရက္ခိတော ဓမ္မရက္ခိတော”တိအာဒိနာမဝသေန ဝိဝိဓနာမာ။ **နာနာဂေါတ္တာတိ** “ဂေါတမော မောဂ္ဂလ္လာနော”တိအာဒိဂေါတ္တဝသေန ဝိဝိဓဂေါတ္တာ။ **နာနာဇစ္စာတိ** “ခတ္တိယော ဗြာဟ္မဏော”တိအာဒိဇာတိဝသေန နာနာဇစ္စာ။ **နာနာကုလာ ပဗ္ဗဇိတာတိ** ခတ္တိယကုလာဒိဝသေနေဝ, ဥစ္စနီစဥဠာရုဠာရ[3]ဘောဂါဒိကုလဝသေန ဝါ ဝိဝိဓကုလာ နိက္ခမ္မ ပဗ္ဗဇိတာ။

၁-ဒီ ၂-၄၂၊ ခု ၁-၄၁-ပိဋ္ဌေသု။ ၂-ဝိ ၄-၄၂၄၊ အံ-၃-၄၄၊ ခု ၁-၁၃၈-ပိဋ္ဌေသု။
၃-ဥဋ္ဌာရာနုဋ္ဌာရ (သျာ)

yugaparamparāya āgantvā dveyeva purisayugāni aṭṭhāsi. Tasmā na ciraṭṭhitikanti vuttaṁ. Sikhissa pana Bhagavato sattativassasahassāni āyu. Sammukhasāvakānampissa tattakameva. Vessabhussa Bhagavato saṭṭhivassasahassāni āyu. Sammukhasāvakānampissa tattakameva. Evaṁ tesampi ye sabbapacchimakā sāvakā, tehi saha ghaṭetvā satasahassato uddhaṁ cattālīsamattāni, vīsatimattāni ca vassasahassāni brahmacariyaṁ aṭṭhāsi. Purisayugavasena pana yugaparamparāya āgantvā dve dveyeva purisayugāni aṭṭhāsi, tasmā na ciraṭṭhitikanti vuttaṁ.

20. Evaṁ āyasmā Sāriputto tiṇṇaṁ Buddhānaṁ brahmacariyassa na ciraṭṭhitikāraṇaṁ sutvā itaresaṁ tiṇṇaṁ brahmacariyassa ciraṭṭhitikāraṇaṁ sotukāmo puna Bhagavantaṁ **"ko pana bhante hetū"**ti-ādinā nayena pucchi. Bhagavāpissa byākāsi. Taṁ sabbaṁ vuttapaṭipakkhavasena veditabbaṁ. Ciraṭṭhitikabhāvepi cettha tesaṁ Buddhānaṁ āyuparimāṇatopi purisayugatopi ubhayathā ciraṭṭhitikatā veditabbā. Kakusandhassa hi Bhagavato cattālīsavassasahassāni āyu, Koṇāgamanassa Bhagavato tiṁsa vassasahassāni, Kassapassa Bhagavato vīsativassasahassāni. Sammukhasāvakānampi nesaṁ tattakameva. Bahūni ca nesaṁ sāvakayugāni paramparāya brahmacariyaṁ pavattesuṁ. Evaṁ tesaṁ āyuparimāṇatopi sāvakayugatopi ubhayathā brahmacariyaṁ ciraṭṭhitikaṁ ahosi.

Amhākaṁ pana Bhagavato Kassapassa Bhagavato upaḍḍhāyukappamāṇe dasavassasahassāyukakāle uppajjitabbaṁ siyā, taṁ asambhuṇantena pañcavassasahassāyukakāle, ekavassasahassāyukakāle, pañcavassasatāyukakālepi vā uppajjitabbaṁ siyā. Yasmā panassa Buddhattakārake dhamme esantassa pariyesantassa ñāṇaṁ paripācentassa gabbhaṁ gaṇhāpentassa vassasatāyukakāle ñāṇaṁ paripākamagamāsi, tasmā atiparittāyukakāle uppanno. Tenassa sāvakaparamparāvasena ciraṭṭhitikampi brahmacariyaṁ āyuparimāṇavasena vassagaṇanāya naciraṭṭhitikamevāti vattuṁ vaṭṭati.

21. **Atha kho āyasmā Sāriputto**ti ko anusandhi. Evaṁ tiṇṇaṁ Buddhānaṁ brahmacariyassa ciraṭṭhitikāraṇaṁ sutvā "sikkhāpadapaññattiyeva

တေ တံ ဗြဟ္မစရိယန္တိ တေ ပစ္ဆိမာ သာဝကာ ယသ္မာ ဧကနာမာ ဧကဂေါတ္တာ ဧကဇာတိကာ ဧကကုလာ ပဗ္ဗဇိတာ "အမှာကံ သာသနံ တန္တိ ပဝေဏီ"တိ အတ္တနော ဘာရံ ကတွာ ဗြဟ္မစရိယံ ရက္ခန္တိ၊ စိရံ ပရိယတ္တိဓမ္မံ ပရိဟရန္တိ။ ဣမေ စ တာဒိသာ န ဟောန္တိ၊ တသ္မာ အညမညံ ဝိဟေဌေန္တာ ဝိလောမံ ဂဏှန္တာ "အသုကော ထေရော ဇာနိဿတိ၊ အသုကော ထေရော ဇာနိဿတီ"တိ သိထိလံ ကရောန္တာ တံ ဗြဟ္မစရိယံ ခိပ္ပညေဝ အန္တရဓာပေသုံ၊ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ န ရက္ခိံသု။ **သေယျထာပီ**တိ တဿတ္ထဿ ဩပမ္မ-နိဒဿနံ။ **ဝိကိရတီ**တိ ဝိက္ခိပတိ။ **ဝိဓမတီ**တိ ဌာနန္တရံ နေတိ။ **ဝိဒ္ဓံသေတီ**တိ ဌိတ-ဋ္ဌာနတော အပနေတိ။ **ယထာ တံ သုတ္တေန အသင်္ဂဟိတတ္တာ**တိ ယထာ သုတ္တေန အသင်္ဂဟိတတ္တာ[၁] အဂန္ထိတတ္တာ အဗဒ္ဓတ္တာ ဧဝံ ဝိကိရတိ ယထာ သုတ္တေန အသင်္ဂဟိတာနိ ဝိကိရိယန္တိ၊ ဧဝံ ဝိကိရတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဧဝမေဝ ခေါ**တိ ဩပမ္မသမ္ပဋိပါဒနံ။ **အန္တရဓာပေသု**န္တိ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟာဒီဟိ အသင်္ဂဏှန္တာ ယံ ယံ အတ္တနော ရုစ္စတိ၊ တံ တဒေဝ ဂဟေတွာ သေသံ ဝိနာသေသုံ အဒဿနံ နယိံသု။

အကိလာသုနော စ တေ ဘဂဝန္တော အဟေသုံ သာဝကာနံ စေတသာ စေတော ပရိစ္စ ဩဝဒိတုန္တိ အပိစ သာရိပုတ္တ တေ ဗုဒ္ဓါ အတ္တနော စေတသာ သာဝကာနံ စေတော ပရိစ္စ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဩဝဒိတုံ အကိလာသုနော အဟေသုံ၊ ပရစိတ္တံ ဉတွာ အနုသာသနိံ န ဘာရိယတော န ပပဉ္စတော အဒ္ဒသံသု။ **ဘူတပုဗ္ဗံ သာရိပုတ္တာ**တိအာဒိ တေသံ အကိလာသုဘာဝပ္ပကာသနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **ဘိံသနကေ**တိ ဘယာနကေ ဘယဇနနကေ။ **ဧဝံ ဝိတက္ကေထာ**တိ နေက္ခမ္မ-ဝိတက္ကာဒယော တယော ဝိတက္ကေ ဝိတက္ကေထ။ **မာ ဧဝံ ဝိတက္ကယိတ္ထာ**တိ ကာမဝိတက္ကာဒယော တယော အကုသလဝိတက္ကေ မာ ဝိတက္ကယိတ္ထ။ **ဧဝံ မနသိ ကရောထာ**တိ "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ အသုဘာ"န္တိ မနသိ ကရောထ။ **မာ ဧဝံ မနသာ ကတ္ထာ**တိ "နိစ္စံ သုခံ အတ္တာ သုဘာ"န္တိ မာ မနသိ အကရိတ္ထ။ **ဣဒံ ပဇဟထာ**တိ အကုသလံ ပဇဟထ။ **ဣဒံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရထာ**တိ ကုသလံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ပဋိလဘိတွာ နိပ္ဖါဒေတွာ ဝိဟရထ။

အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသူတိ အဂ္ဂဟေတွာ ဝိမုစ္စိံသု၊ တေသံ ဟိ စိတ္တာနိ ယေဟိ အာသဝေဟိ ဝိမုစ္စိံသု၊ န တေ တာနိ ဂဟေတွာ ဝိမုစ္စိံသု၊ အနုပ္ပါဒနိရောဓေန ပန နိရုဇ္ဈမာနာ အဂ္ဂဟေတွာ ဝိမုစ္စိံသု။ တေန ဝုတ္တံ "အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသူ"တိ။ သဗ္ဗေပိ တေ အရဟတ္တံ

၁-ဣဒံ ပဒံ သီ-သျာ-ပေါတ္ထကေသု နတ္ထိ။

ciraṭṭhitikabhāvahetū"ti niṭṭhaṁ gantvā Bhagavatopi brahmacariyassa ciraṭṭhitikabhāvaṁ icchanto āyasmā Sāriputto Bhagavantaṁ sikkhāpadapaññattiṁ yāci. Tassā yācanavidhidassanatthametaṁ vuttaṁ **atha kho āyasmā Sāriputto uṭṭhāyāsanā** -pa- **ciraṭṭhitikan**ti. Tattha **addhaniyan**ti addhānakkhamaṁ, dīghakālikanti vuttaṁ hoti. Sesaṁ uttānatthameva.

Athassa Bhagavā "na tāvāyaṁ sikkhāpadapaññattikālo"ti pakāsento **"āgamehi tvaṁ Sāriputtā"**ti-ādimāha. Tattha **āgamehi tvan**ti tiṭṭha tāva tvaṁ, adhivāsehi tāva tvanti vuttaṁ hoti. Ādaratthavasenevettha[1] dvikkhattuṁ vuttaṁ. Etena Bhagavā sikkhāpadapaññattiyā sāvakānaṁ visayabhāvaṁ paṭikkhipitvā "Buddhavisayova[2] sikkhāpadapaññattī"ti āvi karonto **"Tathāgatovā"**ti-ādimāha. Ettha ca **tatthāti** sikkhāpadapaññattiyācanāpekkhaṁ bhummavacanaṁ. Tatrāyaṁ yojanā—yaṁ vuttaṁ "sikkhāpadaṁ paññapeyyā"ti, tattha tassā sikkhāpadapaññattiyā Tathāgatoyeva kālaṁ jānissatīti. Evaṁ vatvā akālaṁ tāva dassetuṁ **"na tāva Sāriputtā"**ti-ādimāha.

Tattha āsavā tiṭṭhanti etesūti **āsavaṭṭhānīyā.** Yesu diṭṭhadhammikasamparāyikā dukkhāsavā, kilesāsavā ca parūpavādavippaṭisāravadhabandhanādayo ceva apāyadukkhavisesabhūtā ca āsavā tiṭṭhantiyeva, yasmā nesaṁ te kāraṇaṁ hontīti attho, te āsavaṭṭhānīyā vītikkamadhammā yāva na saṁghe pātubhavanti, na tāva Satthā sāvakānaṁ sikkhāpadaṁ paññapetīti ayamettha yojanā. Yadi hi paññapeyya, parūpavādā parūpārambhā garahadosā na parimucceyya.

Kathaṁ? Paññapentena hi "yo pana bhikkhu methunaṁ dhammaṁ paṭiseveyyā"ti-ādi sabbaṁ paññapetabbaṁ bhaveyya. Adisvāva vītikkamadosaṁ imaṁ paññattiṁ ñatvā pare evaṁ upavādañca upārambhañca garahañca pavatteyyuṁ "kathañhi nāma samaṇo Gotamo 'bhikkhusaṁgho me anvāyiko vacanakaro'ti ettāvatā sikkhāpadehi paliveṭhessati, pārājikaṁ paññapessati, nanu ime kulaputtā mahantaṁ bhogakkhandhaṁ, mahantañca ñātiparivaṭṭaṁ, hatthagatāni ca rajjānipi pahāya pabbajitā ghāsacchādanaparamatāya santuṭṭhā sikkhāya

1. Ādaravasena cetaṁ (Ka)   2. Buddhavisayo (Sī, Syā)

ပတွာ သူရိယရသ္မိသမ္ဖုဋ္ဌမိဝ ပဒုမဝနံ ဝိကသိတစိတ္တာ အဟေသုံ။ **တတြ သုဒံ သာရိပုတ္တ ဘိံသနကဿ ဝနသဏ္ဍဿ ဘိံသနကတသ္မိံ ဟောတီ**တိ **တတြာ**တိ ပုရိမဝစနာပေက္ခံ။ **သုဒ**န္တိ ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော။ **သာရိပုတ္တာ**တိ အာလပနံ။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထယောဇနာ—**တတြာ**တိ ယံ ဝုတ္တံ ''အညတရသ္မိံ ဘိံသနကေ ဝနသဏ္ဍေ''တိ၊ တတြ ယော သော ''ဘိံသနကော''တိ ဝနသဏ္ဍော ဝုတ္တော၊ တဿ ဘိံသနကဿ ဝနသဏ္ဍဿ ဘိံသနကတသ္မိံ ဟောတိ၊ ဘိံသနကိရိယာယ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ကိံ ဟောတိ? ဣဒံ ဟောတိ၊ ယော ကောစိ အဝီတရာဂေါ။ပ။ လောမာနိ ဟံသန္တီတိ။

အထ ဝါ **တတြာ**တိ သာမိအတ္ထေ ဘုမ္မံ။ **သု**ဣတိ နိပါတော ''ကိံသု နာမ တေ ဘောန္တော သမဏဗြာဟ္မဏာ''တိအာဒီသု[၁] ဝိယ။ **ဣဒ**န္တိ အဓိပ္ပေတမတ္ထံ ပစ္စက္ခံ ဝိယ ကတွာ ဒဿနဝစနံ။ သုဣဒန္တိ **သုဒံ**၊ သန္ဓိဝသေန ဣကာရလောပေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ''စက္ခုန္ဒြိယံ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ[၂], ကိံသူဓ ဝိတ္တံ''န္တိအာဒီသု[၃] ဝိယ။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထယောဇနာ—တဿ သာရိပုတ္တ ဘိံသနကဿ ဝနသဏ္ဍဿ ဘိံသနကတသ္မိံ ဣဒံသု ဟောတိ၊ **ဘိံသနကတသ္မိ**န္တိ ဘိံသနကဘာဝေတိ အတ္ထော။ ဧကဿ တကာရဿ လောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဘိံသနကတ္တသ္မိ**န္တိယေဝ ဝါ ပါဌော။ ''ဘိံသနကတာယ''ဣတိ ဝါ ဝတ္တဗ္ဗေ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ နိမိတ္တတ္ထေ စေတံ ဘုမ္မဝစနံ။ တသ္မာ ဧဝံ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော—ဘိံသနကဘာဝေ ဣဒံသု ဟောတိ၊ ဘိံသနကဘာဝနိမိတ္တံ ဘိံသနကဘာဝဟေတု ဘိံသနကဘာဝပစ္စယာ ဣဒံသု ဟောတိ။ **ယော ကောစိ အဝီတရာဂေါ တံ ဝနသဏ္ဍံ ပဝိသတိ၊ ယေဘုယျေန လောမာနိ ဟံသန္တီ**တိ ဗဟုတရာနိ လောမာနိ ဟံသန္တိ ဥဒ္ဓံ မုခါနိ, သူစိသဒိသာနိ, ကဏ္ဋကသဒိသာနိ စ ဟုတွာ တိဋ္ဌန္တိ၊ အပ္ပါနိ န ဟံသန္တိ။ ဗဟုတရာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဟံသန္တိ၊ အပ္ပကာနံ အတိသူရပုရိသာနံ န ဟံသန္တိ။

ဣဒါနိ **အယံ ခေါ သာရိပုတ္တ ဟေတူ**တိအာဒိ နိဂမနံ။ ယဉ္စေတ္ထ အန္တရန္တရာ န ဝုတ္တံ၊ တံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ တသ္မာ ပါဠိက္ကမေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယံ ပန ဝုတ္တံ **န စိရဋ္ဌိတိကံ အဟောသီ**တိ၊ တံ ပုရိသယုဂဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဿဂဏနာယ ဟိ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော အသီတိဝဿ-သဟဿာနိ အာယု။ သမ္မုခသာဝကာနမ္ပိဿ တတ္တကမေဝ၊ ဧဝမဿ ယွာယံ သဗ္ဗပစ္ဆိမကော သာဝကော၊ တေန သဟ ဃဋေတွာ သတသဟဿံ, သဋ္ဌိမတ္တာနိ စ ဝဿသဟဿာနိ ဗြဟ္မစရိယံ အဋ္ဌာသိ။ ပုရိသယုဂဝသေန ပန

၁-မ ၁-၃၇၀-ဒိဋ္ဌေ။   ၂-အဘိ ၂-၁၂၇-ဝိဘင်္ဂေ၊   ၃-သံ ၁-၃၉-၂၁၆၊ ခု ၁-၃၀၆-ဝိဋ္ဌေသု။

tibbagāravā kāye ca jīvite ca nirapekkhā viharanti. Tesu nāma ko lokāmisabhūtaṁ methunaṁ vā paṭisevissati, parabhaṇḍaṁ vā harissati, parassa vā iṭṭhaṁ kantaṁ atimadhuraṁ jīvitaṁ upacchindissati, abhūtaguṇakathāya vā jīvitaṁ kappessati. Nanu pārājike apaññattepi pabbajjāsaṅkhepenevetaṁ pākaṭaṁ katan"ti. Tathāgatassa ca thāmañca balañca sattā na jāneyyuṁ. Paññattampi sikkhāpadaṁ kuppeyya, na yathāṭhāne tiṭṭheyya. Seyyathāpi nāma akusalo vejjo kañci anuppannagaṇḍaṁ purisaṁ pakkosāpetvā "ehi bho purisa imasmiṁ te sarīrappadese mahāgaṇḍo uppajjitvā anayabyasanaṁ pāpessati, paṭikacceva naṁ tikicchāpehī"ti vatvā "sādhācariya tvaṁyeva naṁ tikicchassū"ti vutto tassa arogaṁ sarīrappadesaṁ phāletvā lohitaṁ nīharitvā ālepanabandhanadhovanādīhi taṁ padesaṁ sañchaviṁ katvā taṁ purisaṁ vadeyya "mahārogo te mayā tikicchito, dehi me deyyadhamman"ti. So taṁ "kimayaṁ bālavejjo vadati, kataro kira me iminā rogo tikicchito, nanu me ayaṁ dukkhañca janeti, lohitakkhayañca maṁ pāpetī"ti evaṁ upavadeyya ceva upārambheyya ca garaheyya ca, na cassa guṇaṁ jāneyya. Evameva yadi anuppanne vītikkamadose Satthā sāvakānaṁ sikkhāpadaṁ paññapeyya, parūpavādādīhi ca na parimucceyya, na cassa thāmaṁ vā balaṁ vā sattā jāneyyuṁ. Paññattampi sikkhāpadaṁ kuppeyya, na yathāṭhāne tiṭṭheyya. Tasmā vuttaṁ **"na tāva Sāriputta Satthā sāvakānaṁ -pa- pātubhavantī"**ti.

Evaṁ akālaṁ dassetvā puna kālaṁ dassetuṁ **"yato ca kho Sāriputtā"**ti-ādimāha. Tattha **yato**ti yadā, yasmiṁ kāleti vuttaṁ hoti. Sesaṁ vuttānusāreneva veditabbaṁ. Ayaṁ vā hettha saṅkhepattho, yasmiṁ samaye "āsavaṭṭhānīyā dhāmmā"ti saṅkhyaṁ gatā vītikkamadosā saṁghe pātubhavanti, tadā Satthā sāvakānaṁ sikkhāpadaṁ paññapeti uddisati Pātimokkhaṁ. Kasmā? Tesaṁyeva "āsavaṭṭhānīyā dhammā"ti saṅkhyaṁ gatānaṁ vītikkamadosānaṁ paṭighātāya. Evaṁ paññapento yathā nāma kusalo vejjo uppannaṁ gaṇḍaṁ phālana lepana bandhana dhovanādīhi tikicchanto rogaṁ vūpasametvā sañchaviṁ katvā na tveva upavādādiraho hoti, sake ca ācariyake viditānubhāvo hutvā sakkāraṁ pāpuṇāti. Evaṁ na ca upavādādiraho hoti, sake ca sabbaññuvisaye

ယုဂပရမ္ပရာယ အာဂန္တွာ ဒွေယေဝ ပုရိသယုဂါနိ အဋ္ဌာသိ။ တသ္မာ န စိရဋ္ဌိတိကန္တိ ဝုတ္တံ။ သိခိဿ ပန ဘဂဝတော သတ္တတိဝဿသဟဿာနိ အာယု။ သမ္မုခသာဝကာနမ္ပိဿ တတ္တကမေဝ။ ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ အာယု။ သမ္မုခသာဝကာနမ္ပိဿ တတ္တကမေဝ။ ဧဝံ တေသမ္ပိ ယေ သဗ္ဗပစ္ဆိမကာ သာဝကာ၊ တေဟိ သဟ ဃဋေတွာ သတသဟဿတော ဥဒ္ဓံ စတ္တာလီသမတ္တာနိ, ဝီသတိမတ္တာနိ စ ဝဿသဟဿာနိ ဗြဟ္မစရိယံ အဋ္ဌာသိ။ ပုရိသယုဂဝသေန ပန ယုဂပရမ္ပရာယ အာဂန္တွာ ဒွေ ဒွေယေဝ ပုရိသယုဂါနိ အဋ္ဌာသိ၊ တသ္မာ န စိရဋ္ဌိတိကန္တိ ဝုတ္တံ။

၂၀။ ဧဝံ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော တိဏ္ဏံ ဗုဒ္ဓါနံ ဗြဟ္မစရိယဿ န စိရဋ္ဌိတိကာရဏံ သုတွာ ဣတရေသံ တိဏ္ဏံ ဗြဟ္မစရိယဿ စိရဋ္ဌိတိကာရဏံ သောတုကာမော ပုန ဘဂဝန္တံ **"ကော ပန ဘန္တေ ဟေတု"**တိအာဒိနာ နယေန ပုစ္ဆိ။ ဘဂဝါပိဿ ဗျာကာသိ။ တံ သဗ္ဗံ ဝုတ္တပဋိပက္ခဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ စိရဋ္ဌိတိကဘာဝေပိ စေတ္ထ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ အာယုပရိမာဏတောပိ ပုရိသယုဂတောပိ ဥဘယထာ စိရဋ္ဌိတိကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကကုသန္ဓဿ ဟိ ဘဂဝတော စတ္တာလီသဝဿသဟဿာနိ အာယု၊ ကောဏာဂမနဿ ဘဂဝတော တိံသဝဿသဟဿာနိ၊ ကဿပဿ ဘဂဝတော ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ။ သမ္မုခသာဝကာနမ္ပိ နေသံ တတ္တကမေဝ။ ဗဟူနိ စ နေသံ သာဝကယုဂါနိ ပရမ္ပရာယ ဗြဟ္မစရိယံ ပဝတ္တေသုံ။ ဧဝံ တေသံ အာယုပရိမာဏတောပိ သာဝကယုဂတောပိ ဥဘယထာ ဗြဟ္မစရိယံ စိရဋ္ဌိတိကံ အဟောသိ။

အမှာကံ ပန ဘဂဝတော ကဿပဿ ဘဂဝတော ဥပဍ္ဎာယုကပ္ပမာဏေ ဒသဝဿသဟဿာယုကကာလေ ဥပ္ပဇ္ဇိတဗ္ဗံ သိယာ၊ တံ အသမ္ပတ္တေန ပဉ္စဝဿသဟဿာယုကကာလေ, ဧကဝဿသဟဿာယုကကာလေ, ပဉ္စဝဿသတာယုကကာလေပိ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇိတဗ္ဗံ သိယာ။ ယသ္မာ ပနဿ ဗုဒ္ဓတ္တကာရကေ ဓမ္မေ သောဓေန္တဿ ပရိယေသန္တဿ ဉာဏံ ပရိပါစေန္တဿ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေန္တဿ ဝဿသတာယုကကာလေ ဉာဏံ ပရိပါကမဂမာသိ၊ တသ္မာ အတိပရိတ္တာယုကကာလေ ဥပ္ပန္နော။ တေနဿ သာဝကပရမ္ပရာဝသေန စိရဋ္ဌိတိကမ္ပိ ဗြဟ္မစရိယံ အာယုပရိမာဏဝသေန ဝဿဂဏနာယ နစိရဋ္ဌိတိကမေဝါတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။

၂၁။ **အထ ခေါ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော**တိ ကော အနုသန္ဓိ။ ဧဝံ တိဏ္ဏံ ဗုဒ္ဓါနံ ဗြဟ္မစရိယဿ စိရဋ္ဌိတိကာရဏံ သုတွာ "သိက္ခာပဒပညတ္တိယေဝ

viditānubhāvo hutvā sakkāraṁ pāpuṇāti. Tañcassa sikkhāpadaṁ akuppaṁ hoti, yathāṭhāne tiṭṭhatīti.

Evaṁ āsavaṭṭhānīyānaṁ dhammānaṁ anuppattiṁ sikkhāpadapaññattiyā akālaṁ, uppattiñca kālanti vatvā idāni tesaṁ dhammānaṁ anuppattikālañca uppattikālañca dassetuṁ **“na tāva Sāriputta idhekacce”**ti-ādimāha. Tattha uttānatthāni padāni Pāḷivaseneva veditabbāni. Ayaṁ pana anuttānapadavaṇṇanā, rattiyo jānantīti **rattaññū,** attano pabbajitadivasato paṭṭhāya bahukā rattiyo jānanti, cirapabbajitāti vuttaṁ hoti. Rattaññūhi mahattaṁ **rattaññumahattaṁ,** cirapabbajitehi mahantabhāvanti attho. Tatra rattaññumahattaṁ patte saṁghe Upasenaṁ Vaṅgantaputtaṁ ārabbha sikkhāpadaṁ paññattanti veditabbaṁ. So hāyasmā ūnadasavasse bhikkhū upasampādente disvā ekavasso saddhivihārikaṁ upasampādesi. Atha Bhagavā sikkhāpadaṁ paññapesi “na bhikkhave ūnadasavassena upasampādetabbo, yo upasampādeyya āpatti dukkaṭassā”ti[1] evaṁ paññatte sikkhāpade puna bhikkhū “dasavassāmha dasavassāmhā”ti bālā abyattā upasampādenti. Atha Bhagavā aparampi sikkhāpadaṁ paññapesi “na bhikkhave bālena abyattena upasampādetabbo, yo upasampādeyya āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave byattena bhikkhunā paṭibalena dasavassena vā atirekadasavassena vā upasampādetun”ti[2] rattaññumahattaṁ pattakāle dve sikkhāpadāni paññattāni.

Vepullamahattanti vipulabhāvena mahattaṁ. Saṁgho hi yāva na theranavamajjhimānaṁ vasena vepullamahattaṁ patto hoti, tāva senāsanāni pahonti. sāsane ekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā na uppajjanti. Vepullamahattaṁ pana patte te uppajjanti. Atha Satthā sāvakānaṁ sikkhāpadaṁ paññapeti. Tattha vepullamahattaṁ patte saṁghe paññattasikkhāpadāni “yo pana bhikkhu anupasampannena uttari dirattatirattaṁ sahaseyyaṁ kappeyya, pācittiyaṁ”[3]. “Yā pana bhikkhunī anuvassaṁ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṁ”[4]. “Yā pana bhikkhunī ekaṁ vassaṁ dve vuṭṭhāpeyya, pācittiyan”ti[5] iminā nayena veditabbāni.

Lābhaggamahattanti lābhassa aggamahattaṁ, yo lābhassa aggo uttamo mahantabhāvo, taṁ patto hotīti attho. Lābhena vā

1-2. Vi 3. 75 piṭṭhe. 3. Vi 2. 27 piṭṭhe. 4-5. Vi 2. 449, 450 piṭṭhesu.

စိရဋ္ဌိတိကဘာဝဟေတူ”တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ဂန္တွာ ဘဂဝတောပိ ဗြဟ္မစရိယဿ စိရဋ္ဌိတိက-ဘာဝံ ဣစ္ဆန္တော အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ဘဂဝန္တံ သိက္ခာပဒပညတ္တိံ ယာစိ။ တဿာ ယာစနဝိဓိဒဿနတ္ထမေတံ ဝုတ္တံ **အထ ခေါ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ဥဋ္ဌာယာသနာ။ပ။ စိရဋ္ဌိတိကန္တိ။** တတ္ထ **အဒ္ဓနိယန္တိ** အဒ္ဓါနက္ခမံ၊ ဒီဃကာလိ-ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

အထဿ ဘဂဝါ “န တာဝါယံ သိက္ခာပဒပညတ္တိကာလော”တိ ပကာ-သေန္တော “**အာဂမေဟိ တွံ သာရိပုတ္တ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာဂမေဟိ တွန္တိ** တိဋ္ဌ တာဝ တွံ၊ အဓိဝါသေဟိ တာဝ တွန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာဒရတ္ထဝသေနေ-ဝေတ္ထ[၁] ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တံ။ တေန ဘဂဝါ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ သာဝကာနံ ဝိသယဘာဝံ ပဋိက္ခိပိတွာ “ဗုဒ္ဓဝိသယောဝ[၂] သိက္ခာပဒပညတ္တိ”တိ အာဝိ ကရောန္တော “**တထာဂတောဝ**”တိအာဒိမာဟ။ **ဧတ္ထ စ တတ္ထာတိ** သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနာပေက္ခံ ဘုမ္မဝစနံ။ တတြာယံ ယောဇနာ—ယံ ဝုတ္တံ “သိက္ခာပဒံ ပညပေယျာ”တိ၊ တတ္ထ တဿာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ တထာ-ဂတောယေဝ ကာလံ ဇာနိဿတီတိ။ ဧဝံ ဝတွာ အကာလံ တာဝ ဒဿေတုံ “**န တာဝ သာရိပုတ္တ**”တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိ ဧတေသူတိ **အာသဝဋ္ဌာနီယာ။** ယေသု ဒိဋ္ဌဓမ္မိက-သမ္ပရာယိကာ ဒုက္ခာသဝါ, ကိလေသာသဝါ စ ပရူပဝါဒဝိပ္ပဋိသာရဝဓဗန္ဓနာ-ဒယော စေဝ အပါယဒုက္ခဝိသေသဘူတာ စ အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိယေဝ၊ ယသ္မာ နေသံ တေ ကာရဏံ ဟောန္တီတိ အတ္ထော၊ တေ အာသဝဋ္ဌာနီယာ ဝီတိက္ကမဓမ္မာ ယာဝ န သံဃေ ပါတုဘဝန္တိ၊ န တာဝ သတ္ထာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေတီတိ အယမေတ္ထ ယောဇနာ။ ယဒိ ဟိ ပညပေယျ၊ ပရူပဝါဒါ ပရူပါရမ္ဘာ ဂရဟဒေါသာ န ပရိမုစ္စေယျ။

ကထံ? ပညပေန္တေန ဟိ “ယော ပန ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျာ”တိ-အာဒိ သဗ္ဗံ ပညပေတဗ္ဗံ ဘဝေယျ။ အဒိသွာဝ ဝီတိက္ကမဒေါသံ ဣမံ ပညတ္တိံ ဉတွာ ပရေ ဧဝံ ဥပဝါဒဉ္စ ဥပါရမ္ဘဉ္စ ဂရဟဉ္စ ပဝတ္တေယျုံ “ကထဉှိ နာမ သမဏော ဂေါတမော ‘ဘိက္ခုသံဃော မေ အနွာယိကော ဝစနကရော’တိ ဧတ္တာဝတာ သိက္ခာပဒေဟိ ပလိဝေဌေဿတိ၊ ပါရာဇိကံ ပညပေဿတိ၊ နနု ဣမေ ကုလပုတ္တာ မဟန္တံ ဘောဂက္ခန္ဓံ, မဟန္တဉ္စ ဉာတိပရိဝဋ္ဋံ, ဟတ္ထဂတာနိ စ ရဇ္ဇာနိပိ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတာ ဃာသစ္ဆာဒနပရမတာယ သန္တုဋ္ဌာ သိက္ခာယ

၁-အာဒရဝသေန စေတံ (က) ၂-ဗုဒ္ဓဝိသယော (သီ၊ သျာ)

aggamahattampi, lābhena seṭṭhattañca mahantattañca pattoti attho. Saṁgho hi yāva na lābhaggamahattaṁ patto hoti, tāva na lābhaṁ paṭicca āsavaṭṭhānīyā dhammā uppjjanti, patte pana uppajjanti. Atha Satthā sāvakānaṁ sikkhāpadaṁ paññapeti “yo pana bhikkhu acelakassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṁ vā bhojanīyaṁ vā dadeyya, pācittiyan”ti[1]. Idañhi lābhaggamahattaṁ patte saṁghe sikkhāpadaṁ paññattaṁ.

Bāhusaccamahattanti bāhusaccassa mahantabhāvaṁ, saṁgho hi yāva na bāhusaccamahattaṁ patto hoti, tāva na āsavaṭṭhānīyā dhammā uppajjanti. Bāhusaccamahattaṁ patte pana yasmā ekampi nikāyaṁ dvepi -pa- pañcapi nikāye uggahetvā ayoniso ummujjamānā puggalā rasena rasaṁ saṁsanditvā uddhammaṁ ubbinayaṁ Satthusāsanaṁ dīpenti. Atha Satthā “yo pana bhikkhu evaṁ vadeyya tathāhaṁ Bhagavatā dhammaṁ desitaṁ ājānāmi -pa-. Samaṇuddesopi ce evaṁ vadeyyā”ti-ādinā[2] nayena sikkhāpadaṁ paññapetīti.

Evaṁ Bhagavā āsavaṭṭhānīyānaṁ dhammānaṁ anuppattikālañca uppattikālañca dassetvā tasmiṁ samaye sabbasopi tesaṁ abhāvaṁ dassento **“nirabbudo hi Sāriputtā”**ti-ādimāha. Tattha **nirabbudo**ti abbudavirahito. Abbudā vuccanti corā, niccoroti attho. Corāti ca imasmiṁ atthe dussīlāva adhippetā. Te hi assamaṇāva hutvā samaṇapaṭiññatāya paresaṁ paccaye corenti. Tasmā nirabbudoti niccoro, niddussīloti vuttaṁ hoti. **Nirādīnavo**ti nirupaddavo nirupasaggo, dussīlādīnavarahitoyevāti vuttaṁ hoti. **Apagatakāḷako**ti kāḷakā vuccanti dussīlāyeva. Te hi suvaṇṇavaṇṇāpi samānā kāḷakadhammayogā kāḷakātveva veditabbā. Tesaṁ abhāvā apagatakāḷako. **Apahatakāḷako**tipi pāṭho. **Suddho**ti apagatakāḷakattāyeva suddho pariyodāto pabhassaro. **Sāre patiṭṭhito**ti sāro vuccanti sīlasamādhipaññāvimuttivimuttiñāṇadassanaguṇā, tasmiṁ sāre patiṭṭhitattā sāre patiṭṭhito.

Evaṁ sāre patiṭṭhitabhāvaṁ vatvā puna so cassa sāre patiṭṭhitabhāvo evaṁ veditabboti dassento **“imesaṁ hi Sāriputtā”**ti-ādimāha.

1. Vi 2. 123 piṭṭhe. 2. Vi 2. 177, 183 piṭṭhesu.

တိဗ္ဗဂါရဝါ ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ နိရပေက္ခာ ဝိဟရန္တိ။ တေသု နာမ ကော လောကာမိသဘူတံ မေထုနံ ဝါ ပဋိသေဝိဿတိ၊ ပရဘဏ္ဍံ ဝါ ဟရိဿတိ၊ ပရဿ ဝါ ဣဋ္ဌံ ကန္တံ အတိမဓုရံ ဇီဝိတံ ဥပစ္ဆိန္ဒိဿတိ၊ အဘူတဂုဏကထာယ ဝါ ဇီဝိတံ ကပ္ပေဿတိ။ နနု ပါရာဇိကေ အပညတ္တေပိ ပဗ္ဗဇ္ဇာသင်္ခေပေနေဝေတံ ပါကဋံ ကတ”န္တိ။ တထာဂတဿ စ ထာမဉ္စ ဗလဉ္စ သတ္တာ န ဇာနေယျုံ။ ပညတ္တမ္ပိ သိက္ခာပဒံ ကုပ္ပေယျ၊ န ယထာဌာနေ တိဋ္ဌေယျ။ သေယျထာပိ နာမ အကုသလော ဝေဇ္ဇော ကဉ္စိ အနုပ္ပန္နဂဏ္ဍံ ပုရိသံ ပက္ကောသာပေတွာ “ဧဟိ ဘော ပုရိသ ဣမသ္မိံ တေ သရီရပ္ပဒေသေ မဟာဂဏ္ဍော ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အနယဗျသနံ ပါပေဿတိ၊ ပဋိကစ္စေဝ နံ တိကိစ္ဆာပေဟိ”တိ ဝတွာ “သာဓာစရိယ တွံယေဝ နံ တိကိစ္ဆဿူ”တိ ဝုတ္တော တဿ အရောဂံ သရီရပ္ပဒေသံ ဖာလေတွာ လောဟိတံ နီဟရိတွာ အာလေပနဗန္ဓနဓောဝနာဒီဟိ တံ ပဒေသံ သဉ္ဆဝိံ ကတွာ တံ ပုရိသံ ဝဒေယျ “မဟာရောဂေါ တေ မယာ တိကိစ္ဆိတော၊ ဒေဟိ မေ ဒေယျဓမ္မ”န္တိ။ သော တံ “ကိမယံ ဗာလဝေဇ္ဇော ဝဒတိ၊ ကတရော ကိရ မေ ဣမိနာ ရောဂေါ တိကိစ္ဆိတော၊ နနု မေ အယံ ဒုက္ခဉ္စ ဇနေတိ၊ လောဟိတက္ခယဉ္စ မံ ပါပေတီ”တိ ဧဝံ ဥပဝဒေယျ စေဝ ဥပါရမ္ဘေယျ စ ဂရဟေယျ စ၊ န စဿ ဂုဏံ ဇာနေယျ။ ဧဝမေဝ ယဒိ အနုပ္ပန္နေ ဝီတိက္ကမဒေါသေ သတ္ထာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေယျ၊ ပရူပဝါဒါဒီဟိ စ န ပရိမုစ္စေယျ၊ န စဿ ထာမံ ဝါ ဗလံ ဝါ သတ္တာ ဇာနေယျုံ။ ပညတ္တမ္ပိ သိက္ခာပဒံ ကုပ္ပေယျ၊ န ယထာဌာနေ တိဋ္ဌေယျ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ **“န တာဝ သာရိပုတ္တ သတ္ထာ သာဝကာနံ။ ပ။ ပါတုဘဝန္တီ”**တိ။

ဧဝံ အကာလံ ဒဿေတွာ ပုန ကာလံ ဒဿေတုံ **“ယတော စ ခေါ သာရိပုတ္တာ”**တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယတော**တိ ယဒါ၊ ယသ္မိံ ကာလေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ ဝုတ္တာနုသာရေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယံ ပနေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော၊ ယသ္မိံ သမယေ “အာသဝဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာ”တိ သင်္ချံ ဂတာ ဝီတိက္ကမဒေါသာ သံဃေ ပါတုဘဝန္တိ၊ တဒါ သတ္ထာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေတိ ဥဒ္ဒိသတိ ပါတိမောက္ခံ။ ကသ္မာ? တေသံယေဝ “အာသဝဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာ”တိ သင်္ချံ ဂတာနံ ဝီတိက္ကမဒေါသာနံ ပဋိဃာတာယ။ ဧဝံ ပညပေန္တော ယထာ နာမ ကုသလော ဝေဇ္ဇော ဥပ္ပန္နံ ဂဏ္ဍံ ဖာလန လေပန ဗန္ဓန ဓောဝနာဒီဟိ တိကိစ္ဆန္တော ရောဂံ ဝူပသမေတွာ သဉ္ဆဝိံ ကတွာ န တွေဝ ဥပဝါဒါဒိရဟော ဟောတိ၊ သကေ စ အာစရိယကေ ဝိဒိတာနုဘာဝေါ ဟုတွာ သက္ကာရံ ပါပုဏာတိ။ ဧဝံ န စ ဥပဝါဒါဒိရဟော ဟောတိ၊ သကေ စ သဗ္ဗညုဝိသယေ

Tatrāyaṁ saṅkhepavaṇṇanā, yānimāni Verañjāyaṁ vassāvāsaṁ upagatāni pañca bhikkhusatāni. Imesaṁ yo guṇavasena pacchimako sabbaparittaguṇo bhikkhu, so sotāpanno. **Sotāpanno**ti sotaṁ āpanno, **soto**ti ca maggassetaṁ adhivacanaṁ, **sotāpanno**ti tena samannāgatassa puggalassa. Yathāha—

“Soto sototi hidaṁ Sāriputta vuccati, katamo nu kho Sāriputta sototi? Ayameva hi bhante ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṁ? Sammādiṭṭhi -pa- sammāsamādhīti. Sotāpanno sotāpannoti hidaṁ Sāriputta vuccati, katamo nu kho Sāriputta sotāpannoti? Yo hi bhante iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena samannāgato. Ayaṁ vuccati sotāpanno. Soyamāyasmā evaṁnāmo evaṁgotto”ti[1]. Idha pana maggena phalassa nāmaṁ dinnaṁ, tasmā phalaṭṭho sotāpannoti veditabbo.

Avinipātadhammoti vinipātetīti vinipāto, nāssa vinipāto dhammoti avinipātadhammo, na attānaṁ apāyesu vinipātanasabhāvoti vuttaṁ hoti. Kasmā? Ye dhammā apāyagamanīyā, tesaṁ parikkhayā. Vinipatanaṁ vā vinipāto, nāssa vinipāto dhammoti avinipātadhammo, apāyesu vinipātanasabhāvo assa natthīti vuttaṁ hoti. Sammattaniyāmena maggena niyatattā **niyato.** Sambodhi paraṁ ayanaṁ parā gati assāti **sambodhiparāyaṇo**. Upari maggattayaṁ avassaṁ sampāpakoti attho. Kasmā? Paṭiladdhapaṭhamamaggattāti.

Buddhāciṇṇakathā

22. Evaṁ Dhammasenāpatiṁ saññāpetvā Virañjāyaṁ taṁ vassāvāsaṁ vītināmetvā vutthavasso mahāpavāraṇāya pavāretvā **atha kho Bhagavā āyasmantaṁ Ānandaṁ āmantesi. Āmantesī**ti ālapi abhāsi sambodhesi. Kinti? **Āciṇṇaṁ kho panetan**ti evamādi. **Āciṇṇan**ti caritaṁ vattaṁ anudhammatā. Taṁ kho panetaṁ āciṇṇaṁ duvidhaṁ hoti Buddhāciṇṇaṁ, sāvakāciṇṇanti. Katamaṁ Buddhāciṇṇaṁ? Idaṁ tāva ekaṁ—yehi nimantitā vassaṁ vasanti, na te anapaloketvā anāpucchitvā janapadacārikaṁ

1. Saṁ 3. 302 piṭṭhe.

ဝိဒိတာနုဘာဝေါ ဟုတွာ သတ္ထာရံ ပါပုဏာတိ။ တဿာယ သိက္ခာပဒံ အကုပ္ပံ ဟောတိ၊ ယထာဌာနေ တိဋ္ဌတီတိ။

ဧဝံ အာသဝဋ္ဌာနီယာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပတ္တိံ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ အကာလံ, ဥပ္ပတ္တိဉ္စ ကာလန္တိ ဝတွာ ဣဒါနိ တေသံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပတ္တိကာလဉ္စ ဥပ္ပတ္တိကာလဉ္စ ဒဿေတုံ “**န တာဝ သာရိပုတ္တ ဣဓေကစ္စေ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထာနိ ပဒါနိ ပါဠိဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အယံ ပန အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ၊ ရတ္တိယော ဇာနန္တီတိ **ရတ္တညူ၊** အတ္တနော ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဘုတိ ဗဟုကာ ရတ္တိယော ဇာနန္တိ၊ စိရပဗ္ဗဇိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ရတ္တညူဟိ မဟတ္တံ **ရတ္တညုမဟတ္တံ၊** စိရပဗ္ဗဇိတေဟိ မဟန္တဘာဝန္တိ အတ္ထော။ တတြ ရတ္တညုမဟတ္တံ ပတ္တေ သံဃေ ဥပသေနံ ဝင်္ဂန္တပုတ္တံ အာရဗ္ဘ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သော ဟာယသ္မာ ဦနဒသဝဿော ဘိက္ခူ ဥပသမ္ပာဒေန္တော ဒွိဝဿော ဧကဝဿော သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ ဥပသမ္ပာဒေသိ။ အထ ဘဂဝါ သိက္ခာပဒံ ပညပေသိ “န ဘိက္ခဝေ ဦနဒသဝဿေန ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော၊ ယော ဥပသမ္ပာဒေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ”တိ[1] ဧဝံ ပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ ပုန ဘိက္ခူ “ဒသဝဿာမှ ဒသဝဿာမှာ”တိ ဗာလာ အဗျတ္တာ ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ အထ ဘဂဝါ အပရမ္ပိ သိက္ခာပဒံ ပညပေသိ “န ဘိက္ခဝေ ဗာလေန အဗျတ္တေန ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော၊ ယော ဥပသမ္ပာဒေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဗျတ္တေန ဘိက္ခုနာ ပဋိဗလေန ဒသဝဿေန ဝါ အတိရေကဒသဝဿေန ဝါ ဥပသမ္ပာဒေတု”န္တိ[2] ရတ္တညုမဟတ္တံ ပတ္တကာလေ ဒွေ သိက္ခာပဒါနိ ပညတ္တာနိ။

ဝေပုလ္လမဟတ္တန္တိ ဝိပုလဘာဝေန မဟတ္တံ။ သံဃော ဟိ ယာဝ န ထေရနဝမဇ္ဈိမာနံ ဝသေန ဝေပုလ္လမဟတ္တံ ပတ္တော ဟောတိ၊ တာဝ သေနာသနာနိ ပဟောန္တိ။ သာသနေ ကေစ္စေ အာသဝဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဝေပုလ္လမဟတ္တံ ပန ပတ္တေ တေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အထ သတ္ထာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေတိ။ တတ္ထ ဝေပုလ္လမဟတ္တံ ပတ္တေ သံဃေ ပညတ္တသိက္ခာပဒါနိ “ယော ပန ဘိက္ခု အနုပသမ္ပန္နေန ဥတ္တရိ ဒိရတ္တတိရတ္တံ သဟသေယျံ ကပ္ပေယျ၊ ပါစိတ္တိယံ”[3]။ “ယာ ပန ဘိက္ခုနီ အနုဝဿံ ဝုဋ္ဌာပေယျ၊ ပါစိတ္တိယံ”[4]။ “ယာ ပန ဘိက္ခုနီ ဧကံ ဝဿံ ဒွေ ဝုဋ္ဌာပေယျ၊ ပါစိတ္တိယ”န္တိ[5] ဣမိနာ နယေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

လာဘဂ္ဂမဟတ္တန္တိ လာဘဿ အဂ္ဂမဟတ္တံ၊ ယော လာဘဿ အဂ္ဂေါ ဥတ္တမော မဟန္တဘာဝေါ၊ တံ ပတ္တော ဟောတီတိ အတ္ထော။ လာဘေန ဝါ

၁-၂-ဝိ ၃-၇၅-ဒိဋ္ဌေ၊ ၃-ဝိ ၂-၂၇-ဗိခဋ္ဌ၊ ၄-၅-ဝိ ၂-၄၄၉-၄၅၀-ဝိဋ္ဌေသု၊
ဝိ-ဋ္ဌ ၁-၁၁

pakkamanti. Sāvakā pana apaloketvā vā anapaloketvā vā yathāsukhaṁ pakkamanti.

Aparampi Buddhāciṇṇaṁ—vutthavassā pavāretvā janasaṅgahatthāya janapadacārikaṁ pakkamantiyeva. Janapadacārikaṁ carantā ca mahāmaṇḍalaṁ majjhimamaṇḍalaṁ antimamaṇḍalanti imesaṁ tiṇṇaṁ maṇḍalānaṁ aññatarasmiṁ maṇḍale caranti. Tattha **mahāmaṇḍalaṁ** navayojanasatikaṁ. **Majjhimamaṇḍalaṁ** chayojanasatikaṁ. **Antimamaṇḍalaṁ** tiyojanasatikaṁ. Yadā mahāmaṇḍale cārikaṁ caritukāmā honti, tadā mahāpavāraṇāya pavāretvā pāṭipadadivase mahābhikkhusaṁghaparivārā nikkhamitvā gāmanigamādīsu mahājanaṁ āmisapaṭiggahena anuggaṇhantā dhammadānena cassa vivaṭṭupanissitaṁ kusalaṁ vaḍḍhentā navahi māsehi janapadacārikaṁ pariyosāpenti. Sace pana antovasse bhikkhūnaṁ samathavipassanā taruṇā honti, mahāpavāraṇāya appavāretvā pavāraṇāsaṅgahaṁ datvā kattikapuṇṇamāyaṁ pavāretvā māgasirassa paṭhamadivase mahābhikkhusaṁghaparivārā nikkhamitvā vuttanayeneva majjhimamaṇḍale aṭṭhahi māsehi cārikaṁ pariyosāpenti. Sace pana nesaṁ vutthavassānaṁ aparipākindriyā veneyyasattā honti. Tesaṁ indriyaparipākaṁ āgamentā māgasiramāsampi tattheva vasitvā phussamāsassa paṭhamadivase mahābhikkhusaṁghaparivārā nikkhamitvā vuttanayeneva antimamaṇḍale sattahi māsehi cārikaṁ pariyosāpenti. Tesu ca maṇḍalesu yattha katthaci vicarantāpi te te satte kilesehi viyojentā sotāpattiphalādīhi payojentā veneyyavaseneva nānāvaṇṇāni pupphāni ocinantā viya caranti.

Aparampi Buddhānaṁ āciṇṇaṁ—devasikaṁ paccūsasamaye santaṁ sukhaṁ nibbānamārammaṇaṁ katvā phalasamāpattisamāpajjanaṁ, phalasamāpattiyā vuṭṭhahitvā devasikaṁ mahākaruṇāsamāpattiyā samāpajjanaṁ, tato vuṭṭhahitvā dasasahassacakkavāḷe bodhaneyyasattasamavalokanaṁ[1].

Aparampi Buddhānaṁ āciṇṇaṁ—āgantukehi saddhiṁ paṭhamataraṁ paṭisanthārakaraṇaṁ, aṭṭhuppattivasena dhammadesanā, otiṇṇe dose sikkhāpadapaññāpananti idaṁ Buddhāciṇṇaṁ.

---

1. Samolokanaṁ (Sī, Syā)

အဂ္ဂမဟတ္တမ္ပိ၊ လာဘေန သေဋ္ဌတ္တဉ္စ မဟန္တတ္တဉ္စ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ သံဃော ဟိ ယာဝ န လာဘဂ္ဂမဟတ္တံ ပတ္တော ဟောတိ၊ တာဝ န လာဘံ ပဋိစ္စ အာသဝဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ပတ္တေ ပန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အထ သတ္ထာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေတိ "ယော ပန ဘိက္ခု အစေလကဿ ဝါ ပရိဗ္ဗာဇကဿ ဝါ ပရိဗ္ဗာဇိကာယ ဝါ သဟတ္ထာ ခါဒနီယံ ဝါ ဘောဇနီယံ ဝါ ဒဒေယျ၊ ပါစိတ္တိယ"န္တိ[1]။ ဧဒိသေ လာဘဂ္ဂမဟတ္တံ ပတ္တေ သံဃေ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ။

ဗာဟုသစ္စမဟတ္တန္တိ ဗာဟုသစ္စဿ မဟန္တဘာဝံ၊ သံဃော ဟိ ယာဝ န ဗာဟုသစ္စမဟတ္တံ ပတ္တော ဟောတိ၊ တာဝ န အာသဝဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဗာဟုသစ္စမဟတ္တံ ပတ္တေ ပန ယသ္မာ ဧကမ္ပိ နိကာယံ ဒွေပိ။ပ။ ပဉ္စပိ နိကာယေ ဥဂ္ဂဟေတွာ အယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇမာနာ ပုဂ္ဂလာ ရသေန ရသံ သံသန္ဒိတွာ ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ သတ္ထုသာသနံ ဒီပေန္တိ။ အထ သတ္ထာ "ယော ပန ဘိက္ခု ဧဝံ ဝဒေယျ တထာဟံ ဘဂဝတာ ဓမ္မံ ဒေသိတံ အာဇာနာမိ။ပ။ သမဏုဒ္ဒေသောပိ စေ ဧဝံ ဝဒေယျာ"တိအာဒိနာ[2] နယေန သိက္ခာပဒံ ပညပေတီတိ။

ဧဝံ ဘဂဝါ အာသဝဋ္ဌာနီယာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပတ္တိကာလဉ္စ ဥပ္ပတ္တိကာလဉ္စ ဒဿေတွာ တသ္မိံ သမယေ သဗ္ဗသောပိ တေသံ အဘာဝံ ဒဿေန္တော "**နိရဗ္ဗုဒေါ ဟိ သာရိပုတ္တာ**"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နိရဗ္ဗုဒေါ**တိ အဗ္ဗုဒဝိရဟိတော။ အဗ္ဗုဒါ ဝုစ္စန္တိ စောရာ၊ နိစ္စောရောတိ အတ္ထော။ စောရာတိ စ ဒုဿီလာ အဓိပ္ပေတာ။ တေ ဟိ အဿမဏာဝ ဟုတွာ သမဏပဋိညာတာယ ပရေသံ ပစ္စယေ စောရေန္တိ။ တသ္မာ နိရဗ္ဗုဒေါတိ နိစ္စောရော၊ နိဒ္ဒုဿီလောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နိရာဒီနဝေါ**တိ နိရုပဒ္ဒဝေါ နိရုပသဂ္ဂေါ၊ ဒုဿီလာဒီနဝရဟိတောယေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အပဂတကာဠကော**တိ ကာဠကာ ဝုစ္စန္တိ ဒုဿီလာယေဝ။ တေ ဟိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာပိ သမာနာ ကာဠကဓမ္မယောဂါ ကာဠကာတွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေသံ အဘာဝါ အပဂတကာဠကော။ **အပဟတကာဠကော**တိပိ ပါဌော။ **သုဒ္ဓေါ**တိ အပဂတကာဠကတ္တာယေဝ သုဒ္ဓေါ ပရိယောဒါတော ပဘဿရော။ **သာရေ ပတိဋ္ဌိတော**တိ သာရော ဝုစ္စန္တိ သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏာ၊ တသ္မိံ သာရေ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ သာရေ ပတိဋ္ဌိတော။

ဧဝံ သာရေပတိဋ္ဌိတဘာဝံ ဝတွာ ပုန သော စဿ သာရေ ပတိဋ္ဌိတဘာဝေါ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော "**ဣမေသံ ဟိ သာရိပုတ္တာ**"တိအာဒိမာဟ။

၁-ဝိ ၂-၁၂၃-ပိဋ္ဌေ။

၂-ဝိ ၂-၁၇၇-၁၈၃-ပိဋ္ဌေသု။

Katamaṁ sāvakāciṇṇaṁ? Buddhassa Bhagavato kāle dvikkhattuṁ sannipāto pure vassūpanāyikāya ca kammaṭṭhānaggahaṇatthaṁ, vutthavassānañca adhigataguṇārocanatthaṁ upari kammaṭṭhānaggahaṇatthañca. Idaṁ sāvakāciṇṇaṁ. Idha pana Buddhāciṇṇaṁ dassento āha **"āciṇṇaṁ kho panetaṁ Ānanda Tathāgatānan"**ti.

Āyāmāti āgaccha yāma. **Apalokessāmā**ti cārikaṁ caraṇatthāya āpucchissāma. **Evan**ti sampaṭicchanatthe nipāto. **Bhante**ti gāravādhivacanametaṁ. Satthuno paṭivacanadānantipi vaṭṭati. **Bhagavato paccassosī**ti Bhagavato vacanaṁ paṭi-assosi, abhimukho hutvā suṇi sampaṭicchi, "evan"ti iminā vacanena paṭiggahesīti vuttaṁ hoti.

Atha kho Bhagavā nivāsetvāti idha pubbaṇhasamayanti vā sāyanhasamayanti vā na vuttaṁ. Evaṁ santepi Bhagavā katabhattakicco majjhanhikaṁ vītināmetvā āyasmantaṁ Ānandaṁ pacchāsamaṇaṁ katvā nagaradvārato paṭṭhāya nagaravīthiyo suvaṇṇarasapiñjarāhi raṁsīhi samujjotayamāno yena Verañjassa brāhmaṇassa nivesanaṁ tenupasaṅkami. Gharadvāre ṭhitamattameva cassa Bhagavantaṁ disvā parijano ārocesi. Brāhmaṇo satiṁ paṭilabhitvā saṁvegajāto sahasā vuṭṭhāya mahārahaṁ āsanaṁ paññapetvā Bhagavantaṁ paccuggamma "ito Bhagavā upasaṅkamatū"ti āha. Bhagavā upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho Verañjo brāhmaṇo Bhagavantaṁ upanisīditukāmo attanā ṭhitapadesato yena Bhagavā tenupasaṅkami. Ito paraṁ uttānatthameva.

Yaṁ pana brāhmaṇo āha **"apica yo deyyadhammo, so na dinno"**ti. Tatrāyamadhippāyo—mayā nimantitānaṁ vassaṁvutthānaṁ tumhākaṁ temāsaṁ divase divase pāto yāgukhajjakaṁ, majjhanhike khādanīyabhojanīyaṁ, sāyanhe anekavidha pānavikati gandhapupphādīhi pūjāsakkāroti evamādiko yo deyyadhammo dātabbo assa, so na dinnoti. **Tañca kho no asantan**ti ettha pana liṅgavipallāso veditabbo. So ca kho deyyadhammo amhākaṁ no asantoti ayaṁ hettha attho. Atha vā yaṁ dānavatthuṁ mayaṁ tumhākaṁ dadeyyāma, tañca kho no asantanti evamettha attho veditabbo.

တတြာယံ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ၊ ယာနိမာနိ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝဿာဝါသံ ဥပဂတာနိ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ။ ဣမေသံ ယော ဂုဏဝသေန ပစ္ဆိမကော သဗ္ဗပရိတ္တဂုဏော ဘိက္ခု၊ သော သောတာပန္နော။ **သောတာပန္နော**တိ သောတံ အာပန္နော၊ **သောတော**တိ စ မဂ္ဂဿေတံ အဓိဝစနံ၊ **သောတာပန္နော**တိ တေန သမန္နာဂတဿ ပုဂ္ဂလဿ။ ယထာဟ—

"သောတော သောတောတိ ဟိဒံ သာရိပုတ္တ ဝုစ္စတိ၊ ကတမော နု ခေါ သာရိပုတ္တ သောတောတိ? အယမေဝ ဟိ ဘန္တေ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ သေယျထိဒံ? သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပ။ သမ္မာသမာဓီတိ။ သောတာပန္နော သောတာပန္နောတိ ဟိဒံ သာရိပုတ္တ ဝုစ္စတိ၊ ကတမော နု ခေါ သာရိပုတ္တ သောတာပန္နောတိ? ယော ဟိ ဘန္တေ ဣမိနာ အရိယေန အဋ္ဌင်္ဂိကေန မဂ္ဂေန သမန္နာဂတော။ အယံ ဝုစ္စတိ သောတာပန္နော။ သောယမာယသ္မာ ဧဝံနာမော ဧဝံဂေါတ္တော"တိ[1]။ ဣဓ ပန မဂ္ဂေန ဖလဿ နာမံ ဒိန္နံ၊ တသ္မာ ဖလဋ္ဌော သောတာပန္နောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဝိနိပါတဓမ္မောတိ ဝိနိပါတေတီတိ ဝိနိပါတော၊ နာဿ ဝိနိပါတော ဓမ္မောတိ အဝိနိပါတဓမ္မော၊ န အတ္တာနံ အပါယေသု ဝိနိပါတနသဘာဝေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကသ္မာ? ယေ ဓမ္မာ အပါယဂမနီယာ၊ တေသံ ပရိက္ခယာ။ ဝိနိပတနံ ဝါ ဝိနိပါတော၊ နာဿ ဝိနိပါတော ဓမ္မောတိ အဝိနိပါတဓမ္မော၊ အပါယေသု ဝိနိပါတနသဘာဝေါ အဿ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သမ္မတ္တနိယာမေန မဂ္ဂေန နိယတတ္တာ **နိယတော**။ သမ္ဗောဓိ ပရံ အယနံ ပရာ ဂတိ အဿာတိ **သမ္ဗောဓိပရာယဏော**။ ဥပရိ မဂ္ဂတ္တယံ အဝဿံ သမ္ပာပကောတိ အတ္ထော။ ကသ္မာ? ပဋိလဒ္ဓပဌမမဂ္ဂတ္တာတိ။

ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏကထာ

၂၂။ ဧဝံ ဓမ္မသေနာပတိံ သညာပေတွာ ဝေရဉ္ဇာယံ တံ ဝဿာဝါသံ ဝီတိနာမေတွာ ဝုတ္ထဝဿော မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရေတွာ **အထ ခေါ ဘဂဝါ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ အာမန္တေသိ။ အာမန္တေသီ**တိ အာလပိ အဘာသိ သမ္ဗောဓေသိ။ ကိန္တိ? **အာစိဏ္ဏံ ခေါ ပနေတန္တိ** ဧဝမာဒိ။ **အာစိဏ္ဏန္တိ** စရိတံ ဝတ္တံ အနုဓမ္မတာ။ တံ ခေါ ပနေတံ အာစိဏ္ဏံ ဒုဝိဓံ ဟောတိ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏံ, သာဝကာစိဏ္ဏန္တိ။ ကတမံ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏံ? ဣဒံ တာဝ ဧကံ—ယေဟိ နိမန္တိတာ ဝဿံ ဝသန္တိ၊ န တေ အနပလောကေတွာ အနာပုစ္ဆိတွာ ဇနပဒစာရိကံ

---

[1] သံ ၃-၃၀၂-ပိဋ္ဌေ။

Nopi adātukamyatāti adātukāmatāpi no natthi yathā pahūtavittūpakaraṇānaṁ maccharīnaṁ. **Taṁ kutettha labbhā bahukiccā gharāvāsā**ti tatrāyaṁ yojanā—yasmā bahukiccā gharāvāsā, tasmā ettha santepi deyyadhamme dātukamyatāya ca taṁ kuto labbhā kuto taṁ sakkā laddhuṁ, yaṁ mayaṁ tumhākaṁ deyyadhammaṁ dadeyyāmāti gharāvāsaṁ garahanto āha. So kira mārena āvaṭṭitabhāvaṁ na jānāti, "gharāvāsapalibodhena me satisammoso jāto"ti maññi, tasmā evamāha. Apica **taṁ kutettha labbhā**ti imasmiṁ temāsabbhantare yamahaṁ tumhākaṁ dadeyyaṁ, taṁ kuto labbhā, bahukiccā hi gharāvāsāti evamettha yojanā veditabbā.

Atha brāhmaṇo "yannūnāhaṁ yaṁ me tīhi māsehi dātabbaṁ siyā, taṁ sabbaṁ ekadivaseneva dadeyyan"ti cintetvā **"adhivāsetu me bhavaṁ Gotamo"**ti-ādimāha. Tattha **svātanāyā**ti yaṁ me tumhesu sakkāraṁ karoto sve bhavissati puññañceva pītipāmojjañca, tadatthāya. Atha Tathāgato "sace ahaṁ nādhivāseyyaṁ, 'ayaṁ temāsaṁ kiñci aladdhā kupito maññe, tena me yāciyamāno ekabhattampi na paṭiggaṇhāti, natthi imasmiṁ adhivāsanakhanti, asabbaññū ayan'ti evaṁ brāhmaṇo ca Verañjāvāsino ca garahitvā bahuṁ apuññaṁ pasaveyyuṁ, taṁ tesaṁ mā ahosī"ti tesaṁ anukampāya **adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena.**

Adhivāsetvā ca atha kho Bhagavā Verañjaṁ brāhmaṇaṁ "alaṁ gharāvāsapalibodhacintāyā"ti saññāpetvā taṅkhaṇānurūpāya dhammiyā kathāya diṭṭhadhammikasamparāyikaṁ atthaṁ sandassetvā kusale dhamme samādapetvā gaṇhāpetvā tattha ca naṁ samuttejetvā sa-ussāhaṁ katvā tāya sa-ussāhatāya aññehi ca vijjamānaguṇehi sampahaṁsetvā dhammaratanavassaṁ vassetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Pakkante ca pana Bhagavati Verañjo brāhmaṇo puttadāraṁ āmantesi "mayaṁ bhaṇe Bhagavantaṁ temāsaṁ nimantetvā ekadivasaṁ ekabhattampi nādamha. Handa dāni tathā dānaṁ paṭiyādetha, yathā temāsikopi deyyadhammo sve ekadivaseneva dātuṁ sakkā hotī"ti. Tato paṇītaṁ dānaṁ paṭiyādāpetvā yaṁ divasaṁ Bhagavā nimantito, tassā rattiyā accayena āsanaṭṭhānaṁ alaṅkārāpetvā mahārahāni āsanāni paññapetvā

ပက္ကမန္တိ။ သာဝကာ ပန အပလောကေတွာ ဝါ အနပလောကေတွာ ဝါ ယထာသုခံ ပက္ကမန္တိ။

အပရမ္ပိ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏံ—ဝုတ္ထဝဿာ ပဝါရေတွာ ဇနသင်္ဂဟတ္ထာယ ဇနပဒစာရိကံ ပက္ကမန္တိယေဝ။ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တာ စ မဟာမဏ္ဍလံ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလံ အန္တိမမဏ္ဍလန္တိ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ မဏ္ဍလာနံ အညတရသ္မိံ မဏ္ဍလေ စရန္တိ။ တတ္ထ **မဟာမဏ္ဍလံ** နဝယောဇနသတိကံ။ **မဇ္ဈိမမဏ္ဍလံ** ဆယောဇနသတိကံ။ **အန္တိမမဏ္ဍလံ** တိယောဇနသတိကံ။ ယဒါ မဟာမဏ္ဍလေ စာရိကံ စရိတုကာမာ ဟောန္တိ၊ တဒါ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရေတွာ ပါဋိပဒဒိဝသေ မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရာ နိက္ခမိတွာ ဂါမနိဂမာဒီသု မဟာဇနံ အာမိသပဋိဂ္ဂဟေန အနုဂ္ဂဏှန္တာ ဓမ္မဒါနေန စဿ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿိတံ ကုသလံ ဝဍ္ဎေန္တာ နဝဟိ မာသေဟိ ဇနပဒစာရိကံ ပရိယောသာပေန္တိ။ သစေ ပန အန္တောဝဿေ ဘိက္ခူနံ သမထဝိပဿနာ တရုဏာ ဟောန္တိ၊ မဟာပဝါရဏာယ အပ္ပဝါရေတွာ ပဝါရဏာသင်္ဂဟံ ဒတွာ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယံ ပဝါရေတွာ မာဂသိရဿ ပဌမဒိဝသေ မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရာ နိက္ခမိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလေ အဋ္ဌဟိ မာသေဟိ စာရိကံ ပရိယောသာပေန္တိ။ သစေ ပန နေသံ ဝုတ္ထဝဿာနံ အပရိပါကိန္ဒြိယာ ဝေနေယျသတ္တာ ဟောန္တိ။ တေသံ ဣန္ဒြိယပရိပါကံ အာဂမေန္တာ မာဂသိရမာသမ္ပိ တတ္ထေဝ ဝသိတွာ ဖုဿမာသဿ ပဌမဒိဝသေ မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရာ နိက္ခမိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အန္တိမမဏ္ဍလေ သတ္တဟိ မာသေဟိ စာရိကံ ပရိယောသာပေန္တိ။ တေသု စ မဏ္ဍလေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝိစရန္တာပိ တေ တေ သတ္တေ ကိလေသေဟိ ဝိယောဇေန္တာ သောတာပတ္တိဖလာဒီဟိ ယောဇေန္တာ ဝေနေယျဝသေနေဝ နာနာဝဏ္ဏာနိ ပုပ္ဖါနိ ဩစိနန္တာ ဝိယ စရန္တိ။

အပရမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ အာစိဏ္ဏံ—ဒေဝသိကံ ပစ္စူသသမယေ သန္တံ သုခံ နိဗ္ဗာနမာရမ္မဏံ ကတွာ ဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနံ၊ ဖလသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဒေဝသိကံ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာ သမာပဇ္ဇနံ၊ တတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠေ ဗောဓနေယျသတ္တသမဝလောကနံ[၁]။

အပရမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ အာစိဏ္ဏံ—အာဂန္တုကေဟိ သဒ္ဓိံ ပဌမတရံ ပဋိသန္ထာရကရဏံ၊ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဝသေန ဓမ္မဒေသနာ၊ ဩတိဏ္ဏေ ဒေါသေ သိက္ခာပဒပညာပနန္တိ ဣဒံ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏံ။

၁-သမောလောကနံ (သီ၊ သျာ)

gandhadhūmavāsakusumavicitraṁ mahāpūjaṁ sajjetvā Bhagavato kālaṁ ārocāpesi. Tena vuttaṁ **"atha kho Verañjo brāhmaṇo tassā rattiyā accayena -pa- niṭṭhitaṁ bhattan"**ti.

23. Bhagavā bhikkhusaṁghaparivuto tattha agamāsi. Tena vuttaṁ **"atha kho Bhagavā -pa- nisīdi saddhiṁ bhikkhusaṁghenāti. Atha kho Verañjo brāhmaṇo Buddhappamukhaṁ bhikkhusaṁghan"**ti **Buddhappamukhan**ti Buddhapariṇāyakaṁ, Buddhaṁ saṁghattheraṁ katvā nisinnanti vuttaṁ hoti. **Paṇītenā**ti uttamena. **Sahatthā**ti sahatthena. **Santappetvā**ti suṭṭhu tappetvā paripuṇṇaṁ suhitaṁ yāvadatthaṁ katvā. **Sampavāretvā**ti suṭṭhu pavāretvā, "alan"ti hatthasaññāya, mukhasaññāya, vacībhedena ca paṭikkhipāpetvā. **Bhuttāvin**ti bhuttavantaṁ. **Onītapattapāṇin**ti pattato onītapāniṁ, apanītahatthanti vuttaṁ hoti. **Ticīvarena acchādesī**ti ticīvaraṁ Bhagavato adāsi. Idaṁ pana vohāravacanamattaṁ hoti "ticīvarena acchādesī"ti. Tasmiṁ ca ticīvare ekameko sāṭako sahassaṁ agghati. Iti brāhmaṇo Bhagavato tisahassagghanakaṁ ticīvaramadāsi uttamaṁ kāsikavatthasadisaṁ. **Ekamekañca bhikkhuṁ ekamekena dussayugenā**ti ekamekena dussayugaḷena. Tatra ekasāṭako pañcasatāni agghati. Evaṁ pañcannaṁ bhikkhusatānaṁ pañcasatasahassagghanakāni dussāni adāsi. Brāhmaṇo ettakampi datvā atuṭṭho puna sattaṭṭhasahassagghanake anekarattakambale ca paṭṭuṇṇapattapaṭe ca phāletvā phāletvā āyoga-aṁsabaddhaka kāyabandhanaparissāvanādīnaṁ atthāya adāsi. Satapākasahassapākānañca bhesajjatelānaṁ tumbāni pūretvā ekamekassa bhikkhuno abbhañjanatthāya sahassagghanakaṁ telamadāsi. Kiṁ bahunā, catūsu paccayesu na koci parikkhāro samaṇaparibhogo adinno nāma ahosi. Pāḷiyaṁ pana cīvaramattameva vuttaṁ.

Evaṁ mahāyāgaṁ yajitvā saputtadāraṁ vanditvā nisinnaṁ atha kho Bhagavā Verañjaṁ brāhmaṇaṁ temāsaṁ mārāvaṭṭanena dhammasavanāmatarasaparibhogaparihīnaṁ ekadivaseneva dhammāmatavassaṁ vassetvā puripuṇṇasaṅkappaṁ kurumāno **dhammiyā kathāya sandassetvā -pa- uṭṭhāyāsanā pakkāmi.** Brāhmaṇopi saputtadāro Bhagavantañca bhikkhusaṁghañca vanditvā "punapi bhante amhākaṁ anuggahaṁ

ကတမံ သာဝကာစိဏ္ဏံ? ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဒွိက္ခတ္တုံ သန္နိပါတော ပုရေ ဝဿူပနာယိကာယ စ ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏတ္ထံ, ဝုတ္ထဝဿာနဉ္စ အဓိဂတဂုဏာ-ရောစနတ္ထံ ဥပရိ ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏတ္ထဉ္စ။ ဣဒံ သာဝကာစိဏ္ဏံ။ ဣဓ ပန ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏံ ဒဿေန္တော အာဟ **"အာစိဏ္ဏံ ခေါ ပနေတံ အာနန္ဒ တထာဂတာန"**န္တိ။

အာယာမာတိ အာဂစ္ဆ ယာမ။ **အပလောကေဿာမာ**တိ စာရိကံ စရဏတ္ထာယ အာပုစ္ဆိဿာမ။ **ဧဝန္တိ** သမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထေ နိပါတော။ **ဘန္တေ**တိ ဂါရဝါဓိဝစနမေတံ။ သတ္ထုနော ပဋိဝစနဒါနန္တိပိ ဝဋ္ဋတိ။ **ဘဂဝတော ပစ္စဿောသီ**တိ ဘဂဝတော ဝစနံ ပဋိအဿောသိ၊ အဘိမုခေါ ဟုတွာ သုဏိ သမ္ပဋိစ္ဆိ၊ "ဧဝ"န္တိ ဣမိနာ ဝစနေန ပဋိဂ္ဂဟေသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အထ ခေါ ဘဂဝါ နိဝါသေတွာတိ ဣဓ ပုဗ္ဗဏှသမယန္တိ ဝါ သာယနှ-သမယန္တိ ဝါ န ဝုတ္တံ။ ဧဝံ သန္တေပိ ဘဂဝါ ကတဘတ္တကိစ္စော မဇ္ဈန္ဟိကံ ဝီတိနာမေတွာ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ပစ္ဆာသမဏံ ကတွာ နဂရဒွါရတော ပဋ္ဌာယ နဂရဝီထိယော သုဝဏ္ဏရသပိဉ္ဇရာဟိ ရံသီဟိ သမုဇ္ဇောတယမာနော ယေန ဝေရဉ္ဇဿ ဗြာဟ္မဏဿ နိဝေသနံ တေနုပသင်္ကမိ။ ဃရဒွါရေ ဌိတမတ္တမေဝ စဿ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပရိဇနော အာရောစေသိ။ ဗြာဟ္မဏော သတိံ ပဋိလဘိတွာ သံဝေဂဇာတော သဟသာ ဝုဋ္ဌာယ မဟာရဟံ အာသနံ ပညပေတွာ ဘဂဝန္တံ ပစ္စုဂ္ဂမ္မ "ဣတော ဘဂဝါ ဥပသင်္ကမတူ"တိ အာဟ။ ဘဂဝါ ဥပသင်္ကမိတွာ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ။ အထ ခေါ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝန္တံ ဥပနိသီဒိတုကာမော အတ္တနာ ဌိတပဒေသတော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ ဣတော ပရံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ယံ ပန ဗြာဟ္မဏော အာဟ **"အပိစ ယော ဒေယျဓမ္မော၊ သော န ဒိန္နော"**တိ။ တတြာယမဓိပ္ပါယော—မယာ နိမန္တိတာနံ ဝဿံဝုတ္ထာနံ တုမှာကံ တေမာသံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပါတော ယာဂုခဇ္ဇကံ၊ မဇ္ဈန္ဟိကေ ခါဒနီယ-ဘောဇနီယံ၊ သာယနှေ အနေကဝိဓ ပါနဝိကတိ ဂန္ဓပုပ္ဖါဒီဟိ ပူဇာသက္ကာရောတိ ဧဝမာဒိကော ယော ဒေယျဓမ္မော ဒါတဗ္ဗော အဿ၊ သော န ဒိန္နောတိ။ **တဉ္စ ခေါ နော အသန္တ**န္တိ ဧတ္ထ ပန လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ ခေါ ဒေယျဓမ္မော အမှာကံ နော အသန္တောတိ အယံ ဟေတ္ထ အတ္ထော။ အထ ဝါ ယံ ဒါနဝတ္ထုံ မယံ တုမှာကံ ဒဒေယျာမ၊ တဉ္စ ခေါ နော အသန္တန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

kareyyāthā”ti-evamādīni vadanto anubandhitvā assūni pavattayamāno nivatti.

Atha kho Bhagavā Verañjāyaṁ yathābhirantaṁ viharitvāti yathājjhāsayaṁ yathārucitaṁ vāsaṁ vasitvā Verañjāya nikkhamitvā mahāmaṇḍale cārikāya caraṇakāle gantabbaṁ Buddhavīthi pahāya dubbhikkhadosena kilantaṁ bhikkhusaṁghaṁ ujunāva maggena gahetvā gantukāmo Soreyyādīni anupagamma payāgapatiṭṭhānaṁ gantvā tattha Gaṅgaṁ nadiṁ uttaritvā yena Bārāṇasī tadavasari. Tena avasari tadavasari. Tatrāpi yathājjhāsayaṁ viharitvā Vesāliṁ agamāsi. Tena vuttaṁ “**anupagamma soreyyaṁ -pa- Vesāliyaṁ viharati Mahāvane Kūṭāgārasālāyan**”ti.

Samantapāsādikāya Vinayasaṁvaṇṇanāya

Verañjakaṇḍavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tatridaṁ Samantapāsādikāya Samantapāsādikattasmiṁ—

Ācariyaparamparato, nidānavatthuppabhedadīpanato.
Parasamayavivajjanato, sakasamayavisuddhito ceva.

Byañjanaparisodhanato, padatthato Pāḷiyojanakkamato.
Sikkhāpadanicchayato, vibhaṅganayabhedadassanato.

Sampassataṁ na dissati, kiñci apāsādikaṁ yato ettha.
Viññūnamayaṁ tasmā, samantapāsādikātveva.

Saṁvaṇṇanā pavattā, Vinayassa vineyyadamanakusalena.
Vuttassa Lokanāthena, lokamanukampamānenāti.

Verañjakaṇḍavaṇṇanā niṭṭhitā.

နောပိ အဒါတုကမျတာတိ အဒါတုကာမတာပိ နော နတ္ထိ ယထာ ပဟူတဝိတ္တူပကရဏာနံ မစ္ဆရီနံ။ **တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဘာ ဗဟုကိစ္စာ ဃရာဝါသာ**တိ တတြာယံ ယောဇနာ—ယသ္မာ ဗဟုကိစ္စာ ဃရာဝါသာ၊ တသ္မာ တွေ သန္တေပိ ဒေယျဓမ္မေ ဒါတုကမျတာယ စ တံ ကုတော လဗ္ဘာ ကုတော တံ သက္ကာ လဒ္ဓုံ၊ ယံ မယံ တုမှာကံ ဒေယျဓမ္မံ ဒဒေယျာမာတိ ဃရာဝါသံ ဂရဟန္တော အာဟ။ သော ကိရ မာရေန အာဝဋ္ဋိတဘာဝံ န ဇာနာတိ၊ “ဃရာဝါသပလိဗောဓေန မေ သတိသမ္မောသော ဇာတော”တိ မညိ၊ တသ္မာ ဧဝမာဟ။ အပိစ **တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဘာ**တိ ဣမဿပိ တေမာသဗ္ဘန္တရေ ယမဟံ တုမှာကံ ဒဒေယျံ၊ တံ ကုတော လဗ္ဘာ၊ ဗဟုကိစ္စာ ဟိ ဃရာဝါသာတိ ဧဝမေတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အထ ဗြာဟ္မဏော “ယန္နူနာဟံ ယံ မေ တီဟိ မာသေဟိ ဒါတဗ္ဗံ သိယာ၊ တံ သဗ္ဗံ ဧကဒိဝသေနေဝ ဒဒေယျ”န္တိ စိန္တေတွာ “**အဓိဝါသေတု မေ ဘဝံ ဂေါတမော**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သွာတနာယာ**တိ ယံ မေ တုမှေသု သက္ကာရံ ကရောတော သွေ ဘဝိဿတိ ပုညဉ္စေဝ ပီတိပါမောဇ္ဇဉ္စ၊ တဒတ္ထာယ။ အထ တထာဂတော “သစေ အဟံ နာဓိဝါသေယျံ၊ ‘အယံ တေမာသံ ကိဉ္စိ အလဒ္ဓါ ကုပိတော မညေ၊ တေန မေ ယာစိယမာနော ဧကဘတ္တမ္ပိ န ပဋိဂ္ဂဏှာတိ၊ နတ္ထိ ဣမဿပိ အဓိဝါသနခန္တိ၊ အသဗ္ဗညူ အယ’န္တိ ဧဝံ ဗြာဟ္မဏော စ ဝေရဉ္ဇာဝါသိနော စ ဂရဟိတွာ ဗဟုံ အပုညံ ပသဝေယျုံ၊ တံ တေသံ မာ အဟောသီ”တိ တေသံ အနုကမ္ပာယ **အဓိဝါသေသိ ဘဂဝါ တုဏှီဘာဝေန**။

အဓိဝါသေတွာ စ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံ “အလံ ဃရာဝါသပလိဗောဓစိန္တာယာ”တိ သညာပေတွာ တင်္ခဏာနုရူပါယ ဓမ္မိယာ ကထာယ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကံ အတ္ထံ သန္ဒဿေတွာ ကုသလေ ဓမ္မေ သမာဒပေတွာ ဂဏှာပေတွာ တတ္ထ စ နံ သမုတ္တေဇေတွာ သဥဿာဟံ ကတွာ တာယ သဥဿာဟတာယ အညေဟိ စ ဝိဇ္ဇမာနဂုဏေဟိ သမ္ပဟံသေတွာ ဓမ္မရတနဝဿံ ဝဿေတွာ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ။ ပက္ကန္တေ စ ပန ဘဂဝတိ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ပုတ္တဒါရံ အာမန္တေသိ “မယံ ဘဏေ ဘဂဝန္တံ တေမာသံ နိမန္တေတွာ ဧကဒိဝသံ ဧကဘတ္တမ္ပိ နာဒမှ။ ဟန္ဒ ဒါနိ တထာ ဒါနံ ပဋိယာဒေထ၊ ယထာ တေမာသိကောပိ ဒေယျဓမ္မော သွေ ဧကဒိဝသေနေဝ ဒါတုံ သက္ကာ ဟောတီ”တိ။ တတော ပဏီတံ ဒါနံ ပဋိယာဒါပေတွာ ယံ ဒိဝသံ ဘဂဝါ နိမန္တိတော၊ တဿာ ရတ္တိယာ **အစ္စယေန အာသနဋ္ဌာနံ အလင်္ကာရာပေတွာ မဟာရဟာနိ အာသနာနိ ပညာပေတွာ**

1. Pārājikakaṇḍa

1. Paṭhamapārājika Sudinnabhāṇavāravaṇṇanā

24. Ito paraṁ **tena kho pana samayena Vesāliyā avidūre**ti-ādi yebhuyyena uttānatthaṁ, tasmā anupadavaṇṇanaṁ pahāya yattha yattha vattabbaṁ atthi, taṁ tadeva vaṇṇayissāma. **Kalandagāmo**ti Kalandakā vuccanti kāḷakā, tesaṁ vasena laddhanāmo gāmo. **Kalandaputto**ti gāmavasena laddhanāmassa rājasammatassa cattālīsakoṭivibhavassa Kalandaseṭṭhino putto. Yasmā pana tasmiṁ gāme aññepi Kalandanāmakā manussā atthi, tasmā "kalandaputto"ti vatvā puna "seṭṭhiputto"ti vuttaṁ. **Sambahulehī**ti bahukehi. **Sahāyakehī**ti sukhadukkhāni saha āyanti upagacchantīti sahāyā, sahāyā eva sahāyakā, tehi sahāyakehi. **Saddhin**ti ekato. **Kenacideva karaṇīyenā**ti kenacideva bhaṇḍappayojana-uddhārasāraṇādinā kiccena. Kattikanakkhattakīḷākiccenātipi vadanti. Bhagavā hi kattikajuṇhapakkhe Vesāliṁ sampāpuṇi, kattikanakkhattakīḷā cettha uḷārā hoti, tadatthaṁ gatoti veditabbo.

Addasa khoti kathaṁ addasa? So kira nagarato bhuttapātarāsaṁ suddhuttarāsaṅgaṁ mālāgandhavilepanahatthaṁ, Buddhadassanatthaṁ, dhammasavanatthañca nikkhamantaṁ mahājanaṁ disvā "kva gacchathā"ti pucchi. Buddhadassanatthaṁ, dhammasavanatthañcāti. Tena hi ahampi gacchāmīti gantvā catubbidhāya parisāya parivutaṁ brahmassarena dhammaṁ desentaṁ Bhagavantaṁ addasa. Tena vuttaṁ **"addasa kho -pa- desentan"**ti. **Disvānassā**ti disvāna assa. **Etadahosī**ti pubbe katapuññatāya codiyamānassa bhabbakulaputtassa etaṁ ahosi. Kiṁ ahosi? "Yaṁnūnāhampi dhammaṁ suṇeyyan"ti. Tattha **yaṁnūnā**ti parivitakkadassanametaṁ. Evaṁ kirassa parivitakko uppanno "yamayaṁ parisā ekaggacittā dhammaṁ suṇāti, aho vatāhampi taṁ suṇeyyan"ti.

Atha kho Sudinno Kalandaputto yena sā parisāti idha kasmā "yena Bhagavā"ti avatvā "yena sā parisā"ti vuttanti ce. Bhagavantaṁ hi

ဂန္ဓဓူမဝါသကုသုမဝိစိတ္တံ မဟာပူဇံ သဇ္ဇေတွာ ဘဂဝတော ကာလံ အာရောစာပေသိ။ တေန ဝုတ္တံ “**အထ ခေါ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန။ပ။ နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တ**”န္တိ။

၂၃။ ဘဂဝါ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော တတ္ထ အဂမာသိ။ တေန ဝုတ္တံ “**အထ ခေါ ဘဂဝါ။ပ။ နိသီဒိ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသံဃေနာ**”တိ။ **အထ ခေါ ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃ**”န္တိ **ဗုဒ္ဓပ္ပမုခ**န္တိ ဗုဒ္ဓပရိဏာယကံ၊ ဗုဒ္ဓံ သံဃတ္ထေရံ ကတွာ နိသိန္နန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပဏီတေနာ**တိ ဥတ္တမေန။ **သဟတ္ထာ**တိ သဟတ္ထေန။ **သန္တပ္ပေတွာ**တိ သုဋ္ဌု တပ္ပေတွာ ပရိပုဏ္ဏံ သုဟိတံ ယာဝဒတ္ထံ ကတွာ။ **သမ္ပဝါရေတွာ**တိ သုဋ္ဌု ပဝါရေတွာ၊ “အလ”န္တိ ဟတ္ထသညာယ, မုခသညာယ, ဝစီဘေဒေန စ ပဋိက္ခိပါပေတွာ။ **ဘုတ္တာဝိ**န္တိ ဘုတ္တဝန္တံ။ **ဩနီတပတ္တပါဏိ**န္တိ ပတ္တတော ဩနီတပါဏိံ၊ အပနီတဟတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တိစီဝရေန အစ္ဆာဒေသီ**တိ တိစီဝရံ ဘဂဝတော အဒါသိ။ ဣဒံ ပန ဝေါဟာရဝစနမတ္တံ ဟောတိ “တိစီဝရေန အစ္ဆာဒေသီ”တိ။ တသ္မိံ စ တိစီဝရေ ဧကမေကော သာဋကော သဟဿံ အဂ္ဃတိ။ ဣတိ ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝတော တိသဟဿဂ္ဃနကံ တိစီဝရမဒါသိ ဥတ္တမံ ကာသိကဝတ္ထသဒိသံ။ **ဧကမေကဉ္စ ဘိက္ခုံ ဧကမေကေန ဒုဿယုဂေနာ**တိ ဧကမေကေန ဒုဿယုဂေန။ တတြ ဧကသာဋကော ပဉ္စသတာနိ အဂ္ဃတိ။ ဧဝံ ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ ပဉ္စသတသဟဿဂ္ဃနကာနိ ဒုဿာနိ အဒါသိ။ ဗြာဟ္မဏော ဧတ္တကမ္ပိ ဒတွာ အတုဋ္ဌော ပုန သတ္တသဟဿဂ္ဃနကေ အနေကရတ္တကမ္ဗလေ စ ပဋ္ဋုဏ္ဏပတ္တပဋ္ဋေ စ ဖာလေတွာ ဖာလေတွာ အာယောဂအံသဗဒ္ဓက ကာယဗန္ဓနပရိဿာဝနာဒီနံ အတ္ထာယ အဒါသိ။ သတပါကသဟဿပါကာနဉ္စ ဘေသဇ္ဇတေလာနံ တုမ္ဗာနိ ပူရေတွာ ဧကမေကဿ ဘိက္ခုနော အဉ္ဇနတ္ထာယ သဟဿဂ္ဃနကံ တေလမဒါသိ။ ကိံ ဗဟုနာ, စတူသု ပစ္စယေသု န ကောစိ ပရိက္ခာရော သမဏပရိဘောဂေါ အဒိန္နော နာမ အဟောသိ။ ပါဠိယံ ပန စီဝရမတ္တမေဝ ဝုတ္တံ။

ဧဝံ မဟာယာဂံ ယဇိတွာ သပုတ္တဒါရံ ဝန္ဒိတွာ နိသိန္နံ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇံ ဗြာဟ္မဏံ တေမာသံ မာရာဝဋ္ဋနေန ဓမ္မသဝနာမတရသပရိဘောဂပရိဟီနံ ဧကဒိဝသေနေဝ ဓမ္မာမတဝဿံ ဝဿေတွာ ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပံ ကုရုမာနော **ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္ဒဿေတွာ။ပ။ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ**။ ဗြာဟ္မဏောပိ သပုတ္တဒါရော ဘဂဝန္တဉ္စ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ ဝန္ဒိတွာ “ပုနပိ ဘန္တေ အမှာကံ အနုဂ္ဂဟံ

parivāretvā uḷāruḷārajanā mahatī parisā nisinnā, tatra na sakkā iminā pacchā āgatena Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā nisīdituṁ. Parisāya pana ekasmiṁ padese sakkāti so taṁ parisaṁyeva upasaṅkamanto. Tena vuttaṁ "atha kho Sudinno Kalandaputto yena sā parisā"ti. **Ekamantaṁ nisinnassa kho Sudinnassa Kalandaputtassa etadahosī**ti na nisinnamattasseva ahosi, atha kho Bhagavato sikkhattayūpasaṁhitaṁ thokaṁ dhammakathaṁ sutvā, taṁ panassa yasmā ekamantaṁ nisinnasseva ahosi. Tena vuttaṁ "ekamantaṁ nisinnassa kho Sudinnassa Kalandaputtassa etadahosī"ti. Kiṁ ahosīti? **Yathā yathā kho**ti-ādi.

Tatrāyaṁ saṅkhepakathā—ahaṁ kho yena yena ākārena Bhagavatā dhammaṁ desitaṁ ājānāmi, tena tena me upaparikkhato evaṁ hoti "yadetaṁ sikkhattayabrahmacariyaṁ ekampi divasaṁ akhaṇḍaṁ katvā carimakacittaṁ pāpetabbatāya **ekantaparipuṇṇaṁ** caritabbaṁ, ekadivasampi ca kilesamalena amalīnaṁ katvā carimakacittaṁ pāpetabbatāya **ekantaparisuddhaṁ, saṅkhalikhitaṁ** likhitasaṅkhasadisaṁ dhotasaṅkhasappaṭibhāgaṁ caritabbaṁ, idaṁ na sukaraṁ agāraṁ ajjāvasatā agāramajjhe vasantena ekantaparipuṇṇaṁ -pa- carituṁ, yaṁnūnāhaṁ kese ca massuñca ohāretvā kasāyarasapītatāya **kāsāyāni** brahmacariyaṁ carantānaṁ anucchavikāni vatthāni **acchādetvā** paridahitvā agārasmā nikkhamitvā anagāriyaṁ pabbajeyyan"ti. Ettha ca yasmā agārassa hitaṁ kasivāṇijjādikammaṁ **agāriyan**ti vuccati, tañca pabbajjāya natthi, tasmā pabbajjā **"anagāriyā"**ti ñātabbā, taṁ anagāriyaṁ pabbajjaṁ. **Pabbajeyyan**ti paribbajeyyaṁ.

25. **Aciravuṭṭhitāya parisāya yena Bhagavā tenupasaṅkamī**ti Sudinno avuṭṭhitāya parisāya na Bhagavantaṁ pabbajjaṁ yāci. Kasmā? Tatrassa bahū ñātisālohitā mittāmaccā santi, te "tvaṁ mātāpitūnaṁ ekaputtako, na labbhā tayā pabbajitun"ti bāhātampi gahetvā ākaḍḍheyyuṁ, tato pabbajjāya antarāyo bhavissatīti saheva parisāya uṭṭhahitvā thokaṁ gantvā puna kenaci sarīrakiccalesena nivattitvā Bhagavantaṁ upasaṅkamma pabbajjaṁ yāci. Tena vuttaṁ **"atha kho Sudinno Kalandaputto aciravuṭṭhitāya parisāya -pa- pabbājetu maṁ Bhagavā"**ti.

ကရေယျာထာ"တိဧဝမာဒီနိ ဝဒန္တော အနုဗန္ဓိတွာ အဿူနိ ပဝတ္တယမာနော နိဝတ္တိံသု။

အထ ခေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ယထာဘိရန္တံ ဝိဟရိတွာတိ ယထာဇ္ဈာသယံ ယထာရုစိတံ ဝါသံ ဝသိတွာ ဝေရဉ္ဇာယ နိက္ခမိတွာ မဟာမဏ္ဍလေ စာရိကာယ စရဏကာလေ ဂန္တဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓဝီထိံ ပဟာယ ဒုဗ္ဘိက္ခဒေါသေန ကိလန္တံ ဘိက္ခုသံဃံ ဥဇုနာဝ မဂ္ဂေန ဂဟေတွာ ဂန္တုကာမော သောရေယျာဒီနိ အနုပဂမ္မ ပယာဂပတိဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ တတ္ထ ဂင်္ဂံ နဒိံ ဥတ္တရိတွာ ယေန ဗာရာဏသီ တဒဝသရိ၊ တေန အဝသရိ တဒဝသရိ။ တတြာပိ ယထာဇ္ဈာသယံ ဝိဟရိတွာ ဝေသာလိံ အဂမာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **"အနုပဂမ္မ သောရေယျံ။ပ။ ဝေသာလိယံ ဝိဟရတိ မဟာဝနေ ကူဋာဂါရသာလာယ"**န္တိ။

သမန္တပါသာဒိကာယ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ

ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတြိဒံ သမန္တပါသာဒိကာယ သမန္တပါသာဒိကတ္တသ္မိံ—

အာစရိယပရမ္ပရတော၊ နိဒါနဝတ္ထုပ္ပဘေဒဒီပနတော။
ပရသမယဝိဝဇ္ဇနတော၊ သကသမယဝိသုဒ္ဓိတော စေဝ။

ဗျဉ္ဇနပရိသောဓနတော၊ ပဒတ္ထတော ပါဠိယောဇနက္ကမတော။
သိက္ခာပဒနိစ္ဆယတော၊ ဝိဘင်္ဂနယဘေဒဒဿနတော။

သမ္ပဿတံ န ဒိဿတိ၊ ကိဉ္စိ အပါသာဒိကံ ယတော ဧတ္ထ။
ဝိညူနမယံ တသ္မာ၊ သမန္တပါသာဒိကာတွေဝ။

သံဝဏ္ဏနာ ပဝတ္တာ၊ ဝိနယဿ ဝိနေယျဒမနကုသလေန။
ဝုတ္တဿ လောကနာထေန၊ လောကမနုကမ္ပမာနေနာတိ။

ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

Bhagavā pana yasmā Rāhulakumārassa pabbajitato[1] pabhuti mātāpitūhi ananuññātaṁ puttaṁ na pabbājeti. Tasmā naṁ pucchi "**anuññātosi pana tvaṁ Sudinna mātāpitūhi -pa- pabbajjāyā**"ti.

26. Ito paraṁ pāṭhānusāreneva gantvā **taṁ karaṇīyaṁ tīretvā**ti ettha evamattho veditabbo—dhuranikkhepeneva taṁ karaṇīyaṁ niṭṭhāpetvāti. Na hi pabbajjāya tibbacchandassa bhaṇḍappayojana uddhārasāraṇādīsu vā nakkhattakīḷāyaṁ vā cittaṁ namati. **Amma tātā**ti ettha pana **ammā**ti mātaraṁ ālapati. **Tātā**ti pitaraṁ. **Tvaṁ khosī**ti tvaṁ kho asi. **Ekaputtako**ti ekova puttako, añño te jeṭṭho vā kaniṭṭho vā natthi. Ettha ca "ekaputto"ti vattabbe anukampāvasena "ekaputtako"ti vuttaṁ. **Piyo**ti pītijananako. **Manāpo**ti manavaḍḍhanako. **Sukhedhito**ti sukhena edhito, sukhasaṁvaḍḍhitoti attho. **Sukhaparihato**ti sukhena parihato, jātakālato pabhuti dhātīhi aṅkato aṅkaṁ haritvā dhāriyamāno assakarathakādīhi bālakīḷanakehi kīḷamāno sādurasabhojanaṁ bhojiyamāno sukhena parihato.

Na tvaṁ tāta Sudinna kiñci dukkhassa jānāsīti tvaṁ tāta Sudinna kiñci appamattakampi kalabhāgaṁ dukkhassa na jānāsi. Atha vā kiñci dukkhena nānubhosīti attho. Karaṇatthe sāmivacanaṁ, anubhavanatthe ca jānanā. Atha vā kiñci dukkhaṁ nassarasīti attho. Upayogatthe sāmivacanaṁ, saraṇatthe ca jānanā. Vikappadvayepi purimapadassa uttarapadena samānavibhattilopo daṭṭhabbo. Taṁ sabbaṁ saddasatthānusārena ñātabbaṁ. **Maraṇenapi mayaṁ te akāmakā vinā bhavissāmā**ti sacepi tava amhesu jīvamānesu maraṇaṁ bhaveyya, tena te maraṇenapi mayaṁ akāmakā anicchakā na attano ruciyā, vinā bhavissāma, tayā viyogaṁ vā pāpuṇissāmāti attho. **Kiṁ pana mayaṁ tan**ti evaṁ sante kiṁ pana kiṁ nāma taṁ kāraṇaṁ, yena mayaṁ taṁ jīvantaṁ anujānissāma. Atha vā **kiṁ pana mayaṁ tan**ti kena pana kāraṇena mayaṁ taṁ jīvantaṁ anujānissāmāti evamettha attho daṭṭhabbo.

---

1. Pabbajjato (Sī, Syā)

၁-ပါရာဇိကကဏ္ဍ

၁-ပဌမပါရာဇိက သုဒိန္နဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ

၂၄။ ဣတော ပရံ **တေန ခေါ ပန သမယေန ဝေသာလိယာ အဝိဒူရေတိ-**အာဒိ ယေဘုယျေန ဥတ္တာနတ္ထံ၊ တသ္မာ အနုပဒဝဏ္ဏနံ ပဟာယ ယတ္ထ ယတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ အတ္ထိ၊ တံ တဒေဝ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ **ကလန္ဒဂါမောတိ** ကလန္ဒကာ ဝုစ္စန္တိ ကာဠကာ၊ တေသံ ဝသေန လဒ္ဓနာမော ဂါမော။ **ကလန္ဒပုတ္တောတိ** ဂါမဝသေန လဒ္ဓနာမဿ ရာဇသမ္မတဿ စတ္တာလီသကောဋိဝိဘဝဿ ကလန္ဒသေဋ္ဌိနော ပုတ္တော။ ယသ္မာ ပန တသ္မိံ ဂါမေ အညေပိ ကလန္ဒနာမကာ မနုဿာ အတ္ထိ၊ တသ္မာ "ကလန္ဒပုတ္တော"တိ ဝတွာ ပုန "သေဋ္ဌိပုတ္တော"တိ ဝုတ္တံ။ **သမ္ဗဟုလေဟီတိ** ဗဟုကေဟိ။ **သဟာယကေဟီတိ** သုခဒုက္ခာနိ သဟ အာယန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တီတိ သဟာယာ၊ သဟာယာ ဧဝ သဟာယကာ၊ တေဟိ သဟာယကေဟိ။ **သဒ္ဓိန္တိ** ဧကတော။ **ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေနာတိ** ကေနစိ-ဒေဝ ဘဏ္ဍပ္ပယောဇနဥဒ္ဓါရသာရဏာဒိနာ ကိစ္စေန။ ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာ-ကိစ္စေနာတိပိ ဝဒန္တိ။ ဘဂဝါ ဟိ ကတ္တိကဇုဏှပက္ခေ ဝေသာလိံ သမ္ပာပုဏိ၊ ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာ စေတ္ထ ဥဠာရာ ဟောတိ၊ တဒတ္ထံ ဂတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဒ္ဒသ ခေါတိ ကထံ အဒ္ဒသ? သော ကိရ နဂရတော ဘုတ္တပါတရာသံ သုဒ္ဓုတ္တရာသင်္ဂံ မာလာဂန္ဓဝိလေပနဟတ္ထံ, ဗုဒ္ဓဒဿနတ္ထံ, ဓမ္မသဝနတ္ထဉ္စ နိက္ခမန္တံ မဟာဇနံ ဒိသွာ "ကွ ဂစ္ဆထာ"တိ ပုစ္ဆိ။ ဗုဒ္ဓဒဿနတ္ထံ, ဓမ္မသဝနတ္ထဉ္စာတိ။ တေန ဟိ အဟမ္ပိ ဂစ္ဆာမီတိ ဂန္တွာ စတုဗ္ဗိဓာယ ပရိသာယ ပရိဝုတံ ဗြဟ္မဿရေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဘဂဝန္တံ အဒ္ဒသ။ တေန ဝုတ္တံ "**အဒ္ဒသ ခေါ။ပ။ ဒေသေန္တ**"န္တိ။ **ဒိသွာနဿာတိ** ဒိသွာန အဿ။ **ဧတဒဟောသီတိ** ပုဗ္ဗေ ကတပုညတာယ စောဒိယမာနဿ ဘဗ္ဗကုလပုတ္တဿ ဧတံ အဟောသိ။ ကိံ အဟောသိ? "ယံနူနာဟမ္ပိ ဓမ္မံ သုဏေယျ"န္တိ။ တတ္ထ **ယံနူနာ**တိ ပရိဝိတက္ကဒဿနမေတံ။ ဧဝံ ကိရဿ ပရိဝိတက္ကော ဥပ္ပန္နော "ယမယံ ပရိသာ ဧကဂ္ဂစိတ္တာ ဓမ္မံ သုဏာတိ၊ အဟော ဝတာဟမ္ပိ တံ သုဏေယျ"န္တိ။

အထ ခေါ သုဒိန္နော ကလန္ဒပုတ္တော ယေန သာ ပရိသာတိ ဣဓ ကသ္မာ "ယေန ဘဂဝါ"တိ အဝတွာ "ယေန သာ ပရိသာ"တိ ဝုတ္တန္တိ စေ။ ဘဂဝန္တံ ဟိ

27. **Tatthevā**ti yattha naṁ ṭhitaṁ mātāpitaro nānujāniṁsu, tattheva ṭhāne. **Anantarahitāyā**ti kenaci attharaṇena anatthatāya.

28. **Paricārehī**ti gandhabbanaṭanāṭakādīni paccupaṭṭhāpetvā tattha sahāyakehi saddhiṁ yathāsukhaṁ indriyāni cārehi sañcārehi, ito cito ca upanehīti vuttaṁ hoti. Atha vā **paricārehī**ti gandhabbanaṭanāṭakādīni paccupaṭṭhāpetvā tattha sahāyakehi saddhiṁ laḷa upalaḷa rama, kīḷassūtipi vuttaṁ hoti. **Kāme paribhuñjanto**ti attano puttadārehi saddhiṁ bhoge bhuñjanto. **Puññāni karonto**ti Buddhañca dhammañca saṁghañca ārabbha dānappadānādīni sugatimaggasodhakāni kusalakammāni karonto. **Tuṇhī ahosī**ti kathānuppabandhavicchedanatthaṁ nirālāpasallāpo ahosi. Athassa mātāpitaro tikkhattuṁ vatvā paṭivacanampi alabhamānā sahāyake pakkosāpetvā "esa vo sahāyako pabbajitukāmo, nivāretha nan"ti āhaṁsu. Tepi taṁ upasaṅkamitvā tikkhattuṁ avocuṁ. Tesampi tuṇhī ahosi. Tena vuttaṁ **"atha kho Sudinnassa Kalandaputtassa sahāyakā -pa- tuṇhī ahosī**"ti.

29. Athassa sahāyakānaṁ etadahosi "sace ayaṁ pabbajjaṁ alabhamāno marissati, na koci guṇo bhavissati. Pabbajitaṁ pana naṁ mātāpitaropi kālena kālaṁ passissanti, mayampi passissāma. Pabbajjāpi ca nāmesā bhāriyā, divase divase mattikāpattaṁ gahetvā piṇḍāya caritabbaṁ, ekaseyyaṁ ekabhattaṁ brahmacariyaṁ atidukkaraṁ, ayañca sukhumālo nāgarikajātiyo, so taṁ carituṁ asakkonto puna idheva āgamissati, handassa mātāpitaro anujānāpessāmā"ti. Te tathā akaṁsu. Mātāpitaropi naṁ anujāniṁsu. Tena vuttaṁ **"atha kho Sudinnassa Kalandaputtassa sahāyakā yena Sudinnassa Kalandaputtassa mātāpitaro -pa- anuññātosi mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṁ pabbajjāyā**"ti.

30. **Haṭṭho**ti tuṭṭho. **Udaggo**ti pītivasena abbhunnatakāyacitto. **Katipāha**nti katipayāni divasāni. **Balaṁ gāhetvā**ti sappāyabhojanāni bhuñjanto, ucchādananhāpanādīhi ca kāyaṁ pariharanto kāyabalaṁ janetvā mātāpitaro vanditvā assumukhaṁ ñātiparivaṭṭaṁ pahāya

ပရိစါရေတွာ ဥဋ္ဌာရဋ္ဌာရဇ္ဇနာ မဟတီ ပရိသာ နိသိန္နာ၊ တတြ န သက္ကာ ဇာမိနာ ပစ္ဆာ အာဂတေန ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ နိသီဒိတုံ။ ပရိသာယ ပန ကောဋိမှိ ပဒေသေ သက္ကာတိ သော တံ ပရိသံယေဝ ဥပသင်္ကမန္တော။ တေန ဝုတ္တံ "အထ ခေါ သုဒိန္နော ကလန္ဒပုတ္တော ယေန သာ ပရိသာ"တိ။ **ကေမန္တံ နိသိန္နဿ ခေါ သုဒိန္နဿ ကလန္ဒပုတ္တဿ ဧတဒဟောသီ**တိ န နိသိန္နမတ္တဿေဝ အဟောသိ၊ အထ ခေါ ဘဂဝတော သိက္ခတ္တယူပသံဟိတံ ထောကံ ဓမ္မကထံ သုတွာ၊ တံ ပနဿ ယသ္မာ ကေမန္တံ နိသိန္နဿေဝ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ "ကေမန္တံ နိသိန္နဿ ခေါ သုဒိန္နဿ ကလန္ဒပုတ္တဿ ဧတဒဟောသီ"တိ။ ကိံ အဟောသီတိ? **ယထာ ယထာ ခေါ**တျာဒိ။

တတြာယံ သင်္ခေပကထာ—အဟံ ခေါ ယေန ယေန အာကာရေန ဘဂဝတာ ဓမ္မော ဒေသိတော အာဇာနာမိ၊ တေန တေန မေ ဥပပရိက္ခတော ဧဝံ ဟောတိ "ယဒေတံ သိက္ခတ္တယဗြဟ္မစရိယံ ဧကမ္ပိ ဒိဝသံ အခဏ္ဍံ ကတွာ စရိမက-စိတ္တံ ပါပေတဗ္ဗတာယ **ဧကန္တပရိပုဏ္ဏံ** စရိတဗ္ဗံ၊ ဧကဒိဝသမ္ပိ စ ကိလေသမလေန အမလိနံ ကတွာ စရိမကစိတ္တံ ပါပေတဗ္ဗတာယ **ဧကန္တပရိသုဒ္ဓံ၊ သင်္ခလိခိတံ** လိခိတသင်္ခသဒိသံ ဓောတသင်္ခသပ္ပဋိဘာဂံ စရိတဗ္ဗံ၊ ဣဒံ န သုကရံ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတာ အဂါရမဇ္ဈေ ဝသန္တေန ဧကန္တပရိပုဏ္ဏံ။ပ။ စရိတုံ၊ ယံနူနာဟံ ကေသေ စ မဿုဉ္စ ဩဟာရေတွာ ကသာယရသပီတတာယ **ကာသာယာနိ** ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တာနံ အနုစ္ဆဝိကာနိ ဝတ္ထာနိ **အစ္ဆာဒေတွာ** ပရိဒဟိတွာ အဂါရသ္မာ နိက္ခမိတွာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇေယျ"န္တိ။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ အဂါရဿ ဟိတံ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ **အဂါရိယ**န္တိ ဝုစ္စတိ၊ တဉ္စ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ "**အနဂါရိယာ**"တိ ဉာတဗ္ဗာ၊ တံ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ။ **ပဗ္ဗဇေယျ**န္တိ ပရိဗ္ဗဇေယျံ။

၂၅။ **အစိရဝုဋ္ဌိတာယ ပရိသာယ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမီ**တိ သုဒိန္နော အဝုဋ္ဌိတာယ ပရိသာယ န ဘဂဝန္တံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ။ ကသ္မာ? တတြဿ ဗဟူ ဉာတိသာလောဟိတာ မိတ္တာမစ္စာ သန္တိ၊ တေ "တွံ မာတာပိတူနံ ဧကပုတ္တကော၊ န လဗ္ဘာ တယာ ပဗ္ဗဇိတု"န္တိ ဗာဟာယမ္ပိ ဂဟေတွာ အာကဍ္ဎေယျုံ၊ တတော ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အန္တရာယော ဘဝိဿတီတိ သဟေဝ ပရိသာယ ဥဋ္ဌဟိတွာ ထောကံ ဂန္တွာ ပုန ကေနစိ သရီရကိစ္စလေသေန နိဝတ္တိတွာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမ္မ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ။ တေန ဝုတ္တံ "**အထ ခေါ သုဒိန္နော ကလန္ဒပုတ္တော အစိရဝုဋ္ဌိတာယ ပရိသာယ။ပ။ ပဗ္ဗာဇေတု မံ ဘဂဝါ**"တိ။

yena Bhagavā tenupasaṅkami -pa- pabbājetu maṁ bhante Bhagavāti. Bhagavā samīpe ṭhitaṁ aññataraṁ piṇḍacārikaṁ bhikkhuṁ āmantesi “**tena hi bhikkhu Sudinnaṁ pabbājehi ceva upasampādehi cā**”ti. “Sādhu bhante”ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissuṇitvā Sudinnaṁ Kalandaputtaṁ Jinadattiyaṁ saddhivihārikaṁ laddhā pabbājesi ceva upasampādesi ca. Tena vuttaṁ “**alattha kho Sudinno Kalandaputto Bhagavato santike pabbajjaṁ, alattha upasampadan**”ti.

Ettha pana ṭhatvā sabba-aṭṭhakathāsu pabbajjā ca upasampadā ca kathitā, mayaṁ pana yathāṭhitapāḷivaseneva **Khandhake** kathayissāma. Na kevalañcetaṁ, aññampi yaṁ Khandhake vā Parivāre vā kathetabbaṁ Aṭṭhakathācariyehi **Vibhaṅge** kathitaṁ, taṁ sabbaṁ tattha tattheva kathayissāma, evañhi kathiyamāne Pāḷikkameneva vaṇṇanā katā hoti, tato tena tena vinicchayena atthikānaṁ Pāḷikkameneva imaṁ Vinayasaṁvaṇṇanaṁ oloketvā so so vinicchayo suviññeyyo bhavissatīti.

Acirūpasampannoti aciraṁ upasampanno hutvā, upasampadato nacirakāleyevāti vuttaṁ hoti. **Evarūpe**ti evaṁvidhe evaṁjātike. **Dhutaguṇe**ti kilesaniddhunanake guṇe. **Smādāya vattatī**ti samādiyitvā gaṇhitvā vattati carati viharati. **Āraññiko hotī**ti gāmantasenāsanaṁ paṭikkhipitvā āraññikadhutaṅgavasena araññavāsiko hoti. **Piṇḍapātiko**ti atirekalābhapaṭikkhepena cuddasa bhattāni paṭikkhipitvā piṇḍapātikadhutaṅgavasena piṇḍapātiko hoti. **Paṁsukūliko**ti gahapaticīvaraṁ paṭikkhipitvā paṁsukūlikadhutaṅgavasena paṁsukūliko hoti. **Sapadānacāriko**ti loluppacāraṁ paṭikkhipitvā sapadānacārikadhutaṅgavasena sapadānacāriko hoti, gharapaṭipāṭiyā bhikkhāya pavisati. **Vajjigāman**ti vajjīnaṁ gāmaṁ, vajjīsu vā gāmaṁ.

Aḍḍhā mahaddhanāti-ādīsu upabhogaparibhogūpakaraṇamahantatāya **aḍḍhā.** Ye hi tesaṁ upabhogā, yāni ca upabhogūpakaraṇāni, tāni mahantāni bahulāni sārakānīti vuttaṁ hoti. Nidhetvā ṭhapitadhanamahantatāya **mahaddhanā. Mahābhogā**ti divasaparibbayasaṅkhātabhogamahantatāya mahābhogā. Aññehi upabhogehi jātarūparajatasseva pahūtatāya

ဘဂဝါ ပန ယသ္မာ ရာဟုလကုမာရဿ ပဗ္ဗဇိတတော[1] ပဘုတိ မာတာပိတူဟိ အနနုညာတံ ပုတ္တံ န ပဗ္ဗာဇေတိ။ တသ္မာ နံ ပုန “**အနနုညာတောသိ ပန တွံ သုဒိန္န မာတာပိတူဟိ။ ပ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာယာ**”တိ။

၂၆။ ဣတော ပရံ ပါဠာနုသာရေနေဝ ဂန္တွာ **တံ ကရဏီယံ တီရေတွာ**တိ ဧတ္ထ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော—ဓုရနိက္ခေပေနေဝ တံ ကရဏီယံ နိဋ္ဌာပေတွာတိ။ န ဟိ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒဿ ဘဏ္ဍပ္ပယောဇနဥဒ္ဓါရသာရဏာဒီသု ဝါ နက္ခတ္တ-ကီဠာယံ ဝါ စိတ္တံ နမတိ။ **အမ္မ တာတာ**တိ ဧတ္ထ ပန **အမ္မာ**တိ မာတရံ အာလပတိ။ **တာတာ**တိ ပိတရံ။ **တွံ ခေါသီ**တိ တွံ ခေါ အသိ။ **ဧကပုတ္တကော**တိ ဧကောဝ ပုတ္တကော၊ အညော တေ ဇေဋ္ဌော ဝါ ကနိဋ္ဌော ဝါ နတ္ထိ။ ဧတ္ထ စ “ဧကပုတ္တော”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အနုကမ္ပာဝသေန “ဧကပုတ္တကော”တိ ဝုတ္တံ။ **ပိယော**တိ ပီတိဇနနကော။ **မနာပေါ**တိ မနဝဍ္ဎနကော။ **သုခေဓိတော**တိ သုခေန ဧဓိတော၊ သုခသံဝဍ္ဎိတောတိ အတ္ထော။ **သုခပရိဟတော**တိ သုခေန ပရိဟတော၊ ဇာတကာလတော ပဘုတိ ဓာတီဟိ အင်္ကတော အင်္ကံ ဟရိတွာ ဓာရိယမာနော အဿကရထကာဒီဟိ ဗာလကီဠနကေဟိ ကီဠမာနော သာဒု-ရသဘောဇနံ ဘောဇိယမာနော သုခေန ပရိဟတော။

န တွံ တာတ သုဒိန္န ကိဉ္စိ ဒုက္ခဿ ဇာနာသီတိ တွံ တာတ သုဒိန္န ကိဉ္စိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ကလဘာဂံ ဒုက္ခဿ န ဇာနာသိ။ အထ ဝါ ကိဉ္စိ ဒုက္ခေန နာနုဘောသီတိ အတ္ထော။ ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ၊ အနုဘဝနတ္ထေ စ ဇာနနာ။ အထ ဝါ ကိဉ္စိ ဒုက္ခံ နဿရသီတိ အတ္ထော။ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ၊ သရဏတ္ထေ စ ဇာနနာ။ ဝိကပ္ပဒ္ဝယေပိ ပုရိမပဒဿ ဥတ္တရပဒေန သမာန-ဝိဘတ္တိလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တံ သဗ္ဗံ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန ဉာတဗ္ဗံ။ **မရဏေနပိ မယံ တေ အကာမကာ ဝိနာ ဘဝိဿာမာ**တိ သစေပိ တဝ အမှေသု ဇီဝမာနေသု မရဏံ ဘဝေယျ၊ တေန တေ မရဏေနပိ မယံ အကာမကာ အနိစ္ဆကာ န အတ္တနော ရုစိယာ, ဝိနာ ဘဝိဿာမ၊ တယာ ဝိယောဂံ ဝါ ပါပုဏိဿာမာတိ အတ္ထော။ **ကိံ ပန မယံ တန္တိ** ဧဝံ သန္တေ ကိံ ပန ကိံ နာမ တံ ကာရဏံ၊ ယေန မယံ တံ ဇီဝန္တံ အနုဇာနိဿာမ။ အထ ဝါ **ကိံ ပန မယံ တန္တိ** ကေန ပန ကာရဏေန မယံ တံ ဇီဝန္တံ အနုဇာနိဿာမာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၁-ပဗ္ဗဇိတော (သီ၊ သျာ)

pahūtajātarūparajatā. Alaṅkārabhūtassa vittūpakaraṇassa pītipāmojjakaraṇassa pahūtatāya **pahūtavittūpakaraṇā.** Vohāravasena parivattentassa dhanadhaññassa pahūtatāya **pahūtadhanadhaññā**ti veditabbā.

Senāsanaṁ saṁsāmetvāti senāsanaṁ paṭisāmetvā, yathā na vinassati, tathā naṁ suṭṭhu thapetvāti attho. **Saṭṭhimatte thālipāke**ti gaṇanaparicchedato saṭṭhithālipāke. Ekameko cettha thālipāko dasannaṁ bhikkhūnaṁ bhattaṁ gaṇhāti, taṁ sabbampi channaṁ bhikkhusatānaṁ bhattaṁ hoti. **Bhattābhihāraṁ abhihariṁsū**ti ettha abhiharīyatīti **abhihāro,** kiṁ abhiharīyati? Bhattaṁ. Bhattameva abhihāro **bhattābhihāro,** taṁ bhattābhihāraṁ. **Abhihariṁsū**ti abhimukhā hariṁsu, tassa santikaṁ gahetvā āgamaṁsūti attho. Etassa kiṁ pamāṇanti? Saṭṭhi thālipākā. Tena vuttaṁ **"saṭṭhimatte thālipāke bhattābhihāraṁ abhihariṁsū"**ti. **Bhikkhūnaṁ vissajjetvā**ti sayaṁ ukkaṭṭhapiṇḍapātikattā sapadānacāraṁ caritukāmo bhikkhūnaṁ paribhogatthāya pariccajitvā datvā. Ayañhi āyasmā "bhikkhū ca lābhaṁ lacchanti, ahañca piṇḍakena na kilamissāmī"ti etadatthameva āgato. Tasmā attano āgamanānurūpaṁ karonto bhikkhūnaṁ vissajjetvā sayaṁ piṇḍāya pāvisi.

31. **Ñātidāsī**ti ñātakānaṁ dāsī. **Ābhidosikan**ti pārivāsikaṁ ekarattātikkantaṁ pūtibhūtaṁ. Tatrāyaṁ padattho—pūtibhāvadosena abhibhūtoti abhidoso, abhidosova ābhidosiko, ekarattātikkantassa vā nāmasaññā esā yadidaṁ ābhidosikoti, taṁ ābhidosikaṁ. **Kummāsan**ti yavakummāsaṁ. **Chaḍḍetukāmā hotī**ti yasmā antamaso dāsakammakarānampi gorūpānampi aparibhogāraho, tasmā taṁ kacavaraṁ viya bahi chaḍḍetukāmā hoti. **Sacetan**ti sace etaṁ. **Bhaginī**ti ariyavohārena ñātidāsiṁ ālapati. **Chaḍḍanīyadhamman**ti chaḍḍetabbasabhāvaṁ. Idaṁ vuttaṁ hoti bhagini etaṁ sace bahi chaḍḍanīyadhammaṁ nissaṭṭhapariggahaṁ, taṁ idha me patte ākirāti.

Kiṁ pana evaṁ vattuṁ labbhati, viññatti vā payuttavācā vā na hotīti? Na hoti. Kasmā? Nissaṭṭhapariggahattā. Yañhi chaḍḍanīyadhammaṁ nissaṭṭhapariggahaṁ, yattha sāmikā anālayā honti, taṁ sabbaṁ "detha, āharatha, idha

၂၇။ **တစ္ဆေဝါ**တိ ယတ္ထ နံ ဒိဋ္ဌံ မာတာပိတရော နာနုဇာနိံသု၊ တစ္ဆေဝ ဌာနေ။ **အနန္တရဟိတာယာ**တိ ကေနစိ အတ္ထရဏေန အနတ္ထတာယ။

၂၈။ **ပရိစာရေဟီ**တိ ဂန္ဓဗ္ဗနဋနာဋကာဒီနိ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတွာ တတ္ထ သဟာယ-ကေဟိ သဒ္ဓိံ ယထာသုခံ ဣန္ဒြိယာနိ စာရေဟိ သဉ္စာရေဟိ၊ ဣတော စိတော စ ဥပနေဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ **ပရိစာရေဟီ**တိ ဂန္ဓဗ္ဗနဋနာဋကာဒီနိ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတွာ တတ္ထ သဟာယကေဟိ သဒ္ဓိံ လဠ ဥပလဠ ရမ၊ ကီဠဿူတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇန္တော**တိ အတ္တနော ပုတ္တဒါရေဟိ သဒ္ဓိံ ဘောဂေ ဘုဉ္ဇန္တော။ **ပုညာနိ ကရောန္တော**တိ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ သံဃဉ္စ အာရဗ္ဘ ဒါနပ္ပဒါနာဒီနိ သုဂတိမဂ္ဂသောဓကာနိ ကုသလကမ္မာနိ ကရောန္တော။ **တုဏှီ အဟောသီ**တိ ကထာနုပ္ပဗန္ဓဝိစ္ဆေဒနတ္ထံ နိရာလာပသလ္လာပေါ အဟောသိ၊ အထဿ မာတာပိတရော တိက္ခတ္တုံ ဝတွာ ပဋိဝစနမ္ပိ အလဘမာနာ သဟာယကေ ပက္ကောသာပေတွာ "ဧသ ဝေါ သဟာယကော ပဗ္ဗဇိတုကာမော၊ နိဝါရေထ န"န္တိ အာဟံသု။ တေပိ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ တိက္ခတ္တုံ အဝေါစုံ၊ တေသမ္ပိ တုဏှီ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ "**အထ ခေါ သုဒိန္နဿ ကလန္ဒ-ပုတ္တဿ သဟာယကာ။ပ။ တုဏှီ အဟောသီ**"တိ။

၂၉။ အထဿ သဟာယကာနံ ဧတဒဟောသိ "သစေ အယံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘမာနော မရိဿတိ၊ န ကောစိ ဂုဏော ဘဝိဿတိ။ ပဗ္ဗဇိတံ ပန နံ မာတာပိတရောပိ ကာလေန ကာလံ ပဿိဿန္တိ၊ မယမ္ပိ ပဿိဿာမ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာပိ စ နာမေသာ ဘာရိယာ၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ မတ္တိကာပတ္တံ ဂဟေတွာ ပိဏ္ဍာယ စရိတဗ္ဗံ၊ ဧကသေယျံ ဧကဘတ္တံ ဗြဟ္မစရိယံ အတိဒုက္ကရံ၊ အယဉ္စ သုခုမာလော နာဂရိကဇာတိယော၊ သော တံ စရိတုံ အသက္ကောန္တော ပုန ဣဓေဝ အာဂမိဿတိ၊ ဟန္ဒဿ မာတာပိတရော အနုဇာနာပေဿာမာ"တိ။ တေ တထာ အကံသု။ မာတာပိတရောပိ နံ အနုဇာနိံသု။ တေန ဝုတ္တံ "**အထ ခေါ သုဒိန္နဿ ကလန္ဒပုတ္တဿ သဟာယကာ ယေန သုဒိန္နဿ ကလန္ဒပုတ္တဿ မာတာပိတရော။ပ။ အနုညာတောသိ မာတာပိတူဟိ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယာ**"တိ။

၃၀။ **ဟဋ္ဌော**တိ တုဋ္ဌော။ **ဥဒဂ္ဂေါ**တိ ပီတိဝသေန အဗ္ဘုန္နတကာယ-စိတ္တော။ **ကတိပါဟ**န္တိ ကတိပယာနိ ဒိဝသာနိ။ **ဗလံ ဂါဟေတွာ**တိ သပ္ပါယ-ဘောဇနာနိ ဘုဉ္ဇန္တော, ဥစ္ဆာဒနနှာပနာဒီဟိ စ ကာယံ ပရိဟရန္တော ကာယဗလံ ဇနေတွာ မာတာပိတရော ဝန္ဒိတွာ အဿုမုခံ ဉာတိပရိဝဋ္ဋံ ပဟာယ

ākirathā"ti vattuṁ vaṭṭati. Tathā hi agga-ariyavaṁsiko āyasmā **Raṭṭhapālopi** chaḍḍanīyadhammaṁ kummāsaṁ "idha me patte ākirā"ti[1] avaca. Tasmā yaṁ evarūpaṁ chaḍḍanīyadhammaṁ, aññaṁ vā apariggahitaṁ vanamūlaphalabhesajjādikaṁ, taṁ sabbaṁ yathāsukhaṁ āharāpetvā paribhuñjitabbaṁ, na kukkuccāyitabbaṁ. **Hatthānan**ti bhikkhāggahaṇatthaṁ pattaṁ upanāmayato maṇibandhato pabhuti dvinnampi hatthānaṁ. **Pādānan**ti nivāsanantato paṭṭhāya dvinnampi pādānaṁ. **Sarassā**ti "sacetaṁ bhaginī"ti vācaṁ nicchārayato sarassa ca. **Nimittaṁ aggahesī**ti gihikāle sallakkhitapubbaṁ ākāraṁ aggahesi sañjāni sallakkhesi. Sudinno hi Bhagavato dvādasame vasse pabbajito, vīsatime vasse ñātikulaṁ piṇḍāya paviṭṭho sayaṁ pabbajjāya aṭṭhavassiko hutvā, tena naṁ sā ñātidāsī disvāva na sañjāni, nimittaṁ pana aggahesīti.

Sudinnassa mātaraṁ etadavocāti atigarunā pabbajjūpagatena sāmiputtena saddhiṁ "tvaṁ nu kho me bhante ayyo Sudinno"ti-ādivacanaṁ vattuṁ avisahantī vegena gharaṁ pavisitvā Sudinnassa mātaraṁ etaṁ avoca. **Yagghe**ti ārocanatthe nipāto. **Sace je saccan**ti ettha **je**ti ālapane nipāto. Evañhi tasmiṁ dese dāsijanaṁ ālapanti, tasmā "tvaṁ bhoti dāsi sace saccaṁ bhaṇasī"ti evamettha attho daṭṭhabbo.

32. **Aññataraṁ kuṭṭamūlan**ti[2] tasmiṁ kira dese dānapatīnaṁ gharesu sālā honti, āsanāni cettha paññattāni honti, upaṭṭhāpitaṁ udakakañjiyaṁ. Tattha pabbajitā piṇḍāya caritvā nisīditvā bhuñjanti, sace icchanti, dānapatīnampi santakaṁ gaṇhanti, tasmā tampi aññatarassa kulassa īdisāya sālāya aññataraṁ kuṭṭamūlanti veditabbaṁ. Na hi pabbajitā kapaṇamanussā viya asāruppe ṭhāne nisīditvā bhuñjantīti.

Atthi nāma tātāti ettha **atthī**ti vijjamānatthe. **Nāmā**ti pucchanatthe maññanatthe ca nipāto. Idañhi vuttaṁ hoti—"atthi nu kho tāta Sudinna amhākaṁ dhanaṁ, na mayaṁ niddhanāti vattabbā, yesaṁ no tvaṁ īdise ṭhāne nisīditvā ābhidosikaṁ kummāsaṁ paribhuñjissasi. Tathā atthi nu kho tāta Sudinna amhākaṁ jīvitaṁ, na mayaṁ matāti vattabbā, yesaṁ no tvaṁ īdise ṭhāne nisīditvā ābhidosikaṁ kummāsaṁ paribhuñjissasi.

1. Ma 2. 251 piṭṭhe Raṭṭhapālasutte.
2. Kuḍḍamūlanti (Sī, Syā)

ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ပ။ ပဗ္ဗာဇေတု မံ ဘန္တေ ဘဂဝါတိ။ ဘဂဝါ သမီပေ ဌိတံ အညတရံ ပိဏ္ဍစာရိကံ ဘိက္ခုံ အာမန္တေသိ "**တေန ဟိ ဘိက္ခု သုဒိန္နံ ပဗ္ဗာဇေဟိ စေဝ ဥပသမ္ပာဒေဟိ စာ**"တိ။ "သာဓု ဘန္တေ"တိ ခေါ သော ဘိက္ခု ဘဂဝတော ပဋိဿုဏိတွာ သုဒိန္နံ ကလန္ဒပုတ္တံ ဇိနဒတ္တိယံ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ လဒ္ဓါ ပဗ္ဗာဇေသိ စေဝ ဥပသမ္ပာဒေသိ စ။ တေန ဝုတ္တံ "**အလတ္ထ ခေါ သုဒိန္နော ကလန္ဒပုတ္တော ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ အလတ္ထ ဥပသမ္ပဒ**"န္တိ။

ဧတ္ထ ပန ဌတွာ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဥပသမ္ပဒါ စ ကထိတာ၊ မယံ ပန ယထာဋ္ဌိတပါဠိဝသေနေဝ **ခန္ဓကေ** ကထယိဿာမ။ န ကေဝလဉ္စေတံ၊ အညမ္ပိ ယံ ခန္ဓကေ ဝါ ပရိဝါရေ ဝါ ကထေတဗ္ဗံ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ **ဝိဘင်္ဂေ** ကထိတံ၊ တံ သဗ္ဗံ တတ္ထ တတ္ထေဝ ကထယိဿာမ၊ ဧဝဉ္ဟိ ကထိယမာနေ ပါဠိက္ကမေနေဝ ဝဏ္ဏနာ ကတာ ဟောတိ၊ တတော တေန တေန ဝိနိစ္ဆယေန အတ္ထိကာနံ ပါဠိက္ကမေနေဝ ဣမံ ဝိနယသံဝဏ္ဏနံ ဩလောကေတွာ သော သော ဝိနိစ္ဆယော သုဝိညေယျော ဘဝိဿတီတိ။

အစိရူပသမ္ပန္နောတိ အစိရံ ဥပသမ္ပန္နော ဟုတွာ၊ ဥပသမ္ပဒတော နစိရ-ကာလေယေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဧဝရူပေ**တိ ဧဝံဝိဓေ ဧဝံဇာတိကေ။ **ဓုတဂုဏေ**တိ ကိလေသနိဒ္ဓုနနကေ ဂုဏေ။ **သမာဒါယ ဝတ္တတီ**တိ သမာ-ဒိယိတွာ ဂဏှိတွာ ဝတ္တတိ စရတိ ဝိဟရတိ။ **အာရညိကော ဟောတီ**တိ ဂါမန္တသေနာသနံ ပဋိက္ခိပိတွာ အာရညိကင်္ဂဝသေန အရညဝါသိကော ဟောတိ။ **ပိဏ္ဍပါတိကော**တိ အတိရေကလာဘပဋိက္ခေပေန စုဒ္ဒသ ဘတ္တာနိ ပဋိက္ခိပိတွာ ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂဝသေန ပိဏ္ဍပါတိကော ဟောတိ။ **ပံသု-ကူလိကော**တိ ဂဟပတိစီဝရံ ပဋိက္ခိပိတွာ ပံသုကူလိကင်္ဂဝသေန ပံသု-ကူလိကော ဟောတိ။ **သပဒါနစာရိကော**တိ လောလုပ္ပစာရံ ပဋိက္ခိပိတွာ သပဒါနစာရိကင်္ဂဝသေန သပဒါနစာရိကော ဟောတိ၊ ဃရပဋိပါဋိယာ ဘိက္ခာယ ပဝိသတိ။ **ဝဇ္ဇိဂါမ**န္တိ ဝဇ္ဇီနံ ဂါမံ, ဝဇ္ဇီသု ဝါ ဂါမံ။

အဍ္ဎာ မဟဒ္ဓနာတိအာဒီသု ဥပဘောဂပရိဘောဂူပကရဏမဟန္တတာယ **အဍ္ဎာ**။ ယေ ဟိ တေသံ ဥပဘောဂါ, ယာနိ စ ဥပဘောဂူပကရဏာနိ၊ တာနိ မဟန္တာနိ ဗဟုလာနိ သာရကာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နိဓေတွာ ဌပိတဓနမဟန္တ-တာယ **မဟဒ္ဓနာ**။ **မဟာဘောဂါ**တိ ဒိဝသပရိဗ္ဗယသင်္ခါတဘောဂမဟန္တတာယ မဟာဘောဂါ။ အညေဟိ ဥပဘောဂေဟိ ဇာတရူပရဇတဿေဝ ပဟူတတာယ

Tathā atthi maññe tāta Sudinna tava abbhantare sāsanaṁ nissāya paṭiladdho samaṇaguṇo, yaṁ tvaṁ subhojanarasasaṁvaḍḍhitopi imaṁ jigucchaneyyaṁ ābhidosikaṁ kummāsaṁ amatamiva nibbikāro paribhuñjissasī"ti.

So pana gahapati dukkhābhitunnatāya etamatthaṁ paripuṇṇaṁ katvā vattumasakkonto "atthi nāma tāta Sudinna ābhidosikaṁ kummāsaṁ paribhuñjissasī"ti ettakameva avoca. Akkharacintakā panettha imaṁ lakkhaṇaṁ vadanti, anokappanāmarisanatthavasena[1] etaṁ **atthināma**sadde[2] upapade "paribhuñjissasī"ti anāgatavacanaṁ kataṁ. Tassāyamattho atthi nāma -pa- paribhuñjissasi, idaṁ paccakkhampi[3] ahaṁ na saddahāmi na marisayāmīti[4]. **Tatāyaṁ ābhidosiko**ti tato tava gehato ayaṁ ābhidosiko kummāso laddhoti attho, tatoyantipi pāṭho, tadāyantipi paṭhanti, taṁ na sundaraṁ. **Yena sakapitu nivesanan**ti yena sakassa pitu attano pitu nivesananti attho. Thero pitari pemeneva subbaco hutvā agamāsi. **Adhivāsesī**ti thero ukkaṭṭhapiṇḍapātikopi samāno "sace ekabhattampi na gahessāmi, ativiya nesaṁ domanassaṁ bhavissatī"ti ñātīnaṁ anukampāya adhivāsesi.

33. **Opuñjāpetvā**ti upalimpāpetvā. **Ekaṁ hiraññassā**ti ettha **hiraññan**ti kahāpaṇo veditabbo. **Puriso**ti nātidīgho nātirasso majjhimappamāṇo veditabbo. **Tirokaraṇīyan**ti karaṇatthe bhummaṁ, sāṇipākārena parikkhipitvāti attho. Atha vā tiro karonti etenāti tirokaraṇīyaṁ, taṁ parikkhipitvā, samantato katvāti attho. **Tenahī**ti yasmā ajja Sudinno āgamissati, tena kāraṇena. **Hi**-iti padapūraṇamatte nipāto. **Tenā**ti ayampi vā uyyojanatthe nipātoyeva.

34. **Pubbaṇhasamayan**ti ettha kiñcāpi Pāḷiyaṁ kālārocanaṁ na vuttaṁ, atha kho ārociteyeva kāle agamāsīti veditabbo. **Idaṁ te tātā**ti dve puñje dassento āha. **Mātū**ti janettiyā.

---

1. Anokappanāparisahanatthavasena (Ka)
2. Atthisadde (Syā) Ma-Ṭṭha 3. 216; Aṁ-Ṭṭha 3. 58 piṭṭhesupi passitabbaṁ.
3. Paccakkhamasi (Ka)
4. Parisahāmīti (Ka)

ပဟူတဇာတရူပရဇတာ။ အလင်္ကာရဘူတဿ ဝိတ္တူပကရဏဿ ပီတိပါမောဇ္ဇကရဏဿ ပဟူတတာယ **ပဟူတဝိတ္တူပကရဏာ**။ ဝေါဟာရဝသေန ပရိဝတ္တေန္တဿ ဓနဓညဿ ပဟူတတာယ **ပဟူတဓနဓညာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သေနာသနံ သံသာမေတွာတိ သေနာသနံ ပဋိသာမေတွာ၊ ယထာ န ဝိနဿတိ၊ တထာ နံ သုဂုတ္တံ ဂုပေတွာတိ အတ္ထော။ **သဋ္ဌိမတ္တေ ထာလိပါကေ**တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒတော သဋ္ဌိထာလိပါကေ။ ဧကမေကော စေတ္ထ ထာလိပါကော ဒသန္နံ ဘိက္ခူနံ ဘတ္တံ ဂဏှာတိ၊ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဆန္နံ ဘိက္ခုသတာနံ ဘတ္တံ ဟောတိ။ **ဘတ္တာဘိဟာရံ အဘိဟရိံသူ**တိ ဧတ္ထ အဘိဟရီယတီတိ **အဘိဟာရော**၊ ကိံ အဘိဟရီယတိ? ဘတ္တံ။ ဘတ္တမေဝ အဘိဟာရော **ဘတ္တာဘိဟာရော**၊ တံ ဘတ္တာဘိဟာရံ။ **အဘိဟရိံသူ**တိ အဘိမုခါ ဟရိံသု၊ တဿ သန္တိကံ ဂဟေတွာ အာဂမံသူတိ အတ္ထော။ ဧတဿ ကိံ ပမာဏန္တိ? သဋ္ဌိ ထာလိပါကာ။ တေန ဝုတ္တံ "**သဋ္ဌိမတ္တေ ထာလိပါကေ ဘတ္တာဘိဟာရံ အဘိဟရိံသူ**"တိ။ **ဘိက္ခူနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ**တိ သယံ ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကတ္တာ သပဒါနစာရံ စရိတုကာမော ဘိက္ခူနံ ပရိဘောဂတ္ထာယ ပရိစ္စဇိတွာ ဒတွာ။ အယမ္ပိ အာယသ္မာ "ဘိက္ခူ စ လာဘံ လစ္ဆန္တိ၊ အဟဉ္စ ပိဏ္ဍကေန န ကိလမိဿာမီ"တိ တဒတ္ထမေဝ အာဂတော။ တသ္မာ အတ္တနော အာဂမနာနုရူပံ ကရောန္တော ဘိက္ခူနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ သယံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ။

၃၃။ **ဉာတိဒါသီ**တိ ဉာတကာနံ ဒါသီ။ **အာဘိဒောသိက**န္တိ ပါရိဝါသိကံ ဧကရတ္တာတိက္ကန္တံ ပူတိဘူတံ။ တတြာယံ ပဒတ္ထော — ပူတိဘာဝဒောသေန အဘိဘူတောတိ အဘိဒေါသော၊ အဘိဒေါသောဝ အာဘိဒေါသိကော၊ ဧကရတ္တာတိက္ကန္တဿ ဝါ နာမသညာ ဧသာ ယဒိဒံ အာဘိဒေါသိကောတိ၊ တံ အာဘိဒေါသိကံ။ **ကုမ္မာသ**န္တိ ယဝကုမ္မာသံ။ **ဆဍ္ဍေတုကာမာ ဟောတီ**တိ ယသ္မာ အန္တမသော ဒါသကမ္မကရာနမ္ပိ ဂေါရူပါနမ္ပိ အပရိဘောဂါရဟော၊ တသ္မာ တံ ကစဝရံ ဝိယ ဗဟိ ဆဍ္ဍေတုကာမာ ဟောတိ။ **သစေတ**န္တိ သစေ ဧတံ။ **ဘဂိနီ**တိ အရိယဝေါဟာရေန ဉာတိဒါသိံ အာလပတိ။ **ဆဍ္ဍနီယဓမ္မ**န္တိ ဆဍ္ဍေတဗ္ဗသဘာဝံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ဘဂိနိ ဧတံ သစေ ဗဟိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ နိဿဋ္ဌပရိစ္စဂ္ဂံ၊ တံ ဣဓ မေ ပတ္တေ အာကိရာတိ။

ကိံ ပန ဧဝံ ဝတ္တုံ လဗ္ဘတိ၊ ဝိညတ္တိ ဝါ ပယုတ္တဝါစာ ဝါ န ဟောတီတိ? န ဟောတိ။ ကသ္မာ? နိဿဋ္ဌပရိစ္စဂ္ဂတ္တာ။ ယဉှိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ နိဿဋ္ဌပရိစ္စဂ္ဂံ၊ ယတ္ထ သာမိကာ အနာလယာ ဟောန္တိ၊ တံ သဗ္ဗံ "ဒေထ, အာဟရထ, ဣမ

Mattikanti mātito āgataṁ, idaṁ te mātāmahiyā mātu imaṁ gehaṁ āgacchantiyā dinnadhananti attho. **Itthikāya itthidhananti** hīḷento āha. **Itthikāya** nāma itthiparibhogānaṁyeva nhānacuṇṇādīnaṁ atthāya laddhaṁ dhanaṁ kittakaṁ bhaveyya, tassāpi tāva parimāṇaṁ passa. Atha vā idaṁ te tāta Sudinna mātu dhanaṁ, tañca kho mattikaṁ, na mayā dinnaṁ, tava mātuyeva santakanti vuttaṁ hoti. Taṁ panetaṁ na kasiyā na vaṇijjāya sambhūtaṁ, apica kho itthikāya itthidhanaṁ. Yaṁ itthikāya ñātikulato sāmikakulaṁ gacchantiyā laddhabbaṁ nhānacuṇṇādīnaṁ atthāya itthidhanaṁ, taṁ tāva ettakanti evamettha attho daṭṭhabbo.

Aññaṁ pettikaṁ aññaṁ pitāmahanti yaṁ pana te pitu ca pitāmahānañca santakaṁ, taṁ aññaṁyeva. Nihitañca payuttañca ativiya bahu. Ettha ca **pitāmahan**ti taddhitalopaṁ katvā veditabbaṁ, petāmahanti vā pāṭho. **Labbhā tāta Sudinna hīnāyāvattitvā**ti tāta Sudinna uttamaṁ ariyaddhajaṁ pabbajitaliṅgaṁ pahāya hīnāya gihibhāvāya āvattitvā labbhā bhogā bhuñjituṁ, na alabbhā bhuñjituṁ, na tvaṁ rājabhīto pabbajito, na iṇāyikehi palibuddho hutvāti. **Tāta na ussahāmī**ti ettha pana **tātā**ti vacanaṁ gehasitapemena āha, na samaṇatejena. **Na ussahāmī**ti na sakkomi. **Na visahāmī**ti nappahomi na samatthomhi.

“Vadeyyāma kho taṁ gahapatī”ti idaṁ pana vacanaṁ samaṇatejenāha. **Nātikaḍḍheyyāsī**ti yaṁ te mayi pemaṁ patiṭṭhitaṁ, taṁ kodhavasena na atikaḍḍheyyāsi, sace na kujjheyyāsīti vuttaṁ hoti. Tato seṭṭhi “putto me saṅgahaṁ maññe kattukāmo”ti udaggacitto āha “vadehi tāta Sudinnā”ti. **Tena hī**ti uyyojanatthe vibhattipatirūpako nipāto. **Tatonidānan**ti taṁnidānaṁ taṁhetukanti paccattavacanassa **to**-ādeso veditabbo, samāse cassa lopābhāvo. **Bhayaṁ vā**ti “kinti me bhoge neva rājāno hareyyun”ti-ādinā nayena vuttaṁ rājādibhayaṁ, cittutrāsoti attho. **Chambhitattan**ti rājūhi vā corehi vā “dhanaṁ dehī”ti kammakāraṇaṁ kāriyamānassa kāyiñjanaṁ kāyakampo hadayamaṁsacalanaṁ. **Lomahaṁso**ti uppanne bhaye lomānaṁ haṁsanaṁ uddhaggabhāvo. **Ārakkho**ti anto ca bahi ca rattiñca divā ca ārakkhaṇaṁ.

အာကိရထာ”တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ တထာ ဟိ အဂ္ဂအရိယဝံသိကော အာယသ္မာ **ရဋ္ဌပါလောပိ** ဆန္ဒနိယမမ္ပိ ကုမ္မာသံ “ဣဓ မေ ပတ္တေ အာကိရာ”တိ[1] အဝစ။ တသ္မာ ယံ ဧဝရူပံ ဆန္ဒနိယမမ္ပိ၊ အညံ ဝါ အပရိဂ္ဂဟိတံ ဝနမူလဖလဘေသဇ္ဇာ-ဒိကံ၊ တံ သဗ္ဗံ ယထာသုခံ အာဟရာပေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ၊ န ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ။ **ဟတ္ထာနန္တိ** ဘိက္ခာဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပတ္တံ ဥပနာမယတော မဏိဗန္ဓတော ပဘုတိ ဒွိန္နမ္ပိ ဟတ္ထာနံ။ **ပါဒါနန္တိ** နိဝါသနန္တတော ပဋ္ဌာယ ဒွိန္နမ္ပိ ပါဒါနံ။ **သရဿာတိ** “သဘေတံ ဘဂိနီ”တိ ဝါစံ နိစ္ဆာရယတော သရဿ စ။ **နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသီတိ** ဂိဟိကာလေ သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗံ အာကာရံ အဂ္ဂဟေသိ သဉ္ဇာနိ သလ္လက္ခေသိ။ သုဒိန္နော ဟိ ဘဂဝတော ဒွါဒသမေ ဝဿေ ပဗ္ဗဇိတော၊ ဝီသတိမေ ဝဿေ ဉာတိကုလံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော သယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အဋ္ဌဝဿိကော ဟုတွာ၊ တေန နံ သာ ဉာတိဒါသီ ဒိသွာဝ န သဉ္ဇာနိ၊ နိမိတ္တံ ပန အဂ္ဂဟေသီတိ။

သုဒိန္နဿ မာတရံ ဧတဒဝေါစာတိ အတိဂရုနာ ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတေန သာမိ-ပုတ္တေန သဒ္ဓိံ “တွံ နု ခေါ မေ ဘန္တေ အယျော သုဒိန္နော”တိအာဒိဝစနံ ဝတ္တုံ အဝိသဟန္တီ ဝေဂေန ဃရံ ပဝိသိတွာ သုဒိန္နဿ မာတရံ ဧတံ အဝေါစ။ **ယဂ္ဃေတိ** အာရောစနတ္ထေ နိပါတော။ **သစေ ဇေ သစ္စန္တိ** ဧတ္ထ **ဇေတိ** အာလပနေ နိပါတော။ ဧဝဉှိ တသ္မိံ ဒေသေ ဒါသိဇနံ အာလပန္တိ၊ တသ္မာ “တွံ ဘောတိ ဒါသိ သစေ သစ္စံ ဘဏသီ”တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၃၂။ **အညတရံ ကုဋ္ဋမူလန္တိ**[2] တသ္မိံ ကိရ ဒေသေ ဒါနပတီနံ ဃရေသု သာလာ ဟောန္တိ၊ အာသနာနိ စေတ္ထ ပညတ္တာနိ ဟောန္တိ၊ ဥပဋ္ဌာပိတံ ဥဒကကဉ္ဇိယံ။ တတ္ထ ပဗ္ဗဇိတာ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ နိသီဒိတွာ ဘုဉ္ဇန္တိ၊ သစေ ဣစ္ဆန္တိ၊ ဒါနပတီနမ္ပိ သန္တကံ ဂဏှန္တိ၊ တသ္မာ တမ္ပိ အညတရဿ ကုလဿ ဤဒိသာယ သာလာယ အညတရံ ကုဋ္ဋမူလန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ န ဟိ ပဗ္ဗဇိတာ ကပဏမနုဿာ ဝိယ အသာရုပ္ပေ ဌာနေ နိသီဒိတွာ ဘုဉ္ဇန္တီတိ။

အတ္ထိ နာမ တာတာတိ ဧတ္ထ **အတ္ထီတိ** ဝိဇ္ဇမာနတ္ထေ။ **နာမာတိ** ပုစ္ဆနတ္ထေ မညနတ္ထေ စ နိပါတော။ ဣဒဉှိ ဝုတ္တံ ဟောတိ—“အတ္ထိ နု ခေါ တာတ သုဒိန္န အမှာကံ ဓနံ၊ န မယံ နိဒ္ဓနာတိ ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ယေသံ နော တွံ ဤဒိသေ ဌာနေ နိသီဒိတွာ အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ။ တထာ အတ္ထိ နု ခေါ တာတ သုဒိန္န အမှာကံ ဇီဝိတံ၊ န မယံ မတာတိ ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ယေသံ နော တွံ ဤဒိသေ ဌာနေ နိသီဒိတွာ အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ။

၁-မ ၂-၂၅၁-ပိဋ္ဌေ ရဋ္ဌပါလသုတ္တေ။ ၂-ကုဋ္ဋမူလန္တိ (သီ၊ သျာ)

35. **Tena hi vadhū**ti seṭṭhi gahapati dhanaṁ dassetvā puttaṁ attanā gihibhāvatthāya palobhetuṁ asakkonto "mātugāmasadisaṁ dāni purisānaṁ bandhanaṁ natthī"ti maññitvā tassa purāṇadutiyikaṁ āmantesi "tena hi vadhū"ti. **Purāṇadutiyikan**ti purāṇaṁ dutiyikaṁ pubbe gihikāle dutiyikaṁ, gehasitasukhumabhogasahāyikaṁ bhūtapubbabhariyanti attho. **Tena hī**ti yena kāraṇena mātugāmasadisaṁ bandhanaṁ natthi. **Pādesu gahetvā**ti pāde gahetvā, upayogatthe bhummavacanaṁ. Pādesu vā taṁ gahetvā. **Kīdisā nāma tā ayyaputta accharāyo**ti kasmā evamāha. Tadā kira sambahule khattiyakumārepi brāhmaṇakumārepi seṭṭhiputtepi mahāsampattiyo pahāya pabbajante disvā pabbajjāguṇaṁ ajānantā kathaṁ samuṭṭhāpenti "kasmā ete pabbajantī"ti, athaññe vadanti "devaccharānaṁ devanāṭakānaṁ kāraṇā"ti. Sā kathā vitthārikā ahosi, taṁ gahetvā ayaṁ evamāhāti. Thero taṁ paṭikkhipanto **"na kho ahaṁ bhaginī"**ti āha. **Samudacaratī**ti voharati vadeti. **Tattheva mucchitā papatā**ti naṁ bhaginivādena samudācarantaṁ disvā "anatthiko dāni mayā ayaṁ, yo maṁ pajāpatiṁ samānaṁ attanā saddhiṁ ekamātukucchiyā sayitadārikaṁ viya maññatī"ti samuppannabalavasokā hutvā tasmiṁyeva padese mucchitā papatā, patitāti attho.

Mā no veheṭhayitthābhi mā amhe dhanaṁ dassetvā, mātugāmañca uyyojetvā viheṭhayittha, vihesā hesā pabbajitānanti. **Tena hi tāta Sudinna bījakampi dehī**ti ettha **tena hī**ti abhiratiyaṁ uyyojeti. Sace tvaṁ abhirato brahmacariyaṁ carasi, caritvā ākāse nisīditvā parinibbāyitā hohi, amhākaṁ pana kulavaṁsabījakaṁ ekaṁ puttaṁ dehi. **Mā no aputtakaṁ sāpateyyaṁ Licchavayo atiharāpesun**ti mayaṁ hi Licchavīnaṁ gaṇarājūnaṁ rajje vasāma, te te pituno accayena imaṁ sāpateyyaṁ evaṁ mahantaṁ amhākaṁ vibhavaṁ aputtakaṁ kuladhanarakkhakena puttena virahitaṁ attano rājantepuraṁ atiharāpeyyunti taṁ te mā atiharāpesuṁ, mā atiharāpentūti.

Etaṁ kho me amma sakkā kātunti kasmā evamāha? So kira cintesi "etesaṁ sāpateyyassa ahameva sāmī, añño natthi. Te maṁ sāpateyyarakkhaṇatthāya niccaṁ anubandhissanti, tenāhaṁ na lacchāmi

တထာ အတ္ထိ မညေ တာတ သုဒိန္န တဝ အဗ္ဘန္တရေ သာသနံ နိဿာယ ပဋိလဒ္ဓေါ သမဏဂုဏော၊ ယံ တွံ သုဓာဘောဇနရသသံဝဍ္ဎိတောပိ ဆမံ ဇိဂုစ္ဆနေယျံ အာဘိဒောသိကံ ကုမ္မာသံ အမတမိဝ နိဗ္ဗိကာရော ပရိဘုဉ္ဇိဿသီ”တိ။

သော ပန ဂဟပတိ ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ တေမတ္ထံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ ဝတ္တု- မသက္ကောန္တော “အတ္ထိ နာမ တာတ သုဒိန္န အာဘိဒောသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိ- ဘုဉ္ဇိဿသီ”တိ ဧတ္တကမေဝ အဝေါစ။ အက္ခရစိန္တကာ ပနေတ္ထ ဣမံ လက္ခဏံ ဝဒန္တိ၊ အနောကပ္ပနာမရိသနတ္ထဝသေန[1] ဧတံ **အတ္ထိနာမ**သဒ္ဒေ[2] ဥပပဒေ “ပရိဘုဉ္ဇိဿသီ”တိ အနာဂတဝစနံ ကတံ။ တဿာယမတ္ထော အတ္ထိ နာမ။ပ။ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ၊ ဣဒံ ပစ္စက္ခမ္ပိ[3] အဟံ န သဒ္ဒဟာမိ န မရိသယာမီတိ[4]။ **တတာယံ အာဘိဒောသိကော**တိ တတော တဝ ဂေဟတော အယံ အာဘိ- ဒေါသိကော ကုမ္မာသော လဒ္ဓေါတိ အတ္ထော၊ တတောယန္တိပိ ပါဌော၊ တဒါယန္တိပိ ပဌန္တိ၊ တံ န သုန္ဒရံ။ **ယေန သကပိတု နိဝေသနန္တိ** ယေန သကဿ ပိတု အတ္တနော ပိတု နိဝေသနန္တိ အတ္ထော။ ထေရော ပိတရိ ပေမေနေဝ သုဗ္ဗစော ဟုတွာ အဂမာသိ။ **အဓိဝါသေသီ**တိ ထေရော ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကောပိ သမာနော “သစေ ဧကဘတ္တမ္ပိ န ဂဟေဿာမိ၊ အတိဝိယ နေသံ ဒေါမနဿံ ဘဝိဿတီ”တိ ဉာတီနံ အနုကမ္ပာယ အဓိဝါသေသိ။

၃၃။ **ဩပုဉ္ဆာပေတွာ**တိ ဥပလိမ္ပာပေတွာ။ **ဧကံ ဟိရညဿာ**တိ ဧတ္ထ **ဟိရည**န္တိ ကဟာပဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပုရိသော**တိ နာတိဒီဃော နာတိ- ရဿော မဇ္ဈိမပ္ပမာဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တိရောကရဏီယ**န္တိ ကရဏတ္ထေ ဘုမ္မံ၊ သာဏိပါကာရေန ပရိက္ခိပိတွာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ တိရော ကရောန္တိ ဧတေနာတိ တိရောကရဏီယံ၊ တံ ပရိက္ခိပိတွာ၊ သမန္တတော ကတွာတိ အတ္ထော။ **တေန ဟီ**တိ ယသ္မာ အဇ္ဇ သုဒိန္နော အာဂမိဿတိ၊ တေန ကာရဏေန။ ဟိ-ဣတိ ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော။ **တေနာ**တိ အယမ္ပိ ဝါ ဥယျောဇနတ္ထေ နိပါတောယေဝ။

၃၄။ **ပုဗ္ဗဏှသမယန္တိ** ဧတ္ထ ကိဉ္စာပိ ပါဠိယံ ကာလာရောစနံ န ဝုတ္တံ၊ အထ ခေါ အာရောစိတေယေဝ ကာလေ အဂမာသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဣဒံ တေ တာတာ**တိ ဒွေ ပုဉ္ဇေ ဒဿေန္တော အာဟ။ **မာတု**တိ ဇနေတ္တိယာ။

၁-အနောကပ္ပနာပရိသဟနတ္ထဝသေန (က)
၂-အတ္ထိသဒ္ဒေ(သျာ) မ-ဋ္ဌ ၃-၂၀၆၊ အံ-ဋ္ဌ ၃-၅၈-ပိဋ္ဌေသုပိ ပဿိတဗ္ဗံ။
၃-ပစ္စက္ခမသိ (က)   ၄-ပရိသဟာမီတိ (က)

appossukko samaṇadhammaṁ kātuṁ, puttakaṁ pana labhitvā oramissanti, tato ahaṁ yathāsukhaṁ samaṇadhammaṁ karissāmī"ti imaṁ nayaṁ passanto evamāhāti.

36. **Pupphan**ti utukāle uppannalohitassa nāmaṁ. Mātugāmassa hi utukāle gabbhapatiṭṭhānaṭṭhāne lohitavaṇṇā piḷakā saṇṭhahitvā satta divasāni vaḍḍhitvā bhijjanti, tato lohitaṁ paggharati, tassetaṁ nāmaṁ "pupphan"ti. Taṁ pana yāva balavaṁ hoti bahu paggharati, tāva dinnāpi paṭisandhi na tiṭṭhati, doseneva saddhiṁ paggharati. Dose pana paggharite suddhe vatthumhi dinnā paṭisandhi khippaṁ patiṭṭhāti. **Pupphaṁsā uppajjī**ti pupphaṁ assā uppajji, akāralopena sandhi. **Purāṇadutiyikāya bāhāyaṁ gahetvā**ti purāṇadutiyikāya yā bāhā, tatra naṁ gahetvāti attho.

Apaññatte sikkhāpadeti paṭhamapārājikasikkhāpade aṭṭhapite. Bhagavato kira paṭhamabodhiyaṁ vīsati vassāni bhikkhū cittaṁ ārādhayiṁsu, na evarūpaṁ ajjhācāramakaṁsu. Taṁ sandhāyeva idaṁ suttamāha "ārādhayiṁsu vata me bhikkhave bhikkhū ekaṁ samayaṁ cittan"ti[1]. Atha Bhagavā ajjhācāraṁ apassanto pārājikaṁ vā saṁghādisesaṁ vā na paññapesi. Tasmiṁ tasmiṁ pana vatthusmiṁ avasese pañca khuddakāpattikkhandhe eva paññapesi. Tena vuttaṁ "apaññatte sikkhāpade"ti.

Anādīnavadassoti yaṁ Bhagavā idāni sikkhāpadaṁ paññapento ādīnavaṁ dassessati, taṁ apassanto anavajjasaññī hutvā. Sace hi ayaṁ "idaṁ na karaṇīyanti vā mūlacchejjāya vā saṁvattatī"ti jāneyya, saddhāpabbajito kulaputto tatonidānaṁ jīvitakkhayaṁ pāpuṇantopi na kareyya. Ettha pana ādīnavaṁ apassanto niddosasaññī ahosi. Tena vuttaṁ "anādīnavadasso"ti. **Purāṇadutiyikāyā**ti bhummavacanaṁ. **Abhiviññāpesī**ti pavattesi, pavattanāpi hi kāyaviññatticopanato viññāpanāti vuccati. Tikkhattuṁ abhiviññāpanañcesa gabbhasaṇṭhānasanniṭṭhānatthamakāsīti veditabbo.

Sā tena gabbhaṁ gaṇhīti sā ca teneva ajjhācārena gabbhaṁ gaṇhi, na aññathā. Kiṁ pana aññathāpi gabbhaggahaṇaṁ hotīti? Hoti. Kathaṁ?

1. Ma 1. 175 piṭṭhe.

မတ္တိကန္တိ မာတိတော အာဂတံ၊ ဣဒံ တေ မာတာမဟိယာ မာတု ဣမံ ဂေဟံ အာဂစ္ဆန္တိယာ ဒိန္နဓနန္တိ အတ္ထော။ **ဣတ္ထိကာယ ဣတ္ထိဓနန္တိ** ဟီဠေန္တော အာဟ။ **ဣတ္ထိကာယ** နာမ ဣတ္ထိပရိဘောဂါနံယေဝ နှာနစုဏ္ဏာဒီနံ အတ္ထာယ လဒ္ဓံ ဓနံ ကိတ္တကံ ဘဝေယျ၊ တဿာပိ တာဝ ပရိမာဏံ ပဿ။ အထ ဝါ ဣဒံ တေ တာတ သုဒိန္န မာတု ဓနံ၊ တဉ္စ ခေါ မတ္တိကံ၊ န မယာ ဒိန္နံ၊ တဝ မာတုယေဝ သန္တကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တံ ပနေတံ န ကသိယာ န ဝဏိဇ္ဇာယ သမ္ဘူတံ၊ အပိစ ခေါ ဣတ္ထိကာယ ဣတ္ထိဓနံ။ ယံ ဣတ္ထိကာယ ဉာတိကုလတော သာမိကကုလံ ဂစ္ဆန္တိယာ လဒ္ဓဗ္ဗံ နှာနစုဏ္ဏာဒီနံ အတ္ထာယ ဣတ္ထိဓနံ၊ တံ တာဝ ဧတ္တကန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အညံ ပေတ္တိကံ အညံ ပိတာမဟန္တိ ယံ ပန တေ ပိတု စ ပိတာမဟာနဉ္စ သန္တကံ၊ တံ အညံယေဝ။ နိဟိတဉ္စ ပယုတ္တဉ္စ အတိဝိယ ဗဟု။ ဧတ္ထ စ **ပိတာမဟန္တိ** တဒ္ဓိတလောပံ ကတွာ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ပေတာမဟန္တိ ဝါ ပါဌော။ **လဗ္ဘာ တာတ သုဒိန္န ဟီနာယာဝတ္တိတွာတိ** တာတ သုဒိန္န ဥတ္တမံ အရိယဒ္ဓဇံ ပဗ္ဗဇိတလိင်္ဂံ ပဟာယ ဟီနာယ ဂိဟိဘာဝါယ အာဝတ္တိတွာ လဗ္ဘာ ဘောဂါ ဘုဉ္ဇိတုံ၊ န အလဗ္ဘာ ဘုဉ္ဇိတုံ၊ န တွံ ရာဇဘီတော ပဗ္ဗဇိတော၊ န ဣဏာယိကေဟိ ပလိဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာတိ။ **တာတ န ဥဿဟာမီတိ** ဧတ္ထ ပန **တာတာတိ** ဝစနံ ဂေဟဿိတပေမေန အာဟ၊ န သမဏတေဇေန။ **န ဥဿဟာမီတိ** န သက္ကောမိ။ **န ဝိသဟာမီတိ** နပ္ပဟောမိ န သမတ္ထောမှိ။

"ဝဒေယျာမ ခေါ တံ ဂဟပတီ"တိ ဣဒံ ပန ဝစနံ သမဏတေဇေနာဟ။ **နာတိကဍ္ဎေယျာသီတိ** ယံ တေ မယိ ပေမံ ပတိဋ္ဌိတံ၊ တံ ကောဓဝသေန န အတိကဍ္ဎေယျာသိ၊ သစေ န ကုဇ္ဈေယျာသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတော သေဋ္ဌိ "ပုတ္တော မေ သင်္ဂဟံ မညေ ကတ္တုကာမော"တိ ဥဒဂ္ဂစိတ္တော အာဟ "ဝဒေဟိ တာတ သုဒိန္နာ"တိ။ **တေန ဟီတိ** ဥယျောဇနတ္ထေ ဝိဘတ္တိပတိရူပကော နိပါတော။ **တတောနိဒါနန္တိ** တံနိဒါနံ တံဟေတုကန္တိ ပစ္စတ္တဝစနဿ **တော**-အာဒေသော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သမာသေ စဿ လောပါဘာဝေါ။ **ဘယံ ဝါ**တိ "ကိန္တိ မေ ဘောဂေ နေဝ ရာဇာနော ဟရေယျုံ"န္တိ အာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ ရာဇာဒိဘယံ၊ စိတ္တုတြာသောတိ အတ္ထော။ **ဆမ္ဘိတတ္တန္တိ** ရာဇူဟိ ဝါ စောရေဟိ ဝါ "ဓနံ ဒေဟီ"တိ ကမ္မကာရဏံ ကာရိယမာနဿ ကာယိဉ္ဇနံ ကာယကမ္ပော ဟဒယမံသစလနံ။ **လောမဟံသော**တိ ဥပ္ပန္နေ ဘယေ လောမာနံ ဟံသနံ ဥဒ္ဓဂ္ဂဘာဝေါ။ **အာရက္ခော**တိ အန္တော စ ဗဟိ စ ရတ္တိဉ္စ ဒိဝါ စ အာရက္ခဏံ။

Kāyasaṁsaggena coḷaggahaṇena asucipānena nābhiparāmasanena rūpadassanena saddena gandhena. Itthiyo hi ekaccā utusamaye chandarāgarattā purisānaṁ hatthaggāhaveṇiggāha-aṅgapaccaṅgaparāmasanaṁ sādiyantiyopi gabbhaṁ gaṇhanti. Evaṁ kāyasaṁsaggena gabbhaggahaṇaṁ hoti.

Udāyittherassa pana purāṇadutiyikā bhikkhunī taṁ asuciṁ ekadesaṁ mukhena aggahesi, ekadesaṁ coḷakeneva saddhiṁ aṅgajāte pakkhipi, sā tena gabbhaṁ gaṇhi. Evaṁ coḷaggahaṇena gabbhaggahaṇaṁ hoti.

Migasiṅgatāpasassa[1] mātā migī utusamaye tāpasassa passāvaṭṭhānaṁ āgantvā sasambhavaṁ passāvaṁ pivi, sā tena gabbhaṁ gaṇhitvā migasiṅgaṁ[2] vijāyi. Evaṁ asucipānena gabbhaggahaṇaṁ hoti.

Sāmassa pana bodhisattassa mātāpitūnaṁ cakkhuparihāniṁ ñatvā Sakko puttaṁ dātukāmo Dukūlapaṇḍitaṁ āha “vaṭṭati tumhākaṁ methunadhammo”ti. Anatthikā mayaṁ etena isipabbajjaṁ pabbajitāmhāti. Tena hi imissā utusamaye aṅguṭṭhena nābhiṁ parāmaseyyāthāti. So tathā akāsi, sā tena gabbhaṁ gaṇhitvā sāmaṁ tāpasadārakaṁ vijāyi. Evaṁ nābhiparāmasanena gabbhaggahaṇaṁ hoti. Eteneva nayena Maṇḍabyassa ca Caṇḍapajjotassa ca vatthu veditabbaṁ.

Kathaṁ rūpadassanena hoti? Idhekaccā itthī utusamaye purisasaṁsaggaṁ alabhamānā chandarāgavasena antogehagatāva purisaṁ upanijjhāyati rājorodhā viya, sā tena gabbhaṁ gaṇhāti. Evaṁ rūpadassenena gabbhaggahaṇaṁ hoti.

Balākāsu pana puriso nāma natthi, tā utusamase meghasaddaṁ sutvā gabbhaṁ gaṇhanti. Kukkuṭiyopi kadāci ekassa kukkuṭassa saddaṁ sutvā bahukāpi gabbhaṁ gaṇhanti. Tathā gāvī usabhassa. Evaṁ saddena gabbhaggahaṇaṁ hoti.

Gāvī eva ca kadāci usabhagandhena gabbhaṁ gaṇhanti. Evaṁ gandhena gabbhaggahaṇaṁ hoti.

1. Isisiṅgatāpasassa (?) Khu 6. 31 Niḷinikājātakaṁ passitabbaṁ. 2. Isisiṅgaṁ (?)

၃၅။ **တေန ဟိ ဝဓူ**တိ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ ဓနံ ဒဿေတွာ ပုတ္တံ အတ္တနော ဂိဟိဘာဝတ္ထာယ ပလောဘေတုံ အသက္ကောန္တော “မာတုဂါမဿဒိသံ ဒါနိ ပုရိသာနံ ဗန္ဓနံ နတ္ထိ”တိ မညိတွာ တဿ ပုရာဏဒုတိယိကံ အာမန္တေသိ “တေန ဟိ ဝဓူ”တိ။ **ပုရာဏဒုတိယိက**န္တိ ပုရာဏံ ဒုတိယိကံ ပုဗ္ဗေ ဂိဟိကာလေ ဒုတိယိကံ၊ ဂေဟသိတသုခမဘောဂသဟာယိကံ ဘူတ-ပုဗ္ဗဘရိယန္တိ အတ္ထော။ **တေန ဟီ**တိ ယေန ကာရဏေန မာတုဂါမ-သဒိသံ ဗန္ဓနံ နတ္ထိ။ **ပါဒေသု ဂဟေတွာ**တိ ပါဒေ ဂဟေတွာ၊ ဥပယောဂတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ။ ပါဒေသု ဝါ တံ ဂဟေတွာ။ **ကီဒိသာ နာမ တာ အယျပုတ္တ အစ္ဆရာယော**တိ ကသ္မာ ဧဝမာဟ။ တဒါ ကိရ သမ္ဗဟုလေ ခတ္တိယကုမာရေပိ ဗြာဟ္မဏကုမာရေပိ သေဋ္ဌိပုတ္တေပိ မဟာသမ္ပတ္တိယော ပဟာယ ပဗ္ဗဇန္တေ ဒိသွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာဂုဏံ အဇာနန္တာ ကထံ သမုဋ္ဌာပေန္တိ “ကသ္မာ ဧတေ ပဗ္ဗဇန္တီ”တိ၊ အထညေ ဝဒန္တိ “ဒေဝစ္ဆရာနံ ဒေဝနာဋကာနံ ကာရဏာ”တိ။ သာ ကထာ ဝိတ္ထာရိကာ အဟောသိ၊ တံ ဂဟေတွာ အယံ ဧဝမာဟာတိ။ ထေရော တံ ပဋိက္ခိပန္တော “**န ခေါ အဟံ ဘဂိနီ**”တိ အာဟ။ **သမုဒါစရတီ**တိ ဝေါဟရတိ ဝဒေတိ။ **တတ္ထေဝ မုစ္ဆိတာ ပပတာ**တိ နံ ဘဂိနိဝါဒေန သမုဒါစရန္တံ ဒိသွာ “အနတ္ထိကော ဒါနိ မယာ အယံ၊ ယော မံ ပဇာပတိံ သမာနံ အတ္တနော သဒ္ဓိံ ဧကမာတုကုစ္ဆိယာ သယိတဒါရိကံ ဝိယ မညတီ”တိ သမုပ္ပန္နဗလဝသောကာ ဟုတွာ တသ္မိံယေဝ ပဒေသေ မုစ္ဆိတာ ပပတာ၊ ပတိတာတိ အတ္ထော။

မာ နော ဝိဟေဌယိတ္ထာတိ မာ အမှေ ဓနံ ဒဿေတွာ, မာတုဂါမဉ္စ ဥယျောဇေတွာ ဝိဟေဌယိတ္ထ၊ ဝိဟေသာ ဟေသာ ပဗ္ဗဇိတာနန္တိ။ **တေန ဟိ တာတ သုဒိန္န ဗီဇကမ္ပိ ဒေဟီ**တိ ဧတ္ထ **တေန ဟီ**တိ အဘိရတိယံ ဥယျောဇေတိ။ သစေ တွံ အဘိရတော ဗြဟ္မစရိယံ စရသိ၊ စရိတွာ အာကာသေ နိသီဒိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိတာ ဟောဟိ၊ အမှာကံ ပန ကုလဝံသဗီဇကံ ဧကံ ပုတ္တံ ဒေဟိ။ **မာ နော အပုတ္တကံ သာပတေယျံ လိစ္ဆဝယော အတိဟရာပေသု**န္တိ မယံ ဟိ လိစ္ဆဝီနံ ဂဏရာဇူနံ ရဇ္ဇေ ဝသာမ၊ တေ ဝေါ ပိတုနော အစ္စယေန ဣမံ သာပတေယျံ ဧဝံ မဟန္တံ အမှာကံ ဝိဘဝံ အပုတ္တကံ ကုလဓနရက္ခကေန ပုတ္တေန ဝိရဟိတံ အတ္တနော ရာဇန္တေပုရံ အတိဟရာပေယျုန္တိ တံ တေ မာ အတိဟရာပေသုံ၊ မာ အတိဟရာပေန္တူတိ။

ဧတံ ခေါ မေ အမ္မ သက္ကာ ကာတုန္တိ ကသ္မာ ဧဝမာဟ? သော ကိရ စိန္တေသိ “ဧတေသံ သာပတေယျဿ အဟမေဝ သာမီ၊ အညော နတ္ထိ။ တေ မံ သာပတေယျရက္ခဏတ္ထာယ နိစ္စံ အနုဗန္ဓိဿန္တိ၊ တေနာဟံ န လစ္ဆာမိ

Idha panāyaṁ ajjhācārena gabbhaṁ gaṇhi. Yaṁ sandhāya vuttaṁ “mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupaṭṭhito hoti. Evaṁ tiṇṇaṁ sannipātā gabbhassāvakkanti hotī”ti[1].

Bhummā devā saddamanussāvesunti yasmā natthi loke raho nāma pāpakammaṁ pakubbato. Sabbapaṭhamaṁ hissa taṁ pāpaṁ attanā jānāti, tato ārakkhadevatā, athaññāpi paracittaviduniyo devatā. Tasmāssa paracittavidū sakalavanasaṇḍanissitā bhummā devā taṁ ajjhācāraṁ disvā saddaṁ anussāvesuṁ, yathā aññepi devā suṇanti, tathā nicchāresuṁ. Kinti? **Nirabbudo vata bho -pa- ādīnavo uppādito**ti. Tassattho **Verañjakaṇḍo** vuttanayeneva veditabbo.

Bhummānaṁ devānaṁ saddaṁ sutvā cātumahārājikāti ettha pana bhummānaṁ devānaṁ saddaṁ ākāsaṭṭhadevatā assosuṁ, ākāsaṭṭhānaṁ cātumahārājikāti ayamanukkamo veditabbo. **Brahmakāyikā**ti asaññasatte ca arūpāvacare ca ṭhapetvā sabbepi brahmāno assosuṁ, sutvā ca saddaṁ anussāvesunti veditabbo. **Itiha tena khaṇenā**ti evaṁ tena Sudinnassa ajjhācārakkhaṇena. **Tena muhuttenā**ti ajjhācāramuhutteneva. **Yāva brahmalokā**ti yāva Akaniṭṭhabrahmalokā. **Abbhuggacchī**ti abhi-uggacchi abbhuṭṭhāsi ekakolāhalamahosīti.

Puttaṁ vijāyīti suvaṇṇabimbasadisaṁ pacchimabhavikasattaṁ janesi. **Bījakoti nāmamakaṁsū**ti na aññaṁ nāmaṁ kātumadaṁsu, “bījakampidehī”ti mātāmahiyā vuttabhāvassa pākaṭattā “Bījako” tvevassa nāmaṁ hotūti “Bījako”ti nāmamakaṁsu. Puttassa pana nāmavaseneva ca mātāpitūnampissa nāmamakaṁsu. **Te aparena samayenā**ti bījakañca bījakamātarañca sandhāya vuttaṁ. Bījakassa kira sattaṭṭhavassakāle tassa mātā bhikkhunīsu, so ca bhikkhūsu pabbajitvā kalyāṇamitte upanissāya arahatte patiṭṭhahiṁsu. Tena vuttaṁ **“ubho agārasmā anagāriyaṁ pabbajitvā arahattaṁ sacchākaṁsū**”ti.

37. Evaṁ mātāputtānaṁ pabbajjā saphalā ahosi. Pitā pana vippaṭisārābhibhūto vihāsi. Tena vuttaṁ **“atha kho āyasmato**

1. Ma 1. 332 piṭṭhe.

အပ္ပေါဿုက္ကော သမဏဓမ္မံ ကာတုံ၊ ပုတ္တကံ ပန လဘိတွာ ဩရမိဿန္တိ၊ တတော အဟံ ယထာသုခံ သမဏဓမ္မံ ကရိဿာမီ”တိ ဣမံ နယံ ပဿန္တော ဧဝမာဟာတိ။

၃၆။ **ပုပ္ဖန္တိ** ဥတုကာလေ ဥပ္ပန္နလောဟိတဿ နာမံ။ မာတုဂါမဿ ဟိ ဥတုကာလေ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ လောဟိတဝဏ္ဏာ ပိဠကာ သဏ္ဌဟိတွာ သတ္တ ဒိဝသာနိ ဝဍ္ဎိတွာ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ တတော လောဟိတံ ပဂ္ဃရတိ၊ တဿေတံ နာမံ “ပုပ္ဖ”န္တိ။ တံ ပန ယာဝ ဗလဝံ ဟောတိ ဗဟု ပဂ္ဃရတိ၊ တာဝ ဒိန္နာပိ ပဋိသန္ဓိ န တိဋ္ဌတိ၊ ဒေါသေနေဝ သဒ္ဓိံ ပဂ္ဃရတိ။ ဒေါသေ ပန ပဂ္ဃရိတေ သုဒ္ဓေ ဝတ္ထုမှိ ဒိန္နာ ပဋိသန္ဓိ ခိပ္ပံ ပတိဋ္ဌာတိ။ **ပုပ္ဖံသာ ဥပ္ပဇ္ဇီ**တိ ပုပ္ဖံ အဿာ ဥပ္ပဇ္ဇိ၊ အကာရလောပေန သန္ဓိ။ **ပုရာဏဒုတိယိကာယ ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ**တိ ပုရာဏဒုတိယိကာယ ယာ ဗာဟာ၊ တတြ နံ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။

အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေတိ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ အဋ္ဌပိတေ။ ဘဂဝ-တော ကိရ ပဌမဗောဓိယံ ဝီသတိ ဝဿာနိ ဘိက္ခူ စိတ္တံ အာရာဓယိံသု၊ န ဧဝရူပံ အဇ္ဈာစာရမကံသု။ တံ သန္ဓာယေဝ ဣဒံ သုတ္တမာဟ “အာရာဓယိံသု ဝတ မေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ ဧကံ သမယံ စိတ္တ”န္တိ[1]။ အထ ဘဂဝါ အဇ္ဈာစာရံ အပဿန္တော ပါရာဇိကံ ဝါ သံဃာဒိသေသံ ဝါ န ပညပေသိ။ တသ္မိံ တသ္မိံ ပန ဝတ္ထုသ္မိံ အဝသေသေ ပဉ္စ ခုဒ္ဒကာပတ္တိက္ခန္ဓေ ဧဝ ပညပေသိ။ တေန ဝုတ္တံ “အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ”တိ။

အနာဒီနဝဒဿောတိ ယံ ဘဂဝါ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒံ ပညပေန္တော အာဒီနဝံ ဒဿေဿတိ၊ တံ အပဿန္တော အနဝဇ္ဇသညီ ဟုတွာ။ သစေ ဟိ အယံ “ဣဒံ န ကရဏီယန္တိ ဝါ မူလစ္ဆေဇ္ဇာယ ဝါ သံဝတ္တတီ”တိ ဇာနေယျ၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော ကုလပုတ္တော တတော ဣဒါနိ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပုဏန္တောပိ န ကရေယျ။ ဧတ္ထ ပန အာဒီနဝံ အပဿန္တော နိဒ္ဒေါသသညီ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ “အနာဒီ-နဝဒဿော”တိ။ **ပုရာဏဒုတိယိကာယာ**တိ ဘုမ္မဝစနံ။ **အဘိဝိညာပေသီ**တိ ပဝတ္တေသိ၊ ပဝတ္တနာပိ ဟိ ကာယဝိညတ္တိစောပနတော ဝိညာပနာတိ ဝုစ္စတိ။ တိက္ခတ္တုံ အဘိဝိညာပနဉ္စေသ ဂဗ္ဘသဏ္ဌာနသန္နိဋ္ဌာနတ္ထမကာသီတိ ဝေဒိ-တဗ္ဗော။

သာ တေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှီတိ သာ စ တေနေဝ အဇ္ဈာစာရေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှိ၊ န အညထာ။ ကိံ ပန အညထာပိ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတီတိ? ဟောတိ။ ကထံ?

၁-မ ၁-၁၇၅-ပိဋ္ဌေ။

Sudinnassa ahudeva kukkuccan"ti-ādi. Tattha **ahudevā**ti ahu eva, dakāro padasandhikaro, ahosiyevāti attho. **Kukkuccan**ti ajjhācārahetuko pacchānutāpo, vippaṭisārotipi tasseva nāmaṁ. So hi viññūhi akattabbatāya kucchitakiriyabhāvato kukkuccaṁ, kataṁ ajjhācāraṁ nivattetuṁ asamatthatāya taṁ paṭicca virūpaṁ saraṇabhāvato vippaṭisāroti vuccati. **Alābhā vata me**ti mayhaṁ vata alābhā, ye jhānādīnaṁ guṇānaṁ alābhā nāma, te mayhaṁ, na aññassāti adhippāyo. **Na vata me lābhā**ti yepi me paṭiladdhā pabbajjasaraṇagamanasikkhāsamādānaguṇā, tepi neva mayhaṁ lābhā ajjhācāramalīnattā. **Dulladdhaṁ vata me**ti idaṁ sāsanaṁ laddhampi me dulladdhaṁ. **Na vata me suladdhan**ti yathā aññesaṁ kulaputtānaṁ, evaṁ na vata me suladdhaṁ. Kasmā? Yamahaṁ evaṁ svākkhāte dhammavinaye -pa- brahmacariyaṁ carituntí. **Brahmacariyan**ti sikkhattayasaṅgahitaṁ maggabrahmacariyaṁ. **Kiso ahosī**ti khādituṁ vā bhuñjituṁ vā asakkonto tanuko ahosi appamaṁsalohito. **Uppaṇḍuppaṇḍukajāto**ti sañjātuppaṇḍuppaṇḍukabhāvo paṇḍupalāsappaṭibhāgo. **Dhamanisanthatagatto**ti pariyādinnamaṁsalohitattā sirājāleneva santharitagatto. **Antomano**ti anusocanavasena abbhantareyeva ṭhitacitto. Hadayavatthuṁ nissāya pavattanavasena pana sabbepi antomanāyeva. **Līnamano**ti uddese, paripucchāya, kammaṭṭhāne, adhisīle, adhicitte, adhipaññāya, vattapaṭipattipūraṇe ca nikkhittadhuro avipphāriko, aññadatthu kosajjavaseneva līno saṅkucito mano assāti līnamano. **Dukkhī**ti cetodukkhena dukkhī. **Dummano**ti dosena duṭṭhamano. Virūpamano vā domanassābhibhūtatāya. **Pajjhāyī**ti vippaṭisāravasena vahacchinno viya gadrabho taṁ taṁ cintayi.

38. **Sahāyakā bhikkhū**ti taṁ evaṁbhūtaṁ gaṇasaṅgaṇikāpapañcena vītināmentaṁ disvā ya'ssa vissāsikā kathāphāsukā bhikkhū, te naṁ etadavocuṁ. **Pīṇindriyo**ti pasādapatiṭṭhānokāsassa sampuṇṇattā paripuṇṇacakkhu-ādi-indriyo. **So dāni tvan**ti ettha **dānī**ti nipāto, so pana tvanti vuttaṁ hoti. **Kacci no tvan**ti kacci nu tvaṁ. **Anabhirato**ti ukkaṇṭhito, gihibhāvaṁ patthayamānoti attho. Tasmā tameva anabhiratiṁ paṭikkhipanto āha "na kho ahaṁ āvuso

ကာယသံသဂ္ဂေန စောဠဂ္ဂဟဏေန အသုစိပါတေန နာဘိပရာမသနေန ရူပဒဿနေန သဒ္ဒေန ဂန္ဓေန။ ဣတ္ထိယော ဟိ ဧကစ္စာ ဥတုသမယေ ဆန္ဒရာဂရတ္တာ ပုရိသာနံ ဟတ္ထဂ္ဂါဟဝေဏိဂ္ဂါဟအင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမာသနံ သာဒိယန္တိယောပိ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိ။ ဧဝံ ကာယသံသဂ္ဂေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။

ဥဒါယိတ္ထေရဿ ပန ပုရာဏဒုတိယိကာ ဘိက္ခုနီ တံ အသုစိံ ဧကဒေသံ မုခေန အဂ္ဂဟေသိ၊ ဧကဒေသံ စောဠကေနေဝ သဒ္ဓိံ အင်္ဂဇာတေ ပက္ခိပိ၊ သာ တေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှိ။ ဧဝံ စောဠဂ္ဂဟဏေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။

မိဂသိင်္ဂတာပသဿ[1] မာတာ မိဂီ ဥတုသမယေ တာပသဿ ပဿာဝဋ္ဌာနံ အာဂန္တွာ သသမ္ဘဝံ ပဿာဝံ ပိဝိ၊ သာ တေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှိတွာ မိဂသိင်္ဂံ[2] ဝိဇာယိ။ ဧဝံ အသုစိပါတေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။

သာမဿ ပန ဗောဓိသတ္တဿ မာတာပိတူနံ စက္ခုပရိဟာနိံ ဉတွာ သက္ကော ပုတ္တံ ဒါတုကာမော ဒုကူလပဏ္ဍိတံ အာဟ "ဝဋ္ဋတိ တုမှာကံ မေထုနဓမ္မော"တိ။ အနတ္ထိကာ မယံ ဧတေန ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတာမှာတိ။ တေန ဟိ ဣမိဿာ ဥတုသမယေ အင်္ဂုဋ္ဌေန နာဘိံ ပရာမသေယျာထာတိ။ သော တထာ အကာသိ၊ သာ တေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှိတွာ သာမံ တာပသဒါရကံ ဝိဇာယိ။ ဧဝံ နာဘိပရာမသနေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။ ဧတေနေဝ နယေန မဏ္ဍဗျဿ စ စဏ္ဍပဇ္ဇောတဿ စ ဝတ္ထု ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကထံ ရူပဒဿနေန ဟောတိ? ဣဓေကစ္စာ ဣတ္ထီ ဥတုသမယေ ပုရိသသံသဂ္ဂံ အလဘမာနာ ဆန္ဒရာဂဝသေန အန္တောဂေဟဂတာဝ ပုရိသံ ဥပနိဇ္ဈာယတိ ရာဇောရောဓာ ဝိယ၊ သာ တေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှာတိ။ ဧဝံ ရူပဒဿနေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။

ဗလာကာသု ပန ပုရိသော နာမ နတ္ထိ၊ တာ ဥတုသမယေ မေဃသဒ္ဒံ သုတွာ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိ။ ကုက္ကုဋိယောပိ ကဒါစိ ဧကဿ ကုက္ကုဋဿ သဒ္ဒံ သုတွာ ဗဟုကာပိ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိ။ တထာ ဂါဝီ ဥသဘဿ။ ဧဝံ သဒ္ဒေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။

ဂါဝီ ဧဝ စ ကဒါစိ ဥသဘဂန္ဓေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိ။ ဧဝံ ဂန္ဓေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။

၁- ဣသိသိင်္ဂတာပသဿ (?) ခု ၆-၃၁-နိဠိနိကာဇာတကံ ပဿိတဗ္ဗံ။ ၂- ဣသိသိင်္ဂံ (?)

anabhirato”ti. Adhikusalānaṁ pana dhammānaṁ bhāvanāya abhiratova ahanti. **Atthi me pāpakammaṁ katan**ti mayā kataṁ ekaṁ pāpakammaṁ atthi upalabbhati saṁvijjati, niccakālaṁ abhimukhaṁ viya me tiṭṭhati. Atha naṁ pakāsento **“purāṇadutiyikāyā**”ti-ādimāha.

Alaṁ hi te āvuso Sudinna kukkuccāyāti āvuso Sudinna tuyhetaṁ pāpakammaṁ alaṁ samatthaṁ kukkuccāya, paṭibalaṁ kukkuccaṁ uppādetunti vuttaṁ hoti. **Yaṁ tvan**ti ādimhi yena pāpena tvaṁ na sakkhissasi brahmacariyaṁ carituṁ, taṁ te pāpaṁ alaṁ kukkuccāyāti evaṁ sambandho veditabbo. Atha naṁ anusāsantā **“nanu āvuso Bhagavatā**”ti-ādimāhaṁsu. Tattha **nanū**ti anumatiggahaṇatthe nipāto. **Anekapariyāyenā**ti anekakāraṇena. **Virāgāyā**ti virāgatthāya. **No sarāgāyā**ti no rāgena rajjanatthāya. Bhagavatā hi “imaṁ me dhammaṁ sutvā sattā sabbabhavabhogesu virajjissanti, no rajjissantī”ti etadatthāya dhammo desitoti adhippāyo. Esa nayo sabbapadesu. Idaṁ panettha pariyāyavacanamattaṁ. **Visaṁyogāyā**ti kilesehi visaṁyujjanatthāya. **No saṁyogāyā**ti na saṁyujjanatthāya. **Anupādānāyā**ti aggahaṇatthāya. **No sa-upādānāyā**ti na saṅgahaṇatthāya.

Tattha nāma tvanti tasmiṁ nāma tvaṁ. **Sarāgāya cetessasī**ti saha rāgena vattamānāya methunadhammāya cetessasi kappessasi pakappessasi, etadatthaṁ vāyamissasīti attho. Esa nayo sabbattha. Puna rāgavirāgādīni nava padāni nibbattitalokuttaranibbānameva sandhāya vuttāni. Tasmā “rāgavirāgāyā”ti vā “madanimmadanāyā”ti vā vuttepi “nibbānatthāyā”ti evameva attho daṭṭhabbo. Nibbānañhi yasmā taṁ āgamma ārabbha paṭicca rāgo virajjati na hoti, tasmā **rāgavirāgo**ti vuccati. Yasmā pana taṁ āgamma mānamadapurisamadādayo madā nimmadā amadā honti vinassanti, tasmā **madanimmadanan**ti vuccati. Yasmā ca taṁ āgamma sabbāpi kāmapipāsā vinayaṁ abbhatthaṁ yāti, tasmā **pipāsavinayo**ti vuccati. Yasmā pana taṁ āgamma pañca kāmaguṇālayā samugghātaṁ gacchanti, tasmā **ālayasamugghāto**ti vuccati. Yasmā ca taṁ āgamma tebhūmakavaṭṭaṁ upacchijjati, tasmā **vaṭṭupacchedo**ti vuccati. Yasmā pana taṁ āgamma sabbaso taṇhā khayaṁ gacchati, virajjati, nirujjhati ca, tasmā **taṇhakkhayo virāgo nirodho**ti vuccati.

ဣဓ ပနာယံ အဇ္ဈာစာရေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “မာတာပိတရော စ သန္နိပတိတာ ဟောန္တိ၊ မာတာ စ ဥတုနီ ဟောတိ၊ ဂန္ဓဗ္ဗော စ ပစ္စုပဋ္ဌိတော ဟောတိ။ ဧဝံ တိဏ္ဏံ သန္နိပါတာ ဂဗ္ဘဿာဝက္ကန္တိ ဟောတီ”တိ[1]။

ဘုမ္မာ ဒေဝါ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုန္တိ ယသ္မာ နတ္ထိ လောကေ ရဟော နာမ ပါပကမ္မံ ပကုဗ္ဗတော။ သဗ္ဗပဌမံ ဟိဿ တံ ပါပံ အတ္တနာ ဇာနာတိ၊ တတော အာရက္ခဒေဝတာ၊ အထညာပိ ပရစိတ္တဝိဒုနိယော ဒေဝတာ။ တသ္မာဿ ပရစိတ္တဝိဒူ သကာလဝနသဏ္ဍနိဿိတာ ဘုမ္မာ ဒေဝါ တံ အဇ္ဈာစာရံ ဒိသွာ သဒ္ဒံ အနုဿာဝေသုံ၊ ယထာ အညေပိ ဒေဝါ သုဏန္တိ၊ တထာ နိစ္ဆာရေသုံ။ ကိန္တိ? **နိရဗ္ဗုဒော ဝတ ဘော။ပ။ အာဒီနဝေါ ဥပ္ပါဒိတော**တိ။ တဿတ္ထော **ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍေ** ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဘုမ္မာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဒံ သုတွာ စာတုမဟာရာဇိကာတိ ဧတ္ထ ပန ဘုမ္မာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဒံ အာကာသဋ္ဌဒေဝတာ အဿောသုံ၊ အာကာသဋ္ဌာနံ စာတုမဟာရာဇိကာတိ အယမနုက္ကမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဗြဟ္မ**ကာယိကာ**တိ အသညသတ္တေ စ အရူပါဝစရေ စ ဌပေတွာ သဗ္ဗေပိ ဗြဟ္မာနော အဿောသုံ၊ သုတွာ စ သဒ္ဒံ အနုဿာဝေသုန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဣတိဟ တေန ခဏေနာ**တိ ဧဝံ တေန သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရက္ခဏေန။ **တေန မုဟုတ္တေနာ**တိ အဇ္ဈာစာရမုဟုတ္တေနေဝ။ **ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ**တိ ယာဝ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မလောကာ။ **အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆီ**တိ အဘိဥဂ္ဂစ္ဆိ အဗ္ဘုဋ္ဌာသိ ဧကကောလာဟလမဟောသီတိ။

ပုတ္တံ ဝိဇာယီတိ သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗသဒိသံ ပစ္ဆိမဘဝိကသတ္တံ ဇနေသိ။ **ဗီဇကောတိ နာမမကံသူ**တိ န အညံ နာမံ ကာတုမဒံသု၊ “ဗီဇကမ္ပိ ဒေဟိ”တိ မာတာမဟိယာ ဝုတ္တဘာဝဿ ပါကဋတ္တာ “ဗီဇကော”တွေဝဿ နာမံ ဟောတူတိ “ဗီဇကော”တိ နာမမကံသု။ ပုတ္တဿ ပန နာမဝသေနေဝ စ မာတာပိတူနမ္ပိဿ နာမမကံသု။ **တေ အပရေန သမယေနာ**တိ ဗီဇကဉ္စ ဗီဇကမာတရဉ္စ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဗီဇကဿ ကိရ သတ္တဋ္ဌဝဿကာလေ တဿ မာတာ ဘိက္ခုနီသု, သော စ ဘိက္ခူသု ပဗ္ဗဇိတွာ ကလျာဏမိတ္တေ ဥပနိဿာယ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌဟိံသု။ တေန ဝုတ္တံ “**ဥဘော အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကံသူ**”တိ။

၃၇။ ဧဝံ မာတာပုတ္တာနံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ သဖလာ အဟောသိ။ ပိတာ ပန ဝိပ္ပဋိသာရာဘိဘူတော ဝိဟာသိ။ တေန ဝုတ္တံ “**အထ ခေါ အာယသ္မတော**

[1] ၁-မ ၁-၃၃၂-ပိဋ္ဌေ။

yasmā panetaṁ catasso yoniyo, pañca gatiyo, satta viññāṇaṭṭhitiyo, nava ca sattāvāse aparāparabhāvāya vinanato ābandhanato saṁsibbanato vānanti laddhavohārāya taṇhāya nikkhantaṁ nissaṭaṁ visaṁyuttaṁ, tasmā nibbānanti vuccatīti.

Kāmānaṁ pahānaṁ akkhātanti vatthukāmānaṁ, kilesakāmānañca pahānaṁ vuttaṁ. **Kāmasaññānaṁ pariññā**ti sabbāsampi kāmasaññānaṁ ñātatīraṇapahānavasena tividhā pariññā akkhātā. **Kāmapipāsānan**ti kāmesu pātabyatānaṁ, kāme vā pātumicchānaṁ. **Kāmavitakkānan**ti kāmupasañhitānaṁ vitakkānaṁ. **Kāmapariḷāhānan**ti pañcakāmaguṇikarāgavasena uppannapariḷāhānaṁ antodāhānaṁ. Imesu pañcasu ṭhānesu kilesakkhayakaro lokuttaramaggova kathito. Sabbapaṭhamesu pana tīsu ṭhānesu lokiyalokuttaramissako maggo kathitoti veditabbo.

Netaṁ āvusoti na etaṁ āvuso, tava pāpakammaṁ appasannānañca pasādāya evarūpānaṁ pasādatthāya na hoti. **Atha khvetan**ti atha kho etaṁ, atha kho tantipi pāṭho. **Aññathattāyā**ti pasādaññathābhāvāya vippaṭisārāya hoti. Ye maggena anāgatasaddhā, tesaṁ vippaṭisāraṁ karoti "īdisepi nāma dhammavinaye mayaṁ pasannā, yatthevaṁ duppaṭipannā bhikkhū"ti. Ye pana maggenāgatasaddhā, tesaṁ Sineru viya vātehi acalo pasādo īdisehi vatthūhi ito vā dāruṇatarehi. Tena vuttaṁ "ekaccānaṁ aññathattāyā"ti.

39. **Bhagavato etamatthaṁ ārocesun**ti Bhagavato etaṁ atthaṁ ācikkhiṁsu paṭivedayiṁsu. Ārocayamānā ca neva piyakamyatāya, na bhedapurekkhāratāya, na tassāyasmato avaṇṇapakāsanatthāya, na kalisāsanāropanatthāya, nāpi "idaṁ sutvā Bhagavā imassa sāsane patiṭṭhaṁ na dassati, nikkaḍḍhāpessati nan"ti maññamānā ārocesuṁ. Atha kho "imaṁ sāsane uppannaṁ abbudaṁ ña, tvā Bhagavā sikkhāpadaṁ paññapessati, velaṁ mariyādaṁ āṇaṁ ṭhapessatī"ti ārocesuṁ.

Etasmiṁ nidāne etasmiṁ pakaraṇeti ettha Sudinnassa ajjhācāravītikkamo sikkhāpadapaññattiyā kāraṇattā nidānañceva pakaraṇañcāti vuttoti veditabbo. Kāraṇañhi yasmā nideti attano phalaṁ, "gaṇhātha

သုဒိန္နဿ အဟုဒေဝ ကုက္ကုစ္စ”န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **အဟုဒေဝါ**တိ အဟု ဧဝ၊ ဒကာရော ပဒသန္ဓိကရော၊ အဟောသိယေဝါတိ အတ္ထော။ **ကုက္ကုစ္စန္တိ** အဇ္ဈာစာရဟေတုကော ပစ္ဆာနုတာပေါ၊ ဝိပ္ပဋိသာရောတိပိ တဿေဝ နာမံ။ သော ဟိ ဝိညူဟိ အကတ္တဗ္ဗတာယ ကုစ္ဆိတကိရိယဘာဝတော ကုက္ကုစ္စံ၊ ကတံ အဇ္ဈာစာရံ နိဝတ္တေတုံ အသမတ္ထတာယ တံ ပဋိစ္စ ဝိရူပံ သရဏဘာဝတော ဝိပ္ပဋိသာရောတိ ဝုစ္စတိ။ **အလာဘာ ဝတ မေ**တိ မယှံ ဝတ အလာဘာ၊ ယေ ဈာနာဒီနံ ဂုဏာနံ အလာဘာ နာမ၊ တေ မယှံ၊ န အညဿာတိ အဓိပ္ပါယော။ **န ဝတ မေ လာဘာ**တိ ယေပိ မေ ပဋိလဒ္ဓါ ပဗ္ဗဇ္ဇာသရဏ-ဂမနသိက္ခာသမာဒါနဂုဏာ၊ တေပိ နေဝ မယှံ လာဘာ အဇ္ဈာစာရမလီနတ္တာ။ **ဒုလ္လဒ္ဓံ ဝတ မေ**တိ ဣဒံ သာသနံ လဒ္ဓမ္ပိ မေ ဒုလ္လဒ္ဓံ။ **န ဝတ မေ သုလဒ္ဓန္တိ** ယထာ အညေသံ ကုလပုတ္တာနံ၊ ဧဝံ န ဝတ မေ သုလဒ္ဓံ။ ကသ္မာ? ယမဟံ ဧဝံ သွာက္ခာတေ ဓမ္မဝိနယေ။ပ။ ဗြဟ္မစရိယံ စရိတုန္တိ။ **ဗြဟ္မစရိယန္တိ** သိက္ခတ္တယ-သင်္ဂဟိတံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ။ **ကိသော အဟောသီ**တိ ခါဒိတုံ ဝါ ဘုဉ္ဇိတုံ ဝါ အသက္ကောန္တော တနုကော အဟောသိ အပ္ပမံသလောဟိတော။ **ဥပ္ပဏ္ဍုပ္ပဏ္ဍုကဇာတော**တိ သဉ္ဇာတုပ္ပဏ္ဍုပ္ပဏ္ဍုကဘာဝေါ ပဏ္ဍုပလာသပ္ပဋိ-ဘာဂေါ။ **ဓမနိသန္ထတဂတ္တော**တိ ပရိယာဒိန္နမံသလောဟိတတ္တာ သိရာဇာလေ-နေဝ သန္ထရိတဂတ္တော။ **အန္တောမနော**တိ အနုသောစနဝသေန အဗ္ဘန္တရေ-ယေဝ ဌိတစိတ္တော။ ဟဒယဝတ္ထုံ နိဿာယ ပဝတ္တနဝသေန ပန သဗ္ဗေပိ အန္တောမနာယေဝ။ **လီနမနော**တိ ဥဒ္ဒေသေ, ပရိပုစ္ဆာယ, ကမ္မဋ္ဌာနေ, အဓိသီလေ, အဓိစိတ္တေ, အဓိပညာယ, ဝတ္တပဋိပတ္တိပူရဏေ စ နိက္ခိတ္တဓုရော အဝိပ္ဖါရိကော၊ အညဒတ္ထု ကောသဇ္ဇဝသေနေဝ လီနော သင်္ကုစိတော မနော အဿာတိ လီနမနော။ **ဒုက္ခီ**တိ စေတောဒုက္ခေန ဒုက္ခီ။ **ဒုမ္မနော**တိ ဒေါသေန ဒုဋ္ဌမနော။ ဝိရူပမနော ဝါ ဒေါမနဿာဘိဘူတတာယ။ **ပဇ္ဈာယီ**တိ ဝိပ္ပဋိ-သာရဝသေန ဝဟစ္ဆိန္နော ဝိယ ဂဒြဘော တံ တံ စိန္တယိ။

၃၈။ **သဟာယကာ ဘိက္ခူ**တိ တံ ဧဝံဘူတံ ဂဏသင်္ဂဏိကာပပဉ္စေန ဝီတိနာမေန္တံ ဒိသွာ ယ'ဿ ဝိဿာသိကာ ကထာဖာသုကာ ဘိက္ခူ၊ တေ နံ ဧတဒဝေါစုံ။ **ပီဏိန္ဒြိယော**တိ ပသာဒပတိဋ္ဌာနောကာသဿ သမ္ပုဏ္ဏတ္တာ ပရိပုဏ္ဏစက္ခုအာဒိဣန္ဒြိယော။ **သော ဒါနိ တွန္တိ** ဧတ္ထ **ဒါနီ**တိ နိပါတော၊ သော ပန တွန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကစ္စိ နော တွန္တိ** ကစ္စိ နု တွံ။ **အနဘိရတော**တိ ဥက္ကဏ္ဌိတော၊ ဂိဟိဘာဝံ ပတ္ထယမာနောတိ အတ္ထော။ တသ္မာ တမေဝ **အနဘိရတိံ** ပဋိက္ခိပန္တော အာဟ “**န ခေါ အဟံ အာဝုသော**

nan”ti dassentaṁ viya appeti, pakaroti ca naṁ kattuṁ ārabhati, karoti yeva vā, tasmā nidānañceva pakaraṇañcāti vuccati. **Vigarahi Buddho Bhagavā**ti Buddho Bhagavā vigarahi nindi, yathā taṁ vaṇṇāvaṇṇārahānaṁ vaṇṇañca avaṇṇañca bhaṇantesu aggapuggalo. Na hi Bhagavato sīlavītikkamakaraṁ puggalaṁ disvā “ayaṁ jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ganthena vā dhutaṅgena vā ñāto yasassī, īdisaṁ puggalaṁ rakkhituṁ vaṭṭatī”ti cittaṁ uppajjati. Atha kho garahitabbaṁ garahati eva, pasaṁsitabbañca pasaṁsati eva, ayañca garahitabbo, tasmā taṁ tādilakkhaṇe ṭhito avikampamānena cittena vigarahi Buddho Bhagavā “ananucchavikan”ti-ādīhi vacanehi.

Tatthāyaṁ atthavaṇṇanā—yadidaṁ tayā moghapurisa tucchamanussa kammaṁ kataṁ, taṁ samaṇakaraṇānaṁ dhammānaṁ, maggaphalanibbānasāsanānaṁ vā **na anucchavikaṁ,** tesaṁ chaviṁ chāyaṁ sundarabhāvaṁ na anveti nānugacchati, atha kho ārakāva tehi dhammehi. Ananucchavikattā eva ca **ananulomikaṁ,** tesaṁ na anulometi, atha kho vilomaṁ paccanīkabhāve ṭhitaṁ. Ananulomikattā eva ca **appatirūpaṁ,** patirūpaṁ sadisaṁ paṭibhāgaṁ na hoti, atha kho asadisaṁ appaṭibhāgameva. Appatirūppattā eva ca **assāmaṇakaṁ,** samaṇānaṁ kammaṁ na hoti. Assāmaṇakattā **akappiyaṁ.** Yañhi samaṇakammaṁ na hoti, taṁ tesaṁ na kappati. Akappiyattā **akaraṇīyaṁ.** Na hi samaṇā yaṁ na kappati, taṁ karonti. Tañcetaṁ tayā kataṁ, tasmā ananucchavikaṁ te moghapurisa kataṁ -pa- akaraṇīyanti. **Kathaṁ hi nāmā**ti kena nāma kāraṇena, kiṁ nāma kāraṇaṁ passantoti vuttaṁ hoti. Tato kāraṇābhāvaṁ dassento parato **“nanu mayā moghapurisā**’ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ vuttatthameva.

Idāni yasmā yaṁ tena pāpakammaṁ kataṁ, taṁ vipaccamānaṁ ativiya dukkhavipākaṁ hoti, tasmāssa taṁ vipākaṁ dassetuṁ katāparādhaṁ viya puttaṁ anukampakā mātāpitaro dayālukena cittena Sudinnaṁ paribhāsanto **“varaṁ te moghapurisā**”ti-ādimāha. Tattha āsu sīghaṁ etassa visaṁ āgacchatīti āsīviso[1]. Ghoraṁ caṇḍamassa visanti ghoraviso, tassa **āsīvisassa ghoravisassa.** “Pakkhittan”ti etassa “varan”ti iminā

1. Āsiviso (Ka)

အနဘိရတော”တိ။ အဓိကုသလာနံ ပန ဓမ္မာနံ ဘာဝနာယ အဘိရတောဝ အဟန္တိ။ **အတ္ထိ မေ ပါပကမ္မံ ကတန္တိ** မယာ ကတံ ဧကံ ပါပကမ္မံ အတ္ထိ ဥပလဗ္ဘတိ သံဝိဇ္ဇတိ၊ နိစ္စကာလံ အဘိမုခံ ဝိယ မေ တိဋ္ဌတိ။ အထ နံ ပကာသေန္တော “**ပုရာဏဒုတိယိကာယာ**”တိအာဒိမာဟ။

အလံ ဟိ တေ အာဝုသော သုဒိန္န ကုက္ကုစ္စာယာတိ အာဝုသော သုဒိန္န တုယှေတံ ပါပကမ္မံ အလံ သမတ္ထံ ကုက္ကုစ္စာယ၊ ပဋိဗလံ ကုက္ကုစ္စံ ဥပ္ပါဒေတုန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယံ တွန္တိ** အာဒိမှိ ယေန ပါပေန တွံ န သက္ခိဿသိ ဗြဟ္မစရိယံ စရိတုံ၊ တံ တေ ပါပံ အလံ ကုက္ကုစ္စာယာတိ ဧဝံ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အထ နံ အနုသာသန္တာ “**နနု အာဝုသော ဘဂဝတာ**”တိအာဒိမာဟံသု။ တတ္ထ **နနူ**တိ အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္ထေ နိပါတော။ **အနေကပရိယာယေနာ**တိ အနေက-ကာရဏေန။ **ဝိရာဂါယာ**တိ ဝိရာဂတ္ထာယ။ **နော သရာဂါယာ**တိ နော ရာဂေန ရဇ္ဇနတ္ထာယ။ ဘဂဝတာ ဟိ “ဣမံ မေ ဓမ္မံ သုတွာ သတ္တာ သဗ္ဗဘဝ-ဘောဂေသု ဝိရဇ္ဇိဿန္တိ၊ နော ရဇ္ဇိဿန္တီ”တိ ဧတဒတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသိတောတိ အဓိပ္ပါယော။ ဧသ နယော သဗ္ဗပဒေသု။ ဣဒံ ပနေတ္ထ ပရိယာယဝစနမတ္တံ။ **ဝိသံယောဂါယာ**တိ ကိလေသေဟိ ဝိသံယုဇ္ဇနတ္ထာယ။ **နော သံယော-ဂါယာ**တိ န သံယုဇ္ဇနတ္ထာယ။ **အနုပါဒါနာယာ**တိ အဂ္ဂဟဏတ္ထာယ။ **နော သဥပါဒါနာယာ**တိ န သဂ္ဂဟဏတ္ထာယ။

တတ္ထ နာမ တွန္တိ တသ္မိံ နာမ တွံ။ **သရာဂါယ စေတေဿသီ**တိ သဟ ရာဂေန ဝတ္တမာနာယ မေထုနဓမ္မာယ စေတေဿသိ ကပ္ပေဿသိ ပကပ္ပေဿသိ၊ ဧတဒတ္ထံ ဝါယမိဿသီတိ အတ္ထော။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ ပုန ရာဂဝိရာဂါဒီနိ နဝ ပဒါနိ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရနိဗ္ဗာနမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တာနိ။ တသ္မာ “ရာဂ-ဝိရာဂါယာ”တိ ဝါ “မဒနိမ္မဒနာယာ”တိ ဝါ ဝုတ္တေပိ “နိဗ္ဗာနတ္ထာယာ”တိ ဧဝမေဝ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နိဗ္ဗာနဉှိ ယသ္မာ တံ အာဂမ္မ အာရဗ္ဘ ပဋိစ္စ ရာဂေါ ဝိရဇ္ဇတိ န ဟောတိ၊ တသ္မာ **ရာဂဝိရာဂေါ**တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ မာနမဒပုရိသမဒါဒယော မဒါ နိမ္မဒါ အမဒါ ဟောန္တိ ဝိနဿန္တိ၊ တသ္မာ **မဒနိမ္မဒနန္တိ** ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ စ တံ အာဂမ္မ သဗ္ဗာပိ ကာမပိပါသာ ဝိနယံ အဗ္ဘတ္ထံ ယာတိ၊ တသ္မာ **ပိပါသဝိနယော**တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ ပဉ္စ ကာမဂုဏာလယာ သမုဂ္ဃါတံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ **အာလယသမုဂ္ဃါတော**တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ စ တံ အာဂမ္မ တေဘူမကဝဋ္ဋံ ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ **ဝဋ္ဋု-ပစ္ဆေဒေါ**တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ သဗ္ဗသော တဏှာ ခယံ ဂစ္ဆတိ, ဝိရဇ္ဇတိ, နိရုဇ္ဈတိ စ၊ တသ္မာ **တဏှက္ခယော ဝိရာဂေါ နိရောဓော**တိ ဝုစ္စတိ။

sambandho. Īdisassa āsīvisassa ghoravisassa mukhe aṅgajātaṁ varaṁ pakkhittaṁ, sace pakkhittaṁ bhaveyya, varaṁ siyā, sundaraṁ sādhu suṭṭhu siyāti attho. **Na tvevā**ti na tu eva varaṁ, na sundarameva na sādhumeva na suṭṭhumeva. Esa nayo sabbattha. **Kaṇhasappassā**ti kāḷasappassa. **Aṅgārakāsuyā**ti aṅgārapuṇṇakūpe, aṅgārarāmhi vā. **Ādittāyā**ti padittāyāti padittāya gahita-aggivaṇṇāya. **Sampajjalitāyā**ti samantato pajjalitāya acciyo muccantiyā. **Sajotibhūtāyā**ti sappabhāya samantato uṭṭhitāhi jālāhi ekappabhāsamudayabhūtāyāti vuttaṁ hoti.

Taṁ kissa hetūti yaṁ mayā vuttaṁ "varan"ti, taṁ kissa hetu, katarena kāraṇenāti ce. **Maraṇaṁ vā nigaccheyyā**ti yo tattha aṅgajātaṁ pakkhipeyya, so maraṇaṁ vā nigaccheyya maraṇamattaṁ vā dukkhaṁ. **Itonidānañca kho -pa- upapajjeyyā**ti yaṁ idaṁ mātugāmassa aṅgajāte aṅgajātapakkhipanaṁ, itonidānaṁ tassa kārako puggalo nirayaṁ upapajjeyya, evaṁ kammassa mahāsāvajjataṁ passanto taṁ garahi, na tassa dukkhāgamaṁ icchamāno. **Tattha nāma tvan**ti tasmiṁ nāma evarūpe kamme evaṁ mahāsāvajje samānepi tvaṁ. **Yaṁ tvan**ti ettha **yan**ti hīḷanatthe nipāto. **Tvan**ti taṁ-saddassa vevacanaṁ. Dvīhipi yaṁ vā taṁ vā hīḷitaṁ avaññātanti vuttaṁ hoti. **Asaddhamman**ti asataṁ nīcajanānaṁ dhammaṁ, tehi sevitabbanti attho. **Gāmadhamman**ti gāmānaṁ dhammaṁ, gāmavāsikamanussānaṁ dhammanti vuttaṁ hoti. **Vasaladhamman**ti pāpadhamme vasanti[1] paggharantīti vasalā, tesaṁ vasalānaṁ hīnapurisānaṁ dhammaṁ. Vasalaṁ vā kilesapaggharaṇakaṁ dhammaṁ. **Duṭṭhullan**ti duṭṭhu ca kilesadūsitaṁ, thūlañca asukhumaṁ, anipuṇanti vuttaṁ hoti. **Odakantikan**ti udakakiccaṁ antikaṁ avasānaṁ assāti odakantiko, taṁ odakantikaṁ. **Rahassan**ti rahobhavaṁ paṭicchanne okāse uppajjanakaṁ. Ayañhi dhammo jigucchanīyattā na sakkā āvi aññesaṁ dassanavisaye kātuṁ, tena vuttaṁ "rahassan"ti. **Dvayaṁdvayasamāpattin**ti dvīhi dvīhi samāpajjitabbaṁ. Dvayaṁ dvayaṁ samāpattintipi pāṭho. Dayaṁ dayaṁ samāpattintipi paṭhanti, taṁ na sundaraṁ. **Samāpajjissasī**ti etaṁ "tattha nāma tvan"ti ettha vuttanāmasaddena yojetabbaṁ "samāpajjissasi nāmā"ti.

Bahūnaṁ kho -pa- ādikattā pubbaṅgamoti sāsanaṁ sandhāya vadati. Imasmiṁ sāsane tvaṁ bahūnaṁ puggalānaṁ akusalānaṁ dhammānaṁ ādikattā

1. Vassanti (Sī,Syā)

ယသ္မာ ပနေတံ စတဿော ယောနိယော, ပဉ္စ ဂတိယော, သတ္တ ဝိညာဏ-ဋ္ဌိတိယော, နဝ စ သတ္တာဝါသေ အပရာပရဘာဝါယ ဝိနနတော အာဗန္ဓနတော သံသိဗ္ဗနတော ဝါနန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရာယ တဏှာယ နိက္ခန္တံ နိဿဋံ ဝိသံယုတ္တံ၊ တသ္မာ နိဗ္ဗာနန္တိ ဝုစ္စတီတိ။

ကာမာနံ ပဟာနံ အက္ခာတန္တိ ဝတ္ထုကာမာနံ, ကိလေသကာမာနဉ္စ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။ **ကာမသညာနံ ပရိညာ**တိ သဗ္ဗာသမ္ပိ ကာမသညာနံ ဉာတ-တီရဏပဟာနဝသေန တိဝိဓာ ပရိညာ အက္ခာတာ။ **ကာမပိပါသာန**န္တိ ကာမေသု ပါတဗျတာနံ၊ ကာမေ ဝါ ပါတုမိစ္ဆာနံ။ **ကာမဝိတက္ကာန**န္တိ ကာမုပသဉှိတာနံ ဝိတက္ကာနံ။ **ကာမပရိဠာဟာန**န္တိ ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဝသေန ဥပ္ပန္နပရိဠာဟာနံ အန္တောဒါဟာနံ။ ဣမေသု ပဉ္စသု ဌာနေသု ကိလေသက္ခယ-ကရော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါဝ ကထိတော။ သဗ္ဗပဌမေသု ပန တီသု ဌာနေသု လောကိယလောကုတ္တရမိဿကော မဂ္ဂေါ ကထိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

နေတံ အာဝုသောတိ န ဧတံ အာဝုသော၊ တဝ ပါပကမ္မံ အပ္ပသန္နာနဉ္စ ပသာဒါယ ဧဝရူပါနံ ပသာဒတ္ထာယ န ဟောတိ။ **အထ ခွေတ**န္တိ အထ ခေါ ဧတံ၊ အထ ခေါ တန္တိပိ ပါဌော။ **အညထတ္တာယာ**တိ ပသာဒညထာဘာဝါယ ဝိပ္ပဋိသာရာယ ဟောတိ။ ယေ မဂ္ဂေန အနာဂတသဒ္ဓါ၊ တေသံ ဝိပ္ပဋိသာရံ ကရောတိ "ဤဒိသေပိ နာမ ဓမ္မဝိနယေ မယံ ပသန္နာ၊ ယတ္ထေဝံ ဒုပ္ပဋိပန္နာ ဘိက္ခူ"တိ။ ယေ ပန မဂ္ဂေနာဂတသဒ္ဓါ၊ တေသံ သိနေရု ဝိယ ဝါတေဟိ အစလော ပသာဒေါ ဤဒိသေဟိ ဝတ္ထူဟိ ဣတော ဝါ ဒါရုဏတရေဟိ။ တေန ဝုတ္တံ "ဧကစ္စာနံ အညထတ္တာယာ"တိ။

၃၉။ **ဘဂဝတော ဧတမတ္ထံ အာရောစေသု**န္တိ ဘဂဝတော ဧတံ အတ္ထံ အာစိက္ခိံသု ပဋိဝေဒယိံသု။ အာရောစယမာနာ စ နေဝ ပိယကမျတာယ, န ဘေဒပုရေက္ခာရတာယ၊ န တဿာယသ္မတော အဝဏ္ဏပကာသနတ္ထာယ၊ န ကလိသာသနာရောပနတ္ထာယ၊ နာပိ "ဣဒံ သုတွာ ဘဂဝါ ဣမဿ သာသနေ ပတိဋ္ဌံ န ဒဿတိ, နိက္ကဍ္ဎာပေဿတိ န"န္တိ မညမာနာ အာရောစေသုံ။ အထ ခေါ "ဣမံ သာသနေ ဥပ္ပန္နံ အဗ္ဗုဒံ ဉတွာ ဘဂဝါ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿတိ၊ ဝေလံ မရိယာဒံ အာဏံ ဌပေဿတီ"တိ အာရောစေသုံ။

တသ္မိံ နိဒါနေ တသ္မိံ ပကရဏေတိ ဧတ္ထ သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရ-ဝီတိက္ကမော သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ကာရဏတ္တာ နိဒါနဉ္စေဝ ပကရဏဉ္စာတိ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကာရဏဉှိ ယသ္မာ နိဒေတိ အတ္တနော ဖလံ, "ဂဏှာထ

sabbapaṭhamaṁ karaṇato, pubbaṅgamo sabbapaṭhamaṁ etaṁ maggaṁ paṭipannattā, dvāraṁdado[1], upāyadassakoti vuttaṁ hoti. Imañhi lesaṁ laddhā tava anusikkhamānā bahū puggalā nānappakārake makkaṭiyā methunapaṭisevanādike akusaladhamme karissantīti ayamettha adhippāyo.

“**Anekapariyāyenā**”ti imehi “ananucchavikan”ti-ādinā nayena vuttehi bahūhi kāraṇehi. **Dubbharatāya -pa- kosajjassa avaṇṇaṁ bhāsitvā**ti dubbharatādīnaṁ vatthubhūtassa asaṁvarassa avaṇṇaṁ nindaṁ garahaṁ bhāsitvāti attho. Yasmā hi asaṁvare ṭhitassa puggalassa attā dubbharatañceva dupposatañca āpajjati, tasmā asaṁvaro “dubbharatā, dupposatā”ti ca vuccati. Yasmā pana asaṁvare ṭhitassa attā catūsu paccayesu mahicchataṁ, Sineruppamāṇepi ca paccaye laddhā asantuṭṭhitaṁ āpajjati, tasmā asaṁvaro “mahicchatā, asantuṭṭhitā”ti ca vuccati. Yasmā ca asaṁvare ṭhitassa attā gaṇasaṅgaṇikāya ceva kilesasaṅgaṇikāya ca saṁvattati, kosajjānugato ca hoti aṭṭhakusītavatthupāripūriyā saṁvattati, tasmā asaṁvaro “saṅgaṇikā ceva kosajjañcā”ti vuccati.

Subharatāya -pa- vīriyārambhassa vaṇṇaṁ bhāsitvāti subharatādīnaṁ vatthubhūtassa saṁvarassa vaṇṇaṁ bhāsitvāti attho. Yasmā hi asaṁvaraṁ pahāya saṁvare ṭhitassa attā subharo hoti suposo, catūsu ca paccayesu appicchataṁ nittaṇhabhāvaṁ āpajjati, ekamekasmiñca paccaye yathālābhayathābalayathāsāruppavasena tippabhedāya santuṭṭhiyā saṁvattati, tasmā saṁvaro “subharatā ceva suposatā ca appiccho ca santuṭṭho cā”ti vuccati.

Yasmā pana asaṁvaraṁ pahāya saṁvare ṭhitassa attā kilesasallekhanatāya ceva niddhunanatāya ca saṁvattati,tasmā saṁvaro “sallekho ca dhuto cā”ti vuccati.

Yasmā ca asaṁvaraṁ pahāya saṁvare ṭhitassa attā kāyavācānaṁ appāsādikaṁ appasādanīyaṁ asantaṁ asāruppaṁ kāyavacīduccaritaṁ cittassa appāsādikaṁ appasādanīyaṁ asantaṁ assāruppaṁ akusalavitakkattayañca

1. Dvāradado (Syā)

န”န္တိ ဒဿေန္တော ဝိယ အပ္ပေတိ၊ ပကရောတိ စ နံ ကတ္တုံ အာရဘတိ၊ ကရောတိ ယေဝ ဝါ၊ တသ္မာ နိဒါနဉ္စေဝ ပကရဏဉ္စာတိ ဝုစ္စတိ။ **ဝိဂရဟိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ**တိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝိဂရဟိ နိန္ဒိ၊ ယထာ တံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာရဟာနံ ဝဏ္ဏဉ္စ အဝဏ္ဏဉ္စ ဘဏန္တေသု အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။ န ဟိ ဘဂဝတော သီလဝီတိက္ကမကရံ ပုဂ္ဂလံ ဒိသွာ “အယံ ဇာတိယာ ဝါ ဂေါတ္တေန ဝါ ကောလပုတ္တိယေန ဝါ ဂန္ထေန ဝါ ဓုတင်္ဂေန ဝါ ဉာတော ယသဿီ၊ ဤဒိသံ ပုဂ္ဂလံ ရက္ခိတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ နာပိ ပေသလံ ဂုဏဝန္တံ ဒိသွာ တဿ ဂုဏံ ပဋိစ္ဆာဒေတုံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အထ ခေါ ဂရဟိတဗ္ဗံ ဂရဟတိ ဧဝ၊ ပသံသိတဗ္ဗဉ္စ ပသံသတိ ဧဝ၊ အယဉ္စ ဂရဟိတဗ္ဗော၊ တသ္မာ တံ တာဒိလက္ခဏေ ဌိတော အဝိကမ္ပမာနေန စိတ္တေန ဝိဂရဟိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ “အနနုစ္ဆဝိက”န္တိအာဒီဟိ ဝစနေဟိ။

တတြာယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ— ယမိဒံ တယာ မောဃပုရိသ တုစ္ဆမနုဿ ကမ္မံ ကတံ၊ တံ သမဏကရဏာနံ ဓမ္မာနံ, မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသာသနာနံ ဝါ **န အနုစ္ဆဝိကံ**၊ တေသံ ဆဝိံ ဆာယံ သုန္ဒရဘာဝံ န အန္ဝေတိ နာနုဂစ္ဆတိ၊ အထ ခေါ အာရကာဝ တေဟိ ဓမ္မေဟိ။ အနနုစ္ဆဝိကတ္တာ ဧဝ စ **အနနုလောမိကံ**၊ တေသံ န အနုလောမေတိ၊ အထ ခေါ ဝိလောမံ ပစ္စနီကဘာဝေ ဌိတံ။ အနနုလောမိကတ္တာ ဧဝ စ **အပ္ပတိရူပံ**၊ ပတိရူပံ သဒိသံ ပဋိဘာဂံ န ဟောတိ၊ အထ ခေါ အသဒိသံ အပ္ပဋိဘာဂမေဝ။ အပ္ပတိရူပတ္တာ ဧဝ စ **အဿာမဏကံ**၊ သမဏာနံ ကမ္မံ န ဟောတိ။ အဿာမဏကတ္တာ **အကပ္ပိယံ**။ ယဉ္ဟိ သမဏကမ္မံ န ဟောတိ၊ တံ တေသံ န ကပ္ပတိ။ အကပ္ပိယတ္တာ **အကရဏီယံ**။ န ဟိ သမဏာ ယံ န ကပ္ပတိ၊ တံ ကရောန္တိ။ တဉ္စေတံ တယာ ကတံ၊ တသ္မာ အနနုစ္ဆဝိကံ တေ မောဃပုရိသ ကတံ ။ပ။ အကရဏီယန္တိ။ **ကထံ ဟိ နာမာ**တိ ကေန နာမ ကာရဏေန၊ ကိံ နာမ ကာရဏံ ပဿန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတော ကာရဏာဘာဝံ ဒဿေန္တော ပရတော “**နနု မယာ မောဃ-ပုရိသာ**”တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

ဣဒါနိ ယသ္မာ ယံ တေန ပါပကမ္မံ ကတံ၊ တံ ဝိပစ္စမာနံ အတိဝိယ ဒုက္ခဝိပါကံ ဟောတိ၊ တသ္မာဿ တံ ဝိပါကံ ဒဿေတုံ ကတာပရာဓံ ဝိယ ပုတ္တံ အနုကမ္ပကာ မာတာပိတရော ဒယာလုကေန စိတ္တေန သုဒိန္နံ ပရိဘာသန္တော “**ဝရံ တေ မောဃပုရိသာ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အာသု သီဃံ ဧတဿ ဝိသံ အာဂစ္ဆတီတိ အာသီဝိသော[1]။ ဃောရံ စဏ္ဍမဿ ဝိသန္တိ ဃောရဝိသော၊ တဿ **အာသီဝိသဿ ဃောရဝိသဿ**။ “ပက္ခိတ္တ”န္တိ ဧတဿ “ဝရ”န္တိ ဣမိနာ

၁-အာသီဝိသော (က)

anupagamma tabbiparītassa kāyavacīsucaritassa ceva kusalavitakkattayassa ca pāsādikassa pasādanīyassa santassa sāruppassa pāripūriyā saṁvatati, tasmā saṁvaro "pāsādiko"ti vuccati.

Yasmā pana asaṁvaraṁ pahāya saṁvare ṭhitassa attā sabbakilesāpacayabhūtāya, vivaṭṭāya, aṭṭhavīriyārambhavatthupāripūriyā ca saṁvattati, tasmā saṁvaro "apacayo ceva vīriyārambho cā"ti vuccatīti.

Bhikkhūnaṁ tadanucchavikaṁ tadanulomikanti tattha sannipatitānaṁ bhikkhūnaṁ yaṁ idāni sikkhāpadaṁ paññapessati, tassa anucchavikañceva anulomikañca. Yo vā ayaṁ subharatādīhi saṁvaro vutto, tassa anucchavikañceva anulomikañca saṁvarappahānapaṭisaṁyuttaṁ asuttantavinibaddhaṁ Pāḷivinimuttaṁ okkantikadhammadesanaṁ katvāti attho. Bhagavā kira īdisesu ṭhānesu pañcavaṇṇakusumamālaṁ karonto viya, ratanadāmaṁ sajjento viya ca ye paṭikkhipanādhippāyā asaṁvarābhiratā, te samparāyikena vaṭṭabhayena tajjento anekappakāraṁ ādīnavaṁ dassento, ye sikkhākāmā saṁvare ṭhitā, te appekacce arahatte patiṭṭhapento, appekacce anāgāmi sakadāgāmi sotāpattiphalesu, upanissayavirahitepi saggamagge patiṭṭhapento Dīghanikāyappamāṇampi Majjhimanikāyappamāṇampi dhammadesanaṁ karoti. Taṁ sandhāyetaṁ vuttaṁ "bhikkhūnaṁ tadanucchavikaṁ tadanulomikaṁ dhammiṁ kathaṁ katvā"ti.

Tena hīti tena Sudinnassa ajjhācārena kāraṇabhūtena. **Sikkhāpadan**ti ettha sikkhitabbāti sikkhā, pajjate imināti padaṁ, sikkhāya padaṁ sikkhāpadaṁ, sikkhāya adhigamupāyoti attho. Atha vā mūlaṁ nissayo patiṭṭhāti vuttaṁ hoti. Methunaviratiyā methunasaṁvarassetaṁ adhivacanaṁ. Methunasaṁvaro hi tadaññesaṁ sikkhāsaṅkhātānaṁ sīlavipassanājhānamaggadhammānaṁ vuttatthavasena padattā idha sikkhāpadanti adhippeto. Ayañca attho sikkhāpadavibhaṅge vuttanayeneva veditabbo. Apica tassatthassa dīpakaṁ vacanampi sikkhāpadanti veditabbaṁ. Vuttampi cetaṁ "sikkhāpadanti yo tattha nāmakāyo padakāyo niruttikāyo byañjanakāyo"ti. Atha vā yathā "anabhijjhā dhammapadan"ti vutte anabhijjhā eko dhammakoṭṭhāsoti attho hoti, evamidhāpi **sikkhāpadan**ti sikkhākoṭṭhāso sikkhāya eko padesotipi attho veditabbo.

သမ္ဗန္ဓော။ ဤဒိသဿ အာသီဝိသဿ ဃောရဝိသဿ မုခေ အင်္ဂဇာတံ ဝရံ ပက္ခိတ္တံ၊ သစေ ပက္ခိတ္တံ ဘဝေယျ၊ ဝရံ သိယာ, သုန္ဒရံ သာဓု သုဋ္ဌု သိယာတိ အတ္ထော။ **န တွေဝါ**တိ န တု ဧဝ ဝရံ, န သုန္ဒရမေဝ န သာဓုမေဝ န သုဋ္ဌုမေဝ။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ **ကဏှသပ္ပဿာ**တိ ကာဠသပ္ပဿ။ **အင်္ဂါရကာသုယာ**တိ အင်္ဂါရပုဏ္ဏကူပေ၊ အင်္ဂါရရာသိမှိ ဝါ။ **အာဒိတ္တာယာ**တိ ပဒိတ္တာယ ဂဟိတ- အဂ္ဂိဝဏ္ဏာယ။ **သမ္ပဇ္ဇလိတာယာ**တိ သမန္တတော ပဇ္ဇလိတာယ အစ္စိယော မုစ္စန္တိယာ။ **သဇောတိဘူတာယာ**တိ သပ္ပဘာယ သမန္တတော ဥဋ္ဌိတာဟိ ဇာလာဟိ ဧကပ္ပဘာသမုဒယဘူတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တံ ကိဿ ဟေတူတိ ယံ မယာ ဝုတ္တံ "ဝရ"န္တိ၊ တံ ကိဿ ဟေတု၊ ကတရေန ကာရဏေနာတိ စေ။ **မရဏံ ဝါ နိဂစ္ဆေယျာ**တိ ယော တတ္ထ အင်္ဂဇာတံ ပက္ခိပေယျ၊ သော မရဏံ ဝါ နိဂစ္ဆေယျ မရဏမတ္တံ ဝါ ဒုက္ခံ။ **ဣတောနိဒါနဉ္စ ခေါ။ ပ။ ဥပပဇ္ဇေယျာ**တိ ယံ ဣဒံ မာတုဂါမဿ အင်္ဂဇာတေ အင်္ဂဇာတ- ပက္ခိပနံ၊ ဣတောနိဒါနံ တဿ ကာရဏာ ပုဂ္ဂလော နိရယံ ဥပပဇ္ဇေယျ၊ ဧဝံ ကမ္မဿ မဟာသာဝဇ္ဇတံ ပဿန္တော တံ ဂရဟိ၊ န တဿ ဒုက္ခာဂမံ ဣစ္ဆမာနော။ **တတ္ထ နာမ တွန္တိ** တသ္မိံ နာမ ဧဝရူပေ ကမ္မေ ဧဝံ မဟာသာဝဇ္ဇေ သမာနေပိ တွံ။ **ယံ တွန္တိ ဧတ္ထ ယန္တိ** ဟီဠနတ္ထေ နိပါတော။ **တွန္တိ** တံ-သဒ္ဒဿ ဝေဝစနံ။ ဥဘယေနပိ ယံ ဝါ တံ ဝါ ဟီဠိတံ အဝညာတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အသဒ္ဓမ္မန္တိ** အသတံ နီစဇနာနံ ဓမ္မံ၊ တေဟိ သေဝိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **ဂါမဓမ္မန္တိ** ဂါမာနံ ဓမ္မံ၊ ဂါမဝါသိကမနုဿာနံ ဓမ္မန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝသလဓမ္မန္တိ** ပါပဓမ္မေ ဝသန္တိ[၁] ပဂ္ဃရန္တီတိ ဝသလာ၊ တေသံ ဝသလာနံ ဟီနပုရိသာနံ ဓမ္မံ။ ဝသလံ ဝါ ကိလေသပဂ္ဃရဏကံ ဓမ္မံ။ **ဒုဋ္ဌုလ္လန္တိ** ဒုဋ္ဌုဉ္စ ကိလေသဒူသိတံ, ထူလဉ္စ အသုခုမံ၊ အနိပုဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဩဒကန္တိကန္တိ** ဥဒကကိစ္စံ အန္တိကံ အဝသာနံ အဿာတိ ဩဒကန္တိကော၊ တံ ဩဒကန္တိကံ။ **ရဟဿန္တိ** ရဟောဘဝံ ပဋိစ္ဆန္နေ ဩကာသေ ဥပ္ပဇ္ဇနကံ။ အယဉ္ဟိ ဓမ္မော ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ န သက္ကာ အာဝိ အညေသံ ဒဿနဝိသယေ ကာတုံ၊ တေန ဝုတ္တံ "ရဟဿ"န္တိ။ **ဒွယံဒွယသမာ- ပတ္တိန္တိ** ဒွီဟိ ဒွီဟိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဒွယံ ဒွယံ သမာပတ္တိန္တိပိ ပါဌော။ ဒယံ ဒယံ သမာပတ္တိန္တိပိ ပဌန္တိ၊ တံ န သုန္ဒရံ။ **သမာပဇ္ဇိဿသီ**တိ ဧတံ "တတ္ထ နာမ တွ"န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနာမသဒ္ဒေန ယောဇေတဗ္ဗံ "သမာပဇ္ဇိဿသိ နာမာ"တိ။

ဗဟူနံ ခေါ။ ပ။ အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမောတိ သာသနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ၊ ဣမသ္မိံ သာသနေ တွံ ဗဟူနံ ပုဂ္ဂလာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိကတ္တာ

၁-ဝဿန္တိ (သီ၊ သျာ)

Dasa atthavase paṭiccāti dasa kāraṇavase sikkhāpadaññattihetu adhigamanīye hitavisese paṭicca āgamma ārabbha, dasannaṁ hitavisesānaṁ nipphattiṁ sampassamānoti vuttaṁ hoti. Idāni te dasa atthavase dassento **"saṁghasuṭṭhutāyā"**ti-ādimāha. Tattha saṁghasuṭṭhutā nāma saṁghassa suṭṭhubhāvo, "suṭṭhu devā"ti āgataṭṭhāne viya "suṭṭhu bhante"ti vacanasampaṭicchanabhāvo. Yo ca Tathāgatassa vacanaṁ sampaṭicchati, tassa taṁ dīgharattaṁ hitāya sukhāya hoti, tasmā saṁghassa "suṭṭhu bhante"ti mama vacanasampaṭicchanatthaṁ paññapessāmi asampaṭicchane ādīnavaṁ, sampaṭicchane ca ānisaṁsaṁ dassetvā, na balakkārena abhibhavitvāti etamatthaṁ āvikaronto āha "saṁghasuṭṭhutāyā"ti. **Saṁghaphāsutāyā**ti saṁghassa phāsubhāvāya. Sahajīvitāya sukhavihāratthāyāti attho.

Dummaṅkūnaṁ puggalānaṁ niggahāyāti dummaṅkū nāma dussīlapuggalā, ye maṅkutaṁ āpādiya-amānāpi dukkhena āpajjanti, vītikkamaṁ karontā vā katvā vā na lajjanti, tesaṁ niggahatthāya. Te hi sikkhāpade asati "kiṁ tumhehi diṭṭhaṁ, kiṁ sutaṁ, kiṁ amhehi kataṁ, katarasmiṁ vatthudsmiṁ katamaṁ āpattiṁ āropetvā amhe nigganhathā"ti saṁghaṁ viheṭhessanti, sikkkhāpade pana sati te saṁgho sikkhāpadaṁ dassetvā dinayena Satthusāsanena niggahessati, tena vuttaṁ "dummaṅkūnaṁ puggalānaṁ niggahāyā"ti.

Pesalānaṁ bhikkhūnaṁ phāsuvihārāyāti pesalānaṁ piyasīlānaṁ bhikkhūnaṁ phāsuvihāratthāya. Piyasīlā hi bhikkhū kattabbākattabbaṁ sāvajjānavajjaṁ velaṁ mariyādaṁ ajānantā sikkhattayapāripūriyā ghaṭamānā kilamanti, sandiṭṭhamānā[1] ubbāḷhā honti,kattabbākattabbaṁ pana sāvajjānavajjaṁ velaṁ mariyādaṁ ñatvā sikkkhattayapāripūriyā ghaṭamānā na kilamanti, sandiṭṭhamānā na ubbāḷhā honti, tena nesaṁ sikkhāpadapaññāpanā phāsuvihārāya saṁvattati. Yo vā dummaṅkūnaṁ puggalānaṁ niggaho, sveva etesaṁ phāsuvihāro. Dussīlapuggale nissāya hi uposatho na tiṭṭhati, pavāraṇā na tiṭṭhati, saṁghakammāni nappavattanti, sāmaggī na hoti, bhikkhū anekaggā uddesaparipucchākammaṭṭhānādīni anuyuñjituṁ na sakkonti. Dussīlesu pana niggahitesu sabbopi ayaṁ upaddavo na hoti, tato

1. Sandihamānā (?)

သဗ္ဗပဌမံ ကရဏတော၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမော သဗ္ဗပဌမံ တံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နတ္တာ၊ ဒွါရံဒဒေါ[1], ဥပါယဒဿကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣမဉ္စ လေသံ လဒ္ဓါ တဝ အနုသိက္ခမာနာ ဗဟူ ပုဂ္ဂလာ နာနပ္ပကာရကေ မက္ကဋိယာ မေထုနပဋိသေဝနာဒိကေ အကုသလ-ဓမ္မေ ကရိဿန္တီတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော။

“အနေကပရိယာယေနာ”တိ ဣမေဟိ “အနနုစ္ဆဝိက”န္တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တေဟိ ဗဟူဟိ ကာရဏေဟိ။ **ဒုဗ္ဘရတာယ။ပ။ ကောသဇ္ဇဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသိတွာ**တိ ဒုဗ္ဘရတာဒီနံ ဝတ္ထုဘူတဿ အသံဝရဿ အဝဏ္ဏံ နိန္ဒံ ဂရဟံ ဘာသိတွာတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ဟိ အသံဝရေ ဌိတဿ ပုဂ္ဂလဿ အတ္တာ ဒုဗ္ဘရတဉ္စေဝ ဒုပ္ပေါသတဉ္စ အာပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ အသံဝရော “ဒုဗ္ဘရတာ, ဒုပ္ပေါသတာ”တိ စ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ပန အသံဝရေ ဌိတဿ အတ္တာ စတူသု ပစ္စယေသု မဟိစ္ဆတံ, သိနေရုပ္ပမာဏေပိ စ ပစ္စယေ လဒ္ဓါ အသန္တုဋ္ဌိတံ အာပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ အသံဝရော “မဟိစ္ဆတာ, အသန္တုဋ္ဌိတာ”တိ စ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ စ အသံဝရေ ဌိတဿ အတ္တာ ဂဏသင်္ဂဏိကာယ စေဝ ကိလေသ-သင်္ဂဏိကာယ စ သံဝတ္တတိ၊ ကောသဇ္ဇာနုဂတော စ ဟောတိ အဋ္ဌကုသီတ-ဝတ္ထုပါရိပူရိယာ သံဝတ္တတိ၊ တသ္မာ အသံဝရော “သင်္ဂဏိကာ စေဝ ကောသဇ္ဇဉ္စာ”တိ ဝုစ္စတိ။

သုဘရတာယ။ပ။ ဝီရိယာရမ္ဘဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတွာတိ သုဘရတာဒီနံ ဝတ္ထုဘူတဿ သံဝရဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတွာတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ဟိ အသံဝရံ ပဟာယ သံဝရေ ဌိတဿ အတ္တာ သုဘရော ဟောတိ သုပေါသော၊ စတူသု စ ပစ္စယေသု အပ္ပိစ္ဆတံ နိတ္တဏှာဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ၊ ဧကမေကသ္မိဉ္စ ပစ္စယေ ယထာလာဘယထာဗလယထာသာရုပ္ပဝသေန တိပ္ပဘေဒါယ သန္တုဋ္ဌိယာ သံဝတ္တတိ၊ တသ္မာ သံဝရော “သုဘရတာ စေဝ သုပေါသတာ စ အပ္ပိစ္ဆော စ သန္တုဋ္ဌော စာ”တိ ဝုစ္စတိ။

ယသ္မာ ပန အသံဝရံ ပဟာယ သံဝရေ ဌိတဿ အတ္တာ ကိလေသသလ္လေခန-တာယ စေဝ နိဒ္ဓုနနတာယ စ သံဝတ္တတိ၊ တသ္မာ သံဝရော “သလ္လေခေါ စ ဓုတော စာ”တိ ဝုစ္စတိ။

ယသ္မာ စ အသံဝရံ ပဟာယ သံဝရေ ဌိတဿ အတ္တာ ကာယဝါစာနံ အပ္ပါသာဒိကံ အပ္ပသာဒနီယံ အသန္တံ အသာရုပ္ပံ ကာယဝစီဒုစ္စရိတံ ဝိဓူယ အပ္ပါသာဒိကံ အပ္ပသာဒနီယံ အသန္တံ အသာရုပ္ပံ အကုသလဝိတက္ကတ္တယဉ္စ

၁-ဒွါရဒဒေါ (သျာ)

pesalā bhikkhū phāsu viharanti. Evaṁ "pesalānaṁ bhikkhūnaṁ phāsuvihārāyā"ti ettha dvidhā attho veditabbo.

Diṭṭhadhammikānaṁ āsavānaṁ saṁvarāyāti diṭṭhadhammikā āsavā nāma asaṁvare ṭhitena tasmiññeva attabhāve pattabbā pāṇippahāradaṇḍappahārahatthaccheda pādaccheda akitti ayasa vippaṭisārādayo dukkhavisesā. Iti imesaṁ diṭṭhadhammikānaṁ āsavānaṁ saṁvarāya pidhānāya āvamanamaggathakanāyāti attho.

Samparāyikānaṁ āsavānaṁ paṭighātāyāti samparāyikā āsavā nāma asaṁvare ṭhitena katapāpakammamūlakā samparāye narakādīsu pattabbā dukkhavisesā, tesaṁ paṭighātatthāya paṭippassambhanatthāya vūpasamatthāyāti vuttaṁ hoti.

Appasannānaṁ pasādāyāti sikkhāpadapaññattiyā hi sati sikkhāpadapaññattiṁ ñatvā vā, yathāpaññattaṁ paṭipajjamāne bhikkhū disvā vā, yepi appasannā paṇḍitamanussā, te "yāni vata loke mahājanassa rajjana dussana muyhanaṭṭhānāni, tehi ime samaṇā Sakyaputtiyā ārakā viratā viharanti, dukkaraṁ vata karonti bhāriyaṁ vata karontī"ti pasādaṁ āpajjanti, Vinayapiṭake potthakaṁ disvā micchādiṭṭhikatavedī[1] brāhmaṇo viya. Tena buttaṁ "appasannānaṁ pasādāyā"ti.

Pasannānaṁ bhiyyobhāvāyāti yepi sāsane pasannā kulaputtā, tepi sikkhāpadapaññattiṁ ñatvā, yathāpaññattaṁ paṭipajjamāne bhikkhū vā disvā "aho ayyā dukkarakārino, ye yāvajīvaṁ ekabhattaṁ brahmacariyaṁ vinayasaṁvaraṁ anupālentī"ti bhiyyo bhiyyo pasīdanti. Tena vuttaṁ "pasannānaṁ bhiyyobhāvāyā"ti.

Saddhammaṭṭhitiyāti tividho saddhammo pariyattisaddhammo paṭipattisaddhammo adhigamasaddhammoti. Tattha piṭakattayasaṅgahitaṁ sabbampi Buddhavacanaṁ **pariyattisaddhammo** nāma. Terasa dhutaguṇā, cuddasa khandhakavattāni, dve-asīti mahāvattāni, sīlasamādhivipassanāti ayaṁ **paṭipattisaddhammo** nāma. Cattāro ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañcāti ayaṁ **adhigamasaddhammo** nāma. So sabbopi yasmā sikkhāpadapaññattiyā sati bhikkhū sikkkhāpadañca tassa

1. Micchādiṭṭhiko katavedī (Ka)

အနုပဂမ္မ တဗ္ဗိပရီတာယ ကာယဝစီသုစရိတာယ စေဝ ကုသလဝိတက္ကတ္တယာယ စ ပါသာဒိကာယ ပသာဒနီယာယ သန္တာယ သာရုပ္ပာယ ပါရိပူရိယာ သံဝတ္တတိ၊ တသ္မာ သံဝရော "ပါသာဒိကော"တိ ဝုစ္စတိ။

ယသ္မာ ပန အသံဝရံ ပဟာယ သံဝရေ ဌိတဿ အတ္တာ သဗ္ဗကိလေသာပစယဘူတာယ, ဝိဝဋ္ဋာယ, အဋ္ဌဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုပါရိပူရိယာ စ သံဝတ္တတိ၊ တသ္မာ သံဝရော "အပစယော စေဝ ဝီရိယာရမ္ဘော စာ"တိ ဝုစ္စတီတိ။

ဘိက္ခူနံ တဒနုဓမ္မိကံ တဒနုလောမိကန္တိ တတ္ထ သန္နိပတိတာနံ ဘိက္ခူနံ ယံ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿတိ၊ တဿ အနုဓမ္မိကဉ္စေဝ အနုလောမိကဉ္စ။ ယော ဝါ အယံ သုဘရတာဒီဟိ သံဝရော ဝုတ္တော၊ တဿ အနုဓမ္မိကဉ္စေဝ အနုလောမိကဉ္စ သံဝရပ္ပဟာနပဋိသံယုတ္တံ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓံ ပါဠိဝိနိမုတ္တံ ဩက္ကန္တိကဓမ္မဒေသနံ ကတွာတိ အတ္ထော။ ဘဂဝါ ကိရ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမမာလံ ကရောန္တော ဝိယ, ရတနဒါမံ သမောဓေန္တော ဝိယ စ ယေ ပဋိက္ခိပနာဓိပ္ပါယာ အသံဝရာဘိရတာ၊ တေ သမ္ပရာယိကေန ဝဋ္ဋဘယေန တဇ္ဇေန္တော အနေကပ္ပကာရံ အာဒီနဝံ ဒဿေန္တော, ယေ သိက္ခာကာမာ သံဝရေ ဌိတာ၊ တေ အပ္ပေကစ္စေ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌပေန္တော, အပ္ပေကစ္စေ အနာဂါမိ သကဒါဂါမိ သောတာပတ္တိဖလေသု, ဥပနိဿယဝိရဟိတေပိ သဂ္ဂမဂ္ဂေ ပတိဋ္ဌပေန္တော ဒီဃနိကာယပ္ပမာဏမ္ပိ မဇ္ဈိမနိကာယပ္ပမာဏမ္ပိ ဓမ္မဒေသနံ ကရောတိ။ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ "ဘိက္ခူနံ တဒနုဓမ္မိကံ တဒနုလောမိကံ ဓမ္မိံ ကထံ ကတွာ"တိ။

တေန ဟီတိ တေန သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရေန ကာရဏဘူတေန။ **သိက္ခာပဒ**န္တိ ဧတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ၊ ပဇ္ဇတေ ဣမိနာတိ ပဒံ၊ သိက္ခာယ ပဒံ သိက္ခာပဒံ၊ သိက္ခာယ အဓိဂမုပါယောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ မူလံ နိဿယော ပတိဋ္ဌာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မေထုနဝိရတိယာ မေထုနသံဝရဿေတံ အဓိဝစနံ။ မေထုနသံဝရော ဟိ တဒညေသံ သိက္ခာသင်္ခါတာနံ သီလဝိပဿနာဈာနမဂ္ဂဓမ္မာနံ ဝုတ္တတ္ထဝသေန ပဒတ္တာ ဣဓ သိက္ခာပဒန္တိ အဓိပ္ပေတော။ အယဉ္စ အတ္ထော သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပိစ တဿတ္ထဿ ဒီပကံ ဝစနမ္ပိ သိက္ခာပဒန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "သိက္ခာပဒန္တိ ယော တတ္ထ နာမကာယော ပဒကာယော နိရုတ္တိကာယော ဗျဉ္ဇနကာယော"တိ။ အထ ဝါ ယထာ "အနဘိဇ္ဈာ ဓမ္မပဒ"န္တိ ဝုတ္တေ အနဘိဇ္ဈာ ဧကော ဓမ္မကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော ဟောတိ၊ ဧဝမေဝ **သိက္ခာပဒ**န္တိ သိက္ခာကောဋ္ဌာသော သိက္ခာယ ဧကော ပဒေသောတိပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

vibhaṅgañca tadatthajotanatthaṁ aññañca Buddhavacanaṁ pariyāpuṇanti, yathāpaññattañca paṭipajjamānā paṭipattiṁ pūretvā paṭipattiyā adhigantabbaṁ lokuttaradhammaṁ adhigacchanti, tasmā sikkhāpadapaññattiyā ciraṭṭhitiko hoti. Tena vuttaṁ "saddhammaṭṭhitiyā"ti.

Vinayānuggahāyāti sikkhāpadapaññattiyā hi sati saṁvaravinayo ca pahānavinayo ca samathavinayo ca paññattivinayo cāti catubbidhopi vinayo anuggahito hoti upatthambhito sūpatthambhito. Tena vuttaṁ "vinayānuggahāyā"ti.

Sabbāneva cetāni padāni "sikkhāpadaṁ paññapessāmī"ti iminā vacanena saddhiṁ yojetabbāni. Tatrāyaṁ paṭhamapacchimapadayojanā—"saṁghasuṭṭhutāya sikkhāpadaṁ paññapessāmi, vinayānuggahāya sikkhāpadaṁ paññapessāmī"ti.

Api cettha yaṁ saṁghasuṭṭhu, taṁ saṁghaphāsu, yaṁ saṁghaphāsu,taṁ dummaṅkūnaṁ puggalānaṁ niggahāyāti evaṁ saṅkhalikanayaṁ, yaṁ saṁghasuṭṭhu, taṁ saṁghaphāsu, yaṁ saṁghasuṭṭhu, taṁ dummaṅkūnaṁ puggalānaṁ niggahāyāti evañca ekekapadamūlikaṁ dasakkhattuṁ yojanaṁ katvā yaṁ vuttaṁ **Parivāre**[1]—

"Atthasataṁ dhammasataṁ, dve ca niruttisatāni.
Cattāri ñāṇasatāni, atthavase pakaraṇe"ti.

Taṁ sabbaṁ veditabbaṁ. Taṁ panetaṁ yasmā parivāreyeva āvi bhavissati, tasmā idha na vaṇṇitanti.

Evaṁ sikkhāpadapaññattiyā ānisaṁsaṁ dassetvā tasmiṁ sikkhāpade bhikkhūhi kattabbakiccaṁ dīpento **"evañca pana bhikkhave imaṁ sikkhāpadaṁ uddiseyyāthā"**ti āha. Kiṁ vuttaṁ hoti? Bhikkhave imaṁ pana mayā iti sandāssitānisaṁsaṁ sikkhāpadaṁ evaṁ Pātimokkhuddese uddiseyyātha ca pariyāpuṇeyyātha ca dhāreyyātha ca aññesañca vāceyyāthāti. Atirekānayanattho hi ettha **ca**-saddo, tenāyamattho ānīto hotīti.

1. Vi 5. 254 piṭṭhe.

ဒသ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စာတိ ဒသ ကာရဏဝသေ သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတု အဓိဂမနီယေ ဟိတဝိသေသေ ပဋိစ္စ အာဂမ္မ အာရဗ္ဘ၊ ဒသန္နံ ဟိတဝိသေသာနံ နိပ္ဖတ္တိံ သမ္ပဿမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣဒါနိ တေ ဒသ အတ္ထဝသေ ဒဿေန္တော "**သံဃသုဋ္ဌုတာယ**"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သံဃသုဋ္ဌုတာ နာမ သံဃဿ သုဋ္ဌုဘာဝေါ၊ "သုဋ္ဌု ဒေဝါ"တိ အာဂတဋ္ဌာနေ ဝိယ "သုဋ္ဌု ဘန္တေ"တိ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါ။ ယော စ တထာဂတဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆတိ၊ တဿ တံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ ဟောတိ၊ တသ္မာ သံဃဿ "သုဋ္ဌု ဘန္တေ"တိ မမ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထံ ပညပေဿာမိ အသမ္ပဋိစ္ဆနေ အာဒီနဝံ, သမ္ပဋိစ္ဆနေ စ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ၊ န ဗလက္ကာရေန အဘိဘဝိတွာတိ ဧတမတ္ထံ အာဝိကရောန္တော အာဟ "သံဃသုဋ္ဌုတာယာ"တိ။ **သံဃဖာသုတာယာ**တိ သံဃဿ ဖာသုဘာဝါယ၊ သဟဇီဝိတာယ သုခဝိဟာရတ္ထာယာတိ အတ္ထော။

ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာတိ ဒုမ္မင်္ကူ နာမ ဒုဿီလပုဂ္ဂလာ၊ ယေ မင်္ကုတံ အာပါဒိယမာနာပိ ဒုက္ခေန အာပဇ္ဇန္တိ, ဝီတိက္ကမံ ကရောန္တာ ဝါ ကတွာ ဝါ န လဇ္ဇန္တိ၊ တေသံ နိဂ္ဂဟတ္ထာယ။ တေ ဟိ သိက္ခာပဒေ အသတိ "ကိံ တုမှေဟိ ဒိဋ္ဌံ, ကိံ သုတံ, ကိံ အမှေဟိ ကတံ၊ ကတရသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ ကတမံ အာပတ္တိံ အာရောပေတွာ အမှေ နိဂ္ဂဏှထာ"တိ သံဃံ ဝိဟေဌေဿန္တိ၊ သိက္ခာပဒေ ပန သတိ တေ သံဃော သိက္ခာပဒံ ဒဿေတွာ ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္ထုသာသနေန နိဂ္ဂဟေဿတိ၊ တေန ဝုတ္တံ "ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာ"တိ။

ပေသလာနံ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရာယာတိ ပေသလာနံ ပိယသီလာနံ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရတ္ထာယ။ ပိယသီလာ ဟိ ဘိက္ခူ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ဝေလံ မရိယာဒံ အဇာနန္တာ သိက္ခတ္တယပါရိပူရိယာ ဃဋမာနာ ကိလမန္တိ, သန္ဒိဋ္ဌမာနာ[1] ဥဗ္ဗာဠှာ ဟောန္တိ၊ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ ပန သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ဝေလံ မရိယာဒံ ဉတွာ သိက္ခတ္တယပါရိပူရိယာ ဃဋမာနာ န ကိလမန္တိ, သန္ဒိဋ္ဌမာနာ န ဥဗ္ဗာဠှာ ဟောန္တိ၊ တေန နေသံ သိက္ခာပဒပညာပနာ ဖာသုဝိဟာရာယ သံဝတ္တတိ။ ယော ဝါ ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟော၊ သွေဝ ဧတေသံ ဖာသုဝိဟာရော။ ဒုဿီလပုဂ္ဂလေ နိဿာယ ဟိ ဥပေါသထော န တိဋ္ဌတိ၊ ပဝါရဏာ န တိဋ္ဌတိ၊ သံဃကမ္မာနိ နပ္ပဝတ္တန္တိ၊ သာမဂ္ဂီ န ဟောတိ၊ ဘိက္ခူ အနေကဂ္ဂါ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာကမ္မဋ္ဌာနာဒီနိ အနုယုဉ္ဇိတုံ န သက္ကောန္တိ။ ဒုဿီလေသု ပန နိဂ္ဂဟိတေသု သဗ္ဗောပိ အယံ ဥပဒ္ဒဝေါ န ဟောတိ၊ တတော

၁-သန္ဒိဟမာနာ (?)

Idāni yaṁ vuttaṁ “imaṁ sikkhāpadan’ti, taṁ dassento **“yo pana bhikkhu methunaṁ dhammaṁ paṭiseveyya, pārājiko hoti asaṁvāso”**ti āha. Evaṁ mūlacchejjavasena daḷhaṁ katvā paṭhamapārājike paññatte aparampi anupaññattatthāya Makkaṭīvatthu udapādi. Tassuppattidīpanatthametaṁ vuttaṁ **evañcidaṁ Bhagavatā bhikkhūnaṁ sikkhāpadaṁ paññattaṁ hotī**ti. Tassattho—Bhagavatā bhikkhūnaṁ idaṁ sikkhāpadaṁ evaṁ paññattaṁ hoti ca, idañca aññaṁ vatthu udapādīti.

Paṭhamapaññattikathā niṭṭhitā.

Sudinnabhāṇavāraṁ niṭṭhitaṁ.

Makkaṭīvatthukathā

40. Idāni yaṁ taṁ aññaṁ vatthu uppannaṁ, taṁ dassetuṁ **“tena kho pana samayenā”**ti-ādimāha. Tatrāyaṁ anuttānapadavaṇṇanā. **Makkaṭiṁ āmisenā**ti Mahāvane bhikkhūnaṁ khantimettādiguṇānubhāvena nirāsaṅkacittā bahū migamorakukkuṭamakkaṭādayo tiracchānā padhānāgāraṭṭhānesu vicaranti, tatra-ekaṁ makkaṭiṁ āmisena yāgubhattakhajjakādinā upalāpetvā, saṅgaṇhitvāti vuttaṁ hoti. **Tassā**ti bhummavacanaṁ. **Paṭisevatī**ti pacurapaṭisevano hoti. Pacuratthe hi vattamānavacanaṁ. **So bhikkhū**ti so methunadhammapaṭisevanako bhikkhu. **Senāsanacārikaṁ āhiṇḍantā**ti te bhikkhū āgantukā Buddhadassanāya āgatā pātova āgantukabhattāni labhitvā katabhattakiccā “bhikkhūnaṁ nivāsanaṭṭhānāni passissāmā”ti vicariṁsu. Tena vuttaṁ **“senāsanacārikaṁ āhiṇḍantā”**ti. **Yena te bhikkhū tenupasaṅkamī**ti tiracchānagatā nāma ekabhikkhunā saddhiṁ vissāsaṁ katvā aññesupi tādisaññeva cittaṁ uppādenti, tasmā sā makkaṭī yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā ca attano vissāsikabhikkhusseva tesampi taṁ vikāraṁ dassesi.

Cheppanti naṅguṭṭhaṁ. **Oḍḍī**ti abhimukhaṁ ṭhapesi. **Nimittampi akāsī**ti yena niyāmena yāya kiriyāya methunādhippāyaṁ te jānanti, taṁ akāsīti attho. **So bhikkhū**ti yassayaṁ vihāro. **Ekamantaṁ nilīyiṁsū**ti ekasmiṁ okāse paṭicchānnā acchiṁsu.

ပေသလာ ဘိက္ခူ ဖာသု ဝိဟရန္တိ။ ဧဝံ “ပေသလာနံ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရာယာ”တိ ဧတ္ထ ဒွိဓာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝရာယာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ အာသဝါ နာမ အသံဝရေ ဌိတေန တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗာ ပါဏိပ္ပဟာရဒဏ္ဍပ္ပဟာရဟတ္ထစ္ဆေဒ ပါဒစ္ဆေဒ အကိတ္တိ အယသ ဝိပ္ပဋိသာရာဒယော ဒုက္ခဝိသေသာ။ ဣတိ ဣမေသံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝရာယ ပိဓာနာယ အာဂမနမဂ္ဂထကနာယာတိ အတ္ထော။

သမ္ပရာယိကာနံ အာသဝါနံ ပဋိဃာတာယာတိ သမ္ပရာယိကာ အာသဝါ နာမ အသံဝရေ ဌိတေန ကတပါပကမ္မမူလကာ သမ္ပရာယေ နရကာဒီသု ပတ္တဗ္ဗာ ဒုက္ခဝိသေသာ၊ တေသံ ပဋိဃာတတ္ထာယ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနတ္ထာယ ဝူပသမတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အပ္ပသန္နာနံ ပသာဒါယာတိ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ဟိ သတိ သိက္ခာပဒပညတ္တိံ ဉတွာ ဝါ, ယထာပညတ္တံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ ဘိက္ခူ ဒိသွာ ဝါ, ယေပိ အပ္ပသန္နာ ပဏ္ဍိတမနုဿာ၊ တေ “ယာနိ ဝတ လောကေ မဟာဇနဿ ရဇ္ဇန ဒုဿန မုယှနဋ္ဌာနာနိ၊ တေဟိ ဣမေ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ အာရကာ ဝိရတာ ဝိဟရန္တိ၊ ဒုက္ကရံ ဝတ ကရောန္တိ ဘာရိယံ ဝတ ကရောန္တီ”တိ ပသာဒံ အာပဇ္ဇန္တိ၊ ဝိနယပိဋကေ ပေါတ္ထကံ ဒိသွာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကတိဝေဒီ[၁] ဗြာဟ္မဏော ဝိယ။ တေန ဝုတ္တံ “အပ္ပသန္နာနံ ပသာဒါယာ”တိ။

ပသန္နာနံ ဘိယျောဘာဝါယာတိ ယေပိ သာသနေ ပသန္နာ ကုလပုတ္တာ၊ တေပိ သိက္ခာပဒပညတ္တိံ ဉတွာ, ယထာပညတ္တံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ ဘိက္ခူ ဝါ ဒိသွာ “အဟော အယျာ ဒုက္ကရကာရိနော၊ ယေ ယာဝဇီဝံ ဧကဘတ္တံ ဗြဟ္မစရိယံ ဝိနယသံဝရံ အနုပါလေန္တီ”တိ ဘိယျော ဘိယျော ပသီဒန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ “ပသန္နာနံ ဘိယျောဘာဝါယာ”တိ။

သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာတိ တိဝိဓော သဒ္ဓမ္မော ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မော ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မော အဓိဂမသဒ္ဓမ္မောတိ။ တတ္ထ ပိဋကတ္တယသင်္ဂဟိတံ သဗ္ဗမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ **ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မော** နာမ။ တေရသ ဓုတဂုဏာ, စုဒ္ဒသ ခန္ဓကဝတ္တာနိ, ဒွေအသီတိ မဟာဝတ္တာနိ, သီလသမာဓိဝိပဿနာတိ အယံ **ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မော** နာမ။ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ, စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနိ, နိဗ္ဗာနဉ္စာတိ အယံ **အဓိဂမသဒ္ဓမ္မော** နာမ။ သော သဗ္ဗောပိ ယသ္မာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ သတိ ဘိက္ခူ သိက္ခာပဒဉ္စ တဿ

၁-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ကတဝေဒီ (က)

41. **Saccaṁ āvuso**ti sahoḍḍhaggahito[1] coro viya paccakkhaṁ disvā coditattā "kiṁ vā mayā katan"ti-ādīni vattuṁ asakkonto "saccaṁ āvuso"ti āha. **Nanu āvuso tatheva taṁ hotī**ti āvuso yathā manussitthiyā nanu tirachānagatitthiyāpi taṁ sikkhāpadaṁ tatheva hoti. Manussitthiyāpi hi dassanampi gahaṇampi āmasanampi phusanampi ghaṭṭanampi duṭṭhullameva, tiracchānagatitthiyāpi taṁ sabbaṁ duṭṭhullameva, ko ettha viseso, alesaṭṭhāne tvaṁ lesaṁ oḍḍesīti.

42. **Antamaso tiracchānagatāyapi pārājiko hoti asaṁvāso**ti tiracchānagatāyapi methunaṁ dhammaṁ paṭisevitvā pārājiko yeva hotīti daḷhataraṁ sikkhāpadamakāsi. Duvidhañhi sikkhāpadaṁ lokavajjaṁ paṇṇattivajjañca. Tattha yassa sacittakapakkhe cittaṁ akulasameva hoti, taṁ lokavajjaṁ nāma, sesaṁ paṇṇattivajjaṁ. Tattha lokavajje anupaññatti uppajjamānā rundhantī dvāraṁ pidahantī sotaṁ pacchindamānā gāḷhataraṁ karontī uppajjati. Aññatra adhimānā, aññatra supinantāti ayaṁ pana vītikkamābhāvā, abbohārikattā ca vuttā. Paṇṇattivajje akate vītikkame uppajjamānā sithilaṁ karontī mocentī dvāraṁ dadamānā aparāparampi anāpattiṁ kurumānā uppajjati gaṇabhojanaparamparabhojanādīsu anupaññattiyo viya. **Antamaso taṅkhaṇikāyapī**ti evarūpā pana kate vītikkame uppannattā paññattigatikāva hoti. Idaṁ pana paṭhamasikkhāpadaṁ yasmā lokavajjaṁ, na paṇṇattivajjaṁ, tasmā ayaṁ anupaññatti rundhantī dvāraṁ pidahantī sotaṁ pacchindamānā gāḷhataraṁ karontī uppajji.

Evaṁ dvepi vatthūni sampiṇḍetvā mūlacchejjavasena daḷhataraṁ katvā paṭhamapārājike paññatte aparampi anupaññattatthāya Vajjiputtakavatthu udapādi. Tassuppattidassanatthametaṁ vuttaṁ "evañcidaṁ Bhagavatā bhikkhūnaṁ sikkhāpadaṁ paññattaṁ hotī"ti. Tassattho—Bhagavatā bhikkhūnaṁ idaṁ sikkhāpadaṁ evaṁ paññattaṁ hoti ca, idañca aññampi vatthu udapādīti.

Makkaṭīvatthukathā niṭṭhitā.

1. Sabhaṇḍagahito (Sī), sahoḍhagahito (Syā, Sakkatānulomaṁ), sahoḍḍaggahito (Ka) ā + vaha + ta = oḍḍha, saha + oḍḍha + gahito = sahoḍḍhaggahito—iti padasiddhi.

ဝိဘင်္ဂေ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ အညဉ္စ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ ယထာပညတ္တဉ္စ ပဋိပဇ္ဇမာနာ ပဋိပတ္တိံ ပူရေတွာ ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂန္တဗ္ဗံ လောကုတ္တရဓမ္မံ အဓိဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ စိရဋ္ဌိတိကော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ "သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ"တိ။

ဝိနယာနုဂ္ဂဟာယာတိ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ဟိ သတိ သံဝရဝိနယော စ ပဟာနဝိနယော စ သမထဝိနယော စ ပညတ္တိဝိနယော စာတိ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဝိနယော အနုဂ္ဂဟိတော ဟောတိ ဥပတ္ထမ္ဘိတော သူပတ္ထမ္ဘိတော။ တေန ဝုတ္တံ "ဝိနယာနုဂ္ဂဟာယာ"တိ။

သဗ္ဗာနေဝ စေတာနိ ပဒါနိ "သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမီ"တိ ဣမိနာ ဝစနေန သဒ္ဓိံ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ တတြာယံ ပဌမပစ္ဆိမပဒယောဇနာ—"သံဃသုဋ္ဌုတာယ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမိ၊ ဝိနယာနုဂ္ဂဟာယ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမီ"တိ။

အပိ စေတ္ထ ယံ သံဃသုဋ္ဌု, တံ သံဃဖာသု၊ ယံ သံဃဖာသု, တံ ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာတိ ဧဝံ သင်္ခလိကနယံ, ယံ သံဃသုဋ္ဌု, တံ သံဃဖာသု၊ ယံ သံဃသုဋ္ဌု, တံ ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာတိ ဧဝဉ္စ ဧကေကပဒမူလိကံ ဒသက္ခတ္တုံ ယောဇနံ ကတွာ ယံ ဝုတ္တံ **ပရိဝါရေ**[1]—

"အတ္ထသတံ ဓမ္မသတံ၊ ဒွေ စ နိရုတ္တိသတာနိ။
စတ္တာရိ ဉာဏသတာနိ၊ အတ္ထဝသေ ပကရဏေ"တိ။

တံ သဗ္ဗံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တံ ပနေတံ ယသ္မာ ပရိဝါရေယေဝ အာဝိ ဘဝိဿတိ၊ တသ္မာ ဣဓ န ဝဏ္ဏိတန္တိ။

ဧဝံ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ တသ္မိံ သိက္ခာပဒေ ဘိက္ခူဟိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ ဒီပေန္တော "**ဧဝဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဣမံ သိက္ခာပဒံ ဥဒ္ဒိသေယျာထာ**"တိ အာဟ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ဘိက္ခဝေ ဣမံ ပန မယာ ဣတိ သန္ဒဿိတာနိသံသံ သိက္ခာပဒံ ဧဝံ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသေ ဥဒ္ဒိသေယျာထ စ ပရိယာပုဏေယျာထ စ ဓာရေယျာထ စ အညေသဉ္စ ဝါစေယျာထာတိ။ အတိရေကာနယနတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ စ-သဒ္ဒေါ၊ တေနာယမတ္ထော အာနီတော ဟောတီတိ။

၁-ဝိ ၅-၂၅၄-ဝိဋ္ဌေ။

Santatabhāṇavāra

Vajjiputtakavatthuvaṇṇanā

43. Idāni yaṁ taṁ aññampi vatthu uppannaṁ, taṁ dassetuṁ "**tena kho pana samayenā**"ti-ādimāha. Tatrāpi ayamanuttānapadavaṇṇanā. **Vesālikāti** Vesālivāsino. **Vajjiputtakāti** Vajjiraṭṭhe Vesāliyaṁ kulānaṁ puttā. Sāsane kira yo yo upaddavo ādīnavo abbudamuppajji, sabbaṁ taṁ Vajjiputtake nissāya. Tathā hi Devadattopi Vajjiputtake pakkhe labhitvā saṁghaṁ bhindi, Vajjiputtakā eva ca vassasataparinibbute Bhagavati uddhammaṁ ubbinayaṁ Satthusāsanaṁ dīpesuṁ. Imepi tesaṁ yeva ekacce evaṁ paññattepi sikkhāpade yāvadatthaṁ bhuñjiṁsu -pa- methunaṁ dhammaṁ paṭiseviṁsūti.

Ñātibyasanenapīti ettha asanaṁ byasanaṁ vikkhepo viddhaṁsanaṁ vināsoti sabbametaṁ ekatthaṁ. Ñātīnaṁ byasanaṁ **ñātibyasanaṁ,** tena ñātibyasanena, rājadaṇḍabyādhimaraṇavippavāsanimittena ñātivināsenāti attho. Esa nayo dutiyapadepi. Tatiyapade pana ārogyavināsako rogo-eva **rogabyasanaṁ.** So hi ārogyaṁ byasati vikkhipati vināsetīti byasanaṁ. Rogova byasanaṁ rogabyasanaṁ, tena rogabyasanena. **Phuṭṭhā**ti adhipannā abhibhūtā, samannāgatāti attho.

Na mayaṁ bhante Ānanda Buddhagarahinoti bhante Ānanda mayaṁ na Buddhaṁ garahāma, na Buddhassa dosaṁ dema, na dhammagarahino, na saṁghagarahino. **Attagarahino mayan**ti attānameva mayaṁ garahāma, attano dosaṁ dema. **Alakkhikā**ti nissirikā. **Appapuññā**ti parittapuññā. **Vipassakā kusalānaṁ dhammānan**ti ye aṭṭhatiṁsārammaṇesu vibhattā kusalā dhammā, tesaṁ vipassakā, tato tato ārammaṇato vuṭṭhāya teva dhamme vipassamānāti attho. **Pubbarattāpararattan**ti rattiyā pubbaṁ pubbarattaṁ, rattiyā aparaṁ apararattaṁ, paṭhamayāmañca pacchimayāmañcāti vuttaṁ hoti. **Bodhipakkhikānan**ti bodhissa pakkhe bhavānaṁ, arahattamaggañāṇassa upakārakānanti attho. **Bhāvanānuyogan**ti vaḍḍhanānuyogaṁ. **Anuyuttā vihareyyāmā**ti gihipalibodhaṁ, āvāsapalibodhañca pahāya vivittesu senāsanesu yuttapayuttā anaññakiccā vihareyyāma.

ဣဒါနိ ယံ ဝုတ္တံ "ဣမံ သိက္ခာပဒ"န္တိ၊ တံ ဒဿေန္တော "**ယော ပန ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျ၊ ပါရာဇိကော ဟောတိ အသံဝါသော**"တိ အာဟ။ ဧဝံ မူလစ္ဆေဇ္ဇဝသေန ဒဠှံ ကတွာ ပဌမပါရာဇိကေ ပညတ္တေ အပရမ္ပိ အနုပညတ္တတ္ထာယ မက္ကဋိဝတ္ထု ဥဒပါဒိ။ တဿုပ္ပတ္တိဒီပနတ္ထမေတံ ဝုတ္တံ **ဧဝဉ္စိဒံ ဘဂဝတာ ဘိက္ခူနံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ ဟောတီ**တိ။ တဿတ္ထော—ဘဂဝတာ ဘိက္ခူနံ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ ဧဝံ ပညတ္တံ ဟောတိ စ၊ ဣဒဉ္စ အညံ ဝတ္ထု ဥဒပါဒီတိ။

ပဌမပညတ္တိကထာ နိဋ္ဌိတာ။

သုဒိန္နဘာဏဝါရံ နိဋ္ဌိတံ။

မက္ကဋီဝတ္ထုကထာ

၄၀။ ဣဒါနိ ယံ တံ အညံ ဝတ္ထု ဥပ္ပန္နံ၊ တံ ဒဿေတုံ "**တေန ခေါ ပန သမယေနာ**"တိအာဒိမာဟ။ တတြာယံ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။ **မက္ကဋိံ အာမိသေနာ**တိ မဟာဝနေ ဘိက္ခူနံ ခန္တိမေတ္တာဒိဂုဏာနုဘာဝေန နိရာသင်္ကစိတ္တာ ဗဟူ မိဂမောရကုက္ကုဋမက္ကဋာဒယော တိရစ္ဆာနာ ပဓာနာဂါရဋ္ဌာနေသု ဝိစရန္တိ၊ တတြေကံ မက္ကဋိံ အာမိသေန ယာဂုဘတ္တခဇ္ဇကာဒိနာ ဥပလာပေတွာ၊ သင်္ဂဏှိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တဿာ**တိ ဘုမ္မဝစနံ။ **ပဋိသေဝတီ**တိ ပစုရပဋိသေဝနော ဟောတိ။ ပစုရတ္ထေ ဟိ ဝတ္တမာနဝစနံ။ **သော ဘိက္ခူ**တိ သော မေထုနဓမ္မပဋိသေဝနကော ဘိက္ခု။ **သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာ**တိ တေ ဘိက္ခူ အာဂန္တုကာ ဗုဒ္ဓဒဿနာယ အာဂတာ ပါတောဝ အာဂန္တုကဘတ္တာနိ လဘိတွာ ကတဘတ္တကိစ္စာ "ဘိက္ခူနံ နိဝါသနဋ္ဌာနာနိ ပဿိဿာမာ"တိ ဝိစရိံသု။ တေန ဝုတ္တံ "**သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာ**"တိ။ **ယေန တေ ဘိက္ခူ တေနုပသင်္ကမီ**တိ တိရစ္ဆာနဂတာ နာမ ဧကဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ဝိဿာသံ ကတွာ အညေသုပိ တာဒိသဉ္ဇေဝ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ တသ္မာ သာ မက္ကဋီ ယေန တေ ဘိက္ခူ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ စ အတ္တနော ဝိဿာသိကဘိက္ခုဿေဝ တေသမ္ပိ တံ ဝိကာရံ ဒဿေသိ။

ဆေပ္ပန္တိ နင်္ဂုဋ္ဌံ။ ဩဍ္ဍီတိ အဘိမုခံ ဌပေသိ။ **နိမိတ္တမ္ပိ အကာသီ**တိ ယေန နိယာမေန ယာယ ကိရိယာယ မေထုနာဓိပ္ပါယံ တေ ဇာနန္တိ၊ တံ အကာသီတိ အတ္ထော။ **သော ဘိက္ခူ**တိ ယဿာယံ ဝိဟာရော။ **ဧကမန္တံ နိလီယိံသူ**တိ ဧကသ္မိံ ဩကာသေ ပဋိစ္ဆန္နာ အစ္ဆိံသု။

Evamāvusoti thero etesaṁ āsayaṁ ajānanto idaṁ nesaṁ mahāgajjitaṁ sutvā “sace ime īdisā bhavissanti, sādhū”ti maññamāno “evamāvuso”ti sampaṭicchi. **Aṭṭhānametaṁ anavakāso**ti ubhayampetaṁ kāraṇapaṭikkhepavacanaṁ. Kāraṇañhi yasmā tattha tadāyattavuttibhāvena phalaṁ tiṭṭhati. Yasmā cassa taṁ okāso hoti tadāyattavuttibhāvena, tasmā “ṭhānañca avakāso cā”ti vuccati, taṁ paṭikkhipanto āha “aṭṭhānametaṁ Ānanda anavakāso”ti. Etaṁ ṭhānaṁ vā okāso vā natthi. Yaṁ **Tathāgato**ti yena Tathāgato vajjīnaṁ vā -pa- samūhaneyya, taṁ kāraṇaṁ natthīti attho. Yadi hi Bhagavā etesaṁ “labheyyāma upasampadan”ti yācantānaṁ upasampadaṁ dadeyya, evaṁ sante “pārājiko hoti asaṁvāso”ti paññattaṁ samūhaneyya. Yasmā panetaṁ na samūhanati, tasmā “aṭṭhānametan”ti-ādimāha.

So āgato na upasampādetabboti yadi hi evaṁ āgato upasampadaṁ labheyya, sāsane agāravo bhaveyya. Sāmaṇerabhūmiyaṁ pana ṭhito sagāravo ca bhavissati, attatthañca karissatīti ñatvā anukampamāno Bhagavā āha “so āgato na upasampādetabbo”ti. **So āgato upasampādetabbo**ti evaṁ āgato bhikkhubhāve ṭhatvā avipannasīlatāya sāsane sagāravo bhavissati, so sati upanissaye nacirasseva uttamatthaṁ pāpuṇissatīti ñatvā upasampādetabboti āha.

44. Evaṁ methunaṁ dhammaṁ paṭisevitvā āgatesu anupasampādetabbañca upasampādetabbañca dassetvā tīṇipi vatthūni samodhānetvā paripuṇṇaṁ katvā sikkhāpadaṁ paññapetukāmo “evañca pana bhikkhave imaṁ sikkhāpadaṁ uddiseyyāthā”ti vatvā **“yo pana bhikkhu -pa- asaṁvāso”**ti paripuṇṇaṁ sikkhāpadaṁ paññapesi.

Catubbidhavinayakathā

45. Idānissa atthaṁ vibhajanto **“yo panāti yo yādiso”**ti-ādimāha. Tasmiṁ pana sikkhāpade ca sikkhāpadavibhaṅge ca sakale ca vinayavinicchaye kosallaṁ patthayantena **catubbidho vinayo** jānitabbo.

Catubbidhaṁ hi vinayaṁ, mahātherā mahiddhikā.
Nīharitvā pakāsesuṁ, dhammasaṅgāhakā purā.

၄၃။ **သစ္စံ အာဝုသော**တိ သဟောဍ္ဍဂ္ဂဟိတော[၁] စောရော ဝိယ ပစ္စက္ခံ ဒိသွာ စောဒိတတ္တာ “ကိံ ဝါ မယာ ကတ”န္တိအာဒီနိ ဝတ္တုံ အသက္ကောန္တော “သစ္စံ အာဝုသော”တိ အာဟ။ **နနု အာဝုသော တထေဝ တံ ဟောတီ**တိ အာဝုသော ယထာ မနုဿိတ္ထိယာ နနု တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိယာပိ တံ သိက္ခာပဒံ တထေဝ ဟောတိ။ မနုဿိတ္ထိယာပိ ဟိ ဒဿနမ္ပိ ဂဟဏမ္ပိ အာမသနမ္ပိ ဖုသနမ္ပိ ဃဋ္ဋနမ္ပိ ဒုဋ္ဌုလ္လမေဝ၊ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိယာပိ တံ သဗ္ဗံ ဒုဋ္ဌုလ္လမေဝ၊ ကော တတ္ထ ဝိသေသော၊ အလေသဋ္ဌာနေ တွံ လေသံ ဩဍ္ဍေသီတိ။

၄၄။ **အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ အသံဝါသော**တိ တိရစ္ဆာနဂတာယပိ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိတွာ ပါရာဇိကော ဟောတီတိ ဒဠှတရံ သိက္ခာပဒမကာသိ။ ဒုဝိဓဉှိ သိက္ခာပဒံ လောကဝဇ္ဇံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇဉ္စ။ တတ္ထ ယဿ သစိတ္တကပက္ခေ စိတ္တံ အကုသလမေဝ ဟောတိ၊ တံ လောကဝဇ္ဇံ နာမ၊ သေသံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ။ တတ္ထ လောကဝဇ္ဇေ အနုပညတ္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ရုန္ဓန္တီ ဒွါရံ ပိဒဟန္တီ သောတံ ပစ္ဆိန္ဒမာနာ ဂါဠှတရံ ကရောန္တီ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အညတြ အဓိမာနာ, အညတြ သုပိနန္တာတိ အယံ ပန ဝီတိက္ကမာဘာဝါ, အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာ စ ဝုတ္တာ။ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇေ အကတေ ဝီတိက္ကမေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သိထိလံ ကရောန္တီ မောစေန္တီ ဒွါရံ ဒဒမာနာ အပရာပရမ္ပိ အနာပတ္တိံ ကုရုမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဂဏဘောဇနပရမ္ပရဘောဇနာဒီသု အနုပညတ္တိယော ဝိယ။ **အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပီ**တိ ဧဝရူပါ ပန ကတေ ဝီတိက္ကမေ ဥပ္ပန္နတ္တာ ပညတ္တိဂတိကာဝ ဟောတိ။ ဣဒံ ပန ပဌမသိက္ခာပဒံ ယသ္မာ လောကဝဇ္ဇံ၊ န ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ၊ တသ္မာ အယံ အနုပညတ္တိ ရုန္ဓန္တီ ဒွါရံ ပိဒဟန္တီ သောတံ ပစ္ဆိန္ဒမာနာ ဂါဠှတရံ ကရောန္တီ ဥပ္ပဇ္ဇိ။

ဧဝံ ဒွေပိ ဝတ္ထူနိ သမ္ပိဏ္ဍေတွာ မူလစ္ဆေဇ္ဇဝသေန ဒဠှတရံ ကတွာ ပဌမပါရာဇိကေ ပညတ္တေ အပရမ္ပိ အနုပညတ္တတ္ထာယ ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထု ဥဒပါဒိ။ တဿုပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထမေတံ ဝုတ္တံ “ဧဝဉ္စိဒံ ဘဂဝတာ ဘိက္ခူနံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ ဟောတီ”တိ။ တဿတ္ထော—ဘဂဝတာ ဘိက္ခူနံ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ ဧဝံ ပညတ္တံ ဟောတိ စ၊ ဣဒဉ္စ အညမ္ပိ ဝတ္ထု ဥဒပါဒီတိ။

မက္ကဋီဝတ္ထုကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁- သဘဏ္ဍဂ္ဂဟိတော (သီ)၊ သဟောဍဂဟိတော (သျာ၊ သက္ကတာနုလောမံ)၊
သဟောဍ္ဍဂ္ဂဟိတော(က) အာ+ဝဟ+တ=ဩဍ္ဍ၊
သဟ+ဩဍ္ဍ+ဂဟိတော=သဟောဍ္ဍဂ္ဂဟိတော—ဣတိ ပဒသိဒ္ဓိ။

Katamaṁ catubbidhaṁ? Suttaṁ, suttānulomaṁ, ācariyavādaṁ, attanomatinti. Yaṁ sandhāya vuttaṁ "āhaccapadena rasena ācariyavaṁsena adhippāyā"ti[1]. Ettha hi **āhaccapadan**ti suttaṁ adhippetaṁ, **raso**ti suttānulomaṁ, **ācariyavaṁso**ti ācariyavādo, **adhippāyo**ti attanomati.

Tattha **suttaṁ** nāma sakale Vinayapiṭake Pāḷi.

Suttānulomaṁ nāma cattāro mahāpadesā, ye Bhagavatā evaṁ vuttā "yaṁ bhikkhave mayā 'idaṁ na kappatī'ti appaṭikkhittaṁ, tañce akappiyaṁ anulometi, kappiyaṁ paṭibāhati, taṁ vo na kappati. Yaṁ bhikkhave mayā 'idaṁ na kappatī'ti appaṭikkhittaṁ, tañce kappiyaṁ anulometi, akappiyaṁ paṭibāhati, taṁ vo kappati. Yaṁ bhikkhave mayā 'idaṁ kappatī'ti ananuññātaṁ, tañce akappiyaṁ anulometi, kappiyaṁ paṭibāhati, taṁ vo na kappati. Yaṁ bhikkhave mayā 'idaṁ kappatī'ti ananuññātaṁ, tañce kappiyaṁ anulometi, akappiyaṁ paṭibāhati, taṁ vo kappatī"ti[2].

Ācariyavādo nāma dhammasaṅgāhakehi pañcahi arahantasatehi ṭhapitā Pāḷivinimuttā okkantavinicchayappavattā Aṭṭhakathātanti.

Attanomati nāma suttasuttānuloma-ācariyavāde muñcitvā anumānena attano anubuddhiyā nayaggāhena upaṭṭhitākārakathanaṁ.

Apica Suttantābhidhammavinayaṭṭhakathāsu āgato sabbopi theravādo attanomati nāma. Taṁ pana attanomatiṁ gahetvā kathentena na daḷhaggāhaṁ gahetvā voharitabbaṁ. Kāraṇaṁ sallakkhetvā atthena Pāḷiṁ, Pāḷiyā ca atthaṁ saṁsanditvā kathetabbaṁ. Attanomati ācariyavāde otāretabbā. Sace tattha otarati ceva sameti ca, gahetabbā. Sace neva otarati na sameti, na gahetabbā. Ayañhi attanomati nāma sabbadubbalā. Attanomatito ācariyavādo balavataro.

Ācariyavādopi suttānulome otāretabbo. Tattha otaranto samentoyeva gahetabbo, itaro na gahetabbo. Ācariyavādato hi suttānulomaṁ balavataraṁ.

1. Āhaccapadena kho mahārāja rasena ācariyavaṁsatā adhippāyoti (sabbttha) Khu 11. 150 Milindapañhe pana passitabbaṁ.
2. Vi 3. 349 piṭṭhe.

သန္ထတဘာဏဝါရ

ဝဇ္ဇိပုတ္တကဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၄၃။ ဣဒါနိ ယံ တံ အညမ္ပိ ဝတ္ထု ဥပ္ပန္နံ၊ တံ ဒဿေတုံ "**တေန ခေါ ပန သမယေန**"တိအာဒိမာဟ။ တတြာပိ အယမနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။ **ဝေသာလိကာ**တိ ဝေသာလိဝါသိနော။ **ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ**တိ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဝေသာလိယံ ကုလာနံ ပုတ္တာ။ သာသနေ ကိရ ယော ယော ဥပဒ္ဒဝေါ အာဒီနဝေါ အဗ္ဗုဒမုပ္ပဇ္ဇိ၊ သဗ္ဗံ တံ ဝဇ္ဇိပုတ္တကေ နိဿာယ။ တထာ ဟိ ဒေဝဒတ္တောပိ ဝဇ္ဇိပုတ္တကေ ပက္ခေ လဘိတွာ သံဃံ ဘိန္ဒိ၊ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ ဧဝ စ ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ သတ္ထုသာသနံ ဒီပေသုံ။ ဣမေပိ တေသံ ယေဝ ဧကစ္စေ ဧဝံ ပညတ္တေပိ သိက္ခာပဒေ ယာဝဒတ္ထံ ဘုဉ္ဇိံသု။ပ။ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိံသူတိ။

ဉာတိဗျသနေနပီတိ ဧတ္ထ အသနံ ဗျသနံ ဝိက္ခေပေါ ဝိဒ္ဓံသနံ ဝိနာသောတိ သဗ္ဗမေတံ ဧကတ္ထံ။ ဉာတီနံ ဗျသနံ **ဉာတိဗျသနံ၊** တေန ဉာတိဗျသနေန၊ ရာဇဒဏ္ဍဗျာဓိမရဏဝိပ္ပဝါသနိမိတ္တေန ဉာတိဝိနာသေနာတိ အတ္ထော။ ဧသ နယော ဒုတိယပဒေပိ။ တတိယပဒေ ပန အာရောဂျဝိနာသကော ရောဂေါ ဧဝ **ရောဂဗျသနံ။** သော ဟိ အာရောဂျံ ဗျသတိ ဝိက္ခိပတိ ဝိနာသေတီတိ ဗျသနံ။ ရောဂေါဝ ဗျသနံ ရောဂဗျသနံ၊ တေန ရောဂဗျသနေန။ **ဖုဋ္ဌာ**တိ အဘိပန္နာ အဘိဘူတာ၊ သမန္နာဂတာတိ အတ္ထော။

န မယံ ဘန္တေ အာနန္ဒ ဗုဒ္ဓဂရဟိနောတိ ဘန္တေ အာနန္ဒ မယံ န ဗုဒ္ဓံ ဂရဟာမ၊ န ဗုဒ္ဓဿ ဒေါသံ ဒေမ၊ န ဓမ္မဂရဟိနော၊ န သံဃဂရဟိနော။ **အတ္တဂရဟိနော မယ**န္တိ အတ္တာနမေဝ မယံ ဂရဟာမ၊ အတ္တနော ဒေါသံ ဒေမ။ **အလက္ခိကာ**တိ နိဿိရိကာ။ **အပ္ပပုညာ**တိ ပရိတ္တပုညာ။ **ဝိပဿကာ ကုသလာနံ ဓမ္မာန**န္တိ ယေ အဋ္ဌတိံသာရမ္မဏေသု ဝိဘတ္တာ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ တေသံ ဝိပဿကာ၊ တတော တတော အာရမ္မဏတော ဝုဋ္ဌာယ တေဝ ဓမ္မေ ဝိပဿမာနာတိ အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တ**န္တိ ရတ္တိယာ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗရတ္တံ၊ ရတ္တိယာ အပရံ အပရရတ္တံ၊ ပဌမယာမဉ္စ ပစ္ဆိမယာမဉ္စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဗောဓိပက္ခိကာန**န္တိ ဗောဓိဿ ပက္ခေ ဘဝါနံ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏဿ ဥပကာရကာနန္တိ အတ္ထော။ **ဘာဝနာနုယောဂ**န္တိ ဝဍ္ဎနာနုယောဂံ။ **အနုယုတ္တာ ဝိဟရေယျာမာ**တိ ဂိဟိပလိဗောဓံ, အာဝါသပလိဗောဓဉ္စ ပဟာယ ဝိဝိတ္တေသု သေနာသနေသု ယုတ္တပယုတ္တာ အနညကိစ္စာ ဝိဟရေယျာမ။

Suttānulomampi sutte otāretabbaṁ. Tattha otarantaṁ samentameva gahetabbaṁ, itaraṁ na gahetabbaṁ. Suttānulomato hi suttameva balavataraṁ. Suttaṁ hi appaṭivattiyaṁ kārakasaṁghasadisaṁ, Buddhānaṁ ṭhitakālasadisaṁ. Tasmā yadā dve bhikkhū sākacchanti, sakavādī suttaṁ gahetvā katheti, paravādī suttānulomaṁ. Tehi aññamaññaṁ khepaṁ vā garahaṁ vā akatvā suttānulomaṁ sutte otāretabbaṁ. Sace otarati sameti, gahetabbaṁ. No ce, na gahetabbaṁ. Suttasmiṁyeva ṭhātabbaṁ. Athāyaṁ suttaṁ gahetvā katheti, paro ācariyavādaṁ. Tehipi aññamaññaṁ khepaṁ vā garahaṁ vā akatvā ācariyavādo sutte otāretabbo. Sace otarati sameti, gahetabbo. Anotaranto asamento ca gārayhācariyavādo na gahetabbo. Suttasmiṁyeva ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ suttaṁ gahetvā katheti, paro attanomatiṁ. Tehipi aññamaññaṁ khepaṁ vā garahaṁ vā akatvā attanomati sutte otāretabbā. Sace otarati sameti, gahetabbā. No ce, na gahetabbā. Suttasmiṁ yeva ṭhātabbaṁ.

Atha panāyaṁ suttānulomaṁ gahetvā katheti, paro suttaṁ. Suttaṁ suttānulome otāretabbaṁ. Sace otarati sameti, tisso saṅgītiyo ārūḷhaṁ Pāḷi-āgataṁ paññāyati, gahetabbaṁ. No ce tathā paññāyati na otarati na sameti, bāhirakasuttaṁ vā hoti siloko vā aññaṁ vā gārayhasuttaṁ gūḷhavessantaragūḷhavinayavedallādīnaṁ aññatarato āgataṁ, na gahetabbaṁ. Suttānulomasmiṁyeva ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ suttānulomaṁ gahetvā katheti, paro ācariyavādaṁ. Ācariyavādo suttānulome otāretabbo. Sace otarati sameti, gahetabbo. No ce, na gahetabbo. Suttānulomeyeva ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ suttānulomaṁ gahetvā katheti, paro attanomatiṁ. Attanomati suttānulome otāretabbā. Sace otarati sameti, gahetabbā. No ce, na gahetabbā. Suttānulomeyeva ṭhātabbaṁ.

Atha panāyaṁ ācariyavādaṁ gahetvā katheti, paro suttaṁ. Suttaṁ ācariyavāde otāretabbaṁ. Sace otarati sameti, gahetabbaṁ. Itaraṁ gārayhasuttaṁ na gahetabbaṁ. Ācariyavādeyeva ṭhātabbaṁ.

ဧဝမာဝုသောတိ ထေရော ဧတံ အာသယံ အဇာနန္တော ဣဒံ နေသံ မဟာဂဏ္ဌိတံ သုတွာ “သစေ ဣမေ ဤဒိသာ ဘဝိဿန္တိ၊ သာဓူ”တိ မညမာနော “ဧဝမာဝုသော”တိ သမ္ပဋိစ္ဆိ။ **အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော**တိ ဥဘယမ္ပေတံ ကာရဏပဋိက္ခေပဝစနံ။ ကာရဏဉှိ ယသ္မာ တတ္ထ တဒါယတ္တဝုတ္တိဘာဝေန ဖလံ တိဋ္ဌတိ။ ယသ္မာ စဿ တံ ဩကာသော ဟောတိ တဒါယတ္တဝုတ္တိဘာဝေန၊ တသ္မာ “ဌာနဉ္စ အဝကာသော စာ”တိ ဝုစ္စတိ၊ တံ ပဋိက္ခိပန္တော အာဟ “အဋ္ဌာနမေတံ အာနန္ဒ အနဝကာသော”တိ။ ဧတံ ဌာနံ ဝါ ဩကာသော ဝါ နတ္ထိ။ **ယံ တထာဂတော**တိ ယေန တထာဂတော ဝဇ္ဇီနံ ဝါ။ပ။ သမူဟနေယျ၊ တံ ကာရဏံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။ ယဒိ ဟိ ဘဂဝါ ဧတေသံ “လဘေယျာမ ဥပသမ္ပဒ”န္တိ ယာစန္တာနံ ဥပသမ္ပဒံ ဒဒေယျ၊ ဧဝံ သန္တေ “ပါရာဇိကော ဟောတိ အသံဝါသော”တိ ပညတ္တံ သမူဟနေယျ။ ယသ္မာ ပနေတံ န သမူဟနတိ၊ တသ္မာ “အဋ္ဌာနမေတ”န္တိအာဒိမာဟ။

သော အာဂတော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗောတိ ယဒိ ဟိ ဧဝံ အာဂတော ဥပသမ္ပဒံ လဘေယျ၊ သာသနေ အဂါရဝေါ ဘဝေယျ။ သာမဏေရဘူမိယံ ပန ဌိတော သဂါရဝေါ စ ဘဝိဿတိ၊ အတ္တတ္ထဉ္စ ကရိဿတီတိ ဉတွာ အနုကမ္ပမာနော ဘဂဝါ အာဟ “သော အာဂတော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော”တိ။ **သော အာဂတော ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော**တိ ဧဝံ အာဂတော ဘိက္ခုဘာဝေ ဌတွာ အဝိပန္နသီလတာယ သာသနေ သဂါရဝေါ ဘဝိဿတိ၊ သော သတိ ဥပနိဿယေ နစိရဿေဝ ဥတ္တမတ္ထံ ပါပုဏိဿတီတိ ဉတွာ ဥပသမ္ပာဒေ-တဗ္ဗောတိ အာဟ။

၄၄။ ဧဝံ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိတွာ အာဂတေသု အနုပသမ္ပာဒေတဗ္ဗဉ္စ ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗဉ္စ ဒဿေတွာ တီဏိပိ ဝတ္ထူနိ သမောဓာနေတွာ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ သိက္ခာပဒံ ပညပေတုကာမော “ဧဝဉ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဣမံ သိက္ခာပဒံ ဥဒ္ဒိသေယျာထာ”တိ ဝတွာ “**ယော ပန ဘိက္ခု။ပ။ အသံဝါသော**”တိ ပရိပုဏ္ဏံ သိက္ခာပဒံ ပညပေသိ။

စတုဗ္ဗိဓဝိနယကထာ

၄၅။ ဣဒါနိဿ အတ္ထံ ဝိဘဇန္တော “**ယော ပနာတိ ယော ယာဒိသော**”တိ-အာဒိမာဟ။ တသ္မိံ ပန သိက္ခာပဒေ စ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ စ သကလေ စ ဝိနယဝိနိစ္ဆယေ ကောသလ္လံ ပတ္ထယန္တေန **စတုဗ္ဗိဓော ဝိနယော** ဇာနိတဗ္ဗော။

စတုဗ္ဗိဓံ ဟိ ဝိနယံ၊ မဟာထေရာ မဟိဒ္ဓိကာ။
နီဟရိတွာ ပကာသေသုံ၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ ပုရာ။

Athāyaṁ ācariyavādaṁ gahetvā katheti, paro suttānulomaṁ. Suttānulomaṁ ācariyavāde otāretabbaṁ. Otarantaṁ samentameva gahetabbaṁ, itaraṁ na gahetabbaṁ. Ācariyavādeyeva ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ ācariyavādaṁ gahetvā katheti, paro attanomatiṁ. Attanomati ācariyavāde otāretabbā. Sace otarati sameti, gahetabbā. No ce, na gahetabbā. Ācariyavādeyeva ṭhātabbaṁ.

Atha panāyaṁ attanomatiṁ gahetvā katheti, paro suttaṁ. Suttaṁ attanomatiyaṁ otāretabbaṁ. Sace otarati sameti, gahetabbaṁ. Itaraṁ gārayhasuttaṁ na gahetabbaṁ. Attanomatiyameva ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ attanomatiṁ gahetvā katheti, paro suttānulomaṁ. Suttānulomaṁ attanomatiyaṁ otāretabbaṁ. Otarantaṁ samentameva gahetabbaṁ, itaraṁ na gahetabbaṁ. Attanomatiyameva ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ attanomatiṁ gahetvā katheti, paro ācariyavādaṁ. Ācariyavādo attanomatiyaṁ otāretabbo. Sace otarati sameti, gahetabbo. Itaro gārayhācariyavādo na gahetabbo. Attanomatiyameva ṭhātabbaṁ. Attano gahaṇameva baliyaṁ kātabbaṁ. Sabbaṭṭhānesu ca khepo vā garahā vā na kātabbāti.

Atha panāyaṁ “kappiyan”ti gahetvā katheti, paro “akappiyan”ti. Sutte ca suttānulome ca otāretabbaṁ. Sace kappiyaṁ hoti, kappiye ṭhātabbaṁ. Sace akappiyaṁ, akappiye ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ tassa kappiyabhāvasādhakaṁ suttato bahuṁ kāraṇañca vinicchayañca dasseti, paro kāraṇaṁ na vindati. Kappiyeva ṭhātabbaṁ. Atha paro tassa akappiyabhāvasādhakaṁ suttato bahuṁ kāraṇañca vinicchayañca dasseti, anena attano gahaṇanti katvā daḷhaṁ ādāya na ṭhātabbaṁ. “Sādhū”ti sampaṭicchitvā akappiyeva ṭhātabbaṁ. Atha dvinnampi kāraṇacchāyā dissati, paṭikkhittabhāvoyeva sādhu, akappiye ṭhātabbaṁ. Vinayañhi patvā kappiyākappiyavicāraṇamāgamma rundhitabbaṁ, gāḷhaṁ kattabbaṁ,sotaṁ pacchinditabbaṁ, garukabhāveyeva ṭhātabbaṁ.

ကတမံ စတုဗ္ဗိဓံ? သုတ္တံ, သုတ္တာနုလောမံ, အာစရိယဝါဒံ, အတ္တနောမတိန္တိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “အာဟစ္စပဒေန ရသေန အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယာ”တိ[1]။ ဧတ္ထ ဟိ **အာဟစ္စပဒန္တိ** သုတ္တံ အဓိပ္ပေတံ၊ **ရသောတိ** သုတ္တာနုလောမံ၊ **အာစရိယဝံသောတိ** အာစရိယဝါဒေါ၊ **အဓိပ္ပါယောတိ** အတ္တနောမတိ။

တတ္ထ **သုတ္တံ** နာမ သကလေ ဝိနယပိဋကေ ပါဠိ။

သုတ္တာနုလောမံ နာမ စတ္တာရော မဟာပဒေသာ၊ ယေ ဘဂဝတာ ဧဝံ ဝုတ္တာ “ယံ ဘိက္ခဝေ မယာ ‘ဣဒံ န ကပ္ပတီ’တိ အပ္ပဋိက္ခိတ္တံ၊ တဉ္စေ အကပ္ပိယံ အနုလောမေတိ၊ ကပ္ပိယံ ပဋိဗာဟတိ၊ တံ ဝေါ န ကပ္ပတိ။ ယံ ဘိက္ခဝေ မယာ ‘ဣဒံ န ကပ္ပတီ’တိ အပ္ပဋိက္ခိတ္တံ၊ တဉ္စေ ကပ္ပိယံ အနုလောမေတိ၊ အကပ္ပိယံ ပဋိဗာဟတိ၊ တံ ဝေါ ကပ္ပတိ။ ယံ ဘိက္ခဝေ မယာ ‘ဣဒံ ကပ္ပတီ’တိ အနနုညာတံ၊ တဉ္စေ အကပ္ပိယံ အနုလောမေတိ၊ ကပ္ပိယံ ပဋိဗာဟတိ၊ တံ ဝေါ န ကပ္ပတိ။ ယံ ဘိက္ခဝေ မယာ ‘ဣဒံ ကပ္ပတီ’တိ အနနုညာတံ၊ တဉ္စေ ကပ္ပိယံ အနုလောမေတိ၊ အကပ္ပိယံ ပဋိဗာဟတိ၊ တံ ဝေါ ကပ္ပတီ”တိ[2]။

အာစရိယဝါဒေါ နာမ ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ ပဉ္စဟိ အရဟန္တသတေဟိ ဌပိတာ ပါဠိဝိနိမုတ္တာ ဩက္ကန္တဝိနိစ္ဆယပ္ပဝတ္တာ အဋ္ဌကထာတန္တိ။

အတ္တနောမတိ နာမ သုတ္တသုတ္တာနုလောမအာစရိယဝါဒေ မုဉ္စိတွာ အနုမာနေန အတ္တနော အနုဗုဒ္ဓိယာ နယဂ္ဂါဟေန ဥပဋ္ဌိတာကာရကထနံ။

အပိစ သုတ္တန္တာဘိဓမ္မဝိနယဋ္ဌကထာသု အာဂတော သဗ္ဗောပိ ထေရဝါဒေါ အတ္တနောမတိ နာမ။ တံ ပန အတ္တနောမတိံ ဂဟေတွာ ကထေန္တေန န ဒဠှဂ္ဂါဟံ ဂဟေတွာ ဝေါဟရိတဗ္ဗံ။ ကာရဏံ သလ္လက္ခေတွာ အတ္ထေန ပါဠိံ, ပါဠိယာ စ အတ္ထံ သံသန္ဒိတွာ ကထေတဗ္ဗံ။ အတ္တနောမတိ အာစရိယဝါဒေ ဩတာရေတဗ္ဗာ။ သစေ တတ္ထ ဩတရတိ စေဝ သမေတိ စ၊ ဂဟေတဗ္ဗာ။ သစေ နေဝ ဩတရတိ န သမေတိ၊ န ဂဟေတဗ္ဗာ။ အယဉှိ အတ္တနောမတိ နာမ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလာ။ အတ္တနောမတိတော အာစရိယဝါဒေါ ဗလဝတရော။

အာစရိယဝါဒေါပိ သုတ္တာနုလောမေ ဩတာရေတဗ္ဗော။ တတ္ထ ဩတရန္တော သမေန္တောယေဝ ဂဟေတဗ္ဗော၊ ဣတရော န ဂဟေတဗ္ဗော။ အာစရိယဝါဒတော ဟိ သုတ္တာနုလောမံ ဗလဝတရံ။

၁-အာဟစ္စပဒေန ခေါ မဟာရာဇ ရသေန အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယောတိ (သ္ယာ)
ခု ၁၁-၁၅၀-မိလိန္ဒပဉှေ ပန ပဿိတဗ္ဗံ။
၂-ဝိ ၃-၃၄၉-ပိဋ္ဌေ။

Atha panāyaṁ “akappiyan”ti gahetvā katheti, paro “kappiyan”ti. Sutte ca suttānulome ca otāretabbaṁ. Sace kappiyaṁ hoti, kappiye ṭhātabbaṁ. Sace akappiyaṁ, akappiye ṭhātabbaṁ.

Athāyaṁ bahūhi suttavinicchayakāraṇehi akappiyabhāvaṁ dasseti, paro kāraṇaṁ na vindati,akappiye ṭhātabbaṁ. Atha paro bahūhi suttavinicchayakāraṇehi kappiyabhāvaṁ dasseti, ayaṁ kāraṇaṁ na vindati, kappiye ṭhātabbaṁ. Atha dvinnampi kāraṇacchāyā dissati, attano gahaṇaṁ na vissajjetabbaṁ. Yathā cāyaṁ kappiyākappiye, akappiyakappiye ca vinicchayo vutto, evaṁ anāpatti-āpattivāde, āpattānāpattivāde ca lahukagarukāpattivāde, garukalahukāpattivāde cāpi vinicchayo veditabbo, nāmamattaṁyeva hi ettha nānaṁ, yojanānaye nānaṁ natthi, tasmā na vitthāritaṁ.

Evaṁ kappiyākappiyādivinicchaye uppanne yo suttasuttānuloma-ācariyavāda-attanomatīsu atirekakāraṇaṁ labhati, tassa vāde ṭhātabbaṁ. Sabbaso pana kāraṇaṁ vinicchayaṁ alabhantena suttaṁ na jahitabbaṁ, suttasmiṁyeva ṭhātabbanti. Evaṁ tasmiṁ sikkhāpade ca sikkhāpadavibhaṅge ca sakale ca vinayavinicchaye kosallaṁ patthayantena ayaṁ catubbidho vinayo jānitabbo.

Imañca pana catubbidhaṁ vinayaṁ ñatvāpi vinayadharena puggalena tilakkhaṇasamannāgatena bhavitabbaṁ. **Tīṇi** hi **vinayadharassa lakkhaṇāni** icchitabbāni. Katamāni tīṇi? Suttañcassa svāgataṁ hoti suppavatti suvinicchitaṁ suttato anubyañjanatoti idamekaṁ lakkhaṇaṁ, vinaye kho pana ṭhito hoti asaṁhīroti idaṁ dutiyaṁ, ācariyaparamparā kho panassa suggahitā hoti sumanasikatā sūpadhāritāti idaṁ tatiyaṁ.

Tattha **suttaṁ** nāma sakalaṁ Vinayapiṭakaṁ. Tañcassa **svāgataṁ hotīti** suṭṭhu āgataṁ. **Suppavattīti** suṭṭhu pavattaṁ paguṇaṁ vācuggataṁ. **Suvinicchitaṁ suttato anubyañjanato**ti Pāḷito ca paripucchato ca Aṭṭhakathāto ca suvinicchitaṁ hoti kaṅkhacchedaṁ katvā uggahitaṁ.

Vinaye kho pana ṭhito hotīti vinaye lajjībhāvena patiṭṭhito hoti. Alajjī hi bahussutopi samāno lābhagarutāya tantiṁ

သုတ္တာနုလောမမ္ပိ သုတ္တေ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ဩတရန္တံ သမေန္တမေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဣတရံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ သုတ္တာနုလောမတော ဟိ သုတ္တမေဝ ဗလဝတရံ။ သုတ္တံ ဟိ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ ကာရကသံဃသဒိသံ ဗုဒ္ဓါနံ ဌိတကာလသဒိသံ။ တသ္မာ ယဒါ ဒွေ ဘိက္ခူ သာကစ္ဆန္တိ၊ သကဝါဒီ သုတ္တံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရဝါဒီ သုတ္တာနုလောမံ။ တေဟိ အညမညံ ခေပံ ဝါ ဂရဟံ ဝါ အကတွာ သုတ္တာနုလောမံ သုတ္တေ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗံ။ နော စေ, န ဂဟေတဗ္ဗံ။ သုတ္တသ္မိံယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။ အထာယံ သုတ္တံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော အာစရိယဝါဒံ။ တေဟိပိ အညမညံ ခေပံ ဝါ ဂရဟံ ဝါ အကတွာ အာစရိယဝါဒေါ သုတ္တေ ဩတာရေတဗ္ဗော။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗော။ အနောတရန္တော အသမေန္တော စ ဂါရယှာစရိယဝါဒေါ န ဂဟေတဗ္ဗော။ သုတ္တသ္မိံယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ သုတ္တံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော အတ္တနောမတိံ။ တေဟိပိ အညမညံ ခေပံ ဝါ ဂရဟံ ဝါ အကတွာ အတ္တနောမတိ သုတ္တေ ဩတာရေတဗ္ဗာ။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗာ။ နော စေ, န ဂဟေတဗ္ဗာ။ သုတ္တသ္မိံယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထ ပနာယံ သုတ္တာနုလောမံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော သုတ္တံ။ သုတ္တံ သုတ္တာနုလောမေ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, တိဿော သင်္ဂီတိယော အာရုဠှံ ပါဠိအာဂတံ ပညာယတိ, ဂဟေတဗ္ဗံ။ နော စေ တထာ ပညာယတိ န ဩတရတိ န သမေတိ၊ ဗာဟိရကသုတ္တံ ဝါ ဟောတိ သိလောကော ဝါ အညံ ဝါ ဂါရယှသုတ္တံ ဂုဠှဝေဿန္တရဂုဠှဝိနယဝေဒလ္လာဒီနံ အညတရတော အာဂတံ, န ဂဟေတဗ္ဗံ။ သုတ္တာနုလောမသ္မိံယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ သုတ္တာနုလောမံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော အာစရိယဝါဒံ။ အာစရိယဝါဒေါ သုတ္တာနုလောမေ ဩတာရေတဗ္ဗော။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗော။ နော စေ, န ဂဟေတဗ္ဗော။ သုတ္တာနုလောမေယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ သုတ္တာနုလောမံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော အတ္တနောမတိံ။ အတ္တနောမတိ သုတ္တာနုလောမေ ဩတာရေတဗ္ဗာ။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗာ။ နော စေ, န ဂဟေတဗ္ဗာ။ သုတ္တာနုလောမေယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထ ပနာယံ အာစရိယဝါဒံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော သုတ္တံ။ သုတ္တံ အာစရိယဝါဒေ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဣတရံ ဂါရယှသုတ္တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ အာစရိယဝါဒေယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

visaṁvādetvā uddhammaṁ ubbinayaṁ Satthusāsanaṁ dīpetvā sāsane mahantaṁ upaddavaṁ karoti, saṁghabhedampi saṁgharājimpi uppādeti. Lajjī pana kukkuccako sikkhākāmo jīvitahetupi tantiṁ avisaṁvādetvā dhammameva vinayameva ca dīpeti, Satthusāsanaṁ garuṁ katvā ṭhapeti. Tathā hi pubbe mahātherā tikkhattuṁ vācaṁ nicchāresuṁ **“anāgate lajjī rakkhissati, lajjī rakkissati, lajjī rakkhissatī”**ti. Evaṁ yo lajjī, so vinayaṁ avijahanto avokkamanto lajjībhāvena vinaye ṭhito hoti suppatiṭṭhitoti. **Asaṁhīro**ti saṁhīro nāma yo Pāḷiyaṁ vā Aṭṭhakathāyaṁ vā heṭṭhato vā uparito vā padapaṭipāṭiyā vā pucchiyamāno vitthunati vipphandati santiṭṭhituṁ na sakkoti, yaṁ yaṁ parena vuccati, taṁ taṁ anujānāti, sakavādaṁ chaḍḍetvā paravādaṁ gaṇhāti. Yo pana Pāḷiyaṁ vā Aṭṭhakathāya vā heṭṭhupariyena vā padapaṭipāṭiyā vā pucchiyamāno na vitthunati na vipphandati, ekekalomaṁ saṇḍāsena gaṇhanto viya “evaṁ mayaṁ vadāma, evaṁ no ācariyā vadantī”ti vissajjeti, yamhi Pāḷi ca Pāḷivinicchayo ca suvaṇṇabhājane pakkhittasīhavasā viya parikkhayaṁ pariyādānaṁ agacchanto tiṭṭhati. Ayaṁ vuccati “asaṁhīro”ti.

Ācariyaparamparā kho panassa suggahitā hotīti theraparamparā, vaṁsaparamparā cassa suṭṭhu gahitā hoti. **Sumanasikatā**ti suṭṭhumanasikatā, āvajjitamatte ujjalitapadīpo viya hoti. **Sūpadhāritā**ti suṭṭhu upadhāritā pubbāparānusandhito, atthato, kāraṇato ca upadhāritā. Attano matiṁ pahāya ācariyasuddhiyā vattā hoti “mayhaṁ ācariyo asukācariyassa santike uggaṇhi, so asukassā”ti evaṁ sabbaṁ ācariyaparamparaṁ theravādaṅgaṁ[1] āharitvā yāva Upālitthero Sammāsambuddhassa santike uggaṇhīti pāpetvā ṭhapeti. Tatopi āharitvā Upālitthero Sammāsambuddhassa santike uggaṇhi, Dāsakatthero attano upajjhāyassa Upālittherassa, Soṇakatthero attano upajjhāyassa Dāsakattherassa, Siggavatthero attano upajjhāyassa Soṇakattherassa, Moggaliputtatissatthero attano upajjhāyassa Siggavattherassa, Caṇḍavajjittherassa cāti evaṁ sabbaṁ ācariyaparamparaṁ theravādaṅgaṁ āharitvā attano ācariyaṁ pāpetvā ṭhapeti.

1. Theratarangaṁ (Sī, Syā)

အထာယံ အာစရိယဝါဒံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော သုတ္တာနုလောမံ။ သုတ္တာနုလောမံ အာစရိယဝါဒေ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ ဩတရန္တံ သမေန္တမေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဣတရံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ အာစရိယဝါဒေယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ အာစရိယဝါဒံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော အတ္တနောမတိံ။ အတ္တနောမတိ အာစရိယဝါဒေ ဩတာရေတဗ္ဗာ။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗာ။ နော စေ, န ဂဟေတဗ္ဗာ။ အာစရိယဝါဒေယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထ ပနာယံ အတ္တနောမတိံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော သုတ္တံ။ သုတ္တံ အတ္တနောမတိယံ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဣတရံ ဂါရယှသုတ္တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ အတ္တနောမတိယမေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ အတ္တနောမတိံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော သုတ္တာနုလောမံ။ သုတ္တာနုလောမံ အတ္တနောမတိယံ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ ဩတရန္တံ သမေန္တမေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဣတရံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ အတ္တနောမတိယမေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ အတ္တနောမတိံ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော အာစရိယဝါဒံ။ အာစရိယဝါဒေါ အတ္တနောမတိယံ ဩတာရေတဗ္ဗော။ သစေ ဩတရတိ သမေတိ, ဂဟေတဗ္ဗော။ ဣတရော ဂါရယှာစရိယဝါဒေါ န ဂဟေတဗ္ဗော။ အတ္တနောမတိယမေဝ ဌာတဗ္ဗံ။ အတ္တနော ဂဟဏမေဝ ဗလိယံ ကာတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု စ ခေပေါ ဝါ ဂရဟာ ဝါ န ကာတဗ္ဗာတိ။

အထ ပနာယံ “ကပ္ပိယ”န္တိ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော “အကပ္ပိယ”န္တိ။ သုတ္တေ စ သုတ္တာနုလောမေ စ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ သစေ ကပ္ပိယံ ဟောတိ၊ ကပ္ပိယေ ဌာတဗ္ဗံ။ သစေ အကပ္ပိယံ၊ အကပ္ပိယေ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ တဿ ကပ္ပိယဘာဝသာဓကံ သုတ္တတော ဗဟုံ ကာရဏဉ္စ ဝိနိစ္ဆယဉ္စ ဒဿေတိ၊ ပရော ကာရဏံ န ဝိန္ဒတိ။ ကပ္ပိယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။ အထ ပရော တဿ အကပ္ပိယဘာဝသာဓကံ သုတ္တတော ဗဟုံ ကာရဏဉ္စ ဝိနိစ္ဆယဉ္စ ဒဿေတိ၊ အနေန အတ္တနော ဂဟဏန္တိ ကတွာ ဒဠှံ အာဒါယ န ဌာတဗ္ဗံ။ “သာဓူ”တိ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ အကပ္ပိယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။ အထ ဒွိန္နမ္ပိ ကာရဏစ္ဆာယာ ဒိဿတိ၊ ပဋိက္ခိတ္တဘာဝေါယေဝ သာဓု၊ အကပ္ပိယေ ဌာတဗ္ဗံ။ ဝိနယဉှိ ပတွာ ကပ္ပိယာကပ္ပိယဝိစာရဏမာဂမ္မ ရုန္ဓိတဗ္ဗံ၊ ဂါဠှံ ကတ္တဗ္ဗံ၊ သောတံ ပစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗံ၊ ဂရုကဘာဝေယေဝ ဌာတဗ္ဗံ။

Evaṁ uggahitā hi ācariyaparamparā suggahitā hoti. Evaṁ asakkontena pana avassaṁ dve tayo parivaṭṭā uggahetabbā. Sabbapacchimena hi nayena yathā ācariyo ca ācariyācariyo ca Pāḷiñca paripucchañca vadanti, tathā ñātuṁ vaṭṭati.

Imehi ca pana tīhi lakkhaṇehi samannāgatena vinayadharena vatthuvinicchayatthaṁ sannipatite saṁghe otiṇṇe vatthusmiṁ codakena, cuditakena ca vutte vattabbe sahasā avinicchinitvāva **cha ṭhānāni** oloketabbāni. Katamāni cha? Vatthu oloketabbaṁ, mātikā oloketabbā, padabhājanīyaṁ oloketabbaṁ, tikaparicchedo oloketabbo, antarāpatti oloketabbā, anāpatti oloketabbāti.

Vatthuṁ olokentopi hi "tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantabbaṁ, na tveva naggena āgantabbaṁ, yo āgaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti[1] evaṁ ekaccaṁ āpattiṁ passati, so taṁ suttaṁ ānetvā taṁ adhikaraṇaṁ vūpasamessati.

Mātikaṁ olokentopi "sampajānamusāvāde pācittiyan"ti-ādinā[2] nayena pañcannaṁ āpattīnaṁ aññataraṁ āpattiṁ passati, so taṁ suttaṁ ānetvā taṁ adhikaraṇaṁ vūpasamessati.

Padabhājanīyaṁ olokentopi "akkhayite sarīre methunaṁ dhammaṁ paṭisevati, āpatti pārājikassa. Yebhuyyena khayite sarīre methunaṁ dhammaṁ paṭisevati, āpatti thullaccayassā"ti-ādinā[3] nayena sattannaṁ āpattīnaṁ aññataraṁ āpattiṁ passati, so padabhājanīyato suttaṁ ānetvā taṁ adhikaraṇaṁ vūpasamessati.

Tikaparicchedaṁ olokentopi tikasaṁghādisesaṁ vā tikapācittiyaṁ vā tikadukkaṭaṁ vā aññataraṁ vā āpattiṁ tikaparicchede passati, so tato suttaṁ ānetvā taṁ adhikaraṇaṁ vūpasamessati.

Antarāpattiṁ olokentopi "paṭilātaṁ ukkhipati, āpatti dukkaṭassā"ti[4] evaṁ yā sikkhāpadantaresu antarāpatti hoti, taṁ passati, so taṁ suttaṁ ānetvā taṁ adhikaraṇaṁ vūpasamessati.

---

1. Vi 1. 314 piṭṭhe. 2. Vi 2. 2 piṭṭhe.
3. Vi 1. 36 piṭṭhādīsu atthato sameti. 4. Vi 2. 154 piṭṭhe.

အထ ပနာယံ "အကပ္ပိယ"န္တိ ဂဟေတွာ ကထေတိ၊ ပရော "ကပ္ပိယ"န္တိ။ သုတ္တေ စ သုတ္တာနုလောမေ စ ဩတာရေတဗ္ဗံ။ သစေ ကပ္ပိယံ ဟောတိ၊ ကပ္ပိယေ ဌာတဗ္ဗံ။ သစေ အကပ္ပိယံ၊ အကပ္ပိယေ ဌာတဗ္ဗံ။

အထာယံ ဗဟူဟိ သုတ္တဝိနိစ္ဆယကာရဏေဟိ အကပ္ပိယဘာဝံ ဒဿေတိ၊ ပရော ကာရဏံ န ဝိန္ဒတိ၊ အကပ္ပိယေ ဌာတဗ္ဗံ။ အထ ပရော ဗဟူဟိ သုတ္တဝိနိစ္ဆယကာရဏေဟိ ကပ္ပိယဘာဝံ ဒဿေတိ၊ အယံ ကာရဏံ န ဝိန္ဒတိ၊ ကပ္ပိယေ ဌာတဗ္ဗံ။ အထ ဒွိန္နမ္ပိ ကာရဏစ္ဆာယာ ဒိဿတိ၊ အတ္တနော ဂဟဏံ န ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗံ။ ယထာ စာယံ ကပ္ပိယာကပ္ပိယေ, အကပ္ပိယကပ္ပိယေ စ ဝိနိစ္ဆယော ဝုတ္တော၊ ဧဝံ အနာပတ္တိအာပတ္တိဝါဒေ, အာပတ္တာနာပတ္တိဝါဒေ စ လဟုကဂရုကာပတ္တိဝါဒေ, ဂရုကလဟုကာပတ္တိဝါဒေ စာပိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ နာမမတ္တံယေဝ ဟိ ဧတ္ထ နာနံ၊ ယောဇနာနယေ နာနံ နတ္ထိ၊ တသ္မာ န ဝိတ္ထာရိတံ။

ဧဝံ ကပ္ပိယာကပ္ပိယာဒိဝိနိစ္ဆယေ ဥပ္ပန္နေ ယော သုတ္တသုတ္တာနုလောမအာစရိယဝါဒအတ္တနောမတီသု အတိရေကကာရဏံ လဘတိ၊ တဿ ဝါဒေ ဌာတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗသော ပန ကာရဏံ ဝိနိစ္ဆယံ အလဘန္တေန သုတ္တံ န ဇဟိတဗ္ဗံ၊ သုတ္တသ္မိံယေဝ ဌာတဗ္ဗန္တိ။ ဧဝံ တသ္မိံ သိက္ခာပဒေ စ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ စ သကလေ စ ဝိနယဝိနိစ္ဆယေ ကောသလ္လံ ပတ္ထယန္တေန အယံ စတုဗ္ဗိဓော ဝိနယော ဇာနိတဗ္ဗော။

ဣမဉ္စ ပန စတုဗ္ဗိဓံ ဝိနယံ ဉတွာပိ ဝိနယဓရေန ပုဂ္ဂလေန တိလက္ခဏသမန္နာဂတေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ **တီဏိ ဟိ ဝိနယဓရဿ လက္ခဏာနိ** ဣစ္ဆိတဗ္ဗာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? သုတ္တဉ္စဿ သွာဂတံ ဟောတိ သုပ္ပဝတ္တိ သုဝိနိစ္ဆိတံ သုတ္တတော အနုဗျဉ္ဇနတောတိ ဣဒမေကံ လက္ခဏံ၊ ဝိနယေ ခေါ ပန ဌိတော ဟောတိ အသံဟီရောတိ ဣဒံ ဒုတိယံ၊ အာစရိယပရမ္ပရာ ခေါ ပနဿ သုဂ္ဂဟိတာ ဟောတိ သုမနသိကတာ သူပဓာရိတာတိ ဣဒံ တတိယံ။

တတ္ထ **သုတ္တံ** နာမ သကလံ ဝိနယပိဋကံ။ တဉ္စဿ **သွာဂတံ ဟောတီ**တိ သုဋ္ဌု အာဂတံ။ **သုပ္ပဝတ္တီ**တိ သုဋ္ဌု ပဝတ္တံ ပဂုဏံ ဝါစုဂ္ဂတံ။ **သုဝိနိစ္ဆိတံ သုတ္တတော အနုဗျဉ္ဇနတော**တိ ပါဠိတော စ ပရိပုစ္ဆတော စ အဋ္ဌကထာတော စ သုဝိနိစ္ဆိတံ ဟောတိ ကင်္ခစ္ဆေဒံ ကတွာ ဥဂ္ဂဟိတံ။

ဝိနယေ ခေါ ပန ဌိတော ဟောတီတိ ဝိနယေ လဇ္ဇီဘာဝေန ပတိဋ္ဌိတော ဟောတိ။ အလဇ္ဇီ ဟိ ဗဟုဿုတောပိ သမာနော လာဘဂရုတာယ တန္တိံ

Anāpattiṁ olokentopi "anāpatti bhikkhu asādiyantassa, atheyyacittassa, namaraṇādhippāyassa, anullapanādhippāyassa, namocanādhippāyassa asañcicca assatiyā ajānantassā"ti[1] evaṁ tasmiṁ tasmiṁ sikkhāpade niddiṭṭhaṁ anāpattiṁ passati, so taṁ suttaṁ ānetvā taṁ adhikaraṇaṁ vūpasamessati.

Yo hi bhikkhu catubbidhavinayakovido tilakkhaṇasampanno imāni cha ṭhānāni oloketvā adhikaraṇaṁ vūpasamessati, tassa vinicchayo appaṭivattiyo, Buddhena sayaṁ nisīditvā vinicchitasadiso hoti. Tañcevaṁ vinicchayakusalaṁ bhikkhuṁ koci katasikkhāpadavītikkamo bhikkhu upasaṅkamitvā attano kukkuccaṁ puccheyya. Tena sādhukaṁ sallakkhetvā sace anāpatti hoti, "anāpattī"ti vattabbaṁ. Sace pana āpatti hoti, "āpattī"ti vattabbaṁ. Sā desanāgāminī ce, "desanāgāminī"ti vattabbaṁ. Vuṭṭhānagāminī ce, "vuṭṭhānagāminī"ti vattabbaṁ. Athassa pārājikacchāyā dissati, "pārājikāpattī"ti na tāva vattabbaṁ. Kasmā? Methunadhammavītikkamo, hi uttarimanussadhammavītikkamo ca oḷāriko. Adinnādānamanussaviggahavītikkamā pana sukhumā cittalahukā. Te sukhumeneva āpajjati, sukhumena rakkhati, tasmā visesena taṁvatthukaṁ kukkuccaṁ pucchiyamāno "āpattī"ti avatvā sacassa ācariyo dharati, tato tena so bhikkhu "amhākaṁ ācariyaṁ pucchā"ti pesetabbo. Sace so puna āgantvā "tumhākaṁ ācariyo suttato nayato oloketvā 'satekiccho'ti maṁ āhā"ti vadati. Tato anena so "sādhu suṭṭhu yaṁ ācariyo bhaṇati, taṁ karohī"ti vattabbo. Atha panassa ācariyo natthi, saddhiṁ uggahitatthero pana atthi, tassa santikaṁ pesetabbo "amhehi saha uggahitatthero gaṇapāmokkho, taṁ gantvā pucchā"ti. Tenāpi "satekiccho"ti vinicchite "sādhu suṭṭhu tasseva vacanaṁ karohī"ti vattabbo. Atha saddhiṁ uggahitattheropi natthi, antevāsiko paṇḍito atthi, tassa santikaṁ pesetabbo "asukadaharaṁ gantvā pucchā"ti. Tenāpi "satekiccho"ti vinicchite "sādhu suṭṭhu tassa vacanaṁ karohī"ti vattabbo. Atha daharassāpi pārājikacchāyāva upaṭṭhāti, tenāpi "pārājikosī"ti na vattabbo. Dullabho hi Buddhuppādo, tato

1. Vi 1. 45, 72, 101, 141, 166 piṭṭhādīsu.

ဝိသံဝါဒေတွာ ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ သတ္ထုသာသနံ ဒီပေတွာ သာသနေ မဟန္တံ ဥပဒ္ဒဝံ ကရောတိ၊ သံဃဘေဒမ္ပိ သံဃရာဇိမ္ပိ ဥပ္ပါဒေတိ။ လဇ္ဇီ ပန ကုက္ကုစ္စကော သိက္ခာကာမော ဇီဝိတဟေတုပိ တန္တိံ အဝိသံဝါဒေတွာ ဓမ္မမေဝ ဝိနယမေဝ စ ဒီပေတိ၊ သတ္ထုသာသနံ ဂရုံ ကတွာ ဌပေတိ။ တထာ ဟိ ပုဗ္ဗေ မဟာထေရာ တိက္ခတ္တုံ ဝါစံ နိစ္ဆာရေသုံ "**အနာဂတေ လဇ္ဇီ ရက္ခိဿတိ၊ လဇ္ဇီ ရက္ခိဿတိ၊ လဇ္ဇီ ရက္ခိဿတီ**"တိ။ ဧဝံ ယော လဇ္ဇီ၊ သော ဝိနယံ အဝိဇဟန္တော အဝေါက္ကမန္တော လဇ္ဇီဘာဝေန ဝိနယေ ဌိတော ဟောတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတောတိ။ **အသံဟီရော**တိ သံဟီရော နာမ ယော ပါဠိယံ ဝါ အဋ္ဌကထာယံ ဝါ ဟေဋ္ဌတော ဝါ ဥပရိတော ဝါ ပဒပဋိပါဋိယာ ဝါ ပုစ္ဆိယမာနော ဝိတ္ထုနတိ ဝိပ္ဖန္ဒတိ သန္တိဋ္ဌိတုံ န သက္ကောတိ၊ ယံ ယံ ပရေန ဝုစ္စတိ၊ တံ တံ အနုဇာနာတိ၊ သကဝါဒံ ဆဍ္ဍေတွာ ပရဝါဒံ ဂဏှာတိ။ ယော ပန ပါဠိယံ ဝါ အဋ္ဌကထာယ ဝါ ဟေဋ္ဌုပရိယေန ဝါ ပဒပဋိပါဋိယာ ဝါ ပုစ္ဆိယမာနော န ဝိတ္ထုနတိ န ဝိပ္ဖန္ဒတိ၊ ဧကေကလောမံ သဏ္ဍာသေန ဂဏှန္တော ဝိယ "ဧဝံ မယံ ဝဒါမ၊ ဧဝံ နော အာစရိယာ ဝဒန္တီ"တိ ဝိဿဇ္ဇေတိ၊ ယမှိ ပါဠိ စ ပါဠိဝိနိစ္ဆယော စ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ ပက္ခိတ္တသီဟဝသာ ဝိယ ပရိက္ခယံ ပရိယာဒါနံ အဂစ္ဆန္တော တိဋ္ဌတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ "အသံဟီရော"တိ။

အာစရိယပရမ္ပရာ ခေါ ပနဿ သုဂ္ဂဟိတာ ဟောတီတိ ထေရပရမ္ပရာ, ဝံသပရမ္ပရာ စဿ သုဋ္ဌု ဂဟိတာ ဟောတိ။ **သုမနသိကတာ**တိ သုဋ္ဌု မနသိကတာ၊ အာဝဇ္ဇိတမတ္တေ ဥဇ္ဇလိတပဒီပေါ ဝိယ ဟောတိ။ **သူပဓာရိတာ**တိ သုဋ္ဌု ဥပဓာရိတာ ပုဗ္ဗာပရာနုသန္ဓိတော, အတ္ထတော, ကာရဏတော စ ဥပဓာရိတာ။ အတ္တနော မတိံ ပဟာယ အာစရိယသုဒ္ဓိယာ ဝတ္တာ ဟောတိ "မယှံ အာစရိယော အသုကာစရိယဿ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဏှိ၊ သော အသုကဿာ"တိ ဧဝံ သဗ္ဗံ အာစရိယပရမ္ပရံ ထေရဝါဒင်္ဂံ[1] အာဟရိတွာ ယာဝ ဥပါလိတ္ထေရော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဏှီတိ ပါပေတွာ ဌပေတိ။ တတောပိ အာဟရိတွာ ဥပါလိတ္ထေရော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဏှိ၊ ဒါသကတ္ထေရော အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ ဥပါလိတ္ထေရဿ၊ သောဏကတ္ထေရော အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ ဒါသကတ္ထေရဿ၊ သိဂ္ဂဝတ္ထေရော အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ သောဏကတ္ထေရဿ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ သိဂ္ဂဝတ္ထေရဿ, စဏ္ဍဝဇ္ဇိတ္ထေရဿ စာတိ ဧဝံ သဗ္ဗံ အာစရိယပရမ္ပရံ ထေရဝါဒင်္ဂံ အာဟရိတွာ အတ္တနော အာစရိယံ ပါပေတွာ ဌပေတိ။

၁-ထေရတရင်္ဂံ (သီ၊ သျာ)

dullabhatarā pabbajjā ca upasampadā ca. Evaṁ pana vattabbo "vivittaṁ okāsaṁ sammajjitvā divāvihāraṁ nisīditvā sīlāni sodhetvā dvattiṁsākāraṁ tāva manasi karohī"ti. Sace tassa arogaṁ[1] sīlaṁ, kammaṭṭhānaṁ ghaṭayati, saṅkhārā pākaṭā hutvā upaṭṭhahanti, upacārappanāppattaṁ viya cittampi ekaggaṁ hoti, divasaṁ atikkantampi na jānāti. So divasātikkame upaṭṭhānaṁ āgato evaṁ vattabbo "kīdisā te cittappavattī"ti. Ārocitāya cittappavattiyā vattabbo "pabbajjā nāma cittavisuddhatthāya, appamatto samaṇadhammaṁ karohī"ti.

Yassa pana sīlaṁ bhinnaṁ hoti, tassa kammaṭṭhānaṁ na ghaṭayati, patodābhitunnaṁ viya cittaṁ vikampati, vippaṭisāragginā ḍayhati, tattapāsāṇe nisinno viya taṅkhaṇaññeva vuṭṭhāti. So āgato "kā te cittappavattī"ti pucchitabbo. Ārocitāya cittappavattiyā "natthi loke raho nāma pāpakammaṁ pakubbato, sabbapaṭhamaṁ hi pāpaṁ karonto attanā jānāti, athassa ārakkhadevatā paracittavidū samaṇabrāhmaṇā aññā ca devatā jānanti, tvaṁyeva dāni tava sotthiṁ pariyesāhī"ti vattabbo.

Niṭṭhitā catubbidhavinayakathā

Vinayadharassa ca lakkhaṇādikathā.

Bhikkhupadabhājanīyavaṇṇanā

Idāni sikkhāpadavibhaṅgassa atthaṁ vaṇṇayissāma. Yaṁ vuttaṁ **"yo panāti yo yādiso"**ti-ādi, ettha **yo panā**ti vibhajitabbapadaṁ, "yo yādiso"ti-ādīni tassa vibhajanapadāni. Ettha ca yasmā **panā**ti nipātamattaṁ, **yoti** atthapadaṁ, tañca aniyamena puggalaṁ dīpeti, tasmā tassa atthaṁ dassento aniyamena puggaladīpakaṁ yo-saddameva āha. Tasmā ettha evamattho veditabbo—**yo panā**ti yo, yokocīti vuttaṁ hoti. Yasmā pana [2]yo yokoci nāma, so[2] avassaṁ liṅgayuttajātināmagottasīlavihāragocaravayesu ekenākārena paññāyati, tasmā taṁ tathā ñāpetuṁ taṁ pabhedaṁ pakāsento

---

1. Abhedaṁ (Ka) 2-2. Yo so yokoci nāmeso (Sī, Syā)

ဧဝံ ဥဂ္ဂဟိတာ ဟိ အာစရိယပရမ္ပရာ သုဂ္ဂဟိတာ ဟောတိ။ ဧဝံ အသက္ကောန္တေန ပန အဝဿံ ဒွေ တယော ပရိဝဋ္ဋာ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ။ သဗ္ဗပစ္ဆိမေန ဟိ နယေန ယထာ အာစရိယော စ အာစရိယာစရိယော စ ပါဠိဉ္စ ပရိပုစ္ဆဉ္စ ဝဒန္တိ၊ တထာ ဉာတုံ ဝဋ္ဋတိ။

ဣမေဟိ စ ပန တီဟိ လက္ခဏေဟိ သမန္နာဂတေန ဝိနယဓရေန ဝတ္ထု-ဝိနိစ္ဆယတ္ထံ သန္နိပတိတေ သံဃေ ဩတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိံ စောဒကေန, စုဒိတကေန စ ဝုတ္တေ ဝတ္တဗ္ဗေ သဟသာ အဝိနိစ္ဆိနိတွာဝ **ဆ ဌာနာနိ** ဩလောကေတဗ္ဗာနိ။ ကတမာနိ ဆ? ဝတ္ထု ဩလောကေတဗ္ဗံ၊ မာတိကာ ဩလောကေတဗ္ဗာ၊ ပဒဘာဇနီယံ ဩလောကေတဗ္ဗံ၊ တိကပရိစ္ဆေဒေါ ဩလောကေတဗ္ဗော၊ အန္တရာပတ္တိ ဩလောကေတဗ္ဗာ၊ အနာပတ္တိ ဩလောကေတဗ္ဗာတိ။

ဝတ္ထုံ ဩလောကေန္တောပိ ဟိ "တိဏေန ဝါ ပဏ္ဏေန ဝါ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ အာဂန္တဗ္ဗံ၊ န တွေဝ နဂ္ဂေန အာဂန္တဗ္ဗံ၊ ယော အာဂစ္ဆေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ[1] ဧဝံ ကေစိ အာပတ္တိံ ပဿတိ၊ သော တံ သုတ္တံ အာနေတွာ တံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေဿတိ။

မာတိကံ ဩလောကေန္တောပိ "သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေ ပါစိတ္တိယ"န္တိအာဒိနာ[2] နယေန ပဉ္စန္နံ အာပတ္တီနံ အညတရံ အာပတ္တိံ ပဿတိ၊ သော တံ သုတ္တံ အာနေတွာ တံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေဿတိ။

ပဒဘာဇနီယံ ဩလောကေန္တောပိ "အက္ခယိတေ သရီရေ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ ယေဘုယျေန ခယိတေ သရီရေ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿာ"တိအာဒိနာ[3] နယေန သတ္တန္နံ အာပတ္တီနံ အညတရံ အာပတ္တိံ ပဿတိ၊ သော ပဒဘာဇနီယတော သုတ္တံ အာနေတွာ တံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေဿတိ။

တိကပရိစ္ဆေဒံ ဩလောကေန္တောပိ တိကသံဃာဒိသေသံ ဝါ တိက-ပါစိတ္တိယံ ဝါ တိကဒုက္ကဋံ ဝါ အညတရံ ဝါ အာပတ္တိံ တိကပရိစ္ဆေဒေ ပဿတိ၊ သော တတော သုတ္တံ အာနေတွာ တံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေဿတိ။

အန္တရာပတ္တိံ ဩလောကေန္တောပိ "ပဋိလာတံ ဥက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ[4] ဧဝံ ယာ သိက္ခာပဒန္တရေသု အန္တရာပတ္တိ ဟောတိ၊ တံ ပဿတိ၊ သော တံ သုတ္တံ အာနေတွာ တံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေဿတိ။

၁-ဝိ ၁-၃၁၄-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိ ၂-၂-ပိဋ္ဌေ။
၃-ဝိ ၁-၃၆-ပိဋ္ဌာဒီသု အတ္ထတော သမေတိ။ ၄-ဝိ ၂-၁၅၄-ပိဋ္ဌေ။

"**yādiso**"ti-ādimāha. Tattha **yādiso**ti liṅgavasena yādiso vā tādiso vā hotu, dīgho vā rasso vā kāḷo vā odāto vā maṅguracchavi vā kiso vā thūlo vāti attho. **Yathāyutto**ti yogavasena yena vā tena vā yutto hotu, navakammayutto yogavasena yena vā tena vā yutto hotu, navakammayutto vā uddesayutto vā vāsadhurayutto vāti attho. **Yathājacco**ti jātivasena yaṁjacco vā taṁjacco vā hotu, khattiyo vā brāhmaṇo vā veso vā suddo vāti attho. **Yathānāmo**ti nāmavasena yathānāmo vā tathānāmo vā hotu, Buddharakkhito vā Dhammarakkhito vā Saṁgharakkhito vāti attho. **Yathāgotto**ti gottavasena yathāgotto vā tathāgotto vā yena vā tena vā gottena hotu, Kaccāyano vā Vāsiṭṭho vā Kosiyo vāti attho. **Yathāsīlo**ti sīlesu yathāsīlo vā tathāsīlo vā hotu, navakammasīlo vā uddesasīlo vā vāsadhurasīlo vāti attho. **Yathāvihārī**ti vihāresupi yathāvihārī vā tathāvihārī vā hotu, navakammavihārī vā uddesavihārī vā vāsadhuravihārī vāti attho. **Yathāgocaro**ti gocaresupi yathāgocaro vā tathāgocaro vā hotu, navakammagocaro vā uddesagocaro vā vāsadhuragocaro vāti attho. **Thero vāti**-ādīsu vayovuḍḍhadīsu yo vā so vā hotu, paripuṇṇadasavassatāya thero vā ūnapañcavassatāya navo vā atirekapañcavassatāya majjhimo vāti attho. Atha kho sabbova imasmiṁ atthe eso vuccati "yo panā"ti.

Bhikkhuniddese bhikkhatīti **bhikkhako,** labhanto vā alabhanto vā ariyāya yācanāya yācatīti attho. Buddhādīhi ajjhupagataṁ bhikkhācariyaṁ ajjhupagatattā **bhikkhācariyaṁ ajjhupagato** nāma. Yo hi koci appaṁ vā mahantaṁ vā bhogakkhandhaṁ pahāya agārasmā anagāriyaṁ pabbajito. So kasigorakkhādīhi jīvikakappanaṁ[1] hitvā liṅgasampaṭicchaneneva **bhikkhācariyaṁ ajjhupagatoti bhikkhu.** Parapaṭibaddhajīvikattā vā vihāramajjhe kājabhattaṁ bhuñjamānopi **bhikkhācariyaṁ ajjhupagatoti bhikkhu.** Piṇḍiyālopabhojanaṁ nissāya pabbajjāya ussāhajātattā vā **bhikkhācariyaṁ ajjhupagatoti bhikkhu.** Agghaphassavaṇṇabhedena bhinnaṁ paṭaṁ dhāretīti

1. Jīvitakappanaṁ (Ka)

အနာပတ္တိံ ဩလောကေန္တောပိ "အနာပတ္တိ ဘိက္ခု အသာဒိယန္တဿ၊ အထေယျစိတ္တဿ၊ နမရဏာဓိပ္ပါယဿ၊ အနုလ္လပနာဓိပ္ပါယဿ၊ နမောစနာဓိပ္ပါယဿ အသဉ္စိစ္စ အဿတိယာ အဇာနန္တဿာ"တိ[၁] ဧဝံ တသ္မိံ တသ္မိံ သိက္ခာပဒေ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ အနာပတ္တိံ ပဿတိ၊ သော တံ သုတ္တံ အာနေတွာ တံ အဓိကရဏံ ဝူပသမေဿတိ။

ယော ဟိ ဘိက္ခု စတုဗ္ဗိဓဝိနယကောဝိဒေါ တိလက္ခဏသမ္ပန္နော ဣမာနိ ဆ ဌာနာနိ ဩလောကေတွာ အဓိကရဏံ ဝူပသမေဿတိ၊ တဿ ဝိနိစ္ဆယော အပ္ပဋိဝတ္တိယော၊ ဗုဒ္ဓေန သယံ နိသီဒိတွာ ဝိနိစ္ဆိတသဒိသော ဟောတိ။ တဉ္စေဝံ ဝိနိစ္ဆယကုသလံ ဘိက္ခုံ ကောစိ ကတသိက္ခာပဒဝီတိက္ကမော ဘိက္ခု ဥပသင်္ကမိတွာ အတ္တနော ကုက္ကုစ္စံ ပုစ္ဆေယျ။ တေန သာဓုကံ သလ္လက္ခေတွာ သစေ အနာပတ္တိ ဟောတိ၊ "အနာပတ္တီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သစေ ပန အာပတ္တိ ဟောတိ၊ "အာပတ္တီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သာ ဒေသနာဂါမိနီ စေ၊ "ဒေသနာဂါမိနီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ စေ၊ "ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ အထဿ ပါရာဇိကစ္ဆာယာ ဒိဿတိ၊ "ပါရာဇိကာပတ္တီ"တိ န တာဝ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? မေထုနဓမ္မဝီတိက္ကမော, ဟိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဝီတိက္ကမော စ ဩဠာရိကော။ အဒိန္နာဒါနမနုဿဝိဂ္ဂဟဝီတိက္ကမာ ပန သုခုမာ စိတ္တလဟုကာ။ တေ သုခုမေနေဝ အာပဇ္ဇတိ၊ သုခုမေန ရက္ခတိ၊ တသ္မာ ဝိသေသေန တံဝတ္ထုကံ ကုက္ကုစ္စံ ပုစ္ဆိယမာနော "အာပတ္တီ"တိ အဝတွာ သစဿ အာစရိယော ဓရတိ၊ တတော တေန သော ဘိက္ခု "အမှာကံ အာစရိယံ ပုစ္ဆာ"တိ ပေသေတဗ္ဗော။ သစေ သော ပုန အာဂန္တွာ "တုမှာကံ အာစရိယော သုတ္တတော နယတော ဩလောကေတွာ 'သတေကိစ္ဆော'တိ မံ အာဟာ"တိ ဝဒတိ။ တတော အနေန သော "သာဓု သုဋ္ဌု ယံ အာစရိယော ဘဏတိ၊ တံ ကရောဟီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ အထ ပနဿ အာစရိယော နတ္ထိ၊ သဒ္ဓိံ ဥဂ္ဂဟိတတ္ထေရော ပန အတ္ထိ၊ တဿ သန္တိကံ ပေသေတဗ္ဗော "အမှေဟိ သဟ ဥဂ္ဂဟိတတ္ထေရော ဂဏပါမောက္ခော၊ တံ ဂန္တွာ ပုစ္ဆာ"တိ။ တေနာပိ "သတေကိစ္ဆော"တိ ဝိနိစ္ဆိတေ "သာဓု သုဋ္ဌု တဿေဝ ဝစနံ ကရောဟီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ အထ သဒ္ဓိံ ဥဂ္ဂဟိတတ္ထေရောပိ နတ္ထိ၊ အန္တေဝါသိကော ပဏ္ဍိတော အတ္ထိ၊ တဿ သန္တိကံ ပေသေတဗ္ဗော "အသုကဒဟရံ ဂန္တွာ ပုစ္ဆာ"တိ။ တေနာပိ "သတေကိစ္ဆော"တိ ဝိနိစ္ဆိတေ "သာဓု သုဋ္ဌု တဿ ဝစနံ ကရောဟီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ အထ ဒဟရဿာပိ ပါရာဇိကစ္ဆာယာဝ ဥပဋ္ဌာတိ၊ တေနာပိ "ပါရာဇိကောသီ"တိ န ဝတ္တဗ္ဗော။ ဒုလ္လဘော ဟိ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေါ၊ တတော

၁-ဝိ ၁-၄၅-၇၂-၁၀၁-၁၄၁-၁၆၆-ဝိဋ္ဌာဒိသု။

bhinnapaṭadharo. Tattha satthakacchedanena agghabhedo veditabbo, sahassagghanakopi hi paṭo satthakena khaṇḍākhaṇḍikaṁ chinno bhinnaggho hoti, purimagghato upaḍḍhampi na agghati. Suttasaṁsibbanena phassabhedo veditabbo, sukhasamphassopi[1] hi paṭo suttehi saṁsibbito bhinnaphasso hoti, kharasamphassataṁ pāpuṇāti. Sūcimalādīhi vaṇṇabhedo veditabbo, suparisuddhopi hi paṭo sūcikammato paṭṭhāya sūcimalena, hatthasedamalajallikāhi, avasāne rajanakappakaraṇehi ca bhinnavaṇṇo hoti, pakativaṇṇaṁ vijahati. Evaṁ tīhākārehi bhinnapaṭadhāraṇato **bhinnapaṭadharoti bhikkhu.** Gihivatthavisabhāgānaṁ vā kāsāvānaṁ dhāraṇamatteneva **bhinnapaṭadharoti bhikkhu.**

Samaññāyāti paññattiyā, vohārenāti attho. Samaññāya eva hi ekacco "bhikkhū"ti paññāyati, tathā hi nimantanādimhi bhikkhūsu gaṇiyamānesu sāmaṇerepi gahetvā "sataṁ bhikkhū sahassaṁ bhikkhū"ti vadanti. **Paṭiññāyā**ti attano paṭijānanena. Paṭiññāyapi hi ekacco "bhikkhū"ti paññāyati. Tassa "ko etthāti, ahaṁ āvuso bhikkhū"ti[2] evamādīsu sambhavo daṭṭhabbo. Ayaṁ pana Ānandattherena vuttā[3] dhammikā paṭiññā. Rattibhāge pana dussīlāpi paṭipathaṁ āgacchantā "ko etthā"ti vutte adhammikāya paṭiññāya abhūtāya "mayaṁ bhikkhū"ti vadanti.

Ehi bhikkhūti ehibhikkhu nāma[4] Bhagavato "ehi bhikkhū"ti vacanamattena bhikkhubhāvaṁ ehibhikkhūpasampadaṁ patto. Bhagavā hi ehibhikkhubhāvāya upanisssayasampannaṁ puggalaṁ disvā rattapaṁsukūlantarato suvaṇṇavaṇṇaṁ dakkhiṇahatthaṁ nīharitvā brahmaghosaṁ nicchārento "ehi bhikkhu, cara brahmacariyaṁ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti vadati. Tassa saheva Bhagavato vacanena gihiliṅgaṁ antaradhāyati, pabbajjā ca upasampadā ca ruhati, bhaṇḍu kāsāyavasano hoti ekaṁ nivāsetvā ekaṁ pārupitvā ekaṁ aṁse ṭhapetvā vāmaṁsakūṭe āsattanīluppalavaṇṇamattikāpatto.

Ticivarañca patto ca, vāsi sūci ca bandhanaṁ.
Parissāvanena aṭṭhete, yuttayogassa bhikkhunoti—

1. Atisukhumasamphassopi (Ka)
2. Aṁ 3. 415 piṭṭhe.
3. Vuttattā (Sī, Ka)
4. Ehibhikkhūti bhikkhu nāma (Sī, Syā)

ဒုလ္လဘတရာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဥပသမ္ပဒါ စ။ ဧဝံ ပန ဝတွာ “ဝိဝိတ္တံ ဩကာသံ သမ္မဇ္ဇိတွာ ဒိဝါဝိဟာရံ နိသီဒိတွာ သီလာနိ သောဓေတွာ ဒွတ္တိံသာကာရံ တာဝ မနသိ ကရောဟီ”တိ။ သစေ တဿ အရောဂံ[၁] သီလံ, ကမ္မဋ္ဌာနံ ဃဋယတိ, သင်္ခါရာ ပါကဋာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ ဥပစာရပ္ပနာပ္ပတ္တံ ဝိယ စိတ္တမ္ပိ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ၊ ဒိဝသံ အတိက္ကန္တမ္ပိ န ဇာနာတိ။ သော ဒိဝသာတိက္ကမေ ဥပဋ္ဌာနံ အာဂတော ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော “ကီဒိသာ တေ စိတ္တပ္ပဝတ္တီ”တိ။ အာရောစိတာယ စိတ္တပ္ပဝတ္တိယာ ဝတ္တဗ္ဗော “ပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ စိတ္တဝိသုဒ္ဓတ္ထာယ၊ အပ္ပမတ္တော သမဏဓမ္မံ ကရောဟီ”တိ။

ယဿ ပန သီလံ ဘိန္နံ ဟောတိ၊ တဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ န ဃဋယတိ၊ ပတောဒါဘိတုန္နံ ဝိယ စိတ္တံ ဝိကမ္ပတိ၊ ဝိပ္ပဋိသာရဂ္ဂိနာ ဍယှတိ၊ တတ္တပါသာဏေ နိသိန္နော ဝိယ တင်္ခဏညေဝ ဝုဋ္ဌာတိ။ သော အာဂတော “ကာ တေ စိတ္တပ္ပဝတ္တီ”တိ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ အာရောစိတာယ စိတ္တပ္ပဝတ္တိယာ “နတ္ထိ လောကေ ရဟော နာမ ပါပကမ္မံ ပကုဗ္ဗတော၊ သဗ္ဗပဌမံ ဟိ ပါပံ ကရောန္တော အတ္တနာ ဇာနာတိ၊ အထဿ အာရက္ခဒေဝတာ ပရစိတ္တဝိဒူ သမဏဗြာဟ္မဏာ အညာ စ ဒေဝတာ ဇာနန္တိ၊ တွံယေဝ ဒါနိ တဝ သောတ္ထိံ ပရိယေသာဟီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗော။

နိဋ္ဌိတာ စတုဗ္ဗိဓဝိနယကထာ
ဝိနယဓရဿ စ လက္ခဏာဒိကထာ။

ဘိက္ခုပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ

ဣဒါနိ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂဿ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ယံ ဝုတ္တံ “**ယော ပနာတိ ယော ယာဒိသော**”တိအာဒိ၊ ဧတ္ထ **ယော ပနာ**တိ ဝိဘဇိတဗ္ဗပဒံ၊ “ယော ယာဒိသော”တိအာဒီနိ တဿ ဝိဘဇနပဒါနိ။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ **ပနာ**တိ နိပါတမတ္တံ၊ **ယော**တိ အတ္ထပဒံ၊ တဉ္စ အနိယမေန ပုဂ္ဂလံ ဒီပေတိ၊ တသ္မာ တဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော အနိယမေန ပုဂ္ဂလဒီပကံ ယော-သဒ္ဒမေဝ အာဟ။ တသ္မာ ဧတ္ထ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော—**ယော ပနာ**တိ ယော၊ ယောကောစီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယသ္မာ ပန [၂]ယော ယောကောစိ နာမ၊ သော[၂] အဝဿံ လိင်္ဂယုတ္တဇာတိနာမဂေါတ္တသီလဝိဟာရဂေါစရဝယေသု ဧကေနာကာရေန ပညာယတိ၊ တသ္မာ တံ တထာ ဉာပေတုံ တံ ပဘေဒံ ပကာသေန္တော

၁-အခဏ္ဍံ (က)
၂-၂-ယော သော ယောကောစိ နာမမေသော (သီ၊ သျာ)

Evaṁ vuttehi aṭṭhahi parikkhārehi sarīre paṭimukkehiyeva saṭṭhivassikatthero[1] viya iriyāpathasampanno Buddhācariyako Buddhupajjhāyako Sammāsambuddhaṁ vandamānoyeva tiṭṭhati. Bhagavā hi paṭhamabodhiyaṁ ekasmiṁ kāle ehibhikkhūpasampadāya eva upasampādeti, evaṁ upasampannāni ca sahassupari-ekacattālīsuttarāni tīṇi bhikkhusatāni ahesuṁ. Seyyathidaṁ, pañca pañcavaggiyattherā, Yaso kulaputto, tassa parivārā catupaṇṇāsa sahāyakā, tiṁsa Bhaddavaggiyā, sahassapurāṇajaṭilā, saddhiṁ dvīhi aggasāvakehi aḍḍhateyyasatā paribbājakā, eko Aṅgulimālattheroti. Vuttañhetaṁ **Aṭṭhakathāyaṁ**—

Tīṇi sataṁ sahassañca, cattālīsaṁ punāpare.
Eko ca thero sappañño, sabbe te ehibhikkhukāti.

Na kevalañca ete eva, aññepi bahū santi. Seyyathidaṁ, tisataparivāro Selo brāhmaṇo, sahassaparivāro Mahākappino, dasasahassā Kapilavatthuvāsino kulaputtā, soḷasasahassā Pārāyanikabrāhmaṇāti evamādayo, te pana Vinayapiṭake Pāḷiyaṁ na niddiṭṭhattā na vuttā, ime tattha niddiṭṭhattā vuttāti.

Sattavīsa sahassāni, tīṇiyeva satāni ca.
Etepi sabbe saṅkhātā, sabbe te ehibhikkhukāti.

Tīhi saraṇagamanehi upasampannoti "Buddhaṁ saraṇaṁ gacchāmī"ti-ādinā nayena tikkhattuṁ vācaṁ bhinditvā vuttehi tīhi saraṇagamanehi upasampanno. Ayañhi upasampadā nāma aṭṭhavidhā ehibhikkhūpasampadā, saraṇagamanūpasampadā, ovādapaṭiggahaṇūpasampadā, pañhabyākaraṇūpasampadā, garudhammapaṭiggahaṇūpasampadā, dūtenūpasampadā, aṭṭhavācikūpasampadā, ñatticatutthakammūpasampadāti. Tattha ehibhikkhūpasampadā saraṇagamanūpasampadā ca vuttā eva.

Ovādapaṭiggahaṇūpasampadā nāma "tasmātiha te Kassapa evaṁ sikkhitabbaṁ 'tibbaṁ me hirottappaṁ paccupaṭṭhitaṁ bhavissati theresu navesu majjhimesu cā'ti, evaṁ hi te Kassapa sikkhitabbaṁ. Tasmātiha te Kassapa evaṁ sikkhitabbaṁ 'yaṁ kiñci dhammaṁ sossāmi kusalūpasaṁhitaṁ, sabbaṁ taṁ aṭṭhiṁkatvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasoto dhammaṁ

1. Vassasatikatthero (Sī, Syā), Vassasaṭṭhikatthero (Ka)

““**ယာဒိသော**””တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယာဒိသော**တိ လိင်္ဂဝသေန ယာဒိသော ဝါ တာဒိသော ဝါ ဟောတု၊ ဒီဃော ဝါ ရဿော ဝါ ကာဠော ဝါ ဩဒါတော ဝါ မင်္ဂုရစ္ဆဝိ ဝါ ကိသော ဝါ ထူလော ဝါတိ အတ္ထော။ **ယထာယုတ္တော**တိ ယောဂဝသေန ယေန ဝါ တေန ဝါ ယုတ္တော ဟောတု၊ နဝကမ္မယုတ္တော ဝါ ဥဒ္ဒေသယုတ္တော ဝါ ဝါသဓုရယုတ္တော ဝါတိ အတ္ထော။ **ယထာဇစ္စော**တိ ဇာတိဝသေန ယံဇစ္စော ဝါ တံဇစ္စော ဝါ ဟောတု၊ ခတ္တိယော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဝေဿော ဝါ သုဒ္ဒေါ ဝါတိ အတ္ထော။ **ယထာနာမော**တိ နာမဝသေန ယထာနာမော ဝါ တထာနာမော ဝါ ဟောတု၊ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော ဝါ ဓမ္မရက္ခိတော ဝါ သံဃရက္ခိတော ဝါတိ အတ္ထော။ **ယထာဂေါတ္တော**တိ ဂေါတ္တဝသေန ယထာဂေါတ္တော ဝါ တထာဂေါတ္တော ဝါ ယေန ဝါ တေန ဝါ ဂေါတ္တေန ဟောတု၊ ကစ္စာယနော ဝါ ဝါသိဋ္ဌော ဝါ ကောသိယော ဝါတိ အတ္ထော။ **ယထာသီလော**တိ သီလေသု ယထာသီလော ဝါ တထာသီလော ဝါ ဟောတု၊ နဝကမ္မသီလော ဝါ ဥဒ္ဒေသသီလော ဝါ ဝါသဓုရသီလော ဝါတိ အတ္ထော။ **ယထာဝိဟာရီ**တိ ဝိဟာရေသုပိ ယထာဝိဟာရီ ဝါ တထာဝိဟာရီ ဝါ ဟောတု၊ နဝကမ္မဝိဟာရီ ဝါ ဥဒ္ဒေသဝိဟာရီ ဝါ ဝါသဓုရဝိဟာရီ ဝါတိ အတ္ထော။ **ယထာဂေါစရော**တိ ဂေါစရေသုပိ ယထာဂေါစရော ဝါ တထာဂေါစရော ဝါ ဟောတု၊ နဝကမ္မဂေါစရော ဝါ ဥဒ္ဒေသဂေါစရော ဝါ ဝါသဓုရဂေါစရော ဝါတိ အတ္ထော။ **ထေရော ဝါ**တိအာဒီသု ဝယောဝုဍ္ဎာဒီသု ယော ဝါ သော ဝါ ဟောတု၊ ပရိပုဏ္ဏဒသဝဿတာယ ထေရော ဝါ ဦနပဉ္စဝဿတာယ နဝေါ ဝါ အတိရေကပဉ္စဝဿတာယ မဇ္ဈိမော ဝါတိ အတ္ထော။ အထ ခေါ သဗ္ဗောဝ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ သော ဝုစ္စတိ ““ယော ပနာ””တိ။

ဘိက္ခုနိဒ္ဒေသေ ဘိက္ခတီတိ **ဘိက္ခကော**၊ လဘန္တော ဝါ အလဘန္တော ဝါ အရိယာယ ယာစနာယ ယာစတီတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အဇ္ဈုပဂတံ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတတ္တာ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတော** နာမ။ ယော ဟိ ကောစိ အပ္ပံ ဝါ မဟန္တံ ဝါ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော၊ သော ကသိဂေါရက္ခာဒီဟိ ဇီဝိကကပ္ပနံ[1] ဟိတွာ လိင်္ဂသမ္ပဋိစ္ဆနေနေဝ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခု**။ ပရပဋိဗဒ္ဓဇီဝိကတ္တာ ဝါ ဝိဟာရမဇ္ဈေ ကာဇဘတ္တံ ဘုဉ္ဇမာနောပိ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခု**။ ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဥဿာဟဇာတတ္တာ ဝါ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခု**။ အဂ္ဃဖဿဝဏ္ဏဘေဒေန ဘိန္နံ ပဋံ ဓာရေတီတိ

၁-ဇီဝိတကပ္ပနံ (က)

sossāmī'ti, evaṁ hi te Kassapa sikkhitabbaṁ. Tasmātiha te Kassapa evaṁ sikkhitabbaṁ 'sātasahagatā ca me kāyagatāsati na vijahissatī'ti, evaṁ hi te Kassapa sikkhitabban"ti[1] iminā ovādapaṭiggahaṇena Mahākassapattherassa anuññāta-upasampadā.

Pañhabyākaraṇūpasampadā nāma Sopākassa anuññāta-upasampadā. Bhagavā kira Pubbārāme anucaṅkamantaṁ Sopākasāmaṇeraṁ "uddhumātakasaññāti vā Sopāka 'Rūpasaññā'ti vā ime dhammā nānatthā nānābyañjanā, udāhu ekatthā byañjanameva nānan"ti dasa asubhanissite pañhe pucchi. So te byākāsi. Bhagavā tassa sādhukāraṁ datvā "kativassosi tvaṁ Sopākā"ti pucchi. Sattavassohaṁ Bhagavāti. Sopāka tvaṁ mama sabbaññutaññāṇena saddhiṁ saṁsanditvā pañhe byākāsīti āraddhacitto upasampadaṁ anujāni. Ayaṁ pañhabyākaraṇūpasampadā.

Garudhammapaṭiggahaṇūpasampadā nāma Mahāpajāpatiyā aṭṭhagarudhammassa paṭiggahaṇena anuññāta-upasampadā.

Dūtenūpasampadā nāma Aḍḍhakāsiyā gaṇikāya anuññāta-upasampadā.

Aṭṭhavācikūpasampadā nāma bhikkhuniyā bhikkhunisaṁghato ñatticatutthena, bhikkhusaṁghato ñatticatutthenāti imehi dvīhi kammehi upasampadā.

Ñatticatutthakammūpasampadā nāma bhikkhūnaṁ etarahi upasampadā. Imāsu aṭṭhasu upasampadāsu "yā sā bhikkhave mayā tīhi saraṇagamanehi upasampadā anuññātā, taṁ ajjatagge paṭikkhipāmi. Anujānāmi bhikkhave ñatticatutthena kammena upasampādetun"ti[2] evaṁ anuññātāya[3] imāya upasampadāya upasampannoti vuttaṁ hoti.

Bhadroti apāpako. Kalyāṇaputhujjanādayo hi yāva arahā, tāva bhadrena sīlena, samādhinā, paññāya, vimuttiyā, vimuttiñāṇadassanena ca samannāgatattā "bhadro bhikkhū"ti saṅkhyaṁ gacchanti. **Sāro**ti tehiyeva sīlasārādīhi samannāgatattā nīlasamannāgamena nīlo paṭo viya "sāro bhikkhū"ti veditabbo, vigatakilesapheggubhāvato vā khīṇāsavova "sāro"ti veditabbo. **Sekho**ti puthujjanakalyāṇakena saddhiṁ

1. Saṁ 1. 420 piṭṭhe. 2. Vi 3. 70 piṭṭhe. 3. Anuññātā (sabbattha)

ဘိန္နပဋဓရော။ တတ္ထ သတ္ထကစ္ဆေဒနေန အဂ္ဃဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သဟဿဂ္ဃနကောပိ ဟိ ပဋော သတ္ထကေန ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ဆိန္နော ဘိန္နဂ္ဃော ဟောတိ၊ ပုရိမဂ္ဃတော ဥပဍ္ဎမ္ပိ န အဂ္ဃတိ။ သုတ္တသံသိဗ္ဗနေန ဖဿဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သုခသမ္ဖဿောပိ[၁] ဟိ ပဋော သုတ္တေဟိ သံသိဗ္ဗိတော ဘိန္နဖဿော ဟောတိ၊ ခရသမ္ဖဿတံ ပါပုဏာတိ။ သူစိမလာဒီဟိ ဝဏ္ဏဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သုပရိသုဒ္ဓေါပိ ဟိ ပဋော သူစိကမ္မတော ပဋ္ဌာယ သူစိမလေန, ဟတ္ထသေဒမလဇလ္လိကာဟိ, အဝသာနေ ရဇနကပ္ပကရဏေဟိ စ ဘိန္နဝဏ္ဏော ဟောတိ၊ ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟတိ။ ဧဝံ တီဟာကာရေဟိ ဘိန္နပဋဓာရဏတော **ဘိန္နပဋဓရောတိ ဘိက္ခု**။ ဂိဟိဝတ္ထဝိသဘာဂါနံ ဝါ ကာသာဝါနံ ဓာရဏမတ္တေနေဝ **ဘိန္နပဋဓရောတိ ဘိက္ခု**။

သမညာယာတိ ပညတ္တိယာ၊ ဝေါဟာရေနာတိ အတ္ထော။ သမညာယ ဧဝ ဟိ ကေစိ "ဘိက္ခူ"တိ ပညာယတိ၊ တထာ ဟိ နိမန္တနာဒိမှိ ဘိက္ခူသု ဂဏိယမာနေသု သာမဏေရေပိ ဂဟေတွာ "သတံ ဘိက္ခူ သဟဿံ ဘိက္ခူ"တိ ဝဒန္တိ။ **ပဋိညာယာ**တိ အတ္တနော ပဋိဇာနနေန။ ပဋိညာယပိ ဟိ ကေစိ "ဘိက္ခူ"တိ ပညာယတိ။ တဿ "ကော ဧတ္ထာတိ၊ အဟံ အာဝုသော ဘိက္ခူ"တိ[၂] ဧဝမာဒီသု သမ္ဘဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အယံ ပန အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တာ[၃] ဓမ္မိကာ ပဋိညာ။ ရတ္တိဘာဂေ ပန ဒုဿီလာပိ ပဋိပထံ အာဂစ္ဆန္တာ "ကော ဧတ္ထာ"တိ ဝုတ္တေ အဓမ္မိကာယ ပဋိညာယ အဘူတာယ "မယံ ဘိက္ခူ"တိ ဝဒန္တိ။

ဧဟိ ဘိက္ခူတိ ဧဟိဘိက္ခု နာမ[၄] ဘဂဝတော "ဧဟိ ဘိက္ခူ"တိ ဝစနမတ္တေန ဘိက္ခုဘာဝံ ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒံ ပတ္တော။ ဘဂဝါ ဟိ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝါယ ဥပနိဿယသမ္ပန္နံ ပုဂ္ဂလံ ဒိသွာ ရတ္တပံသုကူလန္တရတော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဒက္ခိဏဟတ္ထံ နီဟရိတွာ ဗြဟ္မဃောသံ နိစ္ဆာရေန္တော "ဧဟိ ဘိက္ခု၊ စရ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ"တိ ဝဒတိ။ တဿ သဟေဝ ဘဂဝတော ဝစနေန ဂိဟိလိင်္ဂံ အန္တရဓာယတိ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဥပသမ္ပဒါ စ ရုဟတိ၊ ဘဏ္ဍု ကာသာယဝသနော ဟောတိ ဧကံ နိဝါသေတွာ ဧကံ ပါရုပိတွာ ဧကံ အံသေ ဌပေတွာ ဝါမံသကူဋေ အာသတ္တနီလုပ္ပလဝဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော။

တိစီဝရဉ္စ ပတ္တော စ၊ ဝါသိ သူစိ စ ဗန္ဓနံ။
ပရိဿာဝနေန အဋ္ဌေတေ၊ ယုတ္တယောဂဿ ဘိက္ခုနောတိ—

၁-ဃဋိတသုခသမ္ဖဿောပိ (က) ၂-အံ ၃-၄၁၅-ပိဋ္ဌေ။
၃-ဝုတ္တတ္ထာ (သီ၊ က) ၄-ဧဟိဘိက္ခူတိ ဘိက္ခု နာမ (သီ၊ သျာ)

satta ariyā tisso sikkhā sikkhantīti sekhā, tesu yo koci “sekho bhikkhū”ti veditabbo. Na sikkhatīti **asekho.** Sekkhadhamme atikkamma aggaphale ṭhito, tato uttari sikkhitabbābhāvato khīṇāsavo “asekho”ti vuccati. **Samaggena saṁghenāti** sabbantimena pariyāyena pañcavaggakaraṇīye kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, tesaṁ āgatattā, chandārahānaṁ chandassa āhaṭattā, sammukhībhūtānañca appaṭikkosanato ekasmiṁ kamme samaggabhāvaṁ upagatena. **Ñatticatutthenā**ti tīhi anussāvanāhi, ekāya ca ñattiyā kātabbena. **Kammenā**ti dhammikena vinayakammena. **Akuppenā**tivatthuñatti-anussāvanasīmaparisasampattisampannattā akopetabbataṁ, appaṭikkositabbatañca upagatena. **Ṭhānārahenā**ti kāraṇārahena Satthusāsanārahena. **Upasampanno** nāma uparibhāvaṁ samāpanno, pattoti attho. Bhikkhubhāvo hi uparibhāvo, tañcesa yathāvuttena kammena samāpannattā “upasampanno”ti vuccati. Ettha ca ñatticatutthakammaṁ ekameva āgataṁ. Imasmiṁ pana ṭhāne ṭhatvā cattāri saṁghakammāni nīharitvā vitthārato kathetabbānīti sabba-aṭṭhakathāsu vuttaṁ, tāni ca “apalokanakammaṁ ñattikammaṁ ñattidutiyakammaṁ ñatticatutthakamman”ti paṭipāṭiyā ṭhapetvā vitthārena Khandhakato Parivārāvasāne kammavibhaṅgato ca Pāḷiṁ āharitvā kathitāni. Tāni mayaṁ **parivārāvasāne kammavibhaṅge**yeva vaṇṇayissāma. Evañhisati paṭhamapārājikavaṇṇanā ca na bhāriyā bhavissati, yathāṭhitāya ca Pāḷiyā vaṇṇanā suviññeyyā bhavissati, tāni ca ṭhānāni asuññāni bhavissanti, tasmā anupadavaṇṇanameva karoma.

Tatrāti tesu “bhikkhako”ti-ādinā nayena vuttesu bhikkhūsu. Yvāyaṁ bhikkhūti yo ayaṁ bhikkhu. **Samaggena saṁghena -pa- upasampanno**ti aṭṭhasu upasampadāsu ñatticatuttheneva kammena upasampanno. **Ayaṁ imasmiṁ atthe adhippeto bhikkhū**ti ayaṁ imasmiṁ “methunaṁ dhammaṁ paṭisevitvā pārājiko hotī”ti atthe “bhikkhū”ti adhippeto. Itare pana “bhikkhako”ti-ādayo atthuddhāravasena vuttā. Tesuca “bhikkhako”ti-ādayo niruttivasena vuttā, “samaññāya bhikkhu, paṭiññāya bhikkhū”ti ime dve abhilāpavasena vuttā, “ehi bhikkhū”ti Buddhena upajjhāyena paṭiladdha-upasampadāvasena vutto, saraṇagamanabhikkhu anuppannāya kammavācāya

ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ အဋ္ဌဟိ ပရိက္ခာရေဟိ သရီရေ ပဋိမုက္ကေဟိယေဝ သင်္ဃ-ဝဿိကတ္ထေရော[1] ဝိယ ဣရိယာပထသမ္ပန္နော ဗုဒ္ဓါစရိယကော ဗုဒ္ဓုပဇ္ဈာယကော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒမာနောယေဝ တိဋ္ဌတိ။ ဘဂဝါ ဟိ ပဌမဗောဓိယံ ကေသုဉ္စိ ကာလေ ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒါယ ဧဝ ဥပသမ္ပာဒေတိ၊ ဧဝံ ဥပသမ္ပန္နာနိ စ သဟဿုပရိ ကေစတ္တာလီသုတ္တရာနိ တီဏိ ဘိက္ခုသတာနိ အဟေသုံ။ သေယျထိဒံ၊ ပဉ္စ ပဉ္စဝဂ္ဂိယတ္ထေရာ, ယသော ကုလပုတ္တော, တဿ ပရိဝါရာ စတုပဏ္ဏာသ သဟာယကာ, တိံသ ဘဒ္ဒဝဂ္ဂိယာ, သဟဿပုရာဏဇဋိလာ, သဒ္ဓိံ ဒွီဟိ အဂ္ဂသာဝကေဟိ အဍ္ဎတေယျသတာ ပရိဗ္ဗာဇကာ, ဧကော အင်္ဂုလိမာလတ္ထေရောတိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ **အဋ္ဌကထာယံ**—

တီဏိ သတံ သဟဿဉ္စ၊ စတ္တာလီသံ ပုနာပရေ။
ဧကော စ ထေရော သပ္ပညော၊ သဗ္ဗေ တေ ဧဟိဘိက္ခုကာတိ။

န ကေဝလဉ္စ ဧတေ ဧဝ၊ အညေပိ ဗဟူ သန္တိ။ သေယျထိဒံ၊ တိသတပရိဝါရော သေလော ဗြာဟ္မဏော, သဟဿပရိဝါရော မဟာကပ္ပိနော, ဒသသဟဿာ ကပိလဝတ္ထုဝါသိနော ကုလပုတ္တာ, သောဠသသဟဿာ ပါရာယနိကဗြာဟ္မဏာတိ ဧဝမာဒယော၊ တေ ပန ဝိနယပိဋကေ ပါဠိယံ န နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ န ဝုတ္တာ၊ ဣမေ တတ္ထ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တာတိ။

သတ္တဝီသ သဟဿာနိ၊ တီဏိယေဝ သတာနိ စ။
ဧတေပိ သဗ္ဗေ သင်္ခါတာ၊ သဗ္ဗေ တေ ဧဟိဘိက္ခုကာတိ။

တီဟိ သရဏဂမနေဟိ ဥပသမ္ပန္နောတိ “ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီ”တိအာဒိနာ နယေန တိက္ခတ္တုံ ဝါစံ ဘိန္ဒိတွာ ဝုတ္တေဟိ တီဟိ သရဏဂမနေဟိ ဥပသမ္ပန္နော။ အယဉှိ ဥပသမ္ပဒါ နာမ အဋ္ဌဝိဓာ ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒါ, သရဏဂမနူပသမ္ပဒါ, ဩဝါဒပဋိဂ္ဂဟဏူပသမ္ပဒါ, ပဉှာဗျာကရဏူပသမ္ပဒါ, ဂရုဓမ္မပဋိဂ္ဂဟဏူပသမ္ပဒါ, ဒူတေနူပသမ္ပဒါ, အဋ္ဌဝါစိကူပသမ္ပဒါ, ဉတ္တိစတုတ္ထကမ္မူပသမ္ပဒါတိ။ တတ္ထ ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒါ သရဏဂမနူပသမ္ပဒါ စ ဝုတ္တာ ဧဝ။

ဩဝါဒပဋိဂ္ဂဟဏူပသမ္ပဒါ နာမ “တသ္မာတိဟ တေ ကဿပ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘တိဗ္ဗံ မေ ဟိရောတ္တပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ဘဝိဿတိ ထေရေသု နဝေသု မဇ္ဈိမေသု စာ’တိ၊ ဧဝံ ဟိ တေ ကဿပ သိက္ခိတဗ္ဗံ။ တသ္မာတိဟ တေ ကဿပ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘ယံ ကိဉ္စိ ဓမ္မံ သောဿာမိ ကုသလူပသံဟိတံ၊ သဗ္ဗံ တံ အဋ္ဌိံကတွာ မနသိ ကတွာ သဗ္ဗစေတသာ သမန္နာဟရိတွာ ဩဟိတသောတော ဓမ္မံ

၁-ဝဿသတိကတ္ထေရော (သီ၊ သျာ)၊ ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရော (က)

upasampadāvasena vutto, “bhadro”ti-ādayo guṇavasena vuttāti veditabbā.

Sikkhāsājīvapadabhājanīyavaṇṇanā

Idāni **“bhikkhūnan”**ti idaṁ padaṁ visesatthābhāvato avibhajitvāva yaṁ sikkhañca sājīvañca samāpannattā bhikkhūnaṁ sikkhāsājīvasamāpanno hoti, taṁ dassento **sikkhā**ti-ādimāha. Tattha sikkhitabbāti **sikkhā. Tisso**ti gaṇanaparicchedo. **Adhisīlasikkhā**ti adhikaṁ uttamaṁ sīlanti adhisīlaṁ, adhisīlañca taṁ sikkhitabbato sikkhā cāti adhisīlasikkhā. Esa nayo adhicitta-adhipaññāsikkhāsu.

Katamaṁ panettha sīlaṁ, katamaṁ adhisīlaṁ, katamaṁ cittaṁ, katamaṁ adhicittaṁ, katamā paññā, katamā adhipaññāti? Vuccate—pañcaṅgadasaṅgasīlaṁ tāva sīlameva. Tañhi Buddhe uppannepi anuppannepi loke pavattati. Uppanne Buddhe tasmiṁ sīle Buddhāpi sāvakāpi mahājanaṁ samādapenti, anuppanne Buddhe Paccekabuddhā ca kammavādino ca dhammikā samaṇabrāhmaṇā cakkavattī ca mahārājāno mahābodhisattā ca samādapenti, sāmampi paṇḍitā samaṇabrahmaṇā samādiyanti. Te taṁ kusalaṁ dhammaṁ paripūretvā devesu ca manussesu ca sampattiṁ anubhonti. Pātimokkhasaṁvarasīlaṁ pana “adhisīlan”ti vuccati, tañhi sūriyo viya pajjotānaṁ Sineru viya pabbatānaṁ sabbalokiyasīlānaṁ adhikañceva uttamañca, Buddhuppādeyeva ca pavattati, na vinā Buddhuppādā. Na hi taṁ paññattiṁ uddharitvā añño satto ṭhapetuṁ sakkoti, Buddhāyeva pana sabbaso kāyavacīdvāra-ajjhācārasotaṁ chinditvā tassa tassa vītikkamassa anucchavikaṁ taṁ sīlasaṁvaraṁ paññapenti. Pātimokkhasaṁvaratopi ca maggaphalasampayuttameva sīlaṁ adhisīlaṁ, taṁ pana idha anadhippetaṁ[1]. Na hi taṁ samāpanno bhikkhu methunaṁ dhammaṁ paṭisevati.

Kāmāvacarāni pana aṭṭha kusalacittāni, lokiya-aṭṭhasamāpatticittāni ca ekajjhaṁ katvā cittamevāti veditabbāni. Buddhuppādānuppāde cassa pavatti, samādapanaṁ, samādānañca sīle vuttanayeneva veditabbaṁ. Vipassanāpādakaṁ aṭṭhasamāpatticittaṁ pana “adhicittan”ti vuccati. Tañhi adhisīlaṁ viya sīlānaṁ sabbalokiyacittānaṁ adhikañceva uttamañca, Buddhuppādeyeva ca hoti, na

1. Na adhippetaṁ (?)

သောဿာမီ’တိ၊ ဧဝံ ဟိ တေ ကဿပ သိက္ခိတဗ္ဗံ။ တသ္မာတိဟ တေ ကဿပ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘သာတသဟဂတာ စ မေ ကာယဂတာသတိ န ဝိဇဟိဿတီ’တိ၊ ဧဝံ ဟိ တေ ကဿပ သိက္ခိတဗ္ဗ”န္တိ[၁] ဣမိနာ ဩဝါဒ-ပဋိဂ္ဂဟဏေန မဟာကဿပတ္ထေရဿ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။

ပဉှဗျာကရဏူပသမ္ပဒါ နာမ သောပါကဿ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။ ဘဂဝါ ကိရ ပုဗ္ဗာရာမေ အနုစင်္ကမန္တော သောပါကသာမဏေရံ “ဥဒ္ဓုမာတကသညာတိ ဝါ သောပါက ‘ရူပသညာ’တိ ဝါ ဣမေ ဓမ္မာ နာနတ္ထာ နာနာဗျဉ္ဇနာ၊ ဥဒါဟု ဧကတ္ထာ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန”န္တိ ဒသ အသုဘနိဿိတေ ပဉှေ ပုစ္ဆိ။ သော တေ ဗျာကာသိ။ ဘဂဝါ တဿ သာဓုကာရံ ဒတွာ “ကတိဝဿောသိ တွံ သောပါကာ”တိ ပုစ္ဆိ။ သတ္တဝဿောဟံ ဘဂဝါတိ။ သောပါက တွံ မမ သဗ္ဗညုတညာဏေန သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိတွာ ပဉှေ ဗျာကာသီတိ အာရဒ္ဓစိတ္တော ဥပသမ္ပဒံ အနုဇာနိ။ အယံ ပဉှဗျာကရဏူပသမ္ပဒါ။

ဂရုဓမ္မပဋိဂ္ဂဟဏူပသမ္ပဒါ နာမ မဟာပဇာပတိယာ အဋ္ဌဂရုဓမ္မဿ ပဋိဂ္ဂဟ-ဏေန အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။

ဒူတေနူပသမ္ပဒါ နာမ အဍ္ဎကာသိယာ ဂဏိကာယ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ။
အဋ္ဌဝါစိကူပသမ္ပဒါ နာမ ဘိက္ခုနိယာ ဘိက္ခုနိသံဃတော ဉတ္တိစတုတ္ထေန, ဘိက္ခုသံဃတော ဉတ္တိစတုတ္ထေနာတိ ဣမေဟိ ဒွီဟိ ကမ္မေဟိ ဥပသမ္ပဒါ။

ဉတ္တိစတုတ္ထကမ္မူပသမ္ပဒါ နာမ ဘိက္ခူနံ ဧတရဟိ ဥပသမ္ပဒါ။ ဣမာသု အဋ္ဌသု ဥပသမ္ပဒါသု “ယာ သာ ဘိက္ခဝေ မယာ တီဟိ သရဏဂမနေဟိ ဥပသမ္ပဒါ အနုညာတာ၊ တံ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပဋိက္ခိပါမိ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဉတ္တိစတုတ္ထေန ကမ္မေန ဥပသမ္ပာဒေတု”န္တိ[၂] ဧဝံ အနုညာတာယ[၃] ဣမာယ ဥပသမ္ပဒါယ ဥပသမ္ပန္နောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဘဒြောတိ အပါပကော။ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော ဟိ ယာဝ အရဟာ၊ တာဝ ဘဒြေန သီလေန, သမာဓိနာ, ပညာယ, ဝိမုတ္တိယာ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေန စ သမန္နာဂတတ္တာ “ဘဒြော ဘိက္ခူ”တိ သင်္ချံ ဂစ္ဆန္တိ။ **သာရော**တိ တေဟိယေဝ သီလသာရာဒီဟိ သမန္နာဂတတ္တာ နီလသမန္နာဂမေန နီလော ပဋော ဝိယ “သာရော ဘိက္ခူ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝိဂတကိလေသဖေဂ္ဂုဘာဝတော ဝါ ခီဏာ-သဝေါဝ “သာရော”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သေခေါ**တိ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန သဒ္ဓိံ

၁-သံ ၁-၄၂၀-ပိဋ္ဌေ၊ ၂-ဝိ ၃-၇၀-ပိဋ္ဌေ။ ၃-အနုညာတာ (သျာ)

vinā Buddhuppādā. Tatopi ca maggaphalacittameva adhicittaṁ, taṁ pana idha anadhippetaṁ[1]. Na hi taṁ samāpanno bhikkhu methunaṁ dhammaṁ paṭisevati.

"Atthi dinnaṁ, atthi yiṭṭhan"ti[2] ādinayappavattaṁ pana kammassakatañāṇaṁ paññā, sā hi Buddhe uppannepi anuppannepi loke pavattati. Uppanne Buddhe tassā paññāya Buddhāpi Buddhasāvakāpi mahājanaṁ samādapenti, anuppanne Buddhe Paccekabuddhā ca kammavādino ca dhammikā samaṇabrāhmaṇā cakkavattī ca mahārajano mahābodhisattā ca samādapenti, sāmampi paṇḍitā sattā samādiyanti. Tathā hi **Aṅkuro** dasavassasahassāni mahādānaṁ adāsi, **Velāmo, Vessantaro,** aññe ca bahū paṇḍitamanussā mahādānāni adaṁsu. Te taṁ kusalaṁ dhammaṁ paripūretvā devesu ca manussesu ca sampattiṁ anubhaviṁsu. Tilakkhaṇākāraparicchedakaṁ pana vipassanāñāṇaṁ "adhipaññā"ti vuccati, sā hi adhisīla-adhittāni viya sīlacittānaṁ sabbalokiyapaññānaṁ adhikā ceva utttamā ca, na ca vinā Buddhuppādā loke pavattati. Tatopi ca maggaphalapaññāva adhipaññā, sā pana idha anadhippetā. Na hi taṁ samāpanno bhikkhu methunaṁ dhammaṁ paṭisevatīti.

Tatrāti tāsu tīsu sikkhāsu. **Yāyaṁ adhisīlasikkhā**ti yā ayaṁ Pātimokkhasīlasaṅkhātā adhisīlasikkhā. **Etaṁ sājīvaṁ nāmā**ti etaṁ sabbampi Bhagavatā vinaye ṭhapitaṁ sikkhāpadaṁ, yasmā ettha nānādesajātigottādibhedabhinnā bhikkhū saha jīvanti ekajīvikā sabhāgajīvikā sabhāgavuttino honti, tasmā "sājīvan"ti vuccati. **Tasmiṁ sikkhatī**ti taṁ sikkhāpadaṁ cittassa adhikaraṇaṁ katvā yathāsikkhāpadaṁ nu kho sikkhāmi, na sikkhāmīti cittena olokento sikkhati. Na kevalañcāyametasmiṁ sājīvasaṅkhāte sikkhāpadeyeva sikkhati. Na kevalañcāyametasmiṁ sājīvasaṅkhāte sikkhāpadeyeva sikkhati, sikkhāyapi sikkhati, "etaṁ sājīvaṁ nāmā"ti imassa pana anantarassa padassa vasena "tasmiṁsikkhatī"ti vuttaṁ. Kiñcāpi taṁ evaṁ vuttaṁ, atha kho ayamettha attho daṭṭhabbo—tassā ca sikkhāya sikkhaṁ paripūrento sikkhati, tasmiñca sikkhāpade avītikkamanto sikkhatīti. **Tena vuccati sājīvasamāpanno**ti idampi anantarassa sājīvapadasseva vasena vuttaṁ. Yasmā pana so sikkhampi samāpanno,

1. Na adhippetaṁ (?) 2. Abhi 1. 263; Abhi 2. 341; Ma 3. 74 piṭṭhādīsu.

သတ္တ အရိယာ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခန္တီတိ သေခါ၊ တေသု ယော ကောစိ "သေခေါ ဘိက္ခူ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ န သိက္ခတီတိ **အသေခေါ**။ သေက္ခဓမ္မေ အတိက္ကမ္မ အဂ္ဂဖလေ ဌိတော၊ တတော ဥတ္တရိ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝတော ခီဏာသဝေါ "အသေခေါ"တိ ဝုစ္စတိ။ **သမဂ္ဂေန သံဃေနာ**တိ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိယာယေန ပဉ္စဝဂ္ဂကရဏီယေ ကမ္မေ ယာဝတိကာ ဘိက္ခူ ကမ္မပ္ပတ္တာ၊ တေသံ အာဂတတ္တာ, ဆန္ဒာရဟာနံ ဆန္ဒဿ အာဟဋတ္တာ, သမ္မုခီဘူတာနဉ္စ အပ္ပဋိက္ကောသနတော ဧကသ္မိံ ကမ္မေ သမဂ္ဂဘာဝံ ဥပဂတေန။ **ဉတ္တိစတုတ္ထေနာ**တိ တီဟိ အနုဿာဝနာဟိ, ဧကာယ စ ဉတ္တိယာ ကာတဗ္ဗေန။ **ကမ္မေနာ**တိ ဓမ္မိကေန ဝိနယကမ္မေန။ **အကုပ္ပေနာ**တိ ဝတ္ထုဉတ္တိအနုဿာဝနသီမာပရိသသမ္ပတ္တိသမ္ပန္နတ္တာ အကောပေတဗ္ဗတံ, အပ္ပဋိက္ကောသိတဗ္ဗတဉ္စ ဥပဂတေန။ **ဌာနာရဟေနာ**တိ ကာရဏာရဟေန သတ္ထုသာသနာရဟေန။ **ဥပသမ္ပန္နော** နာမ ဥပရိဘာဝံ သမာပန္နော၊ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ ဘိက္ခုဘာဝေါ ဟိ ဥပရိဘာဝေါ၊ တဉ္စေသ ယထာဝုတ္တေန ကမ္မေန သမာပန္နတ္တာ "ဥပသမ္ပန္နော"တိ ဝုစ္စတိ။ **ဧတ္ထ စ** ဉတ္တိစတုတ္ထကမ္မံ ဧကမေဝ အာဂတံ။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ ဌတွာ စတ္တာရိ သံဃကမ္မာနိ နီဟရိတွာ ဝိတ္ထာရတော ကထေတဗ္ဗာနီတိ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ၊ တာနိ စ "အပလောကနကမ္မံ ဉတ္တိကမ္မံ ဉတ္တိဒုတိယကမ္မံ ဉတ္တိစတုတ္ထကမ္မ"န္တိ ပဋိပါဋိယာ ဌပေတွာ ဝိတ္ထာရေန ခန္ဓကတော ပရိဝါရာဝသာနေ ကမ္မဝိဘင်္ဂတော စ ပါဠိံ အာဟရိတွာ ကထိတာနိ။ တာနိ မယံ **ပရိဝါရာဝသာနေ ကမ္မဝိဘင်္ဂေယေဝ** ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ဧဝဉှိ သတိ ပဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာ စ န ဘာရိယာ ဘဝိဿတိ၊ ယထာဌိတာယ စ ပါဠိယာ ဝဏ္ဏနာ သုဝိညေယျာ ဘဝိဿတိ၊ တာနိ စ ဌာနာနိ အသုညာနိ ဘဝိဿန္တိ၊ တသ္မာ အနုပဒဝဏ္ဏနမေဝ ကရောမ။

တတြာတိ တေသု "ဘိက္ခုကော"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တေသု ဘိက္ခူသု။ **ယွာယံ ဘိက္ခူ**တိ ယော အယံ ဘိက္ခု။ **သမဂ္ဂေန သံဃေန**။ပ။ **ဥပသမ္ပန္နော**တိ အဋ္ဌသု ဥပသမ္ပဒါသု ဉတ္တိစတုတ္ထေနေဝ ကမ္မေန ဥပသမ္ပန္နော။ **အယံ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အဓိပ္ပေတော ဘိက္ခူ**တိ အယံ ဣမသ္မိံ "မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိတွာ ပါရာဇိကော ဟောတီ"တိ အတ္ထေ "ဘိက္ခူ"တိ အဓိပ္ပေတော။ ဣတရေ ပန "ဘိက္ခုကော"တိအာဒယော အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန ဝုတ္တာ။ တေသု စ "ဘိက္ခုကော"တိအာဒယော နိရုတ္တိဝသေန ဝုတ္တာ၊ "သမညာယ ဘိက္ခု, ပဋိညာယ ဘိက္ခူ"တိ ဣမေ ဒွေ အဘိလာပဝသေန ဝုတ္တာ၊ "ဧဟိ ဘိက္ခူ"တိ ဗုဒ္ဓေန ဥပဇ္ဈာယေန ပဋိလဒ္ဓဥပသမ္ပဒါဝသေန ဝုတ္တော၊ သရဏဂမနဘိက္ခု အနုပ္ပန္နာယ ကမ္မဝါစာယ

tasmā sikkhāsamāpannotipi atthato veditabbo. Evañhi sati “sikkhāsājīvasamāpanno”ti etassa padassa padabhājanampi paripuṇṇaṁ hoti.

Sikkhāsājīvapadabhājanīyaṁ niṭṭhitaṁ.

Sikkhāpaccakkhānavibhaṅgavaṇṇanā

Sikkhaṁ appaccakkhāya dubbalyaṁ anāvikatvāti sikkhañca appaṭikkhipitvā, dubbalabhāvañca appakāsetvā. Yasmā ca dubbalye āvikatepi sikkhā appaccakkhātāva hoti, sikkhāya pana paccakkhātāya dubbalyaṁ āvikatameva hoti. Tasmā “dubbalyaṁ anāvikatvā”ti iminā padena na koci visesattho labbhati. Yathā pana “dirattatirattaṁ sahaseyyaṁ kappeyyā”ti vutte dirattavacanena na koci visesattho labbhati, kevalaṁ lokavohāravasena byañjanasiliṭṭhatāya mukhārūḷhatāya etaṁ vuttaṁ. Evamidampi vohāravasena byañjanasiliṭṭhatāya mukhārūḷhatāya vuttanti veditabbaṁ.

Yasmā vā Bhagavā sātthaṁ sabyañjanaṁ dhammaṁ deseti, tasmā “sikkhaṁ appaccakkhāyā”ti iminā atthaṁ sampādetvā “dubbalyaṁ anāvikatvā”ti iminā byañjanaṁ sampādeti. Parivārakapadavirahitaṁ hi ekameva atthapadaṁ vuccamānaṁ parivāravirahito rājā viya, vatthālaṅkāravirahito viya ca puriso na sobhati, parivārakena pana atthānulomena sahāyapadena saddhiṁ taṁ sobhatīti.

Yasmā vā sikkhāpaccakkhānassa ekaccaṁ dubbalyāvikammaṁ attho hoti, tasmā naṁ sandhāya “sikkhaṁ appaccakkhāyā”tipadassa atthaṁ vivaranto “dubbalyaṁ anāvikatvā”ti āha.

Tattha siyā—yasmā na sabbaṁ dubbalyāvikammaṁ sikkhāpaccakkhānaṁ, tasmā “dubbalyamanāvikatvā”ti paṭhamaṁvatvā tassa-atthaniyamanatthaṁ “sikkhaṁ appaccakkhāyā”ti vattabbanti. Tañca na. Kasmā? Atthānukkamābhāvato. “Sikkhāsājīvasamāpanno”ti hi vuttattā yaṁ sikkhaṁ samāpanno, taṁ appaccakkhāyāti vuccamāno anukkameneva attho vutto hoti, na aññathā. Tasmā idameva paṭhamaṁ vuttanti.

ဥပသမ္ပဒါဝသေန ဝုတ္တော၊ “ဘဒြော”တိအာဒယော ဂုဏဝသေန ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သိက္ခာသာဇီဝပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ

ဧဒါနိ “**ဘိက္ခူနံ**”န္တိ ဧဒံ ပဒံ ဝိသေသတ္ထာဘာဝတော အဝိဘဇိတွာဝ ယံ သိက္ခဉ္စ သာဇီဝဉ္စ သမာပန္နတ္တာ ဘိက္ခူနံ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော ဟောတိ၊ တံ ဒဿေန္တော **သိက္ခာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ **သိက္ခာ**။ **တိဿော**တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။ **အဓိသီလသိက္ခာ**တိ အဓိကံ ဥတ္တမံ သီလန္တိ အဓိသီလံ၊ အဓိသီလဉ္စ တံ သိက္ခိတဗ္ဗတော သိက္ခာ စာတိ အဓိသီလသိက္ခာ။ ဧသ နယော အဓိစိတ္တအဓိပညာသိက္ခာသု။

ကတမံ ပနေတ္ထ သီလံ, ကတမံ အဓိသီလံ၊ ကတမံ စိတ္တံ, ကတမံ အဓိစိတ္တံ၊ ကတမာ ပညာ, ကတမာ အဓိပညာတိ? ဝုစ္စတေ—ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ တာဝ သီလမေဝ။ တဉှိ ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေပိ အနုပ္ပန္နေပိ လောကေ ပဝတ္တတိ။ ဥပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ တသ္မိံ သီလေ ဗုဒ္ဓါပိ သာဝကာပိ မဟာဇနံ သမာဒပေန္တိ၊ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ကမ္မဝါဒိနော စ ဓမ္မိကာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စက္ကဝတ္တီ စ မဟာရာဇာနော မဟာဗောဓိသတ္တာ စ သမာဒပေန္တိ၊ သာမမ္ပိ ပဏ္ဍိတာ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမာဒိယန္တိ။ တေ တံ ကုသလံ ဓမ္မံ ပရိပူရေတွာ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သမ္ပတ္တိံ အနုဘောန္တိ။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ ပန “အဓိသီလ”န္တိ ဝုစ္စတိ၊ တဉှိ သူရိယော ဝိယ ပဇ္ဇောတာနံ သိနေရု ဝိယ ပဗ္ဗတာနံ သဗ္ဗလောကိယသီလာနံ အဓိကဉ္စေဝ ဥတ္တမဉ္စ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေယေဝ စ ပဝတ္တတိ၊ န ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ။ န ဟိ တံ ပညတ္တိံ ဥဒ္ဓရိတွာ အညော သတ္တော ဌပေတုံ သက္ကောတိ၊ ဗုဒ္ဓါယေဝ ပန သဗ္ဗသော ကာယဝစီဒွါရအဇ္ဈာစာရသောတံ ဆိန္ဒိတွာ တဿ တဿ ဝီတိက္ကမဿ အနုစ္ဆဝိကံ တံ သီလသံဝရံ ပညပေန္တိ။ ပါတိမောက္ခသံဝရတောပိ စ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တမေဝ သီလံ အဓိသီလံ၊ တံ ပန ဣဓ အနဓိပ္ပေတံ[1]။ န ဟိ တံ သမာပန္နော ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတိ။

ကာမာဝစရာနိ ပန အဋ္ဌ ကုသလစိတ္တာနိ, လောကိယအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ စ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ စိတ္တမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါနုပ္ပါဒေ စဿ ပဝတ္တိ၊ သမာဒပနံ, သမာဒါနဉ္စ သီလေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာပါဒကံ အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တံ ပန “အဓိစိတ္တ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ တဉှိ အဓိသီလံ ဝိယ သီလာနံ သဗ္ဗလောကိယစိတ္တာနံ အဓိကဉ္စေဝ ဥတ္တမဉ္စ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေယေဝ စ ဟောတိ, န

၁-န အဓိပ္ပေတံ (?)

Apica anupaṭipāṭiyāpi ettha attho veditabbo. Kathaṁ? Sikkhāsājīvasamāpannoti ettha yaṁ sikkhaṁ samāpanno, taṁ appaccakkhāya, yañca sājīvaṁ samāpanno, tattha dubbalyaṁ anāvikatvāti.

Idāni sikkhāpaccakkhānadubbalyāvikammānaṁ visesāvisesaṁ, sikkhāpaccakkhānalakkhaṇañca dassento **“atthi bhikkhave”**ti-ādimāha. Tattha **atthi bhikkhave**ti-ādīni dve mātikāpadāni, tāni vibhajanto **“kathañca bhikkhave”**ti-ādimāha. Tatrāyaṁ anuttānapadavaṇṇanā—**kathan**ti kena ākārena. **Dubbalyāvikammañcā**ti dubbalyassa āvikammañca. **Idhā**ti imasmiṁ sāsane. **Ukkaṇṭhito**ti anabhiratiyā imasmiṁ sāsane kicchajīvikappatto. Atha vā ajja yāmi, sve yāmi, ito yāmi, ettha yāmīti uddhaṁ kaṇṭhaṁ katvā viharamāno, vikkhitto anekaggoti vuttaṁ hoti. **Anabhirato**ti sāsane abhirativirahito.

Sāmaññā cavitukāmoti samaṇabhāvato apagantukāmo. **Bhikkhubhāvan**ti bhikkhubhāvena, karaṇatthe upayogavacanaṁ. “Kaṇṭhe āsattena aṭṭīyeyyā”ti-ādīsu[1] pana yathālakkhaṇaṁ karaṇavacaneneva vuttaṁ. **Aṭṭīyamāno**ti aṭṭaṁ pīḷitaṁ dukkhitaṁviya attānamācaramāno, tena vā bhikkhubhāvena aṭṭo kariyamāno pīḷiyamānoti attho. **Harāyamāno**ti lajjamāno. **Jigucchamāno**ti asuciṁ viya taṁ jigucchanto. **Gihibhāvaṁ patthayamāno**ti-ādīni uttānatthāniyeva. **Yannūnāhaṁ Buddhaṁ paccakkheyyan**ti ettha **yannūnā**ti parivitakkadassane nipāto. Idaṁ vuttaṁ hoti—sacāhaṁ Buddhaṁ paccakkheyyaṁ, sādhu vata me siyāti. **Vadati viññāpetī**ti imamatthaṁ etehi vā aññehi vā byañjanehi vacībhedaṁ katvā vadati ceva, yassa ca vadati, taṁ viññāpeti jānāpeti. Evampīti uparimatthasampiṇḍanatto pikāro. Evampi dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca appaccakkhātā, aññathāpi.

Idāni taṁ aññathāpi dubbalyāvi-akmmaṁ, sikkhāya ca appaccakkhānaṁ dassento **“atha vā panā”**ti-ādimāha. Taṁ sabbaṁ atthato uttānameva. Padato panettha ādito paṭṭhāya “Buddhaṁ paccakkheyyaṁ. Dhammaṁ. Saṁghaṁ. Sikkhaṁ. Vinayaṁ. Pātimokkhaṁ. Uddesaṁ. Upajjhāyaṁ. Ācariyaṁ. Saddhivihārikaṁ. Antevāsikaṁ.

1. Vi 1. 86 piṭṭhe.

ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ။ တတောပိ စ မဂ္ဂဖလစိတ္တမေဝ အဓိစိတ္တံ၊ တံ ပန ဣဓ အနဓိပ္ပေတံ[၁]။ န ဟိ တံ သမာပန္နော ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတိ။

“အတ္ထိ ဒိန္နံ, အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ”န္တိ[၂] အာဒိနယပ္ပဝတ္တံ ပန ကမ္မဿကတဉာဏံ ပညာ၊ သာ ဟိ ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေပိ အနုပ္ပန္နေပိ လောကေ ပဝတ္တတိ။ ဥပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ တဿာ ပညာယ ဗုဒ္ဓါပိ ဗုဒ္ဓသာဝကာပိ မဟာဇနံ သမာဒပေန္တိ၊ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ကမ္မဝါဒိနော စ ဓမ္မိကာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စက္ကဝတ္တီ စ မဟာရာဇာနော မဟာဗောဓိသတ္တာ စ သမာဒပေန္တိ၊ သာမမ္ပိ ပဏ္ဍိတာ သတ္တာ သမာဒိယန္တိ။ တထာ ဟိ **အင်္ကုရော** ဒသဝဿသဟဿာနိ မဟာဒါနံ အဒါသိ၊ **ဝေလာမော, ဝေဿန္တရော,** အညေ စ ဗဟူ ပဏ္ဍိတမနုဿာ မဟာဒါနာနိ အဒံသု။ တေ တံ ကုသလံ ဓမ္မံ ပရိပူရေတွာ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိံသု။ တိလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒကံ ပန ဝိပဿနာဉာဏံ “အဓိပညာ”တိ ဝုစ္စတိ၊ သာ ဟိ အဓိသီလအဓိစိတ္တာနိ ဝိယ သီလစိတ္တာနံ သဗ္ဗလောကိယပညာနံ အဓိကာ စေဝ ဥတ္တမာ စ၊ န စ ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ လောကေ ပဝတ္တတိ။ တတောပိ စ မဂ္ဂဖလပညာဝ အဓိပညာ၊ သာ ပန ဣဓ အနဓိပ္ပေတာ။ န ဟိ တံ သမာပန္နော ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတီတိ။

တတြာတိ တာသု တီသု သိက္ခာသု။ **ယာယံ အဓိသီလသိက္ခာ**တိ ယာ အယံ ပါတိမောက္ခသီလသင်္ခါတာ အဓိသီလသိက္ခာ။ **ဧတံ သာဇီဝံ နာမာ**တိ ဧတံ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဂဝတာ ဝိနယေ ဌပိတံ သိက္ခာပဒံ, ယသ္မာ ဧတ္ထ နာနာဒေသဇာတိ-ဂေါတ္တာဒိဘေဒဘိန္နာ ဘိက္ခူ သဟ ဇီဝန္တိ ဧကဇီဝိကာ သဘာဂဇီဝိကာ သဘာဂဝုတ္တိနော ဟောန္တိ၊ တသ္မာ “သာဇီဝ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ **တသ္မိံ သိက္ခတီ**တိ တံ သိက္ခာပဒံ စိတ္တဿ အဓိကရဏံ ကတွာ ယထာသိက္ခာပဒံ နု ခေါ သိက္ခာမိ, န သိက္ခာမီတိ စိန္တေန္တော ဩလောကေန္တော သိက္ခတိ။ န ကေဝလဉ္စာယမေတသ္မိံ သာဇီဝသင်္ခါတေ သိက္ခာပဒေယေဝ သိက္ခတိ၊ သိက္ခာယပိ သိက္ခတိ၊ “ဧတံ သာဇီဝံ နာမာ”တိ ဣမဿ ပန အနန္တရဿ ပဒဿ ဝသေန “တသ္မိံ သိက္ခတီ”တိ ဝုတ္တံ။ ကိဉ္စာပိ တံ ဧဝံ ဝုတ္တံ၊ အထ ခေါ အယမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော—တဿာ စ သိက္ခာယ သိက္ခံ ပရိပူရေန္တော သိက္ခတိ၊ တသ္မိဉ္စ သိက္ခာပဒေ အဝီတိက္ကမန္တော သိက္ခတီတိ။ **တေန ဝုစ္စတိ သာဇီဝသမာပန္နော**တိ ဣဒမ္ပိ အနန္တရဿ သာဇီဝပဒဿေဝ ဝသေန ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန သော သိက္ခမ္ပိ သမာပန္နော၊

၁- န အဓိပ္ပေတံ (?)
၂- အဘိ ၁-၂၆၃၊ အဘိ ၂-၃၄၁၊ မ ၃-၇၄-ပိဋ္ဌာဒီသု။

Samānupajjhāyakaṁ. Samānācariyakaṁ. Sabrahamcāriṁ paccakkheyyan”ti imāni cuddasa padāni paccakkhānākārena vuttāni.

Gihī assanti-ādīni “gihī, upāsako, ārāmiko, sāmaṇero, titthiyo, titthiyasāvako, assamaṇo, asakyaputtiyo assan”ti imāni aṭṭha padāni “assan”ti iminā bhāvavikappākārena vuttāni. Evaṁ “yannūnāhan”ti iminā paṭisaṁyuttāni dvāvīsati padāni.

46. Yathā ca etāni, evaṁ “yadi panāhaṁ, apāhaṁ, handāhaṁ, hoti me”ti imesu ekamekena paṭisaṁyuttāni dvāvīsatīti sabbāneva satañca dasa ca padāni honti.

47. Tato paraṁ saritabbavatthudassananayena pavattāni “mātaraṁ sarāmī”ti-ādīni sattarasa padāni. Tattha **khettan**ti sālikhettādiṁ. **Vatthun**ti tiṇapaṇṇasākaphalāphalasamuṭṭhānaṭṭhānaṁ. **Sippan**ti kumbhakārapesakārasippādikaṁ.

48. Tato paraṁ sakiñcanasapalibodhabhāvadassanavasena pavattāni “mātā me atthi, sā mayā posetabbā’ti-ādīni nava padāni.

49. Tato paraṁ sanissayasappatiṭṭhabhāvadassanavasena pavattāni “mātā me atthi, sā maṁ posessatī”ti-ādīni soḷasa padāni.

50. Tato paraṁ ekabhatta-ekaseyyabrahamcariyānaṁ dukkarabhāvadassanavasena pavattāni “dukkaran”ti-ādīni aṭṭha padāni.

Tattha **dukkaran**ti ekabhattādīnaṁ karaṇe dukkarataṁ dasseti. **Na sukaran**ti sukarabhāvaṁ paṭikkhipati. Evaṁ **duccaraṁ na sucaran**ti ettha. **Na ussahāmī**ti tattha ussāhābhāvaṁ asakkuṇeyyataṁ dasseti. **Na visahāmī**ti asayhataṁ dasseti. **Na ramāmī**ti ratiyā abhāvaṁ dasseti. **Nābhiramāmī**ti abhiratiyā abhāvaṁ dasseti. Evaṁ imāni ca paññāsa, purimāni ca dasuttarasatanti saṭṭhisataṁ padāni dubbalyāvikammavāre vuttānīti veditabbāni.

တသ္မာ သိက္ခာသမာပန္နောတိပိ အတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝဉ္စ သတိ “သိက္ခာ-သာဇီဝသမာပန္နော”တိ ဧတဿ ပဒဿ ပဒဘာဇနမ္ပိ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ။

သိက္ခာသာဇီဝပဒဘာဇနီယံ နိဋ္ဌိတံ။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝိဘင်္ဂဝဏ္ဏနာ

သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာတိ သိက္ခဉ္စ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ, ဒုဗ္ဗလ-ဘာဝဉ္စ အပ္ပကာသေတွာ။ ယသ္မာ စ ဒုဗ္ဗလျေ အာဝိကတေပိ သိက္ခာ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ၊ သိက္ခာယ ပန ပစ္စက္ခာတာယ ဒုဗ္ဗလျံ အာဝိကတမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ “ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ”တိ ဣမိနာ ပဒေန န ကောစိ ဝိသေသတ္ထော လဗ္ဘတိ။ ယထာ ပန “ဒိရတ္တတိရတ္တံ သဟသေယျံ ကပ္ပေယျာ”တိ ဝုတ္တေ ဒိရတ္တဝစနေန န ကောစိ ဝိသေသတ္ထော လဗ္ဘတိ၊ ကေဝလံ လောက-ဝေါဟာရဝသေန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ မုခါရုဠှတာယ စေတံ ဝုတ္တံ။ ဧဝမိဒမ္ပိ ဝေါဟာရဝသေန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ မုခါရုဠှတာယ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယသ္မာ ဝါ ဘဂဝါ သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ တသ္မာ “သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယာ”တိ ဣမိနာ အတ္ထံ သမ္ပာဒေတွာ “ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ”တိ ဣမိနာ ဗျဉ္ဇနံ သမ္ပာဒေတိ။ ပရိဝါရကပဒဝိရဟိတံ ဟိ ကေဝလံ အတ္ထပဒံ ဝုစ္စမာနံ ပရိဝါရဝိရဟိတော ရာဇာ ဝိယ, ဝတ္ထာလင်္ကာရဝိရဟိတော ဝိယ စ ပုရိသော န သောဘတိ၊ ပရိဝါရကေန ပန အတ္ထာနုလောမေန သဟာယပဒေန သဒ္ဓိံ တံ သောဘတီတိ။

ယသ္မာ ဝါ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ ဧကစ္စံ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မံ အတ္ထော ဟောတိ၊ တသ္မာ တံ သန္ဓာယ “သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယာ”တိပဒဿ အတ္ထံ ဝိဝရန္တော “ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ”တိ အာဟ။

တတြ သိယာ—ယသ္မာ န သဗ္ဗံ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မံ သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ၊ တသ္မာ “ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ”တိ ပဌမံ ဝတွာ တဿ အတ္ထနိယမနတ္ထံ “သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာ-ယာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။ တဉ္စ န။ ကသ္မာ? အတ္ထာနုက္ကမာဘာဝတော။ “သိက္ခာ-သာဇီဝသမာပန္နော”တိ ဟိ ဝုတ္တတ္တာ ယံ သိက္ခံ သမာပန္နော၊ တံ အပ္ပစ္စက္ခာ-ယာတိ ဝုစ္စမာနော အနုက္ကမေနေဝ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ န အညထာ။ တသ္မာ ဣဒမေဝ ပဌမံ ဝုတ္တန္တိ။

51. Sikkhāpaccakkhānavārepi “kathañca bhikkhave”ti-ādi sabbaṁ atthato uttānameva. Padato panetthāpi “Buddhaṁ paccakkhāmi. Dhammaṁ. Saṁghaṁ. Sikkhaṁ. Vinayaṁ. Pātimokkhaṁ. Uddesaṁ. Upajjhāyaṁ. Ācariyaṁ. Saddhivihārikaṁ. Antevāsikaṁ. Samānupajjhāyakaṁ. Samānācariyakaṁ. Sabrahmacāriṁ paccakkhāmī”ti imāni cuddasa padāni sikkhāpaccakkhānavacanasambandhena pavattāni. Sabbapadesu ca **“vadati viññāpetī”**ti vacanassa ayamattho—vacībhedaṁ katvā vadati, yassa ca vadati taṁ teneva vacībhedena “ayaṁ sāsanaṁ jahitukāmo sāsanato muccitukāmo bhikkhubhāvaṁ cajitukāmo imaṁ vākyabhedaṁ karotī”ti viññāpeti sāveti jānāpeti.

Sace panāyaṁ “Buddhaṁ paccakkhāmī”ti vattukāmo padapaccābhaṭṭhaṁ katvā “paccakkhāmi Buddhan”ti vā vadeyya. Milakkhabhāsāsu vā aññatarabhāsāya tamatthaṁ vadeyya. “Buddhaṁ paccakkhāmī”ti vattukāmo uppaṭipāṭiyā “dhammaṁ paccakkhāmī”ti vā “sabrahmacāriṁ paccakkhāmī”ti vā vadeyya, seyyathāpi uttarimanussadhammavibhaṅge “paṭhamaṁ jhānaṁ samāpajjāmī”ti vattukāmo “dutiyaṁ jhānan”ti vadati. Sace yassa vadati, so “ayaṁ bhikkhubhāvaṁ cajitukāmo etamatthaṁ vadatī”ti ettakamattampi jānāti, viraddhaṁ nāma natthi, khettameva otiṇṇaṁ. Paccakkhātāva hoti sikkhā. Sakkattā vā brahmattā vā cutasatto viya cutova hoti sāsanā.

Sace pana “Buddhaṁ paccakkhin”ti vā, “Buddhaṁ paccakkhissāmī”ti vā, “Buddhaṁ paccakkheyyan”ti vāti atītānāgataparikappavacanehi vadati, dūtaṁ vā pahiṇāti, sāsanaṁ vā peseti, akkharaṁ vā chindati, hatthamuddāya vā tamatthaṁ āroceti, appaccakkhātā hoti sikkhā. Uttarimanussadhammārocanaṁ pana hatthamuddāyapi sīsaṁ eti. Sikkhāpaccakkhānaṁ manussajātikasattassa santike cittasampayuttaṁ vacībhedaṁ karontasseva sīsaṁ eti. Vacībhedaṁ katvā viññāpentopi ca yadi “ayameva jānātū”ti ekaṁ niyametvā āroceti, tañca soyeva jānāti, paccakkhātā hoti sikkhā. Atha so na jānāti, añño samīpe ṭhito jānāti, appaccakkhātā hoti sikkhā. Atha dvinnaṁ ṭhitaṭṭhāne dvinnampi niyametvā “etesaṁ ārocemī”ti vadati, tesu ekasmiṁ jānantepi dvīsu jānantesupi paccakkhātāva hoti sikkhā. Evaṁ sambahulesupiveditabbaṁ.

အပိစ အနုပဋိပါဋိယာပိ ဧတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထံ? သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နောတိ ဧတ္ထ ယံ သိက္ခံ သမာပန္နော, တံ အပ္ပစ္စက္ခာယ၊ ယဉ္စ သာဇီဝံ သမာပန္နော, တတ္ထ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာတိ။

ဣဒါနိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မာနံ ဝိသေသာဝိသေသံ, သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏဉ္စ ဒဿေတုံ “**အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ**တိအာဒီနိ ဒွေ မာတိကာပဒါနိ၊ တာနိ ဝိဘဇန္တော “**ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ**”တိအာဒိမာဟ။ တတြာယံ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ— **ကထန္တိ** ကေန အာကာရေန။ **ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဉ္စာ**တိ ဒုဗ္ဗလျဿ အာဝိကမ္မဉ္စ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ **ဥက္ကဏ္ဌိတော**တိ အနဘိရတိယာ ဣမသ္မိံ သာသနေ ကိစ္ဆဇီဝိကပ္ပတ္တော။ အထ ဝါ အဇ္ဇ ယာမိ, သွေ ယာမိ, ဣတော ယာမိ, ဧတ္ထ ယာမီတိ ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဌံ ကတွာ ဝိဟရမာနော၊ ဝိက္ခိတ္တော အနေကဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနဘိရတော**တိ သာသနေ အဘိရတိဝိရဟိတော။

သာမညာ စဝိတုကာမောတိ သမဏဘာဝတော အပဂန္တုကာမော။ **ဘိက္ခုဘာဝန္တိ** ဘိက္ခုဘာဝေန၊ ကရဏတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ “ကဏ္ဌေ အာသတ္တေန အဋ္ဋိယေယျာ”တိအာဒီသု[1] ပန ယထာလက္ခဏံ ကရဏဝစနေနေဝ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဋီယမာနော**တိ အဋ္ဋံ ပီဠိတံ ဒုက္ခိတံ ဝိယ အတ္တာနမာစရမာနော၊ တေန ဝါ ဘိက္ခုဘာဝေန အဋ္ဋော ကရီယမာနော ပီဠိယမာနောတိ အတ္ထော။ **ဟရာယမာနော**တိ လဇ္ဇမာနော။ **ဇိဂုစ္ဆမာနော**တိ အသုစိံ ဝိယ တံ ဇိဂုစ္ဆန္တော။ **ဂိဟိဘာဝံ ပတ္ထယမာနော**တိအာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိယေဝ။ **ယံနူနာဟံ ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခေယျန္တိ** ဧတ္ထ **ယံနူနာ**တိ ပရိဝိတက္ကဒဿနေ နိပါတော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ— သစာဟံ ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခေယျံ၊ သာဓု ဝတ မေ သိယာတိ။ **ဝဒတိ ဝိညာပေတီ**တိ ဣမမတ္ထံ ဧတေဟိ ဝါ အညေဟိ ဝါ ဗျဉ္ဇနေဟိ ဝစီဘေဒံ ကတွာ ဝဒတိ စေဝ၊ ယဿ စ ဝဒတိ၊ တံ ဝိညာပေတိ ဇာနာပေတိ။ **ဧဝမ္ပီ**တိ ဥပရိမတ္ထသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော ပိကာရော။ ဧဝမ္ပိ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဉ္စေဝ ဟောတိ သိက္ခာ စ အပစ္စက္ခာတာ, အညထာပိ။

ဣဒါနိ တံ အညထာပိ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မံ, သိက္ခာယ စ အပ္ပစ္စက္ခာနံ ဒဿေန္တော “**အထ ဝါ ပနာ**”တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ အတ္ထတော ဥတ္တာနမေဝ။ ပဒတော ပနေတ္ထ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခေယျံ။ ဓမ္မံ။ သံဃံ။ သိက္ခံ။ ဝိနယံ။ ပါတိမောက္ခံ။ ဥဒ္ဒေသံ။ ဥပဇ္ဈာယံ။ အာစရိယံ။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ။ အန္တေဝါသိကံ။

[1] ၁-ဒီ ၁-၇၆-ပိဋ္ဌေ။

Sace pana anabhiratiyā pīḷito sabhāge bhikkhū parisaṅkamāno "yo koci jānātū"ti uccasaddaṁ karonto "Buddhaṁ paccakkhāmī"ti vadati, tañca avidūre ṭhito navakammiko[1] vā añño vā samayaññū puriso sutvā "ukkaṇṭhito ayaṁ samaṇo gihibhāvaṁ pattheti sāsanato cuto"ti jānāti, paccakkhātāva hoti sikkhā. Taṅkhaṇaññeva pana apubbaṁ acarimaṁ dujjānaṁ, sace āvajjanasamaye jānāti, yathā pakatiyā loke manussā vacanaṁ sutvā jānanti, paccakkhātā hoti sikkhā. Atha aparabhāge "kiṁ iminā vuttan"ti kaṅkhanto cirena jānāti, appaccakkhātā hoti sikkhā. Idañhi sikkhāpaccakkhānañca upari Abhūtarocanaduṭṭhullavācā-attakāmaduṭṭhadosabhūtārocanasikkhāpadāni ca ekaparicchedāni. Āvajjanasamaye ñāte eva sīsaṁ enti, "kiṁ ayaṁ bhaṇatī"ti kaṅkhatā cirena ñāte sīsaṁ na enti. Yathā cāyaṁ "Buddhaṁ paccakkhāmī"ti pade vinicchaye vutto, evaṁ sabbapadesu veditabbo.

Yasmā ca yadā sikkhā paccakkhātā hoti, tadā "yannūnāhaṁ Buddhaṁ paccakkheyyan"ti-ādīni avadatāpi dubbalyaṁ āvikatameva hoti, tasmā sabbesaṁ padānaṁ avasāne vuttaṁ **"evampi bhikkhave dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca paccakkhātā"**ti.

Tato paraṁ **gihīti maṁ dhārehī**ti ettha sacepi "gihī bhavissāmī"ti vā "gihī homī"ti vā "gihī jātomhī"ti vā "gihimhī"ti vā vadati, appaccakkhāta hoti sikkhā. Sace pana "ajja paṭṭhāya gihīti maṁ dhārehī"ti vā "jānāhī"ti vā "sañjānāhī"ti vā "manasi karohī"ti vā vadati, ariyakena vā vadati milakkhakena vā. Evametasmiṁ atthe vutte yassa vadati, sace so jānāti, paccakkhātā hoti sikkhā. Esa nayo sesesupi "upāsako"ti-ādīsu sattasu padesu. Evaṁ imāni ca aṭṭha, purimāni ca cuddasāti dvāvīsati padāni honti.

52. Ito paraṁ purimāneva cuddasa padāni "alaṁ me kiṁ nu me, na mamattho, sumuttāhan"ti imehi catūhi yojetvā vuttāni chappaññāsa honti. Tattha **alan**ti hotu, pariyattanti attho. **Kiṁ nu me**ti kiṁ mayhaṁ kiccaṁ kiṁ karaṇīyaṁ, kiṁ sādhetabbanti attho. **Na mamattho**ti natthi mama

1. Vanakammiko (Syā)

သမာနုပဇ္ဈာယကံ။ သမာနာစရိယကံ။ သဗြဟ္မစာရိံ ပစ္စက္ခေယျ''န္တိ ဣမာနိ စုဒ္ဒသ ပဒါနိ ပစ္စက္ခာနာကာရေန ဝုတ္တာနိ။

ဂိဟီ အဿန္တိ အာဒီနိ "ဂိဟီ။ ဥပါသကော။ အာရာမိကော။ သာမဏေရော။ တိတ္ထိယော။ တိတ္ထိယသာဝကော။ အဿမဏော။ အသကျပုတ္တိယော အဿ"န္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌ ပဒါနိ ''အဿ''န္တိ ဣမိနာ ဘာဝဝိကပ္ပါကာရေန ဝုတ္တာနိ။ ဧဝံ "ယန္နူနာဟ"န္တိ ဣမိနာ ပဋိသံယုတ္တာနိ ဒွါဝီသတိ ပဒါနိ။

၄၆။ ယထာ စ တောနိ၊ ဧဝံ "ယဒိ ပနာဟံ, အပါဟံ, ဟန္ဒာဟံ, ဟောတိ မေ"တိ ဣမေသု ဧကမေကေန ပဋိသံယုတ္တာနိ ဒွါဝီသတီတိ သဗ္ဗာနေဝ သတဋ္ဌ ဒသ စ ပဒါနိ ဟောန္တိ။

၄၇။ တတော ပရံ သရိတဗ္ဗဝတ္ထုဒဿနနယေန ပဝတ္တာနိ "မာတရံ သရာမီ"တိအာဒီနိ သတ္တရသ ပဒါနိ။ တတ္ထ **ခေတ္တ**န္တိ သာလိခေတ္တာဒိံ။ **ဝတ္ထု**န္တိ တိဏပဏ္ဏသာကဖလာဖလာမုဋ္ဌာနဋ္ဌာနံ။ **သိပ္ပ**န္တိ ကုမ္ဘကာရ-ပေသကာရသိပ္ပါဒိကံ။

၄၈။ တတော ပရံ သကိဉ္စနသပလိဗောဓဘာဝဒဿနဝသေန ပဝတ္တာနိ "မာတာ မေ အတ္ထိ၊ သာ မယာ ပေါသေတဗ္ဗာ"တိအာဒီနိ နဝ ပဒါနိ။

၄၉။ တတော ပရံ သနိဿယသပ္ပတိဋ္ဌဘာဝဒဿနဝသေန ပဝတ္တာနိ ''မာတာ မေ အတ္ထိ၊ သာ မံ ပေါသေဿတီ"တိအာဒီနိ သောဠသ ပဒါနိ။

၅၀။ တတော ပရံ ဧကဘတ္တေကသေယျဗြဟ္မစရိယာနံ ဒုက္ကရဘာဝ-ဒဿနဝသေန ပဝတ္တာနိ ''ဒုက္ကရ"န္တိအာဒီနိ အဋ္ဌ ပဒါနိ။

တတ္ထ **ဒုက္ကရ**န္တိ ဧကဘတ္တာဒီနံ ကရဏေ ဒုက္ကရတံ ဒဿေတိ။ **န သုကရ**န္တိ သုကရဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဧဝံ **ဒုစ္စရံ န သုစရ**န္တိ ဧတ္ထ။ **န ဥဿဟာမီ**တိ တတ္ထ ဥဿာဟာဘာဝံ အသက္ကုဏေယျတံ ဒဿေတိ။ **န ဝိသဟာမီ**တိ အသယှတံ ဒဿေတိ။ **န ရမာမီ**တိ ရတိယာ အဘာဝံ ဒဿေတိ။ **နာဘိ-ရမာမီ**တိ အဘိရတိယာ အဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဧဝံ ဣမာနိ စ ပဉ္စာသ, ပုရိမာနိ စ ဒသုတ္တရသတန္တိ သဋ္ဌိသတံ ပဒါနိ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဝါရေ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

attho. **Sumuttāhan**ti sumutto ahaṁ. Sesemettha vuttanayameva. Evaṁ imāni ca chappaññāsa, purimāni ca dvāvīsatīti aṭṭhasattati padāni sarūpeneva vuttāni.

53. Yasmā pana tesaṁ vevacanehipi sikkhāpaccakkhānaṁ hoti, tasmā **“yāni vā panaññānipī”**ti-ādimāha. Tattha **yāni vā panaññānipī**ti Pāḷiyaṁ “Buddhan”ti-ādīni āgatapadāni ṭhapetvā yāni aññāni atthi. **Buddhavevacanāni vā**ti Buddhassa vā pariyāyanāmāni -pa- asakyaputtiyassa vā. Tattha vaṇṇapaṭṭhāne āgataṁ nāmasahassaṁ, upāligāthāsu[1] nāmasataṁ, aññāni ca guṇato labbhamānāni nāmāni “Buddhavevacanānī”ti veditabbāni. Sabbānipi dhammassa nāmāni “dhammavevacanānī”ti veditabbāni. Esa nayo sabbattha.

Ayaṁ panettha yojanā—**Buddhaṁ paccakkhāmī**ti na vevacanena paccakkhānaṁ, yathārutameva. “Sammāsambuddhaṁ paccakkhāmi. Anantabuddhaṁ. Anomabuddhiṁ. Bodhipaññāṇaṁ. Dhīraṁ. Vigatamohaṁ. Pabhinnakhīlaṁ. Vijitavijayaṁ paccakkhāmī”ti evamādibuddhavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ.

Dhammaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ, yathārutameva. “Svākkhātaṁ dhammaṁ paccakkhāmi. Sandiṭṭhikaṁ. Akālikaṁ. Ehipassikaṁ. Opaneyyikaṁ. Paccattaṁ veditabbaṁ viññūhi dhammaṁ paccakkhāmi. Asaṅkhataṁ dhammaṁ paccakkhāmi. Virāgaṁ. Nirodhaṁ. Amataṁ dhammaṁ paccakkhāmi. Dīghanikāyaṁ paccakkhāmi. Brahmajālaṁ. Majjhimanikāyaṁ. Mūlapariyāyaṁ. Saṁyuttanikāyaṁ. Oghataraṇaṁ. Aṅguttaranikāyaṁ. Cittapariyādānaṁ. Khuddakanikāyaṁ. Jātakaṁ. Abhidhammaṁ. Kusalaṁ dhammaṁ. Akusalaṁ dhammaṁ. Abyākataṁ dhammaṁ. Satipaṭṭhānaṁ. Sammappadhānaṁ. Iddhipādaṁ. Indriyaṁ. Balaṁ. Bojjhaṅgaṁ. Maggaṁ. Phalaṁ. Nibbānaṁ paccakkhāmī”ti caturāsītidhammakkhandhasahassesu ekadhammakkhandhassapi nāmaṁ dhammavevacanameva. Evaṁ dhammavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Saṁghaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Suppaṭipannaṁ saṁghaṁ paccakkhāmi. Ujuppaṭipannaṁ. Ñāyappaṭipannaṁ. Sāmīcippaṭipannaṁ saṁghaṁ. Catupurisayugaṁ saṁghaṁ. Aṭṭhapurisapuggalaṁ saṁghaṁ. Āhuneyyaṁ saṁghaṁ. Pāhuneyyaṁ. Dakkhiṇeyyaṁ. Añjalikaraṇīyaṁ. Anuttaraṁ puññakkhettaṁ saṁghaṁ paccakkhāmī”ti evaṁ saṁghavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

---

1. Ma 2. 48 piṭṭhe Upālisutte.

၅၁။ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝါရေပိ“ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ”တိအာဒိ သဗ္ဗံ အတ္ထတော ဥတ္တာနမေဝ။ ပဒတော ပနေတ္ထာပိ “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဓမ္မံ။ သံဃံ။ သိက္ခံ။ ဝိနယံ။ ပါတိမောက္ခံ။ ဥဒ္ဒေသံ။ ဥပဇ္ဈာယံ။ အာစရိယံ။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ။ အန္တေဝါသိကံ။ သမာနုပဇ္ဈာယကံ။ သမာနာစရိယကံ။ သဗြဟ္မစာရိံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဣမာနိ စုဒ္ဒသ ပဒါနိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝစနသမ္ဗန္ဓေန ပဝတ္တာနိ။ သဗ္ဗပဒေသု စ“**ဝဒတိ ဝိညာပေတီ**”တိ ဝစနဿ အယမတ္ထော—ဝစီဘေဒံ ကတွာ ဝဒတိ၊ ယဿ စ ဝဒတိ တံ တေနေဝ ဝစီဘေဒေန “အယံ သာသနံ ဇဟိတုကာမော သာသနတော မုစ္စိတုကာမော ဘိက္ခုဘာဝံ စဇိတုကာမော ဣမံ ဝါကျဘေဒံ ကရောတီ”တိ ဝိညာပေတိ သာဝေတိ ဇာနာပေတိ။

သစေ ပနာယံ “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဝတ္တုကာမော ပဒပစ္စာဘဋ္ဌံ ကတွာ “ပစ္စက္ခာမိ ဗုဒ္ဓ”န္တိ ဝါ ဝဒေယျ။ မိလက္ခဘာသာသု ဝါ အညတရဘာသာယ တမတ္ထံ ဝဒေယျ။ “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဝတ္တုကာမော ဥပ္ပဋိပါဋိယာ “ဓမ္မံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဝါ “သဗြဟ္မစာရိံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဝါ ဝဒေယျ၊ သေယျထာပိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဝိဘင်္ဂေ “ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇာမီ”တိ ဝတ္တုကာမော “ဒုတိယံ ဈာန”န္တိ ဝဒတိ။ သစေ ယဿ ဝဒတိ, သော “အယံ ဘိက္ခုဘာဝံ စဇိတုကာမော တေမတ္ထံ ဝဒတီ”တိ ဧတ္တကမတ္တမ္ပိ ဇာနာတိ၊ ဝိရဒ္ဓံ နာမ နတ္ထိ၊ ခေတ္တမေဝ ဩတိဏ္ဏံ။ ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ သိက္ခာ။ သက္ကတ္တာ ဝါ ဗြဟ္မတ္တာ ဝါ စုတသတ္တော ဝိယ စုတောဝ ဟောတိ သာသနာ။

သစေ ပန “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခိ”န္တိ ဝါ, “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခိဿာမီ”တိ ဝါ, “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခေယျ”န္တိ ဝါတိ အတီတာနာဂတပရိကပ္ပဝစနေဟိ ဝဒတိ၊ ဒူတံ ဝါ ပဟိဏာတိ၊ သာသနံ ဝါ ပေသေတိ၊ အက္ခရံ ဝါ ဆိန္ဒတိ၊ ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ ဝါ တမတ္ထံ အာရောစေတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာရောစနံ ပန ဟတ္ထမုဒ္ဒါယပိ သီသံ ဧတိ။ သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ မနုဿဇာတိကသတ္တဿ သန္တိကေ စိတ္တသမ္ပယုတ္တံ ဝစီဘေဒံ ကရောန္တဿေဝ သီသံ ဧတိ။ ဝစီဘေဒံ ကတွာ ဝိညာပေန္တောပိ စ ယဒိ “အယမေဝ ဇာနာတူ”တိ ဧကံ နိယမေတွာ အာရောစေတိ၊ တဉ္စ သောယေဝ ဇာနာတိ၊ ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ အထ သော န ဇာနာတိ၊ အညော သမီပေ ဌိတော ဇာနာတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ အထ ဒွိန္နံ ဌိတဋ္ဌာနေ ဒွိန္နမ္ပိ နိယမေတွာ “ဧတေသံ အာရောစေမီ”တိ ဝဒတိ၊ တေသု ဧကသ္မိံ ဇာနန္တေပိ ဒွီသု ဇာနန္တေသုပိ ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ သိက္ခာ။ ဧဝံ သမ္ဗဟုလေသုပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

Sikkhaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Bhikkhusikkhaṁ paccakkhāmi. Bhikkhunīsikkhaṁ. Adhisīlasikkhaṁ. Adhicittasikkhaṁ. Adhipaññāsikkhaṁ paccakkhāmī”ti evaṁ sikkhāvevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Vinayaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Bhikkhuvinayaṁ paccakkhāmi. Bhikkhunīvinayaṁ. Paṭhamaṁ pārājikaṁ. Dutiyaṁ. Tatiyaṁ. Catutthaṁ pārājikaṁ. Saṁghādisesaṁ. Thullaccayaṁ. Pācittiyaṁ. Pāṭidesanīyaṁ. Dukkaṭaṁ. Dubbhāsitaṁ paccakkhāmī”ti evamādivinayavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Pātimokkhaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Bhikkhupātimokkhaṁ. Bhikkhunīpātimokkhaṁ paccakkhāmī”ti evaṁ Pātimokkhavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Uddesaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Bhikkhupātimokkhuddesaṁ. Bhikkhunīpātimokkhuddesaṁ. Paṭhamaṁ Pātimokkhuddesaṁ. Dutiyaṁ. Tatiyaṁ. Catutthaṁ. Pañcamaṁ Pātimokkhuddesaṁ. Sammāsambuddhuddesaṁ. Anantabuddhi-uddesaṁ. Anomabuddhi-uddesaṁ. Bodhipaññāṇuddesaṁ. Dhīruddesaṁ. Vigatamohuddesaṁ. Pabhinnakhīluddesaṁ. Vijitavijayuddesaṁ paccakkhāmī”ti evamādi-uddesavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Upajjhāyaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Yo maṁ pabbājesi. Yo maṁ upasampādesi. Yassa mūlenāhaṁ pabbajito. Yassa mūlenāhaṁ upasampanno. Yassamūlikā mayhaṁ pabbajjā. Yassamūlikā mayhaṁ upasampadā, tāhaṁ paccakkhāmī”ti evaṁ upajjhāyavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Ācariyaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Yo maṁ pabbājesi. Yo maṁ anussāvesi. Yāhaṁ nissāya vasāmi. Yāhaṁ uddisāpemi. Yāhaṁ paripucchāmi. Yo maṁ uddisati. Yo maṁ paripucchāpeti, tāhaṁ paccakkhāmī”ti evaṁ ācariyavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Saddhivihārikaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Yāhaṁ pabbājesiṁ. Yāhaṁ upasampādesiṁ. Mayhaṁ mūlena yo pabbajito. Mayhaṁ mūlena yo upasampanno. Mayhaṁmūlikā yassa pabbajjā. Mayhaṁmūlikā yassa upasampadā, tāhaṁ paccakkhāmī”ti evaṁ saddhivihārikavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

သစေ ပန အနဘိရတိယာ ပီဠိတော သဘာဂေ ဘိက္ခူ ပရိသင်္ကမာနော “ယော ကောစိ ဇာနာတူ”တိ ဥစ္စသဒ္ဒံ ကရောန္တော “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဝဒတိ၊ တဉ္စ အဝိဒူရေ ဌိတော နဝကမ္မိကော[1] ဝါ အညော ဝါ သမယညူ ပုရိသော သုတွာ “ဥက္ကဏ္ဌိတော အယံ သမဏော ဂိဟိဘာဝံ ပတ္ထေတိ သာသနတော စုတော”တိ ဇာနာတိ၊ ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ သိက္ခာ။ တင်္ခဏညေဝ ပန အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဒုဇ္ဇာနံ၊ သစေ အာဝဇ္ဇနသမယေ ဇာနာတိ, ယထာ ပကတိယာ လောကေ မနုဿာ ဝစနံ သုတွာ ဇာနန္တိ၊ ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ အထ အပရဘာဂေ “ကိံ ဣမိနာ ဝုတ္တ”န္တိ ကင်္ခန္တော စိရေန ဇာနာတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ ဣဒဉှိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဉ္စ ဥပရိ အဘူတာရောစနဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာ-အတ္တကာမဒုဋ္ဌဒေါသဘူတာရောစနသိက္ခာပဒါနိ စ ဧကပရိစ္ဆေဒါနိ။ အာဝဇ္ဇန-သမယေ ဉာတေ ဧဝ သီသံ ဧန္တိ၊ “ကိံ အယံ ဘဏတီ”တိ ကင်္ခတာ စိရေန ဉာတေ သီသံ န ဧန္တိ။ ယထာ စာယံ “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ပဒေ ဝိနိစ္ဆယော ဝုတ္တော၊ ဧဝံ သဗ္ဗပဒေသု ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယဿ စ ယဒါ သိက္ခာ ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ၊ တဒါ ‘‘ယန္နူနာဟံ ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခေယျ’’န္တိအာဒီနိ အဝဒတောပိ ဒုဗ္ဗလျံ အာဝိကတမေဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ သဗ္ဗေသံ ပဒါနံ အဝသာနေ ဝုတ္တံ “**ဧဝမ္ပိ ဘိက္ခဝေ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဉ္စေဝ ဟောတိ သိက္ခာ စ ပစ္စက္ခာတာ**”တိ။

တတော ပရံ **ဂိဟီတိ မံ ဓာရေဟီ**တိ ဧတ္ထ သစေပိ “ဂိဟီ ဘဝိဿာမီ”တိ ဝါ “ဂိဟီ ဟောမီ”တိ ဝါ “ဂိဟီ ဇာတောမှီ”တိ ဝါ “ဂိဟိမှီ”တိ ဝါ ဝဒတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ သစေ ပန “အဇ္ဇ ပဋ္ဌာယ ဂိဟီတိ မံ ဓာရေဟီ”တိ ဝါ “ဇာနာဟီ”တိ ဝါ “သဉ္ဇာနာဟီ”တိ ဝါ “မနသိ ကရောဟီ”တိ ဝါ ဝဒတိ၊ အရိယကေန ဝါ ဝဒတိ မိလက္ခကေန ဝါ။ ဧဝမေတသ္မိံ အတ္ထေ ဝုတ္တေ ယဿ ဝဒတိ၊ သစေ သော ဇာနာတိ၊ ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ “ဥပါသကော”တိအာဒီသု သတ္တသု ပဒေသု။ ဧဝံ ဣမာနိ စ အဋ္ဌ, ပုရိမာနိ စ စုဒ္ဒသာတိ ဒွါဝီသတိ ပဒါနိ ဟောန္တိ။

၅၂။ ဣတော ပရံ ပုရိမာနေဝ စုဒ္ဒသ ပဒါနိ “အလံ မေ, ကိံ နု မေ, န မမတ္ထော, သုမုတ္တာဟ”န္တိ ဣမေဟိ စတူဟိ ယောဇေတွာ ဝုတ္တာနိ ဆပ္ပညာသ ဟောန္တိ။ တတ္ထ **အလ**န္တိ ဟောတု၊ ပရိယတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ကိံ နု မေ**တိ ကိံ မယှံ ကိစ္စံ ကိံ ကရဏီယံ၊ ကိံ သာဓေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **န မမတ္ထော**တိ နတ္ထိ မမ

၁-ဝနကမ္မိကော (သျာ)

Antevāsikaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Yāhaṁ pabbājesiṁ. Yāhaṁ anussāvesiṁ. Yo maṁ nissāya vasati. Yo maṁ uddisāpeti. Yo maṁ paripucchati. Yassāhaṁ uddisāmi. Yāhaṁ paripucchāpemi, taṁ paccakkhāmī”ti evaṁ antevāsikavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Samānupajjhāyakaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Mayhaṁ upajjhāyo yaṁ pabbājesi. Yaṁ upasampādesi. Yo tassa mūlena pabbajito. Yo tassa mūlena upasampanno. Yassa tammūlikā pabbajjā. Yassa tammūlikā upasampadā, taṁ paccakkhāmī”ti evaṁ samānupajjhāyakavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Samānācariyakaṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Mayhaṁ ācariyo yaṁ pabbājesi. Yaṁ anussāvesi. Yo taṁ nissāya vasati. Yo taṁ uddisāpeti. Paripucchati. Yassa me ācariyo uddisati. Yaṁ paripucchāpeti, taṁ paccakkhāmī”ti evaṁ samānācariyakavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Sabrahmacāriṁ paccakkhāmīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Yenāhaṁ saddhiṁ adhisīlaṁ sikkhāmi. Adhicittaṁ. Adhipaññaṁ sikkhāmi, taṁ paccakkhāmī”ti evaṁ sabrahmacārivevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Gihīti maṁ dhārehiti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Āgārikoti maṁ dhārehi. Kassako. Vāṇijo. Gorakkho. Okallako[1]. Moḷibaddho. Kamaguṇikoti maṁ dhārehī”ti evaṁ gihivevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Upāsakoti maṁ dhārehīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Dvevāciko upāsakoti maṁ dhārehi. Tevāciko upāsako. Buddhaṁ saraṇagamaniko. Dhammaṁ. Saṁghaṁ saraṇagamaniko. Pañcasikkhāpadiko. Dasasikkhāpadiko upāsakoti maṁ dhārehī”ti evaṁ upāsakavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Ārāmikoti maṁ dhārehīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Kappiyakārakoti maṁ dhārehi. Veyyāvaccakaro. Appaharitakārako.

1. Otallako (Sī), ogallako (Syā)

အတ္ထော။ **သုမုတ္တာဟန္တိ** သုမုတ္တော အဟံ။ သေသမေတ္ထ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဧဝံ ဣမာနိ စ ဆပ္ပညာသ, ပုရိမာနိ စ ဒွါဝီသတီတိ အဋ္ဌသတ္တတိ ပဒါနိ သရူပေနေဝ ဝုတ္တာနိ။

၅၃။ ယသ္မာ ပန တေသံ ဝေဝစနေဟိပိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ၊ တသ္မာ “**ယာနိ ဝါ ပနညာနိပိ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယာနိ ဝါ ပနညာနိပီ**တိ ပါဠိယံ “ဗုဒ္ဓ”န္တိအာဒီနိ အာဂတပဒါနိ ဌပေတွာ ယာနိ အညာနိ အတ္ထိ။ **ဗုဒ္ဓဝေဝစနာနိ ဝါ**တိ ဗုဒ္ဓဿ ဝါ ပရိယာယနာမာနိ။ ပ။ အသကျပုတ္တိယဿ ဝါ။ တတ္ထ ဝဏ္ဏပဋ္ဌာနေ အာဂတံ နာမသဟဿံ, ဥပါလိဂါထာသု[၁] နာမသတံ, အညာနိ စ ဂုဏတော လဗ္ဘမာနာနိ နာမာနိ “ဗုဒ္ဓဝေဝစနာနီ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ သဗ္ဗာနိပိ ဓမ္မဿ နာမာနိ “ဓမ္မဝေဝစနာနီ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

အယံ ပနေတ္ထ ယောဇနာ—**ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမီ**တိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ၊ ယထာရုတမေဝ။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမိ။ အနန္တဗုဒ္ဓိံ။ အနောမဗုဒ္ဓိံ။ ဗောဓိပညာဏံ။ ဓီရံ။ ဝိဂတမောဟံ။ ပဘိန္နခိလံ။ ဝိဇိတဝိဇယံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝမာဒိဗုဒ္ဓဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ။

ဓမ္မံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ၊ ယထာရုတမေဝ။ “သွာက္ခာတံ ဓမ္မံ ပစ္စက္ခာမိ။ သန္ဒိဋ္ဌိကံ။ အကာလိကံ။ ဧဟိပဿိကံ။ ဩပနေယျိကံ။ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဝိညူဟိ ဓမ္မံ ပစ္စက္ခာမိ။ အသင်္ခတံ ဓမ္မံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဝိရာဂံ။ နိရောဓံ။ အမတံ ဓမ္မံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဒီဃနိကာယံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဗြဟ္မဇာလံ။ မဇ္ဈိမနိကာယံ။ မူလပရိယာယံ။ သံယုတ္တနိကာယံ။ ဩဃတရဏံ။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယံ။ စိတ္တပရိယာဒါနံ။ ခုဒ္ဒကနိကာယံ။ ဇာတကံ။ အဘိဓမ္မံ။ ကုသလံ ဓမ္မံ။ အကုသလံ ဓမ္မံ။ အဗျာကတံ ဓမ္မံ။ သတိပဋ္ဌာနံ။ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ဣဒ္ဓိပါဒံ။ ဣန္ဒြိယံ။ ဗလံ။ ဗောဇ္ဈင်္ဂံ။ မဂ္ဂံ။ ဖလံ။ နိဗ္ဗာနံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿေသု ဧကဓမ္မက္ခန္ဓဿပိ နာမံ ဓမ္မဝေဝစနမေဝ။ ဧဝံ ဓမ္မဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

သံဃံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “သုပ္ပဋိပန္နံ သံဃံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဥဇုပ္ပဋိပန္နံ။ ဉာယပ္ပဋိပန္နံ။ သာမီစိပ္ပဋိပန္နံ သံဃံ။ စတုပုရိသယုဂံ သံဃံ။ အဋ္ဌပုရိသပုဂ္ဂလံ သံဃံ။ အာဟုနေယျံ သံဃံ။ ပါဟုနေယျံ။ ဒက္ခိဏေယျံ။ အဉ္ဇလိကရဏီယံ။ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ သံဃံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝံ သံဃဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

၁-မ ၂-၄၇-ပိဋ္ဌေ ဥပါလိသုတ္တေ။

Yāgubhājako. Phalabhājako. Khajjakabhājakoti maṁ dhārehī”ti evaṁ ārāmikavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Sāmaṇeroti maṁ dhārehīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Kumārakoti maṁ dhārehi. Cellako. Ceṭako. Moḷigallo[1]. Samaṇuddesoti maṁ dhārehī”ti evaṁ sāmaṇeravevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Titthiyoti maṁ dhārehīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Nigaṇṭhoti maṁ dhārehi. Ājīvako. Tāpaso. Paribbājako. Paṇḍaraṅgoti maṁ dhārehī”ti evaṁ titthiyavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Titthiyasāvakoti maṁ dhārehīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Nigaṇṭhasāvakoti maṁ dhārehi. Ājīvaka. Tāpasa. Paribbājaka. Paṇḍaraṅgasāvakoti maṁ dhārehī”ti evaṁ titthiyasāvakavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Assamaṇoti maṁ dhārehīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Dussīloti maṁ dhārehi. Pāpadhammo. Asucisaṅkassarasamācāro. Paṭicchannakammanto. Assamaṇo samaṇapaṭiñño. Abrahmacārī brahmacāripaṭiñño. Antopūti. Avassuto. Kasambujāto. Koṇṭhoti[2] maṁ dhārehī”ti evaṁ assamaṇavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Asakyaputtiyoti maṁ dhārehīti na vevacanena paccakkhānaṁ. “Na Sammāsambuddhaputtoti maṁ dhārehi. Na anantabuddhiputto. Na anomabuddhiputto. Na bodhipaññāṇaputto. Na dhīraputto. Na vigatamohaputto. Na pabhinnakhīlaputto. Na vijitavijayaputtoti maṁ dhārehī”ti evamādi-asakyaputtiyavevacanena sikkhāpaccakkhānaṁ hoti.

Tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehīti tehi “Buddhavevacanāni vā”ti-ādinā nayena vuttehi Buddhādīnaṁ vevacanehi. Vevacanāni hi sikkhāpaccakkhānassa kāraṇattā **ākārāni**, Buddhādīnaṁ saṇṭhānadīpanattā, sikkhāpaccakkhānasaṇṭhānattā eva vā **liṅgāni**, sikkhāpaccakkhānassa sañjānanahetuto manussānaṁ tilakādīni viya **nimittānīti**

1. Monigallo (Sī), moṇigallo (Syā), moḷikatto (Ka) Vi 3. 119 piṭṭhe passitabbaṁ.
2. Koṇḍoti (Sī, Syā)

သိက္ခံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ဘိက္ခုသိက္ခံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဘိက္ခုနီသိက္ခံ။ အဓိသီလသိက္ခံ။ အဓိစိတ္တသိက္ခံ။ အဓိပညာသိက္ခံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝံ သိက္ခာဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

ဝိနယံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ဘိက္ခုဝိနယံ ပစ္စက္ခာမိ။ ဘိက္ခုနီဝိနယံ။ ပဌမံ ပါရာဇိကံ။ ဒုတိယံ။ တတိယံ။ စတုတ္ထံ ပါရာဇိကံ။ သံဃာဒိသေသံ။ ထုလ္လစ္စယံ။ ပါစိတ္တိယံ။ ပါဋိဒေသနီယံ။ ဒုက္ကဋံ။ ဒုဗ္ဘာသိတံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝမာဒိဝိနယဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

ပါတိမောက္ခံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ဘိက္ခုပါတိမောက္ခံ။ ဘိက္ခုနီပါတိမောက္ခံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝံ ပါတိမောက္ခဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

ဥဒ္ဒေသံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ဘိက္ခုပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ။ ဘိက္ခုနီပါဘိမောက္ခုဒ္ဒေသံ။ ပဌမံ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ။ ဒုတိယံ။ တတိယံ။ စတုတ္ထံ။ ပဉ္စမံ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓုဒ္ဒေသံ။ အနန္တဗုဒ္ဓိဥဒ္ဒေသံ။ အနောမဗုဒ္ဓိဥဒ္ဒေသံ။ ဗောဓိပညာဏုဒ္ဒေသံ။ ဓီရုဒ္ဒေသံ။ ဝိဂတမောဟုဒ္ဒေသံ။ ပဘိန္နခိလုဒ္ဒေသံ။ ဝိဇိတဝိဇယုဒ္ဒေသံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝမာဒိဥဒ္ဒေသဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

ဥပဇ္ဈာယံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ယော မံ ပဗ္ဗာဇေသိ။ ယော မံ ဥပသမ္ပာဒေသိ။ ယဿ မူလေနာဟံ ပဗ္ဗဇိတော။ ယဿ မူလေနာဟံ ဥပသမ္ပန္နော။ ယဿမူလိကာ မယှံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ ယဿမူလိကာ မယှံ ဥပသမ္ပဒါ၊ တာဟံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝံ ဥပဇ္ဈာယဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

အာစရိယံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ယော မံ ပဗ္ဗာဇေသိ။ ယော မံ အနုဿာဝေသိ။ ယာဟံ နိဿာယ ဝသာမိ။ ယာဟံ ဥဒ္ဒိသာပေမိ။ ယာဟံ ပရိပုစ္ဆာမိ။ ယော မံ ဥဒ္ဒိသတိ။ ယော မံ ပရိပုစ္ဆာပေတိ၊ တာဟံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝံ အာစရိယဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ယာဟံ ပဗ္ဗာဇေသိံ။ ယာဟံ ဥပသမ္ပာဒေသိံ။ မယှံ မူလေန ယော ပဗ္ဗဇိတော။ မယှံ မူလေန ယော ဥပသမ္ပန္နော။ မယှံမူလိကာ ယဿ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ မယှံမူလိကာ ယဿ ဥပသမ္ပဒါ၊ တာဟံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဧဝံ သဒ္ဓိဝိဟာရိကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

vuccanti. **Evaṁ kho bhikkhave**ti ito paraṁ aññassa sikkhāpaccakkhānakāraṇassa abhāvato niyamento āha. Ayaṁ hettha attho, evameva dubbalyāvikammañceva hoti sikkhāpaccakkhānañca, na ito paraṁ kāraṇamatthīti.

54. Evaṁ sikkhāpaccakkhānalakkhaṇaṁ dassetvā appaccakkhāne asammohatthaṁ, tasseva ca sikkhāpaccakkhānalakkhaṇassa puggalādivasena vipattidassanatthaṁ **"kathañca bhikkhave appaccakkhātā"**ti-ādimāha. Tattha **yehi ākārehī**ti-ādi vuttanayameva. **Ummattako**ti yakkhummattako vā pittummattako vā yo koci viparītasañño, so sace paccakkhāti, appaccakkhātā hoti sikkhā. **Ummattakassā**ti tādisasseva ummattakassa. Tādisassa hi santike sace pakatatto sikkhaṁ paccakkhāti, ummattako na jānāti, appaccakkhātāva hoti sikkhā. **Khittacitto**ti yakkhummattako vuccati. Purimapade pana ummattakasāmaññena vuttaṁ "yakkhummattako vā pittummattako vā"ti. Ubhinnampi viseso anāpattivāre āvi bhavissati. Evaṁ khittacitto sikkhaṁ paccakkhāti, appaccakkhātāva hoti. Tassa santike paccakkhātāpi tamhi ajānante appaccakkhātāva hoti.

Vedanāṭṭobhi balavatiyā dukkhavedanāya phuṭṭho mucchāpareto, tena vilapantena paccakkhātāpi appaccakkhātāva hoti. Tassa santike paccakkhātāpi tamhi ajānante appaccakkhātā hoti.

Devatāya santiketi bhummadevataṁ ādiṁ katvā yāva akaniṭṭhadevatāya santike paccakkhātāpi appaccakkhātāva hoti. **Tiracchānagatassā**ti nāgamāṇavakassa vā supaṇṇamāṇavakassa vā kinnarahatthimakkaṭādīnaṁ vā yassa kassaci santike paccakkhātāpi appaccakkhātāva hoti. Tatra ummattakādīnaṁ santike ajānanabhāvena "appaccakkhātā"ti āha. Devatāya santike atikhippaṁ jānanabhāvena. Devatā nāma mahāpaññā tihetukapaṭisandhikā atikhippaṁ jānanti, cittañca nāmetaṁ lahuparivattaṁ. Tasmā cittalahukassa puggalassa cittavaseneva mā atikhippaṁ vināso ahosīti devatāya santike sikkhāpaccakkhānaṁ paṭikkhipi.

Manussesu pana niyamo natthi. Yassa kassaci sabhāgassa vā visabhāgassa vā gahaṭṭhassa gā pabbajitassa vā viññussa santike paccakkhātā

အန္တေဝါသိကံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ "ယာဟံ ပဗ္ဗာဇေသိံ။ ယာဟံ အနုဿာဝေသိံ။ ယော မံ နိဿာယ ဝသတိ။ ယော မံ ဥဒ္ဒိသာပေတိ။ ယော မံ ပရိပုစ္ဆတိ။ ယဿာဟံ ဥဒ္ဒိသာမိ။ ယာဟံ ပရိပုစ္ဆာပေမိ၊ တံ ပစ္စက္ခာမီ"တိ ဧဝံ အန္တေဝါသိကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

သမာနုပဇ္ဈာယကံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ "မယှံ ဥပဇ္ဈာယော ယံ ပဗ္ဗာဇေသိ။ ယံ ဥပသမ္ပာဒေသိ။ ယော တဿ မူလေန ပဗ္ဗဇိတော။ ယော တဿ မူလေန ဥပသမ္ပန္နော။ ယဿ တမ္ဘုလိကာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ ယဿ တမ္ဘုလိကာ ဥပသမ္ပဒါ၊ တံ ပစ္စက္ခာမီ"တိ ဧဝံ သမာနုပဇ္ဈာယကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

သမာနာစရိယကံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ "မယှံ အာစရိယော ယံ ပဗ္ဗာဇေသိ။ ယံ အနုဿာဝေသိ။ ယော တံ နိဿာယ ဝသတိ။ ယော တံ ဥဒ္ဒိသာပေတိ။ ပရိပုစ္ဆတိ။ ယဿ မေ အာစရိယော ဥဒ္ဒိသတိ။ ယံ ပရိပုစ္ဆာပေတိ၊ တံ ပစ္စက္ခာမီ"တိ ဧဝံ သမာနာစရိယကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

သဗြဟ္မစာရိံ ပစ္စက္ခာမီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ "ယေနာဟံ သဒ္ဓိံ အဓိသီလံ သိက္ခာမိ။ အဓိစိတ္တံ။ အဓိပညံ သိက္ခာမိ၊ တံ ပစ္စက္ခာမီ"တိ ဧဝံ သဗြဟ္မစာရိဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

ဂိဟီတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ "အာဂါရိကောတိ မံ ဓာရေဟိ။ ကဿကော။ ဝါဏိဇော။ ဂေါရက္ခော။ ဩကလ္လကော[1]။ မောဠိဗဒ္ဓေါ။ ကာမဂုဏိကောတိ မံ ဓာရေဟီ"တိ ဧဝံ ဂိဟိဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

ဥပါသကောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ "ဒွေဝါစိကော ဥပါသကောတိ မံ ဓာရေဟိ။ တေဝါစိကော ဥပါသကော။ ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနိကော။ ဓမ္မံ။ သံဃံ သရဏဂမနိကော။ ပဉ္စသိက္ခာပဒိကော။ ဒသသိက္ခာပဒိကော ဥပါသကောတိ မံ ဓာရေဟီ"တိ ဧဝံ ဥပါသကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

အာရာမိကောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ "ကပ္ပိယကာရကောတိ မံ ဓာရေဟိ။ ဝေယျာဝစ္စကရော။ အပ္ပဟရိတကာရကော။

[1] ၁-ဩတလ္လကော (သီ)၊ ဩဂလ္လကော (သျာ)

paccakkhātāva hoti. Sace pana so na jānāti, appaccakkhātāva hotīti etamatthaṁ dassento **“ariyakenā”**ti-ādimāha. Tattha **ariyakaṁ** nāma ariyavohāro māgadhabhāsā. **Milakkhakaṁ** nāma yo koci anariyako andhadamiḷādi. **So ca na paṭivijānātī**ti bhāsantare vā anabhiññatāya, Buddhasamaye vā akovidatāya “idaṁ nāma atthaṁ esa bhaṇatī”ti nappaṭivijānāti. **Davāyā**ti sahasā aññaṁ bhaṇitukāmo sahasā “Buddhaṁ paccakkhāmī”ti bhaṇati. **Ravāyā**ti ravābhaññena “aññaṁ bhaṇissāmī”ti aññaṁ bhaṇanto. Purimena ko visesoti ce. Purimaṁ paṇḍitassāpi sahasāvasena aññabhaṇanaṁ. Idaṁ pana mandattā momūhattā apakataññuttā pakkhalantassa “aññaṁ bhaṇissāmī”ti aññabhaṇanaṁ.

Asāvetukāmo sāvetīti imassa sikkhāpadassa Pāḷiṁ vāceti, paripucchati, uggaṇhāti, sajjhāyaṁ karoti, vaṇṇeti, ayaṁ vuccati “asāvetukāmo sāvetī”ti. **Sāvetukāmo na sāvetī**ti dubbalabhāvaṁ āvikatvā sikkhaṁ paccakkhanto vacībhedaṁ na karoti, ayaṁ vuccati “sāvetukāmo na sāvetī”ti. **Aviññussa sāvetī**ti mahallakassa vā potthakarūpasadisassa, garumedhassa vā samaye akovidassa, gāmadārakānaṁ vā aviññutaṁ pattānaṁ sāveti. **Viññussa na sāvetī**ti paṇḍitassa ñātuṁ samatthassa na sāveti. **Sabbaso vā panā**ti “Buddhaṁ paccakkhāmī”ti-ādīsu yena pariyāyena sikkhā paccakkhātā hoti, tato ekampi vacībhedaṁ katvā na sāveti. **Evaṁ kho**ti appaccakkhānalakkhaṇaṁ niyameti. Ayaṁ hettha attho—evameva sikkhā appaccakkhātā hoti, na aññena kāraṇenāti.

Sikkhāpaccakkhānavibhaṅgaṁ niṭṭhitaṁ.

Mūlapaññattivaṇṇanā

55. Idāni **“methunaṁ dhammaṁ paṭiseveyyā”**ti-ādīnaṁ atthadassanatthaṁ **“methunadhammo nāmā”**ti-ādimāha. Tattha **methunadhammo nāmā**ti idaṁ niddisitabbassa methunadhammassa uddesapadaṁ. **Asaddhammo**ti asataṁ nīcajanānaṁ

ယာဂုဘာဇကော။ ဖလဘာဇကော။ ခဇ္ဇကဘာဇကောတိ မံ ဓာရေဟီ”တိ ဧဝံ အာရာမိကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

သာမဏေရောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ကုမာရကောတိ မံ ဓာရေဟိ။ စေလ္လကော။ စေဋကော။ မောဠိဂလ္လော[1]။ သမဏုဒ္ဒေသောတိ မံ ဓာရေဟီ”တိ ဧဝံ သာမဏေရဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

တိတ္ထိယောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “နိဂဏ္ဌောတိ မံ ဓာရေဟိ။ အာဇီဝကော။ တာပသော။ ပရိဗ္ဗာဇကော။ ပဏ္ဍရင်္ဂေါတိ မံ ဓာရေဟီ”တိ ဧဝံ တိတ္ထိယဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

တိတ္ထိယသာဝကောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “နိဂဏ္ဌသာဝကောတိ မံ ဓာရေဟိ။ အာဇီဝကာ။ တာပသာ။ ပရိဗ္ဗာဇကာ။ ပဏ္ဍရင်္ဂသာဝကောတိ မံ ဓာရေဟီ”တိ ဧဝံ တိတ္ထိယသာဝကဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

အဿမဏောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “ဒုဿီလောတိ မံ ဓာရေဟိ။ ပါပဓမ္မော။ အသုစိသင်္ကဿရသမာစာရော။ ပဋိစ္ဆန္နကမ္မန္တော။ အဿမဏော သမဏပဋိညော။ အဗြဟ္မစာရီ ဗြဟ္မစာရိပဋိညော။ အန္တောပူတိ။ အဝဿုတော။ ကသမ္ဗုဇာတော။ ကောဏ္ဍောတိ[2] မံ ဓာရေဟီ”တိ ဧဝံ အဿမဏဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

အသက္ယပုတ္တိယောတိ မံ ဓာရေဟီတိ န ဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ။ “န သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပုတ္တောတိ မံ ဓာရေဟိ။ န အနန္တဗုဒ္ဓိပုတ္တော။ န အနောမဗုဒ္ဓိပုတ္တော။ န ဗောဓိပညာဏပုတ္တော။ န ဓီရပုတ္တော။ န ဝိဂတမောဟပုတ္တော။ န ပဘိန္နခိလပုတ္တော။ န ဝိဇိတဝိဇယပုတ္တောတိ မံ ဓာရေဟီ”တိ ဧဝမာဒိအသက္ယပုတ္တိယဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။

တေဟိ အာကာရေဟိ တေဟိ လိင်္ဂေဟိ တေဟိ နိမိတ္တေဟီတိ တေဟိ “ဗုဒ္ဓဝေဝစနာနိ ဝါ”တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တေဟိ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဝေဝစနေဟိ။ ဝေဝစနာနိ ဟိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ ကာရဏတ္တာ **အာကာရာနိ**, ဗုဒ္ဓါဒီနံ သဏ္ဌာနဒီပနတော, သိက္ခာပစ္စက္ခာနသဏ္ဌာနတော ဧဝ ဝါ **လိင်္ဂါနိ**, သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ သဉ္ဇာနနဟေတုတော မနုဿာနံ တိလကာဒီနိ ဝိယ **နိမိတ္တာနီ**တိ

၁-မောဠိဂလ္လော(သီ)၊ မောဏိဂလ္လော(သျာ)၊ မောဠိကဏ္ဏော(က) ဝိ-၃-၁၁၉-ပိဋ္ဌေ ပဿိတဗ္ဗံ။
၂-ကောဏ္ဍောတိ(သီ၊ သျာ)

dhammo. **Gāmadhammo**ti gāmavāsīnaṁ sevanadhammo. **Vasaladhammo**ti vasalānaṁ dhammo, kilesavassanato vā sayameva vasalo dhammoti vasaladhammo. **Duṭṭhullan**ti duṭṭhuñca kilesehi duṭṭhattā, thūlañca anipuṇabhāvatoti duṭṭhullaṁ. Ito paṭṭhāya ca tīsu padesu “yo so”ti idaṁ parivattetvā “yaṁ tan”ti katvā yojetabbaṁ “yaṁ taṁ duṭṭhullaṁ, yaṁ taṁ odakantikaṁ, yaṁ taṁ rahassan”ti. Ettha ca yasmā tassa kammassa parivārabhūtaṁ dassanampi gahaṇampi āmasanampi phusanampi ghaṭṭanampi duṭṭhullaṁ, tasmāpi taṁ kammaṁ duṭṭhullaṁ. Yaṁ taṁ duṭṭhullaṁ, so methunadhammo. Udakaṁ assa ante suddhatthaṁ ādīyatīti udakantaṁ, udakantameva **odakantikaṁ**, yaṁ taṁ odakantikaṁ, so methunadhammo. Raho paṭicchanne okāse kattabbatāya **rahassaṁ,** yaṁ taṁ rahassaṁ, so methunadhammoti evaṁ yojanā veditabbā.

Dvayena dvayena samāpajjitabbato **dvayaṁdvayasamāpatti.** Tattha yojanā “yā sā dvayaṁdvayasamāpatti, so methunadhammo nāmā”ti. Idha pana taṁ sabbaṁ ekajjhaṁ nigamento āha **“eso methunadhammo nāmā”**ti. Kiṁ kāraṇā vuccati methunadhammoti? Ubhinnaṁ rattānaṁ sārattānaṁ avassutānaṁ pariyuṭṭhitānaṁ ubhinnaṁ sadisānaṁ dhammoti taṁkāraṇā vuccati methunadhammoti.

“Paṭisevati nāmā”ti idaṁ “paṭiseveyyā”ti ettha yenākārena paṭiseveyyāti vuccati, tassākārassa dassanatthaṁ mātikāpadaṁ. **Yo nittena nimittan**ti-ādīsu yo bhikkhu itthiyā nimittena attano nimittaṁ itthiyā aṅgajātena attano aṅgajātaṁ sabbantimena pamāṇena ekatilabījamattampi vātena asamphuṭṭhe allokāse paveseti, eso paṭisevati nāma. Ettakena sīlabhedaṁ pāpuṇāti, pārājiko hoti.

Ettha ca itthinimitte cattāri passāni, vemajjhañcāti pañca ṭhānāni labbhanti. Purisanimitte cattāri passāni, majjhaṁ, upari cāti cha. Tasmā itthinimitte heṭṭhā pavesentopi pārājiko hoti, uparito pavesentopi, ubhohi passehi pavesentopi, cattāri ṭhānāni muñcitvā majjhena pavesentopi pārājiko hoti. Purisanimittaṁ pana heṭṭhābhāgena chupantaṁ pavesentopi pārājiko hoti, uparibhāgena chupantaṁ pavesentopi, ubhohi passehi chupantaṁ pavesentopi, majjheneva chupantaṁ pavesentopi samañchitaṅguliṁ viya majjhimapabbapiṭṭhiyā saṅkocetvā uparibhāgena chupantaṁ

ဝုစ္စန္တိ။ **ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ**တိ ဣတော ပရံ အညဿ သိက္ခာပစ္စက္ခာန-ကာရဏဿ အဘာဝတော နိယမေန္တော အာဟ။ အယံ ဟေတ္ထ အတ္ထော၊ ဧဝမေဝ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဉ္စေဝ ဟောတိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဉ္စ၊ န ဣတော ပရံ ကာရဏမတ္ထီတိ။

၅၄။ ဧဝံ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏံ ဒဿေတွာ အပ္ပစ္စက္ခာနေ အသမ္ဘော-ဟတ္ထံ, တဿေဝ စ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏဿ ပုဂ္ဂလာဒိဝသေန ဝိပတ္တိဒဿနတ္ထံ “**ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ အပ္ပစ္စက္ခာတာ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယေဟိ အာကာ-ရေဟီ**တိအာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။ **ဥမ္မတ္တကော**တိ ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝါ ပိတ္တုမ္မတ္တကော ဝါ ယော ကောစိ ဝိပရီတသညော၊ သော သစေ ပစ္စက္ခာတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ **ဥမ္မတ္တကဿာ**တိ တာဒိသဿေဝ ဥမ္မတ္တကဿ၊ တာဒိသဿ ဟိ သန္တိကေ သစေ ပကတတ္တော သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ၊ ဥမ္မတ္တကော န ဇာနာတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ သိက္ခာ။ **ခိတ္တစိတ္တော**တိ ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝုစ္စတိ။ ပုရိမပဒေ ပန ဥမ္မတ္တကသာမညေန ဝုတ္တံ “ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝါ ပိတ္တုမ္မတ္တကော ဝါ”တိ။ ဥဘိန္နမ္ပိ ဝိသေသော အနာပတ္တိဝါရေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဧဝံ ခိတ္တစိတ္တော သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။ တဿ သန္တိကေ ပစ္စက္ခာတာပိ တမှိ အဇာနန္တေ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။

ဝေဒနာဋ္ဋောတိ ဗလဝတိယာ ဒုက္ခဝေဒနာယ ဖုဋ္ဌော မုစ္ဆာပရေတော၊ တေန ဝိလပန္တေန ပစ္စက္ခာတာပိ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။ တဿ သန္တိကေ ပစ္စက္ခာတာပိ တမှိ အဇာနန္တေ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ။

ဒေဝတာယ သန္တိကေတိ ဘုမ္မဒေဝတံ အာဒိံ ကတွာ ယာဝ အကနိဋ္ဌ-ဒေဝတာယ သန္တိကေ ပစ္စက္ခာတာပိ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။ **တိရစ္ဆာန-ဂတဿာ**တိ နာဂမာဏဝကဿ ဝါ သုပဏ္ဏမာဏဝကဿ ဝါ ကိန္နရဟတ္ထိ-မက္ကဋာဒီနံ ဝါ ယဿ ကဿစိ သန္တိကေ ပစ္စက္ခာတာပိ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။ တတ္ထ ဥမ္မတ္တကာဒီနံ သန္တိကေ အဇာနနဘာဝေန “အပ္ပစ္စက္ခာတာ”တိ အာဟ။ ဒေဝတာယ သန္တိကေ အတိခိပ္ပံ ဇာနနဘာဝေန။ ဒေဝတာ နာမ မဟာပညာ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကာ အတိခိပ္ပံ ဇာနန္တိ၊ စိတ္တဉ္စ နာမေတံ လဟုပရိဝတ္တံ။ တသ္မာ စိတ္တလဟုကဿ ပုဂ္ဂလဿ စိတ္တဝသေနေဝ မာ အတိခိပ္ပံ ဝိနာသော အဟောသီတိ ဒေဝတာယ သန္တိကေ သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ပဋိက္ခိပိ။

မနုဿေသု ပန နိယမော နတ္ထိ။ ယဿ ကဿစိ သဘာဂဿ ဝါ ဝိသဘာဂဿ ဝါ ဂဟဋ္ဌဿ ဂါ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝါ ဝိညုဿ သန္တိကေ ပစ္စက္ခာတာ

pavesentopi pārājiko hoti. Tattha tulādaṇḍasadisaṁ pavesentassāpi cattāri passāni, majjhañcāti pañca ṭhānāni, saṅkocetvā pavesentassāpi cattāri passāni, uparibhāgamajjhañcāti pañca ṭhānāni, evaṁ sabbānipi purisanimitte dasa ṭhānāni honti.

Nimitte jātaṁ anaṭṭhakāyappasādaṁ cammakhīlaṁ vā piḷakaṁ[1] vā paveseti, āpatti pārājikassa. Naṭṭhakāyappasādaṁ matacammaṁ vā sukkhapiḷakaṁ vā paveseti, āpatti dukkaṭassa. Methunassādena lomaṁ vā aṅguli-aṅguṭṭhabījādīni vā pavesentassāpi dukkaṭameva. Ayañca methunakathā nāma yasmā duṭṭhullā kathā asabbhikathā, tasmā etaṁ vā aññaṁ vā vinaye īdisaṁ ṭhānaṁ kathentena paṭikkūlamanasikārañca samaṇasaññañca hirottappañca paccupaṭṭhapetvā Sammāsambuddhe gāravaṁ uppādetvā asamakāruṇikassa Lokanāthassa karuṇāguṇaṁ āvajjetvā kathetabbaṁ. So hi nāma Bhagavā sabbaso kāmehi vinivattamānasopi sattānuddayāya lokānukampāya sattesu kāruññataṁ paṭicca sikkhāpadapaññāpanatthāya īdisaṁ kathaṁ kathesi, aho Satthu karuṇāguṇoti evaṁ Lokanāthassa karuṇāguṇaṁ āvajjetvā kathetabbaṁ.

Apica yadi Bhagavā sabbākārena īdisaṁ kathaṁ na katheyya, ko jāneyya "ettakesu ṭhānesu pārājikaṁ, ettakesu thullaccayaṁ, ettakesu dukkaṭan"ti. Tasmā suṇantenapi kathentenapi bījakena mukhaṁ apidhāya dantavidaṁsakaṁ hasamānena na nisīditabbaṁ, Sammāsambuddhenāpi īdisaṁ kathitanti paccavekkhitvā gabbhitena[2] hirottappasampannena Satthupaṭibhāgena hutvā kathetabbanti.

Mūlapaññattaṁ niṭṭhitaṁ.

Anupaññattivāre **antamaso**ti sabbantimena paricchedena. **Tiracchānagatāyapī**ti paṭisandhivasena tiracchānesu gatāyapi. **Pageva manussitthiyā**ti paṭhamataraṁ manussajātikāya itthiyā. Pārājikavatthubhūtā eva cettha tiracchānagatitthī tiracchānagatāti gahetabbā, na sabbā. Tatrāyaṁ paricchedo—

1. Tilakaṁ (Sī)
2. Gabbitena (Sī), tabbhitena (Syā)

ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။ သစေ ပန သော န ဇာနာတိ, အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတီတိ ဧတမတ္ထံ ဒဿေန္တော “**အရိယကေနာ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အရိယကံ** နာမ အရိယဝေါဟာရော မာဂဓဘာသာ။ **မိလက္ခံ** နာမ ယော ကောစိ အနရိယကော အန္ဓဒမိဠာဒိ။ **သော စ န ပဋိဝိဇာနာတီ**တိ ဘာသန္တရေ ဝါ အနဘိညတာယ, ဗုဒ္ဓသမယေ ဝါ အကောဝိဒတာယ “ဣဒံ နာမ အတ္ထံ ဧသ ဘဏတီ”တိ နပ္ပဋိဝိဇာနာတိ။ **ဒဝါယာ**တိ သဟသာ အညံ ဘဏိတုကာမော သဟသာ “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမီ”တိ ဘဏတိ။ **ရဝါယာ**တိ ရဝါဘညေန “အညံ ဘဏိဿာမီ”တိ အညံ ဘဏန္တော။ ပုရိမေန ကော ဝိသေသောတိ စေ။ ပုရိမံ ပက္ခလိတဿာပိ သဟသာဝသေန အညဘဏနံ။ ဣဒံ ပန မန္ဒတ္တာ မောမူဟတ္တာ အပကတညုတ္တာ ပက္ခလန္တဿ “အညံ ဘဏိဿာမီ”တိ အညဘဏနံ။

အသာဝေတုကာမော သာဝေတီတိ ဣမဿ သိက္ခာပဒဿ ပါဠိံ ဝါစေတိ, ပရိပုစ္ဆတိ, ဥဂ္ဂဏှာတိ, သဇ္ဈာယံ ကရောတိ, ဝဏ္ဏေတိ, အယံ ဝုစ္စတိ “အသာဝေတုကာမော သာဝေတီ”တိ။ **သာဝေတုကာမော န သာဝေတီ**တိ ဒဝဘာဝံ အာဝိကတွာ သိက္ခံ ပစ္စက္ခန္တော ဝစီဘေဒံ န ကရောတိ, အယံ ဝုစ္စတိ “သာဝေတုကာမော န သာဝေတီ”တိ။ **အဝိညုဿ သာဝေတီ**တိ မဟလ္လကဿ ဝါ ပေါတ္ထကရူပသဒိသဿ, ဂရုမေဓဿ ဝါ သမယေ အကောဝိဒဿ, ဂါမဒါရကာနံ ဝါ အဝိညုတံ ပတ္တာနံ သာဝေတိ။ **ဝိညုဿ န သာဝေတီ**တိ ပဏ္ဍိတဿ ဉာတုံ သမတ္ထဿ န သာဝေတိ။ **သဗ္ဗသော ဝါ ပနာ**တိ “ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမီ”တိအာဒီသု ယေန ယေန ပရိယာယေန သိက္ခာ ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ, တတော ဧကမ္ပိ ဝစီဘေဒံ ကတွာ န သာဝေတိ။ **ဧဝံ ခေါ**တိ အပ္ပစ္စက္ခာနလက္ခဏံ နိယမေတိ။ အယံ ဟေတ္ထ အတ္ထော—ဧဝမေဝ သိက္ခာ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ, န အညေန ကာရဏေနာတိ။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝိဘင်္ဂံ နိဋ္ဌိတံ။

မူလပညတ္တိဝဏ္ဏနာ

၅၅။ ဣဒါနိ “**မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျာ**”တိအာဒီနံ အတ္ထဒဿနတ္ထံ “**မေထုနဓမ္မော နာမာ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **မေထုနဓမ္မော နာမာ**တိ ဣဒံ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဿ မေထုနဓမ္မဿ ဥဒ္ဒေသပဒံ။ **အသဒ္ဓမ္မော**တိ အသတံ နီစဇနာနံ

Apadānaṁ ahimacchā, dvipadānañca kukkuṭī.
Catuppadānaṁ majjārī, vatthu pārājikassimāti.

Tattha ahiggahaṇena sabbāpi ajagaragonasādibhedā dīghajāti saṅgahitā. Tasmā dīghajātīsu yattha tiṇṇaṁ maggānaṁ aññatarasmiṁ sakkā tilaphalamattampi pavesetuṁ, sā pārājikavatthu. Avasesā dukkaṭavatthūti veditabbā. Macchaggahaṇena sabbāpi macchakacchapamaṇḍūkādibhedā odakajāti saṅgahitā. Tatrāpi dīghajātiyaṁ vuttanayeneva pārājikavatthu ca dukkaṭavatthu ca veditabbaṁ. Ayaṁ pana viseso—pataṅgamukhamaṇḍūkā[1] nāma honti, tesaṁ mukhasaṇṭhānaṁ mahantaṁ, chiddaṁ appakaṁ, tattha pavesanaṁ nappahoti, mukhasaṇṭhānaṁ pana vaṇasaṅkhepaṁ gacchati. Tasmā taṁ thullaccayavatthūti veditabbaṁ. Kukkuṭiggahaṇena sabbāpi kākakapotādibhedā pakkhijāti saṅgahitā. Tatrāpi vuttanayeneva pārājikavatthu ca dukkaṭavatthu ca veditabbaṁ. Majjāriggahaṇena sabbāpi rukkhasunakhamaṅgusagodhādibhedā catuppadajāti saṅgahitā. Tatrāpi vuttanayeneva pārājikavatthu ca dukkaṭavatthu ca veditabbaṁ.

Pārājikoti parājito, parājayaṁ āpanno. Ayañhi pārājikasaddo sikkhāpadāpattipuggalesu vattati, tattha "aṭṭhānametaṁ Ānanda anavakāso yaṁ Tathāgato vajjīnaṁ vā vajjiputtakānaṁ vā kāraṇā sāvakānaṁ pārājikaṁ sikkhāpadaṁ paññattaṁ samūhaneyyā"ti[2] evaṁ sikkhāpade vattamāno veditabbo. "Āpattiṁ tvaṁ bhikkhu āpanno pārājikan"ti[3] evaṁ āpattiyaṁ. "Na mayaṁ pārājikā, yo avahaṭo, so pārājiko"ti[4]evaṁ puggale vattamāno veditabbo. "Pārājikena dhammena anuddhaṁseyyā"ti-ādīsu[5] pana dhamme vattatīti vadanti. Yasmā pana tattha dhammoti katthaci āpatti, katthaci sikkhāpadameva adhippetaṁ, tasmā so visuṁ na vattabbo. Tattha sikkhāpadaṁ yo taṁ atikkamati, taṁ parājeti, tasmā pārājikanti vuccati. Āpatti pana yo naṁ ajjhāpajjati, taṁ parājeti, tasmā pārājikāti vuccati. Puggalo yasmā parājito parājayamāpanno, tasmā pārājikoti vuccati. Etameva hi atthaṁ sandhāya **Parivārepi**—

1. Baraṅkamukhamaṇḍūkā (Sī), kharakamukhamaṇḍūkā (Syā) 2. Vi 1. 27 piṭṭhe.
3. Vi 1. 42 piṭṭhādīsu. 4. Vi 1. 81 piṭṭhe. 5. Vi 1. 249 piṭṭhe.

ဓမ္မော။ **ဂါမဓမ္မော**တိ ဂါမဝါသီနံ သေဝနဓမ္မော။ **ဝသလဓမ္မော**တိ ဝသလာနံ ဓမ္မော၊ ကိလေသဝဿနတော ဝါ သယမေဝ ဝသလော ဓမ္မောတိ ဝသလဓမ္မော။ **ဒုဋ္ဌုလ္လ**န္တိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ ကိလေသေဟိ ဒုဋ္ဌတ္တာ, ထူလဋ္ဌ အနိပုဏဘာဝတောတိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ။ ဣတော ပဋ္ဌာယ စ တီသု ပဒေသု "ယော သော"တိ ဣဒံ ပရိဝတ္တေတွာ "ယံ တ"န္တိ ကတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ "ယံ တံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ၊ ယံ တံ ဩဒကန္တိကံ၊ ယံ တံ ရဟဿ"န္တိ။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ တဿ ကမ္မဿ ပရိဝါရဘူတံ ဒဿနမ္ပိ ဂဟဏမ္ပိ အာမသနမ္ပိ ဖုသနမ္ပိ ဃဋ္ဋနမ္ပိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ၊ တသ္မာပိ တံ ကမ္မံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ။ ယံ တံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ၊ သော မေထုနဓမ္မော။ ဥဒကံ အဿ အန္တေ သုဒ္ဓတ္ထံ အာဒီယတီတိ ဥဒကန္တံ၊ ဥဒကန္တမေဝ **ဩဒကန္တိကံ**၊ ယံ တံ ဩဒကန္တိကံ၊ သော မေထုနဓမ္မော။ ရဟော ပဋိစ္ဆန္နေ ဩကာသေ ကတ္တဗ္ဗတာယ **ရဟဿံ**၊ ယံ တံ ရဟဿံ၊ သော မေထုနဓမ္မောတိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဒွယေန ဒွယေန သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော **ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ**။ တတ္ထ ယောဇနာ "ယာ သာ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ၊ သော မေထုနဓမ္မော နာမာ"တိ။ ဣဓ ပန တံ သဗ္ဗံ ဧကတော နိဂမေန္တော အာဟ **"ဧသော မေထုနဓမ္မော နာမာ"**တိ။ ကိံ ကာရဏာ ဝုစ္စတိ မေထုနဓမ္မောတိ? ဥဘိန္နံ ရတ္တာနံ သာရတ္တာနံ အဝဿုတာနံ ပရိယုဋ္ဌိတာနံ ဥဘိန္နံ သဒိသာနံ ဓမ္မောတိ တံကာရဏာ ဝုစ္စတိ မေထုနဓမ္မောတိ။

"ပဋိသေဝတိ နာမာ"တိ ဣဒံ "ပဋိသေဝေယျာ"တိ ဧတ္ထ ယေနာကာရေန ပဋိသေဝေယျာတိ ဝုစ္စတိ၊ တဿာကာရဿ ဒဿနတ္ထံ မာတိကာပဒံ။ **ယော နိမိတ္တေန နိမိတ္တ**န္တိအာဒီသု ယော ဘိက္ခု ဣတ္ထိယာ နိမိတ္တေန အတ္တနော နိမိတ္တံ ဣတ္ထိယာ အင်္ဂဇာတေန အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ သဗ္ဗန္တိမေန ပမာဏေန ဧကတိလဗီဇမတ္တမ္ပိ ဝါတေန အသမ္ဖုဋ္ဌေ အလ္လောကာသေ ပဝေသေတိ၊ ဧသော ပဋိသေဝတိ နာမ။ ဧတ္တကေန သီလဘေဒံ ပါပုဏာတိ၊ ပါရာဇိကော ဟောတိ။

ဧတ္ထ စ ဣတ္ထိနိမိတ္တေ စတ္တာရိ ပဿာနိ, ဝေမဇ္ဈဉ္စာတိ ပဉ္စ ဌာနာနိ လဗ္ဘန္တိ။ ပုရိသနိမိတ္တေ စတ္တာရိ ပဿာနိ, မဇ္ဈံ, ဥပရိ စာတိ ဆ။ တသ္မာ ဣတ္ထိနိမိတ္တေ ဟေဋ္ဌာ ပဝေသေန္တောပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ၊ ဥပရိတော ပဝေသေန္တောပိ၊ ဥဘောဟိ ပဿေဟိ ပဝေသေန္တောပိ၊ စတ္တာရိ ဌာနာနိ မုဉ္စိတွာ မဇ္ဈေန ပဝေသေန္တောပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ။ ပုရိသနိမိတ္တံ ပန ဟေဋ္ဌာဘာဂေန ဆုပန္တံ ပဝေသေန္တောပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ၊ ဥပရိဘာဂေန ဆုပန္တံ ပဝေသေန္တောပိ၊ ဥဘောဟိ ပဿေဟိ ဆုပန္တံ ပဝေသေန္တောပိ၊ မဇ္ဈေနေဝ ဆုပန္တံ ပဝေသေန္တောပိ သမိဉ္ဇိတင်္ဂုလိံ ဝိယ မဇ္ဈိမပဗ္ဗပိဋ္ဌိယာ သင်္ကောစေတွာ ဥပရိဘာဂေန ဆုပန္တံ

“Pārājikanti yaṁ vuttaṁ, taṁ suṇohi yathātathaṁ.
Cuto paraddho bhaṭṭho ca, saddhammā hi niraṅkato.
Saṁvāsopi tahiṁ natthi, tenetaṁ iti vuccatī”ti[1] vuttaṁ.

Ayaṁ hettha attho—taṁ sikkhāpadaṁ vītikkamanto āpattiñca āpanno puggalo cuto hotīti sabbaṁ yojetabbaṁ. **Tena vuccatīti** yena kāraṇena assamaṇo hoti asakyaputtiyo paribhaṭṭho chinno parājito sāsanato, tena vuccati, kinti? “Pārājiko hotī”ti.

Saha vasanti etthāti **saṁvāso,** taṁ dassetuṁ **“saṁvāso nāmā”**ti vatvā **“ekakamman”**ti-ādimāha. Tatrāyaṁ saddhiṁ yojanāya vaṇṇanā—catubbidhampi saṁghakammaṁ sīmāparicchinnehi pakatattehi bhikkhūhi ekato kattabbattā **ekakammaṁ nāma.** Tathā pañcavidhopi Pātimokkhuddeso ekato uddisitabbattā **ekuddeso nāma.** Paññattaṁ pana sikkhāpadaṁ sabbehipi lajjīpuggalehi samaṁ sikkhitabbabhāvato **samasikkhatā nāma.** Ettha yasmā sabbepi lajjino etesu kammādīsu saha vasanti, na ekopi tato bahiddhā sandissati, tasmā tāni sabbānipi gahetvā **“eso saṁvāso nāmā”**ti āha. So ca vuttappakāro saṁvāso tena puggalena saddhiṁ natthi, tena kāraṇena so pārājiko puggalo “asaṁvāso”ti vuccatīti.

56. Evaṁ uddiṭṭhasikkhāpadaṁ padānukkamena vibhajitvā idāni yaṁ taṁ “paṭiseveyyā”ti ettha yenākārena paṭiseveyyāti vuccati, tassākārassa dassanatthaṁ “paṭisevati nāmā”ti idaṁ mātikāpadaṁ ṭhapetvā “nimittena nimittaṁ aṅgajātena aṅgajātan”ti vuttaṁ. Tattha yasmā na kevalaṁ itthiyā eva nimittaṁ pārājikavatthu, na ca manussitthiyā eva, suvaṇṇarajatādimayānañca itthīnampi nimittaṁ vatthumeva na hoti, tasmā yaṁ yaṁ vatthu hoti taṁ taṁ dassetuṁ **“tisso itthiyo”**ti-ādinā nayena yesaṁ nimittāni vatthūni honti, te satte vatvā **“manussitthiyā tayo magge”**ti-ādinā nayena tāni vatthūni āha.

Tattha tisso itthiyo, tayo ubhatobyañjanakā, tayo paṇḍakā, tayo purisāti pārājikavatthūnaṁ nimittānaṁ nissayā dvādasa

1. Vi 5. 261 piṭṭhe.

ပဝေသေန္တောပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ။ တတ္ထ တုလာဒဏ္ဍသဒိသံ ပဝေသေန္တဿာပိ စတ္တာရိ ပဿာနိ, မဇ္ဈဉ္စာတိ ပဉ္စ ဌာနာနိ၊ သင်္ကောစေတွာ ပဝေသေန္တဿာပိ စတ္တာရိ ပဿာနိ, ဥပရိဘာဂမဇ္ဈဉ္စာတိ ပဉ္စ ဌာနာနိ၊ ဧဝံ သဗ္ဗာနိပိ ပုရိသနိမိတ္တေ ဒသ ဌာနာနိ ဟောန္တိ။

နိမိတ္တေ ဇာတံ အနဋ္ဌကာယပ္ပသာဒံ စမ္မခိလံ ဝါ ပိဠကံ[1] ဝါ ပဝေသေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ နဋ္ဌကာယပ္ပသာဒံ မတစမ္မံ ဝါ သုက္ခပိဠကံ ဝါ ပဝေသေတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ မေထုနဿာဒေန လောမံ ဝါ အင်္ဂုလိအင်္ဂုဋ္ဌဗီဇာဒီနိ ဝါ ပဝေသေန္တဿာပိ ဒုက္ကဋမေဝ။ အယဉ္စ မေထုနကထာ နာမ ယသ္မာ ဒုဋ္ဌုလ္လာ ကထာ အသဗ္ဘိကထာ၊ တသ္မာ ဧတံ ဝါ အညံ ဝါ ဝိနယေ ဤဒိသံ ဌာနံ ကထေန္တေန ပဋိက္ကူလမနသိကာရဉ္စ သမဏသညဉ္စ ဟိရောတ္တပ္ပဉ္စ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဂါရဝံ ဥပ္ပါဒေတွာ အသမကာရုဏိကဿ လောကနာထဿ ကာရုညဂုဏံ အာဝဇ္ဇေတွာ ကထေတဗ္ဗံ။ သော ဟိ နာမ ဘဂဝါ သဗ္ဗသော ကာမေဟိ ဝိနိဝတ္တမာနသောပိ သတ္တာနုဒ္ဒယာယ လောကာနုကမ္ပာယ သတ္တေသု ကာရုညံ ပဋိစ္စ သိက္ခာပဒပညာပနတ္ထာယ ဤဒိသံ ကထံ ကထေသိ၊ အဟော သတ္ထု ကာရုညဂုဏောတိ ဧဝံ လောကနာထဿ ကာရုညဂုဏံ အာဝဇ္ဇေတွာ ကထေတဗ္ဗံ။

အပိစ ယဒိ ဘဂဝါ သဗ္ဗာကာရေန ဤဒိသံ ကထံ န ကထေယျ၊ ကော ဇာနေယျ “ဧတ္တကေသု ဌာနေသု ပါရာဇိကံ၊ ဧတ္တကေသု ထုလ္လစ္စယံ၊ ဧတ္တကေသု ဒုက္ကဋ”န္တိ။ တသ္မာ သုဏန္တေနပိ ကထေန္တေနပိ ဗီဇကေန မုခံ အပိဓာယ ဒန္တဝိဒံသကံ ဟသမာနေန န နိသီဒိတဗ္ဗံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနာပိ ဤဒိသံ ကထိတန္တိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဂတ္ထိတေန[2] ဟိရောတ္တပ္ပသမ္ပန္နေန သတ္ထုပဋိဘာဂေန ဟုတွာ ကထေတဗ္ဗန္တိ။

မူလပညတ္တိ နိဋ္ဌိတာ။

အနုပညတ္တိဝါရေ **အန္တမသော**တိ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန။ **တိရစ္ဆာနဂတာယပီ**တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန တိရစ္ဆာနေသု ဂတာယပိ။ **ပဂေဝ မနုဿိတ္ထိယာ**တိ ပဌမတရံ မနုဿဇာတိကာယ ဣတ္ထိယာ။ ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတာ ဧဝ စေတ္ထ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထီ တိရစ္ဆာနဂတာတိ ဂဟေတဗ္ဗာ၊ န သဗ္ဗာ။ တတြာယံ ပရိစ္ဆေဒေါ—

၁-တိလကံ (သီ) ၂-ဂဗ္ဗိတေန (သီ)၊ တတ္ထိတေန (သျာ)

sattā honti. Tesu itthipurisā pākaṭā eva, paṇḍaka-ubhatobyañjanakabhedo **Pabbajjākhandhakavaṇṇanāyaṁ** pākaṭo bhavissati.

Manussitthiyā tayo magge methunaṁ dhammaṁ paṭisevantassāti ettha ca manussitthiyā tīsu maggesūti attho veditabbo. Evaṁ sabbattha. Sabbe eva cete manussitthiyā tayo maggā, amanussitthiyā tayo, tiracchānagatitthiyā tayoti nava, manussa-ubhatobyañjanakādīnaṁ nava, manussapaṇḍakādīnaṁ dve dve katvā cha, tathā manussapurisādīnanti samatiṁsa maggā honti. Etesu nimittasaṅkhātesu yattha katthaci attano aṅgajātaṁ tilaphalamattampi pavesetvā methunaṁ dhammaṁ paṭisevanto pārājikaṁ āpajjati.

Paṭhamacatukkakathāvaṇṇanā

57. Āpajjanto pana yasmā sevanacitteneva āpajjati, na vinā tena, tasmā taṁ lakkhaṇaṁ dassento Bhagavā **"bhikkhussa sevanacittaṁ upaṭṭhite"**ti-ādimāha. Tattha **bhikkhassā**ti methunasevanakassa bhikkhussa. **Sevanacittaṁ upaṭṭhite**ti bhummatthe paccattavacanaṁ, sevanacitte paccupaṭṭhiteti attho. **Vaccamaggaṁ aṅgajātaṁ pavesentassā**ti yena maggena vaccaṁ nikkhamati, taṁ maggaṁ attano aṅgajātaṁ purisanimittaṁ tilaphalamattampi pavesentassa. **Āpatti pārājikassā**ti āpatti pārājikā assa, hotīti attho. Atha vā **āpattī**ti āpajjanaṁ hoti. **Pārājikassā**ti pārājikadhammassa. Esa nayo sabbattha.

58. Evaṁ sevanacitteneva pavesentassa āpattiṁ dassetvā idāni yasmā taṁ pavesanaṁ nāma na kevalaṁ attūpakkameneva, parūpakkamenāpi hoti, tatrāpi ca sādiyantasseva āpatti paṭisevanacittasamaṅgissa, na itarassa, tasmā ye saddhāpabbajitā kulaputtā sammāpaṭipannakā parūpakkamena pavesanepi sati na sādiyanti, tesaṁ rakkhaṇatthaṁ **"bhikkhupaccatthikā manussitthin"**ti-ādimāha.

Tattha paṭipakkaṁ atthayanti icchantīti **paccatthikā,** bhikkhū eva paccatthikā **bhikkhupaccatthikā,** visabhāgānaṁ veribhikkhūnametaṁ adhivacanaṁ. **Manussitthiṁ bhikkhussa santike ānetvā**ti issāpakatā taṁ bhikkhuṁ nāsetukāmā āmisena vā upalāpetvā mittasanthavavasena vā "idaṁ amhākaṁ

အပဒါနံ အဟိမစ္ဆာ၊ ဒွိပဒါနဉ္စ ကုက္ကုဋီ။
စတုပ္ပဒါနံ မဇ္ဇာရီ၊ ဝတ္ထု ပါရာဇိကဿိမာတိ။

တတ္ထ အဟိဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗာပိ အဇဂရဂေါနသာဒိဘေဒါ ဒီဃဇာတိ သင်္ဂဟိတာ။ တသ္မာ ဒီဃဇာတီသု ယတ္ထ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ အညတရသ္မိံ သက္ကာ တိလဖလမတ္တမ္ပိ ပဝေသေတုံ၊ သာ ပါရာဇိကဝတ္ထု။ အဝသေသာ ဒုက္ကဋဝတ္ထူတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မစ္ဆဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗာပိ မစ္ဆကစ္ဆပမဏ္ဍူကာဒိဘေဒါ ဩဒကဇာတိ သင်္ဂဟိတာ။ တတြာပိ ဒီဃဇာတိယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကဝတ္ထု စ ဒုက္ကဋဝတ္ထု စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယံ ပန ဝိသေသော—ပတင်္ဂမုခမဏ္ဍူကာ[၁] နာမ ဟောန္တိ၊ တေသံ မုခသဏ္ဌာနံ မဟန္တံ၊ ဆိဒ္ဒံ အပ္ပကံ၊ တတ္ထ ပဝေသနံ နပ္ပဟောတိ၊ မုခသဏ္ဌာနံ ပန ဝဏသင်္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။ တသ္မာ တံ ထုလ္လစ္စယဝတ္ထူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကုက္ကုဋိဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗာပိ ကာကကပေါတာဒိဘေဒါ ပက္ခိဇာတိ သင်္ဂဟိတာ။ တတြာပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကဝတ္ထု စ ဒုက္ကဋဝတ္ထု စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဇ္ဇာရိဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗာပိ ရုက္ခသုနခမင်္ဂုသဂေါဓာဒိဘေဒါ စတုပ္ပဒဇာတိ သင်္ဂဟိတာ။ တတြာပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကဝတ္ထု စ ဒုက္ကဋဝတ္ထု စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပါရာဇိကောတိ ပရာဇိတော၊ ပရာဇယံ အာပန္နော။ အယဉှိ ပါရာဇိကသဒ္ဒေါ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု ဝတ္တတိ၊ တတ္ထ "အဋ္ဌာနမေတံ အာနန္ဒ အနဝကာသော ယံ တထာဂတော ဝဇ္ဇီနံ ဝါ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာနံ ဝါ ကာရဏာ သာဝကာနံ ပါရာဇိကံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ သမူဟနေယျာ"တိ[၂] ဧဝံ သိက္ခာပဒေ ဝတ္တမာနော ဝေဒိတဗ္ဗော။ "အာပတ္တိံ တွံ ဘိက္ခု အာပန္နော ပါရာဇိက"န္တိ[၃] ဧဝံ အာပတ္တိယံ။ "န မယံ ပါရာဇိကာ၊ ယော အဝဟဋော၊ သော ပါရာဇိကော"တိ[၄] ဧဝံ ပုဂ္ဂလေ ဝတ္တမာနော ဝေဒိတဗ္ဗော။ "ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသေယျာ"တိ-အာဒီသု[၅] ပန ဓမ္မေ ဝတ္တတီတိ ဝဒန္တိ။ ယသ္မာ ပန တတ္ထ ဓမ္မောတိ ကတ္ထစိ အာပတ္တိ, ကတ္ထစိ သိက္ခာပဒမေဝ အဓိပ္ပေတံ၊ တသ္မာ သော ဝိသုံ န ဝတ္တဗ္ဗော။ တတ္ထ သိက္ခာပဒံ ယော တံ အတိက္ကမတိ၊ တံ ပရာဇေတိ၊ တသ္မာ ပါရာဇိကန္တိ ဝုစ္စတိ။ အာပတ္တိ ပန ယော နံ အဇ္ဈာပဇ္ဇတိ၊ တံ ပရာဇေတိ၊ တသ္မာ ပါရာဇိကာတိ ဝုစ္စတိ။ ပုဂ္ဂလော ယသ္မာ ပရာဇိတော ပရာဇယမာပန္နော၊ တသ္မာ ပါရာဇိကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဧတမေဝ ဟိ အတ္ထံ သန္ဓာယ **ပရိဝါရေပိ**—

၁-ဗရက်မုခမဏ္ဍူကာ (သီ)၊ ခရကမုခမဏ္ဍူကာ (သျာ) ၂-ဝိ ၁-၂၇-ပိဋ္ဌေ။
၃-ဝိ ၁-၄၂-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၄-ဒီ ၁-၈၁-ပိဋ္ဌေ။ ၅-ဝိ ၁-၂၄၉-ပိဋ္ဌေ။

kiccaṁ karohī"ti vatvā kañci manussitthiṁ rattibhāge tassa bhikkhussa vasanokāsaṁ ānetvā. **Vaccamaggena aṅgajātaṁ abhinisīdentī**ti taṁ bhikkhuṁ hatthapādasīsādīsu suggahitaṁ nipparipphandaṁ gahetvā itthiyā vaccamaggena tassa bhikkhuno aṅgajātaṁ abhinisīdenti, sampayojentīti attho.

So ceti-ādīsu so ce bhikkhu vaccamaggabbhantaraṁ attano aṅgajātassa pavesanaṁ sādiyati adhivāseti, tasmiṁ khaṇe sevanacittaṁ upaṭṭhāpeti. Paviṭṭhaṁ sādiyati adhivāseti, paviṭṭhakāle sevanacittaṁ upaṭṭhāpeti. Ṭhitaṁ sādiyati adhivāseti, ṭhānappattakāle sukkavissaṭṭhisamaye sevanacittaṁ upaṭṭhāpeti. Uddharaṇaṁ sādiyati adhivāseti, nīharaṇakāle paṭisevanacittaṁ upaṭṭhāpeti. Evaṁ catūsu ṭhānesu sādiyanto "mama verisamaṇehi idaṁ katan"ti vattuṁ na labhati, pārājikāpattimeva āpajjati. Yathā ca imāni cattāri sādiyanto āpajjati, evaṁ purimaṁ ekaṁ asādiyitvā tīṇi sādiyantopi, dve asādiyitvā dve sādiyantopi, tīṇi asādiyitvā ekaṁ sādiyantopi āpajjatiyeva. Sabbaso pana asādiyanto āsīvisamukhaṁ viya, aṅgārakāsuṁ viya ca paviṭṭhaṁ aṅgajātaṁ maññamāno nāpajjati. Tena vuttaṁ **"pavesanaṁ na sādiyati -pa- uddharaṇaṁ na sādiyati, anāpattī"**ti. Imañhi evarūpaṁ āraddhavipassakaṁ kāye ca jīvite ca anapekkhaṁ ekādasahi aggīhi sampajjalitāni ca sabbāyatanāni[1] ukkhittāsike viya ca vadhake pañca kāmaguṇe passantaṁ puggalaṁ rakkhanto Bhagavā paccatthikānañcassa manorathavighātaṁ karonto imaṁ "pavesanaṁ na sādiyatī"ti-ādikaṁ catukkaṁ nīharitvā ṭhapesīti.

Paṭhamacatukkakathā niṭṭhitā.

Ekūnasattatidvisatacatukkakathā

59-60. Evaṁ paṭhamacatukkaṁ dassetvā idāni yasmā bhikkhupaccatthikā itthiṁ ānetvā na kevalaṁ vaccamaggeneva abhinisīdenti, atha kho passāvamaggenapi mukhenapi. Itthiṁ ānetvāpi ca keci jāgarantiṁ ānenti. Keci

1. Sabbāyatanāni upaṭṭhahanta (Sī)

"ပါရာဇိကန္တိ ယံ ဝုတ္တံ၊ တံ သုဏောဟိ ယထာတထံ။
စုတော ပရဒ္ဓေါ ဘဋ္ဌော စ၊ သဒ္ဓမ္မာ ဟိ နိရင်္ကတော။
သံဝါသောပိ တဟိံ နတ္ထိ၊ တေနေတံ ဣတိ ဝုစ္စတီ"တိ[၁] ဝုတ္တံ။

အယံ ဟေတ္ထ အတ္ထော—တံ သိက္ခာပဒံ ဝီတိက္ကမန္တော အာပတ္တိံ အာပန္နော ပုဂ္ဂလော စုတော ဟောတီတိ သဗ္ဗံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **တေန ဝုစ္စတီ**တိ ယေန ကာရဏေန အဿမဏော ဟောတိ အသက္ယပုတ္တိယော ပရိဘဋ္ဌော ဆိန္နော ပရာဇိတော သာသနတော၊ တေန ဝုစ္စတိ၊ ကိန္တိ? "ပါရာဇိကော ဟောတီ"တိ။

သဟ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ **သံဝါသော**၊ တံ ဒဿေတုံ "**သံဝါသော နာမာ**"တိ ဝတွာ "**ဧကကမ္မ**"န္တိအာဒိမာဟ။ တတြာယံ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ—စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ သံဃကမ္မံ သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိ ပကတတ္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ ဧကတော ကတ္တဗ္ဗတ္တာ **ဧကကမ္မံ နာမ**။ တထာ ပဉ္စဝိဓောပိ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသော ဧကတော ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တာ **ဧကုဒ္ဒေသော နာမ**။ ပညတ္တံ ပန သိက္ခာပဒံ သဗ္ဗေဟိပိ လဇ္ဇိပုဂ္ဂလေဟိ သမံ သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝတော **သမသိက္ခတာ နာမ**။ ဧတ္ထ ယသ္မာ သဗ္ဗေပိ လဇ္ဇိနော ဧတေသု ကမ္မာဒီသု သဟ ဝသန္တိ၊ န ဧကောပိ တတော ဗဟိဒ္ဓါ သန္ဒိဿတိ၊ တသ္မာ တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဂဟေတွာ "**သော သံဝါသော နာမာ**"တိ အာဟ။ သော စ ဝုတ္တပ္ပကာရော သံဝါသော တေန ပုဂ္ဂလေန သဒ္ဓိံ နတ္ထိ၊ တေန ကာရဏေန သော ပါရာဇိကော ပုဂ္ဂလော "အသံဝါသော"တိ ဝုစ္စတီတိ။

၅၆။ ဧဝံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌသိက္ခာပဒံ ပဒါနုက္ကမေန ဝိဘဇိတွာ ဣဒါနိ ယံ တံ "ပဋိသေဝေယျာ"တိ ဧတ္ထ ယေနာကာရေန ပဋိသေဝေယျာတိ ဝုစ္စတိ၊ တဿာကာရဿ ဒဿနတ္ထံ "ပဋိသေဝတိ နာမာ"တိ ဣဒံ မာတိကာပဒံ ဥဒ္ဓရိတွာ "နိမိတ္တေန နိမိတ္တံ အင်္ဂဇာတေန အင်္ဂဇာတ"န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယသ္မာ န ကေဝလံ ဣတ္ထိယာ ဧဝ နိမိတ္တံ ပါရာဇိကဝတ္ထု၊ န စ မနုဿိတ္ထိယာ ဧဝ၊ သုဝဏ္ဏရဇတာဒိမယာနဉ္စ ဣတ္ထီနမ္ပိ နိမိတ္တံ ဝတ္ထုမေဝ န ဟောတိ၊ တသ္မာ ယံ ယံ ဝတ္ထု ဟောတိ တံ တံ ဒဿေတုံ "**တိဿော ဣတ္ထိယော**"တိအာဒိနာ နယေန ယေသံ နိမိတ္တာနိ ဝတ္ထူနိ ဟောန္တိ၊ တေ သတ္တေ ဝတွာ "**မနုဿိတ္ထိယာ တယော မဂ္ဂေ**"တိ-အာဒိနာ နယေန တာနိ ဝတ္ထူနိ အာဟ။

တတ္ထ တိဿော ဣတ္ထိယော, တယော ဥဘတောဗျဉ္ဇနကာ, တယော ပဏ္ဍကာ, တယော ပုရိသာတိ ပါရာဇိကဝတ္ထူနံ နိမိတ္တာနံ နိဿယာ ဒွါဒသ

၁-ဝိ ၅-၂၆၁-ဝိဋ္ဌေ။

suttaṁ. Keci mattaṁ. Keci ummattaṁ. Keci **pamattaṁ,** aññavihitaṁ vikkhittacittanti attho. Keci **mataṁ akkhāyitaṁ,** soṇasiṅgālādīhi akkhāyitanimittanti attho. Keci **mataṁ yebhuyyena akkhāyitaṁ,** yebhuyyena akkhāyitā nāma yassā nimitte vaccamagge, passāvamagge, mukhe vā bahutaro okāso akkhāyito hoti. Keci **mataṁ yebhuyyena khāyitaṁ,** yebhuyyena khāyitā nāma yassā vaccamaggādike nimitte bahuṁ khāyitaṁ hoti appaṁ akkhāyitaṁ. Na kevalañca manussitthimeva ānenti, atha kho amanussitthimpi tiracchānagatitthimpi. Na kevalañca vuttappakāraṁ itthimeva, ubhatobyañjanakampi paṇḍakampi purisampi ānenti. Tasmā tesaṁ vasena aññānipi catukkāni dassento **"bhikkhupaccatthikā manussitthiṁ jāgarantin"**ti-ādimāha.

Tattha Pāḷiyā asammohatthaṁ vuttacatukkāni evaṁ saṅkhyāto veditabbāni—manussitthiyā tiṇṇaṁ maggānaṁ vasena tīṇi suddhikacatukkāni, tīṇi jāgarantīcatukkāni, tīṇi suttacatukkāni, tīṇi mattacatukkāni, tīṇi ummattacatukkāni, tīṇi pamattacatukkāni, tīṇi mata-akkhāyitacatukkāni, tīṇi yebhuyyena akkhāyitacatukkāni, tīṇi yebhuyyena khāyitacatukkānīti sattavīsati catukkāni. Tathā amanussitthiyā. Tathā tiracchānagatitthiyāti itthivāre ekāsīti catukkāni. Yathā ca itthivāre, evaṁ ubhatobyañjanakavāre. Paṇḍakapurisavāresu pana dvinnaṁ maggānaṁ vasena catupaṇṇāsa catupaṇṇāsa honti. Evaṁ sabbānipi dvesatāni, sattati ca catukkāni honti, tāni uttānatthāniyeva.

Sabbavāresu panettha **"mataṁ yebhuyyena akkhāyitaṁ, khāyitan"**ti etasmiṁ ṭhāne ayaṁ vinicchayo—Tambapaṇṇidīpe kira dve vinayadharā samānācariyakā therā ahesuṁ **Upatissatthero** ca, **Phussadevatthero** ca. Te mahābhaye uppanne Vinayapiṭakaṁ pariharantā rakkhiṁsu. Tesu Upatissatthero byattataro. Tassāpi dve antevāsikā ahesuṁ **Mahāpadumatthero** ca, **Mahāsumatthero**[1] ca. Tesu Mahāsumatthero navakkhattuṁ Vinayapiṭakaṁ assosi, Mahāpadumatthero tena saddhiṁ navakkhattuṁ, visuñca ekakova navakkhattunti aṭṭhārasakkhattuṁ assosi, ayameva tesu byattataro. Tesu Mahāsumatthero navakkhattuṁ Vinayapiṭakaṁ sutvā ācariyaṁ muñcitvā

1. Mahāsummatthero (Sī)

သန္တတာ ဟောန္တိ။ တေသု ဣတ္ထိပုရိသာ ပါကဋာ ဧဝ၊ ပဏ္ဍကဥဘတောဗျဉ္ဇနက-ဘေဒေါ **ပဗ္ဗဇ္ဇာခန္ဓကဝဏ္ဏနာယံ** ပါကဋော ဘဝိဿတိ။

မနုဿိတ္ထိယာ တယော မဂ္ဂေ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝန္တဿာတိ ဧတ္ထ စ မနုဿိတ္ထိယာ တီသု မဂ္ဂေသူတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ သဗ္ဗေ ဧဝ စေတေ မနုဿိတ္ထိယာ တယော မဂ္ဂါ, အမနုဿိတ္ထိယာ တယော, တိရစ္ဆာန-ဂတိတ္ထိယာ တယောတိ နဝ၊ မနုဿဥဘတောဗျဉ္ဇနကာဒီနံ နဝ၊ မနုဿပဏ္ဍကာ-ဒီနံ ဒွေ ဒွေ ကတွာ ဆ၊ တထာ မနုဿပုရိသာဒီနန္တိ သမတိံသ မဂ္ဂါ ဟောန္တိ။ ဧတေသု နိမိတ္တသင်္ခါတေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ တိလဖလမတ္တမ္ပိ ပဝေသေတွာ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝန္တော ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ။

ပဉ္စမစတုက္ကကထာဝဏ္ဏနာ

၅၇။ အာပဇ္ဇန္တော ပန ယသ္မာ သေဝနစိတ္တေနေဝ အာပဇ္ဇတိ၊ န ဝိနာ တေန၊ တသ္မာ တံ လက္ခဏံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ **"ဘိက္ခုဿ သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘိက္ခုဿာတိ** မေထုနသေဝနကဿ ဘိက္ခုနော။ **သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေတိ** ဘုမ္မတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ သေဝနစိတ္တေ ပစ္စုပဋ္ဌိတေတိ အတ္ထော။ **ဝစ္စမဂ္ဂံ အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေန္တဿာတိ** ယေန မဂ္ဂေန ဝစ္စံ နိက္ခမတိ၊ တံ မဂ္ဂံ အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ ပုရိသနိမိတ္တံ တိလဖလမတ္တမ္ပိ ပဝေသေန္တဿ။ **အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာတိ** အာပတ္တိ ပါရာဇိကာ အဿ၊ ဟောတီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ **အာပတ္တီတိ** အာပဇ္ဇနံ ဟောတိ။ **ပါရာဇိ-ကဿာတိ** ပါရာဇိကဓမ္မဿ။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

၅၈။ ဧဝံ သေဝနစိတ္တေနေဝ ပဝေသေန္တဿ အာပတ္တိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ယသ္မာ တံ ပဝေသနံ နာမ န ကေဝလံ အတ္တူပက္ကမေနေဝ၊ ပရူပက္ကမေနာပိ ဟောတိ၊ တတြာပိ စ သာဒိယန္တဿေဝ အာပတ္တိ ပဋိသေဝနစိတ္တသမင်္ဂိဿ, န ဣတရဿ၊ တသ္မာ ယေ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာ ကုလပုတ္တာ သမ္မာပဋိပန္နကာ ပရူပက္ကမေန ပဝေသနေပိ သတိ န သာဒိယန္တိ၊ တေသံ ရက္ခဏတ္ထံ **"ဘိက္ခု-ပစ္စတ္ထိကာ မနုဿိတ္ထိ"**န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **ပစ္စတ္ထိကာ၊** ဘိက္ခူ ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ၊** ဝိသဘာဂါနံ ဝေရိဘိက္ခူနမေတံ အဓိဝစနံ။ **မနုဿိတ္ထိံ ဘိက္ခုဿ သန္တိကေ အာနေတွာတိ** ဣဿာပကတာ တံ ဘိက္ခုံ နာသေတု-ကာမာ အာမိသေန ဝါ ဥပလာပေတွာ မိတ္တသန္ထဝဝသေန ဝါ "ဣဒံ အမှာကံ

aparagaṅgaṁ agamāsi. Tato Mahāpadumatthero āha "sūro vata re esa vinayadharo, yo dharamānakaṁyeva ācariyaṁ muñcitvā aññattha vasitabbaṁ maññati, nanu ācariye dharamāne Vinayapiṭakañca Aṭṭhakathā ca anekakkhattuṁ gahetvāpi na vissajjetabbaṁ, niccakālaṁ sotabbaṁ, anusaṁvaccharaṁ sajjhāyitabban"ti.

Evaṁ vinayagarukānaṁ bhikkhūnaṁ kāle ekadivasaṁ Upatissatthero Mahāpadumattherappamukhānaṁ pañcannaṁ antevāsikasatānaṁ paṭhamapārājikasikkhāpade imaṁ padesaṁ vaṇṇento nisinno hoti. Taṁ antevāsikā pucchiṁsu "bhante yebhuyyena akkhāyite pārājikaṁ, yebhuyyena khāyite thullaccayaṁ, upaḍḍhakkhāyite kena bhavitabban"ti. Thero āha "āvuso Buddhā nāma pārājikaṁ paññapentā na sāvasesaṁ katvā paññapenti, anavasesaṁyeva katvā sabbaṁ pariyādiyitvā sotaṁ chinditvā pārājikavatthusmiṁ pārājikameva paññapenti, idañhi sikkhāpadaṁ lokavajjaṁ, na paṇṇattivajjaṁ. Tasmā yadi upaḍḍhakkhāyite pārājikaṁ bhaveyya, paññapeyya Sammāsambuddho. Pārājikacchāyā panettha na dissati, thullaccayameva dissatī"ti.

Apica matasarīre pārājikaṁ paññapento Bhagavā yebhuyyena akkhāyite ṭhapesi "tato paraṁ pārājikaṁ natthī"ti dassetuṁ, thullaccayaṁ paññapento yebhuyyena khāyite ṭhapesi "tato paraṁ thullaccayaṁ natthī"ti dassetuntipi veditabbaṁ. Khāyitākhāyitañca nāmetaṁ matasarīrasmiṁyeva veditabbaṁ, na jīvamāne. Jīvamāne hi nakhapiṭṭhippamāṇepi chavimaṁse vā nhārumhi vā sati pārājikameva hoti. Yadipi nimittaṁ sabbaso khāyitaṁ chavicammaṁ natthi, nimittasaṇṭhānaṁ paññāyati, pavesanaṁ jāyati, pārājikameva. Nimittasaṇṭhānaṁ pana anavasesetvā sabbasmiṁ nimitthe chinditvā samantato tacchetvā uppāṭite vaṇasaṅkhepavasena thullaccayaṁ. Nimittato patitāya maṁsapesiyā upakkamantassa dukkaṭaṁ. Matasarīre pana yadipi sabbaṁ sarīraṁ khāyitaṁ hoti yadipi akkhāyitaṁ, tayo pana maggā akkhāyitā, tesu upakkamantassa pārājikaṁ. Yebhuyyena akkhāyite pārājikameva. Upaḍḍhakkhāyite ca yebhuyyena khāyite ca thullaccayaṁ.

Manussānaṁ jīvamānakasarīre akkhināsakaṇṇacchiddavatthikosesu, satthakādīhi katavaṇe vā methunarāgena tilaphalamattampi aṅgajātaṁ

ကိစ္စံ ကရောဟီ"တိ ဝတွာ ကဉ္စိ မနုဿိတ္ထိံ ရတ္တိဘာဂေ တဿ ဘိက္ခုဿ ဝသနောကာသံ အာနေတွာ။ **ဝစ္စမဂ္ဂေန အင်္ဂဇာတံ အဘိနိသီဒေန္တီ**တိ တံ ဘိက္ခုံ ဟတ္ထပါဒသီသာဒီသု သုဂ္ဂဟိတံ နိပ္ပရိပ္ဖန္ဒံ ဂဟေတွာ ဣတ္ထိယာ ဝစ္စမဂ္ဂေန တဿ ဘိက္ခုနော အင်္ဂဇာတံ အဘိနိသီဒေန္တိ၊ သမ္ပယောဇေန္တီတိ အတ္ထော။

သော စေတိအာဒီသု သော စေ ဘိက္ခု ဝစ္စမဂ္ဂဿန္တံ အတ္တနော အင်္ဂဇာတဿ ပဝေသနံ သာဒိယတိ အဓိဝါသေတိ၊ တသ္မိံ ခဏေ သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌာပေတိ။ ပဝိဋ္ဌံ သာဒိယတိ အဓိဝါသေတိ၊ ပဝိဋ္ဌကာလေ သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌာပေတိ။ ဌိတံ သာဒိယတိ အဓိဝါသေတိ၊ ဌာနပ္ပတ္တကာလေ သုက္ကဝိဿဋ္ဌိသမယေ သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌာပေတိ။ ဥဒ္ဓရဏံ သာဒိယတိ အဓိဝါသေတိ၊ နီဟရဏကာလေ ပဋိ-သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌာပေတိ။ ဧဝံ စတူသု ဌာနေသု သာဒိယန္တော "မမ ဝေရိ-သမဏေဟိ ဣဒံ ကတ"န္တိ ဝတ္တုံ န လဘတိ၊ ပါရာဇိကာပတ္တိမေဝ အာပဇ္ဇတိ။ ယထာ စ ဣမာနိ စတ္တာရိ သာဒိယန္တော အာပဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ ပုရိမံ ဧကံ အသာဒိယိတွာ တီဏိ သာဒိယန္တောပိ, ဒွေ အသာဒိယိတွာ ဒွေ သာဒိ-ယန္တောပိ, တီဏိ အသာဒိယိတွာ ဧကံ သာဒိယန္တောပိ အာပဇ္ဇတိယေဝ။ သဗ္ဗသော ပန အသာဒိယန္တော အာသီဝိသမုခံ ဝိယ, အင်္ဂါရကာသုံ ဝိယ စ ပဝိဋ္ဌံ အင်္ဂဇာတံ မညမာနော နာပဇ္ဇတိ။ တေန ဝုတ္တံ "**ပဝေသနံ န သာဒိယတိ။ပ။ ဥဒ္ဓရဏံ န သာဒိယတိ၊ အနာပတ္တီ**"တိ။ ဣမဿ ဧဝရူပံ အာရဒ္ဓဝိပဿကံ ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခံ ဧကာဒသဟိ အဂ္ဂီဟိ သမ္ပဇ္ဇလိတာနိ စ သဗ္ဗာယတနာနိ[1] ဥက္ခိတ္တာသိကေ ဝိယ စ ဝဓကေ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ပဿန္တံ ပုဂ္ဂလံ ရက္ခန္တော ဘဂဝါ ပစ္စတ္ထိကာနဉ္စဿ မနောရထဝိဃာတံ ကရောန္တော ဣမံ "ပဝေသနံ န သာဒိယတီ"တိအာဒိကံ စတုက္ကံ နီဟရိတွာ ဌပေသီတိ။

ပဌမစတုက္ကကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဧကူနသတ္တတိဒွိသတစတုက္ကကထာ

၅၉-၆၀။ ဧဝံ ပဌမစတုက္ကံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ယသ္မာ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ ဣတ္ထိံ အာနေတွာ န ကေဝလံ ဝစ္စမဂ္ဂေနေဝ အဘိနိသီဒေန္တိ၊ အထ ခေါ ပဿာဝ-မဂ္ဂေနပိ မုခေနပိ။ ဣတ္ထိံ အာနေန္တာပိ စ ကောစိ ဇာဂရန္တိံ အာနေန္တိ။ ကောစိ

၁-သဗ္ဗာယတနာနိ ဥပဋ္ဌဟန္တ (သီ)

pavesentassa thullaccayameva, avasesasarīre upakacchakādīsu dukkaṭaṁ. Mate allasarīre pārājikakkhette pārājikaṁ, thullaccayakkhette thullaccayaṁ, dukkaṭakkhette dukkaṭaṁ. Yadā pana sarīraṁ uddhumātakaṁ hoti kuthitaṁ nīlamakkhikasamākiṇṇaṁ kimikulasamākulaṁ navahi vaṇamukhehi paggaḷitapubbakuṇapabhāvena[1] upagantumpi asakkuṇeyyaṁ, tadā pārājikavatthuñca thullaccayavatthuñca vijahati, tādise sarīre yattha katthaci upakkamato dukkaṭameva. Tiracchānagatānaṁ hatthi-assagoṇagadrabha-oṭṭhamahiṁsādīnaṁ nāsāya thullaccayaṁ, vatthikose thullaccayameva. Sabbesampi tiracchānagatānaṁ akkhikaṇṇavaṇesu dukkaṭaṁ, avasesasarīrepi dukkaṭameva. Matānaṁ allasarīre pārājikakkhette pārājikaṁ, thullaccayakkhette thullaccayaṁ, dukkaṭakkhette dukkaṭaṁ.

Kuthitakuṇape pana pubbe vuttanayeneva sabbattha dukkaṭaṁ. Kāyasaṁsaggarāgena vā methunarāgena vā jīvamānakapurisassa vatthikosaṁ appavesento nimittena nimittaṁ chupati, dukkaṭaṁ. Methunarāgena itthiyā appavesento nimittena nimittaṁ chupati, thullaccayaṁ. Mahā-aṭṭhakathāyaṁ pana "itthinimittaṁ methunarāgena mukhena chupati, thullaccayan"ti vuttaṁ. Cammakkhandhake "chabbaggiyā bhikkhū Aciravatiyā nadiyā gāvīnaṁ tarantīnaṁ visāṇesupi gaṇhanti, kaṇṇesupi gaṇhanti, gīvāyapi gaṇhanti, cheppāyapi gaṇhanti, piṭṭhimpi abhiruhanti, rattacittāpi aṅgajātaṁ chupantī"ti[2] imissā aṭṭhuppattiyā avisesena vuttaṁ "na ca bhikkhave rattacittena aṅgajātaṁ chupitabbaṁ, yo chupeyya āpatti thullaccayassā"ti[3]. Taṁ sabbampi saṁsanditvā yathā na virujjhati, tathā gahetabbaṁ. Kathañca na virujjhati? Yaṁ tāva Mahā-aṭṭhakathāyaṁ vuttaṁ "methunarāgena mukhena chupatī"ti. Tatra kira nimittamukhaṁ mukhanti adhippetaṁ. "Methunarāgenā"ti ca vuttattāpi ayameva tattha adhippāyoti veditabbo. Na hi itthinimitte pakatimukhena methunupakkamo hoti. Khandhakepi ye piṭṭhiṁ abhiruhantā methunarāgena aṅgajātena aṅgajātaṁ chupiṁsu, te sandhāya thullaccayaṁ vuttanti veditabbaṁ. Itarathā hi dukkaṭaṁ siyā. Keci panāhu "Khandhakepi mukheneva chupanaṁ sandhāya oḷārikattā kammassa thullaccayaṁ vuttaṁ, Aṭṭhakathāyampi taṁ sandhāyabhāsitaṁ gahetvāva

1. Paggharitapubbaṁ kuṇapabhāvena (Sī), gaḷitapubbaṁ kuṇapabhāvena (Ka)
2. Vi 3. 279 piṭṭhe.
3. Vi 3. 280 piṭṭhe.

သုတ္တံ။ ကေစိ မတ္တံ။ ကေစိ ဥမ္မတ္တံ။ ကေစိ **ပမတ္တံ**၊ အညဝိဟိတံ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တန္တိ အတ္ထော။ ကေစိ **မတံ အက္ခာယိတံ**၊ သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ အက္ခာယိတ-နိမိတ္တန္တိ အတ္ထော။ ကေစိ **မတံ ယေဘုယျေန အက္ခာယိတံ**၊ ယေဘုယျေန အက္ခာယိတာ နာမ ယဿာ နိမိတ္တေ ဝစ္စမဂ္ဂေ, ပဿာဝမဂ္ဂေ, မုခေ ဝါ ဗဟုတရော ဩကာသော အက္ခာယိတော ဟောတိ။ ကေစိ **မတံ ယေဘုယျေန ခါယိတံ**၊ ယေဘုယျေန ခါယိတာ နာမ ယဿာ ဝစ္စမဂ္ဂါဒိကေ နိမိတ္တေ ဗဟုံ ခါယိတံ ဟောတိ အပ္ပံ အက္ခာယိတံ။ န ကေဝလဉ္စ မနုဿိတ္ထိမေဝ အာဒေန္တိ၊ အထ ခေါ အမနုဿိတ္ထိမ္ပိ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိမ္ပိ။ န ကေဝလဉ္စ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဣတ္ထိမေဝ၊ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကမ္ပိ ပဏ္ဍကမ္ပိ ပုရိသမ္ပိ အာဒေန္တိ။ တသ္မာ တေသံ ဝသေန အညာနိပိ စတုက္ကာနိ ဒဿေန္တော **"ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ မနုဿိတ္ထိံ ဇာဂရန္တိ"**န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ ပါဠိယာ အသမ္မောဟတ္ထံ ဝုတ္တစတုက္ကာနိ ဧဝံ သင်္ချာတဗ္ဗာနိ—မနုဿိတ္ထိယာ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ ဝသေန တီဏိ သုဒ္ဓိကစတုက္ကာနိ၊ တီဏိ ဇာဂရန္တိစတုက္ကာနိ၊ တီဏိ သုတ္တစတုက္ကာနိ၊ တီဏိ မတ္တစတုက္ကာနိ၊ တီဏိ ဥမ္မတ္တစတုက္ကာနိ၊ တီဏိ ပမတ္တစတုက္ကာနိ၊ တီဏိ မတအက္ခာယိတ-စတုက္ကာနိ၊ တီဏိ ယေဘုယျေန အက္ခာယိတစတုက္ကာနိ၊ တီဏိ ယေဘုယျေန ခါယိတစတုက္ကာနီတိ သတ္တဝီသတိ စတုက္ကာနိ။ တထာ အမနုဿိတ္ထိယာ။ တထာ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိယာတိ ဣတ္ထိဝါရေ ဧကာသီတိ စတုက္ကာနိ။ ယထာ စ ဣတ္ထိဝါရေ၊ ဧဝံ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကဝါရေ။ ပဏ္ဍကပုရိသဝါရေသု ပန ဒွိန္နံ မဂ္ဂါနံ ဝသေန စတုပဏ္ဏာသ စတုပဏ္ဏာသ ဟောန္တိ။ ဧဝံ သဗ္ဗာနိပိ ဒွေသတာနိ, သတ္တတိ စ စတုက္ကာနိ ဟောန္တိ၊ တာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိယေဝ။

သဗ္ဗဝါရေသု ပနေတ္ထ **"မတံ ယေဘုယျေန အက္ခာယိတံ, ခါယိတ"**န္တိ ဧတသ္မိံ ဌာနေ အယံ ဝိနိစ္ဆယော—တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ကိရ ဒွေ ဝိနယဓရာ သမာနာစရိယကာ ထေရာ အဟေသုံ **ဥပတိဿတ္ထေရော** စ, **ဖုဿဒေဝတ္ထေရော** စ။ တေ မဟာဘယေ ဥပ္ပန္နေ ဝိနယပိဋကံ ပရိဟရန္တာ ရက္ခိံသု။ တေသု ဥပတိဿတ္ထေရော ဗျတ္တတရော။ တဿာပိ ဒွေ အန္တေဝါသိကာ အဟေသုံ **မဟာပဒုမတ္ထေရော** စ, **မဟာသုမတ္ထေရော**[၁] စ။ တေသု မဟာသုမတ္ထေရော နဝက္ခတ္တုံ ဝိနယပိဋကံ အဿောသိ၊ မဟာပဒုမတ္ထေရော တေန သဒ္ဓိံ နဝက္ခတ္တုံ, ဝိသုဉ္စ ဧကကော နဝက္ခတ္တုန္တိ အဋ္ဌာရသက္ခတ္တုံ အဿောသိ၊ အယမေဝ တေသု ဗျတ္တတရော။ တေသု မဟာသုမတ္ထေရော နဝက္ခတ္တုံ ဝိနယပိဋကံ သုတွာ အာစရိယံ မုဉ္စိတွာ

၁-မဟာသုမနတ္ထေရော (သီ)

‘methunarāgena mukhena chupati thullaccayan’ti vuttan”ti. Tasmā suṭṭhu sallakkhetvā ubhosu vinicchayesu yo yuttataro, so gahetabbo. Vinayaññū pana purimaṁ pasaṁsanti. Kāyasaṁsaggarāgena pana pakatimukhena vā nimittamukhena vā itthinimittaṁ chupantassa saṁghādiseso. Tiracchānagatitthiyā passāvamaggaṁ nimittamukhena chupantassa vuttanayeneva thullaccayaṁ. Kāyasaṁsaggarāgena dukkaṭanti.

Ekūnasattatidvisatacatukkakathā niṭṭhitā.

Santhatacatukkabhedakathā

61-62. Evaṁ Bhagavā paṭipannakassa bhikkhuno rakkhaṇatthaṁ sattatidvisatacatukkāni nīharitvā idāni “ye anāgate pāpabhikkhū ‘santhataṁ imaṁ na kiñci upādinnakaṁ upādinnakena phusati, ko ettha doso’ti sañcicca lesaṁ oḍḍessanti, tesaṁ sāsane patiṭṭhā eva na bhavissatī”ti disvā tesu sattatidvisatacatukkesu ekamekaṁ catukkaṁ catūhi santhatādibhedehi bhinditvā dassento **“bhikkhupaccatthikā manussitthiṁ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena passāvamaggena mukhena aṅgajātaṁ abhinisīdenti santhatāya asanthatassā”**ti-ādimāha.

Tattha **santhatāya asanthatassā**ti-ādīsu santhatāya itthiyāvaccamaggena passāvamaggena mukhena asanthatassa bhikkhussa aṅgajātaṁ abhinisīdentīti iminā nayena yojanā veditabbā. Tattha **santhatā** nāma yassā tīsu maggesu yo koci maggo paliveṭhetvā vā anto vā pavesetvā yena kenaci vatthena vā paṇṇena vā vākapaṭṭena vā cammena vā tipusīsādīnaṁ paṭṭena vā paṭicchanno. **Santhato** nāma yassa aṅgajātaṁ tesaṁyeva vatthādīnaṁ yena kenaci paṭicchannaṁ. Tattha upādinnakena vā anupādinnakaṁ ghaṭṭiyatu, anupādinnakena vā upādinnakaṁ, anupādinnakena vā anupādinnakaṁ, upādinnakena vā upādinnakaṁ, sace yattake paviṭṭhe pārājikaṁ hotīti vuttaṁ, tattakaṁ pavisati, sabbattha sādiyantassa pārājikakkhette pārājikaṁ, thullaccayakkhette thullaccayaṁ, dukkaṭakkhette dukkaṭameva hoti. Sace itthinimittaṁ khāṇuṁ katvā santhataṁ, khāṇuṁ ghaṭṭentassa dukkaṭaṁ. Sace purisanimittaṁ khāṇuṁ katvā santhataṁ, khāṇuṁ

အပရဂင်္ဂံ အဂမာသိ။ တတော မဟာပဒုမတ္ထေရော အာဟ “သူရော ဝတ ရေ သေ ဝိနယဓရော၊ ယော ဓရမာနကံယေဝ အာစရိယံ မုဉ္စိတွာ အညတ္ထ ဝသိတဗ္ဗံ မညတိ၊ နနု အာစရိယေ ဓရမာနေ ဝိနယပိဋကဉ္စ အဋ္ဌကထာ စ အနေကက္ခတ္တုံ ဂဟေတွာပိ န ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗံ၊ နိစ္စကာလံ သောတဗ္ဗံ၊ အနုသံဝစ္ဆရံ သဇ္ဈာယိတဗ္ဗ”န္တိ။

ဧဝံ ဝိနယဂရုကာနံ ဘိက္ခူနံ ကာလေ ဧကဒိဝသံ ဥပတိဿတ္ထေရော မဟာပဒုမတ္ထေရပ္ပမုခါနံ ပဉ္စန္နံ အန္တေဝါသိကသတာနံ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ ဣမံ ပဒေသံ ဝဏ္ဏေန္တော နိသိန္နော ဟောတိ။ တံ အန္တေဝါသိကာ ပုစ္ဆိံသု “ဘန္တေ ယေဘုယျေန အက္ခာယိတေ ပါရာဇိကံ၊ ယေဘုယျေန ခါယိတေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဥပဍ္ဎက္ခာယိတေ ကေန ဘဝိတဗ္ဗ”န္တိ။ ထေရော အာဟ “အာဝုသော ဗုဒ္ဓါ နာမ ပါရာဇိကံ ပညပေန္တာ န သာဝသေသံ ကတွာ ပညပေန္တိ၊ အနဝသေသံယေဝ ကတွာ သဗ္ဗံ ပရိယာဒိယိတွာ သောတံ ဆိန္ဒိတွာ ပါရာဇိကဝတ္ထုသ္မိံ ပါရာဇိကမေဝ ပညပေန္တိ၊ ဣဒဉ္စ သိက္ခာပဒံ လောကဝဇ္ဇံ၊ န ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ။ တသ္မာ ယဒိ ဥပဍ္ဎက္ခာယိတေ ပါရာဇိကံ ဘဝေယျ၊ ပညပေယျ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ပါရာဇိကစ္ဆာယာ ပနေတ္ထ န ဒိဿတိ၊ ထုလ္လစ္စယမေဝ ဒိဿတီ”တိ။

အပိစ မတသရီရေ ပါရာဇိကံ ပညပေန္တော ဘဂဝါ ယေဘုယျေန အက္ခာယိတေ ဌပေသိ “တတော ပရံ ပါရာဇိကံ နတ္ထီ”တိ ဒဿေတုံ၊ ထုလ္လစ္စယံ ပညပေန္တော ယေဘုယျေန ခါယိတေ ဌပေသိ “တတော ပရံ ထုလ္လစ္စယံ နတ္ထီ”တိ ဒဿေတုန္တိပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ခါယိတာခါယိတဉ္စ နာမေတံ မတသရီရသ္မိံယေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ န ဇီဝမာနေ။ ဇီဝမာနေ ဟိ နခပိဋ္ဌိပ္ပမာဏေပိ ဆဝိမံသေ ဝါ နှာရုမှိ ဝါ သတိ ပါရာဇိကမေဝ ဟောတိ။ ယဒိပိ နိမိတ္တံ သဗ္ဗသော ခါယိတံ ဆဝိစမ္မံ နတ္ထိ၊ နိမိတ္တသဏ္ဌာနံ ပညာယတိ၊ ပဝေသနံ ဇာယတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။ နိမိတ္တသဏ္ဌာနံ ပန အနဝသေသေတွာ သဗ္ဗသ္မိံ နိမိတ္တေ ဆိန္ဒိတွာ သမန္တတော တစ္ဆေတွာ ဥပ္ပါဋိတေ ဝဏသင်္ခေပဝသေန ထုလ္လစ္စယံ။ နိမိတ္တတော ပတိတာယ မံသပေသိယာ ဥပက္ကမန္တဿ ဒုက္ကဋံ။ မတသရီရေ ပန ယဒိပိ သဗ္ဗံ သရီရံ ခါယိတံ ဟောတိ ယဒိပိ အက္ခာယိတံ၊ တယော ပန မဂ္ဂါ အက္ခာယိတာ၊ တေသု ဥပက္ကမန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ယေဘုယျေန အက္ခာယိတေ ပါရာဇိကမေဝ။ ဥပဍ္ဎက္ခာယိတေ စ ယေဘုယျေန ခါယိတေ စ ထုလ္လစ္စယံ။

မနုဿာနံ ဇီဝမာနကသရီရေ အက္ခိနာသကဏ္ဏစ္ဆိဒ္ဒဝတ္ထိကောသေသု, သတ္ထကာဒီဟိ ကတဝဏေ ဝါ မေထုနရာဂေန တိလဖလမတ္တမ္ပိ အင်္ဂဇာတံ

pavesentassa dukkaṭaṁ. Sace ubhayaṁ khāṇuṁ katvā santhataṁ, khāṇunā khāṇuṁ ghaṭṭentassa dukkaṭaṁ. Sace itthinimitte veḷunaḷapabbādīnaṁ kiñci pakkhittaṁ, tassa heṭṭhābhāgaṁ cepi phusanto tilaphalamattaṁ paveseti pārājikaṁ. Uparibhāgaṁ cepi, ubhosu passesu ekapassaṁ cepi phusanto paveseti pārājikaṁ. Cattāripi passāni aphusanto pavesetvā tassa talaṁ cepi phusati pārājikaṁ. Yadi pana passesu vā tale vā aphusanto ākāsagatameva katvā pavesetvā nīharati dukkaṭaṁ. Bahiddhā khāṇuke phusati dukkaṭameva. Yathā ca itthinimitte vuttaṁ, evaṁ sabbattha lakkhaṇaṁ veditabbanti.

Santhatacatukkabhedakathā niṭṭhitā.

Bhikkhupaccatthikacatukkabhedavaṇṇanā

63-64. Evaṁ santhatacatukkabhedaṁ vatvā idāni yasmā na kevalaṁ manussitthi-ādike bhikkhussa eva santike ānenti, atha kho bhikkhumpi tāsaṁ santike ānenti, tasmā tappabhedaṁ dassento **“bhikkhupaccatthikā bhikkhuṁ manussitthiyā santike**”ti-ādinā nayena sabbāni tāni catukkāni punapi nīharitvā dassesi. Tesu vinicchayo vuttanayeneva veditabboti.

Bhikkhupaccatthikavasena catukkabhedavaṇṇanā niṭṭhitā.

Rājapaccatthikādicatukkabhedakathā

65. Yasmā pana na bhikkhupaccatthikā eva evaṁ karonti, rājapaccatthikādayopi karonti, tasmā tampi pabhedaṁ dassento “**rājapaccatthikā**”ti-ādimāha. Tattha rājāno eva paccatthikā **rājapaccatthikā.** Te ca sayaṁ ānentāpi aññehi āṇāpentāpi ānentiyevāti veditabbā. Corā eva paccatthikā **corapaccatthikā. Dhuttā**ti methunupasaṁhitakhiḍḍāpasutā nāgarikakerāṭiyapurisā, itthidhuttasurādhuttādayo vā. Dhuttā eva paccatthikā **dhuttapaccatthikā.** Gandhanti hadayaṁ vuccati, taṁ uppāṭentīti uppalagandhā, uppalagandhā eva paccatthikā **uppalagandhapaccatthikā.** Ete

ပဝေသေန္တဿ ထုလ္လစ္စယမေဝ၊ အဝသေသသရီရေ ဥပကစ္ဆကာဒီသု ဒုက္ကဋံ။ မတေ အလ္လသရီရေ ပါရာဇိကက္ခေတ္တေ ပါရာဇိကံ၊ ထုလ္လစ္စယက္ခေတ္တေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဒုက္ကဋက္ခေတ္တေ ဒုက္ကဋံ။ ယဒါ ပန သရီရံ ဥဒ္ဓုမာတကံ ဟောတိ ကုထိတံ နီလမက္ခိကသမာကိဏ္ဏံ ကိမိကုလသမာကုလံ နဝဟိ ဝဏမုခေဟိ ပဂ္ဃရိတပုဗ္ဗကုဏပဘာဝေန[1] ဥပဂန္တုမ္ပိ အသက္ကုဏေယျံ၊ တဒါ ပါရာဇိကဝတ္ထုဉ္စ ထုလ္လစ္စယဝတ္ထုဉ္စ ဝိဇဟတိ၊ တာဒိသေ သရီရေ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဥပက္ကမတော ဒုက္ကဋမေဝ။ တိရစ္ဆာနဂတာနံ ဟတ္ထိအဿဂေါဏဂဒြဘဩဋ္ဌမဟိံသာဒီနံ နာသာယ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဝတ္ထိကောသေ ထုလ္လစ္စယမေဝ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ တိရစ္ဆာနဂတာနံ အက္ခိကဏ္ဏဝဏေသု ဒုက္ကဋံ၊ အဝသေသသရီရေပိ ဒုက္ကဋမေဝ။ မတာနံ အလ္လသရီရေ ပါရာဇိကက္ခေတ္တေ ပါရာဇိကံ၊ ထုလ္လစ္စယက္ခေတ္တေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဒုက္ကဋက္ခေတ္တေ ဒုက္ကဋံ။

ကုထိတကုဏပေ ပန ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ သဗ္ဗတ္ထ ဒုက္ကဋံ။ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန ဝါ မေထုနရာဂေန ဝါ ဇီဝမာနကပုရိသဿ ဝတ္ထိကောသံ အပ္ပဝေသေန္တော နိမိတ္တေန နိမိတ္တံ ဆုပတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ မေထုနရာဂေန ဣတ္ထိယာ အပ္ပဝေသေန္တော နိမိတ္တေန နိမိတ္တံ ဆုပတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန ''ဣတ္ထိနိမိတ္တံ မေထုနရာဂေန မုခေန ဆုပတိ၊ ထုလ္လစ္စယ''န္တိ ဝုတ္တံ။ စမ္မက္ခန္ဓကေ “ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ အစိရဝတိယာ နဒိယာ ဂါဝီနံ တရန္တီနံ ဝိသာဏေသုပိ ဂဏှန္တိ၊ ကဏ္ဏေသုပိ ဂဏှန္တိ၊ ဂီဝါယပိ ဂဏှန္တိ၊ ဆေပ္ပါယပိ ဂဏှန္တိ၊ ပိဋ္ဌိမ္ပိ အဘိရုဟန္တိ၊ ရတ္တစိတ္တာပိ အင်္ဂဇာတံ ဆုပန္တီ”တိ[2] ဣမိဿာ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ ''န စ ဘိက္ခဝေ ရတ္တစိတ္တေန အင်္ဂဇာတံ ဆုပိတဗ္ဗံ၊ ယော ဆုပေယျ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿာ''တိ[3]။ တံ သဗ္ဗမ္ပိ သံသန္ဒိတွာ ယထာ န ဝိရုဇ္ဈတိ၊ တထာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ကထဉ္စ န ဝိရုဇ္ဈတိ? ယံ တာဝ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ “မေထုနရာဂေန မုခေန ဆုပတီ”တိ။ တတြ ကိရ နိမိတ္တမုခံ မုခန္တိ အဓိပ္ပေတံ။ “မေထုနရာဂေနာ”တိ စ ဝုတ္တတ္တာပိ အယမေဝ တတ္ထ အဓိပ္ပါယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ န ဟိ ဣတ္ထိနိမိတ္တေ ပကတိမုခေန မေထုနုပက္ကမော ဟောတိ။ ခန္ဓကေပိ ယေ ပိဋ္ဌိံ အဘိရုဟန္တာ မေထုနရာဂေန အင်္ဂဇာတေန အင်္ဂဇာတံ ဆုပိံသု၊ တေ သန္ဓာယ ထုလ္လစ္စယံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတရထာ ဟိ ဒုက္ကဋံ သိယာ။ ကေစိ ပနာဟု “ခန္ဓကေပိ မုခေနေဝ ဆုပနံ သန္ဓာယ ဩဠာရိကတ္တာ ကမ္မဿ ထုလ္လစ္စယံ ဝုတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာယမ္ပိ တံ သန္ဓာယဘာသိတံ ဂဟေတွာဝ

၁-ပဿရိတပုဗ္ဗ ကုဏပဘာဝေန (သီ)၊ ဂဋ္ဌိတပုဗ္ဗ ကုဏပဘာဝေန (က)   ၂-ဝိ ၃-၂၇၉-ပိဋ္ဌေ။
၃-ဝိ ၃-၂၀၀-ပိဋ္ဌေ။

kira na kasivaṇijjādīhi jīvanti, panthaghātagāmaghātādīni katvā puttadāraṁ posenti. Te kammasiddhiṁ patthayamānā devatānaṁ āyācetvā tāsaṁ balikammatthaṁ manussānaṁ hadayaṁ uppāṭenti, sabbakāle ca manussā dullabhā, bhikkhū pana araññe viharantā sulabhā honti, te sīlavantaṁ bhikkhuṁ gahetvā "sīlavato vadho nāma bhāriyo hotī"ti maññamānā tassa sīlavināsanatthaṁ manussitthi-ādike vā ānenti, taṁ vā tattha nenti. Ayamettha viseso. Sesaṁ vuttanayeneva veditabbaṁ. Bhikkhupaccatthikavāre vuttanayeneva ca imesu catūsupi vāresu catukkāni veditabbāni. Pāḷiyaṁ pana saṁkhittena vuttāni.

Sabbākārena catukkabhedakathā niṭṭhitā.

Āpattānāpattivāravaṇṇanā

66. Idāni yaṁ vuttaṁ "manussitthiyā tayo magge methunaṁ dhammaṁ paṭisevantassā"ti-ādi, ettha asammohatthaṁ **"maggena maggan"**ti-ādimāha. Tattha **maggena maggan**ti itthiyā tīsu maggesu aññatarena maggena attano aṅgajātaṁ paveseti. Atha vā sambhinnesu dvīsu maggesu passāvamaggena vaccamaggaṁ, vaccamaggena vā passāvamaggaṁ paveseti. **Maggena amaggan**ti passāvādimaggena pavesetvā tassa sāmantā vaṇena nīharati. **Amaggena maggan**ti maggasāmantena vaṇena pavesetvā maggena nīharati. **Amaggena amaggan**ti dvīsu sambhinnavaṇesu ekena vaṇena pavesetvā dutiyena nīharati. Imassa suttassa anulomavasena sabbattha vaṇasaṅkhepe thullaccayaṁ veditabbaṁ.

Idāni yaṁ parato vakkhati "anāpatti ajānantassa asādiyantassā"ti, tattha asammohatthaṁ **"bhikkhu suttabhikkhumhī"**ti-ādimāha. Tatrāyaṁ adhippāyo—yo paṭibuddho sādiyati, so "suttamhi mayi eso vippaṭipajji, nāhaṁ jānāmī"ti na muccati. **Ubho nāsetabbā**ti cettha dvepi liṅganāsanena nāsetabbā. Tatra dūsakassa paṭiññākaraṇaṁ natthi, dūsito pucchitvā paṭiññāya nāsetabbo. Sace na sādiyati na nāsetabbo. Esa nayo sāmaṇeravārepi.

Evaṁ tattha tattha taṁ taṁ āpattiñca anāpattiñca dassetvā idāni anāpattimeva dassento **"anāpatti ajānantassā"**ti-ādimāha. Tattha

‘မေထုနရာဂေန မုခေန ဆုပတိ ထုလ္လစ္စယ’န္တိ ဝုတ္တ”န္တိ။ တသ္မာ သုဋ္ဌု သလ္လက္ခေတွာ ဥဘောသု ဝိနိစ္ဆယေသု ယော ယုတ္တတရော၊ သော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိနယညူ ပန ပုရိမံ ပသံသန္တိ။ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန ပန ပကတိမုခေန ဝါ နိမိတ္တမုခေန ဝါ ဣတ္ထိနိမိတ္တံ ဆုပန္တဿ သံဃာဒိသေသော။ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိယာ ပဿာဝမဂ္ဂံ နိမိတ္တမုခေန ဆုပန္တဿ ဝုတ္တနယေနေဝ ထုလ္လစ္စယံ။ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန ဒုက္ကဋန္တိ။

ဧကူနသတ္တတိဒွိသတစတုက္ကကထာ နိဋ္ဌိတာ။

သန္ထတစတုက္ကဘေဒကထာ

၆၁-၆၂။ ဧဝံ ဘဂဝါ ပဋိပန္နကဿ ဘိက္ခုနော ရက္ခဏတ္ထံ သတ္တတိဒွိသတစတုက္ကာနိ နီဟရိတွာ ဣဒါနိ “ယေ အနာဂတေ ပါပဘိက္ခူ ‘သန္ထတံ ဣမံ န ကိဉ္စိ ဥပါဒိန္နကံ ဥပါဒိန္နကေန ဖုသတိ၊ ကော ဧတ္ထ ဒေါသော’တိ သဉ္စိစ္စ လေသံ ဩဍ္ဍေဿန္တိ၊ တေသံ သာသနေ ပတိဋ္ဌာ ဧဝ န ဘဝိဿတီ”တိ ဒိသွာ တေသု သတ္တတိဒွိသတစတုက္ကေသု ဧကမေကံ စတုက္ကံ စတူဟိ သန္ထတာဒိဘေဒေဟိ ဘိန္ဒိတွာ ဒဿေန္တော **“ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ မနုဿိတ္ထိံ ဘိက္ခုဿ သန္တိကေ အာနေတွာ ဝစ္စမဂ္ဂေန ပဿာဝမဂ္ဂေန မုခေန အင်္ဂဇာတံ အဘိနိသီဒေန္တိ သန္ထတာယ အသန္ထတဿာ”**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **သန္ထတာယ အသန္ထတဿာ**တိအာဒီသု သန္ထတာယ ဣတ္ထိယာ ဝစ္စမဂ္ဂေန ပဿာဝမဂ္ဂေန မုခေန အသန္ထတဿ ဘိက္ခုနော အင်္ဂဇာတံ အဘိနိသီဒေန္တီတိ ဣမိနာ နယေန ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ **သန္ထတာ** နာမ ယဿာ တီသု မဂ္ဂေသု ယော ကောစိ မဂ္ဂေါ ပလိဝေဌေတွာ ဝါ အန္တော ဝါ ပဝေသေတွာ ယေန ကေနစိ ဝတ္ထေန ဝါ ပဏ္ဏေန ဝါ ဝါကပဋ္ဋေန ဝါ စမ္မေန ဝါ တိပုသီသာဒီနံ ပဋ္ဋေန ဝါ ပဋိစ္ဆန္နော။ **သန္ထတော** နာမ ယဿ အင်္ဂဇာတံ တေသံယေဝ ဝတ္ထာဒီနံ ယေန ကေနစိ ပဋိစ္ဆန္နံ။ တတ္ထ ဥပါဒိန္နကေန ဝါ အနုပါဒိန္နကံ ဃဋ္ဋိယတု၊ အနုပါဒိန္နကေန ဝါ ဥပါဒိန္နကံ၊ အနုပါဒိန္နကေန ဝါ အနုပါဒိန္နကံ၊ ဥပါဒိန္နကေန ဝါ ဥပါဒိန္နကံ၊ သစေ ယတ္တကေ ပဝိဋ္ဌေ ပါရာဇိကံ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ၊ တတ္တကံ ပဝိသတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ သာဒိယန္တဿ ပါရာဇိကက္ခေတ္တေ ပါရာဇိကံ၊ ထုလ္လစ္စယက္ခေတ္တေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဒုက္ကဋက္ခေတ္တေ ဒုက္ကဋမေဝ ဟောတိ။ သစေ ဣတ္ထိနိမိတ္တံ ခါဏုံ ကတွာ သန္ထတံ၊ ခါဏုံ ဃဋ္ဋေန္တဿ ဒုက္ကဋံ။ သစေ ပုရိသနိမိတ္တံ ခါဏုံ ကတွာ သန္ထတံ၊ ခါဏုံ

ajānanto nāma yo mahāniddaṁ okkanto parena kataṁ upakkamampi na jānāti Vesāliyaṁ Mahāvane divāvihāragato bhikkhu viya, evarūpassa anāpatti. Vuttampi cetaṁ "nāhaṁ Bhagavā jānāmīti. Anāpatti bhikkhu ajānantassā"ti[1]. **Asādiyanto** nāma yo jānitvāpi na sādiyati tattheva sahasā vuṭṭhitabhikkhu viya. Vuttampi cetaṁ "nāhaṁ Bhagavā sādiyinti. Anāpatti bhikkhu asādiyantassā"ti[2].

Ummattako nāma pittummattako. Duvidhañhi pittaṁ baddhapittañcāti. Tattha abaddhapittaṁ lohitaṁ viya sabbaṅgagataṁ, tamhi kupite sattānaṁ kaṇḍukacchusarīrakampādīni honti, tāni bhesajjakiriyāya vūpasamanti. Baddhapittaṁ pana pittakosake ṭhitaṁ, tamhi kupite sattā ummattakā honti vipallatthasaññā hirottappaṁ chaḍḍetvā asāruppācāraṁ caranti, lahukagarukāni sikkhāpadāni maddantāpi na jānanti, bhesajjakiriyāyapi atekicchā honti, evarūpassa ummattakassa anāpatti.

Khittacitto nāma vissaṭṭhacitto yakkhummattako vuccati. Yakkhā kira bheravāni vā ārammaṇāni dassetvā, mukhena hatthaṁ pavesetvā hadayarūpaṁ vā maddantā satte vikkhittacitte vipallatthasaññe karonti, evarūpassa khittacittassa anāpatti. Tesaṁ pana ubhinnaṁ ayaṁ viseso— pittummattako niccameva ummattako hoti pakatisaññaṁ na labhati, yakkhummattako antarantarā pakatisaññaṁ paṭilabhatīti. Idha pana pittummattako vā hotu yakkhummattako vā, yo sabbaso muṭṭhassati kiñci na jānāti, aggimpi suvaṇṇampi vuthampi candanampi ekasadisaṁ maddantova vicarati, evarūpassa anāpatti. Antarantarā saññaṁ paṭilabhitvā ñatvā karontassa pana āpattiyeva.

Vedanāṭṭo nāma yo adhimattāya dukkhavedanāya āturo kiñci na jānāti, evarūpassa anāpatti.

Ādikammiko nāma yo tasmiṁ kamme ādibhūto. Idha pana Sudinnatthero ādikammiko, tassa anāpatti. Avasesānaṁ Makkaṭīsamaṇavajjiputtakādīnaṁ āpattiyevāti.

Padabhājanīyavaṇṇanā niṭṭhitā.

1-2. Vi 1. 48 piṭṭhe.

ပဝေသေန္တဿ ဒုက္ကဋံ။ သစေ ဥဘယံ ခါဏုံ ကတွာ သန္ထတံ၊ ခါဏုနာ ခါဏုံ ဃဋ္ဋေန္တဿ ဒုက္ကဋံ။ သစေ ဇာတိနိမိတ္တေ ဝေဠုနဠပဗ္ဗာဒီနံ ကိဉ္စိ ပက္ခိတ္တံ၊ တဿ ဟေဋ္ဌာဘာဂံ စေပိ ဖုသန္တော တိလဖလမတ္တံ ပဝေသေတိ ပါရာဇိကံ။ ဥပရိဘာဂံ စေပိ၊ ဥဘောသု ပဿေသု ဧကပဿံ စေပိ ဖုသန္တော ပဝေသေတိ ပါရာဇိကံ။ စတ္တာရိပိ ပဿာနိ အဖုသန္တော ပဝေသေတွာ တဿ တလံ စေပိ ဖုသတိ ပါရာဇိကံ။ ယဒိ ပန ပဿေသု ဝါ တလေ ဝါ အဖုသန္တော အာကာသဂတမေဝ ကတွာ ပဝေသေတွာ နီဟရတိ ဒုက္ကဋံ။ ဗဟိဒ္ဓါ ခါဏုကေ ဖုသတိ ဒုက္ကဋမေဝ။ ယထာ စ ဇာတိနိမိတ္တေ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ လက္ခဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သန္ထတစတုက္ကဘေဒကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကစတုက္ကဘေဒဝဏ္ဏနာ

၆၃-၆၄။ ဧဝံ သန္ထတစတုက္ကဘေဒံ ဝတွာ ဣဒါနိ ယသ္မာ န ကေဝလံ မနုဿိတ္ထိအာဒိကေ ဘိက္ခုဿ ဧဝ သန္တိကေ အာနေန္တိ၊ အထ ခေါ ဘိက္ခုမ္ပိ တာသံ သန္တိကေ အာနေန္တိ၊ တသ္မာ တပ္ပဘေဒံ ဒဿေန္တော "**ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ ဘိက္ခုံ မနုဿိတ္ထိယာ သန္တိကေ**"တိအာဒိနာ နယေန သဗ္ဗာနိ တာနိ စတုက္ကာနိ ပုနပိ နီဟရိတွာ ဒဿေသိ။ တေသု ဝိနိစ္ဆယော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကဝသေန စတုက္ကဘေဒဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ရာဇပစ္စတ္ထိကာဒိစတုက္ကဘေဒကထာ

၆၅။ ယသ္မာ ပန န ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ ဧဝ ဧဝံ ကရောန္တိ၊ ရာဇပစ္စတ္ထိကာဒယောပိ ကရောန္တိ၊ တသ္မာ တမ္ပိ ပဘေဒံ ဒဿေန္တော "**ရာဇပစ္စတ္ထိကာ**"တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ရာဇာနော ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **ရာဇပစ္စတ္ထိကာ**။ တေ စ သယံ အာနေန္တာပိ အညေဟိ အာဏာပေန္တာပိ အာနေန္တိယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ စောရာ ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **စောရပစ္စတ္ထိကာ**။ **ဓုတ္တာ**တိ မေထုနုပသံဟိတခိဍ္ဍာပသုတာ နာဂရိကကေရာဋိယပုရိသာ၊ ဇာတိဓုတ္တသုရာဓုတ္တာဒယော ဝါ။ ဓုတ္တာ ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **ဓုတ္တပစ္စတ္ထိကာ**။ ဂန္ဓန္တိ ဟဒယံ ဝုစ္စတိ၊ တံ ဥပ္ပါဋေန္တီတိ ဥပ္ပလဂန္ဓာ၊ ဥပ္ပလဂန္ဓာ ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **ဥပ္ပလဂန္ဓပစ္စတ္ထိကာ**။ တေ

Pakiṇṇakakathā

Imasmiṁ pana sikkhāpade kosallatthaṁ idaṁ **pakiṇṇakaṁ** veditabbaṁ—

Samuṭṭhānañca kiriyā, atho saññā sacittakaṁ.
Lokavajjañca kammañca, kusalaṁ vedanāya cāti.

Tattha **samuṭṭhānan**ti sabbasaṅgāhakavasena cha sikkhāpadasamuṭṭhānāni, tāni **Parivāre** āvi bhavissanti. Samāsato pana sikkhāpadaṁ nāma atthi chasamuṭṭhānaṁ, atthi catusamuṭṭhānaṁ, atthi tisamuṭṭhānaṁ, atthi kathinasamuṭṭhānaṁ, atthi eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, atthi dhuranikkhepādisamuṭṭhānanti.

Tatrāpi kiñci kiriyato samuṭṭhāti, kiñci akiriyato samuṭṭhāti, kiñci kiriyākiriyato samuṭṭhāti, kiñci siyā kiriyato, siyā akiriyato samuṭṭhāti, kiñci siyā kiriyato, siyā kiriyākiriyato samuṭṭhāti.

Tatrāpi atthi saññāvimokkhaṁ, atthi nosaññāvimokkhaṁ. Tattha yaṁ cittaṅgaṁ labhatiyeva, taṁ saññāvimokkhaṁ. Itaraṁ nosaññāvimokkhaṁ.

Puna atthi sacittakaṁ, atthi acittakaṁ. Yaṁ saheva cittena āpajjati, taṁ sacittakaṁ. Yaṁ vināpi cittena āpajjati, taṁ acittakaṁ. Taṁ sabbampi lokavajjaṁ paṇṇattivajjanti duvidhaṁ, tesaṁ lakkhaṇaṁ vuttameva.

Kammakusalavedanāvasenāpi cettha atthi sikkhāpadaṁ kāyakammaṁ, atthi vacīkammaṁ. Tattha yaṁ kāyadvārikaṁ taṁ kāyakammaṁ, yaṁ vacīdvārikaṁ taṁ vacīkammanti veditabbaṁ. Atthi pana sikkhāpadaṁ kusalaṁ, atthi akusalaṁ, atthi abyākataṁ. Dvittiṁseva hi āpattisamuṭṭhāpakacittāni—aṭṭha kāmāvacarakusalāni, dvādasa akusalāni, dasa kāmāvacarakiriyacittāni, kusalato ca kiriyato ca dve abhiññācittānīti. Tesu yaṁ kusalacittena āpajjati, taṁ kusalaṁ. Itarehi itaraṁ. Atthi ca sikkhāpadaṁ tivedanaṁ, atthi dvivedanaṁ, atthi ekavedanaṁ. Tattha yaṁ āpajjanto tīsu vedanāsu aññataravedanāsamaṅgī hutvā āpajjati, taṁ tivedanaṁ. Yaṁ āpajjanto sukhasamaṅgī vā upekkhāsamaṅgī vā āpajjati, taṁ dvivedanaṁ. Yaṁ āpajjanto dukkhavedanāsamaṅgīyeva āpajjati, taṁ ekavedananti veditabbaṁ. Evaṁ

ကိရ န ကသိဝဏိဇ္ဇာဒီဟိ ဇီဝန္တိ၊ ပန္ထဃာတဂါမဃာတာဒီနိ ကတွာ ပုတ္တဒါရံ ပေါသေန္တိ။ တေ ကမ္မသိဒ္ဓိံ ပတ္ထယမာနာ ဒေဝတာနံ အာယာစေတွာ တာသံ ဗလိကမ္မတ္ထံ မနုဿာနံ ဟဒယံ ဥပ္ပါဋေန္တိ၊ သဗ္ဗကာလေ စ မနုဿာ ဒုလ္လဘာ၊ ဘိက္ခူ ပန အရညေ ဝိဟရန္တာ သုလဘာ ဟောန္တိ၊ တေ သီလဝန္တံ ဘိက္ခုံ ဂဟေတွာ “သီလဝတော ဝဓေ နာမ ဘာရိယော ဟောတီ”တိ မညမာနာ တဿ သီလဝိနာသနတ္ထံ မနုဿိတ္ထိအာဒိကေ ဝါ အာနေန္တိ၊ တံ ဝါ တတ္ထ နေန္တိ။ အယမေတ္ထ ဝိသေသော။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကဝါရေ ဝုတ္တနယေနေဝ စ ဣမေသု စတူသုပိ ဝါရေသု စတုက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ပါဠိယံ ပန သံခိတ္တေန ဝုတ္တာနိ။

သဗ္ဗာကာရေန စတုက္ကဘေဒကထာ နိဋ္ဌိတာ။

အာပတ္တာနာပတ္တိဝါရဝဏ္ဏနာ

၆၆။ ဣဒါနိ ယံ ဝုတ္တံ “မနုဿိတ္ထိယာ တယော မဂ္ဂေ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝန္တဿာ”တိအာဒိ၊ တတ္ထ အသမ္မောဟတ္ထံ “**မဂ္ဂေန မဂ္ဂ**”န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **မဂ္ဂေန မဂ္ဂန္တိ** ဣတ္ထိယာ တီသု မဂ္ဂေသု အညတရေန မဂ္ဂေန အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေတိ။ အထ ဝါ သမ္ဘိန္နေသု ဒွီသု မဂ္ဂေသု ပဿာဝမဂ္ဂေန ဝစ္စမဂ္ဂံ, ဝစ္စမဂ္ဂေန ဝါ ပဿာဝမဂ္ဂံ ပဝေသေတိ။ **မဂ္ဂေန အမဂ္ဂန္တိ** ပဿာဝါဒိမဂ္ဂေန ပဝေသေတွာ တဿ သာမန္တာ ဝဏေန နီဟရတိ။ **အမဂ္ဂေန မဂ္ဂန္တိ** မဂ္ဂသာမန္တေန ဝဏေန ပဝေသေတွာ မဂ္ဂေန နီဟရတိ။ **အမဂ္ဂေန အမဂ္ဂန္တိ** ဒွီသု သမ္ဘိန္နဝဏေသု ဧကေန ဝဏေန ပဝေသေတွာ ဒုတိယေန နီဟရတိ။ ဣမဿ သုတ္တဿ အနုလောမဝသေန သဗ္ဗတ္ထ ဝဏသင်္ခေပေ ထုလ္လစ္စယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒါနိ ယံ ပရတော ဝက္ခတိ “အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ အသာဒိယန္တဿာ”တိ၊ တတ္ထ အသမ္မောဟတ္ထံ “**ဘိက္ခု သုတ္တဘိက္ခုမှိ**”တိအာဒိမာဟ။ တတြာယံ အဓိပ္ပါယော—ယော ပဋိဗုဒ္ဓေါ သာဒိယတိ၊ သော “သုတ္တမှိ မယိ ဧသော ဝိပ္ပဋိပန္နော၊ နာဟံ ဇာနာမီ”တိ န မုစ္စတိ။ **ဥဘော နာသေတဗ္ဗာ**တိ ဧတ္ထ ဒွေပိ လိင်္ဂနာသနေန နာသေတဗ္ဗာ။ တတြ ဒူသကဿ ပဋိညာကရဏံ နတ္ထိ၊ ဒူသိတော ပုစ္ဆိတွာ ပဋိညာယ နာသေတဗ္ဗော။ သစေ န သာဒိယတိ န နာသေတဗ္ဗော။ ဧသ နယော သာမဏေရဝါရေပိ။

ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ တံ တံ အာပတ္တိဉ္စ အနာပတ္တိဉ္စ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အနာပတ္တိမေဝ ဒဿေန္တော “**အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿာ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ

Samuṭṭhānañca kiriyā, atho saññā sacittakaṁ.
Lokavajjañca kammañca, kusalaṁ vedanāya cāti—

imaṁ pakiṇṇakaṁ viditvā tesu samuṭṭhānādīsu idaṁ sikkhāpadaṁ samuṭṭhānato ekasamuṭṭhānaṁ. Aṅgavasena dukasamuṭṭhānaṁ, kāyacittato samuṭṭhāti. Kiriyasamuṭṭhānañca, karontoyeva hi etaṁ āpajjati. Methunapaṭisaṁyuttāya kāmasaññāya abhāvena muccanato saññāvimokkhaṁ, "anāpatti ajānantassa asādiyantassā"ti hi vuttaṁ. Methunacitteneva naṁ āpajjati, na vinā cittenāti sacittakaṁ. Rāgavaseneva āpajjitabbato lokavajjaṁ. Kāyadvāreneva samuṭṭhānato kāyakammaṁ, cittaṁ panettha aṅgamattaṁ hoti, na tassa vasena kammabhāvo labbhati. Lobhacittena āpajjitabbato akusalacittaṁ. Sukhasamaṅgī vā upekkhāsamaṅgī vā taṁ āpajjatīti dvivedananti veditabbaṁ. Sabbañcetaṁ āpattiyaṁ yujjati, sikkhāpadasīsena pana **sabba-aṭṭhakathāsu** desanā ārūḷhā, tasmā evaṁ vuttaṁ.

Pakiṇṇakakathā niṭṭhitā.

Vinītavatthuvaṇṇanā

"Makkaṭī vajjiputtā ca -pa- vuḍḍhapabbajito migo"ti idaṁ kiṁ? Imā vinītavatthūnaṁ Bhagavatā sayaṁ vinicchitānaṁ tesaṁ tesaṁ vatthūnaṁ uddānagāthā nāma. Tāni vatthūni "sukhaṁ vinayadharā uggaṇhissantī"ti dhammasaṅgāhakatherehi ṭhapitāni, vatthugāthā pana dharamāneyeva Bhagavati Upālittherena ṭhapitā "iminā lakkhaṇena āyatiṁ vinayadharā vinayaṁ vinicchinissantī"ti. Tasmā ettha vuttalakkhaṇaṁ sādhukaṁ sallakkhetvā paṭhamasikkhāpadaṁ vinicchinitabbaṁ, dutiyādīnañca vinītavatthūsu vuttalakkhaṇena dutiyādīni. Vinītavatthūni hi sippikānaṁ paṭicchannakarūpāni viya vinayadharānaṁ paṭicchannakavatthūni hontīti.

67. Tattha purimāni dve vatthūni anupaññattiyaṁyeva vuttatthāni. Tatiye vatthumhi **gihiliṅgenā**ti gihivesena odātavattho hutvā. Catutthe natthi kiñci vattabbaṁ. Tato paresu sattasu vatthūsu **kusacīran**ti kuse ganthetvā katacīraṁ. **Vākacīraṁ** nāma tāpasānaṁ vakkalaṁ. **Phalakacīraṁ** nāma

အဇာနန္တော နာမ ယော မဟာနိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တော ပရေန ကတံ ဥပက္ကမံ န ဇာနာတိ ဝေသာလိယံ မဟာဝနေ ဒိဝါဝိဟာရဂတော ဘိက္ခု ဝိယ၊ ဧဝရူပဿ အနာပတ္တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "နာဟံ ဘဂဝါ ဇာနာမီတိ။ အနာပတ္တိ ဘိက္ခု အဇာနန္တဿာ"တိ[၁]။ **အသာဒိယန္တော** နာမ ယော ဇာနိတွာပိ န သာဒိယတိ တတ္ထေဝ သဟသာ ဝုဋ္ဌိတဘိက္ခု ဝိယ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "နာဟံ ဘဂဝါ သာဒိယိန္တိ။ အနာပတ္တိ ဘိက္ခု အသာဒိယန္တဿာ"တိ[၂]။

ဥမ္မတ္တကော နာမ ပိတ္တုမ္မတ္တကော။ ဒုဝိဓဉှိ ပိတ္တံ ဗဒ္ဓပိတ္တံ, အဗဒ္ဓပိတ္တဉ္စာတိ။ တတ္ထ အဗဒ္ဓပိတ္တံ လောဟိတံ ဝိယ သဗ္ဗင်္ဂဂတံ၊ တမှိ ကုပိတေ သတ္တာနံ ကဏ္ဍုကစ္ဆုသရီရကမ္ပာဒီနိ ဟောန္တိ၊ တာနိ ဘေသဇ္ဇကိရိယာယ ဝူပသမန္တိ။ ဗဒ္ဓပိတ္တံ ပန ပိတ္တကောသကေ ဌိတံ၊ တမှိ ကုပိတေ သတ္တာ ဥမ္မတ္တကာ ဟောန္တိ ဝိပလ္လတ္ထသညာ ဟိရောတ္တပ္ပံ ဆဍ္ဍေတွာ အသာရုပ္ပါစာရံ စရန္တိ၊ လဟုကဂရုကာနိ သိက္ခာပဒါနိ မဒ္ဒန္တာပိ န ဇာနန္တိ၊ ဘေသဇ္ဇကိရိယာယပိ အတေကိစ္ဆာ ဟောန္တိ၊ ဧဝရူပဿ ဥမ္မတ္တကဿ အနာပတ္တိ။

ခိတ္တစိတ္တော နာမ ဝိသဋ္ဌစိတ္တော ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝုစ္စတိ။ ယက္ခာ ကိရ ဘေရဝါနိ ဝါ အာရမ္မဏာနိ ဒဿေတွာ, မုခေန ဟတ္ထံ ပဝေသေတွာ ဟဒယရူပံ ဝါ မဒ္ဒန္တာ သတ္တေ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တေ ဝိပလ္လတ္ထသညေ ကရောန္တိ၊ ဧဝရူပဿ ခိတ္တစိတ္တဿ အနာပတ္တိ။ တေသံ ပန ဥဘိန္နံ အယံ ဝိသေသော— ပိတ္တုမ္မတ္တကော နိစ္စမေဝ ဥမ္မတ္တကော ဟောတိ ပကတိသညံ န လဘတိ၊ ယက္ခုမ္မတ္တကော အန္တရန္တရာ ပကတိသညံ ပဋိလဘတီတိ။ ဣဓ ပန ပိတ္တုမ္မတ္တကော ဝါ ဟောတု ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝါ၊ ယော သဗ္ဗသော မုဋ္ဌဿတိ ကိဉ္စိ န ဇာနာတိ၊ အဂ္ဂိမ္ပိ သုဝဏ္ဏမ္ပိ ဂူထမ္ပိ စန္ဒနမ္ပိ ဧကသဒိသံ မဒ္ဒန္တောဝ ဝိစရတိ၊ ဧဝရူပဿ အနာပတ္တိ။ အန္တရန္တရာ သညံ ပဋိလဘိတွာ ဉတွာ ကရောန္တဿ ပန အာပတ္တိယေဝ။

ဝေဒနာဋ္ဋော နာမ ယော အဓိမတ္တာယ ဒုက္ခဝေဒနာယ အာတုရော ကိဉ္စိ န ဇာနာတိ၊ ဧဝရူပဿ အနာပတ္တိ။

အာဒိကမ္မိကော နာမ ယော တသ္မိံ တသ္မိံ ကမ္မေ အာဒိဘူတော။ ဣဓ ပန သုဒိန္နတ္ထေရော အာဒိကမ္မိကော၊ တဿ အနာပတ္တိ။ အဝသေသာနံ မက္ကဋီသမဏဝဇ္ဇိပုတ္တကာဒီနံ အာပတ္တိယေဝါတိ။

ပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁-၂-ဝိ ၁-၄၈-ပိဋ္ဌေ။

phalakasaṇṭhānāni phalakāni sibbitvā katacīraṁ. **Kesakambalo**ti kesehi tante vāyitvā katakambalo. **Vālakambalo**ti camaravālehi[1] vāyitvā katakambalo. **Ulūkapakkhikan**ti ulūkasakuṇassa pakkhehi katanivāsanaṁ. **Ajinakkhipan**ti salomaṁ sakhuraṁ ajinamigacammaṁ. Dvādasame vatthumhi **sāratto**ti kāyasaṁsaggarāgena sāratto, taṁ rāgaṁ ñatvā Bhagavā **"āpatti saṁghādisesassā"**ti āha.

68. Terasame vatthumhi **Uppalavaṇṇā**ti sā therī Sāvatthiyaṁ seṭṭhidhītā satasahassakappe abhinīhārasampannā, tassā pakatiyāpi atidassanīyā nīluppalavaṇṇā kāyacchavi, abbhantare pana kilesasantāpassa abhāvena ativiya virocati, sā tāyeva vaṇṇapokkharatāya "Uppalavaṇṇā"ti nāmaṁ labhi. **Paṭibaddhacitto**ti gihikālato paṭṭhāya rattacitto, so kira tassā ñātidārako hoti. **Atha kho**ti anantaratthe nipāto, mañcake nisinnānantaramevāti vuttaṁ hoti, divā bāhirato āgantvā dvāraṁ pidhāya nisinnānañhi paṭhamaṁ andhakāraṁ[2] hoti, so yāvassā taṁ andhakāraṁ na nassati, tāvadeva evamakāsīti attho. **Dūsesi**ti padhaṁsesi. Therī pana anavajjā attano samaṇasaññaṁ paccupaṭṭhapetvā asādiyantī nisīdi asaddhammādhippāyena parāmaṭṭhā aggikkhandhasilāthambhakhadirasārakhāṇukā viya. Sopi attano manorathaṁ pūretvā gato, tassā theriyā dassanapathaṁ vijahantasseva ayaṁ mahāpathavī Sinerupabbataṁ dhāretuṁ samatthāpi taṁ pāpapurisaṁ byāmamattakaḷevaraṁ dhāretuṁ asakkontī viya bhijjitvā vivaramadāsi. So taṅkhaṇaññeva Avīcijālānaṁ indhanabhāvaṁ agamāsi. Bhagavā taṁ sutvā "anāpatti bhikkhave asādiyantiyā"ti vatvā theriṁ sandhāya **Dhammapade** imaṁ gāthaṁ abhāsi—

"Vāri pokkharapatteva, āraggeriva sāsapo.
Yo na limpati kāmesu, tamahaṁ brūmi brāhmaṇan"ti[3].

69. Cuddasame vatthumhi **itthiliṅgaṁ pātubhūtan**ti rattibhāge niddaṁ okkantassa purisasaṇṭhānaṁ massudāṭhikādi sabbaṁ antarahitaṁ, itthisaṇṭhānaṁ uppannaṁ. **Tameva upajjhaṁ tameva upasampadan**ti pubbe gahita-upajjhāyameva pubbe

1. Cāmarivālehi (Syā), cāmarīvālehi (Ka) 2. Andhakāro (Ka) 3. Khu 1. 71 piṭṭhe.

ပကိဏ္ဏကကထာ

ဣမသ္မိံ ပန သိက္ခာပဒေ ကောသလ္လတ္ထံ ဣဒံ **ပကိဏ္ဏကံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ—

သမုဋ္ဌာနဉ္စ ကိရိယာ၊ အထော သညာ သစိတ္တကံ။
လောကဝဇ္ဇဉ္စ ကမ္မဉ္စ၊ ကုသလံ ဝေဒနာယ စာတိ။

တတ္ထ **သမုဋ္ဌာန**န္တိ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေန ဆ သိက္ခာပဒသမုဋ္ဌာနာနိ၊ တာနိ **ပရိဝါရေ** အာဝိ ဘဝိဿန္တိ။ သမာသတော ပန သိက္ခာပဒံ နာမ အတ္ထိ ဆသမုဋ္ဌာနံ, အတ္ထိ စတုသမုဋ္ဌာနံ, အတ္ထိ တိသမုဋ္ဌာနံ, အတ္ထိ ကထိနသမုဋ္ဌာနံ, အတ္ထိ ဧဠကလောမသမုဋ္ဌာနံ, အတ္ထိ ဓုရနိက္ခေပါဒိသမုဋ္ဌာနန္တိ။

တတြာပိ ကိဉ္စိ ကိရိယတော သမုဋ္ဌာတိ၊ ကိဉ္စိ အကိရိယတော သမုဋ္ဌာတိ၊ ကိဉ္စိ ကိရိယာကိရိယတော သမုဋ္ဌာတိ၊ ကိဉ္စိ သိယာ ကိရိယတော, သိယာ အကိရိယတော သမုဋ္ဌာတိ၊ ကိဉ္စိ သိယာ ကိရိယတော, သိယာ ကိရိယာကိရိယတော သမုဋ္ဌာတိ။

တတြာပိ အတ္ထိ သညာဝိမောက္ခံ၊ အတ္ထိ နောသညာဝိမောက္ခံ။ တတ္ထ ယံ စိတ္တင်္ဂံ လဘတိယေဝ၊ တံ သညာဝိမောက္ခံ။ ဣတရံ နောသညာဝိမောက္ခံ။

ပုန အတ္ထိ သစိတ္တကံ၊ အတ္ထိ အစိတ္တကံ။ ယံ သဟေဝ စိတ္တေန အာပဇ္ဇတိ၊ တံ သစိတ္တကံ။ ယံ ဝိနာပိ စိတ္တေန အာပဇ္ဇတိ၊ တံ အစိတ္တကံ။ တံ သဗ္ဗမ္ပိ လောကဝဇ္ဇံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇန္တိ ဒုဝိဓံ၊ တေသံ လက္ခဏံ ဝုတ္တမေဝ။

ကမ္မကုသလဝေဒနာဝသေနာပိ စေတ္ထ အတ္ထိ သိက္ခာပဒံ ကာယကမ္မံ၊ အတ္ထိ ဝစီကမ္မံ။ တတ္ထ ယံ ကာယဒွါရိကံ တံ ကာယကမ္မံ၊ ယံ ဝစီဒွါရိကံ တံ ဝစီကမ္မန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အတ္ထိ ပန သိက္ခာပဒံ ကုသလံ၊ အတ္ထိ အကုသလံ၊ အတ္ထိ အဗျာကတံ။ ဒွတ္တိံသေဝ ဟိ အာပတ္တိသမုဋ္ဌာပကစိတ္တာနိ—အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလာနိ, ဒွါဒသ အကုသလာနိ, ဒသ ကာမာဝစရကိရိယစိတ္တာနိ, ကုသလတော စ ကိရိယတော စ ဒွေ အဘိညာစိတ္တာနီတိ။ တေသု ယံ ကုသလစိတ္တေန အာပဇ္ဇတိ၊ တံ ကုသလံ။ ဣတရေဟိ ဣတရံ။ အတ္ထိ စ သိက္ခာပဒံ တိဝေဒနံ၊ အတ္ထိ ဒွိဝေဒနံ၊ အတ္ထိ ဧကဝေဒနံ။ တတ္ထ ယံ အာပဇ္ဇန္တော တီသု ဝေဒနာသု အညတရဝေဒနာသမင်္ဂီ ဟုတွာ အာပဇ္ဇတိ၊ တံ တိဝေဒနံ။ ယံ အာပဇ္ဇန္တော သုခသမင်္ဂီ ဝါ ဥပေက္ခာသမင်္ဂီ ဝါ အာပဇ္ဇတိ၊ တံ ဒွိဝေဒနံ။ ယံ အာပဇ္ဇန္တော ဒုက္ခဝေဒနာသမင်္ဂီယေဝ အာပဇ္ဇတိ၊ တံ ဧကဝေဒနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ

kata-upasampadameva anujānāmi, puna upajjhā na gahetabbā, upasampadā na kātabbāti attho. **Tāniyeva vassānīti** bhikkhu-upasampadato pabhuti yāva vassagaṇanā, taṁyeva vassagaṇanaṁ anujānāmi, na ito paṭṭhāya vassagaṇanā kātabbāti attho. **Bhikkhunīhi saṅgamituntı**[1] bhikkhunīhi saddhiṁ saṅgamituṁ[2] saṅgantuṁ samaṅgī bhavituṁ anujānāmīti attho. Idaṁ vuttaṁ hoti—appatirūpaṁ dānissā bhikkhūnaṁ majjhe vasituṁ, bhikkhunupassayaṁ gantvā bhikkhunīhi saddhiṁ vasatūti[3]. **Yā āpattiyo bhikkhūnaṁ bhikkhunīhi sādhāraṇāti** yā desanāgāminiyo vā vuṭṭhānagāminiyo vā āpattiyo bhikkhūnaṁ bhikkhunīhi saddhiṁ sādhāraṇā. **Tā āpattiyo bhikkhunīnaṁ santike vuṭṭhātunti** tā sabbāpi bhikkhunīhi kātabbaṁ vinayakammaṁ katvā bhikkhunīnaṁ santike vuṭṭhātuṁ anujānāmīti attho. **Tāhi āpattīhi anāpattīti** yā pana bhikkhūnaṁ bhikkhunīhi asādhāraṇā sukkavissaṭṭhi-ādikā āpattiyo, tāhi anāpatti, liṅgaparivattanena tā āpattiyo vuṭṭhitāva honti, puna pakatiliṅge uppannepi tāhi āpattīhi tassa anāpattiyevāti ayaṁ tāvettha Pāḷivinicchayo.

Ayaṁ pana **Pāḷimutto okkantikavinicchayo**—imesu tāva dvīsu liṅgesu purisaliṅgaṁ uttamaṁ, itthiliṅgaṁ hīnaṁ, tasmā purisaliṅgaṁ balava-akusalena antaradhāyati, itthiliṅgaṁ dubbalakusalena patiṭṭhāti. Itthiliṅgaṁ pana antaradhāyantaṁ dubbala-akusalena antaradhāyati, purisaliṅgaṁ balavakusalena patiṭṭhāti. Evaṁ ubhayampi akusalena antaradhāyati, kusalena paṭilabbhati.

Tattha sace dvinnaṁ bhikkhūnaṁ ekato sajjhāyaṁ vā dhammasākacchaṁ vā katvā ekāgāre nipajjitvā niddaṁ okkantānaṁ ekassa itthiliṅgaṁ pātubhavati, ubhinnampi sahaseyyāpatti hoti. So ce paṭibujjhitvā attano taṁ vippakāraṁ disvā dukkhī dummano rattibhāgeyeva itarassa āroceyya, tena samassāsetabbo "hotu mā cintayittha, vaṭṭasseveso doso. Sammāsambuddhena dvāraṁ dinnaṁ, bhikkhu vā hotu bhikkhunī vā anāvaṭo dhammo avārito saggamaggo"ti. Samassāsetvā ca evaṁ vattabbaṁ "tumhehi bhikkhunupassayaṁ gantuṁ vaṭṭati, atthi vo kāci sandiṭṭhā bhikkhuniyo"ti. Sacassā honti tādisā bhikkhuniyo, atthīti,

1. Saṅkamitunti (Sī, Syā, Ka) 2. Saṅkamibhuṁ (Sī, Syā, Ka) 3. Vasituntı (Ka)

သမုဋ္ဌာနဉ္စ ကိရိယာ၊ အထော သညာ သစိတ္တကံ။
လောကဝဇ္ဇဉ္စ ကမ္မဉ္စ၊ ကုသလံ ဝေဒနာယ စာတိ—

ဣမံ ပကိဏ္ဏကံ ဝိဒိတွာ တေသု သမုဋ္ဌာနာဒီသု ဣဒံ သိက္ခာပဒံ သမုဋ္ဌာနတော ဧကသမုဋ္ဌာနံ။ အင်္ဂဝသေန ဒုကသမုဋ္ဌာနံ၊ ကာယစိတ္တတော သမုဋ္ဌာတိ။ ကိရိယသမုဋ္ဌာနဉ္စ၊ ကရောန္တောယေဝ ဟိ တံ အာပဇ္ဇတိ။ မေထုနပဋိသံယုတ္တာယ ကာမသညာယ အဘာဝေန မုစ္စနတော သညာဝိမောက္ခံ၊ "အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ အသာဒိယန္တဿာ"တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ မေထုနစိတ္တေနေဝ နံ အာပဇ္ဇတိ၊ န ဝိနာ စိတ္တေနာတိ သစိတ္တကံ။ ရာဂဝသေနေဝ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော လောကဝဇ္ဇံ။ ကာယဒွါရေနေဝ သမုဋ္ဌာနတော ကာယကမ္မံ၊ စိတ္တံ ပနေတ္ထ အင်္ဂမတ္တံ ဟောတိ၊ န တဿ ဝသေန ကမ္မဘာဝေါ လဗ္ဘတိ။ လောဘစိတ္တေန အာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော အကုသလစိတ္တံ။ သုခသမင်္ဂီ ဝါ ဥပေက္ခာသမင်္ဂီ ဝါ တံ အာပဇ္ဇတီတိ ဒွိဝေဒနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗဉ္စေတံ** အာပတ္တိယံ ယုဇ္ဇတိ၊ သိက္ခာပဒသီသေန ပန **သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု** ဒေသနာ အာရုဠှာ၊ တသ္မာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။

ပကိဏ္ဏကကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝိနီတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

"**မက္ကဋီ ဝဇ္ဇိပုတ္တာ စ။ ပ။ ဝုဍ္ဎပဗ္ဗဇိတော မိဂေါ**"တိ ဣဒံ ကိံ? ဣမာ ဝိနီတဝတ္ထူနံ ဘဂဝတာ သယံ ဝိနိစ္ဆိတာနံ တေသံ တေသံ ဝတ္ထူနံ ဥဒ္ဒါနဂါထာ နာမ။ တာနိ ဝတ္ထူနိ "သုခံ ဝိနယဓရာ ဥဂ္ဂဏှိဿန္တီ"တိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ ဌပိတာနိ၊ ဝတ္ထုဂါထာ ပန ဓရမာနေယေဝ ဘဂဝတိ ဥပါလိတ္ထေရေန ဌပိတာ "ဣမိနာ လက္ခဏေန အာယတိံ ဝိနယဓရာ ဝိနယံ ဝိနိစ္ဆိနိဿန္တီ"တိ။ တသ္မာ ဧတ္ထ ဝုတ္တလက္ခဏံ သာဓုကံ သလ္လက္ခေတွာ ပဌမသိက္ခာပဒံ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ၊ ဒုတိယာဒီနဉ္စ ဝိနီတဝတ္ထူသု ဝုတ္တလက္ခဏေန ဒုတိယာဒီနိ။ ဝိနီတဝတ္ထူနိ ဟိ သိပ္ပိကာနံ ပဋိစ္ဆန္နကရူပါနိ ဝိယ ဝိနယဓရာနံ ပဋိစ္ဆန္နကဝတ္ထူနိ ဟောန္တီတိ။

၆၇။ တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ ဝတ္ထူနိ အနုပညတ္တိယံယေဝ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ တတိယေ ဝတ္ထုမှိ **ဂိဟိလိင်္ဂေနာ**တိ ဂိဟိဝေသေန ဩဒါတဝတ္ထော ဟုတွာ။ စတုတ္ထေ နတ္ထိ ကိဉ္စိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တတော ပရေသု သတ္တသု ဝတ္ထူသု **ကုသစီရန္တိ** ကုသေ ဂန္ထေတွာ ကတစီရံ။ **ဝါကစီရံ** နာမ တာပသာနံ ဝက္ကလံ။ **ဖလကစီရံ** နာမ

no ce honti, natthīti vatvā so bhikkhu vattabbo “mama saṅgahaṁ karotha, idāni maṁ paṭhamaṁ bhikkhunupassayaṁ nethā”ti. Tena bhikkhunā taṁ gahetvā tassā vā sandiṭṭhānaṁ, attano vā sandiṭṭhānaṁ bhikkhunīnaṁ santikaṁ gantabbaṁ. Gacchantena ca na ekakena gantabbaṁ, catūhi pañcahi bhikkhūhi saddhiṁ jotikañca kattaradaṇḍañca gahetvā saṁvidahanaṁ parimocetvā “mayaṁ asukaṁ nāma ṭhānaṁ gacchāmā”ti gantabbaṁ. Sace bahigāme dūre vihāro hoti, antarāmagge gāmantara nadīpāra rattivippavāsa gaṇa-ohīyanāpattīhi anāpatti. Bhikkhunupassayaṁ gantvā tā bhikkhuniyo vattabbā “asukaṁ nāma bhikkhuṁ jānāthā”ti. Āma ayyāti. Tassa itthiliṅgaṁ pātubhūtaṁ, saṅgahaṁ dānissa karothāti. Tā ce “sādhu ayyā, idāni mayampi sajjhāyissāma, dhammaṁ sossāma, gacchatha tumhe”ti vatvā saṅgahaṁ karonti, ārādhikā ca honti saṅgāhikā lajjiniyo. Tā kopetvā aññattha na gantabbaṁ. Gacchati ce, gāmantara nadīpāra rattivippavāsa gaṇa-ohīyanāpattīhi na muccati. Sace pana lajjiniyo honti, na saṅgāhikāyo. Aññattha gantuṁ labbhati. Sacepi alajjiniyo honti, saṅgahaṁ pana karonti. Tāpi pariccajitvā aññattha gantuṁ labbhati. Sace lajjiniyo ca saṅgāhikā ca, ñātikā na honti, āsannagāme pana aññā ñātikāyo honti paṭijagganikā[1]. Tāsampi santikaṁ gantuṁ vaṭṭatīti vadanti. Gantvā sace bhikkhubhāvepi nissayapaṭipanno, patirūpāya bhikkhuniyā santike nissayo gahetabbo, mātikā vā vinayo vā uggahito suggahito, puna uggaṇhanakāraṇaṁ natthi. Sace bhikkhubhāve parisāvacaro, tassa santikeyeva upasampannā sūpasampannā. Aññassa santike nissayo gahetabbo. Pubbe taṁ nissāya vasantehipi aññassa santike nissayo gahetabbo. Paripuṇṇavassasāmaṇerenāpi aññassa santikeyeva upajjhā gahetabbā.

Yaṁ panassa bhikkhubhāve adhiṭṭhitaṁ ticīvarañca patto ca, taṁ adhiṭṭhānaṁ vijahati, puna adhiṭṭhātabbaṁ. Saṅkaccikā ca udakasāṭikā ca gahetabbā. Yaṁ atirekacīvaraṁ vā atirekapatto vā vinayakammaṁ katvā ṭhapito hoti, taṁ sabbampi vinayakammaṁ vijahati, puna kātabbaṁ. Paṭiggahitatela madhuphāṇitādīnipi paṭiggahaṇaṁ vijahanti. Sace paṭiggahaṇato sattame

1. Paṭijagginikā (Syā)

ဖလကသဏ္ဌာနာနိ ဖလကာနိ သိဗ္ဗိတွာ ကတစီရံ။ **ကေသကမ္ဗလော**တိ ကေသေဟိ တန္တေ ဝါယိတွာ ကတကမ္ဗလော။ **ဝါလကမ္ဗလော**တိ စမရဝါလေဟိ[1] ဝါယိတွာ ကတကမ္ဗလော။ **ဥလူကပက္ခိက**န္တိ ဥလူကသကုဏဿ ပက္ခေဟိ ကတနိဝါသနံ။ **အဇိနက္ခိပ**န္တိ သလောမံ သခုရံ အဇိနမိဂစမ္မံ။ ဒွါဒသမေ ဝတ္ထုမှိ **သာရတ္တော**တိ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန သာရတ္တော၊ တံ ရာဂံ ဥတွာ ဘဂဝါ **“အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသဿာ”**တိ အာဟ။

၆၀။ တေရသမေ ဝတ္ထုမှိ **ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ**တိ သာ ထေရီ သာဝတ္ထိယံ သေဋ္ဌိဓီတာ သတသဟဿကပ္ပေ အဘိနီဟာရသမ္ပန္နာ၊ တဿာ ပကတိယာပိ အတိဒဿနီယာ နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ ကာယစ္ဆဝိ၊ အဗ္ဘန္တရေ ပန ကိလေသသန္တာပဿ အဘာဝေန အတိဝိယ ဝိရောစတိ၊ သာ တာယေဝ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ “ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ”တိ နာမံ လဘိ။ **ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော**တိ ဂိဟိကာလတော ပဋ္ဌာယ ရတ္တစိတ္တော၊ သော ကိရ တဿာ ဉာတိဒါရကော ဟောတိ။ **အထ ခေါ**တိ အနန္တရတ္ထေ နိပါတော၊ မဉ္စကေ နိသိန္နာနန္တရမေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဒိဝါ ဗာဟိရတော အာဂန္တွာ ဒွါရံ ပိဓာယ နိသိန္နာနဉ္စ ပဌမံ အန္ဓကာရံ[2] ဟောတိ၊ သော ယာဝဿာ တံ အန္ဓကာရံ န နဿတိ၊ တာဝဒေဝ ဧဝမကာသီတိ အတ္ထော။ **ဒူသေသီ**တိ ပဓံသေသိ။ ထေရီ ပန အနဝဇ္ဇာ အတ္တနော သမဏသညံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ အသာဒိယန္တီ နိသီဒိ အသဒ္ဓမ္မာဓိပ္ပါယေန ပရာမဋ္ဌာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓသိလာထမ္ဘခဒိရသာရခါဏုကာ ဝိယ။ သောပိ အတ္တနော မနောရထံ ပူရေတွာ ဂတော၊ တဿာ ထေရိယာ ဒဿနပထံ ဝိဇဟန္တဿေဝ အယံ မဟာပထဝီ သိနေရုပဗ္ဗတံ ဓာရေတုံ သမတ္ထာပိ တံ ပါပပုရိသံ ဗျာမမတ္တကဠေဝရံ ဓာရေတုံ အသက္ကောန္တီ ဝိယ ဘိဇ္ဇိတွာ ဝိဝရမဒါသိ။ သော တင်္ခဏညေဝ အဝီစိဇာလာနံ ဣန္ဓနဘာဝံ အဂမာသိ။ ဘဂဝါ တံ သုတွာ “အနာပတ္တိ ဘိက္ခဝေ အသာဒိယန္တိယာ”တိ ဝတွာ ထေရိံ သန္ဓာယ **ဓမ္မပဒေ** ဣမံ ဂါထံ အဘာသိ—

“ဝါရိ ပေါက္ခရပတ္တေဝ၊ အာရဂ္ဂေရိဝ သာသပေါ။
ယော န လိမ္ပတိ ကာမေသု၊ တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏ”န္တိ[3]။

၆၁။ စုဒ္ဒသမေ ဝတ္ထုမှိ **ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပါတုဘူတ**န္တိ ရတ္တိဘာဂေ နိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တဿ ပုရိသသဏ္ဌာနံ မဿုဒါဌိကာဒိ သဗ္ဗံ အန္တရဟိတံ၊ ဣတ္ထိသဏ္ဌာနံ ဥပ္ပန္နံ။ **တမေဝ ဥပဇ္ဈံ တမေဝ ဥပသမ္ပဒ**န္တိ ပုဗ္ဗေ ဂဟိတဥပဇ္ဈာယမေဝ ပုဗ္ဗေ

၁-စာမရိဝါလေဟိ (သျာ)၊ စာမရီဝါလေဟိ (က)   ၂-အန္ဓကာရော (က)   ၃-ခု ၁-၇၁-ပိဋ္ဌေ။

divase liṅgaṁ parivattati, puna paṭiggahetvā sattāhaṁ vaṭṭati. Yaṁ pana bhikkhukāle aññassa bhikkhuno santakaṁ paṭiggahitaṁ, taṁ paṭiggahaṇaṁ na vijahati. Yaṁ ubhinnaṁ sādhāraṇaṁ avibhajitvā ṭhapitaṁ, taṁ pakatatto rakkhati. Yaṁ pana vibhattaṁ etasseva santakaṁ, taṁ paṭiggahaṇaṁ vijahati. Vuttampi cetaṁ **Parivāre**—

"Telaṁ madhuṁ phāṇitañcāpi sappiṁ,
Sāmaṁ gahetvāna nikkhipeyya.
Avītivatte sattāhe,
Sati paccaye paribhuñjantassa āpatti.
Pañhā mesā kusalehi cintitā"ti[1]—

Idañhi liṅgaparivattanaṁ sandhāya vuttaṁ. Paṭiggahaṇaṁ nāma liṅgaparivattanena, kālaṁkiriyāya, sikkhāpaccakkhānena, hīnāyāvattanena, anupasampannassa dānena, anapekkhavissajjanena, acchinditvā gahaṇena ca vijahati. Tasmā sacepi harītakakhaṇḍampi paṭiggahetvā ṭhapitamatthi, sabbamassa paṭiggahaṇaṁ vijahati. Bhikkhuvihāre pana yaṁkiñcissā santakaṁ paṭiggahetvā vā appaṭiggahetvā vā ṭhapitaṁ, sabbassa sāva issarā, āharāpetvā gahetabbaṁ. Yaṁ panettha thāvaraṁ tassā santakaṁ senāsanaṁ vā uparopakā vā, te yassicchati tassa dātabbā. Terasasu sammutīsu yā bhikkhukāle laddhā sammuti, sabbā sā paṭippassambhati. Purimikāya senāsanaggāho paṭippassambhati. Sace pacchimikāya senāsane gahite liṅgaṁ parivattati, bhikkhunisaṁgho cassā uppannaṁ lābhaṁ dātukāmo hoti, apaloketvā dātabbo. Sace bhikkhunīhi sādhāraṇāya paṭicchannāya āpattiyā parivasantassa liṅgaṁ parivattati, pakkhamānattameva dātabbaṁ. Sace mānattaṁ carantassa parivattati, puna pakkhamānattameva dātabbaṁ. Sace ciṇṇamānattassa parivattati, bhikkhunīhi abbhānakammaṁ kātabbaṁ. Sace akusalavipāke parikkhīṇe pakkhamānattakāle punadeva liṅgaṁ parivattati, chārattaṁ mānattameva dātabbaṁ. Sace ciṇṇe pakkhamānatte parivattati, bhikkhūhi abbhānakammaṁ kātabbanti.

Anantare bhikkhuniyā liṅgaparivattanavatthumhi idha vuttanayeneva sabbo vinicchayo veditabbo. Ayaṁ pana viseso—sacepi bhikkhunikāle

1. Vi 5. 375 piṭṭhe.

ကတဥပသမ္ပဒမေဝ အနုဇာနာမိ၊ ပုန ဥပဇ္ဈာ န ဂဟေတဗ္ဗာ၊ ဥပသမ္ပဒါ န ကာတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ **တာနိယေဝ ဝဿာနီ**တိ ဘိက္ခုဥပသမ္ပဒတော ပဘုတိ ယာဝ ဝဿဂဏနာ၊ တံယေဝ ဝဿဂဏနံ အနုဇာနာမိ၊ န ဣတော ပဋ္ဌာယ ဝဿဂဏနာ ကာတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ **ဘိက္ခုနီဟိ သင်္ဂမိတုန္တိ**[1] ဘိက္ခုနီဟိ သဒ္ဓိံ သင်္ဂမိတုံ[2] သင်္ဂန္တုံ သမင်္ဂီ ဘဝိတုံ အနုဇာနာမီတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ—အပ္ပတိရူပံ ဒါနိဿာ ဘိက္ခုနီနံ မဇ္ဈေ ဝသိတုံ၊ ဘိက္ခုနုပဿယံ ဂန္တွာ ဘိက္ခုနီဟိ သဒ္ဓိံ ဝသတူတိ[3]။ **ယာ အာပတ္တိယော ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခုနီဟိ သာဓာရဏာ**တိ ယာ ဒေသနာဂါမိနိယော ဝါ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယော ဝါ အာပတ္တိယော ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခုနီဟိ သဒ္ဓိံ သာဓာရဏာ။ **တာ အာပတ္တိယော ဘိက္ခုနီနံ သန္တိကေ ဝုဋ္ဌာတုန္တိ** တာ သဗ္ဗာပိ ဘိက္ခုနီဟိ ကာတဗ္ဗံ ဝိနယကမ္မံ ကတွာ ဘိက္ခုနီနံ သန္တိကေ ဝုဋ္ဌာတုံ အနုဇာနာမီတိ အတ္ထော။ **တာဟိ အာပတ္တီဟိ အနာပတ္တီ**တိ ယာ ပန ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခုနီဟိ အသာဓာရဏာ သုက္ကဝိဿဋ္ဌိအာဒိကာ အာပတ္တိယော၊ တာဟိ အနာပတ္တိ၊ လိင်္ဂပရိဝတ္တနေန တာ အာပတ္တိယော ဝုဋ္ဌိတာဝ ဟောန္တိ၊ ပုန ပကတိလိင်္ဂေ ဥပ္ပန္နေပိ တာဟိ အာပတ္တီဟိ တဿ အနာပတ္တိယေဝါတိ အယံ တာဝေတ္ထ ပါဠိဝိနိစ္ဆယော။

အယံ ပန **ပါဠိမုတ္တော ဩက္ကန္တိကဝိနိစ္ဆယော**—ဣမေသု တာဝ ဒွီသု လိင်္ဂေသု ပုရိသလိင်္ဂံ ဥတ္တမံ၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ဟီနံ၊ တသ္မာ ပုရိသလိင်္ဂံ ဗလဝအကုသလေန အန္တရဓာယတိ၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ဒုဗ္ဗလကုသလေန ပတိဋ္ဌာတိ။ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပန အန္တရဓာယန္တံ ဒုဗ္ဗလအကုသလေန အန္တရဓာယတိ၊ ပုရိသလိင်္ဂံ ဗလဝကုသလေန ပတိဋ္ဌာတိ။ ဧဝံ ဥဘယမ္ပိ အကုသလေန အန္တရဓာယတိ၊ ကုသလေန ပဋိလဗ္ဘတိ။

တတ္ထ သစေ ဒွိန္နံ ဘိက္ခူနံ ဧကတော သဇ္ဈာယံ ဝါ ဓမ္မသာကစ္ဆံ ဝါ ကတွာ ဧကာဂါရေ နိပဇ္ဇိတွာ နိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တာနံ ဧကဿ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပါတုဘဝတိ၊ ဥဘိန္နမ္ပိ သဟသေယျာပတ္တိ ဟောတိ။ သော စေ ပဋိဗုဇ္ဈိတွာ အတ္တနော တံ ဝိပ္ပကာရံ ဒိသွာ ဒုက္ခီ ဒုမ္မနော ရတ္တိဘာဂေယေဝ ဣတရဿ အာရောစေယျ၊ တေန သမဿာသေတဗ္ဗော "ဟောတု မာ စိန္တယိတ္ထ၊ ဝဋ္ဋဿေဝေသော ဒေါသော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဒွါရံ ဒိန္နံ၊ ဘိက္ခု ဝါ ဟောတု ဘိက္ခုနီ ဝါ အနာဝဋော ဓမ္မော အဝါရိတော သဂ္ဂမဂ္ဂေါ"တိ။ သမဿာသေတွာ စ ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗံ "တုမှေဟိ ဘိက္ခုနုပဿယံ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ၊ အတ္ထိ ဝေါ ကာစိ သန္ဒိဋ္ဌာ ဘိက္ခုနိယော"တိ။ သစဿ ဟောန္တိ တာဒိသာ ဘိက္ခုနိယော၊ အတ္ထီတိ၊

၁-သင်္ကမိတုန္တိ (သီ၊ သျာ၊ က) ၂-သင်္ကမိတုံ (သီ၊ သျာ၊ က) ၃-ဝသိတုန္တိ (က)

āpannā sañcarittāpatti paṭicchannā hoti, parivāsadānaṁ natthi, chārattaṁ mānattameva dātabbaṁ. Sace pakkhamānattaṁ carantiyā liṅgaṁ parivattati, na tenattho, chārattaṁ mānattameva dātabbaṁ. Sace ciṇṇamānattāya parivattati, puna mānattaṁ adatvā bhikkhūhi abbhetabbo. Atha bhikkhūhi mānatte adinne puna liṅgaṁ parivattati, bhikkhunīhi pakkhamānattameva dātabbaṁ. Atha chārattaṁ mānattaṁ carantassa puna parivattati, pakkhamānattameva dātabbaṁ. Ciṇṇamānattassa pana liṅgaparivatte jāte bhikkhunīhi abbhānakammaṁ kātabbaṁ. Puna parivatte ca liṅge bhikkhunibhāve ṭhitāyapi yā āpattiyo pubbe paṭippassaddhā, tā suppaṭippassaddhā evāti.

70. Ito parāni "**mātuyā methunaṁ dhamman**"ti-ādīni cattāri vatthūni uttānatthāniyeva.

71. Mudupiṭṭhikavatthumhi so kira bhikkhu naṭapubbako, tassa sippakosallatthaṁ parikammakatā piṭṭhi mudukā ahosi, tasmā evaṁ kātuṁ asakkhi.

Lambīvatthumhi tassa bhikkhussa aṅgajātaṁ dīghaṁ hoti lambati, tasmā lambīti vutto.

Ito parāni dve vaṇavatthūni uttānāneva. Lepacittavatthumhi **lepacittaṁ** nāma cittakammarūpaṁ.

Dārudhītalikavatthumhi **dārudhītalikā** nāma kaṭṭharūpaṁ. Yathā ca imesu dvīsu, evaṁ aññesupi dantarūpapotthakarūpaloharūpādīsu anupādinnakesu itthirūpesu nimitte methunarāgena upakkamantassa asuci muccatu vā mā vā, dukkaṭameva. Kāyasaṁsaggarāgena upakkamantassāpi tatheva dukkaṭaṁ. Mocanarāgena pana upakkamantassa mutte saṁghādiseso, amutte thullaccayanti.

72. Sundaravatthumhi ayaṁ **Sundaro** nāma Rājagahe kuladārako saddhāya pabbajito attabhāvassa abhirūpatāya Sundaroti nāmaṁ labhi. Taṁ rathikāya gacchantaṁ disvā samuppannachandarāgā sā itthī imaṁ vippakāraṁ akāsi. Thero pana Anāgāmī, tasmā so na sādiyi. Aññesaṁ pana avisayo eso.

နော စေ ဟောန္တိ၊ နတ္ထီတိ ဝတွာ သော ဘိက္ခု ဝတ္တဗ္ဗော “မမ သင်္ဂဟံ ကရောထ၊ ဣဒါနိ မံ ပဌမံ ဘိက္ခုနုပဿယံ နေထာ”တိ။ တေန ဘိက္ခုနာ တံ ဂဟေတွာ တဿာ ဝါ သန္နိဋ္ဌာနံ, အတ္တနော ဝါ သန္နိဋ္ဌာနံ ဘိက္ခုနီနံ သန္တိကံ ဂန္တဗ္ဗံ။ ဂစ္ဆန္တေန စ န ဧကကေန ဂန္တဗ္ဗံ၊ စတူဟိ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ဇောတိကဉ္စ ကတ္တရဒဏ္ဍဉ္စ ဂဟေတွာ သံဝိဒဟနံ ပရိမောစေတွာ “မယံ အသုကံ နာမ ဌာနံ ဂစ္ဆာမာ”တိ ဂန္တဗ္ဗံ။ သစေ ဗဟိဂါမေ ဒူရေ ဝိဟာရော ဟောတိ၊ အန္တရာမဂ္ဂေ ဂါမန္တရ နဒီပါရ ရတ္တိဝိပ္ပဝါသ ဂဏဩဟီယနာပတ္တီဟိ အနာပတ္တိ။ ဘိက္ခုနုပဿယံ ဂန္တွာ တာ ဘိက္ခုနိယော ဝတ္တဗ္ဗာ “အသုကံ နာမ ဘိက္ခုံ ဇာနာထာ”တိ။ အာမ အယျာတိ။ တဿ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပါတုဘူတံ၊ သင်္ဂဟံ ဒါနိဿ ကရောထာတိ။ တာ စေ “သာဓု အယျာ, ဣဒါနိ မယမ္ပိ သဇ္ဈာယိဿာမ၊ ဓမ္မံ သောဿာမ၊ ဂစ္ဆထ တုမှေ”တိ ဝတွာ သင်္ဂဟံ ကရောန္တိ၊ အာရာမိကာ စ ဟောန္တိ သင်္ဂါဟိကာ လဇ္ဇိနိယော။ တာ ကောပေတွာ အညတ္ထ န ဂန္တဗ္ဗံ။ ဂစ္ဆတိ စေ၊ ဂါမန္တရ နဒီပါရ ရတ္တိဝိပ္ပဝါသ ဂဏဩဟီယနာပတ္တီဟိ န မုစ္စတိ။ သစေ ပန လဇ္ဇိနိယော ဟောန္တိ၊ န သင်္ဂါဟိကာယော။ အညတ္ထ ဂန္တုံ လဗ္ဘတိ။ သစေပိ အလဇ္ဇိနိယော ဟောန္တိ၊ သင်္ဂဟံ ပန ကရောန္တိ။ တာပိ ပရိစ္စဇိတွာ အညတ္ထ ဂန္တုံ လဗ္ဘတိ။ သစေ လဇ္ဇိနိယော စ သင်္ဂါဟိကာ စ၊ ဉာတိကာ န ဟောန္တိ၊ အာသန္နဂါမေ ပန အညာ ဉာတိကာယော ဟောန္တိ ပဋိဇဂ္ဂနိကာ[၁]။ တာသမ္ပိ သန္တိကံ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတီတိ ဝဒန္တိ။ ဂန္တွာ သစေ ဘိက္ခုဘာဝေပိ နိဿယပဋိပန္နော၊ ပတိရူပါယ ဘိက္ခုနိယာ သန္တိကေ နိဿယော ဂဟေတဗ္ဗော၊ မာတိကာ ဝါ ဝိနယော ဝါ ဥဂ္ဂဟိတော သုဂ္ဂဟိတော၊ ပုန ဥဂ္ဂဏှနကာရဏံ နတ္ထိ။ သစေ ဘိက္ခုဘာဝေ ပရိသာဝစရော၊ တဿ သန္တိကေယေဝ ဥပသမ္ပန္နာ သူပသမ္ပန္နာ။ အညဿ သန္တိကေ နိဿယော ဂဟေတဗ္ဗော။ ပုဗ္ဗေ တံ နိဿာယ ဝသန္တေဟိပိ အညဿ သန္တိကေ နိဿယော ဂဟေတဗ္ဗော။ ပရိပုဏ္ဏဝဿသာမဏေရေနာပိ အညဿ သန္တိကေယေဝ ဥပဇ္ဈာ ဂဟေတဗ္ဗာ။

ယံ ပနဿ ဘိက္ခုဘာဝေ အဓိဋ္ဌိတံ တိစီဝရဉ္စ ပတ္တော စ၊ တံ အဓိဋ္ဌာနံ ဝိဇဟတိ၊ ပုန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သင်္ကစ္စိကာ စ ဥဒကသာဋိကာ စ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ယံ အတိရေကစီဝရံ ဝါ အတိရေကပတ္တော ဝါ ဝိနယကမ္မံ ကတွာ ဌပိတော ဟောတိ၊ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝိနယကမ္မံ ဝိဇဟတိ၊ ပုန ကာတဗ္ဗံ။ ပဋိဂ္ဂဟိတတေလမဓုဖာဏိတာဒီနိပိ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဝိဇဟန္တိ။ သစေ ပဋိဂ္ဂဟဏတော သတ္တမေ

၁-ပဋိဇဂ္ဂိနိကာ (သျာ)

Ito paresu catūsu vatthūsu te bhikkhū jaḷā dummedhā mātugāmassa vacanaṁ gahetvā tathā katvā pacchā kukkuccāyiṁsu.

73. Akkhāyitādīni tīṇi vatthūni uttānatthāneva. Dvīsu chinnasīsavatthūsu ayaṁ vinicchayo—vaṭṭakate mukhe vivaṭe aṅgajātaṁ pavesento sace heṭṭhā vā upari vā ubhayapassehi vā chupantaṁ paveseti pārājikaṁ. Catūhipi passehi achupantaṁ pavesetvā abbhantare thālukaṁ chupati pārājikameva. Cattāri passāni tālukañca achupanto ākāsagatameva katvā paveseti ca nīharati ca dukkaṭaṁ. Yadi pana dantā suphusitā, antomukhe okāso natthi, dantā ca bahi oṭṭhamaṁsena paṭicchannā, tattha vātena asamphuṭṭhaṁ allokāsaṁ tilaphalamattampi pavesentassa pārājikameva. Uppāṭite pana oṭṭhamaṁse dantesuyeva upakkamantassa thullaccayaṁ. Yopi danto bahi nikkhamitvā tiṭṭhati, na sakkā oṭṭhehi pidahituṁ. Tattha upakkamantepi bahi nikkhantajivhāya upakkamantepi thullaccayameva. Jīvamānakasarīrepi bahi nikkhantajivhāya thullaccayameva. Yadi pana bahijivhāya paliveṭhetvā antomukhaṁ paveseti pārājikameva. Uparigīvāya chinnasīsassapi adhobhāgena aṅgajātaṁ pavesetvā tālukaṁ chupantassa pārājikameva.

Aṭṭhikavatthumhi susānaṁ gacchantassāpi dukkaṭaṁ. Aṭṭhikāni saṅkaḍḍhantassāpi, nimitte methunarāgena upakkamantassāpi, kāyasaṁsaggarāgena upakkamantassāpi, muccatu vā mā vā dukkaṭameva. Mocanarāgena pana upakkamantassa muccante saṁghādiseso, amuccante thullaccayameva.

Nāgīvatthumhi nāgamāṇavikā vā hotu kinnarī-ādīnaṁ vā aññatarā, sabbattha pārājikaṁ.

Yakkhīvatthumhi sabbāpi devatā yakkhīyeva.

Petīvatthumhi nijjhāmataṇhikādipetiyo allīyitumpi na sakkā. Vimānapetiyo pana atthi, yāsaṁ kāḷapakkhe akusalaṁ vipaccati, juṇhapakkhe devatā viya sampattiṁ anubhonti. Evarūpāya petiyā vā yakkhiyā vā sace dassanagahaṇa-āmasanaphusanaghaṭṭanāni paññāyanti, pārājikaṁ. Athāpi dassanaṁ natthi, itarāni paññāyanti, pārājikameva.

ဒိဝသေ လိင်္ဂံ ပရိဝတ္တတိ၊ ပုန ပဋိဂ္ဂဟေတွာ သတ္တာဟံ ဝဋ္ဋတိ။ ယံ ပန ဘိက္ခုကာလေ အညဿ ဘိက္ခုနော သန္တကံ ပဋိဂ္ဂဟိတံ၊ တံ ပဋိဂ္ဂဟဏံ န ဝိဇဟတိ။ ယံ ဥဘိန္နံ သာဓာရဏံ အဝိဘဇိတွာ ဌပိတံ၊ တံ ပကတတ္တော ရက္ခတိ။ ယံ ပန ဝိဘတ္တံ ဧတဿေဝ သန္တကံ၊ တံ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဝိဇဟတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ **ပရိဝါရေ**—

“တေလံ မဓုံ ဖာဏိတဉ္စာပိ သပ္ပိံ၊
သာမံ ဂဟေတွာန နိက္ခိပေယျ။
အဝီတိဝတ္တေ သတ္တာဟေ၊
သတိ ပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ အာပတ္တိ။
ပဉှာ မေသာ ကုသလေဟိ စိန္တိတာ”တိ[၁]—

ဣဒဉ္စ လိင်္ဂပရိဝတ္တနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ပဋိဂ္ဂဟဏဉ္စ နာမ လိင်္ဂပရိဝတ္တနေန, ကာလံကိရိယာယ, သိက္ခာပစ္စက္ခာနေန, ဟီနာယာဝတ္တနေန, အနုပသမ္ပန္နဿ ဒါနေန, အနပေက္ခဝိဿဇ္ဇနေန, အစ္ဆိန္ဒိတွာ ဂါဟေန စ ဝိဇဟတိ။ တသ္မာ သစေပိ ဟရိတကခဏ္ဍမ္ပိ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ဌပိတမတ္ထိ၊ သဗ္ဗမဿ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဝိဇဟတိ။ ဘိက္ခုဝိဟာရေ ပန ယံကိဉ္စိ သန္တကံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ဝါ အပ္ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ဝါ ဌပိတံ၊ သဗ္ဗဿ သာဝ ဣဿရာ၊ အာဟရာပေတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ယံ ပနေတ္ထ ထာဝရံ တဿာ သန္တကံ သေနာသနံ ဝါ ဥပရောပကာ ဝါ၊ တေ ယဿိစ္ဆတိ တဿ ဒါတဗ္ဗာ။ တေရသသု သမ္မုတီသု ယာ ဘိက္ခုကာလေ လဒ္ဓါ သမ္မုတိ၊ သဗ္ဗာ သာ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ။ ပုရိမိကာယ သေနာသနဂ္ဂါဟော ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ။ သစေ ပစ္ဆိမိကာယ သေနာသနေ ဂဟိတေ လိင်္ဂံ ပရိဝတ္တတိ၊ ဘိက္ခုနိသံဃော စဿာ ဥပ္ပန္နံ လာဘံ ဒါတုကာမော ဟောတိ၊ အပလောကေတွာ ဒါတဗ္ဗော။ သစေ ဘိက္ခုနီဟိ သာဓာရဏာယ ပဋိစ္ဆန္နာယ အာပတ္တိယာ ပရိဝသန္တဿ လိင်္ဂံ ပရိဝတ္တတိ၊ ပက္ခမာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ သစေ မာနတ္တံ စရန္တဿ ပရိဝတ္တတိ၊ ပုန ပက္ခမာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ သစေ စိဏ္ဏမာနတ္တဿ ပရိဝတ္တတိ၊ ဘိက္ခုနီဟိ အဗ္ဘာနကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ သစေ အကုသလဝိပါကေ ပရိက္ခီဏေ ပက္ခမာနတ္တကာလေ ပုနဒေဝ လိင်္ဂံ ပရိဝတ္တတိ၊ ဆာရတ္တံ မာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ သစေ စိဏ္ဏေ ပက္ခမာနတ္တေ ပရိဝတ္တတိ၊ ဘိက္ခူဟိ အဗ္ဘာနကမ္မံ ကာတဗ္ဗန္တိ။

အနန္တရေ ဘိက္ခုနိယာ လိင်္ဂပရိဝတ္တနဝတ္ထုမှိ ဣမံ ဝုတ္တနယေနေဝ သဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန ဝိသေသော—သစေပိ ဘိက္ခုနိကာလေ

၁-ဝိ ၅-၃၇၅-ပိဋ္ဌေ။

atha dassanagahaṇāni na paññāyanti, āmasanaphusanaghaṭṭanehi paññāyamānehi taṁ puggalaṁ visaññaṁ katvā attano manorathaṁ pūretvā gacchati, ayaṁ avisayo nāma. Tasmā ettha avisayattā anāpatti. Paṇḍakavatthu pākaṭameva.

Upahatindriyavatthumhi **upahatindriyo**ti upahatakāyappasādo khāṇukaṇṭakamiva sukhaṁ vā dukkhaṁ vā na vedayati. Avedayantassāpi sevanacittavasena āpatti.

Chupitamattavatthusmiṁ yo "methunaṁ dhammaṁ paṭisevissāmī"ti mātugāmaṁ gaṇhitvā methune virajjitvā vippaṭisārī hoti, dukkaṭamevassa hoti. Methunadhammassa hi pubbapayogā hatthaggāhādayo, yāvasīsaṁ na pāpuṇāti, tāva dukkaṭe tiṭṭhanti. Sīse patte pārājikaṁ hoti. Paṭhamapārājikassa hi dukkaṭameva sāmantaṁ. Itaresaṁ tiṇṇaṁ thullaccayaṁ. Ayaṁ pana bhikkhu methunadhamme virajjitvā kāyasaṁsaggaṁ sādiyīti veditabbo. Tenāha Bhagavā "āpatti saṁghādisesassā"ti.

74. Bhaddiyavatthusmiṁ **Bhaddiyaṁ** nāma taṁ nagaraṁ. **Jātiyāvanaṁ** nāma jātipupphagumbānaṁ ussannatāya evaṁ laddhanāmaṁ, taṁ tassa nagarassa upacāre vanaṁ hoti. So tattha nipanno tena vātupatthambhena mahāniddaṁ okkami, ekarasaṁ bhavaṅgameva vattati. **Kilinnaṁ passitvā**ti asucikiliṭṭhaṁ passitvā.

75. Ito parāni sādiyanapaṭisaṁyuttāni cattāri vatthūni, ajānanavatthu cāti pañca uttānatthāneva.

76. Dvīsu asādiyanavatthūsu **sahasā vuṭṭhāsī**ti āsīvisena daṭṭho viya, agginā daḍḍo viya ca turitaṁ vuṭṭhāsi. **Akkamitvā pavattesī**ti appamatto bhikkhu āraddhavipassako upaṭṭhitassati khippaṁ vuṭṭhahantova akkamitvā bhūmiyaṁ vaṭṭento parivaṭṭento viheṭhento pātesi. Puthujjanakalyāṇakena hi evarūpesu ṭhānesu cittaṁ rakkhitabbaṁ. Ayañca tesaṁ aññataro saṅgāmasīsayodho bhikkhu.

77. Dvāraṁ vivaritvā nipannavatthumhi **divā paṭisallīyantenā**ti divā nipajjantena. **Dvāraṁ saṁvaritvā paṭisallīyitun**ti dvāraṁ pidahitvā nipajjituṁ.

အာပန္နာ သဉ္စရိတ္တာပတ္တိ ပဋိစ္ဆန္နာ ဟောတိ၊ ပရိဝါသဒါနံ နတ္ထိ၊ ဆာရတ္တံ မာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ သစေ ပက္ခမာနတ္တံ စရန္တိယာ လိင်္ဂံ ပရိဝတ္တတိ၊ န တေနတ္ထော၊ ဆာရတ္တံ မာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ သစေ စိဏ္ဏမာနတ္တာယ ပရိဝတ္တတိ၊ ပုန မာနတ္တံ အဒတွာ ဘိက္ခူဟိ အဗ္ဘေတဗ္ဗော။ အထ ဘိက္ခူဟိ မာနတ္တေ အဒိန္နေ ပုန လိင်္ဂံ ပရိဝတ္တတိ၊ ဘိက္ခုနီဟိ ပက္ခမာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ အထ ဆာရတ္တံ မာနတ္တံ စရန္တဿ ပုန ပရိဝတ္တတိ၊ ပက္ခမာနတ္တမေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ စိဏ္ဏမာနတ္တဿ ပန လိင်္ဂပရိဝတ္တေ ဇာတေ ဘိက္ခုနီဟိ အဗ္ဘာနကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ။ ပုန ပရိဝတ္တေ စ လိင်္ဂေ ဘိက္ခုနိဘာဝေ ဌိတာယပိ ယာ အာပတ္တိယော ပုဗ္ဗေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ၊ တာ သုပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ ဧဝါတိ။

၇၀။ ဣတော ပရာနိ "**မာတုယာ မေထုနံ ဓမ္မ**"န္တိ အာဒီနိ စတ္တာရိ ဝတ္ထူနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိယေဝ။

၇၁။ မုဒုပိဋ္ဌိကဝတ္ထုမှိ သော ကိရ ဘိက္ခု နဋပုဗ္ဗကော၊ တဿ သိပ္ပ-ကောသလ္လတ္ထံ ပရိကမ္မကတာ ပိဋ္ဌိ မုဒုကာ အဟောသိ၊ တသ္မာ ဧဝံ ကာတုံ အသက္ခိ။

လမ္ဗီဝတ္ထုမှိ တဿ ဘိက္ခုနော အင်္ဂဇာတံ ဒီဃံ ဟောတိ လမ္ဗတိ၊ တသ္မာ လမ္ဗီတိ ဝုတ္တော။

ဣတော ပရာနိ ဒွေ ဝဏဝတ္ထူနိ ဥတ္တာနာနေဝ။ လေပစိတ္တဝတ္ထုမှိ လေပစိတ္တံ နာမ စိတ္တကမ္မရူပံ။

ဒါရုဓီတလိကဝတ္ထုမှိ **ဒါရုဓီတလိကာ** နာမ ကဋ္ဌရူပံ။ ယထာ စ ဣမေသု ဒွီသု၊ ဧဝံ အညေသုပိ ဒန္တရူပပေါတ္ထကရူပလောဟရူပါဒီသု အနုပါဒိန္နကေသု ဣတ္ထိရူပေသု နိမိတ္တေ မေထုနရာဂေန ဥပက္ကမန္တဿ အသုစိ မုစ္စတု ဝါ မာ ဝါ၊ ဒုက္ကဋမေဝ။ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန ဥပက္ကမန္တဿာပိ တထေဝ ဒုက္ကဋံ။ မောစန-ရာဂေန ပန ဥပက္ကမန္တဿ မုတ္တေ သံဃာဒိသေသော၊ အမုတ္တေ ထုလ္လစ္စယန္တိ။

၇၂။ သုန္ဒရဝတ္ထုမှိ အယံ **သုန္ဒရော** နာမ ရာဇဂဟေ ကုလဒါရကော သဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိတော အတ္တဘာဝဿ အဘိရူပတာယ သုန္ဒရောတိ နာမံ လဘိ။ တံ ရထိကာယ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ သမုပ္ပန္နဆန္ဒရာဂါ သာ ဣတ္ထီ ဣမံ ဝိပ္ပကာရံ အကာသိ။ ထေရော ပန အနာဂါမီ၊ တသ္မာ သော န သာဒိယိ။ အညေသံ ပန အဝိသယော ဧသော။

Ettha ca kiñcāpi Pāḷiyaṁ "ayaṁ nāma āpattī"ti na vuttā. Vivaritvā nipannadosena pana uppanne vatthusmiṁ "anujānāmi bhikkhave divā paṭisallīyantena dvāraṁ saṁvaritvā paṭisallīyitun"ti vuttattā asaṁvaritvā paṭisallīyantassa dukkaṭaṁ vuttaṁ. Bhagavato hi adhippāyaṁ ñatvā Upālittherādīhi Aṭṭhakathā ṭhapitā. "Atthāpatti divā āpajjati no rattin"ti[1] imināpi cetaṁ siddhaṁ.

Kīdisaṁ pana dvāraṁ saṁvaritabbaṁ, kīdisaṁ na saṁvaritabbaṁ? Rukkhapadaraveḷupadarakilañjapaṇṇādīnaṁ yena kenaci kavāṭaṁ katvā heṭṭhā udukkhale, upari uttarapāsake ca pavesetvā kataṁ parivattakadvārameva saṁvaritabbaṁ. Aññaṁ gorūpānaṁ vajesu viya[2] rukkhasūcikaṇṭakadvāraṁ, gāmathakanakaṁ cakkalakayuttadvāraṁ, phalakesu vā kiṭikāsu vā dve tīṇi cakkalakāni yojetvā kataṁ saṁsaraṇakiṭikadvāraṁ, āpaṇesu viya kataṁ ugghāṭanakiṭikadvāraṁ, dvīsu tīsu ṭhānesu veṇusalākā gopphetvā paṇṇakuṭīsu kataṁ salākahatthakadvāraṁ, dussasāṇidvāranti evarūpaṁ dvāraṁ na saṁvaritabbaṁ. Pattahatthassa kavāṭappaṇāmane pana ekaṁ dussasāṇidvārameva anāpattikaraṁ, avasesāni paṇāmentassa āpatti. Divā paṭisallīyantassa pana parivattakadvārameva āpattikaraṁ, sesāni saṁvaritvā vā asaṁvaritvā vā nipannassa āpatti natthi. Saṁvaritvā pana nipajjitabbaṁ, etaṁ vattaṁ.

Parivattakadvāraṁ pana kittakena saṁvutaṁ hoti? Sūcighaṭikādīsu dinnāsu saṁvutameva hoti. Apica kho sūcimattepi dinne vaṭṭati, ghaṭikamattepi dinne vaṭṭati, dvārabāhaṁ phusitvā pihitamattepi vaṭṭati, īsakaṁ aphusitepi vaṭṭati, sabbantimena vidhinā yāvatā sīsaṁ nappavisati tāvatā aphusitepi vaṭṭatīti. Sace bahūnaṁ vaḷañjanaṭṭhānaṁ hoti, bhikkhuṁ vā sāmaṇeraṁ vā "dvāraṁ āvuso jaggāhī"ti vatvāpi nipajjituṁ vaṭṭati. Atha bhikkhū cīvarakammaṁ vā aññaṁ vā kiñci karontā nisinnā honti "ete dvāraṁ jaggissantī"ti ābhogaṁ katvāpi nipajjituṁ vaṭṭati. **Kurundaṭṭhakathāyaṁ** pana "upāsakampi āpucchitvā vā 'esa jaggissatī'ti ābhogaṁ katvā vā nipajjituṁ vaṭṭati, kevalaṁ bhikkhuniṁ vā mātugāmaṁ vā āpucchituṁ na vaṭṭatī"ti vuttaṁ. Atha dvārassa udukkhalaṁ vā uttarapāsako vā bhinno vā hoti aṭṭhapito vā, saṁvarituṁ na sakkoti, navakammatthaṁ vā pana iṭṭhakapuñjo vā mattikādīnaṁ vā rāsi antodvāre kato hoti, aṭṭaṁ vā bandhanti,

1. Vi 5. 217 piṭṭhe.
2. Vajesu (Syā, Ka)

ဉာတော ပရေသု စတူသု ဝတ္ထူသု တေ ဘိက္ခူ ဇေတွာ ဒုမ္မေဓာ မာတုဂါမဿ ဝစနံ ဂဟေတွာ တထာ ကတွာ ပစ္ဆာ ကုက္ကုစ္စာယိံသု။

၇၇။ အက္ခာယိတာဒီနိ တီဏိ ဝတ္ထူနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ ဒွီသု ဆိန္နသီသဝတ္ထူသု အယံ ဝိနိစ္ဆယော — ဝဋ္ဋကတေ မုခေ ဝိဝဋေ အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေန္တော သစေ ဟေဋ္ဌာ ဝါ ဥပရိ ဝါ ဥဘယပဿေဟိ ဝါ ဆုပန္တံ ပဝေသေတိ ပါရာဇိကံ။ စတူဟိပိ ပဿေဟိ အဆုပန္တံ ပဝေသေတွာ အဗ္ဘန္တရေ တာလုကံ ဆုပတိ ပါရာဇိကမေဝ။ စတ္တာရိ ပဿာနိ တာလုကဉ္စ အဆုပန္တော အာကာသဂတမေဝ ကတွာ ပဝေသေတိ စ နီဟရတိ စ ဒုက္ကဋံ။ ယဒိ ပန ဒန္တာ သုဖုသိတာ၊ အန္တောမုခေ ဩကာသော နတ္ထိ၊ ဒန္တာ စ ဗဟိ ဩဋ္ဌမံသေန ပဋိစ္ဆန္နာ၊ တတ္ထ ဝါတေန အသမ္ဖုဋ္ဌံ အလ္လောကာသံ တိလဖလမတ္တမ္ပိ ပဝေသေန္တဿ ပါရာဇိကမေဝ။ ဥပ္ပါဋိတေ ပန ဩဋ္ဌမံသေ ဒန္တေသုယေဝ ဥပက္ကမန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ယောပိ ဒန္တော ဗဟိ နိက္ခမိတွာ တိဋ္ဌတိ၊ န သက္ကာ ဩဋ္ဌေဟိ ပိဒဟိတုံ။ တတ္ထ ဥပက္ကမန္တေပိ ဗဟိ နိက္ခန္တဇိဝှါယ ဥပက္ကမန္တေပိ ထုလ္လစ္စယမေဝ။ ဇီဝမာနကသရီရေပိ ဗဟိ နိက္ခန္တဇိဝှါယ ထုလ္လစ္စယမေဝ။ ယဒိ ပန ဗဟိဇိဝှါယ ပလိဝေဌေတွာ အန္တောမုခံ ပဝေသေတိ ပါရာဇိကမေဝ။ ဥပရိဂီဝါယ ဆိန္နသီသဿပိ အဓောဘာဂေန အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေတွာ တာလုကံ ဆုပန္တဿ ပါရာဇိကမေဝ။

အဋ္ဌိကဝတ္ထုမှိ သုသာနံ ဂစ္ဆန္တဿာပိ ဒုက္ကဋံ။ အဋ္ဌိကာနိ သင်္ကဍ္ဎန္တဿာပိ, နိမိတ္တေ မေထုနရာဂေန ဥပက္ကမန္တဿာပိ, ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန ဥပက္ကမန္တဿာပိ, မုစ္စတု ဝါ မာ ဝါ ဒုက္ကဋမေဝ။ မောစနရာဂေန ပန ဥပက္ကမန္တဿ မုစ္စန္တေ သံဃာဒိသေသော၊ အမုစ္စန္တေ ထုလ္လစ္စယမေဝ။

နာဂိဝတ္ထုမှိ နာဂမာဏဝိကာ ဝါ ဟောတု ကိန္နရီအာဒီနံ ဝါ အညတရာ၊ သဗ္ဗတ္ထ ပါရာဇိကံ။

ယက္ခိဝတ္ထုမှိ သဗ္ဗာပိ ဒေဝတာ ယက္ခိယေဝ။

ပေတိဝတ္ထုမှိ နိဇ္ဈာမတဏှိကာဒိပေတိယော အလ္လီယိတုမ္ပိ န သက္ကာ။ ဝိမာနပေတိယော ပန အတ္ထိ၊ ယာသံ ကာဠပက္ခေ အကုသလံ ဝိပစ္စတိ၊ ဇုဏှပက္ခေ ဒေဝတာ ဝိယ သမ္ပတ္တိံ အနုဘောန္တိ။ ဧဝရူပါယ ပေတိယာ ဝါ ယက္ခိယာ ဝါ သစေ ဒဿနဂဟဏာမသနဖုသနဃဋ္ဋနာနိ ပညာယန္တိ၊ ပါရာဇိကံ။ အထာပိ ဒဿနံ နတ္ထိ၊ ဣတရာနိ ပညာယန္တိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။

yathā saṁvarituṁ na sakkoti. Evarūpe antarāye sati asaṁvaritvāpi nipajjituṁ vaṭṭati. Yadi pana kavāṭaṁ natthi laddhakappameva. Upari sayantena nisseṇiṁ āropetvā nipajjitabbaṁ. Sace nisseṇimatthake thakanakaṁ hoti, thaketvāpi nipajjitabbaṁ. Gabbhe nipajjantena gabbhadvāraṁ vā, pamukhadvāraṁ vā yaṁkiñci saṁvaritvā nipajjituṁ vaṭṭati. Sace ekakuṭṭake gehe dvīsu passesu dvārāni katvā vaḷañjanti, dvepi dvārāni jaggitabbāni.

Tibhūmakepi pāsāde dvāraṁ jaggitabbameva. Sace bhikkhācārā paṭikkamma lohapāsādasadisaṁ pāsādaṁ bahū bhikkhū divāvihāratthaṁ pavisanti. Saṁghattherena dvārapālassa "dvāraṁ jaggāhī"ti vatvā vā "dvārajagganaṁ etassa bhāro"ti ābhogaṁ katvā vā pavisitvā nipajjitabbaṁ. Yāva saṁghanavakena evameva kattabbaṁ. Pure pavisantānaṁ "dvārajagganaṁ nāma pacchimānaṁ bhāro"ti evaṁ ābhogaṁ kātumpi vaṭṭati. Anāpucchā vā ābhogaṁ vā akatvā antogabbhe vā asaṁvutadvāre bahi vā nipajjantānaṁ āpatti. Gabbhe vā bahi vā nipajjanakālepi "dvārajaggaṁnaṁ nāma mahādvāre dvārapālassa bhāro"ti ābhogaṁ katvā nipajjituṁ vaṭṭatiyeva. Lohapāsādādīsu ākāsatale nipajjantenāpi dvāraṁ saṁvaritabbameva.

Ayaṁ hettha saṅkhepo—idaṁ divāpaṭisallīyanaṁ yena kenaci parikkhitte sadvārabandhe ṭhāne kathitaṁ, tasmā abbhokāse vā rukkhamūle vā maṇḍape vā yattha katthaci sadvārabandhe nipajjantena dvāraṁ saṁvaritvāva nipajjitabbaṁ. Sace mahāpariveṇaṁ hoti mahābodhiyaṅgaṇalohapāsādaṅgaṇasadisaṁ bahūnaṁ osaraṇaṭṭhānaṁ, yattha dvāraṁ saṁvutampi saṁvutaṭṭhāne na tiṭṭhati, dvāraṁ alabhantā pākāraṁ āruhitvāpi vicaranti, tattha saṁvaraṇakiccaṁ natthi. Rattiṁ dvāraṁ vivaritvā nipanno aruṇe uggate uṭṭhahati, anāpatti. Sace pabujjhitvā puna supati, āpatti. Yo pana "aruṇe uggate vuṭṭhahissāmī"ti paricchinditvāva dvāraṁ asaṁvaritvā rattiṁ nipajjati, yathāparicchedameva ca na vuṭṭhāti, tassa āpattiyeva. **Mahāpaccariyaṁ** pana "evaṁ nipajjanto anādariyadukkaṭāpi na muccatī"ti vuttaṁ.

Yo pana bahudeva rattiṁ jaggitvā, addhānaṁ vā gantvā divā kilantarūpo mañce nisinno pāde bhūmito amocetvāva niddāvasena nipajjati, tassa anāpatti. Sace okkantaniddo ajānantopi pāde mañcakaṁ āropeti, āpattiyeva. Nisīditvā apassāya supantassa anāpatti.

အထ ဒဿနဂဟဏာနိ န ပညာယန္တိ၊ အာမသနဖုသနဃဋ္ဋနေဟိ ပညာယမာနေဟိ တံ ပုဂ္ဂလံ ဝိသညံ ကတွာ အတ္တနော မနောရထံ ပူရေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ အယံ အဝိသယော နာမ။ တသ္မာ ဧတ္ထ အဝိသယတ္တာ အနာပတ္တိ။ ပဏ္ဍကဝတ္ထု ပါကဋမေဝ။

ဥပဟတိန္ဒြိယဝတ္ထုမှိ **ဥပဟတိန္ဒြိယော**တိ ဥပဟတကာယပ္ပသာဒေါ ခါဏုကဏ္ဋကမိဝ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ န ဝေဒယတိ။ အဝေဒယန္တဿာပိ သေဝနစိတ္တဝသေန အာပတ္တိ။

ဆုပိတမတ္တဝတ္ထုသ္မိံ ယော “မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိဿာမီ”တိ မာတုဂါမံ ဂဏှိတွာ မေထုနေ ဝိရဇ္ဇိတွာ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတိ၊ ဒုက္ကဋမေဝဿ ဟောတိ။ မေထုနဓမ္မဿ ဟိ ပုဗ္ဗပယောဂါ ဟတ္ထဂ္ဂါဟာဒယော, ယာဝ သီသံ န ပါပုဏာတိ၊ တာဝ ဒုက္ကဋေ တိဋ္ဌန္တိ။ သီသေ ပတ္တေ ပါရာဇိကံ ဟောတိ။ ပဌမပါရာဇိကဿ ဟိ ဒုက္ကဋမေဝ သာမန္တံ။ ဧတရေသံ တိဏ္ဏံ ထုလ္လစ္စယံ။ အယံ ပန ဘိက္ခု မေထုနဓမ္မေ ဝိရဇ္ဇိတွာ ကာယသံသဂ္ဂံ သာဒိယီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ ဘဂဝါ “အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသဿာ”တိ။

၇၄။ ဘဒ္ဒိယဝတ္ထုသ္မိံ **ဘဒ္ဒိယံ** နာမ တံ နဂရံ။ **ဇာတိယာဝနံ** နာမ ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗာနံ ဥဿန္နတာယ ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ၊ တံ တဿ နဂရဿ ဥပစာရေ ဝနံ ဟောတိ။ သော တတ္ထ နိပန္နော တေန ဝါတုပတ္ထမ္ဘေန မဟာနိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ၊ ဧကရသံ ဘဝင်္ဂမေဝ ဝတ္တတိ။ **ကိလိန္နံ ပဿိတွာ**တိ အသုစိကိလိဋ္ဌံ ပဿိတွာ။

၇၅။ ဧတော ပရာနိ သာဒိယနပဋိသံယုတ္တာနိ စတ္တာရိ ဝတ္ထူနိ, **အဇာနန**ဝတ္ထု စာတိ ပဉ္စ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

၇၆။ ဒွိသု အသာဒိယနဝတ္ထူသု **သဟသာ ဝုဋ္ဌာသီ**တိ အာသီဝိသေန ဒဋ္ဌော ဝိယ, အဂ္ဂိနာ ဒဍ္ဎော ဝိယ စ တုရိတံ ဝုဋ္ဌာသိ။ **အက္ကမိတွာ ပဝတ္တေသီ**တိ အပ္ပမတ္တော ဘိက္ခု အာရဒ္ဓဝိပဿကော ဥပဋ္ဌိတဿတိ ခိပ္ပံ ဝုဋ္ဌဟန္တောဝ အက္ကမိတွာ ဘူမိယံ ဝဋ္ဋေန္တော ပရိဝဋ္ဋေန္တော ဝိဟေဌေန္တော ပါတေသိ။ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန ဟိ ဧဝရူပေသု ဌာနေသု စိတ္တံ ရက္ခိတဗ္ဗံ။ အယဉ္စ တေသံ အညတရော သင်္ဂါမသီသယောဓော ဘိက္ခု။

၇၇။ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ နိပန္နဝတ္ထုမှိ **ဒိဝါ ပဋိသလ္လီယန္တေနာ**တိ ဒိဝါ နိပဇ္ဇန္တေန။ **ဒွါရံ သံဝရိတွာ ပဋိသလ္လီယိတုန္တိ** ဒွါရံ ပိဒဟိတွာ နိပဇ္ဇိတုံ။

Yopi ca “niddaṁ vinodessāmī”ti caṅkamanto patitvā sahasāva vuṭṭhāti, tassāpi anāpatti. Yo pana patitvā tattheva sayati na vuṭṭhāti, tassa āpatti.

Ko muccati, ko na muccatīti? **Mahāpaccariyaṁ** tāva “ekabhaṅgena nipannakoyeva muccati. Pāde pana bhūmito mocetvā nipanno yakkhagahitakopi visaññībhūtopi na muccatī”ti vuttaṁ. **Kurundaṭṭhakathāyaṁ** pana “bandhitvā nipajjāpitova muccatī”ti vuttaṁ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** pana “yo caṅkamanto muccitvā patito tattheva supati, tassāpi avisayattā āpatti na dissati. Ācariyā pana evaṁ na kathayanti, tasmā āpattiyevāti **Mahāpadumattherena** vuttaṁ. Dve pana janā āpattito muccantiyeva yo ca yakkhagahitako, yo ca bandhitvā nipajjāpito”ti.

78. Bhārukacchakavatthumhi **anāpatti supinantenā**ti yasmā supinante avisayattā evaṁ hoti, tasmā Upālitthero Bhagavatā avinicchitapubbampi imaṁ vatthuṁ nayaggāhena vinicchini. Bhagavāpi ca sutvā “sukathitaṁ bhikkhave Upālinā, apade padaṁ karonto viya, ākāse padaṁ dassento viya Upāli imaṁ pañhaṁ kathesī”ti vatvā theraṁ etadagge ṭhapesi “etadaggaṁ bhikkhave mama sāvakānaṁ bhikkhūnaṁ vinayadharānaṁ yadidaṁ Upālī”ti[1]. Ito parāni Supabbādīni vatthūni uttānatthāneva.

80. Bhikkhunīsampayojanādīsu te Licchavikumārakā khiḍḍāpasutā attano anācārena[2] evaṁ akaṁsu, tato paṭṭhāya ca licchavīnaṁ vināso eva udapādi.

82. Vuḍḍhapabbajitavatthumhi **dassanaṁ agamāsī**ti anukampāya “taṁ dakkhissāmī”ti gehaṁ agamāsi. Athassa sā attano ca dārakānañca nānappakārehi anāthabhāvaṁ saṁvaṇṇesi, anapekkhañca naṁ ñatvā kupitā “ehi vibbhamāhī”ti balakkārena aggahesi. So attānaṁ mocetuṁ paṭikkamanto jarādubbalatāya uttāno paripati. Tato sā attano manaṁ akāsi. So pana bhikkhu Anāgāmī samucchinnakāmarāgo, tasmā na sādiyīti.

1. Aṁ 1. 25 piṭṭhe. 2. Anādarena (Ka)

ဧတ္ထ စ ကိဉ္စာပိ ပါဠိယံ “အယံ နာမ အာပတ္တီ”တိ န ဝုတ္တာ။ ဝိဝရိတွာ နိပန္နဒေါသေန ပန ဥပ္ပန္နေ ဝတ္ထုသ္မိံ “အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဒိဝါ ပဋိသလ္လီယန္တေန ဒွါရံ သံဝရိတွာ ပဋိသလ္လီယိတု”န္တိ ဝုတ္တတ္တာ အသံဝရိတွာ ပဋိသလ္လီယန္တဿ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ။ ဘဂဝတော ဟိ အဓိပ္ပါယံ ဉတွာ ဥပါလိတ္ထေရာဒီဟိ အဋ္ဌကထာ ဌပိတာ။ “အတ္ထာပတ္တိ ဒိဝါ အာပဇ္ဇတိ နော ရတ္တိ”န္တိ[၁] ဣမိနာပိ စေတံ သိဒ္ဓံ။

ကီဒိသံ ပန ဒွါရံ သံဝရိတဗ္ဗံ, ကီဒိသံ န သံဝရိတဗ္ဗံ? ရုက္ခပဒရဝေဠုပဒရကိလဉ္ဇပဏ္ဏာဒီနံ ယေန ကေနစိ ကဝါဋံ ကတွာ ဟေဋ္ဌာ ဥဒုက္ခလေ, ဥပရိ ဥတ္တရပါသကေ စ ပဝေသေတွာ ကတံ ပရိဝတ္တကဒွါရမေဝ သံဝရိတဗ္ဗံ။ အညံ ဂေါရူပါနံ ဝဇေသု ဝိယ[၂] ရုက္ခသူစိကဏ္ဋကဒွါရံ, ဂါမထကနကံ စက္ကလကယုတ္တဒွါရံ, ဖလကေသု ဝါ ကိဋိကာသု ဝါ ဒွေ တီဏိ စက္ကလကာနိ ယောဇေတွာ ကတံ သံသရဏကိဋိကဒွါရံ, အာပဏေသု ဝိယ ကတံ ဥဂ္ဃာဋနကိဋိကဒွါရံ, ဒွီသု တီသု ဌာနေသု ဝေဏုသလာကာ ဂေါပ္ဖေတွာ ပဏ္ဏကုဋီသု ကတံ သလာကဟတ္ထကဒွါရံ, ဒုဿသာဏိဒွါရန္တိ ဧဝရူပံ ဒွါရံ န သံဝရိတဗ္ဗံ။ ပတ္တဟတ္ထဿ ကဝါဋပ္ပဏာမနေ ပန ဧကံ ဒုဿသာဏိဒွါရမေဝ အနာပတ္တိကရံ၊ အဝသေသာနိ ပဏာမေန္တဿ အာပတ္တိ။ ဒိဝါ ပဋိသလ္လီယန္တဿ ပန ပရိဝတ္တကဒွါရမေဝ အာပတ္တိကရံ၊ သေသာနိ သံဝရိတွာ ဝါ အသံဝရိတွာ ဝါ နိပန္နဿ အာပတ္တိ နတ္ထိ။ သံဝရိတွာ ပန နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ဧတံ ဝတ္တံ။

ပရိဝတ္တကဒွါရံ ပန ကိတ္တကေန သံဝုတံ ဟောတိ? သူစိဃဋိကာဒီသု ဒိန္နာသု သံဝုတမေဝ ဟောတိ။ အပိစ ခေါ သူစိမတ္တေပိ ဒိန္နေ ဝဋ္ဋတိ၊ ဃဋိကမတ္တေပိ ဒိန္နေ ဝဋ္ဋတိ၊ ဒွါရဗာဟံ ဖုသိတွာ ပိဟိတမတ္တေပိ ဝဋ္ဋတိ၊ ဤသကံ အဖုသိတေပိ ဝဋ္ဋတိ၊ သဗ္ဗန္တိမေန ဝိဓိနာ ယာဝတာ သီသံ နပ္ပဝိသတိ တာဝတာ အဖုသိတေပိ ဝဋ္ဋတီတိ။ သစေ ဗဟူနံ ဝဠဉ္ဇနဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ ဘိက္ခုံ ဝါ သာမဏေရံ ဝါ “ဒွါရံ အာဝုသော ဇဂ္ဂါဟီ”တိ ဝတွာပိ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အထ ဘိက္ခူ စီဝရကမ္မံ ဝါ အညံ ဝါ ကိဉ္စိ ကရောန္တာ နိသိန္နာ ဟောန္တိ “ဧတေ ဒွါရံ ဇဂ္ဂိဿန္တီ”တိ အာဘောဂံ ကတွာပိ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကုရုန္ဒဋ္ဌကထာယံ ပန “ဥပါသကမ္ပိ အာပုစ္ဆိတွာ ဝါ ‘ဧသ ဇဂ္ဂိဿတီ’တိ အာဘောဂံ ကတွာ ဝါ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ကေဝလံ ဘိက္ခုနိံ ဝါ မာတုဂါမံ ဝါ အာပုစ္ဆိတုံ န ဝဋ္ဋတီ”တိ ဝုတ္တံ။ အထ ဒွါရဿ ဥဒုက္ခလံ ဝါ ဥတ္တရပါသကော ဝါ ဘိန္နော ဝါ ဟောတိ အဋ္ဌပိတော ဝါ၊ သံဝရိတုံ န သက္ကောတိ၊ နဝကမ္မတ္ထံ ဝါ ပန ဣဋ္ဌကပုဉ္ဇော ဝါ မတ္တိကာဒီနံ ဝါ ရာသိ အန္တောဒွါရေ ကတော ဟောတိ၊ အဋ္ဋော ဝါ ဗန္ဓတိ,

၁-ဝိ ၅-၂၇၇-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝဇေသု (သျာ၊ က)

83. Migapotakavatthu uttānatthamevāti.

Samantapāsādikāya Vinayasaṁvaṇṇanāya

Paṭhamapārājikavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tatridaṁ samantapāsādikāya samantapāsādikattasmiṁ—

Ācariyaparamparato, nidānavatthuppabhedadīpanato.
Parasamayavivajjanato, sakasamayavisuddhito ceva.

Byañjanaparisodhanato, padatthato Pāḷiyojanakkamato.
Sikkhāpadanicchayato, vibhaṅganayabhedadassanato.

Sampassataṁ na dissati, kiñci apāsādikaṁ yato ettha.
Viññūnamayaṁ tasmā, "**Samantapāsādikā**"tveva.

Saṁvaṇṇanā pavattā, vinayassa vineyyadamanakusalena.
Vuttassa Lokanāthena, lokamanukampamānenāti.

Paṭhamapārājikavaṇṇanā niṭṭhitā.

---

2. Dutiyapārājika

Dutiyaṁ adutiyena, yaṁ Jinena pakāsitaṁ.
Pārājikaṁ tassa dāni, patto saṁvaṇṇanākkamo.
Yasmā tasmā suviññeyyaṁ, yaṁ pubbe ca pakāsitaṁ.
Taṁ sabbaṁ vajjayitvāna, hoti saṁvaṇṇanā ayaṁ.

Dhaniyavatthuvaṇṇanā

84. **Tena samayena Buddho Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabbate**ti tattha **Rājagahe**ti evaṁnāmake nagare, tañhi Mandhātumahāgovindādīhi pariggahitattā Rājagahanti vuccati, aññepettha pakāre vaṇṇayanti, kiṁ tehi, nāmametaṁ[1] tassa nagarassa. Taṁ panetaṁ Buddhakāle ca dcakkavattikāle ca nagaraṁ hoti, sesakāle suññaṁ hoti

1. Nāmamattametaṁ (Dī-Ṭṭha 1. 122 piṭṭhe)

ယထာ သံဝရိတုံ န သက္ကောတိ။ ဝေရူပေ အန္တရာယေ သတိ အသံဝရိတွာပိ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ယဒိ ပန ကဝါဋံ နတ္ထိ လဒ္ဓကပ္ပမေဝ။ ဥပရိ သယန္တေန နိဿေဏိံ အာရောပေတွာ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ သစေ နိဿေဏိမတ္ထကေ ထကနကံ ဟောတိ၊ ထကေတွာပိ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဂဗ္ဘေ နိပဇ္ဇန္တေန ဂဗ္ဘဒွါရဉ္စ ဝါ, ပမုခဒွါရဉ္စ ဝါ ယံကိဉ္စိ သံဝရိတွာ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သစေ ဧကကုဋ္ဋကေ ဂေဟေ ဒွီသု ပဿေသု ဒွါရာနိ ကတွာ ဝဠဉ္ဇန္တိ၊ ဒွေပိ ဒွါရာနိ ဇဂ္ဂိတဗ္ဗာနိ။

တိဘူမကေပိ ပါသာဒေ ဒွါရံ ဇဂ္ဂိတဗ္ဗမေဝ။ သစေ ဘိက္ခာစာရာ ပဋိက္ကမ္မ လောဟပါသာဒသဒိသံ ပါသာဒံ ဗဟူ ဘိက္ခူ ဒိဝါဝိဟာရတ္ထံ ပဝိသန္တိ။ သံဃတ္ထေရေန ဒွါရပါလဿ "ဒွါရံ ဇဂ္ဂါဟီ"တိ ဝတွာ ဝါ "ဒွါရဇဂ္ဂနံ ဧတဿ ဘာရော"တိ အာဘောဂံ ကတွာ ဝါ ပဝိသိတွာ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ယာဝ သံဃနဝကေန ဧဝမေဝ ကတ္တဗ္ဗံ။ ပုရေ ပဝိသန္တာနံ "ဒွါရဇဂ္ဂနံ နာမ ပစ္ဆိမာနံ ဘာရော"တိ ဧဝံ အာဘောဂံ ကာတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ အနာပုစ္ဆာ ဝါ အာဘောဂံ ဝါ အကတွာ အန္တောဂဗ္ဘေ ဝါ အသံဝုတဒွါရေ ဗဟိ ဝါ နိပဇ္ဇန္တာနံ အာပတ္တိ။ ဂဗ္ဘေ ဝါ ဗဟိ ဝါ နိပဇ္ဇနကာလေပိ "ဒွါရဇဂ္ဂနံ နာမ မဟာဒွါရေ ဒွါရပါလဿ ဘာရော"တိ အာဘောဂံ ကတွာ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ လောဟပါသာဒါဒိသု အာကာသတလေ နိပဇ္ဇန္တေနာပိ ဒွါရံ သံဝရိတဗ္ဗမေဝ။

အယံ ဟေတ္ထ သင်္ခေပေါ—ဣဒံ ဒိဝါပဋိသလ္လီယနံ ယေန ကေနစိ ပရိက္ခိတ္တေ သဒွါရဗန္ဓေ ဌာနေ ကထိတံ၊ တသ္မာ အဗ္ဘောကာသေ ဝါ ရုက္ခမူလေ ဝါ မဏ္ဍပေ ဝါ ယတ္ထ ကတ္ထစိ သဒွါရဗန္ဓေ နိပဇ္ဇန္တေန ဒွါရံ သံဝရိတွာဝ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ သစေ မဟာပရိဝေဏံ ဟောတိ မဟာဗောဓိယင်္ဂဏလောဟပါသာဒင်္ဂဏ-သဒိသံ ဗဟူနံ ဩသရဏဋ္ဌာနံ၊ ယတ္ထ ဒွါရံ သံဝုတမ္ပိ သံဝုတဋ္ဌာနေ န တိဋ္ဌတိ၊ ဒွါရံ အလဘန္တာ ပါကာရံ အာရုဟိတွာပိ ဝိစရန္တိ၊ တတ္ထ သံဝရဏကိစ္စံ နတ္ထိ။ ရတ္တိံ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ နိပန္နော အရုဏေ ဥဂ္ဂတေ ဥဋ္ဌဟတိ၊ အနာပတ္တိ။ သစေ ပဗုဇ္ဈိတွာ ပုန သုပတိ၊ အာပတ္တိ။ ယော ပန "အရုဏေ ဥဂ္ဂတေ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ"တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာဝ ဒွါရံ အသံဝရိတွာ ရတ္တိံ နိပဇ္ဇတိ၊ ယထာပရိစ္ဆေဒမေဝ စ န ဝုဋ္ဌာတိ၊ တဿ အာပတ္တိယေဝ။ မဟာပစ္စရိယံ ပန "ဧဝံ နိပဇ္ဇန္တော အနာဒရိယဒုက္ကဋာပိ န မုစ္စတီ"တိ ဝုတ္တံ။

ယော ပန ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ ဇဂ္ဂိတွာ, အဒ္ဓါနံ ဝါ ဂန္တွာ ဒိဝါ ကိလန္တရူပေါ မဉ္စေ နိသိန္နော ပါဒေ ဘူမိတော အမောစေတွာဝ နိဒ္ဒါဝသေန နိပဇ္ဇတိ၊ တဿ အနာပတ္တိ။ သစေ ဩက္ကန္တနိဒ္ဒေါ အဇာနန္တောပိ ပါဒေ မဉ္စကံ အာရောပေတိ၊ အာပတ္တိယေဝ။ နိသီဒိတွာ အပဿာယ သုပန္တဿ အနာပတ္တိ။

yakkhapariggahitaṁ, tesaṁ vasantavanaṁ hutvā tiṭṭhati. Evaṁ gocaragāmaṁ dassetvā nivāsanaṭṭhānamāha **Gijjhakūṭe pabbate**ti. So ca gijjhā tassa kūṭesu vasiṁsu, gijjhasadisāni vā tassa kūṭāni, tasmā **Gijjhakūṭo**ti vuccatīti veditabbo.

Sambahulāti vinayapariyāyena tayo janā sambahulāti vuccanti, tato paraṁ saṁgho. Suttantapariyāyena tayo tayo eva, tato paṭṭhāya sambahulā. Idha pana te suttantapariyāyena sambahulāti veditabbā. **Sandiṭṭhā**ti nātivissāsikā na daḷhamittā, tattha tattha saṅgamma diṭṭhattā hi te sandiṭṭhāti vuccanti. **Sambhattā**ti ativissāsikā daḷhamittā, te hi suṭṭhu bhattā bhajamānā ekasambhogaparibhogāti katvā sambhattāti vuccanti. **Isigilipasse**ti Isigili nāma pabbato, tassa passe. Pubbe kira pañcasatamattā Paccekabuddhā Kāsikosalādīsu janapadesu piṇḍāya caritvā pacchābhattaṁ tasmiṁ pabbate sannipatitvā samāpattiyā vītināmenti. Manussā te pavisanteva passanti na nikkhamante. Tato āhaṁsu "ayaṁ pabbato ime isayo gilatī"ti. Tadupādāya tassa "isigili" tveva samaññā udapādi, tassa passe pabbatapāde.

Tiṇakuṭiyo karitvāti tiṇacchadanā sadvārabandhā kuṭiyo katvā. Vassaṁ upagacchantena, hi nālakapaṭipadaṁ paṭipannenāpi pañcannaṁ chadanānaṁ aññatarena channeyeva sadvārabandhe senāsane upagantabbaṁ. Vuttañhetaṁ "na bhikkhave asenāsanikena vassaṁ upagantabbaṁ, yo upagaccheyya āpatti dukkaṭassā"ti[1]. Tasmā vassakāle sace senāsanaṁ labhati, iccetaṁ kusalaṁ. No ce labhati, hatthakammaṁ pariyesitvāpi kātabbaṁ. Hatthakammaṁ alabhantena sāmampi kātabbaṁ, na tveva asenāsanikena vassaṁ upagantabbaṁ. Ayamanudhammatā. Tasmā te bhikkhū tiṇakuṭiyo karitvā rattiṭṭhānadivāṭṭhānādīni paricchinditvā katikavattāni ca khandhakavattāni ca adhiṭṭhāya tīsu sikkhāsu sikkhamānā vassaṁ upagacchiṁsu.

Āyasmāpi Dhaniyoti na kevalaṁ te therāva, imassa sikkhāpadassa ādikammiko āyasmā Dhaniyopi. **Kumbhakāraputto**ti Kumbhakārassa putto. Tassa hi nāmaṁ Dhaniyo, pitā Kumbhakāro. Tena vuttaṁ

1. Vi 3. 212 piṭṭhe.

ယောပိ စ “နိဒ္ဒံ ဝိနောဒေဿာမီ”တိ စင်္ကမန္တော ပတိတွာ သဟသာဝ ဝုဋ္ဌာတိ၊ တဿာပိ အနာပတ္တိ။ ယော ပန ပတိတွာ တတ္ထေဝ သယတိ န ဝုဋ္ဌာတိ၊ တဿ အာပတ္တိ။

ကော မုစ္စတိ၊ ကော န မုစ္စတီတိ? **မဟာပစ္စရိယံ** တာဝ “ဧကဘင်္ဂေန နိပန္နကောယေဝ မုစ္စတိ။ ပါဒေ ပန ဘူမိတော မောစေတွာ နိပန္နော ယက္ခဂဟိတကောပိ ဝိသညီဘူတောပိ န မုစ္စတီ”တိ ဝုတ္တံ။ **ကုရုန္ဒဋ္ဌကထာယံ** ပန “ဗန္ဓိတွာ နိပဇ္ဇာပိတောဝ မုစ္စတီ”တိ ဝုတ္တံ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန “ယော စင်္ကမန္တော မုစ္ဆိတွာ ပတိတော တတ္ထေဝ သုပတိ၊ တဿာပိ အဝိသယတ္တာ အာပတ္တိ န ဒိဿတိ။ အာစရိယာ ပန ဧဝံ န ကထယန္တိ၊ တဿ အာပတ္တိယေဝါတိ **မဟာပဒုမတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ။ ဒွေ ပန ဇနာ အာပတ္တိတော မုစ္စန္တိယေဝ ယော စ ယက္ခဂဟိတကော, ယော စ ဗန္ဓိတွာ နိပဇ္ဇာပိတော”တိ။

၇၇။ ဘာရုကစ္ဆကဝတ္ထုမှိ **အနာပတ္တိ သုပိနန္တေနာ**တိ ယသ္မာ သုပိနန္တေ အဝိသယတ္တာ ဧဝံ ဟောတိ၊ တသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရော ဘဂဝတာ အဝိနိစ္ဆိတပုဗ္ဗမ္ပိ ဣမံ ဝတ္ထုံ နယဂ္ဂါဟေန ဝိနိစ္ဆိနိ။ ဘဂဝါပိ စ သုတွာ “သုကထိတံ ဘိက္ခဝေ ဥပါလိနာ၊ အပဒေ ပဒံ ကရောန္တော ဝိယ, အာကာသေ ပဒံ ဒဿေန္တော ဝိယ ဥပါလိ ဣမံ ပဉှံ ကထေသီ”တိ ဝတွာ ထေရံ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝိနယဓရာနံ ယဒိဒံ ဥပါလီ”တိ[1]။ ဣတော ပရာနိ သုပဗ္ဗာဒီနိ ဝတ္ထူနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

၈၀။ ဘိက္ခုနီသမ္ပယောဇနာဒီသု တေ လိစ္ဆဝိကုမာရကာ ခိဍ္ဍာပသုတာ အတ္တနော အနာစာရေန[2] ဧဝံ အကံသု၊ တတော ပဋ္ဌာယ စ လိစ္ဆဝီနံ ဝိနာသော ဧဝ ဥဒပါဒိ။

၈၂။ ဝုဍ္ဎပဗ္ဗဇိတဝတ္ထုမှိ **ဒဿနံ အဂမာသီ**တိ အနုကမ္ပာယ “တံ ဒက္ခိဿာမီ”တိ ဂေဟံ အဂမာသိ။ အထဿ သာ အတ္တနော စ ဒါရကာနဉ္စ နာနပ္ပကာရေဟိ အနာထဘာဝံ သံဝဏ္ဏေသိ၊ အနပေက္ခဉ္စ နံ ဉတွာ ကုပိတာ “ဧဟိ ဝိဗ္ဘမာဟီ”တိ ဗလက္ကာရေန အဂ္ဂဟေသိ။ သော အတ္တာနံ မောစေတုံ ပဋိက္ကမန္တော ဇရာဒုဗ္ဗလတာယ ဥတ္တာနော ပရိပတိ။ တတော သာ အတ္တနော မနံ အကာသိ။ သော ပန ဘိက္ခု အနာဂါမီ သမုစ္ဆိန္နကာမရာဂေါ၊ တသ္မာ န သာဒိယီတိ။

၁-အံ ၁-၂၅-ပိဋ္ဌေ။ ၂-အနာဒရေန (က)

“Dhaniyo Kumbhakāraputto”ti. **Vassaṁ upagacchī**ti tehi therehi saddhiṁ ekaṭṭhāneyeva tiṇakuṭikaṁ karitvā vassaṁ upagacchi. **Vassaṁvutthā**ti purimikāya upagatā mahāpavāraṇāya pavāritā pāṭipadadivasato paṭṭhāya “vutthavassā”ti vuccanti, evaṁ vassaṁvutthā hutvā.

Tiṇakuṭiyo bhinditvāti na daṇḍamuggarādīhi cuṇṇavicuṇṇaṁ katvā, vattasīsena pana tiṇañca dāruvalli-ādīni ca oropetvāti attho. Yena hi vihārapaccante kuṭi katā hoti, tena sace āvāsikā bhikkhū honti, te āpucchitabbā. “Sace imaṁ kuṭiṁ paṭijaggitvā koci vasituṁ ussahati, tassa dethā”ti vatvā pakkamitabbaṁ. Yena araññe vā katā hoti, paṭijagganakaṁ vā na labhati, tena “aññesampi paribhogaṁ bhavissatī”ti paṭisāmetvā gantabbaṁ. Te pana bhikkhū araññe kuṭiyo katvā paṭijagganakaṁ alabhantā tiṇañca kaṭṭhañca paṭisāmetvā, saṅgopetvāti attho. Yathā ca ṭhapitaṁ taṁ upacikāhi na khajjati, anovassakañca hoti, tathā ṭhapetvā “idaṁ ṭhānaṁ āgantvā vasitukāmānaṁ sabrahmacārīnaṁ upakārāya bhavissatī”ti gamiyavattaṁ pūretvā.

Janapadacārikaṁ pakkamiṁsūti attano attano cittānukūlaṁ janapadaṁ agamaṁsu. **Āyasmā pana Dhaniyo kumbhakāraputto tattheva vassaṁ vasī**ti-ādi uttānatthameva. **Yāvatatiyakan**ti yāvatatiyavāraṁ. **Anavayo**ti anu-avayo, sandhivasena ukāralopo, anu anu avayo, yaṁ yaṁ kumbhakārehi kattabbaṁ nāma atthi, sabbattha anūno paripuṇṇasippoti attho. **Sake**ti attano santake. **Ācariyake**ti ācariyakamme. **Kumbhakārakamme**ti kumbhakārānaṁ kamme, kumbhakārehi kattabbakammeti attho. Etena sakaṁ ācariyakaṁ sarūpato dassitaṁ hoti. **Pariyodātasippo**ti parisuddhasippo, anavayattepi sati aññehi asadisasippoti vuttaṁ hoti.

Sabbamattikāmayanti piṭṭhasaṅghāṭaka kavāṭa sūci ghaṭika vātapānakavāṭamattaṁ ṭhapetvā avasesaṁ bhittichadaniṭṭhakathambhādibhedaṁ sabbaṁ gehasambhāraṁ mattikāmayameva katvāti attho. **Tiṇañca kaṭṭhañca gomayañca saṅkaḍḍhitvā taṁ kuṭikaṁ pacī**ti taṁ sabbamattikāmayaṁ katvā pāṇikāya ghaṁsitvā sukkhāpetvā telatambamattikāya parimajjitvā anto ca bahi ca tiṇādīhi pūretvā yathā pakkā supakkā hoti, evaṁ paci. Evaṁ pakkā ca pana sā

၈၃။ မိဂပေါတကဝတ္ထု ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သမန္တပါသာဒိကာယ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ
ပဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတြိဒံ သမန္တပါသာဒိကာယ သမန္တပါသာဒိကတ္တသ္မိံ—

အာစရိယပရမ္ပရတော၊ နိဒါနဝတ္ထုပ္ပဘေဒဒီပနတော။
ပရသမယဝိဝဇ္ဇနတော၊ သကသမယဝိသုဒ္ဓိတော စေဝ။

ဗျဉ္ဇနပရိသောဓနတော၊ ပဒတ္ထတော ပါဠိယောဇနက္ကမတော။
သိက္ခာပဒနိစ္ဆယတော၊ ဝိဘင်္ဂနယဘေဒဒဿနတော။

သမ္ပဿတံ န ဒိဿတိ၊ ကိဉ္စိ အပါသာဒိကံ ယတော ဧတ္ထ။
ဝိညူနမယံ တသ္မာ၊ **“သမန္တပါသာဒိကာ”**တွေဝ။

သံဝဏ္ဏနာ ပဝတ္တာ၊ ဝိနယဿ ဝိနေယျဒမနကုသလေန။
ဝုတ္တဿ လောကနာထေန၊ လောကမနုကမ္ပမာနေနာတိ။

ပဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-ဒုတိယပါရာဇိက

ဒုတိယံ အဒုတိယေန၊ ယံ ဇိနေန ပကာသိတံ။
ပါရာဇိကံ တဿ ဒါနိ၊ ပတ္တော သံဝဏ္ဏနာက္ကမော။
ယသ္မာ တသ္မာ သုဝိညေယျံ၊ ယံ ပုဗ္ဗေ စ ပကာသိတံ။
တံ သဗ္ဗံ ဝဇ္ဇယိတွာန၊ ဟောတိ သံဝဏ္ဏနာ အယံ။

ဓနိယဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၈၄။ **တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ**တိ တတ္ထ **ရာဇဂဟေ**တိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ၊ တဉှိ မန္ဓာတုမဟာဂောဝိန္ဒာဒီဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ရာဇဂဟန္တိ ဝုစ္စတိ၊ အညေပေတ္ထ ပကာရေ ဝဏ္ဏယန္တိ၊ ကိံ တေဟိ၊ နာမမေတံ[၁] တဿ နဂရဿ။ တံ ပနေတံ ဗုဒ္ဓကာလေ စ စက္ကဝတ္တိကာလေ စ နဂရံ ဟောတိ၊ သေသကာလေ သုညံ ဟောတိ

၁-နာမမတ္တမေတံ (ဒီ-ဋ္ဌ ၁-၁၂၂-ပိဋ္ဌေ)

ahosi kuṭikā. **Abhirūpāti** surūpā. **Pāsādikāti** pasādajanikā. **Lohitikāti** lohitavaṇṇā. **Kiṅkaṇikasaddoti**[1] kiṅkaṇikajālassa saddo. Yathā kira nānāratanehi katassa kiṅkaṇikajālassa saddo hoti, evaṁ tassā kuṭikāya vātapānantarikādīhi paviṭṭhena vātena samāhatāya saddo ahosi. Etenassā anto ca bahi ca supakkabhāvo dassito hoti. **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** pana "**kiṅkaṇikāti** kaṁsabhājanaṁ. Tasmā yathā abhihatassa kaṁsabhājanassa saddo, evamassā vātappahatāya saddo ahosī"ti vuttaṁ.

85. **Kiṁ etaṁ bhikkhaveti** ettha jānantova Bhagavā kathāsamuṭṭhāpanatthaṁ pucchi. **Bhagavato etamatthaṁ ārocesunti** sabbamattikāmayāya kuṭikāya karaṇabhāvaṁ ādito paṭṭhāya Bhagavato ārocesuṁ. "**Kathaṁ hi nāma so bhikkhave -pa- kuṭikaṁ karissatī**"ti idaṁ atītatthe anāgatavacanaṁ, akāsīti vuttaṁ hoti. Tassa lakkhaṇaṁ saddasatthato pariyesitabbaṁ. **Na hi nāma bhikkhave tassa moghapurisassa pāṇesu anuddayā anukampā avihesā bhavissatīti** ettha **anuddayāti** anurakkhaṇā. Etena mettāpubbabhāgaṁ dasseti. **Anukampāti** paradukkhena cittakampanā. **Avihesāti** avihiṁsanā. Etehi karuṇāpubbabhāgaṁ dasseti. Idaṁ vuttaṁ hoti—bhikkhave tassa moghapurisassa pathavīkhaṇanacikkhallamaddana-aggidānesu bahū khuddānukhuddake pāṇe byābādhentassa vināsentassa tesu pāṇesu mettākaruṇānaṁ pubbabhāgamattāpi anuddayā anukampā avihesā na hi nāma bhavissati, appamattakāpi nāma na bhavissatīti. **Mā pacchimā janatā pāṇesu pātabyataṁ āpajjīti** pacchimo janasamūho pāṇesu pātabyabhāvaṁ mā āpajji. "Buddhakālepi bhikkhūhi evaṁ kataṁ, īdisesu ṭhānesu pāṇātipātaṁ karontānaṁ natthi doso"ti maññitvā imassa diṭṭhānugatiṁ āpajjamānā pacchimā janatā mā pāṇesu pātabye ghaṁsitabbe evaṁ maññīti vuttaṁ hoti.

Evaṁ Dhaniyaṁ garahitvā **na ca bhikkhave sabbamattikāmayā kuṭikā kātabbāti** āyatiṁ tādisāya kuṭikāya karaṇaṁ paṭikkhipi. Paṭikkhipitvā ca "yo kareyya āpatti dukkaṭassā"ti sabbamattikāmayakuṭikākaraṇe āpattiṁ ṭhapesi. Tasmā yopi pathavīkhaṇanādinā pāṇesu pātabyataṁ

---

1. Kiṅkiṇikasaddoti (Sī, Syā)

ယက္ခပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တေသံ ဝသနဋ္ဌာနံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။ ဧဝံ ဂေါစရဂါမံ ဒဿေတွာ နိဝါသနဋ္ဌာနမာဟ **ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေတိ**။ သော စ ဂိဇ္ဈာ တဿ ကူဋေသု ဝသိံသု၊ ဂိဇ္ဈသဒိသာနိ ဝါ တဿ ကူဋာနိ၊ တသ္မာ **ဂိဇ္ဈကူဋောတိ** ဝုစ္စတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သမ္ဗဟုလာတိ ဝိနယပရိယာယေန တယော ဇနာ သမ္ဗဟုလာတိ ဝုစ္စန္တိ၊ တတော ပရံ သံဃော။ သုတ္တန္တပရိယာယေန တယော တယော ဧဝ၊ တတော ပဋ္ဌာယ သမ္ဗဟုလာ။ ဣဓ ပန တေ သုတ္တန္တပရိယာယေန သမ္ဗဟုလာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သန္ဒိဋ္ဌာတိ** နာတိဝိဿာသိကာ န ဒဠှမိတ္တာ၊ တတ္ထ တတ္ထ သင်္ဂမ္မ ဒိဋ္ဌတ္တာ ဟိ တေ သန္ဒိဋ္ဌာတိ ဝုစ္စန္တိ။ **သမ္ဘတ္တာတိ** အတိဝိဿာသိကာ ဒဠှမိတ္တာ၊ တေ ဟိ သုဋ္ဌု ဘတ္တာ ဘဇမာနာ ဧကသမ္ဘောဂပရိဘောဂါတိ ကတွာ သမ္ဘတ္တာတိ ဝုစ္စန္တိ။ **ဣသိဂိလိပဿေတိ** ဣသိဂိလိ နာမ ပဗ္ဗတော၊ တဿ ပဿေ။ ပုဗ္ဗေ ကိရ ပဉ္စသတမတ္တာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ကာသိကောသလာဒီသု ဇနပဒေသု ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ပစ္ဆာဘတ္တံ တသ္မိံ ပဗ္ဗတေ သန္နိပတိတွာ သမာပတ္တိယာ ဝီတိနာမေန္တိ။ မနုဿာ တေ ပဝိသန္တေဝ ပဿန္တိ န နိက္ခမန္တေ။ တတော အာဟံသု "အယံ ပဗ္ဗတော ဣမေ ဣသယော ဂိလတီ"တိ။ တဒုပါဒါယ တဿ "ဣသိဂိလိ"တွေဝ သမညာ ဥဒပါဒိ၊ တဿ ပဿေ ပဗ္ဗတပါဒေ။

တိဏကုဋိယော ကရိတွာတိ တိဏစ္ဆဒနာ သဒွါရဗန္ဓာ ကုဋိယော ကတွာ။ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေန, ဟိ နာလကပဋိပဒံ ပဋိပန္နေနာပိ ပဉ္စန္နံ ဆဒနာနံ အညတရေန ဆန္နေယေဝ သဒွါရဗန္ဓေ သေနာသနေ ဥပဂန္တဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉှေတံ "န ဘိက္ခဝေ အသေနာသနိကေန ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ၊ ယော ဥပဂစ္ဆေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ[1]။ တသ္မာ ဝဿကာလေ သစေ သေနာသနံ လဘတိ၊ ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ နော စေ လဘတိ၊ ဟတ္ထကမ္မံ ပရိယေသိတွာပိ ကာတဗ္ဗံ။ ဟတ္ထကမ္မံ အလဘန္တေန သာမမ္ပိ ကာတဗ္ဗံ၊ န တွေဝ အသေနာသနိကေန ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ။ အယမနုဓမ္မတာ။ တသ္မာ တေ ဘိက္ခူ တိဏကုဋိယော ကရိတွာ ရတ္တိဋ္ဌာန-ဒိဝါဋ္ဌာနာဒီနိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ကတိကဝတ္တာနိ စ ခန္ဓကဝတ္တာနိ စ အဓိဋ္ဌာယ တီသု သိက္ခာသု သိက္ခမာနာ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိံသု။

အာယသ္မာပိ ဓနိယောတိ န ကေဝလံ တေ ထေရာဝ၊ ဣမဿ သိက္ခာပဒဿ အာဒိကမ္မိကော အာယသ္မာ ဓနိယောပိ။ **ကုမ္ဘကာရပုတ္တောတိ** ကုမ္ဘကာရဿ ပုတ္တော။ တဿ ဟိ နာမံ ဓနိယော၊ ပိတာ ကုမ္ဘကာရော။ တေန ဝုတ္တံ

၁-ဝိ ၃-၂၁၂-ပိဋ္ဌေ။

anāpajjanto tādisaṁ kuṭikaṁ karoti, sopi dukkaṭaṁ āpajjati. Pathavīkhaṇanādīhi pana pāṇesu pātabyataṁ āpajjanto yaṁ yaṁ vatthuṁ vītikkamati, tattha tattha vuttameva āpattiṁ āpajjati. Dhaniyattherassa ādikammikattā anāpatti. Sesānaṁ sikkhāpadaṁ atikkamitvā karontānampi kataṁ labhitvā tattha vasantānampi dukkaṭameva. Dabbasambhāramissakā pana yathā vā tathā vā missā hotu, vaṭṭati. Suddhamattikāmayāva na vaṭṭati. Sāpi iṭṭhakāhi giñjakāvasathasaṅkhepena katā vaṭṭati. **Evaṁ bhanteti kho -pa- taṁ kuṭiṁ bhindiṁsū**ti Bhagavato vacanaṁ sampaṭicchitvā kaṭṭhehi ca pāsāṇehi ca taṁ kuṭikaṁ vikirantā bhindiṁsu.

Atha kho āyasmā Dhaniyoti-ādimhi ayaṁ saṅkhepattho—Dhaniyo ekapasse divāvihāraṁ nisinno tena saddena āgantvā te bhikkhū “kissa me tumhe āvuso kuṭiṁ bhindathā”ti pucchitvā “Bhagavā bhedāpetī”ti sutvā subbacatāya sampaṭicchi.

Kasmā pana Bhagavā iminā atimahantena ussāhena attano vasanatthaṁ kataṁ kuṭikaṁ bhedāpesi, nanu etassettha vayakammampi atthīti? Kiñcāpi atthi, atha kho naṁ Bhagavā akappiyāti bhindāpesi, titthiyadhajoti bhindāpesi. Ayamettha vinicchayo. Aṭṭhakathāyaṁ pana aññānipi kāraṇāni vuttāni sattānuddayāya, pattacīvaraguttatthāya, senāsanabāhullapaṭisedhanāyāti-ādīni. Tasmā idānipi yo bhikkhu bahussuto vinayaññū aññaṁ bhikkhuṁ akappiyaṁ parikkhāraṁ gahetvā vicarantaṁ disvā taṁ chindāpeyya vā bhindāpeyya vā, anupavajjo, so neva codetabbo na sāretabbo, na taṁ labbhā vattuṁ “mama parikkhāro tayā nāsito, taṁ me dehī”ti.

Pāḷimuttakavinicchaya

Tatrāyaṁ Pāḷimuttako **kappiyākappiyaparikkhāravinicchayo**—keci tālapaṇṇacchattaṁ anto vā bahi vā pañcavaṇṇena suttena sibbantā vaṇṇamaṭṭhaṁ karonti, taṁ na vaṭṭati. Ekavaṇṇena pana nīlena vā pītakena vā yena kenaci suttena anto vā bahi vā sibbituṁ chattadaṇḍaggāhakaṁ salākapañjaraṁ vā vinandhituṁ vaṭṭati, tañca kho thirakaraṇatthaṁ, na vaṇṇamaṭṭhatthāya. Chattapaṇṇakesu makaradantakaṁ vā aḍḍhacandakaṁ vā chindituṁ na vaṭṭati. Chattadaṇḍe gehathambhesu viya ghaṭako vā vāḷarūpakaṁ vā na vaṭṭati. Sacepi sabbattha

“ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော”တိ။ **ဝသံ ဥပဂစ္ဆိံ**သူတိ တေဟိ ထေရေဟိ သဒ္ဓိံ ဧကဋ္ဌာနေယေဝ တိဏကုဋိကံ ကရိတွာ ဝသံ ဥပဂစ္ဆိ။ **ဝသံဝုတ္ထာ**တိ ပုရိမိကာယ ဥပဂတာ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ ပါဋိပဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ “ဝုတ္ထဝဿာ”တိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဧဝံ ဝသံဝုတ္ထာ ဟုတွာ။

တိဏကုဋိယော ဘိန္ဒိတွာတိ န ဒဏ္ဍမုဂ္ဂရာဒီဟိ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ကတွာ၊ **ဝတ္တသီသေန** ပန တိဏဉ္စ ဒါရုဝလ္လိအာဒီနိ စ ဩရောပေတွာတိ အတ္ထော။ ယေန ဟိ ဝိဟာရပစ္စန္တေ ကုဋိ ကတာ ဟောတိ၊ တေန သစေ အာဝါသိကာ ဘိက္ခူ ဟောန္တိ၊ တေ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗာ။ “သစေ ဣမံ ကုဋိံ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ ကောစိ ဝသိတုံ ဥဿဟတိ၊ တဿ ဒေထာ”တိ ဝတွာ ပက္ကမိတဗ္ဗံ။ ယေန အရညေ ဝါ ကတာ ဟောတိ၊ ပဋိဇဂ္ဂနကံ ဝါ န လဘတိ၊ တေန “အညေသမ္ပိ ပရိဘောဂံ ဘဝိဿတီ”တိ ပဋိသာမေတွာ ဂန္တဗ္ဗံ။ တေ ပန ဘိက္ခူ အရညေ ကုဋိယော ကတွာ ပဋိဇဂ္ဂနကံ အလဘန္တာ တိဏဉ္စ ကဋ္ဌဉ္စ ပဋိသာမေတွာ၊သင်္ဂေါပေတွာတိ အတ္ထော။ ယထာ စ ဌပိတံ တံ ဥပစိကာဟိ န ခဇ္ဇတိ, အနောဝဿကဉ္စ ဟောတိ၊ တထာ ဌပေတွာ “ဣဒံ ဌာနံ အာဂန္တွာ ဝသိတုကာမာနံ သဗြဟ္မစာရီနံ ဥပကာရာယ ဘဝိဿတီ”တိ ဂမိယဝတ္တံ ပူရေတွာ။

ဇနပဒစာရိကံ ပက္ကမိံသူတိ အတ္တနော အတ္တနော စိတ္တာနုကူလံ ဇနပဒံ အဂမံသု။ **အာယသ္မာ ပန ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော တတ္ထေဝ ဝဿံ ဝသီ**တိ-အာဒိ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ **ယာဝတတိယက**န္တိ ယာဝတတိယဝါရံ။ **အနဝယော**တိ အနုအဝယော၊ သန္ဓိဝသေန ဥကာရလောပေါ၊ အနု အနု အဝယော, ယံ ယံ ကုမ္ဘကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗတ္ထ အနူနော ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေါတိ အတ္ထော။ **သကေ**တိ အတ္တနော သန္တကေ။ **အာစရိယကေ**တိ အာစရိယကမ္မေ။ **ကုမ္ဘကာရကမ္မေ**တိ ကုမ္ဘကာရာနံ ကမ္မေ၊ ကုမ္ဘကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္မေတိ အတ္ထော။ ဧတေန သကံ အာစရိယကံ သရူပတော ဒဿိတံ ဟောတိ။ **ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ**တိ ပရိသုဒ္ဓသိပ္ပေါ၊ အနဝယတ္တေပိ သတိ အညေဟိ အသဒိသသိပ္ပေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သဗ္ဗမတ္တိကာမယန္တိ ပိဋ္ဌသင်္ဃာဋက ကဝါဋ သူစိ ဃဋိက ဝါတပါနကဝါဋမတ္တံ ဌပေတွာ အဝသေသံ ဘိတ္တိဆဒနိဋ္ဌကထမ္ဘာဒိဘေဒံ သဗ္ဗံ ဂေဟသမ္ဘာရံ မတ္တိကာမယမေဝ ကတွာတိ အတ္ထော။ **တိဏဉ္စ ကဋ္ဌဉ္စ ဂေါမယဉ္စ သင်္ကဍ္ဎိတွာ တံ ကုဋိကံ ပစီ**တိ တံ သဗ္ဗမတ္တိကာမယံ ကတွာ ပါဏိကာယ ဃံသိတွာ သုက္ခာပေတွာ တေလတမ္ဗမတ္တိကာယ ပရိမဇ္ဇိတွာ အန္တော စ ဗဟိ စ တိဏာဒီဟိ ပူရေတွာ ယထာ ပက္ကာ သုပက္ကာ ဟောတိ၊ ဧဝံ ပစိ။ ဧဝံ ပက္ကာ စ ပန သာ

āraggena lekhā dinnā hoti, sāpi na vaṭṭati, ghaṭakampi vāḷarūpampi bhinditvā dhāretabbaṁ. Lekhāpi ghaṁsitvā vā apanetabbā, suttakena vā daṇḍo veṭhetabbo. Daṇḍabunde pana ahicchattakasaṇṭhānaṁ vaṭṭati. Vātappahārena acalanatthaṁ chattamaṇḍalikaṁ rajjukehi gāhetvā daṇḍe bandhanti, tasmiṁ bandhanaṭṭhāne valayamiva ukkiritvā lekhaṁ ṭhapenti, sā vaṭṭati.

Cīvaramaṇḍanatthāya nānāsuttakehi satapadīsadisaṁ sibbantā āgantukapaṭṭaṁ ṭhapenti, aññampi yaṁkiñci sūcikammavikāraṁ karonti, paṭṭamukhe vā pariyante vā veṇiṁ vā saṅkhalikaṁ vā evamādi sabbaṁ na vaṭṭati. Pakatisūcikammameva vaṭṭati. Gaṇṭhikapaṭṭakañca pāsakapaṭṭañca aṭṭhakoṇampi soḷasakoṇampi karonti, tattha agghiyagayamuggarādīni[1] dassenti, kakkaṭakkhīni ukkiranti, sabbaṁ na vaṭṭati. Catukoṇameva vaṭṭati. Koṇasuttapiḷakā ca cīvare ratte duviññeyyarūpā vaṭṭanti. Kañjikapiṭṭhakhali-ādīsu cīvaraṁ pakkhipituṁ na vaṭṭati. Cīvarakammakāle pana hatthamalasūcimalādīnaṁ dhovanatthaṁ, kiliṭṭhakāle ca dhovanatthaṁ vaṭṭati. Gandhaṁ vā lākhaṁ vā telaṁ vā rajane pakkhipituṁ na vaṭṭati.

Cīvaraṁ rajitvā saṅkhena vā maṇinā vā yena kenaci na ghaṭṭetabbaṁ. Bhūmiyaṁ jāṇukāni nihantvā hatthehi gahtetvā doṇiyampi na ghaṁsitabbaṁ. Doṇiyaṁ vā phalake vā ṭhapetvā ante gāhāpetvā hatthehi paharituṁ pana vaṭṭati. Tampi muṭṭhinā na kātabbaṁ. Porāṇakattherā pana doṇiyampi na ṭhapesuṁ. Eko gahetvā tiṭṭhati, aparo hatthe katvā hatthena paharati. Cīvarassa kaṇṇasuttakaṁ na vaṭṭati, rajitakāle chinditabbaṁ. Yaṁ pana "anujānāmi bhikkhave kaṇṇasuttakan"ti[2] evaṁ anuññātaṁ, taṁ anuvāte pāsakaṁ katvā bandhitabbaṁ rajanakāle lagganatthāya. Gaṇṭhikepi sobhākaraṇatthaṁ lekhā vā piḷakā vā na vaṭṭati, nāsetvā paribhuñjitabbaṁ.

Patte vā thālake vā āraggena lekhaṁ karonti, anto vā bahi vā na vaṭṭati. Pattaṁ bhamaṁ āropetvā majjitvā pacanti "maṇivaṇṇaṁ karissāmā"ti, na vaṭṭati, telavaṇṇo pana vaṭṭati. Pattamaṇḍale bhittikammaṁ na vaṭṭati, makaradantakaṁ pana vaṭṭati.

Dhamakaraṇachattakassa upari vā heṭṭhā vā dhamakaraṇakucchiyaṁ vā lekhā na vaṭṭati, chattamukhavaṭṭiyaṁ panassa lekhā vaṭṭati.

1. Agghiyagadāmuggarādīni (Sī) 2. Vi 3. 400 piṭṭhe.

အဟောသိ ကုဋိကာ။ **အဘိရူပါ**တိ သုရူပါ။ **ပါသာဒိကာ**တိ ပသာဒဇနိကာ။ **လောဟိတိကာ**တိ လောဟိတဝဏ္ဏာ။ **ကိင်္ကဏိကသဒ္ဒေါ**တိ[၁] ကိင်္ကဏိကဇာလဿ သဒ္ဒေါ။ ယထာ ကိရ နာနာရတနေဟိ ကတဿ ကိင်္ကဏိကဇာလဿ သဒ္ဒေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ တဿာ ကုဋိကာယ ဝါတပါနန္တရိကာဒီဟိ ပဝိဋ္ဌေန ဝါတေန သမာဟတာယ သဒ္ဒေါ အဟောသိ။ ဧတေနဿာ အန္တော စ ဗဟိ စ သုပက္ကဘာဝေါ ဒဿိတော ဟောတိ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန** "**ကိင်္ကဏိကာ**တိ ကံသဘာဇနံ။ တသ္မာ ယထာ အဘိဟတဿ ကံသဘာဇနဿ သဒ္ဒေါ၊ ဧဝမဿာ ဝါတပ္ပဟတာယ သဒ္ဒေါ အဟောသီ"တိ ဝုတ္တံ။

၈၅။ **ကိံ ဧတံ ဘိက္ခဝေ**တိ ဇာနန္တောဝ ဘဂဝါ ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ ပုစ္ဆိ။ **ဘဂဝတော ဧတမတ္ထံ အာရောစေသု**န္တိ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာယ ကုဋိကာယ ကရဏဘာဝံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဘဂဝတော အာရောစေသုံ။ "**ကထံ ဟိ နာမ သော ဘိက္ခဝေ။ပ။ ကုဋိကံ ကရိဿတီ**"တိ ဣဒံ အတီတတ္ထေ အနာဂတဝစနံ၊ အကာသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တဿ လက္ခဏံ သဒ္ဒသတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ **န ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ တဿ မောဃပုရိသဿ ပါဏေသု အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ ဘဝိဿတီ**တိ ဧတ္ထ **အနုဒ္ဒယာ**တိ အနုရက္ခဏာ။ ဧတေန မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒဿေတိ။ **အနုကမ္ပာ**တိ ပရဒုက္ခေန စိတ္တကမ္ပနာ။ **အဝိဟေသာ**တိ အဝိဟိံသနာ။ ဧတေဟိ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒဿေတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ—ဘိက္ခဝေ တဿ မောဃပုရိသဿ ပထဝီခဏနစိက္ခလ္လမဒ္ဒနအဂ္ဂိဒါနေသု ဗဟူ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကေ ပါဏေ ဗျာဗာဓေန္တဿ ဝိနာသေန္တဿ တေသု ပါဏေသု မေတ္တာကရုဏာနံ ပုဗ္ဗဘာဂမတ္တာပိ အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ န ဟိ နာမ ဘဝိဿတိ၊ အပ္ပမတ္တကာပိ နာမ န ဘဝိဿတီတိ။ **မာ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ ပါဏေသု ပါတဗျတံ အာပဇ္ဇီ**တိ ပစ္ဆိမော ဇနသမူဟော ပါဏေသု ပါတဗျဘာဝံ မာ အာပဇ္ဇိ။ "ဗုဒ္ဓကာလေပိ ဘိက္ခူဟိ ဧဝံ ကတံ၊ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ပါဏာတိပါတံ ကရောန္တာနံ နတ္ထိ ဒေါသော"တိ မညိတွာ ဣမဿ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇမာနာ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ မာ ပါဏေသု ပါတဗျေ ဃံသိတဗ္ဗေ ဧဝံ မညီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဧဝံ ဓနိယံ ဂရဟိတွာ **န စ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ ကုဋိကာ ကာတဗ္ဗာ**တိ အာယတိံ တာဒိသာယ ကုဋိကာယ ကရဏံ ပဋိက္ခိပိ။ ပဋိက္ခိပိတွာ စ "ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ သဗ္ဗမတ္တိကာမယကုဋိကာကရဏေ အာပတ္တိံ ဌပေသိ။ တသ္မာ ယောပိ ပထဝီခဏနာဒီနာ ပါဏေသု ပါတဗျတံ

၁-ကိင်္ကိဏိကသဒ္ဒေါတိ (သီ၊ သျာ)

Kāyabandhanassa sobhanatthaṁ tahiṁ tahiṁ diguṇaṁ suttaṁ koṭṭenti, kakkaṭacchīni uṭṭhapenti, na vaṭṭati. Ubhosu pana antesu dasāmukhassa thirabhāvāya diguṇaṁ koṭṭetuṁ vaṭṭati. Dasāmukhe pana ghaṭakaṁ vā makaramukhaṁ vā deḍḍubhasīsaṁ vā yaṁkiñci vikārarūpaṁ kātuṁ na vaṭṭati. Tattha tattha acchīni dassetvā, mālākammalatākammādīni vā katvā koṭṭitakāyabandhanampi na vaṭṭati, ujukameva pana macchakaṇṭakaṁ vā khajjuripattakaṁ vā maṭṭhapaṭṭikaṁ vā katvā koṭṭituṁ vaṭṭati. Kāyabandhanassa dasā ekā vaṭṭati, dve tīṇi cattāripi vaṭṭanti. Tato paraṁ na vaṭṭanti. Rajjukakāyabandhanaṁ ekameva vaṭṭati. Pāmaṅgasaṇṭhānaṁ pana ekampi na vaṭṭati. Dasā pana pāmaṅgasaṇṭhānāpi vaṭṭati. Bahurajjuke ekato katvā ekena nirantaraṁ veṭhetvā kataṁ bahurajjukanti na vattabbaṁ, taṁ vaṭṭati.

Kāyabandhanavidhe aṭṭhamaṅgalādikaṁ yaṁkiñci vikārarūpaṁ na vaṭṭati, paricchedalekhāmattaṁ vaṭṭati. Vidhakassa ubhosu antesu thirakaraṇatthāya ghaṭakaṁ karonti, ayampi vaṭṭati.

Añjaniyaṁ itthipurisacatuppadasakuṇarūpaṁ vā mālākamma latākamma makaradantaka gomuttaka aḍḍhacandakādibhedaṁ vā vikārarūpaṁ na vaṭṭati, ghaṁsitvā vā chinditvā vā yathā vā na paññāyati, tathā suttena veṭhetvā vaḷañjetabbā. Ujukameva pana caturaṁsā vā aṭṭhaṁsā vā soḷasaṁsā vā añjanī vaṭṭati, heṭṭhatopissā dve vā tisso vā vaṭṭalekhāyo vaṭṭanti, gīvāyampissā pidhānakabandhanatthaṁ ekā vaṭṭalekhā vaṭṭati.

Añjanisalākāyapi vaṇṇamaṭṭhakammaṁ na vaṭṭati. Añjanitthavikāyampi yaṁkiñci nānāvaṇṇena suttena vaṇṇamaṭṭhakammaṁ na vaṭṭati. Eseva nayo kuñcikākosakepi. Kuñcikāya vaṇṇamaṭṭhakammaṁ na vaṭṭati. Tathā sipāṭikāyaṁ. Ekavaṇṇasuttena panettha yena kenaci sibbituṁ[1] vaṭṭati.

Ārakaṇṭakepi vaṭṭamaṇikaṁ vā aññaṁ vā vaṇṇamaṭṭhaṁ na vaṭṭati, gīvāyaṁ pana paricchedalekhā vaṭṭati. Pipphalikepi maṇikaṁ vā piḷakaṁ vā yaṁkiñci uṭṭhapetuṁ na vaṭṭati, daṇḍake pana paricchedalekhā vaṭṭati. Nakhacchedanaṁ valitakaṁyeva karonti, tasmā taṁ vaṭṭati. Uttarāraṇiyaṁ vā adharāraṇiyaṁ vā araṇidhanuke vā uparipellanadaṇḍake vā mālākammādikaṁ yaṁkiñci vaṇṇamaṭṭhaṁ na

1. Yaṁkiñci sibbituṁ (Syā, Ka)

အနာပဇ္ဇန္တော တာဒိသံ ကုဋိကံ ကရောတိ၊ သောပိ ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။ ပထဝိခဏနာဒီဟိ ပန ပါဏေသု ပါတဗျတံ အာပဇ္ဇန္တော ယံ ယံ ဝတ္ထုံ ဝီတိက္ကမတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တမေဝ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ။ ဓနိယတ္ထေရဿ အာဒိကမ္မိကတ္တာ အနာပတ္တိ။ သေသာနံ သိက္ခာပဒံ အတိက္ကမိတွာ ကရောန္တာနမ္ပိ ကတံ လဘိတွာ တတ္ထ ဝသန္တာနမ္ပိ ဒုက္ကဋမေဝ။ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရမိဿကာ ပန ယထာ ဝါ တထာ ဝါ မိဿာ ဟောတု၊ ဝဋ္ဋတိ။ သုဒ္ဓမတ္တိကာမယာဝ န ဝဋ္ဋတိ။ သာပိ ဣဋ္ဌကာဟိ ဂိဉ္ဇကာဝသထသင်္ခေပေန ကတာ ဝဋ္ဋတိ။ **ဧဝံ ဘန္တေတိ ခေါ။ ပ ။ တံ ကုဋိံ ဘိန္ဒိံသူ**တိ ဘဂဝတော ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ကဋ္ဌေဟိ စ ပါသာဏေဟိ စ တံ ကုဋိကံ ဝိကိရန္တာ ဘိန္ဒိံသု။

အထ ခေါ အာယသ္မာ ဓနိယောတိအာဒိမှိ အယံ သင်္ခေပတ္ထော—ဓနိယော ဧကပဿေ ဒိဝါဝိဟာရံ နိသိန္နော တေန သဒ္ဒေန အာဂန္တွာ တေ ဘိက္ခူ “ကိဿ မေ တုမှေ အာဝုသော ကုဋိံ ဘိန္ဒထာ”တိ ပုစ္ဆိတွာ “ဘဂဝါ ဘေဒါပေတီ”တိ သုတွာ သုဗ္ဗစတာယ သမ္ပဋိစ္ဆိ။

ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ ဣမိနာ အတိမဟန္တေန ဥဿာဟေန အတ္တနော ဝသနတ္ထံ ကတံ ကုဋိကံ ဘေဒါပေသိ၊ နနု ဧတေဿတ္ထ ဝယကမ္မမ္ပိ အတ္ထီတိ? ကိဉ္စာပိ အတ္ထိ၊ အထ ခေါ နံ ဘဂဝါ အကပ္ပိယာတိ ဘိန္ဒာပေသိ၊ တိတ္ထိယဓဇောတိ ဘိန္ဒာပေသိ။ အယမေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန အညာနိပိ ကာရဏာနိ ဝုတ္တာနိ သတ္တာနုဒ္ဒယာယ, ပတ္တစီဝရဂုတ္တတ္ထာယ, သေနာသနဗာဟုလ္လပဋိသေဓနာယာတိအာဒီနိ။ တသ္မာ ဣဒါနိပိ ယော ဘိက္ခု ဗဟုဿုတော ဝိနယညူ အညံ ဘိက္ခုံ အကပ္ပိယံ ပရိက္ခာရံ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တံ ဒိသွာ တံ ဆိန္ဒာပေယျ ဝါ ဘိန္ဒာပေယျ ဝါ, အနုပဝဇ္ဇော၊ သော နေဝ စောဒေတဗ္ဗော န သာရေတဗ္ဗော၊ န တံ လဗ္ဘာ ဝတ္တုံ “မမ ပရိက္ခာရော တယာ နာသိတော၊ တံ မေ ဒေဟီ”တိ။

ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယ

တတြာယံ ပါဠိမုတ္တကော **ကပ္ပိယာကပ္ပိယပရိက္ခာရဝိနိစ္ဆယော**—ကေစိ တာလပဏ္ဏစ္ဆတ္တံ အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ ပဉ္စဝဏ္ဏေန သုတ္တေန သိဗ္ဗန္တာ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ ကရောန္တိ၊ တံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဧကဝဏ္ဏေန ပန နီလေန ဝါ ပီတကေန ဝါ ယေန ကေနစိ သုတ္တေန အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ သိဗ္ဗိတုံ ဆတ္တဒဏ္ဍဂ္ဂါဟကံ သလာကပဉ္ဇရံ ဝါ ဝိနန္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ တဉ္စ ခေါ ထိရကရဏတ္ထံ၊ န ဝဏ္ဏမဋ္ဌတ္ထာယ။ ဆတ္တပဏ္ဏကေသု မကရဒန္တကံ ဝါ အဍ္ဎစန္ဒကံ ဝါ ဆိန္ဒိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဆတ္တဒဏ္ဍေ ဂေဟထမ္ဘေသု ဝိယ ဃဋကော ဝါ ဝါဠရူပကံ ဝါ န ဝဋ္ဋတိ။ သစေပိ သဗ္ဗတ္ထ

vaṭṭati, pellanadaṇḍakassa pana vemajjhe maṇḍalaṁ hoti, tattha paricchedalekhāmattaṁ vaṭṭati. Sūcisaṇḍāsaṁ karonti, yena sūciṁ ḍaṁsāpetvā ghaṁsanti, tattha makaramukhādikaṁ yaṁkiñci vaṇṇamaṭṭhaṁ na vaṭṭati. Sūciḍaṁsanatthaṁ pana mukhamattaṁ hoti, taṁ vaṭṭati.

Dantakaṭṭhacchedanavāsiyampi yaṁkiñci vaṇṇamaṭṭhaṁ na vaṭṭati, ujukameva kappiyalohena ubhosu vā passesu caturaṁsaṁ vā aṭṭhaṁsaṁ vā bandhituṁ vaṭṭati. Kattaradaṇḍepi yaṁkiñci vaṇṇamaṭṭhaṁ na vaṭṭati, heṭṭhā ekā vā dve vā vaṭṭalekhā upari ahicchattakamakuḷamattañca vaṭṭati.

Telabhājanesu visāṇe vā nāḷiyaṁ vā alābuke vā āmaṇḍasārake vā ṭhapetvā itthirūpaṁ, purisarūpañca avasesaṁ sabbampi vaṇṇamaṭṭhakammaṁ vaṭṭati.

Mañcapīṭhe bhisibimbohane bhūmattharaṇe pādapuñchane caṅkamanabhisiyā sammuñjaniyaṁ kacavarachaḍḍanake rajanadoṇikāya pānīya-uḷuṅke pānīyaghaṭe pādakathalikāya phalakapīṭhake valayādhārake daṇḍādhārake pattapidhāne tālavaṇṭe bījaneti etesu sabbaṁ mālākammādivaṇṇamaṭṭhakammaṁ vaṭṭati. Senāsane pana dvārakavāṭavātapānakavāṭādīsu sabbaratanamayampi vaṇṇamaṭṭhakammaṁ vaṭṭati.

Senāsane kiñci paṭisedhetabbaṁ natthi aññatra viruddhasenāsanā, viruddhasenāsanaṁ nāma aññesaṁ sīmāya rājavallabhehi katasenāsanaṁ vuccati. Tasmā ye tādisaṁ senāsanaṁ karonti, te vattabbā “mā amhākaṁ sīmāya senāsanaṁ karothā”ti. Anādiyitvā karontiyeva, punapi vattabbā “mā evaṁ akattha, mā amhākaṁ uposathapavāraṇānaṁ antarāyamakattha, mā sāmaggiṁ bhindittha, tumhākaṁ senāsanaṁ katampi kataṭṭhāne na ṭhassatī”ti. Sace balakkārena karontiyeva, yadā tesaṁ lajjiparisā ussannā hoti, sakkā ca hoti laddhuṁ dhammiko vinicchayo, tadā tesaṁ pesetabbaṁ “tumhākaṁ āvāsaṁ harathā”ti. Sace yāva tatiyaṁ pesite haranti, sādhu. No ce haranti, ṭhapetvā bodhiñca cetiyañca avasesasenāsanāni bhinditabbāni, no ca kho aparibhogaṁ karontehi, paṭipāṭiyā pana chadanagopānasī-iṭṭhakādīni apanetvā tesaṁ pesetabbaṁ “tumhākaṁ dabbasambhāre harathā”ti. Sace haranti,

အာရဂ္ဂေန လေခါ ဒိန္နာ ဟောတိ၊ သာပိ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဃဋကမ္ပိ ဝါဠရူပမ္ပိ ဘိန္ဒိတွာ ဓာရေတဗ္ဗံ။ လေခါပိ ဃံသိတွာ ဝါ အပနေတဗ္ဗာ၊ သုတ္တကေန ဝါ ဒဏ္ဍော ဝေဌေတဗ္ဗော။ ဒဏ္ဍဗုန္ဒေ ပန အဟိစ္ဆတ္တကသဏ္ဌာနံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝါတပ္ပဟာရေန အစလနတ္ထံ ဆတ္တမဏ္ဍလိကံ ရဇ္ဇုကေဟိ ဂါဟေတွာ ဒဏ္ဍေ ဗန္ဓန္တိ၊ တသ္မိံ ဗန္ဓနဋ္ဌာနေ ဝလယမိဝ ဥက္ကိရိတွာ လေခံ ဌပေန္တိ၊ သာ ဝဋ္ဋတိ။

စီဝရမဏ္ဍနတ္ထာယ နာနာသုတ္တကေဟိ သတပဒိသဒိသံ သိဗ္ဗန္တာ အာဂန္တုကပဋ္ဋံ ဌပေန္တိ၊ အညမ္ပိ ယံကိဉ္စိ သူစိကမ္မဝိကာရံ ကရောန္တိ၊ ပဋ္ဋမုခေ ဝါ ပရိယန္တေ ဝါ ဝေဏိံ ဝါ သင်္ခလိကံ ဝါ ဧဝမာဒိ သဗ္ဗံ န ဝဋ္ဋတိ။ ပကတိသူစိကမ္မမေဝ ဝဋ္ဋတိ။ ဂဏ္ဌိကပဋ္ဋကဉ္စ ပါသကပဋ္ဋဉ္စ အဋ္ဌကောဏမ္ပိ သောဠသကောဏမ္ပိ ကရောန္တိ၊ တတ္ထ အဂ္ဃိယဂယမုဂ္ဂရာဒီနိ[1] ဒဿေန္တိ၊ ကက္ကဋက္ခီနိ ဥက္ကိရန္တိ၊ သဗ္ဗံ န ဝဋ္ဋတိ။ စတုကောဏမေဝ ဝဋ္ဋတိ။ ကောဏသုတ္တပိဠကာ စ စီဝရေ ရတ္တေ ဒုဝိညေယျရူပါ ဝဋ္ဋန္တိ။ ကဉ္ဇိကပိဋ္ဌခလိအာဒီသု စီဝရံ ပက္ခိပိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ စီဝရကမ္မကာလေ ပန ဟတ္ထမလသူစိမလာဒီနံ ဓောဝနတ္ထံ ကိလိဋ္ဌကာလေ စ ဓောဝနတ္ထံ ဝဋ္ဋတိ။ ဂန္ဓံ ဝါ လာခံ ဝါ တေလံ ဝါ ရဇနေ ပက္ခိပိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။

စီဝရံ ရဇိတွာ သင်္ခေန ဝါ မဏိနာ ဝါ ယေန ကေနစိ န ဃဋ္ဋေတဗ္ဗံ။ ဘူမိယံ ဇာဏုကာနိ နိဟန္တွာ ဟတ္ထေဟိ ဂဟေတွာ ဒေါဏိယမ္ပိ န ဃံသိတဗ္ဗံ။ ဒေါဏိယံ ဝါ ဖလကေ ဝါ ဌပေတွာ အန္တေ ဂါဟာပေတွာ ဟတ္ထေဟိ ပဟာရိတုံ ပန ဝဋ္ဋတိ။ တမ္ပိ မုဋ္ဌိနာ န ကာတဗ္ဗံ။ ပေါရာဏကတ္ထေရာ ပန ဒေါဏိယမ္ပိ န ဌပေသုံ။ ဧကော ဂဟေတွာ တိဋ္ဌတိ၊ အပရော ဟတ္ထေ ကတွာ ဟတ္ထေန ပဟရတိ။ စီဝရဿ ကဏ္ဏသုတ္တကံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ရဇိတကာလေ ဆိန္ဒိတဗ္ဗံ။ ယံ ပန “အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကဏ္ဏသုတ္တက”န္တိ[2] ဧဝံ အနုညာတံ၊ တံ အနုဝါတေ ပါသကံ ကတွာ ဗန္ဓိတဗ္ဗံ ရဇနကာလေ လဂ္ဂနတ္ထာယ။ ဂဏ္ဌိကေပိ သောဘာကရဏတ္ထံ လေခါ ဝါ ပိဠကာ ဝါ န ဝဋ္ဋတိ၊ နာသေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။

ပတ္တေ ဝါ ထာလကေ ဝါ အာရဂ္ဂေန လေခံ ကရောန္တိ၊ အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ န ဝဋ္ဋတိ။ ပတ္တံ ဘမံ အာရောပေတွာ မဇ္ဇိတွာ ပစန္တိ “မဏိဝဏ္ဏံ ကရိဿာမာ”တိ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ တေလဝဏ္ဏော ပန ဝဋ္ဋတိ။ ပတ္တမဏ္ဍလေ ဘိတ္တိကမ္မံ န ဝဋ္ဋတိ၊ မကရဒန္တကံ ပန ဝဋ္ဋတိ။

ဓမကရဏဆတ္တကဿ ဥပရိ ဝါ ဟေဋ္ဌာ ဝါ ဓမကရဏကုစ္ဆိယံ ဝါ လေခါ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဆတ္တမုခဝဋ္ဋိယံ ပနဿ လေခါ ဝဋ္ဋတိ။

၁-အဂ္ဃိယဂဒါမုဂ္ဂရာဒီနိ (သီ)

၂-ဝိ ၃-၄၀၀-ပိဋ္ဌေ။

sādhu. No ce haranti, atha tesu dabbasambhāresu himavassavātātapādīhi pūtibhūtesu vā corehi vā haṭesu agginā vā daḍḍhesu sīmasāmikā bhikkhū anupavajjā, na labbhā codetuṁ "tumhehi amhākaṁ dabbasambhārā nāsitā"ti vā "tumhākaṁ gīvā"ti vā. Yaṁ pana sīmasāmikehi bhikkhūhi kataṁ, taṁ sukatameva hotīti.

Pāḷimuttakavinicchayo niṭṭhito.

86. Evaṁ bhinnāya pana kuṭikāya Dhaniyassa parivitakkañca puna kuṭikaraṇatthāya ussāhañca dassetuṁ **"atha kho āyasmato"**ti-ādi vuttaṁ. Tattha **dārugahe gaṇako**ti rañño dārubhaṇḍāgāre dārugopako. **Devagahadārūnī**ti devena gahitadārūni, rājapaṭiggahitabhūtāni[1] dārūnīti attho. **Nagarapaṭisaṅkhārikānī**ti nagarassa paṭisaṅkhārūpakaraṇāni. **Āpadatthāya nikkhittānī**ti aggidāhena vā purāṇabhāvena vā paṭirājūparundhanādinā vā gopuraṭṭālaka rājantepura hatthisālādīnaṁ vipatti āpadāti vuccati, tadatthaṁ nikkhittānīti vuttaṁ hoti. **Khaṇḍākhaṇḍikaṁ chedāpetvā**ti attano kuṭiyā pamāṇaṁ sallakkhetvā kiñci agge, kiñci majjhe, kiñci mūle khaṇḍākhaṇḍaṁ karonto chedāpesi.

87. **Vassakāro**ti tassa brāhmaṇassa nāmaṁ. **Magadhamahāmatto**ti Magadharaṭṭhe mahāmatto, mahatiyā issariyamattāya samannāgato. Magadharañño vā mahāmatto, mahā-amaccoti vuttaṁ hoti. **Anusaññāyamāno**ti tattha tattha gantvā paccavekkhamāno. **Bhaṇe**ti issarānaṁ nīcaṭṭhānikapurisālapanaṁ. **Bandhaṁ āṇāpesī**ti brāhmaṇo pakatiyāpi tasmiṁ issāpakatova, so rañño "āṇāpehī"ti vacanaṁ sutvā yasmā "pakkosāpehī"ti raññā na vuttaṁ, tasmā "naṁ hatthesu ca pādesu ca bandhaṁ katvā āṇāpessāmī"ti bandhaṁ[2] āṇāpesi. **Addasa kho āyasmā Dhaniyo**ti kathaṁ addasa? So kira attanā lesena dārūnaṁ haṭabhāvaṁ ñatvā "nissaṁsayaṁ esa dārūnaṁ kāraṇā rājakulato vadhaṁ vā bandhaṁ vā pāpuṇissati, tadā naṁ ahameva mocessāmī"ti niccakālaṁ tassa pavattiṁ suṇantoyeva vicarati, tasmā taṅkhaṇaññeva gantvā addasa. Tena vuttaṁ "addasa kho āyasmā Dhaniyo"ti. **Dārūnaṁ kiccā**ti dārūnaṁ

1. Rājapariggahabhūtāni (Sī, Syā) 2. Baddhaṁ (Sī)

ကာယဗန္ဓနဿ သောဘနတ္ထံ တဟိံ တဟိံ ဒိဂုဏံ သုတ္တံ ကောဋ္ဋေန္တိ၊ ကက္ကဋက္ခီနိ ဥဋ္ဌပေန္တိ၊ န ဝဋ္ဋတိ။ ဥဘောသု ပန အန္တေသု ဒသာမုခဿ ထိရဘာဝါယ ဒိဂုဏံ ကောဋ္ဋေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဒသာမုခေ ပန ဃဋကံ ဝါ မကရမုခံ ဝါ ဒေဍ္ဍုဘသီသံ ဝါ ယံကိဉ္စိ ဝိကာရရူပံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ တတ္ထ တတ္ထ အစ္ဆီနိ ဒဿေတွာ, မာလာကမ္မလတာကမ္မာဒီနိ ဝါ ကတွာ ကောဋ္ဋိတကာယဗန္ဓနမ္ပိ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဥဇုကမေဝ ပန မစ္ဆကဏ္ဋကံ ဝါ ခဇ္ဇူရိပတ္တကံ ဝါ မဋ္ဌပဋ္ဋိကံ ဝါ ကတွာ ကောဋ္ဋိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကာယဗန္ဓနဿ ဒသာ ဧကာ ဝဋ္ဋတိ၊ ဒွေ တီဏိ စတ္တာရိပိ ဝဋ္ဋန္တိ။ တတော ပရံ န ဝဋ္ဋန္တိ။ ရဇ္ဇုကကာယဗန္ဓနံ ဧကမေဝ ဝဋ္ဋတိ။ ပါမင်္ဂသဏ္ဌာနံ ပန ဧကမ္ပိ န ဝဋ္ဋတိ။ ဒသာ ပန ပါမင်္ဂသဏ္ဌာနာပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဗဟုရဇ္ဇုကေ ဧကတော ကတွာ ဧကေန နိရန္တရံ ဝေဌေတွာ ကတံ ဗဟုရဇ္ဇုကန္တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ ဝဋ္ဋတိ။

ကာယဗန္ဓနဝိဓေ အဋ္ဌမင်္ဂလာဒိကံ ယံကိဉ္စိ ဝိကာရရူပံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပရိစ္ဆေဒလေခါမတ္တံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိဓကဿ ဥဘောသု အန္တေသု ထိရကရဏတ္ထာယ ဃဋကံ ကရောန္တိ၊ အယမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။

အဉ္ဇနိယံ ဣတ္ထိပုရိသစတုပ္ပဒသကုဏရူပံ ဝါ မာလာကမ္မ လတာကမ္မ မကရဒန္တက ဂေါမုတ္တက အဍ္ဎစန္ဒကာဒိဘေဒံ ဝါ ဝိကာရရူပံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဃံသိတွာ ဝါ ဆိန္ဒိတွာ ဝါ ယထာ ဝါ န ပညာယတိ၊ တထာ သုတ္တေန ဝေဌေတွာ ဝဠဉ္ဇေတဗ္ဗာ။ ဥဇုကမေဝ ပန စတုရံသာ ဝါ အဋ္ဌံသာ ဝါ သောဠသံသာ ဝါ အဉ္ဇနီ ဝဋ္ဋတိ၊ ဟေဋ္ဌတောပိဿာ ဒွေ ဝါ တိဿော ဝါ ဝဋ္ဋလေခါယော ဝဋ္ဋန္တိ၊ ဂီဝါယမ္ပိဿာ ပိဓာနကဗန္ဓနတ္ထံ ဧကာ ဝဋ္ဋလေခါ ဝဋ္ဋတိ။

အဉ္ဇနိသလာကာယပိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ န ဝဋ္ဋတိ။ အဉ္ဇနိတ္ထဝိကာယမ္ပိ ယံကိဉ္စိ နာနာဝဏ္ဏေန သုတ္တေန ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဧသေဝ နယော ကုဉ္စိကာကောသကေပိ။ ကုဉ္စိကာယ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ န ဝဋ္ဋတိ။ တထာ သိပါဋိကာယံ။ ဧကဝဏ္ဏသုတ္တေန ပနေတ္ထ ယေန ကေနစိ သိဗ္ဗိတုံ[1] ဝဋ္ဋတိ။

အာရကဏ္ဋကေပိ ဝဋ္ဋမဏိကံ ဝါ အညံ ဝါ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဂီဝါယံ ပန ပရိစ္ဆေဒလေခါ ဝဋ္ဋတိ။ ပိပ္ဖလိကေပိ မဏိကံ ဝါ ပိဠကံ ဝါ ယံကိဉ္စိ ဥဋ္ဌပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဒဏ္ဍကေ ပန ပရိစ္ဆေဒလေခါ ဝဋ္ဋတိ။ နခစ္ဆေဒနံ ဝလိတကံယေဝ ကရောန္တိ၊ တသ္မာ တံ ဝဋ္ဋတိ။ ဥတ္တရာရဏိယံ ဝါ အဓရာရဏိယံ ဝါ အရဏိဓနုကေ ဝါ ဥပရိပေလ္လနဒဏ္ဍကေ ဝါ မာလာကမ္မာဒိကံ ယံကိဉ္စိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ န

၁-ယံကိဉ္စိ သိဗ္ဗိတုံ (သျာ၊ က)

kāraṇā. **Purāhaṁ haññāmī**ti ahaṁ purā haññāmi, yāva ahaṁ na haññāmi, tāva tvaṁ eyyāsīti attho.

88. **Iṅgha bhante sarāpehī**ti ettha **iṅghā**ti codanatthe nipāto. **Paṭhamābhisitto**ti abhisitto hutvā paṭhamaṁ. **Evarūpiṁ vācaṁ bhāsitā**ti "dinnaññeva samaṇabrāhmaṇānaṁ tiṇakaṭṭhodakaṁ paribhuñjantū"ti imaṁ evarūpiṁ vācaṁ abhisitto hutvā paṭhamameva yaṁ tvaṁ abhāsi, taṁ sayameva bhāsitvā idāni sarasi, na sarasīti vuttaṁ hoti[1]. Rājāno kira abhisittamattāyeva dhammabheriṁ carāpenti "dinnaññeva samaṇabrāhmaṇānaṁ tiṇakaṭṭhodakaṁ paribhuñjantū"ti, taṁ sandhāya esa vadati. **Tesaṁ mayā sandhāya bhāsitan**ti tesaṁ appamattakepi kukkuccāyantānaṁ samitabāhitapāpānaṁ samaṇabrāhmaṇānaṁ tiṇakaṭṭhodakaharaṇaṁ sandhāya mayā etaṁ bhāsitaṁ, na tumhādisānanti adhippāyo. **Tañca kho araññe apariggahitan**ti tañca tiṇakaṭṭhodakaṁ yaṁ araññe apariggahitaṁ hoti, etaṁ sandhāya mayā bhāsitanti dīpeti.

Lomena tvaṁ muttosīti ettha lomamiva lomaṁ, kiṁ pana taṁ, pabbajjāliṅgaṁ. Kiṁ vuttaṁ hoti? Yathā nāma dhuttā "maṁsaṁ khādissāmā"ti mahagghalomaṁ eḷakaṁ gaṇheyyuṁ, tamenaṁ añño viññupuriso disvā "imassa eḷakassa maṁsaṁ kahāpaṇamattaṁ agghati, lomāni pana lomavāre lomavāre aneke kahāpaṇe agghantī"ti dve alomake eḷake datvā gaṇheyya, evaṁ so eḷako viññupurisamāgamma lomena mucceyya. Evameva tvaṁ imassa kammassa katattā vadhabandhanāraho, yasmā pana arahaddhajo sabbhi avajjharūpo, tvañca sāsane pabbajitattā yaṁ pabbajjāliṅgabhūtaṁ arahaddhajaṁ dhāresi, tasmā tvaṁ iminā pabbajjāliṅgalomena eḷako viya viññupurisamāgamma muttosīti.

Manussā ujjhāyantīti rañño parisati[2] bhāsamānassa sammukhā ca parammukhā ca sutvā tattha tattha manussā ujjhāyanti avajjhāyanti, avajānantā taṁ jhāyanti olokenti, lāmakato vā cintentīti attho. **Khiyyantī**ti tassa avaṇṇaṁ kathenti pakāsenti. **Vipācentī**ti vitthārikaṁ karonti, sabbattha pattharanti, ayañca attho saddasatthānusārena veditabbo.

---

1. Idāni sarasīti vuttaṁ hoti (Ka)
2. Parisatiṁ (Sī)

ဝဍ္ဎတိ၊ ပေလ္လနဒဏ္ဍကဿ ပန ဝေမဇ္ဈေ မဏ္ဍလံ ဟောတိ၊ တတ္ထ ပရိစ္ဆေဒ-လေခါမတ္တံ ဝဍ္ဎတိ။ သူစိသဏ္ဌာနံ ကရောန္တိ၊ ယေန သူစိံ ခုံသာပေတွာ ဃံသန္တိ၊ တတ္ထ မကရမုခါဒိကံ ယံကိဉ္စိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ န ဝဋ္ဋတိ။ သူစိခုံသနတ္ထံ ပန မုခမတ္တံ ဟောတိ၊ တံ ဝဋ္ဋတိ။

ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆေဒနဝါသိယမ္ပိ ယံကိဉ္စိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဥဇုကမေဝ ကပ္ပိယ-လောဟေန ဥဘောသု ဝါ ပဿေသု စတုရံသံ ဝါ အဋ္ဌံသံ ဝါ ဗန္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကတ္တရဒဏ္ဍေပိ ယံကိဉ္စိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဟေဋ္ဌာ ဧကာ ဝါ ဒွေ ဝါ ဝဋ္ဋလေခါ ဥပရိ အဟိစ္ဆတ္တကမကုဠမတ္တဉ္စ ဝဋ္ဋတိ။

တေလဘာဇနေသု ဝိသာဏေ ဝါ နာဠိယံ ဝါ အလာဗုကေ ဝါ အာမဏ္ဍ-သာရကေ ဝါ ဌပေတွာ ဣတ္ထိရူပံ, ပုရိသရူပဉ္စ အဝသေသံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ ဝဋ္ဋတိ။

မဉ္စပီဌေ ဘိသိဗိမ္ဗောဟနေ ဘူမတ္ထရဏေ ပါဒပုဉ္ဆနေ စင်္ကမနဘိသိယာ သမ္မုဉ္ဇနိယံ ကစဝရဆဍ္ဍနကေ ရဇနဒောဏိကာယ ပါနီယဥဠုင်္ကေ ပါနီယဃဋေ ပါဒကထလိကာယ ဖလကပီဌကေ ဝလယာဓာရကေ ဒဏ္ဍာဓာရကေ ပတ္တ-ပိဓာနေ တာလဝဏ္ဋေ ဗီဇနေတိ ဧတေသု သဗ္ဗံ မာလာကမ္မာဒိဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ ဝဋ္ဋတိ။ သေနာသနေ ပန ဒွါရကဝါဋဝါတပါနကဝါဋာဒီသု သဗ္ဗရတနမယမ္ပိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ ဝဋ္ဋတိ။

သေနာသနေ ကိဉ္စိ ပဋိသေဓေတဗ္ဗံ နတ္ထိ အညတြ ဝိရုဒ္ဓသေနာသနာ၊ ဝိရုဒ္ဓသေနာသနံ နာမ အညေသံ သီမာယ ရာဇဝလ္လဘေဟိ ကတသေနာသနံ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ ယေ တာဒိသံ သေနာသနံ ကရောန္တိ၊ တေ ဝတ္တဗ္ဗာ "မာ အမှာကံ သီမာယ သေနာသနံ ကရောထာ"တိ။ အနာဒိယိတွာ ကရောန္တိယေဝ၊ ပုနပိ ဝတ္တဗ္ဗာ "မာ ဧဝံ အကတ္ထ၊ မာ အမှာကံ ဥပေါသထပဝါရဏာနံ အန္တရာယမကတ္ထ၊ မာ သာမဂ္ဂိံ ဘိန္ဒိတ္ထ၊ တုမှာကံ သေနာသနံ ကတမ္ပိ ကတ-ဋ္ဌာနေ န ဌဿတီ"တိ။ သစေ ဗလက္ကာရေန ကရောန္တိယေဝ၊ ယဒါ တေသံ လဇ္ဇိပရိသာ ဥဿန္နာ ဟောတိ၊ သက္ကာ စ ဟောတိ လဒ္ဓုံ ဓမ္မိကော ဝိနိစ္ဆယော၊ တဒါ တေသံ ပေသေတဗ္ဗံ "တုမှာကံ အာဝါသံ ဟရထာ"တိ။ သစေ ယာဝ တတိယံ ပေသိတေ ဟရန္တိ၊ သာဓု။ နော စေ ဟရန္တိ၊ ဌပေတွာ ဗောဓိဉ္စ စေတိယဉ္စ အဝသေသသေနာသနာနိ ဘိန္ဒိတဗ္ဗာနိ၊ နော စ ခေါ အပရိ-ဘောဂံ ကရောန္တေဟိ၊ ပဋိပါဋိယာ ပန ဆဒနဂေါပါနသီဣဋ္ဌကာဒီနိ အပ-နေတွာ တေသံ ပေသေတဗ္ဗံ "တုမှာကံ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေ ဟရထာ"တိ။ သစေ ဟရန္တိ

Ayaṁ panettha yojanā—“alajjino ime samaṇā Sakyaputtiyā”ti-ādīni cintentā ujjhāyanti, “natthi imesaṁ sāmaññan”ti-ādīni bhaṇantā khiyyanti, “apagatā ime sāmaññā”ti-ādīni tattha tattha vitthārentā vipācentīti. Etena nayena imesaṁ padānaṁ ito parampi tattha tattha āgatapadānurūpena yojanā veditabbā. Tattha **brahmacārino**ti seṭṭhacārino. **Sāmaññan**ti samaṇabhāvo. **Brahmaññan**ti seṭṭhabhāvo. Sesaṁ uttānatthameva.

Rañño dārūnīti ādimhi “adinnaṁ ādiyissatī”ti ayaṁ ujjhāyanattho. Yaṁ panetaṁ adinnaṁ ādiyi, taṁ dassetuṁ “rañño dārūnī”ti vuttaṁ. Iti vacanabhede asammuyhantehi attho veditabbo. **Purāṇavohāriko mahāmatto**ti bhikkhubhāvato purāṇe gihikāle vinicchayavohāre niyuttattā “vohāriko”ti saṅkhaṁ gato mahā-amacco.

Atha kho Bhagavā taṁ bhikkhuṁ etadavocāti Bhagavā sāmaṁyeva lokavohārampi jānāti, atītabuddhānaṁ paññattimpi jānāti “pubbepi Buddhā ettakena pārājikaṁ paññapenti, ettakena thullaccayaṁ, ettakena dukkaṭan”ti, evaṁ santepi sace aññehi lokavohāraviññūhi saddhiṁ asaṁsanditvā pādamattena pārājikaṁ paññapeyya, tenassa siyuṁ vattāro “sīlasaṁvaro nāma ekabhikkhussapi appameyyo asaṅkhyeyyo mahāpathavīsamudda-ākāsāni viya ativitthiṇṇo, kathañhi nāma Bhagavā pādamattakena nāsesī”ti. Tato Tathāgatassa ñāṇabalaṁ ajānantā sikkhāpadaṁ kopeyyuṁ, paññattampi sikkhāpadaṁ yathāṭhāne na tiṭṭheyya, lokavohāraviññūhi pana saddhiṁ saṁsanditvā paññatte so upavādo na hoti, aññadatthu evaṁ vattāro honti “imehi nāma agārikāpi pādamattena coraṁ hanantipi bandhantipi pabbājentipi, kasmā Bhagavā pabbajitaṁ na nāsessati, yena parasantakaṁ tiṇasalākamattampi na gahetabban”ti. Tathāgatassa ca ñāṇabalaṁ jānissanti, paññattampi ca sikkhāpadaṁ akuppaṁ bhavissati, yathāṭhāne ṭhassati, tasmā lokavohāraviññūhi saddhiṁ saṁsanditvā paññapetukāmo sabbāvantaṁ parisaṁ anuvilokento **atha kho Bhagavā avidūre nisinnaṁ disvā taṁ bhikkhuṁ etadavoca “kittakena kho bhikkhu rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro coraṁ gahetvā hanati vā bandhati vā pabbajeti vā**”ti.

သာမံ။ နော စေ ဟရန္တိ၊ အထ တေသု ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေသု ဟိမဝဿဝါတာ-တပါဒီဟိ ပူတိဘူတေသု ဝါ စောရေဟိ ဝါ ဟဋေသု အဂ္ဂိနာ ဝါ ဒဍ္ဎေသု သီမသာမိကာ ဘိက္ခူ အနုပဝဇ္ဇာ၊ န လဗ္ဘာ စောဒေတုံ “တုမှေဟိ အမှာကံ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရာ နာသိတာ”တိ ဝါ “တုမှာကံ ဂီဝါ”တိ ဝါ။ ယံ ပန သီမသာမိကေဟိ ဘိက္ခူဟိ ကတံ၊ တံ သုကတမေဝ ဟောတီတိ။

ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယော နိဋ္ဌိတော။

၈၆။ ဧဝံ ဘိန္နာယ ပန ကုဋိကာယ ဓနိယဿ ပရိဝိတက္ကဉ္စ ပုန ကုဋိကရဏတ္ထာယ ဥဿာဟဉ္စ ဒဿေတုံ “**အထ ခေါ အာယသ္မတော**”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဒါရုဂဟေ ဂဏကော**တိ ရညော ဒါရုဘဏ္ဍာဂါရေ ဒါရုဂောပကော။ **ဒေဝဂဟဒါရူနီ**တိ ဒေဝေန ဂဟိတဒါရူနိ၊ ရာဇပဋိဂ္ဂဟိတဘူတာနိ[၁] ဒါရူနီတိ အတ္ထော။ **နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနီ**တိ နဂရဿ ပဋိသင်္ခါရူပကရဏာနိ။ **အာ-ပဒတ္ထာယ နိက္ခိတ္တာနီ**တိ အဂ္ဂိဒါဟေန ဝါ ပုရာဏဘာဝေန ဝါ ပဋိရာဇူပ-ရုန္ဓနာဒီနာ ဝါ ဂေါပုရဋ္ဋာလက ရာဇင်္ဂဏပုရ ဟတ္ထိသာလာဒီနံ ဝိပတ္တိ အာပဒါတိ ဝုစ္စတိ၊ တဒတ္ထံ နိက္ခိတ္တာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ဆေဒါပေတွာ**တိ အတ္တနော ကုဋိယာ ပမာဏံ သလ္လက္ခေတွာ ကိဉ္စိ အဂ္ဂေ, ကိဉ္စိ မဇ္ဈေ, ကိဉ္စိ မူလေ ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ ကရောန္တော ဆေဒါပေသိ။

၈၇။ **ဝဿကာရော**တိ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ နာမံ။ **မဂဓမဟာမတ္တော**တိ မဂဓရညော မဟာမတ္တော၊ မဟတိယာ ဣဿရိယမတ္တာယ သမန္နာဂတော။ မဂဓ-ရညော ဝါ မဟာမတ္တော၊ မဟာအမစ္စောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနုသညာယ-မာနော**တိ တတ္ထ တတ္ထ ဂန္တွာ ပစ္စဝေက္ခမာနော။ **ဘဏေ**တိ ဣဿရာနံ နီစဋ္ဌာနိကပုရိသာလပနံ။ **ဗန္ဓံ အာဏာပေသီ**တိ ဗြာဟ္မဏော ပကတိယာပိ တသ္မိံ ဣဿာပကတော၊ သော ရညော “အာဏာပေဟီ”တိ ဝစနံ သုတွာ ယသ္မာ “ပက္ကောသာပေဟီ”တိ ရညာ န ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ “နံ ဟတ္ထေသု စ ပါဒေသု စ ဗန္ဓိတွာ အာဏာပေဿာမီ”တိ ဗန္ဓံ[၂] အာဏာပေသိ။ **အဒ္ဒသ ခေါ အာယသ္မာ ဓနိယော**တိ ကထံ အဒ္ဒသ? သော ကိရ အတ္တနော လေသေန ဒါရူနံ ဟဋဘာဝံ ဉတွာ “နိဿံသယံ ဧသ ဒါရူနံ ကာရဏာ ရာဇကုလတော ဝဓံ ဝါ ဗန္ဓံ ဝါ ပါပုဏိဿတိ၊ တဒါ နံ အဟမေဝ မောစေဿာမီ”တိ နိစ္စကာလံ တဿ ပဝတ္တိံ သုဏန္တောယေဝ ဝိစရတိ၊ တသ္မာ တင်္ခဏညေဝ ဂန္တွာ အဒ္ဒသ။ တေန ဝုတ္တံ “အဒ္ဒသ ခေါ အာယသ္မာ ဓနိယော”တိ။ **ဒါရူနံ ကိစ္စာ**တိ ဒါရူနံ

၁-ရာဇပရိဂ္ဂဟဘူတာနိ (သီ၊ သျာ) ၂-ဗဒ္ဓံ (သီ)

Tattha **Māgadho**ti Magadhānaṁ issaro. **Seniyo**ti senāya sampanno. **Bimbisāro**ti tassa nāmaṁ. **Pabbājeti vā**ti raṭṭhato nikkhāmeti. Sesamettha uttānatthameva. **Pañcamāsako pādo**ti tadā Rājagahe vīsatimāsako kahāpaṇo hoti, tasmā pañcamāsako pādo. Etena lakkhaṇena sabbajanapadesu kahāpaṇassa catuttho bhāgo "pādo"ti veditabbo. So ca kho porāṇassa nīlakahāpaṇassa vasena, na itaresaṁ rudradāmakādīnaṁ[1]. Tena hi pādena atītabuddhāpi pārājikaṁ paññapesuṁ, anāgatāpi paññapessanti. Sabbabuddhānañhi pārājikavatthumhi vā pārājike vā nāmattaṁ natthi, imāneva cattāri pārājikavatthūni, imāneva cattāri pārājikāni, ito ūnaṁ vā atirekaṁ vā natthi. Tasmā Bhagavāpi Dhaniyaṁ vigarahitvā pādeneva dutiyapārājikaṁ paññapento "**yo pana bhikkhu adinnaṁ theyyasaṅkhātan**"ti-ādimāha.

Evaṁ mūlacchejjavasena daḷhaṁ katvā dutiyapārājike paññatte aparampi anupaññattatthāya Rajakabhaṇḍikavatthu udapādi, tassuppattidīpanatthametaṁ vuttaṁ "**evañcidaṁ Bhagavatā bhikkhūnaṁ sikkhāpadaṁ paññattaṁ hotī**"ti. Tassattho ca anupaññattisambandho ca **paṭhamapārājikavaṇṇanāyaṁ** vuttanayeneva veditabbo. Yathā ca idha, evaṁ ito paresu sabbasikkhāpadesu. Yaṁ yaṁ pubbe vuttaṁ, taṁ taṁ sabbaṁ vajjetvā uparūpari apubbameva vaṇṇayissāma. Yadi hi yaṁ yaṁ vuttanayaṁ, taṁ taṁ punapi vaṇṇayissāma, kadā vaṇṇanāya antaṁ gamissāma. Tasmā yaṁ yaṁ pubbe vuttaṁ, taṁ taṁ sabbaṁ sādhukaṁ upasallakkhetvā tattha tattha attho ca yojanā ca veditabbā. Apubbaṁ pana yaṁkiñci anuttānatthaṁ, taṁ sabbaṁ mayameva vaṇṇayissāma.

Dhaniyavatthu vaṇṇanā niṭṭhitā.

90. **Rajakattharaṇaṁ gantvā**ti rajakatitthaṁ gantvā. Tañhi yasmā tattha rajakā vatthāni attharanti, tasmā rajakattharaṇanti vuccati. **Rajakabhaṇḍikan**ti rajakānaṁ bhaṇḍikaṁ. Rajakā sāyanhasamaye nagaraṁ pavisantā bahūni vatthāni ekekaṁ bhaṇḍikaṁ bandhanti, tato ekaṁ bhaṇḍikaṁ tesaṁ pamādena apassantānaṁ avaharitvā thenetvāti attho.

---

1. Dudradāmakādīnaṁ (Ka)

ကာရဏာ။ **ပုရာဟံ ဟညာမီ**တိ အဟံ ပုရာ ဟညာမိ၊ ယာဝ အဟံ န ဟညာမိ၊ တာဝ တွံ ယျောသီတိ အတ္ထော။

၈၈။ **ဣယံ ဘန္တေ သရာပေဟီ**တိ ဧတ္ထ **ဣယန္တိ** စောဒနတ္ထေ နိပါတော။ **ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော**တိ အဘိသိတ္တော ဟုတွာ ပဋ္ဌမံ။ **ဧဝရူပိံ ဝါစံ ဘာသိတာ**တိ “ဒိန္နညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏကဋ္ဌောဒကံ ပရိဘုဉ္ဇန္တူ”တိ ဣမံ ဧဝရူပိံ ဝါစံ အဘိသိတ္တော ဟုတွာ ပဋ္ဌမမေဝ ယံ တွံ အဘာသိ၊ တံ သယမေဝ ဘာသိတွာ ဣဒါနိ သရသိ၊ န သရသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ[1]။ ရာဇာနော ကိရ အဘိသိတ္တမတ္တာယေဝ ဓမ္မဘေရိံ စရာပေန္တိ “ဒိန္နညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏကဋ္ဌောဒကံ ပရိဘုဉ္ဇန္တူ”တိ၊ တံ သန္ဓာယ ဧသ ဝဒတိ။ **တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတ**န္တိ တေသံ အပ္ပမတ္တကေပိ ကုက္ကုစ္စာယန္တာနံ သမိတဗာဟိတပါပါနံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏကဋ္ဌောဒကဂဟဏံ သန္ဓာယ မယာ ဧတံ ဘာသိတံ၊ န တုမှာဒိသာနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ **တဉ္စ ခေါ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတ**န္တိ တဉ္စ တိဏကဋ္ဌောဒကံ ယံ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ ဧတံ သန္ဓာယ မယာ ဘာသိတန္တိ ဒီပေတိ။

လောမေန တွံ မုတ္တောသီတိ ဧတ္ထ လောမမိဝ လောမံ၊ ကိံ ပန တံ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂံ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယထာ နာမ ဓုတ္တာ “မံသံ ခါဒိဿာမာ”တိ မဟဂ္ဃလောမံ ဧဠကံ ဂဏှေယျုံ၊ တမေနံ အညော ဝိညုပုရိသော ဒိသွာ “ဣမဿ ဧဠကဿ မံသံ ကဟာပဏမတ္တံ အဂ္ဃတိ၊ လောမာနိ ပန လောမဝါရေ လောမဝါရေ အနေကေ ကဟာပဏေ အဂ္ဃန္တီ”တိ ဒွေ အလောမကေ ဧဠကေ ဒတွာ ဂဏှေယျ၊ ဧဝံ သော ဧဠကော ဝိညုပုရိသမာဂမ္မ လောမေန မုစ္စေယျ။ ဧဝမေဝ တွံ ဣမဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဝဓဗန္ဓနာရဟော၊ ယသ္မာ ပန အရဟဒ္ဓဇော သတ္တံ အဝဇ္ဈရူပေါ၊ တွဉ္စ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂဘူတံ အရဟဒ္ဓဇံ ဓာရေသိ၊ တသ္မာ တွံ ဣမိနာ ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂလောမေန ဧဠကော ဝိယ ဝိညုပုရိသမာဂမ္မ မုတ္တောသီတိ။

မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တီတိ ရညော ပရိသတိ[2] ဘာသမာနဿ သမ္မုခါ စ ပရမ္မုခါ စ သုတွာ တတ္ထ တတ္ထ မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တိ အဝဇ္ဈာယန္တိ၊ အဝဇာနန္တာ တံ ဈာယန္တိ ဩလောကေန္တိ၊ လာမကတော ဝါ စိန္တေန္တီတိ အတ္ထော။ **ခိယျန္တီ**တိ တဿ အဝဏ္ဏံ ကထေန္တိ ပကာသေန္တိ။ **ဝိပါစေန္တီ**တိ ဝိတ္ထာရိကံ ကရောန္တိ၊ သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထရန္တိ၊ အယဉ္စ အတ္ထော သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁-ဣဒါနိ သရသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ(က) ၂-ပရိသတိံ (သီ)

Padabhājanīyavaṇṇanā

92. **Gāmo nāmā**ti evamādi "gāmā vā araññā vā"ti ettha vuttassa gāmassa ca araññassa ca pabhedadassanatthaṁ vuttaṁ. Tattha yasmiṁ gāme ekā eva kuṭi, ekaṁ gehaṁ seyyathāpi Malayajanapade. Ayaṁ ekakuṭiko gāmo nāma. Etena nayena aparepi veditabbā. **Amanusso** nāma yo sabbaso vā manussānaṁ abhāvena yakkhapariggahabhūto, yato vā manussā kenaci kāraṇena punapi āgantukāmā eva apakkantā. **Parikkhitto** nāma iṭṭhakapākāraṁ ādiṁ katvā antamaso kaṇṭakasākhāhipi parikkhitto. **Gonisādiniviṭṭho** nāma vīthisannivesādivasena anivisitvā yathā gāvo tattha tattha dve tayo nisīdanti, evaṁ tattha tattha dve tīṇi gharāni katvā niviṭṭho. **Satthoti** jaṅghasatthasakaṭasatthādīsu yo koci. Imasmiñca sikkhāpade nigamopi nagarampi gāmaggahaṇeneva gahitanti veditabbaṁ.

Gāmūpacāroti-ādi araññaparicchedadassanatthaṁ vuttaṁ. **Indakhīle ṭhitassā**ti yassa gāmassa Anurādhapurasseva dve indakhīlā, tassa abbhantarime indakhīle ṭhitassa. Tassa hi bāhiro indakhīlo ābhidhammikanayena araññasaṅkhepaṁ gacchati. Yassa pana eko, tassa gāmadvārabāhānaṁ vemajjhe ṭhitassa. Yatrāpi hi indakhīlo natthi, tatra gāmadvārabāhānaṁ vemajjhameva "indakhīlo"ti vuccati. Tena vuttaṁ "gāmadvārabāhānaṁ vemajjhe ṭhitassā"ti. **Majjhimassā**ti thāmamajjhimassa, no pamāṇamajjhimassa, neva appathāmassa, na mahāthāmassa, majjhimathāmassāti vuttaṁ hoti. **Leḍḍupāto**ti yathā mātugāmo kāke uḍḍāpento[1] ujukameva hatthaṁ ukkhipitvā leḍḍuṁ khipati, yathā ca udakukkhepe udakaṁ khipanti, evaṁ akhipitvā yathā taruṇamanussā attano balaṁ dassentā bāhaṁ pasāretvā leḍḍuṁ khipanti, evaṁ khittassa leḍḍussa patanaṭṭhānaṁ. Patito pana luṭhitvā yattha gacchati, taṁ na gahetabbaṁ.

Aparikkhittassa gāmassa gharūpacāre ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupātoti ettha pana nibbakosassa[2] udakapātaṭṭhāne ṭhitassa majjhimassa purisassa suppapāto vā musalapāto vā **gharūpacāro**

1. Utthāpento (Sī, Syā, Ka) 2. Nimbakosassa (Sī, Syā)

အယံ ပနေတ္ထ ယောဇနာ—"အလဒ္ဓိနော ဂါမေ သမဏာ သက္ယပုတ္တိယာ"တိ-အာဒီနိ စိန္တေန္တာ ဥဇ္ဈာယန္တိ၊ "နတ္ထိ ဂါမေသံ သာမည"န္တိအာဒီနိ ဘဏန္တာ ခိယျန္တိ၊ "အပဂတာ ဂါမေ သာမညာ"တိအာဒီနိ တတ္ထ တတ္ထ ဝိတ္ထာရေန္တာ ဝိပါစေန္တီတိ။ တေန နယေန ဂါမေသံ ပဒါနံ ဂတော ပရမ္ပိ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတပဒါနုရူပေန ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ **ဗြဟ္မစာရိနော**တိ သေဋ္ဌစာရိနော။ **သာမညန္တိ** သမဏဘာဝေါ။ **ဗြဟ္မညန္တိ** သေဋ္ဌဘာဝေါ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ရညော ဒါရူနီတိ အာဒိမှိ "အဒိန္နံ အာဒိယိဿတီ"တိ အယံ ဥဇ္ဈာယနတ္ထော။ ယံ ပနေတံ အဒိန္နံ အာဒိယိ၊ တံ ဒဿေတုံ "ရညော ဒါရူနီ"တိ ဝုတ္တံ။ ဣတိ ဝစနဘေဒေ အသမ္ဗုဇ္ဈန္တေဟိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပုရာဏဝေါဟာရိကော မဟာမတ္တော**တိ ဘိက္ခုဘာဝတော ပုရာဏေ ဂိဟိကာလေ ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရေ နိယုတ္တတ္တာ "ဝေါဟာရိကော"တိ သင်္ခံ ဂတော မဟာအမစ္စော။

အထ ခေါ ဘဂဝါ တံ ဘိက္ခုံ ဧတဒဝေါစာတိ ဘဂဝါ သာမံယေဝ လောကဝေါဟာရမ္ပိ ဇာနာတိ၊ အတီတဗုဒ္ဓါနံ ပညတ္တိမ္ပိ ဇာနာတိ "ပုဗ္ဗေပိ ဗုဒ္ဓါ ဧတ္တကေန ပါရာဇိကံ ပညပေန္တိ၊ ဧတ္တကေန ထုလ္လစ္စယံ၊ ဧတ္တကေန ဒုက္ကဋ"န္တိ၊ ဧဝံ သန္တေပိ သစေ အညေဟိ လောကဝေါဟာရဝိညူဟိ သဒ္ဓိံ အသံသန္ဒိတွာ ပါဒမတ္တေန ပါရာဇိကံ ပညပေယျ၊ တေနဿ သိယုံ ဝတ္တာရော "သီလသံဝရော နာမ ကေဘိက္ခုဿပိ အပ္ပမေယျော အသင်္ချေယျော မဟာပထဝီသမုဒ္ဒအာကာသာနိ ဝိယ အတိဝိတ္ထိဏ္ဏော၊ ကထဉှိ နာမ ဘဂဝါ ပါဒမတ္တကေန နာသေသီ"တိ။ တတော တထာဂတဿ ဉာဏဗလံ အဇာနန္တာ သိက္ခာပဒံ ကောပေယျုံ၊ ပညတ္တမ္ပိ သိက္ခာပဒံ ယထာဌာနေ န တိဋ္ဌေယျ၊ လောကဝေါဟာရဝိညူဟိ ပန သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိတွာ ပညတ္တေ သော ဥပဝါဒေါ န ဟောတိ၊ အညဒတ္ထု၊ ဧဝံ ဝတ္တာရော ဟောန္တိ "ဂါမေဟိ နာမ အဂါရိကာပိ ပါဒမတ္တေန စောရံ ဟနန္တိပိ ဗန္ဓန္တိပိ ပဗ္ဗာဇေန္တိပိ၊ ကသ္မာ ဘဂဝါ ပဗ္ဗဇိတံ န နာသေဿတိ၊ ယေန ပရသန္တကံ တိဏသလာကမတ္တမ္ပိ န ဂဟေတဗ္ဗ"န္တိ။ တထာဂတဿ စ ဉာဏဗလံ ဇာနိဿန္တိ၊ ပညတ္တမ္ပိ စ သိက္ခာပဒံ အကုပ္ပံ ဘဝိဿတိ၊ ယထာဌာနေ ဌဿတိ၊ တသ္မာ လောကဝေါဟာရဝိညူဟိ သဒ္ဓိံ သံသန္ဒိတွာ ပညပေတုကာမော သဗ္ဗာဝန္တံ ပရိသံ အနုဝိလောကေန္တော **အထ ခေါ ဘဂဝါ အဝိဒူရေ နိသိန္နံ ဒိသွာ တံ ဘိက္ခုံ ဧတဒဝေါစ "ကိတ္တကေန ခေါ ဘိက္ခု ရာဇာ မာဂဓော သေနိယော ဗိမ္ဗိသာရော စောရံ ဂဟေတွာ ဟနတိ ဝါ ဗန္ဓတိ ဝါ ပဗ္ဗာဇေတိ ဝါ"**တိ။

nāma. Tasmiṁ gharūpacāre ṭhitassa leḍḍupāto **gāmūpacāro**ti **Kurundaṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ. **Mahāpaccariyampi** tādisameva. **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** pana "gharaṁ nāma gharūpacāro nāma gāmo nāma gāmūpacāro nāmā"ti mātikaṁ ṭhapetvā nibbakosassa udakapātaṭṭhānabbhantaraṁ **gharaṁ** nāma. Yaṁ pana dvāre ṭhito mātugāmo bhājanadhovana-udakaṁ chaḍḍeti, tassa patanaṭṭhānañca mātugāmeneva antogehe ṭhitena pakatiyā bahi khittassa suppassa vā sammuñjaniyā vā patanaṭṭhānañca gharassa purato dvīsu koṇesu sambandhitvā majjhe rukkhasūcidvāraṁ ṭhapetvā gorūpānaṁ pavesananivāraṇatthaṁ kataparikkhepo ca ayaṁ sabbopi **gharūpacāro** nāma. Tasmiṁ gharūpacāre ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupātabbhantaraṁ **gāmo** nāma. Tato aññassa leḍḍupātassa abbhantaraṁ **gāmūpacāro** nāmāti vuttaṁ. Idamettha pamāṇaṁ. Yathā cettha, evaṁ sabbattha yo yo Aṭṭhakathāvādo vā theravādo vā pacchā vuccati, so pamāṇato daṭṭhabbo.

Yañcetaṁ **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ, taṁ Pāḷiyā viruddhamiva dissati. Pāḷiyaṁ hi "gharūpacāre ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupāto"ti ettakameva vuttaṁ. Aṭṭhakathāyaṁ pana taṁ leḍḍupātaṁ gāmasaṅkhepaṁ katvā tato paraṁ gāmūpacāro vuttoti? Vuccate, saccameva[1] Pāḷiyaṁ vuttaṁ, adhippāyo panettha veditabbo. So ca Aṭṭhakathācariyānameva vidito. Tasmā yathā "gharūpacāre ṭhitassā"ti ettha gharūpacāralakkhaṇaṁ Pāḷiyaṁ avuttampi Aṭṭhakathāyaṁ vuttavasena gahitaṁ. Evaṁ sesampi gahetabbaṁ.

Tatrāyaṁ nayo—idha gāmo nāma duvidho hoti parikkhitto ca aparikkhitto ca. Tatra parikkhittassa parikkhepoyeva paricchedo, tasmā tassa visuṁ paricchedaṁ avatvā "gāmūpacāro nāma parikkhittassa gāmassa indakhīle ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupāto"ti Pāḷiyaṁ vuttaṁ. Aparikkhittassa pana gāmassa gāmaparicchedo vattabbo. Tasmā tassa gāmaparicchedadassanatthaṁ "aparikkhittassa gāmassa gharūpacāre ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupāto"ti vuttaṁ. Gāmaparicchede ca dassite gāmūpacāralakkhaṇaṁ pubbe vuttanayeneva sakkā ñātunti puna "tattha ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupāto"ti na vuttaṁ. Yo pana gharūpacāre

1. Sabbametaṁ (Sī), sabbameva (Syā)

နာမ။ တသ္မိံ ဃရူပစာရေ ဌိတဿ လေဍ္ဍုပါတော **ဂါမူပစာရော**တိ **ကုရုန္ဒဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ **မဟာပစ္စရိယမ္ပိ** တာဒိသမေဝ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန "ဃရံ နာမ ဃရူပစာရော နာမ ဂါမော နာမ ဂါမူပစာရော နာမာ"တိ မာတိကံ ဌပေတွာ နိဗ္ဗကောသဿ ဥဒကပါတဋ္ဌာနဗ္ဘန္တရံ **ဃရံ** နာမ။ ယံ ပန ဒွါရေ ဌိတော မာတုဂါမော ဘာဇနဓောဝနဥဒကံ ဆဍ္ဍေတိ၊ တဿ ပတနဋ္ဌာနဉ္စ မာတုဂါမေနေဝ အန္တောဂေဟေ ဌိတေန ပကတိယာ ဗဟိ ခိတ္တဿ သုပ္ပဿ ဝါ သမ္မုဉ္ဇနိယာ ဝါ ပတနဋ္ဌာနဉ္စ ဃရဿ ပုရတော ဒွီသု ကောဏေသု သမ္ဗန္ဓိတွာ မဇ္ဈေ ရုက္ခသူစိဒွါရံ ဌပေတွာ ဂေါရူပါနံ ပဝေသနနိဝါရဏတ္ထံ ကတပရိက္ခေပေါ စ အယံ သဗ္ဗောပိ **ဃရူပစာရော** နာမ။ တသ္မိံ ဃရူပစာရေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဍ္ဍုပါတဗ္ဘန္တရံ **ဂါမော** နာမ။ တတော အညဿ လေဍ္ဍုပါတဿ အဗ္ဘန္တရံ **ဂါမူပစာရော** နာမာတိ ဝုတ္တံ။ ဣဒမေတ္ထ ပမာဏံ။ ယထာ စေတ္ထ၊ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ယော ယော အဋ္ဌကထာဝါဒေါ ဝါ ထေရဝါဒေါ ဝါ ပစ္ဆာ ဝုစ္စတိ၊ သော ပမာဏတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယဉ္စေတံ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ၊ တံ ပါဠိယာ ဝိရုဒ္ဓမိဝ ဒိဿတိ။ ပါဠိယံ ဟိ "ဃရူပစာရေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဍ္ဍုပါတော"တိ ဧတ္တကမေဝ ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန တံ လေဍ္ဍုပါတံ ဂါမသင်္ခေပံ ကတွာ တတော ပရံ ဂါမူပစာရော ဝုတ္တောတိ? ဝုစ္စတေ၊ သစ္စမေဝ[1] ပါဠိယံ ဝုတ္တံ၊ အဓိပ္ပါယော ပနေတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ အဋ္ဌကထာစရိယာနမေဝ ဝိဒိတော။ တသ္မာ ယထာ "ဃရူပစာရေ ဌိတဿာ"တိ ဧတ္ထ ဃရူပစာရလက္ခဏံ ပါဠိယံ အဝုတ္တမ္ပိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တဝသေန ဂဟိတံ။ ဧဝံ သေသမ္ပိ ဂဟေတဗ္ဗံ။

တတြာယံ နယော—ဣဓ ဂါမော နာမ ဒုဝိဓော ဟောတိ ပရိက္ခိတ္တော စ အပရိက္ခိတ္တော စ။ တတြ ပရိက္ခိတ္တဿ ပရိက္ခေပေါယေဝ ပရိစ္ဆေဒေါ၊ တသ္မာ တဿ ဝိသုံ ပရိစ္ဆေဒံ အဝတွာ "ဂါမူပစာရော နာမ ပရိက္ခိတ္တဿ ဂါမဿ ဣန္ဒခီလေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဍ္ဍုပါတော"တိ ပါဠိယံ ဝုတ္တံ။ အပရိက္ခိတ္တဿ ပန ဂါမဿ ဂါမပရိစ္ဆေဒေါ ဝတ္တဗ္ဗော။ တသ္မာ တဿ ဂါမပရိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထံ "အပရိက္ခိတ္တဿ ဂါမဿ ဃရူပစာရေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဍ္ဍုပါတော"တိ ဝုတ္တံ။ ဂါမပရိစ္ဆေဒေ စ ဒဿိတေ ဂါမူပစာရလက္ခဏံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ သက္ကာ ဉာတုန္တိ ပုန "တတ္ထ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဍ္ဍုပါတော"တိ န ဝုတ္တံ။ ယော ပန ဃရူပစာရေ

၁-သဗ္ဗမေတံ (သီ)၊ သဗ္ဗမေဝ (သျာ)

ṭhitassa leḍḍupātaṁyeva “gāmūpacāro”ti vadati, tassa gharūpacāro gāmoti āpajjati. Tato gharaṁ, gharūpacāro, gāmo, gāmūpacāroti esa vibhāgo saṅkarīyati[1], asaṅkarato cettha vinicchayo veditabbo vikāle gāmappavesanādīsu. Tasmā Pāḷiñca Aṭṭhakathañca saṁsanditvā vuttanayenevettha gāmo ca gāmūpacāro ca veditabbo. Yopi ca gāmo pubbe mahā hutvā pacchā kulesu naṭṭhesu appako hoti, so gharūpacārato leḍḍupāteneva paricchinditabbo. Purimaparicchedo panassa parikkhittassāpi aparikkhittassāpi appamāṇamevāti.

Araññaṁ nāma ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañcāti imaṁ yathāvuttalakkhaṇaṁ gāmañca gāmūpacārañca ṭhapetvā imasmiṁ adinnādānasikkhāpade avasesaṁ araññaṁ nāmāti veditabbaṁ. Abhidhamme pana “araññanti nikkhamitvā bahi indakhīlā sabbametaṁ araññan”ti[2] vuttaṁ. Āraññakasikkhāpade “āraññakaṁ nāma senāsanaṁ pañcadhanusatikaṁ pacchiman”ti[3] vuttaṁ, taṁ indakhīlato paṭṭhāya āropitena ācariyadhanunā pañcadhanusatappamāṇanti veditabbaṁ. Evaṁ Bhagavatā “gāmā vā araññā vā”ti etassa atthaṁ vibhajantena gharaṁ, gharūpacāro, gāmo, gāmūpacāro, araññanti pāpabhikkhūnaṁ lesokāsanisedhanatthaṁ pañca koṭṭhāsā dassitā, tasmā ghare vā gharūpacāre vā gāme vā gamūpacāre vā araññe vā pādagghanakato paṭṭhāya sassāmikaṁ bhaṇḍaṁ avaharantassa pārājikamevāti veditabbaṁ.

Idāni “adinnaṁ theyyasaṅkhātaṁ ādiyeyyā”ti-ādīnaṁ atthadassanatthaṁ **“adinnaṁ nāmā”**ti-ādimāha. Tattha **adinnan**ti Dantaponasikkhāpade attano santakampi appaṭiggahitakaṁ kappiyaṁ ajjhoharaṇīyaṁ vuccati. Idha pana yaṁkiñci parapariggahitaṁ sassāmikaṁ bhaṇḍaṁ, tadetaṁ tehi sāmikehi kāyena vā vācāya vā na dinnanti adinnaṁ. Attano hatthato vā yathāṭhitaṭṭhānato vā na nissaṭṭhanti **anissaṭṭhaṁ.** Yathāṭhāne ṭhitampi anapekkhatāya na pariccattanti **apariccattaṁ.** Ārakkhasaṁvidhānena rakkhitattā **rakkhitaṁ.** Mañjūsādīsu pakkhipitvā gopitattā **gopitaṁ.** “Mama idan”ti taṇhāmamattena mamāyitattā **mamāyitaṁ.** Tāhi apariccāgarakkhaṇagopanāhi tehi bhaṇḍasāmikehi parehi pariggahitanti **parapariggahitaṁ.** Etaṁ adinnaṁ nāma.

1. Saṅkiyati (Ka) 2. Abhi 2. 260 piṭṭhe. 3. Vi 1. 377 piṭṭhe.

ဌိတဿ လေဍ္ဍုပါတံယေဝ “ဂါမူပစာရော”တိ ဝဒတိ၊ တဿ ဃရူပစာရော ဂါမောတိ အာပဇ္ဇတိ။ တတော ဃရံ, ဃရူပစာရော, ဂါမော, ဂါမူပစာရောတိ ဧသ ဝိဘာဂေါ သင်္ကရီယတိ[၁]၊ အသင်္ကရတော စေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိကာလေ ဂါမပ္ပဝေသနာဒီသု။ တသ္မာ ပါဠိဉ္စ အဋ္ဌကထဉ္စ သံသန္ဒိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝေတ္ထ ဂါမော စ ဂါမူပစာရော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယောပိ စ ဂါမော ပုဗ္ဗေ မဟာ ဟုတွာ ပစ္ဆာ ကုလေသု နဋ္ဌေသု အပ္ပကော ဟောတိ၊ သော ဃရူပစာရတော လေဍ္ဍုပါတေနေဝ ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗော။ ပုရိမပရိစ္ဆေဒေါ ပနဿ ပရိက္ခိတ္တဿာပိ အပရိက္ခိတ္တဿာပိ အပ္ပမာဏမေဝါတိ။

အရညံ နာမ ဌပေတွာ ဂါမဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စာတိ ဣမံ ယထာဝုတ္တလက္ခဏံ ဂါမဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စ ဌပေတွာ ဣမသ္မိံ အဒိန္နာဒါနသိက္ခာပဒေ အဝသေသံ အရညံ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိဓမ္မေ ပန “အရညန္တိ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ သဗ္ဗမေတံ အရည”န္တိ[၂] ဝုတ္တံ။ အာရညကသိက္ခာပဒေ “အာရညကံ နာမ သေနာသနံ ပဉ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမ”န္တိ[၃] ဝုတ္တံ၊ တံ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ အာရောပိတေန အာစရိယဓနုနာ ပဉ္စဓနုသတပ္ပမာဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ဘဂဝတာ “ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ”တိ ဧတဿ အတ္ထံ ဝိဘဇန္တေန ဃရံ, ဃရူပစာရော, ဂါမော, ဂါမူပစာရော, အရညန္တိ ပါပဘိက္ခူနံ လေသောကာသ-နိသေဓနတ္ထံ ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသာ ဒဿိတာ၊ တသ္မာ ဃရေ ဝါ ဃရူပစာရေ ဝါ ဂါမေ ဝါ ဂါမူပစာရေ ဝါ အရညေ ဝါ ပါဒဂ္ဃနကတော ပဋ္ဌာယ သဿာမိကံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရန္တဿ ပါရာဇိကမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒါနိ “အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒိယေယျာ”တိအာဒီနံ အတ္ထဒဿနတ္ထံ “**အဒိန္နံ နာမာ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အဒိန္န**န္တိ ဒန္တပေါနသိက္ခာပဒေ အတ္တနော သန္တကမ္ပိ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကံ ကပ္ပိယံ အဇ္ဈောဟရဏီယံ ဝုစ္စတိ။ ဣဓ ပန ယံကိဉ္စိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ သဿာမိကံ ဘဏ္ဍံ၊ တဒေတံ တေဟိ သာမိကေဟိ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ န ဒိန္နန္တိ အဒိန္နံ။ အတ္တနော ဟတ္ထတော ဝါ ယထာဌိတဋ္ဌာနတော ဝါ န နိဿဋ္ဌန္တိ **အနိဿဋ္ဌံ**။ ယထာဌာနေ ဌိတမ္ပိ အနပေက္ခတာယ န ပရိစ္စတ္တန္တိ **အပရိစ္စတ္တံ**။ အာရက္ခသံဝိဓာနေန ရက္ခိတတ္တာ **ရက္ခိတံ**။ မဉ္ဇူသာဒီသု ပက္ခိပိတွာ ဂေါပိတတ္တာ **ဂေါပိတံ**။ “မမ ဣဒ”န္တိ တဏှာမမတ္တေန မမာယိတတ္တာ **မမာယိတံ**။ တာဟိ အပရိစ္စာဂရက္ခဏ-ဂေါပနာဟိ တေဟိ ဘဏ္ဍသာမိကေဟိ ပရေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတန္တိ **ပရပရိဂ္ဂဟိတံ**။ ဧတံ အဒိန္နံ နာမ။

၁-သင်္ကိယတိ (က) ၂-အဘိ ၂-၂၆၀-ပိဋ္ဌေ။ ၃-ဝိ ၁-၃၇၇-ပိဋ္ဌေ။

Theyyasaṅkhātanti ettha **theno**ti coro. Thenassa bhāvo **theyyaṁ,** avaharaṇacittassetaṁ adhivacanaṁ. Saṅkhā saṅkhātanti atthato ekaṁ, koṭṭhāsassetaṁ adhivacanaṁ “saññānidānā hi papañcasaṅkhā”ti-ādīsu[1] viya. Theyyañca taṁ saṅkhātañcāti **theyyasaṅkhātaṁ,** theyyacittasaṅkhāto eko cittakoṭṭhāsoti attho. Karaṇatthe cetaṁ paccattavacanaṁ, tasmā theyyasaṅkhātenāti atthato daṭṭhabbaṁ. Yo ca theyyasaṅkhātena ādiyati, so yasmā theyyacitto hoti, tasmā byañjanaṁ anādiyitvā atthameva dassetuṁ **“theyyacitto avaharaṇacitto”**ti evamassa padabhājanaṁ vuttanti veditabbaṁ.

Ādiyeyya, hareyya, avahareyya, iriyāpathaṁ vikopeyya, ṭhānā cāveyya, saṅketaṁ vītināmeyyāti ettha pana paṭhamapadaṁ abhiyogavasena vuttaṁ, dutiyapadaṁ aññesaṁ bhaṇḍaṁ harantassa gacchato vasena, tatiyapadaṁ upanikkhittabhaṇḍavasena, catutthaṁ saviññāṇakavasena, pañcamaṁ thale nikkhittādivasena, chaṭṭhaṁ parikappavasena vā suṅkaghātavasena vā vuttanti veditabbaṁ. Yojanā panettha ekabhaṇḍavasenapi nānābhaṇḍavasenapi hoti. Ekabhaṇḍavasena ca saviññāṇakeneva labbhati, nānābhaṇḍavasena saviññāṇakāviññāṇakamissakena.

Tattha nānābhaṇḍavasena tāva evaṁ veditabbaṁ—**ādiyeyyā**ti ārāmaṁ abhiyuñjati, āpatti dukkaṭassa. Sāmikassa vimatiṁ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Sāmiko “na mayhaṁ bhavissatī”ti dhuraṁ nikkhipati, āpatti pārājikassa.

Hareyyāti aññassa bhaṇḍaṁ haranto sīse bhāraṁ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Khandhaṁ oropeti, āpatti pārajikassa.

Avahareyyāti upanikkhittaṁ bhaṇḍaṁ “dehi me bhaṇḍan”ti vuccamāno “nāhaṁ gaṇhāmī”ti bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. Sāmikassa vimatiṁ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Sāmiko “na mayhaṁ dassatī”ti dhuraṁ nikkhipati, āpatti pārājikassa.

1. Khu 1. 414 piṭṭhe Suttanipāte.

ထေယျသင်္ခါတန္တိ ဧတ္ထ **ထေနော**တိ စောရော။ ထေနဿ ဘာဝေါ **ထေယျံ၊** အဝဟရဏစိတ္တဿေတံ အဓိဝစနံ။ သင်္ခါ သင်္ခါတန္တိ အတ္ထတော ဧကံ၊ ကောဋ္ဌာသဿေတံ အဓိဝစနံ “သညာနိဒါနာ ဟိ ပပဉ္စသင်္ခါ”တိအာဒီသု[၁] ဝိယ။ ထေယျဉ္စ တံ သင်္ခါတဉ္စာတိ **ထေယျသင်္ခါတံ၊** ထေယျစိတ္တသင်္ခါတော ဧကော စိတ္တကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော။ ကရဏတ္ထေ စေတံ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ တသ္မာ ထေယျသင်္ခါတေနာတိ အတ္ထတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယော စ ထေယျသင်္ခါတေန အာဒိယတိ၊ သော ယသ္မာ ထေယျစိတ္တော ဟောတိ၊ တသ္မာ ဗျဉ္ဇနံ အနာဒိယိတွာ အတ္ထမေဝ ဒဿေတုံ **“ထေယျစိတ္တော အဝဟရဏစိတ္တော”**တိ ဧဝမဿ ပဒဘာဇနံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အာဒိယေယျ, ဟရေယျ, အဝဟရေယျ, ဣရိယာပထံ ဝိကောပေယျ, ဌာနာ စာဝေယျ, သင်္ကေတံ ဝီတိနာမေယျာတိ ဧတ္ထ ပန ပဌမပဒံ အဘိယောဂဝသေန ဝုတ္တံ၊ ဒုတိယပဒံ အညေသံ ဘဏ္ဍံ ဟရန္တဿ ဂစ္ဆတော ဝသေန၊ တတိယပဒံ ဥပနိက္ခိတ္တဘဏ္ဍဝသေန၊ စတုတ္ထံ သဝိညာဏကဝသေန၊ ပဉ္စမံ ထလေ နိက္ခိတ္တာဒိဝသေန၊ ဆဋ္ဌံ ပရိကပ္ပဝသေန ဝါ သုင်္ကဃာတဝသေန ဝါ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယောဇနာ ပနေတ္ထ ဧကဘဏ္ဍဝသေနပိ နာနာဘဏ္ဍဝသေနပိ ဟောတိ။ ဧကဘဏ္ဍဝသေန စ သဝိညာဏကေနေဝ လဗ္ဘတိ၊ နာနာဘဏ္ဍဝသေန သဝိညာဏကာဝိညာဏကမိဿကေန။

တတ္ထ နာနာဘဏ္ဍဝသေန တာဝ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ—**အာဒိယေယျာ**တိ အာရာမံ အဘိယုဉ္ဇတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ သာမိကဿ ဝိမတိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။ သာမိကော “န မယှံ ဘဝိဿတီ”တိ ဓုရံ နိက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။

ဟရေယျာတိ အညဿ ဘဏ္ဍံ ဟရန္တော သီသေ ဘာရံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဖန္ဒာပေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။ ခန္ဓံ ဩရောပေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။

အဝဟရေယျာတိ ဥပနိက္ခိတ္တံ ဘဏ္ဍံ “ဒေဟိ မေ ဘဏ္ဍ”န္တိ ဝုစ္စမာနော “နာဟံ ဂဏှာမီ”တိ ဘဏတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ သာမိကဿ ဝိမတိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။ သာမိကော “န မယှံ ဒဿတီ”တိ ဓုရံ နိက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။

၁-ခု ၁-၄၁၄-ပိဋ္ဌေ သုတ္တနိပါတေ။

Iriyāpathaṁ vikopeyyāti “sahabhaṇḍahārakaṁ nessāmī”ti paṭhamaṁ pādaṁ saṅkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṁ pādaṁ saṅkāmeti, āpatti pārājikassa.

Ṭhānā cāveyyāti thalaṭṭhaṁ bhaṇḍaṁ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Saṅketaṁ vītināmeyyāti parikappitaṭṭhānaṁ paṭhamaṁ pādaṁ atikkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṁ pādaṁ atikkāmeti, āpatti pārājikassa. Atha vā paṭhamaṁ pādaṁ suṅkaghātaṁ atikkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṁ pādaṁ atikkāmeti, āpatti pārājikassāti ayamettha nānābhaṇḍavasena yojanā.

Ekabhaṇḍavasena pana sassāmikaṁ dāsaṁ vā tiracchānaṁ vā yathāvuttena abhiyogādinā nayena ādiyati vā harati vā avaharati vā iriyāpathaṁ vā vikopeti, ṭhānā vā cāveti, paricchedaṁ vā atikkāmeti. Ayamettha ekabhaṇḍavasena yojanā.

Pañcavīsati-avahārakathā

Apica imāni cha padāni vaṇṇentena pañca pañcake samodhānetvā pañcavīsati avahārā dassetabbā. Evaṁ vaṇṇayatā hi idaṁ adinnādānapārājikaṁ suvaṇṇitaṁ hoti. Imasmiṁ ca ṭhāne sabba-aṭṭhakathā ākulā luḷitā duviññeyyavinicchayā. Tathā hi sabba-aṭṭhakathāsu yāni tāni Pāḷiyaṁ “pañcahākārehi adinnaṁ ādiyantassa āpatti pārājikassa, parapariggahitañca hotī”ti-ādinā nayena avahāraṅgāni vuttāni, tānipi gahetvā katthaci ekaṁ pañcakaṁ dassitaṁ, katthaci “chahākārehī”ti āgatehi saddhiṁ dve pañcakāni dassitāni. Etāni ca pañcakāni na honti. Yattha hi ekekena padena avahāro sijjhati, taṁ pañcakaṁ nāma vuccati. Ettha pana sabbehipi padehi ekoyeva avahāro. Yāni ca tattha labbhamānāniyeva pañcakāni dassitāni, tesampi na sabbesaṁ attho pakāsito. Evamimasmiṁ ṭhāne sabba-aṭṭhakathā ākulā luḷitā duviññeyyavinicchayā, tasmā **pañca pañcake** samodhānetvā dassiyamānā ime **pañcavīsati avahārā** sādhukaṁ sallakkhetabbā.

ဣရိယာပထံ ဝိကောပေယျာတိ “သဟဘဏ္ဍဟာရကံ နေဿာမီ”တိ ပဌမံ ပါဒံ သင်္ကာမေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။ ဒုတိယံ ပါဒံ သင်္ကာမေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။

ဌာနာ စာဝေယျာတိ ထလဋ္ဌံ ဘဏ္ဍံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဖန္ဒာပေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။ ဌာနာ စာဝေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။

သင်္ကေတံ ဝီတိနာမေယျာတိ ပရိကပ္ပိတဋ္ဌာနံ ပဌမံ ပါဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။ ဒုတိယံ ပါဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ အထ ဝါ ပဌမံ ပါဒံ သုင်္ကဃာတံ အတိက္ကာမေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။ ဒုတိယံ ပါဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာတိ အယမေတ္ထ နာနာဘဏ္ဍဝသေန ယောဇနာ။

ဧကဘဏ္ဍဝသေန ပန သဿာမိကံ ဒါသံ ဝါ တိရစ္ဆာနံ ဝါ ယထာဝုတ္တေန အဘိယောဂါဒိနာ နယေန အာဒိယတိ ဝါ ဟရတိ ဝါ အဝဟရတိ ဝါ ဣရိယာပထံ ဝါ ဝိကောပေတိ၊ ဌာနာ ဝါ စာဝေတိ၊ ပရိစ္ဆေဒံ ဝါ အတိက္ကာမေတိ။ အယမေတ္ထ ဧကဘဏ္ဍဝသေန ယောဇနာ။

ပဉ္စဝီသတိအဝဟာရကထာ

အပိစ ဣမာနိ ဆ ပဒါနိ ဝဏ္ဏေန္တေန ပဉ္စ ပဉ္စကေ သမောဓာနေတွာ ပဉ္စဝီသတိ အဝဟာရာ ဒဿေတဗ္ဗာ။ ဧဝံ ဝဏ္ဏယတာ ဟိ ဣဒံ အဒိန္နာဒါနပါရာဇိကံ သုဝဏ္ဏိတံ ဟောတိ။ ဣမသ္မိံ စ ဌာနေ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာ အာကုလာ လုဠိတာ ဒုဝိညေယျဝိနိစ္ဆယာ။ တထာ ဟိ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု ယာနိ တာနိ ပါဠိယံ “ပဉ္စဟာကာရေဟိ အဒိန္နံ အာဒိယန္တဿ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတဉ္စ ဟောတီ”တိအာဒိနာ နယေန အဝဟာရင်္ဂါနိ ဝုတ္တာနိ၊ တာနိပိ ဂဟေတွာ ကတ္ထစိ ဧကံ ပဉ္စကံ ဒဿိတံ၊ ကတ္ထစိ “ဆဟာကာရေဟီ”တိ အာဂတေဟိ သဒ္ဓိံ ဒွေ ပဉ္စကာနိ ဒဿိတာနိ။ ဧတာနိ စ ပဉ္စကာနိ န ဟောန္တိ။ ယတ္ထ ဟိ ဧကေကေန ပဒေန အဝဟာရော သိဇ္ဈတိ၊ တံ ပဉ္စကံ နာမ ဝုစ္စတိ။ ဧတ္ထ ပန သဗ္ဗေဟိပိ ပဒေဟိ ဧကောယေဝ အဝဟာရော။ ယာနိ စ တတ္ထ လဗ္ဘမာနာနိယေဝ ပဉ္စကာနိ ဒဿိတာနိ၊ တေသမ္ပိ န သဗ္ဗေသံ အတ္ထော ပကာသိတော။ ဧဝမိမသ္မိံ ဌာနေ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာ အာကုလာ လုဠိတာ ဒုဝိညေယျဝိနိစ္ဆယာ၊ တသ္မာ **ပဉ္စ ပဉ္စကေ** သမောဓာနေတွာ ဒဿိယမာနာ ဣမေ **ပဉ္စဝီသတိ အဝဟာရာ** သာဓုကံ သလ္လက္ခေတဗ္ဗာ။

Pañca pañcakāni nāma nānābhaṇḍapañcakaṁ, ekabhaṇḍapañcakaṁ, sāhatthikapañcakaṁ, pubbapayogapañcakaṁ, theyyāvahārapañcakanti. Tattha nānābhaṇḍapañcakañca ekabhaṇḍapañcakañca "ādiyeyya hareyya avahareyya iriyāpathaṁ vikopeyya ṭhānā cāveyyā"ti imesaṁ padānaṁ vasena labbhanti, tāni pubbe yojetvā dassitanayeneva veditabbāni. Yaṁ panetaṁ "saṅketaṁ vītināmeyyā"ti chaṭṭhaṁ padaṁ, taṁ parikappāvahārassa ca nissaggiyāvahārassa ca sādhāraṇaṁ. Tasmā taṁ tatiyapañcamesu pañcakesu labbhamānapadavasena yojetabbaṁ. Vuttaṁ nānābhaṇḍapañcakañca ekabhaṇḍapañcakañca.

Katamaṁ sāhatthikapañcakaṁ? Pañca avahārā sāhatthiko āṇattiko nissaggiyo atthasādhako dhuranikkhepoti. Tattha **sāhatthiko** nāma parassa bhaṇḍaṁ sahatthā avaharati. **Āṇattiko** nāma "asukassa bhaṇḍaṁ avaharā"ti aññaṁ āṇāpeti. **Nissaggiyo** nāma antosuṅkaghāte ṭhito bahisuṅkaghātaṁ pāteti, āpatti pārājikassāti iminā ca saddhiṁ "saṅketaṁ vītināmeyyā"ti idaṁ padayojanaṁ labhati. **Atthasādhako** nāma "asukaṁ nāma bhaṇḍaṁ yadā sakkosi, tadā avaharā"ti āṇāpeti. Tattha sace paro anantarāyiko hutvā taṁ avaharati, āṇāpako āṇattikkhaṇeyeva pārājiko hoti, avahārako pana avahaṭakāle. Ayaṁ atthasādhako. **Dhuranikkhepo** pana upanikkhittabhaṇḍavasena veditabbo. Idaṁ sāhatthikapañcakaṁ.

Katamaṁ pubbapayogapañcakaṁ? Aparepi pañca avahārā pubbapayogo sahapayogo saṁvidāvahāro saṅketakammaṁ nimittakammanti. Tattha āṇattivasena **pubbapayogo** veditabbo, ṭhānā cāvanavasena **sahapayogo**, itare pana tayo Pāḷiyaṁ[1] āgatanayeneva veditabbāti. Idaṁ pubbapayogapañcakaṁ.

Katamaṁ theyyāvahārapañcakaṁ? Aparepi pañca avahārā theyyāvahāro pasayhāvahāro parikappāvahāro paṭicchannāvahāro kusāvahāroti. Te pañcapi "aññataro bhikkhusaṁghassa cīvare bhājiyamāne theyyacitto kusaṁ saṅkāmetvā cīvaraṁ aggahesī"ti[2] etasmiṁ

1. Vi 1. 65 piṭṭhe. 2. Vi 1. 73 piṭṭhe; Upari 330 piṭṭhe.

ပဉ္စ ပဉ္စကာနိ နာမ နာနာဘဏ္ဍပဉ္စကံ, ဧကဘဏ္ဍပဉ္စကံ, သာဟတ္ထိကပဉ္စကံ, ပုဗ္ဗပယောဂပဉ္စကံ, ထေယျာဝဟာရပဉ္စကန္တိ။ တတ္ထ နာနာဘဏ္ဍပဉ္စကဉ္စ ဧကဘဏ္ဍပဉ္စကဉ္စ “အာဒိယေယျ ဟရေယျ အဝဟရေယျ ဣရိယာပထံ ဝိကောပေယျ ဌာနာ စာဝေယျာ”တိ ဣမေသံ ပဒါနံ ဝသေန လဗ္ဘန္တိ၊ တာနိ ပုဗ္ဗေ ယောဇေတွာ ဒဿိတနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ယံ ပနေတံ “သင်္ကေတံ ဝီတိနာမေယျာ”တိ ဆဋ္ဌံ ပဒံ၊ တံ ပရိကပ္ပါဝဟာရဿ စ နိဿဂ္ဂိယာဝဟာရဿ စ သာဓာရဏံ။ တသ္မာ တံ တတိယပဉ္စမေသု ပဉ္စကေသု လဗ္ဘမာနပဒဝသေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တံ နာနာဘဏ္ဍပဉ္စကဉ္စ ဧကဘဏ္ဍပဉ္စကဉ္စ။

ကတမံ သာဟတ္ထိကပဉ္စကံ? ပဉ္စ အဝဟာရာ သာဟတ္ထိကော အာဏတ္တိကော နိဿဂ္ဂိယော အတ္ထသာဓကော ဓုရနိက္ခေပေါတိ။ တတ္ထ **သာဟတ္ထိကော** နာမ ပရဿ ဘဏ္ဍံ သဟတ္ထာ အဝဟရတိ။ **အာဏတ္တိကော** နာမ “အသုကဿ ဘဏ္ဍံ အဝဟရာ”တိ အညံ အာဏာပေတိ။ **နိဿဂ္ဂိယော** နာမ အန္တောသုင်္ကဃာတေ ဌိတော ဗဟိသုင်္ကဃာတံ ပါတေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာတိ ဣမိနာ စ သဒ္ဓိံ “သင်္ကေတံ ဝီတိနာမေယျာ”တိ ဣဒံ ပဒယောဇနံ လဘတိ။ **အတ္ထသာဓကော** နာမ “အသုကံ နာမ ဘဏ္ဍံ ယဒါ သက္ကောသိ၊ တဒါ အဝဟရာ”တိ အာဏာပေတိ။ တတ္ထ သစေ ပရော အနန္တရာယိကော ဟုတွာ တံ အဝဟရတိ၊ အာဏာပကော အာဏတ္တိက္ခဏေယေဝ ပါရာဇိကော ဟောတိ၊ အဝဟာရကော ပန အဝဟဋကာလေ။ အယံ အတ္ထသာဓကော။ **ဓုရနိက္ခေပေါ** ပန ဥပနိက္ခိတ္တဘဏ္ဍဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣဒံ သာဟတ္ထိကပဉ္စကံ။

ကတမံ ပုဗ္ဗပယောဂပဉ္စကံ? အပရေပိ ပဉ္စ အဝဟာရာ ပုဗ္ဗပယောဂေါ သဟပယောဂေါ သံဝိဒါဝဟာရော သင်္ကေတကမ္မံ နိမိတ္တကမ္မန္တိ။ တတ္ထ အာဏတ္တိဝသေန **ပုဗ္ဗပယောဂေါ** ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဌာနာ စာဝနဝသေန **သဟပယောဂေါ**၊ ဣတရေ ပန တယော ပါဠိယံ[၁] အာဂတနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။ ဣဒံ ပုဗ္ဗပယောဂပဉ္စကံ။

ကတမံ ထေယျာဝဟာရပဉ္စကံ? အပရေပိ ပဉ္စ အဝဟာရာ ထေယျာဝဟာရော ပသယှာဝဟာရော ပရိကပ္ပါဝဟာရော ပဋိစ္ဆန္နာဝဟာရော ကုသာဝဟာရောတိ။ တေ ပဉ္စပိ “အညတရော ဘိက္ခု သံဃဿ စီဝရေ ဘာဇိယမာနေ ထေယျစိတ္တော ကုသံ သင်္ကာမေတွာ စီဝရံ အဂ္ဂဟေသီ”တိ[၂] ဧတသ္မိံ

၁-ဝိ ၁-၆၅-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိ ၁-၇၃-ပိဋ္ဌေ၊ ဥပရိ ၃၃၀-ပိဋ္ဌေ။

kusasaṅkāmanavatthusmiṁ vaṇṇayissāma. Idaṁ theyyāvahārapañcakaṁ. Evamimāni pañca pañcakāni samodhānetvā ime pañcavīsati avahārā veditabbā.

Imesu ca pana pañcasu pañcakesu kusalena vinayadharena otiṇṇaṁ vatthuṁ sahasā avinicchinitvāva **pañca ṭhānāni** oloketabbāni. Yāni sandhāya porāṇā āhu—

> “Vatthuṁ kālañca desañca, agghaṁ paribhogapañcamaṁ.
> Tulayitvā pañca ṭhānāni, dhāreyyatthaṁ vicakkhaṇo”ti.

Tattha **vatthun**ti bhaṇḍaṁ. Avahārakena hi “mayā idaṁ nāma avahaṭan”ti vuttepi āpattiṁ anāropetvāva taṁ bhaṇḍaṁ sassāmikaṁ vā assāmikaṁ vāti upaparikkhitabbaṁ. Sassāmikepi sāmikānaṁ sālayabhāvo vā nirālayabhāvo vā upaparikkhitabbo. Sace tesaṁ sālayakāle avahaṭaṁ, bhaṇḍaṁ agghāpetvā āpatti kātabbā. Sace nirālayakāle, na pārājikena kāretabbo. Bhaṇḍasāmikesu pana bhaṇḍaṁ āharāpentesu bhaṇḍaṁ dātabbaṁ. Ayamettha sāmīci.

Imassa panatthassa dīpanatthamidaṁ vatthu—**Bhātiyarāja**kāle kira mahācetiyapūjāya dakkhiṇadisato eko bhikkhu sattahatthaṁ paṇḍukāsāvaṁ aṁse karitvā cetiyaṅgaṇaṁ pāvisi, taṅkhaṇameva ca rājāpi cetiyavandanatthaṁ āgato. Tattha ussāraṇāya vattamānāya mahājanasammaddo ahosi. Atha so bhikkhu janasammaddapīḷito aṁsato patantaṁ kāsāvaṁ adisvāva nikkhanto, nikkhamitvā ca kāsāvaṁ apassanto “ko īdise janasammadde kāsāvaṁ lacchati, na dāni taṁ mayhan”ti dhuranikkhepaṁ katvā gato. Athañño bhikkhu pacchā āgacchanto taṁ kāsāvaṁ disvā theyyacittena gahetvā puna vippaṭisārī hutvā “assamaṇo dānimhi, vibbhamissāmī”ti citte uppannepi “vinayadhare pucchitvā ñassāmī”ti cintesi.

Tena ca samayena **Cūḷasumanatthero** nāma sabbapariyattidharo vinayācariyapāmokkho Mahāvihāre paṭivasati. So bhikkhu theraṁ upasaṅkamitvā vanditvā okāsaṁ kāretvā attano kukkuccaṁ pucchi, thero tena bhaṭṭhe janakāye pacchā āgantvā gahitabhāvaṁ ñatvā “atthi dāni ettha okāso”ti cintetvā āha “sace kāsāvasāmikaṁ

ကုသသင်္ကာမနဝတ္ထုသ္မိံ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ဣဒံ ထေယျာဝဟာရပဉ္စကံ။ ဧဝမိမာနိ ပဉ္စ ပဉ္စကာနိ သမောဓာနေတွာ ဣမေ ပဉ္စဝီသတိ အဝဟာရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣမေသု စ ပန ပဉ္စသု ပဉ္စကေသု ကုသလေန ဝိနယဓရေန ဩတိဏ္ဏံ ဝတ္ထုံ သဟသာ အဝိနိစ္ဆိနိတွာဝ **ပဉ္စ ဌာနာနိ** ဩလောကေတဗ္ဗာနိ။ ယာနိ သန္ဓာယ ပေါရာဏာ အာဟု—

> “ဝတ္ထုံ ကာလဉ္စ ဒေသဉ္စ၊ အဂ္ဃံ ပရိဘောဂပဉ္စမံ။
> တုလယိတွာ ပဉ္စ ဌာနာနိ၊ ဓာရေယျတ္ထံ ဝိစက္ခဏော”တိ။

တတ္ထ **ဝတ္ထုန္တိ** ဘဏ္ဍံ။ အဝဟာရကေန ဟိ “မယာ ဣဒံ နာမ အဝဟဋ”န္တိ ဝုတ္တေပိ အာပတ္တိံ အနာရောပေတွာဝ တံ ဘဏ္ဍံ သဿာမိကံ ဝါ အဿာမိကံ ဝါတိ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ။ သဿာမိကေပိ သာမိကာနံ သာလယဘာဝေါ ဝါ နိရာလယဘာဝေါ ဝါ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော။ သစေ တေသံ သာလယကာလေ အဝဟဋံ၊ ဘဏ္ဍံ အဂ္ဃာပေတွာ အာပတ္တိ ကာတဗ္ဗာ။ သစေ နိရာလယကာလေ၊ န ပါရာဇိကေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဘဏ္ဍသာမိကေသု ပန ဘဏ္ဍံ အာဟရာပေန္တေသု ဘဏ္ဍံ ဒါတဗ္ဗံ။ အယမေတ္ထ သာမီစိ။

ဣမဿ ပနတ္ထဿ ဒီပနတ္ထမိဒံ ဝတ္ထု—**ဘာတိယရာဇ**ကာလေ ကိရ မဟာစေတိယပူဇာယ ဒက္ခိဏဒိသတော ဧကော ဘိက္ခု သတ္တဟတ္ထံ ပဏ္ဍုကာသာဝံ အံသေ ကရိတွာ စေတိယင်္ဂဏံ ပါဝိသိ၊ တင်္ခဏမေဝ စ ရာဇာပိ စေတိယဝန္ဒနတ္ထံ အာဂတော။ တတ္ထ ဥဿာရဏာယ ဝတ္တမာနာယ မဟာဇနသမ္မဒ္ဒေါ အဟောသိ။ အထ သော ဘိက္ခု ဇနသမ္မဒ္ဒပီဠိတော အံသတော ပတန္တံ ကာသာဝံ အဒိသွာဝ နိက္ခန္တော၊ နိက္ခမိတွာ စ ကာသာဝံ အပဿန္တော “ကော ဤဒိသေ ဇနသမ္မဒ္ဒေ ကာသာဝံ လစ္ဆတိ၊ န ဒါနိ တံ မယှ”န္တိ ဓုရနိက္ခေပံ ကတွာ ဂတော။ အထညော ဘိက္ခု ပစ္ဆာ အာဂစ္ဆန္တော တံ ကာသာဝံ ဒိသွာ ထေယျစိတ္တေန ဂဟေတွာ ပုန ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟုတွာ “အဿမဏော ဒါနိမှိ, ဝိဗ္ဘမိဿာမီ”တိ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နေပိ “ဝိနယဓရေ ပုစ္ဆိတွာ ဉဿာမီ”တိ စိန္တေသိ။

တေန စ သမယေန **စူဠသုမနတ္ထေရော** နာမ သဗ္ဗပရိယတ္တိဓရော ဝိနယာစရိယပါမောက္ခော မဟာဝိဟာရေ ပဋိဝသတိ။ သော ဘိက္ခု ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဩကာသံ ကာရေတွာ အတ္တနော ကုက္ကုစ္စံ ပုစ္ဆိ၊ ထေရော တေန ဘဋ္ဋေ ဇနကာယေ ပစ္ဆာ အာဂန္တွာ ဂဟိတဘာဝံ ဉတွာ “အတ္ထိ ဒါနိ ဧတ္ထ ဩကာသော”တိ စိန္တေတွာ အာဟ “သစေ ကာသာဝသာမိကံ

bhikkhuṁ āneyyāsi, sakkā bhaveyya tava patiṭṭhā kātun"ti. Kathāhaṁ bhante taṁ dakkhissāmīti. Tahiṁ tahiṁ gantvā olokehīti. So pañcapi Mahāvihāre oloketvā neva addakkhi. Tato naṁ thero pucchi "katarāya disāya bahū bhikkhū āgacchantī"ti. Dakkhiṇadisāya bhanteti. Tena hi kāsāvaṁ dīghato ca tiriyañca minitvā ṭhapehi, ṭhapetvā dakkhiṇadisāya vihārapaṭipāṭiyā vicinitvā taṁ bhikkhuṁ ānehīti. So tathā katvā taṁ bhikkhuṁ disvā therassa santikaṁ ānesi. Thero pucchi "tavedaṁ kāsāvan"ti. Āma bhanteti. Kuhiṁ te pātitanti. So sabbaṁ ācikkhi. Thero pana tena kataṁ dhuranikkhepaṁ sutvā itaraṁ pucchi "tayā idaṁ kuhiṁ disvā gahitan"ti. Sopi sabbaṁ ārocesi. Tato naṁ thero āha "sace te suddhacittena gahitaṁ abhavissa, anāpattiyeva te assa, theyyacittena pana gahitattā dukkaṭaṁ āpannosi, taṁ desetvā anāpattiko hohi, idañca kāsāvaṁ attano santakaṁ katvā etasseva bhikkhuno dehī"ti. So bhikkhu amateneva abhisitto paramassāsappatto ahosīti. Evaṁ vatthu oloketabbaṁ.

Kāloti avahārakālo. Tadeva hi bhaṇḍaṁ kadāci samagghaṁ hoti, kadāci mahagghaṁ. Tasmā taṁ bhaṇḍaṁ yasmiṁ kāle avahaṭaṁ, tasmiṁyeva kāle yo tassa aggho hoti, tena agghena āpatti kāretabbā. Evaṁ kālo oloketabbo.

Desoti avahāradeso. Tañhi bhaṇḍaṁ yasmiṁ dese avahaṭaṁ, tasmiṁyeva dese yo tassa aggho hoti, tena agghena āpatti kāretabbā. Bhaṇḍuṭṭhānadese hi bhaṇḍaṁ samagghaṁ hoti, aññattha mahagghaṁ.

Imassāpi ca atthassa dīpanatthamidaṁ vatthu—antarasamudde kira eko bhikkhu susaṇṭhānaṁ nāḷikeraṁ labhitvā bhamaṁ āropetvā saṅkhathālakasadisaṁ manoramaṁ pānīyathālakaṁ katvā tattheva ṭhapetvā cetiyagiriṁ agamāsi. Athañño bhikkhu antarasamuddaṁ gantvā tasmiṁ vihāre paṭivasanto taṁ thālakaṁ disvā theyyacittena gahetvā cetiyagirimeva āgato. Tassa tattha yāguṁ pivantassa taṁ thālakaṁ disvā thālakasāmiko bhikkhu āha "kuto te idaṁ laddhan"ti. Antarasamuddato me ānītanti. So taṁ "netaṁ tava santakaṁ, theyyāya te gahitan"ti

ဘိက္ခုံ အာနေယျာသိ၊ သက္ကာ ဘဝေယျ တဝ ပတိဋ္ဌာ ကာတု”န္တိ။ ကထာဟံ ဘန္တေ တံ ဒက္ခိဿာမီတိ။ တဟိံ တဟိံ ဂန္တွာ ဩလောကေဟီတိ။ သော ပဉ္စပိ မဟာဝိဟာရေ ဩလောကေတွာ နေဝ အဒ္ဒက္ခိ။ တတော နံ ထေရော ပုစ္ဆိ “ကတရာယ ဒိသာယ ဗဟူ ဘိက္ခူ အာဂစ္ဆန္တီ”တိ။ ဒက္ခိဏဒိသာယ ဘန္တေတိ။ တေန ဟိ ကာသာဝံ ဒီဃတော စ တိရိယဉ္စ မိနိတွာ ဌပေဟိ၊ ဌပေတွာ ဒက္ခိဏဒိသာယ ဝိဟာရပဋိပါဋိယာ ဝိစိနိတွာ တံ ဘိက္ခုံ အာနေဟီတိ။ သော တထာ ကတွာ တံ ဘိက္ခုံ ဒိသွာ ထေရဿ သန္တိကံ အာနေသိ။ ထေရော ပုစ္ဆိ “တဝေဒံ ကာသာဝ”န္တိ။ အာမ ဘန္တေတိ။ ကုဟိံ တေ ပါတိတန္တိ။ သော သဗ္ဗံ အာစိက္ခိ။ ထေရော ပန တေန ကတံ ဓုရနိက္ခေပံ သုတွာ ဣတရံ ပုစ္ဆိ “တယာ ဣဒံ ကုဟိံ ဒိသွာ ဂဟိတ”န္တိ။ သောပိ သဗ္ဗံ အာရောစေသိ။ တတော နံ ထေရော အာဟ “သစေ တေ သုဒ္ဓစိတ္တေန ဂဟိတံ အဘဝိဿ၊ အနာပတ္တိယေဝ တေ အဿ၊ ထေယျစိတ္တေန ပန ဂဟိတတ္တာ ဒုက္ကဋံ အာပန္နောသိ၊ တံ ဒေသေတွာ အနာပတ္တိကော ဟောဟိ၊ ဣဒဉ္စ ကာသာဝံ အတ္တနော သန္တကံ ကတွာ ဧတဿေဝ ဘိက္ခုနော ဒေဟီ”တိ။ သော ဘိက္ခု အမတေနေဝ အဘိသိတ္တော ပရမဿာသပ္ပတ္တော အဟောသီတိ။ ဧဝံ ဝတ္ထု ဩလောကေတဗ္ဗံ။

ကာလောတိ အဝဟာရကာလော။ တဒေဝ ဟိ ဘဏ္ဍံ ကဒါစိ သမဂ္ဃံ ဟောတိ၊ ကဒါစိ မဟဂ္ဃံ။ တသ္မာ တံ ဘဏ္ဍံ ယသ္မိံ ကာလေ အဝဟဋံ၊ တသ္မိံယေဝ ကာလေ ယော တဿ အဂ္ဃော ဟောတိ၊ တေန အဂ္ဃေန အာပတ္တိ ကာရေတဗ္ဗာ။ ဧဝံ ကာလော ဩလောကေတဗ္ဗော။

ဒေသောတိ အဝဟာရဒေသော။ တဉှိ ဘဏ္ဍံ ယသ္မိံ ဒေသေ အဝဟဋံ၊ တသ္မိံယေဝ ဒေသေ ယော တဿ အဂ္ဃော ဟောတိ၊ တေန အဂ္ဃေန အာပတ္တိ ကာရေတဗ္ဗာ။ ဘဏ္ဍုဋ္ဌာနဒေသေ ဟိ ဘဏ္ဍံ သမဂ္ဃံ ဟောတိ၊ အညတ္ထ မဟဂ္ဃံ။

ဣမဿာပိ စ အတ္ထဿ ဒီပနတ္ထမိဒံ ဝတ္ထု—အန္တရသမုဒ္ဒေ ကိရ ဧကော ဘိက္ခု သုသဏ္ဌာနံ နာဠိကေရံ လဘိတွာ ဘမံ အာရောပေတွာ သင်္ခထာလကသဒိသံ မနောရမံ ပါနီယထာလကံ ကတွာ တတ္ထေဝ ဌပေတွာ စေတိယဂိရိံ အဂမာသိ။ အထညော ဘိက္ခု အန္တရသမုဒ္ဒံ ဂန္တွာ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ပဋိဝသန္တော တံ ထာလကံ ဒိသွာ ထေယျစိတ္တေန ဂဟေတွာ စေတိယဂိရိမေဝ အာဂတော။ တဿ တတ္ထ ယာဂုံ ပိဝန္တဿ တံ ထာလကံ ဒိသွာ ထာလကသာမိကော ဘိက္ခု အာဟ “ကုတော တေ ဣဒံ လဒ္ဓ”န္တိ။ အန္တရသမုဒ္ဒတော မေ အာနီတန္တိ။ သော တံ “နေတံ တဝ သန္တကံ၊ ထေယျာယ တေ ဂဟိတ”န္တိ

saṁghamajjhaṁ ākaḍḍhi. Tattha ca vinicchayaṁ alabhitvā Mahāvihāraṁ agamiṁsu. Tattha bheriṁ paharāpetvā mahācetiyasamīpe sannipātaṁ katvā vinicchayaṁ ārabhiṁsu. vinayadharattherā avahāraṁ saññāpesuṁ.

Tasmiṁ ca sannipāte **Ābhidhammikagodattatthero** nāma vinayakusalo hoti, so evamāha “iminā idaṁ thālakaṁ kuhiṁ avahaṭan”ti. Antarasamudde avahaṭanti. Tatridaṁ kiṁ agghatīti. Na kiñci agghati, tatra hi nāḷikeraṁ bhinditvā miñjaṁ khāditvā kapālaṁ chaḍḍenti, dāru-atthaṁ pana pharatīti. Imassa bhikkhuno ettha hatthakammaṁ kiṁ agghatīti. Māsakaṁ vā ūnamāsakaṁ vāti. Atthi pana katthaci Sammāsambuddena māsakena vā ūnamāsakena vā pārājikaṁ paññattanti. Evaṁ vutte “sādhu sādhu sukathitaṁ suvinicchitan”ti ekasādhukāro ahosi. Tena ca samayena **Bhātiyarājāpi** cetiyavandanatthaṁ nagarato nikkhamanto taṁ saddaṁ sutvā “kiṁ idan”ti pucchitvā sabbaṁ paṭipāṭiyā sutvā nagare bheriṁ carāpesi “mayi sante bhikkhūnampi bhikkhunīnampi gihīnampi adhikaraṇaṁ Ābhidhammikagodattattherena vinicchitaṁ suvinicchitaṁ, tassa vinicchaye atiṭṭhamānaṁ rājāṇāya ṭhapemī”ti. Evaṁ deso oloketabbo.

Agghoti bhaṇḍaggho. Navabhaṇḍassa hi yo aggho hoti, so pacchā parihāyati. Yathā navadhoto patto aṭṭha vā dasa vā agghati, so pacchā bhinno vā chiddo vā āṇigaṇṭhikāhato vā appaggho hoti, tasmā na sabbadā bhaṇḍaṁ pakati-aggheneva kātabbanti. Evaṁ aggho oloketabbo.

Paribhogoti bhaṇḍaparibhogo. Paribhogenāpi hi vāsi-ādibhaṇḍassa aggho parihāyati. Tasmā evaṁ upaparikkhitabbaṁ, sace koci kassaci pādagghanakaṁ vāsiṁ harati, tatra vāsisāmiko pucchitabbo “tayā ayaṁ vāsi kittakena kītā”ti. Pādena bhanteti. Kiṁ pana te kiṇitvāva ṭhapitā, udāhu taṁ vaḷañjesīti. Sace vadati “ekadivasaṁ me dantakaṭṭhaṁ vā rajanachalliṁ vā pattapacanakadāruṁ vā chinnaṁ, ghaṁsitvā vā nisitā”ti. Athassā porāṇo aggho bhaṭṭhoti veditabbo. Yathā ca vāsiyā evaṁ añjaniyā vā añjanisalākāya vā kuñcikāya vā palālena vā thusehi vā iṭṭhakacuṇṇena vā ekavāraṁ ghaṁsitvā dhovanamattenāpi aggho bhassati. Tipumaṇḍalassa makaradantacchedanenāpi

သံဃမဇ္ဈံ အာကဍ္ဎိ။ တတ္ထ စ ဝိနိစ္ဆယံ အလဘိတွာ မဟာဝိဟာရံ အဂမိံသု။ တတ္ထ ဘေရိံ ပဟရာပေတွာ မဟာစေတိယသမီပေ သန္နိပါတံ ကတွာ ဝိနိစ္ဆယံ အာရဘိံသု။ ဝိနယဓရတ္ထေရာ အဝဟာရံ သညာပေသုံ။

တသ္မိံ စ သန္နိပါတေ **အာဘိဓမ္မိကဂေါဒတ္တတ္ထေရော** နာမ ဝိနယကုသလော ဟောတိ၊ သော ဧဝမာဟ “ဣမိနာ ဣဒံ ထာလကံ ကုဟိံ အဝဟဋ”န္တိ။ အန္တရသမုဒ္ဒေ အဝဟဋန္တိ။ တတြိဒံ ကိံ အဂ္ဃတီတိ။ န ကိဉ္စိ အဂ္ဃတိ၊ တတြ ဟိ နာဠိကေရံ ဘိန္ဒိတွာ မိဉ္ဇံ ခါဒိတွာ ကပါလံ ဆဍ္ဍေန္တိ၊ ဒါရုအတ္ထံ ပန ဖရတီတိ။ ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဧတ္ထ ဟတ္ထကမ္မံ ကိံ အဂ္ဃတီတိ။ မာသကံ ဝါ ဦနမာသကံ ဝါတိ။ အတ္ထိ ပန ကတ္ထစိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန မာသကေန ဝါ ဦနမာသကေန ဝါ ပါရာဇိကံ ပညတ္တန္တိ။ ဧဝံ ဝုတ္တေ “သာဓု သာဓု သုကထိတံ သုဝိနိစ္ဆိတ”န္တိ ဧကသာဓုကာရော အဟောသိ။ တေန စ သမယေန **ဘာတိယရာဇာပိ** စေတိယဝန္ဒနတ္ထံ နဂရတော နိက္ခမန္တော တံ သဒ္ဒံ သုတွာ “ကိံ ဣဒ”န္တိ ပုစ္ဆိတွာ သဗ္ဗံ ပဋိပါဋိယာ သုတွာ နဂရေ ဘေရိံ စရာပေသိ “မယိ သန္တေ ဘိက္ခူနမ္ပိ ဘိက္ခုနီနမ္ပိ ဂိဟီနမ္ပိ အဓိကရဏံ အာဘိဓမ္မိကဂေါဒတ္တတ္ထေရေန ဝိနိစ္ဆိတံ သုဝိနိစ္ဆိတံ၊ တဿ ဝိနိစ္ဆယေ အတိဋ္ဌမာနံ ရာဇာဏာယ ဌပေမီ”တိ။ ဧဝံ ဒေသော ဩလောကေတဗ္ဗော။

အဂ္ဃောတိ ဘဏ္ဍဂ္ဃော။ နဝဘဏ္ဍဿ ဟိ ယော အဂ္ဃော ဟောတိ၊ သော ပစ္ဆာ ပရိဟာယတိ။ ယထာ နဝဓောတော ပတ္တော အဋ္ဌ ဝါ ဒသ ဝါ အဂ္ဃတိ၊ သော ပစ္ဆာ ဘိန္နော ဝါ ဆိဒ္ဒေါ ဝါ အာဏိဂဏ္ဌိကာဟတော ဝါ အပ္ပဂ္ဃော ဟောတိ၊ တသ္မာ န သဗ္ဗဒါ ဘဏ္ဍံ ပကတိအဂ္ဃေနေဝ ကာတဗ္ဗန္တိ။ ဧဝံ အဂ္ဃော ဩလောကေတဗ္ဗော။

ပရိဘောဂေါတိ ဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ။ ပရိဘောဂေနာပိ ဟိ ဝါသိအာဒိဘဏ္ဍဿ အဂ္ဃော ပရိဟာယတိ။ တသ္မာ ဧဝံ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ၊ သစေ ကောစိ ကဿစိ ပါဒဂ္ဃနကံ ဝါသိံ ဟရတိ၊ တတြ ဝါသိသာမိကော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော “တယာ အယံ ဝါသိ ကိတ္တကေန ကီတာ”တိ။ ပါဒေန ဘန္တေတိ။ ကိံ ပန တေ ကိဏိတွာဝ ဌပိတာ၊ ဥဒါဟု တံ ဝဠဉ္ဇေသီတိ။ သစေ ဝဒတိ “ဧကဒိဝသံ မေ ဒန္တကဋ္ဌံ ဝါ ရဇနဆလ္လိံ ဝါ ပတ္တပစနကဒါရုံ ဝါ ဆိန္နံ၊ ဃံသိတွာ ဝါ နိသိတာ”တိ။ အထဿာ ပေါရာဏော အဂ္ဃော ဘဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာ စ ဝါသိယာ ဧဝံ အဉ္ဇနိယာ ဝါ အဉ္ဇနိသလာကာယ ဝါ ကုဉ္စိကာယ ဝါ ပလာလေန ဝါ ထုသေဟိ ဝါ ဣဋ္ဌကစုဏ္ဏေန ဝါ ဧကဝါရံ ဃံသိတွာ ဓောဝနမတ္တေနာပိ အဂ္ဃော ဘဿတိ။ တိပုမဏ္ဍလဿ မကရဒန္တစ္ဆေဒနေနာပိ

parimajjitamattenāpi, udakasāṭikāya sakiṁ nivāsanapārupanenāpi paribhogasīsena aṁse vā sīse vā ṭhapanamattenāpi, taṇḍulādīnaṁ papphoṭanenāpi tato ekaṁ vā dve vā apanayanenāpi, antamaso ekaṁ pāsāṇasakkharaṁ uddharitvā chaḍḍitamattenāpi, sappitelādīnaṁ bhājanantaraparivattanenāpi, antamaso tato makkhikaṁ vā kipillikaṁ vā uddharitvā chaḍḍitamattenāpi, guḷapiṇḍakassa madhurabhāvajānanatthaṁ nakhena vijjhitvā aṇumattaṁ gahitamattenāpi aggho bhassati. Tasmā yaṁkiñci pādagghanakaṁ vuttanayeneva sāmikehi paribhogena ūnaṁ kataṁ hoti, na taṁ avahaṭo bhikkhu pārājikena kātabbo. Evaṁ paribhogo oloketabbo. Evaṁ imāni tulayitvā pañca ṭhānāni dhāreyyatthaṁ vicakkhaṇo, āpattiṁ vā anāpattiṁ vā garukaṁ vā lahukaṁ vā āpattiṁ yathāṭhāne ṭhapeyyāti.

Niṭṭhito “ādiyeyya -pa- saṅketaṁ vītināmeyyā”ti

Imesaṁ padānaṁ vinicchayo.

Idāni yadidaṁ “yathārūpe adinnādāne”ti-ādīni vibhajantena “**yathārūpaṁ nāmā**”ti-ādi vuttaṁ. Tattha **yathārūpan**ti yathājātikaṁ. Taṁ pana yasmā pādato paṭṭhāya hoti, tasmā “**pādaṁ vā pādārahaṁ vā atirekapādaṁ vā**”ti āha. Tattha pādena kahāpaṇassa catutthabhāgaṁ akappiyabhaṇḍameva dasseti, pādārahena pādagghanakaṁ kappiyabhaṇḍaṁ, atirekapādena ubhayampi. Ettāvatā sabbākārena dutiyapārājikappahonakavatthu dassitaṁ hoti.

Pathabyā rājāti sakalapathaviyā rājā dīpacakkavattī Asokasadiso, yo vā panaññopi ekadīpe rājā Sīhaḷarājasadiso. **Padesarājā**ti ekadīpassa padesissaro Bimbisārapasenadi-ādayo viya. **Maṇḍalikā** nāma ye dīpapadesepi ekamekaṁ maṇḍalaṁ bhuñjanti. **Antarabhogikā** nāma dvinnaṁ rūjūnaṁ antarā katipayagāmasāmikā. **Akkhadassā**ti dhammavinicchanakā, te dhammasabhāyaṁ nisīditvā aparādhānurūpaṁ corānaṁ hatthapādacchejjādiṁ anusāsanti. Ye pana ṭhānantarappattā amaccā vā rājakumārā vā katāparādhā honti, te rañño ārocenti, garukaṁ ṭhānaṁ sayaṁ na vinicchinanti. **Mahāmattā**ti ṭhānantarappattā mahā-amaccā,

ပရိမဇ္ဇိတမတ္တေနာပိ၊ ဥဒကသာဋိကာယ သကိံ နိဝါသနပါရုပနေနာပိ ပရိဘောဂသီသေန အံသေ ဝါ သီသေ ဝါ ဌပနမတ္တေနာပိ၊ တဏ္ဍုလာဒီနံ ပပ္ဖောဋနေနာပိ တတော ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ အပနယနေနာပိ၊ အန္တမသော ဧကံ ပါသာဏသက္ခရံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဆဍ္ဍိတမတ္တေနာပိ၊ သပ္ပိတေလာဒီနံ ဘာဇနန္တရပရိဝတ္တနေနာပိ၊ အန္တမသော တတော မက္ခိကံ ဝါ ကိပိလ္လိကံ ဝါ ဥဒ္ဓရိတွာ ဆဍ္ဍိတမတ္တေနာပိ၊ ဂုဠပိဏ္ဍကဿ မဓုရဘာဝဇာနနတ္ထံ နခေန ဝိဇ္ဈိတွာ အဏုမတ္တံ ဂဟိတမတ္တေနာပိ အဂ္ဃော ဘဿတိ။ တသ္မာ ယံကိဉ္စိ ပါဒဂ္ဃနကံ ဝုတ္တနယေနေဝ သာမိကေဟိ ပရိဘောဂေန ဦနံ ကတံ ဟောတိ၊ န တံ အဝဟဋော ဘိက္ခု ပါရာဇိကေန ကာတဗ္ဗော။ ဧဝံ ပရိဘောဂေါ ဩလောကေတဗ္ဗော။ ဧဝံ ဣမာနိ တုလယိတွာ ပဉ္စ ဌာနာနိ ဓာရေယျတ္ထံ ဝိစက္ခဏော၊ အာပတ္တိံ ဝါ အနာပတ္တိံ ဝါ ဂရုကံ ဝါ လဟုကံ ဝါ အာပတ္တိံ ယထာဌာနေ ဌပေယျာတိ။

နိဋ္ဌိတော “အာဒိယေယျ။ပ။ သင်္ကေတံ ဝီတိနာမေယျာ”တိ

ဣမေသံ ပဒါနံ ဝိနိစ္ဆယော။

ဣဒါနိ ယဒိဒံ “ယထာရူပေ အဒိန္နာဒါနေ”တိအာဒီနိ ဝိဘဇန္တေန “**ယထာရူပံ နာမ**”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယထာရူပ**န္တိ ယထာဇာတိကံ။ တံ ပန ယသ္မာ ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ဟောတိ၊ တသ္မာ “**ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ**”တိ အာဟ။ တတ္ထ ပါဒေန ကဟာပဏဿ စတုတ္ထဘာဂံ အကပ္ပိယဘဏ္ဍမေဝ ဒဿေတိ၊ ပါဒါရဟေန ပါဒဂ္ဃနကံ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ၊ အတိရေကပါဒေန ဥဘယမ္ပိ။ ဧတ္တာဝတာ သဗ္ဗာကာရေန ဒုတိယပါရာဇိကပ္ပဟောနကဝတ္ထု ဒဿိတံ ဟောတိ။

ပထဗျာ ရာဇာတိ သကလပထဝိယာ ရာဇာ ဒီပစက္ကဝတ္တိ အသောကသဒိသော၊ ယော ဝါ ပနညောပိ ဧကဒီပေ ရာဇာ သီဟဠရာဇသဒိသော။ **ပဒေသရာဇာ**တိ ဧကဒီပဿ ပဒေသိဿရော ဗိမ္ဗိသာရပသေနဒိအာဒယော ဝိယ။ **မဏ္ဍလိကာ** နာမ ယေ ဒီပပဒေသေပိ ဧကမေကံ မဏ္ဍလံ ဘုဉ္ဇန္တိ။ **အန္တရဘောဂိကာ** နာမ ဒွိန္နံ ရာဇူနံ အန္တရာ ကတိပယဂါမသာမိကာ။ **အက္ခဒဿာ**တိ ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ၊ တေ ဓမ္မသဘာယံ နိသီဒိတွာ အပရာဓာနုရူပံ စောရာနံ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇ္ဇာဒိံ အနုသာသန္တိ။ ယေ ပန ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ အမစ္စာ ဝါ ရာဇကုမာရာ ဝါ ကတာပရာဓာ ဟောန္တိ၊ တေ ရညော အာရောစေန္တိ၊ ဂရုကံ ဌာနံ သယံ န ဝိနိစ္ဆိနန္တိ။ **မဟာမတ္တာ**တိ ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ မဟာအမစ္စာ၊

tepi tattha tattha gāme vā nigame vā nisīditvā rājakiccaṁ karonti. **Ye vā panā**ti aññepi ye rājakulanissitā vā sakissariyanissitā[1] vā hutvā chejjabhejjaṁ anusāsanti, sabbepi te imasmiṁ atthe "rājāno"ti dasseti.

Haneyyunti potheyyuñceva chindeyyuñca. **Pabbājeyyun**ti nīhareyyuṁ. **Corosī**ti evamādīni ca vatvā paribhāseyyuṁ. Tenevāha "paribhāso eso"ti. **Purimaṁ upādāyā**ti methunaṁ dhammaṁ paṭisevitvā pārājikaṁ āpattiṁ āpannaṁ puggalaṁ upādāya. Sesaṁ pubbe vuttanayattā, uttānapadatthattā ca pākaṭamevāti.

93. Evaṁ uddiṭṭhasikkhāpadaṁ padānukkamena vibhajitvā idāni yaṁ taṁ "ādiyeyyā"ti-ādīhi chahi padehi saṅkhepato ādānaṁ dassetvā saṅkhepato eva "pādaṁ vā pādārahaṁ vā atirekapādaṁ vā"ti ādātabbabhaṇḍaṁ dassitaṁ, taṁ yattha yattha ṭhitaṁ yathā yathā ādānaṁ gacchati, anāgate pāpabhikkhūnaṁ lesokāsanirundhanatthaṁ tathā tathā vitthārato dassetuṁ **"bhūmaṭṭhaṁ thalaṭṭhan"**ti-ādinā nayena mātikaṁ ṭhapetvā **"bhūmaṭṭhaṁ nāma bhaṇḍaṁ bhūmiyaṁ nikkhittaṁ hotī"**ti-ādinā nayena tassa vibhaṅgaṁ āha.

Bhūmaṭṭhakathā

94. Tatrāyaṁ anuttānapadavaṇṇanāya saddhiṁ vinicchayakathā. **Nikhātan**ti bhūmiyaṁ khaṇitvā ṭhapitaṁ. **Paṭicchannan**ti paṁsu-iṭṭhakādīhi paṭicchannaṁ. **Bhūmaṭṭhaṁ bhaṇḍaṁ -pa- gacchati vā, āpatti dukkaṭassā**ti taṁ evaṁ nikhaṇitvā vā paṭicchādetvā vā ṭhapitattā bhūmiyaṁ ṭhitaṁ bhaṇḍaṁ yo bhikkhu kenacideva upāyena ñatvā "āharissāmī"ti theyyacitto hutvā rattibhāge uṭṭhāya gacchati, so bhaṇḍaṭṭhānaṁ appatvāpi sabbakāyavacīvikāresu dukkaṭaṁ āpajjati. Kathaṁ? So hi tassa āharaṇatthāya uṭṭhahanto yaṁ yaṁ aṅgapaccaṅgaṁ phandāpeti, sabbattha dukkaṭameva. Nivāsanapārupanaṁ saṇṭhapeti, hatthavāre hatthavāre dukkaṭaṁ. "Mahantaṁ nidhānaṁ na sakkā ekena āharituṁ, dutiyaṁ pariyesissāmī"ti kassaci sahāyassa santikaṁ gantukāmo dvāraṁ

1. Sakavīriyanissitā (Ka)

တေပိ တတ္ထ တတ္ထ ဂါမေ ဝါ နိဂမေ ဝါ နိသီဒိတွာ ရာဇကိစ္စံ ကရောန္တိ။ **ယေ ဝါ ပနာ**တိ အညေပိ ယေ ရာဇကုလနိဿိတာ ဝါ သကိဿရိယနိဿိတာ[၁] ဝါ ဟုတွာ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တိ၊ သဗ္ဗေပိ တေ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ "ရာဇာနော"တိ ဒဿေတိ။

ဟနေယျုန္တိ ပေါထေယျုဉ္စေဝ ဆိန္ဒေယျုဉ္စ။ **ပဗ္ဗာဇေယျုန္တိ** နီဟရေယျုံ။ **စောရောသီ**တိ ဧဝမာဒီနိ စ ဝတွာ ပရိဘာသေယျုံ။ တေနေဝါဟ "ပရိဘာသော ဧသော"တိ။ **ပုရိမံ ဥပါဒါယာ**တိ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိတွာ ပါရာဇိကံ အာပတ္တိံ အာပန္နံ ပုဂ္ဂလံ ဥပါဒါယ။ သေသံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယတ္တာ, ဥတ္တာနပဒတ္ထတ္တာ စ ပါကဋမေဝါတိ။

၉၃။ ဧဝံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌသိက္ခာပဒံ ပဒါနုက္ကမေန ဝိဘဇိတွာ ဣဒါနိ ယံ တံ "အာဒိယေယျာ"တိအာဒီဟိ ဆဟိ ပဒေဟိ သင်္ခေပတော အာဒါနံ ဒဿေတွာ သင်္ခေပတော ဧဝ "ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ"တိ အာဒါတဗ္ဗဘဏ္ဍံ ဒဿိတံ၊ တံ ယတ္ထ ယတ္ထ ဌိတံ ယထာ ယထာ အာဒါနံ ဂစ္ဆတိ၊ အနာဂတေ ပါပဘိက္ခူနံ လေသောကာသနိရုန္ဓနတ္ထံ တထာ တထာ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ "**ဘူမဋ္ဌံ ထလဋ္ဌ**"န္တိအာဒိနာ နယေန မာတိကံ ဌပေတွာ "**ဘူမဋ္ဌံ နာမ ဘဏ္ဍံ ဘူမိယံ နိက္ခိတ္တံ ဟောတီ**"တိအာဒိနာ နယေန တဿ ဝိဘင်္ဂံ အာဟ။

ဘူမဋ္ဌကထာ

၉၄။ တတြာယံ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာယ သဒ္ဓိံ ဝိနိစ္ဆယကထာ။ **နိခါတန္တိ** ဘူမိယံ ခဏိတွာ ဌပိတံ။ **ပဋိစ္ဆန္နန္တိ** ပံသုဣဋ္ဌကာဒီဟိ ပဋိစ္ဆန္နံ။ **ဘူမဋ္ဌံ ဘဏ္ဍံ။ပ။ ဂစ္ဆတိ ဝါ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ တံ ဧဝံ နိခဏိတွာ ဝါ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဝါ ဌပိတတ္တာ ဘူမိယံ ဌိတံ ဘဏ္ဍံ ယော ဘိက္ခု ကေနစိဒေဝ ဥပါယေန ဉတွာ "အာဟရိဿာမီ"တိ ထေယျစိတ္တော ဟုတွာ ရတ္တိဘာဂေ ဥဋ္ဌာယ ဂစ္ဆတိ၊ သော ဘဏ္ဍဋ္ဌာနံ အပ္ပတွာပိ သဗ္ဗကာယဝစီဝိကာရေသု ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။ ကထံ? သော ဟိ တဿ အာဟရဏတ္ထာယ ဥဋ္ဌဟန္တော ယံ ယံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂံ ဖန္ဒာပေတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ ဒုက္ကဋမေဝ။ နိဝါသနပါရုပနံ သဏ္ဌပေတိ၊ ဟတ္ထဝါရေ ဟတ္ထဝါရေ ဒုက္ကဋံ။ "မဟန္တံ နိဓာနံ န သက္ကာ ဧကေန အာဟရိတုံ၊ ဒုတိယံ ပရိယေသိဿာမီ"တိ ကဿစိ သဟာယဿ သန္တိကံ ဂန္တုကာမော ဒွါရံ

၁-သကဝီရိယနိဿိတာ (က)

vivarati, padavāre ca hatthavāre ca dukkaṭaṁ. Dvārapidahane pana aññasmiṁ vā gamanassa anupakāre anāpatti. Tassa nipannokāsaṁ gantvā "itthannāmā"ti pakkosati, tamatthaṁ ārocetvā "ehi gacchāmā"ti vadati, vācāya vācāya dukkaṭaṁ. So tassa vacanena uṭṭhahati, tassāpi dukkaṭaṁ. Uṭṭhahitvā tassa santikaṁ gantukāmo nivāsanapārupanaṁ saṇṭhapeti, dvāraṁ vivaritvā tassa samīpaṁ gacchati, hatthavārapadavāresu sabbattha dukkaṭaṁ. So taṁ pucchati "asuko ca asuko ca kuhiṁ, asukañca asukañca pakkosāhī"ti, vācāya vācāya dukkaṭaṁ. Sabbe samāgate disvā "mayā asukasmiṁ nāma ṭhāne evarūpo nidhi upaladdho, gacchāma taṁ gahetvā puññāni ca karissāma, sukhañca jīvissāmā"ti vadati, vācāya vācāya dukkaṭameva.

Evaṁ laddhasahāyo kudālaṁ[1] pariyesati. Sace panassa attano kudālo atthi, "taṁ āharissāmī"ti gacchanto ca gaṇhanto ca āharanto ca sabbattha hatthavārapadavāresu dukkaṭaṁ āpajjati. Sace natthi, aññaṁ bhikkhuṁ vā gahaṭṭhaṁ vā gantvā yācati, yācanto ca sace "kudālaṁ me dehi, kudālena me attho, kiñci kātabbaṁ atthi, taṁ katvā paccāharissāmī"ti musā abhaṇanto yācati, vācāya dukkaṭaṁ. Sace "mātikā sodhetabbā atthi, vihāre bhūmikammaṁ kātabbaṁ atthī"ti musāpi bhaṇati, yaṁ yaṁ vacanaṁ musā, tattha tattha pācittiyaṁ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** pana saccepi alikepi dukkaṭameva vuttaṁ, taṁ pamādalikhitanti veditabbaṁ. Na hi adinnādānassa pubbapayoge pācittiyaṭṭhāne dukkaṭaṁ nāma atthi. Sace pana kudālassa daṇḍo natthi, "daṇḍaṁ karissāmī"ti vāsiṁ vā pharasuṁ vā niseti, tadatthāya gacchati, gantvā sukkhakaṭṭhaṁ chindati tacchati ākoṭeti, sabbattha hatthavārapadavāresu dukkaṭaṁ. Allarukkhaṁ chindati, pācittiyaṁ. Tato paraṁ sabbapayogesu dukkaṭaṁ. **Saṅkhepaṭṭhakathāyaṁ** pana **Mahāpaccariya**ñca tattha jātakakaṭṭhalatāchedanatthaṁ vāsipharasuṁ pariyesantānampi dukkaṭaṁ vuttaṁ. Sace pana tesaṁ evaṁ hoti "vāsipharasukudāle yācantā āsaṅkitā bhavissāma, lohaṁ samuṭṭhāpetvā karomā"ti tato araññaṁ gantvā lohabījatthaṁ pathaviṁ khaṇanti, akappiyapathaviṁ khaṇantānaṁ dukkaṭehi saddhiṁ pācittiyānīti **Mahāpaccariyaṁ** vuttaṁ. Yathā ca idha, evaṁ sabbattha pācittiyaṭṭhāne

1. Kuddālaṁ (Sī)

ဝိဝရတိ၊ ပဒဝါရေ စ ဟတ္ထဝါရေ စ ဒုက္ကဋံ။ ဒွါရပိဒဟနေ ပန အညသ္မိံ ဝါ ဂမနဿ အနုပကာရေ အနာပတ္တိ။ တဿ နိပန္နောကာသံ ဂန္တွာ "ဣတ္ထန္နာမာ"တိ ပက္ကောသတိ၊ တမတ္ထံ အာရောစေတွာ "ဧဟိ ဂစ္ဆာမာ"တိ ဝဒတိ၊ ဝါစာယ ဝါစာယ ဒုက္ကဋံ။ သော တဿ ဝစနေန ဥဋ္ဌဟတိ၊ တဿာပိ ဒုက္ကဋံ။ ဥဋ္ဌဟိတွာ တဿ သန္တိကံ ဂန္တုကာမော နိဝါသနပါရုပနံ သဏ္ဌပေတိ၊ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ တဿ သမီပံ ဂစ္ဆတိ၊ ဟတ္ထဝါရပဒဝါရေသု သဗ္ဗတ္ထ ဒုက္ကဋံ။ သော တံ ပုစ္ဆတိ "အသုကော စ အသုကော စ ကုဟိံ၊ အသုကဉ္စ အသုကဉ္စ ပက္ကောသာဟီ"တိ၊ ဝါစာယ ဝါစာယ ဒုက္ကဋံ။ သဗ္ဗေ သမာဂတေ ဒိသွာ "မယာ အသုကသ္မိံ နာမ ဌာနေ ဧဝရူပေါ နိဓိ ဥပလဒ္ဓေါ၊ ဂစ္ဆာမ တံ ဂဟေတွာ ပုညာနိ စ ကရိဿာမ၊ သုခဉ္စ ဇီဝိဿာမာ"တိ ဝဒတိ၊ ဝါစာယ ဝါစာယ ဒုက္ကဋမေဝ။

ဧဝံ လဒ္ဓသဟာယော ကုဒါလံ[၁] ပရိယေသတိ။ သစေ ပနဿ အတ္တနော ကုဒါလော အတ္ထိ၊ "တံ အာဟရိဿာမီ"တိ ဂစ္ဆန္တော စ ဂဏှန္တော စ အာဟရန္တော စ သဗ္ဗတ္ထ ဟတ္ထဝါရပဒဝါရေသု ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။ သစေ နတ္ထိ၊ အညံ ဘိက္ခုံ ဝါ ဂဟဋ္ဌံ ဝါ ဂန္တွာ ယာစတိ၊ ယာစန္တော စ သစေ "ကုဒါလံ မေ ဒေဟိ၊ ကုဒါလေန မေ အတ္ထော၊ ကိဉ္စိ ကာတဗ္ဗံ အတ္ထိ၊ တံ ကတွာ ပစ္စာဟရိဿာမီ"တိ မုသာ အဘဏန္တော ယာစတိ၊ ဝါစာယ ဝါစာယ ဒုက္ကဋံ။ သစေ "မာတိကာ သောဓေတဗ္ဗာ အတ္ထိ၊ ဝိဟာရေ ဘူမိကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ အတ္ထီ"တိ မုသာပိ ဘဏတိ၊ ယံ ယံ ဝစနံ မုသာ၊ တတ္ထ တတ္ထ ပါစိတ္တိယံ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန သစ္စေပိ အလိကေပိ ဒုက္ကဋမေဝ ဝုတ္တံ၊ တံ ပမာဒလိခိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ န ဟိ အဒိန္နာဒါနဿ ပုဗ္ဗပယောဂေ ပါစိတ္တိယဋ္ဌာနေ ဒုက္ကဋံ နာမ အတ္ထိ။ သစေ ပန ကုဒါလဿ ဒဏ္ဍော နတ္ထိ၊ "ဒဏ္ဍံ ကရိဿာမီ"တိ ဝါသိံ ဝါ ဖရသုံ ဝါ နိသေတိ၊ တဒတ္ထာယ ဂစ္ဆတိ၊ ဂန္တွာ သုက္ခကဋ္ဌံ ဆိန္ဒတိ တစ္ဆတိ အာကောဋေတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ ဟတ္ထဝါရပဒဝါရေသု ဒုက္ကဋံ။ အလ္လရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ၊ ပါစိတ္တိယံ။ တတော ပရံ သဗ္ဗပယောဂေသု ဒုက္ကဋံ။ **သင်္ခေပဋ္ဌကထာယံ** ပန **မဟာပစ္စရိယ**ဉ္စ တတ္ထ ဇာတကကဋ္ဌလတာဆေဒနတ္ထံ ဝါသိဖရသုံ ပရိယေသန္တာနမ္ပိ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ။ သစေ ပန တေသံ ဧဝံ ဟောတိ "ဝါသိဖရသုကုဒါလေ ယာစန္တာ အာသင်္ကိတာ ဘဝိဿာမ၊ လောဟံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ကရောမာ"တိ၊ တတော အရညံ ဂန္တွာ လောဟဗီဇတ္ထံ ပထဝိံ ခဏန္တိ၊ အကပ္ပိယပထဝိံ ခဏန္တာနံ ဒုက္ကဋေဟိ သဒ္ဓိံ ပါစိတ္တိယာနီတိ **မဟာပစ္စရိယံ** ဝုတ္တံ။ ယထာ စ ဣဓ၊ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ပါစိတ္တိယဋ္ဌာနေ

၁-ကုဒ္ဒါလံ (သီ)

dukkaṭā na muccati. Kappiyapathaviṁ khaṇantānaṁ dukkaṭāniyeva. Bījaṁ pana gahetvā tato paraṁ sabbakiriyāsu payoge payoge dukkaṭaṁ.

Piṭakapariyesanepi hatthavārapadavāresu vuttanayeneva dukkaṭaṁ, musāvāde pācittiyaṁ. Piṭakaṁ kātukāmatāya vallicchedane pācittiyanti sabbaṁ purimanayeneva veditabbaṁ. **Gacchati vā, āpatti kukkaṭassā**ti evaṁ pariyiṭṭhasahāyakudālapiṭako nidhiṭṭhānaṁ gacchati, padavāre padavāre dukkaṭaṁ. Sace pana gacchanto "imaṁ nidhiṁ laddhā Buddhapūjaṁ vā dhammapūjaṁ vā saṁghabhattaṁ vā karissāmī"ti kusalaṁ uppādeti, kusalacittena gamane anāpatti. Kasmā? "Theyyacitto dutiyaṁ vā -pa- gacchati vā, āpatti dukkaṭassā"ti vuttattā. Yathā ca idha, evaṁ sabbattha atheyyacittassa anāpatti. Maggato okkamma nidhānaṭṭhānaṁ gamanatthāya maggaṁ karonto bhūtagāmaṁ chindati, pācittiyaṁ. Sukkhakaṭṭhaṁ chindati, dukkaṭaṁ.

Tatthajātakanti ciranihitāya kumbhiyā upari jātakaṁ. **Kaṭṭhaṁ vā lataṁ vā**ti na kevalaṁ kaṭṭhalatameva, yaṁkiñci allaṁ vā sukkhaṁ vā tiṇarukkhalatādiṁ chindantassa sahapayogattā dukkaṭameva hoti.

Aṭṭhavidhaṁ hetaṁ **dukkaṭaṁ** nāma imasmiṁ ṭhāne samodhānetvā therehi dassitaṁ pubbapayogadukkaṭaṁ, sahapayogadukkaṭaṁ, anāmāsadukkaṭaṁ durupaciṇṇadukkaṭaṁ, vinayadukkaṭaṁ, ñātadukkaṭaṁ, ñattidukkaṭaṁ, paṭissavadukkaṭanti. Tattha "theyyacitto dutiyaṁ vā kudālaṁ vā piṭakaṁ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassā"ti idaṁ **pubbapayogadukkaṭaṁ** nāma. Ettha hi dukkaṭaṭṭhāne dukkaṭaṁ, pācittiyaṭṭhāne pācittiyameva hoti. "Tatthajātakaṁ kaṭṭhaṁ vā lataṁ vā chindati, āpatti dukkaṭassā"ti idaṁ **sahapayogadukkaṭaṁ** nāma. Ettha pana pācittiyavatthu ca dukkaṭavatthu ca dukkaṭaṭṭhāneyeva tiṭṭhati. Kasmā? Avahārassa sahapayogattāti. Yaṁ pana dasavidhaṁ ratanaṁ, sattavidhaṁ dhaññaṁ, sabbañca āvudhabhaṇḍādiṁ āmasantassa dukkaṭaṁ vuttaṁ, idaṁ **anāmāsadukkaṭaṁ** nāma. Yaṁ kadalināḷikerādīnaṁ tatthajātakaphalāni āmasantassa dukkaṭaṁ vuttaṁ, idaṁ **durupaciṇṇadukkaṭaṁ** nāma. Yaṁ pana piṇḍāya carantassa patte raje patite pattaṁ appaṭiggahetvā adhovitvā vā tattha bhikkhaṁ gaṇhantassa dukkaṭaṁ vuttaṁ,

ဒုက္ကဋာ န မုစ္စတိ။ ကပ္ပိယပထဝိံ ခဏန္တာနံ ဒုက္ကဋာနိယေဝ။ ဗီဇံ ပန ဂဟေတွာ တတော ပရံ သဗ္ဗကိရိယာသု ပယောဂေ ပယောဂေ ဒုက္ကဋံ။

ပိဋကပရိယေသနေပိ ဟတ္ထဝါရပဒဝါရေသု ဝုတ္တနယေနေဝ ဒုက္ကဋံ၊ မုသာဝါဒေ ပါစိတ္တိယံ။ ပိဋကံ ကာတုကာမတာယ ဝလ္လိစ္ဆေဒနေ ပါစိတ္တိယန္တိ သဗ္ဗံ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဂစ္ဆတိ ဝါ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ ဧဝံ ပရိယိဋ္ဌသဟာယကုဒါလပိဋကော နိဓိဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတိ၊ ပဒဝါရေ ပဒဝါရေ ဒုက္ကဋံ။ သစေ ပန ဂစ္ဆန္တော "ဣမံ နိဓိံ လဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓပူဇံ ဝါ ဓမ္မပူဇံ ဝါ သံဃဘတ္တံ ဝါ ကရိဿာမီ"တိ ကုသလံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ကုသလစိတ္တေန ဂမနေ အနာပတ္တိ။ ကသ္မာ? "ထေယျစိတ္တော ဒုတိယံ ဝါ။ပ။ ဂစ္ဆတိ ဝါ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ **ဝုတ္တတ္တာ**။ ယထာ စ ဣဓ၊ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ အထေယျစိတ္တဿ အနာပတ္တိ။ မဂ္ဂတော ဩက္ကမ္မ နိဓာနဋ္ဌာနံ ဂမနတ္ထာယ မဂ္ဂံ ကရောန္တော ဘူတဂါမံ ဆိန္ဒတိ၊ ပါစိတ္တိယံ။ သုက္ခကဋ္ဌံ ဆိန္ဒတိ၊ ဒုက္ကဋံ။

တတ္ထဇာတကန္တိ စိရနိဟိတာယ ကုမ္ဘိယာ ဥပရိ ဇာတကံ။ **ကဋ္ဌံ ဝါ လတံ ဝါတိ** န ကေဝလံ ကဋ္ဌလတမေဝ၊ ယံကိဉ္စိ အလ္လံ ဝါ သုက္ခံ ဝါ တိဏရုက္ခလတာဒိံ ဆိန္ဒန္တဿ သဟပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋမေဝ ဟောတိ။

အဋ္ဌဝိဓံ ဟေတံ **ဒုက္ကဋံ** နာမ ဣမသ္မိံ ဌာနေ သမောဓာနေတွာ ထေရေဟိ ဒဿိတံ ပုဗ္ဗပယောဂဒုက္ကဋံ, သဟပယောဂဒုက္ကဋံ, အနာမာသဒုက္ကဋံ ဒုရုပစိဏ္ဏဒုက္ကဋံ, ဝိနယဒုက္ကဋံ, ဉာတဒုက္ကဋံ, ဉတ္တိဒုက္ကဋံ, ပဋိဿဝဒုက္ကဋန္တိ။ တတ္ထ "ထေယျစိတ္တော ဒုတိယံ ဝါ ကုဒါလံ ဝါ ပိဋကံ ဝါ ပရိယေသတိ ဂစ္ဆတိ ဝါ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ ဣဒံ **ပုဗ္ဗပယောဂဒုက္ကဋံ** နာမ။ ဧတ္ထ ဟိ ဒုက္ကဋဋ္ဌာနေ ဒုက္ကဋံ၊ ပါစိတ္တိယဋ္ဌာနေ ပါစိတ္တိယမေဝ ဟောတိ။ "တတ္ထဇာတကံ ကဋ္ဌံ ဝါ လတံ ဝါ ဆိန္ဒတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ ဣဒံ **သဟပယောဂဒုက္ကဋံ** နာမ။ ဧတ္ထ ပန ပါစိတ္တိယဝတ္ထု စ ဒုက္ကဋဝတ္ထု စ ဒုက္ကဋဋ္ဌာနေယေဝ တိဋ္ဌတိ။ ကသ္မာ? အဝဟာရဿ သဟပယောဂတ္တာတိ။ ယံ ပန ဒသဝိဓံ ရတနံ, သတ္တဝိဓံ ဓညံ, သဗ္ဗဉ္စ အာဝုဓဘဏ္ဍာဒိံ အာမသန္တဿ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ၊ ဣဒံ **အနာမာသဒုက္ကဋံ** နာမ။ ယံ ကဒလိနာဠိကေရာဒီနံ တတ္ထဇာတကဖလာနိ အာမသန္တဿ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ၊ ဣဒံ **ဒုရုပစိဏ္ဏဒုက္ကဋံ** နာမ။ ယံ ပန ပိဏ္ဍာယ စရန္တဿ ပတ္တေ ရဇေ ပတိတေ ပတ္တံ အပ္ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အဓောဝိတွာ ဝါ တတ္ထ ဘိက္ခံ ဂဏှန္တဿ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ၊

idaṁ **vinayadukkaṭaṁ** nāma. "Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassā"ti[1] idaṁ **ñātadukkaṭaṁ** nāma. Yaṁ ekādasasu samanubhāsanāsu "ñattiyā dukkaṭan"ti[2] vuttaṁ, idaṁ **ñattidukkaṭaṁ** nāma. "Tassa bhikkhave bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassā"ti[3] idaṁ **paṭissavadukkaṭaṁ** nāma. Idaṁ pana sahapayogadukkaṭaṁ, tena vuttaṁ "yaṁkiñci allaṁ vā sukkhaṁ vā tiṇarukkhalatādiṁ chindantassa sahapayogattā dukkaṭameva hotī"ti.

Sace panassa tatthajātake tiṇarukkhalatādimhi chinnepi lajjidhammo okkamati, saṁvaro uppajjati, chedanapaccayā dukkaṭaṁ desetvā muccati. Atha dhuranikkhepaṁ akatvā sa-ussāhova paṁsuṁ khaṇati, chedanadukkaṭaṁ paṭippassambhati, khaṇanadukkaṭe patiṭṭhāti. Akappiyapatheviṁ khaṇantopi hi idha sahapayogattā dukkaṭameva āpajjati. Sace panassa sabbadisāsu khaṇitvā kumbhimūlaṁ pattassāpi lijjidhammo okkamati, khaṇanapaccayā dukkaṭaṁ desetvā muccati.

Byūhati vāti atha pana sa-ussāhova paṁsuṁ viyūhati, ekapasse rāsiṁkaroti, khaṇanadukkaṭaṁ paṭippassambhati, viyūhanadukkaṭe patiṭṭhāti. Tañca paṁsuṁ tattha tattha puñjaṁ karonto payoge payoge dukkaṭaṁ āpajjati. Sace pana rāsiṁkatvāpi dhuranikkhepaṁ karoti, lajjidhammaṁ āpajjati, viyūhanadukkaṭaṁ desetvā muccati. **Uddharati vā**ti atha pana sa-ussāhova paṁsuṁ uddharitvā bahi pāteti, viyūhanadukkaṭaṁ paṭippassambhati, uddharaṇadukkaṭe patiṭṭhāti. Paṁsuṁ pana kudālena vā hatthehi vā pacchiyā vā tahiṁ tahiṁ pātento payoge payoge dukkaṭaṁ āpajjati. Sace pana sabbaṁ paṁsuṁ nīharitvā kumbhiṁ thalaṭṭhaṁ katvāpi lajjidhammaṁ āpajjati, uddharaṇadukkaṭaṁ desetvā muccati. Atha pana sa-ussāhova kumbhiṁ āmasati, uddharaṇadukkaṭaṁ paṭippassambhati, āmasanadukkaṭe patiṭṭhāti. Āmasitvāpi ca lajjidhammaṁ āpajjanto āmasanadukkaṭaṁ desetvā muccati. Atha sa-ussāhova kumbhiṁ phandāpeti, āmasanadukkaṭaṁ paṭippassambhati, "phandāpeti, āpatti thullaccayassā"ti vuttathullaccaye patiṭṭhāti.

Tatrāyaṁ dukkaṭathullaccayānaṁ dvinnampi vacanattho—paṭhamaṁ tāvettha duṭṭhu kataṁ Satthārā vuttakiccaṁ virādhetvā katanti **dukkaṭaṁ,** atha vā duṭṭhaṁ[4] kataṁ,

1. Vi 1. 269 piṭṭhe. 2. Vi 1. 267 piṭṭhādīsu. 3. Vi 3. 214 piṭṭhe. 4. Duṭṭhu (Ka)

ဣဒံ **ဝိနယဒုက္ကဋံ** နာမ။ "သုတွာ န ဝဒန္တိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ[၁] ဣဒံ **ဉာတဒုက္ကဋံ** နာမ။ ယံ ဧကာဒသသု သမနုဘာသနာသု "ဉတ္တိယာ ဒုက္ကဋ"န္တိ[၂] ဝုတ္တံ၊ ဣဒံ **ဉတ္တိဒုက္ကဋံ** နာမ။ "တဿ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော ပုရိမိကာ စ န ပညာယတိ၊ ပဋိဿဝေ စ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ[၃] ဣဒံ **ပဋိဿဝဒုက္ကဋံ** နာမ။ ဣဒံ ပန သဟပယောဂဒုက္ကဋံ၊ တေန ဝုတ္တံ "ယံကိဉ္စိ အလ္လံ ဝါ သုက္ခံ ဝါ တိဏရုက္ခလတာဒိံ ဆိန္ဒန္တဿ သဟပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋမေဝ ဟောတီ"တိ။

သစေ ပနဿ တတ္ထဇာတကေ တိဏရုက္ခလတာဒိမှိ ဆိန္နေပိ လဇ္ဇိဓမ္မော ဩက္ကမတိ, သံဝရော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဆေဒနပစ္စယာ ဒုက္ကဋံ ဒေသေတွာ မုစ္စတိ။ အထ ဓုရနိက္ခေပံ အကတွာ သဥဿာဟောဝ ပံသုံ ခဏတိ၊ ဆေဒနဒုက္ကဋံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ၊ ခဏနဒုက္ကဋေ ပတိဋ္ဌာတိ။ အကပ္ပိယပထဝိံ ခဏန္တောပိ ဟိ ဣဓ သဟပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋမေဝ အာပဇ္ဇတိ။ သစေ ပနဿ သဗ္ဗဒိသာသု ခဏိတွာ ကုမ္ဘိမူလံ ပတ္တဿာပိ လဇ္ဇိဓမ္မော ဩက္ကမတိ၊ ခဏနပစ္စယာ ဒုက္ကဋံ ဒေသေတွာ မုစ္စတိ။

ဗျူဟတိ ဝါတိ အထ ပန သဥဿာဟောဝ ပံသုံ ဝိယူဟတိ၊ ဧကပဿေ ရာသိံကရောတိ၊ ခဏနဒုက္ကဋံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ၊ ဝိယူဟနဒုက္ကဋေ ပတိဋ္ဌာတိ။ တဉ္စ ပံသုံ တတ္ထ တတ္ထ ပုဉ္ဇံ ကရောန္တော ပယောဂေ ပယောဂေ ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။ သစေ ပန ရာသိံကတွာပိ ဓုရနိက္ခေပံ ကရောတိ၊ လဇ္ဇိဓမ္မံ အာပဇ္ဇတိ၊ ဝိယူဟနဒုက္ကဋံ ဒေသေတွာ မုစ္စတိ။ **ဥဒ္ဓရတိ ဝါ**တိ အထ ပန သဥဿာဟောဝ ပံသုံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဗဟိ ပါတေတိ၊ ဝိယူဟနဒုက္ကဋံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ၊ ဥဒ္ဓရဏဒုက္ကဋေ ပတိဋ္ဌာတိ။ ပံသုံ ပန ကုဒါလေန ဝါ ဟတ္ထေဟိ ဝါ ပစ္ဆိယာ ဝါ တဟိံ တဟိံ ပါတေန္တော ပယောဂေ ပယောဂေ ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိ။ သစေ ပန သဗ္ဗံ ပံသုံ နီဟရိတွာ ကုမ္ဘိံ ထလဋ္ဌံ ကတွာပိ လဇ္ဇိဓမ္မံ အာပဇ္ဇတိ၊ ဥဒ္ဓရဏဒုက္ကဋံ ဒေသေတွာ မုစ္စတိ။ အထ ပန သဥဿာဟောဝ ကုမ္ဘိံ အာမသတိ၊ ဥဒ္ဓရဏဒုက္ကဋံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ၊ အာမသနဒုက္ကဋေ ပတိဋ္ဌာတိ။ အာမသိတွာပိ စ လဇ္ဇိဓမ္မံ အာပဇ္ဇန္တော အာမသနဒုက္ကဋံ ဒေသေတွာ မုစ္စတိ။ အထ သဥဿာဟောဝ ကုမ္ဘိံ ဖန္ဒာပေတိ၊ အာမသနဒုက္ကဋံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ၊ "ဖန္ဒာပေတိ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿာ"တိ ဝုတ္တထုလ္လစ္စယေ ပတိဋ္ဌာတိ။

တတြာယံ ဒုက္ကဋထုလ္လစ္စယာနံ ဒွိန္နမ္ပိ ဝစနတ္ထော—ပဌမံ တာဝေတ္ထ ဒုဋ္ဌု ကတံ သတ္ထာရာ ဝုတ္တကိစ္စံ ဝိရာဓေတွာ ကတန္တိ **ဒုက္ကဋံ**၊ အထ ဝါ ဒုဋ္ဌံ[၄] ကတံ;

၁-ဝိ ၁-၂၆၉-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိ ၁-၂၆၇-ပိဋ္ဌာဒီသု။ ၃-ဝိ ၃-၂၁၄-ပိဋ္ဌေ။ ၄-ဒုဋ္ဌု (က)

virūpā sā kiriyā bhikkhukiriyānaṁ majjhe na sobhatīti evampi **dukkaṭaṁ.** Vuttañcetaṁ—

“Dukkaṭaṁ iti yaṁ vuttaṁ, taṁ suṇohi yathātathaṁ.
Aparaddhaṁ viraddhañca, khalitaṁ yañca dukkaṭaṁ.

Yaṁ manusso kare pāpaṁ, āvi vā yadi vā raho.
Dukkaṭanti pavedenti, tenetaṁ iti vuccatī”ti[1].

Itaraṁ pana thūlattā, accayattā ca **thullaccayaṁ.** “Samparāye ca duggati[2], yaṁ hoti kaṭukapphalan”ti-ādīsu[3] viya cettha saṁyogabhāvo veditabbo. Ekassa santike desetabbesu hi accayesu tena samo thūlo accayo natthi, tasmā vuttaṁ “thūlattā, accayattā ca thullaccayan”ti. Vuttañcetaṁ—

“Thullaccayanti yaṁ vuttaṁ, taṁ suṇohi yathātathaṁ.
Ekassa mūle yo deseti, yo ca taṁ paṭiggaṇhati.
Accayo tena samo natthi, tenetaṁ iti vuccatī”ti[4].

Phandāpentassa ca payoge payoge thullaccayaṁ. Phandāpetvāpi ca lajjidhammaṁ okkanto thullaccayaṁ desetvā muccati. Sahapayogato paṭṭhāyeva cettha purimā purimā āpatti paṭippassambhati. Sahapayogaṁ pana akatvā lajjidhammaṁ okkantena yā pubbapayoge dukkaṭapācittiyā āpannā, sabbā tā desetabbā. Sahapayoge ca tatthajātakacchedane bahukānipi dukkaṭāni paṁsukhaṇanaṁ patvā paṭippassambhanti, ekaṁ khaṇanadukkaṭameva hoti. Khaṇane bahukānipi viyūhanaṁ, viyūhane bahukānipi uddharaṇaṁ, uddharaṇe bahukānipi āmasanaṁ, āmasane bahukānipi phandāpanaṁ patvā paṭippassambhanti. Paṁsukhaṇanādīsu ca lajjidhamme uppanne bahukāpi āpattiyo hontu, ekameva desetvā muccatīti **Kurundaṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ. Purimāpattipaṭippassaddhi ca nāmesā “ñattiyā dukkaṭaṁ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhantī”ti[5] evaṁ anusāvanāsuttesuyeva āgatā. Idha pana dutiyapārājike Aṭṭhakathācariyappamāṇena gahetabbāti.

1. Vi 5. 262 piṭṭhe. 2. Saṁ 1. 31 piṭṭhe.
3. Khu 1. 22; Khu 10. 110 piṭṭhesu. 4. Vi 5. 261 piṭṭhe. 5. Vi 1. 267 piṭṭhādīsu.

ဝိရူပါ သာ ကိရိယာ ဘိက္ခုကိရိယာနံ မဇ္ဈေ န သောဘတီတိ ဧဝမ္ပိ **ဒုက္ကဋံ**။ ဝုတ္တဉ္စေတံ—

“ဒုက္ကဋံ ဣတိ ယံ ဝုတ္တံ၊ တံ သုဏောဟိ ယထာတထံ။
အပရဒ္ဓံ ဝိရဒ္ဓဉ္စ၊ ခလိတံ ယဉ္စ ဒုက္ကဋံ။

ယံ မနုဿော ကရေ ပါပံ၊ အာဝိ ဝါ ယဒိ ဝါ ရဟော။
ဒုက္ကဋန္တိ ပဝေဒေန္တိ၊ တေနေတံ ဣတိ ဝုစ္စတီ”တိ[၁]။

ဣတရံ ပန ထူလတ္တာ, အစ္စယတ္တာ စ **ထုလ္လစ္စယံ**။ “သမ္ပရာယေ စ ဒုဂ္ဂတိ[၂]၊ ယံ ဟောတိ ကဋုကပ္ဖလ”န္တိအာဒီသု[၃] ဝိယ စေတ္ထ သံယောဂဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧကဿ သန္တိကေ ဒေသေတဗ္ဗေသု ဟိ အစ္စယေသု တေန သမော ထူလော အစ္စယော နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ “ထူလတ္တာ, အစ္စယတ္တာ စ ထုလ္လစ္စယ”န္တိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ—

“ထုလ္လစ္စယန္တိ ယံ ဝုတ္တံ၊ တံ သုဏောဟိ ယထာတထံ။
ဧကဿ မူလေ ယော ဒေသေတိ၊ ယော စ တံ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ။
အစ္စယော တေန သမော နတ္ထိ၊ တေနေတံ ဣတိ ဝုစ္စတီ”တိ[၄]။

ဖန္ဒာပေန္တဿ စ ပယောဂေ ပယောဂေ ထုလ္လစ္စယံ။ ဖန္ဒာပေတွာပိ စ လဇ္ဇိဓမ္မံ ဩက္ကန္တော ထုလ္လစ္စယံ ဒေသေတွာ မုစ္စတိ။ သဟပယောဂတော ပဋ္ဌာယေဝ စေတ္ထ ပုရိမာ ပုရိမာ အာပတ္တိ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ။ သဟပယောဂံ ပန အကတွာ လဇ္ဇိဓမ္မံ ဩက္ကန္တေန ယာ ပုဗ္ဗပယောဂေ ဒုက္ကဋပါစိတ္တိယာ အာပန္နာ၊ သဗ္ဗာ တာ ဒေသေတဗ္ဗာ။ သဟပယောဂေ စ တတ္ထဇာတကစ္ဆေဒနေ ဗဟုကာနိပိ ဒုက္ကဋာနိ ပံသုခဏနံ ပတွာ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တိ၊ ဧကံ ခဏနဒုက္ကဋမေဝ ဟောတိ။ ခဏနေ ဗဟုကာနိပိ ဝိယူဟနံ၊ ဝိယူဟနေ ဗဟုကာနိပိ ဥဒ္ဓရဏံ၊ ဥဒ္ဓရဏေ ဗဟုကာနိပိ အာမသနံ၊ အာမသနေ ဗဟုကာနိပိ ဖန္ဒာပနံ ပတွာ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တိ။ ပံသုခဏနာဒီသု စ လဇ္ဇိဓမ္မေ ဥပ္ပန္နေ ဗဟုကာပိ အာပတ္တိယော ဟောန္တု၊ ဧကမေဝ ဒေသေတွာ မုစ္စတီတိ **ကုရုန္ဒဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ ပုရိမာပတ္တိပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ စ နာမေသာ “ဉတ္တိယာ ဒုက္ကဋံ၊ ဒွီဟိ ကမ္မဝါစာဟိ ထုလ္လစ္စယာ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တီ”တိ[၅] ဧဝံ အနုဿာဝနာသုတ္တေသုယေဝ အာဂတာ။ ဣဓ ပန ဒုတိယပါရာဇိကေ အဋ္ဌကထာစရိယပ္ပမာဏေန ဂဟေတဗ္ဗာတိ။

၁-ဝိ ၅-၂၆၂-ပိဋ္ဌေ။ ၂-သံ ၁-၃၁-ပိဋ္ဌေ။
၃-ခု ၁-၂၂၊ ခု ၁၀-၁၁၀-ပိဋ္ဌေသု။ ၄-ဝိ ၅-၂၆၁-ပိဋ္ဌေ။ ၅-ဝိ ၁-၂၆၇-ပိဋ္ဌာဒီသု။

Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassāti yo pana phandāpetvāpi lajjidhammaṁ anokkamitvāva taṁ kumbhiṁ ṭhānato antamaso kesaggamattampi cāveti, pārājikameva āpajjatīti attho. Ṭhānācāvanañcettha chahākārehi veditabbaṁ. Kathaṁ? Kumbhiṁ mukhavaṭṭiyaṁ gahetvā attano abhimukhaṁ ākaḍḍhanto iminā antena phuṭṭhokāsaṁ kesaggamattampi pārimantena atikkāmeti, pārājikaṁ. Tatheva gahetvā parato pellento pārimantena phuṭṭhokāsaṁ kesaggamattampi iminā antena atikkāmeti, pārājikaṁ. Vāmato vā dakkhiṇato vā apanāmento vāmantena phuṭṭhokāsaṁ kesaggamattampi dakkhiṇantena atikkāmeti, pārājikaṁ. Dakkhiṇantena vā phuṭṭhokāsaṁ kesaggamattampi vāmantena atikkāmeti, pārājikaṁ. Uddhaṁ ukkhipanto kesaggamattampi bhūmito moceti, pārājikaṁ. Khaṇitvā heṭṭhato osīdento bundena phuṭṭhokāsaṁ kesaggamattampi mukhavaṭṭiyā atikkāmeti, pārājikanti evaṁ ekaṭṭhāne ṭhitāya kumbhiyā. Yadi pana kumbhimukhavaṭṭiyā pāsaṁ katvā lohakhāṇuṁ vā khadirasārādikhāṇuṁ vā pathaviyaṁ ākoṭetvā tattha saṅkhalikāya bandhitvā ṭhapenti, ekissā disāya ekāya saṅkhalikāya baddhāya dve ṭhānāni labbhanti, dvīsu. Tīsu. Catūsu disāsu catūhi saṅkhalikāhi baddhāya pañca ṭhānāni labbhanti.

Tattha ekakhāṇuke baddhakumbhiyā paṭhamaṁ khāṇukaṁ vā uddharati, saṅkhalikaṁ vā chindati, thullaccayaṁ. Tato kumbhiṁ yathāvuttanayena kesaggamattampi ṭhānā cāveti, pārājikaṁ. Atha paṭhamaṁ kumbhiṁ uddharati, thullaccayaṁ. Tato khāṇukaṁ kesaggamattampi ṭhānā cāveti, saṅkhalikaṁ vā chindati, pārājikaṁ. Etenupāyena dvīsu tīsu catūsu khāṇukesu baddhakumbhiyāpi pacchime ṭhānācāvane pārājikaṁ, sesesu thullaccayaṁ veditabbaṁ.

Sace khāṇu natthi, saṅkhalikāya agge valayaṁ katvā tatthajātake mūle pavesitaṁ hoti, paṭhamaṁ kumbhiṁ uddharitvā pacchā mūlaṁ chetvā valayaṁ nīharati, pārājikaṁ. Atha mūlaṁ acchetvā valayaṁ ito cito ca sāreti, rakkhati. Sace pana mūlato anīharitvāpi hatthena gahetvā ākāsagataṁ karoti, pārājikaṁ. Ayamettha viseso. Sesaṁ vuttanayameva.

ဌာနာ စာဝေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာတိ ယော ပန ဖန္ဒာပေတွာပိ လဇ္ဇိဓမ္မံ အနောက္ကမိတွာဝ တံ ကုမ္ဘိံ ဌာနတော အန္တမသော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ အာပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဌာနာစာဝနဉ္စေတ္ထ ဆဟာကာရေဟိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကထံ? ကုမ္ဘိံ မုခဝဋ္ဋိယံ ဂဟေတွာ အတ္တနော အဘိမုခံ အာကဍ္ဎန္တော ဣမိနာ အန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ပါရိမန္တေန အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ တထေဝ ဂဟေတွာ ပရတော ပေလ္လေန္တော ပါရိမန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဣမိနာ အန္တေန အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဝါမတော ဝါ ဒက္ခိဏတော ဝါ အပနာမေန္တော ဝါမန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဒက္ခိဏန္တေန အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဒက္ခိဏန္တေန ဝါ ဖုဋ္ဌောကာသံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဝါမန္တေန အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဥဒ္ဓံ ဥက္ခိပန္တော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဘူမိတော မောစေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ခဏိတွာ ဟေဋ္ဌတော ဩသီဒေန္တော ဗုန္ဒေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ မုခဝဋ္ဋိယာ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကန္တိ ဧဝံ ဧကဋ္ဌာနေ ဌိတာယ ကုမ္ဘိယာ။ ယဒိ ပန ကုမ္ဘိမုခဝဋ္ဋိယာ ပါသံ ကတွာ လောဟခါဏုံ ဝါ ခဒိရသာရာဒိခါဏုံ ဝါ ပထဝိယံ အာကောဋေတွာ တတ္ထ သင်္ခလိကာယ ဗန္ဓိတွာ ဌပေန္တိ၊ ဧကိဿာ ဒိသာယ ဧကာယ သင်္ခလိကာယ ဗဒ္ဓါယ ဒွေ ဌာနာနိ လဗ္ဘန္တိ၊ ဒွီသု။ တီသု။ စတူသု ဒိသာသု စတူဟိ သင်္ခလိကာဟိ ဗဒ္ဓါယ ပဉ္စ ဌာနာနိ လဗ္ဘန္တိ။

တတ္ထ ဧကခါဏုကေ ဗဒ္ဓကုမ္ဘိယာ ပဌမံ ခါဏုကံ ဝါ ဥဒ္ဓရတိ၊ သင်္ခလိကံ ဝါ ဆိန္ဒတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ တတော ကုမ္ဘိံ ယထာဝုတ္တနယေန ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဌာနာ စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ အထ ပဌမံ ကုမ္ဘိံ ဥဒ္ဓရတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ တတော ခါဏုကံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဌာနာ စာဝေတိ၊ သင်္ခလိကံ ဝါ ဆိန္ဒတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဧတေနုပါယေန ဒွီသု တီသု စတူသု ခါဏုကေသု ဗဒ္ဓကုမ္ဘိယာပိ ပစ္ဆိမေ ဌာနာစာဝနေ ပါရာဇိကံ၊ သေသေသု ထုလ္လစ္စယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သစေ ခါဏု နတ္ထိ၊ သင်္ခလိကာယ အဂ္ဂေ ဝလယံ ကတွာ တတ္ထဇာတကေ မူလေ ပဝေသိတံ ဟောတိ၊ ပဌမံ ကုမ္ဘိံ ဥဒ္ဓရိတွာ ပစ္ဆာ မူလံ ဆေတွာ ဝလယံ နီဟရတိ၊ ပါရာဇိကံ။ အထ မူလံ အစ္ဆေတွာ ဝလယံ ဣတော စိတော စ သာရေတိ၊ ရက္ခတိ။ သစေ ပန မူလတော အနီဟရိတွာပိ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ အာကာသဂတံ ကရောတိ၊ ပါရာဇိကံ။ အယမေတ္ထ ဝိသေသော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

Keci pana nimittatthāya kumbhimatthake nigrodharukkhādīni ropenti, mūlāni kumbhiṁvinandhitvā ṭhitāni honti, “mūlāni chinditvā kumbhiṁ gahessāmī”ti chindantassa payoge payoge dukkaṭaṁ. Chinditvā okāsaṁ katvā kumbhiṁ kesaggamattampi ṭhānā cāveti, pārājikaṁ. Mūlāni chindatova luṭhitvā kumbhī ninnaṭṭhānaṁ gatā, rakkhati tāva. Gataṭṭhānato uddharati, pārājikaṁ. Sace chinnesu mūlesu ekamūlamattena kumbhī tiṭṭhati, so ca taṁ “imasmiṁ mūle chinne patissatī”ti chindati, chinnamatte pārājikaṁ. Sace pana ekamūleneva pāse baddhasūkaro viya ṭhitā hoti, aññaṁ kiñci lagganakaṁ natthi, tasmimpi mūle chinnamatte pārājikaṁ. Sace kumbhimatthake mahāpāsāṇo ṭhapito hoti, taṁ daṇḍena ukkhipitvā apanetukāmo kumbhimatthake jātaṁ rukkhaṁ chindati, dukkaṭaṁ. Tassā samīpe jātakaṁ chetvā āharati, atatthajātakattā taṁ chindato pācittiyaṁ.

Attano bhājananti sace pana kumbhiṁ uddharituṁ asakkonto kumbhigatabhaṇḍaggahaṇatthaṁ attano bhājanaṁ pavesetvā antokumbhiyaṁ pañcamāsakaṁ vā atirekapañcamāsakaṁ vā agghanakaṁ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Paricchedo cettha pārājikaniyamanatthaṁ vutto. Theyyacittena pana ūnapañcamāsakampi āmasanto dukkaṭaṁ āpajjatiyeva.

Phandāpetīti ettha yāva ekābaddhaṁ katvā attano bhājanaṁ paveseti, tāva phandāpetīti vuccati. Apica ito cito ca apabyūhantopi phandāpetiyeva, so thullaccayaṁ āpajjati. Yadā pana ekābaddhabhāvo chinno, kumbhigataṁ kumbhiyameva, bhājanagatampi bhājaneyeva hoti, tadā attano bhājanagataṁ nāma hoti. Evaṁ katvā kumbhito anīhatepi ca bhājane pārājikaṁ āpajjati.

Muṭṭhiṁ vā chindatīti ettha yathā aṅgulantarehi nikkhantakahāpaṇā kumbhigate kahāpaṇe na samphusanti, evaṁ muṭṭhiṁ karonto muṭṭhiṁ chindati nāma, sopi pārājikaṁ āpajjati.

Suttārūḷhanti sutte ārūḷhaṁ, suttena āvutassāpi suttamayassāpi etaṁ adhivacanaṁ. Pāmaṅgādīni hi sovaṇṇamayānipi honti rūpiyamayānipi suttamayānipi, muttāvali-ādayopi ettheva saṅgahaṁ gatā. **Veṭhanan**ti

ကေစိ ပန နိမိတ္တတ္ထာယ ကုမ္ဘိမတ္ထကေ နိဂြောဓရုက္ခာဒီနိ ရောပေန္တိ၊ မူလာနိ ကုမ္ဘိံ ဝိနန္ဓိတွာ ဌိတာနိ ဟောန္တိ၊ “မူလာနိ ဆိန္ဒိတွာ ကုမ္ဘိံ ဂဟေဿာမီ”တိ ဆိန္ဒန္တဿ ပယောဂေ ပယောဂေ ဒုက္ကဋံ။ ဆိန္ဒိတွာ ဩကာသံ ကတွာ ကုမ္ဘိံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဌာနာ စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ မူလာနိ ဆိန္ဒတောဝ လုဋ္ဌိတွာ ကုမ္ဘီ နိန္နဋ္ဌာနံ ဂတာ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ဂတဋ္ဌာနတော ဥဒ္ဓရတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သစေ ဆိန္နေသု မူလေသု ဧကမူလမတ္တေန ကုမ္ဘီ တိဋ္ဌတိ၊ သော စ တံ “ဣမသ္မိံ မူလေ ဆိန္နေ ပတိဿတီ”တိ ဆိန္ဒတိ၊ ဆိန္နမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန ဧကမူလေနေဝ ပါသေ ဗဒ္ဓသူကရော ဝိယ ဌိတာ ဟောတိ၊ အညံ ကိဉ္စိ လဂ္ဂနကံ နတ္ထိ၊ တသ္မိမ္ပိ မူလေ ဆိန္နမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ကုမ္ဘိမတ္ထကေ မဟာပါသာဏော ဌပိတော ဟောတိ၊ တံ ဒဏ္ဍေန ဥက္ခိပိတွာ အပနေတုကာမော ကုမ္ဘိမတ္ထကေ ဇာတံ ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ တဿာ သမီပေ ဇာတကံ ဆေတွာ အာဟရတိ၊ အတတ္ထဇာတကတ္တာ တံ ဆိန္ဒတော ပါစိတ္တိယံ။

အတ္တနော ဘာဇနန္တိ သစေ ပန ကုမ္ဘိံ ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကောန္တော ကုမ္ဘိဂတဘဏ္ဍဂ္ဂဟဏတ္ထံ အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတွာ အန္တောကုမ္ဘိယံ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ အဂ္ဃနကံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ပရိစ္ဆေဒေါ စေတ္ထ ပါရာဇိကနိယမနတ္ထံ ဝုတ္တော။ ထေယျစိတ္တေန ပန ဦနပဉ္စမာသကမ္ပိ အာမသန္တော ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိယေဝ။

ဖန္ဒာပေတီတိ ဧတ္ထ ယာဝ ဧကာဗဒ္ဓံ ကတွာ အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတိ၊ တာဝ ဖန္ဒာပေတီတိ ဝုစ္စတိ။ အပိစ ဣတော စိတော စ အပဗျူဟန္တောပိ ဖန္ဒာပေတိယေဝ၊ သော ထုလ္လစ္စယံ အာပဇ္ဇတိ။ ယဒါ ပန ဧကာဗဒ္ဓဘာဝေါ ဆိန္နော၊ ကုမ္ဘိဂတံ ကုမ္ဘိယမေဝ, ဘာဇနဂတမ္ပိ ဘာဇနေယေဝ ဟောတိ၊ တဒါ အတ္တနော ဘာဇနဂတံ နာမ ဟောတိ။ ဧဝံ ကတွာ ကုမ္ဘိတော အနီဟတေပိ စ ဘာဇနေ ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ။

မုဋ္ဌိံ ဝါ ဆိန္ဒတီတိ ဧတ္ထ ယထာ အင်္ဂုလန္တရေဟိ နိက္ခန္တကဟာပဏာ ကုမ္ဘိဂတေ ကဟာပဏေ န သမ္ဖုသန္တိ၊ ဧဝံ မုဋ္ဌိံ ကရောန္တော မုဋ္ဌိံ ဆိန္ဒတိ နာမ၊ သောပိ ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ။

သုတ္တာရူဠှန္တိ သုတ္တေ အာရူဠှံ၊ သုတ္တေန အာဝုတဿာပိ သုတ္တမယဿာပိ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ပါမင်္ဂါဒီနိ ဟိ သောဝဏ္ဏမယာနိပိ ဟောန္တိ ရူပိယမယာနိပိ သုတ္တမယာနိပိ၊ မုတ္တာဝလိအာဒယောပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟံ ဂတာ။ **ဝေဌန**န္တိ

sīsaveṭhanapaṭo vuccati. Etesu yaṁkiñci theyyacitto āmasati, dukkaṭaṁ. Phandāpeti, thullaccayaṁ. Pāmaṅgādīni koṭiyaṁ gahetvā ākāsaṭṭhaṁ akaronto uccāreti, thullaccayaṁ.

Ghaṁsanto nīharatīti ettha pana paripuṇṇāya kumbhiyā upari samatittikaṁ kumbhiṁ katvā ṭhapitaṁ vā ekaṁ koṭiṁ bunde ekaṁ koṭiṁ mukhavaṭṭiyaṁ katvā ṭhapitaṁ vā ghaṁsantassa nīharato thullaccayaṁ, kumbhimukhā mocentassa pārājikaṁ. Yaṁ pana upaḍḍhakumbhiyaṁ vā rittakumbhiyaṁ vā ṭhapitaṁ, tassa attano phuṭṭhokāsova ṭhānaṁ, na sakalā kumbhī. Tasmā taṁ ghaṁsantassāpi nīharato patiṭṭhitokāsato kesaggamatte mutte pārājikameva. Kumbhiyā pana paripuṇṇāya vā ūnāya vā ujukameva uddharantassa heṭṭhimakoṭiyā patiṭṭhitokāsā muttamatteva pārājikaṁ. Antokumbhiyaṁ ṭhapitaṁ yaṁkiñci pārājikappahonakaṁ bhaṇḍaṁ sakalakumbhiyaṁ cārentassa, pāmaṅgādiñca ghaṁsitvā nīharantassa yāva mukhavaṭṭiṁ nātikkamati, tāva thullaccayameva. Tassa hi sabbāpi kumbhīṭhānanti **Saṅkhepamahāpaccariyā**dīsu vuttaṁ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** pana "ṭhapitaṭṭhānameva ṭhānaṁ, na sakalā kumbhī. Tasmā yathāṭhitaṭṭhānato kesaggamattampi mocentassa pārājikamevā"ti vuttaṁ, taṁ pamāṇaṁ. Itaraṁ pana ākāsagataṁ akarontassa cīvaravaṁse ṭhapitacīvaraveṭhanakanayena vuttaṁ, taṁ na gahetabbaṁ. **Vinayavinicchaye hi āgate garuke ṭhātabbaṁ, esā vinayadhammatā.** Apica "attano bhājanagataṁ vā karoti, muṭṭhiṁ vā chindatī"ti vacanatopetaṁ veditabbaṁ, yathā antokumbhiyaṁ ṭhitassa na sabbā kumbhī ṭhānanti.

Sappi-ādīsu yaṁkiñci pivato ekapayogena pītamatte pārājikanti **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ. **Mahāpaccariyā**dīsu pana ayaṁ vibhāgo dassito— "mukhaṁ anapanetvā ākaḍḍhantassa pivato sace paragalagataṁ pādaṁ na agghati, mukhagatena saddhiṁ agghati, rakkhati tāva. Kaṇṭhena pana paricchinnakāleyeva pārājikaṁ hoti. Sacepi oṭṭhehi paricchindanto oṭṭhe pidahati, pārājikameva. Uppaladaṇḍaveḷunāḷinaḷanāḷi-ādīhi pivantassapi sace paragalagatameva pādaṁ agghati, pārājikaṁ. Sace saha mukhagatena agghati, na tāva pārājikaṁ hoti. Uppaladaṇḍādigatena saddhiṁ ekābaddhabhāvaṁ kopetvā oṭṭhehi paricchinnamatte pārājikaṁ. Sace uppaladaṇḍādigatena saddhiṁ agghati, uppaladaṇḍādīnaṁ bunde aṅguliyāpi

သီသဝေဌနပဋော ဝုစ္စတိ။ ဧတေသု ယံကိဉ္စိ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ ဖန္ဒာပေတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ပါမင်္ဂါဒီနိ ကောဋိယံ ဂဟေတွာ အာကာသဋ္ဌံ အကရောန္တော ဥစ္စာရေတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။

ဃံသန္တော နီဟရတီတိ ဧတ္ထ ပန ပရိပုဏ္ဏာယ ကုမ္ဘိယာ ဥပရိ သမတိတ္တိကံ ကုမ္ဘိံ ကတွာ ဌပိတံ ဝါ ဧကံ ကောဋိံ ဗုန္ဒေ ဧကံ ကောဋိံ မုခဝဋ္ဋိယံ ကတွာ ဌပိတံ ဝါ ဃံသန္တဿ နီဟရတော ထုလ္လစ္စယံ၊ ကုမ္ဘိမုခါ မောစေန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ယံ ပန ဥပဍ္ဎကုမ္ဘိယံ ဝါ ရိတ္တကုမ္ဘိယံ ဝါ ဌပိတံ၊ တဿ အတ္တနော ဖုဋ္ဌောကာသောဝ ဌာနံ၊ န သကလာ ကုမ္ဘီ။ တသ္မာ တံ ဃံသန္တဿာပိ နီဟရတော ပတိဋ္ဌိတောကာသတော ကေသဂ္ဂမတ္တေ မုတ္တေ ပါရာဇိကမေဝ။ ကုမ္ဘိယာ ပန ပရိပုဏ္ဏာယ ဝါ ဦနာယ ဝါ ဥဇုကမေဝ ဥဒ္ဓရန္တဿ ဟေဋ္ဌိမကောဋိယာ ပတိဋ္ဌိတောကာသာ မုတ္တမတ္တေဝ ပါရာဇိကံ။ အန္တောကုမ္ဘိယံ ဌပိတံ ယံကိဉ္စိ ပါရာဇိကပ္ပဟောနကံ ဘဏ္ဍံ သကလကုမ္ဘိယံ စာရေန္တဿ, ပါမင်္ဂါဒိဉ္စ ဃံသိတွာ နီဟရန္တဿ ယာဝ မုခဝဋ္ဋိံ နာတိက္ကမတိ၊ တာဝ ထုလ္လစ္စယမေဝ။ တဿ ဟိ သဗ္ဗာပိ ကုမ္ဘီ ဌာနန္တိ **သင်္ခေပမဟာပစ္စရိယာ**ဒီသု ဝုတ္တံ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန “ဌပိတဋ္ဌာနမေဝ ဌာနံ၊ န သကလာ ကုမ္ဘီ။ တသ္မာ ယထာဌိတဋ္ဌာနတော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ မောစေန္တဿ ပါရာဇိကမေဝါ”တိ ဝုတ္တံ၊ တံ ပမာဏံ။ ဣတရံ ပန အာကာသဂတံ အကရောန္တဿ စီဝရဝံသေ ဌပိတစီဝရဝေဌနကနယေန ဝုတ္တံ၊ တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ဝိနယဝိနိစ္ဆယေ ဟိ အာဂတေ ဂရုကေ ဌာတဗ္ဗံ၊ ဧသာ ဝိနယဓမ္မတာ။** အပိစ “အတ္တနော ဘာဇနဂတံ ဝါ ကရောတိ၊ မုဋ္ဌိံ ဝါ ဆိန္ဒတီ”တိ ဝစနတောပေတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ယထာ အန္တောကုမ္ဘိယံ ဌိတဿ န သဗ္ဗာ ကုမ္ဘီ ဌာနန္တိ။

သပ္ပိအာဒီသု ယံကိဉ္စိ ပိဝတော ဧကပယောဂေန ပီတမတ္တေ ပါရာဇိကန္တိ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ **မဟာပစ္စရိယာ**ဒီသု ပန အယံ ဝိဘာဂေါ ဒဿိတော—“မုခံ အနပနေတွာ အာကဍ္ဎန္တဿ ပိဝတော သစေ ပရဂလဂတံ ပါဒံ န အဂ္ဃတိ၊ မုခဂတေန သဒ္ဓိံ အဂ္ဃတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ကဏ္ဌေန ပန ပရိစ္ဆိန္နကာလေယေဝ ပါရာဇိကံ ဟောတိ။ သစေပိ ဩဋ္ဌေဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တော ဩဋ္ဌေ ပိဒဟတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။ ဥပ္ပလဒဏ္ဍဝေဠုနာဠိနဠနာဠိအာဒီဟိ ပိဝန္တဿာပိ သစေ ပရဂလဂတမေဝ ပါဒံ အဂ္ဃတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သစေ သဟ မုခဂတေန အဂ္ဃတိ၊ န တာဝ ပါရာဇိကံ ဟောတိ။ ဥပ္ပလဒဏ္ဍာဒိဂတေန သဒ္ဓိံ ဧကာဗဒ္ဓဘာဝံ ကောပေတွာ ဩဋ္ဌေဟိ ပရိစ္ဆိန္နမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ဥပ္ပလဒဏ္ဍာဒိဂတေန သဒ္ဓိံ အဂ္ဃတိ၊ ဥပ္ပလဒဏ္ဍာဒီနံ ဗုန္ဒေ အင်္ဂုလိယာပိ

pihitamatte pārājikaṁ. Pādagghanake paragalaṁ appaviṭṭhe uppaladaṇḍādīsu ca mukhe ca atirekapādārahampi ekābaddhaṁ hutvā tiṭṭhati, rakkhatiyevā"ti. Taṁ sabbampi yasmā "attano bhājanagataṁ vā karoti, muṭṭhiṁ vā chindatī"ti imaṁ nayaṁ bhajati, tasmā sudassitameva. Esa tāva ekābaddhe nayo.

Sace pana hatthena vā pattena vā thālakādinā vā kenaci bhājanena gahetvā pivati, yamhi payoge pādagghanakaṁ pūreti, tamhi gate pārājikaṁ. Atha mahagghaṁ[1] hoti, sippikāyapi[1] ekapayogeneva pādagghanakaṁ gahetuṁ sakkā hoti, ekuddhāreyeva pārājikaṁ. Bhājanaṁ pana nimujjāpetvā gaṇhantassa yāva ekābaddhaṁ hoti, tāva rakkhati. Mukhavaṭṭiparicchedena vā uddhārena vā pārājikaṁ. Yadā pana sappiṁ vā telaṁ vā acchaṁ telasadisameva madhuphāṇitaṁ vā kumbhiṁ āviñchetvā[2] attano bhājane paveseti, tadā tesaṁ acchatāya ekābaddhatā natthīti pādagghanake mukhavaṭṭito gaḷitamatte pārājikaṁ.

Pacitvā ṭhapitaṁ pana madhuphāṇitaṁ sileso viya cikkanaṁ ākaḍḍhanavikaḍḍhanayoggaṁ hoti, uppanne kukkucce ekābaddhameva hutvā paṭinīharituṁ sakkoti. Etaṁ mukhavaṭṭiyā nikkhamitvā bhājane paviṭṭhampi bāhirena saddhiṁ ekābaddhattā rakkhati, mukhavaṭṭito chinnamatte pana pārājikaṁ. Yopi theyyacittena parassa kumbhiyā pādagghanakaṁ sappiṁ vā telaṁ vā avassaṁ pivanakaṁ yaṁkiñci dukūlasāṭakaṁ vā cammakhaṇḍādīnaṁ vā aññataraṁ pakkhipati, hatthato muttamatte pārājikaṁ.

Rittakumbhiyā "idāni telaṁ ākirissantī"ti ñatvā yaṁkiñci bhaṇḍaṁ theyyacitto pakkhipati, tañce tattha tele ākiṇṇe pañcamāsaka-agghanakaṁ pivati, pītamatte pārājikanti **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ. Taṁ pana tattheva sukkhataḷāke sukkhamātikāya ujukaraṇavinicchayena virujjhati, avahāralakkhaṇañcettha na paññāyati, tasmā na gahetabbaṁ. **Mahāpaccariyā**dīsu pana tassa uddhāre pārājikaṁ vuttaṁ, taṁ yuttaṁ.

Parassa rittakumbhiyā saṅgopanatthāya bhaṇḍaṁ ṭhapetvā tattha tele ākiṇṇe "sace ayaṁ jānissati, maṁ palibujjhissatī"ti bhīto pādagghanakatelaṁ pītaṁ bhaṇḍaṁ theyyacittena uddharati, pārājikaṁ. Suddhacittena

1-1. Hoti sappi-ādi, yamhi (Ka) 2. Āvaṭṭetvā (Sī, Syā) Āviñjetvā (Ka)

ပိဟိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ပါဒဂ္ဃနကေ ပရဂလံ အပ္ပဝိဋ္ဌေ ဥပ္ပလဒဏ္ဍာဒီသု စ မုခေ စ အတိရေကပါဒါရဟမ္ပိ ဧကာဗဒ္ဓံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ၊ ရက္ခတိယေဝါ”တိ။ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ယသ္မာ “အတ္တနော ဘာဇနဂတံ ဝါ ကရောတိ၊ မုဋ္ဌိံ ဝါ ဆိန္ဒတီ”တိ ဣမံ နယံ ဘဇတိ၊ တသ္မာ သုဒဿိတမေဝ။ ဧသ တာဝ ဧကာဗဒ္ဓေ နယော။

သစေ ပန ဟတ္ထေန ဝါ ပတ္တေန ဝါ ထာလကာဒိနာ ဝါ ကေနစိ ဘာဇနေန ဂဟေတွာ ပိဝတိ၊ ယမှိ ပယောဂေ ပါဒဂ္ဃနကံ ပူရေတိ၊ တမှိ ဂတေ ပါရာဇိကံ။ အထ မဟဂ္ဃံ[1] ဟောတိ၊ သိပ္ပိကာယပိ[1] ဧကပယောဂေနေဝ ပါဒဂ္ဃနကံ ဂဟေတုံ သက္ကာ ဟောတိ၊ ဧကုဒ္ဓါရေယေဝ ပါရာဇိကံ။ ဘာဇနံ ပန နိမုဇ္ဇာပေတွာ ဂဏှန္တဿ ယာဝ ဧကာဗဒ္ဓံ ဟောတိ၊ တာဝ ရက္ခတိ။ မုခဝဋ္ဋိပရိစ္ဆေဒေန ဝါ ဥဒ္ဓါရေန ဝါ ပါရာဇိကံ။ ယဒါ ပန သပ္ပိံ ဝါ တေလံ ဝါ အစ္ဆံ တေလသဒိသမေဝ မဓုဖာဏိတံ ဝါ ကုမ္ဘိံ အာဝိဉ္ဆေတွာ[2] အတ္တနော ဘာဇနေ ပဝေသေတိ၊ တဒါ တေသံ အစ္ဆတာယ ဧကာဗဒ္ဓတာ နတ္ထီတိ ပါဒဂ္ဃနကေ မုခဝဋ္ဋိတော ဂဠိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

ပစိတွာ ဌပိတံ ပန မဓုဖာဏိတံ သိလေသော ဝိယ စိက္ကနံ အာကဍ္ဎနဝိကဍ္ဎနယောဂ္ဂံ ဟောတိ၊ ဥပ္ပန္နေ ကုက္ကုစ္စေ ဧကာဗဒ္ဓမေဝ ဟုတွာ ပဋိနီဟရိတုံ သက္ကောတိ။ ဧတံ မုခဝဋ္ဋိယာ နိက္ခမိတွာ ဘာဇနေ ပဝိဋ္ဌမ္ပိ ဗာဟိရေန သဒ္ဓိံ ဧကာဗဒ္ဓတ္တာ ရက္ခတိ၊ မုခဝဋ္ဋိတော ဆိန္နမတ္တေ ပန ပါရာဇိကံ။ ယောပိ ထေယျစိတ္တေန ပရဿ ကုမ္ဘိယာ ပါဒဂ္ဃနကံ သပ္ပိံ ဝါ တေလံ ဝါ အဝဿံ ပိဝနကံ ယံကိဉ္စိ ဒုကူလသာဋကံ ဝါ စမ္မခဏ္ဍာဒီနံ ဝါ အညတရံ ပက္ခိပတိ၊ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

ရိတ္တကုမ္ဘိယာ “ဣဒါနိ တေလံ အာကိရိဿန္တီ”တိ ဉတွာ ယံကိဉ္စိ ဘဏ္ဍံ ထေယျစိတ္တော ပက္ခိပတိ၊ တဉ္စေ တတ္ထ တေလေ အာကိဏ္ဏေ ပဉ္စမာသက-အဂ္ဃနကံ ပိဝတိ၊ ပီတမတ္တေ ပါရာဇိကန္တိ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ တံ ပန တတ္ထေဝ သုက္ခတဠာကေ သုက္ခမာတိကာယ ဥဇုကရဏဝိနိစ္ဆယေန ဝိရုဇ္ဈတိ၊ အဝဟာရလက္ခဏဉ္စေတ္ထ န ပညာယတိ၊ တသ္မာ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ **မဟာပစ္စရိယာ**ဒီသု ပန တဿ ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ ဝုတ္တံ၊ တံ ယုတ္တံ။

ပရဿ ရိတ္တကုမ္ဘိယာ သင်္ဂေါပနတ္ထာယ ဘဏ္ဍံ ဌပေတွာ တတ္ထ တေလေ အာကိဏ္ဏေ “သစေ အယံ ဇာနိဿတိ၊ မံ ပလိဗုဇ္ဈိဿတီ”တိ ဘီတော ပါဒဂ္ဃနကတေလံ ပီတံ ဘဏ္ဍံ ထေယျစိတ္တေန ဥဒ္ဓရတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သုဒ္ဓစိတ္တေန

၁-၁. ဟောတိ သပ္ပိအာဒိ၊ ယမှိ (က) ၂. အာဝဋ္ဋေတွာ (သီ၊ သျာ) အာဝိဉ္ဇေတွာ (က)

uddharati, pare āharāpente bhaṇḍadeyyaṁ. **Bhaṇḍadeyyaṁ** nāma yaṁ parassa naṭṭhaṁ, tassa mūlaṁ vā tadeva vā bhaṇḍaṁ dātabbanti attho. No ce deti, sāmikassa dhuranikkhepe pārājikaṁ. Sace parassa kumbhiyā añño sappiṁ vā telaṁ vā ākirati, tatra cāyaṁ theyyacittena telapivanakaṁ bhaṇḍaṁ pakkhipati, vuttanayeneva pārājikaṁ. Attano rittakumbhiyā parassa sappiṁ vā telaṁ vā ākiraṇabhāvaṁ ñatvā theyyacittena bhaṇḍaṁ nikkhipati, pubbe vuttanayeneva uddhāre pārājikaṁ. Suddhacitto nikkhipitvā pacchā theyyacittena uddharati, pārājikameva. Suddhacittova uddharati, neva avahāro, na gīvā, **Mahāpaccariyaṁ** pana anāpattimattameva vuttaṁ. "Kissa mama kumbhiyaṁ telaṁ ākirasī"ti kupito attano bhaṇḍaṁ uddharitvā chaḍḍeti, no bhaṇḍadeyyanti **Kurundiyaṁ** vuttaṁ. Theyyacittena mukhavaṭṭiyaṁ gahetvā kumbhiṁ āviñchati telaṁ gaḷetukāmo, pādagghanake gaḷite pārājikaṁ. Theyyacitteneva jajjaraṁ karoti "savitvā gamissatī"ti, pādagghanake savitvā gate pārājikaṁ. Theyyacitteneva chiddaṁ karoti omaṭṭhaṁ vā ummaṭṭhaṁ vā vemaṭṭhaṁ vā, idaṁ pana sammohaṭṭhānaṁ, tasmā suṭṭhu sallakkhetabbaṁ. Ayaṁ hettha vinicchayo—**omaṭṭhaṁ**nāma adhomukhachiddaṁ. **Ummaṭṭhaṁ** nāma uddhaṁmukhachiddaṁ. **Vemaṭṭhaṁ** nāma uḷuṅkasseva ujugatachiddaṁ. Tatra omaṭṭhassa bahi paṭṭhāya katassa abbhantarantato pādagghanake tele gaḷite bahi anikkhantepi pārājikaṁ. Kasmā? Yasmā tato gaḷitamattameva bahigataṁ nāma hoti, na kumbhigatasaṅkhyaṁ labhati. Anto paṭṭhāya katassa bāhirantato pādagghanake gaḷite pārājikaṁ. Ummaṭṭhassa yathā tathā vā katassa bāhirantato pādagghanake gaḷite pārājikaṁ. Tañhi yāva bāhirantato na gaḷati, tāva kumbhigatameva hoti. Vemaṭṭhassa ca kapālamajjhato gaḷitavasena kāretabboti Aṭṭhakathāsu vuttaṁ. Taṁ pana anto ca bahi ca paṭṭhāya majjhe ṭhapetvā katachidde taḷākassa ca mariyādabhedena sameti. Anto paṭṭhāya kate pana bāhirantena, bahi paṭṭhāya kate abbhantarantena kāretabboti idamettha yuttaṁ. Yo pana "vaṭṭitvā gacchissatī"ti theyyacittena kumbhiyā ādhārakaṁ vā upatthambhanaleḍḍuke vā apaneti, vaṭṭitvā gatāya pārājikaṁ. Telākiraṇabhāvaṁ pana ñatvā rittakumbhiyā jajjarabhāve vā chiddesu vā katesu pacchā nikkhantatelappamāṇena bhaṇḍadeyyaṁ hoti. **Aṭṭhakathāsu** pana katthaci pārājikantipi likhitaṁ, taṁ pamādalikhitaṁ.

ဥဒ္ဓရတိ၊ ပရေ အာဟရာပေန္တေ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ **ဘဏ္ဍဒေယျံ** နာမ ယံ ပရဿ နဋ္ဌံ၊ တဿ မူလံ ဝါ တဒေဝ ဝါ ဘဏ္ဍံ ဒါတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ နော စေ ဒေတိ၊ သာမိကဿ ဓုရနိက္ခေပေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပရဿ ကုမ္ဘိယာ အညော သပ္ပိံ ဝါ တေလံ ဝါ အာကိရတိ၊ တတြ စာယံ ထေယျစိတ္တေန တေလပိဝနကံ ဘဏ္ဍံ ပက္ခိပတိ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကံ။ အတ္တနော ရိတ္တကုမ္ဘိယာ ပရဿ သပ္ပိံ ဝါ တေလံ ဝါ အာကိရဏဘာဝံ ဉတွာ ထေယျစိတ္တေန ဘဏ္ဍံ နိက္ခိပတိ၊ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ သုဒ္ဓစိတ္တော နိက္ခိပိတွာ ပစ္ဆာ ထေယျစိတ္တေန ဥဒ္ဓရတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။ သုဒ္ဓစိတ္တောဝ ဥဒ္ဓရတိ၊ နေဝ အဝဟာရော, န ဂီဝါ၊ **မဟာပစ္စရိယံ** ပန အနာပတ္တိမတ္တမေဝ ဝုတ္တံ။ “ကိဿ မမ ကုမ္ဘိယံ တေလံ အာကိရသီ”တိ ကုပိတော အတ္တနော ဘဏ္ဍံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဆဍ္ဍေတိ၊ နော ဘဏ္ဍဒေယျန္တိ **ကုရုန္ဒိယံ** ဝုတ္တံ။ ထေယျစိတ္တေန မုခဝဋ္ဋိယံ ဂဟေတွာ ကုမ္ဘိံ အာဝိဉ္ဆတိ တေလံ ဂဠေတုကာမော၊ ပါဒဂ္ဃနကေ ဂဠိတေ ပါရာဇိကံ။ ထေယျစိတ္တေနေဝ ဇဇ္ဇရံ ကရောတိ “သဝိတွာ ဂမိဿတီ”တိ၊ ပါဒဂ္ဃနကေ သဝိတွာ ဂတေ ပါရာဇိကံ။ ထေယျစိတ္တေနေဝ ဆိဒ္ဒံ ကရောတိ ဩမဋ္ဌံ ဝါ ဥမ္မဋ္ဌံ ဝါ ဝေမဋ္ဌံ ဝါ၊ ဣဒံ ပန သမ္မောဟဋ္ဌာနံ၊ တသ္မာ သုဋ္ဌု သလ္လက္ခေတဗ္ဗံ။ အယံ ဟေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော—**ဩမဋ္ဌံ** နာမ အဓောမုခဆိဒ္ဒံ။ **ဥမ္မဋ္ဌံ** နာမ ဥဒ္ဓံမုခဆိဒ္ဒံ။ **ဝေမဋ္ဌံ** နာမ ဥဠုင်္ကဿေဝ ဥဇုဂတဆိဒ္ဒံ။ တတြ ဩမဋ္ဌဿ ဗဟိ ပဋ္ဌာယ ကတဿ အဗ္ဘန္တရန္တတော ပါဒဂ္ဃနကေ တေလေ ဂဠိတေ ဗဟိ အနိက္ခန္တေပိ ပါရာဇိကံ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ တတော ဂဠိတမတ္တမေဝ ဗဟိဂတံ နာမ ဟောတိ၊ န ကုမ္ဘိဂတသင်္ချံ လဘတိ။ အန္တော ပဋ္ဌာယ ကတဿ ဗာဟိရန္တတော ပါဒဂ္ဃနကေ ဂဠိတေ ပါရာဇိကံ။ ဥမ္မဋ္ဌဿ ယထာ တထာ ဝါ ကတဿ ဗာဟိရန္တတော ပါဒဂ္ဃနကေ ဂဠိတေ ပါရာဇိကံ။ တဉှိ ယာဝ ဗာဟိရန္တတော န ဂဠတိ၊ တာဝ ကုမ္ဘိဂတမေဝ ဟောတိ။ ဝေမဋ္ဌဿ စ ကပါလမဇ္ဈတော ဂဠိတဝသေန ကာရေတဗ္ဗောတိ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ။ တံ ပန အန္တော စ ဗဟိ စ ပဋ္ဌာယ မဇ္ဈေ ဌပေတွာ ကတဆိဒ္ဒေ တဠာကဿ စ မရိယာဒဘေဒေန သမေတိ။ အန္တော ပဋ္ဌာယ ကတေ ပန ဗာဟိရန္တေန, ဗဟိ ပဋ္ဌာယ ကတေ အဗ္ဘန္တရန္တေန ကာရေတဗ္ဗောတိ ဣဒမေတ္ထ ယုတ္တံ။ ယော ပန “ဝဋ္ဋိတွာ ဂစ္ဆိဿတီ”တိ ထေယျစိတ္တေန ကုမ္ဘိယာ အာဓာရကံ ဝါ ဥပတ္ထမ္ဘနလေဍ္ဍုကေ ဝါ အပနေတိ၊ ဝဋ္ဋိတွာ ဂတာယ ပါရာဇိကံ။ တေလာကိရဏဘာဝံ ပန ဉတွာ ရိတ္တကုမ္ဘိယာ ဇဇ္ဇရဘာဝေ ဝါ ဆိဒ္ဒေသု ဝါ ကတေသု ပစ္ဆာ နိက္ခန္တတေလပ္ပမာဏေန ဘဏ္ဍဒေယျံ ဟောတိ။ **အဋ္ဌကထာသု** ပန ကတ္ထစိ ပါရာဇိကန္တိပိ လိခိတံ၊ တံ ပမာဒလိခိတံ။

Paripuṇṇāya kumbhiyā upari kathalaṁ vā pāsāṇaṁ vā “patitvā bhindissati, tato telaṁ paggharissatī”ti theyyacittena dubbandhaṁ vā karoti, duṭṭhapitaṁ vā ṭhapeti, avassaṁ patanakaṁ tathā karontassa katamatte pārājikaṁ. Rittakumbhiyā upari karoti, taṁ pacchā puṇṇakāle patitvā bhindati, bhaṇḍadeyyaṁ. Īdisesu hi ṭhānesu bhaṇḍassa natthikāle katapayogattā āditova pārājikaṁ na hoti. Bhaṇḍavināsadvārassa pana katattā bhaṇḍadeyyaṁ hoti, āharāpentesu adadato sāmikānaṁ dhuranikkhepena pārājikaṁ.

Theyyacittena mātikaṁ ujukaṁ karoti “vaṭṭitvā vā gamissati, velaṁ vā uttarāpessatī”ti, vaṭṭitvā vā gacchatu, velaṁ vā uttaratu, ujukaraṇakāle pārājikaṁ. Īdisā hi payogā pubbapayogāvahāre saṅgahaṁ gacchanti. Sukkhamātikāya ujukatāya pacchā udake āgate vaṭṭitvā vā gacchatu, velaṁ vā uttaratu, bhaṇḍadeyyaṁ. Kasmā? Ṭhānācāvanapayogassa abhāvā. Tassa lakkhaṇaṁ nāvaṭṭhe āvi bhavissati.

Tattheva bhindati vāti-ādīsu **Aṭṭhakathāyaṁ**[1] tāva vuttaṁ—“**bhindati vā**ti muggarena pothetvā bhindati. **Chaḍḍeti vā**ti udakaṁ vā vālikaṁ vā ākiritvā uttarāpeti. **Jhāpeti vā**ti dārūni āharitvā jhāpeti. **Aparibhogaṁ vā karotī**ti akhāditabbaṁ vā apātabbaṁ vā karoti, uccāraṁ vā passāvaṁ vā visaṁ vā ucchiṭṭhaṁ vā kuṇapaṁ vā pāteti. **Āpatti dukkaṭassā**ti ṭhānācāvanassa natthitāya dukkaṭaṁ, Buddhavisayo nāmeso. Kiñcāpi dukkaṭaṁ, āharāpente pana bhaṇḍadeyyan”ti. Tattha purimadvayaṁ na sameti. Tañhi kumbhijajjarakaraṇena ca mātikā-ujukaraṇena ca saddhiṁ ekalakkhaṇaṁ. Pacchimaṁ pana dvayaṁ ṭhānā acāventenāpi sakkā kātuṁ, tasmā ettha evaṁ vinicchayaṁ vadanti—“Aṭṭhakathāyaṁ kira ‘ṭhānācāvanassa natthitāya dukkaṭan’ti idaṁ pacchimadvayaṁ sandhāya vuttaṁ. Ṭhānācāvanaṁ akarontoyeva hi theyyacittena vā vināsetukāmatāya vā jhāpeyyapi, aparibhogampi kareyya. Purimadvaye pana vuttanayena bhindantassa vā chaḍḍentassa vā ṭhānācāvanaṁ atthi, tasmā tathā karontassa vināsetukamatāya bhaṇḍadeyyaṁ, theyyacittena pārājikan”ti. Pāḷiyaṁ “dukkaṭan”ti vuttattā

1. Mahā-aṭṭhakathāyaṁ (Ka)

ပရိပုဏ္ဏာယ ကုမ္ဘိယာ ဥပရိ ကထလံ ဝါ ပါသာဏံ ဝါ “ပတိတွာ ဘိန္ဒိဿတိ၊ တတော တေလံ ပဂ္ဃရိဿတီ”တိ ထေယျစိတ္တေန ဒုဗ္ဗန္ဓံ ဝါ ကရောတိ၊ ဒုဋ္ဌပိတံ ဝါ ဌပေတိ၊ အဝဿံ ပတနကံ တထာ ကရောန္တဿ ကတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ရိတ္တကုမ္ဘိယာ ဥပရိ ကရောတိ၊ တံ ပစ္ဆာ ပုဏ္ဏကာလေ ပတိတွာ ဘိန္ဒတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ဤဒိသေသု ဟိ ဌာနေသု ဘဏ္ဍဿ နတ္ထိကာလေ ကတပယောဂတ္တာ အာဒိတောဝ ပါရာဇိကံ န ဟောတိ။ ဘဏ္ဍဝိနာသဒွါရဿ ပန ကတတ္တာ ဘဏ္ဍဒေယျံ ဟောတိ၊ အာဟရာပေန္တေသု အဒဒတော သာမိကာနံ ဓုရနိက္ခေပေန ပါရာဇိကံ။

ထေယျစိတ္တေန မာတိကံ ဥဇုကံ ကရောတိ “ဝဋ္ဋိတွာ ဝါ ဂမိဿတိ၊ ဝေလံ ဝါ ဥတ္တရာပေဿတီ”တိ၊ ဝဋ္ဋိတွာ ဝါ ဂစ္ဆတု၊ ဝေလံ ဝါ ဥတ္တရတု၊ ဥဇုကရဏကာလေ ပါရာဇိကံ။ ဤဒိသာ ဟိ ပယောဂါ ပုဗ္ဗပယောဂါဝဟာရေ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ သုက္ခမာတိကာယ ဥဇုကတာယ ပစ္ဆာ ဥဒကေ အာဂတေ ဝဋ္ဋိတွာ ဝါ ဂစ္ဆတု၊ ဝေလံ ဝါ ဥတ္တရတု၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ကသ္မာ? ဌာနာစာဝနပယောဂဿ အဘာဝါ။ တဿ လက္ခဏံ နာဝဋ္ဌေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။

တတ္ထေဝ ဘိန္ဒတိ ဝါတိအာဒီသု **အဋ္ဌကထာယံ**[1] တာဝ ဝုတ္တံ—“**ဘိန္ဒတိ ဝါ**တိ မုဂ္ဂရေန ပေါထေတွာ ဘိန္ဒတိ။ **ဆဍ္ဍေတိ ဝါ**တိ ဥဒကံ ဝါ ဝါလိကံ ဝါ အာကိရိတွာ ဥတ္တရာပေတိ။ **ဈာပေတိ ဝါ**တိ ဒါရူနိ အာဟရိတွာ ဈာပေတိ။ **အပရိဘောဂံ ဝါ ကရောတီ**တိ အခါဒိတဗ္ဗံ ဝါ အပါတဗ္ဗံ ဝါ ကရောတိ၊ ဥစ္စာရံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ ဝိသံ ဝါ ဥစ္ဆိဋ္ဌံ ဝါ ကုဏပံ ဝါ ပါတေတိ။ **အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋံ၊ ဗုဒ္ဓဝိသယော နာမေသော။ ကိဉ္စာပိ ဒုက္ကဋံ၊ အာဟရာပေန္တေ ပန ဘဏ္ဍဒေယျ”န္တိ။ တတ္ထ ပုရိမဒွယံ န သမေတိ။ တဉှိ ကုမ္ဘိဇဇ္ဇရကရဏေန စ မာတိကာဥဇုကရဏေန စ သဒ္ဓိံ ဧကလက္ခဏံ။ ပစ္ဆိမံ ပန ဒွယံ ဌာနာ အစာဝေန္တေနာပိ သက္ကာ ကာတုံ၊ တသ္မာ ဧတ္ထ ဧဝံ ဝိနိစ္ဆယံ ဝဒန္တိ—“အဋ္ဌကထာယံ ကိရ ‘ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋ’န္တိ ဣဒံ ပစ္ဆိမဒွယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဌာနာစာဝနံ အကရောန္တောယေဝ ဟိ ထေယျစိတ္တေန ဝါ ဝိနာသေတုကာမတာယ ဝါ ဈာပေယျပိ၊ အပရိဘောဂမ္ပိ ကရေယျ။ ပုရိမဒွယေ ပန ဝုတ္တနယေန ဘိန္ဒန္တဿ ဝါ ဆဍ္ဍေန္တဿ ဝါ ဌာနာစာဝနံ အတ္ထိ၊ တသ္မာ တထာ ကရောန္တဿ ဝိနာသေတုကာမတာယ ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိက”န္တိ။ ပါဠိယံ “ဒုက္ကဋ”န္တိ ဝုတ္တတ္တာ

၁-မဟာအဋ္ဌကထာယံ (က)

ayuttanti ce. Na, aññathā gahetabbatthato. Pāḷiyaṁ hi theyyacittapakkhe **bhindati vā**ti udakena sambhindati, **chaḍḍati vā**ti tattha vamati vā passāvaṁ vā[1] chaḍḍetīti evameke vadanti.

Ayaṁ panettha sāro, vinītavatthumhi tiṇajjhāpako viya ṭhānā acāvetukāmova kevalaṁ bhindati, bhinnattā pana telādīni nikkhamanti, yaṁ vā panettha patthinnaṁ, taṁ ekābaddhameva tiṭṭhati. Achaḍḍetukāmoyeva ca kevalaṁ tattha udakavālikādīni ākirati, ākiṇṇattā pana telaṁ chaḍḍīyati. Tasmā vohāravasena "**bhindati vā chaḍḍeti vā**"ti vuccatīti evametesaṁ padānaṁ attho gahetabbo. Nāsetukāmatāpakkhe pana itarathāpi yujjati. Evañhi kathiyamāne Pāḷi ca Aṭṭhakathā ca pubbāparena saṁsanditvā kathitā honti. Ettāvatāpi ca santosaṁ akatvā ācariye payirupāsitvā vinicchayo veditabboti.

Bhūmaṭṭhakathā niṭṭhitā.

Thalaṭṭhakathā

95. Thalaṭṭhe **thale nikkhittan**ti bhūmitale vā pāsāṇatala[2]pabbatatalādīsu vā yattha katthaci paṭicchanne vā appaṭicchanne vā ṭhapitaṁ "thalaṭṭhan"ti veditabbaṁ. Taṁ sace rāsikataṁ hoti, antokumbhiyaṁ bhājanagatakaraṇamuṭṭhicchedanavinicchayena vinicchinitabbaṁ. Sace ekābaddhaṁ silesaniyyāsādi, pakkamadhuphāṇitavinicchayena vinicchinitabbaṁ. Sace garukaṁ hoti bhārabaddhaṁ lohapiṇḍi guḷapiṇḍi telamadhughaṭādi[3] vā, kumbhiyaṁ ṭhānācāvanavinicchayena vinicchinitabbaṁ, saṅkhalikabaddhassa ca ṭhānabhedo sallakkhetabbo. Pattharitvā ṭhapitaṁ pana pāvārattharaṇasāṭakādiṁ ujukaṁ gahetvā ākaḍḍhati, pārimante orimantena phuṭṭhokāsaṁ atikkante pārājikaṁ. Evaṁ sabbadisāsu sallakkhetabbaṁ. Veṭhetvā uddharati, kesaggamattaṁ ākāsagataṁ karontassa pārājikaṁ. Sesaṁ vuttanayamevāti.

Thalaṭṭhakathā niṭṭhitā.

---

1. Vaccaṁ vā passāvaṁ vā (Sī), vamanaṁ vā uccāraṁ vā passāvaṁ vā (Syā)
2. Pāsādatala (Sī, Syā)
3. Lohapiṇḍaguḷapiṇḍatelamadhughaṭādi (Sī)

အယုတ္တန္တိ စေ။ န, အညထာ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထတော။ ပါဠိယံ ဟိ ထေယျစိတ္တပက္ခေ **ဘိန္ဒတိ ဝါ**တိ ဥဒကေန သမ္ဘိန္ဒတိ၊ **ဆဍ္ဍေတိ ဝါ**တိ တတ္ထ ဝမတိ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ[1] ဆဍ္ဍေတီတိ ဧဝမေကေ ဝဒန္တိ။

အယံ ပနေတ္ထ သာရော၊ ဝိနီတဝတ္ထုမှိ တိဏဇ္ဈာပကော ဝိယ ဌာနာ အစာဝေတုကာမောဝ ကေဝလံ ဘိန္ဒတိ၊ ဘိန္နတ္တာ ပန တေလာဒီနိ နိက္ခမန္တိ၊ ယံ ဝါ ပနေတ္ထ ပတ္ထိန္နံ၊ တံ ဧကာဗဒ္ဓမေဝ တိဋ္ဌတိ။ အဆဍ္ဍေတုကာမောယေဝ စ ကေဝလံ တတ္ထ ဥဒကဝါလိကာဒီနိ အာကိရတိ၊ အာကိဏ္ဏတ္တာ ပန တေလံ ဆဍ္ဍီယတိ။ တသ္မာ ဝေါဟာရဝသေန "**ဘိန္ဒတိ ဝါ ဆဍ္ဍေတိ ဝါ**"တိ ဝုစ္စတီတိ ဧဝမေတေသံ ပဒါနံ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ နာသေတုကာမတာပက္ခေ ပန ဣတရထာပိ ယုဇ္ဇတိ။ ဧဝဉှိ ကထိယမာနေ ပါဠိ စ အဋ္ဌကထာ စ ပုဗ္ဗာပရေန သံသန္ဒိတွာ ကထိတာ ဟောန္တိ။ ဧတ္တာဝတာပိ စ သန္တောသံ အကတွာ အာစရိယေ ပယိရုပါသိတွာ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ဘူမဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ထလဋ္ဌကထာ

၉၅။ ထလဋ္ဌေ **ထလေ နိက္ခိတ္တန္တိ** ဘူမိတလေ ဝါ ပါသာဏတလ[2]ပဗ္ဗတတလာဒီသု ဝါ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ပဋိစ္ဆန္နေ ဝါ အပ္ပဋိစ္ဆန္နေ ဝါ ဌပိတံ "ထလဋ္ဌ"န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တံ သစေ ရာသိကတံ ဟောတိ၊ အန္တောကုမ္ဘိယံ ဘာဇနဂတကရဏမုဋ္ဌိစ္ဆေဒနဝိနိစ္ဆယေန ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။ သစေ ဧကာဗဒ္ဓံ သိလေသနိယျာသာဒိ၊ ပက္ကမဓုဖာဏိတဝိနိစ္ဆယေန ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။ သစေ ဂရုကံ ဟောတိ ဘာရဗဒ္ဓံ လောဟပိဏ္ဍိ ဂုဠပိဏ္ဍိ တေလမဓုဃဋာဒိ[3] ဝါ၊ ကုမ္ဘိယံ ဌာနာစာဝနဝိနိစ္ဆယေန ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ၊ သင်္ခလိကဗဒ္ဓဿ စ ဌာနဘေဒေါ သလ္လက္ခေတဗ္ဗော။ ပတ္ထရိတွာ ဌပိတံ ပန ပါဝါရတ္ထရဏသာဋကာဒိံ ဥဇုကံ ဂဟေတွာ အာကဍ္ဎတိ၊ ပါရိမန္တေ ဩရိမန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ ဧဝံ သဗ္ဗဒိသာသု သလ္လက္ခေတဗ္ဗံ။ ဝေဌေတွာ ဥဒ္ဓရတိ၊ ကေသဂ္ဂမတ္တံ အာကာသဂတံ ကရောန္တဿ ပါရာဇိကံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

ထလဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁- ဝစ္စံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ (သီ)၊ ဝမနံ ဝါ ဥစ္စာရံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ (သျာ)
၂- ပါသာဒတလ (သီ၊ သျာ)
၃- လောဟပိဏ္ဍဂုဠပိဏ္ဍတေလမဓုဃဋာဒိ (သီ)

Ākāsaṭṭhakathā

96. Ākāsaṭṭhe morassa chahākārehi ṭhānaparicchedo veditabbo—purato mukhatuṇḍakena, pacchato kalāpaggena, ubhayapassesu pakkhapariyantehi, adho pādanakhāya, uddhaṁ sikhaggenāti. Bhikkhu “sassāmikaṁ ākāsaṭṭhaṁ moraṁ gahessāmī”ti purato vā tiṭṭhati, hatthaṁ vā pasāreti, moro ākāseyeva pakkhe cāreti, vātaṁ gāhāpetvā gamanaṁ upacchinditvā tiṭṭhati, tassa bhikkhuno dukkaṭaṁ. Taṁ aphandento hatthena āmasati, dukkaṭameva. Ṭhānā acāvento phandāpeti, thullaccayaṁ. Hatthena pana gahetvā vā aggahetvā vā mukhatuṇḍakena phuṭṭhokāsaṁ kalāpaggaṁ, kalāpaggena vā phuṭṭhokāsaṁ mukhatuṇḍakaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Tathā vāmapakkhapariyantena phuṭṭhokāsaṁ dakkhiṇapakkhapariyantaṁ, dakkhiṇapakkhapariyantena vā phuṭṭhokāsaṁ vāmapakkhapariyantaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Tathā pādanakhasikhāya phuṭṭhokāsaṁ sikhaggaṁ, sikhaggena vā phuṭṭhokāsaṁ pādanakhasikhaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ.

Ākāsena gacchanto moro sīsādīsu yasmiṁ aṅge nilīyati, taṁ tassa ṭhānaṁ. Tasmā taṁ hatthe nilīnaṁ ito cito ca karontopi phandāpetiyeva. Yadi pana itarena hatthena gahetvā ṭhānā cāveti, pārājikaṁ. Itaraṁ hatthaṁ upaneti, moro sayameva uḍḍetvā tattha nilīyati, anāpatti. Aṅge nilīnabhāvaṁ ñatvā theyyacittena ekaṁ padavāraṁ gacchati, thullaccayaṁ. Dutiye, pārājikaṁ.

Bhūmiyaṁ ṭhitamoro dvinnaṁ vā pādānaṁ, kalāpassa ca vasena tīṇi ṭhānāni labhati, taṁ ukkhipantassa yāva ekampi ṭhānaṁ pathaviṁ phusati, tāva thullaccayaṁ, kesaggamattampi pathaviyā mocitamatte pārājikaṁ. Pañjare ṭhitaṁ saha pañjarena uddharati, pārājikaṁ. Yadi pana pādaṁ na agghati, sabbattha agghavasena kātabbaṁ. Antovatthumhi carantaṁ moraṁ theyyacittena padasā bahivatthuṁ nīharanto dvāraparicchedaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Vaje ṭhitabalībaddassa hi vajo viya antovatthu tassa ṭhānaṁ. Hatthena pana gahetvā antovatthusmimpi ākāsagataṁ karontassa pārājikameva. Antogāme carantampi gāmaparikkhepaṁ atikkāmentassa pārājikaṁ. Sayameva nikkhamitvā gāmūpacāre vā vatthūpacāre vā carantaṁ pana theyyacitto kaṭṭhena vā kathalāya vā utrāsetvā aṭavimukhaṁ karoti, moro uḍḍetvā antogāme vā

အာကာသဋ္ဌကထာ

၉၆။ အာကာသဋ္ဌေ မောရဿ ဆဟာကာရေဟိ ဌာနပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော—ပုရတော မုခတုဏ္ဍကေန, ပစ္ဆတော ကလာပဂ္ဂေန, ဥဘယပဿေသု ပက္ခပရိယန္တေဟိ, အဓော ပါဒနခသိခါယ, ဥဒ္ဓံ သိခဂ္ဂေနာတိ။ ဘိက္ခု “သဿာမိကံ အာကာသဋ္ဌံ မောရံ ဂဟေဿာမီ”တိ ပုရတော ဝါ တိဋ္ဌတိ၊ ဟတ္ထံ ဝါ ပသာရေတိ၊ မောရော အာကာသေယေဝ ပက္ခေ စာရေတိ၊ ဝါတံ ဂါဟာပေတွာ ဂမနံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ တိဋ္ဌတိ၊ တဿ ဘိက္ခုနော ဒုက္ကဋံ။ တံ အဖန္ဒေန္တော ဟတ္ထေန အာမသတိ၊ ဒုက္ကဋမေဝ။ ဌာနာ အစာဝေန္တော ဖန္ဒာပေတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ဟတ္ထေန ပန ဂဟေတွာ ဝါ အဂ္ဂဟေတွာ ဝါ မုခတုဏ္ဍကေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ကလာပဂ္ဂံ, ကလာပဂ္ဂေန ဝါ ဖုဋ္ဌောကာသံ မုခတုဏ္ဍကံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ တထာ ဝါမပက္ခပရိယန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ဒက္ခိဏပက္ခပရိယန္တံ, ဒက္ခိဏပက္ခပရိယန္တေန ဝါ ဖုဋ္ဌောကာသံ ဝါမပက္ခပရိယန္တံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ တထာ ပါဒနခသိခါယ ဖုဋ္ဌောကာသံ သိခဂ္ဂံ, သိခဂ္ဂေန ဝါ ဖုဋ္ဌောကာသံ ပါဒနခသိခံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။

အာကာသေန ဂစ္ဆန္တော မောရော သီသာဒီသု ယသ္မိံ အင်္ဂေ နိလီယတိ၊ တံ တဿ ဌာနံ။ တသ္မာ တံ ဟတ္ထေ နိလီနံ ဣတော စိတော စ ကရောန္တောပိ ဖန္ဒာပေတိယေဝ။ ယဒိ ပန ဣတရေန ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ ဌာနာ စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဣတရံ ဟတ္ထံ ဥပနေတိ၊ မောရော သယမေဝ ဥဍ္ဍေတွာ တတ္ထ နိလီယတိ၊ အနာပတ္တိ။ အင်္ဂေ နိလီနဘာဝံ ဉတွာ ထေယျစိတ္တေန ဧကံ ပဒဝါရံ ဂစ္ဆတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ဒုတိယေ၊ ပါရာဇိကံ။

ဘူမိယံ ဌိတမောရော ဒွိန္နံ ဝါ ပါဒါနံ, ကလာပဿ စ ဝသေန တီဏိ ဌာနာနိ လဘတိ၊ တံ ဥက္ခိပန္တဿ ယာဝ ဧကမ္ပိ ဌာနံ ပထဝိံ ဖုသတိ၊ တာဝ ထုလ္လစ္စယံ၊ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ပထဝိယာ မောစိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ပဉ္ဇရေ ဌိတံ သဟ ပဉ္ဇရေန ဥဒ္ဓရတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ယဒိ ပန ပါဒံ န အဂ္ဃတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ အဂ္ဃဝသေန ကာတဗ္ဗံ။ အန္တောဝတ္ထုမှိ စရန္တံ မောရံ ထေယျစိတ္တေန ပဒသာ ဗဟိဝတ္ထုံ နီဟရန္တော ဒွါရပရိစ္ဆေဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဝဇေ ဌိတဗလီဗဒ္ဒဿ ဟိ ဝဇော ဝိယ အန္တောဝတ္ထု တဿ ဌာနံ။ ဟတ္ထေန ပန ဂဟေတွာ အန္တောဝတ္ထုသ္မိမ္ပိ အာကာသဂတံ ကရောန္တဿ ပါရာဇိကမေဝ။ အန္တောဂါမေ စရန္တမ္ပိ ဂါမပရိက္ခေပံ အတိက္ကာမေန္တဿ ပါရာဇိကံ။ သယမေဝ နိက္ခမိတွာ ဂါမူပစာရေ ဝါ ဝတ္ထူပစာရေ ဝါ စရန္တံ ပန ထေယျစိတ္တော ကဋ္ဌေန ဝါ ကထလာယ ဝါ ဥတြာသေတွာ အဋဝိမုခံ ကရောတိ၊ မောရော ဥဍ္ဍေတွာ အန္တောဂါမေ ဝါ

antovatthumhi vā chadanapiṭṭhe vā nilīyati, rakkhati. Sace pana aṭavimukhe uḍḍeti vā gacchati vā, “aṭaviṁ pavesetvā gahessāmī”ti parikappe asati pathavito kesaggamattampi uḍḍitamatte vā dutiyapadavāre vā pārājikaṁ. Kasmā? Yasmā gāmato nikkhantassa ṭhitaṭṭhānameva ṭhānaṁ hoti. **Kapiñjarādī**supi ayameva vinicchayo.

Sāṭakaṁ vāti vātavegukkhittaṁ pathavitale pattharitvā ṭhapitamiva ākāsena gacchantaṁ khalibaddhaṁ[1] sāṭakaṁ abhimukhāgataṁ hatthena ekasmiṁ ante gaṇhāti, ito cito ca ṭhānaṁ avikopentoyeva gamanupacchede dukkaṭaṁ. Ṭhānācāvanaṁ akaronto cāleti, phandāpane thullaccayaṁ. Ṭhānā cāveti, pārājikaṁ. Ṭhānaparicchedo cassa morasseva chahākārehi veditabbo.

Abaddhasāṭako pana ekasmiṁ ante gahitamatteva dutiyenantena patitvā bhūmiyaṁ patiṭṭhāti. Tassa dve ṭhānāni honti hattho ceva bhūmi ca. Taṁ yathāgahitameva paṭhamaṁ gahitokāsappadesato cāleti, thullaccayaṁ. Pacchā bhūmito dutiyahatthena vā pādena vā ukkhipati, pārājikaṁ. Paṭhamaṁ vā bhūmito uddharati, thullaccayaṁ. Pacchā gahitokāsappadesato cāveti, pārājikaṁ. Gahaṇaṁ vā amuñcanto ujukameva hatthaṁ onāmetvā bhūmigataṁ katvā teneva hatthena ukkhipati, pārājikaṁ. Veṭhanepi ayameva vinicchayo.

Hiraññaṁ vā suvaṇṇaṁ vā chijjamānanti manussānaṁ alaṅkarontānaṁ gīveyyakādipiḷandhanaṁ vā suvaṇṇasalākaṁ chindantānaṁ suvaṇṇakārānaṁ suvaṇṇakhaṇḍaṁ vā chijjamānaṁ patati, tañce bhikkhu ākāsena āgacchantaṁ theyyacitto hatthena gaṇhāti, gahaṇameva ṭhānaṁ. Gahitappadesato hatthaṁ apaneti, pārājikaṁ. Cīvare patitaṁ hatthena ukkhipati, pārājikaṁ. Anuddharitvāva yāti, dutiye padavāre pārājikaṁ. Patte patitepi eseva nayo. Sīse vā mukhe vā pāde vā patiṭṭhitaṁ hatthena gaṇhāti, pārājikaṁ. Aggahetvāva yāti, dutiye padavāre pārājikaṁ. Yattha katthaci patati, tassa patitokāsova ṭhānaṁ, na sabbaṁ aṅgapaccaṅgaṁ pattacīvaraṁ vāti.

Ākāsaṭṭhakathā niṭṭhitā.

1. Khalitthaddhaṁ (Syā)

အန္တောဝတ္ထုမှိ ဝါ ဆဒနပိဋ္ဌေ ဝါ နိလီယတိ၊ ရက္ခတိ။ သစေ ပန အဋဝိမုခေ ဥဍ္ဍေတိ ဝါ ဂစ္ဆတိ ဝါ၊ “အဋဝိံ ပဝေသေတွာ ဂဟေဿာမီ”တိ ပရိကပ္ပေ အသတိ ပထဝိတော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဥဍ္ဍိတမတ္တေ ဝါ ဒုတိယပဒဝါရေ ဝါ ပါရာဇိကံ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ ဂါမတော နိက္ခန္တဿ ဌိတဋ္ဌာနမေဝ ဌာနံ ဟောတိ။ **ကပိဉ္ဇရာဒီ**သုပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

သာဋကံ ဝါတိ ဝါတဝေဂုက္ခိတ္တံ ပထဝိတလေ ပတ္ထရိတွာ ဌပိတမိဝ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တံ ခလိဗဒ္ဓံ[၁] သာဋကံ အဘိမုခါဂတံ ဟတ္ထေန ဧကသ္မိံ အန္တေ ဂဏှာတိ၊ ဣတော စိတော စ ဌာနံ အဝိကောပေန္တောယေဝ ဂမနုပစ္ဆေဒေ ဒုက္ကဋံ။ ဌာနာစာဝနံ အကရောန္တော စာလေတိ၊ ဖန္ဒာပနေ ထုလ္လစ္စယံ။ ဌာနာ စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဌာနပရိစ္ဆေဒေါ စဿ မောရဿေဝ ဆဟာကာရေဟိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဗဒ္ဓသာဋကော ပန ဧကသ္မိံ အန္တေ ဂဟိတမတ္တေဝ ဒုတိယေနန္တေန ပတိတွာ ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌာတိ။ တဿ ဒွေ ဌာနာနိ ဟောန္တိ ဟတ္ထော စေဝ ဘူမိ စ။ တံ ယထာဂဟိတမေဝ ပဌမံ ဂဟိတောကာသပ္ပဒေသတော စာလေတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ပစ္ဆာ ဘူမိတော ဒုတိယဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ ဥက္ခိပတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ပဌမံ ဝါ ဘူမိတော ဥဒ္ဓရတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ပစ္ဆာ ဂဟိတောကာသပ္ပဒေသတော စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဂဟဏံ ဝါ အမုဉ္စန္တော ဥဇုကမေဝ ဟတ္ထံ ဩနာမေတွာ ဘူမိဂတံ ကတွာ တေနေဝ ဟတ္ထေန ဥက္ခိပတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဝေဌနေပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

ဟိရညံ ဝါ သုဝဏ္ဏံ ဝါ ဆိဇ္ဇမာနန္တိ မနုဿာနံ အလင်္ကရောန္တာနံ ဂီဝေယျကာဒိပိဠန္ဓနံ ဝါ သုဝဏ္ဏသလာကံ ဆိန္ဒန္တာနံ သုဝဏ္ဏကာရာနံ သုဝဏ္ဏခဏ္ဍံ ဝါ ဆိဇ္ဇမာနံ ပတတိ၊ တဉ္စေ ဘိက္ခု အာကာသေန အာဂစ္ဆန္တံ ထေယျစိတ္တော ဟတ္ထေန ဂဏှာတိ၊ ဂဟဏမေဝ ဌာနံ။ ဂဟိတပ္ပဒေသတော ဟတ္ထံ အပနေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ စီဝရေ ပတိတံ ဟတ္ထေန ဥက္ခိပတိ၊ ပါရာဇိကံ။ အနုဒ္ဓရိတွာဝ ယာတိ၊ ဒုတိယေ ပဒဝါရေ ပါရာဇိကံ။ ပတ္တေ ပတိတေပိ ဧသေဝ နယော။ သီသေ ဝါ မုခေ ဝါ ပါဒေ ဝါ ပတိဋ္ဌိတံ ဟတ္ထေန ဂဏှာတိ၊ ပါရာဇိကံ။ အဂ္ဂဟေတွာဝ ယာတိ၊ ဒုတိယေ ပဒဝါရေ ပါရာဇိကံ။ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ပတတိ၊ တဿ ပတိတောကာသောဝ ဌာနံ၊ န သဗ္ဗံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂံ ပတ္တစီဝရံ ဝါတိ။

အာကာသဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁-ခလိတ္ထဒ္ဓံ (သျာ)

Vehāsaṭṭhakathā

97. Vehāsaṭṭhe mañcapīṭhādīsu ṭhapitaṁ bhaṇḍaṁ āmāsaṁ vā hotu anāmāsaṁ vā, theyyacittena āmasantassa dukkaṭaṁ. Mañcapīṭhesu ṭhapitabhaṇḍesu panettha thalaṭṭhe vuttanayena vinicchayo veditabbo. Ayaṁ pana viseso, sace khaliyā baddhasāṭako mañce vā pīṭhe vā patthaṭo majjhena mañcatalaṁ na phusati, mañcapādeva phusati, tesaṁ vasena ṭhānaṁ veditabbaṁ. Pādānaṁ upari phuṭṭhokāsameva hi atikkamitamattena tattha pārājikaṁ hoti. Saha mañcapīṭhehi harantassa pana mañcapīṭhapādānaṁ patiṭṭhitokāsavasena ṭhānaṁ veditabbaṁ.

Cīvaravaṁse vāti cīvaraṭhapanatthāya bandhitvā ṭhapite vaṁse vā kaṭṭhadaṇḍake vā. Tattha saṁharitvā pārato antaṁ, orato bhogaṁ katvā ṭhapitacīvarassa patiṭṭhitokāsena phuṭṭhokāsova ṭhānaṁ, na sabbo cīvaravaṁso. Tasmā theyyacittena taṁ bhoge gahetvā ākaḍḍhantassa pārato vaṁse patiṭṭhitokāsaṁ orato cīvarena vaṁsassa phuṭṭhappadesaṁ atikkāmentassa ekadvaṅgulamattākaḍḍhaneneva pārājikaṁ. Ante gahetvā ākaḍḍhantassāpi eseva nayo. Tattheva pana cīvaravaṁse vāmato vā dakkhiṇato vā sārentassa[1] vāmantena dakkhiṇantaṭṭhānaṁ, dakkhiṇantena vā vāmantaṭṭhānaṁ atikkantamatte dasadvādasaṅgulamattasāraṇeneva[2] pārājikaṁ. Uddhaṁ ukkhipantassa kesaggamattukkhipanena pārājikaṁ. Cīvaravaṁsaṁ phusantaṁ vā aphusantaṁ vā rajjukena bandhitvā ṭhapitacīvaraṁ mocentassa thullaccayaṁ, mutte pārājikaṁ. Muttamattameva hi taṁ "ṭhānā cutan"ti saṅkhyaṁ gacchati. Vaṁse veṭhetvā ṭhapitaṁ nibbeṭhentassa thullaccayaṁ, nibbeṭhitamatte pārājikaṁ. Valayaṁ katvā ṭhapite valayaṁ chindati vā moceti vā ekaṁ vā vaṁsakoṭiṁ mocetvā nīharati, thullaccayaṁ, chinnamatte, muttamatte, nīhaṭamatte ca pārājikaṁ. Tathā akatvāva cīvaravaṁse ito cito ca sāreti, rakkhati tāva. Valayassa hi sabbopi cīvaravaṁso ṭhānaṁ. Kasmā? Tattha saṁsaraṇadhammatāya. Yadā pana naṁ hatthena gahetvā ākāsagataṁ karoti, pārājikaṁ. Pasāretvā ṭhapitassa patiṭṭhitokāsena phuṭṭhokāsova ṭhānaṁ, tattha saṁharitvā ṭhapite vuttanayena vinicchayo veditabbo. Yaṁ pana ekenantena bhūmiṁ phusitvā ṭhitaṁ hoti, tassa

1. Osārentassa (Syā), harantassa (Ka) 2. Haraṇeneva (Ka)

ဝေဟာသဋ္ဌကထာ

၉၇။ ဝေဟာသဋ္ဌေ မဉ္စပီဌာဒီသု ဌပိတံ ဘဏ္ဍံ အာမာသံ ဝါ ဟောတု အနာမာသံ ဝါ၊ ထေယျစိတ္တေန အာမသန္တဿ ဒုက္ကဋံ။ မဉ္စပီဌေသု ဌပိတဘဏ္ဍေသု ပနေတ္ထ ထလဋ္ဌေ ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန ဝိသေသော၊ သစေ ခလိယာ ဗဒ္ဓသာဋကော မဉ္စေ ဝါ ပီဌေ ဝါ ပတ္ထဋော မဇ္ဈေန မဉ္စတလံ န ဖုသတိ၊ မဉ္စပါဒေဝ ဖုသတိ၊ တေသံ ဝသေန ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပါဒါနံ ဥပရိ ဖုဋ္ဌောကာသမေဝ ဟိ အတိက္ကမိတမတ္တေန တတ္ထ ပါရာဇိကံ ဟောတိ။ သဟ မဉ္စပီဌေဟိ ဟရန္တဿ ပန မဉ္စပီဌပါဒါနံ ပတိဋ္ဌိတောကာသဝသေန ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စီဝရဝံသေ ဝါတိ စီဝရဌပနတ္ထာယ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတေ ဝံသေ ဝါ ကဋ္ဌဒဏ္ဍကေ ဝါ။ တတ္ထ သံဟရိတွာ ပါရတော အန္တံ, ဩရတော ဘောဂံ ကတွာ ဌပိတစီဝရဿ ပတိဋ္ဌိတောကာသေန ဖုဋ္ဌောကာသောဝ ဌာနံ၊ န သဗ္ဗော စီဝရဝံသော။ တသ္မာ ထေယျစိတ္တေန တံ ဘောဂေ ဂဟေတွာ အာကဍ္ဎန္တဿ ပါရတော ဝံသေ ပတိဋ္ဌိတောကာသံ ဩရတော စီဝရေန ဝံသဿ ဖုဋ္ဌပ္ပဒေသံ အတိက္ကာမေန္တဿ ဧကဒွင်္ဂုလမတ္တာကဍ္ဎနေနေဝ ပါရာဇိကံ။ အန္တေ ဂဟေတွာ အာကဍ္ဎန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ တတ္ထေဝ ပန စီဝရဝံသေ ဝါမတော ဝါ ဒက္ခိဏတော ဝါ သာရေန္တဿ[1] ဝါမန္တေန ဒက္ခိဏန္တဋ္ဌာနံ, ဒက္ခိဏန္တေန ဝါ ဝါမန္တဋ္ဌာနံ အတိက္ကန္တမတ္တေ ဒသဒွါဒသင်္ဂုလမတ္တသာရဏေနေဝ[2] ပါရာဇိကံ။ ဥဒ္ဓံ ဥက္ခိပန္တဿ ကေသဂ္ဂမတ္တုက္ခိပနေန ပါရာဇိကံ။ စီဝရဝံသံ ဖုသန္တံ ဝါ အဖုသန္တံ ဝါ ရဇ္ဇုကေန ဗန္ဓိတွာ ဌပိတစီဝရံ မောစေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ၊ မုတ္တေ ပါရာဇိကံ။ မုတ္တမတ္တမေဝ ဟိ တံ "ဌာနာ စုတ"န္တိ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ ဝံသေ ဝေဌေတွာ ဌပိတံ နိဗ္ဗေဌေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ၊ နိဗ္ဗေဌိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဝလယံ ကတွာ ဌပိတေ ဝလယံ ဆိန္ဒတိ ဝါ မောစေတိ ဝါ ဧကံ ဝါ ဝံသကောဋိံ မောစေတွာ နီဟရတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဆိန္နမတ္တေ, မုတ္တမတ္တေ, နီဟဋမတ္တေ စ ပါရာဇိကံ။ တထာ အကတွာဝ စီဝရဝံသေ ဣတော စိတော စ သာရေတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ဝလယဿ ဟိ သဗ္ဗောပိ စီဝရဝံသော ဌာနံ။ ကသ္မာ? တတ္ထ သံသရဏဓမ္မတာယ။ ယဒါ ပန နံ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ အာကာသဂတံ ကရောတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ပသာရေတွာ ဌပိတဿ ပတိဋ္ဌိတောကာသေန ဖုဋ္ဌောကာသောဝ ဌာနံ၊ တတ္ထ သံဟရိတွာ ဌပိတေ ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယံ ပန ဧကေနန္တေန ဘူမိံ ဖုသိတွာ ဌိတံ ဟောတိ၊ တဿ

၁-ဩသာရေန္တဿ (သျာ)၊ ဟရန္တဿ (က) ၂-ဟရဏေနေဝ (က)

cīvaravaṁse ca bhūmiyañca patiṭṭhitokāsavasena dve ṭhānāni. Tattha bhūmiyaṁ ekenantena patiṭṭhite abaddhasāṭake vuttanayeneva vinicchayo veditabbo. Cīvararajjuyāpi ayameva vinicchayo.

Aṅkusake laggetvā ṭhapitabhaṇḍaṁ pana bhesajjaghaṭo vā bhesajjatthavikā vā sace bhittiṁ vā bhūmiṁ vā aphusitvā ṭhapitaṁ, lagganakaṁ ghaṁsantassa nīharato aṅkusakoṭito nikkhantamatte pārājikaṁ. Lagganakaṁ baddhaṁ hoti, bundena ukkhipitvā ākāsagataṁ karontassa aṅkusakoṭito anikkhantepi pārājikaṁ. Bhittinissitaṁ hoti, paṭhamaṁ aṅkusakoṭito nīharati, thullaccayaṁ. Pacchā bhittiṁ moceti, pārājikaṁ. Paṭhamaṁ bhittiṁ mocetvā pacchā aṅkusato nīharantassāpi eseva nayo. Sace pana bhāriyaṁ bhaṇḍaṁ nīharituṁ asakkonto sayaṁ bhittinissitaṁ katvā aṅkusato nīharati, puna bhittiṁ amocetvāpi aṅkusato nīhaṭamatteyeva pārājikaṁ. Attanā kataṭṭhānaṁ hi ṭhānaṁ na hoti, bhūmiṁ phusitvā ṭhitassa pana dve eva ṭhānāni. Tattha vuttoyeva vinicchayo. Yaṁ pana sikkāya pakkhipitvā laggitaṁ hoti, taṁ sikkāto nīharantassāpi saha sikkāya aṅkusato nīharantassāpi pārājikaṁ. Bhittibhūmisannissitavasena cettha ṭhānabhedopi veditabbo.

Bhittikhīloti ujukaṁ katvā bhittiyaṁ ākoṭito vā tatthajātako eva vā, nāgadanto pana vaṅko ākoṭito eva. Tesu laggetvā ṭhapitaṁ aṅkusake vuttanayeneva vinicchinitabbaṁ. Dvīsu tīsu pana paṭipāṭiyā ṭhitesu āropetvā ṭhapitaṁ kuntaṁ vā bhindivālaṁ[1] vā agge vā bunde vā gahetvā ākaḍḍhati, ekamekassa phuṭṭhokāsamatte atikkante pārājikaṁ. Phuṭṭhokāsamattameva hi tesaṁ ṭhānaṁ hoti, na sabbe khīlā vā nāgadantā vā. Bhitti-abhimukho ṭhatvā majjhe gahetvā ākaḍḍhati, orimantena phuṭṭhokāsaṁ pārimantena atikkantamatte pārājikaṁ. Parato pellentassāpi eseva nayo. Hatthena gahetvā ujukaṁ ukkhipanto kesaggamattampi ākāsagataṁ karoti, pārājikaṁ. Bhittiṁ nissāya ṭhapitaṁ bhittiṁ ghaṁsanto ākaḍḍhati, aggena phuṭṭhokāsaṁ bundaṁ, bundena vā phuṭṭhokāsaṁ aggaṁ atikkāmentassa pārājikaṁ. Bhitti-abhimukho

1. Bhiṇḍivālaṁ (Sī), bhiṇḍiṁ vā vālaṁ vā (Syā)

စီဝရဝံသေ စ ဘူမိယဉ္စ ပတိဋ္ဌိတောကာသဝသေန ဒွေ ဌာနာနိ။ တတ္ထ ဘူမိယံ ဧကေနန္တေန ပတိဋ္ဌိတေ အဗဒ္ဓသာဋကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ စီဝရရဇ္ဇုယာပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

အင်္ကုသကေ လဂ္ဂေတွာ ဌပိတဘဏ္ဍံ ပန ဘေသဇ္ဇဃဋော ဝါ ဘေသဇ္ဇတ္ထဝိကာ ဝါ သစေ ဘိတ္တိံ ဝါ ဘူမိံ ဝါ အဖုသိတွာ ဌပိတံ၊ လဂ္ဂနကံ ဃံသန္တဿ နီဟရတော အင်္ကုသကောဋိတော နိက္ခန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ လဂ္ဂနကံ ဗဒ္ဓံ ဟောတိ၊ ဗုန္ဒေန ဥက္ခိပိတွာ အာကာသဂတံ ကရောန္တဿ အင်္ကုသကောဋိတော အနိက္ခန္တေပိ ပါရာဇိကံ။ ဘိတ္တိနိဿိတံ ဟောတိ၊ ပဌမံ အင်္ကုသကောဋိတော နီဟရတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ပစ္ဆာ ဘိတ္တိံ မောစေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ပဌမံ ဘိတ္တိံ မောစေတွာ ပစ္ဆာ အင်္ကုသတော နီဟရန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ သစေ ပန ဘာရိယံ ဘဏ္ဍံ နီဟရိတုံ အသက္ကောန္တော သယံ ဘိတ္တိနိဿိတံ ကတွာ အင်္ကုသတော နီဟရတိ၊ ပုန ဘိတ္တိံ အမောစေတွာပိ အင်္ကုသတော နီဟဋမတ္တေယေဝ ပါရာဇိကံ။ အတ္တနာ ကတဋ္ဌာနံ ဟိ ဌာနံ န ဟောတိ၊ ဘူမိံ ဖုသိတွာ ဌိတဿ ပန ဒွေ ဧဝ ဌာနာနိ။ တတ္ထ ဝုတ္တောယေဝ ဝိနိစ္ဆယော။ ယံ ပန သိက္ကာယ ပက္ခိပိတွာ လဂ္ဂိတံ ဟောတိ၊ တံ သိက္ကာတော နီဟရန္တဿာပိ သဟ သိက္ကာယ အင်္ကုသတော နီဟရန္တဿာပိ ပါရာဇိကံ။ ဘိတ္တိဘူမိသန္နိဿိတဝသေန စေတ္ထ ဌာနဘေဒေါပိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဘိတ္တိခီလောတိ ဥဇုကံ ကတွာ ဘိတ္တိယံ အာကောဋိတော ဝါ တတ္ထဇာတကော ဧဝ ဝါ၊ နာဂဒန္တော ပန ဝင်္ကော အာကောဋိတော ဧဝ။ တေသု လဂ္ဂေတွာ ဌပိတံ အင်္ကုသကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။ ဒွီသု တီသု ပန ပဋိပါဋိယာ ဌိတေသု အာရောပေတွာ ဌပိတံ ကုန္တံ ဝါ ဘိန္ဒိဝါလံ[၁] ဝါ အဂ္ဂေ ဝါ ဗုန္ဒေ ဝါ ဂဟေတွာ အာကឌ្ឍတိ၊ ဧကမေကဿ ဖုဋ္ဌောကာသမတ္တေ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ ဖုဋ္ဌောကာသမတ္တမေဝ ဟိ တေသံ ဌာနံ ဟောတိ၊ န သဗ္ဗေ ခီလာ ဝါ နာဂဒန္တာ ဝါ။ ဘိတ္တိအဘိမုခေါ ဌတွာ မဇ္ဈေ ဂဟေတွာ အာကဍ္ဎတိ၊ ဩရိမန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ပါရိမန္တေန အတိက္ကန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ပရတော ပေလ္လန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ ဥဇုကံ ဥက္ခိပန္တော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ အာကာသဂတံ ကရောတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဘိတ္တိံ နိဿာယ ဌပိတံ ဘိတ္တိံ ဃံသန္တော အာကဍ္ဎတိ၊ အဂ္ဂေန ဖုဋ္ဌောကာသံ ဗုန္ဒံ၊ ဗုန္ဒေန ဝါ ဖုဋ္ဌောကာသံ အဂ္ဂံ အတိက္ကာမေန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ဘိတ္တိအဘိမုခေါ

၁-ဘိဏ္ဍိဝါလံ (သီ)၊ ဘိဏ္ဍိံ ဝါ ဝါလံ ဝါ (သျာ)

ṭhatvā ākaḍḍhanto ekenantena phuṭṭhokāsaṁ aparantaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Ujukaṁ ukkhipanto kesaggamattaṁ ākāsagataṁ karoti, pārājikaṁ.

Rukkhe vā laggitanti tālarukkhādīsu āropetvā laggite aṅkusakādīsu vuttanayena vinicchayo veditabbo. Tatthajātakaṁ pana tālapiṇḍiṁ cālentassa thullaccayaṁ. Yasmiṁ phale pārājikavatthu pūrati, tasmiṁ bandhanā muttamatte pārājikaṁ. Piṇḍiṁ chindati, pārājikaṁ. Aggena paṇṇantaraṁ āropetvā ṭhapitā dve ṭhānāni labhati ṭhapitaṭṭhānañca vantaṭṭhānañca, tattha vuttanayena vinicchayo veditabbo. Yo pana “chinnamattā patamānā saddaṁ kareyyā”ti bhayena sayaṁ aggena paṇṇantaraṁ āropetvā chindati, chinnamatte pārājikaṁ. Attanā kataṭṭhānaṁ hi ṭhānaṁ na hoti. Etena upāyena sabbarukkhānaṁ pupphaphalesu vinicchayo veditabbo.

Pattādhārakepīti ettha rukkhādhārako vā hotu valayādhārako vā daṇḍādhārako vā yaṁkiñci pattaṭṭhapanakaṁ pacchikāpi hotu pattādhārakotveva saṅkhyaṁ gacchati. Tattha ṭhapitappattassa pattena phuṭṭhokāso eva ṭhānaṁ. Tattha rukkhādhārake pañcahākārehi ṭhānaparicchedo hoti, tattha ṭhitaṁ pattaṁ mukhavaṭṭiyaṁ gahetvā catūsu disāsu yato kutoci kaḍḍhanto ekenantena phuṭṭhokāsaṁ aparantaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Uddhaṁ kesaggamattaṁ ukkhipato pārājikaṁ. Sahādhārakena harantassāpi eseva nayoti.

Vehāsaṭṭhakathā niṭṭhitā.

Udakaṭṭhakathā

98. Udakaṭṭhe **udake nikkhittaṁ hotī**ti rājabhayādibhītehi udakena avinassanadhammesu tambalohabhājanādīsu suppaṭicchannaṁ katvā pokkharaṇī-ādīsu asandanake udake nikkhittaṁ. Tassa patiṭṭhitokāsoyeva ṭhānaṁ, na sabbaṁ udakaṁ. **Gacchati vā, āpatti dukkaṭassā**ti agambhīre udake padasā gacchantassa padavāre padavāre dukkaṭaṁ. Gambhīre

ဌတွာ အာကဍ္ဎန္တော ဧကေနန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ အပရန္တံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဥဇုကံ ဥက္ခိပန္တော ကေသဂ္ဂမတ္တံ အာကာသဂတံ ကရောတိ၊ ပါရာဇိကံ။

ရုက္ခေ ဝါ လဂ္ဂိတန္တိ တာလရုက္ခာဒီသု အာရောပေတွာ လဂ္ဂိတေ အင်္ကုသကာဒီသု ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထဇာတကံ ပန တာလပိဏ္ဍိံ စာလေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ယသ္မိံ ဖလေ ပါရာဇိကဝတ္ထု ပူရတိ၊ တသ္မိံ ဗန္ဓနာ မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ပိဏ္ဍိံ ဆိန္ဒတိ၊ ပါရာဇိကံ။ အဂ္ဂေန ပဏ္ဏန္တရံ အာရောပေတွာ ဌပိတာ ဒွေ ဌာနာနိ လဘတိ ဌပိတဋ္ဌာနဉ္စ ဝန္တဋ္ဌာနဉ္စ၊ တတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယော ပန “ဆိန္နမတ္တာ ပတမာနာ သဒ္ဒံ ကရေယျာ”တိ ဘယေန သယံ အဂ္ဂေန ပဏ္ဏန္တရံ အာရောပေတွာ ဆိန္ဒတိ၊ ဆိန္နမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ အတ္တနာ ကတဋ္ဌာနံ ဟိ ဌာနံ န ဟောတိ။ ဧတေန ဥပါယေန သဗ္ဗရုက္ခာနံ ပုပ္ဖဖလေသု ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပတ္တာဓာရကေပီတိ ဧတ္ထ ရုက္ခာဓာရကော ဝါ ဟောတု ဝလယာဓာရကော ဝါ ဒဏ္ဍာဓာရကော ဝါ ယံကိဉ္စိ ပတ္တဋ္ဌပနကံ ပစ္ဆိကာပိ ဟောတု ပတ္တာဓာရကောတွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ တတ္ထ ဌပိတပတ္တဿ ပတ္တေန ဖုဋ္ဌောကာသော ဧဝ ဌာနံ။ တတ္ထ ရုက္ခာဓာရကေ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဌာနပရိစ္ဆေဒေါ ဟောတိ၊ တတ္ထ ဌိတံ ပတ္တံ မုခဝဋ္ဋိယံ ဂဟေတွာ စတူသု ဒိသာသု ယတော ကုတောစိ ကဍ္ဎန္တော ဧကေနန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ အပရန္တံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဥဒ္ဓံ ကေသဂ္ဂမတ္တံ ဥက္ခိပတော ပါရာဇိကံ။ သဟာဓာရကေန ဟရန္တဿာပိ ဧသေဝ နယောတိ။

ဝေဟာသဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥဒကဋ္ဌကထာ

၉၈။ ဥဒကဋ္ဌေ **ဥဒကေ နိက္ခိတ္တံ ဟောတီ**တိ ရာဇဘယာဒိဘီတေဟိ ဥဒကေန အဝိနဿနဓမ္မေသု တမ္ဗလောဟဘာဇနာဒီသု သုပ္ပဋိစ္ဆန္နံ ကတွာ ပေါက္ခရဏီအာဒီသု အသန္ဒနကေ ဥဒကေ နိက္ခိတ္တံ။ တဿ ပတိဋ္ဌိတောကာသောယေဝ ဌာနံ၊ န သဗ္ဗံ ဥဒကံ။ **ဂစ္ဆတိ ဝါ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ အဂမ္ဘီရေ ဥဒကေ ပဒသာ ဂစ္ဆန္တဿ ပဒဝါရေ ပဒဝါရေ ဒုက္ကဋံ။ ဂမ္ဘီရေ

hatthehi vā pādehi vā payogaṁ karontassa[1] hatthavārehi vā padavārehi vā[1] payoge payoge dukkaṭaṁ. Eseva nayo kumbhigahaṇatthaṁ nimujjanummujjanesu. Sace pana antarā kiñci udakasappaṁ vā vāḷamacchaṁ vā disvā bhīto palāyati, anāpatti. Āmasanādīsu bhūmigatāya kumbhiyā vuttanayeneva vinicchayo veditabbo. Ayaṁ pana viseso—tattha bhūmiṁ khaṇitvā kaḍḍhati, idha kaddame osāreti. Evaṁ chahākārehi ṭhānaparicchedo hoti.

Uppalādīsu yasmiṁ pupphe vatthuṁ pūreti, tasmiṁ chinnamatte pārājikaṁ. Uppalajātikānañcettha yāva ekasmimpi passe vāko na chijjati, tāva rakkhati. Padumajātikānaṁ pana daṇḍe chinne abbhantare suttaṁ acchinnampi na rakkhati. Sāmikehi chinditvā ṭhapitāni uppalādīni honti, yaṁ vatthuṁ pūreti, tasmiṁ uddhaṭe pārājikaṁ. Hatthakabaddhāni honti, yasmiṁ hatthake vatthu pūrati, tasmiṁ uddhaṭe pārājikaṁ. Bhārabaddhāni honti, taṁ bhāraṁ channaṁ ākārānaṁ yena kenaci ākārena ṭhānā cāventassa bhūmaṭṭhakumbhiyaṁ vuttanayena pārājikaṁ. Dīghanāḷāni uppalādīni honti, pupphesu vā nāḷesu vā veṇiṁ katvā udakapiṭṭhe rajjukesu tiṇāni santharitvā ṭhapenti vā bandhanti vā, tesaṁ dīghato pupphaggena ca nāḷantena ca tiriyaṁ pariyantehi heṭṭhā patiṭṭhitokāsena uddhaṁ upariṭṭhitassa piṭṭhiyāti chahākārehi ṭhānācāvanaparicchedo veditabbo.

Yopi udakapiṭṭhiyaṁ ṭhapitapupphakalāpaṁ udakaṁ cāletvā vīciṁ uṭṭhāpetvā kesaggamattampi yathāṭhitaṭṭhānato cāveti, pārājikaṁ. Atha pana parikappeti “ettha gataṁ gahessāmī”ti, rakkhati tāva, gataṭṭhāne pana uddharato pārājikaṁ. Udakato accuggatassa pupphassa sakalamudakaṁ ṭhānaṁ, taṁ uppāṭetvā ujukaṁ uddharantassa nāḷante kesaggamattaṁ udakato atikkante pārājikaṁ. Pupphe gahetvā apanāmetvā ākaḍḍhanto uppāṭeti, na udakaṁ ṭhānaṁ, uppāṭitamatte pārājikaṁ. Kalāpabaddhāni pupphāni udakaṭṭhāne vā[2] rukkhe vā gacche vā bandhitvā ṭhapenti, bandhanaṁ amocetvā ito cito ca karontassa thullaccayaṁ. Bandhane muttamatte pārājikaṁ. Paṭhamaṁ bandhanaṁ mocetvā pacchā harati, ettha chahākārehi ṭhānaparicchedoti idaṁ ubhayaṁ **Mahāpaccariyā**dīsu vuttaṁ. Paduminiyaṁ pupphāni saha

1-1. Hatthapādehi vā (Sī, Syā)   2. Udakaṭṭhāne (?)

ဟတ္ထေဟိ ဝါ ပါဒေဟိ ဝါ ပယောဂံ ကရောန္တဿ[၁] ဟတ္ထဝါရေဟိ ဝါ ပဒဝါရေဟိ ဝါ[၁] ပယောဂေ ပယောဂေ ဒုက္ကဋံ။ ဧသေဝ နယော ကုမ္ဘိဂဟဏတ္ထံ နိမုဇ္ဇနုမ္မုဇ္ဇနေသု။ သစေ ပန အန္တရာ ကိဉ္စိ ဥဒကသပ္ပံ ဝါ ဝါဠမစ္ဆံ ဝါ ဒိသွာ ဘီတော ပလာယတိ၊ အနာပတ္တိ။ အာမသနာဒီသု ဘူမိဂတာယ ကုမ္ဘိယာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန ဝိသေသော—တတ္ထ ဘူမိံ ခဏိတွာ ကဍ္ဎတိ၊ ဣဓ ကဒ္ဒမေ ဩသာရေတိ။ ဧဝံ ဆဟာကာရေဟိ ဌာနပရိစ္ဆေဒေါ ဟောတိ။

ဥပ္ပလာဒီသု ယသ္မိံ ပုပ္ဖေ ဝတ္ထုံ ပူရေတိ၊ တသ္မိံ ဆိန္နမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဥပ္ပလဇာတိကာနဉ္စေတ္ထ ယာဝ ဧကသ္မိမ္ပိ ပဿေ ဝါကော န ဆိဇ္ဇတိ၊ တာဝ ရက္ခတိ။ ပဒုမဇာတိကာနံ ပန ဒဏ္ဍေ ဆိန္နေ အဗ္ဘန္တရေ သုတ္တံ အစ္ဆိန္နမ္ပိ န ရက္ခတိ။ သာမိကေဟိ ဆိန္ဒိတွာ ဌပိတာနိ ဥပ္ပလာဒီနိ ဟောန္တိ၊ ယံ ဝတ္ထုံ ပူရေတိ၊ တသ္မိံ ဥဒ္ဓဋေ ပါရာဇိကံ။ ဟတ္ထကဗဒ္ဓါနိ ဟောန္တိ၊ ယသ္မိံ ဟတ္ထကေ ဝတ္ထု ပူရတိ၊ တသ္မိံ ဥဒ္ဓဋေ ပါရာဇိကံ။ ဘာရဗဒ္ဓါနိ ဟောန္တိ၊ တံ ဘာရံ ဆန္နံ အာကာရာနံ ယေန ကေနစိ အာကာရေန ဌာနာ စာဝေန္တဿ ဘူမဋ္ဌကုမ္ဘိယံ ဝုတ္တနယေန ပါရာဇိကံ။ ဒီဃနာဠာနိ ဥပ္ပလာဒီနိ ဟောန္တိ၊ ပုပ္ဖေသု ဝါ နာဠေသု ဝါ ဝေဏိံ ကတွာ ဥဒကပိဋ္ဌေ ရဇ္ဇုကေသု တိဏာနိ သန္ထရိတွာ ဌပေန္တိ ဝါ ဗန္ဓန္တိ ဝါ၊ တေသံ ဒီဃတော ပုပ္ဖဂ္ဂေန စ နာဠန္တေန စ တိရိယံ ပရိယန္တေဟိ ဟေဋ္ဌာ ပတိဋ္ဌိတောကာသေန ဥဒ္ဓံ ဥပရိဋ္ဌိတဿ ပိဋ္ဌိယာတိ ဆဟာကာရေဟိ ဌာနာစာဝနပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယောပိ ဥဒကပိဋ္ဌိယံ ဌပိတပုပ္ဖကလာပံ ဥဒကံ စာလေတွာ ဝီစိံ ဥဋ္ဌာပေတွာ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ယထာဋ္ဌိတဋ္ဌာနတော စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ အထ ပန ပရိကပ္ပေတိ “ဧတ္ထ ဂတံ ဂဟေဿာမီ”တိ၊ ရက္ခတိ တာဝ၊ ဂတဋ္ဌာနေ ပန ဥဒ္ဓရတော ပါရာဇိကံ။ ဥဒကတော အစ္စုဂ္ဂတဿ ပုပ္ဖဿ သကလမုဒကံ ဌာနံ၊ တံ ဥပ္ပါဋေတွာ ဥဇုကံ ဥဒ္ဓရန္တဿ နာဠန္တေ ကေသဂ္ဂမတ္တံ ဥဒကတော အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ ပုပ္ဖေ ဂဟေတွာ အပနာမေတွာ အာကဍ္ဎန္တော ဥပ္ပါဋေတိ၊ န ဥဒကံ ဌာနံ၊ ဥပ္ပါဋိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ကလာပဗဒ္ဓါနိ ပုပ္ဖါနိ ဥဒကဋ္ဌာနေ ဝါ[၂] ရုက္ခေ ဝါ ဂစ္ဆေ ဝါ ဗန္ဓိတွာ ဌပေန္တိ၊ ဗန္ဓနံ အမောစေတွာ ဣတော စိတော စ ကရောန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ဗန္ဓနေ မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ပဌမံ ဗန္ဓနံ မောစေတွာ ပစ္ဆာ ဟရတိ၊ ဧတ္ထ ဆဟာကာရေဟိ ဌာနပရိစ္ဆေဒေါတိ ဣဒံ ဥဘယံ **မဟာပစ္စရိယာ**ဒီသု ဝုတ္တံ။ ပဒုမိနိယံ ပုပ္ဖါနိ သဟ

၁-၁-ဟတ္ထပါဒေဟိ ဝါ (သီ၊ သျာ)   ၂-ဥဒကဋ္ဌာနေ (?)

paduminiyā gaṇhitukāmassa pupphanāḷehi ca pattanāḷehi ca phuṭṭha-udakavasena uddhañceva tiriyañca ṭhānaparicchedo veditabbo. Taṁ panassa paduminiṁ anuppāṭetvā pupphāni vā pattāni vā attano abhimukhaṁ ākaḍḍhantassa thullaccayaṁ. Uppāṭitamatte pārājikaṁ.

Pupphapattanāḷe ṭhānato acāvetvāpi paṭhamaṁ paduminiṁ uppāṭentassa thullaccayaṁ. Pacchā pupphapattanāḷesu ṭhānā cāvitesu pārājikaṁ. Uppāṭitāya paduminiyā pupphaṁ gaṇhanto pana bhaṇḍaṁ agghāpetvā kāretabbo. Bahi ṭhapite rāsikata kalāpabaddhabhārabaddhapupphepi eseva nayo. Bhisaṁ vā muḷālaṁ vā yena vatthu pūrati, taṁ uppāṭentassa pārājikaṁ. Kaddame phuṭṭhokāsavasena cettha ṭhānaṁ paricchinditabbaṁ. Tāni uppāṭentassa sukhumampi mūlaṁ acchinnaṁ hoti, rakkhati tāva. Bhisapabbe jātaṁ pattaṁ vā pupphaṁ vā hoti, tampi rakkhatīti **Mahā-aṭṭhakathāyam**eva vuttaṁ. Bhisagaṇṭhimhi pana kaṇṭako hoti yobbanappattānaṁ mukhapiḷakā viya, ayaṁ adīghattā na rakkhati. Sesaṁ uppalādīsu vuttanayameva.

Macchakacchapānaṁ sassāmikānaṁ vāpi-ādīsu sakalamudakaṁ ṭhānaṁ. Tasmā yo paṭijagganaṭṭhāne sassāmikaṁ macchaṁ baḷisena vā jālena vā kumīnena[1] vā hatthena vā gaṇhāti, tassa yena macchena vatthu pūrati, tasmiṁ kesaggamattampi udakato uddhaṭamatte pārājikaṁ. Koci maccho gayhamāno ito cito ca dhāvati, ākāsaṁ vā uppatati, tīre vā patati, ākāse vā ṭhitaṁ, tīre vā patitaṁ gaṇhatopi pārājikameva. Kacchapampi bahi gocaratthaṁ gataṁ gaṇhato eseva nayo. Udakaṭṭhaṁ pana udakā mocayato pārājikaṁ.

Tesu tesu pana janapadesu sabbasādhāraṇassa mahātaḷākassa niddhamanatumbaṁ nissāya sabbasādhāraṇameva kunnadīsadisaṁ udakavāhakaṁ khaṇanti, tato khuddakamātikāyo nīharitvā mātikākoṭiyaṁ attano attano vaḷañjanatthāya āvaṭe khaṇanti. Tesaṁ pana yadā udakena attho hoti, tadā āvāṭe khuddakamātikāyo udakavāhakañca sodhetvā niddhamanatumbaṁ ugghāṭenti, tato udakena saddhiṁ macchā nikkhamitvā anupubbena āvāṭe patvā vasanti. Tattha taḷāke ca udakavāhakesu ca macche gaṇhante na vārenti. Khuddakāsu pana attano attano

1. Kuminena (Sī), kumminena (Syā)

ပဒုမိနိယာ ဂဏှိတုကာမဿ ပုပ္ဖနာဠေဟိ စ ပတ္တနာဠေဟိ စ ဖုဋ္ဌဥဒကဝသေန ဥဒ္ဓဉ္စေဝ တိရိယဉ္စ ဌာနပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တံ ပနဿ ပဒုမိနိံ အနုပ္ပါဋေတွာ ပုပ္ဖါနိ ဝါ ပတ္တာနိ ဝါ အတ္တနော အဘိမုခံ အာကဍ္ဎန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ဥပ္ပါဋိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

ပုပ္ဖပတ္တနာဠေ ဌာနတော အစာဝေတွာပိ ပဌမံ ပဒုမိနိံ ဥပ္ပါဋေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ပစ္ဆာ ပုပ္ဖပတ္တနာဠေသု ဌာနာ စာဝိတေသု ပါရာဇိကံ။ ဥပ္ပါဋိတာယ ပဒုမိနိယာ ပုပ္ဖံ ဂဏှန္တော ပန ဘဏ္ဍံ အဂ္ဃာပေတွာ ကာရေတဗ္ဗော။ ဗဟိ ဌပိတေ ရာသိကတ ကလာပဗဒ္ဓ ဘာရဗဒ္ဓပုပ္ဖေပိ ဧသေဝ နယော။ ဘိသံ ဝါ မုဠာလံ ဝါ ယေန ဝတ္ထု ပူရတိ၊ တံ ဥပ္ပါဋေန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ကဒ္ဒမေ ဖုဋ္ဌောကာသဝသေန စေတ္ထ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗံ။ တာနိ ဥပ္ပါဋေန္တဿ သုခုမမ္ပိ မူလံ အစ္ဆိန္နံ ဟောတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ဘိသပဗ္ဗေ ဇာတံ ပတ္တံ ဝါ ပုပ္ဖံ ဝါ ဟောတိ၊ တမ္ပိ ရက္ခတီတိ **မဟာအဋ္ဌကထာယ**မေဝ ဝုတ္တံ။ ဘိသဂဏ္ဌိမှိ ပန ကဏ္ဋကော ဟောတိ ယောဗ္ဗနပ္ပတ္တာနံ မုခပိဠကာ ဝိယ၊ အယံ အဒီဃတ္တာ န ရက္ခတိ။ သေသံ ဥပ္ပလာဒီသု ဝုတ္တနယမေဝ။

မစ္ဆကစ္ဆပါနံ သဿာမိကာနံ ဝါပိအာဒီသု သကလမုဒကံ ဌာနံ။ တသ္မာ ယော ပဋိဇဂ္ဂနဋ္ဌာနေ သဿာမိကံ မစ္ဆံ ဗဠိသေန ဝါ ဇာလေန ဝါ ကုမီနေန[၁] ဝါ ဟတ္ထေန ဝါ ဂဏှာတိ၊ တဿ ယေန မစ္ဆေန ဝတ္ထု ပူရတိ၊ တသ္မိံ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဥဒကတော ဥဒ္ဓဋမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ကောစိ မစ္ဆော ဂယှမာနော ဣတော စိတော စ ဓာဝတိ၊ အာကာသံ ဝါ ဥပ္ပတတိ၊ တီရေ ဝါ ပတတိ၊ အာကာသေ ဝါ ဌိတံ, တီရေ ဝါ ပတိတံ ဂဏှတောပိ ပါရာဇိကမေဝ။ ကစ္ဆပမ္ပိ ဗဟိ ဂေါစရတ္ထံ ဂတံ ဂဏှတော ဧသေဝ နယော။ ဥဒကဋ္ဌံ ပန ဥဒကာ မောစယတော ပါရာဇိကံ။

တေသု တေသု ပန ဇနပဒေသု သဗ္ဗသာဓာရဏဿ မဟာတဠာကဿ နိဒ္ဓမနတုမ္ဗံ နိဿာယ သဗ္ဗသာဓာရဏမေဝ ကုန္နဒီသဒိသံ ဥဒကဝါဟကံ ခဏန္တိ၊ တတော ခုဒ္ဒကမာတိကာယော နီဟရိတွာ မာတိကာကောဋိယံ အတ္တနော အတ္တနော ဝဠဉ္ဇနတ္ထာယ အာဝါဋေ ခဏန္တိ။ တေသံ ပန ယဒါ ဥဒကေန အတ္ထော ဟောတိ၊ တဒါ အာဝါဋေ ခုဒ္ဒကမာတိကာယော ဥဒကဝါဟကဉ္စ သောဓေတွာ နိဒ္ဓမနတုမ္ဗံ ဥဂ္ဃာဋေန္တိ၊ တတော ဥဒကေန သဒ္ဓိံ မစ္ဆာ နိက္ခမိတွာ အနုပုဗ္ဗေန အာဝါဋေ ပတွာ ဝသန္တိ။ တတ္ထ တဠာကေ စ ဥဒကဝါဟကေသု စ မစ္ဆေ ဂဏှန္တေ န ဝါရေန္တိ။ ခုဒ္ဒကာသု ပန အတ္တနော အတ္တနော

၁-ကုမိနေန (သီ)၊ ကုမ္မိနေန (သျာ)

mātikāsu udaka-āvāṭesu ca paviṭṭhamacche gaṇhituṁ na denti, vārenti. Tattha yo taḷāke vā niddhamanatumbe vā udakavāhake vā macche gaṇhāti, avahārena so na karetabbo. Khuddamātikāsu pana āvāṭesu vā paviṭṭhaṁ gaṇhanto gahitassa agghavasena kāretabbo. Sace tato gayhamāno maccho ākāse vā uppatati, tīre vā patati, taṁ ākāsaṭṭhaṁ vā tīraṭṭhaṁ vā udakavinimuttaṁ gaṇhato avahāro natthi. Kasmā? Yasmā attano pariggahaṭṭhāne ṭhitasseva te sāmikā. Evarūpā hi tattha katikā. Kacchapepi eseva nayo.

Sace pana maccho gayhamāno āvāṭato khuddakamātikaṁ āruhati, tattha naṁ gaṇhatopi avahāroyeva. Khuddakamātikāto pana udakavāhakaṁ, tato ca taḷākaṁ ārūḷhaṁ gaṇhato avahāro natthi. Yo āvāṭato bhattasitthehi palobhetvā mātikaṁ āropetvā gaṇhāti, avahārova. Tato pana palobhetvā udakavāhakaṁ āropetvā gaṇhantassa avahāro natthi. Keci pana kutocideva sabbasādhāraṇaṭṭhānato macche ānetvā pacchimavatthubhāge udaka-āvāṭe khipitvā posetvā divase divase dve tīṇi uttaribhaṅgatthāya mārenti, evarūpaṁ macchaṁ udake vā ākāse vā tīre vā yattha katthaci ṭhitaṁ gaṇhato avahāro eva. Kacchapepi eseva nayo.

Nidāghakāle pana nadiyā sote pacchinne katthaci ninnaṭṭhāne udakaṁ tiṭṭhati, tattha manussā macchānaṁ vināsāya madanaphalavasādīni pakkhipitvā gacchanti, macchā tāni khādantā maritvā uttānā udake plavantā[1] tiṭṭhanti. Yo tattha gantvā "yāva sāmikā nāgacchanti, tāvime macche gaṇhissāmī"ti gaṇhāti, agghavasena kāretabbo. Paṁsukūlasaññāya gaṇhato avahāro natthi, āharāpente pana bhaṇḍadeyyaṁ. Macchavisaṁ pakkhipitvā gatamanussā bhājanāni āharitvā pūretvā gacchanti, yāva "punapi āgacchissāmā"ti sālayā honti, tāva te sassāmikamacchāva. Yadā pana te "alaṁ amhākan"ti nirālayā pakkamanti, tato paṭṭhāya theyyacittena gaṇhantassa dukkaṭaṁ, paṁsukūlasaññissa anāpatti. Yathā ca macchakacchapesu, evaṁ sabbāyapi odakajātiyā vinicchayo veditabboti.

Udakaṭṭhakathā niṭṭhitā.

1. Pilavantā (Sī)

မာတိကာသု ဥဒကအာဝါဋေသု စ ပဝိဋ္ဌမစ္ဆေ ဂဏှိတုံ န ဒေန္တိ၊ ဝါရေန္တိ။ တတ္ထ ယော တဠာကေ ဝါ နိဒ္ဓမနတုမ္ဗေ ဝါ ဥဒကဝါဟကေ ဝါ မစ္ဆေ ဂဏှာတိ၊ အဝဟာရေန သော န ကာရေတဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒကမာတိကာသု ပန အာဝါဋေသု ဝါ ပဝိဋ္ဌံ ဂဏှန္တော ဂဟိတဿ အဂ္ဃဝသေန ကာရေတဗ္ဗော။ သစေ တတော ဂယှမာနော မစ္ဆော အာကာသေ ဝါ ဥပ္ပတတိ၊ တီရေ ဝါ ပတတိ၊ တံ အာကာသဋ္ဌံ ဝါ တီရဋ္ဌံ ဝါ ဥဒကဝိနိမုတ္တံ ဂဏှတော အဝဟာရော နတ္ထိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အတ္တနော ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာနေ ဌိတဿေဝ တေ သာမိကာ။ ဧဝရူပါ ဟိ တတ္ထ ကတိကာ။ ကစ္ဆပေပိ ဧသေဝ နယော။

သစေ ပန မစ္ဆော ဂယှမာနော အာဝါဋတော ခုဒ္ဒကမာတိကံ အာရုဟတိ၊ တတ္ထ နံ ဂဏှတောပိ အဝဟာရောယေဝ။ ခုဒ္ဒကမာတိကာတော ပန ဥဒကဝါဟကံ, တတော စ တဠာကံ အာရူဠှံ ဂဏှတော အဝဟာရော နတ္ထိ။ ယော အာဝါဋတော ဘတ္တသိတ္ထေဟိ ပလောဘေတွာ မာတိကံ အာရောပေတွာ ဂဏှာတိ၊ အဝဟာရောဝ။ တတော ပန ပလောဘေတွာ ဥဒကဝါဟကံ အာရောပေတွာ ဂဏှန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။ ကေစိ ပန ကုတောစိဒေဝ သဗ္ဗသာဓာရဏဋ္ဌာနတော မစ္ဆေ အာနေတွာ ပစ္ဆိမဝတ္ထုဘာဂေ ဥဒကအာဝါဋေ ခိပိတွာ ပေါသေတွာ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဒွေ တီဏိ ဥတ္တရိဘင်္ဂတ္ထာယ မာရေန္တိ၊ ဧဝရူပံ မစ္ဆံ ဥဒကေ ဝါ အာကာသေ ဝါ တီရေ ဝါ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဌိတံ ဂဏှတော အဝဟာရော ဧဝ။ ကစ္ဆပေပိ ဧသေဝ နယော။

နိဒါဃကာလေ ပန နဒိယာ သောတေ ပစ္ဆိန္နေ ကတ္ထစိ နိန္နဋ္ဌာနေ ဥဒကံ တိဋ္ဌတိ၊ တတ္ထ မနုဿာ မစ္ဆာနံ ဝိနာသာယ မဒနဖလဝသာဒီနိ ပက္ခိပိတွာ ဂစ္ဆန္တိ၊ မစ္ဆာ တာနိ ခါဒန္တာ မရိတွာ ဥတ္တာနာ ဥဒကေ ပ္လဝန္တာ[၁] တိဋ္ဌန္တိ။ ယော တတ္ထ ဂန္တွာ "ယာဝ သာမိကာ နာဂစ္ဆန္တိ၊ တာဝိမေ မစ္ဆေ ဂဏှိဿာမီ"တိ ဂဏှာတိ၊ အဂ္ဃဝသေန ကာရေတဗ္ဗော။ ပံသုကူလသညာယ ဂဏှတော အဝဟာရော နတ္ထိ၊ အာဟရာပေန္တေ ပန ဘဏ္ဍဒေယျံ။ မစ္ဆဝိသံ ပက္ခိပိတွာ ဂတမနုဿာ ဘာဇနာနိ အာဟရိတွာ ပူရေတွာ ဂစ္ဆန္တိ၊ ယာဝ "ပုနပိ အာဂစ္ဆိဿာမာ"တိ သာလယာ ဟောန္တိ၊ တာဝ တေ သဿာမိကမစ္ဆာဝ။ ယဒါ ပန တေ "အလံ အမှာက"န္တိ နိရာလယာ ပက္ကမန္တိ၊ တတော ပဋ္ဌာယ ထေယျစိတ္တေန ဂဏှန္တဿ ဒုက္ကဋံ၊ ပံသုကူလသညိဿ အနာပတ္တိ။ ယထာ စ မစ္ဆကစ္ဆပေသု၊ ဧဝံ သဗ္ဗာယပိ ဩဒကဇာတိယာ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ဥဒကဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁-ပိလဝန္တာ (သီ)

Nāvaṭṭhakathā

99. Nāvaṭṭhe paṭhamaṁ tāva nāvaṁ dassento “**nāvā nāma yāya taratī**”ti āha. Tasmā idha antamaso rajanadoṇikāpi veṇukalāpakopi “nāvā”tveva veditabbo. Sīmāsammannane pana dhuvanāvā anto khaṇitvā vā phalakehi bandhitvā vā katā sabbantimena paricchedena tiṇṇaṁ vāhanikā eva vaṭṭati. Idha pana ekassapi vāhanikā “nāvā”tveva vuccati. **Nāvāya nikkhittan**ti yaṁkiñci indriyabaddhaṁ vā anindriyabaddhaṁ vā, tassa avahāralakkhaṇaṁ thalaṭṭhe vuttanayeneva veditabbaṁ. **Nāvaṁ avaharissāmī**ti ādimhi ca dutiyapariyesanagamana-āmasanaphandāpanāni vuttanayāneva. **Bandhanaṁ mocetī**ti ettha pana yā bandhane muttamatte ṭhānā na cavati, tassā bandhanaṁ yāva na muttaṁ hoti, tāva dukkaṭaṁ. Mutte pana thullaccayampi pārājikampi hoti. Taṁ parato āvi bhavissati. Sesaṁ vuttanayameva. Ayaṁ tāva Pāḷivaṇṇanā.

Ayaṁ panettha **Pāḷimuttakavinicchayo**—caṇḍasote bandhitvā ṭhapitanāvāya ekaṁ ṭhānaṁ bandhanameva. Tasmiṁ muttamatte pārājikaṁ. Tattha yutti pubbe vuttā eva. Vippanaṭṭhā nāvā[1] pana yaṁ yaṁ udakappadesaṁ pharitvā ṭhitā hoti, svāssā ṭhānaṁ. Tasmā taṁ uddhaṁ vā uccārentassa, adho vā opilāpentassa, catūsu vā disāsu phuṭṭhokāsaṁ atikkāmentassa atikkantamatte pārājikaṁ. Niccale udake abandhanaṁ attano dhammatāya ṭhitanāvaṁ purato vā pacchato vā vāmadakkhiṇapassato vā kaḍḍhantassa ekenantena phuṭṭhokāsaṁ aparena udake patiṭṭhitantena atikkantamatte pārājikaṁ. Uddhaṁ kesaggamattaṁ udakato mocite adho nāvātalena phuṭṭhokāsaṁ mukhavaṭṭiṁ atikkantamatte pārājikaṁ. Tīre bandhitvā niccale udake ṭhapitanāvāya bandhanañca ṭhitokāso cāti dve ṭhānāni. Taṁ paṭhamaṁ bandhanā moceti, thullaccayaṁ. Pacchā channaṁ ākārānaṁ aññatarena ṭhānā cāveti, pārājikaṁ. Paṭhamaṁ ṭhānā cāvetvā pacchā bandhanamocanepi eseva nayo. Thale ussādetvā ukkujjitvā ṭhapitanāvāya phuṭṭhokāsova ṭhānaṁ. Tassā pañcahākārehi ṭhānaparicchedo veditabbo.

Nikkujjitvā ṭhapitanāvāya pana mukhavaṭṭiyā phuṭṭhokāsova ṭhānaṁ. Tassāpi pañcahākārehi ṭhānaparicchedaṁ ñatvā yato kutoci

1. Vippanaṭṭhanavā (Sī, Ka), vipannaṭṭhanāvā (Ka)

နာဝဋ္ဌကထာ

၉၉။ နာဝဋ္ဌေ ပဌမံ တာဝ နာဝံ ဒဿေန္တော “**နာဝါ နာမ ယာယ တရတီ**”တိ အာဟ။ တသ္မာ ဣဓ အန္တမသော ရဇနဒေါဏိကာပိ ဝေဏုကလာပကောပိ “နာဝါ”တွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သီမာသမ္မန္နနေ ပန ဓုဝနာဝါ အန္တော ခဏိတွာ ဝါ ဖလကေဟိ ဗန္ဓိတွာ ဝါ ကတာ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန တိဏ္ဏံ ဝါဟနိကာ ဧဝ ဝဋ္ဋတိ။ ဣဓ ပန ဧကဿာပိ ဝါဟနိကာ “နာဝါ”တွေဝ ဝုစ္စတိ။ **နာဝါယ နိက္ခိတ္တ**န္တိ ယံကိဉ္စိ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ ဝါ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓံ ဝါ၊ တဿ အဝဟာရလက္ခဏံ ထလဋ္ဌေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နာဝံ အဝဟရိဿာမီ**တိ အာဒိမှိ စ ဒုတိယပရိယေသနဂမနအာမသနဖန္ဒာပနာနိ ဝုတ္တနယာနေဝ။ **ဗန္ဓနံ မောစေတီ**တိ ဧတ္ထ ပန ယာ ဗန္ဓနေ မုတ္တမတ္တေ ဌာနာ န စဝတိ၊ တဿာ ဗန္ဓနံ ယာဝ န မုတ္တံ ဟောတိ၊ တာဝ ဒုက္ကဋံ။ မုတ္တေ ပန ထုလ္လစ္စယမ္ပိ ပါရာဇိကမ္ပိ ဟောတိ။ တံ ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ အယံ တာဝ ပါဠိဝဏ္ဏနာ။

အယံ ပနေတ္ထ **ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယော**—စဏ္ဍသောတေ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတနာဝါယ ဧကံ ဌာနံ ဗန္ဓနမေဝ။ တသ္မိံ မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ တတ္ထ ယုတ္တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာ ဧဝ။ ဝိပ္ပနဋ္ဌာ နာဝါ[၁] ပန ယံ ယံ ဥဒကပ္ပဒေသံ ဖရိတွာ ဌိတာ ဟောတိ၊ သွာဿာ ဌာနံ။ တသ္မာ တံ ဥဒ္ဓံ ဝါ ဥစ္စာရေန္တဿ, အဓော ဝါ ဩပိလာပေန္တဿ, စတူသု ဝါ ဒိသာသု ဖုဋ္ဌောကာသံ အတိက္ကာမေန္တဿ အတိက္ကန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ နိစ္စလေ ဥဒကေ အဗန္ဓနံ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဌိတနာဝံ ပုရတော ဝါ ပစ္ဆတော ဝါ ဝါမဒက္ခိဏပဿတော ဝါ ကဍ္ဎန္တဿ ဧကေနန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ အပရေန ဥဒကေ ပတိဋ္ဌိတန္တေန အတိက္ကန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဥဒ္ဓံ ကေသဂ္ဂမတ္တံ ဥဒကတော မောစိတေ အဓော နာဝါတလေန ဖုဋ္ဌောကာသံ မုခဝဋ္ဋိံ အတိက္ကန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ တီရေ ဗန္ဓိတွာ နိစ္စလေ ဥဒကေ ဌပိတနာဝါယ ဗန္ဓနဉ္စ ဌိတောကာသော စာတိ ဒွေ ဌာနာနိ။ တံ ပဌမံ ဗန္ဓနာ မောစေတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ပစ္ဆာ ဆန္နံ အာကာရာနံ အညတရေန ဌာနာ စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ပဌမံ ဌာနာ စာဝေတွာ ပစ္ဆာ ဗန္ဓနမောစနေပိ ဧသေဝ နယော။ ထလေ ဥဿာဒေတွာ ဥက္ကုဇ္ဇိတွာ ဌပိတနာဝါယ ဖုဋ္ဌောကာသောဝ ဌာနံ။ တဿာ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဌာနပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

နိက္ကုဇ္ဇိတွာ ဌပိတနာဝါယ ပန မုခဝဋ္ဋိယာ ဖုဋ္ဌောကာသောဝ ဌာနံ။ တဿာပိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဌာနပရိစ္ဆေဒံ ဉတွာ ယတော ကုတောစိ

၁-ဝိပ္ပနဋ္ဌနာဝါ (သီ၊ က)၊ ဝိပန္နဋ္ဌနာဝါ (က)

phuṭṭhokāsaṁ, uddhañca kesaggamattaṁ atikkantamatte pārājikaṁ veditabbaṁ. Thale pana ussādetvā dvinnaṁ dārughaṭikānaṁ upari ṭhapitanāvāya dārughaṭikānaṁ phuṭṭhokāsoyeva ṭhānaṁ. Tasmā tattha mañcapādamatthakesuyeva patthaṭabaddhasāṭake[1], nāgadantesu ṭhapitabhindivāle ca vuttanayena vinicchayo veditabbo.

Yottabaddhāya pana nāvāya saṭṭhisattatibyāmappamāṇaṁ yottaṁ amocetvāva ākaḍḍhitvā pathavilaggaṁ katvā saha yottena thale ṭhapitāya nāvāya na phuṭṭhokāsamattameva ṭhānaṁ, atha kho yottakoṭito paṭṭhāya yāva nāvāya pathaviyaṁ patiṭṭhitokāsassa pacchimanto tāva dīghato, tiriyaṁ pana nāvāya ca yottassa ca pathaviyaṁ patiṭṭhitapariyantappamāṇaṁ ṭhānanti veditabbaṁ. Taṁ dīghato vā tiriyato vā kaḍḍhantassa ekenantena phuṭṭhokāsaṁ aparena pathaviyaṁ patiṭṭhitantena atikkantamatte, uddhaṁ kesaggamattaṁ saha yottena pathavito mocite pārājikaṁ. Yo pana titthe ṭhitanāvaṁ āruhitvā theyyacitto arittena vā phiyena vā pājeti, pārājikaṁ. Sace pana chattaṁ vā paṇāmetvā cīvaraṁ vā pādehi akkamitvā hatthehi ukkhipitvā laṅkārasadisaṁ[2] katvā vātaṁ gaṇhāpeti, balavā ca vāto āgamma nāvaṁ harati, vāteneva sā haṭā hoti, puggalassa natthi avahāro. Payogo atthi, so pana ṭhānācāvanapayogo na hoti. Yadi pana taṁ nāvaṁ evaṁ gacchantiṁ pakatigamanaṁ upacchinditvā aññaṁ disābhāgaṁ neti, pārājikaṁ. Sayameva yaṁkiñci gāmatitthaṁ sampattaṁ ṭhānā acāventova vikkiṇitvā gacchati, nevatthi avahāro. Bhaṇḍadeyyaṁ pana hotīti.

Nāvaṭṭhakathā niṭṭhitā.

Yānaṭṭhakathā

100. Yānaṭṭhe yānaṁ tāva dassento "**yānaṁ nāma vayhan**"ti-ādimāha. Tattha upari maṇḍapasadisaṁ padaracchannaṁ, sabbapaliguṇṭhimaṁ vā[3]

1. Patiṭṭhitatthaddhasāṭake (Syā), patiṭṭhitabaddhasāṭake (Ka)
2. Lakārasadisaṁ (Sī)
3. Sabbapariguṇṭhimaṁ vā (Syā)

ဖုဋ္ဌောကာသံ, ဥဒ္ဓဉ္စ ကေသဂ္ဂမတ္တံ အတိက္ကန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ထလေ ပန ဥဿာဒေတွာ ဒွိန္နံ ဒါရုဃဋိကာနံ ဥပရိ ဌပိတနာဝါယ ဒါရုဃဋိကာနံ ဖုဋ္ဌောကာသောယေဝ ဌာနံ။ တသ္မာ တတ္ထ မဉ္စပါဒမတ္ထကေသုယေဝ ပတ္ထဋဗဒ္ဓသာဋကေ[1], နာဂဒန္တေသု ဌပိတဘိန္ဒိဝါလေ စ ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယောတ္တဗဒ္ဓါယ ပန နာဝါယ သဋ္ဌိသတ္တတိဗျာမပ္ပမာဏံ ယောတ္တံ အမောစေတွာဝ အာကဍ္ဎိတွာ ပထဝိလဂ္ဂံ ကတွာ သဟ ယောတ္တေန ထလေ ဌပိတာယ နာဝါယ န ဖုဋ္ဌောကာသမတ္တမေဝ ဌာနံ၊ အထ ခေါ ယောတ္တကောဋိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နာဝါယ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌိတောကာသဿ ပစ္ဆိမန္တော တာဝ ဒီဃတော, တိရိယံ ပန နာဝါယ စ ယောတ္တဿ စ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌိတပရိယန္တပ္ပမာဏံ ဌာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တံ ဒီဃတော ဝါ တိရိယတော ဝါ ကဍ္ဎန္တဿ ဧကေနန္တေန ဖုဋ္ဌောကာသံ အပရေန ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌိတန္တေန အတိက္ကန္တမတ္တေ, ဥဒ္ဓံ ကေသဂ္ဂမတ္တံ သဟ ယောတ္တေန ပထဝိတော မောစိတေ ပါရာဇိကံ။ ယော ပန တိတ္ထေ ဌိတနာဝံ အာရုဟိတွာ ထေယျစိတ္တော အရိတ္တေန ဝါ ဖိယေန ဝါ ပါဇေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန ဆတ္တံ ဝါ ပဏာမေတွာ စီဝရံ ဝါ ပါဒေဟိ အက္ကမိတွာ ဟတ္ထေဟိ ဥက္ခိပိတွာ လင်္ကာရသဒိသံ[2] ကတွာ ဝါတံ ဂဏှာပေတိ၊ ဗလဝါ စ ဝါတော အာဂမ္မ နာဝံ ဟရတိ၊ ဝါတေနေဝ သာ ဟဋာ ဟောတိ၊ ပုဂ္ဂလဿ နတ္ထိ အဝဟာရော။ ပယောဂေါ အတ္ထိ၊ သော ပန ဌာနာစာဝနပယောဂေါ န ဟောတိ။ ယဒိ ပန တံ နာဝံ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တိံ ပကတိဂမနံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွာ အညံ ဒိသာဘာဂံ နေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သယမေဝ ယံကိဉ္စိ ဂါမတိတ္ထံ သမ္ပတ္တံ ဌာနာ အစာဝေန္တောဝ ဝိက္ကိဏိတွာ ဂစ္ဆတိ၊ နေဝတ္ထိ အဝဟာရော။ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတီတိ။

နာဝဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ယာနဋ္ဌကထာ

၁၀၀။ ယာနဋ္ဌေ ယာနံ တာဝ ဒဿေန္တော "**ယာနံ နာမ ဝယှ**"န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဥပရိ မဏ္ဍပသဒိသံ ပဒရစ္ဆန္နံ, သဗ္ဗပလိဂုဏ္ဌိမံ ဝါ[3]

၁-ပတိဋ္ဌိတတ္ထဒ္ဓသာဋကေ (သျာ)၊ ပတိဋ္ဌိတဗဒ္ဓသာဋကေ (က)
၂-လကာရသဒိသံ (သီ)
၃-သဗ္ဗပရိဂုဏ္ဌိမံ ဝါ (သျာ)

chādetvā kataṁ **vayhaṁ.** Ubhosu passesu suvaṇṇarajatādimayā gopānasiyo datvā garuḷapakkhakanayena[1] katā **sandamānikā. Ratho ca sakaṭañca** pākaṭameva. Tesu yattha katthaci saviññāṇakaṁ vā aviññāṇakaṁ vā rāsi-ādivasena ṭhapitaṁ bhaṇḍaṁ theyyacittena ṭhānā cāventassa nāvaṭṭhe ca thalaṭṭhe ca vuttanayeneva pārājikaṁ veditabbaṁ.

Ayaṁ pana viseso—yānaṭṭhaṁ taṇḍulādibhaṇḍaṁ piṭakena gaṇhato piṭake anukkhittepi piṭakaṁ apaharitvā taṇḍulādīnaṁ ekābaddhabhāve vikopite pārājikaṁ. Thalaṭṭhādīsupi ayaṁ nayo labbhati. **Yānaṁ avaharissāmī**ti-ādimhi dutiyapariyesanādīni vuttanayāneva. **Ṭhānā cāvetī**ti ettha pana dukayuttassa yānassa dvinnaṁ goṇānaṁ aṭṭha pādā, dve ca cakkānīti dasa ṭhānāni, taṁ theyyacittassa dhure nisīditvā pājayato goṇānaṁ pāduddhāre thullaccayaṁ. Cakkānaṁ pana pathaviyaṁ patiṭṭhitappadesato kesaggamatte atikkante pārājikaṁ. Sace pana goṇā “nāyaṁ amhākaṁ sāmiko”ti ñatvā dhuraṁ chaḍḍetvā ākaḍḍhantā tiṭṭhanti vā phandanti vā, rakkhati tāva. Goṇe puna ujukaṁ paṭipādetvā dhuraṁ āropetvā daḷhaṁ yojetvā pācanena[2] vijjhitvā pājentassa vuttanayeneva tesaṁ pāduddhāre thullaccayaṁ. Cakkātikkame pārājikaṁ.

Sacepi sakaddame magge ekaṁ cakkaṁ kaddame laggaṁ hoti, dutiyaṁ cakkaṁ goṇā parivattentā pavattenti, ekassa ṭhitattā na tāva avahāro hoti. Goṇe pana puna ujukaṁ paṭipādetvā pājentassa ṭhitacakke kesaggamattaṁ phuṭṭhokāsaṁ atikkante pārājikaṁ. Catuyuttakassa pana aṭṭhārasa ṭhānāni, aṭṭhayuttakassa catuttiṁsāti etenupāyena yuttayānassa ṭhānabhedo veditabbo.

Yaṁ pana ayuttakaṁ dhure ekāya pacchato ca dvīhi upatthambhinīhi upatthambhetvā ṭhapitaṁ, tassa tiṇṇaṁ upatthambhinīnaṁ, cakkānañca vasena pañca ṭhānāni. Sace dhure upatthambhinī heṭṭhābhāge kappakatā hoti, cha ṭhānāni. Pacchato pana anupatthambhetvā dhure upatthambhitasseva upatthambhinīvasena tīṇi vā cattāri vā ṭhānāni, dhurena phalakassa vā dārukassa vā upari ṭhapitassa tīṇi ṭhānāni, tathā pathaviyaṁ ṭhapitassa. Taṁ dhuraṁ[3] kaḍḍhitvā vā

1. Garuḷapakkhanayena (Syā) 2. Pājanena (Tha) 3. Taṁ (Sī, Syā)

ဆာဒေတွာ ကတံ **ဝယှံ။** ဥဘောသု ပဿေသု သုဝဏ္ဏရဇတာဒိမယာ ဂေါပါနသိယော ဒတွာ ဂရုဠပက္ခကနယေန[၁] ကတာ **သန္ဒမာနိကာ။ ရထော စ သကဋဉ္စ** ပါကဋမေဝ။ တေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ သဝိညာဏကံ ဝါ အဝိညာဏကံ ဝါ ရာသိအာဒိဝသေန ဌပိတံ ဘဏ္ဍံ ထေယျစိတ္တေန ဌာနာ စာဝေန္တဿ နာဝဋ္ဌေ စ ထလဋ္ဌေ စ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အယံ ပန ဝိသေသော—ယာနဋ္ဌံ တဏ္ဍုလာဒိဘဏ္ဍံ ပိဋကေန ဂဏှတော ပိဋကေ အနုက္ခိတ္တေပိ ပိဋကံ အပဟရိတွာ တဏ္ဍုလာဒီနံ ဧကာဗဒ္ဓဘာဝေ ဝိကောပိတေ ပါရာဇိကံ။ ထလဋ္ဌာဒီသုပိ အယံ နယော လဗ္ဘတိ။ **ယာနံ အဝဟရိဿာမီ**တိအာဒိမှိ ဒုတိယပရိယေသနာဒီနိ ဝုတ္တနယာနေဝ။ **ဌာနာ စာဝေတီ**တိ ဧတ္ထ ပန ဒုကယုတ္တဿ ယာနဿ ဒွိန္နံ ဂေါဏာနံ အဋ္ဌ ပါဒါ, ဒွေ စ စက္ကာနီတိ ဒသ ဌာနာနိ၊ တံ ထေယျစိတ္တဿ ဓုရေ နိသီဒိတွာ ပါဇယတော ဂေါဏာနံ ပါဒုဒ္ဓါရေ ထုလ္လစ္စယံ။ စက္ကာနံ ပန ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌိတပ္ပဒေသတော ကေသဂ္ဂမတ္တေ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန ဂေါဏာ “နာယံ အမှာကံ သာမိကော”တိ ဉတွာ ဓုရံ ဆဍ္ဍေတွာ အာကဍ္ဎန္တာ တိဋ္ဌန္တိ ဝါ ဖန္ဒန္တိ ဝါ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ဂေါဏေ ပုန ဥဇုကံ ပဋိပါဒေတွာ ဓုရံ အာရောပေတွာ ဒဠှံ ယောဇေတွာ ပါစနေန[၂] ဝိဇ္ဈိတွာ ပါဇေန္တဿ ဝုတ္တနယေနေဝ တေသံ ပါဒုဒ္ဓါရေ ထုလ္လစ္စယံ။ စက္ကာတိက္ကမေ ပါရာဇိကံ။

သစေပိ သကဒ္ဒမေ မဂ္ဂေ ဧကံ စက္ကံ ကဒ္ဒမေ လဂ္ဂံ ဟောတိ၊ ဒုတိယံ စက္ကံ ဂေါဏာ ပရိဝတ္တေန္တာ ပဝတ္တေန္တိ၊ ဧကဿ ဌိတတ္တာ န တာဝ အဝဟာရော ဟောတိ။ ဂေါဏေ ပန ပုန ဥဇုကံ ပဋိပါဒေတွာ ပါဇေန္တဿ ဌိတစက္ကေ ကေသဂ္ဂမတ္တံ ဖုဋ္ဌောကာသံ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ စတုယုတ္တကဿ ပန အဋ္ဌာရသ ဌာနာနိ၊ အဋ္ဌယုတ္တကဿ စတုတ္တိံသာတိ ဧတေနုပါယေန ယုတ္တယာနဿ ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယံ ပန အယုတ္တကံ ဓုရေ ဧကာယ ပစ္ဆတော စ ဒွီဟိ ဥပတ္ထမ္ဘိနီဟိ ဥပတ္ထမ္ဘေတွာ ဌပိတံ၊ တဿ တိဏ္ဏံ ဥပတ္ထမ္ဘိနီနံ, စက္ကာနဉ္စ ဝသေန ပဉ္စ ဌာနာနိ။ သစေ ဓုရေ ဥပတ္ထမ္ဘိနီ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ ကပ္ပကတာ ဟောတိ၊ ဆ ဌာနာနိ။ ပစ္ဆတော ပန အနုပတ္ထမ္ဘေတွာ ဓုရေ ဥပတ္ထမ္ဘိတဿေဝ ဥပတ္ထမ္ဘိနီဝသေန တီဏိ ဝါ စတ္တာရိ ဝါ ဌာနာနိ၊ ဓုရေန ဖလကဿ ဝါ ဒါရုကဿ ဝါ ဥပရိ ဌပိတဿ တီဏိ ဌာနာနိ၊ တထာ ပထဝိယံ ဌပိတဿ။ တံ ဓုရံ[၃] ကဍ္ဎိတွာ ဝါ

၁-ဂရုဠပက္ခနယေန (သျာ) ၂-ပါဇနေန (ထ) ၃-တံ (သီ၊ သျာ)

ukkhipitvā vā purato ca pacchato ca ṭhānā cāventassa thullaccayaṁ. Cakkānaṁ patiṭṭhitaṭṭhāne kesaggamattaṁ atikkante pārājikaṁ. Cakkāni apanetvā dvīhi akkhasīsehi dārūnaṁ upari ṭhapitassa dve ṭhānāni, taṁ kaḍḍhanto vā ukkhipanto vā phuṭṭhokāsaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Bhūmiyaṁ ṭhapitassa dhurena ca catūhi ca akkhuddhīhi patiṭṭhitavasena pañca ṭhānāni. Taṁ dhure gahetvā kaḍḍhato uddhīnaṁ pacchimantehi purimante atikkante pārājikaṁ. Uddhīsu gahetvā kaḍḍhato uddhīnaṁ purimantehi pacchimante atikkante pārājikaṁ. Passe gahetvā kaḍḍhato uddhīnaṁyeva tiriyaṁ patiṭṭhitaṭṭhānassa atikkamena pārājikaṁ. Mjjhe gahetvā ukkhipato kesaggamattaṁ pathavito mutte pārājikaṁ. Atha uddhikhāṇukā na honti, samameva bāhaṁ katvā majjhe vijjhitvā akkhasīsāni pavesitāni honti. Taṁ heṭṭhimatalassa samantā sabbaṁ pathaviṁ phusitvā tiṭṭhati. Tattha catūsu disāsu uddhañca phuṭṭhaṭṭhānātikkamavasena pārājikaṁ veditabbaṁ. Bhūmiyaṁ nābhiyā ṭhapitacakkassa ekameva ṭhānaṁ, tassa pañcahākārehi paricchedo. Nemipassena ca nābhiyā ca phusitvā ṭhitassa dve ṭhānāni. Nemiyā uṭṭhitabhāgaṁ pādena akkamitvā bhūmiyaṁ phusāpetvā aresu vā nemiyā vā gahetvā ukkhipantassa attanā kataṭṭhānaṁ ṭhānaṁ na hoti, tasmā tasmiṁ ṭhitepi avasesaṭṭhāne atikkantamatte pārājikaṁ.

Bhittiṁ nissāya ṭhapitacakkassāpi dve ṭhānāni. Tattha paṭhamaṁ bhittito mocentassa thullaccayaṁ. Pacchā pathavito kesaggamattuddhāre pārājikaṁ. Paṭhamaṁ bhūmito mocentassa pana sace bhittiyaṁ patiṭṭhitaṭṭhānaṁ na kuppati, eseva nayo. Atha aresu gahetvā heṭṭhā kaḍḍhantassa bhittiṁ phusitvā ṭhitokāsassa uparimo anto heṭṭhimaṁ atikkamati, pārājikaṁ. Maggappaṭipanne yāne yānasāmiko kenacideva karaṇīyena orohitvā maggā okkanto hoti, athañño bhikkhu paṭipathaṁ āgacchanto ārakkhasuññaṁ passitvā "yānaṁ avaharissāmī"ti ārohati, tassa payogaṁ vināyeva goṇā gahetvā pakkantā, avahāro natthi. Sesaṁ nāvāyaṁ vuttasadisanti.

Yānaṭṭhakathā niṭṭhitā.

ဥက္ခိပိတွာ ဝါ ပုရတော စ ပစ္ဆတော စ ဌာနာ စာဝေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ စက္ကာနံ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ ကေသဂ္ဂမတ္တံ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ စက္ကာနိ အပနေတွာ ဒွီဟိ အက္ခသီသေဟိ ဒါရူနံ ဥပရိ ဌပိတဿ ဒွေ ဌာနာနိ၊ တံ ကဍ္ဎန္တော ဝါ ဥက္ခိပန္တော ဝါ ဖုဋ္ဌောကာသံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဘူမိယံ ဌပိတဿ ဓုရေန စ စတူဟိ စ အက္ခုဒ္ဓီဟိ ပတိဋ္ဌိတဝသေန ပဉ္စ ဌာနာနိ။ တံ ဓုရေ ဂဟေတွာ ကဍ္ဎတော ဥဒ္ဓီနံ ပစ္ဆိမန္တေဟိ ပုရိမန္တေ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ ဥဒ္ဓီသု ဂဟေတွာ ကဍ္ဎတော ဥဒ္ဓီနံ ပုရိမန္တေဟိ ပစ္ဆိမန္တေ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။ ပဿေ ဂဟေတွာ ကဍ္ဎတော ဥဒ္ဓီနံယေဝ တိရိယံ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနဿ အဘိက္ကမေန ပါရာဇိကံ။ မဇ္ဈေ ဂဟေတွာ ဥက္ခိပတော ကေသဂ္ဂမတ္တံ ပထဝိတော မုတ္တေ ပါရာဇိကံ။ အထ ဥဒ္ဓိခါဏုကာ န ဟောန္တိ၊ သမမေဝ ဗာဟံ ကတွာ မဇ္ဈေ ဝိဇ္ဈိတွာ အက္ခသီသာနိ ပဝေသိတာနိ ဟောန္တိ။ တံ ဟေဋ္ဌိမတလဿ သမန္တာ သဗ္ဗံ ပထဝိံ ဖုသိတွာ တိဋ္ဌတိ။ တတ္ထ စတူသု ဒိသာသု ဥဒ္ဓဉ္စ ဖုဋ္ဌဋ္ဌာနာတိက္ကမဝသေန ပါရာဇိကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဘူမိယံ နာဘိယာ ဌပိတစက္ကဿ ဧကမေဝ ဌာနံ၊ တဿ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ပရိစ္ဆေဒေါ။ နေမိပဿေန စ နာဘိယာ စ ဖုသိတွာ ဌိတဿ ဒွေ ဌာနာနိ။ နေမိယာ ဥဋ္ဌိတဘာဂံ ပါဒေန အက္ကမိတွာ ဘူမိယံ ဖုသာပေတွာ အရေသု ဝါ နေမိယာ ဝါ ဂဟေတွာ ဥက္ခိပန္တဿ အတ္တနာ ကတဋ္ဌာနံ ဌာနံ န ဟောတိ၊ တသ္မာ တသ္မိံ ဌိတေပိ အဝသေသဋ္ဌာနေ အတိက္ကန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

ဘိတ္တိံ နိဿာယ ဌပိတစက္ကဿာပိ ဒွေ ဌာနာနိ။ တတ္ထ ပဌမံ ဘိတ္တိတော မောစေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ပစ္ဆာ ပထဝိတော ကေသဂ္ဂမတ္တုဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ ပဌမံ ဘူမိတော မောစေန္တဿ ပန သစေ ဘိတ္တိယံ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ န ကုပ္ပတိ၊ ဧသေဝ နယော။ အထ အရေသု ဂဟေတွာ ဟေဋ္ဌာ ကဍ္ဎန္တဿ ဘိတ္တိံ ဖုသိတွာ ဌိတောကာသဿ ဥပရိမော အန္တော ဟေဋ္ဌိမံ အတိက္ကမတိ၊ ပါရာဇိကံ။ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နေ ယာနေ ယာနသာမိကော ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ဩရောဟိတွာ မဂ္ဂါ ဩက္ကန္တော ဟောတိ၊ အထညော ဘိက္ခု ပဋိပထံ အာဂစ္ဆန္တော အာရက္ခသုညံ ပဿိတွာ "ယာနံ အဝဟရိဿာမီ"တိ အာရောဟတိ၊ တဿ ပယောဂံ ဝိနာယေဝ ဂေါဏာ ဂဟေတွာ ပက္ကန္တာ၊ အဝဟာရော နတ္ထိ။ သေသံ နာဝါယံ ဝုတ္တသဒိသန္တိ။

ယာနဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

Bhāraṭṭhakathā

101. Ito paraṁ bhāroyeva **bhāraṭṭhaṁ,** so sīsabhārādivasena catudhā dassito. Tattha sīsabhārādīsu asammohatthaṁ sīsādīnaṁ paricchedo veditabbo. Tattha sīsassa tāva purimagale galavāṭako piṭṭhigale kesañci kesante āvaṭṭo hoti, galasseva ubhosu passesu kesañci kesā oruyha jāyanti, ye kaṇṇacūḷikāti vuccanti, tesaṁ adhobhāgo cāti ayaṁ heṭṭhimaparicchedo, tato upari sīsaṁ. Etthantare ṭhitabhāro **sīsabhāro** nāma.

Ubhosu passesu kaṇṇacūḷikāhi paṭṭhāya heṭṭhā, kapparehi paṭṭhāya upari, piṭṭhigalāvattato ca galavāṭakato ca paṭṭhāya heṭṭhā, piṭṭhivemajjhāvattato ca uraparicchedamajjhe hadaya-āvāṭato ca paṭṭhāya upari khandho. Etthantare ṭhitabhāro **khandhabhāro** nāma.

Piṭṭhivemajjhāvattato pana hadaya-āvāṭato ca paṭṭhāya heṭṭhā yāva pādanakhasikhā, ayaṁ kaṭiparicchedo. Etthantare samantato sarīre ṭhitabhāro **kaṭibhāro** nāma.

Kapparato paṭṭhāya pana heṭṭhā yāva hatthanakhasikhā, ayaṁ olambakaparicchedo. Etthantare ṭhitabhāro **olambako** nāma.

Idāni **sīse bhāran**ti-ādīsu ayaṁ apubbavinicchayo[1]—yo bhikkhu "idaṁ gahetvā ettha yāhī"ti sāmikehi anāṇatto sayameva "mayhaṁ idaṁ nāma detha, ahaṁ vo bhaṇḍaṁ vahāmī"ti tesaṁ bhaṇḍaṁ sīsena ādāya gacchanto theyyacittena taṁ bhaṇḍaṁ āmasati, dukkaṭaṁ. Yathāvuttasīsaparicchedaṁ anatikkāmentova ito cito ca ghaṁsanto sāretipi paccāsāretipi, thullaccayaṁ. Khandhaṁ oropitamatte kiñcāpi sāmikānaṁ "vahatū"ti cittaṁ atthi, tehi pana anāṇattattā pārājikaṁ. Khandhaṁ pana anoropetvāpi sīsato kesaggamattaṁ mocentassa pārājikaṁ. Yamakabhārassa pana eko bhāro sīse patiṭṭhāti, eko piṭṭhiyaṁ, tattha dvinnaṁ ṭhānānaṁ vasena vinicchayo veditabbo. Ayaṁ pana suddhasīsabhārādīnaṁyeva vasena desanā āraddhā. Yo cāyaṁ sīsabhāre vutto, khandhabhārādīsupi ayameva vinicchayo.

1. Anupubbavinicchayo (Syā, Ka)

ဘာရဋ္ဌကထာ

၁၀၁။ ဣတော ပရံ ဘာရောယေဝ **ဘာရဋ္ဌံ**၊ သော သီသဘာရာဒိဝသေန စတုဓာ ဒဿိတော။ တတ္ထ သီသဘာရာဒီသု အသမ္မောဟတ္ထံ သီသာဒီနံ ပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ သီသဿ တာဝ ပုရိမဂလေ ဂလဝါဋကော ပိဋ္ဌိဂလေ ကေသဉ္စိ ကေသန္တေ အာဝဋ္ဋော ဟောတိ၊ ဂလဿေဝ ဥဘောသု ပဿေသု ကေသဉ္စိ ကေသာ ဩရုယှ ဇာယန္တိ၊ ယေ ကဏ္ဏစူဠိကာတိ ဝုစ္စန္တိ၊ တေသံ အဓောဘာဂေါ စာတိ အယံ ဟေဋ္ဌိမပရိစ္ဆေဒေါ၊ တတော ဥပရိ သီသံ။ ဧတ္ထန္တရေ ဌိတဘာရော **သီသဘာရော** နာမ။

ဥဘောသု ပဿေသု ကဏ္ဏစူဠိကာဟိ ပဋ္ဌာယ ဟေဋ္ဌာ၊ ကပ္ပရေဟိ ပဋ္ဌာယ ဥပရိ၊ ပိဋ္ဌိဂလာဝတ္တတော စ ဂလဝါဋကတော စ ပဋ္ဌာယ ဟေဋ္ဌာ၊ ပိဋ္ဌိဝေမဇ္ဈာဝတ္တတော စ ဥရပရိစ္ဆေဒမဇ္ဈေ ဟဒယအာဝါဋတော စ ပဋ္ဌာယ ဥပရိ ခန္ဓော။ ဧတ္ထန္တရေ ဌိတဘာရော **ခန္ဓဘာရော** နာမ။

ပိဋ္ဌိဝေမဇ္ဈာဝတ္တတော ပန ဟဒယအာဝါဋတော စ ပဋ္ဌာယ ဟေဋ္ဌာ ယာဝ ပါဒနခသိခါ၊ အယံ ကဋိပရိစ္ဆေဒေါ။ ဧတ္ထန္တရေ သမန္တတော သရီရေ ဌိတဘာရော **ကဋိဘာရော** နာမ။

ကပ္ပရတော ပဋ္ဌာယ ပန ဟေဋ္ဌာ ယာဝ ဟတ္ထနခသိခါ၊ အယံ ဩလမ္ဗကပရိစ္ဆေဒေါ။ ဧတ္ထန္တရေ ဌိတဘာရော **ဩလမ္ဗကော** နာမ။

ဣဒါနိ **သီသေ ဘာရန္တိ**အာဒီသု အယံ အပုဗ္ဗဝိနိစ္ဆယော[၁]—ယော ဘိက္ခု "ဣဒံ ဂဟေတွာ ဧတ္ထ ယာဟီ"တိ သာမိကေဟိ အနာဏတ္တော သယမေဝ "မယှံ ဣဒံ နာမ ဒေထ၊ အဟံ ဝေါ ဘဏ္ဍံ ဝဟာမီ"တိ တေသံ ဘဏ္ဍံ သီသေန အာဒါယ ဂစ္ဆန္တော ထေယျစိတ္တေန တံ ဘဏ္ဍံ အာမသတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ ယထာဝုတ္တသီသပရိစ္ဆေဒံ အနတိက္ကာမေန္တောဝ ဣတော စိတော စ ဃံသန္တော သာရေတိပိ ပစ္စာသာရေတိပိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ခန္ဓံ ဩရောပိတမတ္တေ ကိဉ္စာပိ သာမိကာနံ "ဝဟတူ"တိ စိတ္တံ အတ္ထိ၊ တေဟိ ပန အနာဏတ္တတ္တာ ပါရာဇိကံ။ ခန္ဓံ ပန အနောရောပေတွာပိ သီသတော ကေသဂ္ဂမတ္တံ မောစေန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ယမကဘာရဿ ပန ဧကော ဘာရော သီသေ ပတိဋ္ဌာတိ၊ ဧကော ပိဋ္ဌိယံ၊ တတ္ထ ဒွိန္နံ ဌာနာနံ ဝသေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန သုဒ္ဓသီသဘာရာဒီနံယေဝ ဝသေန ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ။ ယော စာယံ သီသဘာရေ ဝုတ္တော၊ ခန္ဓဘာရာဒီသုပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

၁-အနုပုဗ္ဗဝိနိစ္ဆယော (သျာ၊ က)

Hatthe bhāranti ettha pana hatthena gahitattā olambhako “hatthe bhāro”ti vutto. So paṭhamaṁyeva bhūmito vā gahito hotu suddhacittena sīsādīhi vā, “hatthe bhāro” tveva saṅkhyaṁ gacchati. Taṁ theyyacittena tādisaṁ gahanaṭṭhānaṁ disvā bhūmiyaṁ vā gacchādīsu vā nikkhipantassa hatthato muttamatte pārājikaṁ. **Bhūmito gaṇhātīti** ettha pana tesaṁ bhārānaṁ yaṁkiñci pātarāsādikāraṇā suddhacittena bhūmiyaṁ nikkhipitvā puna theyyacittena kesaggamattaṁ uddharantassa pārājikanti.

Bhāraṭṭhakathā niṭṭhitā.

Ārāmaṭṭhakathā

102. Ārāmaṭṭhepi ārāmaṁ tāva dassento **“ārāmo nāma pupphārāmo phalārāmo”**ti āha. Tesu vassikādīnaṁ pupphanako **phupphārāmo.** Ambaphalādīnaṁ phalanako **phalārāmo.** Ārāme catūhi ṭhānehi nikkhittassa vinicchayo bhūmaṭṭhādīsu vuttanayo eva.

Tatthajātake pana **mūlan**ti usīrahiriverādikaṁ yaṁkiñci mūlaṁ, taṁ uppāṭetvā vā uppāṭitaṁ vā gaṇhantassa yena mūlena vatthu pūrati, tasmiṁ gahite pārājikaṁ. Kandopi mūleneva saṅgahito. Uppāṭentassa cettha appamattakepi acchinne thullaccayameva. Tattha vinicchayo bhise vuttanayeneva veditabbo. **Tacan**ti bhesajjatthāya vā rajanatthāya vā upayogagamanūpagaṁ[1] yaṁkiñci rukkhattacaṁ, taṁ uppāṭetvā vā uppāṭitaṁ vā gaṇhantassa mūle vuttanayena pārājikaṁ. **Phupphan**ti vassikamallikādikaṁ yaṁkiñci pupphaṁ, taṁ ocinitvā vā ocinitaṁ vā gaṇhantassa uppalapadumesu vuttanayena pārājikaṁ. Pupphānampi hi vaṇṭaṁ vā bandhanaṁ vā acchinnaṁ rakkhati. Vaṇṭabbhantare pana kesañci sūcikā hoti, sā na rakkhati. **Phalan**ti ambaphalatālaphalādikaṁ yaṁkiñci, taṁ rukkhato gaṇhantassa vinicchayo rukkhe laggitakathāyaṁ vutto, apanetvā ṭhapitaṁ bhūmaṭṭhādisaṅgahitameva.

Ārāmaṁ abhiyuñjatīti parasantakaṁ “mama santako ayan”ti musā bhaṇitvā abhiyuñjati, adinnādānassa payogattā dukkaṭaṁ. **Sāmikassa**

---

1. Upayogagamanakaṁ (Syā)

ဟတ္ထေ ဘာရန္တိ ဧတ္ထ ပန ဟတ္ထေန ဂဟိတတ္တာ ဩလမ္ဗကော “ဟတ္ထေ ဘာရော”တိ ဝုတ္တော။ သော ပဌမံယေဝ ဘူမိတော ဝါ ဂဟိတော ဟောတု သုဒ္ဓစိတ္တေန သီသာဒီဟိ ဝါ၊ “ဟတ္ထေ ဘာရော”တွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ တံ ထေယျစိတ္တေန တာဒိသံ ဂဟနဋ္ဌာနံ ဒိသွာ ဘူမိယံ ဝါ ဂစ္ဆာဒီသု ဝါ နိက္ခိပန္တဿ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ **ဘူမိတော ဂဏှာတီ**တိ ဧတ္ထ ပန တေသံ ဘာရာနံ ယံကိဉ္စိ ပါတရာသာဒိကာရဏာ သုဒ္ဓစိတ္တေန ဘူမိယံ နိက္ခိပိတွာ ပုန ထေယျစိတ္တေန ကေသဂ္ဂမတ္တံ ဥဒ္ဓရန္တဿ ပါရာဇိကန္တိ။

ဘာရဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

အာရာမဋ္ဌကထာ

၁၀၂။ အာရာမဋ္ဌေပိ အာရာမံ တာဝ ဒဿေန္တော **“အာရာမော နာမ ပုပ္ဖာရာမော ဖလာရာမော”**တိ အာဟ။ တေသု ဝဿိကာဒီနံ ပုပ္ဖနကော **ပုပ္ဖာရာမော။** အမ္ဗဖလာဒီနံ ဖလနကော **ဖလာရာမော။** အာရာမေ စတူဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တဿ ဝိနိစ္ဆယော ဘူမဋ္ဌာဒီသု ဝုတ္တနယော ဧဝ။

တတ္ထဇာတကေ ပန **မူလန္တိ** ဥသီရဟိရိဝေရာဒိကံ ယံကိဉ္စိ မူလံ၊ တံ ဥပ္ပါဋေတွာ ဝါ ဥပ္ပါဋိတံ ဝါ ဂဏှန္တဿ ယေန မူလေန ဝတ္ထု ပူရတိ၊ တသ္မိံ ဂဟိတေ ပါရာဇိကံ။ ကန္ဒောပိ မူလေနေဝ သင်္ဂဟိတော။ ဥပ္ပါဋေန္တဿ စေတ္ထ အပ္ပမတ္တကေပိ အစ္ဆိန္နေ ထုလ္လစ္စယမေဝ။ တတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဘိသေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တစန္တိ** ဘေသဇ္ဇတ္ထာယ ဝါ ရဇနတ္ထာယ ဝါ ဥပယောဂဂမနူပဂံ[၁] ယံကိဉ္စိ ရုက္ခတ္တစံ၊ တံ ဥပ္ပါဋေတွာ ဝါ ဥပ္ပါဋိတံ ဝါ ဂဏှန္တဿ မူလေ ဝုတ္တနယေန ပါရာဇိကံ။ **ပုပ္ဖန္တိ** ဝဿိကမလ္လိကာဒိကံ ယံကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ၊ တံ ဩစိနိတွာ ဝါ ဩစိနိတံ ဝါ ဂဏှန္တဿ ဥပ္ပလပဒုမေသု ဝုတ္တနယေန ပါရာဇိကံ။ ပုပ္ဖါနမ္ပိ ဟိ ဝဏ္ဋံ ဝါ ဗန္ဓနံ ဝါ အစ္ဆိန္နံ ရက္ခတိ။ ဝဏ္ဋဗ္ဘန္တရေ ပန ကေသဉ္စိ သူစိကာ ဟောတိ၊ သာ န ရက္ခတိ။ **ဖလန္တိ** အမ္ဗဖလတာလဖလာဒိကံ ယံကိဉ္စိ၊ တံ ရုက္ခတော ဂဏှန္တဿ ဝိနိစ္ဆယော ရုက္ခေ လဂ္ဂိတကထာယံ ဝုတ္တော၊ အပနေတွာ ဌပိတံ ဘူမဋ္ဌာဒိသင်္ဂဟိတမေဝ။

အာရာမံ အဘိယုဉ္ဇတီတိ ပရသန္တကံ “မမ သန္တကော အယ”န္တိ မုသာ ဘဏိတွာ အဘိယုဉ္ဇတိ၊ အဒိန္နာဒါနဿ ပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋံ။ **သာမိကဿ**

၁-ဥပယောဂဂမနကံ (သျာ)

vimatiṁ uppādetīti vinicchayakusalatāya, balavanissitādibhāvena vā ārāmasāmikassa saṁsayaṁ janeti. Kathaṁ? Tañhi tathā vinicchayappasutaṁ disvā sāmiko cinteti “sakkhissāmi nu kho ahaṁ imaṁ ārāmaṁ attano kātuṁ, na sakkhissāmi nu kho”ti. Evaṁ tassa vimati uppajjamānā tena uppāditā hoti, tasmā thullaccayaṁ āpajjati.

Dhuraṁ nikkhipatīti yadā pana sāmiko “ayaṁ thaddho kakkhaḷo jīvitabrahmacariyantarāyampi me kareyya, alaṁ dāni mayhaṁ iminā ārāmenā”ti dhuraṁ nikkhipati, abhiyuñjako pārājikaṁ āpajjati, sace sayampi katadhuranikkhepo hoti. Atha ca pana sāmikena dhure nikkhittepi abhiyuñjako dhuraṁ anikkhipitvāva “imaṁ suṭṭhu pīḷetvā mama āṇāpavattiṁ dassetvā kiṅkārappaṭissāvibhāve naṁ ṭhapetvā dassāmī”ti dātabbabhāve sa-ussāho hoti, rakkhati tāva. Athāpi abhiyuñjako “acchinditvā na dāni naṁ imassa dassāmī”ti dhuraṁ nikkhipati, sāmiko pana na dhuraṁ nikkhipati, pakkhaṁ pariyesati, kālaṁ āgameti, “lajjiparisaṁ tāva labhāmi[1], pacchā jānissāmī”ti puna gahaṇeyeva sa-ussāho hoti, rakkhatiyeva. Yadā pana sopi “na dassāmī”ti, sāmikopi “na lacchāmī”ti evaṁ ubhopi dhuraṁ nikkhipanti, tadā abhiyuñjakassa pārājikaṁ, atha pana abhiyuñjitvā vinicchayaṁ kurumāno aniṭṭhite vinicchaye sāmikenapi dhuranikkhepe akate attano assāmikabhāvaṁ jānantoyeva tato kiñci pupphaṁ vā phalaṁ vā gaṇhāti, bhaṇḍagghena kāretabbo.

Dhammaṁ carantoti bhikkhusaṁghe vā rājakule vā vinicchayaṁ karonto. **Sāmikaṁ parājetī**ti vinicchayikānaṁ ukkocaṁ[2] datvā kūṭasakkhiṁ otāretvā ārāmasāmikaṁ jinātīti attho. **Āpatti pārājikassā**ti na kevalaṁ tasseva, sañcicca tassa atthasādhane pavattānaṁ kūṭavinicchayikānampi kūṭasakkhīnampi sabbesaṁ pārājikaṁ. Ettha ca sāmikassa dhuranikkhepavaseneva parājayo veditabbo, anikkhittadhuro hi aparājitova hoti. **Dhammaṁ caranto parajjatī**ti sacepi dhammena vinayena Satthusāsanena vinicchayassa pavattattā sayaṁ parājayaṁ pāpuṇāti, evampi musāvādena sāmikānaṁ pīḷākaraṇapaccayā thullaccayaṁ āpajjatīti.

Ārāmaṭṭhakathā niṭṭhitā.

1. Alasāmi (Ka) 2. Ukkoṭaṁ (Ka)

ဝိမတိံ ဥပ္ပါဒေတီတိ ဝိနိစ္ဆယကုသလတာယ, ဗလဝနိဿိတာဒိဘာဝေန ဝါ အာရာမသာမိကဿ သံသယံ ဇနေတိ။ ကထံ? တဉှိ တထာ ဝိနိစ္ဆယပ္ပသုတံ ဒိသွာ သာမိကော စိန္တေတိ “သက္ခိဿာမိ နု ခေါ အဟံ ဣမံ အာရာမံ အတ္တနော ကာတုံ၊ န သက္ခိဿာမိ နု ခေါ”တိ။ ဧဝံ တဿ ဝိမတိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ တေန ဥပ္ပါဒိတာ ဟောတိ၊ တသ္မာ ထုလ္လစ္စယံ အာပဇ္ဇတိ။

ဓုရံ နိက္ခိပတီတိ ယဒါ ပန သာမိကော “အယံ ထဒ္ဓေါ ကက္ခဠော ဇီဝိတဗြဟ္မစရိယန္တရာယမ္ပိ မေ ကရေယျ၊ အလံ ဒါနိ မယှံ ဣမိနာ အာရာမေနာ”တိ ဓုရံ နိက္ခိပတိ၊ အဘိယုဉ္ဇကော ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ၊ သစေ သယမ္ပိ ကတဓုရနိက္ခေပေါ ဟောတိ။ အထ စ ပန သာမိကေန ဓုရေ နိက္ခိတ္တေပိ အဘိယုဉ္ဇကော ဓုရံ အနိက္ခိပိတွာဝ “ဣမံ သုဋ္ဌု ပီဠေတွာ မမ အာဏာပဝတ္တိံ ဒဿေတွာ ကိင်္ကာရပ္ပဋိဿာဝိဘာဝေ နံ ဌပေတွာ ဒဿာမီ”တိ ဒါတဗ္ဗဘာဝေ သဉဿာဟော ဟောတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ အထာပိ အဘိယုဉ္ဇကော “အစ္ဆိန္ဒိတွာ န ဒါနိ နံ ဣမဿ ဒဿာမီ”တိ ဓုရံ နိက္ခိပတိ၊ သာမိကော ပန န ဓုရံ နိက္ခိပတိ၊ ပက္ခံ ပရိယေသတိ၊ ကာလံ အာဂမေတိ၊ “လဇ္ဇိပရိသံ တာဝ လဘာမိ[1]၊ ပစ္ဆာ ဇာနိဿာမီ”တိ ပုန ဂဟဏေယေဝ သဉဿာဟော ဟောတိ၊ ရက္ခတိယေဝ။ ယဒါ ပန သောပိ “န ဒဿာမီ”တိ, သာမိကောပိ “န လစ္ဆာမီ”တိ ဧဝံ ဥဘောပိ ဓုရံ နိက္ခိပန္တိ၊ တဒါ အဘိယုဉ္ဇကဿ ပါရာဇိကံ၊ အထ ပန အဘိယုဉ္ဇိတွာ ဝိနိစ္ဆယံ ကုရုမာနော အနိဋ္ဌိတေ ဝိနိစ္ဆယေ သာမိကေနပိ ဓုရနိက္ခေပေ အကတေ အတ္တနော အဿာမိကဘာဝံ ဇာနန္တောယေဝ တတော ကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ ဝါ ဖလံ ဝါ ဂဏှာတိ၊ ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။

ဓမ္မံ စရန္တောတိ ဘိက္ခုသံဃေ ဝါ ရာဇကုလေ ဝါ ဝိနိစ္ဆယံ ကရောန္တော။ **သာမိကံ ပရာဇေတီ**တိ ဝိနိစ္ဆယိကာနံ ဥက္ကောစံ[2] ဒတွာ ကူဋသက္ခိံ ဩတာရေတွာ အာရာမသာမိကံ ဇိနာတီတိ အတ္ထော။ **အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာ**တိ န ကေဝလံ တဿေဝ၊ သဉ္စိစ္စ တဿ အတ္ထသာဓနေ ပဝတ္တာနံ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာနမ္ပိ ကူဋသက္ခီနမ္ပိ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။ ဧတ္ထ စ သာမိကဿ ဓုရနိက္ခေပဝသေနေဝ ပရာဇယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ အနိက္ခိတ္တဓုရော ဟိ အပရာဇိတောဝ ဟောတိ။ **ဓမ္မံ စရန္တော ပရဇ္ဇတီ**တိ သစေပိ ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္ထုသာသနေန ဝိနိစ္ဆယဿ ပဝတ္တတ္တာ သယံ ပရာဇယံ ပါပုဏာတိ၊ ဧဝမ္ပိ မုသာဝါဒေန သာမိကာနံ ပီဠာကရဏပစ္စယာ ထုလ္လစ္စယံ အာပဇ္ဇတီတိ။

အာရာမဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁-အလသာမိ (က) ၂-ဥက္ကောဋံ (က)

Vihāraṭṭhakathā

103. Vihāraṭṭhepi catūhi ṭhānehi nikkhittaṁ vuttanayameva. Abhiyogepi cettha cātuddisaṁ saṁghaṁ uddissa bhikkhūnaṁ dinnaṁ vihāraṁ vā pariveṇaṁ vā āvāsaṁ vā mahantampi khuddakampi abhiyuñjato abhiyogo na ruhati, acchinditvā gaṇhitumpi na sakkoti. Kasmā? Sabbesaṁ dhuranikkhepābhāvato. Na hettha sabbe cātuddisā bhikkhū dhuranikkhepaṁ karontīti. Dīghabhāṇakādibhedassa pana gaṇassa, ekapuggalassa vā santakaṁ abhiyuñjitvā gaṇhanto sakkoti te dhuraṁ nikkhipāpetuṁ. Tasmā tattha ārāme vuttanayena vinicchayo veditabboti.

Vihāraṭṭhakathā niṭṭhitā.

Khettaṭṭhakathā

104. Khettaṭṭhepi khettaṁ tāva dassento **"khettaṁ nāma yattha pubbaṇṇaṁ vā aparaṇṇaṁ vā jāyatī"**ti āha. Tattha **pubbaṇṇan**ti sāli-ādīni satta dhaññāni. **Aparaṇṇan**ti muggamāsādīni. Ucchukhettādikampi ettheva saṅgahitaṁ. Idhāpi catūhi ṭhanehi nikkhittaṁ vuttanayameva. Tatthajātake pana sālisīsādīni nirumbhitvā[1] vā ekamekaṁ hattheneva chinditvā vā asitena lāyitvā vā bahūni ekato uppāṭetvā vā gaṇhantassa yasmiṁ bīje vā sīse vā muṭṭhiyaṁ vā muggamāsādiphale vā vatthu pūrati, tasmiṁ bandhanā mocitamatte pārājikaṁ. Acchijjamāno pana daṇḍako vā vāko vā taco vā appamattakopi rakkhati.

Vīhināḷaṁ dīghampi hoti, yāva antonāḷato vīhisīsadaṇḍako na nikkhamati, tāva rakkhati. Kesaggamattampi nāḷato daṇḍakassa heṭṭhimatale nikkhante bhaṇḍagghena kāretabbo. Asitena lāyitvā gaṇhato pana muṭṭhigatesu heṭṭhā chinnesupi sace sīsāni jaṭitāni, rakkhanti[2] tāva. Vijaṭetvā pana kesaggamattampi ukkipato sace vatthu pūrati, pārājikaṁ. Sāmikehi pana lāyitvā ṭhapitaṁ sabhusaṁ vā abhusaṁ vā katvā gaṇhato yena vatthu pūrati, tasmiṁ gahite pārājikaṁ. Sace parikappeti

1. Nirappitvā (Syā), nirambitvā (Ka), nidampitvā (Saddanīti) 2. Rakkhati (Sī)

ဝိဟာရဋ္ဌကထာ

၁၀၃။ ဝိဟာရဋ္ဌေပိ စတူဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တံ ဝုတ္တနယမေဝ။ အဘိယောဂေပိ စေတ္ထ စာတုဒ္ဒိသံ သံဃံ ဥဒ္ဒိဿ ဘိက္ခူနံ ဒိန္နံ ဝိဟာရံ ဝါ ပရိဝေဏံ ဝါ အာဝါသံ ဝါ မဟန္တမ္ပိ ခုဒ္ဒကမ္ပိ အဘိယုဉ္ဇတော အဘိယောဂေါ န ရုဟတိ၊ အစ္ဆိန္ဒိတွာ ဂဏှိတုမ္ပိ န သက္ကောတိ။ ကသ္မာ? သဗ္ဗေသံ ဓုရနိက္ခေပါဘာဝတော။ န ဟေတ္ထ သဗ္ဗေ စာတုဒ္ဒိသာ ဘိက္ခူ ဓုရနိက္ခေပံ ကရောန္တီတိ။ ဒီဃဘာဏကာဒိဘေဒဿ ပန ဂဏဿ, ဧကပုဂ္ဂလဿ ဝါ သန္တကံ အဘိယုဉ္ဇိတွာ ဂဏှန္တော သက္ကောတိ တေ ဓုရံ နိက္ခိပါပေတုံ။ တသ္မာ တတ္ထ အာရာမေ ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ဝိဟာရဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ခေတ္တဋ္ဌကထာ

၁၀၄။ ခေတ္တဋ္ဌေပိ ခေတ္တံ တာဝ ဒဿေန္တော **“ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ဝါ အပရဏ္ဏံ ဝါ ဇာယတီ”**တိ အာဟ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗဏ္ဏ**န္တိ သာလိအာဒီနိ သတ္တ ဓညာနိ။ **အပရဏ္ဏ**န္တိ မုဂ္ဂမာသာဒီနိ။ ဥစ္ဆုခေတ္တာဒိကမ္ပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟိတံ။ ဣဓာပိ စတူဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တံ ဝုတ္တနယမေဝ။ တတ္ထဇာတကေ ပန သာလိသီသာဒီနိ နိရုမ္ဘိတွာ[၁] ဝါ ဧကမေကံ ဟတ္ထေနေဝ ဆိန္ဒိတွာ ဝါ အသိတေန လာယိတွာ ဝါ ဗဟူနိ ဧကတော ဥပ္ပါဋေတွာ ဝါ ဂဏှန္တဿ ယသ္မိံ ဗီဇေ ဝါ သီသေ ဝါ မုဋ္ဌိယံ ဝါ မုဂ္ဂမာသာဒိဖလေ ဝါ ဝတ္ထု ပူရတိ၊ တသ္မိံ ဗန္ဓနာ မောစိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ အစ္ဆိဇ္ဇမာနော ပန ဒဏ္ဍကော ဝါ ဝါကော ဝါ တစော ဝါ အပ္ပမတ္တကောပိ ရက္ခတိ။

ဝီဟိနာဠံ ဒီဃမ္ပိ ဟောတိ၊ ယာဝ အန္တောနာဠတော ဝီဟိသီသဒဏ္ဍကော န နိက္ခမတိ၊ တာဝ ရက္ခတိ။ ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ နာဠတော ဒဏ္ဍကဿ ဟေဋ္ဌိမတလေ နိက္ခန္တေ ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ အသိတေန လာယိတွာ ဂဏှတော ပန မုဋ္ဌိဂတေသု ဟေဋ္ဌာ ဆိန္နေသုပိ သစေ သီသာနိ ဇဋိတာနိ၊ ရက္ခန္တိ[၂] တာဝ။ ဝိဇဋေတွာ ပန ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဥက္ခိပတော သစေ ဝတ္ထု ပူရတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သာမိကေဟိ ပန လာယိတွာ ဌပိတံ သဘုသံ ဝါ အဘုသံ ဝါ ကတွာ ဂဏှတော ယေန ဝတ္ထု ပူရတိ၊ တသ္မိံ ဂဟိတေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပရိကပ္ပေတိ

၁-နိရပ္ပိတွာ (သျာ)၊ နိရမ္ဗိတွာ (က)၊ နိဒမ္ပိတွာ (သဒ္ဒနီတိ) ၂-ရက္ခတိ (သီ)

“Idaṁ madditvā papphoṭetvā sārameva gaṇhissāmī”ti, rakkhati tāva. Maddanapapphoṭanesu ṭhānā cāventassāpi pārājikaṁ natthi, pacchā bhājanagate katamatte pārājikaṁ. Abhiyogo panettha vuttanayo eva.

Khīlasaṅkamanādīsu pathavī nāma anagghā, tasmā sace ekeneva khīlena ito kesaggamattampi pathavippadesaṁ sāmikānaṁ passantānaṁ vā apassantānaṁ vā attano santakaṁ karoti, tasmiṁ khīle nāmaṁ chinditvā vā acchinditvā vā saṅkāmitamatte tassa ca, ye cassa ekacchandā, sabbesaṁ pārājikaṁ. Sace pana dvīhi khīlehi gahetabbaṁ hoti, paṭhame khīle thullaccayaṁ, dutiye pārājikaṁ. Sace tīhi gahetabbaṁ hoti, paṭhame dukkaṭaṁ, dutiye thullaccayaṁ, tatiye pārājikaṁ. Evaṁ bahukesupi avasāne dve ṭhapetvā purimehi dukkaṭaṁ, avasāne dvinnaṁ ekena thullaccayaṁ, itarena pārājikaṁ veditabbaṁ. Tañca kho sāmikānaṁ dhuranikkhepena. Evaṁ sabbattha.

Rajjuṁ vāti “mama santakaṁ idan”ti ñāpetukamo rajjuṁ vā pasāreti, yaṭṭhiṁ vā pāteti, dukkaṭaṁ. “Idāni dvīhi payogehi attano santakaṁ karissāmī”ti tesaṁ paṭhame thullaccayaṁ, dutiye pārājikaṁ.

Vatiṁ vāti parassa khettaṁ parikkhepavasena attano kātukāmo dārūni nikhaṇati, payoge payoge dukkaṭaṁ. Ekasmiṁ anāgate thullaccayaṁ, tasmiṁ āgate pārājikaṁ. Sace tattakena asakkonto sākhāparivāreneva attano kātuṁ sakkoti, sākhāpātanepi eseva nayo. Evaṁ yena yena parikkhipitvā attano kātuṁ sakkoti, tattha tattha paṭhamapayogehi dukkaṭaṁ, avasāne dvinnaṁ ekena thullaccayaṁ, itarena pārājikaṁ veditabbaṁ.

Mariyādaṁ vāti parassa khettaṁ “mama idan”ti ñāpetukāmo attano khettamariyādaṁ kedārapāḷiṁ yathā parassa khettaṁ atikkamati, evaṁ saṅkāmeti, paṁsumattikādīhi vā vaḍḍhetvā vitthataṁ karoti, akataṁ vā pana patiṭṭhapeti, purimapayogehi dukkaṭaṁ, dvinnaṁ pacchimānaṁ ekena thullaccayaṁ, itarena pārājikanti.

Khettaṭṭhakathā niṭṭhitā.

“ဣဒံ မဒ္ဒိတွာ ပပ္ဖောဋေတွာ သာရမေဝ ဂဏှိဿာမီ”တိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ မဒ္ဒနပပ္ဖောဋနေသု ဌာနာ စာဝေန္တဿာပိ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ၊ ပစ္ဆာ ဘာဇနဂတေ ကတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ အဘိယောဂေါ ပနေတ္ထ ဝုတ္တနယော ဧဝ။

ခီလသင်္ကမနာဒီသု ပထဝီ နာမ အနဂ္ဃာ၊ တသ္မာ သစေ ဧကေနေဝ ခီလေန ဣတော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ပထဝိပ္ပဒေသံ သာမိကာနံ ပဿန္တာနံ ဝါ အပဿန္တာနံ ဝါ အတ္တနော သန္တကံ ကရောတိ၊ တသ္မိံ ခီလေ နာမံ ဆိန္ဒိတွာ ဝါ အစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝါ သင်္ကာမိတမတ္တေ တဿ စ, ယေ စဿ ဧကစ္ဆန္ဒာ၊ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန ဒွီဟိ ခီလေဟိ ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ၊ ပဌမေ ခီလေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဒုတိယေ ပါရာဇိကံ။ သစေ တီဟိ ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ၊ ပဌမေ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုတိယေ ထုလ္လစ္စယံ၊ တတိယေ ပါရာဇိကံ။ ဧဝံ ဗဟုကေသုပိ အဝသာနေ ဒွေ ဌပေတွာ ပုရိမေဟိ ဒုက္ကဋံ၊ အဝသာနေ ဒွိန္နံ ဧကေန ထုလ္လစ္စယံ၊ ဣတရေန ပါရာဇိကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဉ္စ ခေါ သာမိကာနံ ဓုရနိက္ခေပေန။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

ရဇ္ဇုံ ဝါတိ “မမ သန္တကံ ဣဒ”န္တိ ဉာပေတုကာမော ရဇ္ဇုံ ဝါ ပသာရေတိ၊ ယဋ္ဌိံ ဝါ ပါတေတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ “ဣဒါနိ ဒွီဟိ ပယောဂေဟိ အတ္တနော သန္တကံ ကရိဿာမီ”တိ တေသံ ပဌမေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဒုတိယေ ပါရာဇိကံ။

ဝတိံ ဝါတိ ပရဿ ခေတ္တံ ပရိက္ခေပဝသေန အတ္တနော ကာတုကာမော ဒါရူနိ နိခဏတိ၊ ပယောဂေ ပယောဂေ ဒုက္ကဋံ။ ဧကသ္မိံ အနာဂတေ ထုလ္လစ္စယံ၊ တသ္မိံ အာဂတေ ပါရာဇိကံ။ သစေ တတ္တကေန အသက္ကောန္တော သာခါပရိဝါရေနေဝ အတ္တနော ကာတုံ သက္ကောတိ၊ သာခါပါတနေပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ ယေန ယေန ပရိက္ခိပိတွာ အတ္တနော ကာတုံ သက္ကောတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ပဌမပယောဂေဟိ ဒုက္ကဋံ၊ အဝသာနေ ဒွိန္နံ ဧကေန ထုလ္လစ္စယံ၊ ဣတရေန ပါရာဇိကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မရိယာဒံ ဝါတိ ပရဿ ခေတ္တံ “မမ ဣဒ”န္တိ ဉာပေတုကာမော အတ္တနော ခေတ္တမရိယာဒံ ကေဒါရပါဠိံ ယထာ ပရဿ ခေတ္တံ အတိက္ကမတိ၊ ဧဝံ သင်္ကာမေတိ၊ ပံသုမတ္တိကာဒီဟိ ဝါ ဝဍ္ဎေတွာ ဝိတ္ထတံ ကရောတိ၊ အကတံ ဝါ ပန ပတိဋ္ဌပေတိ၊ ပုရိမပယောဂေဟိ ဒုက္ကဋံ၊ ဒွိန္နံ ပစ္ဆိမာနံ ဧကေန ထုလ္လစ္စယံ၊ ဣတရေန ပါရာဇိကန္တိ။

ခေတ္တဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

Vatthuṭṭhakathā

105. Vatthuṭṭhepi vatthuṁ tāva dassento **“vatthu nāma ārāmavatthu vihāravatthū”**ti āha. Tattha bījaṁ vā uparopake vā aropetvāva kevalaṁ bhūmiṁ sodhetvā tiṇṇaṁ pākārānaṁ yena kenaci parikkhipitvā vā aparikkhipitvā vā pupphārāmādīnaṁ atthāya ṭhapito bhūmibhāgo ārāmavatthu nāma. Eteneva nayena ekavihārapariveṇa-āvāsānaṁ atthāya ṭhapito bhūmibhāgo vihāravatthu nāma. Yopi pubbe ārāmo ca vihāro ca hutvā pacchā vinassitvā bhūmimatto[1] ṭhito ārāmavihārakiccaṁ na karoti, sopi ārāmavihāravatthusaṅgaheneva saṅgahito. Vinicchayo panettha khettaṭṭhe vuttasadisoyevāti.

Vatthuṭṭhakathā niṭṭhitā.

106. Gāmaṭṭhe yaṁ vattabbaṁ, taṁ vuttameva.

Araññaṭṭhakathā

107. Araññaṭṭhe araññaṁ tāva dassento **“araññaṁ nāma yaṁ manussānaṁ pariggahitaṁ hoti, taṁ araññan”**ti āha. Tattha yasmā **araññaṁ** nāma manussānaṁ pariggahitampi atthi apariggahitampi, idha pana yaṁ pariggahitaṁ sārakkhaṁ, yato na vinā mūlena kaṭṭhalatādīni gahetuṁ labbhanti, taṁ adhippetaṁ. Tasmā “yaṁ manussānaṁ pariggahitaṁ hotī”ti vatvā puna “araññan”ti vuttaṁ. Tena imamatthaṁ dasseti “na pariggahitabhāvo araññassa lakkhaṇaṁ. Yaṁ pana attano araññalakkhaṇena araññaṁ, manussānañca pariggahitaṁ, taṁ imasmiṁ atthe araññan”ti. Tattha vinicchayo ārāmaṭṭhādīsu vuttasadiso.

Tatthajātakesu panettha ekasmimpi mahaggharukkhe chinnamatte pārājikaṁ. **Lataṁ vā**ti ettha ca vettopi latāpi latā eva. Tattha yo vetto vā latā vā dīghā hoti. Mahārukkhe ca gacche ca vinivijjhitvā vā veṭhetvā vā gatā, sā mūle chinnāpi avahāraṁ na janeti agge chinnāpi, yadā pana aggepi mūlepi chinnā hoti, tadā avahāraṁ janeti. Sace pana veṭhetvā ṭhitā hoti, veṭhetvā ṭhitā pana rukkhato mocitamattā avahāraṁ janeti.

1. Bhūmibhāgamatto (Syā), bhūmimatte (Ka)

ဝတ္ထုဋ္ဌကထာ

၁၀၅။ ဝတ္ထုဋ္ဌေပိ ဝတ္ထုံ တာဝ ဒဿေန္တော **“ဝတ္ထု နာမ အာရာမဝတ္ထု ဝိဟာရဝတ္ထူ”**တိ အာဟ။ တတ္ထ ဗီဇံ ဝါ ဥပရောပကေ ဝါ အရောပေတွာဝ ကေဝလံ ဘူမိံ သောဓေတွာ တိဏ္ဏံ ပါကာရာနံ ယေန ကေနစိ ပရိက္ခိပိတွာ ဝါ အပရိက္ခိပိတွာ ဝါ ပုပ္ဖာရာမာဒီနံ အတ္ထာယ ဌပိတော ဘူမိဘာဂေါ အာရာမဝတ္ထု နာမ။ ဧတေနေဝ နယေန ဧကဝိဟာရပရိဝေဏအာဝါသာနံ အတ္ထာယ ဌပိတော ဘူမိဘာဂေါ ဝိဟာရဝတ္ထု နာမ။ ယောပိ ပုဗ္ဗေ အာရာမော စ ဝိဟာရော စ ဟုတွာ ပစ္ဆာ ဝိနဿိတွာ ဘူမိမတ္တော[၁] ဌိတော အာရာမဝိဟာရကိစ္စံ န ကရောတိ၊ သောပိ အာရာမဝိဟာရဝတ္ထုသင်္ဂဟေနေဝ သင်္ဂဟိတော။ ဝိနိစ္ဆယော ပနေတ္ထ ခေတ္တဋ္ဌေ ဝုတ္တသဒိသောယေဝါတိ။

ဝတ္ထုဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀၆။ ဂါမဋ္ဌေ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ ဝုတ္တမေဝ။

အရညဋ္ဌကထာ

၁၀၇။ အရညဋ္ဌေ အရညံ တာဝ ဒဿေန္တော **“အရညံ နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တံ အရည”**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ **အရညံ** နာမ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတမ္ပိ အတ္ထိ အပရိဂ္ဂဟိတမ္ပိ၊ ဣဓ ပန ယံ ပရိဂ္ဂဟိတံ သာရက္ခံ၊ ယတော န ဝိနာ မူလေန ကဋ္ဌလတာဒီနိ ဂဟေတုံ လဗ္ဘန္တိ၊ တံ အဓိပ္ပေတံ။ တသ္မာ “ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတီ”တိ ဝတွာ ပုန “အရည”န္တိ ဝုတ္တံ။ တေန ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ “န ပရိဂ္ဂဟိတဘာဝေါ အရညဿ လက္ခဏံ။ ယံ ပန အတ္တနော အရညလက္ခဏေန အရညံ, မနုဿာနဉ္စ ပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တံ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အရည”န္တိ။ တတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော အာရာမဋ္ဌာဒီသု ဝုတ္တသဒိသော။

တတ္ထဇာတကေသု ပနေတ္ထ ဧကသ္မိမ္ပိ မဟဂ္ဃရုက္ခေ ဆိန္နမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ **လတံ ဝါ**တိ ဧတ္ထ စ ဝေတ္တောပိ လတာပိ လတာ ဧဝ။ တတ္ထ ယော ဝေတ္တော ဝါ လတာ ဝါ ဒီဃာ ဟောတိ။ မဟာရုက္ခေ စ ဂစ္ဆေ စ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ ဝါ ဝေဌေတွာ ဝါ ဂတာ၊ သာ မူလေ ဆိန္နာပိ အဝဟာရံ န ဇနေတိ အဂ္ဂေ ဆိန္နာပိ၊ ယဒါ ပန အဂ္ဂေပိ မူလေပိ ဆိန္နာ ဟောတိ၊ တဒါ အဝဟာရံ ဇနေတိ။ သစေ ပန ဝေဌေတွာ ဌိတာ ဟောတိ၊ ဝေဌေတွာ ဌိတာ ပန ရုက္ခတော မောစိတမတ္တာ အဝဟာရံ ဇနေတိ။

၁-ဘူမိဘာဂမတ္တော (သျာ)၊ ဘူမိမတ္တေ (က)

Tiṇaṁ vāti ettha tiṇaṁ vā hotu paṇṇaṁ vā, sabbaṁ tiṇaggahaṇeneva gahitaṁ, taṁ gehacchadanādīnamatthāya parehi chinnaṁ vā attanā chinditvā vā gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Na kevalañca tiṇapaṇṇameva, aññampi yaṁkiñci vākachalli-ādi, yattha sāmikā sālayā, taṁ gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Tacchetvā ṭhapito addhagatopi rukkho na gahetabbo. Yo pana agge ca mūle ca chinno hoti, sākhāpissa pūtikā jātā, challiyopi gaḷitā, ayaṁ sāmikehi chaḍḍitoti gahetuṁ vaṭṭati. Lakkhaṇacchinnassāpi yadā lakkhaṇaṁ challiyā pariyonaddhaṁ hoti, tadā gahetuṁ vaṭṭati. Gehādīnaṁ atthāya rukkhe chinditvā yadā tāni katāni ajjhāvutthāni ca honti, dārūnipi araññe vassena ca ātapena ca vinassanti, īdisānipi disvā "chaḍḍitānī"ti gahetuṁ vaṭṭati. Kasmā? Yasmā araññasāmikā etesaṁ anissarā. Yehi araññasāmikānaṁ deyyadhammaṁ datvā chinnāni, te eva issarā, tehi ca tāni chaḍḍitāni, nirālayā tattha jātāti.

Yopi bhikkhu paṭhamaṁyeva araññapālānaṁ deyyadhammaṁ datvā araññaṁ pavisitvā yathārucite rukkhe gāhāpeti, tassa tesaṁ ārakkhaṭṭhānaṁ agantvāpi yathārucitena maggena gantuṁ vaṭṭati. Athāpi pavisanto adatvā "nikkhamanto dassāmī"ti rukkhe gāhāpetvā nikkhamanto tesaṁ dātabbaṁ datvā gacchati, vaṭṭati eva. Athāpi ābhogaṁ katvā gacchati "dehīti vutte dassāmī"ti, "dehī"ti vutte dātabbameva. Sace koci attano dhanaṁ datvā "bhikkhussa gantuṁ dethā"ti vadati, laddhakappameva, gantuṁ vaṭṭati. Sace pana koci issarajātiko dhanaṁ adatvāva "bhikkhūnaṁ bhāgaṁ mā gaṇhathā"ti vāreti, araññapālā ca "mayaṁ bhikkhūnaṁ, tāpasānañca bhāgaṁ agaṇhantā kuto lacchāma, detha bhante"ti vadanti, dātabbameva.

Yo pana araññapālesu niddāyantesu vā kīḷāpasutesu vā katthaci pakkantesu vā āgantvā "kuhiṁ araññapālā"ti pakkositvāpi adisvā gacchati, bhaṇḍadeyyaṁ. Yopi ārakkhaṭṭhānaṁ patvā kammaṭṭhānādīni manasi karonto vā aññavihito vā assatiyā atikkamati, bhaṇḍadeyyameva. Yassāpi taṁ ṭhānaṁ pattassa coro vā hatthī vā vāḷamigo vā mahāmegho vā vuṭṭhahati, so ca tamhā upaddavā muccitukamyatāya

တိဏံ ဝါတိ ဧတ္ထ တိဏံ ဝါ ဟောတု ပဏ္ဏံ ဝါ၊ သဗ္ဗံ တိဏဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတံ၊ တံ ဂေဟစ္ဆဒနာဒီနမတ္ထာယ ပရေဟိ ဆိန္နံ ဝါ အတ္တနာ ဆိန္ဒိတွာ ဝါ ဂဏှန္တော ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ န ကေဝလဉ္စ တိဏပဏ္ဏမေဝ၊ အညမ္ပိ ယံကိဉ္စိ ဝါကဆလ္လိအာဒိ၊ ယတ္ထ သာမိကာ သာလယာ၊ တံ ဂဏှန္တော ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ တစ္ဆေတွာ ဌပိတော အဒ္ဓဂတောပိ ရုက္ခော န ဂဟေတဗ္ဗော။ ယော ပန အဂ္ဂေ စ မူလေ စ ဆိန္နော ဟောတိ၊ သာခါပိဿ ပူတိကာ ဇာတာ၊ ဆလ္လိယောပိ ဂဠိတာ၊ အယံ သာမိကေဟိ ဆဍ္ဍိတောတိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ လက္ခဏစ္ဆိန္နဿာပိ ယဒါ လက္ခဏံ ဆလ္လိယာ ပရိယောနဒ္ဓံ ဟောတိ၊ တဒါ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဂေဟာဒီနံ အတ္ထာယ ရုက္ခေ ဆိန္ဒိတွာ ယဒါ တာနိ ကတာနိ အဇ္ဈာဝုတ္ထာနိ စ ဟောန္တိ၊ ဒါရူနိပိ အရညေ ဝဿေန စ အာတပေန စ ဝိနဿန္တိ၊ ဤဒိသာနိပိ ဒိသွာ "ဆဍ္ဍိတာနီ"တိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အရညသာမိကာ ဧတေသံ အနိဿရာ။ ယေဟိ အရညသာမိကာနံ ဒေယျဓမ္မံ ဒတွာ ဆိန္နာနိ၊ တေ ဧဝ ဣဿရာ၊ တေဟိ စ တာနိ ဆဍ္ဍိတာနိ၊ နိရာလယာ တတ္ထ ဇာတာတိ။

ယောပိ ဘိက္ခု ပဌမံယေဝ အရညပါလာနံ ဒေယျဓမ္မံ ဒတွာ အရညံ ပဝိသိတွာ ယထာရုစိတေ ရုက္ခေ ဂါဟာပေတိ၊ တဿ တေသံ အာရက္ခဋ္ဌာနံ အဂန္တွာပိ ယထာရုစိတေန မဂ္ဂေန ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ အထာပိ ပဝိသန္တော အဒတွာ "နိက္ခမန္တော ဒဿာမီ"တိ ရုက္ခေ ဂါဟာပေတွာ နိက္ခမန္တော တေသံ ဒါတဗ္ဗံ ဒတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဝဋ္ဋတိ ဧဝ။ အထာပိ အာဘောဂံ ကတွာ ဂစ္ဆတိ "ဒေဟီတိ ဝုတ္တေ ဒဿာမီ"တိ၊ "ဒေဟီ"တိ ဝုတ္တေ ဒါတဗ္ဗမေဝ။ သစေ ကောစိ အတ္တနော ဓနံ ဒတွာ "ဘိက္ခုဿ ဂန္တုံ ဒေထာ"တိ ဝဒတိ၊ လဒ္ဓကပ္ပမေဝ၊ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ သစေ ပန ကောစိ ဣဿရဇာတိကော ဓနံ အဒတွာဝ "ဘိက္ခူနံ ဘာဂံ မာ ဂဏှထာ"တိ ဝါရေတိ၊ အရညပါလာ စ "မယံ ဘိက္ခူနံ, တာပသာနဉ္စ ဘာဂံ အဂဏှန္တာ ကုတော လစ္ဆာမ၊ ဒေထ ဘန္တေ"တိ ဝဒန္တိ၊ ဒါတဗ္ဗမေဝ။

ယော ပန အရညပါလေသု နိဒ္ဒါယန္တေသု ဝါ ကီဠာပသုတေသု ဝါ ကတ္ထစိ ပက္ကန္တေသု ဝါ အာဂန္တွာ "ကုဟိံ အရညပါလာ"တိ ပက္ကောသိတွာပိ အဒိသွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ယောပိ အာရက္ခဋ္ဌာနံ ပတွာ ကမ္မဋ္ဌာနာဒီနိ မနသိ ကရောန္တော ဝါ အညဝိဟိတော ဝါ အဿတိယာ အတိက္ကမတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ ယဿာပိ တံ ဌာနံ ပတ္တဿ စောရော ဝါ ဟတ္ထီ ဝါ ဝါဠမိဂေါ ဝါ မဟာမေဃော ဝါ ဝုဋ္ဌဟတိ၊ သော စ တမှာ ဥပဒ္ဒဝါ မုစ္စိတုကမျတာယ

sahasā taṁ ṭhānaṁ atikkamati, rakkhati tāva, bhaṇḍadeyyaṁ pana hoti. Idaṁ pana araññe ārakkhaṭṭhānaṁ nāma suṅkaghātatopi garukataraṁ. Suṅkaghātassa hi paricchedaṁ anokkamitvā dūratova pariharanto dukkaṭamevāpajjati. Idaṁ pana theyyacittena pariharantassa ākāsena gacchatopi pārājikameva. Tasmā ettha appamattena bhavitabbanti.

Araññaṭṭhakathā niṭṭhitā.

Udakakathā

108. Udake pana **bhājanagatan**ti udakadullabhakāle udakamaṇikādīsu bhājanesu saṅgopetvā ṭhapitaṁ. Taṁ yasmiṁ bhājane ṭhapitaṁ hoti, taṁ bhājanaṁ āviñchitvā vā chiddaṁ katvā vā tattha, pokkharaṇītaḷākesu ca attano bhājanaṁ pavesetvā vā gaṇhantassa sappitelesu vuttanayena vinicchayo veditabbo.

Mariyādacchedane pana tatthajātakabhūtagāmena saddhimpi mariyādaṁ chindantassa adinnādānapayogattā dukkaṭaṁ. Tañca pana pahāre pahāre hoti. Anto ṭhatvā bahimukho chindanto bahi-antena kāretabbo. Bahi ṭhatvā antomukho chindanto anto-antena kāretabbo. Anto ca bahi ca chinditvā majjhe ṭhapetvā taṁ chindanto majjhena kāretabbo. Mariyādaṁ dubbalaṁ katvā gāvo pakkosati, gāmadārakehi vā pakkosāpeti, tā āgantvā khurehi mariyādaṁ chindanti, teneva chinnā hoti. Mariyādaṁ dubbalaṁ katvā gāvo udake paveseti, gāmadārakehi vā pavesāpeti, tāhi uṭṭhāpitavīciyo mariyādaṁ bhinditvā gacchanti. Gāmadārake vā "udake kīḷathā"ti vadati, kīḷante vā utrāseti, tehi uṭṭhāpitavīciyopi mariyādaṁ bhinditvā gacchanti. Anto-udake jātarukkhaṁ chindati, aññena vā chindāpeti, tenapi patantena uṭṭhāpitavīciyo mariyādaṁ chinditvā gacchanti. Teneva chinnā hoti. Mariyādaṁ dubbalaṁ katvā taḷākarakkhaṇatthāya taḷākato nibbahana-udakaṁ vā niddhamanatumbaṁ vā pidahati, aññato gacchantaṁ vā udakaṁ yathā ettha pavisati, evaṁ pāḷiṁ vā bandhati, mātikaṁ vā ujukaṁ karoti, tassa uparibhāge

သဟသာ တံ ဌာနံ အတိက္ကမတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတိ။ ဣဒံ ပန အရညေ အာရက္ခဋ္ဌာနံ နာမ သုင်္ကဃာတတောပိ ဂရုကတရံ။ သုင်္ကဃာတဿ ဟိ ပရိစ္ဆေဒံ အနောက္ကမိတွာ ဒူရတောဝ ပရိဟရန္တော ဒုက္ကဋမေဝါပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ ပန ထေယျစိတ္တေန ပရိဟရန္တဿ အာကာသေန ဂစ္ဆတောပိ ပါရာဇိကမေဝ။ တသ္မာ ဧတ္ထ အပ္ပမတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ။

အရညဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥဒကကထာ

၁၀၈။ ဥဒကေ ပန **ဘာဇနဂတန္တိ** ဥဒကဒုလ္လဘကာလေ ဥဒကမဏိကာဒီသု ဘာဇနေသု သင်္ဂေါပေတွာ ဌပိတံ။ တံ ယသ္မိံ ဘာဇနေ ဌပိတံ ဟောတိ၊ တံ ဘာဇနံ အာဝိဉ္ဆိတွာ ဝါ ဆိဒ္ဒံ ကတွာ ဝါ တတ္ထ, ပေါက္ခရဏီတဠာကေသု စ အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတွာ ဝါ ဂဏှန္တဿ သပ္ပိတေလေသု ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

မရိယာဒစ္ဆေဒနေ ပန တတ္ထဇာတကဘူတဂါမေန သဒ္ဓိမ္ပိ မရိယာဒံ ဆိန္ဒန္တဿ အဒိန္နာဒါနပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋံ။ တဉ္စ ပန ပဟာရေ ပဟာရေ ဟောတိ။ အန္တော ဌတွာ ဗဟိမုခေါ ဆိန္ဒန္တော ဗဟိအန္တေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဗဟိ ဌတွာ အန္တောမုခေါ ဆိန္ဒန္တော အန္တောအန္တေန ကာရေတဗ္ဗော။ အန္တော စ ဗဟိ စ ဆိန္ဒိတွာ မဇ္ဈေ ဌပေတွာ တံ ဆိန္ဒန္တော မဇ္ဈေန ကာရေတဗ္ဗော။ မရိယာဒံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ ဂါဝေါ ပက္ကောသတိ၊ ဂါမဒါရကေဟိ ဝါ ပက္ကောသာပေတိ၊ တာ အာဂန္တွာ ခုရေဟိ မရိယာဒံ ဆိန္ဒန္တိ၊ တေနေဝ ဆိန္နာ ဟောတိ။ မရိယာဒံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ ဂါဝေါ ဥဒကေ ပဝေသေတိ၊ ဂါမဒါရကေဟိ ဝါ ပဝေသာပေတိ၊ တာဟိ ဥဋ္ဌာပိတဝီစိယော မရိယာဒံ ဘိန္ဒိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဂါမဒါရကေ ဝါ "ဥဒကေ ကီဠထာ"တိ ဝဒတိ၊ ကီဠန္တေ ဝါ ဥတြာသေတိ၊ တေဟိ ဥဋ္ဌာပိတဝီစိယောပိ မရိယာဒံ ဘိန္ဒိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ အန္တောဥဒကေ ဇာတရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ၊ အညေန ဝါ ဆိန္ဒာပေတိ၊ တေနပိ ပတန္တေန ဥဋ္ဌာပိတဝီစိယော မရိယာဒံ ဆိန္ဒိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ တေနေဝ ဆိန္နာ ဟောတိ။ မရိယာဒံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ တဠာကရက္ခဏတ္ထာယ တဠာကတော နိဗ္ဗဟနဥဒကံ ဝါ နိဒ္ဓမနတုမ္ဗံ ဝါ ပိဒဟတိ၊ အညတော ဂစ္ဆန္တံ ဝါ ဥဒကံ ယထာ ဧတ္ထ ပဝိသတိ, ဧဝံ ပါဠိံ ဝါ ဗန္ဓတိ၊ မာတိကံ ဝါ ဥဇုကံ ကရောတိ၊ တဿ ဥပရိဘာဂေ

ṭhitaṁ attano taḷākaṁ vā bhindati, ussannaṁ udakaṁ mariyādaṁ gahetvā gacchati. Teneva chinnā hoti. Sabbattha nikkhanta-udakagghānurūpena avahārena kāretabbo.

Niddhamanapanāḷiṁ ugghāṭetvā nīharantassāpi eseva nayo. Sace pana tena mariyādāya dubbalāya katāya attano dhammatāya āgantvā vā anāṇattehi gāmadārakehi āropitā vā gāviyo khurehi mariyādaṁ bhindanti, attanoyeva dhammatāya, anāṇattehi vā gāmadārakehi udake pavesitā vīciyo uṭṭhāpenti, gāmadārakā vā sayameva pavisitvā kīḷantā uṭṭhāpenti, anto-udake vā rukkho aññena chijjamāno patitvā uṭṭhāpeti, uṭṭhāpitā vīciyo mariyādaṁ chindanti. Sacepi mariyādaṁ dubbalaṁ katvā sukkhataḷākassa udakanibbahanaṭṭhānaṁ vā udakaniddhamanatumbaṁ vā pidahati, aññato gamanamagge vā pāḷiṁ bandhati, sukkhamātikaṁ vā ujukaṁ karoti, pacchā deve vuṭṭhe udakaṁ āgantvā mariyādaṁ bhindati. Sabbattha bhaṇḍadeyyaṁ.

Yo pana nidāghe sukkhavāpiyā mariyādaṁ yāva talaṁ pāpetvā chindati, pacchā deve vuṭṭhe āgatāgataṁ udakaṁ palāyati, bhaṇḍadeyyaṁ. Yattakaṁ tappaccayā sassaṁ uppajjati, tato pādamattagghanakampi adento sāmikānaṁ dhuranikkhepena assamaṇo hoti.

Yaṁ pana sabbasādhāraṇaṁ taḷākaṁ hoti, taḷāke udakassa sabbepi manussā issarā. Heṭṭhato panassa sassāni karonti, sassapālanatthaṁ taḷākato mahāmātikā nikkhamitvā khettamajjhena yāti, sāpi sadā[1] sandanakāle sabbasādhāraṇā. Tato pana khuddakamātikā nīharitvā attano attano kedāresu udakaṁ pavesenti, taṁ aññesaṁ gahetuṁ na denti. Nidāghasamayeva udake mandībhūte vārena udakaṁ denti, yo udakavāre sampatte na labhati, tassa sassāni milāyanti, tasmā aññesaṁ vāre añño gahetuṁ na labhati. Tattha yo bhikkhu paresaṁ khuddakamātikāto vā kedārato vā udakaṁ theyyacittena attano vā parassa vā mātikaṁ vā kedāraṁ vā pavesebhi, aṭavimukhaṁ vā vāheti, avahārovassa hoti.

1. Yadā (Sī)

ဌိတံ အတ္တနော တဠာကံ ဝါ ဘိန္ဒတိ၊ ဥဿန္နံ ဥဒကံ မရိယာဒံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ။ တေနေဝ ဆိန္နာ ဟောတိ။ သဗ္ဗတ္ထ နိက္ခန္တဥဒကဂ္ဃာနုရူပေန အဝဟာရေန ကာရေတဗ္ဗော။

နိဒ္ဓမနပနာဠိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ နီဟရန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ သစေ ပန တေန မရိယာဒါယ ဒုဗ္ဗလာယ ကတာယ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အာဂန္တွာ ဝါ အနာဏတ္တေဟိ ဂါမဒါရကေဟိ အာရောပိတာ ဝါ ဂါဝိယော ခုရေဟိ မရိယာဒံ ဘိန္ဒန္တိ၊ အတ္တနောယေဝ ဓမ္မတာယ, အနာဏတ္တေဟိ ဝါ ဂါမဒါရကေဟိ ဥဒကေ ပဝေသိတာ ဝီစိယော ဥဋ္ဌာပေန္တိ၊ ဂါမဒါရကာ ဝါ သယမေဝ ပဝိသိတွာ ကီဠန္တာ ဥဋ္ဌာပေန္တိ၊ အန္တောဥဒကေ ဝါ ရုက္ခော အညေန ဆိဇ္ဇမာနော ပတိတွာ ဥဋ္ဌာပေတိ၊ ဥဋ္ဌာပိတာ ဝီစိယော မရိယာဒံ ဆိန္ဒန္တိ။ သစေပိ မရိယာဒံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ သုက္ခတဠာကဿ ဥဒကနိဗ္ဗဟနဋ္ဌာနံ ဝါ ဥဒကနိဒ္ဓမနတုမ္ဗံ ဝါ ပိဒဟတိ၊ အညတော ဂမနမဂ္ဂေ ဝါ ပါဠိံ ဗန္ဓတိ၊ သုက္ခမာတိကံ ဝါ ဥဇုကံ ကရောတိ၊ ပစ္ဆာ ဒေဝေ ဝုဋ္ဌေ ဥဒကံ အာဂန္တွာ မရိယာဒံ ဘိန္ဒတိ။ သဗ္ဗတ္ထ ဘဏ္ဍဒေယျံ။

ယော ပန နိဒါဃေ သုက္ခဝါပိယာ မရိယာဒံ ယာဝ တလံ ပါပေတွာ ဆိန္ဒတိ၊ ပစ္ဆာ ဒေဝေ ဝုဋ္ဌေ အာဂတာဂတံ ဥဒကံ ပလာယတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ယတ္တကံ တပ္ပစ္စယာ သဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တတော ပါဒမတ္တဂ္ဃနကမ္ပိ အဒေန္တော သာမိကာနံ ဓုရနိက္ခေပေန အဿမဏော ဟောတိ။

ယံ ပန သဗ္ဗသာဓာရဏံ တဠာကံ ဟောတိ၊ တဠာကေ ဥဒကဿ သဗ္ဗေပိ မနုဿာ ဣဿရာ။ ဟေဋ္ဌတော ပနဿ သဿာနိ ကရောန္တိ၊ သဿပါလနတ္ထံ တဠာကတော မဟာမာတိကာ နိက္ခမိတွာ ခေတ္တမဇ္ဈေန ယာတိ၊ သာပိ သဒါ[၁] သန္ဒနကာလေ သဗ္ဗသာဓာရဏာ။ တတော ပန ခုဒ္ဒကမာတိကာ နီဟရိတွာ အတ္တနော အတ္တနော ကေဒါရေသု ဥဒကံ ပဝေသေန္တိ၊ တံ အညေသံ ဂဟေတုံ န ဒေန္တိ။ နိဒါဃသမယေဝ ဥဒကေ မန္ဒီဘူတေ ဝါရေန ဥဒကံ ဒေန္တိ၊ ယော ဥဒကဝါရေ သမ္ပတ္တေ န လဘတိ၊ တဿ သဿာနိ မိလာယန္တိ၊ တသ္မာ အညေသံ ဝါရေ အညော ဂဟေတုံ န လဘတိ။ တတ္ထ ယော ဘိက္ခု ပရေသံ ခုဒ္ဒကမာတိကာတော ဝါ ကေဒါရတော ဝါ ဥဒကံ ထေယျစိတ္တေန အတ္တနော ဝါ ပရဿ ဝါ မာတိကံ ဝါ ကေဒါရံ ဝါ ပဝေသေဘိ၊ အဋဝိမုခံ ဝါ ဝါဟေတိ၊ အဝဟာရောဝဿ ဟောတိ။

၁-ယဒါ (သီ)

Yopi “cirena me udakavāro bhavissati, idañca sassaṁ milāyatī”ti paresaṁ kedāre pavisantassa udakassa pavisanamaggaṁ pidahitvā attano kedāraṁ paveseti, avahāro eva. Sace pana taḷākato aniggate paresaṁ mātikāmukhaṁ asampatteva udake sukkhamātikaṁyeva yathā āgacchantaṁ udakaṁ aññesaṁ kedāre appavisitvā attanoyeva kedāraṁ pavisati, evaṁ tattha tattha bandhati. Anikkhante baddhā subaddhā, nikkhante baddhā bhaṇḍadeyyaṁ. Taḷākaṁ gantvā sayameva niddhamanapanāḷiṁ ugghāṭetvā attano kedāraṁ pavesentassāpi natthi avahāro. Kasmā? Taḷākaṁ nissāya khettassa katattā. **Kurundiyā**dīsu pana “avahāro”ti vuttaṁ, taṁ “vatthuṁ kālañca desañcā”ti iminā lakkhaṇena na sameti. Tasmā **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** vuttameva yuttanti.

Udakakathā niṭṭhitā.

Dantaponakathā

109. Dantaponaṁ ārāmaṭṭhakavinicchayena vinicchinitabbaṁ. Ayaṁ pana viseso—yo saṁghassa vetanabhato hutvā devasikaṁ vā pakkhamāsavārena vā dantakaṭṭhaṁ āharati, so taṁ āharitvā chinditvāpi yāva bhikkhusaṁghaṁ na sampaṭicchāpeti, tāva tasseva hoti. Tasmā taṁ theyyacittena gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Tatthajātakaṁ pana garubhaṇḍaṁ, tampi bhikkhusaṁghena rakkhitagopitaṁ gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Eseva nayo gaṇapuggalagihimanussasantakepi chinnake, acchinnake ca. Tesaṁ ārāmuyyānabhūmīsu jātaṁ sāmaṇerā vārena bhikkhusaṁghassa dantakaṭṭhaṁ āharantā ācariyupajjhāyānampi āharanti, taṁ yāva chinditvā saṁghaṁ na paṭicchāpenti, tāva sabbaṁ tesaṁyeva hoti. Tasmā tampi theyyacittena gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Yadā pana te chinditvā saṁghassa paṭicchāpetvā dantakaṭṭhamāḷake nikkhipanti “yathāsukhaṁ bhikkhusaṁgho paribhuñjatū”ti, tato paṭṭhāya avahāro natthi, vattaṁ pana jānitabbaṁ. Yo hi devasikaṁ saṁghamajjhe osarati, tena divase divase ekameva dantakaṭṭhaṁ gahetabbaṁ. Yo pana devasikaṁ na osarati, padhānaghare vasitvā dhammasavane vā uposathagge vā dissati,

ယောပိ “စိရေန မေ ဥဒကဝါရော ဘဝိဿတိ၊ ဣဒဉ္စ သဿံ မိလာယတီ”တိ ပရေသံ ကေဒါရေ ပဝိသန္တဿ ဥဒကဿ ပဝိသနမဂ္ဂံ ပိဒဟိတွာ အတ္တနော ကေဒါရံ ပဝေသေတိ၊ အဝဟာရော ဧဝ။ သစေ ပန တဠာကတော အနိဂ္ဂတေ ပရေသံ မာတိကာမုခံ အသမ္ပတ္တေဝ ဥဒကေ သုက္ခမာတိကံယေဝ ယထာ အာဂစ္ဆန္တံ ဥဒကံ အညေသံ ကေဒါရေ အပ္ပဝိသိတွာ အတ္တနောယေဝ ကေဒါရံ ပဝိသတိ၊ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဗန္ဓတိ။ အနိက္ခန္တေ ဗဒ္ဓါ သုဗဒ္ဓါ၊ နိက္ခန္တေ ဗဒ္ဓါ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ တဠာကံ ဂန္တွာ သယမေဝ နိဒ္ဓမနပနာဠိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ အတ္တနော ကေဒါရံ ပဝေသေန္တဿာပိ နတ္ထိ အဝဟာရော။ ကသ္မာ? တဠာကံ နိဿာယ ခေတ္တဿ ကတတ္တာ။ **ကုရုန္ဒိယာ**ဒီသု ပန “အဝဟာရော”တိ ဝုတ္တံ၊ တံ “ဝတ္ထုံ ကာလဉ္စ ဒေသဉ္စာ”တိ ဣမိနာ လက္ခဏေန န သမေတိ။ တသ္မာ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တမေဝ ယုတ္တန္တိ။

ဥဒကကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒန္တပေါနကထာ

၁၀၉။ ဒန္တပေါနံ အာရာမဋ္ဌကဝိနိစ္ဆယေန ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။ အယံ ပန ဝိသေသော—ယော သံဃဿ ဝေတနဘတော ဟုတွာ ဒေဝသိကံ ဝါ ပက္ခမာသဝါရေန ဝါ ဒန္တကဋ္ဌံ အာဟရတိ၊ သော တံ အာဟရိတွာ ဆိန္ဒိတွာပိ ယာဝ ဘိက္ခုသံဃံ န သမ္ပဋိစ္ဆာပေတိ၊ တာဝ တဿေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ တံ ထေယျစိတ္တေန ဂဏှန္တော ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ တတ္ထဇာတကံ ပန ဂရုဘဏ္ဍံ၊ တမ္ပိ ဘိက္ခုသံဃေန ရက္ခိတဂေါပိတံ ဂဏှန္တော ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဧသေဝ နယော ဂဏပုဂ္ဂလဂိဟိမနုဿသန္တကေပိ ဆိန္နကေ, အစ္ဆိန္နကေ စ။ တေသံ အာရာမုယျာနဘူမီသု ဇာတံ သာမဏေရာ ဝါရေန ဘိက္ခုသံဃဿ ဒန္တကဋ္ဌံ အာဟရန္တာ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနမ္ပိ အာဟရန္တိ၊ တံ ယာဝ ဆိန္ဒိတွာ သံဃံ န ပဋိစ္ဆာပေန္တိ၊ တာဝ သဗ္ဗံ တေသံယေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ တမ္ပိ ထေယျစိတ္တေန ဂဏှန္တော ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ ယဒါ ပန တေ ဆိန္ဒိတွာ သံဃဿ ပဋိစ္ဆာပေတွာ ဒန္တကဋ္ဌမာဠကေ နိက္ခိပန္တိ “ယထာသုခံ ဘိက္ခုသံဃော ပရိဘုဉ္ဇတူ”တိ၊ တတော ပဋ္ဌာယ အဝဟာရော နတ္ထိ၊ ဝတ္တံ ပန ဇာနိတဗ္ဗံ။ ယော ဟိ ဒေဝသိကံ သံဃမဇ္ဈေ ဩသရတိ၊ တေန ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဧကမေဝ ဒန္တကဋ္ဌံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ယော ပန ဒေဝသိကံ န ဩသရတိ၊ ပဓာနဃရေ ဝသိတွာ ဓမ္မဿဝနေ ဝါ ဥပေါသထဂ္ဂေ ဝါ ဒိဿတိ၊

tena pamāṇaṁ sallakkhetvā cattāri pañca dantakaṭṭhāni attano vasanaṭṭhāne ṭhapetvā khāditabbāni. Tesu khīṇesu sace punapi dantakaṭṭhamāḷake bahūni hontiyeva, punapi āharitvā khāditabbāni. Yadi pana pamāṇaṁ asallakkhetvā āharati, tesu akkhīṇesuyeva māḷake khīyanti, tato keci therā “yehi gahitāni, te paṭi-āharantū”ti vadeyyuṁ, keci “khādantu, puna sāmaṇerā āharissantī”ti, tasmā vivādapariharaṇatthaṁ pamāṇaṁ sallakkhetabbaṁ. Gahaṇe pana doso natthi. Maggaṁ gacchantenāpi ekaṁ vā dve vā thavikāya pakkhipitvā gantabbanti.

Dantaponakathā niṭṭhitā.

Vanappatikathā

110. Vanassa patīti **vanappati,** vanajeṭṭhakarukkhassetaṁ adhivacanaṁ. Idha pana sabbopi manussehi pariggahitarukkho adhippeto ambalabujapanasādiko, yattha vā pana maricavalli-ādīni āropenti. So chijjamāno sace ekāyapi challiyā vā vākena vā sakalikāya vā pheggunā vā sambaddhova hutvā bhūmiyaṁ patati, rakkhati tāva.

Yo pana chinnopi vallīhi vā sāmantarukkhasākhāhi vā sambaddho sandhāritattā ujukameva tiṭṭhati, patanto vā bhūmiṁ na pāpuṇāti, natthi tattha parihāro, avahāro eva hoti. Yopi kakacena chinno acchinno viya hutvā tatheva tiṭṭhati, tasmimpi eseva nayo.

Yo pana rukkhaṁ dubbalaṁ katvā pacchā cāletvā pāteti, aññena vā cālāpeti, aññaṁ vāssa santike rukkhaṁ chinditvā ajjhottharati, parena vā ajjhottharāpeti, makkaṭe vā paripātetvā tattha āropeti, aññena vā āropāpeti, vagguliyo vā tattha āropeti, parena vā āropāpeti, tā taṁ rukkhaṁ pātenti. Tasseva avahāro.

Sace pana tena rukkhe dubbale kate añño anāṇatto eva taṁ cāletvā pāteti, rukkhena vā ajjhottharati, attano dhammatāya makkaṭā vā vagguliyo vā ārohanti, paro vā anāṇatto āropeti, sayaṁ vā esa vātamukhaṁ sodheti, balavavāto

တေန ပမာဏံ သလ္လက္ခေတွာ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဒန္တကဋ္ဌာနိ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ ခါဒိတဗ္ဗာနိ။ တေသု ခီဏေသု သစေ ပုနပိ ဒန္တကဋ္ဌမာဠကေ ဗဟူနိ ဟောန္တိယေဝ၊ ပုနပိ အာဟရိတွာ ခါဒိတဗ္ဗာနိ။ ယဒိ ပန ပမာဏံ အသလ္လက္ခေတွာ အာဟရတိ၊ တေသု အက္ခီဏေသုယေဝ မာဠကေ ခီယန္တိ၊ တတော ကေစိ ထေရာ “ယေဟိ ဂဟိတာနိ၊ တေ ပဋိအာဟရန္တူ”တိ ဝဒေယျုံ၊ ကေစိ “ခါဒန္တု၊ ပုန သာမဏေရာ အာဟရိဿန္တီ”တိ၊ တသ္မာ ဝိဝါဒပရိဟရဏတ္ထံ ပမာဏံ သလ္လက္ခေတဗ္ဗံ။ ဂဟဏေ ပန ဒေါသော နတ္ထိ။ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တေနာပိ ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ ထဝိကာယ ပက္ခိပိတွာ ဂန္တဗ္ဗန္တိ။

ဒန္တပေါနကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝနပ္ပတိကထာ

၁၁၀။ ဝနဿ ပတီတိ **ဝနပ္ပတိ**၊ ဝနဇေဋ္ဌကရုက္ခဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဣဓ ပန သဗ္ဗောပိ မနုဿေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခော အဓိပ္ပေတော အမ္ဗလဗုဇပနသာဒိကော၊ ယတ္ထ ဝါ ပန မရိစဝလ္လိအာဒီနိ အာရောပေန္တိ။ သော ဆိဇ္ဇမာနော သစေ ဧကာယပိ ဆလ္လိယာ ဝါ ဝါကေန ဝါ သကလိကာယ ဝါ ဖေဂ္ဂုနာ ဝါ သမ္ဗဒ္ဓေါဝ ဟုတွာ ဘူမိယံ ပတတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။

ယော ပန ဆိန္နောပိ ဝလ္လီဟိ ဝါ သာမန္တရုက္ခသာခါဟိ ဝါ သမ္ဗဒ္ဓေါ သန္ဓာရိတတ္တာ ဥဇုကမေဝ တိဋ္ဌတိ၊ ပတန္တော ဝါ ဘူမိံ န ပါပုဏာတိ၊ နတ္ထိ တတ္ထ ပရိဟာရော၊ အဝဟာရော ဧဝ ဟောတိ။ ယောပိ ကကစေန ဆိန္နော အစ္ဆိန္နော ဝိယ ဟုတွာ တထေဝ တိဋ္ဌတိ၊ တသ္မိမ္ပိ ဧသေဝ နယော။

ယော ပန ရုက္ခံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ ပစ္ဆာ စာလေတွာ ပါတေတိ၊ အညေန ဝါ စာလာပေတိ၊ အညံ ဝါဿ သန္တိကေ ရုက္ခံ ဆိန္ဒိတွာ အဇ္ဈောတ္ထရတိ၊ ပရေန ဝါ အဇ္ဈောတ္ထရာပေတိ၊ မက္ကဋေ ဝါ ပရိပါတေတွာ တတ္ထ အာရောပေတိ၊ အညေန ဝါ အာရောပါပေတိ၊ ဝဂ္ဂုလိယော ဝါ တတ္ထ အာရောပေတိ၊ ပရေန ဝါ အာရောပါပေတိ၊ တာ တံ ရုက္ခံ ပါတေန္တိ။ တဿေဝ အဝဟာရော။

သစေ ပန တေန ရုက္ခေ ဒုဗ္ဗလေ ကတေ အညော အနာဏတ္တော ဧဝ တံ စာလေတွာ ပါတေတိ၊ ရုက္ခေန ဝါ အဇ္ဈောတ္ထရတိ၊ အတ္တနော ဓမ္မတာယ မက္ကဋာ ဝါ ဝဂ္ဂုလိယော ဝါ အာရောဟန္တိ၊ ပရော ဝါ အနာဏတ္တော အာရောပေတိ၊ သယံ ဝါ ဧသ ဝါတမုခံ သောဓေတိ၊ ဗလဝဝါတော

āgantvā rukkhaṁ pāteti. Sabbattha bhaṇḍadeyyaṁ. Vātamukhasodhanaṁ panettha asampatte vāte sukkhamātikāya ujukaraṇādīhi sameti, no aññathā. Rukkhaṁ āvijjhitvā[1] satthena vā ākoṭeti, aggiṁ vā deti, maṇḍukakaṇṭakaṁ vā visaṁ vā ākoṭeti, yena so marati. Sabbattha bhaṇḍadeyyamevāti.

Vanappatikathā niṭṭhitā.

Haraṇakakathā

111. Haraṇake **aññassa haraṇakaṁ bhaṇḍaṁ theyyacitto āmasatī**ti paraṁ sīsabhārādīhi bhaṇḍaṁ ādāya gacchantaṁ disvā "etaṁ harissāmī"ti vegena gantvā āmasati, ettāvatā assa dukkaṭaṁ. **Phandāpetī**ti ākaḍḍhanavikaḍḍhanaṁ karoti, sāmiko na muñcati, tenassa thullaccayaṁ. **Ṭhānā cāvetī**ti ākaḍḍhitvā sāmikassa hatthato moceti, tenassa pārājikaṁ. Sace pana taṁ bhaṇḍasāmiko uṭṭhahitvā pothetvā puna taṁ bhaṇḍaṁ mocāpetvā gaṇheyya, bhikkhu paṭhamaggahaṇeneva pārājiko. Sīsato vā kaṇṇato vā gīvato vā hatthato vā alaṅkāraṁ chinditvā vā mocetvā vā gaṇhantassa sīsādīhi mocitamatte pārājikaṁ. Hatthe pana valayaṁ vā kaṭakaṁ vā anīharitvā aggabāhaṁ ghaṁsantova aparāparaṁ vā sāreti, ākāsagataṁ vā karoti, rakkhati tāva. Rukkhamūlacīvaravaṁsesu valayamiva na pārājikaṁ janeti. Kasmā? Saviññāṇakattā. Saviññāṇakakoṭṭhāsagatañhi yāva tato na nīhaṭaṁ, tāva tattheva hoti. Eseva nayo aṅgulimuddika pādakaṭaka kaṭūpagapiḷandhanesu.

Yo pana parassa nivatthasāṭakaṁ acchindati, paro ca salajjitāya sahasā na muñcati. Ekenantena coro kaḍḍhati, ekenantena paro, rakkhati tāva. Parassa hatthato muttamatte pārājikaṁ. Athāpi taṁ kaḍḍhantassa chijjitvā ekadeso hatthagato hoti, so ca pādaṁ agghati, pārājikameva. **Sahabhaṇḍahārakan**ti "sabhaṇḍahārakaṁ bhaṇḍaṁ nessāmī"ti cintetvā "ito yāhī"ti bhaṇḍahārakaṁ tajjeti, so

1. Āviñjitvā (Sī)

အာဂန္တွာ ရုက္ခံ ပါတေတိ။ သဗ္ဗတ္ထ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ဝါတမုခသောဓနံ ပနေတ္ထ အသမ္ပတ္တေ ဝါတေ သုက္ခမာတိကာယ ဥဇုကရဏာဒီဟိ သမေတိ၊ နော အညထာ။ ရုက္ခံ အာဝိဇ္ဈိတွာ[၁] သတ္ထေန ဝါ အာကောဋေတိ၊ အဂ္ဂိံ ဝါ ဒေတိ၊ မဏ္ဍုကကဏ္ဋကံ ဝါ ဝိသံ ဝါ အာကောဋေတိ၊ ယေန သော မရတိ။ သဗ္ဗတ္ထ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝါတိ။

ဝနပ္ပတိကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဟရဏကကထာ

၁၁၁။ ဟရဏကေ **အညဿ ဟရဏကံ ဘဏ္ဍံ ထေယျစိတ္တော အာမသတီ**တိ ပရံ သီသဘာရာဒီဟိ ဘဏ္ဍံ အာဒါယ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ "ဧတံ ဟရိဿာမီ"တိ ဝေဂေန ဂန္တွာ အာမသတိ၊ ဧတ္တာဝတာ အဿ ဒုက္ကဋံ။ **ဖန္ဒာပေတီ**တိ အာကဍ္ဎနဝိကဍ္ဎနံ ကရောတိ၊ သာမိကော န မုဉ္စတိ၊ တေနဿ ထုလ္လစ္စယံ။ **ဌာနာ စာဝေတီ**တိ အာကဍ္ဎိတွာ သာမိကဿ ဟတ္ထတော မောစေတိ၊ တေနဿ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန တံ ဘဏ္ဍသာမိကော ဥဋ္ဌဟိတွာ ပေါထေတွာ ပုန တံ ဘဏ္ဍံ မောစာပေတွာ ဂဏှေယျ၊ ဘိက္ခု ပဌမဂ္ဂဟဏေနေဝ ပါရာဇိကော။ သီသတော ဝါ ကဏ္ဏတော ဝါ ဂီဝတော ဝါ ဟတ္ထတော ဝါ အလင်္ကာရံ ဆိန္ဒိတွာ ဝါ မောစေတွာ ဝါ ဂဏှန္တဿ သီသာဒီဟိ မောစိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဟတ္ထေ ပန ဝလယံ ဝါ ကဋကံ ဝါ အနီဟရိတွာ အဂ္ဂဗာဟံ ဃံသန္တောဝ အပရာပရံ ဝါ သာရေတိ၊ အာကာသဂတံ ဝါ ကရောတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ရုက္ခမူလစီဝရဝံသေသု ဝလယမိဝ န ပါရာဇိကံ ဇနေတိ။ ကသ္မာ? သဝိညာဏကတ္တာ။ သဝိညာဏကကောဋ္ဌာသဂတဉှိ ယာဝ တတော န နီဟဋံ၊ တာဝ တတ္ထေဝ ဟောတိ။ ဧသေဝ နယော အင်္ဂုလိမုဒ္ဒိက ပါဒကဋက ကဋူပဂပိဠန္ဓနေသု။

ယော ပန ပရဿ နိဝတ္ထသာဋကံ အစ္ဆိန္ဒတိ၊ ပရော စ သလဇ္ဇိတာယ သဟသာ န မုဉ္စတိ။ ဧကေနန္တေန စောရော ကဍ္ဎတိ၊ ဧကေနန္တေန ပရော၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ပရဿ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ အထာပိ တံ ကဍ္ဎန္တဿ ဆိဇ္ဇိတွာ ဧကဒေသော ဟတ္ထဂတော ဟောတိ၊ သော စ ပါဒံ အဂ္ဃတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။ **သဟဘဏ္ဍဟာရကန္တိ** "သဘဏ္ဍဟာရကံ ဘဏ္ဍံ နေဿာမီ"တိ စိန္တေတွာ "ဣတော ယာဟီ"တိ ဘဏ္ဍဟာရကံ တဇ္ဇေတိ၊ သော

၁-အာဝိဉ္ဇိတွာ (သီ)

bhīto corena adhippetadisābhimukho hutvā ekaṁ pādaṁ saṅkāmeti, corassa thullaccayaṁ, dutiye pārājikaṁ. **Pātāpetī**ti athāpi coro bhaṇḍahārakassa hatthe āvudhaṁ disvā sāsaṅko hutvā pātāpetvā gahetukāmo ekamantaṁ paṭikkamma santajjetvā pātāpeti, parassa hatthato muttamatte pārājikaṁ.

Pātāpeti āpatti dukkaṭassāti-ādi pana parikappavasena vuttaṁ. Yo hi bhaṇḍaṁ pātāpetvā "yaṁ mama ruccati, taṁ gahessāmī"ti parikappetvā pātāpeti, tassa pātāpane ca āmasane ca dukkaṭaṁ, phandāpane thullaccayaṁ, pādagghanakassa ṭhānācāvane pārājikaṁ. Taṁ pacchā paṭipātiyamānassa muñcatopi natthiyeva samaṇabhāvo. Yopi bhaṇḍahārakaṁ atikkamantaṁ disvā anubandhanto "tiṭṭha tiṭṭha, bhaṇḍaṁ pātehī"ti vatvā pātāpeti, tassāpi tena hatthato muttamatte pārājikaṁ.

Yo pana "tiṭṭha tiṭṭhā"ti vadati, "pātehī"ti na vadati, itaro ca taṁ oloketvā "sace esa maṁ pāpuṇeyya, ghāteyyāpi man"ti sālayova hutvā taṁ bhaṇḍaṁ gahanaṭṭhāne pakkhipitvā "puna nivattitvā gahessāmī"ti pakkamati, pātanapaccayā pārājikaṁ natthi. Āgantvā pana theyyacittena gaṇhato uddhāre pārājikaṁ. Atha panassa evaṁ hoti "mayā pātāpenteneva idaṁ mama santakaṁ katan"ti, tato naṁ sakasaññāya gaṇhāti, gahaṇe rakkhati, bhaṇḍadeyyaṁ pana hoti. "Dehī"ti vutte adentassa sāmikānaṁ dhuranikkhepe pārājikaṁ. "So imaṁ chaḍḍetvā gato, anajjhāvutthakaṁ dāni idan"ti paṁsukūlasaññāya gaṇhatopi eseva nayo. Atha pana sāmiko "tiṭṭha tiṭṭhā"ti vuttamatteneva olokento taṁ disvā "na idāni idaṁ mayhan"ti dhuranikkhepaṁ katvā nirālayo chaḍḍetvā palāyati, taṁ theyyacittena gaṇhato uddhāre dukkaṭaṁ, āharāpente dātabbaṁ, adentassa pārājikaṁ. Kasmā? Tassa payogena chaḍḍitattāti **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ. Aññesu pana vicāraṇā eva natthi. Purimanayeneva sakasaññāya vā paṁsukūlasaññāya vā gaṇhantepi ayameva vinicchayoti.

Haraṇakakathā niṭṭhitā.

ဘီတော စောရေန အဓိပ္ပေတဒိသာဘိမုခေါ ဟုတွာ ဧကံ ပါဒံ သင်္ကာမေတိ၊ စောရဿ ထုလ္လစ္စယံ၊ ဒုတိယေ ပါရာဇိကံ။ **ပါတာပေတီ**တိ အထာပိ စောရော ဘဏ္ဍဟာရကဿ ဟတ္ထေ အာဝုဓံ ဒိသွာ သာသင်္ကော ဟုတွာ ပါတာပေတွာ ဂဟေတုကာမော ဧကမန္တံ ပဋိက္ကမ္မ သန္တဇ္ဇေတွာ ပါတာပေတိ၊ ပရဿ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

ပါတာပေတိ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာတိအာဒိ ပန ပရိကပ္ပဝသေန ဝုတ္တံ။ ယော ဟိ ဘဏ္ဍံ ပါတာပေတွာ "ယံ မမ ရုစ္စတိ၊ တံ ဂဟေဿာမီ"တိ ပရိကပ္ပေတွာ ပါတာပေတိ၊ တဿ ပါတာပနေ စ အာမသနေ စ ဒုက္ကဋံ၊ ဖန္ဒာပနေ ထုလ္လစ္စယံ၊ ပါဒဂ္ဃနကဿ ဌာနာစာဝနေ ပါရာဇိကံ။ တံ ပစ္ဆာ ပဋိပါတိယမာနဿ မုဉ္စတောပိ နတ္ထိယေဝ သမဏဘာဝေါ။ ယောပိ ဘဏ္ဍဟာရကံ အတိက္ကမန္တံ ဒိသွာ အနုဗန္ဓန္တော "တိဋ္ဌ တိဋ္ဌ၊ ဘဏ္ဍံ ပါတေဟီ"တိ ဝတွာ ပါတာပေတိ၊ တဿာပိ တေန ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

ယော ပန "တိဋ္ဌ တိဋ္ဌာ"တိ ဝဒတိ၊ "ပါတေဟီ"တိ န ဝဒတိ၊ ဣတရော စ တံ ဩလောကေတွာ "သစေ ဧသ မံ ပါပုဏေယျ၊ ဃာတေယျာပိ မ"န္တိ သာလယောဝ ဟုတွာ တံ ဘဏ္ဍံ ဂဟနဋ္ဌာနေ ပက္ခိပိတွာ "ပုန နိဝတ္တိတွာ ဂဟေဿာမီ"တိ ပက္ကမတိ၊ ပါတနပစ္စယာ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ။ အာဂန္တွာ ပန ထေယျစိတ္တေန ဂဏှတော ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ အထ ပနဿ ဧဝံ ဟောတိ "မယာ ပါတာပေန္တေနေဝ ဣဒံ မမ သန္တကံ ကတ"န္တိ၊ တတော နံ သကသညာယ ဂဏှာတိ၊ ဂဟဏေ ရက္ခတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတိ။ "ဒေဟီ"တိ ဝုတ္တေ အဒေန္တဿ သာမိကာနံ ဓုရနိက္ခေပေ ပါရာဇိကံ။ "သော ဣမံ ဆဍ္ဍေတွာ ဂတော၊ အနဇ္ဈာဝုတ္ထကံ ဒါနိ ဣဒ"န္တိ ပံသုကူလသညာယ ဂဏှတောပိ ဧသေဝ နယော။ အထ ပန သာမိကော "တိဋ္ဌ တိဋ္ဌာ"တိ ဝုတ္တမတ္တေနေဝ ဩလောကေန္တော တံ ဒိသွာ "န ဣဒါနိ ဣဒံ မယှ"န္တိ ဓုရနိက္ခေပံ ကတွာ နိရာလယော ဆဍ္ဍေတွာ ပလာယတိ၊ တံ ထေယျစိတ္တေန ဂဏှတော ဥဒ္ဓါရေ ဒုက္ကဋံ၊ အာဟရာပေန္တေ ဒါတဗ္ဗံ၊ အဒေန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ကသ္မာ? တဿ ပယောဂေန ဆဍ္ဍိတတ္တာတိ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ အညေသု ပန ဝိစာရဏာ ဧဝ နတ္ထိ။ ပုရိမနယေနေဝ သကသညာယ ဝါ ပံသုကူလသညာယ ဝါ ဂဏှန္တေပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယောတိ။

ဟရဏကကထာ နိဋ္ဌိတာ။

Upanidhikathā

112. Upanimimhi **nāhaṁ gaṇhāmī**ti sampajānamusāvādepi adinnādānassa payogattā dukkaṭaṁ. "Kiṁ tumhe bhaṇatha, nevidaṁ mayhaṁ anurūpaṁ, na tumhākan"ti-ādīni vadantassāpi dukkaṭameva. "Raho mayā etassa hatthe ṭhapitaṁ, na añño koci jānāti, dassati nu kho me, no"ti sāmiko vimatiṁ uppādeti, bhikkhussa thullaccayaṁ. Tassa pharusādibhāvaṁ disvā sāmiko "na mayhaṁ dassatī"ti dhuraṁ nikkhipati, tatra sacāyaṁ bhikkhu "kilametvā naṁ dassāmī"ti dāne sa-ussāho, rakkhati tāva. Sacepi so dāne nirussāho, bhaṇḍassāmiko pana gahaṇe sa-ussāho, rakkhateva. Yadi pana so dāne nirussāho[1], bhaṇḍassāmikopi[2] "na mayhaṁ dassatī"ti dhuraṁ nikkhipati, evaṁ ubhinnaṁ dhuranikkhepena bhikkhuno pārājikaṁ. Yadipi mukhena "dassāmī"ti vadati, cittena pana adātukāmo, evampi sāmikassa dhuranikkhepe pārājikaṁ. Taṁ pana upanidhi nāma saṅgopanatthāya attano hatthe parehi ṭhapitabhaṇḍaṁ, aguttadesato ṭhānā cāvetvā guttaṭṭhāne ṭhapanatthāya harato anāpatti, theyyacittenapi ṭhānā cāventassa avahāro natthi. Kasmā? Attano hatthe nikkhittattā, bhaṇḍadeyyaṁ pana hoti. Theyyacittena paribhuñjatopi eseva nayo. Tāvakālikaggahaṇepi tatheva. **Dhammaṁ caranto**ti-ādi vuttanayameva. Ayaṁ tāva **Pāḷivaṇṇanā.**

Pāḷimuttakavinicchayo panettha pattacatukkādivasena evaṁ vutto. Eko kira bhikkhu parassa mahagghe patte lobhaṁ uppādetvā taṁ haritukāmo ṭhapitaṭṭhānamassa suṭṭhu sallakkhetvā attanopi pattaṁ tasseva santike ṭhapesi. So paccūsasamaye āgantvā dhammaṁ vācāpetvā niddāyamānaṁ mahātheramāha "vandāmi bhante"ti. Ko esoti, ahaṁ bhante āgantukabhikkhu, kālassevamhi gantukāmo, asukasmiñca me ṭhāne īdisena nāma aṁsabaddhakena[3] īdisāya pattatthavikāya patto ṭhapito, sādhāhaṁ bhante taṁ labheyyanti. Thero pavisitvā taṁ gaṇhi, uddhāreyeva corassa pārājikaṁ. Sace āgantvā "kosi tvaṁ avelāya āgato"ti vutto bhīto palāyati, pārājikaṁ

1. Tasmiṁ dāne nirussāhe (Sī), tasmiṁ dāne nirussāho (Syā)
2. Bhaṇḍassāmiko (Sī, Syā)
3. Aṁsavaddhakena (Sī, Syā)

ဥပနိဓိကထာ

၁၁၂။ ဥပနိမိမှိ **နာဟံ ဂဏှာမီ**တိ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေပိ အဒိန္နာဒါနဿ ပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋံ။ "ကိံ တုမှေ ဘဏထ၊ နေဝိဒံ မယှံ အနုရူပံ၊ န တုမှာက"န္တိအာဒီနိ ဝဒန္တဿာပိ ဒုက္ကဋမေဝ။ "ရဟော မယာ ဧတဿ ဟတ္ထေ ဌပိတံ၊ န အညော ကောစိ ဇာနာတိ၊ ဒဿတိ နု ခေါ မေ, နော"တိ သာမိကော ဝိမတိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဘိက္ခုဿ ထုလ္လစ္စယံ။ တဿ ဖရုသာဒိဘာဝံ ဒိသွာ သာမိကော "န မယှံ ဒဿတီ"တိ ဓုရံ နိက္ခိပတိ၊ တတြ သစာယံ ဘိက္ခု "ကိလမေတွာ နံ ဒဿာမီ"တိ ဒါနေ သဥဿာဟော၊ ရက္ခတိ တာဝ။ သစေပိ သော ဒါနေ နိရုဿာဟော၊ ဘဏ္ဍဿာမိကော ပန ဂဟဏေ သဥဿာဟော၊ ရက္ခတေဝ။ ယဒိ ပန သော ဒါနေ နိရုဿာဟော[၁]၊ ဘဏ္ဍဿာမိကောပိ[၂] "န မယှံ ဒဿတီ"တိ ဓုရံ နိက္ခိပတိ၊ ဧဝံ ဥဘိန္နံ ဓုရနိက္ခေပေန ဘိက္ခုနော ပါရာဇိကံ။ ယဒိပိ မုခေန "ဒဿာမီ"တိ ဝဒတိ၊ စိတ္တေန ပန အဒါတုကာမော၊ ဧဝမ္ပိ သာမိကဿ ဓုရနိက္ခေပေ ပါရာဇိကံ။ တံ ပန ဥပနိဓိ နာမ သင်္ဂေါပနတ္ထာယ အတ္တနော ဟတ္ထေ ပရေဟိ ဌပိတဘဏ္ဍံ၊ အဂုတ္တဒေသတော ဌာနာ စာဝေတွာ ဂုတ္တဋ္ဌာနေ ဌပနတ္ထာယ ဟရတော အနာပတ္တိ၊ ထေယျစိတ္တေနပိ ဌာနာ စာဝေန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။ ကသ္မာ? အတ္တနော ဟတ္ထေ နိက္ခိတ္တတ္တာ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတိ။ ထေယျစိတ္တေန ပရိဘုဉ္ဇတောပိ ဧသေဝ နယော။ တာဝကာလိကဂ္ဂဟဏေပိ တထေဝ။ **ဓမ္မံ စရန္တော**တိ-အာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။ အယံ တာဝ **ပါဠိဝဏ္ဏနာ**။

ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယော ပနေတ္ထ ပတ္တစတုက္ကာဒိဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တော။ ဧကော ကိရ ဘိက္ခု ပရဿ မဟဂ္ဃေ ပတ္တေ လောဘံ ဥပ္ပါဒေတွာ တံ ဟရိတုကာမော ဌပိတဋ္ဌာနမဿ သုဋ္ဌု သလ္လက္ခေတွာ အတ္တနောပိ ပတ္တံ တဿေဝ သန္တိကေ ဌပေသိ။ သော ပစ္စူသသမယေ အာဂန္တွာ ဓမ္မံ ဝါစာပေတွာ နိဒ္ဒါယမာနံ မဟာထေရမာဟ "ဝန္ဒာမိ ဘန္တေ"တိ။ ကော ဧသောတိ၊ အဟံ ဘန္တေ အာဂန္တုကဘိက္ခု, ကာလဿေဝမှိ ဂန္တုကာမော၊ အသုကသ္မိဉ္စ မေ ဌာနေ ဤဒိသေန နာမ အံသဗဒ္ဓကေန[၃] ဤဒိသာယ ပတ္တတ္ထဝိကာယ ပတ္တော ဌပိတော၊ သာဓာဟံ ဘန္တေ တံ လဘေယျန္တိ။ ထေရော ပဝိသိတွာ တံ ဂဏှိ၊ ဥဒ္ဓါရေယေဝ စောရဿ ပါရာဇိကံ။ သစေ အာဂန္တွာ "ကောသိ တွံ အဝေလာယ အာဂတော"တိ ဝုတ္တော ဘီတော ပလာယတိ၊ ပါရာဇိကံ

၁-တသ္မိံ ဒါနေ နိရုဿာဟေ (သီ)၊ တသ္မိံ ဒါနေ နိရုဿာဟော (သျာ)
၂-ဘဏ္ဍဿာမိကော (သီ၊ သျာ)
၃-အံသဝဒ္ဓကေန (သီ၊ သျာ)

patvāva palāyati. Therassa pana suddhacittattā anāpatti. Thero “taṁ gaṇhissāmī”ti aññaṁ gaṇhi, eseva nayo. Ayaṁ pana aññaṁ tādisameva gaṇhante yujjati manussaviggahe āṇattasadisavatthusmiṁ viya. **Kurundiyaṁ** pana “padavārena kāretabbo”ti vuttaṁ, taṁ atādisameva gaṇhante yujjati.

Taṁ maññamāno attano pattaṁ gaṇhitvā adāsi, corassa sāmikena dinnattā pārājikaṁ natthi, asuddhacittena pana gahitattā dukkaṭaṁ. Taṁ maññamāno corasseva pattaṁ gaṇhitvā adāsi, idhāpi corassa attano santakattā pārājikaṁ natthi, asuddhacittena pana gahitattā dukkaṭameva. Sabbattha therassa anāpatti.

Aparo “pattaṁ coressāmī”ti tatheva niddāyamānaṁ theraṁ vandi. “Ko ayan”ti ca vutte “ahaṁ bhante gilānabhikkhu, ekaṁ tāva me pattaṁ detha, gāmadvāraṁ gantvā bhesajjaṁ āharissāmī”ti. Thero “idha gilāno natthi, coro ayaṁ bhavissatī”ti sallakkhetvā “imaṁ haratū”ti attano veribhikkhussa pattaṁ nīharitvā adāsi, dvinnampi uddhāreyeva pārājikaṁ. “Veribhikkhussa patto”ti saññāya aññassa pattaṁ uddharantepi eseva nayo. Sace pana “verissāyan”ti saññāya corasseva pattaṁ uddharitvā deti, vuttanayeneva therassa pārājikaṁ, corassa dukkaṭaṁ. Atha “verissāyan”ti maññamāno attano pattaṁ deti, vuttanayeneva ubhinnampi dukkaṭaṁ.

Eko mahāthero upaṭṭhākaṁ daharabhikkhuṁ “pattacīvaraṁ gaṇha, asukaṁ nāma gāmaṁ gantvā piṇḍāya carissāmā”ti āha. Daharo gahetvā therassa pacchato pacchato gacchanto theyyacittaṁ uppādetvā sace sīse bhāraṁ khandhe karoti, pārājikaṁ natthi. Kasmā? Āṇattiyā gahitattā. Sace pana maggato okkamma aṭaviṁ pavisati, padavārena kāretabbo. Atha nivattitvā vihārābhimukho palāyitvā vihāraṁ pavisitvā gacchati, upacārātikkame pārājikaṁ. Athāpi mahātherassa nivāsanaparivattanaṭṭhānato gāmābhimukho palāyati, gāmūpacārātikkame pārājikaṁ. Yadi pana ubhopi piṇḍāya caritvā bhuñjitvā vā gahetvā vā nikkhamanti, thero ca punapi taṁ vadati “pattacīvaraṁ gaṇha, vihāraṁ gamissāmā”ti. Tatra ce so purimanayeneva theyyacittena sīse bhāraṁ khandhe karoti, rakkhati tāva. Aṭaviṁ pavisati, padavārena kāretabbo.

ပတွာဝ ပလာယတိ။ ထေရဿ ပန သုဒ္ဓစိတ္တတ္တာ အနာပတ္တိ။ ထေရော “တံ ဂဏှိဿာမီ”တိ အညံ ဂဏှိ၊ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပန အညံ တာဒိသမေဝ ဂဏှန္တေ ယုဇ္ဇတိ မနုဿဝိဂ္ဂဟေ အာဏတ္တသဒိသဝတ္ထုသ္မိံ ဝိယ။ **ကုရုန္ဒိယံ** ပန “ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော”တိ ဝုတ္တံ၊ တံ အတာဒိသမေဝ ဂဏှန္တေ ယုဇ္ဇတိ။

တံ မညမာနော အတ္တနော ပတ္တံ ဂဏှိတွာ အဒါသိ၊ စောရဿ သာမိကေန ဒိန္နတ္တာ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ၊ အသုဒ္ဓစိတ္တေန ပန ဂဟိတတ္တာ ဒုက္ကဋံ။ တံ မညမာနော စောရဿေဝ ပတ္တံ ဂဏှိတွာ အဒါသိ၊ ဣဓာပိ စောရဿ အတ္တနော သန္တကတ္တာ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ၊ အသုဒ္ဓစိတ္တေန ပန ဂဟိတတ္တာ ဒုက္ကဋမေဝ။ သဗ္ဗတ္ထ ထေရဿ အနာပတ္တိ။

အပရော “ပတ္တံ စောရေဿာမီ”တိ တထေဝ နိဒ္ဒါယမာနံ ထေရံ ဝန္ဒိ။ “ကော အယ”န္တိ စ ဝုတ္တေ “အဟံ ဘန္တေ ဂိလာနဘိက္ခု၊ ဧကံ တာဝ မေ ပတ္တံ ဒေထ၊ ဂါမဒွါရံ ဂန္တွာ ဘေသဇ္ဇံ အာဟရိဿာမီ”တိ။ ထေရော “ဣဓ ဂိလာနော နတ္ထိ၊ စောရော အယံ ဘဝိဿတီ”တိ သလ္လက္ခေတွာ “ဣမံ ဟရတူ”တိ အတ္တနော ဝေရိဘိက္ခုဿ ပတ္တံ နီဟရိတွာ အဒါသိ၊ ဒွိန္နမ္ပိ ဥဒ္ဓါရေယေဝ ပါရာဇိကံ။ “ဝေရိဘိက္ခုဿ ပတ္တော”တိ သညာယ အညဿ ပတ္တံ ဥဒ္ဓရန္တေပိ ဧသေဝ နယော။ သစေ ပန “ဝေရိဿာယ”န္တိ သညာယ စောရဿေဝ ပတ္တံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဒေတိ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ ထေရဿ ပါရာဇိကံ၊ စောရဿ ဒုက္ကဋံ။ အထ “ဝေရိဿာယ”န္တိ မညမာနော အတ္တနော ပတ္တံ ဒေတိ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ ဥဘိန္နမ္ပိ ဒုက္ကဋံ။

ဧကော မဟာထေရော ဥပဋ္ဌာကံ ဒဟရဘိက္ခုံ “ပတ္တစီဝရံ ဂဏှ၊ အသုကံ နာမ ဂါမံ ဂန္တွာ ပိဏ္ဍာယ စရိဿာမာ”တိ အာဟ။ ဒဟရော ဂဟေတွာ ထေရဿ ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော ဂစ္ဆန္တော ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ သစေ သီသေ ဘာရံ ခန္ဓေ ကရောတိ၊ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ။ ကသ္မာ? အာဏတ္တိယာ ဂဟိတတ္တာ။ သစေ ပန မဂ္ဂတော ဩက္ကမ္မ အဋဝိံ ပဝိသတိ၊ ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော။ အထ နိဝတ္တိတွာ ဝိဟာရာဘိမုခေါ ပလာယိတွာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဥပစာရာတိက္ကမေ ပါရာဇိကံ။ အထာပိ မဟာထေရဿ နိဝါသနပရိဝတ္တန-ဋ္ဌာနတော ဂါမာဘိမုခေါ ပလာယတိ၊ ဂါမူပစာရာတိက္ကမေ ပါရာဇိကံ။ ယဒိ ပန ဥဘောပိ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ဘုဉ္ဇိတွာ ဝါ ဂဟေတွာ ဝါ နိက္ခမန္တိ၊ ထေရော စ ပုနပိ တံ ဝဒတိ “ပတ္တစီဝရံ ဂဏှ၊ ဝိဟာရံ ဂမိဿာမာ”တိ။ တတြ စေ သော ပုရိမနယေနေဝ ထေယျစိတ္တေန သီသေ ဘာရံ ခန္ဓေ ကရောတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ အဋဝိံ ပဝိသတိ၊ ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော။

nivattitvā gāmābhimukho eva palāyati, gāmūpacārātikkame pārājikaṁ. Purato vihārābhimukho palāyitvā vihāre aṭṭhatvā anisīditvā avūpasanteneva theyyacittena gacchati, upacārātikkame pārājikaṁ. Yo pana anāṇatto gaṇhāti, tassa sīse bhāraṁ khandhe karaṇādīsupi pārājikaṁ. Sesaṁ purimasadisameva.

Yo pana “asukaṁ nāma vihāraṁ gantvā cīvaraṁ dhovitvā rajitvā vā ehī”ti vutto “sādhū”ti gahetvā gacchati. Tassapi antarāmagge theyyacittaṁ uppādetvā sīse bhāraṁ khandhe karaṇādīsu pārājikaṁ natthi. Maggā okkamane padavārena kāretabbo. Taṁ vihāraṁ gantvā tattheva vasanto theyyacittena paribhuñjanto jīrāpeti, corā vā tassa taṁ haranti, avahāro natthi, bhaṇḍadeyyaṁ pana hoti. Tato nikkhamitvā āgacchatopi eseva nayo.

Yo pana anāṇatto therena nimitte vā kate sayameva vā kiliṭṭhaṁ sallakkhetvā “detha bhante cīvaraṁ, asukaṁ nāma gāmaṁ gantvā rajitvā āharissāmī”ti gahetvā gacchati, tassa antarāmagge theyyacittaṁ uppādetvā sīse bhāraṁ khandhe karaṇādīsu pārājikaṁ. Kasmā? Anāṇattiyā gahitattā. Maggā okkamatopi paṭinivattitvā tameva vihāraṁ āgantvā vihārasīmaṁ atikkamatopi vuttanayeneva pārājikaṁ. Tattha gantvā rajitvā pacchāgacchatopi theyyacitte uppanne eseva nayo. Sace pana yattha gato, tattha vā antarāmagge vihāre vā tameva vihāraṁ paccāgantvā tassa ekapasse vā upacārasīmaṁ anatikkamitvā vasanto theyyacittena paribhuñjanto jīrāpeti, corā vā tassa taṁ haranti, yathā vā tathā vā nassati, bhaṇḍadeyyaṁ. Upacārasīmaṁ atikkamato pana pārājikaṁ.

Yo pana therena nimitte kayiramāne “detha bhante, ahaṁ rajitvā āharissāmī”ti vatvā “kattha gantvā bhante rajāmī”ti pucchati. Thero ca naṁ “yattha icchasi, tattha gantvā rajāhī”ti vadati. Ayaṁ vissaṭṭhadūto nāma. Theyyacittena palāyantopi na avahārena kāretabbo. Theyyacittena pana palāyatopi paribhogena vā aññathā vā nāsayatopi bhaṇḍadeyyameva hoti. Bhikkhu bhikkhussa hatthe kiñci parikkhāraṁ pahiṇati “asukavihāre asukabhikkhussa dehī”ti, tassa theyyacitte

နိဝတ္တိတွာ ဂါမာဘိမုခေါ ဧဝ ပလာယတိ၊ ဂါမူပစာရာတိက္ကမေ ပါရာဇိကံ။ ပုရတော ဝိဟာရာဘိမုခေါ ပလာယိတွာ ဝိဟာရေ အဋ္ဌတွာ အနိသီဒိတွာ အဝူပသန္တေနေဝ ထေယျစိတ္တေန ဂစ္ဆတိ၊ ဥပစာရာတိက္ကမေ ပါရာဇိကံ။ ယော ပန အနာဏတ္တော ဂဏှာတိ၊ တဿ သီသေ ဘာရံ ခန္ဓေ ကရဏာဒီသုပိ ပါရာဇိကံ။ သေသံ ပုရိမသဒိသမေဝ။

ယော ပန “အသုကံ နာမ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ စီဝရံ ဓောဝိတွာ ရဇိတွာ ဝါ ဧဟီ”တိ ဝုတ္တော “သာဓူ”တိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ။ တဿပိ အန္တရာမဂ္ဂေ ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ သီသေ ဘာရံ ခန္ဓေ ကရဏာဒီသု ပါရာဇိကံ နတ္ထိ။ မဂ္ဂါ ဩက္ကမနေ ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော။ တံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ တတ္ထေဝ ဝသန္တော ထေယျစိတ္တေန ပရိဘုဉ္ဇန္တော ဇီရာပေတိ၊ စောရာ ဝါ တဿ တံ ဟရန္တိ၊ အဝဟာရော နတ္ထိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတိ။ တတော နိက္ခမိတွာ အာဂစ္ဆတောပိ ဧသေဝ နယော။

ယော ပန အနာဏတ္တော ထေရေန နိမိတ္တေ ဝါ ကတေ သယမေဝ ဝါ ကိလိဋ္ဌံ သလ္လက္ခေတွာ “ဒေထ ဘန္တေ စီဝရံ၊ အသုကံ နာမ ဂါမံ ဂန္တွာ ရဇိတွာ အာဟရိဿာမီ”တိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ တဿ အန္တရာမဂ္ဂေ ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ သီသေ ဘာရံ ခန္ဓေ ကရဏာဒီသု ပါရာဇိကံ။ ကသ္မာ? အနာဏတ္တိယာ ဂဟိတတ္တာ။ မဂ္ဂါ ဩက္ကမတောပိ ပဋိနိဝတ္တိတွာ တမေဝ ဝိဟာရံ အာဂန္တွာ ဝိဟာရသီမံ အတိက္ကမတောပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကံ။ တတ္ထ ဂန္တွာ ရဇိတွာ ပစ္ဆာဂစ္ဆတောပိ ထေယျစိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ ဧသေဝ နယော။ သစေ ပန ယတ္ထ ဂတော၊ တတ္ထ ဝါ အန္တရာမဂ္ဂေ ဝိဟာရေ ဝါ တမေဝ ဝိဟာရံ ပစ္စာဂန္တွာ တဿ ဧကပဿေ ဝါ ဥပစာရသီမံ အနတိက္ကမိတွာ ဝသန္တော ထေယျစိတ္တေန ပရိဘုဉ္ဇန္တော ဇီရာပေတိ၊ စောရာ ဝါ တဿ တံ ဟရန္တိ၊ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ နဿတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ဥပစာရသီမံ အတိက္ကမတော ပန ပါရာဇိကံ။

ယော ပန ထေရေန နိမိတ္တေ ကယိရမာနေ “ဒေထ ဘန္တေ၊ အဟံ ရဇိတွာ အာဟရိဿာမီ”တိ ဝတွာ “ကတ္ထ ဂန္တွာ ဘန္တေ ရဇာမီ”တိ ပုစ္ဆတိ။ ထေရော စ နံ “ယတ္ထ ဣစ္ဆသိ၊ တတ္ထ ဂန္တွာ ရဇာဟီ”တိ ဝဒတိ။ အယံ ဝိဿဋ္ဌဒူတော နာမ။ ထေယျစိတ္တေန ပလာယန္တောပိ န အဝဟာရေန ကာရေတဗ္ဗော။ ထေယျစိတ္တေန ပန ပလာယတောပိ ပရိဘောဂေန ဝါ အညထာ ဝါ နာသယတောပိ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ ဟောတိ။ ဘိက္ခု ဘိက္ခုဿ ဟတ္ထေ ကိဉ္စိ ပရိက္ခာရံ ပဟိဏတိ “အသုကဝိဟာရေ အသုကဘိက္ခုဿ ဒေဟီ”တိ၊ တဿ ထေယျစိတ္တေ

uppanne sabbaṭṭhānesu “asukaṁ nāma vihāraṁ gantvā cīvaraṁ dhovitvā rajitvā vā ehī”ti ettha vuttasadiso vinicchayo.

Aparo bhikkhuṁ pahiṇitukāmo nimittaṁ karoti “ko nu kho gahetvā gamissatī”ti, tatra ce eko “detha bhante, ahaṁ gahetvā gamissāmī”ti gahetvā gacchati. Tassa theyyacitte uppanne sabbaṭṭhānesu “detha bhante cīvaraṁ, asukaṁ nāma gāmaṁ gantvā rajitvā āharissāmī”ti ettha vuttasadiso vinicchayo. Therena cīvaratthāya vatthaṁ labhitvā upaṭṭhākakule ṭhapitaṁ hoti. Athassa antevāsiko vatthaṁ haritukāmo tatra gantvā “taṁ kiravatthaṁ dethā”ti therena pesito viya vadati, tassa vacanaṁ saddahitvā upāsakena ṭhapitaṁ upāsikā vā, upāsikāya ṭhapitaṁ upāsako vā añño vā koci niharitvā deti, uddhāreyevassa pārājikaṁ. Sace pana therassa upaṭṭhākehi “imaṁ therassa dassāmā”ti attano vatthaṁ ṭhapitaṁ hoti. Athassa antevāsiko taṁ haritukāmo tattha gantvā “therassa kira vatthaṁ dātukāmattha, taṁ dethā”ti vadati. Te cassa saddahitvā “mayaṁ bhante bhojetvā dassāmāti ṭhapayimha, handa gaṇhāhī”ti denti. Sāmikehi dinnattā pārājikaṁ natthi, asuddhacittena pana gahitattā dukkaṭaṁ, bhaṇḍadeyyañca hoti.

Bhikkhu bhikkhussa vatvā gāmaṁ gacchati “itthannāmo mama vassāvāsikaṁ dassati, taṁ gahetvā ṭhapeyyāsī”ti. “Sādhū”ti so bhikkhu tena dinnaṁ mahaggasāṭakaṁ attanā laddhena appagghasāṭakena saddhiṁ ṭhapetvā tena āgatena attano mahagghasāṭakassa laddhabhāvaṁ ñatvā vā añatvā vā “dehi me vassāvāsikan”ti vutto “tava thūlasāṭako laddho, mayhaṁ pana sāṭako mahaggho, dvepi asukasmiṁ nāma okāse ṭhapitā, pavisitvā gaṇhāhī”ti vadati. Tena pavisitvā thūlasāṭake gahite itarassa itaraṁ gaṇhato uddhāre pārājikaṁ. Athāpi tassa sāṭake attano nāmaṁ, attano ca sāṭake tassa nāmaṁ likhitvā “gaccha nāmaṁ vācetvā gaṇhāhi”ti vadati, tatrāpi eseva nayo. Yo pana attanā ca tena ca laddhasāṭake ekato ṭhapetvā taṁ evaṁ vadati “tayā ca mayā ca laddhasāṭakā dvepi antogabbhe ṭhapitā, gaccha yaṁ icchasi, taṁ vicinitvā gaṇhāhī”ti. So ca lajjāya āvasikena laddhaṁ thūlasāṭakameva gaṇheyya. Tatrāvāsikassa vicinitvā gahitāvasesaṁ itaraṁ

ဥပ္ပန္နေ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု “အသုကံ နာမ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ စီဝရံ ဓောဝိတွာ ရဇိတွာ ဝါ ဧဟီ”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တသဒိသော ဝိနိစ္ဆယော။

အပရော ဘိက္ခုံ ပဟိဏိတုကာမော နိမိတ္တံ ကရောတိ “ကော နု ခေါ ဂဟေတွာ ဂမိဿတီ”တိ၊ တတြ စေ ဧကော “ဒေထ ဘန္တေ၊ အဟံ ဂဟေတွာ ဂမိဿာမီ”တိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ။ တဿ ထေယျစိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု “ဒေထ ဘန္တေ စီဝရံ၊ အသုကံ နာမ ဂါမံ ဂန္တွာ ရဇိတွာ အာဟရိဿာမီ”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တသဒိသော ဝိနိစ္ဆယော။ ထေရေန စီဝရတ္ထာယ ဝတ္ထံ လဘိတွာ ဥပဋ္ဌာကကုလေ ဌပိတံ ဟောတိ။ အထဿ အန္တေဝါသိကော ဝတ္ထံ ဟရိတုကာမော တတြ ဂန္တွာ “တံ ကိရ ဝတ္ထံ ဒေထာ”တိ ထေရေန ပေသိတော ဝိယ ဝဒတိ၊ တဿ ဝစနံ သဒ္ဒဟိတွာ ဥပါသကေန ဌပိတံ ဥပါသိကာ ဝါ, ဥပါသိကာယ ဌပိတံ ဥပါသကော ဝါ အညော ဝါ ကောစိ နီဟရိတွာ ဒေတိ၊ ဥဒ္ဓါရေယေဝဿ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန ထေရဿ ဥပဋ္ဌာကေဟိ “ဣမံ ထေရဿ ဒဿာမာ”တိ အတ္တနော ဝတ္ထံ ဌပိတံ ဟောတိ။ အထဿ အန္တေဝါသိကော တံ ဟရိတုကာမော တတ္ထ ဂန္တွာ “ထေရဿ ကိရ ဝတ္ထံ ဒါတုကာမတ္ထ၊ တံ ဒေထာ”တိ ဝဒတိ။ တေ စဿ သဒ္ဒဟိတွာ “မယံ ဘန္တေ ဘောဇေတွာ ဒဿာမာတိ ဌပယိမှ၊ ဟန္ဒ ဂဏှာဟီ”တိ ဒေန္တိ။ သာမိကေဟိ ဒိန္နတ္တာ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ၊ အသုဒ္ဓစိတ္တေန ပန ဂဟိတတ္တာ ဒုက္ကဋံ, ဘဏ္ဍဒေယျဉ္စ ဟောတိ။

ဘိက္ခု ဘိက္ခုဿ ဝတွာ ဂါမံ ဂစ္ဆတိ “ဣတ္ထန္နာမော မမ ဝဿာဝါသိကံ ဒဿတိ၊ တံ ဂဟေတွာ ဌပေယျာသီ”တိ။ “သာဓူ”တိ သော ဘိက္ခု တေန ဒိန္နံ မဟဂ္ဃသာဋကံ အတ္တနာ လဒ္ဓေန အပ္ပဂ္ဃသာဋကေန သဒ္ဓိံ ဌပေတွာ တေန အာဂတေန အတ္တနော မဟဂ္ဃသာဋကဿ လဒ္ဓဘာဝံ ဉတွာ ဝါ အဉတွာ ဝါ “ဒေဟိ မေ ဝဿာဝါသိက”န္တိ ဝုတ္တော “တဝ ထူလသာဋကော လဒ္ဓေါ၊ မယှံ ပန သာဋကော မဟဂ္ဃော၊ ဒွေပိ အသုကသ္မိံ နာမ ဩကာသေ ဌပိတာ၊ ပဝိသိတွာ ဂဏှာဟီ”တိ ဝဒတိ။ တေန ပဝိသိတွာ ထူလသာဋကေ ဂဟိတေ ဣတရဿ ဣတရံ ဂဏှတော ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ အထာပိ တဿ သာဋကေ အတ္တနော နာမံ, အတ္တနော စ သာဋကေ တဿ နာမံ လိခိတွာ “ဂစ္ဆ နာမံ ဝါစေတွာ ဂဏှာဟီ”တိ ဝဒတိ၊ တတြာပိ ဧသေဝ နယော။ ယော ပန အတ္တနာ စ တေန စ လဒ္ဓသာဋကေ ဧကတော ဌပေတွာ တံ ဧဝံ ဝဒတိ “တယာ စ မယာ စ လဒ္ဓသာဋကာ ဒွေပိ အန္တောဂဗ္ဘေ ဌပိတာ၊ ဂစ္ဆ ယံ ဣစ္ဆသိ၊ တံ ဝိစိနိတွာ ဂဏှာဟီ”တိ။ သော စ လဇ္ဇာယ အာဝါသိကေန လဒ္ဓံ ထူလသာဋကမေဝ ဂဏှေယျ။ တတြာဝါသိကဿ ဝိစိနိတွာ ဂဟိတာဝသေသံ ဣတရံ

gaṇhato anāpatti. Āgantuko bhikkhu āvāsikānaṁ cīvarakammaṁ karontānaṁ samīpe pattacīvaraṁ ṭhapetvā “ete saṅgopessantī”ti maññamāno nhāyituṁ vā aññatra vā gacchati. Sace naṁ āvāsikā saṅgopenti, iccetaṁ kusalaṁ. No ce, naṭṭhe gīvā na hoti. Sacepi so “idaṁ bhante ṭhapethā”ti vatvā gacchati, itare ca sakiccappasutattā na jānanti, eseva nayo. Athāpi te “idaṁ bhante ṭhapethā”ti vuttā “mayaṁ byāvaṭā”ti paṭikkhipanti. Itaro ca “avassaṁ ṭhapessantī”ti anādiyitvā gacchati. Eseva nayo. Sace pana tena yācitā vā ayācitā vā “mayaṁ ṭhapessāma, tvaṁ gacchā”ti vadanti, taṁ saṅgopitabbaṁ. No ce saṅgopenti, naṭṭhe gīvā. Kasmā? Sampaṭicchitattā.

Yo bhikkhu bhaṇḍāgāriko hutvā paccūsasamaye eva bhikkhūnaṁ pattacīvarāni heṭṭhāpāsādaṁ oropetvā dvāraṁ apidahitvā tesampi anārocetvāva dūre bhikkhācāraṁ gacchati. Tāni ce corā haranti, tasseva gīvā. Yo pana bhikkhūhi “oropetha bhante pattacīvarāni, kālo salākaggahaṇassā”ti vutto “samāgatatthā”ti pucchitvā “āma samāgatamhā”ti vutte pattacīvarāni nīharitvā nikkhipitvā bhaṇḍāgāradvāraṁ bandhitvā “tumhe pattacīvarāni gahetvā heṭṭhāpāsādadvāraṁ paṭijaggitvā gaccheyyāthā”ti vatvā gacchati. Tatra ceko alasajātiko bhikkhu bhikkhūsu gatesu pacchā akkhīni puñchanto uṭṭhahitvā udakaṭṭhānaṁ mukhadhovanatthaṁ gacchati, taṁ khaṇaṁ disvā corā tassa pattacīparaṁ haranti, suhaṭaṁ. Bhaṇḍāgārikassa gīvā na hoti.

Sacepi koci bhaṇḍāgārikassa anārocetvāva bhaṇḍāgāre attano parikkhāraṁ ṭhapeti, tasmimpi naṭṭhe bhaṇḍāgārikassa gīvā na hoti. Sace pana bhaṇḍāgāriko taṁ disvā “aṭṭhāne ṭhapitan”ti gahetvā ṭhapeti, naṭṭhe tassa gīvā. Sacepi ṭhapitabhikkhunā “mayā bhante īdiso nāma parikkhāro ṭhapito, upadhāreyyāthā”ti vutto “sādhū”ti sampaṭicchati, dunnikkhittaṁ vā maññamāno aññasmiṁ ṭhāne ṭhapeti, tasseva gīvā. “Nāhaṁ jānāmī”ti paṭikkhipantassa pana natthi gīvā. Yopi tassa passantasseva ṭhapeti, bhaṇḍāgārikañca na sampaṭicchāpeti, naṭṭhaṁ sunaṭṭhameva. Sace taṁ bhaṇḍāgāriko aññatra ṭhapeti, naṭṭhe gīvā. Sace bhaṇḍāgāraṁ suguttaṁ, sabbo saṁghassa ca cetiyassa ca parikkhāro tattheva ṭhapīyati,

ဂဏှတော အနာပတ္တိ။ အာဂန္တုကော ဘိက္ခု အာဝါသိကာနံ စီဝရကမ္မံ ကရောန္တာနံ သမီပေ ပတ္တစီဝရံ ဌပေတွာ ''ဧတေ သင်္ဂေါပေဿန္တီ''တိ မညမာနော နှာယိတုံ ဝါ အညတြ ဝါ ဂစ္ဆတိ။ သစေ နံ အာဝါသိကာ သင်္ဂေါပေန္တိ၊ ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ နော စေ၊ နဋ္ဌေ ဂီဝါ န ဟောတိ။ သစေပိ သော "ဣဒံ ဘန္တေ ဌပေထာ"တိ ဝတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဣတရေ စ သကိစ္စပ္ပသုတတ္တာ န ဇာနန္တိ၊ ဧသေဝ နယော။ အထာပိ တေ ''ဣဒံ ဘန္တေ ဌပေထာ''တိ ဝုတ္တာ "မယံ ဗျာဝဋာ"တိ ပဋိက္ခိပန္တိ။ ဣတရော စ "အဝဿံ ဌပေဿန္တီ"တိ အနာဒိယိတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဧသေဝ နယော။ သစေ ပန တေန ယာစိတာ ဝါ အယာစိတာ ဝါ ''မယံ ဌပေဿာမ၊ တွံ ဂစ္ဆာ''တိ ဝဒန္တိ၊ တံ သင်္ဂေါပိတဗ္ဗံ။ နော စေ သင်္ဂေါပေန္တိ၊ နဋ္ဌေ ဂီဝါ။ ကသ္မာ? သမ္ပဋိစ္ဆိတတ္တာ။

ယော ဘိက္ခု ဘဏ္ဍာဂါရိကော ဟုတွာ ပစ္စူသသမယေ ဧဝ ဘိက္ခူနံ ပတ္တစီဝရာနိ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ ဩရောပေတွာ ဒွါရံ အပိဒဟိတွာ တေသမ္ပိ အနာရောစေတွာဝ ဒူရေ ဘိက္ခာစာရံ ဂစ္ဆတိ။ တာနိ စေ စောရာ ဟရန္တိ၊ တဿေဝ ဂီဝါ။ ယော ပန ဘိက္ခူဟိ "ဩရောပေထ ဘန္တေ ပတ္တစီဝရာနိ၊ ကာလော သလာကဂ္ဂဟဏဿာ"တိ ဝုတ္တော "သမာဂတတ္ထာ"တိ ပုစ္ဆိတွာ "အာမ သမာဂတမှာ"တိ ဝုတ္တေ ပတ္တစီဝရာနိ နီဟရိတွာ နိက္ခိပိတွာ ဘဏ္ဍာဂါရဒွါရံ ဗန္ဓိတွာ "တုမှေ ပတ္တစီဝရာနိ ဂဟေတွာ ဟေဋ္ဌာပါသာဒဒွါရံ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ ဂစ္ဆေယျာထာ"တိ ဝတွာ ဂစ္ဆတိ။ တတြ စေကော အလသဇာတိကော ဘိက္ခု ဘိက္ခူသု ဂတေသု ပစ္ဆာ အက္ခီနိ ပုဉ္ဆန္တော ဥဋ္ဌဟိတွာ ဥဒကဋ္ဌာနံ မုခဓောဝနတ္ထံ ဂစ္ဆတိ၊ တံ ခဏံ ဒိသွာ စောရာ တဿ ပတ္တစီဝရံ ဟရန္တိ၊ သုဟဋံ။ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဂီဝါ န ဟောတိ။

သစေပိ ကောစိ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ အနာရောစေတွာဝ ဘဏ္ဍာဂါရေ အတ္တနော ပရိက္ခာရံ ဌပေတိ၊ တသ္မိမ္ပိ နဋ္ဌေ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဂီဝါ န ဟောတိ။ သစေ ပန ဘဏ္ဍာဂါရိကော တံ ဒိသွာ "အဋ္ဌာနေ ဌပိတ"န္တိ ဂဟေတွာ ဌပေတိ၊ နဋ္ဌေ တဿ ဂီဝါ။ သစေပိ ဌပိတဘိက္ခုနာ "မယာ ဘန္တေ ဤဒိသော နာမ ပရိက္ခာရော ဌပိတော၊ ဥပဓာရေယျာထာ"တိ ဝုတ္တော "သာဓူ"တိ သမ္ပဋိစ္ဆတိ၊ ဒုန္နိက္ခိတ္တံ ဝါ မညမာနော အညသ္မိံ ဌာနေ ဌပေတိ၊ တဿေဝ ဂီဝါ။ "နာဟံ ဇာနာမီ"တိ ပဋိက္ခိပန္တဿ ပန နတ္ထိ ဂီဝါ။ ယောပိ တဿ ပဿန္တဿေဝ ဌပေတိ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကဉ္စ န သမ္ပဋိစ္ဆာပေတိ၊ နဋ္ဌံ သုနဋ္ဌမေဝ။ သစေ တံ ဘဏ္ဍာဂါရိကော အညတြ ဌပေတိ၊ နဋ္ဌေ ဂီဝါ။ သစေ ဘဏ္ဍာဂါရံ သုဂုတ္တံ၊ သဗ္ဗော သံဃဿ စ စေတိယဿ စ ပရိက္ခာရော တတ္ထေဝ ဌပီယတိ၊

bhaṇḍāgāriko ca bālo abyatto dvāraṁ vivaritvā dhammakathaṁ vā sotuṁ, aññaṁ vā kiñci kātuṁ katthaci gacchati, taṁ khaṇaṁ disvā yattakaṁ corā haranti, sabbaṁ tassa gīvā. Bhaṇḍāgārato nikkhamitvā bahi caṅkamantassa vā dvāraṁ vivaritvā sarīraṁ utuṁ gāhāpentassa vā tattheva samaṇadhammānuyogena nisinnassa vā tattheva nisīditvā kenaci kammena byāvaṭassa vā uccārapassāvapīḷitassāpi tato tattheva upacāre vijjamāne bahi gacchato vā aññena vā kenaci ākārena pamattassa sato dvāraṁ vivaritvā vā vivaṭameva pavisitvā vā sandhiṁ chinditvā vā yattakaṁ tassa pamādapaccayā corā haranti, sabbaṁ tasseva gīvā. Uṇhasamaye pana vātapānaṁ vivaritvā nipajjituṁ vaṭṭatīti vadanti. Uccārapīḷitassa pana tasmiṁ upacāre asati aññattha gacchantassa gīlānapakkhe ṭhitattā avisayo, tasmā gīvā na hoti.

Yo pana anto uṇhapīḷito dvāraṁ suguttaṁ katvā bahi nikkhamati, corā ca naṁ gahetvā "dvāraṁ vivarā"ti vadanti, yāvatatiyaṁ na vivaritabbaṁ. Yadi pana te corā "sace na vivarasi, tañca māressāma, dvārañca bhinditvā parikkhāraṁ harissāmā"ti pharasu-ādīni ukkhipanti. "Mayi ca mate, saṁghassa ca senāsane vinaṭṭhe guṇo natthī"ti vivarituṁ vaṭṭati. Idhāpi avisayattā gīvā natthīti vadanti. Sace koci āgantuko kuñcikaṁ vā deti, dvāraṁ vā vivarati. Yattakaṁ corā haranti, sabbaṁ tassa gīvā. Saṁghena bhaṇḍāgāraguttatthāya sūciyantakañca kuñcikamuddikā ca yojetvā dinnā hoti, bhaṇḍāgāriko ghaṭikamattaṁ datvā nipajjati, corā vivaritvā parikkhāraṁ haranti, tasseva gīvā. Sūciyantakañca kuñcikamuddikañca yojetvā nipannaṁ panetaṁ sace corā āgantvā "vivarā"ti vadanti, tattha purimanayeneva paṭipajjitabbaṁ. Evaṁ guttaṁ katvā nipanne pana sace bhittiṁ vā chadanaṁ vā bhinditvā umaṅgena[1] vā pavisitvā haranti, na tassa gīvā. Sace bhaṇḍāgāre aññepi therā vasanti, vivaṭe dvāre attano attano parikkhāraṁ gahetvā gacchanti, bhaṇḍāgāriko tesu gatesu dvāraṁ na jaggati. Sace tattha kiñci avaharīyati, bhaṇḍāgārikassa issaratāya bhaṇḍāgārikasseva gīvā. Therehi pana sahāyehi bhavitabbaṁ. Ayaṁ tattha sāmīci.

1. Ummaggena (Sī), ummaṅgena (Syā)

ဘဏ္ဍာဂါရိကော စ ဗာလော အဗျတ္တော ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ ဓမ္မကထံ ဝါ သောတုံ, အညံ ဝါ ကိဉ္စိ ကာတုံ ကတ္ထစိ ဂစ္ဆတိ၊ တံ ခဏံ ဒိသွာ ယတ္တကံ စောရာ ဟရန္တိ၊ သဗ္ဗံ တဿ ဂီဝါ။ ဘဏ္ဍာဂါရတော နိက္ခမိတွာ ဗဟိ စင်္ကမန္တဿ ဝါ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ သရီရံ ဥတုံ ဂါဟာပေန္တဿ ဝါ တတ္ထေဝ သမဏဓမ္မာနုယောဂေန နိသိန္နဿ ဝါ တတ္ထေဝ နိသီဒိတွာ ကေနစိ ကမ္မေန ဗျာဝဋဿ ဝါ ဥစ္စာရပဿာဝပီဠိတဿာပိ တတော တတ္ထေဝ ဥပစာရေ ဝိဇ္ဇမာနေ ဗဟိ ဂစ္ဆတော ဝါ အညေန ဝါ ကေနစိ အာကာရေန ပမတ္တဿ သတော ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ ဝါ ဝိဝဋမေဝ ပဝိသိတွာ ဝါ သန္ဓိံ ဆိန္ဒိတွာ ဝါ ယတ္တကံ တဿ ပမာဒပစ္စယာ စောရာ ဟရန္တိ၊ သဗ္ဗံ တဿေဝ ဂီဝါ။ ဥဏှသမယေ ပန ဝါတပါနံ ဝိဝရိတွာ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတီတိ ဝဒန္တိ။ ဥစ္စာရပီဠိတဿ ပန တသ္မိံ ဥပစာရေ အသတိ အညတ္ထ ဂစ္ဆန္တဿ ဂိလာနပက္ခေ ဌိတတ္တာ အဝိသယော၊ တသ္မာ ဂီဝါ န ဟောတိ။

ယော ပန အန္တော ဥဏှပီဠိတော ဒွါရံ သုဂုတ္တံ ကတွာ ဗဟိ နိက္ခမတိ၊ စောရာ စ နံ ဂဟေတွာ “ဒွါရံ ဝိဝရာ”တိ ဝဒန္တိ၊ ယာဝတတိယံ န ဝိဝရိတဗ္ဗံ။ ယဒိ ပန တေ စောရာ “သစေ န ဝိဝရသိ၊ တဉ္စ မာရေဿာမ၊ ဒွါရဉ္စ ဘိန္ဒိတွာ ပရိက္ခာရံ ဟရိဿာမာ”တိ ဖရသုအာဒီနိ ဥက္ခိပန္တိ။ “မယိ စ မတေ, သံဃဿ စ သေနာသနေ ဝိနဋ္ဌေ ဂုဏော နတ္ထီ”တိ ဝိဝရိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဣဓာပိ အဝိသယတ္တာ ဂီဝါ နတ္ထီတိ ဝဒန္တိ။ သစေ ကောစိ အာဂန္တုကော ကုဉ္စိကံ ဝါ ဒေတိ၊ ဒွါရံ ဝါ ဝိဝရတိ။ ယတ္တကံ စောရာ ဟရန္တိ၊ သဗ္ဗံ တဿ ဂီဝါ။ သံဃေန ဘဏ္ဍာဂါရဂုတ္တတ္ထာယ သူစိယန္တကဉ္စ ကုဉ္စိကမုဒ္ဒိကာ စ ယောဇေတွာ ဒိန္နာ ဟောတိ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကော ဃဋိကမတ္တံ ဒတွာ နိပဇ္ဇတိ၊ စောရာ ဝိဝရိတွာ ပရိက္ခာရံ ဟရန္တိ၊ တဿေဝ ဂီဝါ။ သူစိယန္တကဉ္စ ကုဉ္စိကမုဒ္ဒိကဉ္စ ယောဇေတွာ နိပန္နံ ပနေတံ သစေ စောရာ အာဂန္တွာ “ဝိဝရာ”တိ ဝဒန္တိ၊ တတ္ထ ပုရိမနယေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ဂုတ္တံ ကတွာ နိပန္နေ ပန သစေ ဘိတ္တိံ ဝါ ဆဒနံ ဝါ ဘိန္ဒိတွာ ဥမင်္ဂေန[၁] ဝါ ပဝိသိတွာ ဟရန္တိ၊ န တဿ ဂီဝါ။ သစေ ဘဏ္ဍာဂါရေ အညေပိ ထေရာ ဝသန္တိ၊ ဝိဝဋေ ဒွါရေ အတ္တနော အတ္တနော ပရိက္ခာရံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကော တေသု ဂတေသု ဒွါရံ န ဇဂ္ဂတိ။ သစေ တတ္ထ ကိဉ္စိ အဝဟရီယတိ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဣဿရတာယ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿေဝ ဂီဝါ။ ထေရေဟိ ပန သဟာယေဟိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ အယံ တတ္ထ သာမီစိ။

၁-ဥမ္မဂ္ဂေန (သီ)၊ ဥမ္မင်္ဂေန (သျာ)

Yadi bhaṇḍāgāriko “tumhe bahi ṭhatvāva tumhākaṁ parikkhāraṁ gaṇhatha, mā pavisitthā”ti vadati, tesañca eko lolamahāthero sāmaṇerehi ceva upaṭṭhākehi ca saddhiṁ bhaṇḍāgāraṁ pavisitvā nisīdati ceva nipajjati ca, yattakaṁ bhaṇḍaṁ nassati, sabbaṁ tassa gīvā. Bhaṇḍāgārikena pana avasesattherehi ca sahāyehi bhavitabbaṁ. Atha bhaṇḍāgārikova lolasāmaṇere ca upaṭṭhāke ca gahetvā bhaṇḍāgāre nisīdati ceva nipajjati ca, yaṁ tattha nassati, sabbaṁ tasseva gīvā. Tasmā bhaṇḍāgārikeneva tattha vasitabbaṁ. Avasesehi appeva rukkhamūle[1] vasitabbaṁ, na ca bhaṇḍāgāreti.

Ye pana attano attano sabhāgabhikkhūnaṁ vasanagabbhesu parikkhāraṁ ṭhapenti. Parikkhāre naṭṭhe yehi ṭhapito tesaṁyeva gīvā. Itarehi pana sahāyehi bhavitabbaṁ. Yadi pana saṁgho bhaṇḍāgārikassa vihāreyeva yāgubhattaṁ dāpeti, so ca bhikkhācāratthāya gāmaṁ gacchati, naṭṭhaṁ tasseva gīvā. Bhikkhācāraṁ pavisantehi atirekacīvararakkhaṇatthāya ṭhapitavihāravārikassāpi yāgubhattaṁ vā nivāpaṁ vā labhamānasseva bhikkhācāraṁ gacchato yaṁ tattha nassati, sabbaṁ gīvā. Na kevalañca ettakameva, bhaṇḍāgārikassa viya yaṁ tassa pamādappaccayā nassati, sabbaṁ gīvā.

Sace vihāro mahā hoti, aññaṁ padesaṁ rakkhituṁ gacchantassa aññasmiṁ padese nikkhittaṁ haranti, avisayattā gīvā na hoti. Īdise pana vihāre vemajjhe sabbesaṁ osaraṇaṭṭhāne parikkhāre ṭhapetvā nisīditabbaṁ, vihāravārikā vā dve tayo ṭhapetabbā. Sace tesaṁ appamattānaṁ ito cito ca rakkhataṁyeva kiñci nassati, gīvā na hoti. Vihāravārike bandhitvā haritabhaṇḍampi corānaṁ paṭipathaṁ gatesu aññena maggena haritabhaṇḍampi na tesaṁ gīvā. Sace vihāravārikānaṁ vihāre dātabbaṁ yāgubhattaṁ vā nivāpo vā na hoti, tehi pattabbalābhato atirekā dve tisso yāgusalākā, tesaṁ pahonakabhattasalākā ca ṭhapetuṁ vaṭṭati. Nibaddhaṁ katvā pana na ṭhapetabbā, manussā hi vippaṭisārino honti “vihāravārikāyeva amhākaṁ bhattaṁ bhuñjantī”ti. Tasmā parivattetvā ṭhapetabbā. Sace tesaṁ

1. Maṇḍape ca rukkhamūle ca (Syā)

ယဒိ ဘဏ္ဍာဂါရိကော “တုမှေ ဗဟိ ဌတွာဝ တုမှာကံ ပရိက္ခာရံ ဂဏှထ၊ မာ ပဝိသိတ္ထာ”တိ ဝဒတိ၊ တေသဉ္စ ဧကော လောလမဟာထေရော သာမဏေရေဟိ စေဝ ဥပဋ္ဌာကေဟိ စ သဒ္ဓိံ ဘဏ္ဍာဂါရံ ပဝိသိတွာ နိသီဒတိ စေဝ နိပဇ္ဇတိ စ၊ ယတ္တကံ ဘဏ္ဍံ နဿတိ၊ သဗ္ဗံ တဿ ဂီဝါ။ ဘဏ္ဍာဂါရိကေန ပန အဝသေသတ္ထေရေဟိ စ သဟာယေဟိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ အထ ဘဏ္ဍာဂါရိကောဝ လောလသာမဏေရေ စ ဥပဋ္ဌာကေ စ ဂဟေတွာ ဘဏ္ဍာဂါရေ နိသီဒတိ စေဝ နိပဇ္ဇတိ စ၊ ယံ တတ္ထ နဿတိ၊ သဗ္ဗံ တဿေဝ ဂီဝါ။ တသ္မာ ဘဏ္ဍာဂါရိကေနေဝ တတ္ထ ဝသိတဗ္ဗံ။ အဝသေသေဟိ အပ္ပေဝ ရုက္ခမူလေ[၁] ဝသိတဗ္ဗံ၊ န စ ဘဏ္ဍာဂါရေတိ။

ယေ ပန အတ္တနော အတ္တနော သဘာဂဘိက္ခူနံ ဝသနဂဗ္ဘေသု ပရိက္ခာရံ ဌပေန္တိ။ ပရိက္ခာရေ နဋ္ဌေ ယေဟိ ဌပိတော တေသံယေဝ ဂီဝါ။ ဣတရေဟိ ပန သဟာယေဟိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ယဒိ ပန သံဃော ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဝိဟာရေယေဝ ယာဂုဘတ္တံ ဒါပေတိ၊ သော စ ဘိက္ခာစာရတ္ထာယ ဂါမံ ဂစ္ဆတိ၊ နဋ္ဌံ တဿေဝ ဂီဝါ။ ဘိက္ခာစာရံ ပဝိသန္တေဟိ အတိရေကစီဝရရက္ခဏတ္ထာယ ဌပိတဝိဟာရဝါရိကဿာပိ ယာဂုဘတ္တံ ဝါ နိဝါပံ ဝါ လဘမာနဿေဝ ဘိက္ခာစာရံ ဂစ္ဆတော ယံ တတ္ထ နဿတိ၊ သဗ္ဗံ ဂီဝါ။ န ကေဝလဉ္စ ဧတ္တကမေဝ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဝိယ ယံ တဿ ပမာဒပ္ပစ္စယာ နဿတိ၊ သဗ္ဗံ ဂီဝါ။

သစေ ဝိဟာရော မဟာ ဟောတိ၊ အညံ ပဒေသံ ရက္ခိတုံ ဂစ္ဆန္တဿ အညသ္မိံ ပဒေသေ နိက္ခိတ္တံ ဟရန္တိ၊ အဝိသယတ္တာ ဂီဝါ န ဟောတိ။ ဤဒိသေ ပန ဝိဟာရေ ဝေမဇ္ဈေ သဗ္ဗေသံ ဩသရဏဋ္ဌာနေ ပရိက္ခာရေ ဌပေတွာ နိသီဒိတဗ္ဗံ၊ ဝိဟာရဝါရိကာ ဝါ ဒွေ တယော ဌပေတဗ္ဗာ။ သစေ တေသံ အပ္ပမတ္တာနံ ဣတော စိတော စ ရက္ခတံယေဝ ကိဉ္စိ နဿတိ၊ ဂီဝါ န ဟောတိ။ ဝိဟာရဝါရိကေ ဗန္ဓိတွာ ဟရိတဘဏ္ဍမ္ပိ စောရာနံ ပဋိပထံ ဂတေသု အညေန မဂ္ဂေန ဟရိတဘဏ္ဍမ္ပိ န တေသံ ဂီဝါ။ သစေ ဝိဟာရဝါရိကာနံ ဝိဟာရေ ဒါတဗ္ဗံ ယာဂုဘတ္တံ ဝါ နိဝါပေါ ဝါ န ဟောတိ၊ တေဟိ ပတ္တဗ္ဗလာဘတော အတိရေကာ ဒွေ တိဿော ယာဂုသလာကာ, တေသံ ပဟောနကဘတ္တသလာကာ စ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ နိဗဒ္ဓံ ကတွာ ပန န ဌပေတဗ္ဗာ၊ မနုဿာ ဟိ ဝိပ္ပဋိသာရိနော ဟောန္တိ “ဝိဟာရဝါရိကာယေဝ အမှာကံ ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇန္တီ”တိ။ တသ္မာ ပရိဝတ္တေတွာ ဌပေတဗ္ဗာ။ သစေ တေသံ

၁-မဏ္ဍပေ စ ရုက္ခမူလေ စ (သျာ)

sabhāgā salākabhattāni āharitvā denti, iccetaṁ kusalaṁ. No ce denti, vāraṁ gāhāpetvā nīharāpetabbāni. Sace vihāravāriko dve tisso yāgusalākā, cattāri pañca salākabhattāni ca labhamānova bhikkhācāraṁ gacchati, bhaṇḍāgārikassa viya sabbaṁ naṭṭhaṁ gīvā hoti. Sace saṁghassa vihārapālānaṁ dātabbaṁ bhattaṁ vā nivāpo vā natthi, bhikkhū vihāravāraṁ gahetvā attano attano nissitake jaggenti, sampattavāraṁ aggahetuṁ na labhanti, yathā aññe bhikkhū karonti, tatheva kātabbaṁ. Bhikkhūhi pana asahāyakassa vā attadutiyassa vā yassa sabhāgo bhikkhu bhattaṁ ānetvā dātā natthi, evarūpassa vāro na pāpetabbo.

Yampi pākavattatthāya[1] vihāre ṭhapenti, taṁ gahetvā upajīvantena ṭhātabbaṁ. Yo taṁ na upajīvati, so vāraṁ na gāhāpetabbo. Phalāphalatthāyapi vihāre bhikkhuṁ ṭhapenti, jaggitvā gopetvā phalavārena bhājetvā khādanti. Yo tāni khādati, tena ṭhātabbaṁ. Anupajīvanto na gāhāpetabbo. Senāsanamañcapīṭhapaccattharaṇarakkha ṇatthāyapi ṭhapenti, āvāse vasantena ṭhātabbaṁ. Abbhokāsiko pana rukkhamūliko vā na gāhāpetabbo.

Eko navako hoti, bahussuto pana bahūnaṁ dhammaṁ vāceti, paripucchaṁ deti, Pāḷiṁ vaṇṇeti, dhammakathaṁ katheti, saṁghassa bhāraṁ nittharati, ayaṁ lābhaṁ paribhuñjantopi āvāse vasantopi vāraṁ na gāhetabbo, "**purisaviseso nāma ñātabbo**"ti vadanti.

Uposathāgārapaṭimāgharajaggakassa pana diguṇaṁ yāgubhattaṁ, devasikaṁ taṇḍulanāḷi, saṁvacchare ticīvaraṁ, dasavīsagghanakaṁ kappiyabhaṇḍañca dātabbaṁ. Sace pana tassa taṁ labhamānasseva pamādena tattha kiñci nassati, sabbaṁ gīvā. Bandhitvā balakkārena acchinnaṁ pana na gīvā. Tattha cetiyassa vā saṁghassa vā santakena cetiyassa santakaṁ rakkhāpetuṁ vaṭṭati, cetiyassa santakena saṁghassa santakaṁ rakkhāpetuṁ na vaṭṭati. Yaṁ pana cetiyassa santakena saddhiṁ saṁghassa santakaṁ ṭhapitaṁ hoti, taṁ cetiyasantake

1. Pākavaṭṭatthāya (Sī, Syā)

သဘာဂါ သလာကဘတ္တာနိ အာဟရိတွာ ဒေန္တိ၊ ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ နော စေ ဒေန္တိ၊ ဝါရံ ဂါဟာပေတွာ နီဟရာပေတဗ္ဗာနိ။ သစေ ဝိဟာရဝါရိကော ဒွေ တိဿော ယာဂုသလာကာ, စတ္တာရိ ပဉ္စ သလာကဘတ္တာနိ စ လဘမာနောဝ ဘိက္ခာစာရံ ဂစ္ဆတိ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဝိယ သဗ္ဗံ နဋ္ဌံ ဂီဝါ ဟောတိ။ သစေ သံဃဿ ဝိဟာရပါလာနံ ဒါတဗ္ဗံ ဘတ္တံ ဝါ နိဝါပေါ ဝါ နတ္ထိ၊ ဘိက္ခူ ဝိဟာရဝါရံ ဂဟေတွာ အတ္တနော အတ္တနော နိဿိတကေ ဇဂ္ဂေန္တိ၊ သမ္ပတ္တဝါရံ အဂ္ဂဟေတုံ န လဘန္တိ၊ ယထာ အညေ ဘိက္ခူ ကရောန္တိ၊ တထေဝ ကာတဗ္ဗံ။ ဘိက္ခူဟိ ပန အသဟာယကဿ ဝါ အတ္တဒုတိယဿ ဝါ ယဿ သဘာဂေါ ဘိက္ခု ဘတ္တံ အာနေတွာ ဒါတာ နတ္ထိ၊ ဧဝရူပဿ ဝါရော န ပါပေတဗ္ဗော။

ယမ္ပိ ပါကဝတ္တတ္ထာယ[၁] ဝိဟာရေ ဌပေန္တိ၊ တံ ဂဟေတွာ ဥပဇီဝန္တေန ဌာတဗ္ဗံ။ ယော တံ န ဥပဇီဝတိ၊ သော ဝါရံ န ဂါဟာပေတဗ္ဗော။ ဖလာဖလတ္ထာယပိ ဝိဟာရေ ဘိက္ခုံ ဌပေန္တိ၊ ဇဂ္ဂိတွာ ဂေါပေတွာ ဖလဝါရေန ဘာဇေတွာ ခါဒန္တိ။ ယော တာနိ ခါဒတိ၊ တေန ဌာတဗ္ဗံ။ အနုပဇီဝန္တော န ဂါဟာပေတဗ္ဗော။ သေနာသနမဉ္စပီဌပစ္စတ္ထရဏာရက္ခဏတ္ထာယပိ ဌပေန္တိ၊ အာဝါသေ ဝသန္တေန ဌာတဗ္ဗံ။ အဗ္ဘောကာသိကော ပန ရုက္ခမူလိကော ဝါ န ဂါဟာပေတဗ္ဗော။

ဧကော နဝကော ဟောတိ၊ ဗဟုဿုတော ပန ဗဟူနံ ဓမ္မံ ဝါစေတိ၊ ပရိပုစ္ဆံ ဒေတိ၊ ပါဠိံ ဝဏ္ဏေတိ၊ ဓမ္မကထံ ကထေတိ၊ သံဃဿ ဘာရံ နိတ္ထရတိ၊ အယံ လာဘံ ပရိဘုဉ္ဇန္တောပိ အာဝါသေ ဝသန္တောပိ ဝါရံ န ဂါဟေတဗ္ဗော၊ "**ပုရိသဝိသေသော နာမ ဉာတဗ္ဗော**"တိ ဝဒန္တိ။

ဥပေါသထာဂါရပဋိမာဃရဇဂ္ဂကဿ ပန ဒိဂုဏံ ယာဂုဘတ္တံ, ဒေဝသိကံ တဏ္ဍုလနာဠိ, သံဝစ္ဆရေ တိစီဝရံ, ဒသဝီသဂ္ဃနကံ ကပ္ပိယဘဏ္ဍဉ္စ ဒါတဗ္ဗံ။ သစေ ပန တဿ တံ လဘမာနဿေဝ ပမာဒေန တတ္ထ ကိဉ္စိ နဿတိ၊ သဗ္ဗံ ဂီဝါ။ ဗန္ဓိတွာ ဗလက္ကာရေန အစ္ဆိန္နံ ပန န ဂီဝါ။ တတ္ထ စေတိယဿ ဝါ သံဃဿ ဝါ သန္တကေန စေတိယဿ သန္တကံ ရက္ခာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ စေတိယဿ သန္တကေန သံဃဿ သန္တကံ ရက္ခာပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ယံ ပန စေတိယဿ သန္တကေန သဒ္ဓိံ သံဃဿ သန္တကံ ဌပိတံ ဟောတိ၊ တံ စေတိယသန္တကေ

၁-ပါကဝဋ္ဋတ္ထာယ (သီ၊ သျာ)

rakkhāpite rakkhitameva hotīti evaṁ vaṭṭati. Pakkhavārena uposathāgārādīni rakkhatopi pamādavasena naṭṭhaṁ gīvāyevāti.

Upanidhikathā niṭṭhitā.

Suṅkaghātakathā

113. Suṅkaṁ tato hanantīti **suṅkaghātaṁ,** suṅkaṭṭhānassetaṁ adhivacanaṁ. Tañhi yasmā tato suṅkārahaṁ bhaṇḍaṁ suṅkaṁ adatvā nīharantā rañño suṅkaṁ hananti vināsenti, tasmā suṅkaghātanti vuttaṁ. **Tatra pavisitvā**ti tatra pabbatakhaṇḍādīsu raññā paricchedaṁ katvā ṭhapite suṅkaṭṭhāne pavisitvā. **Rājaggaṁ bhaṇḍan**ti rājārahaṁ bhaṇḍaṁ. Yato rañño pañcamāsakaṁ vā atirekapañcamāsakaṁ vā agghanakaṁ suṅkaṁ dātabbaṁ hoti, taṁ bhaṇḍanti attho. Rājakantipi pāṭho, ayamevattho. **Theyyacittoti** “ito rañño suṅkaṁ na dassāmī”ti theyyacittaṁ uppādetvā taṁ bhaṇḍaṁ āmasati, dukkaṭaṁ. Ṭhapitaṭṭhānato gahetvā thavikāya vā pakkhipati, paṭicchannaṭṭhāne vā ūrunā saddhiṁ bandhati, thullaccayaṁ. Suṅkaṭṭhānena paricchinnattā ṭhānācāvanaṁ na hoti. Suṅkaṭṭhānaparicchedaṁ dutiyaṁ pādaṁ atikkāmeti, pārājikaṁ.

Bahisuṅkaghātaṁ pātetīti rājapurisānaṁ aññavihitabhāvaṁ passitvā anto ṭhitova bahi patanatthāya khipati. Tañce avassaṁ patanakaṁ, hatthato muttamatte pārājikaṁ. Tañce rukkhe vā khāṇumhi vā paṭihataṁ balavavātavegukkhittaṁ vā hutvā puna antoyeva patati, rakkhati. Puna gaṇhitvā khipati, pubbe vuttanayeneva pārājikaṁ. Bhūmiyaṁ patitvā paṭṭantaṁ puna anto pavisati, pārājikameva. **Kurundīsaṅkhepaṭṭhakathāsu** pana “sace bahi patitaṁ ṭhatvā vaṭṭantaṁ pavisati pārājikaṁ. Sace atiṭṭhamānaṁyeva vaṭṭitvā pavisati rakkhatī”ti vuttaṁ.

Anto ṭhatvā hatthena vā pādena vā yaṭṭhiyā vā vaṭṭeti, aññena vā vaṭṭāpeti, sace aṭṭhatvā vaṭṭamānaṁ gataṁ, pārājikaṁ. Anto ṭhatvā bahi gacchantaṁ rakkhati, “vaṭṭitvā gamissatī”ti vā “añño naṁ vaṭṭessatī”ti vā anto ṭhapitaṁ pacchā sayaṁ vā vaṭṭamānaṁ aññena vā vaṭṭitaṁ bahi gacchati, rakkhatiyeva. Suddhacittena ṭhapite pana tathā gacchante vattabbameva natthi.

ရက္ခာပိတေ ရက္ခိတမေဝ ဟောတီတိ ဧဝံ ဝဋ္ဋတိ။ ပက္ခဝါရေန ဥပေါသထာဂါရာဒီနိ ရက္ခတောပိ ပမာဒဝသေန နဋ္ဌံ ဂီဝါယေဝါတိ။

ဥပနိဓိကထာ နိဋ္ဌိတာ။

သုင်္ကဃာတကထာ

၁၁၃။ သုင်္ကံ တတော ဟနန္တီတိ **သုင်္ကဃာတံ**၊ သုင်္ကဋ္ဌာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ တဉှိ ယသ္မာ တတော သုင်္ကာရဟံ ဘဏ္ဍံ သုင်္ကံ အဒတွာ နီဟရန္တာ ရညော သုင်္ကံ ဟနန္တိ ဝိနာသေန္တိ၊ တသ္မာ သုင်္ကဃာတန္တိ ဝုတ္တံ။ **တတြ ပဝိသိတွာ**တိ တတြ ပဗ္ဗတခဏ္ဍာဒီသု ရညာ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဌပိတေ သုင်္ကဋ္ဌာနေ ပဝိသိတွာ။ **ရာဇဂ္ဂံ ဘဏ္ဍန္တိ** ရာဇာရဟံ ဘဏ္ဍံ။ ယတော ရညော ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ အဂ္ဃနကံ သုင်္ကံ ဒါတဗ္ဗံ ဟောတိ၊ တံ ဘဏ္ဍန္တိ အတ္ထော။ ရာဇကန္တိပိ ပါဌော၊ အယမေဝတ္ထော။ **ထေယျစိတ္တောတိ** “ဣတော ရညော သုင်္ကံ န ဒဿာမီ”တိ ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ တံ ဘဏ္ဍံ အာမသတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ ဌပိတဋ္ဌာနတော ဂဟေတွာ ထဝိကာယ ဝါ ပက္ခိပတိ၊ ပဋိစ္ဆန္နဋ္ဌာနေ ဝါ ဦရုနာ သဒ္ဓိံ ဗန္ဓတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ သုင်္ကဋ္ဌာနေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ဌာနာစာဝနံ န ဟောတိ။ သုင်္ကဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒံ ဒုတိယံ ပါဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။

ဗဟိသုင်္ကဃာတံ ပါတေတီတိ ရာဇပုရိသာနံ အညဝိဟိတဘာဝံ ပဿိတွာ အန္တော ဌိတောဝ ဗဟိ ပတနတ္ထာယ ခိပတိ။ တဉ္စေ အဝဿံ ပတနကံ၊ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ တဉ္စေ ရုက္ခေ ဝါ ခါဏုမှိ ဝါ ပဋိဟတံ ဗလဝဝါတဝေဂုက္ခိတ္တံ ဝါ ဟုတွာ ပုန အန္တောယေဝ ပတတိ၊ ရက္ခတိ။ ပုန ဂဏှိတွာ ခိပတိ၊ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကံ။ ဘူမိယံ ပတိတွာ ဝဋ္ဋန္တံ ပုန အန္တော ပဝိသတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။ **ကုရုန္ဒီသင်္ခေပဋ္ဌကထာသု** ပန “သစေ ဗဟိ ပတိတံ ဌတွာ ဝဋ္ဋန္တံ ပဝိသတိ ပါရာဇိကံ။ သစေ အတိဋ္ဌမာနံယေဝ ဝဋ္ဋိတွာ ပဝိသတိ ရက္ခတီ”တိ ဝုတ္တံ။

အန္တော ဌတွာ ဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ ယဋ္ဌိယာ ဝါ ဝဋ္ဋေတိ၊ အညေန ဝါ ဝဋ္ဋာပေတိ၊ သစေ အဋ္ဌတွာ ဝဋ္ဋမာနံ ဂတံ၊ ပါရာဇိကံ။ အန္တော ဌတွာ ဗဟိ ဂစ္ဆန္တံ ရက္ခတိ၊ “ဝဋ္ဋိတွာ ဂမိဿတီ”တိ ဝါ “အညော နံ ဝဋ္ဋေဿတီ”တိ ဝါ အန္တော ဌပိတံ ပစ္ဆာ သယံ ဝါ ဝဋ္ဋမာနံ အညေန ဝါ ဝဋ္ဋိတံ ဗဟိ ဂစ္ဆတိ၊ ရက္ခတိယေဝ။ သုဒ္ဓစိတ္တေန ဌပိတေ ပန တထာ ဂစ္ဆန္တေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

dve puṭake ekābaddhe katvā suṅkaṭṭhānasīmantare ṭhapeti, kiñcāpi bahipuṭake suṅkaṁ pādaṁ agghati, tena saddhiṁ ekābaddhatāya pana anto puṭako rakkhati. Sace pana parivattetvā abbhantarimaṁ bahi ṭhapeti, pārājikaṁ. Kājepi ekabaddhaṁ katvā ṭhapite eseva nayo. Sace pana abandhitvā kājakoṭiyaṁ ṭhapitamattameva hoti, pārājikaṁ.

Gacchante yāne vā assapiṭṭhi-ādīsu vā ṭhapeti "bahi nīharissatī"ti, nīhaṭepi avahāro natthi, bhaṇḍadeyyampi na hoti. Kasmā? "Atra paviṭṭhassa suṅkaṁ gaṇhantū"ti vuttattā idañca suṅkaṭṭhānassa bahi ṭhitaṁ, na ca tena nītaṁ, tasmā neva bhaṇḍadeyyaṁ na pārājikaṁ.

Ṭhitayānādīsu ṭhapite vinā tassa payogaṁ gatesu theyyacittepi sati nevatthi avahāro. Yadi pana ṭhapetvā yānādīni pājento atikkāmeti, hatthisuttādīsu vā kataparicayattā purato ṭhatvā "ehi re"ti pakkosati, sīmātikkame pārājikaṁ. Eḷakalomasikkhāpade imasmiṁ ṭhāne aññaṁ harāpeti, anāpatti, idha pārājikaṁ. Tatra aññassa yāne vā bhaṇḍe vā ajānantassa pakkhipitvā tiyojanaṁ atikkāmeti, nissaggiyāni hontīti pācittiyaṁ, idha anāpatti.

Suṅkaṭṭhāne suṅkaṁ datvāva gantuṁ vaṭṭati. Eko ābhogaṁ katvā gacchati "sace 'suṅkaṁ dehī'ti vakkhanti, dassāmi, no ce vakkhanti, gamissāmī"ti. Taṁ disvā eko suṅkiko "eso bhikkhu gacchati, gaṇhatha naṁ suṅkan"ti vadati, aparo "kuto pabbajitassa suṅkaṁ, gacchatū"ti vadati, laddhakappaṁ hoti, gantabbaṁ. "Bhikkhūnaṁ suṅkaṁ adatvā gantuṁ na vaṭṭati, gaṇha upāsakā"ti vutte pana "bhikkhussa suṅkaṁ gaṇhantehi pattacīvaraṁ gahetabbaṁ bhavissati, kiṁ tena, gacchatū"ti vuttepi laddhakappameva. Sacepi suṅkikā niddāyanti vā, jūtaṁ vā kīḷanti, yattha katthaci vā gatā, ayañca "kuhiṁ suṅkikā"ti pakkositvāpi na passati, laddhakappameva. Sacepi suṅkaṭṭhānaṁ patvā aññavihito, kiñci cintento vā sajjhāyanto vā manasikāraṁ anuyuñjanto vā corahatthisīhabyagghādīhi sahasā vuṭṭhāya samanubaddho[1] vā mahāmeghaṁ uṭṭhitaṁ disvā purato sālaṁ pavisitukāmo vā hutvā taṁ ṭhānaṁ atikkamati, laddhakappameva.

1. Samanubandho (Ka)

ဒွေ ပုဋကေ ဧကာဗဒ္ဓေ ကတွာ သုင်္ကဋ္ဌာနသီမန္တရေ ဌပေတိ၊ ကိဉ္စာပိ ဗဟိပုဋကေ သုင်္ကံ ပါဒံ အဂ္ဃတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ ဧကာဗဒ္ဓတာယ ပန အန္တော ပုဋကော ရက္ခတိ။ သစေ ပန ပရိဝတ္တေတွာ အဗ္ဘန္တရိမံ ဗဟိ ဌပေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ကာဇေပိ ဧကဗဒ္ဓံ ကတွာ ဌပိတေ ဧသေဝ နယော။ သစေ ပန အဗန္ဓိတွာ ကာဇကောဋိယံ ဌပိတမတ္တမေဝ ဟောတိ၊ ပါရာဇိကံ။

ဂစ္ဆန္တေ ယာနေ ဝါ အဿပိဋ္ဌိအာဒီသု ဝါ ဌပေတိ "ဗဟိ နီဟရိဿတီ"တိ၊ နီဟဋေပိ အဝဟာရော နတ္ထိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမ္ပိ န ဟောတိ။ ကသ္မာ? "အတြ ပဝိဋ္ဌဿ သုင်္ကံ ဂဏှန္တူ"တိ ဝုတ္တတ္တာ ဣဒဉ္စ သုင်္ကဋ္ဌာနဿ ဗဟိ ဌိတံ၊ န စ တေန နီတံ၊ တသ္မာ နေဝ ဘဏ္ဍဒေယျံ န ပါရာဇိကံ။

ဌိတယာနာဒီသု ဌပိတေ ဝိနာ တဿ ပယောဂံ ဂတေသု ထေယျစိတ္တေပိ သတိ နေဝတ္ထိ အဝဟာရော။ ယဒိ ပန ဌပေတွာ ယာနာဒီနိ ပါဇေန္တော အတိက္ကာမေတိ၊ ဟတ္ထိသုတ္တာဒီသု ဝါ ကတပရိစယတ္တာ ပုရတော ဌတွာ "ဧဟိ ရေ"တိ ပက္ကောသတိ၊ သီမာတိက္ကမေ ပါရာဇိကံ။ ဧဠကလောမသိက္ခာပဒေ ဣမသ္မိံ ဌာနေ အညံ ဟရာပေတိ၊ အနာပတ္တိ၊ ဣဓ ပါရာဇိကံ။ တတြ အညဿ ယာနေ ဝါ ဘဏ္ဍေ ဝါ အဇာနန္တဿ ပက္ခိပိတွာ တိယောဇနံ အတိက္ကာမေတိ၊ နိဿဂ္ဂိယာနိ ဟောန္တီတိ ပါစိတ္တိယံ၊ ဣဓ အနာပတ္တိ။

သုင်္ကဋ္ဌာနေ သုင်္ကံ ဒတွာဝ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဧကော အာဘောဂံ ကတွာ ဂစ္ဆတိ "သစေ 'သုင်္ကံ ဒေဟီ'တိ ဝက္ခန္တိ၊ ဒဿာမိ၊ နော စေ ဝက္ခန္တိ၊ ဂမိဿာမီ"တိ။ တံ ဒိသွာ ဧကော သုင်္ကိကော "ဧသော ဘိက္ခု ဂစ္ဆတိ၊ ဂဏှထ နံ သုင်္က"န္တိ ဝဒတိ၊ အပရော "ကုတော ပဗ္ဗဇိတဿ သုင်္ကံ, ဂစ္ဆတူ"တိ ဝဒတိ၊ လဒ္ဓကပ္ပံ ဟောတိ၊ ဂန္တဗ္ဗံ။ "ဘိက္ခူနံ သုင်္ကံ အဒတွာ ဂန္တုံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဂဏှ ဥပါသကာ"တိ ဝုတ္တေ ပန "ဘိက္ခုဿ သုင်္ကံ ဂဏှန္တေဟိ ပတ္တစီဝရံ ဂဟေတဗ္ဗံ ဘဝိဿတိ၊ ကိံ တေန, ဂစ္ဆတူ"တိ ဝုတ္တေပိ လဒ္ဓကပ္ပမေဝ။ သစေပိ သုင်္ကိကာ နိဒ္ဒါယန္တိ ဝါ၊ ဇူတံ ဝါ ကီဠန္တိ၊ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝါ ဂတာ၊ အယဉ္စ "ကုဟိံ သုင်္ကိကာ"တိ ပက္ကောသိတွာပိ န ပဿတိ၊ လဒ္ဓကပ္ပမေဝ။ သစေပိ သုင်္ကဋ္ဌာနံ ပတွာ အညဝိဟိတော, ကိဉ္စိ စိန္တေန္တော ဝါ သဇ္ဈာယန္တော ဝါ မနသိကာရံ အနုယုဉ္ဇန္တော ဝါ စောရဟတ္ထိသီဟဗျဂ္ဃာဒီဟိ သဟသာ ဝုဋ္ဌာယ သမနုဗဒ္ဓေါ[1] ဝါ မဟာမေဃံ ဥဋ္ဌိတံ ဒိသွာ ပုရတော သာလံ ပဝိသိတုကာမော ဝါ ဟုတွာ တံ ဌာနံ အတိက္ကမတိ၊ လဒ္ဓကပ္ပမေဝ။

၁-သမနုဗန္ဓော (က)

Suṅkaṁ pariharatīti ettha upacāraṁ okkamitvā kiñcāpi pariharati, avahāroyevāti **Kurundaṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** pana “pariharantaṁ rājapurisā viheṭhentīti kevalaṁ ādīnavaṁ dassetvā upacāraṁ okkamitvā pariharato dukkaṭaṁ. Anokkamitvā pariharato anāpattī”ti vuttaṁ. Idaṁ Pāḷiyā sameti. Ettha dvīhi leḍḍupātehi upacāro paricchinditabboti.

Suṅkaghātakathā niṭṭhitā.

Pāṇakathā

114. Ito parasmiṁ ekaṁsena avahārappahonakapāṇaṁ dassento “**manussapāṇo**”ti āha. Tampi bhujissaṁ harantassa avahāro natthi. Yopi bhujisso mātarā vā pitarā vā āṭhapito hoti, attanā vā attano upari katvā paññāsaṁ vā saṭṭhiṁ vā aggahesi, tampi harantassa avahāro natthi, dhanaṁ pana gataṭṭhāne vaḍḍhati. Antojātakadhanakkītakaramarānītappabhedaṁ pana dāsaṁyeva harantassa avahāro hoti. Tameva hi sandhāya idaṁ vuttaṁ “pāṇo nāma manussapāṇo vuccatī”ti. Ettha ca gehadāsiyā kucchimhi dāsassa jāto **antojātako.** Dhanena kīto **dhanakkīto.** Paradesato paharitvā[1] ānetvā dāsabyaṁ upagamito **karamarānīto**ti veditabbo. Evarūpaṁ pāṇaṁ “harissāmī”ti āmasati, dukkaṭaṁ. Hatthe vā pāde vā gahetvā ukkhipanto phandāpeti, thullaccayaṁ. Ukkhipitvā palāyitukāmo kesaggamattampi ṭhitaṭṭhānato atikkāmeti, pārājikaṁ. Kesesu vā hatthesu vā gahetvā kaḍḍhati, padavārena kāretabbo.

Padasā nessāmīti tajjento vā paharanto vā “ito gacchāhī”ti vadati, tena vuttadisābhāgaṁ gacchantassa dutiyapadavārena pārājikaṁ. Yepi tena saddhiṁ ekacchandā honti, sabbesaṁ ekakkhaṇe pārājikaṁ. Bhikkhu dāsaṁ disvā sukhadukkhaṁ pucchitvā vā apucchitvā vā “gaccha, palāyitvā sukhaṁ jīvā”ti vadati, so ce palāyati, dutiyapadavāre pārājikaṁ. Taṁ attano

---

1. Āharitvā (Syā), haritvā (Ka)

သုင်္ကံ ပရိဟရတီတိ ဧတ္ထ ဥပစာရံ ဩက္ကမိတွာ ကိဉ္စာပိ ပရိဟရတိ၊ အဝဟာရောယေဝါတိ **ကုရုန္ဒဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန “ပရိဟရန္တံ ရာဇပုရိသာ ဝိဟေဌေန္တီတိ ကေဝလံ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ ဥပစာရံ ဩက္ကမိတွာ ပရိဟရတော ဒုက္ကဋံ။ အနောက္ကမိတွာ ပရိဟရတော အနာပတ္တီ”တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒံ ပါဠိယာ သမေတိ။ ဧတ္ထ ဒွီဟိ လေဍ္ဍုပါတေဟိ ဥပစာရော ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိ။

သုင်္ကဃာတကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပါဏကထာ

၁၁၄။ ဣတော ပရသ္မိံ ဧကံသေန အဝဟာရပ္ပဟောနကပါဏံ ဒဿေန္တော “**မနုဿပါဏော**”တိ အာဟ။ တမ္ပိ ဘုဇိဿံ ဟရန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။ ယောပိ ဘုဇိဿော မာတရာ ဝါ ပိတရာ ဝါ အာဌပိတော ဟောတိ၊ အတ္တနာ ဝါ အတ္တနော ဥပရိ ကတွာ ပဏ္ဏာသံ ဝါ သဋ္ဌိံ ဝါ အဂ္ဂဟေသိ၊ တမ္ပိ ဟရန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ၊ ဓနံ ပန ဂတဋ္ဌာနေ ဝဍ္ဎတိ။ အန္တောဇာတကဓနက္ကီတကရမရာနီတပ္ပဘေဒံ ပန ဒါသံယေဝ ဟရန္တဿ အဝဟာရော ဟောတိ။ တမေဝ ဟိ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ “ပါဏော နာမ မနုဿပါဏော ဝုစ္စတီ”တိ။ ဧတ္ထ စ ဂေဟဒါသိယာ ကုစ္ဆိမှိ ဒါသဿ ဇာတော **အန္တောဇာတကော**။ ဓနေန ကီတော **ဓနက္ကီတော**။ ပရဒေသတော ပဟရိတွာ[1] အာနေတွာ ဒါသဗျံ ဥပဂမိတော **ကရမရာနီတော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝရူပံ ပါဏံ “ဟရိဿာမီ”တိ အာမသတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ ဟတ္ထေ ဝါ ပါဒေ ဝါ ဂဟေတွာ ဥက္ခိပန္တော ဖန္ဒာပေတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ဥက္ခိပိတွာ ပလာယိတုကာမော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ဌိတဋ္ဌာနတော အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ကေသေသု ဝါ ဟတ္ထေသု ဝါ ဂဟေတွာ ကဍ္ဎတိ၊ ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော။

ပဒသာ နေဿာမီတိ တဇ္ဇေန္တော ဝါ ပဟရန္တော ဝါ “ဣတော ဂစ္ဆာဟီ”တိ ဝဒတိ၊ တေန ဝုတ္တဒိသာဘာဂံ ဂစ္ဆန္တဿ ဒုတိယပဒဝါရေန ပါရာဇိကံ။ ယေပိ တေန သဒ္ဓိံ ဧကစ္ဆန္ဒာ ဟောန္တိ၊ သဗ္ဗေသံ ဧကက္ခဏေ ပါရာဇိကံ။ ဘိက္ခု ဒါသံ ဒိသွာ သုခဒုက္ခံ ပုစ္ဆိတွာ ဝါ အပုစ္ဆိတွာ ဝါ “ဂစ္ဆ, ပလာယိတွာ သုခံ ဇီဝါ”တိ ဝဒတိ၊ သော စေ ပလာယတိ၊ ဒုတိယပဒဝါရေ ပါရာဇိကံ။ တံ အတ္တနော

၁-အာဟရိတွာ (သျာ)၊ ဟရိတွာ (က)

samīpaṁ āgataṁ añño “palāyā”ti vadati, sace bhikkhusataṁ paṭipāṭiyā attano attano samīpamāgataṁ vadati, sabbesaṁ pārājikaṁ. Yo pana vegasā palāyantaṁyeva “palāya, yāva taṁ sāmikā na gaṇhantī”ti bhaṇati, anāpatti pārājikassa. Sace pana saṇikaṁ gacchantaṁ bhaṇati, so ca tassa vacanena sīghaṁ gacchati, pārājikaṁ. Palāyitvā aññaṁ gāmaṁ vā desaṁ vā gataṁ disvā tatopi palāpentassa pārājikameva.

Adinnādānaṁ nāma pariyāyena muccati. Yo hi evaṁ vadati “tvaṁ idha kiṁ karosi, ‘kiṁ te palāyituṁ na vaṭṭatī’ti vā ‘kiṁ katthaci gantvā sukhaṁ jīvituṁ na vaṭṭatī’ti vā ‘dāsadāsiyo palāyitvā amukaṁ nāma padesaṁ gantvā sukhaṁ jīvantī”ti vā, so ca tassa vacanaṁ sutvā palāyati, avahāro natthi. Yopi “mayaṁ amukaṁ nāma padesaṁ gacchāma, tatrāgatā sukhaṁ jīvanti, amhehi ca saddhiṁ gacchantānaṁ antarāmaggepi pātheyyādīhi kilamatho natthī”ti vatvā sukhaṁ attanā saddhiṁ āgacchantaṁ gahetvā gacchati maggagamanavasena, na theyyacittena, nevatthi avahāro. Antarāmagge ca coresu uṭṭhitesu “are corā uṭṭhitā, vegena palāya ehi yāhī”ti vadantassāpi corantarāya mocanatthāya vuttattā avahāraṁ na vadantīti.

Pāṇakathā niṭṭhitā.

Apadakathā

Apadesu **ahi** nāma sassāmiko ahituṇḍikādīhi[1] gahitasappo, yaṁ kīḷāpentā aḍḍhampi pādampi kahāpaṇampi labhanti, muñcantāpi hiraññaṁ vā suvaṇṇaṁ vā gahetvāva muñcanti. Te kassaci bhikkhuno nisinnokāsaṁ gantvā sappakaraṇḍaṁ ṭhapetvā niddāyanti vā, katthaci vā gacchanti. Tatra ce so bhikkhu theyyacittena taṁ karaṇḍaṁ āmasati, dukkaṭaṁ. Phandāpeti, thullaccayaṁ. Ṭhānā cāveti, pārājikaṁ. Sace pana karaṇḍakaṁ ugghāṭetvā sappaṁ gīvāya gaṇhāti, dukkaṭaṁ. Uddharati, thullaccayaṁ. Ujukaṁ katvā uddharantassa karaṇḍatalato sappassa naṅguṭṭhe kesaggamatte mutte pārājikaṁ. Ghaṁsitvā kaḍḍhantassa

1. Ahiguṇṭhikādīhi (Sī)

သမီပံ အာဂတံ အညော “ပလာယာ”တိ ဝဒတိ၊ သစေ ဘိက္ခုသတံ ပဋိပါဋိယာ အတ္တနော အတ္တနော သမီပမာဂတံ ဝဒတိ၊ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။ ယော ပန ဝေဂသာ ပလာယန္တံယေဝ “ပလာယ, ယာဝ တံ သာမိကာ န ဂဏှန္တီ”တိ ဘဏတိ၊ အနာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ သစေ ပန သဏိကံ ဂစ္ဆန္တံ ဘဏတိ၊ သော စ တဿ ဝစနေန သီဃံ ဂစ္ဆတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ပလာယိတွာ အညံ ဂါမံ ဝါ ဒေသံ ဝါ ဂတံ ဒိသွာ တတောပိ ပလာပေန္တဿ ပါရာဇိကမေဝ။

အဒိန္နာဒါနံ နာမ ပရိယာယေန မုစ္စတိ။ ယော ဟိ ဧဝံ ဝဒတိ “တွံ ဣဓ ကိံ ကရောသိ၊ ‘ကိံ တေ ပလာယိတုံ န ဝဋ္ဋတီ’တိ ဝါ ‘ကိံ ကတ္ထစိ ဂန္တွာ သုခံ ဇီဝိတုံ န ဝဋ္ဋတီ’တိ ဝါ ‘ဒါသဒါသိယော ပလာယိတွာ အမုကံ နာမ ပဒေသံ ဂန္တွာ သုခံ ဇီဝန္တီ”တိ ဝါ၊ သော စ တဿ ဝစနံ သုတွာ ပလာယတိ၊ အဝဟာရော နတ္ထိ။ ယောပိ “မယံ အမုကံ နာမ ပဒေသံ ဂစ္ဆာမ၊ တတြာဂတာ သုခံ ဇီဝန္တိ၊ အမှေဟိ စ သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တာနံ အန္တရာမဂ္ဂေပိ ပါထေယျာဒီဟိ ကိလမထော နတ္ထီ”တိ ဝတွာ သုခံ အတ္တနာ သဒ္ဓိံ အာဂစ္ဆန္တံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ မဂ္ဂဂမနဝသေန, န ထေယျစိတ္တေန၊ နေဝတ္ထိ အဝဟာရော။ အန္တရာမဂ္ဂေ စ စောရေသု ဥဋ္ဌိတေသု “အရေ စောရာ ဥဋ္ဌိတာ၊ ဝေဂေန ပလာယ ဧဟိ ယာဟီ”တိ ဝဒန္တဿာပိ စောရန္တရာယ မောစနတ္ထာယ ဝုတ္တတ္တာ အဝဟာရံ န ဝဒန္တီတိ။

ပါဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။

အပဒကထာ

အပဒေသု **အဟိ** နာမ သဿာမိကော အဟိတုဏ္ဍိကာဒီဟိ[၁] ဂဟိတသပ္ပော၊ ယံ ကီဠာပေန္တာ အဍ္ဎမ္ပိ ပါဒမ္ပိ ကဟာပဏမ္ပိ လဘန္တိ၊ မုဉ္စန္တာပိ ဟိရညံ ဝါ သုဝဏ္ဏံ ဝါ ဂဟေတွာဝ မုဉ္စန္တိ။ တေ ကဿစိ ဘိက္ခုနော နိသိန္နောကာသံ ဂန္တွာ သပ္ပကရဏ္ဍံ ဌပေတွာ နိဒ္ဒါယန္တိ ဝါ၊ ကတ္ထစိ ဝါ ဂစ္ဆန္တိ။ တတြ စေ သော ဘိက္ခု ထေယျစိတ္တေန တံ ကရဏ္ဍံ အာမသတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ ဖန္ဒာပေတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ဌာနာ စာဝေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန ကရဏ္ဍကံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ သပ္ပံ ဂီဝါယ ဂဏှာတိ၊ ဒုက္ကဋံ။ ဥဒ္ဓရတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။ ဥဇုကံ ကတွာ ဥဒ္ဓရန္တဿ ကရဏ္ဍတလတော သပ္ပဿ နင်္ဂုဋ္ဌေ ကေသဂ္ဂမတ္တေ မုတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဃံသိတွာ ကဍ္ဎန္တဿ

၁-အဟိဂုဏ္ဌိကာဒီဟိ (သီ)

naṅguṭṭhe mukhavaṭṭito muttamatte pārājikaṁ. Karaṇḍamukhaṁ īsakaṁ vivaritvā pahāraṁ vā datvā “ehi re”ti nāmena pakkositvā nikkhāmeti, pārājikaṁ. Tatheva vivaritvā maṇḍūkasaddaṁ vā mūsikasaddaṁ vā lājāvikiraṇaṁ vā katvā nāmena pakkosati, accharaṁ vā paharati, evaṁ nikkhantepi pārājikaṁ. Mukhaṁ avivaritvāpi evaṁ kate chāto sappo sīsena karaṇḍapuṭaṁ āhacca okāsaṁ katvā palāyati, pārājikameva. Sace pana mukhe vivarite sayameva sappo nikkhamitvā palāyati, bhaṇḍadeyyaṁ. Athāpi mukhaṁ vivaritvā vā avivaritvā vā kevalaṁ maṇḍūkamūsikasaddaṁ, lājāvikiraṇameva ca karoti, na nāmaṁ gahetvā pakkosati, na accharaṁ vā paharati, sappo ca chātattā “maṇḍūkādīni khādissāmī”ti nikkhamitvā palāyati, bhaṇḍadeyyameva. Maccho kevalaṁ idha apadaggahaṇena āgato. Yaṁ panettha vattabbaṁ, taṁ udakaṭṭhe vuttamevāti.

Apadakathā niṭṭhitā.

Dvipadakathā

115. Dvipadesu ye avaharituṁ sakkā, te dassento “**manussā pakkhajātā**”ti āha. Devatā pana avaharituṁ na sakkā. Pakkhā jātā etesanti **pakkhajātā.** Te lomapakkhā cammapakkhā aṭṭhipakkhāti tividhā. Tattha morakukkuṭādayo lomapakkhā, vagguli-ādayo cammapakkhā, bhamarādayo aṭṭhipakkhāti veditabbā. Te sabbepi manussā ca pakkhajātā ca kevalaṁ idha dvipadaggahaṇena āgatā. Yaṁ panettha vattabbaṁ, taṁ ākāsaṭṭhe ca pāṇe ca vuttanayamevāti.

Dvipadakathā niṭṭhitā.

Catuppadakathā

116. Catuppadesu **pasukā**ti Pāḷiyaṁ āgatāvasesā sabbā catuppadajātīti veditabbā. Hatthi-ādayo pākaṭāyeva. Tattha theyyacittena hatthiṁ āmasantassa dukkaṭaṁ, phandāpentassa thullaccayaṁ. Yo pana

နင်္ဂုဋ္ဌေ မုခဝဋ္ဋိတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ကရဏ္ဍမုခံ ဤသကံ ဝိဝရိတွာ ပဟာရံ ဝါ ဒတွာ “ဧဟိ ရေ”တိ နာမေန ပက္ကောသိတွာ နိက္ခာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ တထေဝ ဝိဝရိတွာ မဏ္ဍူကသဒ္ဒံ ဝါ မူသိကသဒ္ဒံ ဝါ လာဇာဝိကိရဏံ ဝါ ကတွာ နာမေန ပက္ကောသတိ၊ အစ္ဆရံ ဝါ ပဟရတိ၊ ဧဝံ နိက္ခန္တေပိ ပါရာဇိကံ။ မုခံ အဝိဝရိတွာပိ ဧဝံ ကတေ ဆာတော သပ္ပေါ သီသေန ကရဏ္ဍပုဋံ အာဟစ္စ ဩကာသံ ကတွာ ပလာယတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။ သစေ ပန မုခေ ဝိဝရိတေ သယမေဝ သပ္ပေါ နိက္ခမိတွာ ပလာယတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ အထာပိ မုခံ ဝိဝရိတွာ ဝါ အဝိဝရိတွာ ဝါ ကေဝလံ မဏ္ဍူကမူသိကသဒ္ဒံ, လာဇာဝိကိရဏမေဝ စ ကရောတိ၊ န နာမံ ဂဟေတွာ ပက္ကောသတိ၊ န အစ္ဆရံ ဝါ ပဟရတိ၊ သပ္ပေါ စ ဆာတတ္တာ “မဏ္ဍူကာဒီနိ ခါဒိဿာမီ”တိ နိက္ခမိတွာ ပလာယတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ မစ္ဆော ကေဝလံ ဣဓ အပဒဂ္ဂဟဏေန အာဂတော။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ ဥဒကဋ္ဌေ ဝုတ္တမေဝါတိ။

အပဒကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒွိပဒကထာ

၁၁၅။ ဒွိပဒေသု ယေ အဝဟရိတုံ သက္ကာ၊ တေ ဒဿေန္တော “**မနုဿာ ပက္ခဇာတာ**”တိ အာဟ။ ဒေဝတာ ပန အဝဟရိတုံ န သက္ကာ။ ပက္ခာ ဇာတာ ဧတေသန္တိ **ပက္ခဇာတာ**။ တေ လောမပက္ခာ စမ္မပက္ခာ အဋ္ဌိပက္ခာတိ တိဝိဓာ။ တတ္ထ မောရကုက္ကုဋာဒယော လောမပက္ခာ၊ ဝဂ္ဂုလိအာဒယော စမ္မပက္ခာ၊ ဘမရာဒယော အဋ္ဌိပက္ခာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေ သဗ္ဗေပိ မနုဿာ စ ပက္ခဇာတာ စ ကေဝလံ ဣဓ ဒွိပဒဂ္ဂဟဏေန အာဂတာ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ တံ အာကာသဋ္ဌေ စ ပါဏေ စ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

ဒွိပဒကထာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုပ္ပဒကထာ

၁၁၆။ စတုပ္ပဒေသု **ပသုကာ**တိ ပါဠိယံ အာဂတာဝသေသာ သဗ္ဗာ စတုပ္ပဒဇာတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဟတ္ထိအာဒယော ပါကဋာယေဝ။ တတ္ထ ထေယျစိတ္တေန ဟတ္ထိံ အာမသန္တဿ ဒုက္ကဋံ၊ ဖန္ဒာပေန္တဿ ထုလ္လစ္စယံ။ ယော ပန

mahābalo balamadena taruṇaṁ bhiṅkacchāpaṁ nābhimūle sīsena uccāretvā gaṇhanto cattāro pāde, soṇḍañca bhūmito kesaggamattampi moceti, pārājikaṁ. Hatthī pana koci hatthisālāyaṁ bandhitvā ṭhapito hoti, koci abaddhova tiṭṭhati, koci antovatthumhi tiṭṭhati, koci rājaṅgaṇe tiṭṭhati. Tattha hatthisālāyaṁ gīvāya bandhitvā ṭhapitassa gīvābandhanañca cattāro ca pādāti pañca ṭhānāni honti. Gīvāya ca ekasmiñca pāde ayasaṅkhalikāya baddhassa cha ṭhānāni. Gīvāya ca dvīsu ca pādesu baddhassa satta ṭhānāni. Tesaṁ vasena phandāpanaṭhānācāvanāni veditabbāni. Abaddhassa sakalā hatthisālā ṭhānaṁ. Tato atikkamane pārājikaṁ. Antovatthumhi ṭhitassa sakalaṁ antovatthumeva ṭhānaṁ. Tassa vatthudvārātikkamane pārājikaṁ. Rājaṅgaṇe ṭhitassa sakalanagaraṁ ṭhānaṁ. Tassa nagaradvārātikkamane pārājikaṁ. Bahinagare ṭhitassa ṭhitaṭṭhānameva ṭhānaṁ. Taṁ haranto padavārena kāretabbo. Nipannassa ekameva ṭhānaṁ, taṁ theyyacittena uṭṭhāpentassa uṭṭhitamatte pārājikaṁ. Assepi ayameva vinicchayo. Sace pana so catūsu pādesu baddho hoti, aṭṭha ṭhānāni veditabbāni. Esa nayo oṭṭhepi.

Goṇopi koci gehe bandhitvā ṭhapito hoti, koci abaddhova tiṭṭhati, koci pana vaje bandhitvā ṭhapito hoti, koci abaddhova tiṭṭhati. Tattha gehe bandhitvā ṭhapitassa cattāro pādā, bandhanañcāti pañca ṭhānāni. Abaddhassa sakalaṁ gehaṁ. Vajepi baddhassa pañca ṭhānāni, abaddhassa sakalo vajo. Taṁ vajadvāraṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Vajaṁ bhinditvā haranto khaṇḍadvāraṁ atikkāmeti, pārājikaṁ. Dvāraṁ vā vivaritvā, vajaṁ vā bhinditvā bahi ṭhito nāmena pakkositvā nikkhāmeti, pārājikaṁ. Sākhābhaṅgaṁ dassetvā pakkosantassāpi eseva nayo. Dvāraṁ avivaritvā vajaṁ abhinditvā sākhābhaṅgaṁ cāletvā pakkosati, goṇo chātatāya vajaṁ laṅghetvā nikkhamati, pārājikameva. Sace pana dvāre vivarite, vaje vā bhinne sayameva nikkhamati, bhaṇḍadeyyaṁ. Dvāraṁ vivaritvā vā avivaritvā vā vajampi bhinditvā vā abhinditvā vā kevalaṁ sākhābhaṅgaṁ cāleti na pakkosati, goṇo chātatāya padasā vā laṅghetvā vā nikkhamati, bhaṇḍadeyyameva. Eko majjhegāme baddho ṭhito, eko nipanno. Ṭhitagoṇassa pañca ṭhānāni honti, nipannassa dve ṭhānāni. Tesaṁ vasena phandāpanaṭhānācāvanāni veditabbāni.

မဟာဗလော ဗလမဒေန တရုဏံ ဘိင်္ကစ္ဆာပံ နာဘိမူလေ သီသေန ဥစ္စာရေတွာ ဂဏှန္တော စတ္တာရော ပါဒေ, သောဏ္ဍဉ္စ ဘူမိတော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ မောစေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဟတ္ထီ ပန ကောစိ ဟတ္ထိသာလာယံ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတော ဟောတိ၊ ကောစိ အဗဒ္ဓေါဝ တိဋ္ဌတိ၊ ကောစိ အန္တောဝတ္ထုမှိ တိဋ္ဌတိ၊ ကောစိ ရာဇင်္ဂဏေ တိဋ္ဌတိ။ တတ္ထ ဟတ္ထိသာလာယံ ဂီဝါယ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတဿ ဂီဝါဗန္ဓနဉ္စ စတ္တာရော စ ပါဒါတိ ပဉ္စ ဌာနာနိ ဟောန္တိ။ ဂီဝါယ စ ဧကသ္မိဉ္စ ပါဒေ အယသင်္ခလိကာယ ဗဒ္ဓဿ ဆ ဌာနာနိ။ ဂီဝါယ စ ဒွီသု စ ပါဒေသု ဗဒ္ဓဿ သတ္တ ဌာနာနိ။ တေသံ ဝသေန ဖန္ဒာပနဋ္ဌာနာစာဝနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အဗဒ္ဓဿ သကလာ ဟတ္ထိသာလာ ဌာနံ။ တတော အတိက္ကမနေ ပါရာဇိကံ။ အန္တောဝတ္ထုမှိ ဌိတဿ သကလံ အန္တောဝတ္ထုမေဝ ဌာနံ။ တဿ ဝတ္ထုဒွါရာတိက္ကမနေ ပါရာဇိကံ။ ရာဇင်္ဂဏေ ဌိတဿ သကလနဂရံ ဌာနံ။ တဿ နဂရဒွါရာတိက္ကမနေ ပါရာဇိကံ။ ဗဟိနဂရေ ဌိတဿ ဌိတဋ္ဌာနမေဝ ဌာနံ။ တံ ဟရန္တော ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော။ နိပန္နဿ ဧကမေဝ ဌာနံ၊ တံ ထေယျစိတ္တေန ဥဋ္ဌာပေန္တဿ ဥဋ္ဌိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ အဿေပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယော။ သစေ ပန သော စတူသု ပါဒေသု ဗဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ အဋ္ဌ ဌာနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧသ နယော ဩဋ္ဌေပိ။

ဂေါဏောပိ ကောစိ ဂေဟေ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတော ဟောတိ၊ ကောစိ အဗဒ္ဓေါဝ တိဋ္ဌတိ၊ ကောစိ ပန ဝဇေ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတော ဟောတိ၊ ကောစိ အဗဒ္ဓေါဝ တိဋ္ဌတိ။ တတ္ထ ဂေဟေ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတဿ စတ္တာရော ပါဒါ, ဗန္ဓနဉ္စာတိ ပဉ္စ ဌာနာနိ။ အဗဒ္ဓဿ သကလံ ဂေဟံ။ ဝဇေပိ ဗဒ္ဓဿ ပဉ္စ ဌာနာနိ၊ အဗဒ္ဓဿ သကလော ဝဇော။ တံ ဝဇဒွါရံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဝဇံ ဘိန္ဒိတွာ ဟရန္တော ခဏ္ဍဒွါရံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ဒွါရံ ဝါ ဝိဝရိတွာ, ဝဇံ ဝါ ဘိန္ဒိတွာ ဗဟိ ဌိတော နာမေန ပက္ကောသိတွာ နိက္ခာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ သာခါဘင်္ဂံ ဒဿေတွာ ပက္ကောသန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ ဒွါရံ အဝိဝရိတွာ ဝဇံ အဘိန္ဒိတွာ သာခါဘင်္ဂံ စာလေတွာ ပက္ကောသတိ၊ ဂေါဏော ဆာတတာယ ဝဇံ လင်္ဃေတွာ နိက္ခမတိ၊ ပါရာဇိကမေဝ။ သစေ ပန ဒွါရေ ဝိဝရိတေ, ဝဇေ ဝါ ဘိန္နေ သယမေဝ နိက္ခမတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ ဝါ အဝိဝရိတွာ ဝါ ဝဇမ္ပိ ဘိန္ဒိတွာ ဝါ အဘိန္ဒိတွာ ဝါ ကေဝလံ သာခါဘင်္ဂံ စာလေတိ န ပက္ကောသတိ၊ ဂေါဏော ဆာတတာယ ပဒသာ ဝါ လင်္ဃေတွာ ဝါ နိက္ခမတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ ဧကော မဇ္ဈေဂါမေ ဗဒ္ဓေါ ဌိတော၊ ဧကော နိပန္နော။ ဌိတဂေါဏဿ ပဉ္စ ဌာနာနိ ဟောန္တိ၊ နိပန္နဿ ဒွေ ဌာနာနိ။ တေသံ ဝသေန ဖန္ဒာပနဋ္ဌာနာစာဝနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

Yo pana nipannaṁ anuṭṭhāpetvā tattheva ghāteti, bhaṇḍadeyyaṁ. Suparikkhitte pana dvārayutte gāme ṭhitagoṇassa sakalagāmo ṭhānaṁ. Aparikkhitte ṭhitassa vā carantassa vā pādehi akkantaṭṭhānameva ṭhānaṁ. Gadrabhapasukāsupi ayameva vinicchayoti.

Catuppadakathā niṭṭhitā.

Bahuppadakathā

117. Bahuppadesu sace ekāya satapadiyā vatthu pūrati. Taṁ padasā nentassa navanavuti thullaccayāni, ekaṁ pārājikaṁ. Sesaṁ vuttanayamevāti.

Bahuppadakathā niṭṭhitā.

Ocarakakathā

118. Ocaratīti **ocarako,** tattha tattha anto anupavisatīti vuttaṁ hoti. **Ocaritvā**ti sallakkhetvā, upadhāretvāti attho. **Ācikkhatī**ti parakulesu vā vihārādīsu vā duṭṭhapitaṁ asaṁvihitārakkhaṁ bhaṇḍaṁ aññassa corakammaṁ kātuṁ paṭibalassa ārociti. **Āpatti ubhinnaṁ pārājikassā**ti avassaṁ hāriye bhaṇḍe ocarakassa āṇattikkhaṇe, itarassa ṭhānācāvaneti evaṁ āpatti ubhinnaṁ pārājikassa. Yo pana “puriso gehe natthi, bhaṇḍaṁ asukasmiṁ nāma padese ṭhapitaṁ asaṁvihitārakkhaṁ, dvāraṁ asaṁvutaṁ, gatamatteneva sakkā harituṁ, natthi nāma koci purisakārūpajīvī, yo taṁ gantvā hareyyā”ti-ādinā nayena pariyāyakathaṁ karoti, tañca sutvā añño “ahaṁ dāni harissāmī”ti gantvā harati. Tassa ṭhānācāvane pārājikaṁ, itarassa pana anāpatti. Pariyāyena hi adinnādānato muccatīti.

Ocarakakathā niṭṭhitā.

ယော ပန နိပန္နံ အနုဋ္ဌာပေတွာ တတ္ထေဝ ဃာတေတိ၊ **ဘဏ္ဍဒေယျံ**။ **သုပရိက္ခိတ္တေ** ပန ဒွါရယုတ္တေ ဂါမေ ဌိတဂေါဏဿ သကလဂါမော ဌာနံ။ **အပရိက္ခိတ္တေ** ဌိတဿ ဝါ စရန္တဿ ဝါ ပါဒေဟိ **အက္ကန္တဋ္ဌာနမေဝ ဌာနံ**။ ဂဒြဘပသုကာသုပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယောတိ။

စတုပ္ပဒကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗဟုပ္ပဒကထာ

၁၁၇။ ဗဟုပ္ပဒေသု သစေ ဧကာယ သတပဒိယာ ဝတ္ထု ပူရတိ။ တံ ပဒသာ နေန္တဿ နဝနဝုတိ ထုလ္လစ္စယာနိ၊ ဧကံ ပါရာဇိကံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

ဗဟုပ္ပဒကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ဩစရကကထာ

၁၁၈။ ဩစရတီတိ **ဩစရကော၊** တတ္ထ တတ္ထ အန္တော အနုပဝိသတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဩစရိတွာ**တိ သလ္လက္ခေတွာ၊ ဥပဓာရေတွာတိ အတ္ထော။ **အာစိက္ခတီ**တိ ပရကုလေသု ဝါ ဝိဟာရာဒီသု ဝါ ဒုဋ္ဌပိတံ အသံဝိဟိတာရက္ခံ ဘဏ္ဍံ အညဿ စောရကမ္မံ ကာတုံ ပဋိဗလဿ အာရောစေတိ။ **အာပတ္တိ ဥဘိန္နံ ပါရာဇိကဿာ**တိ အဝဿံ ဟာရိယေ ဘဏ္ဍေ ဩစရကဿ အာဏတ္တိက္ခဏေ, ဣတရဿ ဌာနာစာဝနေတိ ဧဝံ အာပတ္တိ ဥဘိန္နံ ပါရာဇိကဿ။ ယော ပန “ပုရိသော ဂေဟေ နတ္ထိ၊ ဘဏ္ဍံ အသုကသ္မိံ နာမ ပဒေသေ ဌပိတံ အသံဝိဟိတာရက္ခံ၊ ဒွါရံ အသံဝုတံ၊ ဂတမတ္တေနေဝ သက္ကာ ဟရိတုံ၊ နတ္ထိ နာမ ကောစိ ပုရိသကာရူပဇီဝီ၊ ယော တံ ဂန္တွာ ဟရေယျာ”တိအာဒိနာ နယေန ပရိယာယကထံ ကရောတိ၊ တဉ္စ သုတွာ အညော “အဟံ ဒါနိ ဟရိဿာမီ”တိ ဂန္တွာ ဟရတိ။ တဿ ဌာနာစာဝနေ ပါရာဇိကံ၊ ဣတရဿ ပန အနာပတ္တိ။ ပရိယာယေန ဟိ အဒိန္နာဒါနတော မုစ္စတီတိ။

ဩစရကကထာ နိဋ္ဌိတာ။

Oṇirakkhakathā

Oṇiṁ rakkhatīti **oṇirakkho**, yo parena attano vasanaṭṭhāne ābhataṁ bhaṇḍaṁ "idaṁ tāva bhante muhuttaṁ oloketha, yāvāhaṁ idaṁ nāma kiccaṁ katvā āgacchāmī"ti vutto rakkhati, tassetaṁ adhivacanaṁ. Tenevāha **"oṇirakkho nāma āhaṭaṁ bhaṇḍaṁ gopento"**ti. Tattha oṇirakkho yebhuyyena bandhitvā laggetvā[1] ṭhapitabhaṇḍaṁ amocetvāva heṭṭhā pasibbakaṁ vā puṭakaṁ vā chinditvā kiñcimattaṁ gahetvā sibbanādiṁ puna pākatikaṁ karoti, "evaṁ gaṇhissāmī"ti āmasanādīni karontassa anurupā āpattiyo veditabbāti.

Oṇirakkhakathā niṭṭhitā.

Saṁvidāvahārakathā

Saṁvidhāya avahāro **saṁvidāvahāro**, aññamaññasaññattiyā katāvahāroti vuttaṁ hoti. **Saṁvidahitvā**ti ekacchandatāya ekajjhāsayatāya sammantayitvāti attho. Tatrāyaṁ vinicchayo—sambahulā bhikkhū "asukaṁ nāma gehaṁ gantvā chadanaṁ vā bhinditvā, sandhiṁ vā chinditvā bhaṇḍaṁ harissāmā"ti saṁvidahitvā gacchanti. Tesu eko bhaṇḍaṁ avaharati, tassuddhāre sabbesaṁ pārājikaṁ. **Parivāre**pi cetaṁ vuttaṁ—

"Caturo janā saṁvidhāya, garubhaṇḍaṁ avāharuṁ.
Tayo pārājikā, eko na pārājiko.
Pañhā mesā kusalehi cintitā"ti[2].

Tassāyaṁ attho—cattāro janā ācariyantevāsikā chamāsakaṁ garubhaṇḍaṁ āharitukāmā jātā. Tattha ācariyo "tvaṁ ekaṁ māsakaṁ hara, tvaṁ ekaṁ, tvaṁ ekaṁ, ahaṁ tayo harissāmī"ti āha. Antevāsikesu pana paṭhamo "tumhe bhante tayo haratha, tvaṁ ekaṁ hara, tvaṁ ekaṁ, ahaṁ ekaṁ harissāmī"ti āha. Itarepi dve evameva āhaṁsu. Tattha antevāsikesu ekamekassa ekeko māsako sāhatthiko

1. Lañcetvā (Syā), lañjetvā (Ka)
2. Vi 5. 374 piṭṭhe.

ဩဏိရက္ခကထာ

ဩဏိံ ရက္ခတီတိ **ဩဏိရက္ခော**၊ ယော ပရေန အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ အာဘတံ ဘဏ္ဍံ "ဣဒံ တာဝ ဘန္တေ မုဟုတ္တံ ဩလောကေထ၊ ယာဝါဟံ ဣဒံ နာမ ကိစ္စံ ကတွာ အာဂစ္ဆာမီ"တိ ဝုတ္တော ရက္ခတိ၊ တဿေတံ အဓိဝစနံ။ တေနေဝါဟ **"ဩဏိရက္ခော နာမ အာဟဋံ ဘဏ္ဍံ ဂေါပေန္တော"**တိ။ တတ္ထ ဩဏိရက္ခော ယေဘုယျေန ဗန္ဓိတွာ လဂ္ဂေတွာ[1] ဌပိတဘဏ္ဍံ အမောစေတွာဝ ဟေဋ္ဌာ ပသိဗ္ဗကံ ဝါ ပုဋကံ ဝါ ဆိန္ဒိတွာ ကိဉ္စိမတ္တံ ဂဟေတွာ သိဗ္ဗနာဒိံ ပုန ပါကတိကံ ကရောတိ၊ "ဧဝံ ဂဏှိဿာမီ"တိ အာမသနာဒီနိ ကရောန္တဿ အနုရူပါ အာပတ္တိယော ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။

ဩဏိရက္ခကထာ နိဋ္ဌိတာ။

သံဝိဒါဝဟာရကထာ

သံဝိဓာယ အဝဟာရော **သံဝိဒါဝဟာရော**၊ အညမညသညတ္တိယာ ကတာဝဟာရောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သံဝိဒဟိတွာ**တိ ဧကစ္ဆန္ဒတာယ ဧကဇ္ဈာသယတာယ သမ္မန္တယိတွာတိ အတ္ထော။ တတြာယံ ဝိနိစ္ဆယော—သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ "အသုကံ နာမ ဂေဟံ ဂန္တွာ ဆဒနံ ဝါ ဘိန္ဒိတွာ, သန္ဓိံ ဝါ ဆိန္ဒိတွာ ဘဏ္ဍံ ဟရိဿာမာ"တိ သံဝိဒဟိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ တေသု ဧကော ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ၊ တဿုဒ္ဓါရေ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။ **ပရိဝါရေ**ပိ စေတံ ဝုတ္တံ—

"စတုရော ဇနာ သံဝိဓာယ၊ ဂရုဘဏ္ဍံ အဝါဟရုံ။
တယော ပါရာဇိကာ, ဧကော န ပါရာဇိကော။
ပဉှာ မေသာ ကုသလေဟိ စိန္တိတာ"တိ[2]။

တဿာယံ အတ္ထော—စတ္တာရော ဇနာ အာစရိယန္တေဝါသိကာ ဆမာသကံ ဂရုဘဏ္ဍံ အာဟရိတုကာမာ ဇာတာ။ တတ္ထ အာစရိယော "တွံ ဧကံ မာသကံ ဟရ၊ တွံ ဧကံ၊ တွံ ဧကံ၊ အဟံ တယော ဟရိဿာမီ"တိ အာဟ။ အန္တေဝါသိကေသု ပန ပဌမော "တုမှေ ဘန္တေ တယော ဟရထ၊ တွံ ဧကံ ဟရ၊ တွံ ဧကံ၊ အဟံ ဧကံ ဟရိဿာမီ"တိ အာဟ။ ဣတရေပိ ဒွေ ဧဝမေဝ အာဟံသု။ တတ္ထ အန္တေဝါသိကေသု ဧကမေကဿ ဧကေကော မာသကော သာဟတ္ထိကော

၁-လဉ္စေတွာ (သျာ)၊ လဉ္ဇေတွာ (က)
၂-ဝိ ၅-၃၇၄-ပိဋ္ဌေ။

ဝိ-၄ ၁-၂၁

hoti, tena nesaṁ dukkaṭāpattiyo, pañca āṇattikā, tehi tiṇṇampi pārājikaṁ. Ācariyassa pana tayo sāhatthikā, tehissa thullaccayaṁ. Tayo āṇattikā, tehipi thullaccayameva. Imasmiñhi adinnādānasikkhāpade sāhatthikaṁ vā āṇattikassa, āṇattikaṁ vā sāhatthikassa aṅgaṁ na hoti. Sāhatthikaṁ pana sāhatthikeneva kāretabbaṁ, āṇattikaṁ āṇattikeneva. Tena vuttaṁ "caturo janā saṁvidhāya -pa- pañhā mesā kusalehi cintitā"ti.

Apica saṁvidāvahāre asammohatthaṁ ekabhaṇḍaṁ ekaṭṭhānaṁ, ekabhaṇḍaṁ nānāṭhānaṁ, nānābhaṇḍaṁ ekaṭṭhānaṁ, nānābhaṇḍaṁ nānāṭhānanti idampi catukkaṁ atthato sallakkhetabbaṁ. Tattha **ekabhaṇḍaṁ ekaṭṭhānan**ti ekakulassa āpaṇaphalake pañcamāsakaṁ bhaṇḍaṁ duṭṭhapitaṁ disvā sambahulā bhikkhū ekaṁ āṇāpenti "gacchetaṁ āharā"ti, tassuddhāre sabbesaṁ pārājikaṁ. **Ekabhaṇḍaṁ nānāṭhānan**ti ekakulassa pañcasu āpaṇaphalakesu ekekamāsakaṁ duṭṭhapitaṁ disvā sambahulā ekaṁ āṇāpenti "gacchete āharā"ti, pañcamassa māsakassa uddhāre sabbesaṁ pārājikaṁ. **Nānābhaṇḍaṁ ekaṭṭhānan**ti bahūnaṁ santakaṁ pañcamāsakaṁ vā atirekapañcamāsakaṁ vā agghanakaṁ bhaṇḍaṁ ekasmiṁ ṭhāne duṭṭhapitaṁ disvā sambahulā ekaṁ āṇāpenti "gacchetaṁ āharā"ti, tassuddhāre sabbesaṁ pārājikaṁ. **Nānābhaṇḍaṁ nānāṭhānan**ti pañcannaṁ kulānaṁ pañcasu āpaṇaphalakesu ekekamāsakaṁ duṭṭhapitaṁ disvā sambahulā ekaṁ āṇāpenti "gacchete āharā"ti, pañcamassa māsakassa uddhāre sabbesaṁ pārājikanti.

Saṁvidāvahārakathā niṭṭhitā.

Saṅketakammakathā

119. **Saṅketakamman**ti sañjānanakammaṁ, kālaparicchedavasena saññāṇakaraṇanti attho. Ettha ca "purebhattaṁ avaharā"ti vutte ajja vā purebhattaṁ avaharatu, sve vā, anāgate vā saṁvacchare, natthi visaṅketo, ubhinnampi ocarake vuttanayeneva pārājikaṁ. Sace pana "ajja purebhattaṁ avaharā"ti vutte sve purebhattaṁ avaharati, "ajjā"ti niyāmitaṁ taṁ

ဟောတိ၊ တေန နေသံ ဒုက္ကဋာပတ္တိယော၊ ပဉ္စ အာဏတ္တိကာ၊ တေဟိ တိဏ္ဏမ္ပိ ပါရာဇိကံ။ အာစရိယဿ ပန တယော သာဟတ္ထိကာ၊ တေဟိဿ ထုလ္လစ္စယံ။ တယော အာဏတ္တိကာ၊ တေဟိပိ ထုလ္လစ္စယမေဝ။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ အဒိန္နာဒါန-သိက္ခာပဒေ သာဟတ္ထိကံ ဝါ အာဏတ္တိကဿ, အာဏတ္တိကံ ဝါ သာဟတ္ထိကဿ အင်္ဂံ န ဟောတိ။ သာဟတ္ထိကံ ပန သာဟတ္ထိကေနေဝ ကာရေတဗ္ဗံ၊ အာဏတ္တိကံ အာဏတ္တိကေနေဝ။ တေန ဝုတ္တံ “စတုရော ဇနာ သံဝိဓာယ။ပ။ ပဉှာ မေသာ ကုသလေဟိ စိန္တိတာ”တိ။

အပိစ သံဝိဒါဝဟာရေ အသမ္မောဟတ္ထံ ဧကဘဏ္ဍံ ဧကဋ္ဌာနံ, ဧကဘဏ္ဍံ နာနာဋ္ဌာနံ, နာနာဘဏ္ဍံ ဧကဋ္ဌာနံ, နာနာဘဏ္ဍံ နာနာဋ္ဌာနန္တိ ဣဒမ္ပိ စတုက္ကံ အတ္ထတော သလ္လက္ခေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **ဧကဘဏ္ဍံ ဧကဋ္ဌာန**န္တိ ဧကကုလဿ အာပဏဖလကေ ပဉ္စမာသကံ ဘဏ္ဍံ ဒုဋ္ဌပိတံ ဒိသွာ သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ ဧကံ အာဏာပေန္တိ “ဂစ္ဆေတံ အာဟရာ”တိ၊ တဿုဒ္ဓါရေ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။ **ဧကဘဏ္ဍံ နာနာဋ္ဌာန**န္တိ ဧကကုလဿ ပဉ္စသု အာပဏဖလကေသု ဧကေက-မာသကံ ဒုဋ္ဌပိတံ ဒိသွာ သမ္ဗဟုလာ ဧကံ အာဏာပေန္တိ “ဂစ္ဆေတေ အာဟရာ”တိ၊ ပဉ္စမဿ မာသကဿ ဥဒ္ဓါရေ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။ **နာနာဘဏ္ဍံ ဧကဋ္ဌာန**န္တိ ဗဟူနံ သန္တကံ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ အဂ္ဃနကံ ဘဏ္ဍံ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ဒုဋ္ဌပိတံ ဒိသွာ သမ္ဗဟုလာ ဧကံ အာဏာပေန္တိ “ဂစ္ဆေတံ အာဟရာ”တိ၊ တဿုဒ္ဓါရေ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။ **နာနာဘဏ္ဍံ နာနာဋ္ဌာန**န္တိ ပဉ္စန္နံ ကုလာနံ ပဉ္စသု အာပဏဖလကေသု ဧကေကမာသကံ ဒုဋ္ဌပိတံ ဒိသွာ သမ္ဗဟုလာ ဧကံ အာဏာပေန္တိ “ဂစ္ဆေတေ အာဟရာ”တိ၊ ပဉ္စမဿ မာသကဿ ဥဒ္ဓါရေ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကန္တိ။

သံဝိဒါဝဟာရကထာ နိဋ္ဌိတာ။

သင်္ကေတကမ္မကထာ

၁၁၉။ **သင်္ကေတကမ္မ**န္တိ သဉ္ဇာနနကမ္မံ၊ ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန သညာဏ-ကရဏန္တိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ “ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာ”တိ ဝုတ္တေ အဇ္ဇ ဝါ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရတု, သွေ ဝါ, အနာဂတေ ဝါ သံဝစ္ဆရေ၊ နတ္ထိ ဝိသင်္ကေတော၊ ဥဘိန္နမ္ပိ ဩစရကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန “အဇ္ဇ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာ”တိ ဝုတ္တေ သွေ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရတိ၊ “အဇ္ဇာ”တိ နိယာမိတံ တံ

saṅketaṁ atikkamma pacchā avahaṭaṁ hoti. Sace “sve purebhattaṁ avaharā”ti vutte ajja purebhattaṁ avaharati, “sve”ti niyāmitaṁ taṁ saṅketaṁ appatvā pure avahaṭaṁ hoti, evaṁ avaharantassa avahārakasseva pārājikaṁ, mūlaṭṭhassa anāpatti. “Sve purebhattan”ti vutte tadaheva vā sve pacchābhattaṁ vā harantopi taṁ saṅketaṁ pure ca pacchā ca haratīti veditabbo. Esa nayo pacchābhattarattindivesupi. Purimayāma majjhimayāmapacchimayāma kāḷajuṇha māsa utu saṁvaccharādivasenāpi cettha saṅketavisaṅketatā veditabbā. “Purebhattaṁ harā”ti vutte “purebhattameva harissāmī”ti vāyamantassa pacchābhattaṁ hoti, ettha kathanti. **Mahāsumatthero** tāva āha “purebhattapayogova eso, tasmā mūlaṭṭho na muccatī”ti. **Mahāpadumatthero** panāha “kālaparicchedaṁ atikkantattā visaṅketaṁ, tasmā mūlaṭṭho muccatī”ti.

Saṅketakammakathā niṭṭhitā.

Nimittakammakathā

120. **Nimittakamman**ti saññuppādanatthaṁ kassaci nimittassa karaṇaṁ, taṁ **“akkhiṁ vā nikhaṇissāmī”**ti-ādinā nayena tidhā vuttaṁ. Aññampi panettha hatthalaṅghana pāṇippahāra aṅguliphoṭana gīvunnāmana ukkāsanādi-anekappakāraṁ saṅgahetabbaṁ. Sesamettha saṅketakamme vuttanayamevāti.

Nimittakammakathā niṭṭhitā.

Āṇittikathā

121. Idāni etesveva saṅketakammanimittakammesu asammohatthaṁ **“bhikkhu bhikkhuṁ āṇāpetī”**ti-ādimāha. Tattha **so taṁ maññamāno tan**ti so avahārako yaṁ āṇāpakena nimittasaññaṁ katvā vuttaṁ, taṁ etanti maññamāno tameva avaharati, ubhinnaṁ pārājikaṁ. **So taṁ maññamāno aññan**ti yaṁ avaharāti vuttaṁ, taṁ etanti maññamāno aññaṁ tasmiṁyeva ṭhāne ṭhapitaṁ avaharati, mūlaṭṭhassa anāpatti. **Aññaṁ maññamāno tan**ti āṇāpakena nimittasaññaṁ katvā vuttabhaṇḍaṁ appagghaṁ, idaṁ

သင်္ကေတံ အတိက္ကမ္မ ပစ္ဆာ အဝဟဋံ ဟောတိ။ သစေ “သွေ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာ”တိ ဝုတ္တေ အဇ္ဇ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရတိ၊ “သွေ”တိ နိယာမိတံ တံ သင်္ကေတံ အပ္ပတွာ ပုရေ အဝဟဋံ ဟောတိ၊ ဧဝံ အဝဟရန္တဿ အဝဟာရကဿေဝ ပါရာဇိကံ၊ မူလဋ္ဌဿ အနာပတ္တိ။ “သွေ ပုရေဘတ္တ”န္တိ ဝုတ္တေ တဒဟေဝ ဝါ သွေ ပစ္ဆာဘတ္တံ ဝါ ဟရန္တောပိ တံ သင်္ကေတံ ပုရေ စ ပစ္ဆာ စ ဟရတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧသ နယော ပစ္ဆာဘတ္တရတ္တိန္ဒိဝေသုပိ။ ပုရိမယာမ မဇ္ဈိမယာမ-ပစ္ဆိမယာမ ကာဠဇုဏှ မာသ ဥတု သံဝစ္ဆရာဒိဝသေနာပိ စေတ္ထ သင်္ကေတ-ဝိသင်္ကေတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ “ပုရေဘတ္တံ ဟရာ”တိ ဝုတ္တေ “ပုရေဘတ္တမေဝ ဟရိဿာမီ”တိ ဝါယမန္တဿ ပစ္ဆာဘတ္တံ ဟောတိ၊ ဧတ္ထ ကထန္တိ။ **မဟာသုမတ္ထေရော** တာဝ အာဟ “ပုရေဘတ္တပယောဂေါဝ ဧသော၊ တသ္မာ မူလဋ္ဌော န မုစ္စတီ”တိ။ **မဟာပဒုမတ္ထေရော** ပနာဟ “ကာလပရိစ္ဆေဒံ အတိက္ကန္တတ္တာ ဝိသင်္ကေတံ၊ တသ္မာ မူလဋ္ဌော မုစ္စတီ”တိ။

သင်္ကေတကမ္မကထာ နိဋ္ဌိတာ။

နိမိတ္တကမ္မကထာ

၁၂၀။ **နိမိတ္တကမ္မ**န္တိ သညုပ္ပါဒနတ္ထံ ကဿစိ နိမိတ္တဿ ကရဏံ၊ တံ “**အက္ခိံ ဝါ နိခဏိဿာမီ**”တိအာဒိနာ နယေန တိဓာ ဝုတ္တံ။ အညမ္ပိ ပနေတ္ထ ဟတ္ထလင်္ဃန ပါဏိပ္ပဟာရ အင်္ဂုလိဖောဋန ဂီဝုန္နာမန ဥက္ကာသနာဒိအနေကပ္ပကာရံ သင်္ဂဟေတဗ္ဗံ။ သေသမေတ္ထ သင်္ကေတကမ္မေ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

နိမိတ္တကမ္မကထာ နိဋ္ဌိတာ။

အာဏတ္တိကထာ

၁၂၁။ ဣဒါနိ ဧတေသွေဝ သင်္ကေတကမ္မနိမိတ္တကမ္မေသု အသမ္မောဟတ္ထံ “**ဘိက္ခု ဘိက္ခုံ အာဏာပေတီ**”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သော တံ မညမာနော တ**န္တိ သော အဝဟာရကော ယံ အာဏာပကေန နိမိတ္တသညံ ကတွာ ဝုတ္တံ၊ တံ ဧတန္တိ မညမာနော တမေဝ အဝဟရတိ၊ ဥဘိန္နံ ပါရာဇိကံ။ **သော တံ မညမာနော အည**န္တိ ယံ အဝဟရာတိ ဝုတ္တံ၊ တံ ဧတန္တိ မညမာနော အညံ တသ္မိံယေဝ ဌာနေ ဌပိတံ အဝဟရတိ၊ မူလဋ္ဌဿ အနာပတ္တိ။ **အညံ မညမာနော တ**န္တိ အာဏာပကေန နိမိတ္တသညံ ကတွာ ဝုတ္တဘဏ္ဍံ အပ္ပဂ္ဃံ၊ ဣဒံ

aññaṁ tasseva samīpe ṭhapitaṁ sārabhaṇḍanti evaṁ aññaṁ maññamāno tameva avaharati, ubhinnampi pārājikaṁ. **Aññaṁ maññamāno aññan**ti purimanayeneva idaṁ aññaṁ tasseva samīpe ṭhapitaṁ sārabhaṇḍanti maññati, tañce aññameva hoti, tasseva pārājikaṁ.

Itthannāmassa pāvadāti-ādīsu eko ācariyo tayo Buddharakkhita Dhammarakkhita Saṁgharakkhitanāmakā antevāsikā daṭṭhabbā. Tattha **bhikkhu bhikkhuṁ āṇāpetī**ti ācariyo kiñci bhaṇḍaṁ katthaci sallakkhetvā tassa haraṇatthāya Buddharakkhitaṁ āṇāpeti. **Itthannāmassa pāvadā**ti gaccha tvaṁ Buddharakkhita etamatthaṁ Dhammarakkhitassa pāvada. **Itthannāmo itthannāmassa pāvadatū**ti Dhammarakkhitopi Saṁgharakkhitassa pāvadatu. **Itthannāmo itthannāmaṁ bhaṇḍaṁ avaharatū**ti evaṁ tayā āṇattena Dhammarakkhitena āṇatto Saṁgharakkhito itthannāmaṁ bhaṇḍaṁ avaharatu, so hi amhesu vīrajātiko paṭibalo imasmiṁ kammeti. **Āpatti dukkaṭassā**ti evaṁ āṇāpentassa ācariyassa tāva dukkaṭaṁ. Sace pana sā āṇatti yathādhippāyaṁ gacchati, yaṁ parato thullaccayaṁ vuttaṁ, āṇattikkhaṇe tadeva hoti. Atha taṁ bhaṇḍaṁ avassaṁ hāriyaṁ hoti, yaṁ parato "sabbesaṁ āpatti pārājikassā"ti vuttaṁ, tato imassa taṅkhaṇeyeva pārājikaṁ hotīti ayaṁ yutti sabbattha veditabbā.

So itarassa ārocetīti Buddharakkhito Dhammarakkhitassa, Dhammarakkhito ca Saṁgharakkhitassa "amhākaṁ ācariyo evaṁ vadati 'itthannāmaṁ kira bhaṇḍaṁ avahara, tvaṁ kira amhesu ca vīrapuriso'ti" āroceti, evaṁ tesampi dukkaṭaṁ. **Avahārako paṭiggaṇhātī**ti "sādhu harissāmī"ti Saṁgharakkhito sampaṭicchati. **Mūlaṭṭhassa āpatti thullaccayassā**ti Saṁgharakkhitena paṭiggahitamatte ācariyassa thullaccayaṁ, mahājano hi tena pāpe niyojitoti. **So taṁ bhaṇḍan**ti so ce Saṁgharakkhito taṁ bhaṇḍaṁ avaharati, sabbesaṁ catunnampi janānaṁ pārājikaṁ. Na kevalañca catunnaṁ, etena upāyena visaṅketaṁ akatvā paramparāya āṇāpentaṁ samaṇasataṁ, samaṇasahassaṁ vā hotu, sabbesaṁ pārājikameva.

Dutiyavāre **so aññaṁ āṇāpetī**ti so ācariyena āṇatto Buddharakkhito Dhammarakkhitaṁ adisvā vā avattukāmo vā hutvā Saṁgharakkhitameva upasaṅkamitvā amhākaṁ ācariyo evamāha

အညံ တဿေဝ သမီပေ ဌပိတံ သာရဘဏ္ဍန္တိ ဧဝံ အညံ မညမာနော တမေဝ အဝဟရတိ၊ ဥဘိန္နမ္ပိ ပါရာဇိကံ။ **အညံ မညမာနော အည**န္တိ ပုရိမနယေနေဝ ဣဒံ အညံ တဿေဝ သမီပေ ဌပိတံ သာရဘဏ္ဍန္တိ မညတိ၊ တဉ္စေ အညမေဝ ဟောတိ၊ တဿေဝ ပါရာဇိကံ။

ဣတ္ထန္နာမဿ ပါဝဒါတိအာဒီသု ဧကော အာစရိယော တယော ဗုဒ္ဓရက္ခိတ-ဓမ္မရက္ခိတ သံဃရက္ခိတနာမကာ အန္တေဝါသိကာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တတ္ထ **ဘိက္ခု ဘိက္ခုံ အာဏာပေတီ**တိ အာစရိယော ကိဉ္စိ ဘဏ္ဍံ ကတ္ထစိ သလ္လက္ခေတွာ တဿ ဟရဏတ္ထာယ ဗုဒ္ဓရက္ခိတံ အာဏာပေတိ။ **ဣတ္ထန္နာမဿ ပါဝဒါ**တိ ဂစ္ဆ တွံ ဗုဒ္ဓရက္ခိတ ဧတမတ္ထံ ဓမ္မရက္ခိတဿ ပါဝဒ။ **ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမဿ ပါဝဒတူ**တိ ဓမ္မရက္ခိတောပိ သံဃရက္ခိတဿ ပါဝဒတု။ **ဣတ္ထန္နာမော ဣတ္ထန္နာမံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတူ**တိ ဧဝံ တယာ အာဏတ္တေန ဓမ္မရက္ခိတေန အာဏတ္တော သံဃရက္ခိတော ဣတ္ထန္နာမံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတု၊ သော ဟိ အမှေသု ဝီရဇာတိကော ပဋိဗလော ဣမသ္မိံ ကမ္မေတိ။ **အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ ဧဝံ အာဏာပေန္တဿ အာစရိယဿ တာဝ ဒုက္ကဋံ။ သစေ ပန သာ အာဏတ္တိ ယထာဓိပ္ပါယံ ဂစ္ဆတိ၊ ယံ ပရတော ထုလ္လစ္စယံ ဝုတ္တံ၊ အာဏတ္တိက္ခဏေ တဒေဝ ဟောတိ။ အထ တံ ဘဏ္ဍံ အဝဿံ ဟာရိယံ ဟောတိ၊ ယံ ပရတော "သဗ္ဗေသံ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာ"တိ ဝုတ္တံ၊ တတော ဣမဿ တင်္ခဏေယေဝ ပါရာဇိကံ ဟောတီတိ အယံ ယုတ္တိ သဗ္ဗတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သော ဣတရဿ အာရောစေတီတိ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော ဓမ္မရက္ခိတဿ, ဓမ္မရက္ခိတော စ သံဃရက္ခိတဿ "အမှာကံ အာစရိယော ဧဝံ ဝဒတိ 'ဣတ္ထန္နာမံ ကိရ ဘဏ္ဍံ အဝဟရ၊ တွံ ကိရ အမှေသု စ ဝီရပုရိသော'တိ" အာရောစေတိ၊ ဧဝံ တေသမ္ပိ ဒုက္ကဋံ။ **အဝဟာရကော ပဋိဂ္ဂဏှာတီ**တိ "သာဓု ဟရိဿာမီ"တိ သံဃရက္ခိတော သမ္ပဋိစ္ဆတိ။ **မူလဋ္ဌဿ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿာ**တိ သံဃရက္ခိတေန ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေ အာစရိယဿ ထုလ္လစ္စယံ၊ မဟာဇနော ဟိ တေန ပါပေ နိယောဇိတောတိ။ **သော တံ ဘဏ္ဍ**န္တိ သော စေ သံဃရက္ခိတော တံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ၊ သဗ္ဗေသံ စတုန္နမ္ပိ ဇနာနံ ပါရာဇိကံ။ န ကေဝလဉ္စ စတုန္နံ၊ ဧတေန ဥပါယေန ဝိသင်္ကေတံ အကတွာ ပရမ္ပရာယ အာဏာပေန္တံ သမဏသတံ, သမဏသဟဿံ ဝါ ဟောတု၊ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကမေဝ။

ဒုတိယဝါရေ **သော အညံ အာဏာပေတီ**တိ သော အာစရိယေန အာဏတ္တော ဗုဒ္ဓရက္ခိတော ဓမ္မရက္ခိတံ အဒိသွာ ဝါ အဝတ္တုကာမော ဝါ ဟုတွာ သံဃရက္ခိတမေဝ ဥပသင်္ကမိတွာ အမှာကံ အာစရိယော ဧဝမာဟ

‘itthannāmaṁ kira bhaṇḍaṁ avaharā’ti” āṇāpeti. **Āpatti dukkaṭassā**ti āṇattiyā tāva Buddharakkhitassa dukkaṭaṁ. **Paṭigganhāti, āpatti dukkaṭassā**ti Saṁgharakkhitena sampaṭicchite mulaṭṭhasseva dukkaṭanti veditabbaṁ. Sace pana so taṁ bhaṇḍaṁ avaharati, āṇāpakassa ca Buddharakkhitassa, avahārakassa ca Saṁgharakkhitassāti ubhinnampi pārājikaṁ, mūlaṭṭhassa pana ācariyassa visaṅketattā pārājikena anāpatti. Dhammarakkhitassa ajānanatāya sabbena sabbaṁ anāpatti. Buddharakkhito pana dvinnaṁ sotthibhāvaṁ katvā attanā naṭṭho.

Ito paresu catūsu āṇattivāresu paṭhame tāva **so gantvā puna paccāgacchatī**ti bhaṇḍaṭṭhānaṁ gantvā anto ca bahi ca ārakkhaṁ disvā avaharituṁ asakkonto āgacchati. **Yadā sakkosi, tadā**ti kaṁ ajjeva avahaṭaṁ hoti, gaccha yadā sakkosi, tadā naṁ avaharāti. **Āpatti dukkaṭassā**ti evaṁ puna āṇattiyāpi dukkaṭameva hoti. Sace pana taṁ bhaṇḍaṁ avassaṁ hāriyaṁ hoti, atthasādhakacetanā nāma maggānantaraphalasadisā, tasmā ayaṁ āṇattikkhaṇeyeva pārājiko. Sacepi avahārako saṭṭhivassātikkamena taṁ bhaṇḍaṁ avaharati, āṇāpako ca antarāyeva kālaṁ vā karoti, hīnāya vā āvattati, assamaṇova hutvā kālaṁ vā karissati, hīnāya vā āvattissati, avahārakassa pana avahārakkhaṇeyeva pārājikaṁ.

Dutiyavāre yasmā taṁ saṇikaṁ vā bhaṇanto, tassa vā badhiratāya “mā avaharī”ti etaṁ vacanaṁ **na sāveti,** tasmā mūlaṭṭho na mutto. Tatiyavāre pana sāvitattā mutto. Catutthavāre tena ca sāvitattā, itarena ca “sādhū”ti sampaṭicchitvā oratattā ubhopi muttāti.

Āṇattikathā niṭṭhitā.

Āpattibheda

122. Idāni tattha tattha ṭhānācāvanavasena vuttassa adinnādānassa aṅgaṁ, vatthubhedena ca āpattibhedaṁ dassento **“pañcahi ākārehī”**ti-ādimāha. Tattha **pañcahi ākārehī**ti pañcahi kāraṇehi, pañcahi

‘ဣတ္ထန္နာမံ ကိရ ဘဏ္ဍံ အဝဟရာ’တိ”အာဏာပေတိ။ **အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ အာဏတ္တိယာ တာဝ ဗုဒ္ဓရက္ခိတဿ ဒုက္ကဋံ။ **ပဋိဂ္ဂဏှာတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ သံဃရက္ခိတေန သမ္ပဋိစ္ဆိတေ မူလဋ္ဌဿေဝ ဒုက္ကဋန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သစေ ပန သော တံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ၊ အာဏာပကဿ စ ဗုဒ္ဓရက္ခိတဿ, အဝဟာရကဿ စ သံဃရက္ခိတဿာတိ ဥဘိန္နမ္ပိ ပါရာဇိကံ၊ မူလဋ္ဌဿ ပန အာစရိယဿ ဝိသင်္ကေတတ္တာ ပါရာဇိကေန အနာပတ္တိ။ ဓမ္မရက္ခိတဿ အဇာနနတာယ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အနာပတ္တိ။ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော ပန ဒွိန္နံ သောတ္ထိဘာဝံ ကတွာ အတ္တနာ နဋ္ဌော။

ဣတော ပရေသု စတူသု အာဏတ္တိဝါရေသု ပဌမေ တာဝ **သော ဂန္တွာ ပုန ပစ္စာဂစ္ဆတီ**တိ ဘဏ္ဍဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ အန္တော စ ဗဟိ စ အာရက္ခံ ဒိသွာ အဝဟရိတုံ အသက္ကောန္တော အာဂစ္ဆတိ။ **ယဒါ သက္ကောသိ၊ တဒါ**တိ ကိံ အဇ္ဇေဝ အဝဟဋံ ဟောတိ၊ ဂစ္ဆ ယဒါ သက္ကောသိ၊ တဒါ နံ အဝဟရာတိ။ **အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ**တိ ဧဝံ ပုန အာဏတ္တိယာပိ ဒုက္ကဋမေဝ ဟောတိ။ သစေ ပန တံ ဘဏ္ဍံ အဝဿံ ဟာရိယံ ဟောတိ၊ အတ္ထသာဓကစေတနာ နာမ မဂ္ဂါနန္တရဖလသဒိသာ၊ တသ္မာ အယံ အာဏတ္တိက္ခဏေယေဝ ပါရာဇိကော။ သစေပိ အဝဟာရကော သဋ္ဌိဝဿာတိက္ကမေန တံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ၊ အာဏာပကော စ အန္တရာယေဝ ကာလံ ဝါ ကရောတိ၊ ဟီနာယ ဝါ အာဝတ္တတိ၊ အဿမဏောဝ ဟုတွာ ကာလံ ဝါ ကရိဿတိ၊ ဟီနာယ ဝါ အာဝတ္တိဿတိ၊ အဝဟာရကဿ ပန အဝဟာရက္ခဏေယေဝ ပါရာဇိကံ။

ဒုတိယဝါရေ ယသ္မာ တံ သဏိကံ ဝါ ဘဏန္တော, တဿ ဝါ ဗဓိရတာယ “မာ အဝဟရီ”တိ ဧတံ ဝစနံ **န သာဝေတိ၊** တသ္မာ မူလဋ္ဌော န မုတ္တော။ တတိယဝါရေ ပန သာဝိတတ္တာ မုတ္တော။ စတုတ္ထဝါရေ တေန စ သာဝိတတ္တာ, ဣတရေန စ “သာဓူ”တိ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ဩရတတ္တာ ဥဘောပိ မုတ္တာတိ။

အာဏတ္တိကထာ နိဋ္ဌိတာ။

အာပတ္တိဘေဒ

၁၂၂။ ဣဒါနိ တတ္ထ တတ္ထ ဌာနာစာဝနဝသေန ဝုတ္တဿ အဒိန္နာဒါနဿ အင်္ဂံ, ဝတ္ထုဘေဒေန စ အာပတ္တိဘေဒံ ဒဿေန္တော “**ပဉ္စဟိ အာကာရေဟီ**”တိ-အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဉ္စဟိ အာကာရေဟီ**တိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ၊ ပဉ္စဟိ

aṅgehīti vuttaṁ hoti. Tatrāyaṁ saṅkhepattho, adinnaṁ ādiyantassa **“parapariggahitañca hotī”**ti-ādinā nayena vuttehi pañcahākārehi pārājikaṁ hoti, na tato ūnehīti. Tatrime pañca ākārā parapariggahitaṁ, parapariggahitasaññitā, parikkhārassa garukabhāvo, theyyacittaṁ, ṭhānācāvananti. Ito parehi pana dvīti vārehi lahuke parikkhāre vatthubhedena thullaccayañca dukkaṭañca dassitaṁ.

125. **“Chahākārehī”**ti-ādinā nayena vuttavārattaye pana na sakasaññitā na vissāsaggāhitā na tāvakālikatā parikkhārassa garukabhāvo theyyacittaṁ ṭhānācāvananti evaṁ cha ākārā viditabbā. Vatthubhedena panetthāpi paṭhamavāre pārājikaṁ. Dutiyatatiyesu thullaccayadukkaṭāni vuttāni. Tato paresu pana tīsu vāresu vijjamānepi vatthubhede vatthussa parehi apariggahitattā dukkaṭameva vuttaṁ. Tatra yadetaṁ **“na ca parapariggahitan”**ti vuttaṁ, taṁ anajjhāvutthakaṁ vā hotu chaḍḍitaṁ chinnamūlakaṁ assāmikavatthu, attano santakaṁ vā, ubhayampi “na ca parapariggahitan”tveva saṅkhyaṁ gacchati. Yasmā panettha parapariggahitasaññā ca atthi, theyyacittena ca gahitaṁ, tasmā anāpatti na vuttāti.

Anāpattibheda

131. Evaṁ vatthuvasena ca cittavasena ca āpattibhedaṁ dassetvā idāni anāpattibhedaṁ dassento **“anāpattisasaññissā”**ti-ādimāha. Tattha **sasaññissā**ti sakasaññissa, “mayhaṁ santakaṁ idaṁ bhaṇḍan”ti evaṁ sasaññissa parabhaṇḍampi gaṇhato gahaṇe anāpatti, gahitaṁ pana puna dātabbaṁ. Sace sāmikehi “dehī”ti vutto na deti, tesaṁ dhuranikkhepe pārājikaṁ.

Vissāsaggāheti vissāsaggahaṇepi anāpatti. Vissāsaggāhalakkhaṇaṁ pana iminā suttena jānitabbaṁ—“anujānāmi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatassa vissāsaṁ gahetuṁ, sandiṭṭho ca hoti, sambhatto ca, ālapito ca, jīvati ca, gahite ca attamano”ti[1]. Tattha **sandiṭṭho**ti diṭṭhamattakamitto. **Sambhatto**ti daḷhamitto. **Ālapito**ti

1. Vi 3. 411 piṭṭhe.

အင်္ဂေဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတြာယံ သင်္ခေပတ္ထော၊ အဒိန္နံ အာဒိယန္တဿ **“ပရပရိဂ္ဂဟိတဉ္စ ဟောတီ”**တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တေဟိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ပါရာဇိကံ ဟောတိ၊ န တတော ဦနေဟီတိ။ တတြိမေ ပဉ္စ အာကာရာ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ, ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိတာ, ပရိက္ခာရဿ ဂရုကဘာဝေါ, ထေယျစိတ္တံ, ဌာနာစာဝနန္တိ။ ဣတော ပရေဟိ ပန ဒွီဟိ ဝါရေဟိ လဟုကေ ပရိက္ခာရေ ဝတ္ထုဘေဒေန ထုလ္လစ္စယဉ္စ ဒုက္ကဋဉ္စ ဒဿိတံ။

၁၂၅။ **“ဆဟာကာရေဟီ”**တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တဝါရတ္တယေ ပန န သကသညိတာ န ဝိဿာသဂ္ဂါဟိတာ န တာဝကာလိကတာ ပရိက္ခာရဿ ဂရုကဘာဝေါ ထေယျစိတ္တံ ဌာနာစာဝနန္တိ ဧဝံ ဆ အာကာရာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝတ္ထုဘေဒေန ပနေတ္ထာပိ ပဌမဝါရေ ပါရာဇိကံ။ ဒုတိယတတိယေသု ထုလ္လစ္စယဒုက္ကဋာနိ ဝုတ္တာနိ။ တတော ပရေသု ပန တီသု ဝါရေသု ဝိဇ္ဇမာနေပိ ဝတ္ထုဘေဒေ ဝတ္ထုဿ ပရေဟိ အပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဒုက္ကဋမေဝ ဝုတ္တံ။ တတြ ယဒေတံ **“န စ ပရပရိဂ္ဂဟိတ”**န္တိ ဝုတ္တံ၊ တံ အနဇ္ဈာဝုတ္ထကံ ဝါ ဟောတု ဆဍ္ဍိတံ ဆိန္နမူလကံ အဿာမိကဝတ္ထု, အတ္တနော သန္တကံ ဝါ၊ ဥဘယမ္ပိ “န စ ပရပရိဂ္ဂဟိတ”န္တွေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညာ စ အတ္ထိ၊ ထေယျစိတ္တေန စ ဂဟိတံ၊ တသ္မာ အနာပတ္တိ န ဝုတ္တာတိ။

အနာပတ္တိဘေဒ

၁၃၁။ ဧဝံ ဝတ္ထုဝသေန စ စိတ္တဝသေန စ အာပတ္တိဘေဒံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အနာပတ္တိဘေဒံ ဒဿေန္တော **“အနာပတ္တိ သသညိဿာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သသညိဿာ**တိ သကသညိဿ၊ “မယှံ သန္တကံ ဣဒံ ဘဏ္ဍ”န္တိ ဧဝံ သသညိဿ ပရဘဏ္ဍမ္ပိ ဂဏှတော ဂဟဏေ အနာပတ္တိ၊ ဂဟိတံ ပန ပုန ဒါတဗ္ဗံ။ သစေ သာမိကေဟိ “ဒေဟီ”တိ ဝုတ္တော န ဒေတိ၊ တေသံ ဓုရနိက္ခေပေ ပါရာဇိကံ။

ဝိဿာသဂ္ဂါဟေတိ ဝိဿာသဂ္ဂဟဏေပိ အနာပတ္တိ။ ဝိဿာသဂ္ဂါဟလက္ခဏံ ပန ဣမိနာ သုတ္တေန ဇာနိတဗ္ဗံ—“အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စဟင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတဿ ဝိဿာသံ ဂဟေတုံ၊ သန္ဒိဋ္ဌော စ ဟောတိ, သမ္ဘတ္တော စ, အာလပိတော စ, ဇီဝတိ စ, ဂဟိတေ စ အတ္တမနော”တိ[၁]။ တတ္ထ **သန္ဒိဋ္ဌော**တိ ဒိဋ္ဌမတ္တကမိတ္တော။ **သမ္ဘတ္တော**တိ ဒဠှမိတ္တော။ **အာလပိတော**တိ

၁-ဝိ ၃-၄၁၁-ပိဋ္ဌေ။

“mama santakaṁ yaṁ icchasi, taṁ gaṇheyyāsi, āpucchitvā gahaṇe kāraṇaṁ natthī”ti vutto. **Jīvatī**ti anuṭṭhānaseyyāya sayitopi yāva jīvitindriyupacchedaṁ na pāpuṇāti. **Gahite ca attamanoti** gahite tuṭṭhacitto hoti, evarūpassa santakaṁ “gahite me attamano bhavissatī”ti jānantena gahetuṁ vaṭṭati. Anavasesapariyādānavasena cetāni pañcaṅgāni vuttāni. Vissāsaggāho pana tīhaṅgehi ruhati—sandiṭṭho, jīvati, gahite attamano, sambhatto, jīvati, gahite attamano, ālapito, jīvati, gahite attamanoti.

Yo pana na jīvati, na ca gahite attamano hoti, tassa santakaṁ vissāsaggāhena gahitampi puna dātabbaṁ. Dadamānena ca matakadhanaṁ tāva ye tassa dhane issarā gahaṭṭhā vā pabbajitā vā, tesaṁ dātabbaṁ. Anattamanassa santakaṁ tasseva dātabbaṁ. Yo pana paṭhamaṁyeva “suṭṭhu kataṁ tayā mama santakaṁ gaṇhantenā”ti vacībhedena vā cittuppādamattena vā anumoditvā pacchā kenaci kāraṇena kupito, paccāharāpetuṁ[1] na labhati. Yopi adātukāmo cittena pana adhivāseti, na kiñci vadati, sopi puna paccāharāpetuṁ na labhati. Yo pana “mayā tumhākaṁ santakaṁ gahitaṁ vā paribhuttaṁ vā”ti vutte “gahitaṁ vā hotu paribhuttaṁ vā, mayā pana taṁ kenacideva karaṇīyena ṭhapitaṁ, pākatikaṁ kātuṁ vaṭṭatī”ti vadati, ayaṁ paccāharāpetuṁ labhati.

Tāvakāliketi “paṭidassāmi paṭikarissāmī”ti evaṁ gaṇhantassa tāvakālikepi gahaṇe anāpatti. Gahitaṁ pana sace bhaṇḍasāmiko puggalo vā gaṇo vā “tuyhevetaṁ hotū”ti anujānāti, iccetaṁ kusalaṁ. No ce anujānāti, āharāpente dātabbaṁ. Saṁghasantakaṁ pana paṭidātumeva vaṭṭati.

Petapariggaheti ettha pana pettivisaye upapannāpi kālaṁ katvā tasmiṁyeva attabhāve nibbattāpi Cātumahārājikādayo devāpi sabbe “petā”tveva saṅkhyaṁ gatā, tesaṁ pariggahe anāpatti. Sacepi hi Sakko devarājā āpaṇaṁ pasāretvā nisinno hoti, dibbacakkhuko ca bhikkhu taṁ ñatvā attano cīvaratthāya satasahassagghanakampi sāṭakaṁ

1. So paccāharāpetuṁ (?)

‘မမ သန္တကံ ယံ ဣစ္ဆသိ၊ တံ ဂဏှေယျာသိ၊ အာပုစ္ဆိတွာ ဂဟဏေ ကာရဏံ နတ္ထိ”တိ ဝုတ္တော။ **ဇီဝတီ**တိ အနုဋ္ဌာနသေယျာယ သယိတောပိ ယာဝ ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒံ န ပါပုဏာတိ။ **ဂဟိတေ စ အတ္တမနော**တိ ဂဟိတေ တုဋ္ဌစိတ္တော ဟောတိ၊ ဧဝရူပဿ သန္တကံ “ဂဟိတေ မေ အတ္တမနော ဘဝိဿတီ”တိ ဇာနန္တေန ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အနဝသေသပရိယာဒါနဝသေန စေတာနိ ပဉ္စင်္ဂါနိ ဝုတ္တာနိ။ ဝိဿာသဂ္ဂါဟော ပန တီဟင်္ဂေဟိ ရုဟတိ— သန္ဒိဋ္ဌော, ဇီဝတိ, ဂဟိတေ အတ္တမနော၊ သမ္ဘတ္တော, ဇီဝတိ, ဂဟိတေ အတ္တမနော၊ အာလပိတော, ဇီဝတိ, ဂဟိတေ အတ္တမနောတိ။

ယော ပန န ဇီဝတိ၊ န စ ဂဟိတေ အတ္တမနော ဟောတိ၊ တဿ သန္တကံ ဝိဿာသဂ္ဂါဟေန ဂဟိတမ္ပိ ပုန ဒါတဗ္ဗံ။ ဒဒမာနေန စ မတကဓနံ တာဝ ယေ တဿ ဓနေ ဣဿရာ ဂဟဋ္ဌာ ဝါ ပဗ္ဗဇိတာ ဝါ၊ တေသံ ဒါတဗ္ဗံ။ အနတ္တမနဿ သန္တကံ တဿေဝ ဒါတဗ္ဗံ။ ယော ပန ပဌမံယေဝ “သုဋ္ဌု ကတံ တယာ မမ သန္တကံ ဂဏှန္တေနာ”တိ ဝစီဘေဒေန ဝါ စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေန ဝါ အနုမောဒိတွာ ပစ္ဆာ ကေနစိ ကာရဏေန ကုပိတော၊ ပစ္စာဟရာပေတုံ[၁] န လဘတိ။ ယောပိ အဒါတုကာမော စိတ္တေန ပန အဓိဝါသေတိ၊ န ကိဉ္စိ ဝဒတိ၊ သောပိ ပုန ပစ္စာဟရာပေတုံ န လဘတိ။ ယော ပန “မယာ တုမှာကံ သန္တကံ ဂဟိတံ ဝါ ပရိဘုတ္တံ ဝါ”တိ ဝုတ္တေ “ဂဟိတံ ဝါ ဟောတု ပရိဘုတ္တံ ဝါ၊ မယာ ပန တံ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ဌပိတံ၊ ပါကတိကံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ ဝဒတိ၊ အယံ ပစ္စာဟရာပေတုံ လဘတိ။

တာဝကာလိကေတိ “ပဋိဒဿာမိ ပဋိကရိဿာမီ”တိ ဧဝံ ဂဏှန္တဿ တာဝကာလိကေပိ ဂဟဏေ အနာပတ္တိ။ ဂဟိတံ ပန သစေ ဘဏ္ဍသာမိကော ပုဂ္ဂလော ဝါ ဂဏော ဝါ “တုယှေဝေတံ ဟောတူ”တိ အနုဇာနာတိ၊ ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ နော စေ အနုဇာနာတိ၊ အာဟရာပေန္တေ ဒါတဗ္ဗံ။ သံဃသန္တကံ ပန ပဋိဒါတုမေဝ ဝဋ္ဋတိ။

ပေတပရိဂ္ဂဟေတိ ဧတ္ထ ပန ပေတ္တိဝိသယေ ဥပပန္နာပိ ကာလံ ကတွာ တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တာပိ စာတုမဟာရာဇိကာဒယော ဒေဝါပိ သဗ္ဗေ “ပေတာ”တွေဝ သင်္ချံ ဂတာ၊ တေသံ ပရိဂ္ဂဟေ အနာပတ္တိ။ သစေပိ ဟိ သက္ကော ဒေဝရာဇာ အာပဏံ ပသာရေတွာ နိသိန္နော ဟောတိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုကော စ ဘိက္ခု တံ ဉတွာ အတ္တနော စီဝရတ္ထာယ သတသဟဿဂ္ဃနကမ္ပိ သာဋကံ

၁-သော ပစ္စာဟရာပေတုံ (?)

tassa “mā gaṇha mā gaṇhā”ti vadantassāpi gahetvā gacchati, vaṭṭati. Devatā pana uddissa balikammaṁ karontehi rukkhādīsu laggitasāṭake vattabbameva natthi.

Tiracchānagatapariggaheti tiracchānagatānampi pariggahe anāpatti. Sacepi hi nāgarājā vā supaṇṇamāṇavako vā manussarūpena āpaṇaṁ pasāreti, tato cassa santakaṁ koci bhikkhu purimanayeneva gahetvā gacchati, vaṭṭati. Sīho vā byaggho vā migamahiṁsādayo vadhitvā khādanto jighacchāpīḷito āditova na vāretabbo, anatthampi hi kareyya. Yadi pana thoke khāyite vāretuṁ sakkoti, vāretvā gahetuṁ vaṭṭati. Senādayopi āmisaṁ gahetvā gacchante pātāpetvā gaṇhituṁ vaṭṭati.

Paṁsukūlasaññissāti assāmikaṁ “idaṁ paṁsukūlan”ti evaṁsaññissāpi gahaṇe anāpatti. Sace pana taṁ sassāmikaṁ hoti, āharāpente dātabbaṁ. **Ummattakassā**ti pubbe vuttappakārassa ummattakassāpi anāpatti. **Ādikammikassā**ti idha Dhaniyo ādikammiko, tassa anāpatti. Avasesānaṁ pana rajakabhaṇḍikādicorānaṁ chabbaggiyādīnaṁ āpattiyevāti.

Padabhājanīyavaṇṇanā niṭṭhitā.

Pakiṇṇakakathā

Samuṭṭhānañca kiriyā, atho saññā sacittakaṁ.
Lokavajjañca kammañca, kusalaṁ vedanāya cāti—

Imasmiṁ pana pakiṇṇake idaṁ sikkhāpadaṁ tisamuṭṭhānaṁ—sāhatthikaṁ kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, āṇattikaṁ vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, sāhatthikāṇattikaṁ kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, kiriyāsamuṭṭhānañca, karontoyeva hi etaṁ āpajjati, na akaronto, “adinnaṁ ādiyāmī”ti saññāya abhāvena muccanato saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ, tuṭṭho vā bhīto vā majjhatto vā taṁ āpajjatīti tivedananti sabbaṁ paṭhamasikkhāpade vuttanayeneva veditabbaṁ.

တဿ "မာ ဂဏှ မာ ဂဏှာ"တိ ဝဒန္တဿာပိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဝဋ္ဋတိ။ ဒေဝတာ ပန ဥဒ္ဒိဿ ဗလိကမ္မံ ကရောန္တေဟိ ရုက္ခာဒီသု လဂ္ဂိတသာဋကေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟေတိ တိရစ္ဆာနဂတာနမ္ပိ ပရိဂ္ဂဟေ အနာပတ္တိ။ သစေပိ ဟိ နာဂရာဇာ ဝါ သုပဏ္ဏမာဏဝကော ဝါ မနုဿရူပေန အာပဏံ ပသာရေတိ၊ တတော စဿ သန္တကံ ကောစိ ဘိက္ခု ပုရိမနယေနေဝ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဝဋ္ဋတိ။ သီဟော ဝါ ဗျဂ္ဃော ဝါ မိဂမဟိံသာဒယော ဝဓိတွာ ခါဒန္တော ဇိဃစ္ဆာပီဠိတော အာဒိတောဝ န ဝါရေတဗ္ဗော၊ အနတ္ထမ္ပိ ဟိ ကရေယျ။ ယဒိ ပန ထောကေ ခါယိတေ ဝါရေတုံ သက္ကောတိ၊ ဝါရေတွာ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သေနာဒယောပိ အာမိသံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တေ ပါတာပေတွာ ဂဏှိတုံ ဝဋ္ဋတိ။

ပံသုကူလသညိဿာတိ အဿာမိကံ "ဣဒံ ပံသုကူလ"န္တိ ဧဝံသညိဿာပိ ဂဟဏေ အနာပတ္တိ။ သစေ ပန တံ သဿာမိကံ ဟောတိ၊ အာဟရာပေန္တေ ဒါတဗ္ဗံ။ **ဥမ္မတ္တကဿာ**တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ဥမ္မတ္တကဿာပိ အနာပတ္တိ။ **အာဒိကမ္မိကဿာ**တိ ဣဓ ဓနိယော အာဒိကမ္မိကော၊ တဿ အနာပတ္တိ။ အဝသေသာနံ ပန ရဇကဘဏ္ဍိကာဒိစောရာနံ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာဒီနံ အာပတ္တိယေဝါတိ။

ပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပကိဏ္ဏကကထာ

သမုဋ္ဌာနဉ္စ ကိရိယာ၊ အထော သညာ သစိတ္တကံ။
လောကဝဇ္ဇဉ္စ ကမ္မဉ္စ၊ ကုသလံ ဝေဒနာယ စာတိ—

ဣမသ္မိံ ပန ပကိဏ္ဏကေ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ တိသမုဋ္ဌာနံ—သာဟတ္ထိကံ ကာယတော စ စိတ္တတော စ သမုဋ္ဌာတိ, အာဏတ္တိကံ ဝါစတော စ စိတ္တတော စ သမုဋ္ဌာတိ, သာဟတ္ထိကာဏတ္တိကံ ကာယတော စ ဝါစတော စ စိတ္တတော စ သမုဋ္ဌာတိ၊ ကိရိယာသမုဋ္ဌာနဉ္စ၊ ကရောန္တောယေဝ ဟိ ဧတံ အာပဇ္ဇတိ, န အကရောန္တော၊ "အဒိန္နံ အာဒိယာမီ"တိ သညာယ အဘာဝေန မုစ္စနတော သညာဝိမောက္ခံ၊ သစိတ္တကံ၊ လောကဝဇ္ဇံ၊ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ အကုသလစိတ္တံ၊ တုဋ္ဌော ဝါ ဘီတော ဝါ မဇ္ဈတ္တော ဝါ တံ အာပဇ္ဇတီတိ တိဝေဒနန္တိ သဗ္ဗံ ပဌမသိက္ခာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

Vinītavatthuvaṇṇanā

132. Vinītavatthukathāsu Chabbaggiyavatthu anupaññattiyaṁ vuttameva.

Dutiyavatthumhi cittaṁ nāma puthujjanānaṁ rāgādivasena pakatiṁ vijahitvā dhāvati sandhāvati vidhāvati. Sace Bhagavā kāyavacīdvārabhedaṁ vināpi cittuppādamattena āpattiṁ paññapeyya, ko sakkuṇeyya anāpattikaṁ attānaṁ kātuṁ. Tenāha **"anāpatti bhikkhu cittuppāde"**ti. Cittavasikena pana na bhavitabbaṁ, paṭisaṅkhānabalena cittaṁ nivāretabbamevāti.

133-4. Āmasanaphandāpanaṭhānācāvanavatthūni uttānatthāneva. Tato parāni ca **theyyacitto bhūmito aggahesī**ti vatthupariyosānāni.

135. Niruttipathavatthusmiṁ **ādiyī**ti gaṇhi, "corosi tvan"ti parāmasi. Itaro pana "kena avahaṭan"ti vutte "mayā avahaṭan"ti pucchāsabhāgena paṭiññaṁ adāsi. Yadi hi itarena "kena gahitaṁ, kena apanītaṁ, kena ṭhapitan"ti vuttaṁ abhavissa, atha[1] ayampi "mayā gahitaṁ, apanītaṁ, ṭhapitan"ti vā vadeyya. Mukhaṁ nāma bhuñjanatthāya ca kathanatthāya ca kataṁ, theyyacittaṁ pana vinā avahāro natthi. Tenāha Bhagavā **"anāpatti bhikkhu niruttipathe"**ti, vohāravacanamatte anāpattīti attho. Tato paraṁ Veṭhanavatthupariyosānaṁ sabbaṁ uttānatthameva.

137. Abhinnasarīravatthusmiṁ **adhivattho**ti sāṭakataṇhāya tasmiṁyeva sarīre nibbatto. **Anādiyanto**ti tassa vacanaṁ agaṇhanto, ādaraṁ vā akaronto. **Taṁ sarīraṁ uṭṭhahitvā**ti peto attano ānubhāvena taṁ sarīraṁ uṭṭhāpesi. Tena vuttaṁ "taṁ sarīraṁ uṭṭhahitvā"ti. **Dvāraṁ thakesī**ti bhikkhussa susānasamīpeyeva vihāro, tasmā bhīrukajātiko bhikkhu khippameva tattha pavisitvā dvāraṁ thakesi. **Tattheva paripatī**ti dvāre thakite peto sāṭake nirālayo hutvā taṁ sarīraṁ pahāya yathākammaṁ gato, tasmā taṁ sarīraṁ tattheva paripati, patitanti vuttaṁ hoti.

Abhinne sarīreti abbhuṇhe allasarīre paṁsukūlaṁ na gahetabbaṁ, gaṇhantassa evarūpā upaddavā honti, dukkaṭañca āpajjati. Bhinne pana

1. Addhā (Syā)

ဝိနီတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၁၃၂။ ဝိနီတဝတ္ထုကထာသု ဆဗ္ဗဂ္ဂိယဝတ္ထု အနုပညတ္တိယံ ဝုတ္တမေဝ။

ဒုတိယဝတ္ထုမှိ စိတ္တံ နာမ ပုထုဇ္ဇနာနံ ရာဂါဒိဝသေန ပကတိံ ဝိဇဟိတွာ ဓာဝတိ သန္ဓာဝတိ ဝိဓာဝတိ။ သစေ ဘဂဝါ ကာယဝစီဒွါရဘေဒံ ဝိနာပိ စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေန အာပတ္တိံ ပညပေယျ၊ ကော သက္ကုဏေယျ အနာပတ္တိကံ အတ္တာနံ ကာတုံ။ တေနာဟ “**အနာပတ္တိ ဘိက္ခု စိတ္တုပ္ပါဒေ**”တိ။ စိတ္တဝသိကေန ပန န ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ပဋိသင်္ခါနဗလေန စိတ္တံ နိဝါရေတဗ္ဗမေဝါတိ။

၁၃၃-၄။ အာမသနဖန္ဒာပနဌာနာစာဝနဝတ္ထူနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ တတော ပရာနိ စ **ထေယျစိတ္တော ဘူမိတော အဂ္ဂဟေသီ**တိ ဝတ္ထုပရိယောသာနာနိ။

၁၃၅။ နိရုတ္တိပထဝတ္ထုသ္မိံ **အာဒိယီ**တိ ဂဏှိ၊ “**စောရောသိ တွ**”န္တိ ပရာမသိ။ ဣတရော ပန “ကေန အဝဟဋ”န္တိ ဝုတ္တေ “မယာ အဝဟဋ”န္တိ ပုစ္ဆာသဘာဂေန ပဋိညံ အဒါသိ။ ယဒိ ဟိ ဣတရေန ‘‘ကေန ဂဟိတံ၊ ကေန အပနီတံ၊ ကေန ဌပိတ’’န္တိ ဝုတ္တံ အဘဝိဿ၊ အထ[၁] အယမ္ပိ ‘‘မယာ ဂဟိတံ, အပနီတံ, ဌပိတ’’န္တိ ဝါ ဝဒေယျ။ မုခံ နာမ ဘုဉ္ဇနတ္ထာယ စ ကထနတ္ထာယ စ ကတံ၊ ထေယျစိတ္တံ ပန ဝိနာ အဝဟာရော နတ္ထိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ ‘‘**အနာပတ္တိ ဘိက္ခု နိရုတ္တိပထေ**’’တိ၊ ဝေါဟာရဝစနမတ္တေ အနာပတ္တီတိ အတ္ထော။ တတော ပရံ ဝေဌနဝတ္ထုပရိယောသာနံ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၁၃၇။ အဘိန္နသရီရဝတ္ထုသ္မိံ **အဓိဝတ္ထော**တိ သာဋကတဏှာယ တသ္မိံ-ယေဝ သရီရေ နိဗ္ဗတ္တော။ **အနာဒိယန္တော**တိ တဿ ဝစနံ အဂဏှန္တော၊ အာဒရံ ဝါ အကရောန္တော။ **တံ သရီရံ ဥဋ္ဌဟိတွာ**တိ ပေတော အတ္တနော အာနုဘာဝေန တံ သရီရံ ဥဋ္ဌာပေသိ။ တေန ဝုတ္တံ “တံ သရီရံ ဥဋ္ဌဟိတွာ”တိ။ **ဒွါရံ ထကေသီ**တိ ဘိက္ခုဿ သုသာနသမီပေယေဝ ဝိဟာရော၊ တသ္မာ ဘီရုကဇာတိကော ဘိက္ခု ခိပ္ပမေဝ တတ္ထ ပဝိသိတွာ ဒွါရံ ထကေသိ။ **တတ္ထေဝ ပရိပတီ**တိ ဒွါရေ ထကိတေ ပေတော သာဋကေ နိရာလယော ဟုတွာ တံ သရီရံ ပဟာယ ယထာကမ္မံ ဂတော၊ တသ္မာ တံ သရီရံ တတ္ထေဝ ပရိပတိ၊ ပတိတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အဘိန္နေ သရီရေတိ အဗ္ဘုဏှေ အလ္လသရီရေ ပံသုကူလံ န ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဂဏှန္တဿ ဧဝရူပါ ဥပဒ္ဒဝါ ဟောန္တိ၊ ဒုက္ကဋဉ္စ အာပဇ္ဇတိ။ ဘိန္နေ ပန

၁-အဒ္ဓါ (သျာ)

gahetuṁ vaṭṭati. Kittāvatā pana bhinnaṁ hoti? Kāka kulala soṇasiṅgālādīhi mukhatuṇḍakena vā dāṭhāya vā īsakaṁ phālitamattenāpi. Yassa pana patato ghaṁsanena chavimattaṁ chinnaṁ hoti, cammaṁ acchinnaṁ, etaṁ abhinnameva, camme pana chinne bhinnaṁ. Yassāpi sajīvakāleyeva pabhinnā gaṇḍakuṭṭhapiḷakā vā vaṇo vā hoti, idampi bhinnaṁ. Tatiyadivasato pabhuti uddhumātakādibhāvena kuṇapabhāvaṁ upagatampi bhinnameva. Sabbena sabbaṁ pana abhinnepi susānagopakehi vā aññehi vā manussehi gāhāpetuṁ vaṭṭati. No ce aññaṁ labhati, satthakena vā kenaci vā vaṇaṁ katvā gahetabbaṁ. Visabhāgasarīre pana satiṁ upaṭṭhapetvā samaṇasaññaṁ uppādetvā sīse vā hatthapādapiṭṭhiyaṁ vā vaṇaṁ katvā gahetuṁ vaṭṭati.

Kusasaṅkāmanavatthukathā

138. Tadanantare vatthusmiṁ **kusaṁ saṅkāmatvā cīvaraṁ aggahesīti** pubbe "ādiyeyyā"ti imassa padassa atthavaṇṇanāyaṁ nāmamattena dassitesu theyyāvahāra pasayhāvahāra parikappāvahāra paṭicchannāvahārakusāvahāresu kusāvahārena avaharīti attho.

Imesaṁ pana avahārānaṁ evaṁ nānattaṁ veditabbaṁ—yo hi koci sassāmikaṁ bhaṇḍaṁ rattibhāge vā divasabhāge vā sandhicchedādīni katvā adissamāno avaharati, kūṭamāna kūṭakahāpaṇādīhi vā vañcetvā gaṇhāti, tassevaṁ gaṇhato avahāro **"theyyāvahāro"**ti veditabbo.

Yo pana pare pasayha balasā abhibhuyya, atha vā pana santajjetvā bhayaṁ dassetvā tesaṁ santakaṁ gaṇhāti, panthaghātagāmaghātādīni karontā dāmarikacorā viya kodhavasena paragharavilopaṁ karontā attano pattabalito ca adhikaṁ balakkārena gaṇhantā rājarājamahāmattādayo viya. Tassevaṁ gaṇhato avahāro **"pasayhāvahāro"**ti veditabbo.

Parikappetvā gaṇhato pana avahāro **"parikappāvahāro"**ti vuccati, so bhaṇḍaparikappa-okāsaparikappavasena duvidho. Tatrāyaṁ **bhaṇḍaparikappo**—idhekacco sāṭakatthiko antogabbhaṁ pavisitvā "sace sāṭako bhavissati, gaṇhissāmi, sace suttaṁ, na gaṇhissāmī"ti

ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကိတ္တာဝတာ ပန ဘိန္နံ ဟောတိ? ကာက ကုလလ သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ မုခတုဏ္ဍကေန ဝါ ဒါဌာယ ဝါ ဤသကံ ဖာလိတမတ္တေနာပိ။ ယဿ ပန ပတတော ဃံသနေန ဆဝိမတ္တံ ဆိန္နံ ဟောတိ၊ စမ္မံ အစ္ဆိန္နံ၊ ဧတံ အဘိန္နမေဝ၊ စမ္မေ ပန ဆိန္နေ ဘိန္နံ။ ယဿာပိ သဇီဝကာလေယေဝ ပဘိန္နာ ဂဏ္ဍကုဋ္ဌပိဠကာ ဝါ ဝဏော ဝါ ဟောတိ၊ ဣဒမ္ပိ ဘိန္နံ။ တတိယဒိဝသတော ပဘုတိ ဥဒ္ဓုမာတကာဒိဘာဝေန ကုဏပဘာဝံ ဥပဂတမ္ပိ ဘိန္နမေဝ။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပန အဘိန္နေပိ သုသာနဂေါပကေဟိ ဝါ အညေဟိ ဝါ မနုဿေဟိ ဂါဟာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ နော စေ အညံ လဘတိ၊ သတ္ထကေန ဝါ ကေနစိ ဝါ ဝဏံ ကတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိသဘာဂသရီရေ ပန သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ သမဏသညံ ဥပ္ပါဒေတွာ သီသေ ဝါ ဟတ္ထပါဒပိဋ္ဌိယံ ဝါ ဝဏံ ကတွာ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။

ကုသသင်္ကာမနဝတ္ထုကထာ

၁၃၈။ တဒနန္တရေ ဝတ္ထုသ္မိံ **ကုသံ သင်္ကာမေတွာ စီဝရံ အဂ္ဂဟေသီတိ** ပုဗ္ဗေ "အာဒိယေယျာ"တိ ဣမဿ ပဒဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာယံ နာမမတ္တေန ဒဿိတေသု ထေယျာဝဟာရ ပသယှာဝဟာရ ပရိကပ္ပါဝဟာရ ပဋိစ္ဆန္နာဝဟာရကုသာဝဟာရေသု ကုသာဝဟာရေန အဝဟရီတိ အတ္ထော။

ဣမေသံ ပန အဝဟာရာနံ ဧဝံ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ—ယော ဟိ ကောစိ သဿာမိကံ ဘဏ္ဍံ ရတ္တိဘာဂေ ဝါ ဒိဝသဘာဂေ ဝါ သန္ဓိစ္ဆေဒါဒီနိ ကတွာ အဒိဿမာနော အဝဟရတိ၊ ကူဋမာန ကူဋကဟာပဏာဒီဟိ ဝါ ဝဉ္စေတွာ ဂဏှာတိ၊ တဿေဝံ ဂဏှတော အဝဟာရော **"ထေယျာဝဟာရော"**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယော ပန ပရေ ပသယှ ဗလသာ အဘိဘုယျ, အထ ဝါ ပန သန္တဇ္ဇေတွာ ဘယံ ဒဿေတွာ တေသံ သန္တကံ ဂဏှာတိ၊ ပန္ထဃာတဂါမဃာတာဒီနိ ကရောန္တာ ဒါမရိကစောရာ ဝိယ ကောဓဝသေန ပရဃရဝိလောပံ ကရောန္တာ အတ္တနော ပတ္တဗလိတော စ အဓိကံ ဗလက္ကာရေန ဂဏှန္တာ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒယော ဝိယ။ တဿေဝံ ဂဏှတော အဝဟာရော **"ပသယှာဝဟာရော"**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပရိကပ္ပေတွာ ဂဏှတော ပန အဝဟာရော **"ပရိကပ္ပါဝဟာရော"**တိ ဝုစ္စတိ၊ သော ဘဏ္ဍပရိကပ္ပဩကာသပရိကပ္ပဝသေန ဒုဝိဓော။ တတြာယံ **ဘဏ္ဍပရိကပ္ပေါ**—ဣဓေကစ္စော သာဋကတ္ထိကော အန္တောဂဗ္ဘံ ပဝိသိတွာ "သစေ သာဋကော ဘဝိဿတိ၊ ဂဏှိဿာမိ၊ သစေ သုတ္တံ၊ န ဂဏှိဿာမီ"တိ

parikappetvā andhakāre pasibbakaṁ gaṇhāti, sāṭako ce tatra hoti, uddhāreyeva pārājikaṁ. Suttaṁ ce hoti, rakkhati. Bahi nīharitvā muñcitvā “suttan”ti ñatvā puna āharitvā yathāṭhāne ṭhapeti, rakkhatiyeva. “Suttan”ti ñatvāpi “yaṁ laddhaṁ, taṁ gahetabban”ti gacchati, padavārena kāretabbo. Bhūmiyaṁ ṭhapetvā gaṇhāti, uddhāre pārājikaṁ. “Coro coro”ti sāmikehi pariyuṭṭhito chaḍḍetvā palāyati, rakkhati. Sāmikā taṁ disvā gaṇhanti, iccetaṁ kusalaṁ. Añño ce koci gaṇhāti, bhaṇḍadeyyaṁ. Atha nivattesu sāmikesu sayameva taṁ disvā “pagevetaṁ mayā nīhaṭaṁ, mama dāni santakan”ti gaṇhāti, rakkhati, bhaṇḍadeyyaṁ pana hoti. “Sace suttaṁ bhavissati, gaṇhissāmi, sace sāṭako, na gaṇhissāmi. Sace sappi bhavissati, gaṇhissāmi, sace telaṁ, na gaṇhissāmī”ti-ādinā nayena parikappetvā gaṇhantassāpi eseva nayo.

Mahāpaccariyādīsu pana “sāṭakatthikopi sāṭakapasibbakameva gahetvā nikkhanto bahi ṭhatvā muñcitvā ‘sāṭako ayan’ti disvā gacchanto paduddhāreneva kāretabbo”ti vuttaṁ. Ettha pana “sace sāṭako bhavissati, gaṇhissāmī”ti parikappitattā parikappo dissati, disvā haṭattā parikappāvahāro na dissati. **Mahā-aṭṭhakathāyaṁ** pana yaṁ parikappitaṁ, taṁ adiṭṭhaṁ parikappitabhāve ṭhitaṁyeva uddharantassa avahāro vutto, tasmā tattha parikappāvahāro dissati, “taṁ maññamāno taṁ avaharī”ti Pāḷiyā ca sametīti. Tattha yvāyaṁ “sace sāṭako bhavissati, gaṇhissāmī”ti-ādinā nayena pavatto parikappo, ayaṁ bhaṇḍaparikappo nāma.

Okāsaparikappo pana evaṁ veditabbo—idhekacco lolabhikkhu paraparivenaṁ vā kulagharaṁ vā araññe kammantasālaṁ vā pavisitvā tattha kathāsallāpena nisinno kiñci lobhaneyyaṁ parikkhāraṁ oloketi, olokento ca pana disvā dvārapamukha heṭṭhāpāsāda pariveṇadvārakoṭṭhakarukkhamūlādivasena paricchedaṁ katvā “sace maṁ etthantare passissanti, daṭṭhukāmatāya gahetvā vicaranto viya etesaṁyeva dassāmi, no ce passissanti, harissāmī”ti parikappeti. Tassa taṁ ādāya parikappitaparicchedaṁ atikkantamatte pārājikaṁ. Sace upacārasīmaṁ parikappeti, tadabhimukhova gacchanto kammaṭṭhānādīni manasi karonto vā

ပရိကပ္ပေတွာ အန္ဓကာရေ ပသိဗ္ဗကံ ဂဏှာတိ၊ သာဋကော စေ တတြ ဟောတိ၊ ဥဒ္ဓါရေယေဝ ပါရာဇိကံ။ သုတ္တံ စေ ဟောတိ၊ ရက္ခတိ။ ဗဟိ နီဟရိတွာ မုဉ္စိတွာ “သုတ္တ”န္တိ ဉတွာ ပုန အာဟရိတွာ ယထာဋ္ဌာနေ ဌပေတိ၊ ရက္ခတိယေဝ။ “သုတ္တ”န္တိ ဉတွာပိ “ယံ လဒ္ဓံ၊ တံ ဂဟေတဗ္ဗ”န္တိ ဂစ္ဆတိ၊ ပဒဝါရေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဘူမိယံ ဌပေတွာ ဂဏှာတိ၊ ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ “စောရော စောရော”တိ သာမိကေဟိ ပရိယုဋ္ဌိတော ဆဍ္ဍေတွာ ပလာယတိ၊ ရက္ခတိ။ သာမိကာ တံ ဒိသွာ ဂဏှန္တိ၊ ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ အညော စေ ကောစိ ဂဏှာတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ အထ နိဝတ္တေသု သာမိကေသု သယမေဝ တံ ဒိသွာ “ပဂေဝေတံ မယာ နီဟဋံ၊ မမ ဒါနိ သန္တက”န္တိ ဂဏှာတိ၊ ရက္ခတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတိ။ “သစေ သုတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ ဂဏှိဿာမိ၊ သစေ သာဋကော၊ န ဂဏှိဿာမိ။ သစေ သပ္ပိ ဘဝိဿတိ၊ ဂဏှိဿာမိ၊ သစေ တေလံ၊ န ဂဏှိဿာမီ”တိ-အာဒိနာ နယေန ပရိကပ္ပေတွာ ဂဏှန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။

မဟာပစ္စရိယာဒီသု ပန “သာဋကတ္ထိကောပိ သာဋကပသိဗ္ဗကမေဝ ဂဟေတွာ နိက္ခန္တော ဗဟိ ဌတွာ မုဉ္စိတွာ ‘သာဋကော အယ’န္တိ ဒိသွာ ဂစ္ဆန္တော ပဒုဒ္ဓါရေနေဝ ကာရေတဗ္ဗော”တိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ ပန “သစေ သာဋကော ဘဝိဿတိ၊ ဂဏှိဿာမီ”တိ ပရိကပ္ပိတတ္တာ ပရိကပ္ပေါ ဒိဿတိ၊ ဒိသွာ ဟဋတ္တာ ပရိကပ္ပါဝဟာရော န ဒိဿတိ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန ယံ ပရိကပ္ပိတံ၊ တံ အဒိဋ္ဌံ ပရိကပ္ပိတဘာဝေ ဌိတံယေဝ ဥဒ္ဓရန္တဿ အဝဟာရော ဝုတ္တော၊ တသ္မာ တတ္ထ ပရိကပ္ပါဝဟာရော ဒိဿတိ၊ “တံ မညမာနော တံ အဝဟရီ”တိ ပါဠိယာ စ သမေတီတိ။ တတ္ထ ယွာယံ “သစေ သာဋကော ဘဝိဿတိ၊ ဂဏှိဿာမီ”တိအာဒိနာ နယေန ပဝတ္တော ပရိကပ္ပေါ၊ အယံ ဘဏ္ဍပရိကပ္ပေါ နာမ။

ဩကာသပရိကပ္ပေါ ပန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော—ဣဓေကစ္စော လောလဘိက္ခု ပရပရိဝေဏံ ဝါ ကုလဃရံ ဝါ အရညေ ကမ္မန္တသာလံ ဝါ ပဝိသိတွာ တတ္ထ ကထာသလ္လာပေန နိသိန္နော ကိဉ္စိ လောဘနေယျံ ပရိက္ခာရံ ဩလောကေတိ၊ ဩလောကေန္တော စ ပန ဒိသွာ ဒွါရပမုခ ဟေဋ္ဌာပါသာဒပရိဝေဏဒွါရ-ကောဋ္ဌကရုက္ခမူလာဒိဝသေန ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ “သစေ မံ ဧတ္ထန္တရေ ပဿိဿန္တိ၊ ဒဋ္ဌုကာမတာယ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တော ဝိယ ဧတေသံယေဝ ဒဿာမိ၊ နော စေ ပဿိဿန္တိ၊ ဟရိဿာမီ”တိ ပရိကပ္ပေတိ။ တဿ တံ အာဒါယ ပရိကပ္ပိတပရိစ္ဆေဒံ အတိက္ကန္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ဥပစာရသီမံ ပရိကပ္ပေတိ၊ တဒဘိမုခေါဝ ဂစ္ဆန္တော ကမ္မဋ္ဌာနာဒီနိ မနသိ ကရောန္တော ဝါ

aññavihito vā asatiyā upacārasīmaṁ atikkamati, bhaṇḍadeyyaṁ. Athāpissa taṁ ṭhānaṁ pattassa coro vā hatthī vā vāḷamigo vā mahāmegho vā vuṭṭhahati, so ca tamhā upaddavā muccitukamyatāya sahasā taṁ ṭhānaṁ atikkamati, bhaṇḍadeyyameva. Keci panettha "yasmā mūleva theyyacittena gahitaṁ, tasmā na rakkhati, avahāroyevā"ti vadanti. Ayaṁ tāva **Mahā-aṭṭhakathā**nayo. **Mahāpaccariyaṁ** pana "sacepi so antoparicchede hatthiṁ vā assaṁ vā abhiruhitvā taṁ neva pājeti na pājāpeti, paricchede atikkantepi pārājikaṁ natthi, bhaṇḍadeyyamevā"ti vuttaṁ. Tatra yvāyaṁ "sace maṁ etthantare passissanti, daṭṭhukāmatāya gahetvā vicaranto viya etesaṁyeva dassāmī"ti pavatto parikappo, ayaṁ okāsaparikappo nāma.

Evamimesaṁ dvinnampi parikappānaṁ vasena parikappetvā gaṇhato avahāro "parikappāvahāro"ti veditabbo.

Paṭicchādetvā pana avaharaṇaṁ **paṭicchannāvahāro.** So evaṁ veditabbo—yo bhikkhu manussānaṁ uyyānādīsu kīḷantānaṁvā pavisantānaṁ vā omuñcitvā ṭhapitaṁ alaṅkārabhaṇḍaṁ disvā "sace onamitvā gahessāmi, kiṁ samaṇo gaṇhātīti maṁ jānitvā viheṭheyyūn"ti paṁsunā vā paṇṇena vā paṭicchādeti "pacchā gaṇhissāmī"ti, tassa ettāvatā uddhāro natthīti na tāva avahāro hoti. Yadā pana te manussā antogāmaṁ pavisitukāmā taṁ bhaṇḍakaṁ vicinantāpi apassitvā "idāni andhakāro, sve jānissāmā"ti sālayā eva gatā honti, athassa taṁ uddharato uddhāre pārājikaṁ. "Paṭicchannakāleyeva taṁ mama santakan"ti sakasaññāya vā "gatā dāni te, chaḍḍitabhaṇḍaṁ idan"ti paṁsukūlasaññāya vā gaṇhantassa pana bhaṇḍadeyyaṁ. Tesu dutiyadivase āgantvā vicinitvā adisvā dhuranikkhepaṁ katvā gatesupi gahitaṁ bhaṇḍadeyyameva. Kasmā? Yasmā tassa payogena tehi na diṭṭhaṁ. Yo pana tathārūpaṁ bhaṇḍaṁ disvā yathāṭhāne ṭhitaṁyeva appaṭicchādetvā theyyacitto pādena akkamitvā kaddame vā vālikāya vā paveseti, tassa pavesitamatteyeva pārājikaṁ.

Kusaṁ saṅkāmetvā pana avaharaṇaṁ **"kusāvahāro"**ti vuccati. Sopi evaṁ veditabbo—yo bhikkhu kusaṁ pātetvā cīvare bhājiyamāne

အညဝိဟိတော ဝါ အသတိယာ ဥပစာရသီမံ အတိက္ကမတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ အထာပိဿ တံ ဌာနံ ပတ္တဿ စောရော ဝါ ဟတ္ထီ ဝါ ဝါဠမိဂေါ ဝါ မဟာမေဃော ဝါ ဝုဋ္ဌဟတိ၊ သော စ တမှာ ဥပဒ္ဒဝါ မုစ္စိတုကမျတာယ သဟသာ တံ ဌာနံ အတိက္ကမတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ ကေစိ ပနေတ္ထ "ယသ္မာ မူလေဝ ထေယျစိတ္တေန ဂဟိတံ၊ တသ္မာ န ရက္ခတိ၊ အဝဟာရောယေဝါ"တိ ဝဒန္တိ။ အယံ တာဝ **မဟာအဋ္ဌကထာ**နယော။ **မဟာပစ္စရိယံ** ပန "သစေပိ သော အန္တောပရိစ္ဆေဒေ ဟတ္ထိံ ဝါ အဿံ ဝါ အဘိရုဟိတွာ တံ နေဝ ပါဇေတိ န ပါဇာပေတိ၊ ပရိစ္ဆေဒေ အတိက္ကန္တေပိ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝါ"တိ ဝုတ္တံ။ တတြ ယွာယံ "သစေ မံ ဧတ္ထန္တရေ ပဿိဿန္တိ၊ ဒဋ္ဌုကာမတာယ ဂဟေတွာ ဝိစရန္တော ဝိယ ဧတေသံယေဝ ဒဿာမီ"တိ ပဝတ္တော ပရိကပ္ပေါ၊ အယံ ဩကာသပရိကပ္ပေါ နာမ။

ဧဝမိမေသံ ဒွိန္နမ္ပိ ပရိကပ္ပါနံ ဝသေန ပရိကပ္ပေတွာ ဂဏှတော အဝဟာရော "ပရိကပ္ပါဝဟာရော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ပန အဝဟရဏံ **ပဋိစ္ဆန္နာဝဟာရော**။ သော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော—ယော ဘိက္ခု မနုဿာနံ ဥယျာနာဒီသု ကီဠန္တာနံ ဝါ ပဝိသန္တာနံ ဝါ ဩမုဉ္စိတွာ ဌပိတံ အလင်္ကာရဘဏ္ဍံ ဒိသွာ "သစေ ဩနမိတွာ ဂဟေဿာမိ၊ ကိံ သမဏော ဂဏှာတီတိ မံ ဇာနိတွာ ဝိဟေဌေယျု"န္တိ ပံသုနာ ဝါ ပဏ္ဏေန ဝါ ပဋိစ္ဆာဒေတိ "ပစ္ဆာ ဂဏှိဿာမီ"တိ၊ တဿ ဧတ္တာဝတာ ဥဒ္ဓါရော နတ္ထီတိ န တာဝ အဝဟာရော ဟောတိ။ ယဒါ ပန တေ မနုဿာ အန္တောဂါမံ ပဝိသိတုကာမာ တံ ဘဏ္ဍကံ ဝိစိနန္တာပိ အပဿိတွာ "ဣဒါနိ အန္ဓကာရော၊ သွေ ဇာနိဿာမာ"တိ သာလယာ ဧဝ ဂတာ ဟောန္တိ၊ အထဿ တံ ဥဒ္ဓရတော ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ "ပဋိစ္ဆန္နကာလေယေဝ တံ မမ သန္တက"န္တိ သကသညာယ ဝါ "ဂတာ ဒါနိ တေ၊ ဆဍ္ဍိတဘဏ္ဍံ ဣဒ"န္တိ ပံသုကူလသညာယ ဝါ ဂဏှန္တဿ ပန ဘဏ္ဍဒေယျံ။ တေသု ဒုတိယဒိဝသေ အာဂန္တွာ ဝိစိနိတွာ အဒိသွာ ဓုရနိက္ခေပံ ကတွာ ဂတေသုပိ ဂဟိတံ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ တဿ ပယောဂေန တေဟိ န ဒိဋ္ဌံ။ ယော ပန တထာရူပံ ဘဏ္ဍံ ဒိသွာ ယထာဌာနေ ဌိတံယေဝ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ထေယျစိတ္တော ပါဒေန အက္ကမိတွာ ကဒ္ဒမေ ဝါ ဝါလိကာယ ဝါ ပဝေသေတိ၊ တဿ ပဝေသိတမတ္တေယေဝ ပါရာဇိကံ။

ကုသံ သင်္ကာမေတွာ ပန အဝဟရဏံ "**ကုသာဝဟာရော**"တိ ဝုစ္စတိ။ သောပိ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော—ယော ဘိက္ခု ကုသံ ပါတေတွာ စီဝရေ ဘာဇိယမာနေ

attano koṭṭhāsassa samīpe ṭhitaṁ [1]appagghataraṁ vā[2] mahagghataraṁ vā samasamaṁ vā agghena parassa koṭṭhāsaṁ[1] haritukāmo attano koṭṭhāse patitaṁ kusadaṇḍakaṁ parassa koṭṭhāse pātetukāmo uddharati, rakkhati tāva. Parassa koṭṭhāse pāteti, rakkhateva. Yadā pana tasmiṁ patite parassa koṭṭhāsato parassa kusadaṇḍakaṁ uddharati, uddhaṭamatte pārājiko hoti. Sace paṭhamataraṁ parakoṭṭhāsato kusadaṇḍakaṁ uddharati, attano koṭṭhāse pātetukāmatāya uddhāre rakkhati, pātane rakkhati, attano koṭṭhāsato pana attano kusadaṇḍakaṁ uddharati, uddhāreyeva rakkhati. Taṁ uddharitvā parakoṭṭhāse pātentassa hatthato muttamatte pārājikaṁ.

Sace pana dvīsupi koṭṭhāsesu patitadaṇḍake adassanaṁ gameti, tato avasesabhikkhūsu gatesu itaro "mayhaṁ bhante daṇḍako na paññāyatī"ti, mayhampi āvuso na paññāyatīti. Katamo pana bhante mayhaṁ bhāgoti. "Ayaṁ tuyhaṁ bhāgo"ti attano bhāgaṁ dasseti. Tasmiṁ vivaditvā vā avivaditvā vā taṁ gaṇhitvā gate itaro tassa bhāgaṁ uddharati, uddhāre pārājikaṁ. Sacepi tena "ahaṁ mama bhāgaṁ tuyhaṁ na demi, tvaṁ pana attano bhāgaṁ ñatvā gaṇhā"ti vutte "nāyaṁ mamā"ti jānantopi tasseva bhāgaṁ gaṇhāti, uddhāre pārājikaṁ. Sace pana itaro "ayaṁ tuyhaṁ bhāgo, ayaṁ mayhaṁ bhāgoti kiṁ iminā vivādenā"ti cintetvā "mayhaṁ vā patto hotu, tumhākaṁ vā, yo varabhāgo, taṁ tumhe gaṇhathā"ti vadati, dinnakaṁ nāma gahitaṁ hoti, natthetthāvahāro. Sacepi so vivādabhīruko bhikkhu "yaṁ tuyhaṁ ruccati, taṁ gaṇhā"ti vutto attano pattaṁ varabhāgaṁ ṭhapetvā lāmakaṁyeva gahetvā gacchati, tato itarassa vicinitāvasesaṁ[3] gaṇhantassāpi avahāro natthevāti.

Aṭṭhakathāsu pana vuttaṁ "imasmiṁ ṭhāne kusasaṅkāmanavasena cīvarabhājanīyameva ekaṁ āgataṁ, catunnampi pana paccayānaṁ uppattiñca bhājanīyañca nīharitvā dassetabban"ti evañca vatvā **Cīvarakkhandhake** "aṭiggaṇhātu me bhante Bhagavā siveyyakaṁ dussayugaṁ, bhikkhusaṁghassa ca gahapaticīvaraṁ anujānātū"ti[4] idaṁ Jīvakavatthuṁ ādiṁ katvā **uppannacīvarakathā,**

1-1. Mahagghataraṁ parassa koṭṭhāsaṁ (Syā)
2. Samagghataraṁ vā (Sārattha)
3. Vicitāvasesaṁ (Sī, Syā)
4. Vi 3. 392 piṭṭhe.

အတ္တနော ကောဋ္ဌာသဿ သမီပေ ဌိတံ [၁]အပ္ပဂ္ဃတရံ ဝါ[၂] မဟဂ္ဃတရံ ဝါ သမသမံ ဝါ အဂ္ဃေန ပရဿ ကောဋ္ဌာသံ[၁] ဟရိတုကာမော အတ္တနော ကောဋ္ဌာသေ ပတိတံ ကုသဒဏ္ဍကံ ပရဿ ကောဋ္ဌာသေ ပါတေတုကာမော ဥဒ္ဓရတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ ပရဿ ကောဋ္ဌာသေ ပါတေတိ၊ ရက္ခတေဝ။ ယဒါ ပန တသ္မိံ ပတိတေ ပရဿ ကောဋ္ဌာသတော ပရဿ ကုသဒဏ္ဍကံ ဥဒ္ဓရတိ၊ ဥဒ္ဓဋမတ္တေ ပါရာဇိကော ဟောတိ။ သစေ ပဌမတရံ ပရကောဋ္ဌာသတော ကုသဒဏ္ဍကံ ဥဒ္ဓရတိ၊ အတ္တနော ကောဋ္ဌာသေ ပါတေတုကာမတာယ ဥဒ္ဓါရေ ရက္ခတိ၊ ပါတနေ ရက္ခတိ၊ အတ္တနော ကောဋ္ဌာသတော ပန အတ္တနော ကုသဒဏ္ဍကံ ဥဒ္ဓရတိ၊ ဥဒ္ဓါရေယေဝ ရက္ခတိ။ တံ ဥဒ္ဓရိတွာ ပရကောဋ္ဌာသေ ပါတေန္တဿ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

သစေ ပန ဒွီသုပိ ကောဋ္ဌာသေသု ပတိတဒဏ္ဍကေ အဒဿနံ ဂမေတိ၊ တတော အဝသေသဘိက္ခူသု ဂတေသု ဣတရော "မယှံ ဘန္တေ ဒဏ္ဍကော န ပညာယတီ"တိ၊ မယှမ္ပိ အာဝုသော န ပညာယတီတိ။ ကတမော ပန ဘန္တေ မယှံ ဘာဂေါတိ။ "အယံ တုယှံ ဘာဂေါ"တိ အတ္တနော ဘာဂံ ဒဿေတိ။ တသ္မိံ ဝိဝဒိတွာ ဝါ အဝိဝဒိတွာ ဝါ တံ ဂဏှိတွာ ဂတေ ဣတရော တဿ ဘာဂံ ဥဒ္ဓရတိ၊ ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ သစေပိ တေန "အဟံ မမ ဘာဂံ တုယှံ န ဒေမိ၊ တွံ ပန အတ္တနော ဘာဂံ ဉတွာ ဂဏှာ"တိ ဝုတ္တေ "နာယံ မမာ"တိ ဇာနန္တောပိ တဿေဝ ဘာဂံ ဂဏှာတိ၊ ဥဒ္ဓါရေ ပါရာဇိကံ။ သစေ ပန ဣတရော "အယံ တုယှံ ဘာဂေါ၊ အယံ မယှံ ဘာဂေါတိ ကိံ ဣမိနာ ဝိဝါဒေနာ"တိ စိန္တေတွာ "မယှံ ဝါ ပတ္တော ဟောတု, တုမှာကံ ဝါ၊ ယော ဝရဘာဂေါ၊ တံ တုမှေ ဂဏှထာ"တိ ဝဒတိ၊ ဒိန္နကံ နာမ ဂဟိတံ ဟောတိ၊ နတ္ထေတ္ထာဝဟာရော။ သစေပိ သော ဝိဝါဒဘီရုကော ဘိက္ခု "ယံ တုယှံ ရုစ္စတိ၊ တံ ဂဏှာ"တိ ဝုတ္တော အတ္တနော ပတ္တံ ဝရဘာဂံ ဌပေတွာ လာမကံယေဝ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ တတော ဣတရဿ ဝိစိနိတာဝသေသံ[၃] ဂဏှန္တဿာပိ အဝဟာရော နတ္ထေဝါတိ။

အဋ္ဌကထာသု ပန ဝုတ္တံ "ဣမသ္မိံ ဌာနေ ကုသသင်္ကာမနဝသေန စီဝရဘာဇနီယမေဝ ဧကံ အာဂတံ၊ စတုန္နမ္ပိ ပန ပစ္စယာနံ ဥပ္ပတ္တိဉ္စ ဘာဇနီယဉ္စ နီဟရိတွာ ဒဿေတဗ္ဗ"န္တိ ဧဝဉ္စ ဝတွာ **စီဝရက္ခန္ဓကေ** "ပဋိဂ္ဂဏှာတု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ သိဝေယျကံ ဒုဿယုဂံ၊ ဘိက္ခုသံဃဿ စ ဂဟပတိစီဝရံ အနုဇာနာတူ"တိ[၄] ဣဒံ ဇီဝကဝတ္ထုံ အာဒိံ ကတွာ **ဥပ္ပန္နစီဝရကထာ,**

၁-၁- မဟဂ္ဃတရံ ပရဿ ကောဋ္ဌာသံ (သျာ)
၂- သမဂ္ဃတရံ ဝါ (သာရတ္ထ)
၃- ဝိစိတာဝသေသံ (သီ၊ သျာ)
၄- ဝိ ၃-၃၉၂-ပိဋ္ဌေ။

Senāsanakkhandhake “tena kho pana samayena Rājagahaṁ dubbhikkhaṁ hoti, manussā na sakkonti saṁghabhattaṁ kātuṁ, icchanti uddesabhattaṁ nimantanaṁ salākabhattaṁ pakkhikaṁ uposathikaṁ pāṭipadikaṁ kātun”ti[1] idaṁ suttamādiṁkatvā **piṇḍapātakathā,** Senāsanakkhandhakeyeva “tena kho pana samayena sattarasavaggiyā bhikkhū aññataraṁ paccantimaṁ Mahāvihāraṁ paṭisaṅkharonti ‘idha mayaṁ vassaṁ vasissāmā’ti. Addasaṁsu kho chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiye bhikkhū vihāraṁ paṭisaṅkharonte”ti[2] idaṁ chabbaggiyavatthuṁ ādiṁkatvā **āgatasenāsanakathā,** tadavasāne[3] ca **sappi-ādibhesajjakathā** vitthārena kathitā. Mayaṁ pana taṁ sabbaṁ āgatāgataṭṭhāneyeva kathayissāma, evaṁ kathane kāraṇaṁ pubbe vuttameva.

Kusasaṅkāmanavatthukathā niṭṭhitā.

139. Ito paraṁ Jantāgharavatthu uttānatthameva.

140. Pañcasu Vighāsavatthūsu te bhikkhū anupasampannena kappiyaṁ kārāpetvā paribhuñjiṁsu. Vighāsaṁ pana gaṇhantena khāditāvasesaṁ chaḍḍitaṁ gahetabbaṁ. Yadi sakkoti khādante chaḍḍāpetvā gaṇhituṁ, etampi vaṭṭati. Attaguttatthāya, pana parānuddayatāya ca na gahetabbaṁ.

141. Odana khādanīya pūva ucchu timbarūsaka bhājanīyavatthūsu **aparassa bhāgaṁ dehī**ti asantaṁ puggalaṁ āha. ( )[4] **Amūlakaṁ aggahasī**ti sāmikesu dentesu evaṁ aggahesi. **Anāpatti bhikkhu pārājikassā**ti sāmikehi dinnaṁ aggahesi, tenassa anāpatti vuttā. **Āpatti sampajānamusāvāde pācittiyassā**ti yo panānena sampajānamusāvādo vutto, tasmiṁ pācittiyaṁ āha parato tekaṭulayāguvatthumhi viya. Gahaṇe pana ayaṁ vinicchayo—saṁghassa santakaṁ sammatena vā āṇattehi vā ārāmikādīhi diyyamānaṁ, gihīnañca santakaṁ sāmikena vā āṇattena vā diyyamānaṁ “aparassa bhāgaṁ dehī”ti vatvā gaṇhato bhaṇḍadeyyaṁ. Aññena diyyamānaṁ gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Asammatena vā anāṇattena vā diyyamāne “aparampi bhāgaṁ dehī”ti

1. Vi 4. 329 piṭṭhe. 2. Vi 4. 316 piṭṭhe. 3. Tadavasesā (Sī, Syā)
4. ( ) Imasmiṁ abbhantare bahu saṁvaṇṇanāvacanakkamo dissati Syāma-potthake.

သေနာသနက္ခန္ဓကေ “တေန ခေါ ပန သမယေန ရာဇဂဟံ ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဟောတိ၊ မနုဿာ န သက္ကောန္တိ သံဃဘတ္တံ ကာတုံ၊ ဣစ္ဆန္တိ ဥဒ္ဒေသဘတ္တံ နိမန္တနံ သလာကဘတ္တံ ပက္ခိကံ ဥပေါသထိကံ ပါဋိပဒိကံ ကာတု”န္တိ[၁] ဣဒံ သုတ္တမာဒိံ ကတွာ **ပိဏ္ဍပါတကထာ,** သေနာသနက္ခန္ဓကေယေဝ “တေန ခေါ ပန သမယေန သတ္တရသဝဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ အညတရံ ပစ္စန္တိမံ မဟာဝိဟာရံ ပဋိသင်္ခရောန္တိ ‘ဣဓ မယံ ဝဿံ ဝသိဿာမာ’တိ။ အဒ္ဒသံသု ခေါ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ သတ္တရသဝဂ္ဂိယေ ဘိက္ခူ ဝိဟာရံ ပဋိသင်္ခရောန္တေ”တိ[၂] ဣဒံ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယဝတ္ထုံ အာဒိံ ကတွာ **အာဂတသေနာသနကထာ,** တဒဝသာနေ[၃] စ **သပ္ပိအာဒိဘေသဇ္ဇကထာ** ဝိတ္ထာရေန ကထိတာ။ မယံ ပန တံ သဗ္ဗံ အာဂတာဂတဋ္ဌာနေယေဝ ကထယိဿာမ၊ ဧဝံ ကထနေ ကာရဏံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ။

ကုသသင်္ကာမနဝတ္ထုကထာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၃၉။ ဣတော ပရံ ဇန္တာဃရဝတ္ထု ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၁၄၀။ ပဉ္စသု ဝိဃာသဝတ္ထူသု တေ ဘိက္ခူ အနုပသမ္ပန္နေန ကပ္ပိယံ ကာရာပေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိံသု။ ဝိဃာသံ ပန ဂဏှန္တေန ခါဒိတာဝသေသံ ဆဍ္ဍိတံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ယဒိ သက္ကောတိ ခါဒန္တေ ဆဍ္ဍာပေတွာ ဂဏှိတုံ၊ ဧတမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ အတ္တဂုတ္တတ္ထာယ, ပန ပရာနုဒ္ဒယတာယ စ န ဂဟေတဗ္ဗံ။

၁၄၁။ ဩဒန ခါဒနီယ ပူဝ ဥစ္ဆု တိမ္ဗရူသက ဘာဇနီယဝတ္ထူသု **အပရဿ ဘာဂံ ဒေဟီ**တိ အသန္တံ ပုဂ္ဂလံ အာဟ။( )[၄] **အမူလကံ အဂ္ဂဟေသီ**တိ သာမိကေသု ဒေန္တေသု ဧဝံ အဂ္ဂဟေသိ။ **အနာပတ္တိ ဘိက္ခု ပါရာဇိကဿာ**တိ သာမိကေဟိ ဒိန္နံ အဂ္ဂဟေသိ၊ တေနဿ အနာပတ္တိ ဝုတ္တာ။ **အာပတ္တိ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေ ပါစိတ္တိယဿာ**တိ ယော ပနာနေန သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေါ ဝုတ္တော၊ တသ္မိံ ပါစိတ္တိယံ အာဟ ပရတော တေကဋုလယာဂုဝတ္ထုမှိ ဝိယ။ ဂဟဏေ ပန အယံ ဝိနိစ္ဆယော—သံဃဿ သန္တကံ သမ္မတေန ဝါ အာဏတ္တေဟိ ဝါ အာရာမိကာဒီဟိ ဒိယျမာနံ, ဂိဟီနဉ္စ သန္တကံ သာမိကေန ဝါ အာဏတ္တေန ဝါ ဒိယျမာနံ “အပရဿ ဘာဂံ ဒေဟီ”တိ ဝတွာ ဂဏှတော ဘဏ္ဍဒေယျံ။ အညေန ဒိယျမာနံ ဂဏှန္တော ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ အသမ္မတေန ဝါ အနာဏတ္တေန ဝါ ဒိယျမာနေ “အပရမ္ပိ ဘာဂံ ဒေဟီ”တိ

၁-ဝိ ၄-၃၂၉-ပိဋ္ဌေ။ ၂-ဝိ ၄-၃၁၆-ပိဋ္ဌေ။ ၃-တဒဝသေသာ (သီ၊ သျာ)
၄-( )ဣမသ္မိံ အဗ္ဘန္တရေ ဗဟု သံဝဏ္ဏနာဝစနက္ကမော ဒိဿတိ သျာမပေါတ္ထကေ။

vatvā vā kūṭavassāni gaṇetvā vā gaṇhanto pattacatukke viya tassuddhāreyeva bhaṇḍagghena kāretabbo. Itarehi diyyamānaṁ evaṁ gaṇhato bhaṇḍadeyyaṁ. Sāmikena pana “imassa dehī”ti dāpitaṁ vā sayaṁ dinnaṁ vā sudinnanti ayamettha **sabba-aṭṭhakathā**vinicchayato sāro.

142-3. Odaniyagharādivatthūsu **odaniyagharaṁ** nāma vikkāyikabhattapacanagharaṁ. **Sūnagharaṁ**[1] nāma vikkāyikamaṁsapacanagharaṁ. **Pūvagharaṁ** nāma vikkāyikakhajjakapacanagharaṁ. Sesamettha, parikkhāravatthūsu ca pākaṭameva.

144. Pīṭhavatthusmiṁ so bhikkhu parikappetvā “etaṁ ṭhānaṁ sampattaṁ gaṇhissāmī”ti saṅkāmesi, tenassa saṅkāmane avahāro natthi. Saṅkāmetvā pana parikappitokāsato gahaṇe pārājikaṁ vuttaṁ. Evaṁ haranto ca yadi pīṭhake theyyacittaṁ natthi, thavikaṁ agghāpetvā kāretabbo. Atha pīṭhakepi atthi, ubho agghāpetvā kāretabboti. Bhisi-ādīni tīṇi vatthūni pākaṭāneva.

146. Vissāsaggāhādīsu tīsu vatthūsu gahaṇe anāpatti, āharāpentesu bhaṇḍadeyyaṁ. Piṇḍāya paviṭṭhassa paṭiviso[2] anto upacārasīmāyaṁ ṭhitasseva gahetuṁ vaṭṭati. Yadi pana dāyakā “bahi-upacāraṭṭhānampi bhante bhāgaṁ gaṇhatha, āgantvā paribhuñjissantī”ti vadanti, evaṁ antogāmaṭṭhānampi gahetuṁ vaṭṭati. Sesamettha uttānatthameva.

148-9. Sattasu ambacorakādivatthūsu paṁsukūlasaññāya gahaṇe anāpatti, āharāpentesu bhaṇḍadeyyaṁ, theyyacittena paribhoge pārājikaṁ. Tatrāyaṁ vinicchayo—sāmikāpi sālayā, corāpi sālayā, paṁsukūlasaññāya khādantassa bhaṇḍadeyyaṁ, theyyacittena gaṇhato uddhāreyeva avahāro, bhaṇḍaṁ agghāpetvā kāretabbo. Sāmikā sālayā, corā nirālayā, eseva nayo. Sāmikā nirālayā, corā sālayā, “puna gaṇhissāmā”ti kismiñcideva gahanaṭṭhāne khipitvā gatā, eseva nayo. Ubhopi nirālayā, paṁsukūlasaññāya khādato anāpatti, theyyacittena dukkaṭaṁ.

1. Sūnāgharaṁ (Sī, Syā) 2. Paṭiviṁso (Sī) Paṭi + vi + aṁso = Paṭiviṁso.

ဝတွာ ဝါ ကူဋဝဿာနိ ဂဏေတွာ ဝါ ဂဏှန္တော ပတ္တစတုက္ကေ ဝိယ တဿုဒ္ဓါရေယေဝ ဘဏ္ဍဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဣတရေဟိ ဒိယျမာနံ ဧဝံ ဂဏှတော ဘဏ္ဍဒေယျံ။ သာမိကေန ပန “ဣမဿ ဒေဟီ”တိ ဒါပိတံ ဝါ သယံ ဒိန္နံ ဝါ သုဒိန္နန္တိ အယမေတ္ထ **သဗ္ဗအဋ္ဌကထာ**ဝိနိစ္ဆယတော သာရော။

၁၄၂-၃။ ဩဒနိယဃရာဒိဝတ္ထူသု **ဩဒနိယဃရံ** နာမ ဝိက္ကာယိကဘတ္တပစနဃရံ။ **သူနဃရံ**[၁] နာမ ဝိက္ကာယိကမံသပစနဃရံ။ **ပူဝဃရံ** နာမ ဝိက္ကာယိကခဇ္ဇကပစနဃရံ။ သေသမေတ္ထ, ပရိက္ခာရဝတ္ထူသု စ ပါကဋမေဝ။

၁၄၄။ ပီဌဝတ္ထုသ္မိံ သော ဘိက္ခု ပရိကပ္ပေတွာ “ဧတံ ဌာနံ သမ္ပတ္တံ ဂဏှိဿာမီ”တိ သင်္ကာမေသိ၊ တေနဿ သင်္ကာမနေ အဝဟာရော နတ္ထိ။ သင်္ကာမေတွာ ပန ပရိကပ္ပိတောကာသတော ဂဟဏေ ပါရာဇိကံ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ဟရန္တော စ ယဒိ ပီဌကေ ထေယျစိတ္တံ နတ္ထိ၊ ထဝိကံ အဂ္ဃာပေတွာ ကာရေတဗ္ဗော။ အထ ပီဌကေပိ အတ္ထိ၊ ဥဘော အဂ္ဃာပေတွာ ကာရေတဗ္ဗောတိ။ ဘိသိအာဒီနိ တီဏိ ဝတ္ထူနိ ပါကဋာနေဝ။

၁၄၆။ ဝိဿာသဂ္ဂါဟာဒီသု တီသု ဝတ္ထူသု ဂဟဏေ အနာပတ္တိ၊ အာဟရာပေန္တေသု ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌဿ ပဋိဝိသော[၂] အန္တော ဥပစာရသီမာယံ ဌိတဿေဝ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ယဒိ ပန ဒါယကာ “ဗဟိဥပစာရဋ္ဌာနမ္ပိ ဘန္တေ ဘာဂံ ဂဏှထ၊ အာဂန္တွာ ပရိဘုဉ္ဇိဿန္တီ”တိ ဝဒန္တိ၊ ဧဝံ အန္တောဂါမဋ္ဌာနမ္ပိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

၁၄၈-၉။ **သတ္တသု** အမ္ဗစောရကာဒိဝတ္ထူသု ပံသုကူလသညာယ ဂဟဏေ အနာပတ္တိ၊ အာဟရာပေန္တေသု ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပရိဘောဂေ ပါရာဇိကံ။ တတြာယံ ဝိနိစ္ဆယော—သာမိကာပိ သာလယာ, စောရာပိ သာလယာ၊ ပံသုကူလသညာယ ခါဒန္တဿ ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ ထေယျစိတ္တေန ဂဏှတော ဥဒ္ဓါရေယေဝ အဝဟာရော၊ ဘဏ္ဍံ အဂ္ဃာပေတွာ ကာရေတဗ္ဗော။ သာမိကာ သာလယာ, စောရာ နိရာလယာ၊ ဧသေဝ နယော။ သာမိကာ နိရာလယာ, စောရာ သာလယာ၊ “ပုန ဂဏှိဿာမာ”တိ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ဂဟနဋ္ဌာနေ ခိပိတွာ ဂတာ၊ ဧသေဝ နယော။ ဥဘောပိ နိရာလယာ၊ ပံသုကူလသညာယ ခါဒတော အနာပတ္တိ၊ ထေယျစိတ္တေန ဒုက္ကဋံ။

၁-သူနာဃရံ (သီ၊ သျာ) ၂-ပဋိဝိံသော (သီ) ပဋိ+ဝိ+အံသော=ပဋိဝိံသော။

Saṁghassa ambādīsu pana saṁghārāme jātaṁ vā hotu, ānetvā dinnaṁ vā, pañcamāsakaṁ vā atirekapañcamāsakaṁ vā agghanakaṁ avaharantassa pārājikaṁ. Paccante corupaddavena gāmesu vuṭṭhahantesu bhikkhūpi vihāre chaḍḍetvā "puna āvasante janapade āgamissāmā"ti sa-ussāhāva gacchanti. Bhikkhū tādisaṁ vihāraṁ patvā ambapakkādīni "chaḍḍitakānī"ti paṁsukūlasaññāya paribhuñjanti, anāpatti, theyyacittena paribhuñjato avahāro hoti, bhaṇḍaṁ agghāpetvā kāretabbo.

Mahāpaccariyaṁ, pana **Saṅkhepaṭṭhakathāyañca** avisesena vuttaṁ "chaḍḍitavihāre pana phalāphalaṁ theyyacittena paribhuñjato pārājikaṁ. Kasmā? Āgatānāgatānaṁ santakattā"ti. Gaṇasantake, pana puggalike ca sa-ussāhamattameva pamāṇaṁ. Sace pana tato ambapakkādiṁ kulasaṅgahaṇatthāya deti, kuladūsakadukkaṭaṁ. Theyyacittena dento agghena kāretabbo. Saṁghikepi eseva nayo. Senāsanatthāya niyamitaṁ kulasaṅgahaṇatthāya dadato dukkaṭaṁ, issaravatāya thullaccayaṁ, theyyacittena pārājikaṁ, no ce vatthu pahoti, agghena kāretabbo. Bahi upacārasīmāya nisīditvā issaravatāya paribhuñjato gīvā. Ghaṇṭiṁ[1] paharitvā kālaṁ ghosetvā "mayhaṁ pāpuṇātī"ti khāditaṁ sukhāditaṁ. Ghaṇṭiṁ apaharitvā kālameva ghosetvā, ghaṇṭimeva paharitvā kālaṁ aghosetvā, ghaṇṭimpi apaharitvā kālampi aghosetvā aññesaṁ natthibhāvaṁ ñatvā "mayhaṁ pāpuṇātī"ti khāditampi sukhāditameva. Pupphārāmavatthudvayaṁ pākaṭameva.

150. Vuttavādakavatthuttaye **vutto vajjemī**ti tayā vutto hutvā tava vacanena vadāmīti attho. **Anāpatti bhikkhu pārājikassā**ti sāmikehi dinnattā anāpatti. **Na ca bhikkhave "vutto vajjemī"ti vattabbo**ti ahaṁ tayā vutto hutvā tava vacanena vadāmīti evaṁ añño bhikkhu aññena bhikkhunā na vattabboti attho. Paricchedaṁ pana katvā "itthannāmaṁ tava vacanena gaṇhissāmī"ti vattuṁ vaṭṭati. **Vutto vajjehī**ti mayā vutto hutvā mama vacanena vadehīti attho. Sesaṁ vuttanayameva. Imesupi ca dvīsu vatthūsu paricchedaṁ katvā vattuṁ vaṭṭati. Ettāvatā hi upārambhā mutto hotīti.

1. Gaṇḍiṁ (Sī, Syā), Ghaṇḍiṁ (Ka)

သံဃဿ အမ္ဗာဒီသု ပန သံဃာရာမေ ဇာတံ ဝါ ဟောတု, အာနေတွာ ဒိန္နံ ဝါ၊ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ အဂ္ဃနကံ အဝဟရန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ပစ္စန္တေ စောရုပဒ္ဒဝေန ဂါမေသု ဝုဋ္ဌဟန္တေသု ဘိက္ခူပိ ဝိဟာရေ ဆဍ္ဍေတွာ "ပုန အာဝသန္တေ ဇနပဒေ အာဂမိဿာမာ"တိ သဥဿာဟာဝ ဂစ္ဆန္တိ။ ဘိက္ခူ တာဒိသံ ဝိဟာရံ ပတွာ အမ္ဗပက္ကာဒီနိ "ဆဍ္ဍိတကာနီ"တိ ပံသုကူလသညာယ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ၊ အနာပတ္တိ၊ ထေယျစိတ္တေန ပရိဘုဉ္ဇတော အဝဟာရော ဟောတိ၊ ဘဏ္ဍံ အဂ္ဃာပေတွာ ကာရေတဗ္ဗော။

မဟာပစ္စရိယံ, ပန **သင်္ခေပဋ္ဌကထာယဉ္စ** အဝိသေသေန ဝုတ္တံ "ဆဍ္ဍိတဝိဟာရေ ပန ဖလာဖလံ ထေယျစိတ္တေန ပရိဘုဉ္ဇတော ပါရာဇိကံ။ ကသ္မာ? အာဂတာနာဂတာနံ သန္တကတ္တာ"တိ။ ဂဏသန္တကေ, ပန ပုဂ္ဂလိကေ စ သဥဿာဟမတ္တမေဝ ပမာဏံ။ သစေ ပန တတော အမ္ဗပက္ကာဒိံ ကုလသင်္ဂဟဏတ္ထာယ ဒေတိ၊ ကုလဒူသကဒုက္ကဋံ။ ထေယျစိတ္တေန ဒေန္တော အဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ သံဃိကေပိ ဧသေဝ နယော။ သေနာသနတ္ထာယ နိယမိတံ ကုလသင်္ဂဟဏတ္ထာယ ဒဒတော ဒုက္ကဋံ၊ ဣဿရဝတာယ ထုလ္လစ္စယံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ၊ နော စေ ဝတ္ထု ပဟောတိ၊ အဂ္ဃေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဗဟိ ဥပစာရသီမာယ နိသီဒိတွာ ဣဿရဝတာယ ပရိဘုဉ္ဇတော ဂီဝါ။ ဃဏ္ဋိံ[1] ပဟရိတွာ ကာလံ ဃောသေတွာ "မယှံ ပါပုဏာတီ"တိ ခါဒိတံ သုခါဒိတံ။ ဃဏ္ဋိံ အပဟရိတွာ ကာလမေဝ ဃောသေတွာ, ဃဏ္ဋိမေဝ ပဟရိတွာ ကာလံ အဃောသေတွာ, ဃဏ္ဋိမ္ပိ အပဟရိတွာ ကာလမ္ပိ အဃောသေတွာ အညေသံ နတ္ထိဘာဝံ ဉတွာ "မယှံ ပါပုဏာတီ"တိ ခါဒိတမ္ပိ သုခါဒိတမေဝ။ ပုပ္ဖာရာမဝတ္ထုဒွယံ ပါကဋမေဝ။

၁၅၀။ ဝုတ္တဝါဒကဝတ္ထုတ္တယေ **ဝုတ္တော ဝဇ္ဇေမီ**တိ တယာ ဝုတ္တော ဟုတွာ တဝ ဝစနေန ဝဒါမီတိ အတ္ထော။ **အနာပတ္တိ ဘိက္ခု ပါရာဇိကဿာ**တိ သာမိကေဟိ ဒိန္နတ္တာ အနာပတ္တိ။ **န စ ဘိက္ခဝေ "ဝုတ္တော ဝဇ္ဇေမီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော**တိ အဟံ တယာ ဝုတ္တော ဟုတွာ တဝ ဝစနေန ဝဒါမီတိ ဧဝံ အညော ဘိက္ခု အညေန ဘိက္ခုနာ န ဝတ္တဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ ပရိစ္ဆေဒံ ပန ကတွာ "ဣတ္ထန္နာမံ တဝ ဝစနေန ဂဏှိဿာမီ"တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ **ဝုတ္တော ဝဇ္ဇေဟီ**တိ မယာ ဝုတ္တော ဟုတွာ မမ ဝစနေန ဝဒေဟီတိ အတ္ထော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဣမေသုပိ စ ဒွီသု ဝတ္ထူသု ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဧတ္တာဝတာ ဟိ ဥပါရမ္ဘာ မုတ္တော ဟောတီတိ။

၁-ဂဏ္ဍိံ (သီ၊ သျာ)၊ ဃဏ္ဍိံ (က)

151-2. Maṇivatthuttayassa majjhime vatthusmiṁ **nāhaṁ akallako**ti nāhaṁ gilānoti attho. Sesaṁ pākaṭameva.

153. Sūkaravatthudvaye kiñcāpi paṭhamassa bhikkhuno chātajjhattaṁ disvā kāruññena mocitattā anāpatti, sāmikesu pana asampaṭicchantesu bhaṇḍadeyyaṁ, tāva mahanto vā matasūkaro āharitvā dātabbo, tadagghanakaṁ vā bhaṇḍaṁ. Sace pāsasāmike kuhiñcipi na passati, pāsasāmantā tadagghanakaṁ sāṭakaṁ vā kāsāvaṁ vā thālakaṁ vā yathā te āgatā passanti, īdise ṭhāne ṭhapetvāva gantabbaṁ, theyyacittena pana mocentassa pārājikameva. Ettha ca koci sūkaro pāsaṁ pādena kaḍḍhitvā chinnamatte pāse ṭhānācāvanadhammena ṭhānena ṭhito hoti caṇḍasote baddhanāvā viya, koci attano dhammatāya ṭhito, koci nipanno, koci kūṭapāsena baddho hoti, **kūṭapāso** nāma yassa ante dhanukaṁ vā aṅkusako vā añño vā koci daṇḍako baddho hoti, yo tattha tattha rukkhādīsu laggitvā sūkarassa gamanaṁ nivāreti. Tatra pāsaṁ kaḍḍhitvā ṭhitassa ekameva ṭhānaṁ pāsabandhanaṁ, so hi pāse muttamatte vā chinnamatte vā palāyati. Attano dhammatāya ṭhitassa bandhanañca cattāro ca pādāti pañca ṭhānāni. Nipannassa bandhanañca sayanañcāti dve ṭhānāni. Kūṭapāsabaddhassa yattha yattha gacchati, taṁ tadeva ṭhānaṁ. Tasmā taṁ tato tato mocentā dasapi vīsatipi satampi bhikkhū pārājikaṁ āpajjanti, tattha tattha āgataṁ disvā ekameva dāsaṁ palāpentā viya.

Purimānaṁ pana tiṇṇaṁ catuppadakathāyaṁ vuttanayena phandāpanaṭhānācāvanāni veditabbāni. Sunakhadaṭṭhaṁ sūkaraṁ vissajjāpentassāpi kāruññādhippāyena bhaṇḍadeyyaṁ, theyyacittena pārājikaṁ. Pāsaṭṭhānaṁ pana sunakhasamīpaṁ vā asampattaṁ paṭipathaṁ gantvā paṭhamameva palāpentassa avahāro natthi. Yopi baddhasūkarassa ghāsañca pānīyañca datvā balaṁ gāhāpetvā ukkuṭṭhiṁ karoti "utrasto palāyissatī"ti. So ce palāyati, pārājikaṁ. Pāsaṁ dubbalaṁ katvā ukkuṭṭhisaddena palāpentassāpi eseva nayo.

Yo pana ghāsañca pānīyañca datvā gacchati "balaṁ gahetvā palāyissatī"ti. So ce palāyati, bhaṇḍadeyyaṁ. Pāsaṁ dubbalaṁ katvā gacchantassāpi eseva nayo. Pāsasantike satthaṁ vā aggiṁ vā ṭhapeti

၁၅၁-၂။ မဏိဝတ္ထုတ္တယဿ မဇ္ဈိမေ ဝတ္ထုသ္မိံ **နာဟံ အကလ္လကော**တိ နာဟံ ဂိလာနောတိ အတ္ထော။ သေသံ ပါကဋမေဝ။

၁၅၃။ သူကရဝတ္ထုဒ္ဝယေ ကိဉ္စာပိ ပဌမဿ ဘိက္ခုနော ဆာတဇ္ဈတ္တံ ဒိသွာ ကာရုညေန မောစိတတ္တာ အနာပတ္တိ၊ သာမိကေသု ပန အသမ္ပဋိစ္ဆန္တေသု ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ တာဝ မဟန္တော ဝါ မတသူကရော အာဟရိတွာ ဒါတဗ္ဗော၊ တဒဂ္ဃနကံ ဝါ ဘဏ္ဍံ။ သစေ ပါသသာမိကေ ကုဟိဉ္စိပိ န ပဿတိ၊ ပါသသာမန္တာ တဒဂ္ဃနကံ သာဋကံ ဝါ ကာသာဝံ ဝါ ထာလကံ ဝါ ယထာ တေ အာဂတာ ပဿန္တိ၊ ဤဒိသေ ဌာနေ ဌပေတွာဝ ဂန္တဗ္ဗံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပန မောစေန္တဿ ပါရာဇိကမေဝ။ ဧတ္ထ စ ကောစိ သူကရော ပါသံ ပါဒေန ကဍ္ဎိတွာ ဆိန္နမတ္တေ ပါသေ ဌာနာစာဝနဓမ္မေန ဌာနေန ဌိတော ဟောတိ စဏ္ဍသောတေ ဗဒ္ဓနာဝါ ဝိယ၊ ကောစိ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဌိတော၊ ကောစိ နိပန္နော၊ ကောစိ ကူဋပါသေန ဗဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ **ကူဋပါသော** နာမ ယဿ အန္တေ ဓနုကံ ဝါ အင်္ကုသကော ဝါ အညော ဝါ ကောစိ ဒဏ္ဍကော ဗဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ ယော တတ္ထ တတ္ထ ရုက္ခာဒီသု လဂ္ဂိတွာ သူကရဿ ဂမနံ နိဝါရေတိ။ တတြ ပါသံ ကဍ္ဎိတွာ ဌိတဿ ဧကမေဝ ဌာနံ ပါသဗန္ဓနံ၊ သော ဟိ ပါသေ မုတ္တမတ္တေ ဝါ ဆိန္နမတ္တေ ဝါ ပလာယတိ။ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဌိတဿ ဗန္ဓနဉ္စ စတ္တာရော စ ပါဒါတိ ပဉ္စ ဌာနာနိ။ နိပန္နဿ ဗန္ဓနဉ္စ သယနဉ္စာတိ ဒွေ ဌာနာနိ။ ကူဋပါသဗဒ္ဓဿ ယတ္ထ ယတ္ထ ဂစ္ဆတိ၊ တံ တဒေဝ ဌာနံ။ တသ္မာ တံ တတော တတော မောစေန္တာ ဒသပိ ဝီသတိပိ သတမ္ပိ ဘိက္ခူ ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇန္တိ၊ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတံ ဒိသွာ ဧကမေဝ ဒါသံ ပလာပေန္တာ ဝိယ။

ပုရိမာနံ ပန တိဏ္ဏံ စတုပ္ပဒကထာယံ ဝုတ္တနယေန ဖန္ဒာပနဌာနာစာဝနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ သုနခဒဋ္ဌံ သူကရံ ဝိဿဇ္ဇာပေန္တဿာပိ ကာရုညာဓိပ္ပါယေန ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ။ ပါသဋ္ဌာနံ ပန သုနခသမီပံ ဝါ အသမ္ပတ္တံ ပဋိပထံ ဂန္တွာ ပဌမမေဝ ပလာပေန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။ ယောပိ ဗဒ္ဓသူကရဿ ဃာသဉ္စ ပါနီယဉ္စ ဒတွာ ဗလံ ဂါဟာပေတွာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောတိ "ဥတြသ္တော ပလာယိဿတီ"တိ။ သော စေ ပလာယတိ၊ ပါရာဇိကံ။ ပါသံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ ဥက္ကုဋ္ဌိသဒ္ဒေန ပလာပေန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။

ယော ပန ဃာသဉ္စ ပါနီယဉ္စ ဒတွာ ဂစ္ဆတိ "ဗလံ ဂဟေတွာ ပလာယိဿတီ"တိ။ သော စေ ပလာယတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ပါသံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွာ ဂစ္ဆန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ ပါသသန္တိကေ သတ္ထံ ဝါ အဂ္ဂိံ ဝါ ဌပေတိ

“chinne vā daḍḍhe vā palāyissatī”ti. Sūkaro pāsaṁ cālento chinne vā daḍḍhe vā palāyati, bhaṇḍadeyyameva. Pāsaṁ yaṭṭhiyā saha pāteti, pacchā sūkaro taṁ maddanto gacchati, bhaṇḍadeyyaṁ. Sūkaro adūhalapāsāṇehi[1] akkanto hoti, taṁ palāpetukāmassa adūhalaṁ kāruññena ukkhipato bhaṇḍadeyyaṁ, theyyacittena pārājikaṁ. Sace ukkhittamatte agantvā pacchā gacchati, bhaṇḍadeyyameva. Ukkhipitvā ṭhapitaṁ adūhalaṁ pāteti, pacchā sūkaro taṁ maddanto gacchati, bhaṇḍadeyyaṁ. Opāte patitasūkarampi kāruññena uddharato bhaṇḍadeyyaṁ, theyyacittena pārājikaṁ. Opātaṁ pūretvā nāseti, pacchā sūkaro taṁ maddanto gacchati, bhaṇḍadeyyaṁ. Sūle viddhaṁ kāruññena uddharati, bhaṇḍadeyyaṁ, theyyacittena pārājikaṁ. Sūlaṁ uddharitvā chaḍḍeti, bhaṇḍadeyyaṁ.

Vihārabhūmiyaṁ pana pāse vā adūhalaṁ vā oḍḍentā vāretabbā “migarūpānaṁ paṭisaraṇaṭṭhānametaṁ, mā idha evaṁ karothā”ti. Sace “harāpetha bhante”ti vadanti, harāpetuṁ vaṭṭati. Atha sayaṁ haranti, sundarameva. Atha neva haranti na harituṁ denti, rakkhaṁ yācitvā harāpetuṁ vaṭṭati. Manussā sassarakkhaṇakāle khettesu pāse ca adūhalapāsāṇādīni[2] ca karonti “maṁsaṁ khādantā sassāni rakkhissāmā”ti. Vītivatte sassakāle tesu anālayesu pakkantesu tattha baddhaṁ vā patitaṁ vā mocetuṁ vaṭṭatīti.

Migavatthudvayepi sūkaravatthūsu vuttasadisoyeva vinicchayo.

Macchavatthudvayepi eseva nayo. Ayaṁ pana viseso, kumīnamukhaṁ vivaritvā vā pacchāpuṭakaṁ muñcitvā vā passena chiddaṁ katvā vā kumīnato macche pothetvā palāpentassa pārājikaṁ. Bhattasitthāni dassetvā evaṁ palāpentassāpi pārājikaṁ. Saha kumīnena uddharatopi pārājikaṁ. Kevalaṁ kumīnamukhaṁ vivarati, pacchāpuṭakaṁ muñcati, chiddaṁ vā karoti, macchā pana attano dhammatāya palāyanti, bhaṇḍadeyyaṁ. Evaṁ katvā bhattasitthāni dasseti, macchā gocaratthāya nikkhamitvā palāyanti, bhaṇḍadeyyameva. Mukhaṁ avivaritvā pacchāpuṭakaṁ amuñcitvā passena chiddaṁ akatvā kevalaṁ

1. Addūhalapāsāṇehi (Syā), aduhalapāsāṇehi (Ka)
2. Adūhalapāsāṇāni (Sī), addūhalādīni (Syā)

“ဆိန္နေ ဝါ ဒဍ္ဎေ ဝါ ပလာယိဿတီ”တိ။ သူကရော ပါသံ စာလေန္တော ဆိန္နေ ဝါ ဒဍ္ဎေ ဝါ ပလာယတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ ပါသံ ယဋ္ဌိယာ သဟ ပါတေတိ၊ ပစ္ဆာ သူကရော တံ မဒ္ဒန္တော ဂစ္ဆတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ သူကရော အဒူဟလပါသာဏေဟိ[၁] အက္ကန္တော ဟောတိ၊ တံ ပလာပေတုကာမဿ အဒူဟလံ ကာရုညေန ဥက္ခိပတော ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ။ သစေ ဥက္ခိတ္တမတ္တေ အဂန္တွာ ပစ္ဆာ ဂစ္ဆတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ ဥက္ခိပိတွာ ဌပိတံ အဒူဟလံ ပါတေတိ၊ ပစ္ဆာ သူကရော တံ မဒ္ဒန္တော ဂစ္ဆတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ဩပါတေ ပတိတသူကရမ္ပိ ကာရုညေန ဥဒ္ဓရတော ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ။ ဩပါတံ ပူရေတွာ နာသေတိ၊ ပစ္ဆာ သူကရော တံ မဒ္ဒန္တော ဂစ္ဆတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ သူလေ ဝိဒ္ဓံ ကာရုညေန ဥဒ္ဓရတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ။ သူလံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဆဍ္ဍေတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။

ဝိဟာရဘူမိယံ ပန ပါသေ ဝါ အဒူဟလံ ဝါ ဩဍ္ဍေန္တာ ဝါရေတဗ္ဗာ “မိဂရူပါနံ ပဋိသရဏဋ္ဌာနမေတံ၊ မာ ဣဓ ဧဝံ ကရောထာ”တိ။ သစေ “ဟရာပေထ ဘန္တေ”တိ ဝဒန္တိ၊ ဟရာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အထ သယံ ဟရန္တိ၊ သုန္ဒရမေဝ။ အထ နေဝ ဟရန္တိ န ဟရိတုံ ဒေန္တိ၊ ရက္ခံ ယာစိတွာ ဟရာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ မနုဿာ သဿာရက္ခဏကာလေ ခေတ္တေသု ပါသေ စ အဒူဟလပါသာဏာဒီနိ[၂] စ ကရောန္တိ “မံသံ ခါဒန္တာ သဿာနိ ရက္ခိဿာမာ”တိ။ ဝီတိဝတ္တေ သဿကာလေ တေသု အနာလယေသု ပက္ကန္တေသု တတ္ထ ဗဒ္ဓံ ဝါ ပတိတံ ဝါ မောစေတုံ ဝဋ္ဋတီတိ။

မိဂဝတ္ထုဒွယေပိ သူကရဝတ္ထူသု ဝုတ္တသဒိသောယေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

မစ္ဆဝတ္ထုဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပန ဝိသေသော၊ ကုမီနမုခံ ဝိဝရိတွာ ဝါ ပစ္ဆာပုဋကံ မုဉ္စိတွာ ဝါ ပဿေန ဆိဒ္ဒံ ကတွာ ဝါ ကုမီနတော မစ္ဆေ ပေါထေတွာ ပလာပေန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ဘတ္တသိတ္ထာနိ ဒဿေတွာ ဧဝံ ပလာပေန္တဿာပိ ပါရာဇိကံ။ သဟ ကုမီနေန ဥဒ္ဓရတောပိ ပါရာဇိကံ။ ကေဝလံ ကုမီနမုခံ ဝိဝရတိ၊ ပစ္ဆာပုဋကံ မုဉ္စတိ၊ ဆိဒ္ဒံ ဝါ ကရောတိ၊ မစ္ဆာ ပန အတ္တနော ဓမ္မတာယ ပလာယန္တိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ဧဝံ ကတွာ ဘတ္တသိတ္ထာနိ ဒဿေတိ၊ မစ္ဆာ ဂေါစရတ္ထာယ နိက္ခမိတွာ ပလာယန္တိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ မုခံ အဝိဝရိတွာ ပစ္ဆာပုဋကံ အမုဉ္စိတွာ ပဿေန ဆိဒ္ဒံ အကတွာ ကေဝလံ

၁-အဒ္ဒူဟလပါသာဏေဟိ (သျာ)၊ အဒုဟလပါသာဏေဟိ (က)
၂-အဒူဟလပါသာဏာနိ (သီ)၊ အဒ္ဒူဟလာဒီနိ (သျာ)

bhattasitthāni dasseti, macchā pana chātajjhattā sīsena paharitvā okāsaṁ katvā gocaratthāya nikkhamitvā palāyanti, bhaṇḍadeyyameva. Tucchakumīnassa mukhaṁ vā vivarati, pacchāpuṭakaṁ vā muñcati, chiddaṁ vā karoti, āgatāgatā macchā dvārappattā puṭakachiddehi palāyanti, bhaṇḍadeyyameva. Tucchakumīnaṁ gahetvā gumbe khipati, bhaṇḍadeyyamevāti. Yāne bhaṇḍaṁ pīṭhe thavikāya sadisaṁ.

Maṁsapesivatthumhi sace ākāse gaṇhāti, gahitaṭṭhānameva ṭhānaṁ. Taṁ chahākārehi paricchinditvā ṭhānācāvanaṁ veditabbaṁ. Sesamettha dārugopālaka rajaka sāṭakavatthūsu ca ambacorakādivatthūsu vuttanayena vinicchinitabbaṁ.

155. **Kumbhivatthusmiṁ** yo sappitelādīni apādagghanakāni gahetvā "na puna evaṁ karissāmī"ti saṁvare ṭhatvā dutiyadivasādīsupi puna citte uppanne evameva dhuranikkhepaṁ katvā paribhuñjanto sabbampi taṁ paribhuñjati, nevatthi pārājikaṁ. Dukkaṭaṁ vā thullaccayaṁ vā āpajjati, bhaṇḍadeyyaṁ pana hoti. Ayampi bhikkhu evamevamakāsi. Tena vuttaṁ "anāpatti bhikkhu pārājikassā"ti. Dhuranikkhepaṁ pana akatvā "divase divase paribhuñjissāmī"ti thokaṁ thokampi paribhuñjato yasmiṁ divase pādagghanakaṁ pūrati, tasmiṁ pārājikaṁ.

Saṁvidāvahāravatthūni saṁvidāvahāre, muṭṭhivatthūni odaniyagharādivatthūsu, dve vighāsavatthūni ambacorakādivatthūsu vuttavinicchayanayena veditabbāni. Dve tiṇavatthūni uttānatthāneva.

156. **Ambabhājāpanā**divatthūsu te bhikkhū ekaṁ gāmakāvāsaṁ paricchinnabhikkhukaṁ agamaṁsu, tattha bhikkhū phalāphalaṁ paribhuñjamānāpi tesu āgatesu "therānaṁ phalāni dethā"ti kappiyakārake na avocuṁ, atha te bhikkhū "kiṁ saṁghikaṁ amhākaṁ na pāpuṇātī"ti ghaṇṭiṁ paharitvā bhājāpetvā tesampi vassaggena bhāgaṁ datvā attanāpi paribhuñjiṁsu. Tena nesaṁ Bhagavā **"anāpatti bhikkhave paribhogatthāyā"**ti āha. Tasmā idānipi yattha āvāsikā āgantukānaṁ na denti, phalavāre ca

ဘတ္တသိတ္ထာနိ ဒဿေတိ၊ မစ္ဆာ ပန ဆာတဇ္ဈတ္တာ သီသေန ပဟရိတွာ ဩကာသံ ကတွာ ဂေါစရတ္ထာယ နိက္ခမိတွာ ပလာယန္တိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ တုစ္ဆကုမီနဿ မုခံ ဝါ ဝိဝရတိ၊ ပစ္ဆာပုဋကံ ဝါ မုဉ္စတိ၊ ဆိဒ္ဒံ ဝါ ကရောတိ၊ အာဂတာဂတာ မစ္ဆာ ဒွါရပ္ပတ္တာ ပုဋကဆိဒ္ဒေဟိ ပလာယန္တိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝ။ တုစ္ဆကုမီနံ ဂဟေတွာ ဂုမ္ဗေ ခိပတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျမေဝါတိ။ ယာနေ ဘဏ္ဍံ ပီဌေ ထဝိကာယ သဒိသံ။

မံသပေသိဝတ္ထုမှိ သစေ အာကာသေ ဂဏှာတိ၊ ဂဟိတဋ္ဌာနမေဝ ဌာနံ။ တံ ဆဟာကာရေဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဌာနာစာဝနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေသမေတ္ထ ဒါရု-ဂေါပါလက ရဇက သာဋကဝတ္ထူသု စ အမ္ဗစောရကာဒိဝတ္ထူသု ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။

၁၅၅။ **ကုမ္ဘိဝတ္ထုသ္မိံ** ယော သပ္ပိတေလာဒီနိ အပါဒဂ္ဃနကာနိ ဂဟေတွာ "န ပုန ဧဝံ ကရိဿာမီ"တိ သံဝရေ ဌတွာ ဒုတိယဒိဝသာဒီသုပိ ပုန စိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ ဧဝမေဝ ဓုရနိက္ခေပံ ကတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တော သဗ္ဗမ္ပိ တံ ပရိဘုဉ္ဇတိ၊ နေဝတ္ထိ ပါရာဇိကံ။ ဒုက္ကဋံ ဝါ ထုလ္လစ္စယံ ဝါ အာပဇ္ဇတိ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတိ။ အယမ္ပိ ဘိက္ခု ဧဝမေဝမကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ "အနာပတ္တိ ဘိက္ခု ပါရာဇိက-ဿာ"တိ။ ဓုရနိက္ခေပံ ပန အကတွာ "ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပရိဘုဉ္ဇိဿာမီ"တိ ထောကံ ထောကမ္ပိ ပရိဘုဉ္ဇတော ယသ္မိံ ဒိဝသေ ပါဒဂ္ဃနကံ ပူရတိ၊ တသ္မိံ ပါရာဇိကံ။

သံဝိဒါဝဟာရဝတ္ထူနိ သံဝိဒါဝဟာရေ, မုဋ္ဌိဝတ္ထူနိ ဩဒနိယဃရာဒိဝတ္ထူသု, ဒွေ ဝိဃာသဝတ္ထူနိ အမ္ဗစောရကာဒိဝတ္ထူသု ဝုတ္တဝိနိစ္ဆယနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဒွေ တိဏဝတ္ထူနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

၁၅၆။ **အမ္ဗဘာဇာပနာ**ဒိဝတ္ထူသု တေ ဘိက္ခူ ဧကံ ဂါမကာဝါသံ ပရိစ္ဆိန္နဘိက္ခုကံ အဂမံသု၊ တတ္ထ ဘိက္ခူ ဖလာဖလံ ပရိဘုဉ္ဇမာနာပိ တေသု အာဂတေသု "ထေရာနံ ဖလာနိ ဒေထာ"တိ ကပ္ပိယကာရကေ န အဝေါစုံ၊ အထ တေ ဘိက္ခူ "ကိံ သံဃိကံ အမှာကံ န ပါပုဏာတီ"တိ ဃဏ္ဋိံ ပဟရိတွာ ဘာဇာပေတွာ တေသမ္ပိ ဝဿဂ္ဂေန ဘာဂံ ဒတွာ အတ္တနာပိ ပရိဘုဉ္ဇိံသု။ တေန နေသံ ဘဂဝါ **"အနာပတ္တိ ဘိက္ခဝေ ပရိဘောဂတ္ထာယာ"**တိ အာဟ။ တသ္မာ ဣဒါနိပိ ယတ္ထ အာဝါသိကာ အာဂန္တုကာနံ န ဒေန္တိ၊ ဖလဝါရေ စ

sampatte aññesaṁ atthibhāvaṁ[1] disvā corikāya attanāva khādanti, tattha āgantukehi ghaṇṭiṁ paharitvā bhājetvā paribhuñjituṁ vaṭṭati.

Yattha panāvāsikā rukkhe rakkhitvā phalavāre sampatte bhājetvā khādanti, catūsu paccayesu sammā upanenti, anissarā tattha āgantukā. Yepi rukkhā cīvaratthāya niyametvā dinnā, tesupi āgantukā anissarā. Eseva nayo sesapaccayatthāya niyametvā dinnesupi.

Ye pana tathā aniyamitā, āvāsikā ca te rakkhitvā gopetvā corikāya paribhuñjanti, na tesu āvāsikānaṁ katikāya ṭhātabbaṁ. Ye phalaparibhogatthāya dinnā, āvāsikāpi ne rakkhitvā gopetvā sammā upanenti, tesuyeva tesaṁ katikāya ṭhātabbaṁ. **Mahāpaccariyaṁ** pana vuttaṁ "catunnaṁ paccayānaṁ niyametvā dinnaṁ theyyacittena paribhuñjanto bhaṇḍaṁ agghāpetvā kāretabbo. Paribhogavaseneva taṁ bhājetvā paribhuñjantassa bhaṇḍadeyyaṁ. Yaṁ panettha senāsanatthāya niyamitaṁ, taṁ paribhogavaseneva bhājetvā paribhuñjantassa thullaccayañca bhaṇḍadeyyañcā"ti.

Odissa cīvaratthāya dinnaṁ cīvarayeva upanetabbaṁ. Sace dubbhikkhaṁ hoti, bhikkhū piṇḍapātena kilamanti, cīvaraṁ pana sulabhaṁ. Saṁghasuṭṭhutāya apalokanakammaṁ katvā piṇḍapātepi upanetuṁ vaṭṭati. Senāsanena, gilānapaccayena vā kilamantesu saṁghasuṭṭhutāya apalokanakammaṁ katvā tadatthāyapi upanetuṁ vaṭṭati. Odissa piṇḍapātatthāya, gilānapaccayatthāya ca dinnepi eseva nayo. Odissa senāsanatthāya dinnaṁ pana garubhaṇḍaṁ hoti, taṁ rakkhitvā gopetvā tadatthameva upanetabbaṁ. Sace pana dubbhikkhaṁ hoti, bhikkhū piṇḍapātena na yāpenti, ettha rājarogacorabhayādīhi aññattha gacchantānaṁ vihārā palujjanti, tālanāḷikerādike vināsenti, senāsanapaccayaṁ pana nissāya yāpetuṁ sakkā hoti. Evarūpe kāle senāsanaṁ vissajjetvāpi senāsanajagganatthāya paribhogo Bhagavatā anuññāto, tasmā ekaṁ vā dve vā varasenāsanāni ṭhapetvā itarāni lāmakakoṭiyā piṇḍapātatthāya vissajjetuṁ vaṭṭati. Mūlavatthucchedaṁ pana katvā na upanetabbaṁ.

1. Abhāvaṁ (Sī, Syā)

သမ္ပတ္တေ အညေသံ အတ္ထိဘာဝံ[၁] ဒိသွာ စောရိကာယ အတ္တနာဝ ခါဒန္တိ၊ တတ္ထ အာဂန္တုကေဟိ ဃဏ္ဋိံ ပဟရိတွာ ဘာဇေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။

ယတ္ထ ပနာဝါသိကာ ရုက္ခေ ရက္ခိတွာ ဖလဝါရေ သမ္ပတ္တေ ဘာဇေတွာ ခါဒန္တိ၊ စတူသု ပစ္စယေသု သမ္မာ ဥပနေန္တိ၊ အနိဿရာ တတ္ထ အာဂန္တုကာ။ ယေပိ ရုက္ခာ စီဝရတ္ထာယ နိယမေတွာ ဒိန္နာ၊ တေသုပိ အာဂန္တုကာ အနိဿရာ။ ဧသေဝ နယော သေသပစ္စယတ္ထာယ နိယမေတွာ ဒိန္နေသုပိ။

ယေ ပန တထာ အနိယမိတာ၊ အာဝါသိကာ စ တေ ရက္ခိတွာ ဂေါပေတွာ စောရိကာယ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ၊ န တေသု အာဝါသိကာနံ ကတိကာယ ဌာတဗ္ဗံ။ ယေ ဖလပရိဘောဂတ္ထာယ ဒိန္နာ၊ အာဝါသိကာပိ နေ ရက္ခိတွာ ဂေါပေတွာ သမ္မာ ဥပနေန္တိ၊ တေသုယေဝ တေသံ ကတိကာယ ဌာတဗ္ဗံ။ **မဟာပစ္စရိယံ** ပန ဝုတ္တံ "စတုန္နံ ပစ္စယာနံ နိယမေတွာ ဒိန္နံ ထေယျစိတ္တေန ပရိဘုဉ္ဇန္တော ဘဏ္ဍံ အဂ္ဃာပေတွာ ကာရေတဗ္ဗော။ ပရိဘောဂဝသေနေဝ တံ ဘာဇေတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ယံ ပနေတ္ထ သေနာသနတ္ထာယ နိယမိတံ၊ တံ ပရိဘောဂဝသေနေဝ ဘာဇေတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ ထုလ္လစ္စယဉ္စ ဘဏ္ဍဒေယျဉ္စာ"တိ။

ဩဒိဿ စီဝရတ္ထာယ ဒိန္နံ စီဝရေယေဝ ဥပနေတဗ္ဗံ။ သစေ ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဟောတိ၊ ဘိက္ခူ ပိဏ္ဍပါတေန ကိလမန္တိ၊ စီဝရံ ပန သုလဘံ။ သံဃသုဋ္ဌုတာယ အပလောကနကမ္မံ ကတွာ ပိဏ္ဍပါတေပိ ဥပနေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သေနာသနေန, ဂိလာနပစ္စယေန ဝါ ကိလမန္တေသု သံဃသုဋ္ဌုတာယ အပလောကနကမ္မံ ကတွာ တဒတ္ထာယပိ ဥပနေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဩဒိဿ ပိဏ္ဍပါတတ္ထာယ, ဂိလာနပစ္စယတ္ထာယ စ ဒိန္နေပိ ဧသေဝ နယော။ ဩဒိဿ သေနာသနတ္ထာယ ဒိန္နံ ပန ဂရုဘဏ္ဍံ ဟောတိ၊ တံ ရက္ခိတွာ ဂေါပေတွာ တဒတ္ထမေဝ ဥပနေတဗ္ဗံ။ သစေ ပန ဒုဗ္ဘိက္ခံ ဟောတိ၊ ဘိက္ခူ ပိဏ္ဍပါတေန န ယာပေန္တိ၊ ဧတ္ထ ရာဇရောဂစောရဘယာဒီဟိ အညတ္ထ ဂစ္ဆန္တာနံ ဝိဟာရာ ပလုဇ္ဇန္တိ၊ တာလနာဠိကေရာဒိကေ ဝိနာသေန္တိ၊ သေနာသနပစ္စယံ ပန နိဿာယ ယာပေတုံ သက္ကာ ဟောတိ။ ဧဝရူပေ ကာလေ သေနာသနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာပိ သေနာသနဇဂ္ဂနတ္ထာယ ပရိဘောဂေါ ဘဂဝတာ အနုညာတော၊ တသ္မာ ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ ဝရသေနာသနာနိ ဌပေတွာ ဣတရာနိ လာမကကောဋိယာ ပိဏ္ဍပါတတ္ထာယ ဝိဿဇ္ဇေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ မူလဝတ္ထုစ္ဆေဒံ ပန ကတွာ န ဥပနေတဗ္ဗံ။

၁-အဘာဝံ (သီ၊ သျာ)

Yo pana ārāmo catuppaccatthāya niyametvā dinno, tattha apalokanakammaṁ na kātabbaṁ. Yena pana paccayena ūnaṁ, tadatthaṁ upanetuṁ vaṭṭati. Ārāmo jaggitabbo, vetanaṁ datvāpi jaggāpetuṁ vaṭṭati. Ye pana vetanaṁ labhitvā ārāmeyeva gehaṁ katvā vasantā rakkhanti, te ce āgatānaṁ bhikkhūnaṁ nāḷikeraṁ vā tālapakkaṁ vā denti, yaṁ tesaṁ saṁghena anuññātaṁ hoti “divase divase ettakaṁ nāma khādathā”ti tadeva te dātuṁ labhanti, tato uttari tesaṁ dadantānampi gahetuṁ na vaṭṭati.

Yo pana ārāmaṁ keṇiyā gahetvā saṁghassa catuppaccayatthāya kappiyabhaṇḍameva deti, ayaṁ bahukampi dātuṁ labhati. Cetiyassa padīpatthāya vā khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇatthāya vā dinno ārāmopi paṭijaggitabbo, vetanaṁ datvāpi jaggāpetabbo. Vetanañca panettha cetiyasantakampi saṁghasantakampi dātuṁ vaṭṭati. Etampi ārāmaṁ vetanena tattheva vasitvā rakkhantānañca keṇiyā gahetvā kappiyabhaṇḍadāyakānañca tatthajātakaphaladānaṁ vuttanayeneva veditabbanti.

Ambapālakādivatthūsu **anāpatti bhikkhave gopakassa dāne**ti ettha kataraṁ pana gopakadānaṁ vaṭṭati, kataraṁ na vaṭṭatīti? **Mahāsumatthero** tāva āha “yaṁ gopakassa paricchinditvā dinnaṁ hoti ‘ettakaṁ divase divase gaṇhā’ti, tadeva vaṭṭati, tato uttari na vaṭṭatī”ti. **Mahāpadumatthero** panāha “kiṁ gopakānaṁ paṇṇaṁ āropetvā nimittasaññaṁ vā katvā dinnaṁ atthi, etesaṁ hatthe vissaṭṭhakassa ete issarā, tasmā yaṁ te denti, taṁ bahukampi vaṭṭatī”ti. **Kurundaṭṭhakathāyaṁ** pana vuttaṁ “manussānaṁ ārāmaṁ vā aññaṁ vā phalāphalaṁ dārakā rakkhanti, tehi dinnaṁ vaṭṭati, āharāpetvā pana na gahetabbaṁ. Saṁghike, pana cetiyasantake ca keṇiyā gahetvā rakkhantasseva dānaṁ vaṭṭati, vetanena rakkhantassa attano bhāgamattaṁ vaṭṭatī”ti. **Mahāpaccariyaṁ** pana “yaṁ gihīnaṁ ārāmarakkhakā bhikkhūnaṁ denti, etaṁ vaṭṭati. Bhikkhusaṁghassa pana ārāmagopakā yaṁ attano bhatiyā khaṇḍetvā denti, etaṁ vaṭṭati. Yopi upaḍḍhārāmaṁ vā kecideva rukkhe vā bhatiṁ labhitvā rakkhati, tassāpi attano pattarukkhatoyeva dātuṁ vaṭṭati. Keṇiyā gahetvā

ယော ပန အာရာမော စတုပ္ပစ္စယတ္ထာယ နိယမေတွာ ဒိန္နော၊ တတ္ထ အပလောကနကမ္မံ န ကာတဗ္ဗံ။ ယေန ပန ပစ္စယေန ဦနံ၊ တဒတ္ထံ ဥပနေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ အာရာမော ဇဂ္ဂိတဗ္ဗော၊ ဝေတနံ ဒတွာပိ ဇဂ္ဂါပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ယေ ပန ဝေတနံ လဘိတွာ အာရာမေယေဝ ဂေဟံ ကတွာ ဝသန္တာ ရက္ခန္တိ၊ တေ စေ အာဂတာနံ ဘိက္ခူနံ နာဠိကေရံ ဝါ တာလပက္ကံ ဝါ ဒေန္တိ၊ ယံ တေသံ သံဃေန အနုညာတံ ဟောတိ “ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဧတ္တကံ နာမ ခါဒထာ”တိ တဒေဝ တေ ဒါတုံ လဘန္တိ၊ တတော ဥတ္တရိ တေသံ ဒဒန္တာနမ္ပိ ဂဟေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။

ယော ပန အာရာမံ ကေဏိယာ ဂဟေတွာ သံဃဿ စတုပ္ပစ္စယတ္ထာယ ကပ္ပိယဘဏ္ဍမေဝ ဒေတိ၊ အယံ ဗဟုကမ္ပိ ဒါတုံ လဘတိ။ စေတိယဿ ပဒီပတ္ထာယ ဝါ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏတ္ထာယ ဝါ ဒိန္နော အာရာမောပိ ပဋိဇဂ္ဂိတဗ္ဗော၊ ဝေတနံ ဒတွာပိ ဇဂ္ဂါပေတဗ္ဗော။ ဝေတနဉ္စ ပနေတ္ထ စေတိယသန္တကမ္ပိ သံဃသန္တကမ္ပိ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဧတမ္ပိ အာရာမံ ဝေတနေန တတ္ထေဝ ဝသိတွာ ရက္ခန္တာနဉ္စ ကေဏိယာ ဂဟေတွာ ကပ္ပိယဘဏ္ဍဒါယကာနဉ္စ တတ္ထဇာတကဖလဒါနံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

အမ္ဗပါလကာဒိဝတ္ထူသု **အနာပတ္တိ ဘိက္ခဝေ ဂေါပကဿ ဒါနေ**တိ ဧတ္ထ ကတရံ ပန ဂေါပကဒါနံ ဝဋ္ဋတိ၊ ကတရံ န ဝဋ္ဋတီတိ? **မဟာသုမတ္ထေရော** တာဝ အာဟ “ယံ ဂေါပကဿ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဒိန္နံ ဟောတိ၊ ‘ဧတ္တကံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဂဏှာ’တိ၊ တဒေဝ ဝဋ္ဋတိ၊ တတော ဥတ္တရိ န ဝဋ္ဋတီ”တိ။ **မဟာပဒုမတ္ထေရော** ပနာဟ “ကိံ ဂေါပကာနံ ပဏ္ဏံ အာရောပေတွာ နိမိတ္တသညံ ဝါ ကတွာ ဒိန္နံ အတ္ထိ၊ ဧတေသံ ဟတ္ထေ ဝိဿဋ္ဌကဿ ဧတေ ဣဿရာ၊ တသ္မာ ယံ တေ ဒေန္တိ၊ တံ ဗဟုကမ္ပိ ဝဋ္ဋတီ”တိ။ **ကုရုန္ဒဋ္ဌကထာယံ** ပန ဝုတ္တံ “မနုဿာနံ အာရာမံ ဝါ အညံ ဝါ ဖလာဖလံ ဒါရကာ ရက္ခန္တိ၊ တေဟိ ဒိန္နံ ဝဋ္ဋတိ၊ အာဟရာပေတွာ ပန န ဂဟေတဗ္ဗံ။ သံဃိကေ, ပန စေတိယသန္တကေ စ ကေဏိယာ ဂဟေတွာ ရက္ခန္တဿေဝ ဒါနံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဝေတနေန ရက္ခန္တဿ အတ္တနော ဘာဂမတ္တံ ဝဋ္ဋတီ”တိ။ **မဟာပစ္စရိယံ** ပန “ယံ ဂိဟီနံ အာရာမရက္ခကာ ဘိက္ခူနံ ဒေန္တိ၊ ဧတံ ဝဋ္ဋတိ။ ဘိက္ခုသံဃဿ ပန အာရာမဂေါပကာ ယံ အတ္တနော ဘတိယာ ခဏ္ဍေတွာ ဒေန္တိ၊ ဧတံ ဝဋ္ဋတိ။ ယောပိ ဥပဍ္ဎာရာမံ ဝါ ကေစိဒေဝ ရုက္ခေ ဝါ ဘတိံ လဘိတွာ ရက္ခတိ၊ တဿာပိ အတ္တနော ပတ္တရုက္ခတောယေဝ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ကေဏိယာ ဂဟေတွာ

rakkhantassa pana sabbampi vaṭṭatī”ti vuttaṁ. Etaṁ pana sabbaṁ byañjanato nānaṁ, atthato ekameva, tasmā adhippāyaṁ ñatvā gahetabbaṁ.

Dāruvatthumhi **tāvakāliko ahaṁ Bhagavā**ti tāvakālikacitto ahaṁ Bhagavāti vattukāmena vuttaṁ, **tāvakālikacitto**ti “puna āharitvā dassāmī”ti evaṁcitto ahanti vuttaṁ hoti. Bhagavā **“tāvakālike anāpattī”**ti āha.

Ayaṁ panettha **Pāḷimuttakavinicchayo**—sace saṁgho saṁghikaṁ kammaṁ kāreti uposathāgāraṁ vā bhojanasālaṁ vā, tato āpucchitvā tāvakālikaṁ haritabbaṁ. Yo pana saṁghiko dabbasambhāro agutto deve vassante temeti, ātapena sukkhati, taṁ sabbampi āharitvā attano āvāse kātuṁ vaṭṭati. Saṁgho āharāpento aññena vā dabbasambhārena, mūlena vā saññāpetabbo. Na sakkā ce hoti saññāpetuṁ, “saṁghikena bhante kataṁ saṁghikaparibhogena vaḷañjathā”ti vattabbaṁ. Senāsanassa pana ayameva bhikkhu issaro. Sace pāsāṇatthambho vā rukkhatthambho vā kavāṭaṁ vā vātapānaṁ vā nappahoti, saṁghikaṁ tāvakālikaṁ āharitvā pākatikaṁ kātuṁ vaṭṭati. Esa nayo aññesupi dabbasambhāresūti.

Udakavatthusmiṁ yadā udakaṁ dullabhaṁ hoti, yojanatopi aḍḍhayojanatopi āharīyati, evarūpe pariggahita-udake avahāro. Yatopi āharimato vā pokkharaṇī-ādīsu ṭhitato vā kevalaṁ yāgubhattaṁ sampādenti, pānīyaparibhogañca karonti, na aññaṁ mahāparibhogaṁ, tampi theyyacittena gaṇhato avahāro. Yato pana ekaṁ vā dve vā ghaṭe gahetvā āsanaṁ dhovituṁ, Bodhirukkhe siñcituṁ, udakapūjaṁ kātuṁ, rajanaṁ pacituṁ labbhati, tattha saṁghassa katikavaseneva paṭipajjitabbaṁ, atirekaṁ gaṇhanto, mattikādīni vā theyyacittena pakkhipanto bhaṇḍaṁ agghāpetvā kāretabbo.

Sace āvāsikā katikavattaṁ daḷhaṁ karonti, aññesaṁ bhaṇḍakaṁ dhovituṁ vā rajituṁ vā na denti, attanā pana aññesaṁ apassantānaṁ gahetvā sabbaṁ karonti, tesaṁ katikāya na ṭhātabbaṁ, yattakaṁ te dhovanti, tattakaṁ dhovitabbaṁ. Sace saṁghassa dve tisso pokkharaṇiyo

ရက္ခန္တဿ ပန သဗ္ဗမ္ပိ ဝဋ္ဋတီ”တိ ဝုတ္တံ။ ဧတံ ပန သဗ္ဗံ ဗျဉ္ဇနတော နာနံ၊ အတ္ထတော ဧကမေဝ၊ တသ္မာ အဓိပ္ပါယံ ဉတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။

ဒါရုဝတ္ထုမှိ **တာဝကာလိကော အဟံ ဘဂဝါ**တိ တာဝကာလိကစိတ္တော အဟံ ဘဂဝါတိ ဝတ္တုကာမေန ဝုတ္တံ၊ **တာဝကာလိကစိတ္တော**တိ “ပုန အာဟရိတွာ ဒဿာမီ”တိ ဧဝံစိတ္တော အဟန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဘဂဝါ **“တာဝကာလိကေ အနာပတ္တီ”**တိ အာဟ။

အယံ ပနေတ္ထ **ပါဠိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယော**—သစေ သံဃော သံဃိကံ ကမ္မံ ကာရေတိ ဥပေါသထာဂါရံ ဝါ ဘောဇနသာလံ ဝါ၊ တတော အာပုစ္ဆိတွာ တာဝကာလိကံ ဟရိတဗ္ဗံ။ ယော ပန သံဃိကော ဒဗ္ဗသမ္ဘာရော အဂုတ္တော ဒေဝေ ဝဿန္တေ တေမေတိ၊ အာတပေန သုက္ခတိ၊ တံ သဗ္ဗမ္ပိ အာဟရိတွာ အတ္တနော အာဝါသေ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သံဃော အာဟရာပေန္တော အညေန ဝါ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေန, မူလေန ဝါ သညာပေတဗ္ဗော။ န သက္ကာ စေ ဟောတိ သညာပေတုံ၊ “သံဃိကေန ဘန္တေ ကတံ သံဃိကပရိဘောဂေန ဝဠဉ္ဇထာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သေနာသနဿ ပန အယမေဝ ဘိက္ခု ဣဿရော။ သစေ ပါသာဏတ္ထမ္ဘော ဝါ ရုက္ခတ္ထမ္ဘော ဝါ ကဝါဋံ ဝါ ဝါတပါနံ ဝါ နပ္ပဟောတိ၊ သံဃိကံ တာဝကာလိကံ အာဟရိတွာ ပါကတိကံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဧသ နယော အညေသုပိ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေသူတိ။

ဥဒကဝတ္ထုသ္မိံ ယဒါ ဥဒကံ ဒုလ္လဘံ ဟောတိ၊ ယောဇနတောပိ အဍ္ဎယောဇနတောပိ အာဟရီယတိ၊ ဧဝရူပေ ပရိဂ္ဂဟိတဥဒကေ အဝဟာရော။ ယတောပိ အာဟရိမတော ဝါ ပေါက္ခရဏီအာဒီသု ဌိတတော ဝါ ကေဝလံ ယာဂုဘတ္တံ သမ္ပာဒေန္တိ၊ ပါနီယပရိဘောဂဉ္စ ကရောန္တိ၊ န အညံ မဟာပရိဘောဂံ၊ တမ္ပိ ထေယျစိတ္တေန ဂဏှတော အဝဟာရော။ ယတော ပန ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ ဃဋေ ဂဟေတွာ အာသနံ ဓောဝိတုံ, ဗောဓိရုက္ခေ သိဉ္စိတုံ, ဥဒကပူဇံ ကာတုံ, ရဇနံ ပစိတုံ လဗ္ဘတိ၊ တတ္ထ သံဃဿ ကတိကဝသေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ အတိရေကံ ဂဏှန္တော, မတ္တိကာဒီနိ ဝါ ထေယျစိတ္တေန ပက္ခိပန္တော ဘဏ္ဍံ အဂ္ဃာပေတွာ ကာရေတဗ္ဗော။

သစေ အာဝါသိကာ ကတိကဝတ္တံ ဒဠှံ ကရောန္တိ၊ အညေသံ ဘဏ္ဍကံ ဓောဝိတုံ ဝါ ရဇိတုံ ဝါ န ဒေန္တိ၊ အတ္တနာ ပန အညေသံ အပဿန္တာနံ ဂဟေတွာ သဗ္ဗံ ကရောန္တိ၊ တေသံ ကတိကာယ န ဌာတဗ္ဗံ၊ ယတ္တကံ တေ ဓောဝန္တိ၊ တတ္တကံ ဓောဝိတဗ္ဗံ။ သစေ သံဃဿ ဒွေ တိဿော ပေါက္ခရဏိယော

vā udakasoṇḍiyo vā honti, katikā ca katā "ettha nhāyitabbaṁ, ito pānīyaṁ gahetabbaṁ, idha sabbaparibhogo kātabbo"ti. Katikavatteneva sabbaṁ kātabbaṁ. Yattha katikā natthi, tattha sabbaparibhogo vaṭṭatīti.

Mattikāvatthusmiṁ yattha mattikā dullabhā hoti, nānappakārā vā vaṇṇamattikā āharitvā ṭhapitā, tattha thokāpi pañcamāsakaṁ agghati, tasmā pārājikaṁ. Saṁghike pana kamme, cetiyakamme ca niṭṭhite saṁghaṁ āpucchitvā vā tāvakālikaṁ vā gahetuṁ vaṭṭati. Sudhāyapi cittakammavaṇṇesupi eseva nayo.

Tiṇavatthūsu jhāpitatiṇe ṭhānācāvanassa abhāvā dukkaṭaṁ, bhaṇḍadeyyaṁ pana hoti. Saṁgho tiṇavatthuṁ jaggitvā saṁghikaṁ āvāsaṁ chādeti, puna kadāci jaggituṁ na sakkoti, athañño eko bhikkhu vattasīsena jaggati, saṁghassevetaṁ. No ce jaggati, saṁgheneko bhikkhu vattabbo "jaggitvā dehī"ti. So ce bhāgaṁ icchati, bhāgaṁ datvāpi jaggāpetabbaṁ. Sace bhāgaṁ vaḍḍheti, dātabbameva. Vaḍḍhetiyeva, "gaccha jaggitvā sabbaṁ gahetvā attano santakaṁ senāsanaṁ chādehī"ti vattabbo. Kasmā? Naṭṭhe attho natthi. Dadantehi pana savatthukaṁ na dātabbaṁ, garubhaṇḍaṁ hoti, tiṇamattaṁ pana dātabbaṁ, tasmiṁ ce jaggitvā attano senāsanaṁ chādente puna saṁgho jaggituṁ pahoti, "tvaṁ mā jaggi, saṁgho jaggissatī"ti vattabboti.

Mañcādīni satta vatthūni pākaṭāneva. Pāḷiyaṁ pana anāgatampi pāsāṇatthambhaṁ vā rukkhatthambhaṁ vā aññaṁ vā kiñci pādagghanakaṁ harantassa pārājikameva. Padhānagharādīsu chaḍḍitapatitānaṁ pariveṇādīnaṁ kuṭṭampi pākārampi bhinditvā iṭṭhakādīni avaharantassāpi eseva nayo. Kasmā? Saṁghikaṁ nāma kadāci ajjhāvasanti, kadāci na ajjhāvasanti. Paccante corabhayena janapade vuṭṭhahante chaḍḍitavihārādīsu kiñci parikkhāraṁ harantassāpi eseva nayo. Ye pana tato tāvakālikaṁ haranti, puna āvasitesu ca vihāresu bhikkhū āharāpenti, dātabbaṁ. Sacepi tato āharitvā senāsanaṁ kataṁ hoti, taṁ vā tadagghanakaṁ vā dātabbameva. "Puna

ဝါ ဥဒကသောဏ္ဍိယော ဝါ ဟောန္တိ၊ ကတိကာ စ ကတာ "ဧတ္ထ နှာယိတဗ္ဗံ၊ ဣတော ပါနီယံ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ဣဓ သဗ္ဗပရိဘောဂေါ ကာတဗ္ဗော"တိ။ ကတိကဝတ္တေနေဝ သဗ္ဗံ ကာတဗ္ဗံ။ ယတ္ထ ကတိကာ နတ္ထိ၊ တတ္ထ သဗ္ဗပရိဘောဂေါ ဝဋ္ဋတီတိ။

မတ္တိကာဝတ္ထုသ္မိံ ယတ္ထ မတ္တိကာ ဒုလ္လဘာ ဟောတိ၊ နာနပ္ပကာရာ ဝါ ဝဏ္ဏမတ္တိကာ အာဟရိတွာ ဌပိတာ၊ တတ္ထ ထောကာပိ ပဉ္စမာသကံ အဂ္ဃတိ၊ တသ္မာ ပါရာဇိကံ။ သံဃိကေ ပန ကမ္မေ, စေတိယကမ္မေ စ နိဋ္ဌိတေ သံဃံ အာပုစ္ဆိတွာ ဝါ တာဝကာလိကံ ဝါ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သုဓာယပိ စိတ္တကမ္မဝဏ္ဏေသုပိ ဧသေဝ နယော။

တိဏဝတ္ထူသု ဈာပိတတိဏေ ဌာနာစာဝနဿ အဘာဝါ ဒုက္ကဋံ၊ ဘဏ္ဍဒေယျံ ပန ဟောတိ။ သံဃော တိဏဝတ္ထုံ ဇဂ္ဂိတွာ သံဃိကံ အာဝါသံ ဆာဒေတိ၊ ပုန ကဒါစိ ဇဂ္ဂိတုံ န သက္ကောတိ၊ အထညော ဧကော ဘိက္ခု ဝတ္တသီသေန ဇဂ္ဂတိ၊ သံဃဿေဝေတံ။ နော စေ ဇဂ္ဂတိ၊ သံဃေနေကော ဘိက္ခု ဝတ္တဗ္ဗော "ဇဂ္ဂိတွာ ဒေဟီ"တိ။ သော စေ ဘာဂံ ဣစ္ဆတိ၊ ဘာဂံ ဒတွာပိ ဇဂ္ဂါပေတဗ္ဗံ။ သစေ ဘာဂံ ဝဍ္ဎေတိ၊ ဒါတဗ္ဗမေဝ။ ဝဍ္ဎေတိယေဝ၊ "ဂစ္ဆ ဇဂ္ဂိတွာ သဗ္ဗံ ဂဟေတွာ အတ္တနော သန္တကံ သေနာသနံ ဆာဒေဟီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ ကသ္မာ? နဋ္ဌေ အတ္ထော နတ္ထိ။ ဒဒန္တေဟိ ပန သဝတ္ထုကံ န ဒါတဗ္ဗံ၊ ဂရုဘဏ္ဍံ ဟောတိ၊ တိဏမတ္တံ ပန ဒါတဗ္ဗံ၊ တသ္မိံ စေ ဇဂ္ဂိတွာ အတ္တနော သေနာသနံ ဆာဒေန္တေ ပုန သံဃော ဇဂ္ဂိတုံ ပဟောတိ၊ "တွံ မာ ဇဂ္ဂိ၊ သံဃော ဇဂ္ဂိဿတီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗောတိ။

မဉ္စာဒီနိ သတ္တ ဝတ္ထူနိ ပါကဋာနေဝ။ ပါဠိယံ ပန အနာဂတမ္ပိ ပါသာဏတ္ထမ္ဘံ ဝါ ရုက္ခတ္ထမ္ဘံ ဝါ အညံ ဝါ ကိဉ္စိ ပါဒဂ္ဃနကံ ဟရန္တဿ ပါရာဇိကမေဝ။ ပဓာနဃရာဒီသု ဆဍ္ဍိတပတိတာနံ ပရိဝေဏာဒီနံ ကုဋ္ဋမ္ပိ ပါကာရမ္ပိ ဘိန္ဒိတွာ ဣဋ္ဌကာဒီနိ အဝဟရန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ ကသ္မာ? သံဃိကံ နာမ ကဒါစိ အဇ္ဈာဝသန္တိ၊ ကဒါစိ န အဇ္ဈာဝသန္တိ။ ပစ္စန္တေ စောရဘယေန ဇနပဒေ ဝုဋ္ဌဟန္တေ ဆဍ္ဍိတဝိဟာရာဒီသု ကိဉ္စိ ပရိက္ခာရံ ဟရန္တဿာပိ ဧသေဝ နယော။ ယေ ပန တတော တာဝကာလိကံ ဟရန္တိ၊ ပုန အာဝသိတေသု စ ဝိဟာရေသု ဘိက္ခူ အာဟရာပေန္တိ၊ ဒါတဗ္ဗံ။ သစေပိ တတော အာဟရိတွာ သေနာသနံ ကတံ ဟောတိ၊ တံ ဝါ တဒဂ္ဃနကံ ဝါ ဒါတဗ္ဗမေဝ။ "ပုန

āvasissāmā”ti[1] ālayaṁ acchinditvā vuṭṭhitesu janapadesu gaṇasantakaṁ vā puggalikaṁ vā gahitaṁ hoti, te ce anujānanti, paṭikammena kiccaṁ natthi. Saṁghikaṁ pana garubhaṇḍaṁ, tasmā paṭikammaṁ kattabbameva.

157. Vihāraparibhogavatthu uttānatthameva.

Anujānāmi bhikkhave tāvakālikaṁ haritunti ettha yo bhikkhu saṁghikaṁ mañcaṁ vā pīṭhaṁ vā tāvakālikaṁ haritvā attano phāsukaṭṭhāne ekampi dvepi māse saṁghikaparibhogena paribhuñjati, āgatāgatānaṁ vuḍḍhatarānaṁ deti nappaṭibāhati, tassa tasmiṁ naṭṭhepi jiṇṇepi corāvahaṭepi[2] gīvā na hoti. Vasitvā pana gacchantena yathāṭhāne ṭhapetabbaṁ. Yo pana puggalikaparibhogena paribhuñjati, āgatāgatānaṁ vuḍḍhatarānaṁ na deti, tasmiṁ naṭṭhe tassa gīvā hoti. Aññaṁ pana āvāsaṁ haritvā paribhuñjantena sace tattha vuḍḍhataro āgantvā vuṭṭhāpeti, “mayā idaṁ asukāvāsato nāma āhaṭaṁ, gacchāmi, naṁ pākatikaṁ karomī”ti vattabbaṁ. Sace so bhikkhu “ahaṁ pākatikaṁ karissāmī”ti vadati, tassa bhāraṁ katvāpi gantuṁ vaṭṭatīti **Saṅkhepaṭṭhakathāyaṁ** vuttaṁ.

Campāvatthumhi **tekaṭulayāgū**ti tilataṇḍulamuggehi vā tilataṇḍulamāsehi vā tilataṇḍulakulatthehi vā tilataṇḍulehi saddhiṁ yaṁkiñci ekaṁ aparaṇṇaṁ pakkhipitvā tīhi katā, etaṁ kira imehi tīhi catubhāga-udakasambhinne khīre sappimadhusakkarādīhi yojetvā karonti.

Rājagahavatthumhi **madhugoḷako**ti atirasakapūvo vuccati, madhusīsakantipi vadanti. Sesamettha vatthudvayepi odanabhājanīyavatthusmiṁ vuttanayeneva veditabbaṁ.

158. Ajjukavatthusmiṁ **etadavocā**ti gilāno hutvā avoca. **Āyasmā Upāli āyasmato Ajjukassa pakkho**ti na agatigamanavasena pakkho, apica kho anāpattisaññitāya lajjī-anuggahena, vinayānuggahena ca thero pakkhoti veditabbo. Sesamettha uttānameva.

1. Āgamissāmāti (Ka) 2. Theyyāyavahaṭepi (Sī, Syā)

အာဝသိဿာမာ”တိ[1] အာလယံ အစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝုဋ္ဌိတေသု ဇနပဒေသု ဂဏသန္တကံ ဝါ ပုဂ္ဂလိကံ ဝါ ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တေ စေ အနုဇာနန္တိ၊ ပဋိကမ္မေန ကိစ္စံ နတ္ထိ။ သံဃိကံ ပန ဂရုဘဏ္ဍံ၊ တသ္မာ ပဋိကမ္မံ ကတ္တဗ္ဗမေဝ။

၁၅၇။ ဝိဟာရပရိဘောဂဝတ္ထု ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တာဝကာလိကံ ဟရိတုန္တိ ဧတ္ထ ယော ဘိက္ခု သံဃိကံ မဉ္စံ ဝါ ပီဌံ ဝါ တာဝကာလိကံ ဟရိတွာ အတ္တနော ဖာသုကဋ္ဌာနေ ဧကမ္ပိ ဒွေပိ မာသေ သံဃိကပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇတိ၊ အာဂတာဂတာနံ ဝုဍ္ဎတရာနံ ဒေတိ နပ္ပဋိဗာဟတိ၊ တဿ တသ္မိံ နဋ္ဌေပိ ဇိဏ္ဏေပိ စောရာဝဟဋေပိ[2] ဂီဝါ န ဟောတိ။ ဝသိတွာ ပန ဂစ္ဆန္တေန ယထာဋ္ဌာနေ ဌပေတဗ္ဗံ။ ယော ပန ပုဂ္ဂလိကပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇတိ၊ အာဂတာဂတာနံ ဝုဍ္ဎတရာနံ န ဒေတိ၊ တသ္မိံ နဋ္ဌေ တဿ ဂီဝါ ဟောတိ။ အညံ ပန အာဝါသံ ဟရိတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တေန သစေ တတ္ထ ဝုဍ္ဎတရော အာဂန္တွာ ဝုဋ္ဌာပေတိ၊ “မယာ ဣဒံ အသုကာဝါသတော နာမ အာဟဋံ၊ ဂစ္ဆာမိ၊ နံ ပါကတိကံ ကရောမီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သစေ သော ဘိက္ခု “အဟံ ပါကတိကံ ကရိဿာမီ”တိ ဝဒတိ၊ တဿ ဘာရံ ကတွာပိ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတီတိ **သင်္ခေပဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။

စမ္ပာဝတ္ထုမှိ **တေကဋုလယာဂူ**တိ တိလတဏ္ဍုလမုဂ္ဂေဟိ ဝါ တိလတဏ္ဍုလမာသေဟိ ဝါ တိလတဏ္ဍုလကုလတ္ထေဟိ ဝါ တိလတဏ္ဍုလေဟိ သဒ္ဓိံ ယံကိဉ္စိ ဧကံ အပရဏ္ဏံ ပက္ခိပိတွာ တီဟိ ကတာ၊ ဧတံ ကိရ ဣမေဟိ တီဟိ စတုဘာဂ-ဥဒကသမ္ဘိန္နေ ခီရေ သပ္ပိမဓုသက္ကရာဒီဟိ ယောဇေတွာ ကရောန္တိ။

ရာဇဂဟဝတ္ထုမှိ **မဓုဂေါဠကော**တိ အတိရသကပူဝေါ ဝုစ္စတိ၊ မဓုသီသကန္တိပိ ဝဒန္တိ။ သေသမေတ္ထ ဝတ္ထုဒွယေပိ ဩဒနဘာဇနီယဝတ္ထုသ္မိံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၅၈။ အဇ္ဇုကဝတ္ထုသ္မိံ **ဧတဒဝေါစာ**တိ ဂိလာနော ဟုတွာ အဝေါစ။ **အာယသ္မာ ဥပါလိ အာယသ္မတော အဇ္ဇုကဿ ပက္ခော**တိ န အဂတိဂမနဝသေန ပက္ခော၊ အပိစ ခေါ အနာပတ္တိသညိတာယ လဇ္ဇီအနုဂ္ဂဟေန, ဝိနယာနုဂ္ဂဟေန စ ထေရော ပက္ခောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

၁-အာဂမိဿာမာတိ (က) ၂-ထေယျာယဝဟဋေပိ (သီ၊ သျာ)

159. Bārāṇasīvatthusmiṁ **corehi upaddutan**ti corehi viluttaṁ. **Iddhiyā ānetvā pāsāde ṭhapesī**ti thero kira taṁ kulaṁ sokasallasamappitaṁ āvaṭṭantaṁ vivaṭṭantaṁ disvā tassa kulassa anukampāya pasādānurakkhaṇatthāya dhammānuggahena attano iddhiyā “tesaṁyeva pāsādaṁ dārakānaṁ samīpe hotū”ti adhiṭṭhāsi. Dārakā “amhākaṁ pāsādo”ti sañjānitvā abhiruhiṁsu. Tato thero iddhiṁ paṭisaṁhari, pāsādopi sakaṭṭhāneyeva aṭṭhāsi. Vohāravasena pana vuttaṁ “**te dārake iddhiyā ānetvā pāsāde ṭhapesī**”ti. **Iddhivisaye**ti īdisāya adhiṭṭhāniddhiyā anāpatti. Vikubbaniddhi pana na vaṭṭati.

160-1. Avasāne vatthudvayaṁ uttānatthamevāti.

Samantapāsādikāya Vinayasaṁvaṇṇanāya

Dutiyapājikavaṇṇanā niṭṭhitā.

၁၅၉။ ဗာရာဏသီဝတ္ထုသ္မိံ **စောရေဟိ ဥပဒ္ဒုတန္တိ** စောရေဟိ ဝိလုတ္တံ။ **ဣဒ္ဓိယာ အာနေတွာ ပါသာဒေ ဌပေသီ**တိ ထေရော ကိရ တံ ကုလံ သောကသလ္လသမပ္ပိတံ အာဝဋ္ဋန္တံ ဝိဝဋ္ဋန္တံ ဒိသွာ တဿ ကုလဿ အနုကမ္ပာယ ပသာဒါနုရက္ခဏတ္ထာယ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန အတ္တနော ဣဒ္ဓိယာ “တေသံယေဝ ပါသာဒံ ဒါရကာနံ သမီပေ ဟောတူ”တိ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဒါရကာ “အမှာကံ ပါသာဒေါ”တိ သဉ္ဇာနိတွာ အဘိရုဟိံသု။ တတော ထေရော ဣဒ္ဓိံ ပဋိသံဟရိ၊ ပါသာဒေါပိ သကဋ္ဌာနေယေဝ အဋ္ဌာသိ။ ဝေါဟာရဝသေန ပန ဝုတ္တံ “**တေ ဒါရကေ ဣဒ္ဓိယာ အာနေတွာ ပါသာဒေ ဌပေသီ**”တိ။ **ဣဒ္ဓိဝိသယေ**တိ ဤဒိသာယ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိယာ အနာပတ္တိ။ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ ပန န ဝဋ္ဋတိ။

၁၆၀-၁။ အဝသာနေ ဝတ္ထုဒွယံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝါတိ။

သမန္တပါသာဒိကာယ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ

ဒုတိယပါရာဇိကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

Tatrāyaṁ anusāsanī—

Dutiyaṁ adutiyena, yaṁ Jinena pakāsitaṁ.
Parājitakilesena, pārājikamidaṁ idha.

Sikkhāpadaṁ samaṁ tena, aññaṁ kiñci na vijjati.
Anekanayavokiṇṇaṁ, gambhīratthavinicchayaṁ.

Tasmā vatthumhi otiṇṇe, bhikkhunā vinayaññunā.
Vinayānuggahenettha, karontena vinicchayaṁ.

Pāḷiṁ Aṭṭhakathañceva, sādhippāyamasesato.
Ogayha appamattena, karaṇīyo vinicchayo.

Āpattidassanussāho, na kattabbo kudācanaṁ.
Passissāmi anāpatti-miti kayirātha mānasaṁ.

Passitvāpi ca āpattiṁ, avatvāva punappunaṁ.
Vīmaṁsitvātha viññūhi, saṁsanditvā ca taṁ vade.

Kappiyepi ca vatthusmiṁ, cittassa lahuvattino.
Vasena sāmaññaguṇā, cavantīdha puthujjanā.

Tasmā paraparikkhāraṁ, āsīvisamivoragaṁ.
Aggiṁ viya ca sampassaṁ, nā'maseyya vicakkhaṇoti.

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathāya paṭhamo bhāgo niṭṭhito.

တတြာယံ အနုသာသနီ—

ဒုတိယံ အဒုတိယေန၊ ယံ ဇိနေန ပကာသိတံ။
ပရာဇိတကိလေသေန၊ ပါရာဇိကမိဒံ ဣဓ။

သိက္ခာပဒံ သမံ တေန၊ အညံ ကိဉ္စိ န ဝိဇ္ဇတိ။
အနေကနယဝေါကိဏ္ဏံ၊ ဂမ္ဘီရတ္ထဝိနိစ္ဆယံ။

တသ္မာ ဝတ္ထုမှိ ဩတိဏ္ဏေ၊ ဘိက္ခုနာ ဝိနယညုနာ။
ဝိနယာနုဂ္ဂဟေနေတ္ထ၊ ကရောန္တေန ဝိနိစ္ဆယံ။

ပါဠိံ အဋ္ဌကထဉ္စေဝ၊ သာဓိပ္ပါယမသေသတော။
ဩဂယှ အပ္ပမတ္တေန၊ ကရဏီယော ဝိနိစ္ဆယော။

အာပတ္တိဒဿနုဿာဟော၊ န ကတ္တဗ္ဗော ကုဒါစနံ။
ပဿိဿာမိ အနာပတ္တိ-မိတိ ကယိရာထ မာနသံ။

ပဿိတွာပိ စ အာပတ္တိံ၊ အဝတွာဝ ပုနပ္ပုနံ။
ဝီမံသိတွာထ ဝိညူဟိ၊ သံသန္ဒိတွာ စ တံ ဝဒေ။

ကပ္ပိယေပိ စ ဝတ္ထုသ္မိံ၊ စိတ္တဿ လဟုဝတ္တိနော။
ဝသေန သာမညဂုဏာ၊ စဝန္တီဓ ပုထုဇ္ဇနာ။

တသ္မာ ပရပရိက္ခာရံ၊ အာသီဝိသမိဝေါရဂံ။
အဂ္ဂိံ ဝိယ စ သမ္ပဿံ၊ နာ'မသေယျ ဝိစက္ခဏောတိ။

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာယ

ပဌမော ဘာဂေါ နိဋ္ဌိတော။

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathāya paṭhamabhāge

Saṁvaṇṇitapadānaṁ anukkamaṇikā

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Akappiyaṁ	185
Akaraṇīyaṁ	185
Akāmakā	171
Akiriyavādo	105
Akilāsuno	156
Akuppena	208
Akusalehi	113
Akkhadassā	268
Agāraṁ	170
Aggho	267
Aṅgārakāsuyā	186
Aciravuṭṭhitāya	170
Acirūpasampanno	173
Acchādetvā	170
Acchādesi	167
Ajinakkhipaṁ	237
Ajjatagge	142
Ajjhattaṁ	117
Ajjhāvasatā	169
Aññathattāya	183
Aññassa haraṇakaṁ	304
Aṭṭīyamāno	212
Aṭṭhānametaṁ	195
Aḍḍhā	173
Aṇḍabhūtāya	109
Atikkantamānusakaṁ	133

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Atiharāpesuṁ	178
Atthaṅgamā	123
Atthavase	189
Atthasādhako	264
Atthasañhitaṁ	148
Atthi nāma	175
Atthi me	183
Atha khvetaṁ	184
Adinnaṁ	261
Adukkhamasukhaṁ	124
Addhagate	102
Addhaniyaṁ	159
Adhivattho	329
Adhivāsetu	142
Adhivāsesi	142
Adhisayitāni	108
Adhisīlasikkhā	209
Anagāriyaṁ	170
Anaṅgaṇe	127
Ananulomikaṁ	185
Anantarahitāya	172
Anabhāvaṁkatā	104
Anabhirato	182, 212
Anavakāso	195
Anavayo	249
Anādiyanto	329

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာယ ပဌမဘာဂေ

သံဝဏ္ဏိတပဒါနံ အနုက္ကမဏိကာ

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အကပ္ပိယံ	၁၈၅
အကရဏီယံ	၁၈၅
အကာမကာ	၁၇၁
အကိရိယဝါဒေါ	၁၀၅
အကိလာသုနော	၁၅၆
အကုပ္ပေန	၂၀၈
အကုသလေဟိ	၁၁၃
အက္ခဒဿာ	၂၆၈
အဂါရံ	၁၇၀
အဂ္ဃော	၂၆၇
အင်္ဂါရကာသုယာ	၁၈၆
အစိရဝုဋ္ဌိတာယ	၁၇၀
အစိရူပသမ္ပန္နော	၁၇၃
အစ္ဆာဒေတွာ	၁၇၀
အစ္ဆာဒေသိ	၁၆၇
အဇိနက္ခိပံ	၂၃၇
အဇ္ဇတဂ္ဂေ	၁၄၂
အဇ္ဈတ္တံ	၁၁၇
အဇ္ဈာဝသတာ	၁၆၉
အညထတ္တာယ	၁၈၃
အညဿ ဟရဏကံ	၃၀၄
အဋ္ဋီယမာနော	၂၁၂
အဋ္ဌာနမေတံ	၁၉၅
အဍ္ဎာ	၁၇၃
အဏ္ဍဘူတာယ	၁၀၉
အတိက္ကန္တမာနုသကံ	၁၃၃

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အတိဟာရာပေသုံ	၁၇၈
အတ္ထင်္ဂမာ	၁၂၃
အတ္ထဝသေ	၁၈၉
အတ္ထသာဓကော	၂၆၄
အတ္ထသဉှိတံ	၁၄၈
အတ္ထိ နာမ	၁၇၅
အတ္ထိ မေ	၁၈၃
အထ ခွေတံ	၁၈၄
အဒိန္နံ	၂၆၁
အဒုက္ခမသုခံ	၁၂၄
အဒ္ဓဂတေ	၁၀၂
အဒ္ဓနိယံ	၁၅၉
အဓိဝတ္ထော	၃၂၉
အဓိဝါသေတု	၁၄၂
အဓိဝါသေသိ	၁၄၂
အဓိသယိတာနိ	၁၀၈
အဓိသီလသိက္ခာ	၂၀၉
အနဂါရိယံ	၁၇၀
အနင်္ဂဏေ	၁၂၇
အနနုလောမိကံ	၁၈၅
အနန္တရဟိတာယ	၁၇၂
အနဘာဝံကတာ	၁၀၄
အနဘိရတော	၁၈၂၊ ၂၁၂
အနဝကာသော	၁၉၅
အနဝယော	၂၄၉
အနာဒိယန္တော	၃၂၉

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Anādīnavadasso	179
Anāpatti	334, 336, 339, 341
Anāvikatvā	211
Anissaṭṭhaṁ	261
Anīḷakaṁ	150
Anukampā	250
Anucchavikaṁ	185
Anujānāmi	344
Anuttaraṁ	109
Anuttaro	92
Anuddayā	250
Anupādāya	156
Anupādānāya	183
Anuppādadhammā	104
Anuyuttā	194
Anusaññāyamāno	255
Anussarāmi	128
Anekapariyāyena	183
Anekavihitaṁ	128
Anejamasokaṁ	141
Antamaso	193, 223
Antaradhānena	155
Antaradhāpesuṁ	156
Antarabhogikā	268
Antomano	182
Andhakāre	140
Apagatakāḷako	162
Apagabbho	107
Apacayo	188
Apaññatte	179

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Aparaṇṇaṁ	296
Aparassa bhāgaṁ dehi	334
Apariccattaṁ	261
Aparibhogaṁ vā karoti	279
Apalokessāma	165
Apāyaṁ	135
Aputtakaṁ	178
Appaccakkhāya	211
Appatirūpaṁ	185
Appapuññā	194
Appamattassa	131
Abbhuggacchi	181
Abhikkantaṁ	139
Abhiññā	98
Abhinisīdenti	227
Abhininnāmesiṁ	128, 132, 136
Abhinne	329
Abhirūpā	250
Abhivādeti	102
Abhiviññāpesi	179
Abhisambuddho	110
Abhihariṁsu	174
Amanusso	259
Amutrāsiṁ	129
Amma	171
Araññaṁ	298
Arasarūpo	103
Arahaṁ	84-87
Ariyakena	221
Ariyā	122

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အနာဒီနဝဒဿော	၁၇၉
အနာပတ္တိ	၃၃၄၊၃၃၆၊၃၃၉၊၃၄၁
အနာဝိကတွာ	၂၁၁
အနိဿဋ္ဌံ	၂၆၁
အနီဠကံ	၁၅၀
အနုကမ္ပာ	၂၅၀
အနုစ္ဆဝိကံ	၁၈၅
အနုဇာနာမိ	၃၄၄
အနုတ္တရံ	၁၀၉
အနုတ္တရော	၉၂
အနုဒ္ဒယာ	၂၅၀
အနုပါဒါယ	၁၅၆
အနုပါဒါနာယ	၁၈၃
အနုပ္ပါဒဓမ္မာ	၁၀၄
အနုယုတ္တာ	၁၉၄
အနုသညာယမာနော	၂၅၅
အနုဿရာမိ	၁၂၈
အနေကပရိယာယေန	၁၈၃
အနေကဝိဟိတံ	၁၂၈
အနေဇမသောကံ	၁၄၁
အန္တမသော	၁၉၃၊၂၂၃
အန္တရဓာနေန	၁၅၅
အန္တရဓာပေသုံ	၁၅၆
အန္တရဘောဂိကာ	၂၆၈
အန္တောမနော	၁၈၂
အန္ဓကာရေ	၁၄၀
အပဂတကာဠကော	၁၆၂
အပဂဗ္ဘော	၁၀၇
အပစယော	၁၈၈
အပညတ္တေ	၁၇၉

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အပရဏ္ဏံ	၂၉၆
အပရဿ ဘာဂံ ဒေဟိ	၃၃၄
အပရိစ္စတ္တံ	၂၆၁
အပရိဘောဂံ ဝါ ကရောတိ	၂၇၉
အပလောကေဿာမ	၁၆၅
အပါယံ	၁၃၅
အပုတ္တကံ	၁၇၈
အပ္ပစ္စက္ခာယ	၂၁၁
အပ္ပတိရူပံ	၁၈၅
အပ္ပပုညာ	၁၉၄
အပ္ပမတ္တဿ	၁၃၁
အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိ	၁၈၁
အဘိက္ကန္တံ	၁၃၉
အဘိညာ	၉၈
အဘိနိသီဒေန္တိ	၂၂၇
အဘိနိန္နာမေသိံ	၁၂၈၊၁၃၂၊၁၃၆
အဘိန္နေ	၃၂၉
အဘိရူပါ	၂၅၀
အဘိဝါဒေတိ	၁၀၂
အဘိဝိညာပေသိ	၁၇၉
အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ	၁၁၀
အဘိဟရိံသု	၁၇၄
အမနုဿော	၂၅၉
အမုတြာသိံ	၁၂၉
အမ္မ	၁၇၁
အရညံ	၂၉၈
အရသရူပေါ	၁၀၃
အရဟံ	၈၄-၈၇
အရိယကေန	၂၂၁
အရိယာ	၁၂၂

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Ariyānaṁ	134
Alaṁ	151, 183, 215
Alakkhikā	194
Allako	337
Avaṇṇaṁ	187
Avicāraṁ	118
Avijjaṇḍakosaṁ	109
Avijjā	109, 136, 138
Aviññussa	221
Avitakkaṁ	118
Avinipātadhammo	163
Avihesā	250
Avoca	101
Asaṅgahitattā	156
Asaddhammaṁ	186
Asaddhammo	221
Asammuṭṭhā	111
Asallīnaṁ	111
Asāraddho	112
Asekho	208
Assāmaṇakaṁ	185
Assosi	83, 148
Ahi	317
Ahudeva	182
[Ā]	
Ākārehi	148, 325
Āgamehi	159
Ācariyake	249
Ācikkhati	320
Ācikkhanti	122

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ā]	
Ācikkheyya	140
Āciṇṇaṁ	163
Āṇattiko	264
Ātāpino	131
Ādikammikassa	328
Ādikammiko	234
Ādittāya	186
Ādiyi	329
Ādiyeyya	262
Āneñjappatte	127
Āpatti pārājikassa	226
Āpatti dukkaṭassa	324
Āpadatthāya	255
Ābhidosikaṁ	174
Āmantesi	163
Āyatiṁ	104
Āyasmā	150
Āyasmā -pa- pakkho	344
Āyāma	165
Ārakkho	177
Āraddhaṁ kho pana	111
Ārammaṇūpanijjhānaṁ	116
Ārāmavatthu	298
Ārocesuṁ	184
Ālapito	326
Ālayasamugghāto	183
Āloko	131
Āsavaṭṭhānīyā	159
Āsavānaṁ	190
Āsīvisassa	185

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အရိယာနံ	၁၃၄
အလံ	၁၅၁၊၁၈၃၊၂၁၅
အလက္ခိကာ	၁၉၄
အလ္လကော	၃၃၇
အဝဏ္ဏံ	၁၈၇
အဝိစာရံ	၁၁၈
အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ	၁၀၉
အဝိဇ္ဇာ	၁၀၉၊၁၃၆၊၁၃၈
အဝိညုဿ	၂၂၁
အဝိတက္ကံ	၁၁၈
အဝိနိပါတဓမ္မော	၁၆၃
အဝိဟေသာ	၂၅၀
အဝေါစ	၁၀၁
အသင်္ဂဟိတတ္တာ	၁၅၆
အသဒ္ဓမ္မံ	၁၈၆
အသဒ္ဓမ္မော	၂၂၁
အသမ္မုဋ္ဌာ	၁၁၁
အသလ္လီနံ	၁၁၁
အသာရဒ္ဓေါ	၁၁၂
အသေခေါ	၂၀၈
အဿာမဏကံ	၁၈၅
အဿောသိ	၈၃၊၁၄၈
အဟိ	၃၁၇
အဟုဒေဝ	၁၈၂
[အာ]	
အာကာရေဟိ	၁၄၈၊၃၂၅
အာဂမေဟိ	၁၅၉
အာစရိယကေ	၂၄၉
အာစိက္ခတိ	၃၂၀
အာစိက္ခန္တိ	၁၂၂

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အာ]	
အာစိက္ခေယျ	၁၄၀
အာစိဏ္ဏံ	၁၆၃
အာဏတ္တိကော	၂၆၄
အာတာပိနော	၁၃၁
အာဒိကမ္မိကဿ	၃၂၈
အာဒိကမ္မိကော	၂၃၄
အာဒိတ္တာယ	၁၈၆
အာဒိယိ	၃၂၉
အာဒိယေယျ	၂၆၂
အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ	၁၂၇
အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ	၂၂၆
အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ	၃၂၄
အာပဒတ္ထာယ	၂၅၅
အာဘိဒေါသိကံ	၁၇၄
အာမန္တေသိ	၁၆၃
အာယတိံ	၁၀၄
အာယသ္မာ	၁၅၀
အာယသ္မာ။ပ။ ပက္ခော	၃၄၄
အာယာမ	၁၆၅
အာရက္ခော	၁၇၇
အာရဒ္ဓံ ခေါ ပန	၁၁၁
အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ	၁၁၆
အာရာမဝတ္ထု	၂၉၈
အာရောစေသုံ	၁၈၄
အာလပိတော	၃၂၆
အာလယသမုဂ္ဃါတော	၁၈၃
အာလောကော	၁၃၁
အာသဝဋ္ဌာနီယာ	၁၅၉
အာသဝါနံ	၁၉၀
အာသီဝိသဿ	၁၈၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ā-I]	
Āhataṁ	321
Āharitvā	146
Iṅgha	256
Iti	130
Itthattāya	137
Itthannāmassa pāvada	324
Itthannāmo	324
Itthikāya	177
Itthiliṅgaṁ	237
Idaṁ	156
Iddhiyā -pa- ṭhapesi	345
Iddhivisaye	345
Idha	212
Idhūpapanno	130
Indakhīle	259
Isigilipasse	248
[U]	
Ukkaṇṭhito	212
Ukkujjeyya	139
Ucchinnamūlā	104
Ucchedavādo	105
Ujjhāyanti	256
Uñchena	144
Uttarāpathakā	144
Udaggo	172
Udukkhalasaddaṁ	148
Uddiseyyātha	191
Uddharati	272
Upaṭṭhitā	111
Upaddutaṁ	345

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[U]	
Upapajjamāne	133
Upapannā	136
Upalāpetvā	192
Upavādakā	134
Upasaṅkami	100
Upasaṅkamitvā	100
Upasampajja	117, 156
Upasampanno	208
Upahatindriyo	243
Upekkhako	120
Upekkhāsatipārisuddhiṁ	125
Uppaṇḍuppaṇḍukajāto	182
Uppalagandhapaccatthikā	232
Uppalavaṇṇā	237
Uppādeti	295
Ummaṭṭhaṁ	278
Ummattakassa	328
Ummattako	234
Ulūkapakkhikaṁ	237
Ussahāmi	177, 213
[E]	
Ekakammaṁ	225
Ekakova	109
Ekaggaṁ	112
Ekantaparipuṇṇaṁ	170
Ekantaparisuddhaṁ	170
Ekaputtako	171
Ekabhaṇḍaṁ ekaṭṭhānaṁ	321
Ekamantaṁ	101, 170, 192
Ekuddeso	225

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အာ-ဣ]	
အာဟတံ	၃၂၁
အာဟရိတွာ	၁၄၆
ဣင်္ဃ	၂၅၆
ဣတိ	၁၃၀
ဣတ္ထတ္တာယ	၁၃၇
ဣတ္ထန္နာမဿ ပါဝဒ	၃၂၄
ဣတ္ထန္နာမော	၃၂၄
ဣတ္ထိကာယ	၁၇၇
ဣတ္ထိလိင်္ဂံ	၂၃၇
ဣဒံ	၁၅၆
ဣဒ္ဓိယာ။ပ။ ဌပေသိ	၃၄၅
ဣဒ္ဓိဝိသယေ	၃၄၅
ဣဓ	၂၁၂
ဣဓူပပန္နော	၁၃၀
ဣန္ဒခီလေ	၂၅၉
ဣသိဂိလိပဿေ	၂၄၈
[ဥ]	
ဥက္ကဏ္ဌိတော	၂၁၂
ဥက္ကုဇ္ဇေယျ	၁၃၉
ဥစ္ဆိန္နမူလာ	၁၀၄
ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ	၁၀၅
ဥဇ္ဈာယန္တိ	၂၅၆
ဥဉ္ဆေန	၁၄၄
ဥတ္တရာပထကာ	၁၄၄
ဥဒဂ္ဂေါ	၁၇၂
ဥဒုက္ခလသဒ္ဒံ	၁၄၈
ဥဒ္ဒိသေယျာထ	၁၉၁
ဥဒ္ဓရတိ	၂၇၂
ဥပဋ္ဌိတာ	၁၁၁
ဥပဒ္ဒုတံ	၃၄၅

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဥ]	
ဥပပဇ္ဇမာနေ	၁၃၃
ဥပပန္နာ	၁၃၆
ဥပလာပေတွာ	၁၉၂
ဥပဝါဒကာ	၁၃၄
ဥပသင်္ကမိ	၁၀၀
ဥပသင်္ကမိတွာ	၁၀၀
ဥပသမ္ပဇ္ဇ	၁၁၇၊ ၁၅၆
ဥပသမ္ပန္နော	၂၀၈
ဥပဟတိန္ဒြိယော	၂၄၃
ဥပေက္ခကော	၁၂၀
ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ	၁၂၅
ဥပ္ပဏ္ဍုပ္ပဏ္ဍုကဇာတော	၁၈၂
ဥပ္ပလဂန္ဓပစ္စတ္ထိကာ	၂၃၂
ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ	၂၃၇
ဥပ္ပါဒေတိ	၂၉၅
ဥမ္မဋ္ဌံ	၂၇၈
ဥမ္မတ္တကဿ	၃၂၈
ဥမ္မတ္တကော	၂၃၄
ဥလူကပက္ခိကံ	၂၃၇
ဥဿဟာမိ	၁၇၇၊ ၂၁၃
[ဧ]	
ဧကကမ္မံ	၂၂၅
ဧကကောဝ	၁၀၉
ဧကဂ္ဂံ	၁၁၂
ဧကန္တပရိပုဏ္ဏံ	၁၇၀
ဧကန္တပရိသုဒ္ဓံ	၁၇၀
ဧကပုတ္တကော	၁၇၁
ဧကဘဏ္ဍံ ဧကဋ္ဌာနံ	၃၂၁
ဧကမန္တံ	၁၀၁၊ ၁၇၀၊ ၁၉၂
ဧကုဒ္ဒေသော	၂၂၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[E]	
Ekodi	118
Ekodibhāvaṁ	118
Etadavoca	150, 344
Evaṁ	126, 165
Evaṁgotto	129, 130
Evaṁnāmo	129
Evaṁvaṇṇo	129
Evaṁsukhadukkhappaṭi-saṁvedī	129
Evamāyupariyanto	129
Evamāhāro	129
Evameva kho	156
Evarūpiṁ vācaṁ bhāsitā	256
Evarūpe	173
Esāhaṁ	140
[O]	
Okāsaparikappo	331
Ocarako	320
Ocaritvā	320
Oḍḍi	192
Oṇirakkho	321
Odakantikaṁ	186, 222
Odaniyagharaṁ	335
Onītapattapāṇiṁ	167
Opuñjāpetvā	176
Omaṭṭhaṁ	278
Olambako	293
[Ka]	
Kacci no	182
Kaṭibhāro	293

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ka]	
Kaṭṭhaṁ vā lataṁ vā	271
Kaṇhasappassa	186
Kataṁ	137
Katipāhaṁ	172
Kathaṁ	212
Kathaṁ hi nāma	185
Kathaṁ hi nāma -pa- karissati	250
Kammaniye	126
Karaṇīyaṁ	137
Karaṇīyena	169
Kalyāṇo	84
Kāmapariḷāhānaṁ	184
Kāmapipāsānaṁ	184
Kāmānaṁ	184
Kāmāsavā	136
Kāme	172
Kāyaduccaritaṁ	105, 134
Kāyaduccaritena	106, 134
Kāyassa bhedā	135
Kāyo	111
Kālo	266
Kāsāyāni	170
Kiṁ	171, 215
Kiṅkaṇikasaddo	250
Kiccā	255
Kiñci	170
Kittisaddo	84
Kilāsuno	153

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဧ]	
ဧကောဒိ	၁၁၈
ဧကောဒိဘာဝံ	၁၁၈
ဧတဒဝေါစ	၁၅၀၊ ၃၄၄
ဧဝံ	၁၂၆၊ ၁၆၅
ဧဝံဂေါတ္တော	၁၂၉၊ ၁၃၀
ဧဝံနာမော	၁၂၉
ဧဝံဝဏ္ဏော	၁၂၉
ဧဝံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ	၁၂၉
ဧဝမာယုပရိယန္တော	၁၂၉
ဧဝမာဟာရော	၁၂၉
ဧဝမေဝ ခေါ	၁၅၆
ဧဝရူပိံ ဝါစံ ဘာသိတာ	၂၅၆
ဧဝရူပေ	၁၇၃
ဧသာဟံ	၁၄၀
[ဩ]	
ဩကာသပရိကပ္ပေါ	၃၃၁
ဩစရကော	၃၂၀
ဩစရိတွာ	၃၂၀
ဩဍ္ဍိ	၁၉၂
ဩဏိရက္ခော	၃၂၁
ဩဒကန္တိကံ	၁၈၆၊ ၂၂၂
ဩဒနိယဃရံ	၃၃၅
ဩနီတပတ္တပါဏိံ	၁၆၇
ဩပုဉ္ဇာပေတွာ	၁၇၆
ဩမဋ္ဌံ	၂၇၈
ဩလမ္ဗကော	၂၉၃
[က]	
ကစ္စိ နော	၁၈၂
ကဋိဘာရော	၂၉၃

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[က]	
ကဋ္ဌံ ဝါ လတံ ဝါ	၂၇၁
ကဏှသပ္ပဿ	၁၈၆
ကတံ	၁၃၇
ကတိပါဟံ	၁၇၂
ကထံ	၂၁၂
ကထံ ဟိ နာမ	၁၈၅
ကထံ ဟိ နာမ။ပ။ ကရိဿတိ	၂၅၀
ကမ္မနိယေ	၁၂၆
ကရဏီယံ	၁၃၇
ကရဏီယေန	၁၆၉
ကလျာဏော	၈၄
ကာမပရိဠာဟာနံ	၁၈၄
ကာမပိပါသာနံ	၁၈၄
ကာမာနံ	၁၈၄
ကာမာသဝါ	၁၃၆
ကာမေ	၁၇၂
ကာယဒုစ္စရိတံ	၁၀၅၊ ၁၃၄
ကာယဒုစ္စရိတေန	၁၀၆၊ ၁၃၄
ကာယဿ ဘေဒါ	၁၃၅
ကာယော	၁၁၁
ကာလော	၂၆၆
ကာသာယာနိ	၁၇၀
ကိံ	၁၇၁၊ ၂၁၅
ကိင်္ကဏိကသဒ္ဒေါ	၂၅၀
ကိစ္စာ	၂၅၅
ကိဉ္စိ	၁၇၀
ကိတ္တိသဒ္ဒေါ	၈၄
ကိလာသုနော	၁၅၃

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ka]	
Kilinnaṁ	243
Kiso	182
Kukkuccaṁ	182
Kukkuṭacchāpakānaṁ	109
Kukkuṭiyā	108
Kutettha	166
Kumbhakāraputto	249
Kummāsaṁ	174
Kusaṁ saṅkāmetvā	330
Kusacīraṁ	236
Kusāvahāro	332
Kūṭapāso	337
Kevalaparipuṇṇaṁ	99
Kesakambalo	237
Ko	153
[Kha]	
Khaṇena	181
Khaṇḍākhaṇḍikaṁ	255
Khandhabhāro	293
Khayañāṇāya	136
Khalu	84
Khittacitto	234
Khiyyanti	256
Khuddamadhuṁ	150
Khettaṁ	213
Kho	83
[Ga]	
Gacchāmi	141
Gaṇako	255

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ga]	
Gabbhaseyyā	107
Gahite ca attamano	327
Gāmadhammaṁ	186
Gāmadhammo	222
Gāmūpacāro	259
Gāmo	259
Gāhetvā	172
Gijjhakūṭe	247-8
Gihiliṅgena	236
Gotamo	84
Gonisādiniviṭṭho	259
Gopakassa	341
Gopitaṁ	261
[Gha]	
Gharaṁ	260
Gharūpacāro	259
Ghāto	148
Ghoravisassa	185
[Ca]	
Ca	191
Cakkhu	132
Catutthaṁ	125
Caraṇaṁ	88
Cavamāne	133
Cavitukāmo	212
Cittaṁ	131, 136
Ciraṭṭhitikaṁ	152
Cīvaravaṁse vā	283

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[က]	
ကိလိန္နံ	၂၄၃
ကိသော	၁၈၂
ကုက္ကုစ္စံ	၁၈၂
ကုက္ကုဋစ္ဆာပကာနံ	၁၀၉
ကုက္ကုဋိယာ	၁၀၈
ကုတေတ္ထ	၁၆၆
ကုမ္ဘကာရပုတ္တော	၂၄၉
ကုမ္မာသံ	၁၇၄
ကုသံ သင်္ကာမေတွာ	၃၃၀
ကုသစီရံ	၂၃၆
ကုသာဝဟာရော	၃၃၂
ကူဋပါသော	၃၃၇
ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ	၉၉
ကေသကမ္ဗလော	၂၃၇
ကော	၁၅၃
[ခ]	
ခဏေန	၁၈၁
ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ	၂၅၅
ခန္ဓဘာရော	၂၉၃
ခယညာဏာယ	၁၃၆
ခလု	၈၄
ခိတ္တစိတ္တော	၂၃၄
ခိယျန္တိ	၂၅၆
ခုဒ္ဒမဓုံ	၁၅၀
ခေတ္တံ	၂၁၃
ခေါ	၈၃
[ဂ]	
ဂစ္ဆာမိ	၁၄၁
ဂဏကော	၂၅၅

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဂ]	
ဂဗ္ဘသေယျာ	၁၀၇
ဂဟိတေ စ အတ္တမနော	၃၂၇
ဂါမဓမ္မံ	၁၈၆
ဂါမဓမ္မော	၂၂၂
ဂါမူပစာရော	၂၅၉
ဂါမော	၂၅၉
ဂါဟေတွာ	၁၇၂
ဂိဇ္ဈကူဋေ	၂၄၇-၈
ဂိဟိလိင်္ဂေန	၂၃၆
ဂေါတမော	၈၄
ဂေါနိသာဒိနိဝိဋ္ဌော	၂၅၉
ဂေါပကဿ	၃၄၁
ဂေါပိတံ	၂၆၁
[ဃ]	
ဃရံ	၂၆၀
ဃရူပစာရော	၂၅၉
ဃာတော	၁၄၈
ဃောရဝိသဿ	၁၈၅
[စ]	
စ	၁၉၁
စက္ခု	၁၃၂
စတုတ္ထံ	၁၂၅
စရဏံ	၈၈
စဝမာနေ	၁၃၃
စဝိတုကာမော	၂၁၂
စိတ္တံ	၁၃၁၊ ၁၃၆
စိရဋ္ဌိတိကံ	၁၅၂
စီဝရဝံသေ ဝါ	၂၈၃

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ca]	
Cutūpapātañāṇāya	132
Cetessati	183
[Cha]	
Chaḍḍanīyadhammaṁ	174
Chaḍḍeti vā	279
Chambhitattaṁ	177
Cheppaṁ	192
[Ja]	
Janatā	250
Janapadacārikaṁ	249
Jātiṁ	128
Jātiyāvanaṁ	243
Jānato	137
Jigucchamāno	212
Jiṇṇe	101-2
Jīvati	327
Je	175
Jegucchī	106
Jeṭṭho	111
Jeṭṭhotissa	109
[Jha-Ña-Ṭha]	
Jhānaṁ	116, 119, 122, 125,
Ñāṇaṁ	128, 137
Ñātibyasanenapi	194
Ṭhānā cāveti	274, 314
Ṭhānārahena	208
Ṭhite	127

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ta]	
Taṁ	122, 131
Taṁ kissa hetu	186
Taṁ kho pana	84
Tvaṁ	186
Tacaṁ	294
Tañca kho no asantaṁ	165
Tatāyaṁ	176
Tatiyaṁ	122
Tato	130
Tatonidānaṁ	177
Tattha	159
Tatthajātakaṁ	271
Tatra	157, 314
Tatrāpāsiṁ	130
Tathārūpānaṁ Arahataṁ	100
Tadanucchavikaṁ	188
Tadavasari	168
Tapassī	106
Tamo	131
Tassa	192
Tāta	171
Tānassu	108
Tālāvatthukatā	104
Tāvakālike	327, 342
Tāvakāliko	342
Tiṇaṁ vā	299
Tiṇakuṭiyo karitvā	248
Tiṇakuṭiyo bhinditvā	248
Tiracchānagatapariggahe	328
Tirokaraṇīyaṁ	176

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[စ]	
စုတူပပါတဉာဏာယ	၁၃၂
စေတေဿတိ	၁၈၃
[ဆ]	
ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ	၁၇၄
ဆဍ္ဍေတိ ဝါ	၂၇၉
ဆမ္ဘိတတ္တံ	၁၇၇
ဆေပ္ပံ	၁၉၂
[ဇ]	
ဇနတာ	၂၅၀
ဇနပဒစာရိကံ	၂၄၉
ဇာတိံ	၁၂၈
ဇာတိယာဝနံ	၂၄၃
ဇာနတော	၁၃၇
ဇိဂုစ္ဆမာနော	၂၁၂
ဇိဏ္ဏေ	၁၀၁-၂
ဇီဝတိ	၃၂၇
ဇေ	၁၇၅
ဇေဂုစ္ဆီ	၁၀၆
ဇေဋ္ဌော	၁၁၁
ဇေဋ္ဌောတိဿ	၁၀၉
[ဈ-ဉ-ဋ္ဌ]	
ဈာနံ	၁၁၆၊ ၁၁၉၊ ၁၂၂ ၁၂၅၊
ဉာဏံ	၁၂၈၊ ၁၃၇
ဉာတိဗျသနေနပိ	၁၉၄
ဌာနာ စာဝေတိ	၂၇၄၊ ၃၁၄
ဌာနာရဟေန	၂၀၈
ဌိတေ	၁၂၇

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[တ]	
တံ	၁၂၂၊ ၁၃၁
တံ ကိဿ ဟေတု	၁၈၆
တံ ခေါ ပန	၈၄
တွံ	၁၈၆
တစံ	၂၉၄
တဉ္စ ခေါ နော အသန္တံ	၁၆၅
တတာယံ	၁၇၆
တတိယံ	၁၂၂
တတော	၁၃၀
တတောနိဒါနံ	၁၇၇
တတ္ထ	၁၅၉
တတ္ထဇာတကံ	၂၇၁
တတြ	၁၅၇၊ ၃၁၄
တတြာပါသိံ	၁၃၀
တထာရူပါနံ အရဟတံ	၁၀၀
တဒနုစ္ဆဝိကံ	၁၈၈
တဒဝသရိ	၁၆၈
တပဿီ	၁၀၆
တမော	၁၃၁
တဿ	၁၉၂
တာတ	၁၇၁
တာနဿု	၁၀၈
တာလာဝတ္ထုကတာ	၁၀၄
တာဝကာလိကေ	၃၂၇၊ ၃၄၂
တာဝကာလိကော	၃၄၂
တိဏံ ဝါ	၂၉၉
တိဏကုဋိယော ကရိတွာ	၂၄၈
တိဏကုဋိယော ဘိန္ဒိတွာ	၂၄၈
တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟေ	၃၂၈
တိရောကရဏီယံ	၁၇၆

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ta]	
Tuṇhī	172
Tuṇhībhāvena	142
Te	155
Tekaṭulayāgu	344
Tena	76, 176
Tena hi	176, 177-8
[Tha]	
Thale nikkhittaṁ	279
Theyyacitto	314
Theyyasaṅkhātaṁ	262
Theyyāvahāro	330
[Da]	
Dakāro	101
Davāya	221
Dassanaṁ hoti	100
Dāni	182
Dārugahe	255
Dārudhītalikā	241
Dibbaṁ	132
Dukkaraṁ	213
Dukkhassa ca	122
Dukkhī	182
Duggati	135
Duggate	133
Duṭṭhullaṁ	186, 222
Dutiyaṁ	119
Dubbaṇṇe	133
Dubbalyaṁ	211

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Da]	
Dabbalyāvīkammañca	212
Dubbharatā	187
Dubbhikkhā	143
Dummaṅkūnaṁ	189
Dummano	182
Dussayugena	167
Dūsesi	237
Devagahadārūni	255
Devamanussānaṁ	94
Deseti	98
Desessāma	148
Deso	266
Dvayaṁdvayasamāpattiṁ	186
Dvayaṁdvayasamāpatti	222
Dvīhitikā	143
[Dha]	
Dhammaṁ	148
Dhammaṁ caranto parajjati	295
Dhamanisanthatagatto	182
Dhammañca	141
Dhammamasaṅkhataṁ	141
Dhutaguṇe	173
Dhuto	187
[Na]	
Nagarapaṭisaṅkhārikāni	255
Nanu	183
Naḷeru	81
Nātikaḍḍheyyāsi	177
Nānākulā	155

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[တ]	
တုဏှီ	၁၇၂
တုဏှီဘာဝေန	၁၄၂
တေ	၁၅၅
တေကဋုလယာဂု	၃၄၄
တေန	၇၆၊ ၁၇၆
တေန ဟိ	၁၇၆၊ ၁၇၇-၈
[ထ]	
ထလေ နိက္ခိတ္တံ	၂၇၉
ထေယျစိတ္တော	၃၁၄
ထေယျသင်္ခါတံ	၂၆၂
ထေယျာဝဟာရော	၃၃၀
[ဒ]	
ဒကာရော	၁၀၁
ဒဝါယ	၂၂၁
ဒဿနံ ဟောတိ	၁၀၀
ဒါနိ	၁၈၂
ဒါရုဂေဟေ	၂၅၅
ဒါရုဓီတလိကာ	၂၄၁
ဒိဗ္ဗံ	၁၃၂
ဒုက္ကရံ	၂၁၃
ဒုက္ခဿ စ	၁၂၂
ဒုက္ခီ	၁၈၂
ဒုဂ္ဂတိ	၁၃၅
ဒုဂ္ဂတေ	၁၃၃
ဒုဋ္ဌုလ္လံ	၁၈၆၊ ၂၂၂
ဒုတိယံ	၁၁၉
ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ	၁၃၃
ဒုဗ္ဗလျံ	၂၁၁

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဒ]	
ဒုဗ္ဗလျာဝီကမ္မဉ္စ	၂၁၂
ဒုဗ္ဘရတာ	၁၈၇
ဒုဗ္ဘိက္ခာ	၁၄၃
ဒုမ္မင်္ကူနံ	၁၈၉
ဒုမ္မနော	၁၈၂
ဒုဿယုဂေန	၁၆၇
ဒူသေသိ	၂၃၇
ဒေဝဂဟဒါရူနိ	၂၅၅
ဒေဝမနုဿာနံ	၉၄
ဒေသေတိ	၉၈
ဒေသေဿာမ	၁၄၈
ဒေသော	၂၆၆
ဒွယံဒွယသမာပတ္တိံ	၁၈၆
ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ	၂၂၂
ဒွီဟိတိကာ	၁၄၃
[ဓ]	
ဓမ္မံ	၁၄၈
ဓမ္မံ စရန္တော ပရဇ္ဇတိ	၂၉၅
ဓမနိသန္ထတဂတ္တော	၁၈၂
ဓမ္မဉ္စ	၁၄၁
ဓမ္မမသင်္ခတံ	၁၄၁
ဓုတဂုဏေ	၁၇၃
ဓုတော	၁၈၇
[န]	
နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိ	၂၅၅
နနု	၁၈၃
နဠေရု	၈၁
နာတိကဍ္ဎေယျာသိ	၁၇၇
နာနာကုလာ	၁၅၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Na]	
Nānāgottā	155
Nānājaccā	155
Nānānāmā	155
Nānābhaṇḍaṁ ekaṭṭhānaṁ	322
Nāparaṁ	137
Nāma	175
Nāvā	289
Nāhaṁ gaṇhāmi	306
Nāhaṁ taṁ	102
Nikkujjitaṁ	140
Nikhātaṁ	269
Nidāne	184
Nimittaṁ	175
Nimittakammaṁ	323
Niyato	163
Nirabbudo	162
Nirayo	135
Nirādīnavo	162
Niruttipathe	329
Nilīyiṁsu	192
Nivāsetvā	146
Nisīdi	101
Nissaggiyo	264
No	182
[Pa]	
Paṁsukūlasaññissa	328
Pakāseti	99
Pakkamiṁsu	249
Pakkhajātā	318
Pageva	223

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Paccayo	153
Paccassosi	165
Paccāgacchati	325
Pajā	97
Pajāya	109
Pajjhāyi	182
Pañcamattehi	83
Pañcamāsako	258
Paññattaṁ	146
Paññapessāma	148
Paṭiggaṇhāti	325
Paṭighātāya	190
Paṭicca	189
Paṭicchannaṁ	140, 269
Paṭicchannāvahāro	332
Paṭiññāya	205
Paṭibaddhacitto	237
Paṭilabheyyuṁ	151
Paṭisallīnassa	152
Paṭisallīyantena	243
Paṭisallīyituṁ	243
Paṭisāmetvā	249
Paṭisevati	192
Paṭhamaṁ	116
Paṭhamābhisitto	256
Paṇīte	133
Paṇītena	167
Pattacīvaramādāya	146
Pattādhārakepi	285
Patthapatthapulakaṁ	145

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[န]	
နာနာဂေါတ္တာ	၁၅၅
နာနာဇစ္စာ	၁၅၅
နာနာနာမာ	၁၅၅
နာနာဘဏ္ဍံ ဧကဋ္ဌာနံ	၃၂၂
နာပရံ	၁၃၇
နာမ	၁၇၅
နာဝါ	၂၈၉
နာဟံ ဂဏှာမိ	၃၀၆
နာဟံ တံ	၁၀၂
နိက္ကုဇ္ဇိတံ	၁၄၀
နိခါတံ	၂၆၉
နိဒါနေ	၁၈၄
နိမိတ္တံ	၁၇၅
နိမိတ္တကမ္မံ	၃၂၃
နိယတော	၁၆၃
နိရဗ္ဗုဒေါ	၁၆၂
နိရယော	၁၃၅
နိရာဒီနဝေါ	၁၆၂
နိရုတ္တိပထေ	၃၂၉
နိလီယိံသု	၁၉၂
နိဝါသေတွာ	၁၄၆
နိသီဒိ	၁၀၁
နိဿဂ္ဂိယော	၂၆၄
နော	၁၈၂
[ပ]	
ပံသုကူလသညိဿ	၃၂၈
ပကာသေတိ	၉၉
ပက္ကမိံသု	၂၄၉
ပက္ခဇာတာ	၃၁၈
ပဂေဝ	၂၂၃

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပစ္စယော	၁၅၃
ပစ္စဿောသိ	၁၆၅
ပစ္စာဂစ္ဆတိ	၃၂၅
ပဇာ	၉၇
ပဇာယ	၁၀၉
ပဇ္ဈာယိ	၁၈၂
ပဉ္စမတ္တေဟိ	၈၃
ပဉ္စမာသကော	၂၅၈
ပညတ္တံ	၁၄၆
ပညပေဿာမ	၁၄၈
ပဋိဂ္ဂဏှာတိ	၃၂၅
ပဋိဃာတာယ	၁၉၀
ပဋိစ္စ	၁၈၉
ပဋိစ္ဆန္နံ	၁၄၀၊ ၂၆၉
ပဋိစ္ဆန္နာဝဟာရော	၃၃၂
ပဋိညာယ	၂၀၅
ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော	၂၃၇
ပဋိလဘေယျုံ	၁၅၁
ပဋိသလ္လီနဿ	၁၅၂
ပဋိသလ္လီယန္တေန	၂၄၃
ပဋိသလ္လီယိတုံ	၂၄၃
ပဋိသာမေတွာ	၂၄၉
ပဋိသေဝတိ	၁၉၂
ပဌမံ	၁၁၆
ပဌမာဘိသိတ္တော	၂၅၆
ပဏီတေ	၁၃၃
ပဏီတေန	၁၆၇
ပတ္တစီဝရမာဒါယ	၁၄၆
ပတ္တာဓာရကေပိ	၂၈၅
ပတ္တပတ္တပုလကံ	၁၄၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Pathabyā rājā	268
Padasā nessāmi	316
Padāletvā	109
Padesarājā	268
Pana	203
Papatā	178
Pabbajeyyaṁ	170
Pabbājeti vā	258
Pabbājeyyuṁ	269
Pamattaṁ	228
Paraṁ maraṇā	135
Parapariggahitaṁ	261
Parapariggahitañca	326
Parājeti	295
Parikappāvahāro	330
Parikkhitto	259
Paricārehi	172
Paricca	156
Pariññā	184
Paripati	329
Paribhāvitāni	108
Paribhuñjanto	172
Paribhogo	267
Pariyāyo	103
Pariyodātasippo	249
Pariyodāte	127
Pariyonaddhāya	109
Parivatteyyuṁ	151
Parisuddhaṁ	99
Parisuddhe	127

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Pariseditāni	108
Pavattesi	243
Pavedeti	98
Pasayhāvahāro	330
Pasukā	318
Passato	137
Passaddho	111
Passāmi	132
Pahitattassa	131
Pahīnā	104
Pahūtajātarūparajatā	174
Pahūtadhanadhaññā	174
Pahūtavittūpakaraṇā	174
Pāṇupetaṁ	142
Pātabyataṁ	250
Pātāpeti	305
Pātimokkhaṁ	154
Pādaṁ vā pādārahaṁ vā atirekapādaṁ vā	268
Pādesu	178
Pādo	258
Pārājikassa	226
Pārājiko	224
Pāsādikā	250
Pāsādiko	188
Pi	108, 212
Pitāmahaṁ	177
Pipāsavinayo	183
Piyo	171
Pīṇindriyo	182

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပထဗျာ ရာဇာ	၂၆၈
ပဒသာ နေဿာမိ	၃၁၆
ပဒါလေတွာ	၁၀၉
ပဒေသရာဇာ	၂၆၈
ပန	၂၀၃
ပပတာ	၁၇၈
ပဗ္ဗဇေယျံ	၁၇၀
ပဗ္ဗာဇေတိ ဝါ	၂၅၈
ပဗ္ဗာဇေယျုံ	၂၆၉
ပမတ္တံ	၂၂၈
ပရံ မရဏာ	၁၃၅
ပရပရိဂ္ဂဟိတံ	၂၆၁
ပရပရိဂ္ဂဟိတဉ္စ	၃၂၆
ပရာဇေတိ	၂၉၅
ပရိကပ္ပါဝဟာရော	၃၃၀
ပရိက္ခိတ္တော	၂၅၉
ပရိစာရေဟိ	၁၇၂
ပရိစ္စ	၁၅၆
ပရိညာ	၁၈၄
ပရိပတိ	၃၂၉
ပရိဘာဝိတာနိ	၁၀၈
ပရိဘုဉ္ဇန္တော	၁၇၂
ပရိဘောဂေါ	၂၆၇
ပရိယာယော	၁၀၃
ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ	၂၄၉
ပရိယောဒါတေ	၁၂၇
ပရိယောနဒ္ဓါယ	၁၀၉
ပရိဝတ္တေယျုံ	၁၅၁
ပရိသုဒ္ဓံ	၉၉
ပရိသုဒ္ဓေ	၁၂၇

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပရိသေဒိတာနိ	၁၀၈
ပဝတ္တေသိ	၂၄၃
ပဝေဒေတိ	၉၈
ပသယှာဝဟာရော	၃၃၀
ပသုကာ	၃၁၈
ပဿတော	၁၃၇
ပဿဒ္ဓေါ	၁၁၁
ပဿာမိ	၁၃၂
ပဟိတတ္တဿ	၁၃၁
ပဟီနာ	၁၀၄
ပဟူတဇာတရူပရဇတာ	၁၇၄
ပဟူတဓနဓညာ	၁၇၄
ပဟူတဝိတ္တူပကရဏာ	၁၇၄
ပါဏုပေတံ	၁၄၂
ပါတဗျတံ	၂၅၀
ပါတာပေတိ	၃၀၅
ပါတိမောက္ခံ	၁၅၄
ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ	၂၆၈
ပါဒေသု	၁၇၈
ပါဒေါ	၂၅၈
ပါရာဇိကဿ	၂၂၆
ပါရာဇိကော	၂၂၄
ပါသာဒိကာ	၂၅၀
ပါသာဒိကော	၁၈၈
ပိ	၁၀၈၊ ၂၁၂
ပိတာမဟံ	၁၇၇
ပိပါသဝိနယော	၁၈၃
ပိယော	၁၇၁
ပီဏိန္ဒြိယော	၁၈၂

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Pa]	
Pītisukhaṁ	115
Pucimando	81
Puññāni	172
Punabbhavābhinibbatti	107
Pupphaṁ	179, 294
Pupphārāmo	294
Pubbaṅgamo	186
Pubbaṇṇaṁ	296
Pubbaṇhasamayaṁ	146
Pubbapayogadukkaṭaṁ	271
Pubbapayogo	264
Pubbarattāpararattaṁ	194
Pubbenivāsaṁ	128
Pubbenivāsānussati	128
Pubbenivāso	128
Purāṇadutiyikāya	179
Purāṇavohāriko	257
Purāhaṁ haññāmi	256
Purisadammasārathi	93
Pūvagharaṁ	335
Petapariggahe	327
Pettikaṁ	177
Pesalānaṁ	189
[Pha]	
Phandāpeti	275, 304
Phalaṁ	294
Phalakacīraṁ	236
Phalārāmo	294
Phuṭṭhā	194

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ba]	
Bandhaṁ	255
Balaṁ	172
Bahisuṅkaghātaṁ pāteti	314
Bāhusaccamahattaṁ	162
Buddhappamukhaṁ	167
Buddhavevacanāni	216
Buddhānubuddhānaṁ	155
Buddho	94
Bodhipakkhikānaṁ	194
Byūhati vā	271
Brahmacariyaṁ	99, 137, 182
Brahmacārino	257
Brahmaññaṁ	257
Brāhmaṇo	83, 101
[Bha]	
Bhagavā	49
Bhaṇḍadeyyaṁ	278
Bhaṇḍaparikappo	330
Bhattābhihāraṁ	174
Bhadro	207
Bhante	165
Bhavissāma	171
Bhājanagataṁ	300
Bhāraṭṭhaṁ	293
Bhāvanānuyogaṁ	194
Bhiṁsanakatasmiṁ	157
Bhiṁsanake	156
Bhikkhako	204
Bhikkhu	204

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ပ]	
ပီတိသုခံ	၁၁၅
ပုစိမန္ဒော	၈၁
ပုညာနိ	၁၇၂
ပုနဗ္ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ	၁၀၇
ပုပ္ဖံ	၁၇၉၊ ၂၉၄
ပုပ္ဖါရာမော	၂၉၄
ပုဗ္ဗင်္ဂမော	၁၈၆
ပုဗ္ဗဏှံ	၂၉၆
ပုဗ္ဗဏှသမယံ	၁၄၆
ပုဗ္ဗပယောဂဒုက္ကဋံ	၂၇၁
ပုဗ္ဗပယောဂေါ	၂၆၄
ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ	၁၉၄
ပုဗ္ဗေနိဝါသံ	၁၂၈
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ	၁၂၈
ပုဗ္ဗေနိဝါသော	၁၂၈
ပုရာဏဒုတိယိကာယ	၁၇၉
ပုရာဏဝေါဟာရိကော	၂၅၇
ပုရာဟံ ဟညာမိ	၂၅၆
ပုရိသဒမ္မသာရထိ	၉၃
ပူဝဃရံ	၃၃၅
ပေတပရိဂ္ဂဟေ	၃၂၇
ပေတ္တိကံ	၁၇၇
ပေသလာနံ	၁၈၉
[ဖ]	
ဖန္ဒာပေတိ	၂၇၅၊ ၃၀၄
ဖလံ	၂၉၄
ဖလကစီရံ	၂၃၆
ဖလာရာမော	၂၉၄
ဖုဋ္ဌာ	၁၉၄

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဗ]	
ဗန္ဓံ	၂၅၅
ဗလံ	၁၇၂
ဗဟိသုင်္ကဃာတံ ပါတေတိ	၃၁၄
ဗာဟုသစ္စမဟတ္တံ	၁၆၂
ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ	၁၆၇
ဗုဒ္ဓဝေဝစနာနိ	၂၁၆
ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါနံ	၁၅၅
ဗုဒ္ဓေါ	၉၄
ဗောဓိပက္ခိကာနံ	၁၉၄
ဗျူဟတိ ဝါ	၂၇၁
ဗြဟ္မစရိယံ	၉၉၊ ၁၃၇၊ ၁၈၂
ဗြဟ္မစာရိနော	၂၅၇
ဗြဟ္မညံ	၂၅၇
ဗြာဟ္မဏော	၈၃၊ ၁၀၁
[ဘ]	
ဘဂဝါ	၄၉
ဘဏ္ဍဒေယျံ	၂၇၈
ဘဏ္ဍပရိကပ္ပေါ	၃၃၀
ဘတ္တာဘိဟာရံ	၁၇၄
ဘဒြော	၂၀၇
ဘန္တေ	၁၆၅
ဘဝိဿာမ	၁၇၁
ဘာဇနဂတံ	၃၀၀
ဘာရဋ္ဌံ	၂၉၃
ဘာဝနာနုယောဂံ	၁၉၄
ဘိံသနကတသ္မိံ	၁၅၇
ဘိံသနကေ	၁၅၆
ဘိက္ခကော	၂၀၄
ဘိက္ခု	၂၀၄

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Bha]	
Bhikkhupaccatthikā	226
Bhikkhubhāvaṁ	212
Bhikkhu bhikkhuṁ	323-4
Bhikkhusaṅghañca	141
Bhikkhusaṅghena	83
Bhikkhusatehi	83
Bhittikhīlo	284
Bhindati vā	279
Bhinnapaṭadharo	205
Bhiyyobhāvāya	190
Bhuttāviṁ	167
Bho	84
[Ma]	
Magadhamahāmatto	255
Majjhimassa	259
Maṇḍalikā	268
Mattikaṁ	177
Madanimmadanaṁ	183
Madhugoḷako	344
Manasā kattha	156
Manāpo	171
Manoduccaritaṁ	105
Mamāyitaṁ	261
Mariyādaṁ vā	297
Mahatā	83
Mahaddhanā	173
Mahallake	102
Mahābhogā	173
Mahāmattā	268
Mahāmoggallāno	150
Mahicchatā	187
Māgadho	258
Mātu	176
Micchādiṭṭhikammasamādānā	135
Micchādiṭṭhikā	135
Milakkhakaṁ	221
Mudubhūte	127
Mūlaṁ	81, 294
Mūlaṭṭhassa	324
Mūḷhassa	140
Me	111, 131, 137, 142, 182
[Ya]	
Yaṁ	122, 186, 195
Yannūna	169, 212
Yagghe	175
Yato	160
Yathā	131
Yathākammūpage	133
Yathājacco	204
Yathābhirantaṁ	168
Yathāyutto	204
Yathārūpaṁ	268
Yadā sakkosi, tadā	325
Yānaṁ nāma vayhaṁ	290
Yāvatatiyakaṁ	249
Yena	100
Yo	203

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဘ]	
ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ	၂၂၆
ဘိက္ခုဘာဝံ	၂၁၂
ဘိက္ခု ဘိက္ခုံ	၃၂၃-၄
ဘိက္ခုသံဃဉ္စ	၁၄၁
ဘိက္ခုသံဃေန	၈၃
ဘိက္ခုသတေဟိ	၈၃
ဘိတ္တိခီလော	၂၈၄
ဘိန္ဒတိ ဝါ	၂၇၉
ဘိန္နပဋဓရော	၂၀၅
ဘိယျောဘာဝါယ	၁၉၀
ဘုတ္တာဝိံ	၁၆၇
ဘော	၈၄
[မ]	
မဂဓမဟာမတ္တော	၂၅၅
မဇ္ဈိမဿ	၂၅၉
မဏ္ဍလိကာ	၂၆၈
မတ္တိကံ	၁၇၇
မဒနိမ္မဒနံ	၁၈၃
မဓုဂေါဠကော	၃၄၄
မနသာ ကတ္ထ	၁၅၆
မနာပေါ	၁၇၁
မနောဒုစ္စရိတံ	၁၀၅
မမာယိတံ	၂၆၁
မရိယာဒံ ဝါ	၂၉၇
မဟတာ	၈၃
မဟဒ္ဓနာ	၁၇၃
မဟလ္လကေ	၁၀၂
မဟာဘောဂါ	၁၇၃
မဟာမတ္တာ	၂၆၈
မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော	၁၅၀
မဟိစ္ဆတာ	၁၈၇
မာဂဓော	၂၅၈
မာတု	၁၇၆
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ	၁၃၅
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ	၁၃၅
မိလက္ခကံ	၂၂၁
မုဒုဘူတေ	၁၂၇
မူလံ	၈၁၊ ၂၉၄
မူလဋ္ဌဿ	၃၂၄
မူဠှဿ	၁၄၀
မေ	၁၁၁၊ ၁၃၁၊ ၁၃၇၊ ၁၄၂၊ ၁၈၂
[ယ]	
ယံ	၁၂၂၊ ၁၈၆၊ ၁၉၅
ယန္နူန	၁၆၉၊ ၂၁၂
ယဂ္ဃေ	၁၇၅
ယတော	၁၆၀
ယထာ	၁၃၁
ယထာကမ္မူပဂေ	၁၃၃
ယထာဇစ္စော	၂၀၄
ယထာဘိရန္တံ	၁၆၈
ယထာယုတ္တော	၂၀၄
ယထာရူပံ	၂၆၈
ယဒါ သက္ကောသိ၊ တဒါ	၃၂၅
ယာနံ နာမ ဝယှံ	၂၉၀
ယာဝတတိယကံ	၂၄၉
ယေန	၁၀၀
ယော	၂၀၃

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ra]	
Rakkhitaṁ	261
Rajakattharaṇaṁ	258
Rajakabhaṇḍikaṁ	258
Rattaññumahattaṁ	161
Ravāya	221
Rahassaṁ	186, 222
Rahogatassa	152
Rāgavirāgo	141, 183
Rājaggaṁ	314
Rājagahe	247
Rājapaccatthikā	232
Rukkhe vā laggitaṁ	285
Rogabyasanena	194
[La]	
Lakkhaṇūpanijjhānaṁ	116
Lataṁ vā	298
Lābhaggamahattaṁ	161
Līnamano	182
Leḍḍupāto	259
Lokavidū	89
Loke	109
Loko	136
Lomahaṁso	177
Lomena	256
Lohitikā	250
[Va]	
Vacanīyo	109
Vacīduccaritaṁ	105
Vajjigāmaṁ	173

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Vajjemi	336
Vaṭṭupacchedo	183
Vatiṁ vā	297
Vattati	173
Vatthu nāma	298
Vatthuṁ	213, 264
Vanappati	303
Vayo-anuppatte	102
Vasaladhammaṁ	186
Vasaladhammo	222
Vassaṁvutthā	249
Vākacīraṁ	236
Vālakambalo	237
Vikirati	156
Vigatūpakkilese	127
Vigarahi	185
Vijāyi	181
Vijjā	88, 131, 136-8
Viññussa	221
Vitakkavicārānaṁ	117
Vitakketha	156
Viddhaṁseti	156
Vidhamati	156
Vinayānuggahāya	191
Vinā	171
Vinipāto	135
Vipallāsampi	151
Vipācenti	256
Vimatiṁ	295
Vimuccittha	137

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ရ]	
ရက္ခိတံ	၂၆၁
ရဇကတ္ထရဏံ	၂၅၈
ရဇကဘဏ္ဍိကံ	၂၅၈
ရတ္တညုမဟတ္တံ	၁၆၁
ရဝါယ	၂၂၁
ရဟဿံ	၁၈၆၊ ၂၂၂
ရဟောဂတဿ	၁၅၂
ရာဂဝိရာဂေါ	၁၄၁၊ ၁၈၃
ရာဇဂ္ဂံ	၃၁၄
ရာဇဂဟေ	၂၄၇
ရာဇပစ္စတ္ထိကာ	၂၃၂
ရုက္ခေ ဝါ လဂ္ဂိတံ	၂၈၅
ရောဂဗျသနေန	၁၉၄
[လ]	
လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ	၁၁၆
လတံ ဝါ	၂၉၈
လာဘဂ္ဂမဟတ္တံ	၁၆၁
လီနမနော	၁၈၂
လေဍ္ဍုပါတော	၂၅၉
လောကဝိဒူ	၈၉
လောကေ	၁၀၉
လောကော	၁၃၆
လောမဟံသော	၁၇၇
လောမေန	၂၅၆
လောဟိတိကာ	၂၅၀
[ဝ]	
ဝစနီယော	၁၀၉
ဝစီဒုစ္စရိတံ	၁၀၅
ဝဇ္ဇိဂါမံ	၁၇၃

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝဇ္ဇေမိ	၃၃၆
ဝဋ္ဋုပစ္ဆေဒေါ	၁၈၃
ဝတိံ ဝါ	၂၉၇
ဝတ္တတိ	၁၇၃
ဝတ္ထု နာမ	၂၉၈
ဝတ္ထုံ	၂၁၃၊ ၂၆၄
ဝနပ္ပတိ	၃၀၃
ဝယောအနုပ္ပတ္တေ	၁၀၂
ဝသလဓမ္မံ	၁၈၆
ဝသလဓမ္မော	၂၂၂
ဝဿံဝုတ္ထာ	၂၄၉
ဝါကစီရံ	၂၃၆
ဝါလကမ္ဗလော	၂၃၇
ဝိကိရတိ	၁၅၆
ဝိဂတူပက္ကိလေသေ	၁၂၇
ဝိဂရဟိ	၁၈၅
ဝိဇာယိ	၁၈၁
ဝိဇ္ဇာ	၈၈၊ ၁၃၁၊ ၁၃၆-၈
ဝိညုဿ	၂၂၁
ဝိတက္ကဝိစာရာနံ	၁၁၇
ဝိတက္ကေထ	၁၅၆
ဝိဒ္ဓံသေတိ	၁၅၆
ဝိဓမတိ	၁၅၆
ဝိနယာနုဂ္ဂဟာယ	၁၉၁
ဝိနာ	၁၇၁
ဝိနိပါတော	၁၃၅
ဝိပလ္လာသမ္ပိ	၁၅၁
ဝိပါစေန္တိ	၂၅၆
ဝိမတိံ	၂၉၅
ဝိမုစ္စိတ္ထ	၁၃၇

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Virāgāya	183
Virāgo	120
Vivareyya	140
Vivicca	113
Vivicceva	112
Vivekajaṁ	115
Visaṁyogāya	183
Visahāmi	177
Vissajjetvā	174
Vissāsaggāhe	326
Viharati	81
Viharitvā	168
Vihāravatthu	298
Vihāsiṁ	117
Vītisāretvā	101
Vīriyaṁ	111
Vīriyārambho	188
Vuḍḍhe	102
Vusitaṁ	137
Vūpasamā	117
Veṭhanaṁ	275
Venayiko	106
Vepullamahattaṁ	161
Vemaṭṭhaṁ	278
Verañjā	81
Verañjo	83
Vesālikā	194
[Sa]	
Saṁghaphāsutāya	189
Saṁvaṭṭakappe	128

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Saṁvarāya	190
Saṁvaritvā	243
Saṁvāso	225
Saṁvidahitvā	321
Saṁvidāvahāro	321
Saṁsāmetvā	174
Sa-uddesaṁ	130
Sa-upādānāya	183
Sake	249
Sakyaputto	84
Saggo	136
Saṅkaḍḍhitvā	249
Saṅketakammaṁ	322
Saṅkhalikhitaṁ	170
Saṅgaṇikā	187
Saṅgamituṁ	238
Sacchikatvā	98
Sajotibhūtāya	186
Sato	121
Satthā	93
Sattho	259
Sadevakaṁ	97
Sadevamanussaṁ	97
Saddhiṁ	83, 169
Santappetvā	167
Santhatāya	231
Sandamānikā	291
Sandassetvā	166
Sandiṭṭhā	248
Sandiṭṭho	326

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝိရာဂါယ	၁၈၃
ဝိရာဂေါ	၁၂၀
ဝိဝရေယျ	၁၄၀
ဝိဝိစ္စ	၁၁၃
ဝိဝိစ္စေဝ	၁၁၂
ဝိဝေကဇံ	၁၁၅
ဝိသံယောဂါယ	၁၈၃
ဝိသဟာမိ	၁၇၇
ဝိဿဇ္ဇေတွာ	၁၇၄
ဝိဿာသဂ္ဂါဟေ	၃၂၆
ဝိဟရတိ	၈၁
ဝိဟရိတွာ	၁၆၈
ဝိဟာရဝတ္ထု	၂၉၈
ဝိဟာသိံ	၁၁၇
ဝီတိသာရေတွာ	၁၀၁
ဝီရိယံ	၁၁၁
ဝီရိယာရမ္ဘော	၁၈၈
ဝုဍ္ဎေ	၁၀၂
ဝုသိတံ	၁၃၇
ဝူပသမာ	၁၁၇
ဝေဌနံ	၂၇၅
ဝေနယိကော	၁၀၆
ဝေပုလ္လမဟတ္တံ	၁၆၁
ဝေမဋ္ဌံ	၂၇၈
ဝေရဉ္ဇာ	၈၁
ဝေရဉ္ဇော	၈၃
ဝေသာလိကာ	၁၉၄
[သ]	
သံဃဖာသုတာယ	၁၈၉
သံဝဋ္ဋကပ္ပေ	၁၂၈

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သံဝရာယ	၁၉၀
သံဝရိတွာ	၂၄၃
သံဝါသော	၂၂၅
သံဝိဒဟိတွာ	၃၂၁
သံဝိဒါဝဟာရော	၃၂၁
သံသာမေတွာ	၁၇၄
သဥဒ္ဒေသံ	၁၃၀
သဥပါဒါနာယ	၁၈၃
သကေ	၂၄၉
သကျပုတ္တော	၈၄
သဂ္ဂေါ	၁၃၆
သင်္ကဍ္ဎိတွာ	၂၄၉
သင်္ကေတကမ္မံ	၃၂၂
သင်္ခလိခိတံ	၁၇၀
သင်္ဂဏိကာ	၁၈၇
သင်္ဂမိတုံ	၂၃၈
သစ္ဆိကတွာ	၉၈
သဇောတိဘူတာယ	၁၈၆
သတော	၁၂၁
သတ္ထာ	၉၃
သတ္ထော	၂၅၉
သဒေဝကံ	၉၇
သဒေဝမနုဿံ	၉၇
သဒ္ဓိံ	၈၃၊ ၁၆၉
သန္တပ္ပေတွာ	၁၆၇
သန္ထတာယ	၂၃၁
သန္ဒမာနိကာ	၂၉၁
သန္ဒဿေတွာ	၁၆၆
သန္ဒိဋ္ဌာ	၂၄၈
သန္ဒိဋ္ဌော	၃၂၆

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sapadānacāriko	173
Sabbamattikāmayaṁ	249
Sabyañjanaṁ	99
Sabrahmakaṁ	97
Samaññā	212
Samaññāya	205
Samaṇo	83
Samannāgatā	134
Samayena	79
Samasikkhatā	225
Samādapetvā	166
Samādāya	173
Samārakaṁ	97-8
Samāhitaṁ	112
Samāhite	126
Samuttejetvā	166
Samudācarati	178
Sampajāno	121
Sampajjalitāya	186
Sampannaṁ	150
Sampavāretvā	167
Sampasādanaṁ	118
Sampahaṁsetvā	166
Sambahulā	248
Sambahulehi	169
Sambodhiparāyaṇo	163
Sambhattā	248
Sambhatto	326
Sammā	108
Sammāsambuddho	87

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sammāsambodhiṁ	109
Sammodanīyaṁ	100
Sayaṁ	98
Saraṇaṁ	140
Sarāgāya	183
Salākāvuttā	144
Sallekho	187
Savicāraṁ	114
Savitakkaṁ	114
Sasaññissa	326
Sassamaṇabrāhmaṇiṁ	97
Sahatthā	167
Sahapayogo	264
Sahabhaṇḍahārakaṁ	304
Sahasā	243
Sahāyakehi	169
Sākāraṁ	130
Sājīvaṁ	210
Sātthaṁ	99
Sādhāhaṁ	151
Sādhu kho pana	100
Sāmaññaṁ	257
Sāmikaṁ	295
Sāmikassa	294
Sāraṇīyaṁ	100
Sāre	162
Sāveti	221
Sāhatthiko	264
Sikkhā	209

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သပဒါနစာရိကော	၁၇၃
သဗ္ဗမတ္တိကာမယံ	၂၄၉
သဗျဉ္ဇနံ	၉၉
သဗြဟ္မကံ	၉၇
သမညာ	၂၁၂
သမညာယ	၂၀၅
သမဏော	၈၃
သမန္နာဂတာ	၁၃၄
သမယေန	၇၉
သမသိက္ခတာ	၂၂၅
သမာဒပေတွာ	၁၆၆
သမာဒါယ	၁၇၃
သမာရကံ	၉၇-၈
သမာဟိတံ	၁၁၂
သမာဟိတေ	၁၂၆
သမုတ္တေဇေတွာ	၁၆၆
သမုဒါစရတိ	၁၇၈
သမ္ပဇာနော	၁၂၁
သမ္ပဇ္ဇလိတာယ	၁၈၆
သမ္ပန္နံ	၁၅၀
သမ္ပဝါရေတွာ	၁၆၇
သမ္ပသာဒနံ	၁၁၈
သမ္ပဟံသေတွာ	၁၆၆
သမ္ဗဟုလာ	၂၄၈
သမ္ဗဟုလေဟိ	၁၆၉
သမ္ဗောဓိပရာယဏော	၁၆၃
သမ္ဘတ္တာ	၂၄၈
သမ္ဘတ္တော	၃၂၆
သမ္မာ	၁၀၈
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ	၈၇

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သမ္မာသမ္ဗောဓိံ	၁၀၉
သမ္မောဒနီယံ	၁၀၀
သယံ	၉၈
သရဏံ	၁၄၀
သရာဂါယ	၁၈၃
သလာကာဝုတ္တာ	၁၄၄
သလ္လေခေါ	၁၈၇
သဝိစာရံ	၁၁၄
သဝိတက္ကံ	၁၁၄
သသညိဿ	၃၂၆
သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ	၉၇
သဟတ္ထာ	၁၆၇
သဟပယောဂေါ	၂၆၄
သဟဘဏ္ဍဟာရကံ	၃၀၄
သဟသာ	၂၄၃
သဟာယကေဟိ	၁၆၉
သာကာရံ	၁၃၀
သာဇီဝံ	၂၁၀
သာတ္ထံ	၉၉
သာဓာဟံ	၁၅၁
သာဓု ခေါ ပန	၁၀၀
သာမညံ	၂၅၇
သာမိကံ	၂၉၅
သာမိကဿ	၂၉၄
သာရဏီယံ	၁၀၀
သာရေ	၁၆၂
သာဝေတိ	၂၂၁
သာဟတ္ထိကော	၂၆၄
သိက္ခာ	၂၀၉

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Sikkhāpadaṁ	154, 188
Sippaṁ	213
Sīsabhāro	293
Su	157
Sukaraṁ	213
Sukhaparihato	171
Sukhassa ca	122
Sukhedhito	171
Sugati	136
Sugate	133
Sugato	88-9
Suṅkaṁ pariharati	316
Suṅkaghātaṁ	314
Sutaṁ metaṁ	101
Suttārūḷaṁ	275
Sudaṁ	157
Suddho	162
Subharatāya	187
Suvaṇṇe	133
Sūnagharaṁ	335
Sekho	207
Seṭṭho	111
Setaṭṭikā	144
Setaṭṭhikā	143
Setu	148
Seniyo	258
Seyyathā	108
Seyyathāpi	156

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Sa]	
Seyyathidaṁ	128
Sevanacittaṁ	226
So	126, 128, 130, 132
So aññaṁ	324
So itarassa	324
So imaṁ lokaṁ	97
So taṁ bhaṇḍaṁ	324
So taṁ maññamāno aññaṁ	323
So taṁ maññamāno taṁ	323
Sotāpanno	163
So dhammaṁ deseti	98
Somanassadomanassānaṁ	123
Svassa	109
Svātanāya	166
Svāhaṁ	111
[Ha]	
Haṁsanti	157
Haṭṭho	172
Hatthe bhāraṁ	294
Haneyyuṁ	269
Harāyamāno	212
Hareyya	262
Hiraññaṁ	176
Hiraññaṁ vā suvaṇṇaṁ vā	282
Hīnāyāvattitvā	177
Hīne	133
Heṭṭhimatalaṁ	150
Hetu	153

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သိက္ခာပဒံ	၁၅၄၊၁၈၈
သိပ္ပံ	၂၁၃
သီသဘာရော	၂၉၃
သု	၁၅၇
သုကရံ	၂၁၃
သုခပရိဟတော	၁၇၁
သုခဿ စ	၁၂၂
သုခေဓိတော	၁၇၁
သုဂတိ	၁၃၆
သုဂတေ	၁၃၃
သုဂတော	၈၈-၉
သုင်္ကံ ပရိဟရတိ	၃၁၆
သုင်္ကဃာတံ	၃၁၄
သုတံ မေတံ	၁၀၁
သုတ္တာရူဠံ	၂၇၅
သုဒံ	၁၅၇
သုဒ္ဓေါ	၁၆၂
သုဘရတာယ	၁၈၇
သုဝဏ္ဏေ	၁၃၃
သူနဃရံ	၃၃၅
သေခေါ	၂၀၇
သေဋ္ဌော	၁၁၁
သေတဋ္ဋိကာ	၁၄၄
သေတဋ္ဌိကာ	၁၄၃
သေတု	၁၄၈
သေနိယော	၂၅၈
သေယျထာ	၁၀၈
သေယျထာပိ	၁၅၆

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[သ]	
သေယျထိဒံ	၁၂၈
သေဝနစိတ္တံ	၂၂၆
သော	၁၂၆၊၁၂၈၊၁၃၀၊၁၃၂
သော အညံ	၃၂၄
သော ဣတရဿ	၃၂၄
သော ဣမံ လောကံ	၉၇
သော တံ ဘဏ္ဍံ	၃၂၄
သော တံ မညမာနော အညံ	၃၂၃
သော တံ မညမာနော တံ	၃၂၃
သောတာပန္နော	၁၆၃
သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ	၉၈
သောမနဿဒေါမနဿာနံ	၁၂၃
သွဿ	၁၀၉
သွာတနာယ	၁၆၆
သွာဟံ	၁၁၁
[ဟ]	
ဟံသန္တိ	၁၅၇
ဟဋ္ဌော	၁၇၂
ဟတ္ထေ ဘာရံ	၂၉၄
ဟနေယျုံ	၂၆၉
ဟရာယမာနော	၂၁၂
ဟရေယျ	၂၆၂
ဟိရညံ	၁၇၆
ဟိရညံ ဝါ သုဝဏ္ဏံ ဝါ	၂၈၂
ဟီနာယာဝတ္တိတွာ	၁၇၇
ဟီနေ	၁၃၃
ဟေဋ္ဌိမတလံ	၁၅၀
ဟေတု	၁၅၃

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathāya paṭhamabhāge

Lakkhitabbānaṁ anukkamaṇikā

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[A]

Aṅgavasena navavidhaṁ 22
Aṅguttaranikāyo 22
Acalo pasādo 184
Aṭṭha taruṇabodhirukkhā, tesaṁ ropanaṭṭhānaṁ 74
Aṇḍānaṁ apūtibhāvo viya ñāṇassa aparihāni 110
Atthasādhakacetanā nāma maggānantaraphalasadisā 325
Attho 18
Adinnādānaṁ nāma pariyāyena muccati 317
Adhiṭṭhānāni pañca 68
Anāgate pacchimā janatā sālimaṁsodanaṁ atimaññissati 149
Anuḷā devī 67
Antarāyo kātuṁ 147
Abbhutadhammaṁ 22
Abhidhammapiṭakaṁ 15
Ambaṅgaṇaṭṭhānaṁ 75
Araññe ārakkhaṭṭhānaṁ nāma suṅkaghātatopi garukataraṁ -pa- tasmā ettha appamattena bhavitabbaṁ 300
Ariyaddhajaṁ pabbajitaliṅgaṁ 177
Ariyupavāde atibhāriyaṁ kammaṁ, tassa ca vatthu 134
Alagaddūpamā 19
Avahārānaṁ evaṁ nānattaṁ veditabbaṁ 330
Avahārā pañcavīsati 263

[Ā]

Ācariyaparamparā 46
Āciṇṇaṁ duvidhaṁ 163
Āṇādesanā 17
Ārāmavatthuvihāravatthūnaṁ vinicchayo 298

[I-U-E-O]

Itivuttakaṁ 22
Upasampadā nāma aṭṭhavidhā 206
Upāsakavidhikosallatthaṁ 141
Ehibhikkhugaṇanaparicchedo 206
Ovādapātimokkhagāthāyo tissova 154

[Ka]

Kathā tividhā 18
Kantāra 93
Kappā cattāro, tesaṁ sīmā 128-9
Kalyāṇā tayo 98

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာယ ပဌမဘာဂေ

လက္ခိတဗ္ဗာနံ အနုက္ကမဏိကာ

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[အ]

အင်္ဂဝသေန နဝဝိဓံ ၂၂
အင်္ဂုတ္တရနိကာယော ၂၂
အစလော ပသာဒေါ ၁၈၄
အဋ္ဌ တရုဏဗောဓိရုက္ခာ၊ တေသံ ရောပနဋ္ဌာနံ ၇၄
အဏ္ဍာနံ အပူတိဘာဝေါ ဝိယ ဉာဏဿ အပရိဟာနိ ၁၁၀
အတ္ထသာဓကစေတနာ နာမ မဂ္ဂါနန္တရဖလသဒိသာ ၃၂၅
အတ္ထော ၁၈
အဒိန္နာဒါနံ နာမ ပရိယာယေန မုစ္စတိ ၃၁၇
အဓိဋ္ဌာနာနိ ပဉ္စ ၆၈
အနာဂတေ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ သာလိမံသောဒနံ အတိမညိဿတိ ၁၄၉
အနုဠာ ဒေဝီ ၆၇
အန္တရာယော ကာတုံ ၁၄၇
အဗ္ဘုတဓမ္မံ ၂၂
အဘိဓမ္မပိဋကံ ၁၅
အမ္ဗင်္ဂဏဋ္ဌာနံ ၇၅
အရညေ အာရက္ခဋ္ဌာနံ နာမ သုင်္ကဃာတတောပိ ဂရုကတရံ။ပ။တသ္မာ ဧတ္ထ အပ္ပမတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗံ ၃၀၀
အရိယဒ္ဓဇံ ပဗ္ဗဇိတလိင်္ဂံ ၁၇၇
အရိယုပဝါဒေ အတိဘာရိယံ ကမ္မံ, တဿ စ ဝတ္ထု ၁၃၄
အလဂဒ္ဒူပမာ ၁၉
အဝဟာရာနံ ဧဝံ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ ၃၃၀
အဝဟာရာ ပဉ္စဝီသတိ ၂၆၃

[အာ]

အာစရိယပရမ္ပရာ ၄၆
အာစိဏ္ဏံ ဒုဝိဓံ ၁၆၃
အာဏာဒေသနာ ၁၇
အာရာမဝတ္ထုဝိဟာရဝတ္ထူနံ ဝိနိစ္ဆယော ၂၉၈

[ဣ-ဥ-ဧ-ဩ]

ဣတိဝုတ္တကံ ၂၂
ဥပသမ္ပဒါ နာမ အဋ္ဌဝိဓာ ၂၀၆
ဥပါသကဝိဓိကောသလ္လတ္ထံ ၁၄၁
ဧဟိဘိက္ခုဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ ၂၀၆
ဩဝါဒပါတိမောက္ခဂါထာယော တိဿောဝ ၁၅၄

[က]

ကထာ တိဝိဓာ ၁၈
ကန္တာရ ၉၃
ကပ္ပါ စတ္တာရော၊ တေသံ သီမာ ၁၂၈-၉
ကလျာဏာ တယော ၉၈

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Ka-Kha]

Kāḷena nāma nāgaraññā nimmitaṁ Buddharūpaṁ 33
Khuddakanikāyo 22

[Ga-Ca]

Gabbhaggahaṇakāraṇaṁ 179
Gambhīrabhāvo catubbidho 18
Garahitabbaṁ garahati 185
Gāmo nāma duvidho 260
Catunnaṁ jhānānaṁ kiccāni 126
Caturaṅgatamo 140
Caraṇadhammā pannarasa 88
Cārikaṁ caranti Buddhā 164
Cittavasikena pana na bhavitabbaṁ, paṭisaṅkhānabalena cittaṁ nivāretabbaṁ 329

[Ja-Jha]

Jaṅgappamāṇaṁ thūpaṁ kāresi 65
Jhānaṁ duvidhaṁ 116

[Ta-Tha-Da]

Tatiyasaṅgīti navahi māsehi niṭṭhitā 46
Tambapaṇṇidīpaṁ tikkhattuṁ agamāsi Bhagavā 66
Titthiyāpi pubbenivāsaṁ saranti 130
Tīsu saraṇagamanesu kosallatthaṁ 141
Tīhi saṁvaccharehi vihārakammaṁ niṭṭhāpesi 37
Thūpārāmo vīhirāsisadiso 65
Dakkhiṇakkhakadhātu Tambapaṇṇidīpe 66

[Da]

Dakkhiṇadāṭhā devaloke 63
Dakkhiṇasākhā 70
Dasabalassa dhātu yamaka-pāṭihāriyadassanaṁ 66
Diṭṭhiviniveṭhanakathā 18
Dīghanikāyo 21
Dukkaṭaṁ aṭṭhavidhaṁ 271
Dutiyasaṅgīti aṭṭhahi māsehi niṭṭhitā 27
Desanā tividhā 17

[Dha]

Dhammavinayavasena duvidhaṁ 13
Dhammo 13, 18
Dhātuyo doṇamattā 69
Dhātuharaṇatthāya pesesi Sumanasāmaṇeraṁ 62

[Na]

Natthi loke raho nāma 181
Navasu raṭṭhesu sāsanaṁ patiṭṭhāpesuṁ 48
Nikāyavasena pañcavidhaṁ 21
Nigrodhasāmaṇeravatthu 34
Nigrodhasamāpattiṭṭhānaṁ 66
Nisajjadosā cha 101
Nissaraṇatthā 20

[Pa]

Pakkhā tividhā 318
Paccantepi Sammāsambuddhassa dhātu patiṭṭhahissati 63

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[က-ခ]

ကာဠေန နာမ နာဂရညာ နိမ္မိတံ ဗုဒ္ဓရူပံ ၃၃
ခုဒ္ဒကနိကာယော ၂၂

[ဂ-စ]

ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏကာရဏံ ၁၇၉
ဂမ္ဘီရဘာဝေါ စတုဗ္ဗိဓော ၁၈
ဂရဟိတဗ္ဗံ ဂရဟတိ ၁၈၅
ဂါမော နာမ ဒုဝိဓော ၂၆၀
စတုန္နံ ဈာနာနံ ကိစ္စာနိ ၁၂၆
စတုရင်္ဂတမော ၁၄၀
စရဏဓမ္မာ ပန္နရသ ၈၈
စာရိကံ စရန္တိ ဗုဒ္ဓါ ၁၆၄
စိတ္တဝသိကေန ပန န ဘာဝိတဗ္ဗံ၊ ပဋိသင်္ခါနဗလေန စိတ္တံ နိဝါရေတဗ္ဗံ ၃၂၉

[ဇ-ဈ]

ဇင်္ဃပ္ပမာဏံ ထူပံ ကာရေသိ ၆၅
ဈာနံ ဒုဝိဓံ ၁၁၆

[တ-ထ-ဒ]

တတိယသင်္ဂီတိ နဝဟိ မာသေဟိ နိဋ္ဌိတာ ၄၆
တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ တိက္ခတ္တုံ အဂမာသိ ဘဂဝါ ၆၆
တိတ္ထိယာပိ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ သရန္တိ ၁၃၀
တီသု သရဏဂမနေသု ကောသလ္လတ္ထံ ၁၄၁
တီဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ ဝိဟာရကမ္မံ နိဋ္ဌာပေသိ ၃၇
ထူပါရာမော ဝီဟိရာသိသဒိသော ၆၅
ဒက္ခိဏက္ခကဓာတု တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ၆၆

[ဒ]

ဒက္ခိဏဒါဌာ ဒေဝလောကေ ၆၃
ဒက္ခိဏသာခါ ၇၀
ဒသဗလဿ ဓာတု ယမက-ပါဋိဟာရိယဒဿနံ ၆၆
ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာ ၁၈
ဒီဃနိကာယော ၂၁
ဒုက္ကဋံ အဋ္ဌဝိဓံ ၂၇၁
ဒုတိယသင်္ဂီတိ အဋ္ဌဟိ မာသေဟိ နိဋ္ဌိတာ ၂၇
ဒေသနာ တိဝိဓာ ၁၇

[ဓ]

ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ ၁၃
ဓမ္မော ၁၃၊ ၁၈
ဓာတုယော ဒေါဏမတ္တာ ၆၉
ဓာတုဟရဏတ္ထာယ ပေသေသိ သုမနသာမဏေရံ ၆၂

[န]

နတ္ထိ လောကေ ရဟော နာမ ၁၈၁
နဝသု ရဋ္ဌေသု သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသုံ ၄၈
နိကာယဝသေန ပဉ္စဝိဓံ ၂၁
နိဂြောဓသာမဏေရဝတ္ထု၊ ၃၄
နိဂြောဓသမာပတ္တိဋ္ဌာနံ ၆၆
နိသဇ္ဇဒေါသာ ဆ ၁၀၁
နိဿရဏတ္ထာ ၂၀

[ပ]

ပက္ခာ တိဝိဓာ ၃၁၈
ပစ္စန္တေပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓာတု ပတိဋ္ဌဟိဿတိ ၆၃

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Pa]

Pacchimabuddhavacanaṁ 14
Pañcaṅgadasaṅgasīlaṁ Buddhe uppannepi anuppannepi loke pavattati 209
Pañca nikāyā 13
Pañca mahā-adhiṭṭhānāni 68
Paṭivedho 18
Paṭhamabodhiyaṁ nibaddhupaṭṭhāko nāma natthi 146
Paṭhamamajjhimapacchimavasena tividhaṁ 14
Pathavī nāma anagghā 297
Paramatthadesanā 17
Parikappo duvidho 330
Parikkhārā aṭṭha 205
Pariyattibhedo tividho 19
Pahānāni tīṇi 18
Pāṭihāriyadassanaṁ 44
Piṭakavasena tividhaṁ 14
Pittaṁ duvidhaṁ 234

[Ba]

Buddhakhettaṁ nāma tividhaṁ 128
Buddhānaṁ jīvitassa na sakkā kenaci antarāyo kātuṁ 147
Buddhā pana samakeneva ussāhena dhammaṁ desenti 153

[Bha]

Bhaṇḍāgārikapariyatti 20

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Ma]

Majjhimanikāyo 21
Maṇḍalāni tīṇi 164
Maṇḍūkadevaputtavatthu 94
Mahācetiyaṭṭhānaṁ 75
Mātugāmassa pupphaṁ nāma 179
Micchādiṭṭhito mahāsāvajjataraṁ nāma aññaṁ natthi 135
Mukhaṁ nāma bhuñjanatthāya ca kathanatthāya ca kataṁ 329
Muttā aṭṭha 56

[Ya]

Yathādhammasāsanaṁ 17
Yathānulomasāsanaṁ 17
Yo yo Aṭṭhakathāvādo vā theravādo vā pacchā vuccati 260

[Ra-La]

Rasavasena ekavidhaṁ 13
Rājakakudhabhaṇḍāni pañca 56
Rājiddhiyo evaṁ veditabbā Asokassa 32
Liṅgaviseso 238
Lokā tayo 90
Lohapāsādaṭṭhānaṁ 74

[Va]

Vinayadharassa lakkhaṇāni tīṇi 199
Vinayadharena pañca ṭhānāni oloketabbāni 265

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ပ]

ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနံ ၁၄
ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေပိ အနုပ္ပန္နေပိ လောကေ ပဝတ္တတိ ၂၀၉
ပဉ္စ နိကာယာ ၁၃
ပဉ္စ မဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ ၆၈
ပဋိဝေဓော ၁၈
ပဌမဗောဓိယံ နိဗဒ္ဓုပဋ္ဌာကော နာမ နတ္ထိ ၁၄၆
ပဌမမဇ္ဈိမပစ္ဆိမဝသေန တိဝိဓံ ၁၄
ပထဝီ နာမ အနဂ္ဃါ ၂၉၇
ပရမတ္ထဒေသနာ ၁၇
ပရိကပ္ပေါ ဒုဝိဓော ၃၃၀
ပရိက္ခာရာ အဋ္ဌ ၂၀၅
ပရိယတ္တိဘေဒေါ တိဝိဓော ၁၉
ပဟာနာနိ တီဏိ ၁၈
ပါဋိဟာရိယဒဿနံ ၄၄
ပိဋကဝသေန တိဝိဓံ ၁၄
ပိတ္တံ ဒုဝိဓံ ၂၃၄

[ဗ]

ဗုဒ္ဓခေတ္တံ နာမ တိဝိဓံ ၁၂၈
ဗုဒ္ဓါနံ ဇီဝိတဿ န သက္ကာ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ ၁၄၇
ဗုဒ္ဓါ ပန သမကေနေဝ ဥဿာဟေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ ၁၅၃

[ဘ]

ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ ၂၀

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[မ]

မဇ္ဈိမနိကာယော ၂၁
မဏ္ဍလာနိ တီဏိ ၁၆၄
မဏ္ဍူကဒေဝပုတ္တဝတ္ထု ၉၄
မဟာစေတိယဋ္ဌာနံ ၇၅
မာတုဂါမဿ ပုပ္ဖံ နာမ ၁၇၉
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော မဟာသာဝဇ္ဇတရံ နာမ အညံ နတ္ထိ ၁၃၅
မုခံ နာမ ဘုဉ္ဇနတ္ထာယ စ ကထနတ္ထာယ စ ကတံ ၃၂၉
မုတ္တာ အဋ္ဌ ၅၆

[ယ]

ယထာဓမ္မသာသနံ ၁၇
ယထာနုလောမသာသနံ ၁၇
ယော ယော အဋ္ဌကထာဝါဒေါ ဝါ ထေရဝါဒေါ ဝါ ပစ္ဆာ ဝုစ္စတိ ၂၆၀

[ရ-လ]

ရသဝသေန ဧကဝိဓံ ၁၃
ရာဇကကုဓဘဏ္ဍာနိ ပဉ္စ ၅၆
ရာဇိဒ္ဓိယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ အသောကဿ ၃၂
လိင်္ဂဝိသေသော ၂၃၈
လောကာ တယော ၉၀
လောဟပါသာဒဋ္ဌာနံ ၇၄

[ဝ]

ဝိနယဓရဿ လက္ခဏာနိ တီဏိ ၁၉၉
ဝိနယဓရေန ပဉ္စ ဌာနာနိ ဩလောကေတဗ္ဗာနိ ၂၆၅

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Va]

Vinayapariyattiyā ānisaṁso 77
Vinayapiṭakaṁ 14
Vinayavinicchaye hi āgate garuke ṭhātabbaṁ, esā vinayadhammatā 275
Vinayo catubbidho 191, 195
Vippaṭisāro 182
Vedisanagaraṁ nāma Mahindattherassa mātu nivesanaṭṭhānaṁ 53
Vedallaṁ 22
Veyyākaraṇaṁ 22
Veḷuyaṭṭhiyo tisso 55
Vohāradesanā 17

[Sa]

Saṁyuttanikāyo 21
Saṁvarāsaṁvarakathā 18
Saddhammo tividho 190

Padānukkamo Piṭṭhaṅko

[Sa]

Sabbaguṇasampattiṁ deti Buddhānaṁ pana arahattamaggo 110
Salākāya jīvikaṁ pavattenti 144
Sāsanaṁ tividhaṁ 17
Sāsanassa mūlāni otiṇṇāni nāma 75
Sikkhāpadaṁ duvidhaṁ 193
Suttantapiṭakaṁ 15
Sudinnassa putto ca bhariyā ca arahatte patiṭṭhahiṁsu 181
Sudinno pana Bhagavato dvādasame vasse pabbajito 175
Sumanasāmaṇerassa dhammasavanatthāya ghosanakālo 58
Sūro vata re esa vinayadharo 229

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[ဝ]

ဝိနယပရိယတ္တိယာ အာနိသံသော ၇၇
ဝိနယပိဋကံ ၁၄
ဝိနယဝိနိစ္ဆယေ ဟိ အာဂတေ ဂရုကေ ဌာတဗ္ဗံ၊ ဧသာ ဝိနယဓမ္မတာ ၂၇၅
ဝိနယော စတုဗ္ဗိဓော ၁၉၁၊ ၁၉၅
ဝိပ္ပဋိသာရော ၁၈၂
ဝေဒိသနဂရံ နာမ မဟိန္ဒတ္ထေရဿ မာတု နိဝေသနဋ္ဌာနံ ၅၃
ဝေဒလ္လံ ၂၂
ဝေယျာကရဏံ ၂၂
ဝေဠုယဋ္ဌိယော တိဿော ၅၅
ဝေါဟာရဒေသနာ ၁၇

[သ]

သံယုတ္တနိကာယော ၂၁
သံဝရာသံဝရကထာ ၁၈
သဒ္ဓမ္မော တိဝိဓော ၁၉၀

ပဒါနုက္ကမော ပိဋ္ဌင်္ကော

[သ]

သဗ္ဗဂုဏသမ္ပတ္တိံ ဒေတိ ဗုဒ္ဓါနံ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ၁၁၀
သလာကာယ ဇီဝိကံ ပဝတ္တေန္တိ ၁၄၄
သာသနံ တိဝိဓံ ၁၇
သာသနဿ မူလာနိ ဩတိဏ္ဏာနိ နာမ ၇၅
သိက္ခာပဒံ ဒုဝိဓံ ၁၉၃
သုတ္တန္တပိဋကံ ၁၅
သုဒိန္နဿ ပုတ္တော စ ဘရိယာ စ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌဟိံသု ၁၈၁
သုဒိန္နော ပန ဘဂဝတော ဒွါဒသမေ ဝဿေ ပဗ္ဗဇိတော ၁၇၅
သုမနသာမဏေရဿ ဓမ္မသဝနတ္ထာယ ဃောသနကာလော ၅၈
သူရော ဝတ ရေ ဧသ ဝိနယဓရော ၂၂၉

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathāya paṭhamabhāge

Nāmānaṁ anukkamaṇikā

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[A]	
Aggibrahmā (kumāra)	38, 42
Aggisikha (nāgarājā)	93
Aṅkura	210
Aṅgulimālatthera	206
Aṅguliveṭhakamuttā	56
Aciravatī (nadī)	230
Ajātasattu (rājā)	9, 13, 54, 75
Ajjukatthera	344
Aṭṭhakathāsu	278, 333
Aḍḍhakāsi	206
Anurādha (pura)	53, 59, 73, 256
Anuruddha	54, 132
Anuruddhatthera	7, 8, 27
Anuḷā (devī)	59, 67-8, 74
Anotatta (daha)	32
Antarasamudda	266
Aparagoyāna (dīpa)	92
Aparantaka	48, 50
Apalāḷa (nāgarājā)	93
Abhaya (rājā)	54
Abhayatthera	47
Abhaya (pura)	64
Abhaya (rājā)	64
Abhaya (rājakumāra)	66
Abhayavāpī	65
Amaravatī (rājadhānī)	37
Ambaṅgaṇaṭṭhāna	75
Ambaṭṭha (māṇavaka)	93
Ambatthala	55
Ambalaṭṭhika (uyyāna)	13
Aravāḷa (daha)	48
Aravāḷa (nāgarājā)	48
Ariṭṭha (amacca)	61, 72, 74
Ariṭṭha (kumāra)	67
Ariṭṭhatthera	47
Avīci (mahāniraya)	92, 136
Asandhimittā (aggamahesī)	32
Asurabhavana	92
Asoka (kumāra)	32
Asoka (rājā)	33, 35, 39, 52, 54, 57, 62, 63 ādipiṭṭhesu
Asokārāma (vihāra)	36, 37, 40, 41, 45, 52
Assakaṇṇa (pabbata)	91
Aḷakadevatthera	51
[Ā]	
Ānanda	148
Ānandatthera	5, 13, 22, 27, 146, 163, 165 ādipiṭṭhesu

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာယ ပဌမဘာဂေ

နာမာနံ အနုက္ကမဏိကာ

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[အ]	
အဂ္ဂိဗြဟ္မာ (ကုမာရ)	၃၈၊ ၄၂
အဂ္ဂိသိခ (နာဂရာဇာ)	၉၃
အင်္ကုရ	၂၁၀
အင်္ဂုလိမာလတ္ထေရ	၂၀၆
အင်္ဂုလိဝေဌကမုတ္တာ	၅၆
အစိရဝတီ (နဒီ)	၂၃၀
အဇာတသတ္တု (ရာဇာ)	၉၊ ၁၃၊ ၅၄၊ ၇၅
အဇ္ဇုကတ္ထေရ	၃၄၄
အဋ္ဌကထာသု	၂၇၈၊ ၃၃၃
အဍ္ဎကာသိ	၂၀၆
အနုရာဓ (ပုရ)	၅၃၊ ၅၉၊ ၇၃၊ ၂၅၆
အနုရုဒ္ဓ	၅၄၊ ၁၃၂
အနုရုဒ္ဓတ္ထေရ	၇၊ ၈၊ ၂၇
အနုဠာ (ဒေဝီ)	၅၉၊ ၆၇-၈၊ ၇၄
အနောတတ္တ (ဒဟ)	၃၂
အန္တရသမုဒ္ဒ	၂၆၆
အပရဂေါယာန (ဒီပ)	၉၂
အပရန္တက	၄၈၊ ၅၀
အပလာဠ (နာဂရာဇာ)	၉၃
အဘယ (ရာဇာ)	၅၄
အဘယတ္ထေရ	၄၇
အဘယ (ပုရ)	၆၄
အဘယ (ရာဇာ)	၆၄
အဘယ (ရာဇကုမာရ)	၆၆
အဘယဝါပိ	၆၅
အမရဝတီ (ရာဇဓာနီ)	၃၇
အမ္ဗင်္ဂဏဋ္ဌာန	၇၅
အမ္ဗဋ္ဌ (မာဏဝက)	၉၃
အမ္ဗတ္ထလ	၅၅
အမ္ဗလဋ္ဌိက (ဥယျာန)	၁၃
အရဝါဠ (ဒဟ)	၄၈
အရဝါဠ (နာဂရာဇာ)	၄၈
အရိဋ္ဌ (အမစ္စ)	၆၁၊ ၇၂၊ ၇၄
အရိဋ္ဌ (ကုမာရ)	၆၇
အရိဋ္ဌတ္ထေရ	၄၇
အဝီစိ (မဟာနိရယ)	၉၂၊ ၁၃၆
အသန္ဓိမိတ္တာ (အဂ္ဂမဟေသီ)	၃၂
အသုရဘဝန	၉၂
အသောက (ကုမာရ)	၃၂
အသောက (ရာဇာ)	၃၃၊ ၃၅၊ ၃၉၊ ၅၂၊ ၅၄၊ ၅၇၊ ၆၂၊ ၆၃-အာဒိပိဋ္ဌေသု
အသောကာရာမ (ဝိဟာရ)	၃၆၊ ၃၇၊ ၄၀၊ ၄၁၊ ၄၅၊ ၅၂
အဿကဏ္ဏ (ပဗ္ဗတ)	၉၁
အဠကဒေဝတ္ထေရ	၅၁
[အာ]	
အာနန္ဒ	၁၄၈
အာနန္ဒတ္ထေရ	၅၊ ၁၃၊ ၂၂၊ ၂၇၊ ၁၄၆၊ ၁၆၃၊ ၁၆၅-အာဒိပိဋ္ဌေသု

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Ā]

Ābhassarā 129
Ābhidhammikagodattatthera 267
Āmalakamuttā 56
Āyupālittherī 39
Āḷavaka (yakkha) 93

[I-Ī]

Iṭṭiyatthera 46, 48, 52, 54
Indaguttatthera 37
Isigili (pabbata) 248
Issaranimmāna (vihāra) 74
Īsadhara (pabbata) 91

[U]

Ujjenī (raṭṭha) 34, 52
Uttarakuru 92, 147, 151
Uttaratthera 48, 51, 52
Uttarāpathakā 144
Uttiyatthera 46, 48, 53
Udayabhadda (kumāra) 54
Udāyitthera 180
Udumbara (Bodhirukkha) 33
Upatissatthera 47, 228
Upavāṇatthera 146
Upasena (Vaṅgantaputta) 161
Upālitthera 4, 11, 14, 24, 25, 46, 47, 82, 152, 200 ādipiṭṭhesu
Uppalavaṇṇā 237

[O]

Ojadīpa 64

[Ka]

Kakudhaphalamuttā 56
Kakusandha (Buddha) 64, 73, 158
Kaṇḍamba (rukkha) 66
Karavīka (pabbata) 91
Kalanda (gāma) 169
Kalyāṇiyacetiyaṭṭhāna 66
Kasmīragandhāra (raṭṭha) 48, 50
Kassapa 206
Kassapagottatthera 51
Kassapa (Buddha) 64, 65, 73, 158
Kājaragāma (Kācaragāma) 74
Kāsi (raṭṭha) 248
Kāḷa (nāgarājā) 33
Kāḷasumanatthera 47, 77
Kāḷāsoka (rājā) 26, 54
Kurundaṭṭhakathā 260, 273, 316, 341
Kurundī 2, 278, 302, 307
Kurundīsaṅkhepaṭṭhakathā 314
Kusināra (nagara) 4, 5
Kūṭadanta (brāhmaṇa) 93
Koṇāgamana (Buddha) 64, 73, 158
Kontaputtatissatthera 39
Kosala (raṭṭha) 248
Kosala (rājā) 87

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[အာ]

အာဘဿရာ ၁၂၉
အာဘိဓမ္မိကဂေါဒတ္တတ္ထေရ ၂၆၇
အာမလကမုတ္တာ ၅၆
အာယုပါလိတ္ထေရီ ၃၉
အာဠဝက (ယက္ခ) ၉၃

[ဣ-ဤ]

ဣဋ္ဋိယတ္ထေရ ၄၆၊၄၈၊၅၂၊၅၄
ဣန္ဒဂုတ္တတ္ထေရ ၃၇
ဣသိဂိလိ (ပဗ္ဗတ) ၂၄၈
ဣဿရနိမ္မာန (ဝိဟာရ) ၇၄
ဤသဓရ (ပဗ္ဗတ) ၉၁

[ဥ]

ဥဇ္ဇေနီ (ရဋ္ဌ) ၃၄၊၅၂
ဥတ္တရကုရု ၉၂၊၁၄၇၊၁၅၁
ဥတ္တရတ္ထေရ ၄၈၊၅၁၊၅၂
ဥတ္တရာပထကာ ၁၄၄
ဥတ္တိယတ္ထေရ ၄၆၊၄၈၊၅၃
ဥဒယဘဒ္ဒ (ကုမာရ) ၅၄
ဥဒါယိတ္ထေရ ၁၈၀
ဥဒုမ္ဗရ (ဗောဓိရုက္ခ) ၃၃
ဥပတိဿတ္ထေရ ၄၇၊၂၂၈
ဥပဝါဏတ္ထေရ ၁၄၆
ဥပသေန (ဝင်္ဂန္တပုတ္တ) ၁၆၁
ဥပါလိတ္ထေရ ၄၊၁၁၊၁၄၊၂၄၊ ၂၅၊၄၆၊၄၇၊၈၂၊၁၅၂၊ ၂၀၀-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ ၂၃၇

[ဩ]

ဩဇဒီပ ၆၄

[က]

ကကုဓဖလမုတ္တာ ၅၆
ကကုသန္ဓ (ဗုဒ္ဓ) ၆၄၊၇၃၊၁၅၈
ကဏ္ဍမ္ဗ (ရုက္ခ) ၆၆
ကရဝီက (ပဗ္ဗတ) ၉၁
ကလန္ဒ (ဂါမ) ၁၆၉
ကလျာဏိယစေတိယဋ္ဌာန ၆၆
ကသ္မီရဂန္ဓာရ (ရဋ္ဌ) ၄၈၊၅၀
ကဿပ ၂၀၆
ကဿပဂေါတ္တတ္ထေရ ၅၁
ကဿပ (ဗုဒ္ဓ) ၆၄၊၆၅၊၇၃၊၁၅၈
ကာဇရဂါမ (ကာစရဂါမ) ၇၄
ကာသိ (ရဋ္ဌ) ၂၄၈
ကာဠ (နာဂရာဇာ) ၃၃
ကာဠသုမနတ္ထေရ ၄၇၊၇၇
ကာဠာသောက (ရာဇာ) ၂၆၊၅၄
ကုရုန္ဒဋ္ဌကထာ ၂၆၀၊၂၇၃၊ ၃၁၆၊၃၄၁
ကုရုန္ဒီ ၂၊၂၇၈၊၃၀၂၊၃၀၇
ကုရုန္ဒီသင်္ခေပဋ္ဌကထာ ၃၁၄
ကုသိနာရ (နဂရ) ၄၊၅
ကူဋဒန္တ (ဗြာဟ္မဏ) ၉၃
ကောဏာဂမန (ဗုဒ္ဓ) ၆၄၊၇၃၊၁၅၈
ကောဏ္ဍပုတ္တတိဿတ္ထေရ ၃၉
ကောသလ (ရဋ္ဌ) ၂၄၈
ကောသလ (ရာဇာ) ၈၇

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Kha]

Kharaloma (yakkha) 93
Khujjasobhita 27
Khematthera 47
Khemamigadāya (uyyāna) 154

[Ga]

Gaṅgā (nadī) 168
Gajamuttā 56
Gotama (Buddha) 8, 84, 101, 102, 105, 106, 109, 130, 139, 140 ādipiṭṭhesu
Godattatthera 267

[Ca-Cha]

Caṇḍapajjota (rājā) 180
Caṇḍavajjitthera 28, 31, 200
Caṇḍagutta (rājā) 54
Candana (gāma) 74
Campā (nagara) 147
Cūḷadevatthera 47
Cūḷanāgatthera 47
Cūḷābhayatthera 47
Cūḷasumanatthera 265
Cūḷodara (nāgarājā) 93
Cetakatthera 8
Cetaraṭṭha (gāma) 66
Cetiyagiri 61, 63, 266
Cetiya (pabbata) 53, 64, 74
Chattamāṇavaka (vimāna) 141
Chaddanta (daha) 33

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Cha]

Chabbaggī (bhikkhū) 230, 334
Chāta (pabbata) 55, 56

[Ja]

Jambukola (paṭṭana) 67, 72, 74
Jambudīpa 24, 25, 37, 46, 54, 57, 62, 87, 92 ādipiṭṭhesu
Jayanta (rājā) 64
Jātiyāvana 243
Jīvakambavana 13
Jīvakavatthu 333
Jetavana (vihāra) 8
Jotipāla 129
Jotivana 61

[Ta]

Tambapaṇṇi (dīpa) 46, 48, 52, 56, 59, 62, 63, 66, 68 ādipiṭṭhesu
Tavakka (brāhmaṇa) 74
Tāmalitti 72
Tāvatiṁsabhavana 92
Tidasapura 147
Tissa 130
Tissa (kumāra) 32, 38, 39, 41
Tissatthera 41, 42, 47
Tissadattatthera 47, 77
Tissa (mahābrahmā) 27, 29
Tissa (rājā) 55

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ခ]

ခရလောမ (ယက္ခ) ၉၃
ခုဇ္ဇသောဘိတ ၂၇
ခေမတ္ထေရ ၄၇
ခေမမိဂဒါယ (ဥယျာန) ၁၅၄

[ဂ]

ဂင်္ဂါ (နဒီ) ၁၆၈
ဂဇမုတ္တာ ၅၆
ဂေါတမ (ဗုဒ္ဓ) ၈၊၈၄၊၁၀၁၊၁၀၂၊ ၁၀၅၊၁၀၆၊၁၀၉၊၁၃၀၊ ၁၃၉၊၁၄၀-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ဂေါဒတ္တတ္ထေရ ၂၆၇

[စ-ဆ]

စဏ္ဍပဇ္ဇောတ (ရာဇာ) ၁၈၀
စဏ္ဍဝဇ္ဇိတ္ထေရ ၂၈၊၃၁၊၂၀၀
စဏ္ဍဂုတ္တ (ရာဇာ) ၅၄
စန္ဒန (ဂါမ) ၇၄
စမ္ပာ (နဂရ) ၁၄၇
စူဠဒေဝတ္ထေရ ၄၇
စူဠနာဂတ္ထေရ ၄၇
စူဠာဘယတ္ထေရ ၄၇
စူဠသုမနတ္ထေရ ၂၆၅
စူဠောဒရ (နာဂရာဇာ) ၉၃
စေတကတ္ထေရ ၈
စေတရဋ္ဌ (ဂါမ) ၆၆
စေတိယဂိရိ ၆၁၊၆၃၊၂၆၆
စေတိယ (ပဗ္ဗတ) ၅၃၊၆၄၊၇၄
ဆတ္တမာဏဝက (ဝိမာန) ၁၄၁
ဆဒ္ဒန္တ (ဒဟ) ၃၃

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ဆ]

ဆဗ္ဗဂ္ဂီ (ဘိက္ခူ) ၂၃၀၊၃၃၄
ဆာတ (ပဗ္ဗတ) ၅၅၊၅၆

[ဇ]

ဇမ္ဗုကောလ (ပဋ္ဋန) ၆၇၊၇၂၊၇၄
ဇမ္ဗုဒီပ ၂၄၊၂၅၊၃၇၊၄၆၊၅၄၊ ၅၇၊၆၂၊၈၇၊၉၂-အာဒိပိဋ္ဌေသု
ဇယန္တ (ရာဇာ) ၆၄
ဇာတိယာဝန ၂၄၃
ဇီဝကမ္ဗဝန ၁၃
ဇီဝကဝတ္ထု ၃၃၃
ဇေတဝန (ဝိဟာရ) ၈
ဇောတိပါလ ၁၂၉
ဇောတိဝန ၆၁

[တ]

တမ္ဗပဏ္ဏိ (ဒီပ) ၄၆၊၄၈၊၅၂၊၅၆၊ ၅၉၊၆၂၊၆၃၊၆၆၊ ၆၈-အာဒိပိဋ္ဌေသု
တဝက္က (ဗြာဟ္မဏ) ၇၄
တာမလိတ္တိ ၇၂
တာဝတိံသဘဝန ၉၂
တိဒသပုရ ၁၄၇
တိဿ ၁၃၀
တိဿ (ကုမာရ) ၃၂၊၃၈၊၃၉၊၄၁
တိဿတ္ထေရ ၄၁၊၄၂၊၄၇
တိဿဒတ္တတ္ထေရ ၄၇၊၇၇
တိဿ (မဟာဗြဟ္မာ) ၂၇၊၂၉
တိဿ (ရာဇာ) ၅၅

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ta-Tha-Da]	
Tissa (sāmaṇera)	31, 32
Tusitabhavana	130
Thūpārāma	64-66, 68, 74, 76
Dakkhiṇāgiri (janapada)	52
Dakkhiṇāpathamanussa	145
Datta	130
Damiḷa	221
Dāsakatthera	24, 46, 200
Dīghatthera	47
Dīghavāpicetiyaṭṭhāna	66
Dīghasumanatthera	47, 77
Dukūla (paṇḍita)	180
Duṭṭhagāmaṇī	75
Dundubhissaratthera	51
Devakūṭa (pabbata)	64
Devatthera	47
Devadatta	194
Devānaṁpiyatissa (rājā)	52, 55, 62, 67, 72, 75
Dvāramaṇḍala (gāmaka)	66
[Dha]	
Dhammapālitatthera	47
Dhammapālittherī	39
Dhammasenāpati	95, 163
Dhammāsoka (rājā)	27
Dhūmasikha (nāgarājā)	93
Dhanapāla (hatthi)	93
Dhaniya (kumbhakāraputta)	79, 248, 249, 250, 251, 255, 258

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Na]	
Nandanavana (uyyāna)	60, 61, 133
Nava nandā	54
Naḷerupucimanda	152
Naḷeru (yakkha)	81
Nāgatthera	47
Nāgadāsaka (rājā)	54
Nāgasamālatthera	146
Nāgitatthera	146
Nāḷanda (nagara)	13
Nigrodha (kumāra)	34, 35
Nigrodhatthera	36, 39
Nigrodha (Bodhirukkha)	34, 73
Nigrodha (sāmaṇera)	34, 35
Nimba (rukkha)	81
Nemindhara (pabbata)	91
[Pa]	
Pakuṇḍakābhaya (dāmarika)	54
Pañcavaggiyattherā (bhikkhū)	206
Paṭiyārāma	64
Paṭhamaka (cetī)	59
Paṭhamacetiyaṭṭhāna	74
Paṇḍuvāsudeva (kumāra)	54
Payāga (patiṭṭhāna)	168
Pākatikamuttā	56
Pāṭaliputta (nagara)	27, 39, 43, 48, 62, 67, 69, 71
Pārāyanika (brāhmaṇa)	206
Pāvā (nagara)	5

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[တ-ထ-ဒ]	
တိဿ (သာမဏေရ)	၃၁၊၃၂
တုသိတဘဝန	၁၃၀
ထူပါရာမ	၆၄-၆၆၊၆၈၊၇၄၊၇၆
ဒက္ခိဏာဂိရိ (ဇနပဒ)	၅၂
ဒက္ခိဏာပထမနုဿ	၁၄၅
ဒတ္တ	၁၃၀
ဒမိဠ	၂၂၁
ဒါသကတ္ထေရ	၂၄၊၄၆၊၂၀၀
ဒီဃတ္ထေရ	၄၇
ဒီဃဝါပိစေတိယဋ္ဌာန	၆၆
ဒီဃသုမနတ္ထေရ	၄၇၊၇၇
ဒုကူလ (ပဏ္ဍိတ)	၁၈၀
ဒုဋ္ဌဂါမဏီ	၇၅
ဒုန္ဒုဘိဿရတ္ထေရ	၅၁
ဒေဝကူဋ (ပဗ္ဗတ)	၆၄
ဒေဝတ္ထေရ	၄၇
ဒေဝဒတ္တ	၁၉၄
ဒေဝါနံပိယတိဿ(ရာဇာ)	၅၂၊၅၅၊ ၆၂၊၆၇၊၇၂၊၇၅
ဒွါရမဏ္ဍလ (ဂါမက)	၆၆
[ဓ]	
ဓမ္မပါလိတတ္ထေရ	၄၇
ဓမ္မပါလိတ္ထေရီ	၃၉
ဓမ္မသေနာပတိ	၉၅၊၁၆၃
ဓမ္မာသောက (ရာဇာ)	၂၇
ဓူမသိခ (နာဂရာဇာ)	၉၃
ဓနပါလ (ဟတ္ထိ)	၉၃
ဓနိယ (ကုမ္ဘကာရပုတ္တ)	၇၉၊၂၄၈၊ ၂၄၉၊၂၅၀၊၂၅၁၊၂၅၅၊၂၅၈

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[န]	
နန္ဒနဝန (ဥယျာန)	၆၀၊၆၁၊၁၃၃
နဝ နန္ဒာ	၅၄
နဠေရုပုစိမန္ဒ	၁၅၂
နဠေရု (ယက္ခ)	၈၁
နာဂတ္ထေရ	၄၇
နာဂဒါသက (ရာဇာ)	၅၄
နာဂသမာလတ္ထေရ	၁၄၆
နာဂိတတ္ထေရ	၁၄၆
နာဠန္ဒ (နဂရ)	၁၃
နိဂြောဓ (ကုမာရ)	၃၄၊၃၅
နိဂြောဓတ္ထေရ	၃၆၊၃၉
နိဂြောဓ (ဗောဓိရုက္ခ)	၃၄၊၇၃
နိဂြောဓ (သာမဏေရ)	၃၄၊၃၅
နိမ္ဗ (ရုက္ခ)	၈၁
နေမိန္ဓရ (ပဗ္ဗတ)	၉၁
[ပ]	
ပကုဏ္ဍကာဘယ (ဒါမရိက)	၅၄
ပဉ္စဝဂ္ဂိယတ္ထေရာ (ဘိက္ခူ)	၂၀၆
ပဋိယာရာမ	၆၄
ပဌမက (စေတီ)	၅၉
ပဌမစေတိယဋ္ဌာန	၇၄
ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝ (ကုမာရ)	၅၄
ပယာဂ (ပတိဋ္ဌာန)	၁၆၈
ပါကတိကမုတ္တာ	၅၆
ပါဋလိပုတ္တ (နဂရ)	၂၇၊၃၉၊၄၃၊ ၄၈၊၆၂၊၆၇၊၆၉၊၇၁
ပါရာယနိက(ဗြာဟ္မဏ)	၂၀၆
ပါဝါ (နဂရ)	၅

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Pa]

Pucimanda (rukkha) 81
Pupphatthera 47
Pupphayaṭṭhi 55, 56
Pubbavideha 92
Pubbārāma 155, 207
Pokkharasāti (brāhmaṇa) 93

[Pha-Ba]

Phārusakavana (uyyāna) 133
Phussadevatthera 47, 228
Bandhumatī (nagara) 154
Bārāṇasī (nagara) 168
Bindusāra (rājā) 32, 34, 54
Bimbisāra (rājā) 87, 257, 268
Bījaka (kumāra) 181
Bījakamātā 181
Buddharakkhitatthera 47
Buddhasiritthera 2
Buddhasirī 2
Bodhimaṇḍa 129
Bodhirukkha 65, 126
Bodhirukkhaṭṭhāna 65
Brahmadatta (māṇavaka) 13

[Bha]

Bhaṇḍuka (upāsaka) 52
Bhaṇḍukatthera 53
Bhaddanāmatthera 46
Bhaddavaggī (kumārā) 206
Bhaddasālatthera 48, 53

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Bha-Ma]

Bhaddāli 80
Bhaddiya (nagara) 243
Bhātiya (rājā) 265, 267
Majjhantikatthera 39, 48
Majjhimaṭṭhakathā 142
Majjhimatthera 48, 51
Maṇḍadīpa 64, 65
Maṇḍabya (kumāra) 180
Maṇḍūkadevaputta 94
Mattābhayatthera 76
Malaya (janapada) 259
Malla (rājā) 4
Mallikārāma 80
Mahā-aṭṭhakathā 2, 250, 251, 260, 270, 276
Mahā-ariṭṭhatthera 76, 77
Mahā-ariṭṭha (bhikkhu) 75
Mahākappina 206
Mahākassapatthera 4, 8, 11, 23, 27, 46
Mahācetiyaṭṭhāna 66, 75
Mahācetiya 267
Mahāṭṭhakathā 270, 277
Mahādevatthera 39, 48, 50, 51, 64
Mahādhammarakkhita 50
Mahādhammarakkhitatthera 48
Mahānāgatthera 47
Mahānāgavana (uyyāna) 62, 63
Mahānāmatthera 88

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ပ]

ပုစိမန္ဒ (ရုက္ခ) ၈၁
ပုပ္ဖတ္ထေရ ၄၇
ပုပ္ဖယဋ္ဌိ ၅၅၊ ၅၆
ပုဗ္ဗဝိဒေဟ ၉၂
ပုဗ္ဗာရာမ ၁၅၅၊ ၂၀၇
ပေါက္ခရသာတိ (ဗြာဟ္မဏ) ၉၃

[ဖ-ဗ]

ဖာရုသကဝန (ဥယျာန) ၁၃၃
ဖုဿဒေဝတ္ထေရ ၄၇၊ ၂၂၈
ဗန္ဓုမတီ (နဂရ) ၁၅၄
ဗာရာဏသီ (နဂရ) ၁၆၈
ဗိန္ဒုသာရ (ရာဇာ) ၃၂၊ ၃၄၊ ၅၄
ဗိမ္ဗိသာရ (ရာဇာ) ၈၇၊ ၂၅၇၊ ၂၆၈
ဗီဇက (ကုမာရ) ၁၈၁
ဗီဇကမာတာ ၁၈၁
ဗုဒ္ဓရက္ခိတတ္ထေရ ၄၇
ဗုဒ္ဓသိရိတ္ထေရ ၂
ဗုဒ္ဓသိရီ ၂
ဗောဓိမဏ္ဍ ၁၂၉
ဗောဓိရုက္ခ ၆၅၊ ၁၂၆
ဗောဓိရုက္ခဋ္ဌာန ၆၅
ဗြဟ္မဒတ္တ (မာဏဝက) ၁၃

[ဘ]

ဘဏ္ဍုက (ဥပါသက) ၅၂
ဘဏ္ဍုကတ္ထေရ ၅၃
ဘဒ္ဒနာမတ္ထေရ ၄၆
ဘဒ္ဒဝဂ္ဂီ (ကုမာရာ) ၂၀၆
ဘဒ္ဒသာလတ္ထေရ ၄၈၊ ၅၃

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[ဘ-မ]

ဘဒ္ဒါလိ ၈၀
ဘဒ္ဒိယ (နဂရ) ၂၄၃
ဘာတိယ (ရာဇာ) ၂၆၅၊ ၂၆၇
မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရ ၃၉၊ ၄၈
မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာ ၁၄၂
မဇ္ဈိမတ္ထေရ ၄၈၊ ၅၁
မဏ္ဍဒီပ ၆၄၊ ၆၅
မဏ္ဍဗျ (ကုမာရ) ၁၈၀
မဏ္ဍူကဒေဝပုတ္တ ၉၄
မတ္တာဘယတ္ထေရ ၇၆
မလယ (ဇနပဒ) ၂၅၉
မလ္လ (ရာဇာ) ၄
မလ္လိကာရာမ ၈၀
မဟာအဋ္ဌကထာ ၂၊ ၂၅၀၊ ၂၅၁၊ ၂၆၀၊ ၂၇၀၊ ၂၇၆
မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရ ၇၆၊ ၇၇
မဟာအရိဋ္ဌ (ဘိက္ခု) ၇၅
မဟာကပ္ပိန ၂၀၆
မဟာကဿပတ္ထေရ ၄၊ ၈၊ ၁၁၊ ၂၃၊ ၂၇၊ ၄၆
မဟာစေတိယဋ္ဌာန ၆၆၊ ၇၅
မဟာစေတိယ ၂၆၇
မဟာဋ္ဌကထာ ၂၇၀၊ ၂၇၇
မဟာဒေဝတ္ထေရ ၃၉၊ ၄၈၊ ၅၀၊ ၅၁၊ ၆၄
မဟာဓမ္မရက္ခိတ ၅၀
မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရ ၄၈
မဟာနာဂတ္ထေရ ၄၇
မဟာနာဂဝန (ဥယျာန) ၆၂၊ ၆၃
မဟာနာမတ္ထေရ ၈၈

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Ma]

Mahāpaccari-aṭṭhakathā 2, 270, 275, 277, 286, 331
Mahāpaccariyaṁ 2, 260, 270, 336, 340-1
Mahāpaccariyādi 276, 277, 286, 331
Mahāpajāpati 207
Mahāpadumatthera 152, 228, 246, 323, 341
Mahābodhiyaṅgaṇa 245
Mahābodhi (rukkha) 68, 69, 71, 73
Mahāmāyā (devī) 95, 130
Mahāmeghavana (uyyāna) 73
Mahāmoggallānatthera 150, 151
Mahārakkhitatthera 48, 51
Mahāraṭṭha 48, 50
Mahāvana 192
Mahāvaruṇatthera 34
Mahāvihāra 8, 61, 265, 267
Mahāsirīsa (Bodhirukkha) 73
Mahāsivatthera 47
Mahāsumatthera 228, 323, 341
Mahāsumanatthera 64
Mahiṁsakamaṇḍala 48, 50
Mahinda (kumāra) 38, 52
Mahindatthera53, 55, 58, 59, 62, 64
Mahiyaṅgaṇacetiyaṭṭhāna 66
Mahejavatthu 64
Mahodara (nāgarājā) 93
Māra (devaputta) 37, 38, 147, 166
Migasiṅga (tāpasa) 180
Migāramātupāsāda 155
Missaka (pabbata) 53, 55, 60
Missakavana (uyyāna) 133
Muṭasiva (rājā) 52-54
Muṇḍo 54
Mutiyaṅgaṇacetiyaṭṭhāna 66
Meghavaṇṇābhaya (amacca)
Meghavana (uyyāna) 60
Meghiyatthera 146
Moggallāna 155
Moggaliputtatissatthera 24, 25, 32, 38, 39, 40, 42, 46, 48
Moggalibrāhmaṇa 28, 29

[Ya]

Yasa (kulaputta) 206
Yasatthera 26, 27, 46
Yugandhara (pabbata) 91
Yonakamahādhammarakkhitatthera 41, 42, 48, 50
Yonaka (raṭṭha) 51
Yonakaloka 48

[Ra]

Rakkhitatthera 48, 50
Raṭṭhapāla 175
Rathamuttā 56

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[မ]

မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ ၂၊၂၇၀၊၂၇၅၊ ၂၇၇၊၂၈၆၊၃၃၁
မဟာပစ္စရိယံ ၂၊၂၆၀၊၂၇၀၊ ၃၃၆၊၃၄၀-၁
မဟာပစ္စရိယာဒိ ၂၇၆၊၂၇၇၊၂၈၆၊ ၃၃၁
မဟာပဇာပတိ ၂၀၇
မဟာပဒုမတ္ထေရ ၁၅၂၊၂၂၈၊၂၄၆၊ ၃၂၃၊၃၄၁
မဟာဗောဓိယင်္ဂဏ ၂၄၅
မဟာဗောဓိ (ရုက္ခ) ၆၈၊၆၉၊ ၇၁၊၇၃
မဟာမာယာ (ဒေဝီ) ၉၅၊၁၃၀
မဟာမေဃဝန (ဥယျာန) ၇၃
မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရ ၁၅၀၊၁၅၁
မဟာရက္ခိတတ္ထေရ ၄၈၊၅၁
မဟာရဋ္ဌ ၄၈၊၅၀
မဟာဝန ၁၉၂
မဟာဝရုဏတ္ထေရ ၃၄
မဟာဝိဟာရ ၈၊၆၁၊၂၆၅၊၂၆၇
မဟာသိရီသ (ဗောဓိရုက္ခ) ၇၃
မဟာသိဝတ္ထေရ ၄၇
မဟာသုမတ္ထေရ ၂၂၈၊၃၂၃၊၃၄၁
မဟာသုမနတ္ထေရ ၆၄
မဟိံသကမဏ္ဍလ ၄၈၊၅၀
မဟိန္ဒ (ကုမာရ) ၃၈၊၅၂
မဟိန္ဒတ္ထေရ ၅၃၊၅၅၊၅၈၊၅၉၊၆၂၊၆၄
မဟိယင်္ဂဏစေတိယဋ္ဌာန ၆၆
မဟေဇဝတ္ထု ၆၄
မဟောဒရ (နာဂရာဇာ) ၉၃
မာရ (ဒေဝပုတ္တ) ၃၇၊၃၈၊၁၄၇၊ ၁၆၆
မိဂသိင်္ဂ (တာပသ) ၁၈၀
မိဂါရမာတုပါသာဒ ၁၅၅
မိဿက (ပဗ္ဗတ) ၅၃၊၅၅၊၆၀
မိဿကဝန (ဥယျာန) ၁၃၃
မုဋသိဝ (ရာဇာ) ၅၂၊၅၄
မုဏ္ဍော ၅၄
မုတိယင်္ဂဏစေတိယဋ္ဌာန ၆၆
မေဃဝဏ္ဏာဘယ (အမစ္စ) ၇၅
မေဃဝန (ဥယျာန) ၆၀၊၆၇
မေဃိယတ္ထေရ ၁၄၆
မောဂ္ဂလ္လာန ၁၅၅
မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ ၂၄၊၂၅၊ ၃၂၊၃၈၊၃၉၊၄၀၊၄၂၊၄၆၊၄၈
မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏ ၂၈၊၂၉

[ယ]

ယသ (ကုလပုတ္တ) ၂၀၆
ယသတ္ထေရ ၂၆၊၂၇၊၄၆
ယုဂန္ဓရ (ပဗ္ဗတ) ၉၁
ယောနကမဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရ ၄၁၊၄၂၊၄၈၊၅၀
ယောနက (ရဋ္ဌ) ၅၁
ယောနကလောက ၄၈

[ရ]

ရက္ခိတတ္ထေရ ၄၈၊၅၀
ရဋ္ဌပါလ ၁၇၅
ရထမုတ္တာ ၅၆

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Ra]	
Rājagaha (nagara)	7, 8, 13, 52, 79, 147, 334
Rāhula (kumāra)	171
Rudradāmaka	258
Revatatthera	26, 27
Rohaṇa (raṭṭha)	47, 74
[La]	
Laṅkādīpa	53, 59, 68, 70
Latāyaṭṭhi	55, 56
Licchavi (kumāra)	246
Licchavi (rājā)	178
Lohapāsādaṅgaṇa	245
Lohapāsādaṭṭhāna	74, 247
[Va]	
Vajjiputtaka	224
Vajji (gāma)	172
Vajji (raṭṭha)	26, 194
Vaḍḍhamāna (nagara)	64
Vanavāsi	48, 50
Varadīpa	64
Valayamuttā	56
Vassakāra (brāhmaṇa)	255
Vālikārāma (vihāra)	27
Vāsabhagāmitthera	27
Vijayakumāra	54
Viñjhāṭavī	72
Vinataka (pabbata)	91
Vipassī (Buddha)	153, 154, 157

Padānukkamo	Piṭṭhaṅko
[Va]	
Visāla (nagara)	64
Vedisaka (pabbata)	53
Vedisagiri (pabbata)	54
Vedisagiri (mahāvihāra)	53
Vedisa (nagara)	52, 53
Vebhāra (pabbata)	9
Verañjā (nagara)	4, 24, 25, 81, 82, 142, 144, 147
Verañja (brāhmaṇa)	83, 100, 101, 138, 143, 147, 165, 167
Velāma	210
Vesālī (nagara)	11, 26, 27, 168, 194
Vessantara (rājā)	129, 210
Vessabhū (Buddha)	158
Vehapphalā	129
[Sa]	
Saṁghamittattherī	67, 72, 74
Saṁghamittā (rājadhītā)	38, 39, 42
Sakuṇayaṭṭhi	55, 56
Sakka (devarājā)	62, 63
Saṅkhepaṭṭhakathā	270, 336, 344
Saṅkhepamahāpaccariṭṭhakathā	276
Saccaka (Nigaṇṭhaputta)	93
Sattapaṇṇi (guhā)	9
Sattarasavaggī (bhikkhū)	334
Sabbakāmitthera	26, 28
Sabbanandatthera	65

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ရ]	
ရာဇဂဟ (နဂရ)	၇၊၈၊၁၃၊၅၂၊ ၇၉၊၁၄၇၊၃၃၄
ရာဟုလ (ကုမာရ)	၁၇၁
ရုဒြဒါမက	၂၅၈
ရေဝတတ္ထေရ	၂၆၊၂၇
ရောဟဏ (ရဋ္ဌ)	၄၇၊၇၄
[လ]	
လင်္ကာဒီပ	၅၃၊၅၉၊၆၈၊၇၀
လတာယဋ္ဌိ	၅၅၊၅၆
လိစ္ဆဝိ (ကုမာရ)	၂၄၆
လိစ္ဆဝိ (ရာဇာ)	၁၇၈
လောဟပါသာဒင်္ဂဏ	၂၄၅
လောဟပါသာဒဋ္ဌာန	၇၄၊၂၄၇
[ဝ]	
ဝဇ္ဇိပုတ္တက	၂၂၄
ဝဇ္ဇိ (ဂါမ)	၁၇၂
ဝဇ္ဇိ (ရဋ္ဌ)	၂၆၊၁၉၄
ဝဍ္ဎမာန (နဂရ)	၆၄
ဝနဝါသိ	၄၈၊၅၀
ဝရဒီပ	၆၄
ဝလယမုတ္တာ	၅၆
ဝဿကာရ (ဗြာဟ္မဏ)	၂၅၅
ဝါလိကာရာမ (ဝိဟာရ)	၂၇
ဝါသဘဂါမိတ္ထေရ	၂၇
ဝိဇယကုမာရ	၅၄
ဝိဉ္ဈာဋဝီ	၇၂
ဝိနတက (ပဗ္ဗတ)	၉၁
ဝိပဿီ (ဗုဒ္ဓ)	၁၅၃၊၁၅၄၊၁၅၇

ပဒါနုက္ကမော	ပိဋ္ဌင်္ကော
[ဝ]	
ဝိသာလ (နဂရ)	၆၄
ဝေဒိသက (ပဗ္ဗတ)	၅၃
ဝေဒိသဂိရိ (ပဗ္ဗတ)	၅၄
ဝေဒိသဂိရိ (မဟာဝိဟာရ)	၅၃
ဝေဒိသ (နဂရ)	၅၂၊၅၃
ဝေဘာရ (ပဗ္ဗတ)	၉
ဝေရဉ္ဇာ (နဂရ)	၄၊၂၄၊၂၅၊၈၁၊ ၈၂၊၁၄၂၊၁၄၄၊၁၄၇
ဝေရဉ္ဇ (ဗြာဟ္မဏ)	၈၃၊၁၀၀၊၁၀၁၊ ၁၃၈၊၁၄၃၊၁၄၇၊၁၆၅၊၁၆၇
ဝေလာမ	၂၁၀
ဝေသာလီ (နဂရ)	၁၁၊၂၆၊၂၇၊ ၁၆၈၊၁၉၄
ဝေဿန္တရ (ရာဇာ)	၁၂၉၊၂၁၀
ဝေဿဘူ (ဗုဒ္ဓ)	၁၅၈
ဝေဟပ္ဖလာ	၁၂၉
[သ]	
သံဃမိတ္တတ္ထေရီ	၆၇၊၇၂၊၇၄
သံဃမိတ္တာ (ရာဇဓီတာ)	၃၈၊၃၉၊၄၂
သကုဏယဋ္ဌိ	၅၅၊၅၆
သက္က (ဒေဝရာဇာ)	၆၂၊၆၃
သင်္ခေပဋ္ဌကထာ	၂၇၀၊၃၃၆၊ ၃၄၄
သင်္ခေပမဟာပစ္စရိဋ္ဌကထာ	၂၇၆
သစ္စက (နိဂဏ္ဌပုတ္တ)	၉၃
သတ္တပဏ္ဏိ (ဂုဟာ)	၉
သတ္တရသဝဂ္ဂီ (ဘိက္ခူ)	၃၃၄
သဗ္ဗကာမိတ္ထေရ	၂၆၊၂၈
သဗ္ဗနန္ဒတ္ထေရ	၆၅

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Sa]

Samendī (rājā) 64
Sambalatthera 46, 48, 53
Sahampati (brahmā) 87
Sāgatatthera 146
Sāṇasambhūtatthera 27
Sāma (tāpasa) 180
Sāriputtatthera 79, 83, 135, 152, 156, 163
Sālavana 4
Sāvatthi (nagara) 7, 8, 66, 147
Sāḷhatthera 27
Sikhī (Buddha) 158
Siggavatthera 24, 25, 28, 29, 31, 46, 200
Sineru (pabbata) 91, 237
Sivatthera 47
Sīhakumāra 54
Sīhaḷadīpa 2
Sīhaḷa (rājā) 268
Sudassana (pabbata) 91
Sudinna (Kalandaputta) 11, 79, 170, 176, 177, 182, 188
Sudinnatthera 234
Suddhodana (mahārājā) 95
Sunakkhattatthera 146
Sundara (kuladāraka) 241
Suppiya (paribbājaka) 13
Subhakiṇhā 129

Padānukkamo — Piṭṭhaṅko

[Sa]

Subhakūṭa (pabbata) 64
Subhadda (paribbājaka) 4
Subha (māṇavaka) 8
Sumanatthera 27, 47
Sumana (rājakumāra) 34
Sumana (sāmaṇera) 52, 53, 58, 62, 63, 68, 71, 73
Sumanā (devī) 34
Suvaṇṇakūṭa (pabbata) 64
Suvaṇṇabhūmi 48
Suvaṇṇabhūmi (nagara) 51
Susunāga (rājā) 54
Sūciloma (yakkha) 93
Setaketu (devaputta) 130
Sela (brāhmaṇa) 206
Soṇakatthera 24, 25, 46, 200
Soṇatthera 48, 51, 52
Soṇadaṇḍa (brāhmaṇa) 93
Sopāka (sāmaṇera) 207
Soreyya (nagara) 168

[Ha]

Hayamuttā 56
Himavanta 51
Himavantadesabhāga 48
Himavanta (pabbata) 92
Himavanta (vana) 32, 48

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[သ]

သမေဏ္ဍိ (ရာဇာ) ၆၄
သမ္ဗလတ္ထေရ ၄၆၊၄၈၊၅၃
သဟမ္ပတိ (ဗြဟ္မာ) ၈၇
သာဂတတ္ထေရ ၁၄၆
သာဏသမ္ဘူတတ္ထေရ ၂၇
သာမ (တာပသ) ၁၈၀
သာရိပုတ္တတ္ထေရ ၇၉၊၈၃၊၁၃၅၊ ၁၅၂၊၁၅၆၊၁၆၃
သာလဝန ၄
သာဝတ္ထိ (နဂရ) ၇၊၈၊၆၆၊၁၄၇
သာဠ္ဟတ္ထေရ ၂၇
သိခီ (ဗုဒ္ဓ) ၁၅၈
သိဂ္ဂဝတ္ထေရ ၂၄၊၂၅၊၂၈၊၂၉၊ ၃၁၊၄၆၊၂၀၀
သိနေရု (ပဗ္ဗတ) ၉၁၊၂၃၇
သိဝတ္ထေရ ၄၇
သီဟကုမာရ ၅၄
သီဟဠဒီပ ၂
သီဟဠ (ရာဇာ) ၂၆၈
သုဒဿန (ပဗ္ဗတ) ၉၁
သုဒိန္န (ကလန္ဒပုတ္တ) ၁၁၊၇၉၊၁၇၀၊ ၁၇၆၊၁၇၇၊၁၈၂၊၁၈၈
သုဒိန္နတ္ထေရ ၂၃၄
သုဒ္ဓောဒန (မဟာရာဇာ) ၉၅
သုနက္ခတ္တတ္ထေရ ၁၄၆
သုန္ဒရ (ကုလဒါရက) ၂၄၁
သုပ္ပိယ (ပရိဗ္ဗာဇက) ၁၃
သုဘကိဏှာ ၁၂၉

ပဒါနုက္ကမော — ပိဋ္ဌင်္ကော

[သ]

သုဘကူဋ (ပဗ္ဗတ) ၆၄
သုဘဒ္ဒ (ပရိဗ္ဗာဇက) ၄
သုဘ (မာဏဝက) ၈
သုမနတ္ထေရ ၂၇၊၄၇
သုမန (ရာဇကုမာရ) ၃၄
သုမန (သာမဏေရ) ၅၂၊၅၃၊၅၈၊ ၆၂၊၆၃၊၆၈၊၇၁၊၇၃
သုမနာ (ဒေဝီ) ၃၄
သုဝဏ္ဏကူဋ (ပဗ္ဗတ) ၆၄
သုဝဏ္ဏဘူမိ ၄၈
သုဝဏ္ဏဘူမိ (နဂရ) ၅၁
သုသုနာဂ (ရာဇာ) ၅၄
သူစိလောမ (ယက္ခ) ၉၃
သေတကေတု (ဒေဝပုတ္တ) ၁၃၀
သေလ (ဗြာဟ္မဏ) ၂၀၆
သောဏကတ္ထေရ ၂၄၊၂၅၊၄၆၊၂၀၀
သောဏတ္ထေရ ၄၈၊၅၁၊၅၂
သောဏဒဏ္ဍ (ဗြာဟ္မဏ) ၉၃
သောပါက (သာမဏေရ) ၂၀၇
သောရေယျ (နဂရ) ၁၆၈

[ဟ]

ဟယမုတ္တာ ၅၆
ဟိမဝန္တ ၅၁
ဟိမဝန္တဒေသဘာဂ ၄၈
ဟိမဝန္တ (ပဗ္ဗတ) ၉၂
ဟိမဝန္တ (ဝန) ၃၂၊၄၈

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathāya paṭhamabhāge

Nānāpāṭhā

Paṭhamo mūlapāṭho, Sī = Sīhaḷapotthakaṁ, Syā = Syāmapotthakaṁ, Kaṁ = Kambojapotthakaṁ, I = Iṅgalisapotthakaṁ, Ka = kesuci Marammapotthakesu dissamānapāṭho, Ka-Sī = kesuci Sīhaḷapotthakesu dissamānapāṭho, Ṭṭha = Aṭṭhakathā.

Pārājikakaṇḍa-aṭṭhakathāya

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[A]	
Aṁsabaddhakena = Aṁsavaddhakena (Sī, Syā)	306
Agghiyagayamuggarādīni = Agghiyagadāmuggarādīni (Sī)	252
Añño apadesāraho hoti = Añño apadesāraho na hoti (Sī, Syā) Nāñño apadesāraho hoti (Ka)	116
Aṭṭhakathāyaṁ = Mahā-aṭṭhakathāyaṁ (Ka)	279
Atināmeti = Vītināmeti (Syā)	146
Atisamagghepi = Anatimahagghepi (Ka-Sī)	143
Atha = Addhā (Syā)	329
Atthināmasadde = Atthisadde (Syā)	176
Atthibhāvaṁ = Abhāvaṁ (Sī, Syā)	340
Adūhalapāsāṇādīni = Adūhalapāsāṇāni (Sī) Addūhalādīni (Syā)	338
Adūhalapāsāṇehi = Addūhalapāsāṇehi (Syā) Aduhalapāsāṇehi (Ka)	338
Andhakāraṁ = Andhakāro (Ka)	237
Anacchariyaṁ vā = Anacchariyaṁ ca (Sī)	102
Anadhippetaṁ = Na adhippetaṁ (?)	209

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာယ

ပဌမဘာဂေ

နာနာပါဌာ

ပဌမော မူလပါဌော၊ သီ····သီဟဠပေါတ္ထကံ၊ သျာ····သျာမပေါတ္ထကံ၊ ကံ····ကမ္ဗောဇပေါတ္ထကံ၊ ဣ····ဣင်္ဂလိသပေါတ္ထကံ၊ က····ကေသုစိ မရမ္မပေါတ္ထကေသု ဒိဿမာနပါဌော၊ က-သီ····ကေသုစိ သီဟဠပေါတ္ထကေသု ဒိဿမာနပါဌော၊ ဋ္ဌ····အဋ္ဌကထာ။

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာယ

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[အ]	
အံသဗဒ္ဓကေန = အံသဝဒ္ဓကေန (သီ၊ သျာ)	၃၀၆
အဃ္ဃိယဂယမုဂ္ဂရာဒီနိ = အဃ္ဃိယဂဒါမုဂ္ဂရာဒီနိ (သီ)	၂၅၂
အညော အပဒေသာရဟော ဟောတိ = အညော အပဒေသာရဟော န ဟောတိ (သီ၊ သျာ) နာညော အပဒေသာရဟော ဟောတိ (က)	၁၁၆
အဋ္ဌကထာယံ = မဟာအဋ္ဌကထာယံ (က)	၂၇၉
အတိနာမေတိ = ဝီတိနာမေတိ (သျာ)	၁၄၆
အတိသမဂ္ဃေပိ = အနတိမဟဂ္ဃေပိ (က-သီ)	၁၄၃
အထ = အဒ္ဓါ (သျာ)	၃၂၉
အတ္ထိနာမသဒ္ဒေ = အတ္ထိသဒ္ဒေ (သျာ)	၁၇၆
အတ္ထိဘာဝံ = အဘာဝံ (သီ၊ သျာ)	၃၄၀
အဒူဟလပါသာဏာဒီနိ = အဒူဟလပါသာဏာနိ (သီ) အဒ္ဒူဟလာဒီနိ (သျာ)	၃၃၈
အဒူဟလပါသာဏေဟိ = အဒ္ဒူဟလပါသာဏေဟိ (သျာ) အဒုဟလပါသာဏေဟိ (က)	၃၃၈
အန္ဓကာရံ = အန္ဓကာရော (က)	၂၃၇
အနစ္ဆရိယံ ဝါ = အနစ္ဆရိယံ စ (သီ)	၁၀၂
အနဓိပ္ပေတံ = န အဓိပ္ပေတံ (?)	၂၀၉

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[A]	
Ananuññātukāmopi = Ananujānātukāmopi (Ka)	151
Anācārena = Anādarena (Ka)	246
Anuññātāya = Anuññātā (sabbattha)	207
Anupubbikathā = Ānupubbīkathā (Sī)	34
Anokappanāmarisanatthavasena = Anokappanāparisahanattha-vasena (Ka)	176
Apatamāne = Apatamāne katvā (Sī)	141
Appagghataraṁ vā = Samagghataraṁ vā (Sārattha)	333
Appagghataraṁ vā -pa- koṭṭhāsaṁ = Mahagghataraṁ parassa koṭṭhāsaṁ (Syā)	333
Apubbavinicchayo = Anupubbavinicchayo (Syā, Ka)	293
Abhinibbattakkhandhaggahaṇe = Abhinibbattakkhandhaggahaṇā (Syā)	135
Aravāḷo = Āravāḷo (Syā, Yojanā)	48
Arogaṁ = Abhedaṁ (Ka)	203
Ahituṇḍikādīhi = Ahiguṇṭhikādīhi (Sī)	317
Aḷakadevattherena = Aḷakarevattherena (Ka)	51
[Ā]	
Āṇaṇyaṁ = Āṇanyaṁ (Sī) Ānaṇyaṁ (Syā)	5
Āvasissāmā”ti = Āgamissāmāti (Ka)	344
Āvijji = Āvijjhi (Sī, Syā)	66
Āviñchetvā = Āvaṭṭetvā (Sī, Syā) Āviñjetvā (Ka)	277
Āvijjhitvā = Āviñjitvā (Sī)	304
Āsīviso = Āsiviso (Ka)	185
[U]	
Ukkocaṁ = Ukkoṭaṁ (Ka)	295
Uccanīca-uḷāruḷāra = Uḷārānuḷāra (Syā)	155
Uccinī”ti = Taṁ na uccini (Sī, Syā)	7
Uḍḍāpento = Uṭṭhāpento (Sī, Syā, Ka)	259
Udakaṭṭhāne vā = Udakaṭṭhāne (?)	286

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[အ]	
အနနုညာတုကာမောပိ = အနနုဇာနာတုကာမောပိ (က)	၁၅၁
အနာစာရေန = အနာဒရေန (က)	၂၄၆
အနုညာတာယ = အနုညာတာ (သဗ္ဗတ္ထ)	၂၀၇
အနုပုဗ္ဗိကထာ = အာနုပုဗ္ဗီကထာ (သီ)	၃၄
အနောကပ္ပနာမရိသနတ္ထဝသေန = အနောကပ္ပနာပရိသဟနတ္ထ-ဝသေန (က)	၁၇၆
အပတမာနေ = အပတမာနေ ကတွာ (သီ)	၁၄၁
အပ္ပဂ္ဃတရံ ဝါ = သမဂ္ဃတရံ ဝါ (သာရတ္ထ)	၃၃၃
အပ္ပဂ္ဃတရံ ဝါ။ပ။ ကောဋ္ဌာသံ = မဟဂ္ဃတရံ ပရဿ ကောဋ္ဌာသံ (သျာ)	၃၃၃
အပုဗ္ဗဝိနိစ္ဆယော = အနုပုဗ္ဗဝိနိစ္ဆယော (သျာ၊ က)	၂၉၃
အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ = အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏာ (သျာ)	၁၃၅
အရဝါဠော = အာရဝါဠော (သျာ၊ ယောဇနာ)	၄၈
အရောဂံ = အဘေဒံ (က)	၂၀၃
အဟိတုဏ္ဍိကာဒီဟိ = အဟိဂုဏ္ဌိကာဒီဟိ (သီ)	၃၁၇
အဠကဒေဝတ္ထေရေန = အဠကရေဝတ္ထေရေန (က)	၅၁
[အာ]	
အာဏဏျံ = အာဏနျံ (သီ) အာနဏျံ (သျာ)	၅
အာဝသိဿာမာ”တိ = အာဂမိဿာမာတိ (က)	၃၄၄
အာဝိဇ္ဇိ = အာဝိဇ္ဈိ (သီ၊ သျာ)	၆၆
အာဝိဉ္ဆေတွာ = အာဝဋ္ဋေတွာ (သီ၊ သျာ) အာဝိဉ္ဇေတွာ (က)	၂၇၇
အာဝိဇ္ဈိတွာ = အာဝိဉ္ဇိတွာ (သီ)	၃၀၄
အာသီဝိသော = အာသိဝိသော (က)	၁၈၅
[ဥ]	
ဥက္ကောစံ = ဥက္ကောဋံ (က)	၂၉၅
ဥစ္စနီစဥဠာရုဠာရ = ဥဠာရာနုဠာရ (သျာ)	၁၅၅
ဥစ္စိနီ’’တိ = တံ န ဥစ္စိနိ (သီ၊ သျာ)	၇
ဥဍ္ဍာပေန္တော = ဥဋ္ဌာပေန္တော (သီ၊ သျာ၊ က)	၂၅၉
ဥဒကဋ္ဌာနေ ဝါ = ဥဒကဋ္ဌာနေ (?)	၂၈၆

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[U]	
Upayogagamanūpagaṁ = Upayogagamanakaṁ (Syā)	294
Upādinnaphassādīsu = Upādinnakaphassādīsu (Dī-Ṭṭha 1. 22 piṭṭhe.)	20
Uppilaṁ = Ubbillāvitaṁ (Sī), Ubbillaṁ (Syā), Uppilavaṁ (Ka)	132
Upekkhekaggatameva = Upekkhāvedanameva (sabbattha)	125
Umaṅgena = Ummaggena (Sī) Ummaṅgena (Syā)	311
[E]	
Ehibhikkhu nāma = Ehibhikkhūti bhikkhu nāma (Sī, Syā)	205
[O]	
Okallako = Otallako (Sī) Ogallako (Syā)	218
[Ka]	
Kaññaṁ = Kājaṁ (Syā, Ka, Dīpavaṁsa)	56
Kājaragāme = Gocaragāme (Ka)	74
Kālusiyassa = Kālussiyassa (Ka)	119
Kiṅkaṇikasaddoti = Kiṅkiṇikasaddoti (Sī, Syā)	250
Kiñca bhiyyo = Kiñci bhiyyo (Syā)	121
Kiñci = Kañci (Sī)	3
Kuṭṭamūlanti = Kuḍḍamūlanti (Sī, Syā)	175
Kudālaṁ = Kuddālaṁ (Sī)	270
Kumīnena = Kuminena (Sī) Kumminena (Syā)	287
Koṇṭhāti = Koṇḍoti (Sī, Syā)	219
Konta = Kunta (Sī)	39
[Kha]	
Khalibaddhaṁ = Khalitthaddhaṁ (Syā)	282
[Ga]	
Gaṇanānupubbato = Gaṇanānupubbatā (Ka)	116
Gabbhitena = Gabbitena (Sī) Tabbhitena (Syā)	223
Garuḷapakkhakanayena = Garuḷapakkhanayena (Syā)	291

နာနာပါဌ	ပိဋ္ဌင်္က
[ဥ]	
ဥပယောဂဂမနူပဂံ = ဥပယောဂဂမနကံ (သျာ)	၂၉၄
ဥပါဒိန္နဖဿာဒီသု = ဥပါဒိန္နကဖဿာဒီသု (ဒီ-ဋ္ဌ ၁-၂၂-ပိဋ္ဌေ။)	၂၀
ဥပ္ပိလံ = ဥဗ္ဗိလ္လာဝိတံ (သီ)၊ ဥဗ္ဗိလ္လံ (သျာ)၊ ဥပ္ပိလဝံ (က)	၁၃၂
ဥပေက္ခေကဂ္ဂတမေဝ = ဥပေက္ခာဝေဒနမေဝ (သဗ္ဗတ္ထ)	၁၂၅
ဥမင်္ဂေန = ဥမ္မဂ္ဂေန (သီ) ဥမ္မင်္ဂေန (သျာ)	၃၁၁
[ဧ]	
ဧဟိဘိက္ခု နာမ = ဧဟိဘိက္ခူတိ ဘိက္ခု နာမ (သီ၊ သျာ)	၂၀၅
[ဩ]	
ဩကလ္လကော = ဩတလ္လကော (သီ) ဩဂလ္လကော (သျာ)	၂၁၈
[က]	
ကညံ = ကာဇံ (သျာ၊ က၊ ဒီပဝံသ)	၅၆
ကာဇရဂါမေ = ဂေါစရဂါမေ (က)	၇၄
ကာလုသိယဿ = ကာလုဿိယဿ (က)	၁၁၉
ကိင်္ကဏိကသဒ္ဒေါတိ = ကိင်္ကိဏိကသဒ္ဒေါတိ (သီ၊ သျာ)	၂၅၀
ကိဉ္စ ဘိယျော = ကိဉ္စိ ဘိယျော (သျာ)	၁၂၁
ကိဉ္စိ = ကဉ္စိ (သီ)	၃
ကုဋ္ဋမူလန္တိ = ကုဍ္ဍမူလန္တိ (သီ၊ သျာ)	၁၇၅
ကုဒါလံ = ကုဒ္ဒါလံ (သီ)	၂၇၀
ကုမီနေန = ကုမိနေန (သီ) ကုမ္မိနေန (သျာ)	၂၈၇
ကောဏ္ဌာတိ = ကောဏ္ဍောတိ (သီ၊ သျာ)	၂၁၉
ကောန္တ = ကုန္တ (သီ)	၃၉
[ခ]	
ခလိဗဒ္ဓံ = ခလိတ္ထဒ္ဓံ (သျာ)	၂၈၂
[ဂ]	
ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော = ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ (က)	၁၁၆
ဂဗ္ဘိတေန = ဂဗ္ဗိတေန (သီ) တဗ္ဘိတေန (သျာ)	၂၂၃
ဂရုဠပက္ခကနယေန = ဂရုဠပက္ခနယေန (သျာ)	၂၉၁

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Gha]	
Ghaṇṭiṁ = Gaṇḍiṁ (Sī, Syā) Ghaṇḍiṁ (Ka)	336
[Ca]	
Camaravālehi = Cāmarivālehi (Syā) Cāmarīvālehi (Ka)	237
Corāvahaṭepi = Theyyāyavahaṭepi (Sī, Syā)	344
[Cha]	
Chabbaṇṇaraṁsiyo ca = Himañca raṁsiyo ca (Sī, Syā)	71
[Ja]	
Jaṅghappamāṇaṁ = Gajappamāṇaṁ (?)	65
Jambudīpā te = Jambudīpāto (Sī, Syā, Dīpavaṁsa)	54
Jīvikaṁ = Jīvitaṁ (Ka)	144
Jīvikakappanaṁ = Jīvitakappanaṁ (Ka)	204
[Ña]	
Ñatvā ca = Ñatvāva (Sī, Ka)	17
[Ta]	
Tathā = Tathāyaṁ (Sī)	107
Tadavasāne = Tadavasesā (Sī, Syā)	334
Tassa = Tassa me (Sī, Syā)	5
Tātā = Hatā (Ka)	140
Tepi = Yepi (Ka)	28
Taṁ dhuraṁ = Taṁ (Sī, Syā)	291
[Da]	
Dippati = Dibbati (Ka)	6
Duṭṭhaṁ = Duṭṭhuṁ (Ka)	134
Dundubhissarattherena = Dundabhiyattherena (Ka)	51

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[ဃ]	
ဃဏ္ဋိံ = ဂဏ္ဍိံ (သီ၊ သျာ) ဃဏ္ဍိံ (က)	၃၃၆
[စ]	
စမရဝါလေဟိ = စာမရိဝါလေဟိ (သျာ) စာမရီဝါလေဟိ (က)	၂၃၇
စောရာဝဟဋေပိ = ထေယျာယဝဟဋေပိ (သီ၊ သျာ)	၃၄၄
[ဆ]	
ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော စ = ဟိမဉ္စ ရံသိယော စ (သီ၊ သျာ)	၇၁
[ဇ]	
ဇင်္ဃပ္ပမာဏံ = ဂဇပ္ပမာဏံ (?)	၆၅
ဇမ္ဗုဒီပါ တေ = ဇမ္ဗုဒီပါတော (သီ၊ သျာ၊ ဒီပဝံသ)	၅၄
ဇီဝိကံ = ဇီဝိတံ (က)	၁၄၄
ဇီဝိကကပ္ပနံ = ဇီဝိတကပ္ပနံ (က)	၂၀၄
[ဉ]	
ဉတွာ စ = ဉတွာဝ (သီ၊ က)	၁၇
[တ]	
တထာ = တထာယံ (သီ)	၁၀၇
တဒဝသာနေ = တဒဝသေသာ (သီ၊ သျာ)	၃၃၄
တဿ = တဿ မေ (သီ၊ သျာ)	၅
တာတာ = ဟတာ (က)	၁၄၀
တေပိ = ယေပိ (က)	၂၈
တံ ဓုရံ = တံ (သီ၊ သျာ)	၂၉၁
[ဒ]	
ဒိပ္ပတိ = ဒိဗ္ဗတိ (က)	၆
ဒုဋ္ဌံ = ဒုဋ္ဌုံ (က)	၁၃၄
ဒုန္ဒုဘိဿရတ္ထေရေန = ဒုန္ဒဘိယတ္ထေရေန (က)	၅၁

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Da-Na]	
Dvāraṁdado = Dvāradado (Syā)	187
Dvāsīti = Dvāsītiṁ (Sī)	23
Namassaneyyaṁ = Namassanīyaṁ (Sī)	1
Navakammiko = Vanakammiko (Syā)	215
Na sarasīti vuttaṁ hoti = Idāni sarasīti vuttaṁ hoti (Ka)	256
Nānāratanacittitā = Nānāratanavicittā (Ka)	91
Nibbikosassa = Nimbakosassa (Sī, Syā)	259
Nibbāyiṁsu = Parinibbiṁsu (Sī, Syā)	76
Nirumbhitvā = Nirappitvā (Syā) Nirambitvā (Ka) Nidampitvā (Saddanīti)	296
Nūnimassa = Nūnamassa (Sī) Nanvimassa (Ka)	112
[Pa]	
Pakkāmi = Pakkami (Ka)	7
Pakkhantā = Pakkhandā (Ka)	72
Paggaḷitapubbakuṇapabhāvena = Paggharitapubbaṁ kuṇapabhāvena (Sī) Gaḷitapubbaṁ kuṇapabhāvena (Ka)	230
Paccakkhampi = Paccakkhamasi (Ka)	176
Paccāharāpetuṁ = So paccāharāpetuṁ (?)	327
Pajjotaṁ dhārentena = Pajjotadhāraṇena (Ka)	140
Paṭibāhiyyati = Paṭibāhīyati (Sī, Syā)	6
Paṭiviso = Paṭiviṁso (Sī)	335
Pataṅgamukhamaṇḍūkā = Baraṅkamukhamaṇḍūkā (Sī) Kharakamukhamaṇḍūkā (Syā)	224
Patthaṭabaddhasāṭake = Patiṭṭhitatthaddasāṭake (Syā) Patiṭṭhitabaddhasāṭake (Ka)	290
Patthapatthapulakaṁ = Patthapatthamūlakaṁ (Ka)	145
Patthapatthapulakanti = Patthapatthamūlakanti (Ka)	145
Pabbajitato = Pabbajjato (Sī, Syā)	171
Parikkhakajanappasādakanti = Sarikkhakajanappasādakanti (Ka)	99
Pariyattibbhājanatthato = Pariyattibhājanatthato (Sī, Syā)	16

နာနာပါဌ	ပိဋ္ဌင်္က
[ဒ-န]	
ဒွါရံဒဒေါ = ဒွါရဒဒေါ (သျာ)	၁၈၇
ဒွါသီတိ = ဒွါသီတိံ (သီ)	၂၃
နမဿနေယျံ = နမဿနီယံ (သီ)	၁
နဝကမ္မိကော = ဝနကမ္မိကော (သျာ)	၂၁၅
န သရသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ = ဣဒါနိ သရသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ (က)	၂၅၆
နာနာရတနစိတ္တိတာ = နာနာရတနဝိစိတ္တာ (က)	၉၁
နိဗ္ဗိကောသဿ = နိမ္ဗကောသဿ (သီ၊ သျာ)	၂၅၉
နိဗ္ဗာယိံသု = ပရိနိဗ္ဗိံသု (သီ၊သျာ)	၇၆
နိရုမ္ဘိတွာ = နိရပ္ပိတွာ (သျာ) နိရမ္ဗိတွာ (က) နိဒမ္ပိတွာ (သဒ္ဒနီတိ)	၂၉၆
နူနိမဿ = နူနမဿ (သီ) နန္ဝိမဿ (က)	၁၁၂
[ပ]	
ပက္ကာမိ = ပက္ကမိ (က)	၇
ပက္ခန္တာ = ပက္ခန္ဒာ (က)	၇၂
ပဂ္ဂဠိတပုဗ္ဗကုဏပဘာဝေန = ပဂ္ဃရိတပုဗ္ဗံ ကုဏပဘာဝေန (သီ) ဂဠိတပုဗ္ဗံ ကုဏပဘာဝေန (က)	၂၃၀
ပစ္စက္ခမ္ပိ = ပစ္စက္ခမသိ (က)	၁၇၆
ပစ္စာဟရာပေတုံ = သော ပစ္စာဟရာပေတုံ (?)	၃၂၇
ပဇ္ဇောတံ ဓာရေန္တေန = ပဇ္ဇောတဓာရဏေန (က)	၁၄၀
ပဋိဗာဟိယျတိ = ပဋိဗာဟီယတိ (သီ၊သျာ)	၆
ပဋိဝိသော = ပဋိဝိံသော (သီ)	၃၃၅
ပတင်္ဂမုခမဏ္ဍူကာ = ဗရင်္ကမုခမဏ္ဍူကာ (သီ) ခရကမုခမဏ္ဍူကာ (သျာ)	၂၂၄
ပတ္ထဋဗဒ္ဓသာဋကေ = ပတိဋ္ဌိတတ္ထဒ္ဒသာဋကေ (သျာ) ပတိဋ္ဌိတဗဒ္ဓသာဋကေ (က)	၂၉၀
ပတ္ထပတ္ထပုလကံ = ပတ္ထပတ္ထမူလကံ (က)	၁၄၅
ပတ္ထပတ္ထပုလကန္တိ = ပတ္ထပတ္ထမူလကန္တိ (က)	၁၄၅
ပဗ္ဗဇိတတော = ပဗ္ဗဇ္ဇတော (သီ၊ သျာ)	၁၇၁
ပရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကန္တိ = သရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကန္တိ (က)	၉၉
ပရိယတ္တိဗ္ဘာဇနတ္ထတော = ပရိယတ္တိဘာဇနတ္ထတော (သီ၊သျာ)	၁၆

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Pa]	
Parisati = Parisatiṁ (Sī)	256
Pavutta = Pamutta (Sī) Pamuttaṁ (Syā)	103
Plavantā = Pilavantā (Sī)	288
Paharitvā = Āharitvā (Syā) Haritvā (Ka)	316
Pākavattatthāya = Pākavaṭṭatthāya (Sī, Syā)	313
Pācanena = Pājanena (Ka)	291
Pāsāṇatala = Pāsādatala (Sī, Syā)	280
Piḷakaṁ = Tilakaṁ (Sī)	223
Pulakaṁ = Mūlakaṁ (Ka)	145
Pupphuḷakā = Bubbulakā (Sī) Pubbuḷakā (Syā)	70
[Ba]	
Bandhaṁ = Baddhaṁ (Sī)	255
Bījaniṁ = Vījaniṁ (Sī, Syā)	11
Buddhavisayova = Buddhavisayo (Sī, Syā)	159
Bodhimaṇḍo = Bodhimaṇḍā (sabbattha)	89
Brahmajālamadesisunti = Brahmajālaṁ adesayunti (Sī)	52
[Bha]	
Bhāgyavā = Bhagyavā (Ka)	95
Bhāgyamassa = Bhagyamassa (Ka)	95
Bhaṇḍassāmikopi = Bhaṇḍassāmiko (Sī, Syā)	306
Bhāsitamattaṁ = Bhāsitamatthaṁ (Sī, Syā, Ka)	105
Bhiṅgāraṁ = Bhiṅkāraṁ (Sī)	56
Bhindivālaṁ = Bhiṇḍivālaṁ (Sī) Bhiṇḍiṁ vā vālaṁ vā (Syā)	284
Bhūmimatto = Bhūmibhāgamatto (Syā) Bhūmimatte (Ka)	298
[Ma]	
Manussamaṁsacakkhunā = Manusso maṁsacakkhunā (Sī, Syā) Manussā maṁsacakkhunā (?)	133
Marisayāmīti = Parisahāmīti (Ka)	176

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[ပ]	
ပရိသတိ = ပရိသတိံ (သီ)	၂၅၆
ပဝုတ္တ = ပမုတ္တ (သီ) ပမုတ္တံ (သျာ)	၁၀၃
ပ္လဝန္တာ = ပိလဝန္တာ (သီ)	၂၈၈
ပဟရိတွာ = အာဟရိတွာ (သျာ) ဟရိတွာ (က)	၃၁၆
ပါကဝတ္တတ္ထာယ = ပါကဝဋ္ဋတ္ထာယ (သီ၊ သျာ)	၃၁၃
ပါစနေန = ပါဇနေန (က)	၂၉၁
ပါသာဏတလ = ပါသာဒတလ (သီ၊ သျာ)	၂၈၀
ပိဠကံ = တိလကံ (သီ)	၂၂၃
ပုလကံ = မူလကံ (က)	၁၄၅
ပုပ္ဖုဠကာ = ဗုဗ္ဗုလကာ (သီ) ပုဗ္ဗုဠကာ (သျာ)	၇၀
[ဗ]	
ဗန္ဓံ = ဗဒ္ဓံ (သီ)	၂၅၅
ဗီဇနိံ = ဝီဇနိံ (သီ၊ သျာ)	၁၁
ဗုဒ္ဓဝိသယောဝ = ဗုဒ္ဓဝိသယော (သီ၊ သျာ)	၁၅၉
ဗောဓိမဏ္ဍော = ဗောဓိမဏ္ဍာ (သဗ္ဗတ္ထ)	၈၉
ဗြဟ္မဇာလမဒေသိသုန္တိ = ဗြဟ္မဇာလံ အဒေသယုန္တိ (သီ)	၅၂
[ဘ]	
ဘာဂျဝါ = ဘဂျဝါ (က)	၉၅
ဘာဂျမဿ = ဘဂျမဿ (က)	၉၅
ဘဏ္ဍဿာမိကောပိ = ဘဏ္ဍဿာမိကော (သီ၊ သျာ)	၃၀၆
ဘာသိတမတ္တံ = ဘာသိတမတ္ထံ (သီ၊ သျာ၊ က)	၁၀၅
ဘိင်္ဂါရံ = ဘိင်္ကာရံ (သီ)	၅၆
ဘိန္ဒိဝါလံ = ဘိဏ္ဍိဝါလံ (သီ) ဘိဏ္ဍိံ ဝါ ဝါလံ ဝါ (သျာ)	၂၈၄
ဘူမိမတ္တော = ဘူမိဘာဂမတ္တော (သျာ) ဘူမိမတ္တေ (က)	၂၉၈
[မ]	
မနုဿမံသစက္ခုနာ = မနုဿော မံသစက္ခုနာ (သီ၊ သျာ) မနုဿာ မံသစက္ခုနာ (?)	၁၃၃
မရိသယာမီတိ = ပရိသဟာမီတိ (က)	၁၇၆

Nānāpāṭhā — Piṭṭhaṅkā

[Ma]

Mahākathī = Mahākavi (Sī, Syā) 47
Mahādevattherena = Mahārevattherena (Ka) Sahassadevattherena (Syā) 51
Mahādevattheraṁ = Mahārevattheraṁ (Ka) 48
Mahābodhi-āsannaṭṭhāne = Mahābodhi-āsanaṭṭhāne (Sī, Ka)
Mahā-āsanaṭṭhāne (Ṭīkā) 74
Mahāmoggallāno = Mahāmoggalāno (Ka) 150
Mahāmoggallānoti = Mahāmoggalānoti (Ka) 150
Mahāsumatthero = Mahāsummatthero (Sī) 228
Māgasiramāsassa = Migasirassa (Syā) 72
Migasiṅgatāpasassa = Isisiṅgatāpasassa (?) Khu 6. 31 Niḷinikājātakaṁ
passitabbaṁ. 180
Migasiṅgaṁ = Isisiṅgaṁ (?) 180
Micchādiṭṭhika-tivedī = Micchādiṭṭhiko katavedī (Ka) 190
Moggallāno = Moggalāno (Ka) 150
Moḷigallo = Monigallo (Sī) Moṇigallo (Syā) Moḷikatto (Ka) 219

[Ya]

Yāvade = Yāvadeva (Sī, Syā, Saṁ 1. 412 piṭṭhe) 5
Yena kenaci sibbituṁ = Yaṁkiñci sibbituṁ (Syā, Ka) 253
Yo yokoci nāma, so = Yo so yokoci nāmeso (Sī, Syā) 203

[Ra]

Rakkhanti = Rakkhati (Sī) 296
Rājakakudhabhaṇḍāni = Rājakakudabhaṇḍāni (Ka) 56
Rājapaṭiggahitabhūtāni = Rājapariggahabhūtāni (Sī, Syā) 255
Rukkhamūle = Maṇḍape ca rukkhamūle ca (Syā) 312
Rudradāmakādīnaṁ = Dudradāmakādīnaṁ (Ka) 258

နာနာပါဌ — ပိဋ္ဌင်္ကာ

[မ]

မဟာကထီ = မဟာကဝိ (သီ၊ သျာ) ၄၇
မဟာဒေဝတ္ထေရေန = မဟာရေဝတ္ထေရေန (က)
သဟဿဒေဝတ္ထေရေန (သျာ) ၅၁
မဟာဒေဝတ္ထေရံ = မဟာရေဝတ္ထေရံ (က) ၄၈
မဟာဗောဓိအာသန္နဋ္ဌာနေ = မဟာဗောဓိအာသနဋ္ဌာနေ (သီ၊ က)
မဟာအာသနဋ္ဌာနေ (ဋီကာ) ၇၄
မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော = မဟာမောဂ္ဂလာနော (က) ၁၅၀
မဟာမောဂ္ဂလ္လာနောတိ = မဟာမောဂ္ဂလာနောတိ (က) ၁၅၀
မဟာသုမတ္ထေရော = မဟာသုမ္မတ္ထေရော (သီ) ၂၂၈
မာဂသိရမာသဿ = မိဂသိရဿ (သျာ) ၇၂
မိဂသိင်္ဂတာပသဿ = ဣသိသိင်္ဂတာပသဿ (?) ခု ၆-၃၁-
နိဠိနိကာဇာတကံ ပဿိတဗ္ဗံ။ ၁၈၀
မိဂသိင်္ဂံ = ဣသိသိင်္ဂံ (?) ၁၈၀
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက-တိဝေဒီ = မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ကတဝေဒီ (က) ၁၉၀
မောဂ္ဂလ္လာနော = မောဂ္ဂလာနော (က) ၁၅၀
မောဠိဂလ္လော = မောနိဂလ္လော (သီ) မောဏိဂလ္လော (သျာ)
မောဠိကတ္တော (က) ၂၁၉

[ယ]

ယာဝဒေ = ယာဝဒေဝ (သီ၊ သျာ၊ သံ ၁-၄၁၂-ပိဋ္ဌေ) ၅
ယေန ကေနစိ သိဗ္ဗိတုံ = ယံကိဉ္စိ သိဗ္ဗိတုံ (သျာ၊ က) ၂၅၃
ယော ယောကောစိ နာမ၊ သော = ယော သော ယောကောစိ
နာမေသော (သီ၊ သျာ) ၂၀၃

[ရ]

ရက္ခန္တိ = ရက္ခတိ (သီ) ၂၉၆
ရာဇကကုဓဘဏ္ဍာနိ = ရာဇကကုဒဘဏ္ဍာနိ (က) ၅၆
ရာဇပဋိဂ္ဂဟိတဘူတာနိ = ရာဇပရိဂ္ဂဟဘူတာနိ (သီ၊ သျာ) ၂၅၅
ရုက္ခမူလေ = မဏ္ဍပေ စ ရုက္ခမူလေ စ (သျာ) ၃၁၂
ရုဒြဒါမကာဒီနံ = ဒုဒြဒါမကာဒီနံ (က) ၂၅၈

Nānāpāṭhā — Piṭṭhaṅkā

[La]

Laṅkārasadisaṁ = Lakārasadisaṁ (Sī) 290
Lakkhaṇīyattā = Sallakkhaṇīyattā (Sī, Syā) 16
Lakkhaṇe = Salakkhaṇe (sabbattha) 16
Laggetvā = Lañcetvā (Syā) Lañjetvā (Ka) 321
Labhāmi = Alabhāmi (Ka) 295
Lohapiṇḍiguḷapiṇḍitelamadhughaṭādi = Lohapiṇḍaguḷapiṇḍa-telamadhughaṭādi (Sī) 280

[Va]

Vajesu viya = Vajesu (Syā, Ka) 244
Vamati vā passāvaṁ vā = Vaccaṁ vā passāvaṁ vā (Sī) Vamanaṁ vā uccāraṁ vā passāvaṁ vā (Syā) 280
Vavatthapetabbo = Vavatthapetabbo ko so vinayoti (Syā) 4
Vasanti = Vassanti (Sī, Syā) 186
Vasatūti = Vasitunti (Ka) 238
Vase = Vasīvasena (Ka) 127
Vālikārāme = Vālukārāme (Sī) 27
Vāsaṁ = Vassāvāsaṁ (Sī, Syā) 142
Vicinitāvasesaṁ = Vicitāvasesaṁ (Sī, Syā) 333
Vinicchinituṁ = Vinicchituṁ (Ka) 152
Vippanaṭṭhā nāvā = Vipannaṭṭhanāvā (Ka) Vippanaṭṭhanavā (Sī, Ka) 289
Vissatthā = Visaṭṭhā (Ka) 9
Vissakammunā = Visukammunā (Ka) 9
Visākhapuṇṇamadivase = Visākhapuṇṇamīdivase (Syā) 4
Vedisanagaraṁ = Veṭisanagaraṁ (Ka) Vediyanagaraṁ (Ka-Sī) 52
Vuḍḍhilakkhaṇa = Vuḍḍhisalakkhaṇa (sabbattha) 16
Vuttā = Vuttattā (Sī, Ka) 205

[Sa]

Saṅkarīyati = Saṅkiyati (Ka) 261
Sakissariyanissitā = Sakavīriyanissitā (Ka) 269

နာနာပါဌာ — ပိဋ္ဌင်္ကာ

[လ]

လင်္ကာရသဒိသံ = လကာရသဒိသံ (သီ) ၂၉၀
လက္ခဏီယတ္တာ = သလ္လက္ခဏီယတ္တာ (သီ၊ သျာ) ၁၆
လက္ခဏေ = သလက္ခဏေ (သဗ္ဗတ္ထ) ၁၆
လဂ္ဂေတွာ = လဉ္စေတွာ (သျာ) လဉ္ဇေတွာ (က) ၃၂၁
လဘာမိ = အလဘာမိ (က) ၂၉၅
လောဟပိဏ္ဍိဂုဠပိဏ္ဍိတေလမဓုဃဋာဒိ = လောဟပိဏ္ဍဂုဠပိဏ္ဍ-တေလမဓုဃဋာဒိ (သီ) ၂၀၀

[ဝ]

ဝဇေသု ဝိယ = ဝဇေသု (သျာ၊ က) ၂၄၄
ဝမတိ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ = ဝစ္စံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ (သီ) ဝမနံ ဝါ ဥစ္စာရံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ (သျာ) ၂၀၀
ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော = ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော ကော သော ဝိနယောတိ (သျာ) ၄
ဝသန္တိ = ဝဿန္တိ (သီ၊ သျာ) ၁၀၆
ဝသတူတိ = ဝသိတုန္တိ (က) ၂၃၀
ဝသေ = ဝသီဝသေန (က) ၁၂၇
ဝါလိကာရာမေ = ဝါလုကာရာမေ (သီ) ၂၇
ဝါသံ = ဝဿာဝါသံ (သီ၊ သျာ) ၁၄၂
ဝိစိနိတာဝသေသံ = ဝိစိတာဝသေသံ (သီ၊ သျာ) ၃၃၃
ဝိနိစ္ဆိနိတုံ = ဝိနိစ္ဆိတုံ (က) ၁၅၂
ဝိပ္ပနဋ္ဌာ နာဝါ = ဝိပန္နဋ္ဌနာဝါ (က) ဝိပ္ပနဋ္ဌနဝါ (သီ၊ က) ၂၀၉
ဝိဿတ္ထာ = ဝိသဋ္ဌာ (က) ၉
ဝိဿကမ္မုနာ = ဝိသုကမ္မုနာ (က) ၉
ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသေ = ဝိသာခပုဏ္ဏမီဒိဝသေ (သျာ) ၄
ဝေဒိသနဂရံ = ဝေဋိသနဂရံ (က) ဝေဒိယနဂရံ (က-သီ) ၅၂
ဝုဍ္ဍိလက္ခဏ = ဝုဍ္ဍိသလက္ခဏ (သဗ္ဗတ္ထ) ၁၆
ဝုတ္တာ = ဝုတ္တတ္တာ (သီ၊ က) ၂၀၅

[သ]

သင်္ကရီယတိ = သင်္ကိယတိ (က) ၂၆၁
သကိဿရိယနိဿိတာ = သကဝီရိယနိဿိတာ (က) ၂၆၉

Nānāpāṭhā	Piṭṭhaṅkā
[Sa]	
Saṅkhatattā = Saṅkhaṭattā (Sī)	2
Saṅkhātasaṅghātena = Saṅghātasaṅkhātena (Dī-Ṭṭha 1. 36 piṭṭhe)	83
Saṅgamituṁ = Saṅkamituṁ (Sī, Syā, Ka)	238
Saṅgamituntі = Saṅkamitunti (Sī, Syā, Ka)	238
Saccameva = Sabbametaṁ (Sī) Sabbameva (Syā)	260
Saṭṭhivassikatthero = Vassasatikatthero (Sī, Syā) Vassasaṭṭhikatthero (Ka)	206
Sattatisahassādhikassa = Sattatiṁsasahassādhikassa (Sī, Syā)	51
Sattapaṇṇi = Sattapaṇṇa (Syā)	9
Sadā = Yadā (Sī)	301
Sandiṭṭhamānā = Sandihamānā (?)	189
Sabahumāno = Sambahumāno (Syā, Ka)	35
Sabbapaliguṇṭhimaṁ vā = Sabbapariguṇṭhimaṁ vā (Syā)	290
Sabbāyatanāni = Sabbāyatanāni upaṭṭhahantaṁ (Sī)	227
Samanubaddho = Samanubandho (Ka)	315
Samavalokanaṁ = Samolokanaṁ (Sī, Syā)	164
Samudāyo = Samūho (Sī) Samudayo (Syā)	25
Sammutidevehi = Sammatidevehi (Syā)	97
Sahoḍḍhaggahito = Sabhaṇḍagahito (Sī) Sahoḍhagahito (Syā, Sakkatānulomaṁ) Sahoḍḍaggahito (Ka)	193
Sāraṇeneva = Haraṇeneva (Ka)	283
Sārathi = Sārathī (Ka)	59
Sārentassa = Osārentassa (Syā) Harantassa (Ka)	283
Sīlakūṭamhi = Silakūṭamhi (Sī) Pīḷakūṭamhi (Syā)	54
Sukhasamphassopi = Atisukhumasamphassopi (Ka)	205
Suttanti = Suttaṁ suttanti (Sī, Syā)	15
Suvakāhaṭaṁ = Sukamāhaṭaṁ (Dīpavaṁse)	56
Sūdati cetaṁ = Sūdati ca (Syā)	15
Sūnagharaṁ = Sūnāgharaṁ (Sī, Syā)	335

နာနာပါဌာ	ပိဋ္ဌင်္က
[သ]	
သင်္ခတတ္တာ = သင်္ခဋတ္တာ (သီ)	၂
သင်္ခါတသင်္ဃာတေန = သင်္ဃာတသင်္ခါတေန (ဒီ-ဋ္ဌ ၁-၃၆-ပိဋ္ဌေ)	၈၃
သင်္ဂမိတုံ = သင်္ကမိတုံ (သီ၊ သျာ၊ က)	၂၃၈
သင်္ဂမိတုန္တိ = သင်္ကမိတုန္တိ (သီ၊ သျာ၊ က)	၂၃၈
သစ္စမေဝ = သဗ္ဗမေတံ (သီ) သဗ္ဗမေဝ (သျာ)	၂၆၀
သဋ္ဌိဝဿိကတ္ထေရော = ဝဿသတိကတ္ထေရော (သီ၊ သျာ) ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရော (က)	၂၀၆
သတ္တတိသဟဿာဓိကဿ = သတ္တတိံသသဟဿာဓိကဿ (သီ၊ သျာ)	၅၁
သတ္တပဏ္ဏိ = သတ္တပဏ္ဏ (သျာ)	၉
သဒါ = ယဒါ (သီ)	၃၀၁
သန္ဒိဋ္ဌမာနာ = သန္ဒိဟမာနာ (?)	၁၈၉
သဗဟုမာနော = သမ္ဗဟုမာနော (သျာ၊ က)	၃၅
သဗ္ဗပလိဂုဏ္ဌိမံ ဝါ = သဗ္ဗပရိဂုဏ္ဌိမံ ဝါ (သျာ)	၂၉၀
သဗ္ဗာယတနာနိ = သဗ္ဗာယတနာနိ ဥပဋ္ဌဟန္တံ (သီ)	၂၂၇
သမနုဗဒ္ဓေါ = သမနုဗန္ဓော (က)	၃၁၅
သမဝလောကနံ = သမောလောကနံ (သီ၊ သျာ)	၁၆၄
သမုဒါယော = သမူဟော (သီ) သမုဒယော (သျာ)	၂၅
သမ္မုတိဒေဝေဟိ = သမ္မတိဒေဝေဟိ (သျာ)	၉၇
သဟောဍ္ဍဂ္ဂဟိတော = သဘဏ္ဍဂဟိတော (သီ) သဟောဎဂဟိတော (သျာ၊ သက္ကတာနုလောမံ) သဟောဍ္ဍဂ္ဂဟိတော (က)	၁၉၃
သာရဏေနေဝ = ဟရဏေနေဝ (က)	၂၈၃
သာရထိ = သာရထီ (က)	၅၉
သာရေန္တဿ = ဩသာရေန္တဿ (သျာ) ဟရန္တဿ (က)	၂၈၃
သီလကူဋမှိ = သိလကူဋမှိ (သီ) ပီဠကူဋမှိ (သျာ)	၅၄
သုခသမ္ဖဿောပိ = အတိသုခုမသမ္ဖဿောပိ (က)	၂၀၅
သုတ္တန္တိ = သုတ္တံ သုတ္တန္တိ (သီ၊ သျာ)	၁၅
သုဝကာဟဋံ = သုကမာဟဋံ (ဒီပဝံသေ)	၅၆
သူဒတိ စေတံ = သူဒတိ စ (သျာ)	၁၅
သူနဃရံ = သူနာဃရံ (သီ၊ သျာ)	၃၃၅

Nānāpāṭhā — Piṭṭhaṅkā

[Sa]

So dāne nirussāho = Tasmiṁ dāne nirussāhe (Sī)
Tasmiṁ dāne nirussāho (Syā) 306
So vatāyaṁ = Suvaco vatāyaṁ (Syā) 32

[Ha]

Hatthavārehi vā padavārehi vā = Hatthapādehi vā (Sī, Syā) 286
Hanatha = Bandhatha (Sī) 49
Hoti, sippikāyapi = Hoti sappi-ādi, yamhi (Ka) 277

နာနာပါဌာ — ပိဋ္ဌင်္ကာ

[သ]

သော ဒါနေ နိရုဿာဟော = တသ္မိံ ဒါနေ နိရုဿာဟေ (သီ)
တသ္မိံ ဒါနေ နိရုဿာဟော (သျာ) ၃၀၆
သော ဝတာယံ = သုဝစော ဝတာယံ (သျာ) ၃၂

[ဟ]

ဟတ္ထဝါရေဟိ ဝါ ပဒဝါရေဟိ ဝါ = ဟတ္ထပါဒေဟိ ဝါ (သီ၊ သျာ) ၂၈၆
ဟနထ = ဗန္ဓထ (သီ) ၄၉
ဟောတိ၊ သိပ္ပိကာယပိ = ဟောတိ သပ္ပိအာဒိ၊ ယမှိ (က) ၂၇၇

Gāthāsūci

Paṭhamapādā — Piṭṭhaṅkā

[A]

Aṭṭhasaṭṭhi mahātherā 76
Atthasataṁ dhammasataṁ 190
Atthānaṁ sūcanato 15
Anupavādo anupaghāto 155
Anekajātisaṁsāraṁ 14
Anotattādakaṁ kaññaṁ 56
Apadānaṁ ahimacchā 224
Aparantaṁ vigāhitvāna 50
Abhiññeyyaṁ abhiññātaṁ 87
Asambudhaṁ Buddhanisevitaṁ yaṁ 1
Ahaṁ Buddhañca dhammañca (Dīpavaṁsa) 56

[Ā]

Ācariyaparamparato 168, 247
Āpattidassanussāho 346
Ārakattā hatattā ca 87
Ālokaṁ dassayitvāna 76
Āvudhaṁ nikkhipitvāna 57

[I]

Iccevamaccantanamassaneyyaṁ 1
Imesu tīsu vatthūsu (Dīpavaṁsa) 57

[U]

Upayogena bhummena 81
Upāli dāsako ceva 24, 46

[E]

Ete nāgā mahāpaññā 46, 47
Ete satta mahāselā 91
Evaṁ acintiyā Buddhā 66
Evaṁ aniccaṁ jammiṁ 29
Evaṁ anupabbajito 42

[Ka]

Katā bhikkhusahassena 46
Kappiyepi ca vatthusmiṁ 345
Kāmañca pubbācariyāsabhehi 2
Ko me vandati pādāni 94, 139

[Kha-Ga]

Khantī paramaṁ tapo titikkhā 154
Khīṇāsavā jutīmanto 26
Khīṇāsavā vasippattā 29, 76
Gantvā Kasmīragandhāraṁ 50
Gantvāna Majjhimatthero 51
Gantvāna Rakkhitatthero 50
Gantvāna raṭṭhaṁ Mahiṁsaṁ 50
Gamanena na pattabbo 90
Gahakāraka diṭṭhosi 14
Guṇehi yo sīlasamādhipaññā 1

[Ca]

Catuttiṁseva suttantā 21
Catubbidhaṁ hi vinayaṁ 195

ဂါထာသူစိ

ပဌမပါဒ — ပိဋ္ဌင်္ကာ

[အ]

အဋ္ဌသဋ္ဌိ မဟာထေရာ ၇၆
အဋ္ဌသတံ ဓမ္မသတံ ၁၉၀
အဋ္ဌာနံ သူစနတော ၁၅
အနုပဝါဒေါ အနုပဃာတော ၁၅၅
အနေကဇာတိသံသာရံ ၁၄
အနောတတ္တောဒကံ ကညံ ၅၆
အပဒါနံ အဟိမစ္ဆာ ၂၂၄
အပရန္တံ ဝိဂါဟိတွာန ၅၀
အဘိညေယျံ အဘိညာတံ ၈၇
အသမ္ဗုဓံ ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ ယံ ၁
အဟံ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ (ဒီပဝံသ) ၅၆

[အာ]

အာစရိယပရမ္ပရတော ၁၆၈၊ ၂၄၇
အာပတ္တိဒဿနုဿာဟော ၃၄၆
အာရကတ္တာ ဟတတ္တာ စ ၈၇
အာလောကံ ဒဿယိတွာန ၇၆
အာဝုဓံ နိက္ခိပိတွာန ၅၇

[ဣ]

ဣစ္စေဝမစ္စန္တနမဿနေယျံ ၁
ဣမေသု တီသု ဝတ္ထူသု (ဒီပဝံသ) ၅၇

[ဥ]

ဥပယောဂေန ဘုမ္မေန ၈၁
ဥပါလိ ဒါသကော စေဝ ၂၄၊ ၄၆

[ဧ]

ဧတေ နာဂါ မဟာပညာ ၄၆၊ ၄၇
ဧတေ သတ္တ မဟာသေလာ ၉၁
ဧဝံ အစိန္တိယာ ဗုဒ္ဓါ ၆၆
ဧဝံ အနိစ္စတံ ဇမ္မိံ ၂၉
ဧဝံ အနုပဗ္ဗဇိတော ၄၂

[က]

ကတာ ဘိက္ခုသဟဿေန ၄၆
ကပ္ပိယေပိ စ ဝတ္ထုသ္မိံ ၃၄၅
ကာမဉ္စ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘေဟိ ၂
ကော မေ ဝန္ဒတိ ပါဒါနိ ၉၄၊ ၁၃၉

[ခ-ဂ]

ခန္တီ ပရမံ တပေါ တိတိက္ခာ ၁၅၄
ခီဏာသဝါ ဇုတီမန္တော ၂၆
ခီဏာသဝါ ဝသိပ္ပတ္တာ ၂၉၊ ၇၆
ဂန္တွာ ကသ္မီရဂန္ဓာရံ ၅၀
ဂန္တွာန မဇ္ဈိမတ္ထေရော ၅၁
ဂန္တွာန ရက္ခိတတ္ထေရော ၅၀
ဂန္တွာန ရဋ္ဌံ မဟိံသံ ၅၀
ဂမနေန န ပတ္တဗ္ဗော ၉၀
ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသိ ၁၄
ဂုဏေဟိ ယော သီလသမာဓိပညာ ၁

[စ]

စတုတ္တိံသေဝ သုတ္တန္တာ ၂၁
စတုဗ္ဗိဓံ ဟိ ဝိနယံ ၁၉၅

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[Ca]	
Caturāsīti sahassāni	91
Caturāsītisahassehi	92
Caturo janā saṁvidhāya	321
Cattāri satasahassāni	91
Cūḷadevo ca medhāvī	47
Cūḷābhayo ca medhāvī	47
[Cha-Ña-Ṭha]	
Chātabbatapādamhi (Dīpavaṁsa)	56
Ñātako no nisinnoti	45
Ṭhapetvā caturopete	22
[Ta]	
Taṁ me nisāmentu	3
Tato upaḍḍhupaḍḍhena	91
Tato ca bhāsantarameva	3
Tato Mahindo Iṭṭiyo	46
Tasmā imaṁ Pāḷinayānurūpaṁ	2
Tasmā paraparikkhāraṁ	345
Tasmā vatthumhi otiṇṇe	345
Tasmā have lokavidū	90
Tasmā hi yaṁ Aṭṭhakathāsu	3
Tassa sisso mahāpañño	47
Ticīvarañca patto ca	205
Tipañcayojanakkhandha	92
Tīṇi sataṁ sahassañca	206
Tenāti-ādipāṭhassa	4, 79
Telaṁ madhuṁ phāṇitañcāpi	240
Tevijjā iddhipattā ca	57

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[Tha-Da-Dha]	
Thullaccayanti yaṁ vuttaṁ	273
Diṭṭhe dhamme ca yo attho	80
Diyaḍḍhasatasuttantā	21
Dīpe tārakarājāva	47
Dukkaṭaṁ iti yaṁ vuttaṁ	273
Dutiyaṁ adutiyena	247, 345
Dutiyaṁ saṅgahaṁ katvā	28
Dutiyo pana saṅgīto	27
Duve satasahassāni	91
Desanāsāsanakathā	17
Dvāsīti Buddhato gaṇhiṁ	23
Dve asīti sahassāni	92
Dhammapālitanāmo ca	47
[Na]	
Na paṭicca kammaṁ phusati	45
Navasatasahassāni	91
Nava suttasahassāni	22
Nikāye pañca vācesuṁ	47
Nīlādi yādisaṁ pupphaṁ	56
Neva me sakkuṇeyyāsi	49
[Pa]	
Paññāsa yojanakkhandha	92
Paramparāya vinayaṁ	24, 26
Pariyattibhedaṁ sampattiṁ	17, 19, 21
Passitvāpi ca āpattiṁ	345
Paḷinā Jambudīpā te	54
Pārājikanti yaṁ vuttaṁ	225
Pāḷiṁ aṭṭhakathañceva	345
Piṭakaṁ piṭakatthavidū	16

ပဌမပါဒါ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[စ]	
စတုရာသီတိ သဟဿာနိ	၉၁
စတုရာသီတိသဟဿေဟိ	၉၂
စတုရော ဇနာ သံဝိဓာယ	၃၂၁
စတ္တာရိ သတသဟဿာနိ	၉၁
စူဠဒေဝေါ စ မေဓာဝီ	၄၇
စူဠာဘယော စ မေဓာဝီ	၄၇
[ဆ-ဉ-ဌ]	
ဆာတပဗ္ဗတပါဒမှိ (ဒီပဝံသ)	၅၆
ဉာတကော နော နိသိန္နောတိ	၄၅
ဌပေတွာ စတုရောပေတေ	၂၂
[တ]	
တံ မေ နိသာမေန္တု	၃
တတော ဥပဍ္ဎုပဍ္ဎေန	၉၁
တတော စ ဘာသန္တရမေဝ	၃
တတော မဟိန္ဒော ဣဋ္ဋိယော	၄၆
တသ္မာ ဣမံ ပါဠိနယာနုရူပံ	၂
တသ္မာ ပရပရိက္ခာရံ	၃၄၅
တသ္မာ ဝတ္ထုမှိ ဩတိဏ္ဏေ	၃၄၅
တသ္မာ ဟဝေ လောကဝိဒူ	၉၀
တသ္မာ ဟိ ယံ အဋ္ဌကထာသု	၃
တဿ သိဿော မဟာပညော	၄၇
တိစီဝရဉ္စ ပတ္တော စ	၂၀၅
တိပဉ္စယောဇနက္ခန္ဓ	၉၂
တီဏိ သတံ သဟဿဉ္စ	၂၀၆
တေနာတိအာဒိပါဌဿ	၄၊၇၉
တေလံ မဓုံ ဖာဏိတဉ္စာပိ	၂၄၀
တေဝိဇ္ဇာ ဣဒ္ဓိပတ္တာ စ	၅၇

ပဌမပါဒါ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[ထ-ဒ-ဓ]	
ထုလ္လစ္စယန္တိ ယံ ဝုတ္တံ	၂၇၃
ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ စ ယော အတ္ထော	၈၀
ဒိယဍ္ဎသတသုတ္တန္တာ	၂၁
ဒီပေ တာရကရာဇာဝ	၄၇
ဒုက္ကဋံ ဣတိ ယံ ဝုတ္တံ	၂၇၃
ဒုတိယံ အဒုတိယေန	၂၄၇၊၃၄၅
ဒုတိယံ သင်္ဂဟံ ကတွာ	၂၈
ဒုတိယော ပန သင်္ဂီတော	၂၇
ဒုဝေ သတသဟဿာနိ	၉၁
ဒေသနာသာသနကထာ	၁၇
ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ	၂၃
ဒွေ အသီတိ သဟဿာနိ	၉၂
ဓမ္မပါလိတနာမော စ	၄၇
[န]	
န ပဋိစ္စ ကမ္မံ ဖုသတိ	၄၅
နဝသတသဟဿာနိ	၉၁
နဝ သုတ္တသဟဿာနိ	၂၂
နိကာယေ ပဉ္စ ဝါစေသုံ	၄၇
နီလာဒိ ယာဒိသံ ပုပ္ဖံ	၅၆
နေဝ မေ သက္ကုဏေယျာသိ	၄၉
[ပ]	
ပညာသ ယောဇနက္ခန္ဓ	၉၂
ပရမ္ပရာယ ဝိနယံ	၂၄၊၂၆
ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ	၁၇၊၁၉၊၂၁
ပဿိတွာပိ စ အာပတ္တိံ	၃၄၅
ပဠိနာ ဇမ္ဗုဒီပါ တေ	၅၄
ပါရာဇိကန္တိ ယံ ဝုတ္တံ	၂၂၅
ပါဠိံ အဋ္ဌကထဉ္စေဝ	၃၄၅
ပိဋကံ ပိဋကတ္ထဝိဒူ	၁၆

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[Pa]	
Puṇṇamāyaṁ mahāvīro	63
Punadeva Abhayo medhāvī	47
Punadeva Upāli medhāvī	47
Punadeva Kāḷasumano	47
Punadeva Sumano medhāvī	47
Pubbe vasannivāsena	35
Purato puraseṭṭhassa	54
[Ba-Bha]	
Buddhena dhammo vinayo	3
Byañjanaparisodhanato	168, 247
Bhagavāti vacanaṁ seṭṭhaṁ	95
Bhagī bhajī bhāgī vibhattavā	95
Bhaggarāgo bhaggadoso	96
Bhaye kodhe pasaṁsāyaṁ	139
Bhāgyavā Bhaggavā yutto	95
Bhovādī nāma so hoti	84
[Ma-Ya]	
Maṇḍūkohaṁ pure āsiṁ	94
Mahāraṭṭhaṁ isi gantvā	50
Mahindo nāma nāmena	53
Mā dāni kodhaṁ janayittha	49
Yaṁ ettha vuḍḍhimanto	16
Yaṁ manusso kare pāpaṁ	273
Yattha ca dinnamahapphalamāhu	141
Yaso ca Sāṇasambhūto	27
Yasmā tasmā suviññeyyaṁ	247
Yasmiṁ ṭhite sāsanamaṭṭhitassa	2
Yāvatā candimasūriyā	90

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[Ya-Ra]	
Yugandharo Īsadharo	91
Yehi therehi saṅgītā	27
Yo kappakoṭīhipi	1
Yojanānaṁ satānucco	92
Yonaraṭṭhaṁ tadā gantvā	51
Rāgavirāgamanejamasokaṁ	141
[Va]	
Vatthuṁ kālañca desañca	265
Vāri pokkharapatteva	237
Vālabījanimuṇhīsaṁ	56
Vinicchayo Aṭṭhakathāsu vutto	2
Vividhavisesanayattā	15
Visārado Kāḷasumano	47
Vuttaṁ yena yadā yasmā	4, 78
Vedisagirimhi Rājagahe	54
[Sa]	
Saṁvaṇṇanaṁ tañca samārabhanto	2
Saṁvaṇṇanā pavattā	168, 247
Saṁvaṇṇanā Sīhaḷadīpakena	2
Saṅgāyitvāna saddhammaṁ	25
Sacepi tvaṁ mahiṁ sabbaṁ	49
Satayojanavitthiṇṇā	92
Satehi pañcahi katā	23
Satehi sattahi katā	27
Sattavīsa sahassāni	206
Satta suttasahassāni	21
Sadevakopi ce loko	49
Sabbaṁ satasahassāni	91
Sabbakāmippabhutayo	28

ပဌမပါဒါ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[ပ]	
ပုဏ္ဏမာယံ မဟာဝီရော	၆၃
ပုနဒေဝ အဘယော မေဓာဝီ	၄၇
ပုနဒေဝ ဥပါလိ မေဓာဝီ	၄၇
ပုနဒေဝ ကာဠသုမနော	၄၇
ပုနဒေဝ သုမနော မေဓာဝီ	၄၇
ပုဗ္ဗေ ဝသန္နိဝါသေန	၃၅
ပုရတော ပုရသေဋ္ဌဿ	၅၄
[ဗ-ဘ]	
ဗုဒ္ဓေန ဓမ္မော ဝိနယော	၃
ဗျဉ္ဇနပရိသောဓနတော	၁၆၈၊ ၂၄၇
ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ	၉၅
ဘဂီ ဘဇီ ဘာဂီ ဝိဘတ္တဝါ	၉၅
ဘဂ္ဂရာဂေါ ဘဂ္ဂဒေါသော	၉၆
ဘယေ ကောဓေ ပသံသာယံ	၁၃၉
ဘာဂျဝါ ဘဂ္ဂဝါ ယုတ္တော	၉၅
ဘောဝါဒီ နာမ သော ဟောတိ	၈၄
[မ-ယ]	
မဏ္ဍူကောဟံ ပုရေ အာသိံ	၉၄
မဟာရဋ္ဌံ ဣသိ ဂန္တွာ	၅၀
မဟိန္ဒော နာမ နာမေန	၅၃
မာ ဒါနိ ကောဓံ ဇနယိတ္ထ	၄၉
ယံ ဧတ္ထ ဝုဍ္ဎိမန္တော	၁၆
ယံ မနုဿော ကရေ ပါပံ	၂၇၃
ယတ္ထ စ ဒိန္နမဟပ္ဖလမာဟု	၁၄၁
ယသော စ သာဏသမ္ဘူတော	၂၇
ယသ္မာ တသ္မာ သုဝိညေယျံ	၂၄၇
ယသ္မိံ ဌိတေ သာသနမဋ္ဌိတဿ	၂
ယာဝတာ စန္ဒိမသူရိယာ	၉၀

ပဌမပါဒါ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[ယ-ရ]	
ယုဂန္ဓရော ဤသဓရော	၉၁
ယေဟိ ထေရေဟိ သင်္ဂီတာ	၂၇
ယော ကပ္ပကောဋီဟိပိ	၁
ယောဇနာနံ သတာနုစ္စော	၉၂
ယောနရဋ္ဌံ တဒါ ဂန္တွာ	၅၁
ရာဂဝိရာဂမနေဇမသောကံ	၁၄၁
[ဝ]	
ဝတ္ထုံ ကာလဉ္စ ဒေသဉ္စ	၂၆၅
ဝါရိ ပေါက္ခရပတ္တေဝ	၂၃၇
ဝါလဗီဇနိမုဏှီသံ	၅၆
ဝိနိစ္ဆယော အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော	၂
ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ	၁၅
ဝိသာရဒေါ ကာဠသုမနော	၄၇
ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ	၄၊ ၇၈
ဝေဒိသဂိရိမှိ ရာဇဂဟေ	၅၄
[သ]	
သံဝဏ္ဏနံ တဉ္စ သမာရဘန္တော	၂
သံဝဏ္ဏနာ ပဝတ္တာ	၁၆၈၊ ၂၄၇
သံဝဏ္ဏနာ သီဟဠဒီပကေန	၂
သင်္ဂါယိတွာန သဒ္ဓမ္မံ	၂၅
သစေပိ တွံ မဟိံ သဗ္ဗံ	၄၉
သတယောဇနဝိတ္ထိဏ္ဏာ	၉၂
သတေဟိ ပဉ္စဟိ ကတာ	၂၃
သတေဟိ သတ္တဟိ ကတာ	၂၇
သတ္တဝီသ သဟဿာနိ	၂၀၆
သတ္တ သုတ္တသဟဿာနိ	၂၁
သဒေဝကောပိ စေ လောကော	၄၉
သဗ္ဗံ သတသဟဿာနိ	၉၁
သဗ္ဗကာမိပ္ပဘုတယော	၂၈

Paṭhamapādā	Piṭṭhaṅkā
[Sa]	
Sabbapāpassa akaraṇaṁ	154
Samaṇā mayaṁ mahārāja	55
Samavāye khaṇe kāle	79
Samuṭṭhānañca kiriyā	235, 328
Sampassataṁ na dissati	168, 247
Sallekhiye nosulabhūpamehi	2
Sāmaṇero ca Sumano	53
Sikkhāpadaṁ samaṁ tena	345
Sivikaṁ saṅkhaṁ vaṭaṁsañca	56
Suttantikānaṁ vacanānamatthaṁ	3
Sumano Vāsabhagāmī ca	27
Suvaṇṇabhūmiṁ gantvāna	52
[Ha]	
Harītakaṁ āmalakaṁ	56

ပဌမပါဒါ	ပိဋ္ဌင်္ကာ
[သ]	
သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ	၁၅၄
သမဏာ မယံ မဟာရာဇ	၅၅
သမဝါယေ ခဏေ ကာလေ	၇၉
သမုဋ္ဌာနဉ္စ ကိရိယာ	၂၃၅၊၃၂၈
သမ္ပဿတံ န ဒိဿတိ	၁၆၈၊၂၄၇
သလ္လေခိယေ နောသုလဘူပမေဟိ	၂
သာမဏေရော စ သုမနော	၅၃
သိက္ခာပဒံ သမံ တေန	၃၄၅
သိဝိကံ သင်္ခံ ဝဋံသဉ္စ	၅၆
သုတ္တန္တိကာနံ ဝစနာနမတ္ထံ	၃
သုမနော ဝါသဘဂါမီ စ	၂၇
သုဝဏ္ဏဘူမိံ ဂန္တွာန	၅၂
[ဟ]	
ဟရီတကံ အာမလကံ	၅၆

သောဓနပတ္တံ

ပိဋ္ဌေ	ပန္တိယံ	အသုဒ္ဓပါဌော	သုဒ္ဓပါဌော
၉၅	၂၅	ဒါနသီလာဒိ	ဒါနသီလာနိ
၁၀၉	၁၃	တသ္မာ သော	ယသ္မာ သော
၃၁၆	၉	ပရိဘုဥ္ဇတော န ပါရာဇိကံ	ပရိဘုဥ္ဇတော ပါရာဇိကံ

ပ·ရ·သ·၁ – ၂၀ – ၄·၅·၈၃ – ၅၀၀၀ – လစ်သိုင်